NOVUM TESTAMENTUM

GRAECE

NOVUM TESTAMENTUM

GRAECE

NOVUM TESTAMENTUM

GRAECE

RECENSIONIS TISCHENDORFIANAE
ULTIMAE TEXTUM

CUM TREGELLESIANO ET WESTCOTTIO-HORTIANO

CONTULIT ET BREVI ADNOTATIONE CRITICA
ADDITISQUE LOCIS PARALLELIS

ILLUSTRAVIT

OSCAR DE GEBHARDT

EDITIO STEREOTYPA QUARTA

EX OFFICINA BERNHARDI TAUCHNITZ

LIPSIAE 1888

PRAEMONENDA

Novi Testamenti cum dici vix possit quantopere intricata sit omnique ex parte perplexa apparatus critici condicio, facile intellexeris cur multi eorum qui ex ipsis fontibus haurire cupiunt sacrorum librorum notitiam, adscita qualibet textus Graeci editione, sive ea bona est sive non pessima, multiplicem illam memoriam amplius non curent, quam permultis codicibus et codicum fragmentis, versionum et in Europa et apud orientales olim confectarum copia, patrum denique uberrimis testimoniis traditam habemus: id quod quicunque in his rebus versatus est non modo intellegi sed vel excusari posse iudicabit. At nemo contra est qui neget discrepantis scripturae rationem, etiamsi raro et certis locis, omnino tamen habendam esse, idque eo magis quo minus latet nullam recensionem, ne praestantissima quidem quae cogitari possit excepta, veram et integram ubique contextus formam exhibere aut unquam exhibituram esse. Quodsi quaeris quo modo ei difficultati occurri possit, facile mente informaveris editionem Novi Testamenti, quae certis quibusdam artis criticae legibus observatis apparatu ut brevi ita ex ipsis fontibus petito instructa sit. Quae quamquam dubium non est quin sat utilis sit futura, aptiorem tamen putavimus ad usum cui hanc editionem destinavimus conspectum earum tantum lectionum, de quibus inter gravissimos Novi Testamenti criticos nondum convenit. Fieri sane non potest ut non maior pars lectionum quae textus recepti qui dicitur vana auctoritate nituntur ab eiusmodi conspectu absint: earum autem quae aliquo iure afferri posse videantur, utpote specie quadam veritatis et integritatis insignes, vix multas desiderabis. His et similibus ratiocinationibus ducti Tischendorfianae recensionis ultimae textum iterandum et in adnotatione duarum illarum egregiarum editionum Britannicarum discrepantiam exhibendam, in appendice autem ex fontium testimoniis eo spectantibus aliquam partem seligendam esse putavimus.

Contextum Tischendorfianum (Ti) dedimus ex tertia editione Tauchnitiana stereotypa[1] quae, si a paucis locis re-

1) *Η καινη διαθηκη.* Novum Testamentum Graece. Recensuit Constantinus de Tischendorf. Editio tertia stereotypa. Ad editionem VIII. criticam maiorem conformata. Ex officina Bernhardi Tauchnitz. Lipsiae 1873. Quod pro Є et Ϲ usitatis formis *E* et *Σ* usi sumus et pro

cesseris[1], ab editione VIII critica maiore non discrepat[2]. Correximus ibi tantum ubi de errore typographi dubitari non poterat[3]. Britannicas editiones, quarum a textu Tischendorfiano discrepantia imo in margine adnotata est, dico eximiam illam Tregellesii (T), cuius ultimum volumen prolegomena cum addendis et corrigendis complectens a. 1879 publicatum est[4], et eam quae novum certo et inexspectatum his studiis emolumentum afferet: Westcottii et Hortii (H), cuius editionis diu desideratae pars prior qua textus continetur huius ipsius anni mense Maio, altera commentationem isagogicam et appendicem comprehendens Septembri demum mense prodiit[5]. Ut Tischendorfius et Tregelles, sic Westcottius quoque et Hortius in crisi factitanda eisdem, si summam rei spectas, obsecuntur praeceptis, quorum auctor fuisse Lachmanni meritum et est et erit[6]. Novissima autem Anglorum omnibus

---

σ quae in fine vocabulorum est ς substituimus, nemo facile vituperabit. Titulos capitum paene non mutavimus, locos parallelos haud mediocriter auximus.

1) Cf. Mt. 5, 11 *διωξουσιν*, v. 13 *αλα*, 15, 32 *νηστις*, 16, 13 et Mc. 8, 27 *Καισαριας*, Mt. 18, 22 *αλλα*, 22, 10 *ους*, 28, 15 *αργυρια*, Mc. 6, 23 *αιτησης* (sine *με*), Lc. 17, 34 *ο εις*, Io. 11, 51 *εμελλεν*, Act. 14, 22 *ενμενειν*. Ubicunque discrepantiae exstant, Tauchnitianae scripturam consulto a Tischendorfio introductam esse partim ex praemonitis ed. VIII crit. maioris vol. I p. XVI sqq., partim ex exemplo cum textus Tauchnitianus imprimeretur adhibito apparet, in quo Tischendorfius sua ipse manu mutavit quae mutanda esse censeret. Sublatis igitur typographi mendis (v. infra n. 3) stereotypa Tauchnitiana eam textus octavae formam repraesentat quam postremo Tischendorfius probavit.

2) Nov. Testam. Graece. Ad antiquissimos testes denuo recensuit, apparatum criticum omni studio perfectum apposuit, commentationem isagogicam praetexuit Constantinus Tischendorf. Editio octava critica maior. Vol. I. Lips. 1869. Vol. II. ib. 1872.

3) Velut Mc. 11, 33 *ἐγὼ λέγω* pro *λέγω*, Io. 1, 19 *ἀπέστειλαν* pro *ἐπέστειλαν*, 9, 40 *ἐκ* pro *ἐν*, Act. 1, 13 *τὸ* pro *τὸν*, 10, 47 *ἡμεῖς* pro *ὑμεῖς*, 19, 36 *ὄντων* (om.), 22, 5 *μοι* pro *μου*, 26, 19 *οὐρανίῳ* pro *οὐρανίᾳ*. Partem harum emendationum iam in Tauchnitii stereotypis quarta quinta sexta, omnes in septima demum habes quae a. 1880 publici iuris facta est.

4) *The Greek New Testament, edited from ancient authorities, with their various readings in full, and the Latin version of Jerome, by Samuel Prideaux Tregelles. London* 1857—1879. Ultimum volumen post mortem editoris ab Hortio et Streanio curatum est.

5) *The New Testament in the original Greek. The text revised by Brooke Foss Westcott and Fenton John Anthony Hort. Text. Cambridge and London* 1881. *Introduction. Appendix.* ib. eod. Evangelia iam a. 1870 et reliquae textus partes subsequentibus annis cum nonnullis viris doctis (‚*confidential*‘) communicata erant.

6) Textus Lachmanniani diversitatem adnotare propterea noluimus quod, si fontes ultimis his fere quadraginta annis detectos adhibere posset, ipse ille non leviter eum discrepantem conformaret. Neque aliter ex parte comparata Tregellesii recensio: cf. p. X n. 5.

quotquot adhuc publicatae sunt editionibus eo praestat quod ad testimonia in diversas quasi classes discribenda et acute diiudicanda certa cum ratione et tanta prolixitate, quanta antehac a nemine, ibi adhibita est textus historia. Accedit legum in hunc modum constitutarum accurata neque unquam cessans observatio. Externa utriusque editionis species eo maxime a Tischendorfiana differt quod non raro, ut significaretur diiudicandi ambiguitas, modo in textu ipso singula quaedam vocabula vel etiam periodi integrae uncinis [ ] circumclusa[1], modo additamenta vel aliae discrepantiae in margine adiecta sunt. Spectant haec ad alteram memoriam eiusdem fere momenti alteri iuxta apponendam, nisi quod in textum ea scriptura recepta est, cuius vel maior veri species esset vel, si species eadem, testimoniorum praestantia proferri posset[2]. Aliter comparati sunt uncini duplices, qui in evangeliorum nonnullis locis a Westcottio et Hortio adhibentur, et notae ⊣ ⊢, inter quas in evangeliis et actibus apostolorum scripturae marginales certis locis inclusae sunt. Illis (⟦ ⟧) enim interpolationes significantur iam antiquitus in textum intrusae, sive eae ad fontes occidentales redeunt[3], sive vicissim in ipsis fontibus vel occidentalibus vel occidentalibus Syriacisque solis non exstant[4]; his (⊣⊢) eae interpolationes vel discrepantiae occidenti propriae quae ut sunt sane plus quam levioris momenti ita integrae textus partes esse omnino nequeunt[5]. Talia quaerentem non raro nota *Ap.* in margine posita ad appendicem relegat, quae quidem cruce † aucta indicat illum locum sive ab

1) Ita apud Tischendorfium rarissime, velut Mt. 7, 13. 14. 14, 3. 16, 2 s. Eph. 1, 1.

2) Westcott et Hort, *Text* p. 563: ‚*Wherever it has been found impossible to decide that one of two or more various readings is certainly right, alternative readings are given: and no alternative reading is given which does not appear to have a reasonable probability of being the true reading. The primary place in the text itself is assigned to those readings which on the whole are the more probable, or in cases of equal probability the better attested*' etc. Similiter Tregelles (*Part III. Introductory notice* p. 1 s.): ‚*A reading given in the margin without any mark, is an alternative reading; that is, one as to which the authorities are divided between what stands in the text and what is thus placed in the margin. These alternative readings may in some cases, require a more detailed consideration; some additional ones may need to be specified, and more definite conclusions may at times be given. Words in brackets in the margin imply that they are somewhat doubtful. A reading bracketed in the text and marked „om." in the margin is exceedingly doubtful. A possible or not improbable addition is given in brackets in the margin.*'

3) Ita Mt. 16, 2 s. Mc. 16, 9—20. Lc. 22, 43 s. 23, 34. Io. 7, 53—8, 11.

4) Ita Lc. 22, 19 s. 24, 3. 6. 12. 36. 40. 51 s.; Mt. 27, 49.

5) Cf. e. c. Mt. 25, 1. 41. 26, 15. Mc. 1, 41. 2, 14. Lc. 9, 54. Io. 3, 13. Act. 15, 29.

utroque editore sive ab editorum alterutro in corruptelae suspicionem vocatum esse[1]. Paucis denique locis ubi in ipso eiusdem Cantabrigiensis editionis contextu vocabula quaedam inter notas †† posita comparent, coniecturae significantur ab antiquis quidem sed non optimis libris suppeditatae, quae editoribus non spernendae videbantur[2]. Recentiores coniecturae neque apud Tischendorfium neque in alterutra editione Britannica usquam in contextum receptae sunt[3].

Editionum Britannicarum a Tischendorfiana discrepantiae ita indicantur ut, praetermissis tantum *ν ἐφελκυστικῷ*, *ς* littera quae est in *οὕτως* (*οὕτω*), nonnullis nominibus propriis paullo frequentioribus, ante omnia ratio habeatur eius contextus formae quam in antiquissimis codicibus proditam habemus, qui vocabulis non discriminatis et sine lectionis notis scripti sunt. Secundo demum loco et leviusculis rebus abiectis etiam spiritus, accentus, *ι* subscriptum, alia ad orthographiam et interpunctionem spectantia notanda putavimus[4]. Nomina propria quorum quidem formas in adnotatione aut raro aut omnino non curavimus haec fere sunt: *Ἠλείας* (sic Ti, H *Ἠλ.*) et *Ἠλίας* (T), *Ἰωάννης* (sic Ti ubique) et *Ἰωάνης* (sic exceptis Act. 4, 6 et 13, 5 H ubique et T inde a Lc. 1, 13), *Πειλᾶτος* (sic Ti et H) et *Πιλᾶτος* (T), *Ἡρώδης*, *Ἡρωδιάς* etc. (sic Ti et T) et *Ἡρῴδης* etc. (H). Plerumque omissa est etiam diversitas et accentus quae ad unam eandemque syllabam spectat[5] et

1) Ubicunque ad restituendam textus integritatem coniectura praesto erat, in appendice ea profertur; ubicunque deficiebat, exhibita scripturarum serie suspicionis causa indicatur. Adnotatio unius editoris cancellis [ ] saepitur, subiectis litteris W (Westcott) vel H (Hort).

2) Velut Mc. 4, 21. Hebr. 7, 1. 11, 35; cf. Act. 6, 5. Gal. 2, 14.

3) De coniecturae usu in Novi Testamenti textu emendando fuse disseruerunt *W. H. van de Sande Bakhuyzen*, *Over de toepassing van de Conjecturaal-Kritiek op den tekst des Nieuwen Testaments. Haarlem* 1880. *W. C. van Manen*, *Conjecturaal-Kritiek, toegepast op den tekst van de schriften des Nieuwen Testaments.* ibid. eod. Cf. etiam Linwood, De conjecturae ope in Novi Testamenti emendatione admittenda, s. l. & a.

4) In notis textui subiectis Graeca accentibus et spiritibus plerumque ut videre est carent. Adhibentur cum perspicuitatis causa (e. c. Mt. 6, 22 *ᾖ*) tum ad significandam discrepantiam in ipso accentu vel spiritu sitam (e. c. Mt. 21, 9. 15. 22, 39 etc.). Ad interpunctionem spectantia quominus plenius indicaremus spatii angustia prohibiti sumus. Adde Io. 20, 29 H *πεπιστευκας;* Act. 20, 9 h *Παυλου, επι πλειον κατενεχθ.* 1 Cor. 4, 8 H *εστε; επλουτησατε; εβασιλευσατε;*

5) Sic T *Βηθφαγῆ*, *Γεθσημανεῖ*, H *Κανά*, *Σινά*, TH *Γολγοθά*. Quando in Britannicarum alterutra alia syllaba accentu insignita est atque apud Tischendorfium, id plerumque adnotatum est, velut *Ἰωαθάμ* Mt. 1, 9, *Τύχικος* Act. 20, 4 etc. Addenda sunt fere Lc. 3, 33 TH *Φαρές*, v. 34 H *Θαρά*, v. 35 TH *Φάλεκ*, v. 37 T *Μαθουσάλα* et *Ἰαρέδ*.

aspirationis, praesertim si de frequentioribus agitur[1], et parcus qui in novissima Britannica oculos ferit diaereseos usus[2]. Plane neglegimus totum illud varietatis genus quod tantum ad eligendas initiales spectat litteras modo maiusculas modo minusculas[3], idque in propriis quae composita sunt nominibus[4], in alienae originis vocabulis velut *σατανᾶς* (T et H *Σατανᾶς*) *μαμωνᾶς* (H *Μαμωνᾶς*), in vocibus *Χριστός* et *κύριος*[5]. Quae praeterea discrepant in ponendis notis lectionis nimis longi essemus si accuratius perquireremus[6]. Nec vero silentio praetereamus quid distet in notandis iis quae citantur: cavendum est enim ne modus a nobis probatus erroris ansam praebeat. Nam cum Tischendorfius sicubi verba quaedam re vera citantur colo posito per minusculam pergat et praemisso *ὅτι* recit. omnino non interpungat, Tregelles quae citantur commate quod maiuscula sequitur, novissima Cantabrigiensis littera maiuscula sine ulla interpunctione notat. Brevitati studentes modum Tischendorfianum secuti sumus ubicunque obscuritatis nihil inde subnasci poterat[7].

Sequitur ut exponamus quibus siglis, ut quam brevissime

1) Propria in Ti et T per spiritum lenem elata in H aspero ornantur *Ἅβελ, Ἅγαρ, Ἁδραμυντηνός, Ἁδρίας, Ἁκελδαμάχ, Ἁλφαῖος, Ἁνανίας, Ἅννα, Ἅννας, Ἁρέτας, Ἁριμαθαία, Ἑζεκίας, Ἑμμώρ, Ἑνώχ, Ἑσρώμ, Εὕα,* quodcontra leni, cum Ti et T asperum ponant, *Ἐβραῖος, Ἠλείας, Ἠσαίας, Ἰερειχώ, Ἰερεμίας, Ἰεροσόλυμα, Ἰερουσαλήμ* (*Ὡσηὲ* Rom. 9, 25 error est, cf. *Introd.* p. 313). Discrepat T a Ti et H Lc. 3, 35 *Ἕβερ* pro *Ἔβερ* scribens (*Ἡσαῦ* Rom. 9, 13 error est, cf. Hebr. 11, 20. 12, 16).

2) Velut in *Ἀχαία, Βηθσαιδάν, Γαῖος, Ἠσαίας, Καιάφα, Καίν, Ναίν* (non ita in *Ἀχαϊκός, Ἑβραϊστί, Πτολεμαΐς* al.).

3) In adnotatione etiam nomina propria maiusculis carent, quae ubi occurrunt aut diversitatem quandam significant (velut 2 Io. 1. 5. Phil. 4, 3) aut vocabulis in contextu facilius quaerendis inserviunt (velut Mt. 12, 46. 17, 22. Mc. 14, 51).

4) Scribit H *Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, Ἀγρὸς τοῦ Κεραμέως, Ἀγρὸς Αἵματος, Κρανίου Τόπος, Ὡραία Πύλη, Νέα Πόλις, Ἄρειος Πάγος, Ἄππιος Φόρος* (ita etiam T), *Τρεῖς Ταβέρναι, Ἅρ Μαγεδών*.

5) T nusquam non *χριστός* et *κύριος*, item H sicubi articulus praecedit (vocativus Mt. 26, 68 est *χριστέ*), alias *Χριστός* et *Κύριος*.

6) Liceat hoc loco Britannicarum a Tischendorfiana has afferre discrepantias: TH *μίγμα, ψύχος, κηρύξαι, ῥίψαν, συνίων, συνίουσιν, τεσσερακονταετῆς, οὐά, ζῆν, πάντῃ, ἆρά γε, εἴ γε, καί γε, εἴ περ, εἴ πως, μή πως, μή ποτε, διὰ τί, ἵνα τί;* T *θλῖψις, κρῖμα, λῖνον, ἱδρῶς, ὀσφῦς;* H *σπίλος, τρύβλιον, ἀββά, πρωί, δυλίζω, ἰσχύι* etc., *ἀγαπᾶν* etc., *κρυφῇ, εἰκῇ, λάθρᾳ, διὰ παντός* (ita nonnunquam etiam T), *μή που, ὅτι* pro *ὅ τι*. Adde Gal. 3, 16 T *αλλα* (non *αλλ*).

7) Velut Io. 20, 13 Tregelles *αὐτοῖς, Ὅτι ἦραν*: editores Cantabrigienses in textu *αὐτοῖς ὅτι Ἦραν* in margine *αὐτοῖς Ὅτι ἦραν* exhibent; sic si adnotamus T h *αυτοις* • *οτι* statim apparet de quo hic et illic agatur. Aliter e. c. Io. 1, 15.

variae indicarentur lectiones, in adnotatione contextui subiecta usi simus. Sunt autem haec[1]:

H Novi Testamenti editio est Westcottii et Hortii, [H] scriptura in eadem uncinis simplicibus, ⟦H⟧ duplicibus circumscripta[2];

H§ i. e. H eo quo indicamus modo a Tischendorfio discrepat, ita tamen ut Tischendorfii lectio in margine exstet[3];

H* idem significat, nisi quod scriptura marginalis uncis inclusa, H‡ idem, nisi quod eadem ⊣ ⊢ inclusa est;

h est H in margine, ⊣h⊢ lectio marginalis ⊣ ⊢ inclusa; h† et †† vide supra p. VII s.

T Tregellesiana est Novi Testamenti editio, [T] T§ T* pariter comparata ut [H] H§ H*;

t est T in margine, [t] lectio marginalis [ ] inclusa.

Ti i. e. Tischendorfius in N. T. editione octava critica maiore ubi a textu Tauchnitiano differt (v. supra p. VI n. 1.)

In adnotatione critica ut iam diximus earum scriptionum, quibus in diiudicandis editiones duae Anglicae vel alterutra a Tischendorfio discrepant, testimonia selecta ex fontibus afferuntur[4]. Quoniam autem Tregelles in recensendis evangeliis codice Sinaitico uti nondum poterat[5], hac in parte eos locos ubi solus a reliquis discrepat plerumque omisimus: id quod eo minus offendere potest quod tantum non semper de eis scripturis agitur quibus librorum ℵ et B, et plerumque insuper aliorum, gravissimum obstat testimonium. Item earum quae in solius Tregellesianae margine exstant raro tantum ratio habita est. Sed etiam eae quibus in praeferendis utraque Britannica a Tischendorfio differt, spatium quod praesto

1) Praeterea notae non adhibentur nisi vulgares, velut add (addit, addunt) om (omittit, omittunt) pm (praemittit, praemittunt) pr (primum) sc (secundum) tr (tertium) qu (quartum) ult (ultimum) similes.

2) Non tollit hoc ‚om' additum; velut Mc. 11, 31 ‚T[H] om *ουν*' significat *ουν* in T omissum, in H [ ] circumclusum.

3) Velut Mt. 13,57 ‚TH§ om *ιδια*' i. e. T et H *ιδια* non in contextu, H in margine exhibent; Mc. 10, 44 ‚*γενεσθαι*: T§H *ειναι*' i. e. T et H *ειναι* pro *γενεσθαι*, T in margine *γενεσθαι*.

4) Codicum versionum patrum testimonia ex editione Tischendorfiana octava sumpsimus, collatis passim tum utraque Britannica tum ipsis codicum praecipuorum editionibus, velut Vaticani codicis novissima Romana, Sinaitici Tischendorfiana minore, Alexandrini Cowperiana, Parisiensis (Ephraemi) Tischendorfiana, Cantabrigiensis (Bezae) Scriveneriana etc.

5) Codicis Sinaitici apud Tregellesium Io. 21, 2 demum mentio fit. Codicis Vaticani exemplum novum Romanum adsciscere non poterat antequam pars editionis suae epistulas Paulinas exhibens imprimi coepta esset. Hinc explica scripturas velut Mc. 3, 1 [*ην*] (etiam in B *ην* exstat), 13, 7 *ακουετε* (B *ακουητε*), v. 21 (t) *ειπη υμιν* (etiam B *υμιν ειπη*).

erat suadebat ut selectae indicarentur. Nam nimia profecto evasisset adnotationis moles, si quae obstant aut conveniunt codicum testimonia ad unamquamque formarum diversitatem spectantia afferri oportere censuissemus. Cogitamus cum de *ειπαν* et *ειπον*, *ηλθαν* et *ηλθον*, *εκαθαρισθη* et *εκαθερισθη*, *ερρεθη* et *ερρηθη*, *ημελλον* et *εμελλον*, *ηυδοκησεν* et *ευδοκησεν*, *ηργασατο* et *ειργασατο*, *ηνεωξεν* et *ηνοιξεν*, *αποκτεινοντων* et *αποκτεννοντων*, *εριψαν* et *ερριψαν*, *συνκαλει* et *συγκαλει*, *εκπλησσομενος* et *εκπληττομενος*, similibus formis, tum maxime de *αι* et *ε*, *ει* et *ι* in verbis velut *αιφνιδιος*, *εξαιφνης*, *κεραια*, *κραιπαλη*, *αγνεια*, *απειθεια*, *εριθεια*, *ερμηνεια* variantibus[1]; porro ubi libri fluctuant inter *με* et *εμε*, *αυτου* et *εαυτου*, *ουδεις* et *ουθεις*, *πας* et *απας*, *ενεκα* et *ενεκεν*, *ευθυς* et *ευθεως*, *αν* et *εαν*, *αλλ* et *αλλα*, *μετ* et *μετα*, *καγω* et *και εγω*; ubi differunt codices inter *ναζαρεθ* et *ναζαρετ*, *ιεροσολυμα* et *ιερουσαλημ*[2]: iure nostro ea omnia, licet non sine aliquo discrimine, praeteriisse nobis videmur. Sed etiam articulum ante nomina propria vel ante *θεός* modo positum modo omissum et *ὅτι* illud orationi rectae inserviens plerumque neglexímus: ac ne eiusmodi quidem discrepantiarum, in evangeliis numerosissimarum, velut *οι μαθηται* et *οι μαθηται αυτου*, *εφη* et *εφη αυτω* vel *αυτοις*, testimonia facile quispiam quaesiverit. Difficilius sane erat diiudicatu, quinam singulis locis eligendi essent testes. Aliqua maximi momenti codicum parte segregata reliquos prorsus neglegere cum abs re esse videretur, non poterat non significari certe, num testibus allatis alii, utrum multi an pauci accederent. Quae cum ita essent, triplex —

1) Illud non omittendum putamus quod *εφνιδιος*, *εξεφνης*, *κερεα*, *κρεπαλη*, quae formae non formae in novissima Britannica occurrunt, item *αγνια*, *απειθια*, *εριθια*, *ερμηνια*, *ιερατια*, *κακοπαθια*, *ωφελια*, *χρεοφιλετης*, *δανιον*, *λιμμα*, *υπολιμμα*, *ορινος*, *σκοτινος*, *φωτινος*, similia re vera antiquissimorum librorum testimoniis nituntur.

2) Iuvat exscribere quae de horum nominum usu editores Cantabrigienses in appendice (p. 160) exposuerunt: ,*There is everywhere much variation between documents in the spelling of the name* Nazareth; *but the evidence when tabulated presents little ambiguity. Ναζαρά is used at the outset of the Ministry in Mt.* 1/3 (4, 13) *and Lc.* 1/5 (4, 16); *Ναζαρέθ in Mt.* 1/3 (21, 11), *the only later place in the Gospels where the name occurs, and in Act.* 1/1; *and Ναζαρέτ certainly or probably in all other places, Mt.* 1/3, *Mc.* 1/1, *Lc.* 4/5, *Io.* 2/2: *Ναζαράθ, found* 8/11 *times in Δ, has little other attestation. Between Ἰερουσαλήμ and Ἰεροσόλυμα there is usually no variation, though each form is wrongly introduced a few times: Act.* 15, 4; 20, 16 *are the only places where it would be possible to hesitate about decision. Ἰεροσόλυμα is used in Mt always except once in the voc., in Mc and Io always, sometimes in Lc (a seventh), Acts (roughly two fifths), and St Paul* (3/10); *Ἰερουσαλήμ in Mt* 23, 37, *the remainder of Lc Act Paul, and* *He*^{1} *Ap*^{3}.‘

si ea omittimus quae vel plenam vel fere plenam efflagitabant codicum versionum patrum memoriam – evasit adnotationis genus. Ubicunque enim praeter testes plene allatos utrimque haud levis afferendus esset numerus, binis id punctis significabatur quae sigla secuntur (velut *θανατωσουσιν* ACD..] *-σωσιν* ℵB..). Alteri parti si pauci accedunt, cum multo maior numerus faciat pro altera, illic bina puncta, hic singula ponuntur (velut *αυτους* ℵB.] *προς εαυτους* ACD..). Denique si scripturae cuiuslibet vel testis vel testes non habent quidquam sui simile, punctum omissum id notat, cum in adnotationis parte altera bina puncta sint (velut *βαπτιζοντες* ℵA..] *-σαντες* BD). Itaque cum singula puncta idem sibi velint quod ‚alii', bina significant aut ‚alii multi' (vel ‚sat multi') aut ‚alii plerique' aut ‚reliqui.'[1]

Plena adnotatio est in evangeliis codicum ℵBACD, quibus in evangelio secundum Matthaeum accedunt Z et (usque ad 25, 6, ubi A incipit) Σ; item in actibus apostolorum codicum ℵBACD, in epistulis catholicis ℵBACP, in epistulis Paulinis ℵBACDG, in Apocalypsi ℵACPQ. Lacunas suo loco adnotavimus; quod attinet ad eos codices quorum fragmenta tantum exstant, ut C et Z, nota quae eis propria est omissa indicat locos illos aut legi nequire aut lacuna intercidisse. Siglorum in afferendis codicum versionum patrum testimoniis adhibitorum conspectum ipsi adnotationi criticae praefigendum curavimus.

Iam nostrum est hoc quoque loco quam maximas agere gratias viro eruditissimo Carolo Bertheau Pastori Hamburgensi, qui in perficiendo hoc opere perdifficili et opera et consilio egregia cum liberalitate nos adiuvit.

Praemonitis autem quae praemonenda esse visa sunt nihil nobis restat nisi votum pientissimum: Faxit Deus ut ex hac editione, licet manca sit, aliquantulum tamen incrementi capiat Novi Testamenti notitia et investigatio.

Gottingae mense Sept. a. 1881.

Oscar de Gebhardt.

---

1) Spatii angustia suadebat ut nonnunquam alteram adnotationis partem omitteremus, velut Lc. 11, 52 ‚*εκρυψατε* D.' i. e. habent *ηρατε* ℵBAC alii plerique, *εκρυψατε* D et alii (sc. non multi). Similiter facile explicabis quae adnotata sunt velut Lc. 10, 4 ‚*μηδενα* ℵ*.] pm *και* ℵc..' i. e. cum ℵ* pauci faciunt, cum ℵc ut plerique ita omnes quorum plena est adnotatio (BACD). Notandum est autem illud ‚alii' quod puncto significatur non solum ad libros Graecos manu scriptos, sed etiam ad versiones et patrum testimonia spectare.

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ

I

Genealogia et generatio Iesu Christi.

1 *Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαυεὶδ υἱοῦ Ἀβραάμ.*
2 *Ἀβραὰμ ἐγέννησεν τὸν Ἰσαάκ, Ἰσαὰκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ,*
Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ,
3 *Ἰούδας δὲ ἐγέννησεν τὸν Φαρὲς καὶ τὸν Ζαρὰ ἐκ τῆς Θάμαρ,*
Φαρὲς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἑσρώμ, Ἑσρὼμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀράμ,
4 *Ἀρὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμιναδάβ, Ἀμιναδὰβ δὲ ἐγέννησεν τὸν*
Ναασσών, Ναασσὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαλμών, 5 *Σαλμὼν δὲ*
ἐγέννησεν τὸν Βοὲς ἐκ τῆς Ῥαχάβ, Βοὲς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωβὴδ
ἐκ τῆς Ῥούθ, Ἰωβὴδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεσσαί, 6 *Ἰεσσαὶ δὲ ἐγέν-*
νησεν τὸν Δαυεὶδ τὸν βασιλέα. Δαυεὶδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σολο-
μῶνα ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου, 7 *Σολομὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ῥυβοάμ,*
Ῥοβοὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβιά, Ἀβιὰ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀσάφ,
8 *Ἀσὰφ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσαφάτ, Ἰωσαφὰτ δὲ ἐγέννησεν τὸν*
Ἰωράμ, Ἰωρὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ὀζείαν, 9 *Ὀζείας δὲ ἐγέννησεν*
τὸν Ἰωάθαμ, Ἰωάθαμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἄχαζ, Ἄχαζ δὲ ἐγέννησεν
τὸν Ἐζεκίαν, 10 *Ἐζεκίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Μανασσῆ, Μανασσῆς*
δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμώς, Ἀμὼς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσείαν, 11 *Ἰω-*
σείας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς
μετοικεσίας Βαβυλῶνος. 12 *μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος*
Ἰεχονίας ἐγέννησεν τὸν Σαλαθιήλ, Σαλαθιὴλ δὲ ἐγέννησεν τὸν
Ζοροβάβελ, 13 *Ζοροβάβελ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβιούδ, Ἀβιοὺδ δὲ*
ἐγέννησεν τὸν Ἐλιακείμ, Ἐλιακεὶμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀζώρ,
14 *Ἀζὼρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαδώκ, Σαδὼκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀχείμ,*
Ἀχεὶμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιούδ, 15 *Ἐλιοὺδ δὲ ἐγέννησεν τὸν*
Ἐλεάζαρ, Ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Μαθθάν, Μαθθὰν δὲ ἐγέν-
νησεν τὸν Ἰακώβ, 16 *Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσὴφ τὸν ἄνδρα*

Inscr. T *ευαγγελιον κατα μαθθαιον*
I,3. T *θαμάρ* | H *ἑσρωμ* 5. T *βοος* 9. H *ιωαθάμ, ιωαθὰμ* | H *αχας* | H *ἐζεκ.* 10. H *ἐζεκ.*

I,1ss. Lc 3,23-38. 2-6. I Chr 2,1-15. 3-6. Ruth 4,18-22. 3. Gen 38,29s. 5. Ios 2,1. Ruth 4,13. 6. 2 Sam 12,24. 7-12. I Chr 3,10ss. 12. Esr 3,2.

Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός. 17 Πᾶσαι
οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕως Δαυεὶδ γενεαὶ δεκατέσσαρες,
καὶ ἀπὸ Δαυεὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος γενεαὶ δεκατέσ-
σαρες, καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ
γενεαὶ δεκατέσσαρες.

18 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γένεσις οὕτως ἦν. μνηστευθείσης
τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς
εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου. 19 Ἰωσὴφ δὲ ὁ
ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν καὶ μὴ θέλων αὐτὴν δειγματίσαι,
ἐβουλήθη λάθρα ἀπολῦσαι αὐτήν. 20 ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμη-
θέντος, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων·
°Ἰωσὴφ υἱὸς Δαυείδ, μὴ φοβηθῇς παραλαβεῖν Μαριὰμ τὴν γυ-
ναῖκά σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ πνεύματός ἐστιν ἁγίου.
21 τέξεται δὲ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτὸς
γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. 22 τοῦτο
δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ κυρίου διὰ τοῦ
προφήτου λέγοντος· 23 ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει καὶ
τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσιν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ,
ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον μεθ' ἡμῶν ὁ θεός. 24 ἐγερθεὶς
δὲ Ἰωσὴφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ
ἄγγελος κυρίου, καὶ παρέλαβεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· 25 καὶ
οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν ἕως οὗ ἔτεκεν υἱόν, καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα
αὐτοῦ Ἰησοῦν.

II

Magi. Fuga, caedes puerorum, reditus.

1 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέ-
ραις Ἡρῴδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγέ-
νοντο εἰς Ἱεροσόλυμα 2 λέγοντες· ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς
τῶν Ἰουδαίων; εἴδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ,
καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. 3 ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς Ἡρῴ-
δης ἐταράχθη, καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ, 4 καὶ συναγαγὼν
πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπυνθάνετο
παρ' αὐτῶν ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται. 5 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· ἐν
Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας· οὕτως γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου·
6 καὶ σὺ Βηθλεέμ, γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγε-
μόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις ποιμανεῖ

18. T[H] om *ιησου* h *χριστου ιησου* 20. H§ *μαριαν* 24. *ιωσηφ*: T[H] pm *ο* 25. H *εως* [*ου*] II,5. T *ειπον*

18. Lc 1,27ss. 20. Lc 1,35. 21. Lc 2,21. 23. Is 7,14. 25. Lc 2,7. 21. II,2. (Num 24,17.) 6. Mich 5,1. Io 7,42.

τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ. 7 *τότε Ἡρώδης λάθρα καλέσας
τοὺς μάγους ἠκρίβωσεν παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου
ἀστέρος, 8 καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλεὲμ εἶπεν· πορευθέντες
ἐξετάσατε ἀκριβῶς περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὰν δὲ εὕρητε, ἀπαγγεί-
λατέ μοι, ὅπως κἀγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ. 9 οἱ δὲ ἀκούσαν-
τες τοῦ βασιλέως ἐπορεύθησαν· καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστήρ, ὃν εἶδον ἐν
τῇ ἀνατολῇ, προῆγεν αὐτοὺς ἕως ἐλθὼν ἐστάθη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ
παιδίον. 10 ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην
σφόδρα. 11 καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν εἶδον τὸ παιδίον μετὰ
Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ,
καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα,
χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν. 12 καὶ χρηματισθέντες κατ'
ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδην, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν
εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.*

13 *Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου φαίνεται
κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσὴφ λέγων· ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ
τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἂν
εἴπω σοι· μέλλει γὰρ Ἡρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον τοῦ ἀπολέσαι
αὐτό. 14 ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβεν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα
αὐτοῦ νυκτός, καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον, 15 καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως
τῆς τελευτῆς Ἡρώδου· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ κυρίου διὰ
τοῦ προφήτου λέγοντος·* ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου.

16 *Τότε Ἡρώδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυ-
μώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας ἀνεῖλεν πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν
Βηθλεὲμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῆς ἀπὸ διετοῦς καὶ κατω-
τέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσεν παρὰ τῶν μάγων. 17 τότε
ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος·* 18 φωνὴ
ἐν Ῥαμὰ ἠκούσθη, κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολύς, Ῥαχὴλ
κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ οὐκ ἤθελεν παρακληθῆναι, ὅτι
οὐκ εἰσίν.

19 *Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρώδου, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου φαίνε-
ται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσὴφ ἐν Αἰγύπτῳ 20 λέγων· ἐγερθεὶς παρά-
λαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ πορεύου εἰς γῆν
Ἰσραήλ· τεθνήκασιν γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου.
21 ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβεν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ,
καὶ εἰσῆλθεν εἰς γῆν Ἰσραήλ. 22 ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος*

---

13. T *κατ οναρ φαινετ.* h *κατ οναρ εφανη* 18. T *ραμᾶ* | t *ηθελησεν*

---

11. (Is 60, 6.) Ps 72, 10. 15. Hos 11, 1. 18. Ier 31, 15.
20. (Ex 4, 19.)

βασιλεύει τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἡρῴδου, ἐφοβήθη
ἐκεῖ ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶς δὲ κατ᾽ ὄναρ ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη
τῆς Γαλιλαίας. 23 καὶ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς πόλιν λεγομένην
Ναζαρέθ· ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν ὅτι
Ναζωραῖος κληθήσεται.

III

Iohannes baptista. Immersio Iesu.

1 Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παραγίνεται Ἰωάννης ὁ βα-
πτιστὴς κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας, 2 λέγων· μετα-
νοεῖτε· ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. 3 οὗτος γάρ
ἐστιν ὁ ῥηθεὶς διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος· φωνὴ βοῶν-
τος ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε
τὰς τρίβους αὐτοῦ. 4 αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶχεν τὸ ἔνδυμα
αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν
ὀσφὺν αὐτοῦ· ἡ δὲ τροφὴ ἦν αὐτοῦ ἀκρίδες καὶ μέλι ἄγριον.
5 τότε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν Ἱεροσόλυμα καὶ πᾶσα ἡ Ἰουδαία
καὶ πᾶσα ἡ περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου, 6 καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ
Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας
αὐτῶν. 7 ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων
ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα εἶπεν αὐτοῖς· γεννήματα ἐχιδνῶν,
τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; 8 ποιήσατε
οὖν καρπὸν ἄξιον τῆς μετανοίας, 9 καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν
ἑαυτοῖς· πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται
ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. 10 ἤδη
δὲ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δέν-
δρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.
11 ἐγὼ μὲν ὑμᾶς βαπτίζω ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω μου
ἐρχόμενος ἰσχυρότερός μου ἐστίν, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδή-
ματα βαστάσαι· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ
πυρί. 12 οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ τὴν
ἅλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σῖτον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην,
τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ.

13 Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν
Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ᾽ αὐτοῦ. 14 ὁ δὲ
διεκώλυεν αὐτὸν λέγων· ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι,

---

22. T *βασιλ.* [*επι*] *της ιουδ.* 23. H *ναζαρετ* III,2. T [*και*] *λεγων* 7. *βαπτισμα*: T add [*αυτου*] 12. *αποθηκην*: T h add *αυτου* 14. *ο δε*: T add [*ιωαννης*]

---

23. (Is 11,1.) III,1-12. Lc 3,3-17. Mc 1,2-8. Io 1,6ss. 2. 4,17. 10,7. 3. Is 40,3. 9. Io. 8,39. 10. 7,19. 13-17. Mc 1,9-11. Lc 3,21s.

*καὶ σὺ ἔρχῃ πρός μέ; 15 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς
αὐτόν· ἄφες ἄρτι· οὕτως γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶ-
σαν δικαιοσύνην. τότε ἀφίησιν αὐτόν. 16 βαπτισθεὶς δὲ ὁ Ἰη-
σοῦς εὐθὺς ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ ἀνεῴχθησαν οἱ
οὐρανοί, καὶ εἶδεν πνεῦμα θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστεράν,
ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν. 17 καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα·
οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ηὐδόκησα.*

IV

Temptatio. Sedes Capharnaumum translata. Piscatorum vocatio.
Peragratio Galilaeae.

1 *Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύματος,
πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου. 2 καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσ-
σεράκοντα καὶ τεσσεράκοντα νύκτας, ὕστερον ἐπείνασεν. 3 καὶ
προσελθὼν ὁ πειράζων εἶπεν αὐτῷ· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπὲ ἵνα
οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται. 4 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· γέγραπται·*
οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι
ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος θεοῦ. 5 *τότε παραλαμβάνει αὐτὸν
ὁ διάβολος εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ
πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, 6 καὶ λέγει αὐτῷ· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ,
βάλε σεαυτὸν κάτω· γέγραπται γὰρ ὅτι* τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ
ἐντελεῖται περὶ σοῦ καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσίν σε, μήποτε προσ-
κόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. 7 *ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· πάλιν
γέγραπται·* οὐκ ἐκπειράσεις κύριον τὸν θεόν σου. 8 *πάλιν
παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν καὶ
δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν
αὐτῶν, 9 καὶ εἶπεν αὐτῷ· ταῦτά σοι πάντα δώσω, ἐὰν πεσὼν
προσκυνήσῃς μοι. 10 τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὕπαγε σατανᾶ·
γέγραπται γάρ·* κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ
μόνῳ λατρεύσεις. 11 *τότε ἀφίησιν αὐτὸν ὁ διάβολος, καὶ ἰδοὺ
ἄγγελοι προσῆλθον καὶ διηκόνουν αὐτῷ.*

12 *Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν
Γαλιλαίαν. 13 καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρὰ ἐλθὼν κατῴκησεν
εἰς Καφαρναοὺμ τὴν παραθαλασσίαν ἐν ὁρίοις Ζαβουλὼν καὶ*

15. *προς αυτον*: tH§ *αυτω* 16. *ανεωχθησαν* (H *ηνεωχθ.*): Th add *αυτω* | T *το πνευμα του θεου* | *ερχομενον*: T pm [*και*] 17. h *μου, ο αγαπητος εν* | TH *ευδοκησα* IV,1. H [*ο*] *ιησους* 2. TH *και νυκτ. τεσσεραχ.* 3. *ειπε*: H *ειπον* 4. *επι*: T *εν*

17. 17,5. IV,1-11. Lc 4,1-13. Mc 1,12s. 4. Deut 8,3. 6. Ps 91,11s. 7. Deut 6,16. 10. Deut 6,13. 12ss. Mc 1,14s. Lc 4,14s.

Νεφθαλείμ, 14 *ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἠσαΐου τοῦ προφήτου*
λέγοντος· 15 γῆ Ζαβουλὼν καὶ γῆ Νεφθαλείμ, ὁδὸν θαλάσσης,
πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν, 16 ὁ λαὸς ὁ καθή-
μενος ἐν σκότει φῶς εἶδεν μέγα, καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρᾳ
καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς. 17 *Ἀπὸ τότε ἤρξατο*
ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν· μετανοεῖτε· ἤγγικεν γὰρ ἡ
βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
18 *Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν*
δύο ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν
ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν· ἦσαν
γὰρ ἁλεεῖς. 19 *καὶ λέγει αὐτοῖς· δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω*
ὑμᾶς ἁλεεῖς ἀνθρώπων. 20 *οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα*
ἠκολούθησαν αὐτῷ. 21 *Καὶ προβὰς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄλλους δύο*
ἀδελφούς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν καταρτί-
ζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν· καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς. 22 *οἱ δὲ εὐθέως*
ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν ἠκολούθησαν αὐτῷ.
23 *Καὶ περιῆγεν ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ, διδάσκων ἐν ταῖς συνα-*
γωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ
θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. 24 *καὶ*
ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν Συρίαν· καὶ προσήνεγκαν
αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις καὶ βασάνοις
συνεχομένους καὶ δαιμονιζομένους καὶ σεληνιαζομένους καὶ παρα-
λυτικούς, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. 25 *καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ*
ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ Δεκαπόλεως καὶ Ἱεροσολύ-
μων καὶ Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου.

V

Oratio montana (*cpp.* 5—7). Christianorum praemia et officia. Legis divinae vera ratio. Praecepta de homicidio, reconciliatione, adulterio, divortio, iureiurando, talione, amore mutuo.

1 *Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· καὶ καθίσαντος*
αὐτοῦ προσῆλθαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. 2 *καὶ ἀνοίξας τὸ*
στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων· 3 *μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ*
πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. 4 *μακάριοι*
οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσιν τὴν γῆν. 5 *μακάριοι οἱ*

---

16. TH *εν σκοτια* 17. *μετανοειτε· ηγγικεν γαρ*: h *ηγγικεν* 18.19. T *αλιεις* 23. *περιηγεν*: T add [*ο ιησους*] 24. *απηλθεν*: t *εξηλθεν* | T‡H om *και* ante *δαιμονιζομ.* V,1. H *προσηλ.* [*αυτω*] 4s. H‡ *μακ. οι πραεις κτλ* (v. 4) post *μακ. οι πενθουντ. κτλ* (v. 5)

---

15. Is 9,1s. 17. 3,2. 18-22. Mc 1,16-20. (Lc 5,1-11. Io 1,35-42.) 23. Mc 1,39. Lc 4,15. 31. 44. 24. Mc 1,28. 6,55. V,2ss. Lc 6,20ss. 4. Ps 37,11. 5. Is 61,2.

*πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται. 6 μακάριοι οἱ πεινῶν-
τες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.
7 μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. 8 μακάριοι οἱ
καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται. 9 μακάριοι οἱ
εἰρηνοποιοί, ὅτι υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται. 10 μακάριοι οἱ δεδιωγ-
μένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρα-
νῶν. 11 μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξουσιν
καὶ εἴπωσιν πᾶν πονηρὸν καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ.
12 χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς
οὐρανοῖς· οὕτως γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφήτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.
13 Ὑμεῖς ἐστὲ τὸ ἅλα τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἅλα μωρανθῇ, ἐν τίνι
ἁλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι εἰ μὴ βληθὲν ἔξω καταπατεῖσθαι
ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. 14 Ὑμεῖς ἐστὲ τὸ φῶς τοῦ κόσμου. οὐ
δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη· 15 οὐδὲ καίουσιν
λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν,
καὶ λάμπει πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. 16 οὕτως λαμψάτω τὸ φῶς
ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ
ἔργα καὶ δοξάσωσιν τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
17 Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφή-
τας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι ἀλλὰ πληρῶσαι. 18 ἀμὴν γὰρ λέγω
ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία
οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται. 19 ὃς
ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ
οὕτως τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ
τῶν οὐρανῶν· ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθή-
σεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. 20 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐὰν
μὴ περισσεύσῃ ὑμῶν ἡ δικαιοσύνη πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ
Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.
21 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις· οὐ φονεύσεις· ὃς δ' ἂν
φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. 22 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ
ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν
εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ'
ἂν εἴπῃ μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. 23 ἐὰν
οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κἀκεῖ μνησθῇς
ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, 24 ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν
σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ὕπαγε πρῶτον διαλλάγηθι
τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου.*

---

9. *οτι*: TH add [*αυτοι*] 11. Ti TH *διωξωσιν* | t [*ψευδομενοι*] 13. Ti TH *αλας* bis 18. H *κερεα* | *αν* sc: H [*αν*] 20. T *η δικαιοσ. υμων* 21. T *ερρηθη* (it. v. 27. 31. 33. 38. 43.) 22. *τω αδ. αυτου* pr: T§ add [*εικη*] | TH *ρακα* 23. t *και εκει*

---

13. Mc 9,50. Lc 14,34s. 15. Mc 4,21. Lc 8,16. 11,33. 18. Lc 16,17. 21. Ex 20,13.

25 ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχὺ ἕως ὅτου εἶ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ
ὁδῷ· μήποτέ σε παραδῷ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ καὶ ὁ κριτὴς τῷ
ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ. 26 ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς
ἐκεῖθεν ἕως ἂν ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην. 27 Ἠκούσατε
ὅτι ἐρρέθη· οὐ μοιχεύσεις. 28 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ βλέπων
γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ
αὐτοῦ. 29 εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, ἔξελε
αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν
μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν. 30 καὶ
εἰ ἡ δεξιά σου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὴν καὶ βάλε ἀπὸ
σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου και μὴ
ὅλον τὸ σῶμά σου εἰς γέενναν ἀπέλθῃ. 31 Ἐρρέθη δέ· ὃς ἂν
ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ ἀποστάσιον. 32 ἐγὼ
δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτὸς
λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι, και ὃς ἐὰν ἀπολελυμένην
γαμήσῃ, μοιχᾶται. 33 Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις·
οὐκ ἐπιορκήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ κυρίῳ τοὺς ὅρκους σου.
34 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι
θρόνος ἐστὶν τοῦ θεοῦ· 35 μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστιν
τῶν ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶν τοῦ
μεγάλου βασιλέως· 36 μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὀμόσῃς, ὅτι οὐ
δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ποιῆσαι ἢ μέλαιναν. 37 ἔστω δὲ
ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναί, οὒ οὔ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ
πονηροῦ ἐστίν. 38 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη· ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλ-
μοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. 39 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντι-
στῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σε ῥαπίζει εἰς τὴν δεξιὰν σιαγόνα,
στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· 40 καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι
καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον· 41 καὶ
ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἕν, ὕπαγε μετ' αὐτοῦ δύο. 42 τῷ
αἰτοῦντί σε δός, καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανίσασθαι μὴ ἀπο-
στραφῇς. 43 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου
καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου. 44 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε

---

25. *ο κριτης*: T add [*σε παραδω*] 28. *επιθυμησαι*: T [H] add *αυτην* 32. t *και ο απολελυμ. γαμησας μοιχ.* H [*κ. ος εαν απολελυμ. γαμ. μοιχ.*] 37. *εστω*: h *εσται* 39. t *ραπισει επι* | *σιαγονα*: T[H] add *σου* 42. T *δανεισασθαι*

25s. Lc 12,58s. 27. Ex 20,14. 29. 18,9. Mc 9,47. 30. 18,8. Mc 9,43. 31. Deut 24,1. 32. 19,9. Mc 10,11s. Lc 16,18. 33. Lev 19,12. Deut 23,21. 34s. Is 66,1. 35. Ps 48,3. 37. Iac 5,12. 38. Ex 21,24. 39. Lc 6,29. 42. Lc 6,30. 43. Lev 19,18.

τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς·
45 ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν
ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει
ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. 46 ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶν-
τας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ
ποιοῦσιν; 47 καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν μόνον,
τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ ἐθνικοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν;
48 ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός
ἐστιν.

VI

Pietatis genuinum exercitium, erogatione stipis, precatione (*oratio dominica*), ieiunio. Divitiae verae veraque sollicitudo et cura.

1 Προσέχετε δὲ τὴν δικαιοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν
τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν
οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν οὐρανοῖς· 2 ὅταν οὖν
ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑπο-
κριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις, ὅπως
δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν
μισθὸν αὐτῶν. 3 σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην μὴ γνώτω ἡ ἀρι-
στερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου, 4 ὅπως ἡ σοῦ ἐλεημοσύνη ᾖ ἐν
τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει
σοι. 5 καὶ ὅταν προσεύχησθε, οὐκ ἔσεσθε ὡς οἱ ὑποκριταί· ὅτι
φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν
ἑστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις. ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. 6 σὺ δὲ ὅταν προσεύχῃ,
εἴσελθε εἰς τὸ ταμεῖόν σου καὶ κλείσας τὴν θύραν σου πρόσευξαι
τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν
τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι. 7 Προσευχόμενοι δὲ μὴ βατταλογήσητε
ὥσπερ οἱ ἐθνικοί· δοκοῦσιν γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσα-
κουσθήσονται. 8 μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ
ὑμῶν ὧν χρείαν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. 9 οὕτως
οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς· πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγια-
σθήτω τὸ ὄνομά σου· 10 ἐλθάτω ἡ βασιλεία σου· γενηθήτω τὸ

46. *το αυτο*: Th *ουτως* VI,1. T*[H] om *δε* pr | TH *εν τοις ουραν.* 4. TH *ᾖ σου η ελεημοσ.* 6. T *ταμιειον* 7. T *βαττολογ.* 8. *ο πατηρ*: H pm [*ο θεος*] 10. T§ *ελθετω*

44. Lc 6,27s. 45ss. Lc 6,32ss. 48. Deut 18,13. VI,6. 2 Reg 4,33. 7. Sir 7,15. 9ss. Lc 11,2-4.

θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς· 11 τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν
ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον· 12 καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα
ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· 13 καὶ μὴ
εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονη-
ροῦ. 14 Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα
αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· 15 ἐὰν δὲ μὴ
ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παρα-
πτώματα ὑμῶν. 16 Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὡς οἱ
ὑποκριταὶ σκυθρωποί· ἀφανίζουσιν γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν
ὅπως φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες. ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. 17 σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου
τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, 18 ὅπως μὴ φανῇς τοῖς
ἀνθρώποις νηστεύων ἀλλὰ τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυφαίῳ, καὶ
ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυφαίῳ ἀποδώσει σοι. 19 Μὴ
θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις
ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσιν καὶ κλέπτουσιν·
20 θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σὴς
οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ
κλέπτουσιν. 21 ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρός σου, ἐκεῖ ἔσται καὶ
ἡ καρδία σου. 22 Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός.
ἐὰν ᾖ ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν
ἔσται· 23 ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά
σου σκοτεινὸν ἔσται. εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν,
τὸ σκότος πόσον. 24 Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν·
ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς
ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ
δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ. 25 Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε
τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε.
οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστιν τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύμα-
τος; 26 ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν
οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ
ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε
αὐτῶν; 27 τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν
ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα; 28 καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε;
καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνουσιν· οὐ κοπιῶσιν
οὐδὲ νήθουσιν. 29 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ

15. *ανθρωποις*: T[H] add *τα παραπτωματα αυτων* 18. h *νηστευων τοις ανθρωποις* 21. H *εσται* [*και*] *η* 22. *οφθαλμος* pr: t add [*σου*] | *εαν*: TH add *ουν* | *η*: T post *απλους* | H *φωτινον* 23. H *σκοτινον* 25. *φαγητε*: T[H] add *η τι πιητε* 28. T *κοπιουσιν*

14s. 18,33. 35. Mc 11,25s. 20s. Lc 12,33s. 22s. Lc 11,34-36. 24. Lc 16,13. 25-33. Lc 12,22-31. 26. 10,31.

δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων. 30 *εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ*
ἀγροῦ σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς
οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; 31 *μὴ*
οὖν μεριμνήσητε λέγοντες· τί φάγωμεν ἢ τί πίωμεν ἢ τί περι-
βαλώμεθα; 32 *πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητοῦσιν· οἶδεν γὰρ*
ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῄζετε τούτων ἁπάντων. 33 *ζη-*
τεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ
ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. 34 *μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς*
τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει ἑαυτῆς. ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ
ἡ κακία αὐτῆς.

VII

Praecepta a iudicando et obtrudendo abstinendi, in precatione perseverandi, viam perniciei falsosque doctores cavendi. Verae falsaeque pietatis et sapientiae discrimen.

1 *Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε.* 2 *ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε*
κριθήσεσθε, καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν. 3 *τί*
δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν
δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; 4 *ἢ πῶς ἐρεῖς τῷ*
ἀδελφῷ σου· ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ
ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σοῦ. 5 *ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον*
ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σοῦ τὴν δοκόν, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν
τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου. 6 *Μὴ δῶτε τὸ*
ἅγιον τοῖς κυσίν, μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν
τῶν χοίρων, μήποτε καταπατήσουσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν
καὶ στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς. 7 *Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν·*
ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. 8 *πᾶς γὰρ*
ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοι-
γήσεται. 9 *ἢ τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν αἰτήσει ὁ υἱὸς*
αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; 10 *ἢ καὶ ἰχθὺν αἰτήσει, μὴ*
ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; 11 *εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες οἴδατε δόματα*
ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν
ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν. 12 *πάντα*
οὖν ὅσα ἐὰν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτως καὶ

---

33. *βασιλειαν*: T add *του θεου* 34. *εαυτης*: H *αὑτης* VII,4. TH *εν τω οφθαλμω σου;* 8. T§h *ανοιγεται* 9. TH om *εστιν* 12. *εαν*: T *αν*

VII,1s. Lc 6,37s. 2. Mc 4,24. 3-5. Lc 6,41s. 7-11. Lc 11,9-13. (Mc 11,24.) 12. Lc 6,31.

ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται.
13 εἰσέλθατε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεῖα [ἡ πύλη] καὶ
εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοί
εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι᾽ αὐτῆς· 14 ὅτι στενὴ [ἡ πύλη] καὶ τεθλιμ-
μένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκον-
τες αὐτήν. 15 Προσέχετε ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρ-
χονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασιν προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσιν λύκοι
ἅρπαγες. 16 ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. μήτι
συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὰς ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα;
17 οὕτως πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ, τὸ δὲ
σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. 18 οὐ δύναται δένδρον
ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ἐνεγκεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρ-
ποὺς καλοὺς ἐνεγκεῖν. 19 πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν
καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. 20 ἄραγε ἀπὸ τῶν
καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. 21 Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι
κύριε κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ᾽ ὁ
ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. 22 πολ-
λοὶ ἐροῦσίν μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· κύριε κύριε, οὐ τῷ σῷ
ὀνόματι ἐπροφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν,
καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; 23 καὶ τότε
ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς, ἀποχωρεῖτε ἀπ᾽
ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. 24 Πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει
μου τοὺς λόγους τούτους καὶ ποιεῖ αὐτοὺς ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ
φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν πέτραν.
25 καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ
ἄνεμοι καὶ προσέπεσαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσεν· τεθεμε-
λίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. 26 καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς
λόγους τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτοὺς ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ,
ὅστις ᾠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν ἄμμον. 27 καὶ
κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι
καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσεν, καὶ ἦν ἡ πτῶσις
αὐτῆς μεγάλη.
28 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους,
ἐξεπλήσσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· 29 ἦν γὰρ διδάσκων
αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς αὐτῶν.

---

13. T *η πυλη* H§ om 14. *οτι*: T *τι* | TH *η πυλη* 15. *προσεχετε*: T add [*δε*] 17. h *ποι. καλ.* 18. *ενεγκ.* pr: T *ποιειν* | *ενεγκ.* sc: TH *ποιειν* 21. *ουρανοις*: h add ⊣ *ουτος εισελευσεται εις την βασιλειαν των ουρανων* ⊢ 24. TH *τ. λογους* [*τουτους*] | *ομοιωθησεται*: t *ομοιωσω αυτον* 25. TH *ηλθαν* 27. H *ηλθαν* 29. *αυτων*: h add ⊣ *και οι φαρισαιοι* ⊢

---

13. Lc 13,24. 16-21. Lc 6,43-46. 17. 12,33. 19. 3,10. 22s. Lc 13,25-27. 22. (Ier 14,14.) 23. Ps 6,9. 24-27. Lc 6,47ss. 28s. Mc 1,22. Lc 4,32.

VIII

Sanantur leprosus, paralyticus centurionis, socrus Petri aliique aegroti. Agitur cum sectari volentibus, sedatur tempestas, mergitur daemonum impetu porcorum grex.

1 *Καταβάντι δὲ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἠκολούθησαν αὐτῷ
ὄχλοι πολλοί.* 2 *καὶ ἰδοὺ λεπρὸς προσελθὼν προσεκύνει αὐτῷ
λέγων· κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι.* 3 *καὶ ἐκ-
τείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ λέγων· θέλω, καθαρίσθητι. καὶ
εὐθέως ἐκαθερίσθη αὐτοῦ ἡ λέπρα.* 4 *καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·
ὅρα μηδενὶ εἴπῃς, ἀλλὰ ὕπαγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ καὶ
προσένεγκον τὸ δῶρον ὃ προσέταξεν Μωϋσῆς, εἰς μαρτύριον
αὐτοῖς.*
5 *Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ εἰς Καφαρναούμ, προσῆλθεν αὐτῷ
ἑκατοντάρχης παρακαλῶν αὐτὸν* 6 *καὶ λέγων· κύριε, ὁ παῖς μου
βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς βασανιζόμενος.* 7 *λέ-
γει αὐτῷ· ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν.* 8 *ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἑκα-
τοντάρχης ἔφη· κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην
εἰσέλθῃς· ἀλλὰ μόνον εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου.*
9 *καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν
στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ· πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ·
ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου· ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ.*
10 *ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν καὶ εἶπεν τοῖς ἀκολουθοῦσιν·
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον.*
11 *λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσιν
καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἐν
τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν·* 12 *οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐξελεύ-
σονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ
βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.* 13 *καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἑκατοντάρχῃ·
ὕπαγε, ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω σοι. καὶ ἰάθη ὁ παῖς ἐν τῇ
ὥρᾳ ἐκείνῃ.*
14 *Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου εἶδεν τὴν πεν-
θερὰν αὐτοῦ βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν.* 15 *καὶ ἥψατο τῆς
χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός· καὶ ἠγέρθη, καὶ διη-
κόνει αὐτῷ.* 16 *ὀψίας δὲ γενομένης προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονι-*

VIII,1. TH *καταβαντος δε αυτου* 3. T *εκαθαρισθη* 5. TH *εκατονταρχος* 7. T [*και*] *λεγει* | *αυτω*: T add [*ο ιησους*] 8. t *και αποκριθ. ο* | TH *εκατονταρχος* 9. *εξουσιαν*: H add [*τασσομενος*] 10. *ακολουθ.*: t add [*αυτω*] | TH *παρ ουδενι τοσαυτ. πιστ. εν τω ισρ. ευρ.* 12. *εξελευσ.*: TH‡ *εκβληθησονται* 13. *ως*: T [*και*] *ως*

VIII,1-4. Mc 1,40-44. Lc 5,12-14. 4. Lev 13,49. 14,2. 5-13. Lc 7,1-10. 11s. Lc 13,28s. 11. (Is 49,12. Ps 107,3.) 14-17. Mc 1,29-34. Lc 4,38-41.

ζομένους πολλούς· καὶ ἐξέβαλεν τὰ πνεύματα λόγῳ, καὶ πάντας
τοὺς κακῶς ἔχοντας ἐθεράπευσεν, 17 ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ
Ἠσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος· αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλα-
βεν καὶ τὰς νόσους ἐβάστασεν.

18 Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐτὸν ἐκέλευσεν
ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν. 19 καὶ προσελθὼν εἷς γραμματεὺς εἶπεν
αὐτῷ· διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ. 20 καὶ λέγει
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ
τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει
ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. 21 ἕτερος δὲ τῶν μαθητῶν εἶπεν αὐτῷ·
κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν καὶ θάψαι τὸν πατέρα
μου. 22 ὁ δὲ λέγει αὐτῷ· ἀκολούθει μοι, καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς
θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς.

23 Καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς τὸ πλοῖον, ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ. 24 καὶ ἰδοὺ σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσσῃ,
ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων· αὐτὸς δὲ ἐκά-
θευδεν. 25 καὶ προσελθόντες ἤγειραν αὐτὸν λέγοντες· κύριε
σῶσον, ἀπολλύμεθα. 26 καὶ λέγει αὐτοῖς· τί δειλοί ἐστε, ὀλιγό-
πιστοι; τότε ἐγερθεὶς ἐπετίμησεν τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσσῃ,
καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. 27 οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν
λέγοντες· ποταπός ἐστιν οὗτος, ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασ-
σα αὐτῷ ὑπακούουσιν;

28 Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν χώραν τῶν Γα-
δαρηνῶν, ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν μνημείων
ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ
τῆς ὁδοῦ ἐκείνης. 29 καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν λέγοντες· τί ἡμῖν καὶ σοί,
υἱὲ τοῦ θεοῦ; ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς; 30 ἦν δὲ
μακρὰν ἀπ᾽ αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη. 31 οἱ δὲ
δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν λέγοντες· εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἀπό-
στειλον ἡμᾶς εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. 32 καὶ εἶπεν αὐτοῖς·
ὑπάγετε. οἱ δὲ ἐξελθόντες ἀπῆλθον εἰς τοὺς χοίρους· καὶ ἰδοὺ
ὥρμησεν πᾶσα ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν,
καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασιν. 33 οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον, καὶ
ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν πάντα καὶ τὰ τῶν
δαιμονιζομένων. 34 καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς

---

18. *πολλ. οχλους*: t H *οχλον* h [*πολλ.*] *οχλους* 22. *ο δε*: TH add *ιησους* 23. TH om *το* 25. *σωσον*: t add [*ημας*] 32. TH *απηλθαν*

---

17. Is 53,4. 18. Mc 4,35. Lc 8,22. 19-22. Lc 9,57-60.
23-27. Mc 4,35-41. Lc 8,22-25. 28-34. Mc 5,1-17. Lc 8,26-37.

*ὑπάντησιν τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἰδόντες αὐτὸν παρεκάλεσαν ὅπως
μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.*

IX

Sanando paralytico condonat peccata. Vocatur Matthaeus.
Discipuli Iesu non ieiunantes. Filia Iairi rediviva et mulier sanguine fluens.
Duo caeci et mutus. Messorum paucitas.

1 *Καὶ ἐμβὰς εἰς πλοῖον διεπέρασεν, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν
πόλιν.* 2 *καὶ ἰδοὺ προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνης
βεβλημένον. καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν τῷ παρα-
λυτικῷ· θάρσει τέκνον, ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι.* 3 *καὶ ἰδού
τινὲς τῶν γραμματέων εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· οὗτος βλασφημεῖ.* 4 *καὶ
ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν· ἱνατί ἐνθυμεῖσθε
πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν;* 5 *τί γάρ ἐστιν εὐκοπώτερον,
εἰπεῖν· ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν· ἔγειρε καὶ περιπάτει;*
6 *ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς
γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ· ἐγερθεὶς ἆρόν
σου τὴν κλίνην καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου.* 7 *καὶ ἐγερθεὶς
ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.* 8 *ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐφοβήθησαν
καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀν-
θρώποις.*

9 *Καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον
ἐπὶ τὸ τελώνιον, Μαθθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ· ἀκο-
λούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθει αὐτῷ.* 10 *καὶ ἐγένετο αὐτοῦ
ἀνακειμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἰδοὺ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ
ἐλθόντες συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.* 11 *καὶ
ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· διατί μετὰ
τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν;* 12 *ὁ δὲ
ἀκούσας εἶπεν· οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ ἀλλ' οἱ
κακῶς ἔχοντες.* 13 *πορευθέντες δὲ μάθετε τί ἐστιν·* ἔλεος θέλω
καὶ οὐ θυσίαν. *οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρ-
τωλούς.*

14 *Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου λέγοντες·
διατί ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν, οἱ δὲ μαθηταί σου οὐ
νηστεύουσιν;* 15 *καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ
τοῦ νυμφῶνος πενθεῖν ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν ἐστιν ὁ νυμφίος;*

---

34. *του ιησ.*: TH§ *τω ιησ.* IX,3. TH *ειπαν* 4. *ιδων*: TH§ *ειδως* 6. *εγερθεις*: TH§ *εγειρε* 9. *ηκολουθει*: TH *ηκολουθησεν* 10. *ιδου*: TH pm *και* 12. *ο δε*: T add [*ιησους*] | TH *αλλα* 14. *νηστευομεν*: Th add *πολλα* 15. *νυμφωνος*: h ⊣ *νυμφιου* ⊢

IX,1-8. Mc 2,3-12. Lc 5,18-26. 9-13. Mc 2,14-17. Lc 5,27-32. 13. Hos 6,6. 14-17. Mc 2,18-22. Lc 5,33-38.

*ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ᾽ αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ
τότε νηστεύσουσιν. 16 οὐδεὶς δὲ ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνά-
φου ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· αἴρει γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ
ἱματίου, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται. 17 οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον
νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήγνυνται οἱ ἀσκοί, καὶ ὁ
οἶνος ἐκχεῖται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπόλλυνται· ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον
νέον εἰς ἀσκοὺς καινούς, καὶ ἀμφότεροι συντηροῦνται.*

*18 Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς, ἰδοὺ ἄρχων εἰσελθὼν προσε-
κύνει αὐτῷ, λέγων· ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύτησεν, ἀλλὰ ἐλθὼν
ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ᾽ αὐτήν, καὶ ζήσεται. 19 καὶ ἐγερθεὶς ὁ
Ἰησοῦς ἠκολούθει αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. 20 καὶ ἰδοὺ γυνὴ
αἱμορροοῦσα δώδεκα ἔτη προσελθοῦσα ὄπισθεν ἥψατο τοῦ κρα-
σπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· 21 ἔλεγεν γὰρ ἐν ἑαυτῇ· ἐὰν μόνον
ἅψωμαι τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, σωθήσομαι. 22 ὁ δὲ στραφεὶς καὶ
ἰδὼν αὐτὴν εἶπεν· θάρσει θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ
ἐσώθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. 23 καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς
εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος καὶ ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς καὶ τὸν
ὄχλον θορυβούμενον ἔλεγεν· 24 ἀναχωρεῖτε· οὐ γὰρ ἀπέθανεν τὸ
κοράσιον ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. 25 ὅτε δὲ ἐξε-
βλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν ἐκράτησεν τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἠγέρθη
τὸ κοράσιον. 26 καὶ ἐξῆλθεν ἡ φήμη αὕτη εἰς ὅλην τὴν γῆν
ἐκείνην.*

*27 Καὶ παράγοντι ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ, ἠκολούθησαν αὐτῷ δύο
τυφλοὶ κράζοντες καὶ λέγοντες· ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς Δαυείδ. 28 ἐλ-
θόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν προσῆλθον αὐτῷ οἱ τυφλοί, καὶ λέγει
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; λέγουσιν
αὐτῷ· ναί, κύριε. 29 τότε ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν λέγων·
κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. 30 καὶ ἀνεῴχθησαν αὐτῶν
οἱ ὀφθαλμοί. καὶ ἐνεβριμήθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων· ὁρᾶτε,
μηδεὶς γινωσκέτω. 31 οἱ δὲ ἐξελθόντες διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ
τῇ γῇ ἐκείνῃ.*

*32 Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων, ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῷ ἄνθρωπον
κωφὸν δαιμονιζόμενον. 33 καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου ἐλά-
λησεν ὁ κωφός. καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι λέγοντες· οὐδέποτε
ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραήλ. 34 οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον· ἐν τῷ
ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.*

---

18. *εισελθων*: T *εἶς ελθων* H§ [*εἶς*] *προσελθων* | *λεγων*: TH add *οτι* 19. h *ηκολουθησεν* 22. *ο δε*: TH add *ιησους* 26. *αυτη*: t h *αυτης* 27. [T] H§ om *αυτω* | H§ *υιε* 28. TH *προσηλθαν* | h *τουτ. δυναμ.* 30. TH *ηνεωχθησ.* 32. [T] H om *ανθρωπον* 34. H [*οι δε φαρισ. — εκβ. τα δαιμον.*]

18-26. Mc 5,22-43. Lc 8,41-56. 26. Lc 7,17, 27ss. Lc 20,29ss. 32-34. 12,22ss. Lc 11,14s. (Mc 7,32ss.)

35 *Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας,
διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον
τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν.*
36 *ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν, ὅτι ἦσαν ἐσκυλ-
μένοι καὶ ἐριμμένοι ὡσεὶ πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα.* 37 *τότε
λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, οἱ δὲ ἐργάται
ὀλίγοι.* 38 *δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐκβάλῃ
ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.*

X

Apostolorum constitutio, nomina, legatio ad Iudaeos, calamitates, ornamenta.

1 *Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ ἔδωκεν
αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων, ὥστε ἐκβάλλειν αὐτά,
καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν.*
2 *Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστιν ταῦτα· πρῶτος
Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ
Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ,* 3 *Φίλιπ-
πος καὶ Βαρθολομαῖος, Θωμᾶς καὶ Μαθθαῖος ὁ τελώνης, Ἰάκω-
βος ὁ τοῦ Ἁλφαίου καὶ Λεββαῖος,* 4 *Σίμων ὁ Καναναῖος καὶ
Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης ὁ καὶ παραδοὺς αὐτόν.*
5 *Τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς παραγγείλας
αὐτοῖς λέγων· εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν Σαμα-
ριτῶν μὴ εἰσέλθητε·* 6 *πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα
τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ.* 7 *πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε λέγον-
τες ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.* 8 *ἀσθενοῦντας θερα-
πεύετε, νεκροὺς ἐγείρετε, λεπροὺς καθαρίζετε, δαιμόνια ἐκβάλ-
λετε· δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε.* 9 *μὴ κτήσησθε χρυσὸν μηδὲ
ἄργυρον μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν,* 10 *μὴ πήραν εἰς ὁδὸν
μηδὲ δύο χιτῶνας μηδὲ ὑποδήματα μηδὲ ῥάβδον· ἄξιος γὰρ ὁ
ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ.* 11 *εἰς ἣν δ᾽ ἂν πόλιν ἢ κώμην
εἰσέλθητε, ἐξετάσατε τίς ἐν αὐτῇ ἄξιός ἐστιν· κἀκεῖ μείνατε ἕως
ἂν ἐξέλθητε.* 12 *εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτήν.*
13 *καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθάτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ᾽ αὐτήν·*

---

36. *ωσει*: T *ως* X,2. *και ιακωβος*: T om *και* 3. *λεββαιος*: TH *θαδδαιος* 4. *ο ισκαρ.*: T om *ο* 5. TH *σαμαρειτ.*

---

35. 4,23. Mc 6,6. 36. Mc 6,34. 1 Pe 2,25. Num 27,17. 37s. Lc 10,2. X,1. Mc 3,14s. 6,7. Lc 9,1. 2-4. Mc 3,16-19. Lc 6,14-16. Act 1,13. 6. 15,24. (Ier 50,6.) 7s. Lc 9,2. 10,9. 8. 11,5. 9-15. Mc 6,8-11. Lc 10,4-12. 9,3ss.

ἐὰν δὲ μὴ ᾖ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστραφήτω.
14 καὶ ὃς ἂν μὴ δέξηται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν,
ἐξερχόμενοι ἔξω τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκτινάξατε
τὸν κονιορτὸν ἐκ τῶν ποδῶν ὑμῶν. 15 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτό-
τερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρων ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ
πόλει ἐκείνῃ. 16 Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ
λύκων· γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ
περιστεραί. 17 προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· παραδώσουσιν
γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώ-
σουσιν ὑμᾶς· 18 καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε
ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν. 19 ὅταν δὲ
παραδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί λαλήσητε· δοθήσεται
γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσητε· 20 οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστὲ οἱ
λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν.
21 παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον,
καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν αὐτούς.
22 καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ
ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται. 23 ὅταν δὲ διώκωσιν
ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἑτέραν· ἀμὴν γὰρ λέγω
ὑμῖν, οὐ μὴ τελέσητε τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ ἕως ἔλθῃ ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου. 24 Οὐκ ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον,
οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ. 25 ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα
γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ κύριος
αὐτοῦ. εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβοὺλ ἐπεκάλεσαν, πόσῳ μᾶλ-
λον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ. 26 μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· οὐδὲν
γάρ ἐστιν κεκαλυμμένον ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν
ὃ οὐ γνωσθήσεται. 27 ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἴπατε ἐν τῷ
φωτί· καὶ ὃ εἰς τὸ οὖς ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωμάτων.
28 καὶ μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ
ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι· φοβεῖσθε δὲ μᾶλλον τὸν δυνά-
μενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ. 29 οὐχὶ δύο
στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ
τὴν γῆν ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν. 30 ὑμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς
κεφαλῆς πᾶσαι ἠριθμημέναι εἰσίν. 31 μὴ οὖν φοβεῖσθε· πολλῶν
στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς. 32 Πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσει ἐν
ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω κἀγὼ ἐν αὐτῷ ἔμ-

13. *προς*: H§ *εφ* 14. TH§ om *εκ* 15. T *γομορρας* 16. h *ο οφις* 21. h *επαναστησεται* 23. *ετεραν*: h add ⊣ *καν εκ ταυτης διωκωσιν υμας, φευγετε εις την αλλην* ⊢ | *του ισρ.*: T[H] om *του* | *εως*: T add *αν* 25. h *τω οικοδεσποτη* et *τοις οικιακοις* | H *βεεζεβ.* 28. *φοβεισθε* pr: H *φοβηθητε* | H *αποκτεινοντ.* | *φοβεισθε* sc: T *φοβηθητε*

15. 11,24. 16. Lc 10,3. 17-22. Mc 13,9-13. Lc 21,12-17. 17. 24,9. 19. Lc 12,11s. 22. 24,9. 13. 24. Lc 6,40. Io 13,16. 26-33. Lc 12,2-9. 26. Mc 4,22. Lc 8,17.

*προσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς· 33 ὅστις δ' ἂν ἀρνή-
σηταί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι κἀγὼ αὐτὸν
ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. 34 Μὴ νομίσητε
ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην
ἀλλὰ μάχαιραν. 35 ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον* κατὰ τοῦ
πατρὸς αὐτοῦ καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ
νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς, 36 καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου
οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ. *37 Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ
ἔστιν μου ἄξιος, καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ
ἔστιν μου ἄξιος, 38 καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ
ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστιν μου ἄξιος. 39 ὁ εὑρὼν τὴν
ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
ἕνεκεν ἐμοῦ εὑρήσει αὐτήν. 40 Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται,
καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. 41 ὁ δεχόμε-
νος προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου μισθὸν προφήτου λήμψεται,
καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου μισθὸν δικαίου λήμψε-
ται. 42 καὶ ὃς ἐὰν ποτίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον
ψυχροῦ μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ
ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.*

XI

Iohannis baptistae de Messia legatio. Iesu de Iohanne sermo. Urbium castigatio. Pater celebratur, afflicti invitantur.

*1 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσσων τοῖς δώδεκα
μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν τοῦ διδάσκειν καὶ κηρύσσειν ἐν
ταῖς πόλεσιν αὐτῶν.*

*2 Ὁ δὲ Ἰωάννης ἀκούσας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ
Χριστοῦ, πέμψας διὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ 3 εἶπεν αὐτῷ· σὺ εἶ
ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; 4 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ ἀκούετε καὶ
βλέπετε· 5 τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν καὶ χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ
καθαρίζονται καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, καὶ νεκροὶ ἐγείρονται καὶ
πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· 6 καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδα-
λισθῇ ἐν ἐμοί. 7 Τούτων δὲ πορευομένων ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς λέγειν
τοῖς ὄχλοις περὶ Ἰωάννου· τί ἐξήλθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι;*

---

32. *ουρανοις*: [T]H pm *τοις* 33. *δ αν*: TH§ *δε* | *ουρανοις*: [T]H pm *τοις* 42. *εαν*: TH *αν* | h ⊣ *αποληται ο μισθος* ⊢ XI,4. H *ιωανει* 5. [T]h om *και* ante *χωλοι* 6. *εαν*: TH *αν*

---

33. 2 Tim 2,12. 34-36. Lc 12,51-53. 35. Mich 7,6. 37s. Lc 14,26s. 38s. 16,24s. Mc 8,34s. Lc 9,23s. 17,33. Io 12,25. 40. Mc 9,37. Lc 9,48. 10,16. Io 13,20. 42. Mc 9,41. XI,2-6. Lc 7,18-23. 3. Deut 18,15. 5. Is 35,5s. 61,1. 7-11. Lc 7,24-28.

κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; 8 ἀλλὰ τί ἐξήλθατε; ἄν-
θρωπον ἰδεῖν ἐν μαλακοῖς ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ τὰ μαλακὰ
φοροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων. 9 ἀλλὰ τί ἐξήλθατε;
προφήτην ἰδεῖν; ναί λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου.
10 οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται· ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν
ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν
ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου. 11 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐγήγερται
ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ· ὁ δὲ
μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων αὐτοῦ ἐστίν.
12 ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι ἡ
βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καὶ βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν.
13 πάντες γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου ἐπρο-
φήτευσαν, 14 καὶ εἰ θέλετε δέξασθαι, αὐτός ἐστιν Ἠλείας ὁ
μέλλων ἔρχεσθαι. 15 ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω. 16 Τίνι δὲ ὁμοιώσω
τὴν γενεὰν ταύτην; ὁμοία ἐστὶν παιδίοις καθημένοις ἐν ταῖς
ἀγοραῖς, ἃ προσφωνοῦντα τοῖς ἑτέροις 17 λέγουσιν· ηὐλήσαμεν
ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε· ἐθρηνήσαμεν, καὶ οὐκ ἐκόψασθε.
18 ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης μήτε ἐσθίων μήτε πίνων, καὶ λέγουσιν·
δαιμόνιον ἔχει. 19 ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ
πίνων, καὶ λέγουσιν· ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης,
τελωνῶν φίλος καὶ ἁμαρτωλῶν. καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ
τῶν ἔργων αὐτῆς.

20 Τότε ἤρξατο ὀνειδίζειν τὰς πόλεις ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ
πλεῖσται δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ μετενόησαν· 21 οὐαί σοι
Χοραζείν, οὐαί σοι Βηθσαϊδάν, ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι
ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν
σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν. 22 πλὴν λέγω ὑμῖν, Τύρῳ καὶ
Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ ὑμῖν. 23 καὶ
σὺ Καφαρναούμ, μὴ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ; ἕως ᾅδου κατα-
βιβασθήσῃ, ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ
γενόμεναι ἐν σοί, ἔμεινεν ἂν μέχρι τῆς σήμερον. 24 πλὴν
λέγω ὑμῖν ὅτι γῇ Σοδόμων ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως
ἢ σοί.

---

8. TH *εξηλθατε ιδειν; ανθρωπον εν* | *βασιλεων*: T add *εισιν* 9. T§ *εξηλθ. ιδειν; προφητην;* 10. *ουτος*: T add [*γαρ*] 15. *ωτα*: T add [*ακουειν*] 19. *εργων*: t *τεκνων* 21. T *βηθσαιδα* 23. *καταβιβασθηση*: TH *καταβηση*

---

10. 3,3. Mc 1,2. Mal 3,1. 12s. Lc 16,16. 14. 17,12. Mal 3,23. 16-19. Lc 7,31-35. 18. Io 10,20. 21-23. Lc 10,13-15. 23. Is 14,11s. 24. 10,15. Lc 10,12.

25 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· ἐξομολο-
γοῦμαί σοι πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἔκρυψας
ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις·
26 ναὶ ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγένετο ἔμπροσθέν σου.
27 Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου, καὶ οὐδεὶς ἐπι-
γινώσκει τὸν υἱὸν εἰ μὴ ὁ πατήρ, οὐδὲ τὸν πατέρα τις ἐπιγι-
νώσκει εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι.
28 Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ
ἀναπαύσω ὑμᾶς. 29 ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς καὶ μάθετε
ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραΰς εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὑρήσετε
ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. 30 ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστὸς καὶ
τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστιν.

XII

Sabbati religio. Sanatur arida manus. Sanatoris modestia et mansuetudo. Adversariorum peccatum (*in spiritum sanctum*) inexpiabile. Typus Ionae. Exempla reginae austri et daemoniaci. Matris fratrumque interpellatio.

1 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς σάββασιν διὰ
τῶν σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπείνασαν, καὶ ἤρξαντο
τίλλειν στάχυας καὶ ἐσθίειν. 2 οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντες εἶπαν
αὐτῷ· ἰδοὺ οἱ μαθηταί σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστιν ποιεῖν ἐν
σαββάτῳ. 3 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· οὐκ ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυείδ,
ὅτε ἐπείνασεν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; 4 πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον
τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγον, ὃ οὐκ ἐξὸν
ἦν αὐτῷ φαγεῖν οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις;
5 ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ ὅτι τοῖς σάββασιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ
ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσιν καὶ ἀναίτιοί εἰσιν; 6 λέγω δὲ ὑμῖν
ὅτι τοῦ ἱεροῦ μεῖζόν ἐστιν ὧδε. 7 εἰ δὲ ἐγνώκειτε τί ἐστιν·
ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν, οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναιτίους.
8 κύριος γάρ ἐστιν τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.
9 Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν.
10 καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος χεῖρα ἔχων ξηράν· καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν
λέγοντες· εἰ ἔξεστιν τοῖς σάββασιν θεραπεῦσαι; ἵνα κατηγορήσω-
σιν αὐτοῦ. 11 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· τίς ἔσται ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος
ὃς ἕξει πρόβατον ἕν, καὶ ἐὰν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς
βόθυνον, οὐχὶ κρατήσει αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ; 12 πόσῳ οὖν διαφέρει

26. T *εγεν. ευδοκ.* XII,4. T *εφαγεν* 10. TH *θεραπευειν*
11. T[H] om *εσται*

25-27. Lc 10,21s. 29. (Ier 6,16.) XII,1-8. Mc 2,23-28. Lc 6,1-5.
2. Ex 20,10. Deut 23,25. (24,1.) 3s. 1 Sam 21,6. 4. Ex 29,33. 1 Chr
9,32. 23,29. 5. Num 28,9s. 7. 9,13. Hos 6,6. 1 Sam 15,22.
9-14. Mc 3,1-6. Lc 6,6-11. 11. Lc 14,5.

ἄνθρωπος προβάτου· ὥστε ἔξεστιν τοῖς σάββασιν καλῶς
ποιεῖν. 13 τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ· ἔκτεινόν σου τὴν χεῖρα.
καὶ ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη. 14 ἐξελ-
θόντες δὲ οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ, ὅπως
αὐτὸν ἀπολέσωσιν.
15 Ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν. καὶ ἠκολού-
θησαν αὐτῷ πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς πάντας, 16 καὶ
ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν· 17 ἵνα
πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος·
18 ἰδοὺ ὁ παῖς μου ὃν ἡρέτισα, ὁ ἀγαπητός μου ὃν ηὐδόκησεν
ἡ ψυχή μου· θήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν, καὶ κρίσιν τοῖς
ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ. 19 οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυγάσει, οὐδὲ ἀκούσει
τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ. 20 κάλαμον συν-
τετριμμένον οὐ κατεάξει καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει, ἕως
ἂν ἐκβάλῃ εἰς νῖκος τὴν κρίσιν. 21 καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη
ἐλπιοῦσιν.
22 Τότε προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος τυφλὸς καὶ κωφός·
καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε τὸν κωφὸν λαλεῖν καὶ βλέπειν.
23 καὶ ἐξίσταντο πάντες οἱ ὄχλοι καὶ ἔλεγον· μήτι οὗτός ἐστιν ὁ
υἱὸς Δαυείδ; 24 οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες εἶπον· οὗτος οὐκ
ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια εἰ μὴ ἐν τῷ Βεελζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαι-
μονίων. 25 εἰδὼς δὲ τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς· πᾶσα
βασιλεία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς ἐρημοῦται, καὶ πᾶσα πόλις ἢ
οἰκία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς οὐ σταθήσεται. 26 καὶ εἰ ὁ σα-
τανᾶς τὸν σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθη· πῶς οὖν στα-
θήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; 27 καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω
τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ
κριταὶ ἔσονται ὑμῶν. 28 εἰ δὲ ἐν πνεύματι θεοῦ ἐγὼ ἐκβάλλω τὰ
δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 29 ἢ πῶς
δύναταί τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεύη
αὐτοῦ ἁρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δήσῃ τὸν ἰσχυρόν, καὶ τότε τὴν
οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσῃ; 30 ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστίν,
καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει. 31 Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν,
πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις, ἡ

---

15. *πολλοι*: T pm [*οχλοι*] 18. *ον* sc: T *εν ω* | H *ευδοκησ.* 22. t H§ *προσηνεγκαν αυτ. δαιμονιζομενον τυφλον κ. κωφον* 24. H *βεεζεβ.* 27. H *βεεζεβ.* 29. TH *διαρπασει* (; post *ισχυρον*) 31. *αφεθησεται*: h add *υμιν*

18-21. Is 42,1-4. 22ss. Lc 11,14-23. 24ss. Mc 3,22-30. 24. 9,34.

δὲ τοῦ πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται. 32 καὶ ὃς ἐὰν
εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ·
ὃς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται
αὐτῷ οὔτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι. 33 Ἢ
ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν,
ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ
σαπρόν· ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται. 34 γεννή-
ματα ἐχιδνῶν, πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν πονηροὶ ὄντες; ἐκ
γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ. 35 ὁ
ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει τὰ ἀγαθά,
καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει
πονηρά. 36 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν ὃ λαλήσουσιν οἱ
ἄνθρωποι, ἀποδώσουσιν περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως.
37 ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ, καὶ ἐκ τῶν λόγων σου
καταδικασθήσῃ.

38 Τότε ἀπεκρίθησαν αὐτῷ τινὲς τῶν γραμματέων καὶ
Φαρισαίων λέγοντες· διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον
ἰδεῖν. 39 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· γενεὰ πονηρὰ καὶ
μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ
μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου. 40 ὥσπερ γὰρ ἦν Ἰωνᾶς
ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως
ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς
ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. 41 ἄνδρες Νινευεῖται ἀναστήσονται
ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν
αὐτήν, ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ πλεῖον
Ἰωνᾶ ὧδε. 42 βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ
τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτήν, ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν
περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος, καὶ ἰδοὺ
πλεῖον Σολομῶνος ὧδε. 43 Ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα
ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων
ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὑρίσκει. 44 τότε λέγει· εἰς τὸν
οἶκόν μου ἐπιστρέψω ὅθεν ἐξῆλθον. καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σχολά-
ζοντα καὶ σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. 45 τότε πορεύεται
καὶ παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρό-
τερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ, καὶ γίνεται τὰ
ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων. οὕτως
ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ.

---

32. *ουκ αφεθησεται*: h *ου μη αφεθη* 35. TH§ om *τα* 44. T[H] om *και* ante *σεσαρωμενον*

---

32. Lc 12,10. 33-35. 7,16ss. Lc 6,43-45. 38-42. Mc 8,11s. Lc 11,16. 29-32. 39. 16,4. 40. Ion 2,1. 41. Ion 3,5. 42. 1 Reg 10,1. 43-45. Lc 11,24-26.

46 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις, ἰδοὺ ἡ μήτηρ καὶ οἱ
ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἱστήκεισαν ἔξω ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι. [47 εἶπεν
δέ τις αὐτῷ· ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ἑστή-
κασιν ζητοῦντές σοι λαλῆσαι.] 48 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ
λέγοντι αὐτῷ· τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου, καὶ τίνες εἰσὶν οἱ ἀδελφοί
μου; 49 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐπὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν·
ἰδοὺ ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου· 50 ὅστις γὰρ ἂν ποιήσῃ
τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτός μου ἀδελφὸς
καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.

XIII

Parabolicae institutionis caussae et exempla. Parabolae de vario agro, adulterato semine, grano sinapis, fermento, thesauro, margarita, verriculo. Propheta domi contemptus.

1 Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐκ τῆς οἰκίας ἐκά-
θητο παρὰ τὴν θάλασσαν. 2 καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ὄχλοι
πολλοί, ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι, καὶ πᾶς ὁ
ὄχλος ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν εἱστήκει. 3 καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλὰ
ἐν παραβολαῖς, λέγων· ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν.
4 καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ἃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ
ἦλθεν τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν αὐτά. 5 ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ
τὰ πετρώδη ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθέως ἐξανέτειλεν
διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς· 6 ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ἐκαυματίσθη,
καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη. 7 ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰς
ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι καὶ ἔπνιξαν αὐτά. 8 ἄλλα
δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν καὶ ἐδίδου καρπόν, ὃ μὲν
ἑκατόν, ὃ δὲ ἑξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα. 9 ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω.
10 Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπαν αὐτῷ· διατί ἐν παρα-
βολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς; 11 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ὅτι ὑμῖν δέδοται
γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐκείνοις δὲ οὐ
δέδοται. 12 ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ καὶ περισσευθήσεται·
ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. 13 διὰ τοῦτο
ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσιν καὶ
ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν οὐδὲ συνιοῦσιν. 14 καὶ ἀναπληροῦται
αὐτοῖς ἡ προφητεία Ἡσαΐου ἡ λέγουσα· ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ

46. t *Λαλουντος δε αυτ.* | H *ιστηκεισ.* 47. T *ειπεν — λαλησαι* H§ om 49. *χειρα*: T[H] add *αυτου* XIII,1. TH§ om *εκ* t [*εκ*] s. [*απο*] 2. H *ιστηκει* 4. Th *ηλθον τα πετ. και* H *ελθοντα τα πετ.* 7. TH§ *απεπνιξαν* 9. *ωτα*: T add [*ακουειν*] 11. *ειπεν*: T h add *αυτοις* (H *ειπεν οτι·*)

46-50. Mc 3,31-35. Lc 8,19-21. XIII,1-9. Mc 4,1-9. Lc 8,4-8. 10-17. Mc 4,10-12. Lc 8,9s. 12. 25,29. Mc 4,25. Lc 8,18. 14s. Is 6,9s. Io 12,40. Act 28,26s.

μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε. 15 ἐπα-
χύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶν βαρέως
ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν, μήποτε
ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσιν καὶ τῇ
καρδίᾳ συνῶσιν καὶ ἐπιστρέψωσιν, καὶ ἰάσομαι αὐτούς. 16 ὑμῶν
δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὅτι βλέπουσιν, καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν
ὅτι ἀκούουσιν. 17 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ
δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ ἴδαν, καὶ ἀκοῦσαι
ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν. 18 ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τὴν παρα-
βολὴν τοῦ σπείραντος. 19 παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς
βασιλείας καὶ μὴ συνιέντος, ἔρχεται ὁ πονηρὸς καὶ ἁρπάζει τὸ
ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν
ὁδὸν σπαρείς. 20 ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρείς, οὗτός ἐστιν
ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτόν·
21 οὐκ ἔχει δὲ ῥίζαν ἐν ἑαυτῷ ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστιν, γενομένης
δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζεται.
22 ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον
ἀκούων, καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἰῶνος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου
συνπνίγει τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. 23 ὁ δὲ ἐπὶ τὴν
καλὴν γῆν σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιείς,
ὃς δὴ καρποφορεῖ καὶ ποιεῖ ὃ μὲν ἑκατόν, ὃ δὲ ἑξήκοντα, ὃ δὲ
τριάκοντα.

24 Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων· ὡμοιώθη ἡ
βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείραντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ
ἀγρῷ αὐτοῦ. 25 ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους ἦλθεν
αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς καὶ ἐπέσπειρεν ζιζάνια ἀνὰ μέσον τοῦ σίτου καὶ
ἀπῆλθεν. 26 ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χόρτος καὶ καρπὸν ἐποίησεν,
τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια. 27 προσελθόντες δὲ οἱ δοῦλοι τοῦ
οἰκοδεσπότου εἶπον αὐτῷ· κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν
τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχει ζιζάνια; 28 ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς· ἐχθρὸς
ἄνθρωπος τοῦτο ἐποίησεν. οἱ δὲ δοῦλοι λέγουσιν αὐτῷ· θέλεις
οὖν ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά; 29 ὁ δὲ φησίν· οὔ, μήποτε
συλλέγοντες τὰ ζιζάνια ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον. 30 ἄφετε
συναυξάνεσθαι ἀμφότερα μέχρι τοῦ θερισμοῦ, καὶ ἐν καιρῷ τοῦ
θερισμοῦ ἐρῶ τοῖς θερισταῖς· συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια καὶ
δήσατε αὐτὰ εἰς δεσμὰς πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά, τὸν δὲ σῖτον
συναγάγετε εἰς τὴν ἀποθήκην μου. 31 Ἄλλην παραβολὴν παρέ-

---

16. *υμων* sc: TH [*υμων*] 17. *αμην*: TH add *γαρ* | TH *ειδαν* 22. T *συμπνιγ.* 23. *ὃ* ter: T *ὁ* 27. T *εσπειρες* 28. H om *δουλοι* | TH *αυτω λεγουσ.* 30. *μεχρι*: TH *εως* h *αχρι v. μεχρι* | TH [*εις*] *δεσμ.* | TH§ *συναγετε*

16s. Lc 10,23s. 18-23. Mc 4,13-20. Lc 8,11-15. 31s. Mc 4,31s. Lc 13,19.

θηκεν αὐτοῖς λέγων· ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ
σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· 32 ὃ
μικρότερον μέν ἐστιν πάντων τῶν σπερμάτων, ὅταν δὲ αὐξηθῇ,
μεῖζον τῶν λαχάνων ἐστὶν καὶ γίνεται δένδρον, ὥστε ἐλθεῖν τὰ
πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατασκηνοῖν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.
33 Ἄλλην παραβολὴν ἐλάλησεν αὐτοῖς· ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία
τῶν οὐρανῶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα
τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.

34 Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν παραβολαῖς τοῖς
ὄχλοις, καὶ χωρὶς παραβολῆς οὐδὲν ἐλάλει αὐτοῖς, 35 ὅπως
πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἠσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος· ἀνοίξω
ἐν παραβολαῖς το στόμα μου, ἐρεύξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ
καταβολῆς.

36 Τότε ἀφεὶς τοὺς ὄχλους ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν. καὶ
προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· φράσον ἡμῖν τὴν
παραβολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ. 37 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν·
ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, 38 ὁ δὲ
ἀγρός ἐστιν ὁ κόσμος· τὸ δὲ καλὸν σπέρμα, οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ
τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζάνιά εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ, 39 ὁ δὲ
ἐχθρὸς ὁ σπείρας αὐτά ἐστιν ὁ διάβολος· ὁ δὲ θερισμὸς συντέ-
λεια αἰῶνός ἐστιν, οἱ δὲ θερισταὶ ἄγγελοί εἰσιν. 40 ὥσπερ οὖν
συλλέγεται τὰ ζιζάνια καὶ πυρὶ κατακαίεται, οὕτως ἔσται ἐν τῇ
συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος. 41 ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς
ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα
τὰ σκάνδαλα καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν, 42 καὶ βαλοῦσιν
αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ
βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 43 τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ
ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω.
44 Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν
τῷ ἀγρῷ, ὃν εὑρὼν ἄνθρωπος ἔκρυψεν, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς
αὐτοῦ ὑπάγει καὶ πωλεῖ πάντα ὅσα ἔχει καὶ ἀγοράζει τὸν
ἀγρὸν ἐκεῖνον. 45 Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν
ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· 46 εὑρὼν δὲ ἕνα
πολύτιμον μαργαρίτην ἀπελθὼν πέπρακεν πάντα ὅσα εἶχεν
καὶ ἠγόρασεν αὐτόν. 47 Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν
οὐρανῶν σαγήνῃ βληθείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκ παντὸς
γένους συναγαγούσῃ· 48 ἣν ὅτε ἐπληρώθη ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν

---

33. H [*ελαλ. αυτοις*] 35. TH§ om *ησαιου* 36. TH *προσηλθαν* | *φρασον*: T§H *διασαφησον* 40. T *καιεται* 43. *ωτα*: T add [*ακουειν*] 44. H§ om *παντα* 45. H§ om *ανθρωπω* 48. *αναβιβασαντες*: t add [*αυτην*]

---

32. (Ez 31,6. Dan 4,9.) 33. Lc 13,21. 34s. Mc 4,33s. 35. Ps 78,2. 41. (Zeph 1,3.) 43. (Dan 12,3.)

αἰγιαλὸν καὶ καθίσαντες συνέλεξαν τὰ καλὰ εἰς ἄγγη, τὰ δὲ
σαπρὰ ἔξω ἔβαλον. 49 οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος·
ἐξελεύσονται οἱ ἄγγελοι καὶ ἀφοριοῦσιν τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου
τῶν δικαίων, 50 καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός·
ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 51 συνήκατε
ταῦτα πάντα; λέγουσιν αὐτῷ· ναί. 52 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· διὰ
τοῦτο πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν
ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ
θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά.

53 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς ταύτας,
μετῆρεν ἐκεῖθεν. 54 καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἐδίδασκεν
αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν, ὥστε ἐκπλήσσεσθαι αὐτοὺς καὶ
λέγειν· πόθεν τούτῳ ἡ σοφία αὕτη καὶ αἱ δυνάμεις; 55 οὐχ οὗτός
ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος υἱός; οὐχ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μαριὰμ
καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ Ἰωσὴφ καὶ Σίμων καὶ Ἰού-
δας; 56 καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ οὐχὶ πᾶσαι πρὸς ἡμᾶς εἰσίν; πόθεν
οὖν τούτῳ ταῦτα πάντα; 57 καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ
ἰδίᾳ πατρίδι καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. 58 καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ
δυνάμεις πολλὰς διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

XIV

Caedes Iohannis baptistae. Quinque milibus cibi praebitio marisque
Galilaei incessio. Aegroti tactu sanati.

1 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν Ἡρῴδης ὁ τετραάρχης τὴν
ἀκοὴν Ἰησοῦ, 2 καὶ εἶπεν τοῖς παισὶν αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν Ἰωάννης
ὁ βαπτιστής· αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο αἱ
δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ. 3 ὁ γὰρ Ἡρῴδης κρατήσας τὸν
°Ἰωάννην ἔδησεν καὶ ἐν φυλακῇ ἀπέθετο διὰ Ἡρῳδιάδα τὴν
γυναῖκα [Φιλίππου] τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. 4 ἔλεγεν γὰρ Ἰωάννης
αὐτῷ· οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν αὐτήν. 5 καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτεῖναι
ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ὅτι ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον. 6 γενεσίοις
δὲ γενομένοις τοῦ Ἡρῴδου ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρῳδιάδος
ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἤρεσεν τῷ Ἡρῴδῃ, 7 ὅθεν μεθ' ὅρκου ὡμολόγη-
σεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἐὰν αἰτήσηται. 8 ἡ δὲ προβιβασθεῖσα ὑπὸ
τῆς μητρὸς αὐτῆς· δός μοι, φησίν, ὧδε ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν

52. *ειπεν*: h *λεγει* 57. TH§ om *ιδια* XIV,1. T *τετραρχης* 3. *εδησεν*: T add *αυτον* | T *εν τη φυλακη* | TH *φιλιππου* 4. T *γαρ αυτω ο ιωαν.* H *γαρ ο ιωαν. αυτω* 7. *μεθ*: H *μετα* | *εαν*: T *αν*

54-58. Mc 6,1-6. 55. Io 6,42. 57. Mc 6,4. Lc 4,24. Io 4,44. XIV,1s. Mc 6,14ss. Lc 9,7ss. 3-5. Mc 6,17ss. Lc 3,19s. 5. 21,26. (Mc 11,32. Lc 20,6.) 6-12. Mc 6,21-29.

Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ.
9 *καὶ λυπηθεὶς ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς συνανακειμένους ἐκέλευσεν δοθῆναι,*
10 *καὶ πέμψας ἀπεκεφάλισεν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ.*
11 *καὶ ἠνέχθη ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ, καὶ ἤνεγκεν τῇ μητρὶ αὐτῆς.*
12 *καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦραν τὸ πτῶμα καὶ ἔθαψαν αὐτόν, καὶ ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ Ἰησοῦ.*
13 *ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν· καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἠκολούθησαν αὐτῷ πεζοὶ ἀπὸ τῶν πόλεων.*

14 *Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοῖς καὶ ἐθεράπευσεν τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν.*
15 *ὀψίας δὲ γενομένης προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ λέγοντες· ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος καὶ ἡ ὥρα παρῆλθεν ἤδη· ἀπόλυσον οὖν τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα.*
16 *ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· οὐ χρείαν ἔχουσιν ἀπελθεῖν· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν.*
17 *οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ· οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰ μὴ πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας.*
18 *ὁ δὲ εἶπεν· φέρετέ μοι ὧδε αὐτούς.*
19 *καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοῦ χόρτου, λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν, καὶ κλάσας ἔδωκεν τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις.*
20 *καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις.*
21 *οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν ἄνδρες ὡσεὶ πεντακισχίλιοι χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων.*

22 *Καὶ ἠνάγκασεν τοὺς μαθητὰς ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους.*
23 *καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι. ὀψίας δὲ γενομένης μόνος ἦν ἐκεῖ.*
24 *τὸ δὲ πλοῖον ἤδη μέσον τῆς θαλάσσης ἦν βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων· ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος.*
25 *τετάρτῃ δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἦλθεν πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν.*
26 *ἰδόντες δὲ αὐτὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα ἐταράχθησαν, λέγοντες ὅτι φάντασμά ἐστιν, καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν.*
27 *εὐθὺς δὲ ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων· θαρσεῖτε, ἐγώ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε.*
28 *ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπεν· κύριε, εἰ σὺ εἶ,*

13. TH§ *πεζη* 15. TH *προσηλθαν* | TH§ *ηδη παρηλθ.* | TH§ om *ουν* 16. *ο δε*: TH add *ιησους* 18. *ωδε*: t [*ωδε*] 19. h *και εκελευσεν . . . και λαβων* | T *ηυλογησ.* 22. *ηναγκασεν*: T [H] pm *ευθεως* | *το πλοιον*: TH§ om *το* 24. *μεσον τ. θαλ. ην*: T§H§ *σταδιους πολλους απο της γης απειχεν* 26. T *και ιδοντ. αυτ. οι μαθηται επι* H *οι δε μαθηται ιδοντ. αυτ. επι* 27. add *ο ιησους* T[t] post *αυτοις* [H] post *ελαλησεν* 28. H *ο πετρ. ειπ. αυτω*

13. Mc 6,32s. Lc 9,10s. 14-21. Mc 6,34-44. Lc 9,12-17. Io 6,1-13. 22-33. Mc 6,45-52. Io 6,15-21.

κέλευσόν με ἐλθεῖν πρός σε ἐπὶ τὰ ὕδατα. 29 *ὁ δὲ εἶπεν· ἐλθέ.*
καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου Πέτρος περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ
ὕδατα καὶ ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. 30 *βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον*
ἐφοβήθη, καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι ἔκραξεν λέγων· κύριε,
σῶσόν με. 31 *εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐπελάβετο*
αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ· ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας; 32 *καὶ ἀνα-*
βάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. 33 *οἱ δὲ ἐν τῷ*
πλοίῳ προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες· ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς εἶ.

34 *Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον ἐπὶ τὴν γῆν εἰς Γεννησαρέτ.*
35 *καὶ ἐπιγνόντες αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου ἐκείνου ἀπέστειλαν*
εἰς ὅλην τὴν περίχωρον ἐκείνην, καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας
τοὺς κακῶς ἔχοντας, 36 *καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα μόνον*
ἅψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· καὶ ὅσοι ἥψαντο
διεσώθησαν.

XV

De manuum lotione traditionisque abusu veraque ciborum contaminatione. Sanantur mulieris Chananaeae filia aliique aegroti. Satiantur quattuor milia.

1 *Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ Ἱεροσολύμων Φαρισαῖοι*
καὶ γραμματεῖς λέγοντες· 2 *διατί οἱ μαθηταί σου παραβαίνουσιν*
τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖρας
ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν. 3 *ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· διατί καὶ*
ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν
ὑμῶν; 4 *ὁ γὰρ θεὸς ἐνετείλατο λέγων·* τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν
μητέρα, *καὶ* ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω.
5 *ὑμεῖς δὲ λέγετε· ὃς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί· δῶρον ὃ ἐὰν*
ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς, οὐ μὴ τιμήσει τὸν πατέρα αὐτοῦ ἢ τὴν μητέρα
αὐτοῦ. 6 *καὶ ἠκυρώσατε τὸν νόμον τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν*
ὑμῶν. 7 *ὑποκριταί, καλῶς ἐπροφήτευσεν περὶ ὑμῶν Ἡσαΐας*
λέγων· 8 ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χείλεσίν με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν
πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ· 9 μάτην δὲ σέβονταί με διδάσκοντες
διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων. 10 *Καὶ προσκαλεσάμενος*
τὸν ὄχλον εἶπεν αὐτοῖς· ἀκούετε καὶ συνίετε· 11 *οὐ τὸ εἰσερχόμε-*

29. *και ηλθεν*: T§ h *ελθειν* 30. *ανεμον*: T add *ισχυρον* 33. *πλοιω*: T[t] add *ελθοντες* 34. H *ηλθαν* 36. H *παρεκαλ.* [*αυτον*] XV,2. *χειρας*: T add [*αυτων*] 4. *ενετειλ. λεγων*: TH *ειπεν* 5. [t] H om *η την μητ. αυτου* 6. *νομον*: TH§ *λογον*

34-36. Mc 6,53-56. XV,1-9. Mc 7,1-13. 4. Ex 20,12. 21,17. 5. (Prov 28,24.) 8. Is 29,13. 10s. Mc 7,14s.

νον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον
ἐκ τοῦ στόματος, τοῦτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. 12 τότε προσελ-
θόντες οἱ μαθηταὶ λέγουσιν αὐτῷ· οἶδας ὅτι οἱ Φαρισαῖοι
ἀκούσαντες τὸν λόγον ἐσκανδαλίσθησαν; 13 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
εἶπεν· πᾶσα φυτεία ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος
ἐκριζωθήσεται. 14 ἄφετε αὐτούς· ὁδηγοί εἰσιν τυφλοὶ τυφλῶν·
τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται.
15 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· φράσον ἡμῖν τὴν
παραβολήν. 16 ὁ δὲ εἶπεν· ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; 17 οὐ
νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευόμενον εἰς τὸ στόμα εἰς τὴν
κοιλίαν χωρεῖ καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται; 18 τὰ δὲ ἐκ-
πορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχεται, κἀκεῖνα
κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. 19 ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται
διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί, ψευ-
δομαρτυρίαι, βλασφημίαι. 20 ταῦτά ἐστιν τὰ κοινοῦντα τὸν
ἄνθρωπον· τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσὶν φαγεῖν οὐ κοινοῖ τὸν ἄν-
θρωπον.

21 Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη
Τύρου καὶ Σιδῶνος. 22 καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῶν ὁρίων
ἐκείνων ἐξελθοῦσα ἔκραξεν λέγουσα· ἐλέησόν με, κύριε υἱὸς Δαυείδ·
ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. 23 ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ
λόγον. καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠρώτουν αὐτὸν λέ-
γοντες· ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν. 24 ὁ δὲ
ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ
ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. 25 ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνει αὐτῷ
λέγουσα· κύριε, βοήθει μοι. 26 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐκ
ἔξεστιν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις.
27 ἡ δὲ εἶπεν· ναί, κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν
ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν.
28 τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ· ὦ γύναι, μεγάλη σου
ἡ πίστις· γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς
ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

29 Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἦλθεν παρὰ τὴν θάλασσαν
τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος ἐκάθητο ἐκεῖ. 30 καὶ
προσῆλθον αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἔχοντες μεθ᾽ ἑαυτῶν χωλοὺς
τυφλοὺς κωφοὺς κυλλοὺς καὶ ἑτέρους πολλούς, καὶ ἔριψαν αὐτοὺς

---

12. *μαθηται*: T[t] add *αυτου* 14. TH§ *τυφλοι εισ. οδηγ.* | [t]H§ om *τυφλων* 22. TH§ *εκραζεν* | h *υιε* 25. t *προσεκυνησεν* 26. *εξεστιν*: TH *εστιν καλον* 27. H *και* [*γαρ*] 30. H *χωλ. κυλλ. τυφλ. κωφ.* h † | T *ερριψαν*

---

14. 24,16. 24. Lc 6,39. 15-20. Mc 7,17-23. 21-28. Mc 7,24-30. 24. 10,6. 29-31. Mc 7,31-37.

παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς, [31] *ὥστε*
τὸν ὄχλον θαυμάσαι βλέποντας κωφοὺς λαλοῦντας, κυλλοὺς
ὑγιεῖς καὶ χωλοὺς περιπατοῦντας καὶ τυφλοὺς βλέποντας· καὶ
ἐδόξαζον τὸν θεὸν Ἰσραήλ.
[32] *Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν·*
σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένουσίν
μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν· καὶ ἀπολῦσαι αὐτοὺς νήστις οὐ
θέλω, μήποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ. [33] *καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ*
μαθηταί· πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι τοσοῦτοι ὥστε χορτάσαι
ὄχλον τοσοῦτον; [34] *καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· πόσους ἄρτους*
ἔχετε; οἱ δὲ εἶπον· ἑπτά, καὶ ὀλίγα ἰχθύδια. [35] *καὶ παραγγείλας*
τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, [36] *ἔλαβεν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους*
καὶ τοὺς ἰχθύας καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθη-
ταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. [37] *καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορ-*
τάσθησαν, καὶ τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων ἦραν ἑπτὰ σπυρί-
δας πλήρεις. [38] *οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν τετρακισχίλιοι ἄνδρες*
χωρὶς παιδίων καὶ γυναικῶν. [39] *καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους*
ἐνέβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια Μαγαδάν.

XVI

Signa temporum. Fermentum Pharisaeorum.
Varia de Iesu iudicia. Petri claves et malum consilium.
Christi sectatores veram vitam adipiscentur.

[1] *Καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι πειράζον-*
τες ἐπηρώτων αὐτὸν σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτοῖς.
[2] *ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· [ὀψίας γενομένης λέγετε· εὐδία,*
πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός· [3] *καὶ πρωΐ· σήμερον χειμών, πυρράζει*
γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός. τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γι-
νώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε;]
[4] *γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ*
δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ. καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς
ἀπῆλθεν.
[5] *Καὶ ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ εἰς τὸ πέραν ἐπελάθοντο ἄρτους*
λαβεῖν. [6] *ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ὁρᾶτε καὶ προσέχετε ἀπὸ*

---

31. Th *τους οχλους* | *λαλουντας*: h *ακουοντας* | [t] H§ om *κυλλ. υγιεις* | TH§ *εδοξασαν* 32. H *οτι* [*ηδη*] | Ti TH *νηστεις* 33. *μαθηται*: T add [*αυτου*] 34. H *ειπαν* 36. *και ευχαριστ.*: T om *και* | *εδιδου*: t *εδωκεν* | *μαθηταις*: T add [*αυτου*] 37. H *σφυριδ.* 38. *ησαν*: h add *ως* | TH§ *γυν. κ. παιδ.* 39. T§ *ανεβη* XVI, 1. H [*οι*] *φαρισ.* | TH§ *επηρωτησαν* 2s. T[[H]] *οψιας γενομ.* — *ου δυν.* (H *δυνασθε.*) 5. h *λαβ. αρτ.*

32-39. Mc 8, 1-10. XVI, 1-4. Mc 8, 11-13. Lc 12, 54-56. 4. 12, 39. 5-12. Mc 8, 14-21. 6. Lc 12, 1.

τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. [7] οἱ δὲ διελο-
γίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβομεν. [8] γνοὺς
δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· τί διαλογίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς, ὀλιγόπιστοι, ὅτι
ἄρτους οὐκ ἐλάβετε; [9] οὔπω νοεῖτε, οὐδὲ μνημονεύετε τοὺς πέντε
ἄρτους τῶν πεντακισχιλίων καὶ πόσους κοφίνους ἐλάβετε; [10] οὐδὲ
τοὺς ἑπτὰ ἄρτους τῶν τετρακισχιλίων καὶ πόσας σπυρίδας ἐλά-
βετε; [11] πῶς οὐ νοεῖτε ὅτι οὐ περὶ ἄρτων εἶπον ὑμῖν; προσέχετε
δὲ ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. [12] τότε
συνῆκαν ὅτι οὐκ εἶπεν προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων
καὶ Σαδδουκαίων, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς διδαχῆς τῶν Φαρισαίων καὶ
Σαδδουκαίων.

[13] Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρίας τῆς Φιλίππου
ἠρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων· τίνα λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι
εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; [14] οἱ δὲ εἶπαν· οἱ μὲν Ἰωάννην
τὸν βαπτιστήν, ἄλλοι δὲ Ἠλείαν, ἕτεροι δὲ Ἰερεμίαν ἢ ἕνα
τῶν προφητῶν. [15] λέγει αὐτοῖς· ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι;
[16] ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος εἶπεν· σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς
τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. [17] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ·
μακάριος εἶ, Σίμων Βαριωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυ-
ψέν σοι ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. [18] κἀγὼ δέ σοι
λέγω ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου
τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. [19] δώσω
σοι τὰς κλεῖδας τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς
ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς
ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. [20] τότε διεστεί-
λατο τοῖς μαθηταῖς ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ
Χριστός.

[21] Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ
ὅτι δεῖ αὐτὸν εἰς Ἰεροσόλυμα ἀπελθεῖν καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ
τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ ἀποκταν-
θῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. [22] καὶ προσλαβόμενος
αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ λέγων· ἵλεώς σοι, κύριε·
οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο. [23] ὁ δὲ στραφεὶς εἶπεν τῷ Πέτρῳ· ὕπαγε
ὀπίσω μου, σατανᾶ· σκάνδαλον εἶ ἐμοῦ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ
θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

---

8. *ελαβετε*: H *εχετε* 10. H *σφυριδ.* 12. *των φαρισ. κ. σαδδουκ.* pr: T[H] *των αρτων* 13. T *καισαρειας* | *τινα*: t add [*με*] 17. T *βὰρ ἰωνᾶ* | TH *εν* [*τοις*] *ουραν.* 19. *δωσω*: T pm *και* | *εαν* bis: T *αν* 20. *διεστειλατο*: H§ *επετιμησεν* 21. T [*ο*] *ιησ.* H *ιησ. χριστος* 22. *ηρξ. επιτιμ. αυ. λεγων*: h *λεγει αυτω επιτιμων* 23. *ει εμου*: t *μου ει*

13-20. Mc 8,27-30. Lc 9,18-21. 16. Io 6,69. 17s. Io 1,42. 19. 18,18. 21-23. Mc 8,31-33. Lc 9,22.

24 Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· εἴ τις θέλει
ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν
αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι. 25 ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ᾽ ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὑρήσει αὐτήν. 26 τί γὰρ ὠφεληθήσεται ἄν-
θρωπος, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζη-
μιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;
27 μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ
πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ τότε ἀποδώσει
ἑκάστῳ κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ. 28 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσίν
τινες τῶν ὧδε ἑστώτων οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου ἕως
ἂν ἴδωσιν τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ
αὐτοῦ.

XVII

Transfiguratio in monte. Iohannes alter Elias. Sanatio lunatici apostolorumque diffidentia. Stater ex pisce.

1 Καὶ μεθ᾽ ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον
καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει
αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ᾽ ἰδίαν. 2 καὶ μετεμορφώθη ἔμ-
προσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ
δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς. 3 καὶ ἰδοὺ ὤφθη
αὐτοῖς Μωϋσῆς καὶ Ἠλείας συνλαλοῦντες μετ᾽ αὐτοῦ. 4 ἀποκρι-
θεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν τῷ Ἰησοῦ· κύριε, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε
εἶναι· εἰ θέλεις, ποιήσω ὧδε τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ Μωϋσεῖ
μίαν καὶ Ἠλείᾳ μίαν. 5 ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ
ἐπεσκίασεν αὐτούς, καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα·
οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· ἀκούετε
αὐτοῦ. 6 καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον
αὐτῶν καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. 7 καὶ προσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ
ἁψάμενος αὐτῶν εἶπεν· ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε. 8 ἐπάραντες
δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν οὐδένα εἶδον εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον.
9 καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ ὄρους ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς λέγων· μηδενὶ εἴπητε τὸ ὅραμα ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἐγερθῇ. 10 Καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν οἱ
μαθηταὶ λέγοντες· τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν ὅτι Ἠλείαν δεῖ

24. H [ο] ιησ. 28. T om οτι XVII,1. ιακωβον: h pm τον 3. T συλλαλ. | t μετ αυτ. συλλαλ. 4. T^s ποιησωμεν | h σκην. τρεις 5. H φωτινη | T ηυδοκησα 7. T και ηψατο αυτ. και ειπ. 8. τον ιησ.: H^s αυτον ιησ. 9. εγερθη: h αναστη

24-28. Mc 8,34-9,1. Lc 9,23-27. 24. 10,38. 25. 10,39. Lc 17,33. Io 12,25. 27. Ps 62,13. XVII,1-9. Mc 9,2-10. Lc 9,28-36. 5. 3,17. 2 Pe 1,17. Mc 1,11. Lc 3,22. 10-13. Mc 9,11-13. 10ss. Mal 4,5s.

ἐλθεῖν πρῶτον; 11 *ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἠλείας μὲν ἔρχεται
καὶ ἀποκαταστήσει πάντα.* 12 *λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι Ἠλείας ἤδη
ἦλθεν, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτόν, ἀλλ᾽ ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα
ἠθέλησαν. οὕτως καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπ᾽
αὐτῶν.* 13 *τότε συνῆκαν οἱ μαθηταὶ ὅτι περὶ Ἰωάννου τοῦ
βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς.*

14 *Καὶ ἐλθόντων πρὸς τὸν ὄχλον, προσῆλθεν αὐτῷ ἄνθρωπος
γονυπετῶν αὐτὸν* 15 *καὶ λέγων· κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱόν, ὅτι
σεληνιάζεται καὶ κακῶς πάσχει· πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ
καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ.* 16 *καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθη-
ταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι.* 17 *ἀποκριθεὶς
δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε
μεθ᾽ ὑμῶν ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετέ μοι αὐτὸν
ὧδε.* 18 *καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐξῆλθεν ἀπ᾽ αὐτοῦ
τὸ δαιμόνιον, καὶ ἐθεραπεύθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.*
19 *Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ κατ᾽ ἰδίαν εἶπον·
διατί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό;* 20 *ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς·
διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν ὑμῶν· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν
ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ· μετάβα ἔνθεν ἐκεῖ,
καὶ μεταβήσεται, καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν.*

22 *Συστρεφομένων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ εἶπεν αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς· μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας
ἀνθρώπων,* 23 *καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερ-
θήσεται. καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα.*

24 *Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Καφαρναοὺμ προσῆλθον οἱ τὰ
δίδραχμα λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ καὶ εἶπαν· ὁ διδάσκαλος ὑμῶν
οὐ τελεῖ δίδραχμα;* 25 *λέγει· ναί. καὶ εἰσελθόντα εἰς τὴν οἰκίαν
προέφθασεν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων· τί σοι δοκεῖ, Σίμων; οἱ
βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων λαμβάνουσιν τέλη ἢ κῆνσον; ἀπὸ
τῶν υἱῶν αὐτῶν ἢ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων;* 26 *εἰπόντος δέ· ἀπὸ
τῶν ἀλλοτρίων, ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἄραγε ἐλεύθεροί εἰσιν οἱ
υἱοί.* 27 *ἵνα δὲ μὴ σκανδαλίζωμεν αὐτούς, πορευθεὶς εἰς θάλασ-
σαν βάλε ἄγκιστρον καὶ τὸν ἀναβάντα πρῶτον ἰχθὺν ἆρον, καὶ*

---

12. TH *αλλα* 15. *πασχει*: T[S]H[S] *εχει* 17. h [*τοτε*] *αποκριθεις ο* 19. H *ειπαν* 21. T[S] [*τουτο δε το γενος ουκ εκπορευεται ει μη εν προσευχη και νηστεια*] 22. t *Αναστρεφομ.* 23. *εγερθησ.*: h *αναστησεται* 24. *διδρ.* sc: TH pm *τα* 25. TH[S] *ελθοντα* | *τινων*: h *τινος* 27. TH[S] *σκανδαλισωμεν*

14-20. Mc 9,14-29. Lc 9,37-42. 22s. Mc 9,30-32. Lc 9,43-45. 24. Ex 30,13. 2 Reg 12,4.

*ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ εὑρήσεις στατῆρα· ἐκεῖνον λαβὼν δὸς
αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ.*

XVIII

Cavenda ambitio et offensio. Parabola de ove perdita.
Placabilitas commendatur. Ius ligandi et solvendi. Quoties sit
ignoscendum. Parabola de rege rationes reposcente.

*[1] Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγον-
τες· τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; [2] καὶ
προσκαλεσάμενος παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν [3] καὶ
εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παι-
δία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. [4] ὅστις
οὖν ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων
ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. [5] καὶ ὃς ἐὰν δέξηται ἓν παιδίον
τοιοῦτο ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται. [6] ὃς δ᾽ ἂν σκανδα-
λίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, συμφέρει
αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ
καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης. [7] Οὐαὶ τῷ κόσμῳ
ἀπὸ τῶν σκανδάλων· ἀνάγκη γάρ ἐστιν ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα, πλὴν
οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ δι᾽ οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται. [8] εἰ δὲ ἡ χείρ
σου ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ
σοῦ· καλόν σοί ἐστιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν κυλλὸν ἢ χωλόν, ἢ
δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον.
[9] καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε
ἀπὸ σοῦ· καλόν σοί ἐστιν μονόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν,
ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός.
[10] Ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων· λέγω γὰρ
ὑμῖν ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς διαπαντὸς βλέπουσιν τὸ
πρόσωπον τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. [12] Τί ὑμῖν δοκεῖ;
ἐὰν γένηταί τινι ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα καὶ πλανηθῇ ἓν ἐξ
αὐτῶν, οὐχὶ ἀφεὶς τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐπὶ τὰ ὄρη πορευθεὶς
ζητεῖ τὸ πλανώμενον; [13] καὶ ἐὰν γένηται εὑρεῖν αὐτό, ἀμὴν λέγω
ὑμῖν ὅτι χαίρει ἐπ᾽ αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα ἐννέα τοῖς
μὴ πεπλανημένοις. [14] οὕτως οὐκ ἔστιν θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ
πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μικρῶν τού-
των. [15] Ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε ἔλεγξον αὐτὸν
μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου· ἐάν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν
ἀδελφόν σου. [16] ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σεαυτοῦ ἔτι*

XVIII, 1. *εκεινη*: h add *δε* | *ωρα*: t *ημερα* 5. *εαν*: T *αν* | T *τοιουτον* 7. TH om *εστιν* 8. T *χωλ. η κυλλ.* 10. *εν ουραν.* pr: h [*εν τω ουρανω*] 12. TH *ουχι αφησει . . . και πορευθ.* 14. *υμων*: TH§ *μου* 15. *αμαρτηση*: T[t] add *εις σε* 16. *σεαυτου*: TH *σου* | h *ετι ενα η δυο μετα σου*

XVIII, 1-5. Mc 9,33-37. Lc 9,46-48. 6. Mc 9,42. Lc 17,2. 7. Lc 17,1. 8. 5,30. Mc 9,43. 45. 9. 5,29. Mc 9,47. 12-14. Lc 15,4-7. 15. Lc 17,3.

ἕνα ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν
ῥῆμα. 17 ἐὰν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπὸν τῇ ἐκκλησίᾳ· ἐὰν δὲ
καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὥσπερ ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ
τελώνης. 18 Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται
δεδεμένα ἐν οὐρανῷ, καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυ-
μένα ἐν οὐρανῷ. 19 Πάλιν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν δύο συμφωνήσου-
σιν ἐξ ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἐὰν αἰτή-
σωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.
20 οὗ γάρ εἰσιν δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ
εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν.
21 Τότε προσελθὼν ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· κύριε, ποσάκις
ἁμαρτήσει εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις;
22 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· οὐ λέγω σοι ἕως ἑπτάκις, ἀλλὰ ἕως
ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. 23 διὰ τοῦτο ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν
οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς ἠθέλησεν συνᾶραι λόγον μετὰ τῶν
δούλων αὐτοῦ. 24 ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν, προσηνέχθη εἷς
αὐτῷ ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων. 25 μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀπο-
δοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος πραθῆναι καὶ τὴν γυναῖκα καὶ
τὰ τέκνα καὶ πάντα ὅσα εἶχεν, καὶ ἀποδοθῆναι. 26 πεσὼν οὖν ὁ
δοῦλος ἐκεῖνος προσεκύνει αὐτῷ λέγων· μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί,
καὶ πάντα ἀποδώσω σοι. 27 σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου
ἐκείνου ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ. 28 ἐξελθὼν
δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὃς ὤφειλεν
αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγεν λέγων· ἀπόδος
εἴ τι ὀφείλεις. 29 πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ παρεκάλει αὐτὸν
λέγων· μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ ἀποδώσω σοι. 30 ὁ δὲ οὐκ
ἤθελεν, ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν ἕως ἀποδῷ
τὸ ὀφειλόμενον. 31 ἰδόντες οὖν οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γινόμενα
ἐλυπήθησαν σφόδρα, καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ ἑαυτῶν
πάντα τὰ γενόμενα. 32 τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος
αὐτοῦ λέγει αὐτῷ· δοῦλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην
ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με· 33 οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν
σύνδουλόν σου, ὡς κἀγὼ σὲ ἠλέησα; 34 καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος
αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς ἕως οὗ ἀποδῷ πᾶν τὸ
ὀφειλόμενον αὐτῷ. 35 οὕτως καὶ ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ποιήσει

---

17. *ειπον*: T *ειπε* 18. *εαν* pr: T *αν* | *ουρανω* bis: T pm [*τω*] 19. *παλιν*: T[H] add *αμην* | H *συμφωνησωσιν* 21. *αυτω* pr: H [*αυτω*] 22. Ti *αλλ* 24. TH *προσηχθη* | T *αυτω εις* 25. *γυναικα*: T add *αυτου* | *ειχεν*: TH *εχει* 26. TH om *εκεινος* | T *επ εμε* 27. tH [*εκεινου*] | H *δανιον* 29. T *επ εμε* 31. *γινομενα*: TH *γενομενα* 34. H *εως* [*ου*] | TH om *αυτω*

---

16. Deut 19,15. 2 Cor 13,1. 18. 16,19. 21s. Lc 17,4.

ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν.

XIX

Responsio de repudio et coelibatu. Manus infantibus impositae. Iuvenis divitis castigatio, divitiarum pericula. Petri praemiorum rogatio.

1 *Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους,*
μετῆρεν ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας
πέραν τοῦ Ἰορδάνου. 2 *καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ*
ἐθεράπευσεν αὐτοὺς ἐκεῖ.

3 *Καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι πειράζοντες αὐτὸν καὶ*
λέγοντες· εἰ ἔξεστιν ἀπολῦσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν
αἰτίαν; 4 *ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι ὁ ποιήσας ἀπ'*
ἀρχῆς ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς; 5 *καὶ εἶπεν·* ἕνεκα τού-
του καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα καὶ
κολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα
μίαν. 6 *ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο ἀλλὰ σὰρξ μία. ὃ οὖν ὁ θεὸς*
συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. 7 *λέγουσιν αὐτῷ· τί οὖν*
Μωϋσῆς ἐνετείλατο δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου καὶ ἀπολῦσαι;
8 *λέγει αὐτοῖς· ὅτι Μωϋσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἐπέ-*
τρεψεν ὑμῖν ἀπολῦσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν· ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ
γέγονεν οὕτως. 9 *λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα*
αὐτοῦ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται. 10 *λέγουσιν*
αὐτῷ οἱ μαθηταί· εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ
τῆς γυναικός, οὐ συμφέρει γαμῆσαι. 11 *ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· οὐ*
πάντες χωροῦσιν τὸν λόγον τοῦτον, ἀλλ' οἷς δέδοται. 12 *εἰσὶν*
γὰρ εὐνοῦχοι οἵτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕτως, καὶ
εἰσὶν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ
εἰσὶν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν
οὐρανῶν. ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρείτω.

13 *Τότε προσηνέχθησαν αὐτῷ παιδία, ἵνα τὰς χεῖρας ἐπιθῇ*
αὐτοῖς καὶ προσεύξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. 14 *ὁ*
δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἄφετε τὰ παιδία καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ

XIX,3. H *προσηλθαν* | TH om *οι* | *εξεστιν*: T add *ανθρωπω* 4. *ποιησας*: TH *κτισας* 7. *απολυσαι*: h add *αυτην* 8. H *αυτοις οτι·* 9. Th om *οτι* | *μη επι πορνεια — μοιχαται*: h *παρεκτος λογου πορνειας, ποιει αυτην μοιχευθηναι* | [T]h add in fine *και ο απολελυμενην γαμησας* (t *γαμων*) *μοιχαται* 10. T *οι μαθητ. αυτου* 11. H om *τουτον* 14. TH§ om *αυτοις*

XIX,1. Mc 10,1. 3-9. Mc 10,2-12. 4. Gen 1,27. 5s. Gen 2,24. 7. 5,31. Deut 24,1. 9. 5,32. Lc 16,18. 13-15. Mc 10,13-16. Lc 18,15-17.

ἐλθεῖν πρός ἐμέ· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρα-
νῶν. 15 καὶ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἐπορεύθη ἐκεῖθεν.
16 Καὶ ἰδοὺ εἷς προσελθὼν αὐτῷ εἶπεν· διδάσκαλε, τί ἀγαθὸν
ποιήσω ἵνα σχῶ ζωὴν αἰώνιον; 17 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· τί με ἐρωτᾷς
περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; εἷς ἐστιν ὁ ἀγαθός. εἰ δὲ θέλεις εἰς τὴν ζωὴν
εἰσελθεῖν, τήρησον τὰς ἐντολάς. 18 ποίας; φησίν. ὁ δὲ Ἰησοῦς
εἶπεν· τὸ οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρ-
τυρήσεις, 19 τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ ἀγαπήσεις
τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. 20 λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος· πάντα
ταῦτα ἐφύλαξα· τί ἔτι ὑστερῶ; 21 ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· εἰ θέλεις
τέλειος εἶναι, ὕπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς πτωχοῖς,
καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι.
22 ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος ἀπῆλθεν λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων
κτήματα πολλά.
23 Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ἀμὴν λέγω ὑμῖν
ὅτι πλούσιος δυσκόλως εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρα-
νῶν. 24 πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι εὐκοπώτερόν ἐστιν κάμηλον
διὰ τρυπήματος ῥαφίδος εἰσελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν
τῶν οὐρανῶν. 25 ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐξεπλήσσοντο σφόδρα
λέγοντες· τίς ἄρα δύναται σωθῆναι; 26 ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν αὐτοῖς· παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστιν, παρὰ δὲ
θεῷ δυνατὰ πάντα.
27 Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφή-
καμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; 28 ὁ δὲ
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθή-
σαντές μοι, ἐν τῇ παλινγενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθίσεσθε καὶ αὐτοὶ ἐπὶ δώδεκα θρό-
νους κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. 29 καὶ πᾶς ὅστις
ἀφῆκεν ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ τέκνα ἢ
ἀγροὺς ἢ οἰκίας ἕνεκα τοῦ ἐμοῦ ὀνόματος, πολλαπλασίονα λήμ-
ψεται καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. 30 πολλοὶ δὲ ἔσονται
πρῶτοι ἔσχατοι καὶ ἔσχατοι πρῶτοι.

---

14. TH *προς με* 17. T§H§ *τηρει* 18. *ποιας; φησιν*: TH§ *λεγει αυτω· ποιας;* | *ειπεν*: H§ *εφη* 20. TH§ *ταυτα παντα* 21. *εφη*: th *λεγει* | *πτωχοις*: T[H] pm *τοις* | TH *εν ουρανοις* 22. *νεανισκος*: add T *τον λογον* H *τον λογον [τουτον]* 24. TH§ om *οτι* | H§ *τρηματος* | th *διελθειν* | *πλουσιον*: [T] h add *εισελθειν* | *των ουρανων*: t H *του θεου* 26. TH *παντα δυνατα* 28. T *παλλιγγεν.* | H *καθησεσθε* | *αυτοι*: t H§ *υμεις* 29. *η οικιας*: t H§ *οικιας η* ante *αδελφους* | TH *ενεκεν* | T *του ονομ. μου*

16-22. Mc 10,17-22. Lc 18,18-23. 18s. Ex 20,12ss. Lev 19,18. 23-26. Mc 10,23-27. Lc 18,24-27. 26. Iob 42,2. Lc 1,37. 27-30. Mc 10,28-31. Lc 18,28-30. 28. Lc 22,30. 30. 22,14. Lc 13,30.

XX

Parabola de mercede operariorum in vinea. Mors et resurrectio denuo denuntiatae. Filii Zebedaei sedem Christo proximam sibi arrogant. Caeci Hierichuntini.

1 Ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκο-
δεσπότῃ, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρωῒ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν
ἀμπελῶνα αὐτοῦ. 2 συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηνα-
ρίου τὴν ἡμέραν ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ.
3 καὶ ἐξελθὼν περὶ τρίτην ὥραν εἶδεν ἄλλους ἑστῶτας ἐν τῇ
ἀγορᾷ ἀργούς, 4 καὶ ἐκείνοις εἶπεν· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν
ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον δώσω ὑμῖν. 5 οἱ δὲ ἀπῆλθον.
πάλιν δὲ ἐξελθὼν περὶ ἕκτην καὶ ἐνάτην ὥραν ἐποίησεν ὡσαύτως.
6 περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ἐξελθὼν εὗρεν ἄλλους ἑστῶτας, καὶ λέγει
αὐτοῖς· τί ὧδε ἑστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί; 7 λέγουσιν αὐτῷ·
ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέγει αὐτοῖς· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς
τὸν ἀμπελῶνα. 8 ὀψίας δὲ γενομένης λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπε-
λῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ· κάλεσον τοὺς ἐργάτας καὶ ἀπόδος
τὸν μισθόν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων. 9 καὶ
ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον.
10 ἐλθόντες δὲ οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλείονα λήμψονται· καὶ
ἔλαβον τὸ ἀνὰ δηνάριον καὶ αὐτοί. 11 λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον
κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου 12 λέγοντες· οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν
ἐποίησαν, καὶ ἴσους αὐτοὺς ἡμῖν ἐποίησας τοῖς βαστάσασι τὸ
βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα. 13 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ἑνὶ
αὐτῶν εἶπεν· ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε· οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς
μοι; 14 ἆρον τὸ σὸν καὶ ὕπαγε. θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ
δοῦναι ὡς καὶ σοί· 15 ἢ οὐκ ἔξεστίν μοι ὃ θέλω ποιῆσαι ἐν τοῖς
ἐμοῖς; ἢ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι;
16 οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι.

17 Καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα παρέλαβεν τοὺς
δώδεκα κατ' ἰδίαν, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ εἶπεν αὐτοῖς· 18 ἰδοὺ ἀνα-

XX,4. T *κακεινοις* 5. *δε* sc: tH [*δε*] 8. *αποδος*: [T]h add *αυτοις* 9. H *ελθοντ. δε* 10. TH *και ελθοντ. οι* | TH *πλειον* | tH [*το*] *ανα* | *και αυτοι*: t post *ελαβον* 12. *αυτους*: T§h post *ημιν* 13. Th *ειπ. ενι αυτ.* | t *συνεφωνησα σοι* 14. *δε*: h [*εγω*] 15. *η ουκ*: TH om *η* 16. *εσχατοι* sc: [T] ⊣ h ⊢ add *πολλοι γαρ εισιν κλητοι, ολιγοι δε εκλεκτοι* 17. *και αναβαιν. ο ιησ.*: tH§ *μελλων δε αναβαινειν ιησ.* | *δωδεκα*: H add [*μαθητας*] | *και εν τη οδω*: t *εν τη οδω και*

XX,15. (Rom 9,21.) 17-19. Mc 10,32-34. Lc 18,31-33.

βαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθή-
σεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ γραμματεῦσιν, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν
εἰς θάνατον. 19 καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ
ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ
ἐγερθήσεται.

20 Τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου μετὰ
τῶν υἱῶν αὐτῆς, προσκυνοῦσα καὶ αἰτοῦσά τι παρ᾽ αὐτοῦ. 21 ὁ
δὲ εἶπεν αὐτῇ· τί θέλεις; λέγει αὐτῷ· εἰπὲ ἵνα καθίσωσιν οὗτοι
οἱ δύο υἱοί μου εἷς ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων σου ἐν τῇ
βασιλείᾳ σου. 22 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· οὐκ οἴδατε τί
αἰτεῖσθε. δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν; λέγου-
σιν αὐτῷ· δυνάμεθα. 23 λέγει αὐτοῖς· τὸ μὲν ποτήριόν μου
πίεσθε, τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων, οὐκ ἔστιν
ἐμὸν τοῦτο δοῦναι, ἀλλ᾽ οἷς ἡτοίμασται ὑπὸ τοῦ πατρός μου.
24 ἀκούσαντες δὲ οἱ δέκα ἠγανάκτησαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν.
25 ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς εἶπεν· οἴδατε ὅτι οἱ
ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι κατ-
εξουσιάζουσιν αὐτῶν. 26 οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ᾽ ὃς ἐὰν
θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ἔσται ὑμῶν διάκονος, 27 καὶ ὃς ἂν
θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔσται ὑμῶν δοῦλος· 28 ὥσπερ ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ
δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

29 Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ Ἱερειχὼ ἠκολούθησεν
αὐτῷ ὄχλος πολύς. 30 καὶ ἰδοὺ δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ
τὴν ὁδόν, ἀκούσαντες ὅτι Ἰησοῦς παράγει, ἔκραξαν λέγοντες·
ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὲ Δαυείδ. 31 ὁ δὲ ὄχλος ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα
σιωπήσωσιν· οἱ δὲ μεῖζον ἔκραξαν λέγοντες· κύριε, ἐλέησον
ἡμᾶς, υἱὲ Δαυείδ. 32 καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς ἐφώνησεν αὐτοὺς
καὶ εἶπεν· τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν; 33 λέγουσιν αὐτῷ· κύριε,
ἵνα ἀνοιγῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. 34 σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς
ἥψατο τῶν ὀμμάτων αὐτῶν, καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν, καὶ ἠκολού-
θησαν αὐτῷ.

---

18. *εις θανατον*: T[H] *θανατω* 19. *εγερθησ.*: t h *αναστησεται* 20. *παρ*: T§H§ *απ* 21. *λεγει αυτω*: h *η δε ειπεν* | *δεξιων*: T add *σου* 23. *και εξ*: t h *η εξ* | TH§ om *τουτο* 24. T§H *και ακουσ. οι* 26. *εσται* pr: TH *εστιν* | *εαν*: TH *αν* | h *μεγας εν υμιν* 27. *εν υμιν ειναι*: h *ειναι υμων* 29. T *ιεριχω* 30. *ελεησον*: TH pm *κυριε* | T§H§ *υιος* 31. T§H§ *υιος* 32. H [*ο*] *ιησ.*

20-28. Mc 10,35-45. 24ss. Lc 22,25-27. 27. 23,11. Mc 9,35
29-34. Mc 10,46-52. Lc 18,35-43.

XXI

Ingreditur solemniter urbem. Purgatio templi. Pueri acclamantes. Imprecatio ficus. Unde Iohannis auctoritas? Parabolae de fratribus in vineam missis et de colonis filii occisoribus. Lapis angularis reprobatus.

1 Καὶ ὅτε ἤγγισαν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἦλθον εἰς Βηθφαγὴ
εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, τότε Ἰησοῦς ἀπέστειλεν δύο μαθητὰς
2 λέγων αὐτοῖς· πορεύεσθε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν,
καὶ εὐθὺς εὑρήσετε ὄνον δεδεμένην καὶ πῶλον μετ' αὐτῆς· λύσαν-
τες ἀγάγετέ μοι. 3 καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ τι, ἐρεῖτε ὅτι ὁ κύριος
αὐτῶν χρείαν ἔχει· εὐθὺς δὲ ἀποστελεῖ αὐτούς. 4 τοῦτο δὲ γέγονεν
ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· 5 εἴπατε τῇ
θυγατρὶ Σιών· ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι πραῢς καὶ ἐπι-
βεβηκὼς ἐπὶ ὄνον καὶ ἐπὶ πῶλον υἱὸν ὑποζυγίου. 6 πορευθέντες
δὲ οἱ μαθηταὶ καὶ ποιήσαντες καθὼς προσέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰη-
σοῦς, 7 ἤγαγον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, καὶ ἐπέθηκαν ἐπ' αὐτῶν
τὰ ἱμάτια, καὶ ἐπεκάθισεν ἐπάνω αὐτῶν. 8 ὁ δὲ πλεῖστος ὄχλος
ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ, ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους
ἀπὸ τῶν δένδρων καὶ ἔστρωσαν ἐν τῇ ὁδῷ. 9 οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προ-
άγοντες αὐτὸν καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον λέγοντες· ὡσαννὰ τῷ
υἱῷ Δαυείδ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου, ὡσαννὰ
ἐν τοῖς ὑψίστοις. 10 Καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐσείσθη
πᾶσα ἡ πόλις λέγουσα· τίς ἐστιν οὗτος; 11 οἱ δὲ ὄχλοι ἔλεγον·
οὗτός ἐστιν ὁ προφήτης Ἰησοῦς ὁ ἀπὸ Ναζαρὲθ τῆς Γαλιλαίας.

12 Καὶ εἰσῆλθεν Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ, καὶ ἐξέβαλεν
πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς
τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν κατέστρεψεν καὶ τὰς καθέδρας τῶν
πωλούντων τὰς περιστεράς, 13 καὶ λέγει αὐτοῖς· γέγραπται· ὁ
οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται, ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ποιεῖτε
σπήλαιον λῃστῶν. 14 Καὶ προσῆλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ χωλοὶ ἐν
τῷ ἱερῷ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. 15 ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς
καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυμάσια ἃ ἐποίησεν καὶ τοὺς παῖδας
τοὺς κράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ λέγοντας· ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυείδ,
ἠγανάκτησαν, 16 καὶ εἶπαν αὐτῷ· ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ δὲ
Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· ναί· οὐδέποτε ἀνέγνωτε ὅτι ἐκ στόματος
νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον; 17 καὶ καταλιπὼν
αὐτοὺς ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν, καὶ ηὐλίσθη ἐκεῖ.

XXI,1. εις το: t προς το | T ο ιησους 2. T ευθεως | αγαγετε: Th αγετε 6. προσεταξεν: TH συνεταξεν 7. ιματια: t add [αυτων] 8. εστρωσαν sc: TH εστρωννυον 9. TH ὡσαννα bis 12. T*H* om του θεου 15. TH ὡσαννα

XXI,1-9. Mc 11,1-10. Lc 19,29-38. Io 12,12-15. 5. Zach 9,9. Is 62,11. 9. Ps 118,26. 12-13. Mc 11,15-17. Lc 19,45s. Io 2,13-17. 13. Is 56,7. Ier 7,11. 16. Ps 8,3.

18 Πρωῒ δὲ ἐπαναγαγὼν εἰς τὴν πόλιν ἐπείνασεν. 19 καὶ
ἰδὼν συκῆν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἦλθεν ἐπ' αὐτήν, καὶ οὐδὲν εὗρεν
ἐν αὐτῇ εἰ μὴ φύλλα μόνον. καὶ λέγει αὐτῇ· οὐ μηκέτι ἐκ σοῦ
καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐξηράνθη παραχρῆμα ἡ
συκῆ. 20 καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύμασαν λέγοντες· πῶς
παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ συκῆ; 21 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῆτε,
οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ κἂν τῷ ὄρει τούτῳ
εἴπητε· ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται·
22 καὶ πάντα ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ πιστεύοντες
λήμψεσθε.

23 Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερόν, προσῆλθον αὐτῷ
διδάσκοντι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ λέγοντες·
ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν
ταύτην; 24 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἐρωτήσω
ὑμᾶς κἀγὼ λόγον ἕνα, ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι, κἀγὼ ὑμῖν ἐρῶ
ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ· 25 τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάννου
πόθεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ διελογίζοντο
παρ' ἑαυτοῖς λέγοντες· 26 ἐὰν εἴπωμεν· ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν·
διατί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ἐὰν δὲ εἴπωμεν· ἐξ ἀν-
θρώπων, φοβούμεθα τὸν ὄχλον· πάντες γὰρ ὡς προφήτην
ἔχουσιν τὸν Ἰωάννην. 27 καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ εἶπαν·
οὐκ οἴδαμεν. ἔφη αὐτοῖς καὶ αὐτός· οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν
ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. 28 Τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἄνθρωπος εἶχεν
τέκνα δύο· προσελθὼν τῷ πρώτῳ εἶπεν· τέκνον, ὕπαγε σήμερον
ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνι. 29 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐ θέλω,
ὕστερον μεταμεληθεὶς ἀπῆλθεν. 30 προσελθὼν δὲ τῷ ἑτέρῳ
εἶπεν ὡσαύτως. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἐγὼ κύριε, καὶ οὐκ
ἀπῆλθεν. 31 τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησεν τὸ θέλημα τοῦ πατρός;
λέγουσιν· ὁ πρῶτος. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι
οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
θεοῦ. 32 ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης πρὸς ὑμᾶς ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ
οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ· οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι ἐπίστευσαν

18. t πρωιας | T§h επαναγων 19. T§ om ου 22. αν: T εαν
23. H προσηλθαν 24. H [δε] 25. παρ: TH§ εν 27. T ειπον
28. h δυο τεκνα | προσελθων: Th pm και | αμπελωνι: h add μου
29. ου θελω κτλ: H εγω, κυριε· και ουκ απηλθεν | υστερον: T add δε
30. ετερω: TH δευτερω | εγω κτλ: H ου θελω· υστερον μεταμεληθεις
απηλθεν 31. TH λεγουσιν· ο υστερος h†

18-22. Mc 11,12-14. 19-24. 23-27. Mc 11,27-33. Lc 20,1-8.

αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ ἰδόντες οὐ μετεμελήθητε ὕστερον τοῦ πιστεῦσαι
αὐτῷ. 33 *Ἄλλην παραβολὴν ἀκούσατε. ἄνθρωπος ἦν οἰκοδεσπό-*
της, ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκεν
καὶ ὤρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν καὶ ᾠκοδόμησεν πύργον, καὶ ἐξέδετο
αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν. 34 *ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν*
καρπῶν, ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς
λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ. 35 *καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς*
δούλους αὐτοῦ ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβό-
λησαν. 36 *πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν*
πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως. 37 *ὕστερον δὲ ἀπέστειλεν*
πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, λέγων· ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου.
38 *οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· οὗτός ἐστιν ὁ*
κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν καὶ σχῶμεν τὴν κληρονο-
μίαν αὐτοῦ. 39 *καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος*
καὶ ἀπέκτειναν. 40 *ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί*
ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; 41 *λέγουσιν αὐτῷ· κακοὺς κακῶς*
ἀπολέσει αὐτούς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς,
οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν.
42 *λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς·*
λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς
κεφαλὴν γωνίας· παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστιν θαυμαστὴ
ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; 43 *διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν ὅτι ἀρθήσεται ἀφ'*
ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ καὶ δοθήσεται ἔθνει ποιοῦντι τοὺς
καρποὺς αὐτῆς. 45 *ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι*
τὰς παραβολὰς αὐτοῦ ἔγνωσαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει· 46 *καὶ*
ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆσαι ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπεὶ εἰς προ-
φήτην αὐτὸν εἶχον.

XXII

Parabola de epulo regio. Responsio de censu solvendo, de resurrectione, de praecepto primario. Christus cuius sit filius?

1 *Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἶπεν ἐν παραβολαῖς*
αὐτοῖς, λέγων· 2 *ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ*
βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησεν γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ. 3 *καὶ ἀπέστειλεν*
τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους,
καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν. 4 *πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους λέγων·*
εἴπατε τοῖς κεκλημένοις· ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμακα, οἱ ταῦροί

---

32. *ου*: TH *ουδε* 33. T *εξεδοτο* 43. h om *οτι* 44. T[t II] *και ο πεσων επι τον λιθον τουτον συνθλασθησεται· εφ ον δ αν πεση λικμησει αυτον* 45. T§H§ *και ακουσαντες οι*

33-46. Mc 12,1-12. Lc 20,9-19. 33. (Is 5,1s.) 42. Ps 118,22s. Act 4,11. [44. Lc 20,18.] XXII,2-14. Lc 14,16-24.

μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα ἕτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς
γάμους. 5 οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπῆλθον, ὃς μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν,
ὃς δὲ ἐπὶ τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· 6 οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς
δούλους αὐτοῦ ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν. 7 ὁ δὲ βασιλεὺς ὠργίσθη,
καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἀπώλεσεν τοὺς φονεῖς ἐκείνους
καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησεν. 8 τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ·
ὁ μὲν γάμος ἕτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι.
9 πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἐὰν
εὕρητε καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. 10 καὶ ἐξελθόντες οἱ δοῦλοι
ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδοὺς συνήγαγον πάντας οὓς εὗρον, πονηρούς τε
καὶ ἀγαθούς, καὶ ἐπλήσθη ὁ νυμφὼν ἀνακειμένων. 11 εἰσελθὼν
δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον
οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου. 12 καὶ λέγει αὐτῷ· ἑταῖρε, πῶς
εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐφιμώθη. 13 τότε ὁ
βασιλεὺς εἶπεν τοῖς διακόνοις· δήσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας
ἐκβάλετε αὐτὸν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθ-
μὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 14 πολλοὶ γάρ εἰσιν κλητοί,
ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

15 Τότε πορευθέντες οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον ὅπως
αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ. 16 καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς
μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν Ἡρῳδιανῶν λέγοντας· διδάσκαλε, οἴδα-
μεν ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις,
καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός, οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀν-
θρώπων· 17 εἰπὸν οὖν ἡμῖν, τί σοι δοκεῖ; ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον
Καίσαρι ἢ οὔ; 18 γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν εἶπεν·
τί με πειράζετε, ὑποκριταί; 19 ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ
κήνσου. οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον. 20 καὶ λέγει αὐτοῖς
ὁ Ἰησοῦς· τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; 21 λέγουσιν·
Καίσαρος. τότε λέγει αὐτοῖς· ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι
καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. 22 καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν, καὶ
ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθαν.

23 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον αὐτῷ Σαδδουκαῖοι λέ-
γοντες μὴ εἶναι ἀνάστασιν, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν 24 λέγοντες·
διδάσκαλε, Μωϋσῆς εἶπεν· ἐάν τις ἀποθάνῃ μὴ ἔχων τέκνα, ἐπι-
γαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἀναστήσει
σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. 25 ἦσαν δὲ παρ' ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί,
καὶ ὁ πρῶτος γήμας ἐτελεύτησεν, καὶ μὴ ἔχων σπέρμα ἀφῆκεν
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. 26 ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος

---

7. t *το στρατευμα* **10.** *ους*: T *οσους* | *νυμφων*: T^{S} *γαμος* **13.** t *ειπ. ο βασιλ.* **16.** t *λεγοντες* **17.** *ειπον*: T^{S} *ειπε* **20.** TH^{S} om *ο ιησους* **21.** *λεγουσιν*: T add *αυτω*

---

14. (19,30. 20,16. Mc 10,31.) 15-22. Mc 12,13-17. Lc 20,20-26. 23-33. Mc 12,18-27. Lc 20,27-39. 24. Deut 25,5.

καὶ ὁ τρίτος, ἕως τῶν ἑπτά. 27 ὕστερον δὲ πάντων ἀπέθανεν ἡ
γυνή. 28 ἐν τῇ ἀναστάσει οὖν τίνος τῶν ἑπτὰ ἔσται γυνή; πάντες
γὰρ ἔσχον αὐτήν. 29 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· πλα-
νᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ. 30 ἐν
γὰρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι
θεοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ εἰσίν. 31 περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν
οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥηθὲν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ θεοῦ λέγοντος· 32 ἐγώ εἰμι
ὁ θεὸς Ἀβραὰμ καὶ ὁ θεὸς Ἰσαὰκ καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ; οὐκ ἔστιν
θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων. 33 καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσ-
σοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.

34 Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσεν τοὺς Σαδδου-
καίους, συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό, 35 καὶ ἐπηρώτησεν εἷς ἐξ αὐτῶν
νομικὸς πειράζων αὐτόν· 36 διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν
τῷ νόμῳ; 37 ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ· ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐν
ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ
διανοίᾳ σου. 38 αὕτη ἐστὶν ἡ μεγάλη καὶ πρώτη ἐντολή. 39 δευ-
τέρα ὁμοία αὐτῇ· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. 40 ἐν
ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος κρέμαται καὶ οἱ προ-
φῆται.

41 Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ
Ἰησοῦς 42 λέγων· τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ; τίνος υἱός
ἐστιν; λέγουσιν αὐτῷ· τοῦ Δαυείδ. 43 λέγει αὐτοῖς· πῶς οὖν
Δαυεὶδ ἐν πνεύματι καλεῖ κύριον αὐτόν, λέγων· 44 εἶπεν κύριος τῷ
κυρίῳ μου· κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου
ὑποκάτω τῶν ποδῶν σου. 45 εἰ οὖν Δαυεὶδ καλεῖ αὐτὸν κύριον,
πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστίν; 46 καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἀποκριθῆναι αὐτῷ
λόγον, οὐδὲ ἐτόλμησέν τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι
αὐτὸν οὐκέτι.

XXIII

Castigantur Pharisaeorum ostentatio, simulatio legumque perversa interpretatio et multiplex abusus. Hierosolyma prophetarum interfectrix.

1 Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς
αὐτοῦ 2 λέγων· ἐπὶ τῆς Μωϋσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμ-
ματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. 3 πάντα οὖν ὅσα ἐὰν εἴπωσιν ὑμῖν

27. η γυνη: T pm [και] 30. TH om θεου 32. θεος νεκρων: T[H] pm ο 37. τη καρδια: H om τη 39. δευτερα: T add δε | ομοια αυτη: h ομοιως | αὐτῇ: H§ αὕτη 43. TH§ καλει αυτον κυριον XXIII, 1. H [ο] ιησ. 3. εαν: T αν

32. Ex 3,6. 34-40. Mc 12,28-31. Lc 10,25-27. 37. Deut 6,5. 39. Lev 19,18. 41-46. Mc 12,35-37. Lc 20,41-44. 44. Ps 110,1. XXIII,1. Mc 12,38. Lc 20,45.

ποιήσατε καὶ τηρεῖτε, κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε·
λέγουσιν γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσιν. 4 *δεσμεύουσιν δὲ φορτία βαρέα*
καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων, αὐτοὶ δὲ τῷ
δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσιν κινῆσαι αὐτά. 5 *πάντα δὲ τὰ*
ἔργα αὐτῶν ποιοῦσιν πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις·
πλατύνουσιν γὰρ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν καὶ μεγαλύνουσιν τὰ
κράσπεδα, 6 *φιλοῦσιν δὲ τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις*
καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς 7 *καὶ τοὺς*
ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώ-
πων ῥαββεί. 8 *ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε ῥαββεί· εἷς γάρ ἐστιν*
ὑμῶν ὁ διδάσκαλος, πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε. 9 *καὶ*
πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν
ὁ πατὴρ ὁ οὐράνιος. 10 *μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί, ὅτι καθη-*
γητὴς ὑμῶν ἐστὶν εἷς ὁ Χριστός. 11 *ὁ δὲ μείζων ὑμῶν ἔσται*
ὑμῶν διάκονος. 12 *ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ*
ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

13 *Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί,*
ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀν-
θρώπων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους
ἀφίετε εἰσελθεῖν. 15 *οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι*
ὑποκριταί, ὅτι περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποι-
ῆσαι ἕνα προσήλυτον, καὶ ὅταν γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν
γεέννης διπλότερον ὑμῶν. 16 *οὐαὶ ὑμῖν, ὁδηγοὶ τυφλοὶ οἱ*
λέγοντες· ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ ναῷ, οὐδέν ἐστιν· ὃς δ' ἂν
ὀμόσῃ ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ, ὀφείλει. 17 *μωροὶ καὶ τυφλοί,*
τίς γὰρ μείζων ἐστίν, ὁ χρυσὸς ἢ ὁ ναὸς ὁ ἁγιάσας τὸν
χρυσόν; 18 *καί· ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδέν*
ἐστιν· ὃς δ' ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ δώρῳ τῷ ἐπάνω αὐτοῦ, ὀφείλει.
19 *τυφλοί, τί γὰρ μεῖζον, τὸ δῶρον ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ*
ἁγιάζον τὸ δῶρον; 20 *ὁ οὖν ὀμόσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ*
ὀμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσιν τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ· 21 *καὶ ὁ*
ὀμόσας ἐν τῷ ναῷ ὀμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ κατοικοῦντι
αὐτόν· 22 *καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ ὀμνύει ἐν τῷ*
θρόνῳ τοῦ θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ.

---

4. *βαρεα*: [T] h add *και δυσβαστακτα* 7.8. T *ραββι* (13. TH 14.)
14. E *οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κατεσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσι* (l. *-σει*) *μακρὰ προσευχόμενοι· διὰ τοῦτο λήψεσθε περισσότερον κρίμα* 19. *τυφλοι*: h pm *μωροι και*
21. T h *κατοικησαντι*

---

4. Lc 11,46. 6s. Mc 12,38s. Lc 11,43. 20,46. 11. 20,26.
12. Lc 14,11. 18,14. 13. Lc 11,52. 14. (Mc 12,40. Lc 20,47.)

23 *οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ἀπο-*
δεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον, καὶ
ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸ ἔλεος καὶ τὴν
πίστιν· ταῦτα ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ ἀφεῖναι. 24 *ὁδηγοὶ τυφλοί,*
οἱ διϋλίζοντες τὸν κώνωπα, τὴν δὲ κάμηλον καταπίνοντες. 25 *οὐαὶ*
ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ
ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ
ἁρπαγῆς καὶ ἀκρασίας. 26 *Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισον πρῶτον*
τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτοῦ καθαρόν.
27 *οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι παρομοιά-*
ζετε τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι,
ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας.
28 *οὕτως καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι,*
ἔσωθεν δέ ἐστε μεστοὶ ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας. 29 *οὐαὶ ὑμῖν,*
γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους
τῶν προφητῶν καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων, 30 *καὶ*
λέγετε· εἰ ἤμεθα ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν
ἤμεθα κοινωνοὶ αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν. 31 *ὥστε*
μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς ὅτι υἱοί ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας.
32 *καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν.* 33 *ὄφεις,*
γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γεέννης;
34 *διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας καὶ*
σοφοὺς καὶ γραμματεῖς· ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε,
καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ διώξετε
ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν· 35 *ὅπως ἔλθῃ ἐφ᾽ ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον*
ἐκχυννόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἅβελ τοῦ δικαίου ἕως
τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ
ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. 36 *ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει ταῦτα πάντα*
ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην. 37 *Ἰερουσαλὴμ Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτεί-*
νουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς
αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον
ὄρνις ἐπισυνάγει τὰ νοσσία αὐτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ
ἠθελήσατε. 38 *ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος.* 39 *λέγω*
γὰρ ὑμῖν, οὐ μή με ἴδητε ἀπ᾽ ἄρτι ἕως ἂν εἴπητε· εὐλογημένος ὁ
ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου.

---

23. *ταυτα*: TH add *δε* 24. TH om *οι* 25. T [*εξ*] *αρπαγ.*
26. TiH *ἔντος* | *ποτηριου*: T[H] add *και της παροψιδος* 27. *παρο-μοιαζετε*: T§h *ομοιαζετε* 30. TH *αυτων κοινωνοι.* 32. h *πληρωσετε*
36. T§h *παντα ταυτα* 37. TH *τα νοσσ.* [*αυτης*] | *πτερυγας*: t add
[*αυτης*] | TH *ηθελησατε;* 38. H§ om *ερημος*

---

23. Lc 11,42. 25. Lc 11,39. 27. (Lc 11,44.) 29s. Lc 11,47s.
34-36. Lc 11,49-51. 35. Gen 4,8. 2 Chr 24,20s. 37-39. Lc 13,34s.
38. (1 Reg 9,7. Ier 22,5.) 39. 21,9. Ps 118,26.

XXIV

Responsio Christi de interitu Iudaeae, saeculi fine et reditu suo.
Exemplum aequalium Noachi, item servi fidelis et male fidi.

1 *Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο, καὶ προσ-*
ῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς τοῦ ἱεροῦ.
2 *ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· οὐ βλέπετε ταῦτα πάντα; ἀμὴν*
λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ κατα-
λυθήσεται. 3 *καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν*
προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ κατ' ἰδίαν λέγοντες· εἰπὲ ἡμῖν, πότε
ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας καὶ συντελείας
τοῦ αἰῶνος; 4 *καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· βλέπετε μή*
τις ὑμᾶς πλανήσῃ. 5 *πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου*
λέγοντες· ἐγώ εἰμι ὁ Χριστός, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. 6 *μελ-*
λήσετε δὲ ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων· ὁρᾶτε, μὴ
θροεῖσθε· δεῖ γὰρ γενέσθαι, ἀλλ' οὔπω ἐστὶν τὸ τέλος. 7 *ἐγερ-*
θήσεται γὰρ ἔθνος ἐπ' ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, καὶ
ἔσονται λιμοὶ καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους. 8 *πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ*
ὠδίνων. 9 *τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλῖψιν καὶ ἀποκτενοῦσιν*
ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν διὰ τὸ
ὄνομά μου. 10 *καὶ τότε σκανδαλισθήσονται πολλοὶ καὶ ἀλλήλους*
παραδώσουσιν καὶ μισήσουσιν ἀλλήλους. 11 *καὶ πολλοὶ ψευδο-*
προφῆται ἐγερθήσονται καὶ πλανήσουσιν πολλούς. 12 *καὶ διὰ τὸ*
πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν. 13 *ὁ*
δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται. 14 *καὶ κηρυχθήσεται*
τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρ-
τύριον πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τότε ἥξει τὸ τέλος. 15 *Ὅταν οὖν*
ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προ-
φήτου ἑστὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ὁ ἀναγινώσκων νοείτω, 16 *τότε οἱ ἐν*
τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν ἐπὶ τὰ ὄρη, 17 *ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ*
καταβάτω ἆραι τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, 18 *καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ*
ἐπιστρεψάτω ὀπίσω ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. 19 *οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν*
γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.
20 *προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος μηδὲ*

XXIV,2. *ου* pr: t [*ου*] 3. *ειπε*: H *ειπον* 7. *επ*: TH *επι* | *λιμοι*: t pm [*λοιμοι και*] 16. *επι*: TH§ *εις*

XXIV,1-9. Mc 13,1-9. Lc 21,5-12. 7. (2 Chr 15,6.) 9. 10,22. Mc 13,13. Lc 21,17. 10. (11,6. Is 52,14.) 13. 10,22. Mc 13,13. (Lc 21,19.) 14. Mc 13,10. 15-25. Mc 13,14-23. (Lc 21,20ss.) 15. Dan 9,27. (11,31.) 17. Lc 17,31.

σαββάτῳ. 21 ἔσται γὰρ τότε θλῖψις μεγάλη, οἵα οὐκ ἐγένετο ἀπ᾽
ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν οὐδ᾽ οὐ μὴ γένηται. 22 καὶ εἰ μὴ ἐκο-
λοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ· διὰ
δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι. 23 τότε
ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ· ἰδοὺ ὧδε ὁ Χριστός, ἤ ὧδε, μὴ πιστεύσητε.
24 ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ
δώσουσιν σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα, ὥστε πλανηθῆναι, εἰ δυνα-
τόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. 25 ἰδοὺ προείρηκα ὑμῖν. 26 ἐὰν οὖν
εἴπωσιν ὑμῖν· ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστίν, μὴ ἐξέλθητε· ἰδοὺ ἐν τοῖς
ταμείοις, μὴ πιστεύσητε. 27 ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ
ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ
υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 28 ὅπου ἐὰν ᾖ τὸ πτῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται
οἱ ἀετοί. 29 **Εὐθέως** δὲ μετὰ τὴν θλῖψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ
ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς,
καὶ οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αἱ δυνάμεις τῶν
οὐρανῶν σαλευθήσονται. 30 καὶ τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ
υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν οὐρανῷ, καὶ κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς
γῆς καὶ ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν
νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. 31 καὶ
ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος μεγάλης, καὶ ἐπι-
συνάξουσιν τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ᾽
ἄκρων οὐρανῶν ἕως ἄκρων αὐτῶν. 32 Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε
τὴν παραβολήν. ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἁπαλὸς καὶ
τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος· 33 οὕτως καὶ
ὑμεῖς ὅταν ἴδητε ταῦτα πάντα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ
θύραις. 34 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη ἕως ἂν
πάντα ταῦτα γένηται. 35 ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται, οἱ
δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν. 36 Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης
καὶ ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν οὐδὲ ὁ υἱός,
εἰ μὴ ὁ πατὴρ μόνος. 37 ὥσπερ δὲ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως
ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 38 ὡς γὰρ ἦσαν ἐν
ταῖς ἡμέραις ταῖς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τρώγοντες καὶ πίνοντες,
γαμοῦντες καὶ γαμίζοντες, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν
κιβωτόν, 39 καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕως ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἦρεν
ἅπαντας, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

21. *ουκ εγενετο*: TH *ου γεγονεν* 24. TH *πλανασθαι* h *πλανησαι*
29. *εκ*: TH *απο* 30. *κοψονται*: TH pm *τοτε* 31. *μεγαλης*: Th pm
φωνης | *ακρων* sc: T[H] pm *των* 32. T *ἐκφυῇ* 33. tH *παντα ταυτα*
34. *ου μη*: TH pm *οτι* | H [*αν*] | t *ταυτα παντα* 36. T om *ουδε ο υιος*
37. *δε*: TH *γαρ* 38. *ημεραις*: TH add [*εκειναις*] | T *εκγαμιζοντες*
t [*εκ*]*γαμιζοντες* 39. *εσται και*: TH om *και*

21. (Dan 12,1.) 24. (Deut 13,1.) 26s. Lc 17,23s. 28. Lc 17,37.
29-35. Mc 13,24-31. Lc 21,25-33. 29. (Is 13,10.) 30. (Zach 12,10ss.)
Dan 7,13. Apoc 1,7. 31. Zach 2,6. 36. Mc 13,32. 37ss. Lc 17,26ss.

40 τότε ἔσονται δύο ἐν τῷ ἀγρῷ, εἷς παραλαμβάνεται καὶ εἷς
ἀφίεται· 41 δύο ἀλήθουσαι ἐν τῷ μύλῳ, μία παραλαμβάνεται καὶ
μία ἀφίεται. 42 γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποίᾳ ἡμέρᾳ ὁ
κύριος ὑμῶν ἔρχεται. 43 Ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ᾔδει ὁ
οἰκοδεσπότης ποίᾳ φυλακῇ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν
καὶ οὐκ ἂν εἴασεν διορυχθῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. 44 διὰ τοῦτο
καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ῇ οὐ δοκεῖτε ὥρᾳ ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
θρώπου ἔρχεται. 45 **Τίς** ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δοῦλος καὶ φρόνιμος,
ὃν κατέστησεν ὁ κύριος ἐπὶ τῆς οἰκετείας αὐτοῦ τοῦ δοῦναι αὐτοῖς
τὴν τροφὴν ἐν καιρῷ; 46 μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ὃν ἐλθὼν ὁ
κύριος αὐτοῦ εὑρήσει οὕτως ποιοῦντα. 47 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι
ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. 48 ἐὰν δὲ
εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· χρονίζει μου ὁ κύριος,
49 καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς συνδούλους αὐτοῦ, ἐσθίῃ δὲ καὶ πίνῃ
μετὰ τῶν μεθυόντων· 50 ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν
ἡμέρᾳ ῇ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ῇ οὐ γινώσκει, 51 καὶ διχοτο-
μήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει·
ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

XXV

Parabolae de decem virginibus et de talentorum usu.
Iudicium extremum.

1 **Τότε** ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρ-
θένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν ἐξῆλθον εἰς ὑπάν-
τησιν τοῦ νυμφίου. 2 πέντε δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν μωραὶ καὶ πέντε
φρόνιμοι. 3 αἱ γὰρ μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας οὐκ ἔλαβον
μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον· 4 αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγ-
γείοις μετὰ τῶν λαμπάδων ἑαυτῶν. 5 χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου
ἐνύσταξαν πᾶσαι καὶ ἐκάθευδον. 6 μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ
γέγονεν· ἰδοὺ ὁ νυμφίος, ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν. 7 τότε ἠγέρ-
θησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας
ἑαυτῶν. 8 αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπαν· δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου
ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. 9 ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ
φρόνιμοι λέγουσαι· μήποτε οὐκ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε

---

40. T *δυο εσοντ.* 48. *δουλος*: TH add *εκεινος* | *ο κυριος*: t add [*ελθειν*] XXV,1. TH *εαυτων* | *νυμφιου*: h add ⊣ *και της νυμφης* ⊢ 3. *λαμπαδας*: T[H] add *αυτων* 4. *εαυτων*: T *αυτων* 6. *απαντησιν*: T add *αυτου* 9. *ουκ*: TH§ *ου μη*

---

41. Lc 17,35. 42. 25,13. Mc 13,33. 35. 43s. Lc 12.39s. 45-51. Lc 12,42-46. XXV,7. (Lc 12,36s.)

μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. 10 *ἀπερχο-*
μένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι ἦλθεν ὁ νυμφίος, καὶ αἱ ἕτοιμοι
εἰσῆλθον μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα.
11 *ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι· κύριε*
κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν. 12 *ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν,*
οὐκ οἶδα ὑμᾶς. 13 *γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν*
οὐδὲ τὴν ὥραν. 14 *Ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσεν*
τοὺς ἰδίους δούλους καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ,
15 *καὶ ᾧ μὲν ἔδωκεν πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἕν, ἑκάστῳ*
κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν. εὐθέως 16 *πορευθεὶς*
ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν ἠργάσατο ἐν αὐτοῖς καὶ ἐποίησεν
ἄλλα πέντε τάλαντα. 17 *ὡσαύτως ὁ τὰ δύο ἐκέρδησεν ἄλλα δύο.*
18 *ὁ δὲ τὸ ἓν λαβὼν ἀπελθὼν ὤρυξεν γῆν καὶ ἔκρυψεν τὸ ἀργύριον*
τοῦ κυρίου αὐτοῦ. 19 *μετὰ δὲ πολὺν χρόνον ἔρχεται ὁ κύριος τῶν*
δούλων ἐκείνων καὶ συναίρει λόγον μετ᾽ αὐτῶν. 20 *καὶ προσελθὼν*
ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα
λέγων· κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας, ἴδε ἄλλα πέντε τά-
λαντα ἐκέρδησα. 21 *ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ*
καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω·
εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. 22 *προσελθὼν καὶ ὁ τὰ*
δύο τάλαντα εἶπεν· κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας, ἴδε ἄλλα
δύο τάλαντα ἐκέρδησα. 23 *ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· εὖ, δοῦλε*
ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω·
εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. 24 *προσελθὼν δὲ καὶ ὁ*
τὸ ἓν τάλαντον εἰληφὼς εἶπεν· κύριε, ἔγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ
ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων ὅθεν οὐ
διεσκόρπισας· 25 *καὶ φοβηθεὶς ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν*
σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε ἔχεις τὸ σόν. 26 *ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ*
εἶπεν αὐτῷ· πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρέ, ᾔδεις ὅτι θερίζω ὅπου
οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα; 27 *ἔδει σε οὖν*
βαλεῖν τὰ ἀργύριά μου τοῖς τραπεζείταις, καὶ ἐλθὼν ἐγὼ ἐκομισά-
μην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. 28 *ἄρατε οὖν ἀπ᾽ αὐτοῦ τὸ τάλαντον*
καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα. 29 *τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ*
δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται· τοῦ δὲ μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ ἔχει

---

11. T [*και*] *αι* 15s. T *κ. απεδημησεν ευθεως. πορευθεις* [*δε*] *ο* 16. T *ειργασ.* | *εποιησεν*: TH *εκερδησεν* | TH om *ταλαντα* sc 17. *ωσαυτως*: add Th *και* t [*και*] 20. *ταλαντα* qu: T [*ταλαντα*] 22. *και*: T *δε και* 23. *ης πιστ.*: h *πιστ. ης* 27. T *το αργυριον* | T *τραπεζιτ.*

---

10. (Apoc 19,7.) 11. (Lc 13,25.) 12. Lc 13,27. 13. 24,42. 14-30. Lc 19,11-27. 21. (24,45.) 29. 13,12. Mc 4,25. Lc 8,18.

ἀρθήσεται ἀπ᾽ αὐτοῦ. 30 καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰς
τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς
τῶν ὀδόντων.

31 Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ
πάντες οἱ ἄγγελοι μετ᾽ αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης
αὐτοῦ· 32 καὶ συναχθήσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη,
καὶ ἀφορίσει αὐτοὺς ἀπ᾽ ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ
πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων, 33 καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ
δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. 34 τότε ἐρεῖ ὁ βασι-
λεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου,
κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς
κόσμου. 35 ἐπείνασα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ
ἐποτίσατέ με, ξένος ἤμην καὶ συνηγάγετέ με, 36 γυμνὸς καὶ περι-
εβάλετέ με, ἠσθένησα καὶ ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἤμην καὶ
ἤλθατε πρός με. 37 τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι λέγον-
τες· κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν; ἢ διψῶντα
καὶ ἐποτίσαμεν; 38 πότε δέ σε εἴδομεν ξένον καὶ συνηγάγομεν; ἢ
γυμνὸν καὶ περιεβάλομεν; 39 πότε δέ σε εἴδομεν ἀσθενοῦντα ἢ ἐν
φυλακῇ καὶ ἤλθομεν πρός σε; 40 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ
αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ᾽ ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν
ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. 41 τότε ἐρεῖ καὶ
τοῖς ἐξ εὐωνύμων· πορεύεσθε ἀπ᾽ ἐμοῦ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ
τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ.
42 ἐπείνασα γὰρ καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ οὐκ
ἐποτίσατέ με, 43 ξένος ἤμην καὶ οὐ συνηγάγετέ με, γυμνὸς καὶ οὐ
περιεβάλετέ με, ἀσθενὴς καὶ ἐν φυλακῇ καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με.
44 τότε ἀποκριθήσονται καὶ αὐτοὶ λέγοντες· κύριε, πότε σε
εἴδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα ἢ ξένον ἢ γυμνὸν ἢ ἀσθενῆ ἢ ἐν
φυλακῇ, καὶ οὐ διηκονήσαμέν σοι; 45 τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς
λέγων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ᾽ ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν
ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. 46 καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς
κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

---

32. *αφορισει*: T *αφοριει* 37. TH *ειδαμεν* 38. H *ειδαμεν* 41. *κατηραμενοι*: T[t] pm *οι* | *το ητοιμασμενον*: h ⊣ *ο ητοιμασεν ο πατηρ μου* ⊢ 42. *εδιψησα*: H pm [*και*]

---

31. (Zach 14,5.) 46. (Dan 12,2.)

XXVI

Fata Iesu extrema. Sacerdotum consilium. Femina ungens. Pactio Iudae. Coena ultima. Iesu anxietas in horto, captio, damnatio. Petri lapsus.

1 *Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντας τοὺς λόγους
τούτους, εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ·* 2 *οἴδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας
τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ
σταυρωθῆναι.*
3 *Τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ
λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καϊάφα,* 4 *καὶ
συνεβουλεύσαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν δόλῳ κρατήσωσιν καὶ ἀπο-
κτείνωσιν.* 5 *ἔλεγον δέ· μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται
ἐν τῷ λαῷ.*
6 *Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ
λεπροῦ,* 7 *προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου πο-
λυτίμου καὶ κατέχεεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἀνακειμένου.* 8 *ἰδόν-
τες δὲ οἱ μαθηταὶ ἠγανάκτησαν λέγοντες· εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη;*
9 *ἐδύνατο γὰρ τοῦτο πραθῆναι πολλοῦ καὶ δοθῆναι πτωχοῖς.*
10 *γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί;
ἔργον γὰρ καλὸν ἠργάσατο εἰς ἐμέ.* 11 *πάντοτε γὰρ τοὺς πτω-
χοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.* 12 *βαλοῦσα
γὰρ αὕτη τὸ μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου πρὸς τὸ ἐνταφιά-
σαι με ἐποίησεν.* 13 *ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγ-
γέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη
εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.*
14 *Τότε πορευθεὶς εἷς τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας
Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς* 15 *εἶπεν· τί θέλετέ μοι δοῦναι,
καὶ ἐγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα
ἀργύρια.* 16 *καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν ἵνα αὐτὸν παραδῷ.*
17 *Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἀζύμων προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ
Ἰησοῦ λέγοντες· ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα;*
18 *ὁ δὲ εἶπεν· ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν δεῖνα καὶ
εἴπατε αὐτῷ· ὁ διδάσκαλος λέγει· ὁ καιρός μου ἐγγύς ἐστιν,
πρὸς σὲ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου.* 19 *καὶ
ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἡτοί-
μασαν τὸ πάσχα.*

XXVI,7. *πολυτ.*: T§H *βαρυτιμου* 9. T *ηδυνατο* 10. T *ειργασ.* 15. TH *καγω* | *αργυρια*: h ⊣ *στατηρας* ⊢

XXVI,2. Mc 14,1. Lc 22,1. 3ss. Mc 14,1s. Lc 22,2. Io 11,47. 6-13. Mc 14,3-9. Io 12,1-8. (Lc 7,36ss.) 14-16. Mc 14,10s. Lc 22,3-6. 15. (Zach 11,12.) 17-19. Mc 14,12-16. Lc 22,7-13.

[20] Ὀψίας δὲ γενομένης ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα μαθητῶν.
[21] καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν
παραδώσει με. [22] καὶ λυπούμενοι σφόδρα ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ
εἷς ἕκαστος· μήτι ἐγώ εἰμι, κύριε; [23] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ὁ
ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ τὴν χεῖρα ἐν τῷ τρυβλίῳ, οὗτός με παραδώσει.
[24] ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ.
οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παρα-
δίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.
[25] ἀποκριθεὶς δὲ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν εἶπεν· μήτι ἐγώ
εἰμι, ῥαββεί; λέγει αὐτῷ· σὺ εἶπας. [26] Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν
λαβὼν ὁ Ἰησοῦς ἄρτον καὶ εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ δοὺς τοῖς
μαθηταῖς εἶπεν· λάβετε φάγετε· τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου. [27] καὶ
λαβὼν ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· πίετε ἐξ
αὐτοῦ πάντες· [28] τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ αἷμά μου τῆς διαθήκης τὸ
περὶ πολλῶν ἐκχυννόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. [29] λέγω δὲ ὑμῖν,
οὐ μὴ πίω ἀπ' ἄρτι ἐκ τούτου τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως
τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ
βασιλείᾳ τοῦ πατρός μου.

[30] Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. [31] τότε
λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ
ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. γέγραπται γάρ· πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ
διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς ποίμνης. [32] μετὰ δὲ τὸ
ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. [33] ἀποκριθεὶς δὲ
ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ
οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι. [34] ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν λέγω
σοι ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι τρὶς ἀπαρνήσῃ
με. [35] λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος· κἂν δέῃ με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ
μή σε ἀπαρνήσομαι. ὁμοίως καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπον.

[36] Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον
Γεθσημανεί, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς· καθίσατε αὐτοῦ ἕως οὗ
ἀπελθὼν ἐκεῖ προσεύξωμαι. [37] καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ
τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν.
[38] τότε λέγει αὐτοῖς· περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου·
μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ. [39] καὶ προσελθὼν μικρὸν
ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος καὶ λέγων· πάτερ, εἰ
δυνατόν ἐστιν, παρελθάτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν
οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω ἀλλ' ὡς σύ. [40] καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς

---

20. T[H] om μαθητων 25. T ραββι 27. TH [και] ευχαριστ.
28. διαθ.: T pm καινης 29. t καιν. μεθ υμ. 35. H ειπαν 36. μαθητ.:
t add αυτου | H [οὗ] 39. H§ προελθων | πατερ: [T]H add μου

20-29. Mc 14,17-25. Lc 22,14-23. 26ss. 1 Cor 11,23-25. 28. (Ex
24,8. Zach 9,11.) 30ss. Mc 14,26-31. Lc 22,39. 31. Zach 13,7.
33s. Lc 22,33s. Io 13,38. 36-41. Mc 14,32-38. Lc 22,40-46. Io 18,1.

καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· οὕτως
οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ᾽ ἐμοῦ; 41 *γρηγορεῖτε καὶ*
προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν. τὸ μὲν πνεῦμα
πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. 42 *πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν*
προσηύξατο λέγων· πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο παρελθεῖν
ἐὰν μὴ αὐτὸ πίω, γενηθήτω τὸ θέλημά σου. 43 *καὶ ἐλθὼν πάλιν*
εὗρεν αὐτοὺς καθεύδοντας· ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρη-
μένοι. 44 *καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο ἐκ*
τρίτου, τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν πάλιν. 45 *τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς*
μαθητὰς καὶ λέγει αὐτοῖς· καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε.
ἰδοὺ ἤγγικεν ἡ ὥρα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς
χεῖρας ἁμαρτωλῶν. 46 *ἐγείρεσθε, ἄγωμεν· ἰδοὺ ἤγγικεν ὁ παρα-*
διδούς με.

47 *Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα*
ἦλθεν, καὶ μετ᾽ αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων
ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ. 48 *ὁ δὲ παραδι-*
δοὺς αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον λέγων· ὃν ἐὰν φιλήσω, αὐτός
ἐστιν· κρατήσατε αὐτόν. 49 *καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ*
εἶπεν· χαῖρε ῥαββεί, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. 50 *ὁ δὲ Ἰησοῦς*
εἶπεν αὐτῷ· ἑταῖρε, ἐφ᾽ ὃ πάρει; τότε προσελθόντες ἐπέβαλον
τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. 51 *καὶ ἰδοὺ εἷς*
τῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπέσπασεν τὴν μάχαιραν
αὐτοῦ, καὶ πατάξας τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ
ὠτίον. 52 *τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀπόστρεψον τὴν μάχαιράν*
σου εἰς τὸν τόπον αὐτῆς· πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν
μαχαίρῃ ἀπολοῦνται. 53 *ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι παρακαλέσαι*
τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι ἄρτι πλείω δώδεκα λεγιώνων
ἀγγέλων; 54 *πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαί, ὅτι οὕτως δεῖ γενέ-*
σθαι; 55 *ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις· ὡς ἐπὶ*
λῃστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με· καθ᾽
ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ ἐκαθεζόμην διδάσκων, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με.
56 *τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προφη-*
τῶν. τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον.

57 *Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸς Καϊάφαν*
τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθη-

---

42. H [*λεγων*] 44. t [*εκ τριτου*] | T om *παλιν* sc 44s. h *ειπων. παλιν τοτε* 45. [T]H om *το* | *ιδου*: h add *γαρ* 48. *εαν*: TH *αν* 49. T *ραββι* 50. H *παρει.* 53. *αρτι*: t post *δυναμαι* | T *λεγεωνας* H *λεγιωνας* 55. TH *συλλαβ. με;* | *καθ ημεραν*: T add [*προς υμας*] 56. *μαθηται*: h add *αυτου*

42-46. Mc 14,39-42. 47-56. Mc 14,43-50. Lc 22,47-53. Io 18,2ss. 51. Io 18,10s. 52. Apoc 13,10. 57. Mc 14,53s. Lc 22,54s.

σαν. 58 ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ μακρόθεν ἕως τῆς αὐλῆς
τοῦ ἀρχιερέως, καὶ εἰσελθὼν ἔσω ἐκάθητο μετὰ τῶν ὑπηρετῶν
ἰδεῖν τὸ τέλος.

59 Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ τὸ συνέδριον ὅλον ἐζήτουν ψευδομαρ-
τυρίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως αὐτὸν θανατώσουσιν, 60 καὶ οὐχ
εὗρον πολλῶν προσελθόντων ψευδομαρτύρων. ὕστερον δὲ προσ-
ελθόντες δύο 61 εἶπον· οὗτος ἔφη· δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν
τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν αὐτὸν οἰκοδομῆσαι. 62 καὶ
ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ· οὐδὲν ἀποκρίνῃ τί οὗτοί σου
καταμαρτυροῦσιν; 63 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ
ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ· ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος,
ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. 64 λέγει
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· σὺ εἶπας· πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν
υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως καὶ
ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. 65 τότε ὁ ἀρχιερεὺς
διέρρηξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λέγων· ἐβλασφήμησεν· τί ἔτι χρείαν
ἔχομεν μαρτύρων; ἴδε νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν. 66 τί ὑμῖν
δοκεῖ; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον· ἔνοχος θανάτου ἐστίν. 67 Τότε
ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν, οἱ δὲ
ἐράπισαν 68 λέγοντες· προφήτευσον ἡμῖν, Χριστέ, τίς ἐστιν ὁ
παίσας σε;

69 Ὁ δὲ Πέτρος ἐκάθητο ἔξω ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ προσῆλθεν
αὐτῷ μία παιδίσκη λέγουσα· καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλι-
λαίου. 70 ὁ δὲ ἠρνήσατο ἔμπροσθεν πάντων λέγων· οὐκ οἶδα τί
λέγεις. 71 ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν εἰς τὸν πυλῶνα, εἶδεν αὐτὸν ἄλλη
καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ· οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου. 72 καὶ
πάλιν ἠρνήσατο μετὰ ὅρκου ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον.
73 μετὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἑστῶτες εἶπον τῷ Πέτρῳ·
ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ ἡ λαλιά σου δῆλόν σε
ποιεῖ. 74 τότε ἤρξατο καταθεματίζειν καὶ ὀμνύειν ὅτι οὐκ οἶδα
τὸν ἄνθρωπον· καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. 75 καὶ ἐμνήσθη
ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος Ἰησοῦ εἰρηκότος ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆ-
σαι τρὶς ἀπαρνήσῃ με· καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσεν πικρῶς.

---

58. *μακροθεν*: T[H] pm *απο* 59. H *θανατωσωσ*. 61. H *ειπαν* | T*H om *αυτον* 62. TH *αποκρινη; τι* 63. TH om *αποκρ*. 64. h *ειπας;* 65. H *διερηξεν* | *βλασφημιαν*: t add [*αυτου*] 66. H *ειπαν* 71. TH om *αυτον* pr | *τοις*: t *αυτοις* | *ουτος*: T [t] pm *και* 73. *δηλον σε ποιει*: h ⊣ *ομοιαζει* ⊢ 74. TH *ευθυς*

59-66. Mc 14,55-64. Lc 22,66-71. 61. 27,40. Io 2,19. 64. Ps 110,1. Dan 7,13. 67s. Mc 14,65. Lc 22,63ss. 69-75. Mc 14,66-72. Lc 22,55-62. Io 18,16ss.

XXVII

Interitus Iudae. Iesus coram Pilato interrogatur;
irridetur et cruci affigitur. Eius mors cum portentis, sepultura
sepulcrique custodia.

*1 Πρωΐας δὲ γενομένης συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ
ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὥστε
θανατῶσαι αὐτόν. 2 καὶ δήσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον καὶ παρέδω-
καν Πειλάτῳ τῷ ἡγεμόνι.*

*3 Τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν ὅτι κατεκρίθη, με-
ταμεληθεὶς ἔστρεψεν τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ
πρεσβυτέροις 4 λέγων· ἥμαρτον παραδοὺς αἷμα ἀθῷον. οἱ δὲ
εἶπον· τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψῃ. 5 καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια εἰς τὸν
ναὸν ἀνεχώρησεν, καὶ ἀπελθὼν ἀπήγξατο. 6 οἱ δὲ ἀρχιερεῖς
λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπαν· οὐκ ἔξεστιν βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν
κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστιν. 7 συμβούλιον δὲ λαβόντες
ἠγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως εἰς ταφὴν τοῖς
ξένοις. 8 διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος ἀγρὸς αἵματος ἕως τῆς
σήμερον. 9 τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφή-
του λέγοντος·* καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν
τοῦ τετιμημένου ὃν ἐτιμήσαντο ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ, 10 καὶ
ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, καθὰ συνέταξέν
μοι κύριος.

*11 Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐστάθη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος· καὶ
ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν λέγων· σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰου-
δαίων; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη· σὺ λέγεις. 12 καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι
αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων οὐδὲν ἀπεκρίνατο.
13 τότε λέγει αὐτῷ ὁ Πειλᾶτος· οὐκ ἀκούεις πόσα σου καταμαρ-
τυροῦσιν; 14 καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς οὐδὲ ἓν ῥῆμα, ὥστε
θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν. 15 Κατὰ δὲ ἑορτὴν εἰώθει ὁ ἡγε-
μὼν ἀπολύειν ἕνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον ὃν ἤθελον. 16 εἶχον δὲ τότε
δέσμιον ἐπίσημον, λεγόμενον Βαραββᾶν. 17 συνηγμένων οὖν
αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πειλᾶτος· τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν,
Βαραββᾶν ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; 18 ᾔδει γὰρ ὅτι διὰ
φθόνον παρέδωκαν αὐτόν. 19 καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήμα-*

XXVII,2. *πειλ.*: h pm ⊣ *ποντιω* ⊢ 3. TH§ *παραδους* 4. *αθωον*: tH§ *δικαιον* | H *ειπαν* 6. t *κορβαν* 10. h *εδωκα* 11. *εφη*: Th add *αυτω* | h *λεγεις;* 12. T *και των πρεσβυτ.* 17. *βαραββαν*: tH pm [*τον*]

XXVII,1. Mc 15,1. 2. Lc 23,1. Io 18,28. 5. Act 1,18. 6. Deut 23,18. 8. Act 1,19. 9. Zach 11,12s. (Ier 32,6ss. 18,2.) 11-14. Mc 15,2-5. Lc 23,3. Io 18,33. 15-26. Mc 15,6-15. Lc 23,17-25. Io 18,39s.

τος ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα· μηδὲν σοὶ καὶ
τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ· πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ᾽ ὄναρ δι᾽
αὐτόν. 20 *οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους*
ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν.
21 *ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς· τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο*
ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπαν· τὸν Βαραββᾶν. 22 *λέγει αὐτοῖς ὁ*
Πειλᾶτος· τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; λέγου-
σιν πάντες· σταυρωθήτω. 23 *ὁ δὲ ἔφη· τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν;*
οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον λέγοντες· σταυρωθήτω. 24 *ἰδὼν δὲ ὁ*
Πειλᾶτος ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται, λαβὼν
ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τοῦ ὄχλου λέγων· ἀθῷός
εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τούτου· ὑμεῖς ὄψεσθε. 25 *καὶ ἀποκριθεὶς*
πᾶς ὁ λαὸς εἶπεν· τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ᾽ ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα
ἡμῶν. 26 *τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν*
φραγελλώσας παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ.

27 *Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος παραλαβόντες τὸν*
Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον συνήγαγον ἐπ᾽ αὐτὸν ὅλην τὴν σπεῖραν.
28 *καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν χλαμύδα κοκκίνην περιέθηκαν αὐτῷ,*
29 *καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς*
αὐτοῦ καὶ κάλαμον ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, καὶ γονυπετήσαντες ἔμ-
προσθεν αὐτοῦ ἐνέπαιξαν αὐτῷ λέγοντες· χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν
Ἰουδαίων, 30 *καὶ ἐμπτύσαντες εἰς αὐτὸν ἔλαβον τὸν κάλαμον καὶ*
ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. 31 *καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐκ-*
δύσαντες αὐτὸν τὴν χλαμύδα ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,
καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι.

32 *Ἐξερχόμενοι δὲ εὗρον ἄνθρωπον Κυρηναῖον, ὀνόματι*
Σίμωνα· τοῦτον ἠγγάρευσαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. 33 *καὶ*
ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον Γολγοθᾶ, ὅ ἐστιν κρανίου τόπος
λεγόμενος, 34 *ἔδωκαν αὐτῷ πεῖν οἶνον μετὰ χολῆς μεμιγμένον· καὶ*
γευσάμενος οὐκ ἠθέλησεν πεῖν. 35 *σταυρώσαντες δὲ αὐτὸν διεμερί-*
σαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ βαλόντες κλῆρον, 36 *καὶ καθήμενοι ἐτήρουν*
αὐτὸν ἐκεῖ. 37 *καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν*
αἰτίαν αὐτοῦ γεγραμμένην· οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ βασιλεὺς τῶν
Ἰουδαίων.

---

23. *ο δε εφη*: t *λεγει αυτοις ο ηγεμων* 24. TH§ *κατεναντι* | *τουτου*: [T]h pm *του δικαιου* 28. h *ενδυσαντ.* 29. T§ *ενεπαιζον* | *ο βασιλ.*: TH§ *βασιλευ* 31. TH *εξεδυσαν αυτ. τ. χλ. και ενεδυσ.* 32. *κυρηναιον*: h add ⊣ *εις απαντησιν αυτου* ⊢ 34. TH *πιειν* bis 35. T§H§ *βαλλοντες*

27-31. Mc 15,16-20. Io 19,2ss. 32-37. Mc 15,21-26. Lc 23,26ss. Io 19,17ss. 34. (Ps 69,22.) 35. Io 19,24. (Ps 22,19.)

38 Τότε σταυροῦνται σὺν αὐτῷ δύο λησταί, εἷς ἐκ δεξιῶν καὶ
εἷς ἐξ εὐωνύμων. 39 οἱ δὲ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτόν,
κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν 40 καὶ λέγοντες· ὁ καταλύων τὸν
ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν, εἰ υἱὸς εἶ
τοῦ θεοῦ, καὶ κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. 41 ὁμοίως οἱ ἀρχιερεῖς
ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν γραμματέων καὶ πρεσβυτέρων ἔλεγον·
42 ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι· βασιλεὺς Ἰσραήλ
ἐστιν, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ καὶ πιστεύσωμεν ἐπ'
αὐτόν· 43 πέποιθεν ἐπὶ τὸν θεόν, ῥυσάσθω νῦν εἰ θέλει αὐτόν·
εἶπεν γὰρ ὅτι θεοῦ εἰμὶ υἱός. 44 τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λησταὶ οἱ
συνσταυρωθέντες σὺν αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν.

45 Ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἕως
ὥρας ἐνάτης. 46 περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς
φωνῇ μεγάλῃ λέγων· ἠλεὶ ἠλεὶ λεμὰ σαβαχθανεί; τοῦτ' ἔστιν·
θεέ μου θεέ μου, ἱνατί με ἐγκατέλιπες; 47 τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ
ἑστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον ὅτι Ἠλείαν φωνεῖ οὗτος. 48 καὶ
εὐθέως δραμὼν εἷς ἐξ αὐτῶν καὶ λαβὼν σπόγγον πλήσας τε
ὄξους καὶ περιθεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν. 49 οἱ δὲ λοιποὶ
ἔλεγον· ἄφες ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἠλείας σώσων αὐτόν.

50 Ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράξας φωνῇ μεγάλῃ ἀφῆκεν τὸ
πνεῦμα. 51 καὶ ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη ἄνωθεν
ἕως κάτω εἰς δύο, καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν,
52 καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεῴχθησαν καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμη-
μένων ἁγίων ἠγέρθησαν· 53 καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ
τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἐνεφανίσθη-
σαν πολλοῖς. 54 ὁ δὲ ἑκατοντάρχης καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τηροῦντες
τὸν Ἰησοῦν ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γινόμενα ἐφοβήθησαν
σφόδρα, λέγοντες· ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος. 55 Ἦσαν δὲ ἐκεῖ
γυναῖκες πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολούθησαν
τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας διακονοῦσαι αὐτῷ· 56 ἐν αἷς ἦν
Μαρία ἡ Μαγδαληνή, καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωσὴφ
μήτηρ, καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου.

57 Ὀψίας δὲ γενομένης ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ Ἀρι-

---

40. ει του θεου: t h θεου ει | TH om και ante καταβ. 41. ομοιως: add T [δε] και H [και] 42. TH πιστευσομ. | επ αυτον: t αυτω 43. τον θεον: h τω θεω | νυν: T add [αυτον] 46. TH εβοησεν | T ηλι ηλι H‡ ελωι ελωι | h ⊣ λαμα ζαφθανει ⊢ 49. ελεγον: TH§ ειπαν | σωσ. αυτον: H add ⟦αλλος δε λαβων λογχην ενυξεν αυτου την πλευραν, και εξηλθεν υδωρ και αιμα⟧ 51. ανωθεν: T[H] pm απ 54. TH εκατονταρχος | T§ h υιος θεου 56. μαρια pr: h μαριαμ | ιωσηφ: T§h ιωση

38-44. Mc 15,27-32. Lc 23,32ss. Io 19,18ss. 39. (Ps 22,8.) 43. Ps 22,9. 45-49. Mc 15,33-36. 45. Lc 23,44. 46. Ps 22,2. 48. Lc 23,36. Io 19,29. (Ps 69,22.) 50-54. Mc 15,37-39. Lc 23,45-47. 55s. Mc 15,40s. Lc 23,49. Io 19,25. 57-61. Mc 15,42-47. Lc 23,50-55. Io 19,38-42.

μαθαίας, τοὔνομα Ἰωσήφ, ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθητεύθη τῷ Ἰησοῦ·
58 οὗτος προσελθὼν τῷ Πειλάτῳ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.
τότε ὁ Πειλᾶτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι. 59 καὶ λαβὼν τὸ σῶμα
ὁ Ἰωσὴφ ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι καθαρᾷ, 60 καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν
τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ, καὶ προσ-
κυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου ἀπῆλθεν. 61 ἦν δὲ
ἐκεῖ Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, καθήμεναι
ἀπέναντι τοῦ τάφου.

62 Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἥτις ἐστὶν μετὰ τὴν παρασκευήν, συνή-
χθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς Πειλᾶτον 63 λέγοντες·
κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν· μετὰ τρεῖς
ἡμέρας ἐγείρομαι. 64 κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως
τῆς τρίτης ἡμέρας, μήποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ κλέψωσιν αὐτὸν
καὶ εἴπωσιν τῷ λαῷ· ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη
πλάνη χείρων τῆς πρώτης. 65 ἔφη αὐτοῖς ὁ Πειλᾶτος· ἔχετε
κουστωδίαν· ὑπάγετε ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε. 66 οἱ δὲ πορευ-
θέντες ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον, σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ
τῆς κουστωδίας.

XXVIII

Resurrectio. Custodes sepulcri mercede corrupti. Ultima ad discipulos mandata.

1 Ὀψὲ δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων,
ἦλθεν Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρῆσαι τὸν
τάφον. 2 καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ κυρίου
καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ καὶ προσελθὼν ἀπεκύλισεν τὸν λίθον καὶ
ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. 3 ἦν δὲ ἡ εἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπή, καὶ
τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡς χιών. 4 ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ
ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες καὶ ἐγενήθησαν ὡς νεκροί. 5 ἀποκριθεὶς
δὲ ὁ ἄγγελος εἶπεν ταῖς γυναιξίν· μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ
ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε. 6 οὐκ ἔστιν ὧδε· ἠγέρθη
γάρ, καθὼς εἶπεν· δεῦτε ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο. 7 καὶ
ταχὺ πορευθεῖσαι εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ
τῶν νεκρῶν, καὶ ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐκεῖ
αὐτὸν ὄψεσθε. ἰδοὺ εἶπον ὑμῖν. 8 καὶ ἀπελθοῦσαι ταχὺ ἀπὸ
τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι

57. h *εμαθητευσεν* 58. *αποδοθηναι*: T add [*το σωμα*] 59. *σινδονι*: T[H] pm *εν* 61. *μαριαμ*: T *μαρια* 64. *μαθηται*: T h add *αυτου* 65. *εφη*: h add *δε* XXVIII,1. t [*δε*] *σαββ.* (,*forsan legendum μετα της κουστωδιας οψε σαββατων. Τη επιφωσκ.*') | *μαριαμ*: TH^s *μαρια* 6. *εκειτο*: [T] ⊣ h ⊢ add *ο κυριος* 7. *ειπον*: h†

64. 28,13. XXVIII,1-10. Mc 16,1-8. Lc 24,1-9. 1. Io 20,1. 3. (17,2.) 6. 12,40.

τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. 9 καὶ ἰδοὺ Ἰησοῦς ὑπήντησεν αὐταῖς
λέγων· χαίρετε. αἱ δὲ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς
πόδας καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ. 10 τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς·
μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλ-
θωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ ἐκεῖ με ὄψονται.
11 Πορευομένων δὲ αὐτῶν, ἰδού τινες τῆς κουστωδίας ἐλθόν-
τες εἰς τὴν πόλιν ἀνήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενό-
μενα. 12 καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων συμβούλιόν τε
λαβόντες ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις, 13 λέγοντες·
εἴπατε ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες ἔκλεψαν αὐτὸν
ἡμῶν κοιμωμένων. 14 καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος,
ἡμεῖς πείσομεν καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνους ποιήσομεν. 15 οἱ δὲ λαβόν-
τες ἀργύρια ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν· καὶ ἐφημίσθη ὁ λόγος
οὗτος παρὰ Ἰουδαίοις μέχρι τῆς σήμερον.
16 Οἱ δὲ ἕνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν,
εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, 17 καὶ ἰδόντες αὐτὸν
προσεκύνησαν, οἱ δὲ ἐδίστασαν. 18 καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς
ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων· ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ
ἐπὶ γῆς. 19 πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζον-
τες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου
πνεύματος, 20 διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην
ὑμῖν. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμὶ πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς
συντελείας τοῦ αἰῶνος.

ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ

I

Iohannes baptista. Iesus baptizatur, temptatur, quattuor vocat piscatores, docet Capharnaumi sanatque daemoniacum, socrum Petri, leprosum.

1 Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, 2 καθὼς γέγραπται
ἐν τῷ Ἠσαΐᾳ τῷ προφήτῃ· ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν
μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου· 3 φωνὴ

9. *ιησους*: T pm *ο* 10. TH *κακει* 11. TH *απηγγειλ.* 14. *επι*: T h *υπο* | *πεισομεν*: T add [*αυτον*] 15. *αργυρια*: Ti T h pm *τα* | TH§ *διεφημισθη* | *σημερον*: T[H] add *ημερας* 18. *γης*: T[H] pm *της* 19. *πορευθεντες*: [T]H add *ουν* | T§ h *βαπτισαντες* 20. T subscr. *κατα μαθθαιον*

Inscr. T *ευαγγελιον κατα μαρκον*

I,1. *χριστου*: Th add *υιου θεου* 2. *τω* pr: T [*τω*] | TH om *εγω*

9. [Mc 16,9.] 10. Io 20,17. 13. 27,64. 16. 26,32. 18. 11,27. 19. [Mc 16,15.] 20. (18,20.)

I,2. Mal 3,1. Mt 11,10. Lc 7,27.

βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας
ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. 4 ἐγένετο Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐν τῇ
ἐρήμῳ καὶ κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.
5 καὶ ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα καὶ οἱ
Ἱεροσολυμεῖται πάντες, καὶ ἐβαπτίζοντο ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ Ἰορ-
δάνῃ ποταμῷ ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. 6 καὶ ἦν ὁ
°Ἰωάννης ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ
τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἔσθων ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον. 7 καὶ
ἐκήρυσσεν λέγων· ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω μου, οὗ οὐκ
εἰμὶ ἱκανὸς κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ.
8 ἐγὼ ἐβάπτισα ὑμᾶς ὕδατι, αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν πνεύματι
ἁγίῳ. 9 Καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἦλθεν Ἰησοῦς ἀπὸ
Ναζαρὲτ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐβαπτίσθη εἰς τὸν Ἰορδάνην ὑπὸ
Ἰωάννου. 10 καὶ εὐθὺς ἀναβαίνων ἐκ τοῦ ὕδατος εἶδεν σχιζομέ-
νους τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὸ πνεῦμα ὡς περιστερὰν καταβαῖνον εἰς
αὐτόν. 11 καὶ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν· σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγα-
πητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα.

12 Καὶ εὐθὺς τὸ πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον.
13 καὶ ἦν ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσεράκοντα ἡμέρας πειραζόμενος ὑπὸ
τοῦ σατανᾶ, καὶ ἦν μετὰ τῶν θηρίων, καὶ οἱ ἄγγελοι διηκόνουν
αὐτῷ.

14 Μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς
εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ, 15 ὅτι
πεπλήρωται ὁ καιρὸς καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ· με-
τανοεῖτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.

16 Καὶ παράγων παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν
Σίμωνα καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν Σίμωνος ἀμφιβάλλοντας ἐν τῇ
θαλάσσῃ· ἦσαν γὰρ ἁλεεῖς. 17 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· δεῦτε
ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἁλεεῖς ἀνθρώπων. 18 καὶ
εὐθὺς ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. 19 καὶ προβὰς
ὀλίγον εἶδεν Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελ-
φὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ πλοίῳ καταρτίζοντας τὰ δίκτυα.
20 καὶ εὐθὺς ἐκάλεσεν αὐτούς· καὶ ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτῶν
Ζεβεδαῖον ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ τῶν μισθωτῶν ἀπῆλθον ὀπίσω
αὐτοῦ.

---

3. T *βοωντος· εν τη ερημω ετοιμασ.* 4. [T] t H om *και* 5. T *ιεροσολυμιται* | *υπ αυτου*: t post *ποταμω* 6. *και ην*: t *ην δε* 7. *μου* sc: H [*μου*] 8. *υδατι*: T§ pm [*εν*] | *εν πνευμ.*: [T]H om *εν* 9. h om *και* pr | T§ *ναζαρεθ* 11. *φωνη*: T[H] add *εγενετο* 14. T§H *Και μετα το* 15. *οτι*: pm T *και λεγων* t [*και*] *λεγ.* H [*και λεγ.*] 16. 17. T *αλιεις* 18. T *ευθεως*

---

3. Is 40,3. Mt 3,3. Lc 3,4. Io 1,23. 4-8. Mt 3,1ss. Lc 3,2ss. Io 1,6ss. 9-11. Mt 3,13-17. Lc 3,21s. Io 1,29ss. 12s. Mt 4,1ss. Lc 4,1ss. 14s. Mt 4,12. 17. Lc 4,14s. 15. Gal 4,4. 16-20. Mt 4,18-22.

21 *Καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καφαρναούμ· καὶ εὐθὺς τοῖς*
σάββασιν ἐδίδασκεν εἰς τὴν συναγωγήν. 22 *καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ*
τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ
οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς.
23 *Καὶ εὐθὺς ἦν ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύ-*
ματι ἀκαθάρτῳ, καὶ ἀνέκραξεν 24 *λέγων· τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ*
Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς· οἶδαμέν σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ
θεοῦ. 25 *καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· φιμώθητι καὶ ἔξελθε*
ἐξ αὐτοῦ. 26 *καὶ σπαράξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον καὶ*
φωνῆσαν φωνῇ μεγάλῃ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ. 27 *καὶ ἐθαμβήθησαν*
ἅπαντες, ὥστε συνζητεῖν αὐτοὺς λέγοντας· τί ἐστιν τοῦτο; διδαχὴ
καινὴ κατ' ἐξουσίαν· καὶ τοῖς πνεύμασι τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσ-
σει, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ. 28 *καὶ ἐξῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθὺς*
πανταχοῦ εἰς ὅλην τὴν περίχωρον τῆς Γαλιλαίας.
29 *Καὶ εὐθὺς ἐκ τῆς συναγωγῆς ἐξελθόντες ἦλθον εἰς τὴν*
οἰκίαν Σίμωνος καὶ Ἀνδρέου μετὰ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. 30 *ἡ*
δὲ πενθερὰ Σίμωνος κατέκειτο πυρέσσουσα, καὶ εὐθὺς λέγουσιν
αὐτῷ περὶ αὐτῆς. 31 *καὶ προσελθὼν ἤγειρεν αὐτὴν κρατήσας*
τῆς χειρός· καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός, καὶ διηκόνει αὐτοῖς.
32 *Ὀψίας δὲ γενομένης, ὅτε ἔδυ ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν*
πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας καὶ τοὺς δαιμονιζομένους· 33 *καὶ ἦν*
ὅλη ἡ πόλις ἐπισυνηγμένη πρὸς τὴν θύραν. 34 *καὶ ἐθεράπευσεν*
πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις, καὶ δαιμόνια πολλὰ
ἐξέβαλεν, καὶ οὐκ ἤφιεν λαλεῖν τὰ δαιμόνια, ὅτι ᾔδεισαν αὐτόν.
35 *Καὶ πρωῒ ἔννυχα λίαν ἀναστὰς ἐξῆλθεν καὶ ἀπῆλθεν εἰς*
ἔρημον τόπον, κἀκεῖ προσηύχετο. 36 *καὶ κατεδίωξεν αὐτὸν Σίμων*
καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, 37 *καὶ εὗρον αὐτόν, καὶ λέγουσιν αὐτῷ ὅτι*
πάντες ζητοῦσίν σε. 38 *καὶ λέγει αὐτοῖς· ἄγωμεν ἀλλαχοῦ εἰς*
τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις, ἵνα κἀκεῖ κηρύξω· εἰς τοῦτο γὰρ ἐξῆλ-
θον. 39 *καὶ ἦλθεν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν εἰς ὅλην*
τὴν Γαλιλαίαν καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλων.
40 *Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρός, παρακαλῶν αὐτὸν καὶ*
γονυπετῶν λέγων αὐτῷ ὅτι ἐὰν θέλῃς δύνασαί με καθαρίσαι. 41 *καὶ*

---

21. T *ευθεως* | *εδιδασκεν*: TH§ post *συναγωγ.* | *εις την συναγ.*: [T]H§ pm *εισελθων* 23. *ευθυς*: T* om 24. TH *απολ. ημας;* | T§H§ *οιδα* 25. *ο ιησ.*: T[H] add *λεγων* 27. *αυτους*: Th *προς εαυτους* | TH *καινη.* (H *καινη·*) *κατ εξουσιαν και* | T *αυτω;* 28. T [*ευθυς*] | T [*πανταχου*] 29. T§h *εξελθων ηλθεν* | H *ηλθαν* 31. *χειρος*: T add [*αυτης*] 32. TH *εδυσεν* 34. *αυτον*: H add [*χριστον ειναι*] 35. H [*και απηλθεν*] 36. T *κατεδιωξαν* | T [*ο*] *σιμων* 37. t *και ευροντες αυτον λεγουσιν* 38. t [*αλλαχου*] | H *και εκει* 39. *ηλθεν*: t *ην* 40. T [*και γονυπετ. αυτον*] t om H [*και γονυπετ.*] | *λεγων*: T pm *και*

21s. Lc 4,31s. Mt 7,28s. 23-28. Lc 4,32-37. 28. Mt 4,24. 29-34. Mt 8,14-16. Lc 4,38-41. 35-39. Lc 4,42-44. 40-45. Mt 8,1-4. Lc 5,12-15.

*σπλαγχνισθεὶς ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἥψατο καὶ λέγει·
θέλω, καθαρίσθητι. 42 καὶ εὐθὺς ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ λέπρα,
καὶ ἐκαθερίσθη. 43 καὶ ἐμβριμησάμενος αὐτῷ εὐθὺς ἐξέβαλεν
αὐτόν, 44 καὶ λέγει αὐτῷ· ὅρα μηδενὶ μηδὲν εἴπῃς, ἀλλὰ ὕπαγε
σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου
ἃ προσέταξεν Μωϋσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. 45 ὁ δὲ ἐξελθὼν
ἤρξατο κηρύσσειν πολλὰ καὶ διαφημίζειν τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι
αὐτὸν δύνασθαι εἰς πόλιν φανερῶς εἰσελθεῖν, ἀλλ' ἔξω ἐπ' ἐρή-
μοις τόποις ἦν, καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πάντοθεν.*

II

Paralytico peccata condonantur. Levi; convivium Iesu cum portitoribus.
Iesu discipuli non ieiunant, spicas sabbato evellunt.

*1 Καὶ εἰσελθὼν πάλιν εἰς Καφαρναοὺμ δι' ἡμερῶν, ἠκούσθη
ὅτι ἐν οἴκῳ ἐστίν. 2 καὶ συνήχθησαν πολλοί, ὥστε μηκέτι χωρεῖν
μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν, καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον. 3 καὶ
ἔρχονται φέροντες πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν αἰρόμενον ὑπὸ τεσ-
σάρων. 4 καὶ μὴ δυνάμενοι προσενέγκαι αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον,
ἀπεστέγασαν τὴν στέγην ὅπου ἦν, καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσι τὸν
κράβαττον ὅπου ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο. 5 καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς
τὴν πίστιν αὐτῶν λέγει τῷ παραλυτικῷ· τέκνον, ἀφίενταί σου αἱ
ἁμαρτίαι. 6 ἦσαν δέ τινες τῶν γραμματέων ἐκεῖ καθήμενοι καὶ
διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν· 7 τί οὗτος οὕτως λαλεῖ;
βλασφημεῖ· τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας εἰ μὴ εἷς ὁ θεός; 8 καὶ
εὐθὺς ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ ὅτι οὕτως διαλογί-
ζονται ἐν ἑαυτοῖς, λέγει αὐτοῖς· τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς
καρδίαις ὑμῶν; 9 τί ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ·
ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν· ἔγειρε καὶ ἆρον τὸν κράβατ-
τόν σου καὶ ὕπαγε; 10 ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, λέγει τῷ παραλυτικῷ·
11 σοὶ λέγω, ἔγειρε ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ ὕπαγε εἰς τὸν
οἶκόν σου. 12 καὶ ἠγέρθη, καὶ εὐθὺς ἄρας τὸν κράβαττον ἐξῆλθεν
ἔμπροσθεν πάντων, ὥστε ἐξίστασθαι πάντας καὶ δοξάζειν τὸν
θεὸν λέγοντας ὅτι οὕτως οὐδέποτε εἴδαμεν.*

---

41. t *ο δε ιησους σπλαγχν.* | *σπλαγχνισθεις*: h ⊣ *οργισθεις* ⊢ | T *τ. χειρα, αυτου ηψ.* | *λεγει*: TH add *αυτω* 42. T *εκαθαρισθη* 44. T *μηδενι* [*μηδεν*] 45. TH§ *φανερ. εις πολ. εισελθ.* | TH *αλλα* | H [*ην*] II,1. h *εις οικον* 2. *και* pr: T add [*ευθεως*] 3. T§ *πρ. αυτ. φεροντ. παραλυτ.* 4. *προσενεγκαι*: T§ *προσεγγισαι* 5. T§ *ιδων δε* 7. *τι*: t h *οτι* 8. t H [*ουτως*] | *διαλογιζονται*: t pm [*αυτοι*] | H *λεγ.* [*αυτοις*] 9. *σου* pr: t *σοι* | TH *εγειρου* | TH [*και*] *αρον* | *υπαγε*: TH *περιπατει* 10. t H§ *αφιεν. αμαρτ. επι τ. γης* 12. *εμπροσθεν*: T§ *εναντιον* | H [*λεγοντας*] | t *ουδεπ. ουτ.*

---

44. Lev 14,2. II,1-12. Mt 9,1-8. Lc 5,17-26.

13 *Καὶ ἐξῆλθεν πάλιν εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος*
ἤρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς. 14 *καὶ παράγων εἶδεν*
Λευεὶν τὸν τοῦ Ἀλφαίου καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ λέγει
αὐτῷ· ἀκολούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. 15 *καὶ*
γίνεται κατακεῖσθαι αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τελῶναι
καὶ ἁμαρτωλοὶ συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ·
ἦσαν γὰρ πολλοί, καὶ ἠκολούθουν αὐτῷ 16 *καὶ γραμματεῖς τῶν*
Φαρισαίων. καὶ ἰδόντες ὅτι ἤσθιεν μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ
ἁμαρτωλῶν, ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ὅτι μετὰ τῶν τελωνῶν
καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει καὶ πίνει; 17 *καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς λέγει*
αὐτοῖς· οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ ἀλλ᾽ οἱ κακῶς
ἔχοντες· οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλούς.

18 *Καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύ-*
οντες. καὶ ἔρχονται καὶ λέγουσιν αὐτῷ· διατί οἱ μαθηταὶ
Ἰωάννου καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν Φαρισαίων νηστεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ
μαθηταὶ οὐ νηστεύουσιν; 19 *καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· μὴ*
δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ᾽ αὐτῶν ἐστὶν
νηστεύειν; ὅσον χρόνον ἔχουσιν τὸν νυμφίον μετ᾽ αὐτῶν, οὐ
δύνανται νηστεύειν. 20 *ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ᾽*
αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.
21 *Οὐδεὶς ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπιράπτει ἐπὶ ἱμάτιον*
παλαιόν· εἰ δὲ μή, αἴρει τὸ πλήρωμα ἀπ᾽ αὐτοῦ τὸ καινὸν τοῦ
παλαιοῦ, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται. 22 *καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον*
νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μή, ῥήξει ὁ οἶνος τοὺς ἀσκούς,
καὶ ὁ οἶνος ἀπόλλυται καὶ οἱ ἀσκοί.

23 *Καὶ ἐγένετο αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασιν παραπορεύεσθαι διὰ*
τῶν σπορίμων, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἤρξαντο ὁδὸν ποιεῖν τίλ-
λοντες τοὺς στάχυας. 24 *καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ· ἴδε τί*
ποιοῦσιν τοῖς σάββασιν ὃ οὐκ ἔξεστιν; 25 *καὶ λέγει αὐτοῖς· οὐδέ-*
ποτε ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυείδ, ὅτε χρείαν ἔσχεν καὶ ἐπείνασεν
αὐτὸς καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ; 26 *πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ*
ἐπὶ Ἀβιάθαρ ἀρχιερέως καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγεν,

---

13. *εις*: TH *παρα* 14. T *λευιν* h ⊣ *ιακωβον* ⊢ 15. t *κ. εγενετο* | *κατακεισθαι*: T pm [*εν τω*] | t *ηκολουθησαν* | H *αυτω*. 16. TH *και οι γραμμ.* | t *οι γραμμ. και οι φαρισαιοι ιδοντ.* H *και οι γραμμ. των φαρισαιων ιδοντ.* | *ησθιεν*: H *εσθιει* | T bis *αμαρτωλ. κ. τελων.* H pr loco | [t]H§ om *και πινει* 17. *αυτοις*: H add [*οτι*] 18. t *οι* [*μαθηται*] *τ. φαρισ.* | H *οι δε σοι* [*μαθηται*] 21. t *ρακκους* | *απ αυτου*: T [*αυτου*] 22. *απολλ. κ. οι ασκοι*: t [*εκχειται*] *και οι ασκοι απολουνται* | *ασκοι*: [TH] add *αλλα οινον νεον εις ασκους καινους* (T add *βλητεον*) 23. *παραπορευεσθαι*: TH§ *διαπορευεσθαι* | th *οδοποιειν* 26. TH [*πως*] | t [*του*] *αρχιερεως*

13-17. Mt 9,9-13. Lc 5,27-32. 18-22. Mt 9,14-17. Lc 5,33-38. 23-28. Mt 12,1-8. Lc 6,1-5. 25s. 1 Sam 21,6. 26. Lev 24,9.

οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ τοὺς ἱερεῖς, καὶ ἔδωκεν καὶ τοῖς
σὺν αὐτῷ οὖσιν; 27 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄν-
θρωπον ἐγένετο, καὶ οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον· 28 ὥστε
κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.

III

Arida manus sabbato sanatur. Undique multitudo confluit. Duodecim apostoli. Adversariorum criminatio in spiritum sanctum peccans. Mater et fratres.

1 Καὶ εἰσῆλθεν πάλιν εἰς συναγωγήν, καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος
ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα· 2 καὶ παρετήρουν αὐτὸν εἰ ἐν τοῖς
σάββασιν θεραπεύει αὐτόν, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. 3 καὶ
λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ τὴν ξηρὰν χεῖρα ἔχοντι· ἔγειρε εἰς τὸ
μέσον. 4 καὶ λέγει αὐτοῖς· ἔξεστιν τοῖς σάββασιν ἀγαθὸν ποιῆσαι
ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀποκτεῖναι; οἱ δὲ ἐσιώπων. 5 καὶ
περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετ' ὀργῆς, συνλυπούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει
τῆς καρδίας αὐτῶν, λέγει τῷ ἀνθρώπῳ· ἔκτεινον τὴν χεῖρα. καὶ
ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ. 6 καὶ ἐξελθόντες οἱ
Φαρισαῖοι εὐθὺς μετὰ τῶν Ἡρωδιανῶν συμβούλιον ἐποίησαν κατ'
αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

7 Καὶ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀνεχώρησεν εἰς
τὴν θάλασσαν, καὶ πολὺ πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἀπὸ
τῆς Ἰουδαίας ἠκολούθησαν, 8 καὶ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καὶ ἀπὸ τῆς
Ἰδουμαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου καὶ περὶ Τύρον καὶ Σιδῶνα,
πλῆθος πολύ, ἀκούοντες ὅσα ἐποίει, ἦλθον πρὸς αὐτόν. 9 καὶ
εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα πλοιάριον προσκαρτερῇ αὐτῷ διὰ
τὸν ὄχλον, ἵνα μὴ θλίβωσιν αὐτόν· 10 πολλοὺς γὰρ ἐθεράπευσεν,
ὥστε ἐπιπίπτειν αὐτῷ, ἵνα αὐτοῦ ἅψωνται, ὅσοι εἶχον μάστιγας.
11 καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα, ὅταν αὐτὸν ἐθεώρουν, προσ-
έπιπτον αὐτῷ καὶ ἔκραζον λέγοντες ὅτι σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.
12 καὶ πολλὰ ἐπετίμα αὐτοῖς ἵνα μὴ αὐτὸν φανερὸν ποιῶσιν.

13 Καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος, καὶ προσκαλεῖται οὓς ἤθελεν
αὐτός, καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν. 14 καὶ ἐποίησεν δώδεκα ἵνα
ὦσιν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς κηρύσσειν 15 καὶ ἔχειν

---

26. T§ *τοις ιερευσιν* III,1. T *εις [την] συναγωγ.* | T [*ην*] 2. t *παρετηρουντο* | *εν τοις*: TH om *εν* | TH *θεραπευσει* | T *κατηγορησουσ.* 3. TH *τ. χειρ. εχον. ξηρ.* 4. TH *αγαθοποιησαι* 5. T *συλλυπουμ.* | *τ. χειρα*: [T]H§ add *σου* 6. *εποιησαν*: TH§ *εδιδουν* t *εποιουν* 7. *εις*: T§H *προς* | TH *ηκολουθησεν* idque TH post *γαλιλαιας* h post *ιουδαιας* 8. t *ακουσαντες* | T§H§ *ποιει* | H *ηλθαν* 11. TH§ *λεγοντα* 12. H *ποιησωσιν* 14. *δωδεκα*: H add *ους και αποστολους ωνομασεν*

III,1-6. Mt 12,9-14. Lc 6,6-11. 11. Lc 4,41. 12. Mt 12,16. 13-19. Lc 6,12-16. Mt 10,1-4.

ἐξουσίαν ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια. 16 καὶ ἐποίησεν τοὺς δώδεκα,
καὶ ἐπέθηκεν ὄνομα τῷ Σίμωνι Πέτρον· 17 καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ
Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου, καὶ ἐπέθηκεν
αὐτοῖς ὀνόματα Βοανηργές, ὅ ἐστιν υἱοὶ βροντῆς· 18 καὶ Ἀνδρέαν
καὶ Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον καὶ Μαθθαῖον καὶ Θωμᾶν καὶ
Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἁλφαίου καὶ Θαδδαῖον καὶ Σίμωνα τὸν
Καναναῖον 19 καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώθ, ὃς καὶ παρέδωκεν αὐτόν.

20 Καὶ ἔρχεται εἰς οἶκον· καὶ συνέρχεται πάλιν ὄχλος, ὥστε
μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μήτε ἄρτον φαγεῖν. 21 καὶ ἀκούσαντες οἱ
παρ' αὐτοῦ ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν· ἔλεγον γὰρ ὅτι ἐξέστη.
22 καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβάντες ἔλεγον ὅτι
Βεελζεβοὺλ ἔχει, καὶ ὅτι ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει
τὰ δαιμόνια. 23 καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς
ἔλεγεν αὐτοῖς· πῶς δύναται σατανᾶς σατανᾶν ἐκβάλλειν; 24 καὶ
ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται σταθῆναι ἡ βασι-
λεία ἐκείνη. 25 καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δυνήσεται
ἡ οἰκία ἐκείνη σταθῆναι. 26 καὶ εἰ ὁ σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυτόν,
ἐμερίσθη, καὶ οὐ δύναται στῆναι ἀλλὰ τέλος ἔχει. 27 ἀλλ' οὐ
δύναται οὐδεὶς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθὼν τὰ σκεύη
αὐτοῦ διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δήσῃ, καὶ τότε τὴν
οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. 28 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πάντα ἀφεθήσε-
ται τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τὰ ἁμαρτήματα καὶ αἱ βλασφημίαι,
ὅσα ἂν βλασφημήσωσιν· 29 ὃς δ' ἂν βλασφημήσῃ εἰς τὸ πνεῦμα
τὸ ἅγιον, οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ ἔνοχος ἔσται
αἰωνίου ἁμαρτήματος. 30 ὅτι ἔλεγον· πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει.

31 Καὶ ἔρχεται ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ
ἔξω στήκοντες ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν καλοῦντες αὐτόν. 32 καὶ
ἐκάθητο περὶ αὐτὸν ὄχλος, καὶ λέγουσιν αὐτῷ· ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου
καὶ οἱ ἀδελφοί σου καὶ αἱ ἀδελφαί σου ἔξω ζητοῦσίν σε. 33 καὶ
ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει· τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί
μου; 34 καὶ περιβλεψάμενος τοὺς περὶ αὐτὸν κύκλῳ καθημένους
λέγει· ἴδε ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. 35 ὃς ἂν ποιήσῃ τὸ
θέλημα τοῦ θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.

---

15. *εξουσιαν*: t add [*θεραπευειν τας νοσους και*] 16. T om *κ. εποιησ. τ. δωδεκα* | H (*και επεθ. ονομα τω σιμωνι*) | t *τω σιμω. ονομα* 17. H (*και επεθ. — υιοι βροντης*) | H§ *ονομα* 18. *θαδδαιον*: h ⊣*λεββαιον*⊢ 20. T *ερχονται* | *οχλος*: T[H] pm *ο* | TH *μηδε* 22. H *βεεζεβουλ* 25. TH *στηναι* 26. *εμερισθη, και ου*: T *και μεμερισται, ου* tH *και εμερισθη, ου* 27. T *αλλ* (t [*αλλ*]) *ουδεις δυνατ. εις* | t *τα σκ. τ. ισχυρ. εισελθ. εις τ. οικ. αυτου* 28. *αν*: TH *εαν* 29. *εσται*: T§H *εστιν* | t *αμαρτιας* 31. TH *ερχονται* 32. T‡H‡ om *και αι αδελφαι σου* 33. t *κ. απεκριθη αυτ. λεγων* | [T]H om *μου* sc 34. t *ιδου* 35. *ος*: [T]h add *γαρ* | h *τα θεληματα*

---

17. (Ps 29,3. 68,34.) 20. (6,31.) 22-30. Mt 12,24-32. Lc 11,15ss. 22. 12,24. Mt 9,34. 31-35. Mt 12,46-50. Lc 8,19-21.

IV

Parabola de vario agro. Imagines lucernae, mensurae, seminatoris ac messoris, grani sinapis. Sedatur tempestas.

1 *Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ
συνάγεται πρὸς αὐτὸν ὄχλος πλεῖστος, ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον
ἐμβάντα καθῆσθαι ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος πρὸς τὴν
θάλασσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἦσαν.* 2 *καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν παρα-
βολαῖς πολλά, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ·* 3 *ἀκούετε.
ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων σπεῖραι.* 4 *καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπείρειν ὃ
μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἦλθεν τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν
αὐτό.* 5 *καὶ ἄλλο ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πετρῶδες, ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν
πολλήν, καὶ εὐθὺς ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς·* 6 *καὶ
ὅτε ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος, ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν
ἐξηράνθη.* 7 *καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ
ἄκανθαι καὶ συνέπνιξαν αὐτό, καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκεν.* 8 *καὶ
ἄλλα ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν καλήν, καὶ ἐδίδου καρπὸν ἀναβαί-
νοντα καὶ αὐξανόμενον, καὶ ἔφερεν εἰς τριάκοντα καὶ εἰς
ἑξήκοντα καὶ εἰς ἑκατόν.* 9 *καὶ ἔλεγεν· ὃς ἔχει ὦτα ἀκούειν,
ἀκουέτω.* 10 *Καὶ ὅτε ἐγένετο κατὰ μόνας, ἠρώτουν αὐτὸν οἱ περὶ
αὐτὸν σὺν τοῖς δώδεκα τὰς παραβολάς.* 11 *καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς·
ὑμῖν τὸ μυστήριον δέδοται τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ· ἐκείνοις δὲ
τοῖς ἔξω ἐν παραβολαῖς πάντα γίνεται,* 12 *ἵνα βλέποντες βλέπωσιν
καὶ μὴ ἴδωσιν, καὶ ἀκούοντες ἀκούωσιν καὶ μὴ συνιῶσιν, μήποτε
ἐπιστρέψωσιν καὶ ἀφεθῇ αὐτοῖς.* 13 *καὶ λέγει αὐτοῖς· οὐκ οἴδατε
τὴν παραβολὴν ταύτην, καὶ πῶς πάσας τὰς παραβολὰς γνώσεσθε;*
14 *ὁ σπείρων τὸν λόγον σπείρει.* 15 *οὗτοι δέ εἰσιν οἱ παρὰ τὴν
ὁδὸν ὅπου σπείρεται ὁ λόγος, καὶ ὅταν ἀκούσωσιν, εὐθὺς ἔρχεται
ὁ σατανᾶς καὶ αἴρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον ἐν αὐτοῖς.* 16 *καὶ
οὗτοι ὁμοίως εἰσὶν οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπειρόμενοι, οἳ ὅταν ἀκού-
σωσιν τὸν λόγον εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνουσιν αὐτόν,* 17 *καὶ
οὐκ ἔχουσιν ῥίζαν ἐν ἑαυτοῖς ἀλλὰ πρόσκαιροί εἰσιν, εἶτα γενο-
μένης θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζονται.*

IV,3. *σπειραι*: T pm [*του*] 5. *οπου*: TH pm [*και*] 6. T§ h *εκαυματισθησαν* 8. *αλλα*: T§ *αλλο* | H *αυξανομενα* | *εις* ter: t *εν* | *εις* sc et tr: H *ἐν* h *εἰς* v. *ἓν* 9. *ακουετω*: h add ⊣*και ο συνιων συνιετω*⊢ 10. TH *ηρωτων* 11. h *εξωθεν* | TH *τα παντα* 12. *αυτοις*: t add [*τα αμαρτηματα*] 13. T *τ. παραβ. ταυτην;* 15. *εν αυτοις*: TH *εις αυτους* t *εν ταις καρδιαις αυτων* 16. TH *εισιν ομοιως* t [*ομοιως*] *s. ομ. εισιν*

IV,1-9. Mt 13,1-9. Lc 8,4-8. 10-20. Mt 13,10-23. Lc 8,9-15. 12. Is 6,9s.

18 *καὶ ἄλλοι εἰσὶν οἱ ἐπὶ τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι· οὗτοί εἰσιν οἱ
τὸν λόγον ἀκούσαντες,* 19 *καὶ αἱ μέριμναι τοῦ αἰῶνος καὶ ἡ ἀπάτη
τοῦ πλούτου καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι εἰσπορευόμεναι συν-
πνίγουσιν τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται.* 20 *καὶ ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ
ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρέντες, οἵτινες ἀκούουσιν τὸν λόγον
καὶ παραδέχονται, καὶ καρποφοροῦσιν ἐν τριάκοντα καὶ ἐν ἑξή-
κοντα καὶ ἐν ἑκατόν.*

21 *Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι μήτι ἔρχεται ὁ λύχνος ἵνα ὑπὸ τὸν
μόδιον τεθῇ ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην; οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν τεθῇ;*
22 *οὐ γάρ ἔστιν τι κρυπτόν, ἐὰν μὴ ἵνα φανερωθῇ· οὐδὲ ἐγένετο
ἀπόκρυφον, ἀλλ᾽ ἵνα ἔλθῃ εἰς φανερόν.* 23 *εἴ τις ἔχει ὦτα
ἀκούειν, ἀκουέτω.*

24 *Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· βλέπετε τί ἀκούετε. ἐν ᾧ μέτρῳ με-
τρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν, καὶ προστεθήσεται ὑμῖν.* 25 *ὃς γὰρ
ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ᾽
αὐτοῦ.*

26 *Καὶ ἔλεγεν· οὕτως ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ὡς ἄνθρω-
πος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς,* 27 *καὶ καθεύδῃ καὶ ἐγείρηται
νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὁ σπόρος βλαστᾷ καὶ μηκύνηται, ὡς οὐκ
οἶδεν αὐτός.* 28 *αὐτομάτη ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρτον,
εἶτεν στάχυν, εἶτεν πλήρης σῖτος ἐν τῷ στάχυϊ.* 29 *ὅταν δὲ
παραδοῖ ὁ καρπός, εὐθὺς ἀποστέλλει τὸ δρέπανον, ὅτι παρέ-
στηκεν ὁ θερισμός.*

30 *Καὶ ἔλεγεν· πῶς ὁμοιώσωμεν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ἢ
ἐν τίνι αὐτὴν παραβολῇ θῶμεν;* 31 *ὡς κόκκῳ σινάπεως, ὃς ὅταν
σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς, μικρότερον ὂν πάντων τῶν σπερμάτων τῶν
ἐπὶ τῆς γῆς,* 32 *καὶ ὅταν σπαρῇ, ἀναβαίνει καὶ γίνεται μεῖζον
πάντων τῶν λαχάνων, καὶ ποιεῖ κλάδους μεγάλους, ὥστε δύνα-
σθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνοῦν.*

33 *Καὶ τοιαύταις παραβολαῖς πολλαῖς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν
λόγον, καθὼς ἠδύναντο ἀκούειν·* 34 *χωρὶς δὲ παραβολῆς οὐκ
ἐλάλει αὐτοῖς, κατ᾽ ἰδίαν δὲ τοῖς ἰδίοις μαθηταῖς ἐπέλυεν πάντα.*

35 *Καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀψίας γενομένης·
διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν.* 36 *καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον παραλαμβά-*

18. *επι*: TH *εις* 19. T *συμπνιγ.* 20. *εκεινοι*: t *ουτοι* | *ἐν* ter: th *ἓν* | *εν* sc et tr: H [*εν*] 21. T om *οτι* | H †*επι*† h *MSS. υπο* 22. T*H§ om *τι* | T* om *ινα* pr 27. t *μηκυνεται* 28. *ειτεν* bis: T *ειτα* | H *πληρη σιτον* h† 30. *πως*: t *τινι* | t *η εν ποια παραβολη παραβαλωμεν αυτην* 31. T *κοκκον* | *γης*, sc: H *γης* — 32. T§ *μειζων* | H *κατασκηνοιν* 33. t [*πολλαις*] | T *εδυναντο* 34. T§ *τοις μαθητ. αυτου*

21. Mt 5,15. Lc 8,16. 11,33. 22. Mt 10,26. Lc 8,17. 12,2. 24. Mt 7,2. Lc 8,18. 6,38. 25. Mt 13,12. 25,29. Lc 8,18. 19,26. 29. (Ioel 3,18.) 30-32. Mt 13,31-33. Lc 13,18s. 32. (Ps 104,12.) 33s. Mt 13,34. 35-41. Mt 8,23-27. Lc 8,22-25.

*νουσιν αὐτὸν ὡς ἦν ἐν τῷ πλοίῳ, καὶ ἄλλα δὲ πλοῖα ἦσαν μετ'
αὐτοῦ.* 37 *καὶ γίνεται λαῖλαψ μεγάλη ἀνέμου, καὶ τὰ κύματα
ἐπέβαλλεν εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε ἤδη γεμίζεσθαι τὸ πλοῖον.* 38 *καὶ
ἦν αὐτὸς ἐν τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον καθεύδων· καὶ
ἐγείρουσιν αὐτὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ· διδάσκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι
ἀπολλύμεθα;* 39 *καὶ διεγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ εἶπεν
τῇ θαλάσσῃ· σιώπα, πεφίμωσο. καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, καὶ
ἐγένετο γαλήνη μεγάλη.* 40 *καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τί δειλοί ἐστε
οὕτως; πῶς οὐκ ἔχετε πίστιν;* 41 *καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν,
καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους· τίς ἄρα οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος
καὶ ἡ θάλασσα αὐτῷ ὑπακούει;*

V

Daemoniacus nomine Legionis et sues. Iairi filia rediviva et mulier a sanguinis profluvio liberata.

1 *Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης εἰς τὴν χώραν τῶν
Γερασηνῶν.* 2 *καὶ ἐξελθόντος αὐτοῦ ἐκ τοῦ πλοίου, εὐθὺς ὑπήν-
τησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ,*
3 *ὃς τὴν κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς μνήμασιν, καὶ οὐδὲ ἁλύσει οὐκ-
έτι οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτὸν δῆσαι,* 4 *διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδαις
καὶ ἁλύσεσιν δεδέσθαι, καὶ διεσπάσθαι ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἁλύσεις
καὶ τὰς πέδας συντετρῖφθαι, καὶ οὐδεὶς ἴσχυεν αὐτὸν δαμάσαι,*
5 *καὶ διαπαντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς μνήμασιν καὶ ἐν τοῖς
ὄρεσιν ἦν κράζων καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοις.* 6 *καὶ ἰδὼν
τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν ἔδραμεν καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ,* 7 *καὶ
κράξας φωνῇ μεγάλῃ λέγει· τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ
τοῦ ὑψίστου; ὁρκίζω σε τὸν θεόν, μή με βασανίσῃς.* 8 *ἔλεγεν
γὰρ αὐτῷ· ἔξελθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐκ τοῦ ἀνθρώπου.*
9 *καὶ ἐπηρώτα αὐτόν· τί ὄνομά σοι; καὶ λέγει αὐτῷ· λεγιὼν
ὄνομά μοι, ὅτι πολλοί ἐσμεν.* 10 *καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ ἵνα
μὴ αὐτὰ ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρας.* 11 *ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τῷ ὄρει
ἀγέλη χοίρων μεγάλη βοσκομένη·* 12 *καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν
λέγοντες· πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθω-
μεν.* 13 *καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. καὶ ἐξελθόντα τὰ πνεύματα τὰ
ἀκάθαρτα εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ*

---

36. TH om *δε* | *ησαν*: TH *ην* 38. t H *κ. αυτος ην* 40. TH om *ουτως* | *πως ουκ*: TH *ουπω* 41. TH *υπακ. αυτω* V, 1. t *γεργεσηνων* 2. TH [*ευθυς*] 3. t [*ουκετι*] 6. t *ιδων δε* | *αυτω*: t H *αυτον* 9. *μοι*: h add *εστιν* 12. t *παρεκαλουν*

---

41. (Ps 107,25.) V,1-20. Mt 8,28-34. Lc 8,26-39.

τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, ὡς δισχίλιοι, καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ
θαλάσσῃ. 14 *καὶ οἱ βόσκοντες αὐτοὺς ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς*
τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς· καὶ ἦλθον ἰδεῖν τί ἐστιν τὸ
γεγονός. 15 *καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ θεωροῦσιν τὸν*
δαιμονιζόμενον καθήμενον ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα, τὸν
ἐσχηκότα τὸν λεγιῶνα, καὶ ἐφοβήθησαν. 16 *καὶ διηγήσαντο*
αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ καὶ περὶ τῶν
χοίρων. 17 *καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν*
ὁρίων αὐτῶν. 18 *καὶ ἐμβαίνοντος αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον, παρεκάλει*
αὐτὸν ὁ δαιμονισθεὶς ἵνα μετ' αὐτοῦ ᾖ. 19 *καὶ οὐκ ἀφῆκεν*
αὐτόν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ· ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου πρὸς τοὺς σούς,
καὶ ἀπάγγειλον αὐτοῖς ὅσα ὁ κύριός σοι πεποίηκεν καὶ ἠλέησέν
σε. 20 *καὶ ἀπῆλθεν, καὶ ἤρξατο κηρύσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει ὅσα*
ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ πάντες ἐθαύμαζον.

21 *Καὶ διαπεράσαντος τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ πλοίῳ εἰς τὸ πέραν*
πάλιν, συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ' αὐτόν, καὶ ἦν παρὰ τὴν θάλασ-
σαν. 22 *καὶ ἔρχεται εἷς τῶν ἀρχισυναγώγων, ὀνόματι Ἰάειρος,*
καὶ ἰδὼν αὐτὸν πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ, 23 *καὶ παρακαλεῖ*
αὐτὸν πολλά, λέγων ὅτι τὸ θυγάτριόν μου ἐσχάτως ἔχει, ἵνα
ἐλθὼν ἐπιθῇς τὰς χεῖρας αὐτῇ, ἵνα σωθῇ καὶ ζήσῃ. 24 *καὶ*
ἀπῆλθεν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολύς, καὶ συνέ-
θλιβον αὐτόν. 25 *καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος δώδεκα ἔτη,*
26 *καὶ πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν καὶ δαπανήσασα τὰ*
παρ' ἑαυτῆς πάντα, καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ
χεῖρον ἐλθοῦσα, 27 *ἀκούσασα τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἐλθοῦσα ἐν τῷ*
ὄχλῳ ὄπισθεν ἥψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· 28 *ἔλεγεν γὰρ ὅτι ἐὰν*
ἅψωμαι κἂν τῶν ἱματίων αὐτοῦ, σωθήσομαι. 29 *καὶ εὐθὺς ἐξη-*
ράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ἔγνω τῷ σώματι ὅτι ἴαται
ἀπὸ τῆς μάστιγος. 30 *καὶ εὐθὺς ὁ Ἰησοῦς ἐπιγνοὺς ἐν ἑαυτῷ*
τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξελθοῦσαν, ἐπιστραφεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ
ἔλεγεν· τίς μου ἥψατο τῶν ἱματίων; 31 *καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθη-*
ταὶ αὐτοῦ· βλέπεις τὸν ὄχλον συνθλίβοντά σε, καὶ λέγεις· τίς
μου ἥψατο; 32 *καὶ περιεβλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο ποιήσασαν.* 33 *ἡ*
δὲ γυνὴ φοβηθεῖσα καὶ τρέμουσα, εἰδυῖα ὃ γέγονεν αὐτῇ, ἦλθεν
καὶ προσέπεσεν αὐτῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. 34 *ὁ*
δὲ εἶπεν αὐτῇ· θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· ὕπαγε εἰς

21. *παλιν*: TH ante *εις το περ.* 23. h *παρεκαλει* 25. T§ *ετη δωδεκα* 26. TH§ *παρ αυτης* 27. *τα περι*: T* om *τα* 28. *οτι εαν κτλ*: T§ *οτι καν τ. ιματ. αυτ. αψωμ.* 33. *τρεμουσα*: h add ⊣ *διο πεποιηκει λαθρα* ⊢ 34. TH *θυγατηρ*

19. (Ps 126,3.) 20. (7,31. Mt 4,25.) 21. Mt 9,1. Lc 8,40. 22-43. Mt 9,18-26. Lc 8,41-56. 23. (7,32.) 25. (Lev 15,25.) 28. (6,56. Lc 6,19.) 29. (Lev 20,18.) 34. (10,52.)

εἰρήνην, καὶ ἴσθι ὑγιὴς ἀπὸ τῆς μάστιγός σου. 35 ἔτι αὐτοῦ
λαλοῦντος ἔρχονται ἀπὸ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγοντες ὅτι ἡ
θυγάτηρ σου ἀπέθανεν, τί ἔτι σκύλλεις τὸν διδάσκαλον; 36 ὁ δὲ
Ἰησοῦς παρακούσας τὸν λόγον λαλούμενον λέγει τῷ ἀρχισυναγώ-
γῳ· μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευε. 37 καὶ οὐκ ἀφῆκεν οὐδένα μετ᾽
αὐτοῦ συνακολουθῆσαι εἰ μὴ τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάν-
νην τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβου. 38 καὶ ἔρχονται εἰς τὸν οἶκον τοῦ
ἀρχισυναγώγου, καὶ θεωρεῖ θόρυβον καὶ κλαίοντας καὶ ἀλαλάζον-
τας πολλά, 39 καὶ εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖς· τί θορυβεῖσθε καὶ
κλαίετε; τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν ἀλλὰ καθεύδει. 40 καὶ κατε-
γέλων αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν πάντας παραλαμβάνει τὸν
πατέρα τοῦ παιδίου καὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ
εἰσπορεύεται ὅπου ἦν τὸ παιδίον. 41 καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς
τοῦ παιδίου λέγει αὐτῇ· ταλιθὰ κούμ, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον·
τὸ κοράσιον, σοὶ λέγω, ἔγειρε. 42 καὶ εὐθὺς ἀνέστη τὸ κοράσιον
καὶ περιεπάτει· ἦν γὰρ ἐτῶν δώδεκα· καὶ ἐξέστησαν εὐθὺς ἐκ-
στάσει μεγάλῃ. 43 καὶ διεστείλατο αὐτοῖς πολλὰ ἵνα μηδεὶς γνοῖ
τοῦτο, καὶ εἶπεν δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν.

VI

Iesus Nazarethi spernitur; instruit et ablegat apostolos.
Herodes et Herodias. Iohannis baptistae nex. Cibatio quinque milium.
Itio super mare. Aegroti tactu sanati.

1 Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἔρχεται εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ,
καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. 2 καὶ γενομένου σαβ-
βάτου ἤρξατο διδάσκειν ἐν τῇ συναγωγῇ· καὶ οἱ πολλοὶ ἀκούον-
τες ἐξεπλήσσοντο, λέγοντες· πόθεν τούτῳ ταῦτα, καὶ τίς ἡ σοφία
ἡ δοθεῖσα τούτῳ; καὶ δυνάμεις τοιαῦται διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ
γίνονται; 3 οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς τῆς Μαρίας καὶ
ἀδελφὸς Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆτος καὶ Ἰούδα καὶ Σίμωνος; καὶ οὐκ
εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν
αὐτῷ. 4 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι οὐκ ἔστιν προφήτης
ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι ἑαυτοῦ καὶ ἐν τοῖς συγγενεῦσιν αὐτοῦ
καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. 5 καὶ οὐκ ἐδύνατο ἐκεῖ ποιῆσαι οὐδεμίαν
δύναμιν, εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας ἐθεράπευσεν.
6 καὶ ἐθαύμασεν διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

---

36. *παρακουσας*: t *ακουσας* 37. *μετ αυτου*: t *αυτω* 41. H *ταλειθα* | t *κουμι* 42. *ευθυς* sc: T [*ευθυς*] VI, 1. *ερχεται*: t *ηλθεν* 2. *οι πολλοι*: T* om *οι* | t *ακουσαντες* | *τουτω* sc: t *αυτω* | *δυναμεις*: [t]H pm *αι* | T§H *γινομεναι* 3. t [*της*] *μαριας* 4. *εαυτου*: TH *αυτου* 6. T h *εθαυμαζεν*

---

39. (Io 11,11.) 41. (Lc 7,14.) 43. (7,36.) VI,1-6. Mt 13,53-58. 4. Lc 4,24. Io 4,44.

Καὶ περιῆγεν τὰς κώμας κύκλῳ διδάσκων. [7] *καὶ προσκα-*
λεῖται τοὺς δώδεκα, καὶ ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστέλλειν δύο δύο, καὶ
ἐδίδου αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων, [8] *καὶ*
παρήγγειλεν αὐτοῖς ἵνα μηδὲν αἴρωσιν εἰς ὁδὸν εἰ μὴ ῥάβδον
μόνον, μὴ ἄρτον, μὴ πήραν, μὴ εἰς τὴν ζώνην χαλκόν, [9] *ἀλλὰ*
ὑποδεδεμένους σανδάλια, καὶ μὴ ἐνδύσησθε δύο χιτῶνας. [10] *καὶ*
ἔλεγεν αὐτοῖς· ὅπου ἐὰν εἰσέλθητε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε ἕως ἂν
ἐξέλθητε ἐκεῖθεν. [11] *καὶ ὃς ἂν τόπος μὴ δέξηται ὑμᾶς μηδὲ*
ἀκούσωσιν ὑμῶν, ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν ἐκτινάξατε τὸν χοῦν τὸν
ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. [12] *καὶ ἐξελ-*
θόντες ἐκήρυξαν ἵνα μετανοῶσιν, [13] *καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλ-*
λον, καὶ ἤλειφον ἐλαίῳ πολλοὺς ἀρρώστους καὶ ἐθεράπευον.

[14] *Καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης, φανερὸν γὰρ ἐγένετο*
τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεν ὅτι Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐγήγερται
ἐκ νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ.
[15] *ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι Ἡλείας ἐστίν· ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι προ-*
φήτης ὡς εἷς τῶν προφητῶν. [16] *ἀκούσας δὲ ὁ Ἡρώδης ἔλεγεν·*
ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην, οὗτος ἠγέρθη.

[17] *Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρώδης ἀποστείλας ἐκράτησεν τὸν Ἰωάννην*
καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν φυλακῇ διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίπ-
που τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὴν ἐγάμησεν· [18] *ἔλεγεν γὰρ ὁ*
Ἰωάννης τῷ Ἡρώδῃ ὅτι οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ
ἀδελφοῦ σου. [19] *ἡ δὲ Ἡρωδιὰς ἐνεῖχεν αὐτῷ καὶ ἤθελεν αὐτὸν*
ἀποκτεῖναι, καὶ οὐκ ἠδύνατο· [20] *ὁ γὰρ Ἡρώδης ἐφοβεῖτο τὸν*
Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον καὶ ἅγιον, καὶ συνετήρει
αὐτόν, καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ ἠπόρει, καὶ ἡδέως αὐτοῦ
ἤκουεν. [21] *καὶ γενομένης ἡμέρας εὐκαίρου, ὅτε Ἡρώδης τοῖς*
γενεσίοις αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίησεν τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ καὶ τοῖς
χιλιάρχοις καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Γαλιλαίας, [22] *καὶ εἰσελθούσης*
τῆς θυγατρὸς αὐτῆς τῆς Ἡρωδιάδος καὶ ὀρχησαμένης, ἤρεσεν τῷ
Ἡρώδῃ καὶ τοῖς συνανακειμένοις. ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπεν τῷ κορα-
σίῳ· αἴτησόν με ὃ ἐὰν θέλῃς, καὶ δώσω σοι· [23] *καὶ ὤμοσεν αὐτῇ*
ὅτι ὃ ἐὰν αἰτήσῃς δώσω σοι ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου.

---

9. t H§ *ενδυσασθαι* 10. *εαν*: T *αν* 11. *ος αν τοπος μη δεξηται*: t *οσοι αν μη δεξωνται* 12. t *μετανοησωσιν* 13. t *εξεβαλον* 14. t H§ *ελεγον* 16. *ηγερθη*: T add [*εκ νεκρων*] 19. *ηθελεν*: t *εζητει* 20. *ηπορει*: T§ *εποιει* 21. *εποιησεν*: t *εποιει* 22. *αυτης της*: t [*αυτης*] *της* H *αυτου* | *ηρεσεν*: t *και αρεσασης* 23. *οτι ο*: H§ *οτι* | *αιτησης*: Ti TH§ pm *με*

7-13. Mt 10,1-15. Lc 9,1-6. 11. (Act 13,51. 18,6.) 13. (Iac 5,14.) 14-16. Mt 14,1s. Lc 9,7-9. 15. 8,28. Mt 16,14. 17-29. Mt 14,3-12. Lc 3,19s. 18. (Lev 18,16.)

24 καὶ ἐξελθοῦσα εἶπεν τῇ μητρὶ αὐτῆς· τί αἰτήσωμαι; ἡ δὲ εἶπεν·
τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτίζοντος. 25 καὶ εἰσελθοῦσα εὐθὺς
μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν βασιλέα ᾐτήσατο λέγουσα· θέλω ἵνα
ἐξαυτῆς δῷς μοι ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ.
26 καὶ περίλυπος γενόμενος ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς
ἀνακειμένους οὐκ ἠθέλησεν ἀθετῆσαι αὐτήν. 27 καὶ εὐθὺς
ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς σπεκουλάτορα ἐπέταξεν ἐνέγκαι τὴν
κεφαλὴν αὐτοῦ. 28 καὶ ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ
φυλακῇ, καὶ ἤνεγκεν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἔδωκεν
αὐτὴν τῷ κορασίῳ, καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν τῇ μητρὶ
αὐτῆς. 29 καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦλθαν καὶ ἦραν τὸ
πτῶμα αὐτοῦ, καὶ ἔθηκαν αὐτὸν ἐν μνημείῳ.

30 Καὶ συνάγονται οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ
ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα ὅσα ἐποίησαν καὶ ἐδίδαξαν. 31 καὶ λέγει
αὐτοῖς· δεῦτε ὑμεῖς αὐτοὶ κατ᾽ ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον καὶ ἀνα-
παύσασθε ὀλίγον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι καὶ οἱ ὑπάγοντες πολ-
λοί, καὶ οὐδὲ φαγεῖν εὐκαίρουν. 32 καὶ ἀπῆλθον εἰς ἔρημον
τόπον τῷ πλοίῳ κατ᾽ ἰδίαν. 33 καὶ εἶδον αὐτοὺς ὑπάγοντας καὶ
ἐπέγνωσαν αὐτοὺς πολλοί, καὶ πεζῇ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων
συνέδραμον ἐκεῖ καὶ προῆλθον αὐτούς.

34 Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ᾽
αὐτούς, ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα, καὶ ἤρξατο
διδάσκειν αὐτοὺς πολλά. 35 καὶ ἤδη ὥρας πολλῆς γινομένης
προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἔλεγον ὅτι ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος,
καὶ ἤδη ὥρα πολλή· 36 ἀπόλυσον αὐτούς, ἵνα ἀπελθόντες εἰς
τοὺς κύκλῳ ἀγροὺς καὶ κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς τί φάγωσιν.
37 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. καὶ
λέγουσιν αὐτῷ· ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν δηναρίων διακοσίων
ἄρτους, καὶ δώσωμεν αὐτοῖς φαγεῖν; 38 ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· πόσους
ἄρτους ἔχετε; ὑπάγετε ἴδετε. καὶ γνόντες λέγουσιν· πέντε, καὶ
δύο ἰχθύας. 39 καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς ἀνακλῖναι πάντας συμπόσια
συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ χόρτῳ. 40 καὶ ἀνέπεσαν πρασιαὶ
πρασιαί, κατὰ ἑκατὸν καὶ κατὰ πεντήκοντα. 41 καὶ λαβὼν τοὺς
πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν

---

24. *και εξελθ.*: t *η δε εξελθ.* 26. t *αυτ. αθετησ.* 27. *ενεγκαι*: t *ενεχθηναι* 29. *αυτον*: TH *αυτο* 30. *εδιδαξαν*: TH pm *οσα* 32. *τω πλοιω*: t [*τω πλοιω*] H *εν τω πλ.* eaque (H) post *απηλθον* 33. H *ειδαν* | TH§ *εγνωσαν* | TH om *αυτους* sc | *κ. προηλθον αυτους*: h ⊣ *κ. συνηλθον αυτου* ⊢ 35. TH§ *γενομεν.* | *προσελθ.*: TH add *αυτω* 36. *κυκλω*: h ⊣ *εγγιστα* ⊢ 37. T§H *δωσομεν* 38. t H *ποσ. εχ. αρτ.* | *λεγουσιν*: t add [*αυτω*] 39. H§ *ανακλιθηναι*

30-33. Mt 14,13. Lc 9,10s. Io 6,1s. 31. (3,20.) 34-44. Mt 14,14-21. Lc 9,11-17. Io 6,5-13. 34 (Mt 9,36.) 35ss. 8,1ss. Mt 15,32ss. 41. (7,34. Io 11,41. 17,1.)

εὐλόγησεν, καὶ κατέκλασεν τοὺς ἄρτους καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς
ἵνα παρατιθῶσιν αὐτοῖς, καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισεν πᾶσιν.
42 *καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν·* 43 *καὶ ἦραν κλασμάτων*
δώδεκα κοφίνων πληρώματα, καὶ ἀπὸ τῶν ἰχθύων. 44 *καὶ ἦσαν*
οἱ φαγόντες τοὺς ἄρτους πεντακισχίλιοι ἄνδρες.

45 *Καὶ εὐθὺς ἠνάγκασεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ*
πλοῖον καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν πρὸς Βηθσαϊδάν, ἕως αὐτὸς
ἀπολύει τὸν ὄχλον. 46 *καὶ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἀπῆλθεν εἰς τὸ*
ὄρος προσεύξασθαι. 47 *καὶ ὀψίας γενομένης ἦν τὸ πλοῖον ἐν*
μέσῳ τῆς θαλάσσης, καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς. 48 *καὶ ἰδὼν*
αὐτοὺς βασανιζομένους ἐν τῷ ἐλαύνειν, ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος
αὐτοῖς, περὶ τετάρτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς
περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης. καὶ ἤθελεν παρελθεῖν αὐτούς·
49 *οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα ἔδοξαν*
ὅτι φάντασμά ἐστιν, καὶ ἀνέκραξαν. 50 *πάντες γὰρ αὐτὸν εἶδαν*
καὶ ἐταράχθησαν. ὁ δὲ εὐθὺς ἐλάλησεν μετ᾽ αὐτῶν, καὶ λέγει
αὐτοῖς· θαρσεῖτε, ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. 51 *καὶ ἀνέβη πρὸς*
αὐτοὺς εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος· καὶ λίαν ἐκ περισ-
σοῦ ἐν ἑαυτοῖς ἐξίσταντο. 52 *οὐ γὰρ συνῆκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις,*
ἀλλ᾽ ἦν αὐτῶν ἡ καρδία πεπωρωμένη.

53 *Καὶ διαπεράσαντες ἐπὶ τὴν γῆν ἦλθον εἰς Γεννησαρὲτ καὶ*
προσωρμίσθησαν. 54 *καὶ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ πλοίου εὐθὺς*
ἐπιγνόντες αὐτὸν 55 *περιέδραμον ὅλην τὴν χώραν ἐκείνην καὶ*
ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς κραβάττοις τοὺς κακῶς ἔχοντας περιφέρειν,
ὅπου ἤκουον ὅτι ἐστίν. 56 *καὶ ὅπου ἐὰν εἰσεπορεύετο εἰς κώμας*
ἢ εἰς πόλεις ἢ εἰς ἀγρούς, ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἐτίθεσαν τοὺς ἀσθε-
νοῦντας, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα κἂν τοῦ κρασπέδου τοῦ
ἱματίου αὐτοῦ ἅψωνται· καὶ ὅσοι ἂν ἥψαντο αὐτοῦ ἐσώζοντο.

VII

De lotione manuum et vana Pharisaeorum doctrina. Quae hominem polluant. Syrophoenissa. Sanatio surdi tardiloquique.

1 *Καὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καί τινες τῶν*
γραμματέων ἐλθόντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων. 2 *καὶ ἰδόντες τινὰς*
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὅτι κοιναῖς χερσίν, τοῦτ᾽ ἔστιν ἀνίπτοις,

41. T§ *παραθωσιν* 43. t H *κλασματα* | T§ *κοφινους* 47. *ην*: h add ⊣ *παλαι* ⊢ 48. *περι*: t pm [*και*] 49. T *περιπατ. επι τ. θαλασσ.* | *οτι φαντ. εστ.*: T *φαντασμα ειναι* 50. *ο δε*: T§ *και* 51. [T]H om *εκ περισσου* | *εξισταντο*: t add [*και εθαυμαζον*] 52. *αλλ ην*: t *ην γαρ* 53. T *διαπερ. ηλθ. επι την γην γεννησ.* 55. *οτι*: T add [*εκει*] 56. *εαν*: TH *αν* | *αγοραις*: h ⊣ *πλατειαις* ⊢ | *ηψαντο*: t *ηπτοντο* VII,1s. H *ελθ. απο ιεροσολυμων και ιδοντες — αρτους.*

45-52. Mt 14,22-33. Io 6,15-21. 51. (4,39.) 52. (3,5.) 53-56. Mt 14, 34-36. 56. (5,28.) VII,1-16. Mt 15,1-11. 1. (3,22. Io 1,19.) 2. (Lc 11,38.)

ἐσθίουσιν τοὺς ἄρτους, — 3 οἱ γὰρ Φαρισαῖοι καὶ πάντες οἱ Ἰου-
δαῖοι ἐὰν μὴ πυκνὰ νίψωνται τὰς χεῖρας οὐκ ἐσθίουσιν, κρα-
τοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, 4 καὶ ἀπὸ ἀγορᾶς ἐὰν μὴ
βαπτίσωνται οὐκ ἐσθίουσιν, καὶ ἄλλα πολλά ἐστιν ἃ παρέλαβον
κρατεῖν, βαπτισμοὺς ποτηρίων καὶ ξεστῶν καὶ χαλκίων — 5 καὶ
ἐπερωτῶσιν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς· διατί οὐ
περιπατοῦσιν οἱ μαθηταί σου κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυ-
τέρων, ἀλλὰ κοιναῖς χερσὶν ἐσθίουσιν τὸν ἄρτον; 6 ὁ δὲ εἶπεν
αὐτοῖς· καλῶς ἐπροφήτευσεν Ἡσαΐας περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν,
ὡς γέγραπται ὅτι οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χείλεσίν με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία
αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ· 7 μάτην δὲ σέβονταί με διδάσκον-
τες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων. *8 ἀφέντες τὴν ἐντολὴν*
τοῦ θεοῦ κρατεῖτε τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων. 9 καὶ ἔλεγεν
αὐτοῖς· καλῶς ἀθετεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, ἵνα τὴν παράδοσιν
ὑμῶν τηρήσητε. 10 Μωϋσῆς γὰρ εἶπεν· τίμα τὸν πατέρα σου
καὶ τὴν μητέρα σου, *καί·* ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα
θανάτῳ τελευτάτω. *11 ὑμεῖς δὲ λέγετε· ἐὰν εἴπῃ ἄνθρωπος τῷ*
πατρὶ ἢ τῇ μητρί· κορβᾶν, ὅ ἐστιν δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφελη-
θῇς, 12 οὐκέτι ἀφίετε αὐτὸν οὐδὲν ποιῆσαι τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί,
13 ἀκυροῦντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ τῇ παραδόσει ὑμῶν ᾗ παρεδώ-
κατε. καὶ παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε. 14 καὶ προσκαλεσά-
μενος πάλιν τὸν ὄχλον ἔλεγεν αὐτοῖς· ἀκούσατέ μου πάντες καὶ
σύνετε. 15 οὐδέν ἐστιν ἔξωθεν τοῦ ἀνθρώπου εἰσπορευόμενον εἰς
αὐτὸν ὃ δύναται κοινῶσαι αὐτόν· ἀλλὰ τὰ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκ-
πορευόμενά ἐστιν τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον. 17 Καὶ ὅτε
εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μαθη-
ταὶ αὐτοῦ τὴν παραβολήν. 18 καὶ λέγει αὐτοῖς· οὕτως καὶ ὑμεῖς
ἀσύνετοί ἐστε; οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ ἔξωθεν εἰσπορευόμενον εἰς
τὸν ἄνθρωπον οὐ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι, 19 ὅτι οὐκ εἰσπορεύε-
ται αὐτοῦ εἰς τὴν καρδίαν ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ εἰς τὸν

---

3. *πυκνα*: TH *πυγμη* 4. TH *απ αγορ.* | *βαπτισωνται*: H§ *ραντισωνται* | *χαλκιων*: T⊣h⊢ add *και κλινων* 5. t *οι μαθητ. σου ου περιπατ.* 6. *ειπ. αυτοις*: T add [*οτι*] | T* om *οτι* post *γεγρ.* | h *ο λαος ουτ.* | *τιμα*: h ⊣ *αγαπα* ⊢ 8. *ανθρωπων*: T add [*βαπτισμους ξεστων και ποτηριων και αλλα παρομοια τοιαυτα πολλα ποιειτε*] 9. *τηρησητε*: h ⊣ *στησητε* ⊢ 13. *τη παραδ. υμων*: h add ⊣ *τη μωρα* ⊢ 15. T *αυτον κοινωσ.* | *εστιν τα*: T pm [*εκεινα*] **16.** T [*ει τις εχει ωτα ακουειν ακουετω*] **17.** TH *εις οικον* 18. T *κοινωσαι;*

---

3. (Io 2,6.) 4. (Mt 23,25.) 6s. Is 29,13. (Ez 33,31.) 10. Ex 20,12. 21,17. [16. 4,23 al.] 17-23. Mt 15,12-20.

ἀφεδρῶνα ἐκπορεύεται, καθαρίζων πάντα τὰ βρώματα; [20] *ἔλεγεν
δὲ ὅτι τὸ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενον, ἐκεῖνο κοινοῖ τὸν
ἄνθρωπον.* [21] *ἔσωθεν γὰρ ἐκ τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων οἱ
διαλογισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορεύονται, πορνεῖαι, κλοπαί, φόνοι,*
[22] *μοιχεῖαι, πλεονεξίαι, πονηρίαι, δόλος, ἀσέλγεια, ὀφθαλμὸς
πονηρός, βλασφημία, ὑπερηφανία, ἀφροσύνη·* [23] *πάντα ταῦτα τὰ
πονηρὰ ἔσωθεν ἐκπορεύεται καὶ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.*

[24] *Ἐκεῖθεν δὲ ἀναστὰς ἀπῆλθεν εἰς τὰ ὅρια Τύρου. καὶ
εἰσελθὼν εἰς οἰκίαν οὐδένα ἠθέλησεν γνῶναι, καὶ οὐκ ἠδυνάσθη
λαθεῖν·* [25] *ἀλλὰ εὐθὺς ἀκούσασα γυνὴ περὶ αὐτοῦ, ἧς εἶχεν τὸ
θυγάτριον αὐτῆς πνεῦμα ἀκάθαρτον, εἰσελθοῦσα προσέπεσεν
πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ·* [26] *ἡ δὲ γυνὴ ἦν Ἑλληνίς, Συροφοινίκισσα
τῷ γένει. καὶ ἠρώτα αὐτὸν ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλῃ ἐκ τῆς θυγα-
τρὸς αὐτῆς.* [27] *καὶ ἔλεγεν αὐτῇ· ἄφες πρῶτον χορτασθῆναι τὰ
τέκνα· οὐ γάρ ἐστιν καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ τοῖς
κυναρίοις βαλεῖν.* [28] *ἡ δὲ ἀπεκρίθη καὶ λέγει αὐτῷ· ναί, κύριε·
καὶ τὰ κυνάρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης ἐσθίουσιν ἀπὸ τῶν ψιχίων
τῶν παιδίων.* [29] *καὶ εἶπεν αὐτῇ· διὰ τοῦτον τὸν λόγον ὕπαγε,
ἐξελήλυθεν ἐκ τῆς θυγατρός σου τὸ δαιμόνιον.* [30] *καὶ ἀπελθοῦσα
εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς εὗρεν τὸ παιδίον βεβλημένον ἐπὶ τὴν κλίνην
καὶ τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθός.*

[31] *Καὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὁρίων Τύρου ἦλθεν διὰ Σιδῶ-
νος εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας ἀνὰ μέσον τῶν ὁρίων
Δεκαπόλεως.* [32] *καὶ φέρουσιν αὐτῷ κωφὸν καὶ μογιλάλον, καὶ
παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα ἐπιθῇ αὐτῷ τὴν χεῖρα.* [33] *καὶ ἀπολαβό-
μενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ' ἰδίαν ἔβαλεν τοὺς δακτύλους εἰς
τὰ ὦτα αὐτοῦ καὶ πτύσας ἥψατο τῆς γλώσσης αὐτοῦ,* [34] *καὶ ἀνα-
βλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐστέναξεν, καὶ λέγει αὐτῷ· ἐφφαθά, ὅ
ἐστιν διανοίχθητι.* [35] *καὶ ἠνοίγησαν αὐτοῦ αἱ ἀκοαί, καὶ εὐθὺς
ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει ὀρθῶς.* [36] *καὶ
διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσιν· ὅσον δὲ αὐτοῖς διεστέλ-
λετο, αὐτοὶ μᾶλλον περισσότερον ἐκήρυσσον.* [37] *καὶ ὑπερπερισ-
σῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες· καλῶς πάντα πεποίηκεν, καὶ τοὺς
κωφοὺς ποιεῖ ἀκούειν καὶ ἀλάλους λαλεῖν.*

---

19. *αφεδρ.*: h ⊣*οχετον*⊢ | H *εκπορευεται;* — | TH *βρωματα.* 21s. t *μοιχει. πορν. φον.* [22] *κλοπ.* 24. T§ *Και εκειθεν αναστας* | *τυρου*: T[tH] add *και σιδωνος* | TH *ηθελεν* | T *ηδυνηθη* 25. TH *αλλ* | TH *ελθουσα* 26. Th *συρα φοινικισσα* 27. t *κ. βαλειν τ. κυναρ.* 28. *ναι, κυριε*: h ⊣*κυριε, αλλα*⊢ 29. T§ *το δαιμ. εκ της θυγ. σου* 32. T§ *μογγιλαλ.* 33. TH *τ. δακτυλ. αυτου* 35. *ηνοιγ.*: t pm [*ευθεως*] | TH om *ευθυς* 36. *λεγωσιν*: t *ειπωσιν* 37. *και τους*: h pm *ως*

24-30. Mt 15,21-28. 24. (9,30.) 30. (9,26.) 31. Mt 15,29. 32. (Mt 9,32. Lc 11,14.) 33. (8,23.) 34. (6,41. 8,12. Io 11,41.) 37. Mt 15,30s.

VIII

Satiantur quattuor milia. Ostentum caeleste recusatur. Fermentum Pharisaeorum. Caecus Bethsaidae. Iudicia de Christo. Calamitatum Christi et sectatorum eius necessitas.

1 Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις πάλιν πολλοῦ ὄχλου ὄντος καὶ
μὴ ἐχόντων τί φάγωσιν, προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς λέγει
αὐτοῖς· 2 σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς
προσμένουσίν μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν. 3 καὶ ἐὰν ἀπο-
λύσω αὐτοὺς νήστις εἰς οἶκον αὐτῶν, ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ· καί
τινες αὐτῶν ἀπὸ μακρόθεν ἥκασιν. 4 καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι πόθεν τούτους δυνήσεταί τις ὧδε χορτάσαι
ἄρτων ἐπ' ἐρημίας; 5 καὶ ἠρώτα αὐτούς· πόσους ἔχετε ἄρτους; οἱ
δὲ εἶπαν· ἑπτά. 6 καὶ παραγγέλλει τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆς
γῆς· καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἐδί-
δου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα παρατιθῶσιν· καὶ παρέθηκαν τῷ
ὄχλῳ. 7 καὶ εἶχαν ἰχθύδια ὀλίγα· καὶ εὐλογήσας αὐτὰ παρέ-
θηκεν. 8 καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν περισσεύματα
κλασμάτων ἑπτὰ σπυρίδας. 9 ἦσαν δὲ ὡς τετρακισχίλιοι· καὶ
ἀπέλυσεν αὐτούς.
10 Καὶ εὐθὺς ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ
ἦλθεν εἰς τὰ μέρη Δαλμανουθά. 11 καὶ ἐξῆλθον οἱ Φαρισαῖοι
καὶ ἤρξαντο συνζητεῖν αὐτῷ, ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ
τοῦ οὐρανοῦ, πειράζοντες αὐτόν. 12 καὶ ἀναστενάξας τῷ πνεύ-
ματι αὐτοῦ λέγει· τί ἡ γενεὰ αὕτη ζητεῖ σημεῖον; ἀμὴν λέγω ὑμῖν
εἰ δοθήσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον. 13 καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς πάλιν
ἐμβὰς ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέραν.
14 Καὶ ἐπελάθοντο λαβεῖν ἄρτους, καὶ εἰ μὴ ἕνα ἄρτον οὐκ
εἶχον μεθ' ἑαυτῶν ἐν τῷ πλοίῳ. 15 καὶ διεστέλλετο αὐτοῖς λέγων·
ὁρᾶτε, βλέπετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ τῆς ζύμης
Ἡρῴδου. 16 καὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους ὅτι ἄρτους οὐκ
ἔχομεν. 17 καὶ γνοὺς λέγει αὐτοῖς· τί διαλογίζεσθε ὅτι ἄρτους
οὐκ ἔχετε; οὔπω νοεῖτε οὐδὲ συνίετε; πεπωρωμένην ἔχετε τὴν
καρδίαν ὑμῶν; 18 ὀφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε, καὶ ὦτα ἔχοντες

VIII,2. h *ημεραις τρισιν* | [T]h om *μοι* 3. TH *νηστεις* | *και τινες*: t *τινες γαρ* | *ηκασιν*: tH *εισιν* 6. *ευχαριστησας*: t pm [*και*] 7. *παρεθηκεν*: TH *ειπεν και ταυτα παρατιθεναι* 8. H *σφυριδας* 9. *ησαν δε*: T add [*οι φαγοντες*] 10. *εμβας*: h add *αυτος* 12. t [*αυτου*] | [t]H§ om *υμιν* 13. *εμβας*: T add [*εις πλοιον*] 16. T§H *εχουσιν* 17. *γνους*: T add [*ο ιησους*]

VIII,1-9. Mt 15,32-39. (14,13ss. Mc 6,34-44. Lc 9,10ss. Io 6,1ss.) 10. Mt 15,39. 11-13. Mt 16,1-4. (12,38-40.) 14-21. Mt 16,5-12. Lc 12,1. 18. 4,12.

*οὐκ ἀκούετε, καὶ οὐ μνημονεύετε, 19 ὅτε τοὺς πέντε ἄρτους ἔκλασα
εἰς τοὺς πεντακισχιλίους, καὶ πόσους κοφίνους κλασμάτων πλή-
ρεις ἤρατε; λέγουσιν αὐτῷ· δώδεκα. 20 ὅτε καὶ τοὺς ἑπτὰ εἰς
τοὺς τετρακισχιλίους, πόσων σπυρίδων πληρώματα κλασμάτων
ἤρατε; καὶ λέγουσιν· ἑπτά. 21 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· οὔπω συνίετε;*

*22 Καὶ ἔρχονται εἰς Βηθσαϊδάν. καὶ φέρουσιν αὐτῷ τυφλόν,
καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα αὐτοῦ ἅψηται. 23 καὶ ἐπιλαβόμενος
τῆς χειρὸς τοῦ τυφλοῦ ἐξήνεγκεν αὐτὸν ἔξω τῆς κώμης, καὶ
πτύσας εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἐπηρώτα
αὐτὸν εἴ τι βλέπει. 24 καὶ ἀναβλέψας ἔλεγεν· βλέπω τοὺς
ἀνθρώπους, ὅτι ὡς δένδρα ὁρῶ περιπατοῦντας. 25 εἶτα πάλιν
ἐπέθηκεν τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ διέβλεψεν
καὶ ἀπεκατέστη, καὶ ἐνέβλεπεν δηλαυγῶς ἅπαντα. 26 καὶ ἀπέ-
στειλεν αὐτὸν εἰς οἶκον αὐτοῦ λέγων· μὴ εἰς τὴν κώμην εἰσέλθῃς.*

*27 Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς
κώμας Καισαρίας τῆς Φιλίππου· καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ λέγων αὐτοῖς· τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι
εἶναι; 28 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ λέγοντες ὅτι Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν,
καὶ ἄλλοι Ἡλείαν, ἄλλοι δὲ ὅτι εἷς τῶν προφητῶν. 29 καὶ αὐτὸς
ἐπηρώτα αὐτούς· ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς ὁ
Πέτρος λέγει αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ Χριστός. 30 καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς
ἵνα μηδενὶ λέγωσιν περὶ αὐτοῦ. 31 Καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς
ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμα-
σθῆναι ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμ-
ματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι.
32 καὶ παρρησίᾳ τὸν λόγον ἐλάλει. καὶ προσλαβόμενος ὁ Πέτρος
αὐτὸν ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ. 33 ὁ δὲ ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ ἐπετίμησεν Πέτρῳ καὶ λέγει· ὕπαγε ὀπίσω μου,
σατανᾶ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.*

*34 Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον σὺν τοῖς μαθηταῖς
αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς· ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν, ἀπαρνη-
σάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω
μοι. 35 ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει*

18. TH *ακουετε;* | T *μνημονευετε;* 19. TH om *και* 20. *οτε και:* T *οτε* [*δε*] H§ *οτε* | H *σφυριδ.* | *και λεγουσιν:* T *οι δε ειπον* t H *και λεγουσιν αυτω* 21. *ουπω:* T pm *πως* 22. *βηθσαιδαν:* h ⊣ *βηθανιαν* ⊢ 23. *εξηνεγκεν:* t *εξηγαγεν* | *αυτω:* t *αυτου* | t H§ *βλεπεις;* 25. T§H *εθηκεν* | *ενεβλεπεν:* t *ενεβλεψεν* | TH§ *τηλαυγ.* 26. *μη* (TH *μηδε*) *εις τ. κωμ. εισελθης:* h ⊣ *μηδενι ειπης εις την κωμην* ⊢ | *εισελθης:* T [t] add *μηδε ειπης τινι εν τη κωμη* 27. Ti T *καισαρειας* | T *λεγ.* [*αυτοις*] 28. *ειπαν:* T§ *απεκριθησαν* | T om *οτι* pr 33. *και λεγει:* t *λεγων* 34. *οστις:* TH *ει τις* | *ακολουθειν:* t H *ελθειν* 35. *ψυχην αυτου:* H§ *εαυτου ψυχην*

27-30. Mt 16,13-20. Lc 9,18-21. 31-33. Mt 16,21-23. Lc 9,22. 34-38. Mt 16,24-27. Lc 9,23-26. 35. Mt 10,39. Lc 17,33. Io 12,25.

αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ
εὐαγγελίου, σώσει αὐτήν. 36 *τί γὰρ ὠφελεῖ ἄνθρωπον κερδῆσαι*
τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῆναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; 37 *τί γὰρ δοῖ*
ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; 38 *ὃς γὰρ ἐὰν ἐπαισχυν-*
θῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ
ἁμαρτωλῷ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται αὐτόν,
ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν
ἁγίων. (IX) 1 *καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσίν τινες*
ὧδε τῶν ἑστηκότων οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου ἕως ἂν
ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.

IX

Transfiguratio; Elias. Christus sanat daemoniacum non sanatum ab apostolis. Messiae moriendum esse. Discipulorum ambitio et infans. Offensionum pericula; salitura ignis.

2 *Καὶ μετὰ ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον*
καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς
ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν μόνους, καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν
αὐτῶν, 3 *καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο στίλβοντα λευκὰ λίαν, οἷα*
γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται οὕτως λευκᾶναι. 4 *καὶ ὤφθη*
αὐτοῖς Ἡλείας σὺν Μωϋσεῖ, καὶ ἦσαν συνλαλοῦντες τῷ Ἰησοῦ.
5 *καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ· ῥαββεί, καλόν ἐστιν*
ἡμᾶς ὧδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ
Μωϋσεῖ μίαν καὶ Ἡλείᾳ μίαν. 6 *οὐ γὰρ ᾔδει τί ἀποκριθῇ· ἔκ-*
φοβοι γὰρ ἐγένοντο. 7 *καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς,*
καὶ ἐγένετο φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγα-
πητός, ἀκούετε αὐτοῦ. 8 *καὶ ἐξάπινα περιβλεψάμενοι οὐκέτι*
οὐδένα εἶδον ἀλλὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον μεθ' ἑαυτῶν. 9 *Καὶ κατα-*
βαινόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους, διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ
ἃ εἶδον διηγήσωνται, εἰ μὴ ὅταν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν
ἀναστῇ. 10 *καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν πρὸς ἑαυτοὺς συνζητοῦντες*
τί ἐστιν τὸ ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. 11 *καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν*
λέγοντες· ὅτι λέγουσιν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς ὅτι
Ἡλείαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; 12 *ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς· Ἡλείας ἐλθὼν*
πρῶτον ἀποκαθιστάνει πάντα. καὶ πῶς γέγραπται ἐπὶ τὸν υἱὸν

35. *ψυχ. αυτου*: T *εαυτου ψυχ.* | H [*εμου και*] 36. Th *ωφελησει τον ανθρ.* | T *εαν κερδηση . . κ. ζημιωθη* IX,2. TH^S om *τον* ante *ιωαν.* 3. T *εγενοντο* 4. T *μωυση* | T *συλλαλ.* 5. T *ραββι* | T *μωυση* 7. *εγεν.* sc: T^S *ηλθεν* 8. *αλλα*: H^S *ει μη* | *μεθ εαυτ.*: H^S post *ειδον* 9. t *καταβαιν. δε* | *απο*: tH^S *εκ* | t *διηγησ. α ειδον* 11. TH om *οι φαρ. και* 12. *εφη*: t *αποκριθεις ειπεν* | *ελθων*: [T]H pm *μεν* | H *αποκατιστανει*

38. Mt 10,33. Lc 12,9. IX,1. Mt 16,28. Lc 9,27. 2-8. Mt 17,1-8. Lc 9,28-36. 7. 2 Pe 1,17. (Mt 3,17. Mc 1,11. Lc 3,22.) 9-13. Mt 17,9-12. 9. Lc 9,36. 11ss. Mal 4,5s.

τοῦ ἀνθρώπου; ἵνα πολλὰ πάθῃ καὶ ἐξουθενωθῇ. 13 *ἀλλὰ λέγω*
ὑμῖν ὅτι καὶ Ἠλείας ἐλήλυθεν, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ὅσα ἤθελον,
καθὼς γέγραπται ἐπ᾽ αὐτόν.

14 *Καὶ ἐλθόντες πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶδον ὄχλον πολὺν περὶ*
αὐτοὺς καὶ γραμματεῖς συνζητοῦντας πρὸς αὐτούς. 15 *καὶ εὐθὺς*
πᾶς ὁ ὄχλος ἰδόντες αὐτὸν ἐξεθαμβήθησαν, καὶ προστρέχοντες
ἠσπάζοντο αὐτόν. 16 *καὶ ἐπηρώτησεν αὐτούς· τί συνζητεῖτε πρὸς*
αὐτούς; 17 *καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ εἷς ἐκ τοῦ ὄχλου· διδάσκαλε,*
ἤνεγκα τὸν υἱόν μου πρός σε, ἔχοντα πνεῦμα ἄλαλον, 18 *καὶ ὅπου*
ἐὰν αὐτὸν καταλάβῃ ῥήσσει, καὶ ἀφρίζει καὶ τρίζει τοὺς ὀδόντας
καὶ ξηραίνεται· καὶ εἶπα τοῖς μαθηταῖς σου ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσιν,
καὶ οὐκ ἴσχυσαν. 19 *ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει· ὦ γενεὰ*
ἄπιστος, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν;
φέρετε αὐτὸν πρός με. 20 *καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐτόν. καὶ*
ἰδὼν αὐτόν, τὸ πνεῦμα εὐθὺς συνεσπάραξεν αὐτόν, καὶ πεσὼν
ἐπὶ τῆς γῆς ἐκυλίετο ἀφρίζων. 21 *καὶ ἐπηρώτησεν τὸν πατέρα*
αὐτοῦ· πόσος χρόνος ἐστὶν ὡς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ; ὁ δὲ εἶπεν·
ἐκ παιδιόθεν· 22 *καὶ πολλάκις καὶ εἰς πῦρ αὐτὸν ἔβαλεν καὶ εἰς*
ὕδατα, ἵνα ἀπολέσῃ αὐτόν· ἀλλὰ εἴ τι δύνῃ, βοήθησον ἡμῖν σπλαγ-
χνισθεὶς ἐφ᾽ ἡμᾶς. 23 *ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ τὸ εἰ δύνῃ; πάντα*
δυνατὰ τῷ πιστεύοντι. 24 *εὐθὺς κράξας ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου*
ἔλεγεν· πιστεύω· βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ. 25 *ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς*
ὅτι ἐπισυντρέχει ὁ ὄχλος, ἐπετίμησεν τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ
λέγων αὐτῷ· τὸ ἄλαλον καὶ κωφὸν πνεῦμα, ἐγὼ ἐπιτάσσω σοι,
ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν. 26 *καὶ κράξας*
καὶ πολλὰ σπαράξας ἐξῆλθεν· καὶ ἐγένετο ὡσεὶ νεκρός, ὥστε
τοὺς πολλοὺς λέγειν ὅτι ἀπέθανεν. 27 *ὁ δὲ Ἰησοῦς κρατήσας*
τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἤγειρεν αὐτόν, καὶ ἀνέστη. 28 *καὶ εἰσελθόντος*
αὐτοῦ εἰς οἶκον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κατ᾽ ἰδίαν ἐπηρώτων αὐτόν·
ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; 29 *καὶ εἶπεν αὐτοῖς·*
τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελθεῖν εἰ μὴ ἐν προσευχῇ.

---

12. TH om; post *ανθρωπου* | TH *εξουδενηθη* (H;) 14. t *ελθων .. ειδεν* | H *ειδαν* 18. *ρησσει*: TH add *αυτον* | t *ειπον* 20. T§ *εσπαραξεν* 21. *ως*: t *εξ ου* 22. *αυτον*: T§ post *πολλακις* | TH *αλλ* 23. H *αυτω· το·* h *αυτω το·* | *δυνη* (TH,): t add [*πιστευσαι*] 24. *ευθυς*: T pm [*και*] | *ελεγεν*: h pm ⊣ *μετα δακρυων* ⊢ 25. *ο οχλος*: TH om *ο* | t *σοι επιτασσω* 29. *προσευχη*: T [t] ⊣ h ⊢ add *και νηστεια*

---

13. Mt 11,14. (1 Reg 19,2. 10.) 14-29. Mt 17,14-21. Lc 9,37-42. 14. (8,11.) 20. (3,11.) 23. (11,23s. Mt 21,21s. Lc 17,6.) 24. (Lc 17,5.) 26. (1,26.) 30-32. Mt 17,22s. Lc 9,43-45.

30 *Κἀκεῖθεν ἐξελθόντες παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ
οὐκ ἤθελεν ἵνα τις γνοῖ·* 31 *ἐδίδασκεν γὰρ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ,
καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς
χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ ἀποκτανθεὶς
μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται.* 32 *οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα, καὶ
ἐφοβοῦντο αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.*

33 *Καὶ ἦλθον εἰς Καφαρναούμ. καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ γενόμενος
ἐπηρώτα αὐτούς· τί ἐν τῇ ὁδῷ διελογίζεσθε;* 34 *οἱ δὲ ἐσιώπων·
πρὸς ἀλλήλους γὰρ διελέχθησαν ἐν τῇ ὁδῷ τίς μείζων.* 35 *καὶ
καθίσας ἐφώνησεν τοὺς δώδεκα, καὶ λέγει αὐτοῖς· εἴ τις θέλει
πρῶτος εἶναι, ἔσται πάντων ἔσχατος καὶ πάντων διάκονος.* 36 *καὶ
λαβὼν παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ ἐναγκαλισάμενος
αὐτὸ εἶπεν αὐτοῖς·* 37 *ὃς ἂν ἓν τῶν παιδίων τούτων δέξηται ἐπὶ
τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἂν ἐμὲ δέχηται, οὐκ ἐμὲ
δέχεται ἀλλὰ τὸν ἀποστείλαντά με.* 38 *Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰωάννης·
διδάσκαλε, εἴδομέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια,
ὃς οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν, καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἠκολούθει
ἡμῖν.* 39 *ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· μὴ κωλύετε αὐτόν· οὐδεὶς γάρ ἐστιν
ὃς ποιήσει δύναμιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου καὶ δυνήσεται ταχὺ κακο-
λογῆσαί με·* 40 *ὃς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐστίν.*
41 *ὃς γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος ἐν ὀνόματί μου, ὅτι
Χριστοῦ ἐστέ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν
αὐτοῦ.* 42 *Καὶ ὃς ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν
πιστευόντων, καλόν ἐστιν αὐτῷ μᾶλλον εἰ περίκειται μύλος ὀνικὸς
περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν.* 43 *καὶ
ἐὰν σκανδαλίσῃ σε ἡ χείρ σου, ἀπόκοψον αὐτήν· καλόν ἐστίν σε
κυλλὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωήν, ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα ἀπελθεῖν
εἰς τὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον.* 45 *καὶ ἐὰν ὁ πούς σου
σκανδαλίζῃ σε, ἀπόκοψον αὐτόν· καλόν ἐστίν σε εἰσελθεῖν εἰς τὴν
ζωὴν χωλόν, ἢ τοὺς δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν.*
47 *καὶ ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζῃ σε, ἔκβαλε αὐτόν· καλόν
σε ἐστὶν μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ἢ
δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν,* 48 ὅπου ὁ σκώληξ

30. T§H§ *επορευοντο* 31. t H *ελεγ.* [*αυτοις*] 34. t [*εν τη οδω*] 37. H [*ἓν*] | TH *των τοιουτων παιδι.* | *δεχηται*: t *δεξηται* 38. *ο ιωαν* : T add *λεγων* | H *ειδαμεν* | [T]tH om *ος ουκ ακολ. ημιν* | h ⊣ *ος ουκ ακολ. μεθ ημων, και εκωλυομεν* (t *-σαμεν*) *αυτον* (om *οτι ουκ ηκολ. ημιν*) ⊢ | *ηκολουθει*: T *ακολουθει* 41. TH om *μου* | T§ *απολεσει* 42. t [*τουτων*] | T *τ. πιστευ. εις εμε* t *τ. πιστιν εχοντων* [*εις εμε*] 43. T h *σκανδαλιζη* 44. T [*οπου ο σκωληξ αυτων ου τελευτα και το πυρ ου σβεννυται*] 46. T ut v. 44. 47. t *καλον σοι εστ.* | [t] H§ om *την* sc | *γεενναν*: t add [*του πυρος*]

30. (7,24.) 33-37. Mt 18,1-5. Lc 9,46-48. 35. 10,43. 37. Mt 10,40. Io 13,20. 38-40. Lc 9,49s. 41. Mt 10,42. 42-47. Mt 18,6-9. 42. Lc 17,2. 43. Mt 5,30. 18,8. 47. Mt 5,29. 48. Is 66,24.

αὐτῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται. 49 πᾶς γὰρ πυρὶ
ἁλισθήσεται. 50 καλὸν τὸ ἅλα· ἐὰν δὲ τὸ ἅλα ἄναλον γένηται,
ἐν τίνι αὐτὸ ἀρτύσετε; ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἅλα καὶ εἰρηνεύετε ἐν
ἀλλήλοις.

X

Responsio de repudio. Infantes admissi. Iuvenis dives divitiarumque pericula. Discipulorum praemia. Messiae mors. Ambitio filiorum Zebedaei. Bartimaeus caecus.

1 Καὶ ἐκεῖθεν ἀναστὰς ἔρχεται εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας καὶ
πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ συνπορεύονται πάλιν ὄχλοι πρὸς αὐτόν,
καὶ ὡς εἰώθει πάλιν ἐδίδασκεν αὐτούς. 2 καὶ προσελθόντες οἱ
Φαρισαῖοι ἐπηρώτων αὐτὸν εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ γυναῖκα ἀπολῦσαι,
πειράζοντες αὐτόν. 3 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· τί ὑμῖν
ἐνετείλατο Μωϋσῆς; 4 οἱ δὲ εἶπαν· ἐπέτρεψεν Μωϋσῆς βιβλίον
ἀποστασίου γράψαι καὶ ἀπολῦσαι. 5 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς·
πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἔγραψεν ὑμῖν τὴν ἐντολὴν ταύτην.
6 ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς· 7 ἕνε-
κεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν
μητέρα αὐτοῦ, 8 καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν, ὥστε οὐκέτι
εἰσὶν δύο ἀλλὰ μία σάρξ. 9 ὃ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος
μὴ χωριζέτω. 10 καὶ εἰς τὴν οἰκίαν πάλιν οἱ μαθηταὶ περὶ τούτου
ἐπηρώτων αὐτόν. 11 καὶ λέγει αὐτοῖς· ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα
αὐτοῦ καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν· 12 καὶ ἐὰν αὐτὴ
ἀπολύσασα τὸν ἄνδρα αὐτῆς γαμήσῃ ἄλλον, μοιχᾶται.
13 Καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδία ἵνα ἅψηται αὐτῶν· οἱ δὲ μα-
θηταὶ ἐπετίμων τοῖς προσφέρουσιν. 14 ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἠγα-
νάκτησεν καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός με,
μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.
15 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἂν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς
παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. 16 καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὰ
κατευλόγει, τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτά.
17 Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδόν, προσδραμὼν εἷς καὶ

---

49. *πας γαρ πυρι αλισθησ.*: h ⊣ *πασα γαρ θυσια αλι αλισθησ.* ⊢ | *αλισθησ.*: T§ add [*και πασα θυσια αλι αλισθησ.*] 50. *αλα* pr et sc: TH *αλας* X,1. T *συμπορευονται* 2. T[H] *προσελθοντες φαρισαιοι* 5. t *και αποκριθεις ο ιησ. ειπ.* 6. *αυτους* (H [*αυτους*]): t add *ο θεος* 7. *μητερα* (TH om *αυτου* sc): T[t] add *και προσκολληθησεται προς την γυναικα αυτου* 10. T§ *επηρωτησαν* 13. H *ινα αυτ. αψητ.* | *επετιμ. τ. προσφερ.*: t H *επετιμησαν αυτοις*

[49. Lev 2,13.] 50. Mt 5,13. Lc 14,34. X,1-12. Mt 19,1-9. 4. Deut 24,1. Mt 5,31. 6ss. Gen 1,27. 2,24. 11. Mt 5,32. Lc 16,18. 13-16. Mt 19,13-15. Lc 18,15-17. 17-27. Mt 19,16-26. Lc 18,18-27.

γονυπετήσας αὐτὸν ἐπηρώτα αὐτόν· διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσω
ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; 18 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· τί
με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ θεός. 19 τὰς
ἐντολὰς οἶδας· μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύσῃς, μὴ κλέψῃς, μὴ
ψευδομαρτυρήσῃς, μὴ ἀποστερήσῃς, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ
τὴν μητέρα σου. 20 ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ· διδάσκαλε, ταῦτα πάντα
ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. 21 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ
ἠγάπησεν αὐτὸν καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἕν σε ὑστερεῖ· ὕπαγε, ὅσα ἔχεις
πώλησον καὶ δὸς τοῖς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ,
καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. 22 ὁ δὲ στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ ἀπῆλθεν
λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά. 23 καὶ περιβλεψάμενος
ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρή-
ματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελεύσονται. 24 οἱ δὲ
μαθηταὶ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν
ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς· τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστιν εἰς τὴν
βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν· 25 εὐκοπώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ
τῆς τρυμαλιᾶς τῆς ῥαφίδος διελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν
τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. 26 οἱ δὲ περισσῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες
πρὸς ἑαυτούς· καὶ τίς δύναται σωθῆναι; 27 ἐμβλέψας αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς λέγει· παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατον, ἀλλʼ οὐ παρὰ θεῷ·
πάντα γὰρ δυνατὰ παρὰ τῷ θεῷ.

28 Ἤρξατο λέγειν ὁ Πέτρος αὐτῷ· ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα
καὶ ἠκολουθήκαμέν σοι. 29 ἔφη ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδείς
ἐστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἢ μητέρα ἢ
πατέρα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ ἕνεκεν τοῦ εὐαγγελίου,
30 ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ οἰκίας
καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφὰς καὶ μητέρας καὶ τέκνα καὶ ἀγροὺς
μετὰ διωγμῶν, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον.
31 πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι.

32 Ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦν
προάγων αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐθαμβοῦντο, οἱ δὲ ἀκολουθοῦντες
ἐφοβοῦντο. καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς δώδεκα ἤρξατο αὐτοῖς

19. tH *μη φον. μη μοιχ.* h ⊣ *μη μοιχ. μη πορνευσης* ⊢ | TH om *σου* sc 20. *ο δε*: T[t] add *αποκριθεις* | *εφη*: t *ειπεν* 21. T§ *εν σοι υστερει* | T[H] om *τοις* 24. *δυσκολον εστιν*: T[t] add *τους πεποιθοτας επι χρημασιν* 25. TH§ *δια τρυμαλιας ραφιδος* | *διελθειν*: t *εισελθειν* 26. *εαυτους*: tH *αυτον* 27. *αδυνατον — τω θεω*: h ⊣ *αδυν. εστιν, παρα δε τω θεω δυνατον* ⊢ | *δυνατα*: t add [*εστιν*] | *τω*: H [*τω*] 28. T§ *ηρξ. ο πετρ. λεγ. αυτω* 29. T *αποκριθεις ο ιησ. ειπεν* t *και αποκρ. κτλ.* s. *εφη ο ιησ.* | *ενεκεν* sc: H [*ενεκεν*] 30. *οικιας κτλ*: h ⊣ *ος δε αφηκεν οικιαν κ. αδελφας κ. αδελφους κ. μητερα κ. τεκ. κ. αγρ. μ. διωγμου εν τω αιω. τω ερχ. ζω. αιων. λημψεται* ⊢ | Th *μητερα* 31. H [*οι*] *εσχατοι*

19. Ex 20,12-16. 28-31. Mt 19,27-30. Lc 18,28-30. 32-34. Mt 20,17-19. Lc 18,31-33.

λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν, 33 *ὅτι ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς*
Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρ-
χιερεῦσιν καὶ τοῖς γραμματεῦσιν, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ
καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν, 34 *καὶ ἐμπαίξουσιν αὐτῷ*
καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν καὶ ἀποκτενοῦσιν,
καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται.

35 *Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης οἱ υἱοὶ*
Ζεβεδαίου, λέγοντες αὐτῷ· διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὃ ἐὰν αἰτή-
σωμέν σε ποιήσῃς ἡμῖν. 36 *ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· τί θέλετέ με*
ποιήσω ὑμῖν; 37 *οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· δὸς ἡμῖν ἵνα εἷς σου ἐκ*
δεξιῶν καὶ εἷς σου ἐξ ἀριστερῶν καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου.
38 *ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε*
πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, ἢ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι
βαπτισθῆναι; 39 *οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· δυνάμεθα. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν*
αὐτοῖς· τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ
βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε· 40 *τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου ἢ ἐξ*
εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται.

41 *Καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἤρξαντο ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου*
καὶ Ἰωάννου. 42 *καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς λέγει*
αὐτοῖς· οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύου-
σιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. 43 *οὐχ*
οὕτως δέ ἐστιν ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἂν θέλῃ μέγας γενέσθαι ἐν
ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διάκονος, 44 *καὶ ὃς ἂν θέλῃ ὑμῶν γενέσθαι*
πρῶτος, ἔσται πάντων δοῦλος. 45 *καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου*
οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

46 *Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱερειχώ. καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἀπὸ*
Ἱερειχὼ καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ ὄχλου ἱκανοῦ ὁ υἱὸς Τιμαίου
Βαρτιμαῖος, τυφλὸς προσαίτης, ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδόν. 47 *καὶ*
ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζαρηνός ἐστιν, ἤρξατο κράζειν καὶ
λέγειν· υἱὲ Δαυεὶδ Ἰησοῦ, ἐλέησόν με. 48 *καὶ ἐπετίμων αὐτῷ*
πολλοὶ ἵνα σιωπήσῃ· ὁ δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν· υἱὲ Δαυείδ,
ἐλέησόν με. 49 *καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· φωνήσατε αὐτόν. καὶ*
φωνοῦσιν τὸν τυφλὸν λέγοντες αὐτῷ· θάρσει, ἔγειρε, φωνεῖ σε.
50 *ὁ δὲ ἀποβαλὼν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ ἀναπηδήσας ἦλθεν πρὸς τὸν*

---

34. T *κ. αποκτεν.* [*αυτον*] 35. *υιοι*: H pm [*δυο*] 36. TH§ om *με* 37. TH om *σου* sc 43. *εσται*: h *εστω* 44. *ος αν*: T *ος εαν* | *υμων*: t H *εν υμιν* | *γενεσθαι*: T§H *ειναι* 46. t *ερχεται* | T *ιεριχω* | TH *βαρτίμαιος* 47. h *εστ. ο ναζαρην.*

35-40. Mt 20,20-23. 37. (Ps 110,1.) 38. (14,36. Mt 26,39. Lc 12,50.) 39. (Act 12,2.) 41-45. Mt 20,24-28. Lc 22,25-27. 43. (9,35. Mt 23,11.) 46-52. Mt 20,29-34. Lc 18,35-43.

*Ἰησοῦν. 51 καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· τί σοι θέλεις
ποιήσω; ὁ δὲ τυφλὸς εἶπεν αὐτῷ· ῥαββουνί, ἵνα ἀναβλέψω. 52 ὁ
δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ὕπαγε, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ
εὐθὺς ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ἐν τῇ ὁδῷ.*

XI

Solemnis ingressio. Imprecatio ficus. Purgatio templi. De fide, precibus et placabilitate. De baptismo Iohannis.

*1 Καὶ ὅτε ἐγγίζουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ εἰς Βηθανίαν πρὸς
τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ 2 καὶ
λέγει αὐτοῖς· ὑπάγετε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν, καὶ
εὐθὺς εἰσπορευόμενοι εἰς αὐτὴν εὑρήσετε πῶλον δεδεμένον ἐφ᾽
ὃν οὐδεὶς ἀνθρώπων οὔπω κεκάθικεν· λύσατε αὐτὸν καὶ φέρετε.
3 καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ· τί ποιεῖτε τοῦτο; εἴπατε· ὁ κύριος αὐτοῦ
χρείαν ἔχει, καὶ εὐθὺς αὐτὸν ἀποστέλλει πάλιν ὧδε. 4 καὶ ἀπῆλθον
καὶ εὗρον τὸν πῶλον δεδεμένον πρὸς τὴν θύραν ἔξω ἐπὶ τοῦ ἀμ-
φόδου, καὶ λύουσιν αὐτόν. 5 καί τινες τῶν ἐκεῖ ἑστηκότων ἔλεγον
αὐτοῖς· τί ποιεῖτε λύοντες τὸν πῶλον; 6 οἱ δὲ εἶπαν αὐτοῖς καθὼς
εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἀφῆκαν αὐτούς. 7 καὶ φέρουσιν τὸν πῶλον
πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ
ἐκάθισεν ἐπ᾽ αὐτόν. 8 καὶ πολλοὶ τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔστρωσαν
εἰς τὴν ὁδόν, ἄλλοι δὲ στιβάδας, κόψαντες ἐκ τῶν ἀγρῶν. 9 καὶ
οἱ προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον· ὡσαννά, εὐλογη-*
μένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου· *10 εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη
βασιλεία τοῦ πατρὸς ἡμῶν Δαυείδ, ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις.*

*11 Καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα εἰς τὸ ἱερόν· καὶ περιβλεψά-
μενος πάντα, ὀψὲ ἤδη οὔσης τῆς ὥρας, ἐξῆλθεν εἰς Βηθανίαν
μετὰ τῶν δώδεκα.*

*12 Καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξελθόντων αὐτῶν ἀπὸ Βηθανίας ἐπεί-
νασεν. 13 καὶ ἰδὼν συκῆν ἀπὸ μακρόθεν ἔχουσαν φύλλα, ἦλθεν
εἰ ἄρα τι εὑρήσει ἐν αὐτῇ, καὶ ἐλθὼν ἐπ᾽ αὐτὴν οὐδὲν εὗρεν εἰ*

---

51. T *τι θελ. ποιησω σοι* | H *ραββουνει* h ⸆*κυριε ραββει*⸇ 52. t H *και ο ιησ.* XI, 1. *και εις βηθαν.*: TH§ *εις βηθφαγη* (t [*εις βηθφ.*]) *και βηθαν.* | *των ελαι.*: h *το ελαι.* 2. TH *ουδ. ουπω ανθρωπ.* | t H *εκαθισεν* 3. *ειπατε*: t add [*οτι*] | t *αυτ. αποστ.* [*παλ.*] h *αποστ. παλ. αυτ.* 4. TH om *τον* et *την* 6. T *ειπον* 7. *αυτων*: h *εαυτων* 8. *κοψαντες*: t *εκοπτον* 9. 10. TH *ὡσαννα* 11. T§h *οψιας* | h [*της ωρας*]

---

52. 5,34. XI, 1-10. Mt 21,1-11. Lc 19,29-38. Io 12,12-15. 8. (2 Reg 9,13.) 9. Ps 118,26. 11. (Mt 21,17.) 12-14. Mt 21,18ss.

μὴ φύλλα· ὁ γὰρ καιρὸς οὐκ ἦν σύκων. 14 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν
αὐτῇ· μηκέτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐκ σοῦ μηδεὶς καρπὸν φάγοι. καὶ
ἤκουον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.
15 Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν
ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας καὶ τοὺς ἀγοράζοντας ἐν τῷ
ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν καὶ τὰς καθέδρας τῶν
πωλούντων τὰς περιστερὰς κατέστρεψεν, 16 καὶ οὐκ ἤφιεν ἵνα
τις διενέγκῃ σκεῦος διὰ τοῦ ἱεροῦ, 17 καὶ ἐδίδασκεν καὶ ἔλεγεν
αὐτοῖς· οὐ γέγραπται ὅτι ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται
πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν; ὑμεῖς δὲ πεποιήκατε αὐτὸν σπήλαιον λῃστῶν.
18 καὶ ἤκουσαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, καὶ ἐζήτουν πῶς
αὐτὸν ἀπολέσωσιν· ἐφοβοῦντο γὰρ αὐτόν, πᾶς γὰρ ὁ ὄχλος ἐξε-
πλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.
19 Καὶ ὅταν ὀψὲ ἐγένετο, ἐξεπορεύετο ἔξω τῆς πόλεως.
20 Καὶ παραπορευόμενοι πρωῒ εἶδον τὴν συκῆν ἐξηραμμένην
ἐκ ῥιζῶν. 21 καὶ ἀναμνησθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ· ῥαββεί, ἴδε
ἡ συκῆ ἣν κατηράσω ἐξήρανται. 22 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς λέγει
αὐτοῖς· ἔχετε πίστιν θεοῦ. 23 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν εἴπῃ
τῷ ὄρει τούτῳ· ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ μὴ
διακριθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ πιστεύῃ ὅτι ὃ λαλεῖ γίνεται,
ἔσται αὐτῷ. 24 διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πάντα ὅσα προσεύχεσθε
καὶ αἰτεῖσθε, πιστεύετε ὅτι ἐλάβετε, καὶ ἔσται ὑμῖν. 25 καὶ ὅταν
στήκετε προσευχόμενοι, ἀφίετε εἴ τι ἔχετε κατά τινος, ἵνα καὶ ὁ
πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν.
27 Καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ ἐν τῷ ἱερῷ περι-
πατοῦντος αὐτοῦ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμ-
ματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι, 28 καὶ ἔλεγον αὐτῷ· ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ
ταῦτα ποιεῖς; ἢ τίς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἔδωκεν ἵνα ταῦτα
ποιῇς; 29 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἐπερωτήσω ὑμᾶς ἕνα λόγον,
καὶ ἀποκρίθητέ μοι, καὶ ἐρῶ ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.
30 τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀνθρώπων; ἀπο-
κρίθητέ μοι. 31 καὶ διελογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες· ἐὰν
εἴπωμεν· ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ· διατί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ;

13. t *ου γαρ ην ο καιρ. συκων* 17. *και ελεγεν*: t *λεγων* | H§ om *αυτοις* 18. *πας γαρ*: t *οτι πας* | TH *εξεπλησσετο* 19. *οταν*: t *οτε* | TH§ *εξεπορευοντο* 21. T *ραββι* 23. *αμην*: T add [*γαρ*] | T§ *πιστευση* | *λαλει*: t *λεγει* 28. *η τις*: T§ *και τις* | T§H *εδωκ. τ. εξουσ. ταυτ.* 29. *υμας*: t add [*καγω*] 31. T[H] om *ουν*

15-18. Mt 21,12-16. Lc 19,45-48. Io 2,14-17. 17. Is 56,7. Ier 7,11. 20-24. Mt 21,20-22. 23. (Lc 17,6.) 25. Mt 6,14. [26. Mt 6,15.] 27-33. Mt 21,23-27. Lc 20,1-8.

32 ἀλλὰ εἴπωμεν· ἐξ ἀνθρώπων; ἐφοβοῦντο τὸν λαόν· ἅπαντες
γὰρ εἶχον τὸν Ἰωάννην ὄντως ὅτι προφήτης ἦν. 33 καὶ ἀποκρι-
θέντες τῷ Ἰησοῦ λέγουσιν· οὐκ οἴδαμεν. καὶ ὁ Ἰησοῦς λέγει
αὐτοῖς· οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

XII

Parabola de vinitoribus filii occisoribus; lapis repudiatus. Agitur de censu, resurrectione, principali praecepto, Davidis filio, legis peritorum ambitione et avaritia. Munusculum viduae.

1 Καὶ ἤρξατο αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς λαλεῖν. ἀμπελῶνα ἄνθρω-
πος ἐφύτευσεν, καὶ περιέθηκεν φραγμὸν καὶ ὤρυξεν ὑπολήνιον καὶ
ᾠκοδόμησεν πύργον, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν.
2 καὶ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωργοὺς τῷ καιρῷ δοῦλον, ἵνα παρὰ
τῶν γεωργῶν λάβῃ ἀπὸ τῶν καρπῶν τοῦ ἀμπελῶνος· 3 καὶ λα-
βόντες αὐτὸν ἔδειραν καὶ ἀπέστειλαν κενόν. 4 καὶ πάλιν ἀπέ-
στειλεν πρὸς αὐτοὺς ἄλλον δοῦλον· κἀκεῖνον ἐκεφαλίωσαν καὶ
ἠτίμασαν. 5 καὶ ἄλλον ἀπέστειλεν· κἀκεῖνον ἀπέκτειναν, καὶ πολ-
λοὺς ἄλλους, οὓς μὲν δέροντες, οὓς δὲ ἀποκτέννοντες. 6 ἔτι ἕνα
εἶχεν υἱὸν ἀγαπητόν· ἀπέστειλεν αὐτὸν ἔσχατον πρὸς αὐτοὺς λέγων
ὅτι ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. 7 ἐκεῖνοι δὲ οἱ γεωργοὶ πρὸς
ἑαυτοὺς εἶπαν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν
αὐτόν, καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία. 8 καὶ λαβόντες ἀπέκτειναν
αὐτόν, καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος. 9 τί ποιήσει ὁ
κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργούς,
καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις. 10 οὐδὲ τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέ-
γνωτε· λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη
εἰς κεφαλὴν γωνίας· 11 παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη καὶ ἔστιν
θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; 12 καὶ ἐζήτουν αὐτὸν κρατῆσαι,
καὶ ἐφοβήθησαν τὸν ὄχλον· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν
παραβολὴν εἶπεν. καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.

13 Καὶ ἀποστέλλουσιν πρὸς αὐτόν τινας τῶν Φαρισαίων καὶ
τῶν Ἡρῳδιανῶν, ἵνα αὐτὸν ἀγρεύσωσιν λόγῳ. 14 καὶ ἐλθόντες
λέγουσιν αὐτῷ· διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ οὐ μέλει σοι

32. *λαον*: t H *οχλον* | *ειχον*: h ⊣ *ηδεισαν* ⊢ 33. t *λεγουσ. τω ιησου* | *κ. ο ιησ.*: t add [*αποκριθεις*] XII, 1. T§ *αμπελ. εφυτ. ανθρωπ.* | T *εξεδοτο* 3. t *οι δε λαβοντ.* 4. T *εκεφαλαιωσ.* | T§ *ητιμησαν* 5. H *αποκτεννυντ.* 6. H *ειχεν*, t *εχων* | *αυτον*: t pm [*και*] | t *προς αυτους εσχατ.* 7. t *ειπ. προς εαυτ.* 8. t *αυτ. απεκτ.* 9. *τι*: T [t] add *ουν* 12. H *απηλθαν*

XII,1-12. Mt 21,33-46. Lc 20,9-19. 1. Is 5,1. 10s. Ps 118,22s. 13-17. Mt 22,15-22. Lc 20,20-26.

περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων, ἀλλ᾽ ἐπ᾽
ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ διδάσκεις· ἔξεστιν κῆνσον Καίσαρι
δοῦναι ἢ οὔ; δῶμεν ἢ μὴ δῶμεν; 15 ὁ δὲ ἰδὼν αὐτῶν τὴν ὑπόκρι-
σιν εἶπεν αὐτοῖς· τί με πειράζετε; φέρετέ μοι δηνάριον ἵνα ἴδω.
16 οἱ δὲ ἤνεγκαν. καὶ λέγει αὐτοῖς· τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ
ἐπιγραφή; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· Καίσαρος. 17 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν
αὐτοῖς· τὰ Καίσαρος ἀπόδοτε Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ.
καὶ ἐξεθαύμαζον ἐπ᾽ αὐτῷ.

18 Καὶ ἔρχονται Σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτόν, οἵτινες λέγουσιν
ἀνάστασιν μὴ εἶναι, καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες· 19 διδάσκαλε,
Μωϋσῆς ἔγραψεν ἡμῖν ὅτι ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ καὶ κατα-
λίπῃ γυναῖκα καὶ μὴ ἀφῇ τέκνον, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ
τὴν γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. 20 ἑπτὰ
ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος ἔλαβεν γυναῖκα, καὶ ἀποθνήσκων οὐκ
ἀφῆκεν σπέρμα. 21 καὶ ὁ δεύτερος ἔλαβεν αὐτήν, καὶ ἀπέθανεν
μὴ καταλιπὼν σπέρμα· καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως· 22 καὶ οἱ ἑπτὰ
οὐκ ἀφῆκαν σπέρμα. ἔσχατον πάντων καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν.
23 ἐν τῇ ἀναστάσει, ὅταν ἀναστῶσιν, τίνος αὐτῶν ἔσται γυνή; οἱ
γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα. 24 ἔφη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· οὐ διὰ
τοῦτο πλανᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ
θεοῦ; 25 ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶσιν, οὔτε γαμοῦσιν οὔτε
γαμίζονται, ἀλλ᾽ εἰσὶν ὡς ἄγγελοι ἐν τοῖς οὐρανοῖς. 26 περὶ δὲ
τῶν νεκρῶν, ὅτι ἐγείρονται, οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῇ βίβλῳ Μωϋσέως
ἐπὶ τοῦ βάτου πῶς εἶπεν αὐτῷ ὁ θεὸς λέγων· ἐγὼ ὁ θεὸς Ἀβραὰμ
καὶ ὁ θεὸς Ἰσαὰκ καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ; 27 οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς νεκρῶν
ἀλλὰ ζώντων. πολὺ πλανᾶσθε.

28 Καὶ προσελθὼν εἷς τῶν γραμματέων, ἀκούσας αὐτῶν συνζη-
τούντων, ἰδὼν ὅτι καλῶς ἀπεκρίθη αὐτοῖς, ἐπηρώτησεν αὐτόν·
ποία ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη πάντων; 29 ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς ὅτι
πρώτη ἐστίν· ἄκουε Ἰσραήλ, κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν κύριος εἷς ἐστίν,
30 καὶ ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου
καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ ἐξ

14. TH *δουν. κηνσ. καισ.* | *κηνσον*: h ⊣ *επικεφαλαιον* ⊢ 15. *ιδων*: TH *ειδως* 17. [t] H om *αυτοις* | T *εθαυμαζον* 19. T§ *κ. τεκνα μη αφη* 23. TH om *οταν αναστωσιν* 24. *ειδοτες*: t *γινωσκοντες* 25. *αγγελοι*: [t] h pm *οι* | *εν τοις*: [T] h pm *οι* 26. *ο θεος* tr et qu: TH om *ο* 27. *ο θεος*: TH§ om *ο* | *πολυ*: T pm [*υμεις ουν*] 28. *ιδων*: t H *ειδως* | t *αυτοις απεκρ.* 29. *ο ιησ.*: T add [*αυτω*] | *πρωτη*: t add [*παντων εντολη*] 30. H§ om *της* pr | t [*και εξ ολης τ. διαν. σου*]

18-27. Mt 22,23-33. Lc 20,27-38. 19. Deut 25,5. 26. Ex 3,6. 28-34. Mt 22,34-40. (Lc 10,25ss.) 29s. Deut 6,4s.

ὅλης τῆς ἰσχύος σου. 31 δευτέρα αὕτη· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον
σου ὡς σεαυτόν. μείζων τούτων ἄλλη ἐντολὴ οὐκ ἔστιν. 32 καὶ
εἶπεν αὐτῷ ὁ γραμματεύς· καλῶς, διδάσκαλε, ἐπ᾽ ἀληθείας εἶπες
ὅτι εἷς ἐστὶν καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ. 33 καὶ τὸ ἀγαπᾶν
αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως καὶ ἐξ ὅλης τῆς
ἰσχύος, καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτὸν περισσότερόν ἐστιν
πάντων τῶν ὁλοκαυτωμάτων καὶ τῶν θυσιῶν. 34 καὶ ὁ Ἰησοῦς, ἰδὼν
αὐτὸν ὅτι νουνεχῶς ἀπεκρίθη, εἶπεν αὐτῷ· οὐ μακρὰν εἶ ἀπὸ τῆς
βασιλείας τοῦ θεοῦ. καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.
35 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἔλεγεν διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ· πῶς
λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι ὁ Χριστὸς υἱὸς Δαυείδ ἐστιν; 36 αὐτὸς
Δαυεὶδ εἶπεν ἐν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ· εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ
μου· κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑπο-
πόδιον τῶν ποδῶν σου. 37 αὐτὸς Δαυεὶδ λέγει αὐτὸν κύριον, καὶ
πόθεν αὐτοῦ ἐστὶν υἱός; καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἤκουεν αὐτοῦ ἡδέως.
38 Καὶ ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ ἔλεγεν· βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων
τῶν θελόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν καὶ ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς
39 καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς
δείπνοις· 40 οἱ κατεσθίοντες τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει
μακρὰ προσευχόμενοι, οὗτοι λήμψονται περισσότερον κρίμα.
41 Καὶ καθίσας κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου ἐθεώρει πῶς ὁ
ὄχλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· καὶ πολλοὶ πλούσιοι
ἔβαλλον πολλά, 42 καὶ ἐλθοῦσα μία χήρα πτωχὴ ἔβαλεν λεπτὰ
δύο, ὅ ἐστιν κοδράντης. 43 καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς
αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ
πλεῖον πάντων βέβληκεν τῶν βαλλόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον·
44 πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον, αὕτη δὲ ἐκ
τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν, ὅλον τὸν βίον αὐτῆς.

XIII

Interitus templi et civitatis. Pseudochristi; pericula et promissiones.
Adventus iudicis.

1 Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ, λέγει αὐτῷ εἷς τῶν
μαθητῶν αὐτοῦ· διδάσκαλε, ἴδε ποταποὶ λίθοι καὶ ποταπαὶ οἰ-

30. *ισχ. σου*: T[t] add *αυτη πρωτη εντολη* 31. *αὕτη*: T *ομοια αὐτῇ* t [*ομοια*] *αὕτη* 32. H§ om *και* pr | T *ειπας* 33. H§ om *της* pr | *συνεσ.*: T[t] add *και εξ ολης της ψυχης* | *περισσ.*: t *πλειον* | TH *και θυσιων* 34. T *ιδ.* [*αυτον*] | H [*ει*] 36. *αυτος*: T add [*γαρ*] | *ειπεν* sc: T§ *λεγει* | TH om *ο* | T§h *καθισον* | H *υποκατω* 37. t *εστιν υιος αυτου s. υι. αυτ. εστ.* 40. TH *κατεσθοντες* | *χηρων*: h add ⊣ *και ορφανων* ⊢ 41. T§h *απεναντι* 42. t *ελθουσα δε* 43. *βεβλ.*: TH *εβαλεν* XIII, 1. *εις*: T[t] add *εκ*

31. Lev 19,18. 34. Mt 22,46. Lc 20,40. 35-37. Mt 22,41-45. Lc 20,41-44. 36. Ps 110,1. Act 2,34s. 38-40. Mt 23,6s. Lc 11,43. 20,46s. 40. [Mt 23,14.] 41-44. Lc 21,1-4.

κοδομαί. [2] καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· βλέπεις ταύτας τὰς με-
γάλας οἰκοδομάς; οὐ μὴ ἀφεθῇ λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ μὴ κατα-
λυθῇ. [3] καὶ καθημένου αὐτοῦ εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν κατέναντι
τοῦ ἱεροῦ, ἐπηρώτα αὐτὸν κατ' ἰδίαν ὁ Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ
Ἰωάννης καὶ Ἀνδρέας· [4] εἰπὸν ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται; καὶ τί
τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα συντελεῖσθαι πάντα; [5] ὁ δὲ Ἰησοῦς
ἤρξατο λέγειν αὐτοῖς· βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ. [6] πολλοὶ
ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ πολ-
λοὺς πλανήσουσιν. [7] ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκοὰς
πολέμων, μὴ θροεῖσθε· δεῖ γενέσθαι, ἀλλ' οὔπω τὸ τέλος. [8] ἐγερ-
θήσεται γὰρ ἔθνος ἐπ' ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, ἔσονται
σεισμοὶ κατὰ τόπους, ἔσονται λιμοί. [9] ἀρχὴ ὠδίνων ταῦτα. Βλέ-
πετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτούς· παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς συνέδρια καὶ εἰς
συναγωγὰς δαρήσεσθε καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ βασιλέων σταθήσεσθε
ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. [10] καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη
πρῶτον δεῖ κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον. [11] καὶ ὅταν ἄγωσιν ὑμᾶς
παραδιδόντες, μὴ προμεριμνᾶτε τί λαλήσητε, ἀλλ' ὃ ἐὰν δοθῇ
ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, τοῦτο λαλεῖτε· οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς οἱ λα-
λοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. [12] καὶ παραδώσει ἀδελφὸς
ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα
ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν αὐτούς. [13] καὶ ἔσεσθε μισούμενοι
ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος
σωθήσεται. [14] Ὅταν δὲ ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως ἑστη-
κότα ὅπου οὐ δεῖ, ὁ ἀναγινώσκων νοείτω, τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ
φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, [15] ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω
μηδὲ εἰσελθάτω ἆραί τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, [16] καὶ ὁ εἰς τὸν
ἀγρὸν μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ.
[17] οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν
ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. [18] προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται χειμῶ-
νος. [19] ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι θλίψις, οἵα οὐ γέγονεν

---

2. *αφεθη*: TH add *ωδε* | *καταλυθη*: h add ⊣ *και δια τριων ημερων αλλος αναστησεται ανευ χειρων* ⊢ 3. *ο πετρος*: TH om *ο* 4. t *ταυτα παντα συντελ.* 6. *πολλοι*: T[t] add *γαρ* 7. T§ *ακουετε* h *ακουητε* | *δει*: T add [*γαρ*] 8. T *επι εθν.* | *εσονται* sc: T pm [*και*] 9. *παραδωσ.*: T§ add [*γαρ*] | T *συναγωγας*, 15. [T]H§ om *δε* | *καταβατω*: T add *εις την οικιαν* | TH *τι αραι*

1-9. Mt 24,1-8. Lc 21,5-12. 8. 4 Esdr 13,31. 9-13. Mt 10,17-22. Lc 21,12-19. 9. Mt 24,9. 10. Mt 24,14. 11. Lc 12,11s. 12. Mich 7,6. 13. Mt 24. 9,13. 14-23. Mt 24,15-25. Lc 21,20-24. 14. Dan 9,27. 15. Lc 17,31. 19. Ioel 2,2. Dan 12,1.

*τοιαύτη ἀπ᾽ ἀρχῆς κτίσεως, ἣν ἔκτισεν ὁ θεός, ἕως τοῦ νῦν καὶ
οὐ μὴ γένηται. 20 καὶ εἰ μὴ ἐκολόβωσεν κύριος τὰς ἡμέρας, οὐκ
ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ· ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς οὓς ἐξελέξατο
ἐκολόβωσεν τὰς ἡμέρας. 21 καὶ τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ· ἴδε ὧδε ὁ
Χριστός, ἴδε ἐκεῖ, μὴ πιστεύετε. 22 ἐγερθήσονται δὲ ψευδόχριστοι
καὶ ψευδοπροφῆται καὶ ποιήσουσιν σημεῖα καὶ τέρατα πρὸς τὸ ἀπο-
πλανᾶν, εἰ δυνατόν, τοὺς ἐκλεκτούς. 23 ὑμεῖς δὲ βλέπετε· προείρηκα
ὑμῖν πάντα. 24 Ἀλλὰ ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις μετὰ τὴν θλῖψιν ἐκείνην
ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς,
25 καὶ οἱ ἀστέρες ἔσονται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντες, καὶ αἱ δυνάμεις
αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσονται. 26 καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ
ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης.
27 καὶ τότε ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους καὶ ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς ἐκ
τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ᾽ ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ. 28 Ἀπὸ
δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν. ὅταν αὐτῆς ἤδη ὁ κλάδος
ἁπαλὸς γένηται καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλλα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος
ἐστίν· 29 οὕτως καὶ ὑμεῖς ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι
ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις. 30 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ
γενεὰ αὕτη μέχρις οὗ ταῦτα πάντα γένηται. 31 ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ
παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρελεύσονται. 32 Περὶ δὲ
τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἢ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι ἐν οὐ-
ρανῷ οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ. 33 βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε· οὐκ οἴδατε
γὰρ πότε ὁ καιρός ἐστιν. 34 ὡς ἄνθρωπος ἀπόδημος ἀφεὶς τὴν
οἰκίαν αὐτοῦ καὶ δοὺς τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, ἑκάστῳ τὸ
ἔργον αὐτοῦ, καὶ τῷ θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα γρηγορῇ. 35 γρηγορεῖτε
οὖν· οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται, ἢ ὀψὲ ἢ
μεσονύκτιον ἢ ἀλεκτοροφωνίας ἢ πρωΐ· 36 μὴ ἐλθὼν ἐξαίφνης εὕρῃ
ὑμᾶς καθεύδοντας. 37 ὃ δὲ ὑμῖν λέγω, πᾶσιν λέγω, γρηγορεῖτε.*

XIV

Insidiae. Unctio. Pactio Iudae. Coena ultima. Praedictiones.
Anxietas in horto. Captio. Damnatio. Abnegatio Petri.

*1 Ἦν δὲ τὸ πάσχα καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας, καὶ ἐζήτουν
οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς πῶς αὐτὸν ἐν δόλῳ κρατήσαντες*

20. T§ *ει μη κυριος εκολοβ.* 21. t *ειπη υμιν* | *ιδε* sc: pm T *η* t *και* 22. *δε*: TH *γαρ* | *ποιησουσιν*: TH *δωσουσιν* | *τους εκλεκτους*: T pm [*και*] 23. *προειρηκα*: t pm *ιδου* 27. *εκλεκτους*: H add [*αυτου*] 28. TH *οτ. ηδη ο κλαδ. αυτ.* | T *ἐκφυῇ* | t *γινωσκεται* 30. t *παντα ταυτα* 31. t *κ. η γη παρελευσεται* | TH§ om *μη* 32. *οι αγγελοι*: th *αγγελος* 33. *αγρυπν.*: T add [*και προσευχεσθε*] | H [*εστιν*] 36. H *εξεφνης*

21. Lc 17,23. 22. (Deut 13,1.) 24-31. Mt 24,29-35. Lc 21,25-33. 24s. Is 13,10. 34,4. Ez 32,7s. 26. Dan 7,13. 27. (Zach 2,6.) 32. Mt 24,36. 33. Mt 25,13. 34. (Mt 25,14ss. Lc 19,12ss.) 35. Mt 24,42. (Lc 21,34ss.) XIV,1s. Mt 26,1-5. Lc 22,1s.

ἀποκτείνωσιν· [2] ἔλεγον γάρ· μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, μήποτε ἔσται θόρυβος
τοῦ λαοῦ.
[3] Καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ
λεπροῦ, κατακειμένου αὐτοῦ ἦλθεν γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον
μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτελοῦς· συντρίψασα τὸν ἀλάβαστρον
κατέχεεν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς. [4] ἦσαν δέ τινες ἀγανακτοῦντες
πρὸς ἑαυτούς· εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ μύρου γέγονεν; [5] ἠδύ-
νατο γὰρ τοῦτο τὸ μύρον πραθῆναι ἐπάνω δηναρίων τριακοσίων
καὶ δοθῆναι τοῖς πτωχοῖς· καὶ ἐνεβριμοῦντο αὐτῇ. [6] ὁ δὲ Ἰησοῦς
εἶπεν· ἄφετε αὐτήν· τί αὐτῇ κόπους παρέχετε; καλὸν ἔργον
ἠργάσατο ἐν ἐμοί. [7] πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυ-
τῶν καὶ ὅταν θέλητε δύνασθε εὖ ποιῆσαι, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε
ἔχετε. [8] ὃ ἔσχεν ἐποίησεν· προέλαβεν μυρίσαι μου τὸ σῶμα εἰς
τὸν ἐνταφιασμόν. [9] ἀμὴν δὲ λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ
εὐαγγέλιον εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη λαληθή-
σεται εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.
[10] Καὶ Ἰούδας Ἰσκαριώθ, ὁ εἷς τῶν δώδεκα, ἀπῆλθεν πρὸς
τοὺς ἀρχιερεῖς ἵνα αὐτὸν παραδοῖ αὐτοῖς. [11] οἱ δὲ ἀκούσαντες
ἐχάρησαν καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι· καὶ ἐζήτει
πῶς αὐτὸν εὐκαίρως παραδοῖ.
[12] Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ πάσχα ἔθυον,
λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἑτοιμά-
σωμεν ἵνα φάγῃς τὸ πάσχα; [13] καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν
αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς· ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσει
ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ,
[14] καὶ ὅπου ἐὰν εἰσέλθῃ εἴπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ ὅτι ὁ διδάσκαλος
λέγει· ποῦ ἐστὶν τὸ κατάλυμά μου, ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν
μαθητῶν μου φάγω; [15] καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνάγαιον μέγα
ἐστρωμένον ἕτοιμον, κἀκεῖ ἑτοιμάσατε ἡμῖν. [16] καὶ ἐξῆλθον οἱ
μαθηταὶ καὶ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς,
καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.
[17] Καὶ ὀψίας γενομένης ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα. [18] καὶ
ἀνακειμένων αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν
ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με, ὁ ἐσθίων μετ' ἐμοῦ. [19] ἤρξαντο

3. *συντριψ.*: T[t] pm *και* | TH *την αλαβαστρ.* 4. *ησ. δε τιν. αγαν. πρ. εαυτ.*: h ⊣ *οι δε μαθηται αυτου διεπονουντο και ελεγον* ⊢ | *πρ. εαυτους*: T add [*και λεγοντες*] 5. h *τριακοσ. δηναρ.* | TH *ενεβριμωντο* 6. T *ειργασ.* 7. *δυνασθε*: add T *αυτοις* t H *αυτοις* [*παντοτε*] 8. *εποιησ.*: T pm [*αὕτη*] | T§H *το σωμα μου* 9. *εαν*: T *αν* 10. T *ισκαριωτης* 14. *εαν*: T *αν* | t *καταλυμα* [*μου*] 15. TH *και εκει* 16. T *οι μαθητ.* [*αυτου*] 18. T§ *ειπ. ο ιησ.* | *ο εσθιων*: h *των εσθιοντων* 19. *ηρξαντο*: T pm *οι δε*

3-9. Mt 26,6-13. Io 12,1-8. (Lc 7,36ss.) 10s. Mt 26,14-16. Lc 22,3-6. 12-16. Mt 26,17-19. Lc 22,7-13. 17-21. Mt 26,20-25. Lc 22,14.21-23. 18. (Ps 41,10. Io 13,18.)

λυπεῖσθαι καὶ λέγειν αὐτῷ εἷς κατὰ εἷς· μήτι ἐγώ; 20 *ὁ δὲ εἶπεν
αὐτοῖς· εἷς τῶν δώδεκα, ὁ ἐμβαπτόμενος μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ
τρύβλιον.* 21 *ὅτι ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς γέ-
γραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄν-
θρωπος ἐκεῖνος.* 22 *Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν λαβὼν ἄρτον εὐλογήσας
ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ εἶπεν· λάβετε· τοῦτό ἐστιν τὸ
σῶμά μου.* 23 *καὶ λαβὼν ποτήριον εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς,
καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες.* 24 *καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τοῦτό ἐστιν τὸ
αἷμά μου τῆς διαθήκης τὸ ἐκχυννόμενον ὑπὲρ πολλῶν.* 25 *ἀμὴν
λέγω ὑμῖν ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πίω ἐκ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου
ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ
τοῦ θεοῦ.*

26 *Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν.* 27 *καὶ
λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντες σκανδαλισθήσεσθε, ὅτι γέ-
γραπται·* πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ τὰ πρόβατα διασκορπισθή-
σονται. 28 *ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν
Γαλιλαίαν.* 29 *ὁ δὲ Πέτρος ἔφη αὐτῷ· εἰ καὶ πάντες σκανδαλι-
σθήσονται, ἀλλ' οὐκ ἐγώ.* 30 *καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν
λέγω σοι ὅτι σὺ σήμερον ταύτῃ τῇ νυκτὶ πρὶν ἢ δὶς ἀλέκτορα
φωνῆσαι τρίς με ἀπαρνήσῃ.* 31 *ὁ δὲ ἐκπερισσῶς ἐλάλει· ἐάν με
δέῃ συναποθανεῖν σοι, οὐ μή σε ἀπαρνήσωμαι. ὡσαύτως δὲ καὶ
πάντες ἔλεγον.*

32 *Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθσημανεί, καὶ
λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· καθίσατε ὧδε ἕως προσεύξωμαι.*
33 *καὶ παραλαμβάνει τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην μετ'
αὐτοῦ, καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν,* 34 *καὶ λέγει
αὐτοῖς· περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε
καὶ γρηγορεῖτε.* 35 *καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπιπτεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ
προσηύχετο ἵνα εἰ δυνατόν ἐστιν παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα,*
36 *καὶ ἔλεγεν· ἀββᾶ ὁ πατήρ, πάντα δυνατά σοι· παρένεγκε τὸ
ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ· ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω ἀλλὰ τί σύ.*

19. T§ *εις καθ εις* | *εγω*: t add [*και αλλος· μητι εγω*] 20. T *εις* [*εκ*] *των δωδ.* | *τρυβλιον*: H pm [*ἓν*] 21. T [*οτι*] *ο μεν* | *καλον*: T add [*ην*] 22. *λαβων*: T add [*ο ιησους*] 24. *της διαθηκ.*: T pm *το* 31. TH *εαν δεη με* | TH *απαρνησομαι* | H *ωσαυτ.* [*δε*] 32. t *προσευξομαι* 33. H§ *και τον ιακ. και τον ιωαν.* 35. Th *προσελθων* | T§ *επεσεν*

22-25. Mt 26,26-29. Lc 22,18-20. 1 Cor 11,23ss. 24. (Ex 24,8.) 26-31. Mt 26,30-35. 26. Lc 22,39. 27. (Io 16,32.) Zach 13,7. 29ss. Lc 22,33s. Io 13,36ss. 32-42. Mt 26,36-46. Lc 22,40-46. 32. Io 18,1.

37 καὶ ἔρχεται καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ
Πέτρῳ· Σίμων, καθεύδεις; οὐκ ἴσχυσας μίαν ὥραν γρηγορῆσαι;
38 γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ ἔλθητε εἰς πειρασμόν. τὸ
μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. 39 καὶ πάλιν ἀπελθὼν
προσηύξατο τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών. 40 καὶ ὑποστρέψας εὗρεν
αὐτοὺς πάλιν καθεύδοντας· ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ κατα-
βαρυνόμενοι, καὶ οὐκ ᾔδεισαν τί ἀποκριθῶσιν αὐτῷ. 41 καὶ
ἔρχεται τὸ τρίτον καὶ λέγει αὐτοῖς· καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ
ἀναπαύεσθε· ἀπέχει· ἦλθεν ἡ ὥρα, ἰδοὺ παραδίδοται ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἁμαρτωλῶν. 42 ἐγείρεσθε, ἄγωμεν·
ἰδοὺ ὁ παραδιδούς με ἤγγισεν.

43 Καὶ εὐθὺς ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος παραγίνεται Ἰούδας ὁ
Ἰσκαριώτης εἷς τῶν δώδεκα, καὶ μετ᾽ αὐτοῦ ὄχλος μετὰ μαχαι-
ρῶν καὶ ξύλων παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ
πρεσβυτέρων. 44 δεδώκει δὲ ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν σύνσημον αὐτοῖς
λέγων· ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστιν· κρατήσατε αὐτὸν καὶ ἀπάγετε
ἀσφαλῶς. 45 καὶ ἐλθὼν εὐθὺς προσελθὼν αὐτῷ λέγει· ῥαββεί,
καὶ κατεφίλησεν αὐτόν· 46 οἱ δὲ ἐπέβαλαν τὰς χεῖρας αὐτῷ καὶ
ἐκράτησαν αὐτόν. 47 εἷς δέ τις τῶν παρεστηκότων σπασάμενος
τὴν μάχαιραν ἔπαισεν τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἀφεῖλεν
αὐτοῦ τὸ ὠτάριον. 48 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς·
ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με·
49 καθ᾽ ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, καὶ οὐκ
ἐκρατήσατέ με· ἀλλ᾽ ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί. 50 καὶ ἀφέντες
αὐτὸν ἔφυγον πάντες.

51 Καὶ εἷς τις νεανίσκος συνηκολούθει αὐτῷ περιβεβλημένος
σινδόνα ἐπὶ γυμνοῦ, καὶ κρατοῦσιν αὐτόν· 52 ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν
σινδόνα γυμνὸς ἔφυγεν.

53 Καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν πρὸς τὸν ἀρχιερέα, καὶ συνέρχον-
ται πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ γραμματεῖς.
54 καὶ ὁ Πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθησεν αὐτῷ ἕως ἔσω εἰς
τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἦν συνκαθήμενος μετὰ τῶν ὑπηρε-
τῶν καὶ θερμαινόμενος πρὸς τὸ φῶς.

55 Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον ἐζήτουν κατὰ τοῦ

---

38. T εισελθητε 39. H [τον αυτ. λογ. ειπων] 40. υποστρεψας: T ελθων t [παλιν] ελθων H παλιν ελθων | TH om παλιν | T οι οφθαλμ. αυτων 41. T[H] om το sc 42. TH ηγγικεν 43. H [ο] ιουδ. | [T] H om ο ισκαριωτ. | οχλος: t add [πολυς] | TH και των πρεσβυτ. 44. TH συσσημον 45. T ραββι 46. T επεβαλον 47. T[H] om τις 48. TH συλλαβ. με; 49. t h εκρατειτε 51. TH Και νεανισκος τις 52. εφυγεν: t add [απ αυτων] 53. συνερχονται: T[t] h add αυτω 54. T συγκαθημ.

43-46. Mt 26,47-50. Lc 22,47-49. Io 18,3ss. 47-50. Mt 26,51-53. Lc 22,50-53. Io 18,10s. 53s. Mt 26,57s. Lc 22,54s. Io 18,13ss. 55-64. Mt 26,59-66.

Ἰησοῦ μαρτυρίαν εἰς τὸ θανατῶσαι αὐτόν, καὶ οὐχ εὕρισκον·
[56] πολλοὶ γὰρ ἐψευδομαρτύρουν κατ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἴσαι αἱ μαρτυρίαι
οὐκ ἦσαν. [57] καί τινες ἀναστάντες ἐψευδομαρτύρουν κατ᾽ αὐτοῦ
λέγοντες [58] ὅτι ἡμεῖς ἠκούσαμεν αὐτοῦ λέγοντος ὅτι ἐγὼ κατα-
λύσω τὸν ναὸν τοῦτον τὸν χειροποίητον καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν
ἄλλον ἀχειροποίητον οἰκοδομήσω. [59] καὶ οὐδὲ οὕτως ἴση ἦν ἡ
μαρτυρία αὐτῶν. [60] καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς μέσον ἐπηρώ-
τησεν τὸν Ἰησοῦν λέγων· οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδὲν τί οὗτοί σου κατα-
μαρτυροῦσιν; [61] ὁ δὲ ἐσιώπα καὶ οὐκ ἀπεκρίνατο οὐδέν. πάλιν
ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτὸν καὶ λέγει αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ
υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ; [62] ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἐγώ εἰμι, καὶ ὄψεσθε
τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν καθήμενον τῆς δυνάμεως καὶ
ἐρχόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. [63] ὁ δὲ ἀρχιερεὺς
διαρρήξας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ λέγει· τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρ-
τύρων; [64] ἠκούσατε τῆς βλασφημίας· τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ
πάντες κατέκριναν αὐτὸν ἔνοχον εἶναι θανάτου.

[65] Καὶ ἤρξαντό τινες ἐμπτύειν αὐτῷ καὶ περικαλύπτειν αὐτοῦ
τὸ πρόσωπον καὶ κολαφίζειν αὐτὸν καὶ λέγειν αὐτῷ· προφήτευσον,
καὶ οἱ ὑπηρέται ῥαπίσμασιν αὐτὸν ἔλαβον.

[66] Καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου κάτω ἐν τῇ αὐλῇ ἔρχεται μία τῶν
παιδισκῶν τοῦ ἀρχιερέως, [67] καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον θερμαινόμενον
ἐμβλέψασα αὐτῷ λέγει· καὶ σὺ μετὰ τοῦ Ναζαρηνοῦ ἦσθα τοῦ
Ἰησοῦ. [68] ὁ δὲ ἠρνήσατο λέγων· οὔτε οἶδα οὔτε ἐπίσταμαι σὺ
τί λέγεις. καὶ ἐξῆλθεν ἔξω εἰς τὸ προαύλιον, καὶ ἀλέκτωρ
ἐφώνησεν. [69] καὶ ἡ παιδίσκη ἰδοῦσα αὐτὸν ἤρξατο πάλιν λέγειν
τοῖς παρεστῶσιν ὅτι οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστίν. [70] ὁ δὲ πάλιν ἠρνεῖτο.
καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παρεστῶτες ἔλεγον τῷ Πέτρῳ· ἀληθῶς
ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ. [71] ὁ δὲ ἤρξατο ἀναθεματίζειν
καὶ ὀμνύναι ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὃν λέγετε. [72] καὶ
εὐθὺς ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. καὶ ἀνεμνήσθη ὁ Πέτρος
τὸ ῥῆμα ὡς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι
δὶς τρίς με ἀπαρνήσῃ. καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλαιεν.

---

55. TH *ηυρισκ.* 58. *αχειροπ. οικοδομ.*: h ⊣ *αναστησω αχειροπ.* ⊢ 60. TH *ουδεν; τι ουτ.* | *τι*: h *οτι* 63. H *διαρηξας* 64. H *τ. βλασφημιας;* 68. h *επισταμαι· συ τι λεγεις;* | H om *και αλεκτ. εφων.* 69. *ηρξα. παλ. λεγ.*: T *παλ. ηρξα. λεγ.* th *ειπεν* 72. t [*ευθυς*] | T[§]H *δις φωνησ.*

---

58. Io 2,19. 61ss. Lc 22,67ss. 62. Dan 7,13. 65. Mt 26,67s. Lc 22,63s. 66-72. Mt 26,69-75. Lc 22,54-62. Io 18,15-18. 25-27. 72. 14,30.

XV

Iesus coram Pilato interrogatur; irridetur et cruci affigitur. Portenta. Sepultura.

1 *Καὶ εὐθὺς πρωῒ συμβούλιον ἑτοιμάσαντες οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ
τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν γραμματέων καὶ ὅλον τὸ συνέδριον,
δήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήνεγκαν καὶ παρέδωκαν Πειλάτῳ.* 2 *καὶ
ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ Πειλᾶτος· σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;
ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ λέγει· σὺ λέγεις.* 3 *καὶ κατηγόρουν αὐτοῦ
οἱ ἀρχιερεῖς πολλά.* 4 *ὁ δὲ Πειλᾶτος πάλιν ἐπηρώτα αὐτόν·
οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν; ἴδε πόσα σου κατηγοροῦσιν.* 5 *ὁ δὲ Ἰησοῦς
οὐκέτι οὐδὲν ἀπεκρίθη, ὥστε θαυμάζειν τὸν Πειλᾶτον.*

6 *Κατὰ δὲ ἑορτὴν ἀπέλυεν αὐτοῖς ἕνα δέσμιον ὃν παρῃτοῦντο.*
7 *ἦν δὲ ὁ λεγόμενος Βαραββᾶς μετὰ τῶν στασιαστῶν δεδεμένος,
οἵτινες ἐν τῇ στάσει φόνον πεποιήκεισαν.* 8 *καὶ ἀναβὰς ὁ ὄχλος
ἤρξατο αἰτεῖσθαι καθὼς ἐποίει αὐτοῖς.* 9 *ὁ δὲ Πειλᾶτος ἀπεκρίθη
αὐτοῖς λέγων· θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων;*
10 *ἐγίνωσκεν γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παραδεδώκεισαν αὐτὸν οἱ ἀρχιε-
ρεῖς.* 11 *οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον ἵνα μᾶλλον τὸν
Βαραββᾶν ἀπολύσῃ αὐτοῖς.* 12 *ὁ δὲ Πειλᾶτος πάλιν ἀποκριθεὶς
ἔλεγεν αὐτοῖς· τί οὖν θέλετε ποιήσω ὃν λέγετε τὸν βασιλέα τῶν
Ἰουδαίων;* 13 *οἱ δὲ πάλιν ἔκραξαν· σταύρωσον αὐτόν.* 14 *ὁ δὲ
Πειλᾶτος ἔλεγεν αὐτοῖς· τί γὰρ ἐποίησεν κακόν; οἱ δὲ περισσῶς
ἔκραξαν· σταύρωσον αὐτόν.* 15 *ὁ δὲ Πειλᾶτος βουλόμενος ποιῆσαι
τὸ ἱκανὸν τῷ ὄχλῳ ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, καὶ παρέ-
δωκεν τὸν Ἰησοῦν φραγελλώσας ἵνα σταυρωθῇ.*

16 *Οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς, ὅ ἐστιν
πραιτώριον, καὶ συνκαλοῦσιν ὅλην τὴν σπεῖραν·* 17 *καὶ ἐνδιδύσκου-
σιν αὐτὸν πορφύραν καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ πλέξαντες ἀκάνθινον
στέφανον·* 18 *καὶ ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι αὐτόν· χαῖρε βασιλεῦ τῶν
Ἰουδαίων·* 19 *καὶ ἔτυπτον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καλάμῳ καὶ ἐνέπτυον
αὐτῷ, καὶ τιθέντες τὰ γόνατα προσεκύνουν αὐτῷ.* 20 *καὶ ὅτε
ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν πορφύραν καὶ ἐνέδυσαν
αὐτὸν τὰ ἴδια ἱμάτια αὐτοῦ.*

XV,1. *ετοιμασ.*: TH§ *ποιησαντες* | TH om *των* sc 2. h *λεγεις;* 4. t *επηρωτησεν* | *αυτον*: T[H] add *λεγων* 6. T§ *ονπερ ητουντο* 8. t *αναβοησας* | *εποιει*: T pm *αει* 10. H [*οι αρχιερεις*] 12. [T]H om *θελετε* | T* om *ον λεγετε* H [*ον*] *λεγετε* 14. t *κακον εποιησ.* | t *εκραζον* 15. TH *βουλομ. τω οχλω το ικαν. ποιησ.* 16. T *συγκαλ.* 18. t *ο βασιλευς* 20. T *τα ιματια τα ιδια* H *τα ιματια αυτου*

XV,1-5. Mt 27,1s. 11-14. Lc 23,1ss. Io 18,28ss. 6-15. Mt 27,15-26. Lc 23,18-25. Io 18,39s. 19,1. 16-20. Mt 27,27-31. Io 19,2s.

Καὶ ἐξάγουσιν αὐτὸν ἵνα σταυρώσουσιν. 21 καὶ ἀγγαρεύου-
σιν παράγοντά τινα Σίμωνα Κυρηναῖον, ἐρχόμενον ἀπʼ ἀγροῦ,
τὸν πατέρα Ἀλεξάνδρου καὶ Ῥούφου, ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν
αὐτοῦ. 22 καὶ φέρουσιν αὐτὸν ἐπὶ τὸν Γολγοθᾶν τόπον, ὅ ἐστιν
μεθερμηνευόμενον κρανίου τόπος. 23 καὶ ἐδίδουν αὐτῷ ἐσμυρ-
νισμένον οἶνον· ὃς δὲ οὐκ ἔλαβεν. 24 καὶ σταυροῦσιν αὐτόν, καὶ
διαμερίζονται τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, βάλλοντες κλῆρον ἐπʼ αὐτὰ τίς τί
ἄρῃ. 25 ἦν δὲ ὥρα τρίτη καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. 26 καὶ ἦν ἡ
ἐπιγραφὴ τῆς αἰτίας αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένη· ὁ βασιλεὺς τῶν
Ἰουδαίων.

27 Καὶ σὺν αὐτῷ σταυροῦσιν δύο λῃστάς, ἕνα ἐκ δεξιῶν καὶ
ἕνα ἐξ εὐωνύμων αὐτοῦ. 29 καὶ οἱ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν
αὐτὸν κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες· οὐᾶ ὁ κατα-
λύων τὸν ναὸν καὶ οἰκοδομῶν τρισὶν ἡμέραις, 30 σῶσον σεαυτὸν
καταβὰς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. 31 ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζον-
τες πρὸς ἀλλήλους μετὰ τῶν γραμματέων ἔλεγον· ἄλλους ἔσωσεν,
ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι· 32 ὁ Χριστὸς ὁ βασιλεὺς Ἰσραήλ,
καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν.
καὶ οἱ συνεσταυρωμένοι σὺν αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν.

33 Καὶ γενομένης ὥρας ἕκτης σκότος ἐγένετο ἐφʼ ὅλην τὴν
γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. 34 καὶ τῇ ἐνάτῃ ὥρᾳ ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς
φωνῇ μεγάλῃ· ἐλωῒ ἐλωῒ λεμὰ σαβαχθανεί, ὅ ἐστιν μεθερμηνευό-
μενον· ὁ θεός μου ὁ θεός μου, εἰς τί ἐγκατέλιπές με; 35 καί
τινες τῶν παρεστώτων ἀκούσαντες ἔλεγον· ἴδε Ἠλείαν φωνεῖ.
36 δραμὼν δέ τις καὶ γεμίσας σπόγγον ὄξους περιθεὶς καλάμῳ
ἐπότιζεν αὐτόν, λέγων· ἄφετε ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἠλείας καθελεῖν
αὐτόν. 37 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀφεὶς φωνὴν μεγάλην ἐξέπνευσεν. 38 καὶ
τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω.
39 ἰδὼν δὲ ὁ κεντυρίων ὁ παρεστηκὼς ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ ὅτι οὕτως
ἐξέπνευσεν, εἶπεν· ἀληθῶς οὗτος ὁ ἄνθρωπος υἱὸς ἦν θεοῦ.

---

20. σταυρωσ. (H -σωσιν): TH add αυτον 21. T απο 22. T [τον] γολγοθα | tH§ μεθερμηνευομενος 23. t ο δε 25. εσταυρωσ.: h ⊣ εφυλασσον ⊢ 28. T [και επληρωθη η γραφη η λεγουσα· και μετα ανομων ελογισθη] 29. H [εν] τρισιν 32. t [του] ισραηλ | T om συν 34. t τη ωρα τη ενατη | TH ἐλωι ἐλωι λαμα | H ο θ. μου [ο θ. μου] | εγκατελ.: h ⊣ ωνειδισας ⊢ 35. TH παρεστηκοτων h εστηκοτων 36. [T]H om και 38. TH απ 39. ουτως: T add [κραξας] | tH υιος θεου ην

21-26. Mt 27,32-37. Lc 23,26-31. Io 19,17ss. 24. Ps 22,19. 26. Io 19,19. 27-32. Mt 27,38-44. Lc 23,32-43. 27. Io 19,18. [28. Is 53,12. Lc 22,37.] 29. (Ps 22,8.) 33-39. Mt 27,45-54. Lc 23,44-47. 34. Ps 22,2. 36s. Io 19,29s. 36. (Ps 69,22.)

40 Ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, ἐν αἷς καὶ
Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ
Ἰωσῆτος μήτηρ καὶ Σαλώμη, 41 αἳ ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἠκολού-
θουν αὐτῷ καὶ διηκόνουν αὐτῷ, καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συναναβᾶσαι αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα.

42 Καὶ ἤδη ὀψίας γενομένης, ἐπεὶ ἦν παρασκευή, ὅ ἐστιν
προσάββατον, 43 ἐλθὼν Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, εὐσχήμων
βουλευτής, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ
θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθεν πρὸς τὸν Πειλᾶτον καὶ ᾐτήσατο τὸ
σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. 44 ὁ δὲ Πειλᾶτος ἐθαύμαζεν εἰ ἤδη τέθνηκεν,
καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ πάλαι
ἀπέθανεν· 45 καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος ἐδωρήσατο τὸ
πτῶμα τῷ Ἰωσήφ. 46 καὶ ἀγοράσας σινδόνα, καθελὼν αὐτὸν
ἐνείλησεν τῇ σινδόνι καὶ κατέθηκεν αὐτὸν ἐν μνήματι ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας, καὶ προσεκύλισεν λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ
μνημείου. 47 ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰωσῆτος
ἐθεώρουν ποῦ τέθειται.

XVI

Mulieres ad sepulcrum Christi redivivi.
[Quibus apparuerit, quae mandaverit et promiserit. Sublatio in caelum.]

1 Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ
Μαρία ἡ Ἰακώβου καὶ Σαλώμη ἠγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἐλθοῦσαι
ἀλείψωσιν αὐτόν. 2 καὶ λίαν πρωῒ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων ἔρχονται
ἐπὶ τὸ μνῆμα, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου. 3 καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς·
τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου; 4 καὶ
ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι ἀνακεκύλισται ὁ λίθος· ἦν γὰρ μέγας
σφόδρα. 5 καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς περιβεβλημένον στολὴν λευκήν, καὶ ἐξεθαμβήθησαν. 6 ὁ δὲ λέγει αὐταῖς· μὴ ἐκθαμβεῖσθε. Ἰησοῦν ζητεῖτε
τὸν Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον· ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε ὁ
τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν. 7 ἀλλὰ ὑπάγετε εἴπατε τοῖς μαθηταῖς
αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ
αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν. 8 καὶ ἐξελθοῦσαι ἔφυγον ἀπὸ

40: *εν αις*: T add [*ην*] | *και* sc: t [*και*] | H *μαριαμ η μαγδ.* | T [*η*] *ιακωβου* 41. T *αι* [*και*] *οτε* t [*αι*] *και οτε* 42. T§ *προς σαββατον* 43. *ο απο*: H§ om *ο* 44. TH *εθαυμασεν* | *παλαι*: T§H§ *ηδη* 46. TH *εθηκεν* | T *εν μνημειω* XVI,1. *μαρια* pr: H pm [*η*] | *ιακωβου*: TH pm [*του*] 2. T[t H] om *τη* | t [*των*] *σαββ.* | TH *μνημειον* | h *ανατελλοντος* 3. *εκ*: T§ *απο* 5. th *ελθουσαι*

40s. Mt 27,55s. Lc 23,49. Io 19,25. 42-47. Mt 27,57-61. Lc 23,50-55. Io 19,38-42. XVI,1-8. Mt 28,1-10. Lc 24,1-10. 7. 14,28.

τοῦ μνημείου· εἶχεν γὰρ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις, καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον· ἐφοβοῦντο γάρ.

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

I

Praefatio. Gabrielis nuntius ad Zachariam et ad Mariam. Maria et Elisabet. Iohannes baptista nascitur; Zacharias vaticinatur.

1 *Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων,*
2 *καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου,*
3 *ἔδοξε κἀμοὶ παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς καθεξῆς σοι γράψαι, κράτιστε Θεόφιλε,*
4 *ἵνα ἐπιγνῷς περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφάλειαν.*

---

8. H *ειπαν, εφοβ. γαρ· ******* | T subscr. *κατα μαρκον* | T⟦H⟧ add 9. *Ἀναστὰς δὲ πρωῒ πρώτῃ σαββάτου ἐφάνη πρῶτον Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ, παρ'* (t *ἀφ'*) *ἧς ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια.* 10. *ἐκείνη πορευθεῖσα ἀπήγγειλεν τοῖς μετ' αὐτοῦ γενομένοις πενθοῦσιν καὶ κλαίουσιν.* 11. *κἀκεῖνοι ἀκούσαντες ὅτι ζῇ καὶ ἐθεάθη ὑπ' αὐτῆς ἠπίστησαν.* 12. *Μετὰ δὲ ταῦτα δυσὶν ἐξ αὐτῶν περιπατοῦσιν ἐφανερώθη ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ, πορευομένοις εἰς ἀγρόν.* 13. *κἀκεῖνοι ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν τοῖς λοιποῖς· οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν.* 14. *Ὕστερον δὲ* (t H [*δὲ*]) *ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἕνδεκα ἐφανερώθη, καὶ ὠνείδισεν τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ σκληροκαρδίαν, ὅτι τοῖς θεασαμένοις αὐτὸν ἐγηγερμένον* (t H add [*ἐκ νεκρῶν*]) *οὐκ ἐπίστευσαν.* 15. *καὶ εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει.* 16. *ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται.* 17. *σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύσασιν ἀκολουθήσει ταῦτα* (h *ταῦτα παρακολουθήσει*)*· ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσιν, γλώσσαις λαλήσουσιν* ([t] h add *καιναῖς*), 18. *καὶ ἐν ταῖς χερσὶν* (t H [*καὶ ἐν ταῖς χερσ.*]) *ὄφεις ἀροῦσιν, κἂν θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψῃ· ἐπὶ ἀρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσιν, καὶ καλῶς ἕξουσιν.* 19. *Ὁ μὲν οὖν* (t [*οὖν*]) *κύριος Ἰησοῦς* (t H [*Ἰησοῦς*]) *μετὰ τὸ λαλῆσαι αὐτοῖς ἀνελήμφθη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ.* 20. *ἐκεῖνοι δὲ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ κυρίου συνεργοῦντος καὶ τὸν λόγον βεβαιοῦντος διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημείων.* (h add *Ἀμήν.*) | T subscr. *κατα μαρκον* | H add *Ἄλλως·* ⟦*Πάντα δὲ τὰ παρηγγελμένα τοῖς περὶ τὸν Πέτρον συντόμως ἐξήγγειλαν. Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ ἀνατολῆς καὶ ἄχρι δύσεως ἐξαπέστειλεν δι' αὐτῶν τὸ ἱερὸν καὶ ἄφθαρτον κήρυγμα τῆς αἰωνίου σωτηρίας.*⟧

Inscr. T *ευαγγελιον κατα λουκαν*

[9s. Io 20,1. 14-18. Lc 8,2. 11. Lc 24,10s. 12s. Lc 24,13ss. 15s. Mt 28,19s. Lc 24,47. 19. Lc 24,50ss. Act 1,9. (Ps 110,1.)]
1,3. Act 1,1.

5 Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρῴδου βασιλέως τῆς Ἰουδαίας
ἱερεύς τις ὀνόματι Ζαχαρίας ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά, καὶ γυνὴ αὐτῷ
ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρών, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς Ἐλισάβετ. 6 ἦσαν
δὲ δίκαιοι ἀμφότεροι ἐναντίον τοῦ θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις
ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιώμασιν τοῦ κυρίου ἄμεμπτοι. 7 καὶ οὐκ
ἦν αὐτοῖς τέκνον, καθότι ἦν ἡ Ἐλισάβετ στεῖρα, καὶ ἀμφότεροι
προβεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν. 8 ἐγένετο δὲ ἐν τῷ
ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς ἐφημερίας αὐτοῦ ἔναντι τοῦ θεοῦ,
9 κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατείας ἔλαχε τοῦ θυμιᾶσαι εἰσελθὼν εἰς
τὸν ναὸν τοῦ κυρίου, 10 καὶ πᾶν τὸ πλῆθος ἦν τοῦ λαοῦ προσ-
ευχόμενον ἔξω τῇ ὥρᾳ τοῦ θυμιάματος. 11 ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγε-
λος κυρίου ἑστὼς ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος.
12 καὶ ἐταράχθη Ζαχαρίας ἰδών, καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν.
13 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος· μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία, διότι
εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου, καὶ ἡ γυνή σου Ἐλισάβετ γεννήσει υἱόν
σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην· 14 καὶ ἔσται χαρά
σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ γενέσει αὐτοῦ χαρήσονται.
15 ἔσται γὰρ μέγας ἐνώπιον κυρίου, καὶ οἶνον καὶ σίκερα οὐ μὴ
πίῃ, καὶ πνεύματος ἁγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς
αὐτοῦ, 16 καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ κύριον
τὸν θεὸν αὐτῶν· 17 καὶ αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν
πνεύματι καὶ δυνάμει Ἠλεία, ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ
τέκνα καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων, ἑτοιμάσαι κυρίῳ λαὸν
κατεσκευασμένον. 18 καὶ εἶπεν Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον· κατὰ
τί γνώσομαι τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης καὶ ἡ γυνή μου προ-
βεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. 19 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος
εἶπεν αὐτῷ· ἐγώ εἰμι Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ,
καὶ ἀπεστάλην λαλῆσαι πρὸς σὲ καὶ εὐαγγελίσασθαί σοι ταῦτα·
20 καὶ ἰδοὺ ἔσῃ σιωπῶν καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι ἄχρι ἧς ἡμέρας
γένηται ταῦτα, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες
πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν. 21 καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδο-
κῶν τὸν Ζαχαρίαν, καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῷ χρονίζειν αὐτὸν ἐν τῷ
ναῷ. 22 ἐξελθὼν δὲ οὐκ ἐδύνατο λαλῆσαι αὐτοῖς, καὶ ἐπέγνωσαν
ὅτι ὀπτασίαν ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ· καὶ αὐτὸς ἦν διανεύων αὐτοῖς,
καὶ διέμενεν κωφός. 23 καὶ ἐγένετο ὡς ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι
τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. 24 μετὰ δὲ
ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἐλισάβετ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ περιέ-
κρυβεν ἑαυτὴν μῆνας πέντε, λέγουσα 25 ὅτι οὕτως μοι πεποίηκεν
κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπεῖδεν ἀφελεῖν ὄνειδός μου ἐν ἀνθρώποις.

5. 7. H ελεισαβετ 7. TH [η] 8. t εναντιον 9. H ιερατιας 13. H ελεισαβ. 15. κυριου: [T] h pm του 17. h προσελευσετ. | T§ ηλιου 21. t H εν τω ναω αυτον 24. H ελεισαβ. 25. h ο κυριος

5. 1 Chr 24,10. 15. Num 6,3. Iud 13,4s. 17. Mal 4,5s. 19. Dan 8,16. 9,21.

26 Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ἀπὸ
τοῦ θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας ᾗ ὄνομα Ναζαρέθ, 27 πρὸς
παρθένον ἐμνηστευμένην ἀνδρὶ ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ, ἐξ οἴκου Δαυείδ,
καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου Μαριάμ. 28 καὶ εἰσελθὼν πρὸς
αὐτὴν ὁ ἄγγελος εἶπεν· χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ κύριος μετὰ σοῦ.
29 ἡ δὲ ἐπὶ τῷ λόγῳ διεταράχθη, καὶ διελογίζετο ποταπὸς εἴη ὁ
ἀσπασμὸς οὗτος. 30 καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ· μὴ φοβοῦ, Μα-
ριάμ· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ θεῷ. 31 καὶ ἰδοὺ συλλήμψῃ ἐν
γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν.
32 οὗτος ἔσται μέγας καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται, καὶ δώσει
αὐτῷ κύριος ὁ θεὸς τὸν θρόνον Δαυεὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, 33 καὶ
βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακὼβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασι-
λείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. 34 εἶπεν δὲ Μαριὰμ πρὸς τὸν
ἄγγελον· πῶς ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; 35 καὶ ἀπο-
κριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ· πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ,
καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον
κληθήσεται υἱὸς θεοῦ. 36 καὶ ἰδοὺ Ἐλισάβετ ἡ συγγενίς σου καὶ
αὐτὴ συνειληφυῖα υἱὸν ἐν γήρει αὐτῆς, καὶ οὗτος μὴν ἕκτος ἐστὶν
αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρᾳ· 37 ὅτι οὐκ ἀδυνατήσει παρὰ τοῦ θεοῦ
πᾶν ῥῆμα. 38 εἶπεν δὲ Μαριάμ· ἰδοὺ ἡ δούλη κυρίου· γένοιτό
μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος.

39 Ἀναστᾶσα δὲ Μαριὰμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐπορεύθη
εἰς τὴν ὀρεινὴν μετὰ σπουδῆς εἰς πόλιν Ἰούδα, 40 καὶ εἰσῆλθεν
εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου καὶ ἠσπάσατο τὴν Ἐλισάβετ. 41 καὶ
ἐγένετο ὡς ἤκουσεν τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας ἡ Ἐλισάβετ, ἐσκίρ-
τησεν τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς. καὶ ἐπλήσθη πνεύματος
ἁγίου ἡ Ἐλισάβετ, 42 καὶ ἀνεφώνησεν κραυγῇ μεγάλῃ καὶ εἶπεν·
εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας
σου. 43 καὶ πόθεν μοι τοῦτο ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου
πρὸς ἐμέ; 44 ἰδοὺ γὰρ ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς
τὰ ὦτά μου, ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ
μου. 45 καὶ μακαρία ἡ πιστεύσασα ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς λελα-
λημένοις αὐτῇ παρὰ κυρίου.

46 Καὶ εἶπεν Μαριάμ· μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον,
47 καὶ ἠγαλλίασεν τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτῆρί μου,
48 ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ. ἰδοὺ γὰρ

---

26. T§H *ναζαρετ* 28. *ο αγγελος*: [T] post *εισελθων* H om | *μετα σου*: [T]§ ⊣ h ⊢ add *ευλογημενη συ εν γυναιξιν* 35. H *κληθησεται, υιος θεου* 36. H *ελεισαβ.* | T *συγγενης* | T§H *συνειληφεν* 39. H *ορινην* 40ss. H *ελεισαβ.* 42. *κραυγη*: t *φωνη* 43. T *προς με*

26s. Mt 1,18ss. 31. Is 7,14. Mt 1,21ss. 32. Is 9,7. 2 Sam 7,16. 33. Mich 4,7. Dan 7,14. 37. Gen 18,14. 46ss. 1 Sam 2,1ss. 48. 1 Sam 1,11.

ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσίν με πᾶσαι αἱ γενεαί, 49 ὅτι ἐποίησέν μοι
μεγάλα ὁ δυνατός. καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, 50 καὶ τὸ ἔλεος
αὐτοῦ εἰς γενεὰς καὶ γενεὰς τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. 51 ἐποίησεν
κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ, διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ
καρδίας αὐτῶν· 52 καθεῖλεν δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσεν
ταπεινούς, 53 πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν καὶ πλουτοῦντας
ἐξαπέστειλεν κενούς. 54 ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ, μνη-
σθῆναι ἐλέους, 55 καθὼς ἐλάλησεν πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ
Ἀβραὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα.

56 Ἔμεινεν δὲ Μαριὰμ σὺν αὐτῇ ὡς μῆνας τρεῖς, καὶ ὑπέ-
στρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.

57 Τῇ δὲ Ἐλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ
ἐγέννησεν υἱόν. 58 καὶ ἤκουσαν οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγγενεῖς αὐ-
τῆς ὅτι ἐμεγάλυνεν κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ᾽ αὐτῆς, καὶ συνέ-
χαιρον αὐτῇ. 59 καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἦλθον περι-
τεμεῖν τὸ παιδίον, καὶ ἐκάλουν αὐτὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς
αὐτοῦ Ζαχαρίαν. 60 καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν· οὐχί,
ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης. 61 καὶ εἶπαν πρὸς αὐτὴν ὅτι οὐδείς
ἐστιν ἐκ τῆς συγγενείας σου ὃς καλεῖται τῷ ὀνόματι τούτῳ.
62 ἐνένευον δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸ τί ἂν θέλοι καλεῖσθαι αὐτό.
63 καὶ αἰτήσας πινακίδιον ἔγραψεν λέγων· Ἰωάννης ἐστὶν τὸ ὄνομα
αὐτοῦ. καὶ ἐθαύμασαν πάντες. 64 ἀνεῴχθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ
παραχρῆμα καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν θεόν.
65 καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιοικοῦντας αὐτούς, καὶ
ἐν ὅλῃ τῇ ὀρεινῇ τῆς Ἰουδαίας διελαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα
ταῦτα, 66 καὶ ἔθεντο πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν,
λέγοντες· τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο ἔσται; καὶ γὰρ χεὶρ κυρίου ἦν
μετ᾽ αὐτοῦ.

67 Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου
καὶ ἐπροφήτευσεν λέγων· 68 εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραήλ,
ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, 69 καὶ
ἤγειρεν κέρας σωτηρίας ἡμῖν ἐν οἴκῳ Δαυεὶδ παιδὸς αὐτοῦ,
70 καθὼς ἐλάλησεν διὰ στόματος τῶν ἁγίων ἀπ᾽ αἰῶνος προ-
φητῶν αὐτοῦ, 71 σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ ἐκ χειρὸς πάντων
τῶν μισούντων ἡμᾶς, 72 ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν
καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ, 73 ὅρκον ὃν ὤμοσεν πρὸς

49. H ο δυνατος, 57. H ελεισαβετ 59. H ηλθαν 61. H ἔστιν
63. t πινακιδα | TH om το 65. H οριvη 66. t ακουοντες

50. Ps 103,17. 53. Ps 107,9. 54. Is 41,8s. 55. Gen 17,7. 18,18.
22,17s. 68. Ps 41,14. 72,18. 111,9. 69. 1 Sam 2,10. Ps 18,3. 132,17.
70. Act 3,21. 71. Ps 106,10. (Is 35,4.) 72. Gen 17,7. Lev 26,42.
73. Gen 22,16. Mich 7,20.

Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τοῦ δοῦναι ἡμῖν 74 ἀφόβως ἐκ χειρὸς
ἐχθρῶν ῥυσθέντας λατρεύειν αὐτῷ 75 ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ
ἐνώπιον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας ἡμῶν. 76 καὶ σὺ δὲ παιδίον
προφήτης ὑψίστου κληθήσῃ· προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου κυ-
ρίου ἑτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ, 77 τοῦ δοῦναι γνῶσιν σωτηρίας τῷ
λαῷ αὐτοῦ ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν 78 διὰ σπλάγχνα ἐλέους
θεοῦ ἡμῶν, ἐν οἷς ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους 79 ἐπι-
φᾶναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις, τοῦ κατευ-
θῦναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης.
80 Τὸ δὲ παιδίον ηὔξανεν καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, καὶ ἦν
ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσραήλ.

II

Occasione census Iesus Bethlehemi nascitur. Angeli et pastores. Circumcisio. Infans sistitur deo. Symeon et Anna. Puer in templo.

1 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθεν δόγμα παρὰ
Καίσαρος Αὐγούστου ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην.
2 αὕτη ἀπογραφὴ ἐγένετο πρώτη ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυ-
ρηνίου. 3 καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς
τὴν ἑαυτοῦ πόλιν. 4 ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσὴφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ
πόλεως Ναζαρὲθ εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς πόλιν Δαυεὶδ ἥτις καλεῖται
Βηθλεέμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαυείδ,
5 ἀπογράψασθαι σὺν Μαριὰμ τῇ ἐμνηστευμένῃ αὐτῷ, οὔσῃ ἐγκύῳ.
6 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ
τεκεῖν αὐτήν, 7 καὶ ἔτεκεν τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ
ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν
αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.
8 Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ
φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν. 9 καὶ
ἄγγελος κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς καὶ δόξα κυρίου περιέλαμψεν αὐ-
τούς, καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν. 10 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος·
μὴ φοβεῖσθε· ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἥτις
ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, 11 ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτήρ, ὅς ἐστιν
Χριστὸς κύριος, ἐν πόλει Δαυείδ. 12 καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον,
εὑρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον ἐν φάτνῃ. 13 καὶ ἐξαίφνης
ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανίου αἰνούντων

---

74. εχθρων: t add [ημων] 75. t H§ πασαις ταις ημεραις 76. προ προσωπου: H ενωπιον 77. αυτων: t ημων 78. t H επισκεψεται II,2. TH πρωτη εγεν. | th κυρεινου 3. εαυτου: t ιδιαν 4. T§H ναζαρετ 5. H ενκυω 9. και pr: T add [ιδου] 12. [t] H§ om το | εν φατνη: TH pm και κειμενον 13. H εξεφνης | T§ h ουρανου

---

76. Mal 3,1. 79. Is 9,2. 80. 2,40. II,2. (Act 5,37.) 6s. Mt 1,25. 2,1.

τὸν θεὸν καὶ λεγόντων· [14] δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς
εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίας. [15] Καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ᾽
αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι, οἱ ποιμένες ἐλάλουν πρὸς
ἀλλήλους· διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλεὲμ καὶ ἴδωμεν τὸ ῥῆμα τοῦτο
τὸ γεγονὸς ὃ ὁ κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν. [16] καὶ ἦλθαν σπεύσαντες,
καὶ ἀνεῦραν τήν τε Μαριὰμ καὶ τὸν Ἰωσὴφ καὶ τὸ βρέφος
κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ· [17] ἰδόντες δὲ ἐγνώρισαν περὶ τοῦ ῥήματος
τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου. [18] καὶ πάντες
οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων
πρὸς αὐτούς· [19] ἡ δὲ Μαρία πάντα συνετήρει τὰ ῥήματα ταῦτα
συνβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. [20] καὶ ὑπέστρεψαν οἱ ποιμένες,
δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν καὶ
ἴδον καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς.

[21] Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν αὐτόν,
καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου
πρὸ τοῦ συλλημφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

[22] Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν,
κατὰ τὸν νόμον Μωϋσέως, ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα παρα-
στῆσαι τῷ κυρίῳ, [23] καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ κυρίου ὅτι πᾶν
ἄρσεν διανοῖγον μήτραν ἅγιον τῷ κυρίῳ κληθήσεται, [24] καὶ τοῦ
δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν τῷ νόμῳ κυρίου, ζεῦγος τρυ-
γόνων ἢ δύο νοσσοὺς περιστερῶν.

[25] Καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος ἦν ἐν Ἱερουσαλήμ, ᾧ ὄνομα Συμεών,
καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβής, προσδεχόμενος παρά-
κλησιν τοῦ Ἰσραήλ, καὶ πνεῦμα ἦν ἅγιον ἐπ᾽ αὐτόν· [26] καὶ ἦν
αὐτῷ κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, μὴ ἰδεῖν
θάνατον πρὶν ἢ ἂν ἴδῃ τὸν Χριστὸν κυρίου. [27] καὶ ἦλθεν ἐν τῷ
πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παιδίον
Ἰησοῦν τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ νόμου περὶ
αὐτοῦ, [28] καὶ αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας καὶ εὐλόγησεν
τὸν θεὸν καὶ εἶπεν· [29] νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, δέσποτα,
κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰρήνῃ, [30] ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ
σωτήριόν σου, [31] ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν,
[32] φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραήλ. [33] καὶ
ἦν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς
λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ. [34] καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Συμεὼν καὶ

---

14. t h *ευδοκια* 15. *οι ποιμενες*: T pm [*και οι ανθρωποι*] | *ελαλουν*: T *ειπον* 19. h *μαριαμ* | T *συμβαλλ.* 20. TH *ειδον* 24. T *νεοσσους* 25. T§ *ην ανθρωπ.* 26. T *πριν αν* t *πριν η s. πριν* [*η*] *αν* H *πριν* [*η*] *αν* 28. *αγκαλας*: T add [*αυτου*] 33. TH om *αυτου* sc

---

14. (Is 57,19.) 21. Gen 17,12. Lev 12,3. 22. Lev 12,4. 23. Ex 13,2. 15. 24. Lev 12,8. 29s. (Gen 46,30.) 31s. Is 42,6. 49,6.

εἶπεν πρὸς Μαριὰμ τὴν μητέρα αὐτοῦ· ἰδοὺ οὗτος κεῖται εἰς
πτῶσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ καὶ εἰς σημεῖον
ἀντιλεγόμενον. 35 καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομ-
φαία, ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί.
36 Καὶ ἦν Ἄννα προφῆτις, θυγάτηρ Φανουήλ, ἐκ φυλῆς Ἀσήρ·
αὕτη προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς, ζήσασα μετὰ ἀνδρὸς ἔτη
ἑπτὰ ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐτῆς, 37 καὶ αὐτὴ χήρα ἕως ἐτῶν
ὀγδοήκοντα τεσσάρων, ἣ οὐκ ἀφίστατο τοῦ ἱεροῦ νηστείαις καὶ
δεήσεσι λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν. 38 καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ
ἐπιστᾶσα ἀνθωμολογεῖτο τῷ θεῷ καὶ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ πᾶσιν
τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν Ἰερουσαλήμ.

39 Καὶ ὡς ἐτέλεσαν πάντα κατὰ τὸν νόμον κυρίου, ἐπέ-
στρεψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς πόλιν ἑαυτῶν Ναζαρέθ. 40 τὸ δὲ
παιδίον ηὔξανεν καὶ ἐκραταιοῦτο πληρούμενον σοφίας, καὶ χάρις
θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό.

41 Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος εἰς Ἰερουσαλὴμ
τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα. 42 καὶ ὅτε ἐγένετο ἐτῶν δώδεκα, ἀναβαινόν-
των αὐτῶν κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς, 43 καὶ τελειωσάντων τὰς
ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς ὑπέμεινεν Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν
Ἰερουσαλήμ, καὶ οὐκ ἔγνωσαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ. 44 νομίσαντες δὲ
αὐτὸν εἶναι ἐν τῇ συνοδίᾳ ἦλθον ἡμέρας ὁδὸν καὶ ἀνεζήτουν
αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενέσιν καὶ τοῖς γνωστοῖς, 45 καὶ μὴ εὑρόντες
ὑπέστρεψαν εἰς Ἰερουσαλὴμ ἀναζητοῦντες αὐτόν. 46 καὶ ἐγένετο
μετὰ ἡμέρας τρεῖς εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ καθεζόμενον ἐν μέσῳ
τῶν διδασκάλων καὶ ἀκούοντα αὐτῶν καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς·
47 ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ
ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ. 48 καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλάγησαν, καὶ
εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ· τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν
οὕτως; ἰδοὺ ὁ πατήρ σου κἀγὼ ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν σε. 49 καὶ
εἶπεν πρὸς αὐτούς· τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ᾔδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ
πατρός μου δεῖ εἶναί με; 50 καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆκαν τὸ ῥῆμα ὃ
ἐλάλησεν αὐτοῖς. 51 καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν καὶ ἦλθεν εἰς Να-
ζαρέθ, καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς. καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ διετήρει
πάντα τὰ ῥήματα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. 52 καὶ Ἰησοῦς προέκοπτεν
ἐν τῇ σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ καὶ χάριτι παρὰ θεῷ καὶ ἀνθρώποις.

---

34. TH *αντιλεγομενον,* 35. T (*και σου — ρομφαια*) | [T]H§ om *δε* 36. t *ζησ. ετη επτα μετα ανδρ.* 36s. H *ασηρ, (αυτη προβεβ. — ογδοηκ. τεσσαρων,)* 39. *κατα*: TH pm *τα* | T§ *υπεστρεψ.* | t H *ναζαρετ* 40. T§H *σοφίᾳ* 42. *αναβ. αυτων*: T§ add [*εις ιεροσολυμα*] 44. H *συγγενευσιν* 48. H *και εγω* | H *ζητουμεν* 51. t H *ναζαρετ* | *ρηματα*: T[t] add *ταυτα* 52. T om *εν τη* H om *εν* | T§ *ηλικ. και σοφ.*

---

34. Is 8, 14. 39. (Mt 2,22s.) 40. 1,80. 52. (1 Sam 2,26.)

III

Iohannes baptista in deserto. Herodes. Iesu immersio et genealogia.

1 Ἐν ἔτει δὲ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσα-
ρος, ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πειλάτου τῆς Ἰουδαίας, καὶ τετρα-
αρχοῦντος τῆς Γαλιλαίας Ἡρῴδου, Φιλίππου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ
αὐτοῦ τετρααρχοῦντος τῆς Ἰτουραίας καὶ Τραχωνίτιδος χώρας,
καὶ Λυσανίου τῆς Ἀβιληνῆς τετρααρχοῦντος, 2 ἐπὶ ἀρχιερέως
Ἄννα καὶ Καϊάφα, ἐγένετο ῥῆμα θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην τὸν Ζαχαρίου
υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, 3 καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορ-
δάνου κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, 4 ὡς
γέγραπται ἐν βίβλῳ λόγων Ἠσαΐου τοῦ προφήτου· φωνὴ βοῶντος
ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς
τρίβους αὐτοῦ· 5 πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται καὶ πᾶν ὄρος καὶ
βουνὸς ταπεινωθήσεται, καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθείας καὶ αἱ
τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας, 6 καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον
τοῦ θεοῦ. 7 Ἔλεγεν οὖν τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις βαπτισθῆναι
ὑπ' αὐτοῦ· γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς
μελλούσης ὀργῆς; 8 ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας,
καὶ μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς· πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ·
λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι
τέκνα τῷ Ἀβραάμ. 9 ἤδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν
δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκ-
κόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. 10 Καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ ὄχλοι
λέγοντες· τί οὖν ποιήσωμεν; 11 ἀποκριθεὶς δὲ ἔλεγεν αὐτοῖς· ὁ
ἔχων δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα
ὁμοίως ποιείτω. 12 ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι καὶ εἶπαν
πρὸς αὐτόν· διδάσκαλε, τί ποιήσωμεν; 13 ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς·
μηδὲν πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε. 14 ἐπηρώ-
των δὲ αὐτὸν καὶ στρατευόμενοι λέγοντες· τί ποιήσωμεν καὶ
ἡμεῖς; καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· μηδένα διασείσητε, μηδένα συκο-
φαντήσητε, καὶ ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψωνίοις ὑμῶν. 15 Προσδοκῶντος
δὲ τοῦ λαοῦ καὶ διαλογιζομένων πάντων ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν
περὶ τοῦ Ἰωάννου, μήποτε αὐτὸς εἴη ὁ Χριστός, 16 ἀπεκρίνατο
λέγων πᾶσιν ὁ Ἰωάννης· ἐγὼ μὲν ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς· ἔρχεται
δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν
ὑποδημάτων αὐτοῦ, αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ

III, 1. *ηγεμονευοντος*: h ⊣ *επιτροπευοντος* ⊢ | T *τετραρχουντος* | H *αβειληνης* 3. TH om *την* 4. T *βοωντος· εν τη ερημω ετοιμασ.* 8. t h *αξι. καρπ.* 9. H [*καλον*] 14. T§ *ποιησομεν* | *προς αυτους*: TH *αυτοις* | *μηδενα* sc: TH *μηδε* 16. T§ *απεκριν. ο ιωαν. απασιν λεγ.*

III, 2ss. Mt 3, 1ss. Mc 1, 2ss. Io 1, 6ss. 4-6. Is 40, 3-5. 7-9. Mt 3, 7-10. 15ss. Io 1, 15ss. 16s. Mt 3, 11s. Mc 1, 7s.

πυρί· 17 οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ διακαθᾶραι τὴν ἅλωνα
αὐτοῦ καὶ συναγαγεῖν τὸν σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ, τὸ δὲ
ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ.

18 Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν εὐηγγελίζετο τὸν
λαόν· 19 ὁ δὲ Ἡρώδης ὁ τετραάρχης, ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ περὶ
Ἡρωδιάδος τῆς γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ περὶ πάντων ὧν
ἐποίησεν πονηρῶν ὁ Ἡρώδης, 20 προσέθηκεν καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσιν,
κατέκλεισεν τὸν Ἰωάννην ἐν φυλακῇ.

21 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν λαὸν καὶ
Ἰησοῦ βαπτισθέντος καὶ προσευχομένου ἀνεῳχθῆναι τὸν οὐρανόν,
22 καὶ καταβῆναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον σωματικῷ εἴδει ὡς περι-
στερὰν ἐπ' αὐτόν, καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι· σὺ εἶ ὁ υἱός
μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα.

23 Καὶ αὐτὸς ἦν Ἰησοῦς ἀρχόμενος ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα, ὢν
υἱός, ὡς ἐνομίζετο, Ἰωσήφ,

τοῦ Ἡλεὶ
24 τοῦ Μαθθὰθ
τοῦ Λευεὶ
τοῦ Μελχεὶ
τοῦ Ἰανναὶ
τοῦ Ἰωσὴφ
25 τοῦ Ματταθίου
τοῦ Ἀμὼς
τοῦ Ναοὺμ
τοῦ Ἐσλεὶ
τοῦ Ναγγαὶ
26 τοῦ Μαὰθ
τοῦ Ματταθίου
τοῦ Σεμεεὶν
τοῦ Ἰωσὴχ
τοῦ Ἰωδὰ
27 τοῦ Ἰωανὰν
τοῦ Ῥησὰ
τοῦ Ζοροβάβελ
τοῦ Σαλαθιὴλ
τοῦ Νηρεὶ
28 τοῦ Μελχεὶ
τοῦ Ἀδδεὶ
τοῦ Κωσὰμ
τοῦ Ἐλμαδὰμ
τοῦ Ἢρ
29 τοῦ Ἰησοῦ
τοῦ Ἐλιέζερ
τοῦ Ἰωρεὶμ
τοῦ Μαθθὰθ
τοῦ Λευεὶ
30 τοῦ Συμεὼν
τοῦ Ἰούδα
τοῦ Ἰωσὴφ
τοῦ Ἰωνὰμ
τοῦ Ἐλιακεὶμ
31 τοῦ Μελεὰ
τοῦ Μεννὰ
τοῦ Ματταθὰ
τοῦ Ναθὰμ
τοῦ Δαυεὶδ
32 τοῦ Ἰεσσαὶ
τοῦ Ἰωβὴδ
τοῦ Βοὸς
τοῦ Σαλὰ
τοῦ Ναασσὼν
33 τοῦ Ἀμιναδὰβ
τοῦ Ἀδμεὶν

---

17. T§ *και διακαθαριει* | T *κ. συναξει* 19. T *τετραρχης* 20. *κατεκλ.*: T[t] pm *και* 22. *συ ει ο υιος κτλ*: h ⊣ *υιος μου ει συ, εγω σημερον γεγεννηκα σε* ⊢ 24. TH *ματθατ* 25. T *μαθθαθιου* 26. t *ματαθιου* 29. TH *μαθθατ* 31. T *ναθαν* 32. H *ιωβηλ* | *σαλα*: T§ *σαλμων* 33. H om *του αμιναδαβ* | *του αδμειν*: T om h *του αδαμ*

19s. Mt 14,3ss. Mc 6,17ss. 20. Mt 4,12. Mc 1,14. 21s. Mt 3,13ss. Mc 1,9ss. Io 1,29ss. 22. 9,35. 23ss. Mt 1,1-17. 27. 1 Chr 3,17. Esdr 3,2. 31. 2 Sam 5,14. 1 Sam 16,1.13. 32s. Ruth 4,18-22. 33. 1 Chr 2,1ss. Gen 29,35.

τοῦ Ἀρνεὶ
τοῦ Ἑσρὼμ
τοῦ Φάρες
τοῦ Ἰούδα
34 τοῦ Ἰακὼβ
τοῦ Ἰσαὰκ
τοῦ Ἀβραὰμ
τοῦ Θάρα
τοῦ Ναχὼρ
35 τοῦ Σεροὺχ
τοῦ Ῥαγαῦ
τοῦ Φαλὲκ
τοῦ Ἔβερ
τοῦ Σαλὰ
36 τοῦ Καϊνὰμ
τοῦ Ἀρφαξὰδ
τοῦ Σὴμ
τοῦ Νῶε
τοῦ Λάμεχ
37 τοῦ Μαθουσαλὰ
τοῦ Ἑνὼχ
τοῦ Ἰάρετ
τοῦ Μελελεὴλ
τοῦ Καϊνὰμ
38 τοῦ Ἐνὼς
τοῦ Σὴθ
τοῦ Ἀδὰμ
τοῦ θεοῦ.

IV

Temptatio. Iesus Nazarethi vitae periculum subit. Sanantur Capharnaumi daemoniacus, socrus Petri, alii. Discedit docturus per Galilaeam.

1 Ἰησοῦς δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου ὑπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ
Ἰορδάνου, καὶ ἤγετο ἐν τῷ πνεύματι ἐν τῇ ἐρήμῳ 2 ἡμέρας
τεσσεράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου. καὶ οὐκ ἔφαγεν
οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν ἐπεί-
νασεν. 3 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ διάβολος· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπὲ τῷ
λίθῳ τούτῳ ἵνα γένηται ἄρτος. 4 καὶ ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν ὁ
Ἰησοῦς· γέγραπται ὅτι οὐκ ἐπ᾽ ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος.
5 καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν ἔδειξεν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τῆς
οἰκουμένης ἐν στιγμῇ χρόνου. 6 καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος· σοὶ
δώσω τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἅπασαν καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, ὅτι
ἐμοὶ παραδέδοται καὶ ᾧ ἐὰν θέλω δίδωμι αὐτήν· 7 σὺ οὖν ἐὰν
προσκυνήσῃς ἐνώπιον ἐμοῦ, ἔσται σοῦ πᾶσα. 8 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· γέγραπται· προσκυνήσεις κύριον τὸν θεόν σου
καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. 9 ἤγαγεν δὲ αὐτὸν εἰς Ἰερουσαλὴμ
καὶ ἔστησεν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· εἰ υἱὸς
εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἐντεῦθεν κάτω· 10 γέγραπται γὰρ ὅτι
τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σε,
11 καὶ ὅτι ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσίν σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον

33. *αρνει*: T[s] *αραμ* | t H *εσρων* 36. T[s] *καιναν* 37. T *ιαρεδ* | TH *μαλελεηλ* | T *καιναν* IV,4. *ο ανθρωπος*: T add [*αλλ επι παντι ρηματι θεου*] 6. *εαν*: TH *αν* 8. Th *κ. αποκρ. αυτω ειπ.* (t *ειπ. αυτω*) *ο* (h [*ο*]) *ιησ.* | TH *κυρ. τ. θεον σου προσκυν.* 9. t *και ηγαγεν αυτ.* | *εστησεν*: T add [*αυτον*] | H *ειπ.* [*αυτω*]

34s. Gen 21,2s. 11,26. 1 Chr 1,24-27. 36-38. 1 Chr 1-4. Gen 11,10. 5,32. 28s. 25. 4,25s. 5,3. IV,1-13. Mt 4,1-11. Mc 1,12s. 2. (Ex 34,28.) 4. Deut 8,3. 8. Deut 6,13. 10s. Ps 91,11s.

τὸν πόδα σου. 12 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι εἴρηται·
οὐκ ἐκπειράσεις κύριον τὸν θεόν σου. 13 καὶ συντελέσας πάντα
πειρασμὸν ὁ διάβολος ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ.
14 Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος
εἰς τὴν Γαλιλαίαν· καὶ φήμη ἐξῆλθεν καθ' ὅλης τῆς περιχώρου
περὶ αὐτοῦ. 15 καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν,
δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων.
16 Καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρά, οὗ ἦν ἀνατεθραμμένος, καὶ εἰσῆλθεν
κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων εἰς τὴν συνα-
γωγήν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι. 17 καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον τοῦ
προφήτου Ἠσαΐου, καὶ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον εὗρεν τόπον οὗ ἦν
γεγραμμένον· 18 πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισέν με
εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς, ἀπέσταλκέν με 19 κηρῦξαι αἰχμαλώτοις
ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν
ἀφέσει, κηρῦξαι ἐνιαυτὸν κυρίου δεκτόν. 20 καὶ πτύξας τὸ βιβλίον
ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ ἐκάθισεν, καὶ πάντων οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν τῇ
συναγωγῇ ἦσαν ἀτενίζοντες αὐτῷ. 21 ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς αὐ-
τοὺς ὅτι σήμερον πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν.
22 καὶ πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις
τῆς χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ
ἔλεγον· οὐχὶ υἱός ἐστιν Ἰωσὴφ οὗτος; 23 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς·
πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην· ἰατρέ, θεράπευσον
σεαυτόν· ὅσα ἠκούσαμεν γενόμενα εἰς τὴν Καφαρναούμ, ποίησον
καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι σου. 24 εἶπεν δέ· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι
οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι ἑαυτοῦ. 25 ἐπ' ἀλη-
θείας δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πολλαὶ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἠλείου
ἐν τῷ Ἰσραήλ, ὅτε ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας
ἕξ, ὡς ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, 26 καὶ πρὸς οὐδε-
μίαν αὐτῶν ἐπέμφθη Ἠλείας εἰ μὴ εἰς Σάρεπτα τῆς Σιδωνίας
πρὸς γυναῖκα χήραν. 27 καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐν τῷ Ἰσραὴλ
ἐπὶ Ἐλισαίου τοῦ προφήτου, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη εἰ
μὴ Ναιμὰν ὁ Σύρος. 28 καὶ ἐπλήσθησαν πάντες θυμοῦ ἐν τῇ
συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα, 29 καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον αὐτὸν
ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ὀφρύος τοῦ ὄρους ἐφ'
οὗ ἡ πόλις ᾠκοδόμητο αὐτῶν, ὥστε κατακρημνίσαι αὐτόν· 30 αὐ-
τὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο.

12. t κ. αποκρ. ο ιησ. ειπ. αυτω 16. T ναζαρετ t ναζαρεθ | TH^{S} τεθραμμενος 17. αναπτ.: TH ανοιξας | τοπον: T[H] pm τον 20. t παντ. εν τη συναγ. οι οφθαλμ. ησ. 22. T^{S} ουχι ουτ. εστ. [ο] υιος ιωσ. 23. εις την: T om την 24. εαυτου: TH αυτου 25. TH om οτι | επι ετη: TH^{S} om επι 26. t σαρεφθα

12. Deut 6,16. 14s. Mt 4,12. 23s. Mc 1,14. 16ss. (Mt 13,54ss. Mc 6,1ss.) 18s. Is 61,1s. (58,6.) 19. (Lev 25,10.) 24. Mt 13,57. Mc 6,4. Io 4,44. 25s. 1 Reg 17,1.9 Iac 5,17. 27. 2 Reg 5,14.

31 Καὶ κατῆλθεν εἰς Καφαρναοὺμ πόλιν τῆς Γαλιλαίας, καὶ
ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασιν· 32 καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ
τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ.
33 Καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦν ἄνθρωπος ἔχων πνεῦμα δαιμονίου
ἀκαθάρτου, καὶ ἀνέκραξεν φωνῇ μεγάλῃ· 34 ἔα, τί ἡμῖν καὶ σοί,
Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος
τοῦ θεοῦ. 35 καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων· φιμώθητι καὶ
ἔξελθε ἀπ᾽ αὐτοῦ. καὶ ῥίψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς τὸ μέσον
ἐξῆλθεν ἀπ᾽ αὐτοῦ, μηδὲν βλάψαν αὐτόν. 36 καὶ ἐγένετο θάμβος
ἐπὶ πάντας, καὶ συνελάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες· τίς ὁ λόγος
οὗτος, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις
πνεύμασιν καὶ ἐξέρχονται; 37 καὶ ἐξεπορεύετο ἦχος περὶ αὐτοῦ
εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου.
38 Ἀναστὰς δὲ ἀπὸ τῆς συναγωγῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν
Σίμωνος. πενθερὰ δὲ τοῦ Σίμωνος ἦν συνεχομένη πυρετῷ με-
γάλῳ, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν περὶ αὐτῆς. 39 καὶ ἐπιστὰς ἐπάνω
αὐτῆς ἐπετίμησεν τῷ πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτήν· παραχρῆμα δὲ
ἀναστᾶσα διηκόνει αὐτοῖς.
40 Δύνοντος δὲ τοῦ ἡλίου πάντες ὅσοι εἶχον ἀσθενοῦντας
νόσοις ποικίλαις ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ ἑνὶ ἑκάστῳ
αὐτῶν τὰς χεῖρας ἐπιτιθεὶς ἐθεράπευεν αὐτούς. 41 ἐξήρχοντο δὲ
καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν, κραυγάζοντα καὶ λέγοντα ὅτι σὺ εἶ ὁ
υἱὸς τοῦ θεοῦ. καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἴα αὐτὰ λαλεῖν, ὅτι ᾔδεισαν τὸν
Χριστὸν αὐτὸν εἶναι.
42 Γενομένης δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον,
καὶ οἱ ὄχλοι ἐπεζήτουν αὐτόν· καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ, καὶ κατεῖχον
αὐτὸν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ᾽ αὐτῶν. 43 ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς
ὅτι καὶ ταῖς ἑτέραις πόλεσιν εὐαγγελίσασθαί με δεῖ τὴν βασιλείαν
τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἀπεστάλην. 44 καὶ ἦν κηρύσσων εἰς τὰς
συναγωγὰς τῆς Γαλιλαίας.

V

Piscatus Petri. Leprosus. Paralyticus per tectum illatus; blasphemiae criminatio. Levi eiusque convivium. Discipuli non ieiunantes.

1 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ καὶ ἀκούειν
τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ αὐτὸς ἦν ἑστὼς παρὰ τὴν λίμνην Γεν-
νησαρέτ, 2 καὶ ἴδεν δύο πλοιάρια ἑστῶτα παρὰ τὴν λίμνην· οἱ

33. μεγαλη: T add [λεγων] 35. απ pr: t εξ 39. παραχρ. δε: t και παραχρ. 40. t H§ απαντες | t επιθεις | t h εθεραπευσεν 41. T§H§ εξηρχετο | T§H κραζοντα 43. t h ευαγγελ. δει με | επι: t εις 44. t εν ταις συναγωγαις | γαλιλαιας: t H‡ ιουδαιας V, 1. και ακου.: t του ακου. 2. TH ειδεν | T§ δυο πλοια H§ πλοια δυο

31s. Mt 7,28s. Mc 1,21s. 33-37. Mc 1,23-28. 38-41. Mt 8,14-16. Mc 1,29-34. 42-44. Mc 1,35-39. V,1-11. (Mt 4,18-22. Mc 1,16-20.)

δὲ ἁλεεῖς ἀπʼ αὐτῶν ἀποβάντες ἔπλυναν τὰ δίκτυα. 3 *ἐμβὰς δὲ*
εἰς ἓν τῶν πλοίων, ὃ ἦν Σίμωνος, ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς
ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον· καθίσας δὲ ἐν τῷ πλοίῳ ἐδίδασκεν τοὺς
ὄχλους. 4 *ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπεν πρὸς τὸν Σίμωνα· ἐπαν-*
άγαγε εἰς τὸ βάθος, καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν.
5 *καὶ ἀποκριθεὶς Σίμων εἶπεν· ἐπιστάτα, διʼ ὅλης νυκτὸς κοπιά-*
σαντες οὐδὲν ἐλάβομεν· ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὰ δίκτυα.
6 *καὶ τοῦτο ποιήσαντες συνέκλεισαν πλῆθος ἰχθύων πολύ· διερήσ-*
σετο δὲ τὰ δίκτυα αὐτῶν. 7 *καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις ἐν τῷ*
ἑτέρῳ πλοίῳ τοῦ ἐλθόντας συλλαβέσθαι αὐτοῖς· καὶ ἦλθαν, καὶ
ἔπλησαν ἀμφότερα τὰ πλοῖα, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά. 8 *ἰδὼν δὲ*
Σίμων Πέτρος προσέπεσεν τοῖς γόνασιν Ἰησοῦ λέγων· ἔξελθε
ἀπʼ ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλός εἰμι, κύριε. 9 *θάμβος γὰρ πε-*
ριέσχεν αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων
ᾗ συνέλαβον, 10 *ὁμοίως δὲ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην υἱοὺς Ζεβε-*
δαίου, οἳ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι. καὶ εἶπεν πρὸς τὸν Σίμωνα
ὁ Ἰησοῦς· μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν.
11 *καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφέντες πάντα ἠκο-*
λούθησαν αὐτῷ.
12 *Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων, καὶ ἰδοὺ*
ἀνὴρ πλήρης λέπρας· ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον
ἐδεήθη αὐτοῦ λέγων· κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι.
13 *καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ εἰπών· θέλω, καθαρίσθητι.*
καὶ εὐθέως ἡ λέπρα ἀπῆλθεν ἀπʼ αὐτοῦ. 14 *καὶ αὐτὸς παρήγ-*
γειλεν αὐτῷ μηδενὶ εἰπεῖν, ἀλλὰ ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ,
καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου καθὼς προσέταξεν
Μωϋσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. 15 *διήρχετο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος*
περὶ αὐτοῦ, καὶ συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν καὶ θεραπεύεσθαι
ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν· 16 *αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖς*
ἐρήμοις καὶ προσευχόμενος.
17 *Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἦν διδάσκων,*
καὶ ἦσαν καθήμενοι Φαρισαῖοι καὶ νομοδιδάσκαλοι, οἳ ἦσαν
ἐληλυθότες ἐκ πάσης κώμης τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἰουδαίας καὶ
Ἱερουσαλήμ· καὶ δύναμις κυρίου ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι αὐτόν. 18 *καὶ*
ἰδοὺ ἄνδρες φέροντες ἐπὶ κλίνης ἄνθρωπον ὃς ἦν παραλελυμένος,

---

2. T *αλιεις* | t *αποβαντ.* [*απ αυτ.*] | TH§ *επλυνον* 3. T§ *και καθισ.* | T *εδιδ. εκ του πλοιου* H *εκ του πλοιου εδιδ.* 5. *ειπεν*: T add *αυτω* | t *το δικτυον* 6. t *το δικτυον* 7. T *ηλθον* 9. *ᾗ*: TH§ *ων* 10. *ο ιησ.*: [T]H om *ο* 12. T§ *και ιδων τον* 13. *ειπων*: TH *λεγων* 14. *εις μαρτυριον αυτοις*: h ⊣*ινα εις μαρτυριον η υμιν τουτο*⊢ 17. *αυτον*: T§ *αυτους*

---

6. (Io 21,6.) 12-16. Mt 8,2-4. Mc 1,40-45. 14. Lev 14,2.
17-26. Mt 9,1-8. Mc 2,1-12.

*καὶ ἐζήτουν αὐτὸν εἰσενεγκεῖν καὶ θεῖναι ἐνώπιον αὐτοῦ. [19] καὶ
μὴ εὑρόντες ποίας εἰσενέγκωσιν αὐτὸν διὰ τὸν ὄχλον, ἀναβάντες
ἐπὶ τὸ δῶμα διὰ τῶν κεράμων καθῆκαν αὐτὸν σὺν τῷ κλινιδίῳ
εἰς τὸ μέσον ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ. [20] καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν
εἶπεν· ἄνθρωπε, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. [21] καὶ ἤρξαντο
διαλογίζεσθαι οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι λέγοντες· τίς ἐστιν
οὗτος ὃς λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἁμαρτίας ἀφεῖναι εἰ
μὴ μόνος ὁ θεός; [22] ἐπιγνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τοὺς διαλογισμοὺς
αὐτῶν ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς· τί διαλογίζεσθε ἐν ταῖς
καρδίαις ὑμῶν; [23] τί ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν· ἀφέωνταί σοι αἱ
ἁμαρτίαι σου, ἢ εἰπεῖν· ἔγειρε καὶ περιπάτει; [24] ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐξουσίαν ἔχει ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας,
εἶπεν τῷ παραλελυμένῳ· σοὶ λέγω, ἔγειρε καὶ ἄρας τὸ κλινίδιόν
σου πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου. [25] καὶ παραχρῆμα ἀναστὰς
ἐνώπιον αὐτῶν, ἄρας ἐφ᾿ ὃ κατέκειτο, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον
αὐτοῦ δοξάζων τὸν θεόν. [26] καὶ ἔκστασις ἔλαβεν ἅπαντας, καὶ
ἐδόξαζον τὸν θεόν, καὶ ἐπλήσθησαν φόβου λέγοντες ὅτι εἴδομεν
παράδοξα σήμερον.*

*[27] Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθεν, καὶ ἐθεάσατο τελώνην ὀνόματι
Λευεὶν καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀκολούθει
μοι. [28] καὶ καταλιπὼν πάντα ἀναστὰς ἠκολούθει αὐτῷ. [29] καὶ
ἐποίησεν δοχὴν μεγάλην Λευεὶς αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἦν
ὄχλος πολὺς τελωνῶν καὶ ἄλλων οἳ ἦσαν μετ᾿ αὐτῶν κατακείμενοι.
[30] καὶ ἐγόγγυζον οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς αὐτῶν πρὸς
τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγοντες· διατί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ
ἁμαρτωλῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε; [31] καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
πρὸς αὐτούς· οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ ἀλλὰ οἱ
κακῶς ἔχοντες· [32] οὐκ ἐλήλυθα καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτω-
λοὺς εἰς μετάνοιαν.*

*[33] Οἱ δὲ εἶπαν πρὸς αὐτόν· οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου νηστεύουσιν
πυκνὰ καὶ δεήσεις ποιοῦνται, ὁμοίως καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων, οἱ
δὲ σοὶ ἐσθίουσιν καὶ πίνουσιν. [34] ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτούς·
μὴ δύνασθε τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ᾿ αὐ-
τῶν ἐστίν, ποιῆσαι νηστεῦσαι; [35] ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, καὶ ὅταν
ἀπαρθῇ ἀπ᾿ αὐτῶν ὁ νυμφίος, τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς
ἡμέραις. [36] Ἔλεγεν δὲ καὶ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς ὅτι οὐδεὶς
ἐπίβλημα ἀπὸ ἱματίου καινοῦ σχίσας ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον πα-*

18. *θειναι*: H add [*αυτον*] 22. T [*αποκριθεις*] 24. h *παραλυτικω* 26. H *ειδαμεν* 29. h *μετ αυτου* 30. T *γραμμ.* [*αυτων*] 31. H [*ο*] *ιησους* 33. *οι μαθητ.*: T pm [*δια τι*] | T *πινουσιν;* 34. t *νηστευειν*

20. 7,48. 21. (Is 43,25.) 27-32. Mt 9,9-13. Mc 2,13-17. 33-35. Mt 9,14s. Mc 2,18-20. 36-39. Mt 9,16s. Mc 2,21s.

*λαιόν· εἰ δὲ μήγε, καὶ τὸ καινὸν σχίσει καὶ τῷ παλαιῷ οὐ συμ-
φωνήσει τὸ ἐπίβλημα τὸ ἀπὸ τοῦ καινοῦ. [37] καὶ οὐδεὶς βάλλει
οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήξει ὁ οἶνος ὁ νέος
τοὺς ἀσκούς, καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται·
[38] ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον. [39] καὶ οὐδεὶς
πιὼν παλαιὸν θέλει νέον· λέγει γάρ· ὁ παλαιὸς χρηστός ἐστιν.*

VI

Discipuli sabbato spicas evellunt. Sicca manus sabbato sanatur. Apostolorum XII electio. Oratio ad populos.

*[1] Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ δευτεροπρώτῳ διαπορεύεσθαι αὐτὸν
διὰ σπορίμων, καὶ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τοὺς στάχυας καὶ
ἤσθιον ψώχοντες ταῖς χερσίν. [2] τινὲς δὲ τῶν Φαρισαίων εἶπον·
τί ποιεῖτε ὃ οὐκ ἔξεστιν ποιεῖν τοῖς σάββασιν; [3] καὶ ἀποκριθεὶς
ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν· οὐδὲ τοῦτο ἀνέγνωτε ὃ ἐποίησεν
Δαυείδ, ὁπότε ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ ὄντες; [4] ὡς
εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως
ἔλαβεν καὶ ἔφαγεν καὶ ἔδωκεν καὶ τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ, οὓς οὐκ ἔξεστιν
φαγεῖν εἰ μὴ μόνους τοὺς ἱερεῖς; [5] καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι κύριός
ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.*

*[6] Ἐγένετο δὲ ἐν ἑτέρῳ σαββάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν
συναγωγὴν καὶ διδάσκειν. καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐκεῖ καὶ ἡ χεὶρ
αὐτοῦ ἡ δεξιὰ ἦν ξηρά· [7] παρετηροῦντο δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ
Φαρισαῖοι εἰ ἐν τῷ σαββάτῳ θεραπεύει, ἵνα εὕρωσιν κατηγορεῖν
αὐτοῦ. [8] αὐτὸς δὲ ᾔδει τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν· εἶπεν δὲ τῷ
ἀνδρὶ τῷ ξηρὰν ἔχοντι τὴν χεῖρα· ἔγειρε καὶ στῆθι εἰς τὸ μέσον.
καὶ ἀναστὰς ἔστη. [9] εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτούς· ἐπερωτῶ
ὑμᾶς εἰ ἔξεστιν τῷ σαββάτῳ ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν
σῶσαι ἢ ἀπολέσαι. [10] καὶ περιβλεψάμενος πάντας αὐτοὺς εἶπεν
αὐτῷ· ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. ὁ δὲ ἐποίησεν, καὶ ἀπεκατεστάθη
ἡ χεὶρ αὐτοῦ. [11] αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν ἀνοίας, καὶ διελάλουν
πρὸς ἀλλήλους τί ἂν ποιήσαιεν τῷ Ἰησοῦ.*

*[12] Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐξελθεῖν αὐτὸν εἰς τὸ
ὄρος προσεύξασθαι, καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ*

36. t *σχιζει . . . συμφωνει* 38. *βλητεον*: T add [*και αμφοτεροι συντηρουνται*] 39. H [*ουδεις* (h pm *και*) — *χρηστ. εστιν*] | *θελει*: t pm [*ευθεως*] | t *χρηστοτερος* VI, 1. T♯H‡ om *δευτεροπρωτω* | T§H *και ησθ. τους σταχ.* 2. H *ειπαν* | TH om *ποιειν* 3. TH *πρ. αυτ. ειπ. ο* (H [*ο*]) *ιησ.* t *ο ιησ. ειπ. πρ. αυτ.* | *οποτε*: TH *οτε* | T♯H om *οντες* 4. TH [*ως*] | TH *λαβων εφαγεν* | *και τοις*: TH om *και* 5. [T] H om *οτι* | H§ *εστ. του σαββ. ο υιος του ανθρ.* 7. *παρετ. δε*: H add *αυτον* | h *θεραπευσει* | t *κατηγοριαν* 9. H [*ο*] *ιησους* 10. *η χειρ αυτου*: T add [*ως η αλλη*]

VI, 1-5. Mt 12, 1-8. Mc 2, 23-28. 3s. 1 Sam 21, 6. 6-11. Mt 12, 9-14. Mc 3, 1-6. 12s. Mc 3, 13-15.

θεοῦ. [13] καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα, προσεφώνησεν τοὺς μαθητὰς
αὐτοῦ, καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ᾽ αὐτῶν δώδεκα, οὓς καὶ ἀποστόλους
ὠνόμασεν, [14] Σίμωνα, ὃν καὶ ὠνόμασεν Πέτρον, καὶ Ἀνδρέαν
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην καὶ Φίλιππον καὶ
Βαρθολομαῖον [15] καὶ Μαθθαῖον καὶ Θωμᾶν, καὶ Ἰάκωβον Ἀλ-
φαίου, καὶ Σίμωνα τὸν καλούμενον ζηλωτήν, [16] καὶ Ἰούδαν Ἰα-
κώβου, καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώθ, ὃς ἐγένετο προδότης, [17] καὶ κατα-
βὰς μετ᾽ αὐτῶν ἔστη ἐπὶ τόπου πεδινοῦ, καὶ ὄχλος πολὺς μαθητῶν
αὐτοῦ, καὶ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας καὶ
Ἰερουσαλὴμ καὶ τῆς παραλίου Τύρου καὶ Σιδῶνος, οἳ ἦλθον
ἀκοῦσαι αὐτοῦ καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν, [18] καὶ οἱ
ἐνοχλούμενοι ἀπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων ἐθεραπεύοντο· [19] καὶ
πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτουν ἅπτεσθαι αὐτοῦ, ὅτι δύναμις παρ᾽ αὐτοῦ
ἐξήρχετο καὶ ἰᾶτο πάντας.

[20] Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς
αὐτοῦ ἔλεγεν· μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία
τοῦ θεοῦ. [21] μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν, ὅτι χορτασθήσεσθε.
μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε. [22] μακάριοί ἐστε ὅταν
μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶς καὶ
ὀνειδίσωσιν καὶ ἐκβάλωσιν τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν ἕνεκα τοῦ
υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. [23] χάρητε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε·
ἰδοὺ γὰρ ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τῷ οὐρανῷ· κατὰ τὰ αὐτὰ
γὰρ ἐποίουν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν. [24] Πλὴν οὐαὶ
ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν. [25] οὐαὶ
ὑμῖν οἱ ἐμπεπλησμένοι νῦν, ὅτι πεινάσετε. οὐαὶ οἱ γελῶντες νῦν,
ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε. [26] οὐαὶ ὅταν καλῶς εἴπωσιν ὑμᾶς
πάντες οἱ ἄνθρωποι· κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ ἐποίουν τοῖς ψευδο-
προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν. [27] Ἀλλὰ ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούου-
σιν· ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν
ὑμᾶς, [28] εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, προσεύχεσθε περὶ
τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς. [29] τῷ τύπτοντί σε εἰς τὴν σιαγόνα
πάρεχε καὶ τὴν ἄλλην, καὶ ἀπὸ τοῦ αἴροντός σου τὸ ἱμάτιον καὶ
τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσῃς. [30] παντὶ αἰτοῦντί σε δίδου, καὶ ἀπὸ
τοῦ αἴροντος τὰ σὰ μὴ ἀπαίτει. [31] καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶ-
σιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. [32] καὶ
εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ

---

14. t [και] ιακωβ. . . [και] φιλιπ. 15. t [και] μαθθ. | T[H] om και ante ιακωβ. 16. t [και] ιουδ. | ος: T add [και] 17. T om πολυς | H ηλθαν 19. t εζητει 25. νυν pr: T [νυν] 26. TH καλ. υμας ειπ. | t [παντες] 28. περι: T§ υπερ 29. εις: TH επι 30. παντι: T add [δε] | αιτουντι: T[t] pm τω 31. [t] H§ om και υμεις

14-16. Mc 3,16-19. Mt 10,2-4. Act 1,13. 17-19. Mc 3,7ss. Mt 4,24s. 20s. Mt 5,3-6. 22-26. Mt 5,11s. 27s. Mt 5,44. 29s. Mt 5,39s. 42. 31. Mt 7,12. 32-36. Mt 5,46s.

γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσιν. 33 καὶ γὰρ
ἐὰν ἀγαθοποιῆτε τοὺς ἀγαθοποιοῦντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις
ἐστίν; καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν. 34 καὶ ἐὰν δανίσητε
παρ' ὧν ἐλπίζετε λαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ ἁμαρτωλοὶ
ἁμαρτωλοῖς δανίζουσιν ἵνα ἀπολάβωσιν τὰ ἴσα. 35 Πλὴν ἀγα-
πᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ ἀγαθοποιεῖτε καὶ δανίζετε μηδένα
ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολύς, καὶ ἔσεσθε υἱοὶ
ὑψίστου, ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονη-
ρούς. 36 γίνεσθε οἰκτίρμονες, καθὼς ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων
ἐστίν. 37 καὶ μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κριθῆτε· καὶ μὴ καταδικάζετε,
καὶ οὐ μὴ καταδικασθῆτε. ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε· 38 δί-
δοτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· μέτρον καλὸν πεπιεσμένον σεσαλευ-
μένον ὑπερεκχυννόμενον δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν· ᾧ γὰρ
μέτρῳ μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν. 39 Εἶπεν δὲ καὶ παρα-
βολὴν αὐτοῖς. μήτι δύναται τυφλὸς τυφλὸν ὁδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφό-
τεροι εἰς βόθυνον ἐμπεσοῦνται; 40 οὐκ ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν
διδάσκαλον· κατηρτισμένος δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ.
41 τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου,
τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖς; 42 πῶς
δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου· ἀδελφέ, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος
τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου, αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σοῦ δοκὸν
οὐ βλέπων; ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ
σοῦ, καὶ τότε διαβλέψεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ
ἀδελφοῦ σου ἐκβαλεῖν. 43 Οὐ γάρ ἐστιν δένδρον καλὸν ποιοῦν
καρπὸν σαπρόν, οὐδὲ πάλιν δένδρον σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν
καλόν. 44 ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται·
οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσιν σῦκα, οὐδὲ ἐκ βάτου σταφυλὴν
τρυγῶσιν. 45 ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς
καρδίας προφέρει τὸ ἀγαθόν, καὶ ὁ πονηρὸς ἐκ τοῦ πονηροῦ
προφέρει τὸ πονηρόν· ἐκ γὰρ περισσεύματος καρδίας λαλεῖ τὸ
στόμα αὐτοῦ. 46 Τί δέ με καλεῖτε· κύριε, κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε
ἃ λέγω; 47 πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρός με καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων
καὶ ποιῶν αὐτούς, ὑποδείξω ὑμῖν τίνι ἐστὶν ὅμοιος. 48 ὅμοιός
ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομοῦντι οἰκίαν, ὃς ἔσκαψεν καὶ ἐβάθυνεν

---

33. T[H] om *γαρ* | *οι αμαρτ.*: T[t] pm *γαρ* 34. T *δανειζετε* t *δανεισητε* | *λαβειν*: t [*απο*]*λαβειν* | H [*εστιν*] | T *και* [*γαρ*] *αμαρτ.* | T *δανειζουσ.* 35. T *δανειζετε* | TH§ *μηδεν* 36. *καθως*: T add [*και*] 37. T‡ om *και* tr | t *δικαζετε κ. ου μη δικασθητε* 38. h *μετρηθησεται* 42. *πως*: T pm [*η*] | *εκβαλειν*: T§ post *διαβλεψεις* 43. T [*παλιν*] 45. *της καρδιας*: T[t] add *αυτου* 46. *α λεγω*: h *ο λεγω*

---

34. (Lev 25,35ss.) 35. Mt 5,45. 37s. Mt 7,1s. 38. Mc 4,24. 39. Mt 15,14. 40. Mt 10,24. Io 13,16. 15,20. 41s. Mt 7,3-5. 43s. Mt 7,16s. 12,33. 44. (Iac 3,12.) 45. Mt 12,34s. 46. Mt 7,21. 47-49. Mt 7,24-27.

καὶ ἔθηκεν θεμέλιον ἐπὶ τὴν πέτραν· πλημμύρης δὲ γενομένης προσέρηξεν ὁ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἴσχυσεν σαλεῦσαι αὐτὴν διὰ τὸ καλῶς οἰκοδομῆσθαι αὐτήν.
[49] ὁ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομήσαντι οἰκίαν ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶς θεμελίου, ᾗ προσέρηξεν ὁ ποταμός, καὶ εὐθὺς συνέπεσεν, καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆγμα τῆς οἰκίας ἐκείνης μέγα.

VII

Centurionis servus. Iuvenis Naini mortuus. Iohannis baptistae legati; Iesu de eo et aequalibus sententia. Peccatrix Iesum ungens veniam nacta. Parabola de duobus debitoribus.

[1] Ἐπειδὴ ἐπλήρωσεν πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς Καφαρναούμ.

[2] Ἑκατοντάρχου δέ τινος δοῦλος κακῶς ἔχων ἤμελλεν τελευτᾶν, ὃς ἦν αὐτῷ ἔντιμος.
[3] ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων, ἐρωτῶν αὐτὸν ὅπως ἐλθὼν διασώσῃ τὸν δοῦλον αὐτοῦ.
[4] οἱ δὲ παραγενόμενοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν ἠρώτων αὐτὸν σπουδαίως, λέγοντες ὅτι ἄξιός ἐστιν ᾧ παρέξῃ τοῦτο·
[5] ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν, καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ᾠκοδόμησεν ἡμῖν.
[6] ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς. ἤδη δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντος τῆς οἰκίας, ἔπεμψεν φίλους ὁ ἑκατοντάρχης λέγων· κύριε, μὴ σκύλλου· οὐ γὰρ ἱκανός εἰμι ἵνα ὑπὸ τὴν στέγην μου εἰσέλθῃς·
[7] διὸ οὐδὲ ἐμαυτὸν ἠξίωσα πρός σε ἐλθεῖν· ἀλλὰ εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήτω ὁ παῖς μου.
[8] καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν τασσόμενος, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ· πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ· ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου· ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ.
[9] ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν αὐτόν, καὶ στραφεὶς τῷ ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ὄχλῳ εἶπεν· λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον.
[10] καὶ ὑποστρέψαντες εἰς τὸν οἶκον οἱ πεμφθέντες εὗρον τὸν δοῦλον ὑγιαίνοντα.

[11] Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἑξῆς ἐπορεύθη εἰς πόλιν καλουμένην Ναΐν, καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἱκανοὶ καὶ ὄχλος πολύς.
[12] ὡς δὲ ἤγγισεν τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἰδοὺ ἐξεκομίζετο τεθνηκὼς μονογενὴς υἱὸς τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ αὕτη ἦν χήρα,

48. T *οικοδομεισθαι* VII,1. th *Επει δε* 4. *ηρωτων*: TH *παρεκαλουν* 6. TH *απο της οικι.* | *επεμψεν*: T add *προς αυτον* | T *εκατονταρχος* | *λεγων*: TH add *αυτω* | t *ειμι ικανος* 7. t *ιαθησεται* 10. *δουλον*: t pm [*ασθενουντα*] 11. T§H§ *εν τω εξης* | T§ *επορευετο* | t [*αυτω*] | T:H om *ικανοι* 12. *αὕτη*: H *αὐτὴ* | t [*ην*] *χηρα*

VII,1. (Mt 7,28.) 2-10. Mt 8,5-13.

καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς ἦν σὺν αὐτῇ. [13] καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ
κύριος ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτὴν καὶ εἶπεν αὐτῇ· μὴ κλαῖε. [14] καὶ
προσελθὼν ἥψατο τῆς σοροῦ, οἱ δὲ βαστάζοντες ἔστησαν, καὶ
εἶπεν· νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι. [15] καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸς
καὶ ἤρξατο λαλεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ. [16] ἔλαβεν
δὲ φόβος ἅπαντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν λέγοντες ὅτι προφή-
της μέγας ἠγέρθη ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν
αὐτοῦ. [17] καὶ ἐξῆλθεν ὁ λόγος οὗτος ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ
αὐτοῦ καὶ πάσῃ τῇ περιχώρῳ.

[18] *Καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάννει οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ πάντων*
τούτων. [19] καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ
ὁ Ἰωάννης ἔπεμψεν πρὸς τὸν κύριον λέγων· σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος,
ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; [20] παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνδρες
εἶπαν· Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς ἀπέσταλκεν ἡμᾶς πρός σε λέγων·
σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; [21] ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ
ἐθεράπευσεν πολλοὺς ἀπὸ νόσων καὶ μαστίγων καὶ πνευμάτων
πονηρῶν, καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο βλέπειν. [22] καὶ ἀπο-
κριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννει ἃ εἴδετε
καὶ ἠκούσατε, ὅτι τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν, χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ
καθαρίζονται, κωφοὶ ἀκούουσιν, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγ-
γελίζονται· [23] καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.

[24] *Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων Ἰωάννου ἤρξατο λέγειν πρὸς*
τοὺς ὄχλους περὶ Ἰωάννου· τί ἐξεληλύθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσα-
σθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; [25] ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε
ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ ἐν
ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντες ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν.
[26] *ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε ἰδεῖν; προφήτην; ναὶ λέγω ὑμῖν, καὶ*
περισσότερον προφήτου. [27] οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται· ἰδοὺ
ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει
τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου. *[28] λέγω ὑμῖν, μείζων ἐν γεννητοῖς*
γυναικῶν προφήτης Ἰωάννου οὐδείς ἐστιν· ὁ δὲ μικρότερος ἐν
τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ μείζων αὐτοῦ ἐστίν. [29] καὶ πᾶς ὁ λαὸς
ἀκούσας καὶ οἱ τελῶναι ἐδικαίωσαν τὸν θεόν, βαπτισθέντες τὸ
βάπτισμα Ἰωάννου· [30] οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλὴν
τοῦ θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυτούς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτοῦ.
[31] *Τίνι οὖν ὁμοιώσω τοὺς ἀνθρώπους τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ*

---

12. T [*ην*] *συν αυτη* **13.** TH *επ αυτη* **14.** *νεανισκε*: h add ⊣ *νεανισκε* ⊢ **15.** h *εκαθισεν* **16.** TH§ *παντας* **17.** T *και* [*εν*] *παση* **19.** *αλλον*: T§H *ετερον* **20.** H *απεστειλεν* | *αλλ.*: th *ετερον* **21.** *εκεινη*: t *αυτη* [*δε*] 22. [T]H om *οτι* | *κωφοι*: [t]H pm *και* 24. 25. 26. TH *εξηλθατε* 28. [T]H om *προφητ.* 28-30. H *αυτ. εστιν.*— *Και . . . υπ αυτου.*—

---

15. (3 Reg 17,23 LXX.) 18-23. Mt 11,2-6. 19. (Deut 18,15.) 22. (Is 35,5s.) 24-35. Mt 11,7-19. 27. Mal 3,1. Mc 1,2. 30. (Act 13,46.)

τίνι εἰσὶν ὅμοιοι; 32 ὅμοιοί εἰσιν παιδίοις τοῖς ἐν ἀγορᾷ καθη-
μένοις καὶ προσφωνοῦσιν ἀλλήλοις λέγοντες· ηὐλήσαμεν ὑμῖν καὶ
οὐκ ὠρχήσασθε, ἐθρηνήσαμεν καὶ οὐκ ἐκλαύσατε. 33 ἐλήλυθεν
γὰρ Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς μὴ ἐσθίων ἄρτον μηδὲ πίνων οἶνον,
καὶ λέγετε· δαιμόνιον ἔχει. 34 ἐλήλυθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγετε· ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπό-
της, φίλος τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν. 35 καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία
ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς πάντων.

36 Ἠρώτα δέ τις αὐτὸν τῶν Φαρισαίων ἵνα φάγῃ μετ' αὐτοῦ·
καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Φαρισαίου κατεκλίθη. 37 καὶ
ἰδοὺ γυνὴ ἥτις ἦν ἐν τῇ πόλει ἁμαρτωλός, καὶ ἐπιγνοῦσα ὅτι
κατάκειται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου, κομίσασα ἀλάβαστρον
μύρου 38 καὶ στᾶσα ὀπίσω παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ κλαίουσα τοῖς
δάκρυσιν ἤρξατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ταῖς θριξὶν τῆς
κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμαξεν, καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ
ἤλειφεν τῷ μύρῳ. 39 ἰδὼν δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν εἶπεν
ἐν ἑαυτῷ λέγων· οὗτος εἰ ἦν προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν τίς καὶ πο-
ταπὴ ἡ γυνὴ ἥτις ἅπτεται αὐτοῦ, ὅτι ἁμαρτωλός ἐστιν. 40 καὶ
ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν· Σίμων, ἔχω σοί τι εἰπεῖν.
ὁ δέ· διδάσκαλε εἰπέ, φησίν. 41 δύο χρεοφειλέται ἦσαν δανιστῇ
τινί· ὁ εἷς ὤφειλεν δηνάρια πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτερος πεντήκοντα.
42 μὴ ἐχόντων αὐτῶν ἀποδοῦναι, ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο. τίς οὖν
αὐτῶν πλεῖον ἀγαπήσει αὐτόν; 43 ἀποκριθεὶς Σίμων εἶπεν· ὑπο-
λαμβάνω ὅτι ᾧ τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· ὀρθῶς
ἔκρινας. 44 καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα τῷ Σίμωνι ἔφη·
βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα; εἰσῆλθόν σου εἰς τὴν οἰκίαν, ὕδωρ
μου ἐπὶ τοὺς πόδας οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξέν
μου τοὺς πόδας καὶ ταῖς θριξὶν αὐτῆς ἐξέμαξεν. 45 φίλημά μοι
οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ ἀφ' ἧς εἰσῆλθον οὐ διέλειπεν καταφιλοῦσά
μου τοὺς πόδας. 46 ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου οὐκ ἤλειψας· αὕτη
δὲ μύρῳ ἤλειψέν μου τοὺς πόδας. 47 οὗ χάριν, λέγω σοι, ἀφέωνται
αὐτῆς αἱ ἁμαρτίαι αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησεν πολύ· ᾧ δὲ ὀλίγον
ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ. 48 εἶπεν δὲ αὐτῇ· ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρ-
τίαι. 49 καὶ ἤρξαντο οἱ συνανακείμενοι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς· τίς
οὗτός ἐστιν, ὃς καὶ ἁμαρτίας ἀφίησιν; 50 εἶπεν δὲ πρὸς τὴν
γυναῖκα· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε, πορεύου εἰς εἰρήνην.

---

32. *λεγοντες*: H *α λεγει* 33. *μη*: T *μητε* | TH *εσθων* | *μηδε*: TH *μητε* 34. H *εσθων* 35. TH§ *απο παντ. τ. τεκν. αυτ.* t *απο τ. τεκν. αυτ.* [*παντ.*] 38. TH *εξεμασσεν* 39. *προφητης*: t H pm [*ο*] 41. H *χρεοφιλετ.* | T *δανειστη* 42. t *τις ουν* [*αυτων*] 43. *σιμων*: T pm [*ο*] 44. TH§ *υδ. μοι επι ποδας* 45. TH§ *διελιπεν* 46. TH *τους ποδ. μου* 47. *αυτης*: TH post *αι αμαρτιαι*

---

33. (Mt 3,4.) 36ss. (Mt 26,6ss. Mc 14,3ss. Io 12,3ss.)

VIII

Feminae victum ministrantes. Parabola de satore. Candela non occultanda. Christi mater et fratres. Tempestas. Daemones Legionis et sues. Iairi filia et mulier sanguine fluens.

1 *Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς καὶ αὐτὸς διώδευεν κατὰ πόλιν*
καὶ κώμην κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ,
καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ, 2 *καὶ γυναῖκές τινες αἳ ἦσαν τεθερα-*
πευμέναι ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀσθενειῶν, Μαρία ἡ κα-
λουμένη Μαγδαληνή, ἀφ᾽ ἧς δαιμόνια ἑπτὰ ἐξεληλύθει, 3 *καὶ*
Ἰωάννα γυνὴ Χουζᾶ ἐπιτρόπου Ἡρῴδου καὶ Σουσάννα καὶ ἕτεραι
πολλαί, αἵτινες διηκόνουν αὐτοῖς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς.
4 *Συνιόντος δὲ ὄχλου πολλοῦ καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐπιπορευο-*
μένων πρὸς αὐτὸν εἶπεν διὰ παραβολῆς· 5 *ἐξῆλθεν ὁ σπείρων*
τοῦ σπεῖραι τὸν σπόρον αὐτοῦ. καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ὃ μὲν
ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ
οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό· 6 *καὶ ἕτερον κατέπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν,*
καὶ φυὲν ἐξηράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα· 7 *καὶ ἕτερον ἔπεσεν*
ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συνφυεῖσαι αἱ ἄκανθαι ἀπέπνιξαν
αὐτό· 8 *καὶ ἕτερον ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν, καὶ φυὲν*
ἐποίησεν καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. ταῦτα λέγων ἐφώνει· ὁ ἔχων
ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.
9 *Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τίς αὕτη εἴη ἡ πα-*
ραβολή. 10 *ὁ δὲ εἶπεν· ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς*
βασιλείας τοῦ θεοῦ, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέπον-
τες μὴ βλέπωσιν καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν. 11 *ἔστιν δὲ αὕτη*
ἡ παραβολή. ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. 12 *οἱ δὲ παρὰ*
τὴν ὁδόν εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, εἶτα ἔρχεται ὁ διάβολος καὶ αἴρει
τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν.
13 *οἱ δὲ ἐπὶ τὴν πέτραν οἳ ὅταν ἀκούσωσιν μετὰ χαρᾶς δέχονται*
τὸν λόγον, καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἳ πρὸς καιρὸν πιστεύου-
σιν καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται. 14 *τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας*
πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου
καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι συνπνίγονται καὶ οὐ τελεσφο-
ροῦσιν. 15 *τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν οἵτινες ἐν καρδίᾳ*
καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσιν καὶ καρπο-
φοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ. 16 *Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἅψας καλύπτει αὐτὸν*
σκεύει ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθησιν, ἀλλ᾽ ἐπὶ λυχνίας τίθησιν, ἵνα

VIII,3. TH *ιωανα* 7. T *συμφυεισ.* 9. T *τις ειη η παραβ. αυτη* t *τις αυτη ειη παραβ.* 12. t *οι ακουοντες* 13. TH§ *επι της πετρας* | *ουτοι*: h *αυτοι* 14. T *συμπνιγ.* 16. T *αλλα*

VIII,2s. (Mt 27,55s. Mc 15,40s. [16,9.]) 4-8. Mt 13,1-9. Mc 4,1-9. 9s. Mt 13,10s. Mc 4,10-12. 10. Is 6,9. 11-15. Mt 13,18-23. Mc 4,13-20. 16. 11,33. Mc 4,21. Mt 5,15.

οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσιν τὸ φῶς. 17 οὐ γάρ ἐστιν κρυπτὸν ὃ οὐ
φανερὸν γενήσεται, οὐδὲ ἀπόκρυφον ὃ οὐ μὴ γνωσθῇ καὶ εἰς φανε-
ρὸν ἔλθῃ. 18 βλέπετε οὖν πῶς ἀκούετε· ὃς ἂν γὰρ ἔχῃ, δοθήσεται
αὐτῷ, καὶ ὃς ἂν μὴ ἔχῃ, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ᾿ αὐτοῦ.
19 Παρεγένετο δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ
αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠδύναντο συντυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον. 20 ἀπ-
ηγγέλη δὲ αὐτῷ ὅτι ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἑστήκασιν
ἔξω ἰδεῖν σε θέλοντες. 21 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς·
μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ
ἀκούοντες καὶ ποιοῦντες.
22 Ἐγένετο δὲ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἐνέβη εἰς πλοῖον
καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· διέλθωμεν εἰς τὸ
πέραν τῆς λίμνης· καὶ ἀνήχθησαν. 23 πλεόντων δὲ αὐτῶν ἀφύ-
πνωσεν· καὶ κατέβη λαῖλαψ ἀνέμου εἰς τὴν λίμνην, καὶ συνε-
πληροῦντο καὶ ἐκινδύνευον. 24 προσελθόντες δὲ διήγειραν αὐτὸν
λέγοντες· ἐπιστάτα ἐπιστάτα, ἀπολλύμεθα. ὁ δὲ διεγερθεὶς ἐπετί-
μησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ κλύδωνι τοῦ ὕδατος· καὶ ἐπαύσαντο, καὶ
ἐγένετο γαλήνη. 25 εἶπεν δὲ αὐτοῖς· ποῦ ἡ πίστις ὑμῶν; φοβη-
θέντες δὲ ἐθαύμασαν, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους· τίς ἄρα οὗτός
ἐστιν, ὅτι καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι, καὶ ὑπακούου-
σιν αὐτῷ;
26 Καὶ κατέπλευσαν εἰς τὴν χώραν τῶν Γεργεσηνῶν, ἥτις
ἐστὶν ἀντίπερα τῆς Γαλιλαίας. 27 ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν
ὑπήντησεν ἀνήρ τις ἐκ τῆς πόλεως ἔχων δαιμόνια, καὶ χρόνῳ
ἱκανῷ οὐκ ἐνεδύσατο ἱμάτιον, καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν ἀλλ᾿ ἐν
τοῖς μνήμασιν. 28 ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν, ἀνακράξας προσέπεσεν
αὐτῷ καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπεν· τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ
τοῦ ὑψίστου; δέομαί σου, μή με βασανίσῃς. 29 παρήγγελλεν γὰρ
τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου· πολλοῖς
γὰρ χρόνοις συνηρπάκει αὐτόν, καὶ ἐδεσμεύετο ἁλύσεσιν καὶ πέ-
δαις φυλασσόμενος, καὶ διαρήσσων τὰ δεσμὰ ἠλαύνετο ὑπὸ τοῦ
δαιμονίου εἰς τὰς ἐρήμους. 30 ἐπηρώτησεν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς
λέγων· τί σοι ὄνομά ἐστιν; ὁ δὲ εἶπεν· λεγιών, ὅτι εἰσῆλθεν δαι-
μόνια πολλὰ εἰς αὐτόν. 31 καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ
αὐτοῖς εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν. 32 ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων

19. TH om *αυτου* pr 20. TH om *οτι* | T§H *θελοντ. σε* 23. h *λαιλ. εις τ. λιμν. ανεμ.* 24. t *εγερθεις* 26. TH *γερασηνων* 27. *υπηντησεν*: T add [*αυτω*] | t *τις ανηρ* h [*τις*] *ανηρ* | *εχων*: T§ *ος ειχεν* | t *δαιμ. εκ χρονων ικανων και ιματ. ουκ ενεδιδυσκετο* 28. H [*του θεου*] 29. t h *παρηγγειλεν* | *υπο*: t H§ *απο* 30. H om *λεγων* | T§ *οτι δαιμ. πολλα εισηλθ.*

17. 12,2. Mc 4,22. Mt 10,26. 18. 19,26. Mc 4,25. Mt 13,12. 25,29. 19-21. Mt 12,46-50. Mc 3,31-35. 22-25. Mt 8,23-27. Mc 4,35-41. 26-39. Mt 8,28-34. Mc 5,1-20.

*ἱκανῶν βοσκομένων ἐν τῷ ὄρει, καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν ἵνα ἐπι-
τρέψῃ αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν. καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς.
33 ἐξελθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου εἰσῆλθον εἰς
τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν
λίμνην καὶ ἀπεπνίγη. 34 ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοντες τὸ γεγονὸς
ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. 35 ἐξῆλ-
θον δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονός, καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ εὗρον
καθήμενον τὸν ἄνθρωπον, ἀφ᾽ οὗ τὰ δαιμόνια ἐξῆλθεν, ἱματι-
σμένον καὶ σωφρονοῦντα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐφοβή-
θησαν. 36 ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐσώθη ὁ δαι-
μονισθείς. 37 καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς περι-
χώρου τῶν Γεργεσηνῶν ἀπελθεῖν ἀπ᾽ αὐτῶν, ὅτι φόβῳ μεγάλῳ
συνείχοντο· αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ὑπέστρεψεν. 38 ἐδέετο
δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ ἀφ᾽ οὗ ἐξεληλύθει τὰ δαιμόνια, εἶναι σὺν αὐτῷ·
ἀπέλυσεν δὲ αὐτὸν λέγων· 39 ὑπόστρεφε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ
διηγοῦ ὅσα σοι ἐποίησεν ὁ θεός. καὶ ἀπῆλθεν, καθ᾽ ὅλην τὴν
πόλιν κηρύσσων ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.*

*40 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ὑποστρέφειν τὸν Ἰησοῦν ἀπεδέξατο αὐτὸν
ὁ ὄχλος· ἦσαν γὰρ πάντες προσδοκῶντες αὐτόν. 41 καὶ ἰδοὺ
ἦλθεν ἀνὴρ ᾧ ὄνομα Ἰάειρος, καὶ αὐτὸς ἄρχων τῆς συναγωγῆς
ὑπῆρχεν· καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας Ἰησοῦ παρεκάλει αὐτὸν
εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, 42 ὅτι θυγάτηρ μονογενὴς ἦν αὐτῷ
ὡς ἐτῶν δώδεκα καὶ αὕτη ἀπέθνησκεν. ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν αὐτὸν
οἱ ὄχλοι συνέπνιγον αὐτόν. 43 καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος
ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα, ἥτις ἰατροῖς προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον
οὐκ ἴσχυσεν ἀπ᾽ οὐδενὸς θεραπευθῆναι, 44 προσελθοῦσα ὄπισθεν
ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ παραχρῆμα ἔστη
ἡ ῥύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς. 45 καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· τίς ὁ ἁψά-
μενός μου; ἀρνουμένων δὲ πάντων εἶπεν ὁ Πέτρος καὶ οἱ σὺν
αὐτῷ· ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχουσίν σε καὶ ἀποθλίβουσιν. 46 ὁ
δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἥψατό μου τίς· ἐγὼ γὰρ ἔγνων δύναμιν ἐξελη-
λυθυῖαν ἀπ᾽ ἐμοῦ. 47 ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ ἔλαθεν, τρέ-
μουσα ἦλθεν καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ δι᾽ ἣν αἰτίαν ἥψατο αὐτοῦ
ἀπήγγειλεν ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ὡς ἰάθη παραχρῆμα.*

32. t H§ *βοσκομενη* 35. TH *ηλθαν* et *ευραν* | T *εξεληλυθει* | H [*του*] *ιησ.* 37. TH *ηρωτησεν* | TH *γερασηνων* 38. TH *εδειτο* | t *τα δαιμ. εξεληλ.* 40. T§H *Εν δε τω υποστρ.* | T§ *υποστρεψαι* 41. *αυτος*: T§H§ *ουτος* | T [*του*] *ιησου* 42. H *αὐτὴ* | *εν δε τω υπαγειν*: t *και εγενετο εν τω πορευεσθαι* 43. [t] H om *ιατρ. προσαναλ. ολ. τ. βιον* 45. [t] H om *και οι συν αυτω* | *αποθλιβουσιν*: T add [*και λεγεις· τις ο αψαμενος μου;*]

40-48. Mt 9,18-22. Mc 5,21-34.

48 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· πορεύου
εἰς εἰρήνην. 49 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχεταί τις παρὰ τοῦ
ἀρχισυναγώγου λέγων ὅτι τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου, μηκέτι σκύλλε
τὸν διδάσκαλον. 50 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας ἀπεκρίθη αὐτῷ· μὴ
φοβοῦ· μόνον πίστευσον, καὶ σωθήσεται. 51 ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν
οἰκίαν οὐκ ἀφῆκεν εἰσελθεῖν τινὰ σὺν αὐτῷ εἰ μὴ Πέτρον καὶ
Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον καὶ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς καὶ τὴν μη-
τέρα. 52 ἔκλαιον δὲ πάντες καὶ ἐκόπτοντο αὐτήν. ὁ δὲ εἶπεν·
μὴ κλαίετε· οὐκ ἀπέθανεν ἀλλὰ καθεύδει. 53 καὶ κατεγέλων
αὐτοῦ, εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν. 54 αὐτὸς δὲ κρατήσας τῆς χειρὸς
αὐτῆς ἐφώνησεν λέγων· ἡ παῖς, ἐγείρου. 55 καὶ ἐπέστρεψεν τὸ
πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη παραχρῆμα, καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆ-
ναι φαγεῖν. 56 καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς· ὁ δὲ παρήγγειλεν
αὐτοῖς μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός.

IX

Mandata ad apostolos. Herodes de Iesu. Quinque milibus cibus praebetur. Quis sit Christus et quales poscat discipulos. Transfiguratio. Daemoniacus ab apostolis non sanatus. Eorum ambitio et iracundia. Sectandi impedimenta.

1 Συνκαλεσάμενος δὲ τοὺς δώδεκα ἔδωκεν αὐτοῖς δύναμιν καὶ
ἐξουσίαν ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια καὶ νόσους θεραπεύειν. 2 καὶ
ἀπέστειλεν αὐτοὺς κηρύσσειν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ ἰᾶσθαι,
3 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· μηδὲν αἴρετε εἰς τὴν ὁδόν, μήτε ῥάβδον
μήτε πήραν μήτε ἄρτον μήτε ἀργύριον, μήτε ἀνὰ δύο χιτῶνας
ἔχειν. 4 καὶ εἰς ἣν ἂν οἰκίαν εἰσέλθητε, ἐκεῖ μένετε καὶ ἐκεῖθεν
ἐξέρχεσθε. 5 καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξερχόμενοι ἀπὸ
τῆς πόλεως ἐκείνης καὶ τὸν κονιορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν
ἀποτινάσσετε εἰς μαρτύριον ἐπ᾽ αὐτούς. 6 ἐξερχόμενοι δὲ διήρ-
χοντο κατὰ τὰς κώμας εὐαγγελιζόμενοι καὶ θεραπεύοντες πανταχοῦ.
7 Ἤκουσεν δὲ Ἡρώδης ὁ τετραάρχης τὰ γινόμενα πάντα, καὶ
διηπόρει διὰ τὸ λέγεσθαι ὑπό τινων ὅτι Ἰωάννης ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν,
8 ὑπό τινων δὲ ὅτι Ἡλείας ἐφάνη, ἄλλων δὲ ὅτι προφήτης τις
τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. 9 εἶπεν δὲ Ἡρώδης· Ἰωάννην ἐγὼ ἀπε-
κεφάλισα· τίς δέ ἐστιν οὗτος περὶ οὗ ἀκούω τοιαῦτα; καὶ ἐζήτει
ἰδεῖν αὐτόν.

48. TH θυγατηρ 49. λεγων: T add [αυτω] | μηκετι: t μη 50. αυτω: t add [λεγων] | t πιστευε 52. ουκ: TH ου γαρ 54. TH εγειρε 55. t δοθην. αυτη IX,1. T συγκαλεσ. | δωδεκα: t add [αποστολους] | h εδωκ. δυναμ. αυτοις 2. ιασθαι: T add [τους ασθενεις] 3. [T] H om ανα 5. και τον: TH om και | T§ αποτιναξατε 7. T τετραρχης 9. H [ο] ηρωδης | ακουω: T pm [εγω]

49-56. Mt 9,23-26. Mc 5,35-43. IX,1-6. Mt 10,1.5ss. Mc 6,7-13. 7-9. Mt 14,1s. Mc 6,14-16.

10 *Καὶ ὑποστρέψαντες οἱ ἀπόστολοι διηγήσαντο αὐτῷ ὅσα*
ἐποίησαν. καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ὑπεχώρησεν κατ᾿ ἰδίαν εἰς
πόλιν καλουμένην Βηθσαϊδά. 11 *οἱ δὲ ὄχλοι γνόντες ἠκολούθησαν*
αὐτῷ, καὶ ἀποδεξάμενος αὐτοὺς ἐλάλει αὐτοῖς περὶ τῆς βασιλείας
τοῦ θεοῦ, καὶ τοὺς χρείαν ἔχοντας θεραπείας ἰᾶτο. 12 *ἡ δὲ ἡμέρα*
ἤρξατο κλίνειν· προσελθόντες δὲ οἱ δώδεκα εἶπον αὐτῷ· ἀπό-
λυσον τὸν ὄχλον, ἵνα πορευθέντες εἰς τὰς κύκλῳ κώμας καὶ
ἀγροὺς καταλύσωσιν καὶ εὕρωσιν ἐπισιτισμόν, ὅτι ὧδε ἐν ἐρήμῳ
τόπῳ ἐσμέν. 13 *εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς· δότε αὐτοῖς φαγεῖν ὑμεῖς.*
οἱ δὲ εἶπαν· οὐκ εἰσὶν ἡμῖν πλεῖον ἢ ἄρτοι πέντε καὶ ἰχθύες δύο,
εἰ μήτι πορευθέντες ἡμεῖς ἀγοράσωμεν εἰς πάντα τὸν λαὸν τοῦ-
τον βρώματα. 14 *ἦσαν δὲ ὡσεὶ ἄνδρες πεντακισχίλιοι. εἶπεν δὲ*
πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· κατακλίνατε αὐτοὺς κλισίας ἀνὰ
πεντήκοντα. 15 *καὶ ἐποίησαν οὕτως καὶ κατέκλιναν ἅπαντας.*
16 *λαβὼν δὲ τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας*
εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν αὐτοὺς καὶ κατέκλασεν, καὶ ἐδίδου
τοῖς μαθηταῖς παραθεῖναι τῷ ὄχλῳ. 17 *καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορ-*
τάσθησαν πάντες, καὶ ἤρθη τὸ περισσεῦσαν αὐτοῖς κλασμάτων,
κόφινοι δώδεκα.

18 *Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευχόμενον κατὰ μόνας*
συνῆσαν αὐτῷ οἱ μαθηταί, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς λέγων· τίνα
με οἱ ὄχλοι λέγουσιν εἶναι; 19 *οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπαν· Ἰωάννην*
τὸν βαπτιστήν, ἄλλοι δὲ Ἠλείαν, ἄλλοι δὲ ὅτι προφήτης τις τῶν
ἀρχαίων ἀνέστη. 20 *εἶπεν δὲ αὐτοῖς· ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε*
εἶναι; Πέτρος δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· τὸν Χριστὸν τοῦ θεοῦ. 21 *ὁ*
δὲ ἐπιτιμήσας αὐτοῖς παρήγγειλεν μηδενὶ λέγειν τοῦτο, 22 *εἰπὼν*
ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆ-
ναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ
ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι.

23 *Ἔλεγεν δὲ πρὸς πάντας· εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔρχεσθαι,*
ἀρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ᾿ ἡμέραν,
καὶ ἀκολουθείτω μοι. 24 *ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ*
σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ᾿ ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
ἕνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν. 25 *τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος*
κερδήσας τὸν κόσμον ὅλον, ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας ἢ ζημιωθείς;
26 *ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους, τοῦτον ὁ*

---

12. H *ειπαν* | T *και* [*τους*] *αγρ.* 13. T[s]h *αυτ. υμεις φαγ.* | Th *παντε αρτ.* 14. *δε* pr: TH *γαρ* | *ανα*: [T] H pm *ωσει* 15. h *παντας* 18. *συνησαν*: h *συνηντησαν* | t *με λεγουσ. οι οχλ.* 22. *εγερθηναι*: th *αναστηναι* 23. h *απαρνησασθω* 24. *εαν*: TH *αν* 25. h *ωφελει* 26. t [*λογους*]

10-17. Mt 14,13-21. Mc 6,30-44. Io 6,1-13. 18-22. Mt 16,13-23. Mc 8,27-33. (Io 6,68ss.) 22. 24,7. 23-27. Mt 10,38s. 16,24-28. Mc 8,34-9,1. 24. 17,33. Io 12,25.

*υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ
καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων. 27 λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς,
εἰσίν τινες τῶν αὐτοῦ ἑστηκότων οἳ οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου
ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.*

*28 Ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους, ὡσεὶ ἡμέραι ὀκτώ,
καὶ παραλαβὼν Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον ἀνέβη εἰς τὸ
ὄρος προσεύξασθαι. 29 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προσεύχεσθαι αὐτὸν
τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον καὶ ὁ ἱματισμὸς αὐτοῦ
λευκὸς ἐξαστράπτων. 30 καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο συνελάλουν αὐτῷ,
οἵτινες ἦσαν Μωϋσῆς καὶ Ἠλείας, 31 οἳ ὀφθέντες ἐν δόξῃ ἔλεγον
τὴν ἔξοδον αὐτοῦ, ἣν ἤμελλεν πληροῦν ἐν Ἰερουσαλήμ. 32 ὁ δὲ
Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν βεβαρημένοι ὕπνῳ· διαγρηγορή-
σαντες δὲ εἶδαν τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο ἄνδρας τοὺς συνε-
στῶτας αὐτῷ. 33 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαχωρίζεσθαι αὐτοὺς ἀπ᾽
αὐτοῦ εἶπεν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Ἰησοῦν· ἐπιστάτα, καλόν ἐστιν
ἡμᾶς ὧδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς, μίαν σοὶ καὶ μίαν
Μωϋσεῖ καὶ μίαν Ἠλείᾳ, μὴ εἰδὼς ὃ λέγει. 34 ταῦτα δὲ αὐτοῦ
λέγοντος ἐγένετο νεφέλη καὶ ἐπεσκίαζεν αὐτούς· ἐφοβήθησαν δὲ
ἐν τῷ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν νεφέλην. 35 καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ
τῆς νεφέλης λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἐκλελεγμένος,
αὐτοῦ ἀκούετε. 36 καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνὴν εὑρέθη Ἰησοῦς
μόνος. καὶ αὐτοὶ ἐσίγησαν καὶ οὐδενὶ ἀπήγγειλαν ἐν ἐκείναις
ταῖς ἡμέραις οὐδὲν ὧν ἑώρακαν.*

*37 Ἐγένετο δὲ τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ
ὄρους συνήντησεν αὐτῷ ὄχλος πολύς. 38 καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ
ὄχλου ἐβόησεν λέγων· διδάσκαλε, δέομαί σου, ἐπίβλεψαι ἐπὶ τὸν
υἱόν μου, ὅτι μονογενής μοι ἐστίν, 39 καὶ ἰδοὺ πνεῦμα λαμβάνει
αὐτὸν καὶ ἐξαίφνης κράζει καὶ σπαράσσει αὐτὸν μετὰ ἀφροῦ,
καὶ μόγις ἀποχωρεῖ ἀπ᾽ αὐτοῦ συντρῖβον αὐτόν. 40 καὶ ἐδεήθην
τῶν μαθητῶν σου ἵνα ἐκβάλωσιν αὐτό, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν.
41 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμ-
μένη, ἕως πότε ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς καὶ ἀνέξομαι ὑμῶν; προσάγαγε
ὧδε τὸν υἱόν σου. 42 ἔτι δὲ προσερχομένου αὐτοῦ ἔρρηξεν αὐτὸν
τὸ δαιμόνιον καὶ συνεσπάραξεν· ἐπετίμησεν δὲ ὁ Ἰησοῦς τῷ
πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ, καὶ ἰάσατο τὸν παῖδα καὶ ἀπέδωκεν
αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ. 43 ἐξεπλήσσοντο δὲ πάντες ἐπὶ τῇ μεγα-
λειότητι τοῦ θεοῦ.*

*Πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίει, εἶπεν πρὸς
τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· 44 θέσθε ὑμεῖς εἰς τὰ ὦτα ὑμῶν τοὺς λόγους*

27. T§ *εστωτων* 28. H§ om *και* pr 31. T *εμελλεν* 32. T *ειδον*
34. t *επεσκιασεν* | *εισελθ. αυτους*: t *εκεινους εισελθ.* 37. T [*εν*] *τη εξ.*
ημ. h ⊣ *δια της ημερας* ⊢ 38. TH *ἐπιβλέψαι* 39. H *εξεφνης* | tH *μολις*
41. t *τον υιον σου ωδε*

28-36. Mt 17,1-8. Mc 9,2-8. 37-45. Mt 17,14-23. Mc 9,14-32.

τούτους· ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παραδίδοσθαι εἰς
χεῖρας ἀνθρώπων. 45 *οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἦν παρα-*
κεκαλυμμένον ἀπ᾽ αὐτῶν ἵνα μὴ αἴσθωνται αὐτό, καὶ ἐφοβοῦντο
ἐρωτῆσαι αὐτὸν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου.

46 *Εἰσῆλθεν δὲ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς ἂν εἴη μείζων*
αὐτῶν. 47 *ὁ δὲ Ἰησοῦς εἰδὼς τὸν διαλογισμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν,*
ἐπιλαβόμενος παιδίον ἔστησεν αὐτὸ παρ᾽ ἑαυτῷ, 48 *καὶ εἶπεν*
αὐτοῖς· ὃς ἐὰν δέξηται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ
δέχεται· καὶ ὃς ἂν ἐμὲ δέξηται, δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με·
ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πᾶσιν ὑμῖν ὑπάρχων, οὗτός ἐστιν μέγας.
49 *Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶπεν· ἐπιστάτα, εἴδομέν τινα ἐπὶ*
τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια, καὶ ἐκωλύσαμεν αὐτόν, ὅτι
οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ᾽ ἡμῶν. 50 *εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν Ἰησοῦς· μὴ*
κωλύετε· ὃς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ᾽ ὑμῶν, ὑπὲρ ὑμῶν ἐστίν.

51 *Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀνα-*
λήμψεως αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐστήρισεν τοῦ
πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ, 52 *καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸ προσ-*
ώπου αὐτοῦ. καὶ πορευθέντες εἰσῆλθον εἰς πόλιν Σαμαριτῶν,
ὥστε ἑτοιμάσαι αὐτῷ· 53 *καὶ οὐκ ἐδέξαντο αὐτόν, ὅτι τὸ πρόσωπον*
αὐτοῦ ἦν πορευόμενον εἰς Ἱερουσαλήμ. 54 *ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ*
Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης εἶπαν· κύριε, θέλεις εἴπωμεν πῦρ κατα-
βῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀναλῶσαι αὐτούς; 55 *στραφεὶς δὲ*
ἐπετίμησεν αὐτοῖς. 56 *καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέραν κώμην.*

57 *Καὶ πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ εἶπέν τις πρὸς αὐτόν·*
ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἂν ἀπέρχῃ. 58 *καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·*
αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατα-
σκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν
κλίνῃ. 59 *εἶπεν δὲ πρὸς ἕτερον· ἀκολούθει μοι. ὁ δὲ εἶπεν·*
ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθόντι θάψαι τὸν πατέρα μου. 60 *εἶπεν*
δὲ αὐτῷ· ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς, σὺ δὲ
ἀπελθὼν διάγγελλε τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. 61 *εἶπεν δὲ καὶ ἕτερος·*
ἀκολουθήσω σοι, κύριε· πρῶτον δὲ ἐπίτρεψόν μοι ἀποτάξασθαι

---

47. *ειδως*: T§h *ιδων* | TH *παιδιον* 48. *εαν*: H *αν* | *αν*: T *εαν* | *εστιν*: t *εσται* 49. TH om *ο* ante *ιωαν.* | H *ειδαμεν* | *επι*: t H *εν* | t H *εκωλυομεν* 50. T *ο ιησους* 51. [T]H om *αυτου* sc 52. *πολιν*: TH *κωμην* | TH *σαμαρειτων* | *ωστε*: H *ως* 54. *οι μαθηται*: T add [*αυτου*] | *αναλωσαι αυτους*: [t]⊣h⊢ add *ως και ηλιας* (H *ηλειας*) *εποιησεν* 55. *επετιμησεν αυτοις*: h add ⊣*και ειπεν· ουκ οιδατε ποιου πνευματος εστε.* 56 [*ο υιος του ανθρωπου ουκ ηλθεν ψυχας* [*ανθρωπων*] *απολεσαι αλλα σωσαι.*]⊢ 57. *αν*: T *εαν* 58. H [*ο*] *ιησ.* 59. *επιτρεψον*: T[t]h pm *κυριε*

46-48. Mt 18,1-5. Mc 9,33-37. 48. Mt 10,40. Io 13,20
49-50. Mc 9,38-40. 54. (2 Reg 1,10.) 57-60. Mt 8,19-22.

τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου. 62 *εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς· οὐδεὶς*
ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ᾽ ἄροτρον καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω
εὔθετός ἐστιν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.

X

Septuaginta discipuli ablegantur et gaudentes redeunt. Quid ut vivas sit faciendum, et quis proximus. Parabola de Samaritano misericorde. Martha et Maria.

1 *Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ κύριος καὶ ἑτέρους ἑβδομήκοντα,*
καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο πρὸ προσώπου αὐτοῦ εἰς πᾶσαν
πόλιν καὶ τόπον οὗ ἤμελλεν αὐτὸς ἔρχεσθαι. 2 *ἔλεγεν δὲ πρὸς*
αὐτούς· ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε
οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐργάτας ἐκβάλῃ εἰς τὸν
θερισμὸν αὐτοῦ. 3 *ὑπάγετε· ἰδοὺ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν*
μέσῳ λύκων. 4 *μὴ βαστάζετε βαλλάντιον, μὴ πήραν, μὴ ὑποδή-*
ματα· μηδένα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε. 5 *εἰς ἣν δ᾽ ἂν εἰσέλ-*
θητε οἰκίαν, πρῶτον λέγετε· εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ. 6 *καὶ ἐὰν*
ᾖ ἐκεῖ υἱὸς εἰρήνης, ἐπαναπαήσεται ἐπ᾽ αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν· εἰ
δὲ μήγε, ἐφ᾽ ὑμᾶς ἀνακάμψει. 7 *ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε,*
ἔσθοντες καὶ πίνοντες τὰ παρ᾽ αὐτῶν· ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τοῦ
μισθοῦ αὐτοῦ. μὴ μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν. 8 *καὶ εἰς*
ἣν ἂν πόλιν εἰσέρχησθε καὶ δέχωνται ὑμᾶς, ἐσθίετε τὰ παρα-
τιθέμενα ὑμῖν, 9 *καὶ θεραπεύετε τοὺς ἐν αὐτῇ ἀσθενεῖς, καὶ*
λέγετε αὐτοῖς· ἤγγικεν ἐφ᾽ ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 10 *εἰς ἣν*
δ᾽ ἂν πόλιν εἰσέλθητε καὶ μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξελθόντες εἰς τὰς
πλατείας αὐτῆς εἴπατε· 11 *καὶ τὸν κονιορτὸν τὸν κολληθέντα*
ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν εἰς τοὺς πόδας ἀπομασσόμεθα ὑμῖν·
πλὴν τοῦτο γινώσκετε, ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 12 *λέγω*
δὲ ὑμῖν ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον ἔσται ἢ
τῇ πόλει ἐκείνῃ. 13 *Οὐαί σοι Χοραζείν, οὐαί σοι Βηθσαϊδά· ὅτι*
εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν
ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ καθήμενοι μετενόησαν.
14 *πλὴν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν τῇ κρίσει ἢ ὑμῖν.*
15 *καὶ σὺ Καφαρναούμ, μὴ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ; ἕως ᾅδου*
καταβιβασθήσῃ. 16 *Ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ ἀθετῶν*
ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με.

---

62. T *ο ιησ. πρ. αυτ.* t H [*πρ. αυτ.*] *ο ιησ.* | *επιβ. τ. χει. αυτου* ([T]H om *αυτου*) — *οπισω*: h ⊣ *εις τα οπισω βλεπ. και επιβαλλων τ. χει. αυτου επ αροτρ.* ⊢ X,1. [T]H om *και* pr | *εβδομ.*: H add [*δυο*] | *δυο*: H add [*δυο*] 2. t *οπ. εκβ. εργατ.* 4. *μη* tr: t *μηδε* | *μηδενα*: TH pm *και* 6. t H§ *εκει η* | T *επαναπαυσετ.* 12. TH om *δε* 13. t *βηδσαϊδα* 15. t *η εως ουρ. υψωθεισα* | *αδου*: TH pm *του* | t H§ *καταβηση*

X,2. Mt 9,37s. 3. Mt 10,16. 4-12. Mt 10,9-15. 4ss. 9,3-5. 7. 1 Tim 5,18. (1 Cor 9,14.) 13-15. Mt 11,21-23. 15. Is 14,15. 16. (Mt 10,40. Io 13,20.)

17 Ὑπέστρεψαν δὲ οἱ ἑβδομήκοντα μετὰ χαρᾶς λέγοντες· κύριε,
καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί σου. 18 εἶπεν
δὲ αὐτοῖς· ἐθεώρουν τὸν σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
πεσόντα. 19 ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω
ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ
οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσει. 20 πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε ὅτι
τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται, χαίρετε δὲ ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν
ἐνγέγραπται ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

21 Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἠγαλλιάσατο ἐν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ καὶ
εἶπεν· ἐξομολογοῦμαί σοι πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς,
ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας
αὐτὰ νηπίοις· ναὶ ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἔμπροσθέν
σου. 22 καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶπεν· πάντα μοι
παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου, καὶ οὐδεὶς γινώσκει τίς ἐστιν ὁ
υἱὸς εἰ μὴ ὁ πατήρ, καὶ τίς ἐστιν ὁ πατὴρ εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ᾧ
ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι. 23 Καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς
μαθητὰς κατ' ἰδίαν εἶπεν· μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες
ἃ βλέπετε. 24 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ βασιλεῖς
ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε, καὶ οὐκ ἴδαν, καὶ ἀκοῦσαι ἃ
ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.

25 Καὶ ἰδοὺ νομικός τις ἀνέστη ἐκπειράζων αὐτόν, λέγων·
διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; 26 ὁ δὲ εἶπεν
πρὸς αὐτόν· ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις; 27 ὁ
δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς
καρδίας σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύϊ σου
καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.
28 εἶπεν δὲ αὐτῷ· ὀρθῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο ποίει, καὶ ζήσῃ. 29 ὁ
δὲ θέλων δικαιῶσαι ἑαυτὸν εἶπεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν· καὶ τίς ἐστίν
μου πλησίον; 30 ὑπολαβὼν ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· ἄνθρωπός τις κατ-
έβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἰερειχώ, καὶ λῃσταῖς περιέπεσεν, οἳ
καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον, ἀφέντες
ἡμιθανῆ. 31 κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερεύς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ
ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν. 32 ὁμοίως δὲ καὶ Λευείτης
γενόμενος κατὰ τὸν τόπον, ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλθεν.
33 Σαμαρίτης δέ τις ὁδεύων ἦλθεν κατ' αὐτὸν καὶ ἰδὼν ἐσπλαγ-
χνίσθη, 34 καὶ προσελθὼν κατέδησεν τὰ τραύματα αὐτοῦ ἐπιχέων

17. *εβδομ.*: H add [*δυο*] 18. h *εκ τ. ουραν. ως αστραπ.* 19. h *αδικηση* 20. T *εγγεγρ.* 21. *εν τω*: TH om *εν* | TH *ευδοκ. εγεν.* 22. TH om *κ. στραφ. πρ. τ. μαθητ. ειπεν* | *εαν*: TH *αν* 24. TH *ειδαν* 25. *λεγων*: T pm [*και*] 27. h om *σου* pr | [T]H§ om *της* 30. *υπολαβων*: T add *δε* | T *ιεριχω* 31. H [*εν*] *τη οδω* 32. TH om *γενομενος* 33. TH *σαμαρειτ.* | *ιδων*: T add [*αυτον*]

19. (Ps91,13.) 21s. Mt 11,25-27. 23s. Mt 13,16s. 25-27. (18,18ss.) Mt 22,35ss. Mc 12,28ss. 27. Deut 6,5. Lev 19,18. 28. (Lev 18,5.)

ἔλαιον καὶ οἶνον, ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος ἤγαγεν
αὐτὸν εἰς πανδοκίον καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. 35 καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον
ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκεν τῷ πανδοκεῖ καὶ εἶπεν· ἐπιμελήθητι
αὐτοῦ, καὶ ὅ τι ἂν προσδαπανήσῃς ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με
ἀποδώσω σοι. 36 τίς τούτων τῶν τριῶν πλησίον δοκεῖ σοι γε-
γονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς λῃστάς; 37 ὁ δὲ εἶπεν· ὁ ποιήσας
τὸ ἔλεος μετ᾽ αὐτοῦ. εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· πορεύου καὶ σὺ
ποίει ὁμοίως.

38 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς καὶ αὐτὸς εἰσῆλθεν
εἰς κώμην τινά· γυνὴ δέ τις ὀνόματι Μάρθα ὑπεδέξατο αὐτὸν
εἰς τὴν οἰκίαν. 39 καὶ τῇδε ἦν ἀδελφὴ καλουμένη Μαριάμ, ἣ
καὶ παρακαθεσθεῖσα πρὸς τοὺς πόδας τοῦ κυρίου ἤκουεν τὸν
λόγον αὐτοῦ· 40 ἡ δὲ Μάρθα περιεσπᾶτο περὶ πολλὴν διακονίαν.
ἐπιστᾶσα δὲ εἶπεν· κύριε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ ἀδελφή μου μόνην
με κατέλιπεν διακονεῖν; εἰπὸν οὖν αὐτῇ ἵνα μοι συναντιλάβηται.
41 ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ κύριος· Μάρθα Μάρθα, μεριμνᾷς
καὶ θορυβάζῃ περὶ πολλά, 42 ἑνὸς δέ ἐστιν χρεία· Μαρία γὰρ
τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται αὐτῆς.

XI

Oratio dominica. Precandi assiduitas et fiducia. Criminatio auxilii diabolici. Quis vere beatus sit. Aequales depravati. Sermones convivales adversus Pharisaeos et legis peritos.

1 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ προσευχόμενον,
ὡς ἐπαύσατο, εἶπέν τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς αὐτόν· κύριε,
δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ Ἰωάννης ἐδίδαξεν τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ. 2 εἶπεν δὲ αὐτοῖς· ὅταν προσεύχησθε, λέγετε·
πάτερ, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἐλθάτω ἡ βασιλεία σου· 3 τὸν
ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δίδου ἡμῖν τὸ καθ᾽ ἡμέραν· 4 καὶ ἄφες
ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίομεν παντὶ ὀφείλοντι
ἡμῖν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν.

5 Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· τίς ἐξ ὑμῶν ἕξει φίλον, καὶ πορεύσε-
ται πρὸς αὐτὸν μεσονυκτίου καὶ εἴπῃ αὐτῷ· φίλε, χρῆσόν μοι
τρεῖς ἄρτους, 6 ἐπειδὴ φίλος μου παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρός με
καὶ οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω αὐτῷ. 7 κἀκεῖνος ἔσωθεν ἀποκριθεὶς

34. TH *πανδοχειον* 35. h *εδωκεν δυο δηναρια* | TH *πανδοχει* 36. *τις*: T add [*ουν*] 37. H [*ο*] *ιησ.* 38. T§H *Εν δε τω πορευεσθαι αυτ.* | [T]H om *και* | T§ *εις τον οικον* [*αυτης*] h [*εις τον οικον αυτης*] 39. T *μαρια* | H ⌈*η*] *και παρακ.* | *κυριου*: t *ιησου* 40. TH *κατελειπεν* | *ειπον*: T§ *ειπε* 41. *κυριος*: T§ *ιησους* 41s. H *μεριμνας και θορυβ. περι πολλα,* 42 *ολιγων δε εστ. χρ. η ενος· μαριαμ γαρ* h *θορυβαζη· μαριαμ* 42. *γαρ*: T§ *δε* | *αυτης*: T pm ⌈*απ*] XI,2. t *προσευχεσθε*

38s. (Io 11,1ss. 12,1ss.) XI,2-4. Mt 6,9-13.

εἴπῃ· μή μοι κόπους πάρεχε· ἤδη ἡ θύρα κέκλεισται, καὶ τὰ παι-
δία μου μετ᾽ ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην εἰσίν· οὐ δύναμαι ἀναστὰς
δοῦναί σοι. 8 *λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει αὐτῷ ἀναστὰς διὰ τὸ*
εἶναι φίλον αὐτοῦ, διά γε τὴν ἀναιδίαν αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει
αὐτῷ ὅσων χρῄζει. 9 *Κἀγὼ ὑμῖν λέγω, αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται*
ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιχθήσεται ὑμῖν.
10 *πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ*
κρούοντι ἀνοιχθήσεται. 11 *τίνα δὲ ἐξ ὑμῶν τὸν πατέρα αἰτήσει*
ὁ υἱὸς ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ καὶ ἰχθύν, μὴ ἀντὶ
ἰχθύος ὄφιν αὐτῷ ἐπιδώσει; 12 *ἢ καὶ αἰτήσει ᾠόν, μὴ ἐπιδώσει*
αὐτῷ σκορπίον; 13 *εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὑπάρχοντες οἴδατε δόματα*
ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὁ ἐξ
οὐρανοῦ δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.

14 *Καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον, καὶ αὐτὸ ἦν κωφόν· ἐγένετο*
δὲ τοῦ δαιμονίου ἐξελθόντος ἐλάλησεν ὁ κωφός. καὶ ἐθαύμασαν
οἱ ὄχλοι· 15 *τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον· ἐν Βεελζεβοὺλ τῷ ἄρχοντι*
τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια· 16 *ἕτεροι δὲ πειράζοντες*
σημεῖον ἐξ οὐρανοῦ ἐζήτουν παρ᾽ αὐτοῦ. 17 *αὐτὸς δὲ εἰδὼς*
αὐτῶν τὰ διανοήματα εἶπεν αὐτοῖς· πᾶσα βασιλεία διαμερισθεῖσα
ἐφ᾽ ἑαυτὴν ἐρημοῦται, καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον πίπτει. 18 *εἰ δὲ καὶ*
ὁ σατανᾶς ἐφ᾽ ἑαυτὸν διεμερίσθη, πῶς σταθήσεται ἡ βασιλεία
αὐτοῦ; ὅτι λέγετε ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλειν με τὰ δαιμόνια. 19 *εἰ*
δὲ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι
ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ κριταὶ ἔσονται ὑμῶν. 20 *εἰ δὲ ἐν*
δακτύλῳ θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ᾽ ὑμᾶς ἡ
βασιλεία τοῦ θεοῦ. 21 *Ὅταν ὁ ἰσχυρὸς καθωπλισμένος φυλάσσῃ*
τὴν ἑαυτοῦ αὐλήν, ἐν εἰρήνῃ ἐστὶν τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· 22 *ἐπὰν*
δὲ ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐπελθὼν νικήσῃ αὐτόν, τὴν πανοπλίαν
αὐτοῦ αἴρει ἐφ᾽ ᾗ ἐπεποίθει, καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσιν.
23 *ὁ μὴ ὢν μετ᾽ ἐμοῦ κατ᾽ ἐμοῦ ἐστίν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ᾽*
ἐμοῦ σκορπίζει. 24 *Ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ*
ἀνθρώπου, διέρχεται δι᾽ ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ
μὴ εὑρίσκον λέγει· ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον.
25 *καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον.* 26 *τότε*

---

8. T *αναιδειαν* 9. TH *ανοιγησεται* 10. TH *ανοιγησεται* th *ανοιγεται* 11. h *αιτησ. τον πατ.* | [t]H§ om *αρτον — η και* (h *η* [*και*]) 12. [t]H om *μη* 13. H [*ο*] *εξ* | *πν. αγιον*: h ⊣ *αγαθον δομα* ⊢ 14. [T]tH om *και αυτο ην* | *εξελθοντος*: t *εκβληθεντος* 15. TH *ειπαν* | H *βεεζεβουλ* (it v. 18s.) 17. TH§ *εφ εαυτ. διαμερ.* 19. Th *κριτ. υμ. εσοντ.* tH *υμ. κριτ. εσοντ.* 20. *εκβαλλω*: TH pm [*εγω*] 24. *λεγει*: [tH] pm *τοτε* (h *αναπαυσιν και μη ευρισκον. τοτε*) 25. *ευρισκει*: tH add [*σχολαζοντα*]

9-13. Mt 7,7-11. 14s. Mt 9,32-34. 12,22ss. Mc 3,22. 16. Mt 12,38. 16,1. Mc 8,11. 17-23. Mt 12,25-30. Mc 3,23-27. 23. 9,50. Mc 9,40. 24-26. Mt 12,43-45.

πορεύεται καὶ παραλαμβάνει ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ
ἑπτά, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ, καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ
ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων.
27 *Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα ἐπάρασά τις φωνὴν*
γυνὴ ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν αὐτῷ· μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά
σε καὶ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας.
28 *αὐτὸς δὲ εἶπεν· μενοῦν μακάριοι*
οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ φυλάσσοντες.
29 *Τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροιζομένων ἤρξατο λέγειν· ἡ γενεὰ*
αὕτη γενεὰ πονηρά ἐστιν· σημεῖον ζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται
αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ.
30 *καθὼς γὰρ ἐγένετο Ἰωνᾶς τοῖς*
Νινευείταις σημεῖον, οὕτως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τῇ
γενεᾷ ταύτῃ.
31 *βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ*
τῶν ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτούς· ὅτι ἦλθεν
ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος, καὶ
ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶνος ὧδε.
32 *ἄνδρες Νινευεῖται ἀναστήσον-*
ται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν
αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ πλεῖον
Ἰωνᾶ ὧδε.
33 *Οὐδεὶς λύχνον ἅψας εἰς κρυπτὴν τίθησιν οὐδὲ*
ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ᾽ ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ
φέγγος βλέπωσιν.
34 *ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός*
σου. ὅταν ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ, καὶ ὅλον τὸ σῶμά σου
φωτεινόν ἐστιν· ἐπὰν δὲ πονηρὸς ᾖ, καὶ τὸ σῶμά σου σκοτεινόν.
35 *σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν.*
36 *εἰ οὖν τὸ*
σῶμά σου ὅλον φωτεινόν, μὴ ἔχον τι μέρος σκοτεινόν, ἔσται
φωτεινὸν ὅλον ὡς ὅταν ὁ λύχνος τῇ ἀστραπῇ φωτίζῃ σε.
37 *Ἐν δὲ τῷ λαλῆσαι ἐρωτᾷ αὐτὸν Φαρισαῖος ὅπως ἀριστήσῃ*
παρ᾽ αὐτῷ· εἰσελθὼν δὲ ἀνέπεσεν.
38 *ὁ δὲ Φαρισαῖος ἰδὼν ἐθαύ-*
μασεν ὅτι οὐ πρῶτον ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ ἀρίστου.
39 *εἶπεν δὲ ὁ*
κύριος πρὸς αὐτόν· νῦν ὑμεῖς οἱ Φαρισαῖοι τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτη-
ρίου καὶ τοῦ πίνακος καθαρίζετε, τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει ἁρπα-
γῆς καὶ πονηρίας.
40 *ἄφρονες, οὐχ ὁ ποιήσας τὸ ἔξωθεν καὶ τὸ*
ἔσωθεν ἐποίησεν;
41 *πλὴν τὰ ἐνόντα δότε ἐλεημοσύνην, καὶ ἰδοὺ*
πάντα καθαρὰ ὑμῖν ἐστίν.
42 *ἀλλὰ οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις,*
ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ πήγανον καὶ πᾶν λάχανον,

---

27. T *επαρ. τις γυνη φων.* 30. H [*ο*] *ιωνας* | T *νινευϊτ.* 32. T *νινευιται* 33. H *κρύπτην* | *φεγγος*: T§H *φως* 34. 36. H *φωτινον* et *σκοτινον* 35s. h † 36. TH *μερος τι* h [*τι*] *μερος* | *τη αστρ.*: h pm *εν* 40. t *το εσωθ. κ. το εξωθ.* 42. T *αλλ ουαι*

29-32. Mt 12,38-42. 31. 1 Reg 10,1. 32. Ion 3,5. 33. 8,16. Mt 5,15. Mc 4,21. 34. Mt 6,22s. 39. Mt 23,25. 42. Mt 23,23.

καὶ παρέρχεσθε τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ· ταῦτα ἔδει
ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ παρεῖναι. 43 οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι
ἀγαπᾶτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ τοὺς ἀσπα-
σμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. 44 οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι ἐστὲ ὡς τὰ μνημεῖα
τὰ ἄδηλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ περιπατοῦντες ἐπάνω οὐκ οἴδασιν.
45 Ἀποκριθεὶς δέ τις τῶν νομικῶν λέγει αὐτῷ· διδάσκαλε, ταῦτα
λέγων καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις. 46 ὁ δὲ εἶπεν· καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς
οὐαί, ὅτι φορτίζετε τοὺς ἀνθρώπους φορτία δυσβάστακτα, καὶ
αὐτοὶ ἑνὶ τῶν δακτύλων ὑμῶν οὐ προσψαύετε τοῖς φορτίοις.
47 οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν προφητῶν, καὶ οἱ
πατέρες ὑμῶν ἀπέκτειναν αὐτούς. 48 ἄρα μάρτυρές ἐστε καὶ
συνευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων ὑμῶν, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέ-
κτειναν αὐτούς, ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε. 49 διὰ τοῦτο καὶ ἡ σοφία
τοῦ θεοῦ εἶπεν· ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς προφήτας καὶ ἀποστόλους,
καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσιν καὶ ἐκδιώξουσιν, 50 ἵνα ἐκζητηθῇ τὸ
αἷμα πάντων τῶν προφητῶν τὸ ἐκχυννόμενον ἀπὸ καταβολῆς
κόσμου ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης, 51 ἀπὸ αἵματος Ἄβελ ἕως αἵμα-
τος Ζαχαρίου τοῦ ἀπολομένου μεταξὺ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ
οἴκου· ναὶ λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης.
52 οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως·
αὐτοὶ οὐκ εἰσήλθατε καὶ τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε.
53 Κἀκεῖθεν ἐξελθόντος αὐτοῦ ἤρξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ
Φαρισαῖοι δεινῶς ἐνέχειν καὶ ἀποστοματίζειν αὐτὸν περὶ πλειόνων,
54 ἐνεδρεύοντες, θηρεῦσαί τι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

XII

Fermentum Pharisaeorum. Quis metuendus sit. Peccatum in spiritum sanctum. Lis hereditatis. Parabola de divite vana meditante. Non anxie curandum nec metuendum, sed caelestia sectanda et vigilandum. Immissio ignis. Signa temporum.

1 Ἐν οἷς ἐπισυναχθεισῶν τῶν μυριάδων τοῦ ὄχλου, ὥστε
καταπατεῖν ἀλλήλους, ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ
πρῶτον· προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων, ἥτις

---

42. *ταυτα*: TH add *δε* 44. *ως τα μνημ. τα*: h ⊣ *μνημεια* ⊢ | t [*οι*] *περιπατ.* 47. *και οι*: TH *οι δε* 48. *και συνευδοκειτε*: h ⊣ *μη συνευδοκειν* ⊢ | *οικοδομ.*: t add [*αυτων τα μνημεια*] 49. T [*εκ*]*διωξουσιν* t H *διωξουσ.* 50. T§H§ *εκκεχυμενον* 52. *ηρατε*: h ⊣ *εκρυψατε* ⊢ 53s. h ⊣ *Λεγοντος δε αυτου ταυτα προς αυτους* (ita etiam t) *ενωπιον παντος του λαου ηρξαντο οι φαρισαιοι και οι νομικοι δεινως εχειν και συνβαλλειν αυτω περι πλειονων, ζητουντες αφορμην τινα λαβειν αυτου ινα ευρωσιν κατηγορησαι αυτου* ⊢ 54. *ενεδρευ.*: TH add *αυτον* | *θηρευσαι*: T pm [*ζητουντες*] | *στομ. αυτου*: T add [*ινα κατηγορησωσιν αυτου*] XII,1. *των φαρισαιων*: t H post *υποκρισις*

43s. Mt 23,6s. 27. 46. Mt 23,4. 47s. Mt 23,29-31. 49-51. Mt 23,34-36. 51. Gen 4,8. 2 Chr 24,21. 52. Mt 23,13. XII,1. Mt 16,6.

ἐστὶν ὑπόκρισις. 2 οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον ἐστὶν ὃ οὐκ ἀπο-
καλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. 3 ἀνθ᾽ ὧν ὅσα
ἐν τῇ σκοτίᾳ εἴπατε, ἐν τῷ φωτὶ ἀκουσθήσεται, καὶ ὃ πρὸς τὸ
οὖς ἐλαλήσατε ἐν τοῖς ταμείοις, κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δωμάτων.
4 Λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις μου, μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεν-
νόντων τὸ σῶμα καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόντων περισσότερόν τι
ποιῆσαι. 5 ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆτε· φοβήθητε τὸν μετὰ
τὸ ἀποκτεῖναι ἔχοντα ἐξουσίαν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν. ναὶ
λέγω ὑμῖν, τοῦτον φοβήθητε. 6 οὐχὶ πέντε στρουθία πωλοῦνται
ἀσσαρίων δύο; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλελησμένον ἐνώπιον
τοῦ θεοῦ. 7 ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι ἠρίθ-
μηνται. μὴ φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε. 8 λέγω δὲ
ὑμῖν, πᾶς ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων,
καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁμολογήσει ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τῶν
ἀγγέλων τοῦ θεοῦ· 9 ὁ δὲ ἀρνησάμενός με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώ-
πων ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ. 10 καὶ πᾶς
ὃς ἐρεῖ λόγον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· τῷ
δὲ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ ἀφεθήσεται. 11 ὅταν
δὲ εἰσφέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς
ἐξουσίας, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί ἀπολογήσησθε ἢ τί εἴπητε·
12 τὸ γὰρ ἅγιον πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἃ δεῖ
εἰπεῖν.

13 Εἶπεν δέ τις ἐκ τοῦ ὄχλου αὐτῷ· διδάσκαλε, εἰπὲ τῷ ἀδελφῷ
μου μερίσασθαι μετ᾽ ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν. 14 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ·
ἄνθρωπε, τίς με κατέστησεν κριτὴν ἢ μεριστὴν ἐφ᾽ ὑμᾶς; 15 εἶπεν
δὲ πρὸς αὐτούς· ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας,
ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἐκ τῶν ὑπαρ-
χόντων αὐτῷ. 16 Εἶπεν δὲ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς λέγων· ἀν-
θρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα. 17 καὶ διελογίζετο ἐν
ἑαυτῷ λέγων· τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς
μου; 18 καὶ εἶπεν· τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ
μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γενήματά μου
καὶ τὰ ἀγαθά μου, 19 καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· ψυχή, ἔχεις πολλὰ
ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου.
20 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ θεός· ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου
ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τίνι ἔσται; 21 οὕτως ὁ
θησαυρίζων αὑτῷ καὶ μὴ εἰς θεὸν πλουτῶν.

---

4. H *αποκτεινοντων* | t *περισσον τι* 6. t *πωλειται* 8. *ομολογηση*: t H *-γησει* 11. t *φερωσιν* | t *μεριμνατε* | [TH]t om *η τι* pr 13. T§ *αυτω εκ του οχλ.* 17. H *εν αὑτω* 18. *τα γενημ. μου*: T§H‡ *τον σιτον* (h om *και τα αγαθα μου*) 19. H [*κειμενα — πιε*] 20. TH *αιτουσιν* 21. H [*ουτως — πλουτων*] | T *εαυτω* H *αὑτω*

---

2. 8,17. Mt 10,26s. Mc 4,22. 4-9. Mt 10,28-33. 10. Mt 12,32. Mc 3,29. 11s. Mt 10,19s. Mc 13,11. 19s. (Sir 11,19.)

22 Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· διὰ τοῦτο ὑμῖν λέγω,
μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι τί ἐνδύσησθε.
23 ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστιν τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος.
24 κατανοήσατε τοὺς κόρακας, ὅτι οὔτε σπείρουσιν οὔτε θερίζου-
σιν, οἷς οὐκ ἔστιν ταμεῖον οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ θεὸς τρέφει
αὐτούς· πόσῳ μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρετε τῶν πετεινῶν. 25 τίς δὲ
ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ
πῆχυν; 26 εἰ οὖν οὐδὲ ἐλάχιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν
μεριμνᾶτε; 27 κατανοήσατε τὰ κρίνα, πῶς οὔτε νήθει οὔτε ὑφαίνει·
λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο
ὡς ἓν τούτων. 28 εἰ δὲ ἐν ἀγρῷ τὸν χόρτον ὄντα σήμερον καὶ
αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιέζει, πόσῳ
μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι. 29 καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε καὶ
τί πίητε, καὶ μὴ μετεωρίζεσθε· 30 ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη
τοῦ κόσμου ἐπιζητοῦσιν· ὑμῶν δὲ ὁ πατὴρ οἶδεν ὅτι χρῄζετε τού-
των. 31 πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα προστεθή-
σεται ὑμῖν. 32 Μὴ φοβοῦ, τὸ μικρὸν ποίμνιον· ὅτι εὐδόκησεν ὁ
πατὴρ ὑμῶν δοῦναι ὑμῖν τὴν βασιλείαν. 33 Πωλήσατε τὰ ὑπάρ-
χοντα ὑμῶν καὶ δότε ἐλεημοσύνην· ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλλάντια
μὴ παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅπου
κλέπτης οὐκ ἐγγίζει οὐδὲ σὴς διαφθείρει. 34 ὅπου γάρ ἐστιν ὁ
θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἔσται. 35 Ἔστωσαν
ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμέναι καὶ οἱ λύχνοι καιόμενοι· 36 καὶ
ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν κύριον ἑαυτῶν, πότε
ἀναλύσῃ ἐκ τῶν γάμων, ἵνα ἐλθόντος καὶ κρούσαντος εὐθέως
ἀνοίξωσιν αὐτῷ. 37 μακάριοι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι, οὓς ἐλθὼν ὁ
κύριος εὑρήσει γρηγοροῦντας· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι περιζώσεται
καὶ ἀνακλινεῖ αὐτοὺς καὶ παρελθὼν διακονήσει αὐτοῖς. 38 κἂν
ἐν τῇ δευτέρᾳ, κἂν ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ καὶ εὕρῃ οὕτως,
μακάριοί εἰσιν. 39 τοῦτο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπό-
της ποίᾳ ὥρᾳ ὁ κλέπτης ἔρχεται, οὐκ ἂν ἀφῆκεν διορυχθῆναι τὸν
οἶκον αὐτοῦ. 40 καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ᾗ ὥρᾳ οὐ δοκεῖτε
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

---

22. H [*αυτου*] | T§H§ *λεγω υμιν* | *σωματι*: H add [*υμων*] 23. TH *η γαρ ψυχη* 24. *ουτε* pr: TH§ *ου* | *ουτε* sc: T§H§ *ουδε* 25. t H§ *επι τ. ηλικ. αυτ. προσθειν.* | *πηχυν*: T§ add [*ενα*] 26. *ει ουν — τ. λοιπων*: h ⊣ *και περι των λοιπων τι* ⊢ 27. TH‡ *πως αυξανει* (t [*αυξανει*])· *ου κοπια ουδε νηθει*· 28. T§ *ει δε τ. χορτ. σημερ. εν αγρω οντα* | H *αμφιαζει* 37. t *ους ο κυρ. ελθ.* 38. t *και εαν* [*ελθη*] *εν τη δευτ.* [*φυλακη*] *καν κτλ* h ⊣ *και εαν ελθη τη εσπερινη φυλακη και ευρησει, ουτως ποιησει, και εαν εν τη δευτερα και τη τριτη*· ⊢ | *μακ. εισιν*: add T [*οι δουλοι*] *εκεινοι* H *εκεινοι* 39. *ουκ*: T[t] H§ pm *εγρηγορησεν αν και* | T§H§ om *αν* | T§ *διορυγηναι*

22-31. Mt 6,25-33. 33s. Mt 6,19-21. 39s. Mt 24,43s.

41 *Εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος· κύριε, πρὸς ἡμᾶς τὴν παραβολὴν
ταύτην λέγεις ἢ καὶ πρὸς πάντας;* 42 *καὶ εἶπεν ὁ κύριος· τίς
ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκονόμος ὁ φρόνιμος, ὃν καταστήσει ὁ
κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ τοῦ διδόναι ἐν καιρῷ τὸ σιτομέ-
τριον;* 43 *μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ
εὑρήσει ποιοῦντα οὕτως.* 44 *ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς
ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν.* 45 *ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ δοῦλος
ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· χρονίζει ὁ κύριός μου ἔρχεσθαι, καὶ
ἄρξηται τύπτειν τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας, ἐσθίειν τε καὶ
πίνειν καὶ μεθύσκεσθαι·* 46 *ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν
ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει
αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει.* 47 *ἐκεῖ-
νος δὲ ὁ δοῦλος ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ καὶ μὴ
ἑτοιμάσας ἢ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ δαρήσεται πολλάς·*
48 *ὁ δὲ μὴ γνούς, ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν, δαρήσεται ὀλίγας.
παντὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολύ, πολὺ ζητηθήσεται παρ᾽ αὐτοῦ, καὶ ᾧ
παρέθεντο πολύ, περισσότερον αἰτήσουσιν αὐτόν.* 49 *Πῦρ ἦλθον
βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθη.* 50 *βάπτισμα
δὲ ἔχω βαπτισθῆναι, καὶ πῶς συνέχομαι ἕως ὅτου τελεσθῇ.* 51 *δο-
κεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγενόμην δοῦναι ἐν τῇ γῇ; οὐχὶ λέγω ὑμῖν
ἀλλ᾽ ἢ διαμερισμόν.* 52 *ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν ἑνὶ
οἴκῳ διαμεμερισμένοι, τρεῖς ἐπὶ δυσὶν καὶ δύο ἐπὶ τρισὶν* 53 *διαμε-
ρισθήσονται, πατὴρ ἐπὶ υἱῷ καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρί, μήτηρ ἐπὶ θυ-
γατέρα καὶ θυγάτηρ ἐπὶ μητέρα, πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην καὶ
νύμφη ἐπὶ τὴν πενθεράν.*
54 *Ἔλεγεν δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις· ὅταν ἴδητε νεφέλην ἀνατέλλουσαν
ἐπὶ δυσμῶν, εὐθέως λέγετε ὅτι ὄμβρος ἔρχεται, καὶ γίνεται οὕτως·*
55 *καὶ ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε ὅτι καύσων ἔσται, καὶ γίνεται.*
56 *ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ οἴδατε δοκι-
μάζειν, τὸν δὲ καιρὸν τοῦτον πῶς οὐ δοκιμάζετε;* 57 *Τί δὲ καὶ
ἀφ᾽ ἑαυτῶν οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον;* 58 *ὡς γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ
ἀντιδίκου σου ἐπ᾽ ἄρχοντα, ἐν τῇ ὁδῷ δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι
ἀπ᾽ αὐτοῦ, μήποτε κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κριτήν, καὶ ὁ κριτής
σε παραδώσει τῷ πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ σε βαλεῖ εἰς φυλακήν.*
59 *λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως καὶ τὸ ἔσχατον λεπτὸν
ἀποδῷς.*

---

41. TH om *αυτω* 42. t *ειπεν δε* | T [*του*] *διδον.* | T*[H] om *το* ante *σιτομ.* 44. *αυτου*: t *αυτω* 47. T* *μηδε ποιησας* 52. t *εν οικω ενι* | H *επι τρισιν,* 53. TH *επι την μητ.* | *νυμφην*: TH add *αυτης* 54. *επι*: T^{S} *απο* 56. t *του ουρ. κ. τ. γης* | H^{S} *τον καιρ. δε* | T^{S}H *πως ουκ οιδατε δοκιμαζειν* 58. H [*απ*] *αυτου*

42-46. Mt 24,45-51. 51-53. Mt 10,34s. 53. Mich 7,6. 54-56. Mt 16,2s. 58s. Mt 5,25s.

XIII

Galilaei occisi. Parabola de ficu. Mulier sabbato sanata. Granum sinapis et fermentum. Porta angusta. Herodes vulpes. Hierosolyma prophetarum interfectrix.

*1 Παρῆσαν δέ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ
περὶ τῶν Γαλιλαίων ὧν τὸ αἷμα Πειλᾶτος ἔμιξεν μετὰ τῶν θυσιῶν
αὐτῶν. 2 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· δοκεῖτε ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι
οὗτοι ἁμαρτωλοὶ παρὰ πάντας τοὺς Γαλιλαίους ἐγένοντο, ὅτι
ταῦτα πεπόνθασιν; 3 οὐχὶ λέγω ὑμῖν, ἀλλ᾽ ἐὰν μὴ μετανοῆτε,
πάντες ὁμοίως ἀπολεῖσθε. 4 ἢ ἐκεῖνοι οἱ δεκαοκτώ, ἐφ᾽ οὓς
ἔπεσεν ὁ πύργος ἐν τῷ Σιλωὰμ καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς, δοκεῖτε
ὅτι αὐτοὶ ὀφειλέται ἐγένοντο παρὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς
κατοικοῦντας ἐν Ἰερουσαλήμ; 5 οὐχὶ λέγω ὑμῖν, ἀλλ᾽ ἐὰν μὴ μετα-
νοήσητε, πάντες ὡσαύτως ἀπολεῖσθε.*

*6 Ἔλεγεν δὲ ταύτην τὴν παραβολήν. Συκῆν εἶχέν τις πεφυ-
τευμένην ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν ζητῶν καρπὸν ἐν αὐτῇ
καὶ οὐχ εὗρεν. 7 εἶπεν δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν· ἰδοὺ τρία ἔτη
ἀφ᾽ οὗ ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ καὶ οὐχ εὑρίσκω·
ἔκκοψον αὐτήν· ἱνατί καὶ τὴν γῆν καταργεῖ; 8 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
λέγει αὐτῷ· κύριε, ἄφες αὐτὴν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου
σκάψω περὶ αὐτὴν καὶ βάλω κόπρια, 9 κἂν μὲν ποιήσῃ καρπὸν
εἰς τὸ μέλλον· εἰ δὲ μήγε, ἐκκόψεις αὐτήν.*

*10 Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάββασιν.
11 καὶ ἰδοὺ γυνὴ πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας ἔτη δεκαοκτώ, καὶ ἦν
συνκύπτουσα καὶ μὴ δυναμένη ἀνακύψαι εἰς τὸ παντελές. 12 ἰδὼν
δὲ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησεν καὶ εἶπεν αὐτῇ· γύναι, ἀπο-
λέλυσαι ἀπὸ τῆς ἀσθενείας σου, 13 καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας·
καὶ παραχρῆμα ἀνορθώθη, καὶ ἐδόξαζεν τὸν θεόν. 14 ἀποκριθεὶς
δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος, ἀγανακτῶν ὅτι τῷ σαββάτῳ ἐθεράπευσεν ὁ
Ἰησοῦς, ἔλεγεν τῷ ὄχλῳ ὅτι ἓξ ἡμέραι εἰσὶν ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι·
ἐν αὐταῖς οὖν ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαβ-
βάτου. 15 ἀπεκρίθη δὲ αὐτῷ ὁ κύριος καὶ εἶπεν· ὑποκριταί,
ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βοῦν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον
ἀπὸ τῆς φάτνης καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει; 16 ταύτην δὲ θυγατέρα
Ἀβραὰμ οὖσαν, ἣν ἔδησεν ὁ σατανᾶς ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη,*

XIII,2. *αποκριθεις*: t add [*ο ιησους*] | *ταυτα*: t *τοιαυτα* 4. T *δεκα* [*και*] *οκτω* | TH om *εν* ante *ιερουσ.* 5. t h *μετανοητε* | *ωσαυτως*: t *ομοιως* 8. *κοπρια*: h ⊣ *κοφινον κοπριων* ⊢ 9. t *ει δε μηγε εις το μελλ.* 10. t [*εν*] *τοις σαββ.* 11. T *δεκα* [*και*] *οκτω* | T *συγκυπτ.* 12. TH om *απο* 13. H *ανωρθωθη* 14. T♯ om *οτι* sc 15. t H§ *απαγων*

XIII,3. (Ps 7,13.) 14. Deut 5,13. 15. 14,5. Mt 12,11.

οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου;
17 καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ κατῃσχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι
αὐτῷ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ἐνδόξοις τοῖς
γινομένοις ὑπ' αὐτοῦ.

18 Ἔλεγεν οὖν· τίνι ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, καὶ τίνι
ὁμοιώσω αὐτήν; 19 ὁμοία ἐστὶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄν-
θρωπος ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ, καὶ ηὔξησεν καὶ ἐγένετο εἰς
δένδρον, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς
κλάδοις αὐτοῦ. 20 Καὶ πάλιν εἶπεν· τίνι ὁμοιώσω τὴν βασιλείαν
τοῦ θεοῦ; 21 ὁμοία ἐστὶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἔκρυψεν εἰς
ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.

22 Καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων καὶ
πορείαν ποιούμενος εἰς Ἱεροσόλυμα. 23 Εἶπεν δέ τις αὐτῷ·
κύριε, εἰ ὀλίγοι οἱ σῳζόμενοι; ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς· 24 ἀγωνί-
ζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς θύρας, ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν,
ζητήσουσιν εἰσελθεῖν καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν. 25 ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ
ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, καὶ ἄρξησθε ἔξω
ἑστάναι καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντες· κύριε ἄνοιξον ἡμῖν, καὶ
ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν· οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ. 26 τότε ἄρξεσθε
λέγειν· ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις
ἡμῶν ἐδίδαξας. 27 καὶ ἐρεῖ· λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν
ἐστέ· ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ πάντες ἐργάται ἀδικίας. 28 ἐκεῖ ἔσται
ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ὅταν ὄψεσθε Ἀβραὰμ
καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ καὶ πάντας τοὺς προφήτας ἐν τῇ βασι-
λείᾳ τοῦ θεοῦ, ὑμᾶς δὲ ἐκβαλλομένους ἔξω. 29 καὶ ἥξουσιν ἀπὸ
ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν καὶ βορρᾶ καὶ νότου, καὶ ἀνακλιθήσονται
ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. 30 καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἔσχατοι οἳ ἔσονται
πρῶτοι, καὶ εἰσὶν πρῶτοι οἳ ἔσονται ἔσχατοι.

31 Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ προσῆλθάν τινες Φαρισαῖοι λέγοντες
αὐτῷ· ἔξελθε καὶ πορεύου ἐντεῦθεν, ὅτι Ἡρῴδης θέλει σε ἀπο-
κτεῖναι. 32 καὶ εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες εἴπατε τῇ ἀλώπεκι
ταύτῃ· ἰδοὺ ἐκβάλλω δαιμόνια καὶ ἰάσεις ἀποτελῶ σήμερον καὶ
αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦμαι. 33 πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ
αὔριον καὶ τῇ ἐχομένῃ πορεύεσθαι, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται προφήτην
ἀπολέσθαι ἔξω Ἱερουσαλήμ. 34 Ἱερουσαλὴμ Ἱερουσαλήμ, ἡ ἀπο-

---

18. *ουν*: t *δε* 19. *δενδρον*: T add [*μεγα*] 22. T *ιερουσαλημ* 24. TH *ισχυσουσιν*, 26. th *αρξησθε* 27. H *κ. ερει λεγων υμιν·* | TH om *υμας* 28. tH§ *οψησθε* 29. *βορρα*: [T]H pm *απο* 31. *αυτη*: t *ταυτη* | *ωρα*: T§ *ημερα* 32. *τριτη*: t add [*ημερα*]

18s. Mt 13,31s. Mc 4,30-32. 19. (Ez 17,23. 31,6.) 21. Mt 13,33. 24. Mt 7,13s. 25ss. Mt 25,10-12. 27. Mt 7,23. Ps 6,9. 28s. Mt 8,11s. 29. (Is 49,12. Ps 107,3.) 30. Mt 19,30. 20,16. Mc 10,31. 34s. Mt 23,37-39.

κτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους
πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάξαι τὰ τέκνα σου ὃν τρό-
πον ὄρνιξ τὴν ἑαυτῆς νοσσιὰν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ
ἠθελήσατε. 35 ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν. λέγω ὑμῖν ὅτι
οὐ μὴ ἴδητέ με ἕως ἥξει ὅτε εἴπητε· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν
ὀνόματι κυρίου.

XIV

Hydropicus sabbato sanatus. Sermones convivales; parabola de spreto epulo. Christus quales sectatores poscat; crux suscipienda; turri fundamenta iacienda; rex bellum inchoaturus; sal putidum.

1 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς οἶκόν τινος τῶν ἀρχόν-
των τῶν Φαρισαίων σαββάτῳ φαγεῖν ἄρτον, καὶ αὐτοὶ ἦσαν
παρατηρούμενοι αὐτόν. 2 καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπός τις ἦν ὑδρωπικὸς
ἔμπροσθεν αὐτοῦ. 3 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς τοὺς
νομικοὺς καὶ Φαρισαίους λέγων· ἔξεστιν τῷ σαββάτῳ θεραπεῦσαι
ἢ οὔ; οἱ δὲ ἡσύχασαν. 4 καὶ ἐπιλαβόμενος ἰάσατο αὐτὸν καὶ
ἀπέλυσεν. 5 καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν· τίνος ὑμῶν υἱὸς
ἢ βοῦς εἰς φρέαρ πεσεῖται, καὶ οὐκ εὐθέως ἀνασπάσει αὐτὸν ἐν
ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; 6 καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἀνταποκριθῆναι πρὸς
ταῦτα.

7 Ἔλεγεν δὲ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολήν, ἐπέχων πῶς
τὰς πρωτοκλισίας ἐξελέγοντο, λέγων πρὸς αὐτούς· 8 ὅταν κληθῇς
ὑπό τινος εἰς γάμους, μὴ κατακλιθῇς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν, μή-
ποτε ἐντιμότερός σου ᾖ κεκλημένος ὑπ' αὐτοῦ, 9 καὶ ἐλθὼν ὁ
σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας ἐρεῖ σοι· δὸς τούτῳ τόπον, καὶ τότε ἄρξῃ
μετὰ αἰσχύνης τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν. 10 ἀλλ' ὅταν κληθῇς,
πορευθεὶς ἀνάπεσε εἰς τὸν ἔσχατον τόπον, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκλη-
κώς σε ἐρεῖ σοι· φίλε, προσανάβηθι ἀνώτερον· τότε ἔσται σοι
δόξα ἐνώπιον πάντων τῶν συνανακειμένων σοι. 11 ὅτι πᾶς ὁ
ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψω-
θήσεται.

12 Ἔλεγεν δὲ καὶ τῷ κεκληκότι αὐτόν· ὅταν ποιῇς ἄριστον
ἢ δεῖπνον, μὴ φώνει τοὺς φίλους σου μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου
μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου μηδὲ γείτονας πλουσίους, μήποτε καὶ
αὐτοὶ ἀντικαλέσωσίν σε καὶ γένηται ἀνταπόδομά σοι. 13 ἀλλ'
ὅταν ποιῇς δοχήν, κάλει πτωχούς, ἀναπήρους, χωλούς, τυφλούς,

---

34. TH ορνις 35. λεγω: T[H] add δε | TH om οτι | [T]H om ηξει οτε XIV,1. H [των] φαρισ. 5. TH om αποκριθεις | t ειπ. πρ. αυτ. | εν ημ.: T τη ημ. 10. ερει: t ειπη 13. H οτ. δοχ. ποι. | TH αναπειρους

---

35. (Ps 69,26.) Ps 118,26. XIV,5. 13,15. Mt 12,11. 7ss. (Prov 25,6s.) 11. 18,14. Mt 23,12.

14 καὶ μακάριος ἔσῃ, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναί σοι· ἀντα-
ποδοθήσεται δέ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων.
15 Ἀκούσας δέ τις τῶν συνανακειμένων ταῦτα εἶπεν αὐτῷ·
μακάριος ὅστις φάγεται ἄρτον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. 16 ὁ δὲ
εἶπεν αὐτῷ· ἄνθρωπός τις ἐποίει δεῖπνον μέγα, καὶ ἐκάλεσεν
πολλούς, 17 καὶ ἀπέστειλεν τὸν δοῦλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δείπνου
εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις· ἔρχεσθε, ὅτι ἤδη ἕτοιμά εἰσιν. 18 καὶ
ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς πάντες παραιτεῖσθαι. ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ·
ἀγρὸν ἠγόρασα, καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελθὼν ἰδεῖν αὐτόν· ἐρωτῶ σε,
ἔχε με παρῃτημένον. 19 καὶ ἕτερος εἶπεν· ζεύγη βοῶν ἠγόρασα
πέντε, καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρῃτη-
μένον. 20 καὶ ἕτερος εἶπεν· γυναῖκα ἔγημα, καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύ-
ναμαι ἐλθεῖν. 21 καὶ παραγενόμενος ὁ δοῦλος ἀπήγγειλεν τῷ
κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπεν τῷ
δούλῳ αὐτοῦ· ἔξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς
πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους καὶ τυφλοὺς καὶ χω-
λοὺς εἰσάγαγε ὧδε. 22 καὶ εἶπεν ὁ δοῦλος· κύριε, γέγονεν ὃ
ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος ἐστίν. 23 καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν
δοῦλον· ἔξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς καὶ ἀνάγκασον
εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ μου ὁ οἶκος· 24 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς
τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεταί μου τοῦ δείπνου.
25 Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ στραφεὶς εἶπεν
πρὸς αὐτούς· 26 εἴ τις ἔρχεται πρός με καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα
αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς
ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, οὐ
δύναται εἶναί μου μαθητής. 27 ὅστις οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν
ἑαυτοῦ καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής.
28 Τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν θέλων πύργον οἰκοδομῆσαι οὐχὶ πρῶτον
καθίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει εἰς ἀπαρτισμόν; 29 ἵνα
μήποτε θέντος αὐτοῦ θεμέλιον καὶ μὴ ἰσχύοντος ἐκτελέσαι πάντες
οἱ θεωροῦντες ἄρξωνται αὐτῷ ἐμπαίζειν, 30 λέγοντες ὅτι οὗτος ὁ
ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι. 31 Ἢ
τίς βασιλεὺς πορευόμενος ἑτέρῳ βασιλεῖ συμβαλεῖν εἰς πόλεμον
οὐχὶ καθίσας πρῶτον βουλεύσεται εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιά-
σιν ὑπαντῆσαι τῷ μετὰ εἴκοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ᾽ αὐτόν;
32 εἰ δὲ μήγε, ἔτι αὐτοῦ πόρρω ὄντος πρεσβείαν ἀποστείλας
ἐρωτᾷ τὰ πρὸς εἰρήνην. 33 οὕτως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν ὃς οὐκ ἀπο-

14. *δε*: TH *γαρ* 15. *οστις*: t [*οσ*]*τις* 16. t *εποιησεν* 17. h *ερχεσθαι* | *εισιν*: T *εστιν* [*παντα*] H§ *εστιν* 18. t *εξελθειν* 21. TH *αναπειρους* 22. t *ως επεταξ.* 26. *αυτου*: H *εαυτου* | *δε*: TH *τε* | H *τ. ψυχ. εαυτ.* | t *μου μαθητ. ειν.* 27. *οστις*: T pm *και* | *εαυτου*: T§ *αυτου* 31. H *συνβαλειν* | T *βουλευεται* 32. *τα προς*: H *προς* h *εις ν. τα προς*

16ss. Mt 22,1ss. 26s. Mt 10,37s.

τάσσεται πᾶσιν τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν οὐ δύναται εἶναί μου
μαθητής. 34 *Καλὸν οὖν τὸ ἅλα· ἐὰν δὲ καὶ τὸ ἅλα μωρανθῇ, ἐν*
τίνι ἀρτυθήσεται; 35 *οὔτε εἰς γῆν οὔτε εἰς κοπρίαν εὔθετόν ἐστιν·*
ἔξω βάλλουσιν αὐτό. ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

XV

Parabolae de ove et drachma perdita, deque filio degenere.

1 *Ἦσαν δὲ αὐτῷ ἐγγίζοντες πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρ-*
τωλοὶ ἀκούειν αὐτοῦ. 2 *καὶ διεγόγγυζον οἵ τε Φαρισαῖοι καὶ οἱ*
γραμματεῖς λέγοντες ὅτι οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέχεται καὶ
συνεσθίει αὐτοῖς. 3 *εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην*
λέγων· 4 *τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα καὶ ἀπο-*
λέσας ἐξ αὐτῶν ἓν οὐ καταλείπει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐν τῇ
ἐρήμῳ καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλός, ἕως εὕρῃ αὐτό; 5 *καὶ*
εὑρὼν ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὤμους αὐτοῦ χαίρων, 6 *καὶ ἐλθὼν εἰς*
τὸν οἶκον συνκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων αὐτοῖς·
συνχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός. 7 *λέγω*
ὑμῖν ὅτι οὕτως χαρὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἔσται ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετα-
νοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δικαίοις οἵτινες οὐ χρείαν ἔχου-
σιν μετανοίας. 8 *Ἢ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν ἀπο-*
λέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἅπτει λύχνον καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν καὶ
ζητεῖ ἐπιμελῶς ἕως ὅτου εὕρῃ; 9 *καὶ εὑροῦσα συνκαλεῖ τὰς φίλας*
καὶ γείτονας λέγουσα· συνχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὴν δραχμὴν ἣν
ἀπώλεσα. 10 *οὕτως, λέγω ὑμῖν, γίνεται χαρὰ ἐνώπιον τῶν ἀγγέ-*
λων τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι.
11 *Εἶπεν δέ· ἄνθρωπός τις εἶχεν δύο υἱούς.* 12 *καὶ εἶπεν ὁ*
νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί· πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος
τῆς οὐσίας. καὶ διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον. 13 *καὶ μετ᾽ οὐ πολλὰς*
ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰς χώραν
μακράν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισεν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως.
14 *δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὰ κατὰ τὴν*
χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι. 15 *καὶ πορευθεὶς*
ἐκολλήθη ἑνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης, καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν
εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους· 16 *καὶ ἐπεθύμει γεμίσαι*
τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι, καὶ

---

34. T [*ουν*] | TH *αλας* bis XV, 1. t *εγγιζ. αυτω παντ.* 4. T§ *απολεση* | t *εν εξ αυτ.* 6. T *συγκαλει* t *συγκαλειται* | T *συγχαρ.* 7. T§ *χαρα εστ. εν τω ουρα.* 8. *οτου*: TH *οὗ* 9. T *συγκαλειται* t *συγκαλει* | T *συγχαρ.* 12. *και διειλ.*: TH *ο δε διειλ.* 13. TH§ *παντα* 16. *γεμ. τ. κοιλ. αυτου*: t H‡ *χορτασθηναι* | *απο*: t H *εκ*

---

34. Mt 5, 13. Mc 9, 50. XV, 1s. Mt 9, 10s. 4-7. Mt 18, 12-14.

οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ. [17] εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν ἔφη· πόσοι μίσθιοι
τοῦ πατρός μου περισσεύουσιν ἄρτων· ἐγὼ δὲ λιμῷ ὧδε ἀπόλ-
λυμαι. [18] ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ ἐρῶ
αὐτῷ· πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, [19] οὐκέτι
εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μισθίων
σου. [20] καὶ ἀναστὰς ἦλθεν πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ. ἔτι δὲ αὐτοῦ
μακρὰν ἀπέχοντος εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἐσπλαγχνίσθη,
καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν
αὐτόν. [21] εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ υἱός· πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν
καὶ ἐνώπιόν σου, οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου. [22] εἶπεν
δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ· ἐξενέγκατε στολὴν τὴν
πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα
αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας, [23] καὶ φέρετε τὸν μόσχον
τὸν σιτευτόν, θύσατε, καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν, [24] ὅτι οὗτος ὁ
υἱός μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησεν, ἦν ἀπολωλὼς καὶ εὑρέθη. καὶ
ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι. [25] ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν
ἀγρῷ· καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισεν τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσεν συμφωνίας
καὶ χορῶν, [26] καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα τῶν παίδων ἐπυνθάνετο
τί εἴη ταῦτα. [27] ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἥκει, καὶ
ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα
αὐτὸν ἀπέλαβεν. [28] ὠργίσθη δὲ καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν· ὁ δὲ
πατὴρ αὐτοῦ ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν. [29] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
εἶπεν τῷ πατρί· ἰδοὺ τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι καὶ οὐδέποτε
ἐντολήν σου παρῆλθον, καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον ἵνα
μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ· [30] ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὗτος ὁ
καταφαγών σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν
σιτευτὸν μόσχον. [31] ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· τέκνον, σὺ πάντοτε μετ'
ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σά ἐστιν· [32] εὐφρανθῆναι δὲ καὶ
χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἔζησεν,
ἀπολωλὼς καὶ εὑρέθη.

XVI

Parabolae de oeconomo iniusto sed callido, deque Lazaro et divite. De Pharisaeis, Iohanne, lege, divortio.

[1] Ἔλεγεν δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητάς· ἄνθρωπός τις ἦν πλού-
σιος ὃς εἶχεν οἰκονόμον, καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ ὡς διασκορ-

---

17. *εφη*: T§ *ειπεν* | T§H *περισσευονται* | T *ωδε λιμω* t *λιμω* [*ωδε*] 20. *αυτου* pr: tH *εαυτου* 21. tH *ο υιος αυτω* | *υιος σου*: H add [*ποιησον με ως ενα των μισθιων σου*] 22. *εξενεγκ.*: [T]H pm *ταχυ* 23. *φερετε*: t *ενεγκαντες* 24. h *εζησεν* 26. *ειη*: TH pm *αν* 29. *πατρι*: TH add *αυτου* | h *εριφιον* 30. *πορνων*: T h pm *των* 32. *απολωλ.*: TH pm *και*

---

18. (Ier 3,12s. Ps 51,6.) 24. (Eph 2,1.5. 5,14.) 30. (Prov 29,3.)

πίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. 2 *καὶ φωνήσας αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ·*
τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ; ἀπόδος τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας σου·
οὐ γὰρ δύνῃ ἔτι οἰκονομεῖν. 3 *εἶπεν δὲ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος·*
τί ποιήσω, ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαιρεῖται τὴν οἰκονομίαν ἀπ' ἐμοῦ;
σκάπτειν οὐκ ἰσχύω, ἐπαιτεῖν αἰσχύνομαι. 4 *ἔγνων τί ποιήσω,*
ἵνα ὅταν μετασταθῶ ἐκ τῆς οἰκονομίας δέξωνταί με εἰς τοὺς
οἴκους ἑαυτῶν. 5 *καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα ἕκαστον τῶν χρεο-*
φειλετῶν τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ ἔλεγεν τῷ πρώτῳ· πόσον ὀφείλεις
τῷ κυρίῳ μου; 6 *ὁ δὲ εἶπεν· ἑκατὸν βάτους ἐλαίου. ὁ δὲ εἶπεν*
αὐτῷ· δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ καθίσας ταχέως γράψον πεντή-
κοντα. 7 *ἔπειτα ἑτέρῳ εἶπεν· σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις; ὁ δὲ εἶπεν·*
ἑκατὸν κόρους σίτου. λέγει αὐτῷ· δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ
γράψον ὀγδοήκοντα. 8 *καὶ ἐπῄνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς*
ἀδικίας, ὅτι φρονίμως ἐποίησεν· ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου
φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς εἰς τὴν γενεὰν τὴν
ἑαυτῶν εἰσίν. 9 *καὶ ἐγὼ ὑμῖν λέγω, ἑαυτοῖς ποιήσατε φίλους ἐκ*
τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλίπῃ δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς
αἰωνίους σκηνάς. 10 *ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ καὶ ἐν πολλῷ πιστός*
ἐστιν, καὶ ὁ ἐν ἐλαχίστῳ ἄδικος καὶ ἐν πολλῷ ἄδικός ἐστιν. 11 *εἰ*
οὖν ἐν τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾷ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς
ὑμῖν πιστεύσει; 12 *καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ*
ὑμέτερον τίς δώσει ὑμῖν; 13 *οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυσὶ κυρίοις*
δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ
ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ
δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.

14 *Ἤκουον δὲ ταῦτα πάντα οἱ Φαρισαῖοι φιλάργυροι ὑπάρ-*
χοντες, καὶ ἐξεμυκτήριζον αὐτόν. 15 *καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ὑμεῖς ἐστὲ*
οἱ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ θεὸς γινώ-
σκει τὰς καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν βδέλυγμα
ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. 16 *ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται μέχρι Ἰωάννου·*
ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ εὐαγγελίζεται καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν
βιάζεται. 17 *εὐκοπώτερον δέ ἐστιν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν*
παρελθεῖν ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν. 18 *πᾶς ὁ ἀπολύων*
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει, καὶ ὁ ἀπολελυ-
μένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοιχεύει. 19 *Ἄνθρωπος δέ τις ἦν*
πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον εὐφραινόμενος

---

2. t *δυνηση* 4. t *οικ. αυτων* 5. H *χρεοφιλετων* | t *κυρ. αυτου* 6. h *γραψ. ταχε.* 9. T§ *ποιησ. εαυτ.* 12. H§ *το ημετερον* | h *τις υμ. δωσει* 17. H *μιαν κερεαν* h *κερεαν μιαν* 19. t [*δε*] *τις*

---

8. (1 Thess 5,5. Eph 5,9.) 9. (Mt 6,20. 19,21. 1 Tim 6,19.) 10. (19,17.) 13. Mt 6,24. 15. (18,9. Ps 7,10.) 16. Mt 11,12s. 17. Mt 5,18. 18. Mt 5,32. 19,9. Mc 10,11s.

καθ᾽ ἡμέραν λαμπρῶς. [20] πτωχὸς δέ τις ὀνόματι Λάζαρος ἐβέ-
βλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ εἱλκωμένος [21] καὶ ἐπιθυμῶν χορ-
τασθῆναι ἀπὸ τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου·
ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἐπέλειχον τὰ ἕλκη αὐτοῦ. [22] ἐγένετο
δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέ-
λων εἰς τὸν κόλπον Ἀβραάμ· ἀπέθανεν δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ
ἐτάφη. [23] καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρ-
χων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ Ἀβραὰμ ἀπὸ μακρόθεν καὶ Λάζαρον ἐν
τοῖς κόλποις αὐτοῦ. [24] καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπεν· πάτερ Ἀβραάμ,
ἐλέησόν με καὶ πέμψον Λάζαρον ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύ-
λου αὐτοῦ ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι
ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. [25] εἶπεν δὲ Ἀβραάμ· τέκνον, μνήσθητι ὅτι
ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως
τὰ κακά· νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι. [26] καὶ ἐν
πᾶσι τούτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται,
ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἔνθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ
οἱ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. [27] εἶπεν δέ· ἐρωτῶ οὖν σε,
πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου· [28] ἔχω
γὰρ πέντε ἀδελφούς· ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ
αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. [29] λέγει δὲ
Ἀβραάμ· ἔχουσι Μωϋσέα καὶ τοὺς προφήτας· ἀκουσάτωσαν αὐ-
τῶν. [30] ὁ δὲ εἶπεν· οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ, ἀλλ᾽ ἐάν τις ἀπὸ
νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτούς, μετανοήσουσιν. [31] εἶπεν δὲ αὐτῷ·
εἰ Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ ἐάν τις ἐκ
νεκρῶν ἀναστῇ πεισθήσονται.

XVII

Cavenda offensio; placabilitas sectanda. Vis fidei; servi inutiles. Decem leprosi. Regnum divinum quando et quomodo sit venturum.

[1] Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· ἀνένδεκτόν ἐστιν τοῦ
τὰ σκάνδαλα μὴ ἐλθεῖν, οὐαὶ δὲ δι᾽ οὗ ἔρχεται· [2] λυσιτελεῖ αὐτῷ
εἰ λίθος μυλικὸς περίκειται περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ ἔρριπται
εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ ἵνα σκανδαλίσῃ τῶν μικρῶν τούτων ἕνα.
[3] προσέχετε ἑαυτοῖς. ἐὰν ἁμάρτῃ ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον
αὐτῷ, καὶ ἐὰν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ. [4] καὶ ἐὰν ἑπτάκις τῆς
ἡμέρας ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ καὶ ἑπτάκις ἐπιστρέψῃ πρός σε λέγων·
μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ.

---

21. τ. πιπτοντων: T pm [των ψιχιων] 26. εν: T§ επι | H om οι ante εκειθεν 27. TH σε ουν 29. λεγ. δε: T add [αυτω] 31. TH ουδ εαν XVII,1. ουαι δε: T§H πλην ουαι 2. t ενα τ. μικρ. τουτ.

---

24. (Is 66,24.) XVII,1. Mt 18,7. 2. Mt 18,6. Mc 9,42. 3s. Mt 18,15.21s. 3. (Lev 19,17.)

5 Καὶ εἶπαν οἱ ἀπόστολοι τῷ κυρίῳ· πρόσθες ἡμῖν πίστιν.
6 εἶπεν δὲ ὁ κύριος· εἰ ἔχετε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐλέγετε
ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ· ἐκριζώθητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσσῃ,
καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν. 7 Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα
ἢ ποιμαίνοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἐρεῖ αὐτῷ· εὐθέως
παρελθὼν ἀνάπεσε; 8 ἀλλ' οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ· ἑτοίμασον τί δειπνήσω,
καὶ περιζωσάμενος διακόνει μοι ἕως φάγω καὶ πίω, καὶ μετὰ
ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι σύ; 9 μὴ ἔχει χάριν τῷ δούλῳ ὅτι
ἐποίησεν τὰ διαταχθέντα; 10 οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε
πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν, ὃ
ὠφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν.

11 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι εἰς Ἰερουσαλήμ, καὶ αὐτὸς
διήρχετο διὰ μέσον Σαμαρίας καὶ Γαλιλαίας. 12 καὶ εἰσερχομένου
αὐτοῦ εἴς τινα κώμην ὑπήντησαν αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἳ
ἔστησαν πόρρωθεν, 13 καὶ αὐτοὶ ἦραν φωνὴν λέγοντες· Ἰησοῦ
ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. 14 καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες
ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσιν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν
αὐτοὺς ἐκαθαρίσθησαν. 15 εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέ-
στρεψεν μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν θεόν, 16 καὶ ἔπεσεν
ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ
αὐτὸς ἦν Σαμαρίτης. 17 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· οὐχὶ οἱ
δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ ἐννέα ποῦ; 18 οὐχ εὑρέθησαν ὑποστρέ-
ψαντες δοῦναι δόξαν τῷ θεῷ εἰ μὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος; 19 καὶ
εἶπεν αὐτῷ· ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε.

20 Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Φαρισαίων πότε ἔρχεται ἡ βασιλεία
τοῦ θεοῦ, ἀπεκρίθη αὐτοῖς καὶ εἶπεν· οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ
θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως, 21 οὐδὲ ἐροῦσιν· ἰδοὺ ὧδε ἢ ἐκεῖ· ἰδοὺ
γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν.

22 Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς· ἐλεύσονται ἡμέραι ὅτε ἐπι-
θυμήσετε μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν, καὶ οὐκ
ὄψεσθε. 23 καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν· ἰδοὺ ἐκεῖ, ἰδοὺ ὧδε· μὴ ἀπέλθητε
μηδὲ διώξητε. 24 ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἀστράπτουσα ἐκ τῆς
ὑπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὴν ὑπ' οὐρανὸν λάμπει, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ. 25 πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ
παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. 26 καὶ

---

6. H συκαμ. [ταυτη] 7. T [εξ] υμων 9. t τα διαταχθεντα; [ου δοκω.] 11. πορευεσθαι: T add [αυτον] | T σαμαρειας 12. TH§ απηντησαν | [T]H om αυτω | H§ ανεστησαν 16. TH σαμαρειτ. 17. TH ουχ | TH οι [δε] ενν. 21. ἢ: T[t] add ιδου 23. ιδου sc: H§ pm η | H [απελθ. μηδε] 24. T [η] αστραπτουσα | [t]H§ om εν τη ημ. αυτου

---

5. (Mc 9,24.) 6. Mt 17,20. 21,21. 14. Lev 13,2. 14,2. 23. Mt 24,23-26. Mc 13,21. 24. Mt 24,27. 25. 9,22. 26. Mt 24,37-39.

καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς
ἡμέραις τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· 27 ἤσθιον, ἔπινον, ἐγάμουν,
ἐγαμίζοντο, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ
ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας. 28 ὁμοίως καθὼς
ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Λώτ· ἤσθιον, ἔπινον, ἠγόραζον, ἐπώλουν,
ἐφύτευον, ᾠκοδόμουν· 29 ᾗ δὲ ἡμέρᾳ ἐξῆλθεν Λὼτ ἀπὸ Σοδόμων,
ἔβρεξεν πῦρ καὶ θεῖον ἀπ' οὐρανοῦ καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας. 30 κατὰ
τὰ αὐτὰ ἔσται ᾗ ἡμέρᾳ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀποκαλύπτεται.
31 ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὃς ἔσται ἐπὶ τοῦ δώματος καὶ τὰ σκεύη
αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἆραι αὐτά, καὶ ὁ ἐν ἀγρῷ ὁμοίως
μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω. 32 μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λώτ.
33 ὃς ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ περιποιήσασθαι, ἀπολέσει
αὐτήν, καὶ ὃς ἐὰν ἀπολέσει, ζωογονήσει αὐτήν. 34 λέγω ὑμῖν,
ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης μιᾶς, ὁ εἷς παραλημφθή-
σεται καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται· 35 ἔσονται δύο ἀλήθουσαι ἐπὶ
τὸ αὐτό, ἡ μία παραλημφθήσεται, ἡ δὲ ἑτέρα ἀφεθήσεται. 37 καὶ
ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ· ποῦ, κύριε; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ὅπου
τὸ σῶμα, ἐκεῖ καὶ οἱ ἀετοὶ ἐπισυναχθήσονται.

XVIII

Parabolae de iudice et vidua, deque Pharisaeo et portitore. Christus bene precatur infantibus. Iuvenis dives; divitiarum pericula. Christianorum praemia. De Christi morte et reditu. Caecus Hierichunticus.

1 Ἔλεγεν δὲ παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσ-
εύχεσθαι αὐτοὺς καὶ μὴ ἐνκακεῖν, 2 λέγων· κριτής τις ἦν ἔν τινι
πόλει τὸν θεὸν μὴ φοβούμενος καὶ ἄνθρωπον μὴ ἐντρεπόμενος.
3 χήρα δὲ ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα·
ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου μου. 4 καὶ οὐκ ἤθελεν ἐπὶ χρόνον·
μετὰ δὲ ταῦτα εἶπεν ἐν ἑαυτῷ· εἰ καὶ τὸν θεὸν οὐ φοβοῦμαι οὐδὲ
ἄνθρωπον ἐντρέπομαι, 5 διά γε τὸ παρέχειν μοι κόπον τὴν χήραν
ταύτην, ἐκδικήσω αὐτήν, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη ὑπωπιάζῃ με.
6 εἶπεν δὲ ὁ κύριος· ἀκούσατε τί ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας λέγει·
7 ὁ δὲ θεὸς οὐ μὴ ποιήσῃ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ τῶν

27. 29. TH§ παντας 33. και ος: H ος δ | εαν sc: TH αν | T απολεση 34. H [μιας] | TiT om ο ante εις 35. t δυο εσοντ. | T [η] μια XVIII, 1. δε: T add [και] | T εγκακειν 4. TH μετα ταυτα δε

27. Gen 7,7. 28. Gen 18,20ss. 29. Gen 19,24s. 31. Mt 24,17s. 32. Gen 19,26. 33. 9,24. Mt 10,39. 16,25. Mc 8,35. Io 12,25. 35. Mt 24,41. [36. Mt 24,40.] 37. Mt 24,28. (Iob 39,30. Hab 1,8.) XVIII,1. (Rom 12,12. Col 4,2. 1 Thess 5,17.) 5. (11,7s.)

βοώντων αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ μακροθυμεῖ ἐπ' αὐτοῖς;
8 λέγω ὑμῖν ὅτι ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει. πλὴν ὁ
υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν ἆρα εὑρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;
9 Εἶπεν δὲ καὶ πρός τινας τοὺς πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι
εἰσὶν δίκαιοι καὶ ἐξουθενοῦντας τοὺς λοιποὺς τὴν παραβολὴν
ταύτην. 10 ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, ὁ
εἷς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. 11 ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς
ταῦτα προσηύχετο· ὁ θεός, εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ
λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ
τελώνης· 12 νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατεύω πάντα ὅσα
κτῶμαι. 13 ὁ δὲ τελώνης μακρόθεν ἑστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς
ὀφθαλμοὺς ἐπᾶραι εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλ' ἔτυπτεν τὸ στῆθος αὐτοῦ
λέγων· ὁ θεός, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. 14 λέγω ὑμῖν, κατέβη
οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἢ γὰρ ἐκεῖνος· ὅτι πᾶς ὁ
ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.
15 Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη ἵνα αὐτῶν ἅπτηται·
ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐπετίμων αὐτοῖς. 16 ὁ δὲ Ἰησοῦς προσεκα-
λέσατο αὐτὰ λέγων· ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός με καὶ μὴ
κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.
17 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἂν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς
παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.
18 Καὶ ἐπηρώτησέν τις αὐτὸν ἄρχων λέγων· διδάσκαλε ἀγαθέ,
τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; 19 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·
τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς θεός. 20 τὰς
ἐντολὰς οἶδας· μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύσῃς, μὴ κλέψῃς, μὴ ψευδο-
μαρτυρήσῃς, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου. 21 ὁ δὲ
εἶπεν· ταῦτα πάντα ἐφύλαξα ἐκ νεότητος. 22 ἀκούσας δὲ ὁ Ἰη-
σοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἔτι ἕν σοι λείπει· πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ
διάδος πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο ἀκο-
λούθει μοι. 23 ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα περίλυπος ἐγενήθη· ἦν γὰρ
πλούσιος σφόδρα. 24 ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· πῶς δυσκό-
λως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσπο-
ρεύονται· 25 εὐκοπώτερον γάρ ἐστιν κάμηλον διὰ τρήματος βε-
λόνης εἰσελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν.

9. t *εξουθενουντες* 10. TH§ om *ο* ante *εις* 11. *ταυτα*: TH add th pm *προς εαυτον* | *ωσπερ*: Th *ως* 12. T *αποδεκατω* 13. *ο δε*: T§ *και ο* | TH *το στηθ. εαυτου* 14. *η γαρ εκεινος*: T§H *παρ εκεινον* 16. t *προσκαλεσαμενος αυτα ειπεν·* H *προσεκαλ.* [*αυτα*] *λεγων* 19. *θεος*: T[H] pm *ο* 20. TH om *σου* sc 21. t *εφυλαξαμην* | T *εκ νεοτ.* [*μου*] **22.** T *εν τοις ουραν.* t *εν ουρανω* H *εν* [*τοις*] *ουραν.* 24. T *αυτ. ο ιησ.* [*περιλυπον γενομενον*] *ειπ.* H *αυτ.* [*ο*] *ιησ. ειπ.* | *εισπορευονται*: t *εισελευσονται* idque ante *εις τ. βασιλ.* 25. *εισελθειν* pr: t *διελθειν*

13. (Ps 51,3.) 14. 14,11. Mt 23,12. 15s. Mt 19,13s. Mc 10,13s. 17. Mt 18,3. Mc 10,15. 18-27. Mt 19,16-26. Mc 10,17-27. 20. Ex 20,12-16. Deut 5,16ss.

26 εἶπαν δὲ οἱ ἀκούσαντες· καὶ τίς δύναται σωθῆναι; 27 ὁ δὲ
εἶπεν· τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις δυνατὰ παρὰ τῷ θεῷ ἐστίν.
28 Εἶπεν δὲ Πέτρος· ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφέντες τὰ ἴδια ἠκολουθήσαμέν
σοι. 29 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν
οἰκίαν ἢ γυναῖκα ἢ ἀδελφοὺς ἢ γονεῖς ἢ τέκνα εἵνεκεν τῆς βασι-
λείας τοῦ θεοῦ, 30 ὃς οὐχὶ μὴ ἀπολάβῃ πολλαπλασίονα ἐν τῷ
καιρῷ τούτῳ, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον.

31 Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα εἶπεν πρὸς αὐτούς· ἰδοὺ
ἀναβαίνομεν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ γεγραμ-
μένα διὰ τῶν προφητῶν τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου· 32 παραδοθή-
σεται γὰρ τοῖς ἔθνεσιν καὶ ἐμπαιχθήσεται καὶ ὑβρισθήσεται καὶ
ἐμπτυσθήσεται, 33 καὶ μαστιγώσαντες ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ
τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀναστήσεται. 34 καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τούτων συνῆκαν,
καὶ ἦν τὸ ῥῆμα τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐγίνωσκον
τὰ λεγόμενα.

35 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίζειν αὐτὸν εἰς Ἱερειχὼ τυφλός τις
ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν ἐπαιτῶν. 36 ἀκούσας δὲ ὄχλου δια-
πορευομένου ἐπυνθάνετο τί εἴη τοῦτο. 37 ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ
ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται. 38 καὶ ἐβόησεν λέγων·
Ἰησοῦ υἱὲ Δαυείδ, ἐλέησόν με. 39 καὶ οἱ προάγοντες ἐπετίμων
αὐτῷ ἵνα σιγήσῃ· αὐτὸς δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν· υἱὲ Δαυείδ,
ἐλέησόν με. 40 σταθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι
πρὸς αὐτόν. ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτόν· 41 τί σοι
θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ εἶπεν· κύριε, ἵνα ἀναβλέψω. 42 καὶ ὁ Ἰη-
σοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. 43 καὶ
παραχρῆμα ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ δοξάζων τὸν θεόν.
καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ θεῷ.

XIX

Zacchaeus. Parabola de regnum capessituro servis argentum committente. Pullo adducto Iesus intrat Hierosolymam, refutat Pharisaeos, deplorat urbem, purgat templum.

1 Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν Ἱερειχώ. 2 καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι
καλούμενος Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης, καὶ ἦν πλού-
σιος· 3 καὶ ἐζήτει ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστιν, καὶ οὐκ ἠδύνατο

---

26. T ειπον 27. T [τω] θεω 28. TH ο πετρος 29. υμιν: TH add οτι | T§ η γονεις η αδελφ. η γυναι. | T ενεκεν 30. ουχι: T ου | t H§ λαβη | h ⊣ επταπλασιονα ⊢ 35. T ιεριχω 36. τι: [T]h add αν 40. [T]H om ο 41. τι σοι: T pm [λεγων] XIX, 1. T ιεριχω 2. και ην: TH§ και αυτος t και [ουτος] ην

28-30. Mt 19,27-29. Mc 10,28-30. 31-34. Mt 20,17-19. Mc 10,32-34. 35-43. Mt 20,29-34. Mc 10,46-52.

*ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν. 4 καὶ προδραμὼν εἰς
τὸ ἔμπροσθεν ἀνέβη ἐπὶ συκομορέαν, ἵνα ἴδῃ αὐτόν, ὅτι ἐκείνης
ἤμελλεν διέρχεσθαι. 5 καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας
ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν· Ζακχαῖε, σπεύσας κατάβηθι· σήμερον
γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μεῖναι. 6 καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ
ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων. 7 καὶ ἰδόντες πάντες διεγόγγυζον, λέ-
γοντες ὅτι παρὰ ἁμαρτωλῷ ἀνδρὶ εἰσῆλθεν καταλῦσαι. 8 σταθεὶς
δὲ Ζακχαῖος εἶπεν πρὸς τὸν κύριον· ἰδοὺ τὰ ἡμίσειά μου τῶν
ὑπαρχόντων, κύριε, τοῖς πτωχοῖς δίδωμι, καὶ εἴ τινός τι ἐσυκο-
φάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. 9 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰη-
σοῦς ὅτι σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ
αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ· 10 ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι
καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.*

*11 Ἀκουόντων δὲ αὐτῶν ταῦτα προσθεὶς εἶπεν παραβολήν,
διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι Ἰερουσαλὴμ αὐτὸν καὶ δοκεῖν αὐτοὺς ὅτι παρα-
χρῆμα μέλλει ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀναφαίνεσθαι. 12 εἶπεν οὖν·
ἄνθρωπός τις εὐγενὴς ἐπορεύθη εἰς χώραν μακράν, λαβεῖν ἑαυτῷ
βασιλείαν καὶ ὑποστρέψαι. 13 καλέσας δὲ δέκα δούλους ἑαυτοῦ
ἔδωκεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· πραγματεύσασθε
ἐν ᾧ ἔρχομαι. 14 οἱ δὲ πολῖται αὐτοῦ ἐμίσουν αὐτόν, καὶ ἀπέστει-
λαν πρεσβείαν ὀπίσω αὐτοῦ λέγοντες· οὐ θέλομεν τοῦτον βασι-
λεῦσαι ἐφ᾽ ἡμᾶς. 15 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπανελθεῖν αὐτὸν λαβόντα
τὴν βασιλείαν, καὶ εἶπεν φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς δούλους τούτους
οἷς δεδώκει τὸ ἀργύριον, ἵνα γνοῖ τίς τί διεπραγματεύσατο.
16 παρεγένετο δὲ ὁ πρῶτος λέγων· κύριε, ἡ μνᾶ σου δέκα προσ-
ηργάσατο μνᾶς. 17 καὶ εἶπεν αὐτῷ· εὖγε, ἀγαθὲ δοῦλε, ὅτι ἐν
ἐλαχίστῳ πιστὸς ἐγένου, ἴσθι ἐξουσίαν ἔχων ἐπάνω δέκα πόλεων.
18 καὶ ἦλθεν ὁ δεύτερος λέγων· ἡ μνᾶ σου, κύριε, ἐποίησεν πέντε
μνᾶς. 19 εἶπεν δὲ καὶ τούτῳ· καὶ σὺ ἐπάνω γίνου πέντε πόλεων.
20 καὶ ὁ ἕτερος ἦλθεν λέγων· κύριε, ἰδοὺ ἡ μνᾶ σου, ἣν εἶχον
ἀποκειμένην ἐν σουδαρίῳ· 21 ἐφοβούμην γάρ σε, ὅτι ἄνθρωπος
αὐστηρὸς εἶ, αἴρεις ὃ οὐκ ἔθηκας, καὶ θερίζεις ὃ οὐκ ἔσπειρας.
22 λέγει αὐτῷ· ἐκ τοῦ στόματός σου κρινῶ σε, πονηρὲ δοῦλε.
ᾔδεις ὅτι ἐγὼ ἄνθρωπος αὐστηρός εἰμι, αἴρων ὃ οὐκ ἔθηκα, καὶ
θερίζων ὃ οὐκ ἔσπειρα; 23 καὶ διατί οὐκ ἔδωκάς μου τὸ ἀργύ-*

---

4. T om *εις το* 5. H [*ο*] *ιησ.* | *ειπεν*: t pm [*ειδεν αυτον και*]
8. H *ημισια* | t *διδ. τοις πτωχ.* H [*τοις*] *πτωχ. διδ.* 9. H [*ο*] *ιησ.* |
υι. αβρααμ: T[H] add *εστιν* 13. H§ *πρ. αυτους πραγματευσασθαι*
15. *τις τι διεπρ.*: TH *τι διεπραγματευσαντο* 16. T *προσειργασατο*
17. *ευγε*: h *ευ* 19. T§ *γινου επανω* 22. H *κρίνω* | T *εσπειρα·*

---

8. (Ex 22,1.) 10. [Mt 18,11.] 1 Tim 1,15. 12ss. Mt 25,14-30.
(Mc 13,34.) 17. (16,10.) 22. (Mt 12,37.)

ριον ἐπὶ τράπεζαν; κἀγὼ ἐλθὼν σὺν τόκῳ ἂν αὐτὸ ἔπραξα.
24 καὶ τοῖς παρεστῶσιν εἶπεν· ἄρατε ἀπ᾽ αὐτοῦ τὴν μνᾶν καὶ
δότε τῷ τὰς δέκα μνᾶς ἔχοντι. 25 καὶ εἶπαν αὐτῷ· κύριε, ἔχει
δέκα μνᾶς. 26 λέγω ὑμῖν ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται, ἀπὸ
δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται. 27 πλὴν τοὺς ἐχθρούς
μου τούτους τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦσαι ἐπ᾽ αὐτοὺς ἀγά-
γετε ὧδε καὶ κατασφάξατε αὐτοὺς ἔμπροσθέν μου.

28 Καὶ εἰπὼν ταῦτα ἐπορεύετο ἔμπροσθεν, ἀναβαίνων εἰς
Ἱεροσόλυμα. 29 καὶ ἐγένετο ὡς ἤγγισεν εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν
πρὸς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ἐλαιών, ἀπέστειλεν δύο τῶν μαθη-
τῶν 30 εἰπών· ὑπάγετε εἰς τὴν κατέναντι κώμην, ἐν ᾗ εἰσπορευό-
μενοι εὑρήσετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ᾽ ὃν οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώ-
πων ἐκάθισεν, καὶ λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε. 31 καὶ ἐάν τις ὑμᾶς
ἐρωτᾷ· διατί λύετε; οὕτως ἐρεῖτε· ὅτι ὁ κύριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει.
32 ἀπελθόντες δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς.
33 λυόντων δὲ αὐτῶν τὸν πῶλον εἶπαν οἱ κύριοι αὐτοῦ πρὸς αὐτούς·
τί λύετε τὸν πῶλον; 34 οἱ δὲ εἶπαν· ὅτι ὁ κύριος αὐτοῦ χρείαν
ἔχει. 35 καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιρίψαντες
αὐτῶν τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον ἐπεβίβασαν τὸν Ἰησοῦν. 36 πο-
ρευομένου δὲ αὐτοῦ ὑπεστρώννυον τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ.
37 ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἤδη πρὸς τῇ καταβάσει τοῦ ὄρους τῶν
ἐλαιῶν ἤρξαντο ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν χαίροντες αἰνεῖν
τὸν θεὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ πασῶν ὧν εἶδον δυνάμεων, 38 λέγον-
τες· εὐλογημένος ὁ βασιλεὺς ἐν ὀνόματι κυρίου· ἐν οὐρανῷ
εἰρήνη, καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις. 39 καί τινες τῶν Φαρισαίων ἀπὸ
τοῦ ὄχλου εἶπαν πρὸς αὐτόν· διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖς μαθη-
ταῖς σου. 40 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν· λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν οὗτοι σιω-
πήσουσιν, οἱ λίθοι κράξουσιν.

41 Καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν ἔκλαυσεν ἐπ᾽ αὐτήν, λέγων
42 ὅτι εἰ ἔγνως καὶ σὺ καίγε ἐν τῇ ἡμέρᾳ σου ταύτῃ τὰ πρὸς
εἰρήνην σου· νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου. 43 ὅτι ἥξουσιν
ἡμέραι ἐπὶ σέ, καὶ παρεμβαλοῦσιν οἱ ἐχθροί σου χάρακά σοι καὶ
περικυκλώσουσίν σε καὶ συνέξουσίν σε πάντοθεν, 44 καὶ ἐδαφιοῦσίν

26. *λεγω*: T add [*γαρ*] | *αρθησεται*: T[t] add *απ αυτου* 27. *τουτους*: t *εκεινους* | t *θελοντας* | t *κατασφ.* [*αυτους*] 29. t *βηθανία* H *βηθανιὰ* | T *τ. μαθητ.* [*αυτου*] 30. *ειπων*: TH *λεγων* | t [*και*] *λυσαντ.* 31. H *ερειτε οτι·* 34. H *ειπαν οτι·* 36. TH *εαυτων* 37. t *ηρξατο* | T *παντων* 38. *ὁ*: T *ο ερχομενος* H *ο ερχομ. ο* h *ο ν. ο ερχομ.* | t *ειρη. εν ουρα.* 40. *ειπεν*: T add [*αυτοις*] | [T]H§ om *οτι* | t *κεκραξονται* 42. T *και συ εν τη ημερα ταυτη* t [*και γε*] *εν τη ημ. ταυτη και συ* H *εν τη ημ. ταυτη και συ* | [T]H om *σου* post *ειρην.* 43. Th *περιβαλουσιν*

26. 8,18. Mt 13,12. Mc 4,25. 28-38. Mt 21,1-9. Mc 11,1-10. Io 12,12ss. 38. 13,35. Ps 118,26. 40. (Hab 2,11.) 43s. Is 29,3. Ier 26,18. Mich 3,12.

*σε καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοί, καὶ οὐκ ἀφήσουσιν λίθον ἐπὶ λίθον
ἐν σοί, ἀνθ' ὧν οὐκ ἔγνως τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σου.*
45 *Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦν-
τας,* 46 *λέγων αὐτοῖς· γέγραπται·* καὶ ἔσται ὁ οἶκός μου οἶκος
προσευχῆς· *ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε* σπήλαιον λῃστῶν.
47 *Καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ· οἱ δὲ ἀρχιε-
ρεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι καὶ οἱ πρῶτοι
τοῦ λαοῦ,* 48 *καὶ οὐχ εὕρισκον τὸ τί ποιήσωσιν· ὁ λαὸς γὰρ ἅπας
ἐξεκρέμετο αὐτοῦ ἀκούων.*

XX

Unde Iohannis baptisma? Parabola de vinitoribus filii occisoribus. Lapis angularis. Quaestiones captiosae de censu solvendo, de resurrectione, de Messia Davidis filio. Legis peritorum fastus et avaritia.

1 *Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν διδάσκοντος αὐτοῦ τὸν
λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εὐαγγελιζομένου ἐπέστησαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ
γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις,* 2 *καὶ εἶπαν λέγοντες πρὸς
αὐτόν· εἰπὸν ἡμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς, ἢ τίς ἐστιν ὁ δούς
σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην;* 3 *ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς·
ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον, καὶ εἴπατέ μοι·* 4 *τὸ βάπτισμα τὸ
Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀνθρώπων;* 5 *οἱ δὲ συνελογίσαντο
πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες ὅτι ἐὰν εἴπωμεν· ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ· διατί
οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ;* 6 *ἐὰν δὲ εἴπωμεν· ἐξ ἀνθρώπων, ὁ λαὸς
ἅπας καταλιθάσει ἡμᾶς· πεπεισμένος γάρ ἐστιν Ἰωάννην προφή-
την εἶναι.* 7 *καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι πόθεν.* 8 *καὶ ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν αὐτοῖς· οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.*
9 *Ἤρξατο δὲ πρὸς τὸν λαὸν λέγειν τὴν παραβολὴν ταύτην.
ἄνθρωπος ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ
ἀπεδήμησεν χρόνους ἱκανούς.* 10 *καὶ καιρῷ ἀπέστειλεν πρὸς
τοὺς γεωργοὺς δοῦλον, ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος δώ-
σουσιν αὐτῷ· οἱ δὲ γεωργοὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν δείραντες κενόν.*
11 *καὶ προσέθετο ἕτερον πέμψαι δοῦλον· οἱ δὲ κἀκεῖνον δείραντες*

---

46. *και εσται κτλ*: t *οτι ο οικ. μ. οικ. προσευχ. εστιν* 48. TH *ηυρισκον* | T *εξεκρεματο* XX,1. *ιερεις*: TH *αρχιερεις* 2. T[s] om *λεγοντες* 4. TH om *το* sc 6. t *πας ο λαος* 9. T *εξεδοτο* 10. T[s] *δειραντ. αυτ. εξαπεστ. κεν.* 11. t *πεμψαι ετερον*

45s. Mt 21,12s. Mc 11,15-17. Io 12,13ss. 46. Is 56,7. Ier 7,11. 47s. Mc 11,18. XX,1-8. Mt 21,23-27. Mc 11,27-33. 9-19. Mt 21,33-46. Mc 12,1-12. (Is 5,1ss.) 10ss. (2 Chron 36,15s.)

καὶ ἀτιμάσαντες ἐξαπέστειλαν κενόν. [12] καὶ προσέθετο τρίτον
πέμψαι· οἱ δὲ καὶ τοῦτον τραυματίσαντες ἐξέβαλον. [13] εἶπεν δὲ
ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος· τί ποιήσω; πέμψω τὸν υἱόν μου τὸν
ἀγαπητόν· ἴσως τοῦτον ἐντραπήσονται. [14] ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ
γεωργοὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους λέγοντες· οὗτός ἐστιν ὁ
κληρονόμος· ἀποκτείνωμεν αὐτόν, ἵνα ἡμῶν γένηται ἡ κληρονο-
μία. [15] καὶ ἐκβαλόντες αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος ἀπέκτειναν.
τί οὖν ποιήσει αὐτοῖς ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; [16] ἐλεύσεται καὶ
ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς τούτους, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις.
ἀκούσαντες δὲ εἶπαν· μὴ γένοιτο. [17] ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπεν·
τί οὖν ἐστιν τὸ γεγραμμένον τοῦτο· λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ
οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας; [18] πᾶς ὁ πε-
σὼν ἐπ᾽ ἐκεῖνον τὸν λίθον συνθλασθήσεται· ἐφ᾽ ὃν δ᾽ ἂν πέσῃ,
λικμήσει αὐτόν. [19] καὶ ἐζήτησαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς
ἐπιβαλεῖν ἐπ᾽ αὐτὸν τὰς χεῖρας ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, καὶ ἐφοβήθησαν
τὸν λαόν· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς εἶπεν τὴν παραβολὴν
ταύτην.

[20] Καὶ παρατηρήσαντες ἀπέστειλαν ἐνκαθέτους ὑποκρινομέ-
νους ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι, ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτοῦ λόγου, ὥστε
παραδοῦναι αὐτὸν τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἡγεμόνος. [21] καὶ
ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες· διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ὀρθῶς λέγεις
καὶ διδάσκεις καὶ οὐ λαμβάνεις πρόσωπον, ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἀληθείας
τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ διδάσκεις· [22] ἔξεστιν ἡμᾶς Καίσαρι φόρον
δοῦναι ἢ οὔ; [23] κατανοήσας δὲ αὐτῶν τὴν πανουργίαν εἶπεν πρὸς
αὐτούς· [24] δείξατέ μοι δηνάριον. τίνος ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγραφήν;
οἱ δὲ εἶπαν· Καίσαρος. [25] ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς· τοίνυν ἀπό-
δοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. [26] καὶ οὐκ
ἴσχυσαν ἐπιλαβέσθαι αὐτοῦ ῥήματος ἐναντίον τοῦ λαοῦ, καὶ θαυ-
μάσαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ ἐσίγησαν.

[27] Προσελθόντες δέ τινες τῶν Σαδδουκαίων, οἱ ἀντιλέγοντες
ἀνάστασιν μὴ εἶναι, ἐπηρώτησαν αὐτὸν [28] λέγοντες· διδάσκαλε,
Μωϋσῆς ἔγραψεν ἡμῖν, ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ ἔχων γυναῖκα,
καὶ οὗτος ἄτεκνος ᾖ, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα
καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. [29] ἑπτὰ οὖν ἀδελφοὶ

12. t πεμψ. τριτ. 13. τουτον: t add [ιδοντες] 19. t εζητουν | t οι αρχιερ. κ. οι γραμματ. 20. παρατηρησ.: t ⊣ h ⊢ αποχωρησαντες | T εγκαθετ. | T λογον 23. πρ. αυτους: t add [τι με πειραζετε;] 24. οι δε: T^s αποκριθεντες δε 25. καισαρι: T pm τω 26. αυτου pr: t II του 27. αντιλεγ.: TH λεγοντες | h επηρωτων

17. Ps 118,22. 18. [Mt 21,44.] Is 8,15. (Dan 2,35.) 20-26. Mt 22,16-22. Mc 12,13-17. 27-38. Mt 22,23-32. Mc 12,18-27. 28. Deut 25,5. (Gen 38,8.)

ἦσαν. καὶ ὁ πρῶτος λαβὼν γυναῖκα ἀπέθανεν ἄτεκνος· 30 καὶ ὁ
δεύτερος 31 καὶ ὁ τρίτος ἔλαβεν αὐτήν, ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἑπτὰ
οὐ κατέλιπον τέκνα καὶ ἀπέθανον. 32 ὕστερον καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθα-
νεν. 33 ἡ γυνὴ οὖν ἐν τῇ ἀναστάσει τίνος αὐτῶν γίνεται γυνή; οἱ
γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα. 34 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· οἱ
υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου γαμοῦσιν καὶ γαμίσκονται, 35 οἱ δὲ κατα-
ξιωθέντες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν καὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς ἐκ
νεκρῶν οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται· 36 οὔτε γὰρ ἀποθανεῖν
ἔτι δύνανται, ἰσάγγελοι γάρ εἰσιν, καὶ υἱοί εἰσιν θεοῦ τῆς ἀναστά-
σεως υἱοὶ ὄντες. 37 ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροί, καὶ Μωϋσῆς ἐμή-
νυσεν ἐπὶ τῆς βάτου, ὡς λέγει κύριον τὸν θεὸν Ἀβραὰμ καὶ θεὸν
Ἰσαὰκ καὶ θεὸν Ἰακώβ· 38 θεὸς δὲ οὐκ ἔστιν νεκρῶν ἀλλὰ ζών-
των· πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν. 39 ἀποκριθέντες δέ τινες τῶν
γραμματέων εἶπαν· διδάσκαλε, καλῶς εἶπας. 40 οὐκέτι γὰρ ἐτόλ-
μων ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν.

41 Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς· πῶς λέγουσιν τὸν Χριστὸν εἶναι
Δαυεὶδ υἱόν; 42 αὐτὸς γὰρ Δαυεὶδ λέγει ἐν βίβλῳ ψαλμῶν· εἶπεν
ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου· κάθου ἐκ δεξιῶν μου 43 ἕως ἂν θῶ
τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. *44 Δαυεὶδ οὖν*
κύριον αὐτὸν καλεῖ, καὶ πῶς αὐτοῦ υἱός ἐστιν;

45 Ἀκούοντος δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς·
46 προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων περιπατεῖν ἐν
στολαῖς καὶ φιλούντων ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ πρωτο-
καθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις,
47 οἳ κατεσθίουσιν τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ
προσεύχονται· οὗτοι λήμψονται περισσότερον κρίμα.

XXI

Munusculum viduae. Finis templi, civitatis, saeculi; sors apostolorum; reditus Messiae inopinatus.

1 Ἀναβλέψας δὲ εἶδεν τοὺς βάλλοντας εἰς τὸ γαζοφυλάκιον
τὰ δῶρα αὐτῶν πλουσίους. 2 εἶδεν δέ τινα χήραν πενιχρὰν βάλ-
λουσαν ἐκεῖ δύο λεπτά, 3 καὶ εἶπεν· ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα

30. t *και* [*ελαβεν*] *ο δευτερος* [*την γυναικα και ουτος απεθανεν ατεκνος.*] 32. t *απεθ. και η γυνη* 33. *η γυνη ουν εν τη*: T^s *εν τη ουν* 34. *γαμουσιν*: h pm ⊣ *γεννωνται και γεννωσιν* ⊢ 35. h *γαμισκονται* 36. *ουτε*: TH *ουδε* | *δυνανται*: h ⊣ *μελλουσιν* ⊢ | *κ. υι. εισ. θεου*: h ⊣ *τω θεω* ⊢ 40. *γαρ*: t *δε* 41. T^s *υιον δαυ. ειναι* 42. *αυτ. γαρ*: T^s *και αυτος* | TH om *ο* 44. TH *αυτ. κυρ.* XXI,1. t *τα δωρα αυτ. εις το γαζοφυλ.* 2. TH *λεπτα δυο*

37. Ex 3,6. 40. Mt 22,46. (Mc 12,34.) 41-44. Mt 22,41-45. Mc 12,35-37. 42s. Ps 110,1. Act 2,34s. 45-47. Mt 23,1.6.7. [14.] Mc 12,38-40. 46. 11,43. XXI,1-4. Mc 12,41-44.

ἡ πτωχὴ αὕτη πλείω πάντων ἔβαλεν· 4 ἅπαντες γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ
περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα, αὕτη δὲ ἐκ τοῦ ὑστερή-
ματος αὐτῆς ἅπαντα τὸν βίον ὃν εἶχεν ἔβαλεν.
5 Καί τινων λεγόντων περὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅτι λίθοις καλοῖς καὶ
ἀναθέμασιν κεκόσμηται, εἶπεν· 6 ταῦτα ἃ θεωρεῖτε, ἐλεύσονται
ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθῳ, ὃς οὐ καταλυθή-
σεται. 7 ἐπηρώτησαν δὲ αὐτὸν λέγοντες· διδάσκαλε, πότε οὖν
ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα γίνεσθαι; 8 ὁ
δὲ εἶπεν· βλέπετε μὴ πλανηθῆτε· πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ
ὀνόματί μου, λέγοντες· ἐγώ εἰμι, καὶ ὁ καιρὸς ἤγγικεν· μὴ πορευ-
θῆτε ὀπίσω αὐτῶν. 9 ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκαταστα-
σίας, μὴ πτοηθῆτε· δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι πρῶτον, ἀλλ᾽ οὐκ
εὐθέως τὸ τέλος. 10 τότε ἔλεγεν αὐτοῖς· ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπ᾽
ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, 11 σεισμοί τε μεγάλοι καὶ κατὰ
τόπους λιμοὶ καὶ λοιμοὶ ἔσονται, φόβητρά τε καὶ σημεῖα ἀπ᾽
οὐρανοῦ μεγάλα ἔσται. 12 Πρὸ δὲ τούτων πάντων ἐπιβαλοῦσιν
ἐφ᾽ ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ διώξουσιν, παραδιδόντες εἰς τὰς
συναγωγὰς καὶ φυλακάς, ἀπαγομένους ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας
ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου· 13 ἀποβήσεται ὑμῖν εἰς μαρτύριον.
14 θέτε οὖν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν μὴ προμελετᾶν ἀπολογηθῆναι·
15 ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν, ᾗ οὐ δυνήσονται ἀντι-
στῆναι ἢ ἀντειπεῖν ἅπαντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν. 16 παραδο-
θήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ γονέων καὶ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν καὶ φίλων,
καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν, 17 καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων
διὰ τὸ ὄνομά μου. 18 καὶ θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ
ἀπόληται· 19 ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν.
20 Ὅταν δὲ ἴδητε κυκλουμένην ὑπὸ στρατοπέδων Ἰερουσαλήμ,
τότε γνῶτε ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. 21 τότε οἱ ἐν τῇ Ἰου-
δαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκχωρείτωσαν,
καὶ οἱ ἐν ταῖς χώραις μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐτήν, 22 ὅτι ἡμέραι
ἐκδικήσεως αὗταί εἰσιν τοῦ πλησθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα.
23 οὐαὶ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις
ταῖς ἡμέραις· ἔσται γὰρ ἀνάγκη μεγάλη ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὀργὴ

---

3. T§H *αυτη η πτωχη* | TH *πλειον* 4. t H *παντες* | *δωρα*: T add [*του θεου*] | TH *παντα* 5. TH *αναθημασιν* 6. *λιθω*: H add *ωδε* 8. *λεγοντες*: T add [*οτι*] 11. t *μεγαλ. κατα τοπ. και* | T§H§ *λοιμ. κ. λιμ.* | TH *φοβηθρα* | H *απ ουραν. σημ. μεγ.* h *σημ. μεγ. απ ουραν.* 13. *αποβησ.*: T add [*δε*] 15. T *αντιστ.* [*η αντειπ.*] t [*αντειπ. η*] *αντιστ.* | h *παντες* 19. TH *κτησεσθε* 20. t *γνωσεσθε*

5-11. Mt 24,1-7. Mc 13,1-8. 10. (2 Chr 15,6.) 12ss. Mt 10,17ss. 24,9. Mc 13,9-13. 14. 12,11. 16s. Mt 10,21s. 20ss. Mt 24,15ss. Mc 13,14ss. 22. (Deut 32,35.)

τῷ λαῷ τούτῳ, 24 καὶ πεσοῦνται στόματι μαχαίρης καὶ αἰχμαλω-
τισθήσονται εἰς τὰ ἔθνη πάντα, καὶ Ἰερουσαλὴμ ἔσται πατουμένη
ὑπὸ ἐθνῶν, ἄχρι οὗ πληρωθῶσιν καιροὶ ἐθνῶν. 25 Καὶ ἔσονται
σημεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ
ἐθνῶν ἐν ἀπορίᾳ ἤχους θαλάσσης καὶ σάλου, 26 ἀποψυχόντων
ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων τῇ οἰκου-
μένῃ· αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. 27 καὶ τότε
ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ μετὰ δυνά-
μεως καὶ δόξης πολλῆς. 28 ἀρχομένων δὲ τούτων γίνεσθαι ἀνα-
κύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, διότι ἐγγίζει ἡ ἀπολύ-
τρωσις ὑμῶν. 29 Καὶ εἶπεν παραβολὴν αὐτοῖς. ἴδετε τὴν συκῆν
καὶ πάντα τὰ δένδρα· 30 ὅταν προβάλωσιν ἤδη, βλέποντες ἀφ᾽
ἑαυτῶν γινώσκετε ὅτι ἤδη ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν. 31 οὕτως καὶ
ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἡ
βασιλεία τοῦ θεοῦ. 32 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ
γενεὰ αὕτη ἕως ἂν πάντα γένηται. 33 ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρε-
λεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρελεύσονται. 34 Προσέχετε
δὲ ἑαυτοῖς μήποτε βαρηθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ
μέθῃ καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ ἐπιστῇ ἐφ᾽ ὑμᾶς αἰφνίδιος ἡ
ἡμέρα ἐκείνη 35 ὡς παγίς· ἐπεισελεύσεται γὰρ ἐπὶ πάντας τοὺς
καθημένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. 36 ἀγρυπνεῖτε δὲ ἐν
παντὶ καιρῷ δεόμενοι ἵνα κατισχύσητε ἐκφυγεῖν ταῦτα πάντα τὰ
μέλλοντα γίνεσθαι, καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀν-
θρώπου.

37 Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, τὰς δὲ νύκτας
ἐξερχόμενος ηὐλίζετο εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ἐλαιών. 38 καὶ
πᾶς ὁ λαὸς ὤρθριζεν πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἀκούειν αὐτοῦ.

XXII

Pactio proditoris. Coena paschalis; eucharistia. Petrus lapsurus; instans periculum. Discipulorum ambitio. Iesus capitur; a Petro negatur; irridetur; damnatur coram synedrio.

1 Ἤγγιζεν δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων ἡ λεγομένη πάσχα, 2 καὶ
ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὸ πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν·
ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν.

3 Εἰσῆλθεν δὲ σατανᾶς εἰς Ἰούδαν τὸν καλούμενον Ἰσκαριώ-

24. t εις παντα τα εθνη | πληρωθωσιν: H add [και εσονται] 30. ηδη εγγυς: t εγγυς [ηδη] 32. H [αν] 34. T^{S}H αι καρδ. υμ. | H κρεπαλη | H εφνιδιος | t εκεινη· 35 ως παγις γαρ επ[εισ]ελευσεται 36. δε: t ουν | κατισχυσητε: t καταξιωθητε 37. T^{S}h διδασκ. εν τω ιερω

24. (Deut 28,64.) 25ss. Mt 24,29s. Mc 13,24-26. 26. (Is 34,4.) 27. Dan 7,13. 29-33. Mt 24,32-35. Mc 13,28-31. 35. (Is 24,17.) 37s. Mt 21,17. [Io 8,1s.] XXII,1s. Mt 26,1ss. Mc 14,1s. 3-6. Mt 26,14-16. Mc 14,10s. 3. Io 13,2. 27.

την, ὄντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα, 4 καὶ ἀπελθὼν συνελά-
λησεν τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ στρατηγοῖς τὸ πῶς αὐτοῖς παραδῷ
αὐτόν. 5 καὶ ἐχάρησαν, καὶ συνέθεντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι·
6 καὶ ἐξωμολόγησεν, καὶ ἐζήτει εὐκαιρίαν τοῦ παραδοῦναι αὐτὸν
ἄτερ ὄχλου αὐτοῖς.

7 Ἦλθεν δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων, ἐν ᾗ ἔδει θύεσθαι τὸ πάσχα,
8 καὶ ἀπέστειλεν Πέτρον καὶ Ἰωάννην εἰπών· πορευθέντες ἑτοι-
μάσατε ἡμῖν τὸ πάσχα, ἵνα φάγωμεν. 9 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· ποῦ
θέλεις ἑτοιμάσωμεν; 10 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἰδοὺ εἰσελθόντων ὑμῶν
εἰς τὴν πόλιν συναντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστά-
ζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν εἰς ἣν εἰσπορεύεται,
11 καὶ ἐρεῖτε τῷ οἰκοδεσπότῃ τῆς οἰκίας· λέγει σοι ὁ διδάσκαλος·
ποῦ ἐστιν τὸ κατάλυμα ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου
φάγω; 12 κἀκεῖνος ὑμῖν δείξει ἀνάγαιον μέγα ἐστρωμένον· ἐκεῖ
ἑτοιμάσατε. 13 ἀπελθόντες δὲ εὗρον καθὼς εἰρήκει αὐτοῖς, καὶ
ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

14 Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσεν, καὶ οἱ ἀπόστολοι σὺν
αὐτῷ. 15 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· ἐπιθυμίᾳ ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ
πάσχα φαγεῖν μεθ᾽ ὑμῶν πρὸ τοῦ με παθεῖν· 16 λέγω γὰρ ὑμῖν
ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ φάγω αὐτὸ ἕως ὅτου πληρωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ
τοῦ θεοῦ. 17 καὶ δεξάμενος ποτήριον εὐχαριστήσας εἶπεν· λάβετε
τοῦτο καὶ διαμερίσατε εἰς ἑαυτούς· 18 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ
πίω ἀπὸ τοῦ νῦν ἀπὸ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως ὅτου ἡ
βασιλεία τοῦ θεοῦ ἔλθῃ. 19 Καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαριστήσας
ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου τὸ
ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.
20 καὶ τὸ ποτήριον ὡσαύτως μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων· τοῦτο τὸ
ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν
ἐκχυννόμενον. 21 Πλὴν ἰδοὺ ἡ χεὶρ τοῦ παραδιδόντος με μετ᾽
ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης. 22 ὅτι ὁ υἱὸς μὲν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ
τὸ ὡρισμένον πορεύεται, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι᾽ οὗ
παραδίδοται. 23 καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συνζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς τὸ
τίς ἄρα εἴη ἐξ αὐτῶν ὁ τοῦτο μέλλων πράσσειν.

24 Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς αὐτῶν δο-
κεῖ εἶναι μείζων. 25 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν

---

4. t *αυτον παραδω αυτοις* 6. t *αυτοις ατερ οχλ.* 7. TH om *εν* 11. *οικιας*: h add *λεγοντες* 16. [T]H om *ουκετι* 17s. t 17 *et* 18 *forsitan post v.* 19 *et postea om. v.* 20. 18. TH om *οτι* | T [*απο του νυν*] | *οτου*: TH *οὗ* 19s. H ⟦*το υπ. υμ. διδομ. — εκχυννομ.*⟧ 20. t *ωσαυτ. και το ποτηρ.* 22. *οτι*: t *και*

7-13. Mt 26,17-19. Mc 14,12-16. 14ss. Mt 26,20ss. Mc 14,17ss. 18. Mt 26,29. Mc 14,25. 19s. Mt 26,26ss. Mc 14,22ss. 1 Cor, 11,23-25. 20. (Ex 24,8.) 21ss. Mt 26,21ss. Mc 14,18ss. Io 13,21ss. 24. 9,46. 25ss. Mt 20,25ss. Mc 10,42ss.

κυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦν-
ται· 26 ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ᾽ ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γινέσθω ὡς ὁ
νεώτερος, καὶ ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν. 27 τίς γὰρ μείζων,
ὁ ἀνακείμενος ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνακείμενος; ἐγὼ δὲ ἐν μέσῳ
ὑμῶν εἰμὶ ὡς ὁ διακονῶν. 28 ὑμεῖς δέ ἐστε οἱ διαμεμενηκότες
μετ᾽ ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς μου. 29 κἀγὼ διατίθεμαι ὑμῖν καθὼς
διέθετό μοι ὁ πατήρ μου βασιλείαν, 30 ἵνα ἔσθητε καὶ πίνητε ἐπὶ
τῆς τραπέζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ καθήσεσθε ἐπὶ θρόνων
κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. 31 Σίμων Σίμων, ἰδοὺ
ὁ σατανᾶς ἐξῃτήσατο ὑμᾶς τοῦ σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον· 32 ἐγὼ δὲ
ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου. καὶ σύ ποτε
ἐπιστρέψας στήρισον τοὺς ἀδελφούς σου. 33 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ·
κύριε, μετὰ σοῦ ἕτοιμός εἰμι καὶ εἰς φυλακὴν καὶ εἰς θάνατον
πορεύεσθαι. 34 ὁ δὲ εἶπεν· λέγω σοι, Πέτρε, οὐ φωνήσει σήμερον
ἀλέκτωρ ἕως τρὶς ἀπαρνήσῃ μὴ εἰδέναι με.

35 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλλαντίου καὶ
πήρας καὶ ὑποδημάτων, μή τινος ὑστερήσατε; οἱ δὲ εἶπαν· οὐθε-
νός. 36 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἀλλὰ νῦν ὁ ἔχων βαλλάντιον ἀράτω,
ὁμοίως καὶ πήραν, καὶ ὁ μὴ ἔχων πωλησάτω τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ
καὶ ἀγορασάτω μάχαιραν. 37 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι τοῦτο τὸ γεγραμ-
μένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοί, τό· καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη·
καὶ γὰρ τὸ περὶ ἐμοῦ τέλος ἔχει. 38 οἱ δὲ εἶπαν· κύριε, ἰδοὺ
μάχαιραι ὧδε δύο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἱκανόν ἐστιν.

39 Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ ὄρος τῶν
ἐλαιῶν· ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταί. 40 γενόμενος δὲ ἐπὶ
τοῦ τόπου εἶπεν αὐτοῖς· προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν.
41 καὶ αὐτὸς ἀπεσπάσθη ἀπ᾽ αὐτῶν ὡσεὶ λίθου βολήν, καὶ θεὶς
τὰ γόνατα προσηύχετο 42 λέγων· πάτερ, εἰ βούλει παρενέγκαι
τοῦτο τὸ ποτήριον ἀπ᾽ ἐμοῦ· πλὴν μὴ τὸ θέλημα μου ἀλλὰ τὸ
σὸν γινέσθω. 43 ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ᾽ οὐρανοῦ ἐνισχύων
αὐτόν. 44 καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ ἐκτενέστερον προσηύχετο. καὶ
ἐγένετο ὁ ἱδρὼς αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος καταβαίνοντος ἐπὶ
τὴν γῆν. 45 καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς, ἐλθὼν πρὸς τοὺς

---

30. t H§ *καθησθε* | t H *τ. δωδ. φυλ. κρινοντ.* 31. *σιμ. σιμ.*: T pm [*ειπεν δε ο κυριος*] 34. TH *τρις με απαρν. ειδεναι.* 36. *ο δε ειπεν*: TH *ειπεν δε* t *ειπεν ουν* 37. T *και* [*γαρ*] *το* 39. H [*και*] *οι μαθητ.* 42. *ει βουλει — γινεσθω*: h ⊣ *μη το θελ. μου αλ. το σον γενεσθω· ει βουλ. παρενεγκε τον. το ποτ. απ εμου.* ⊢ | TH *παρενεγκε* 43s. H ⟦*ωφθη δε — επι τ. γην*⟧ 43. TH§ *απο του ουρανου* 44. *και εγεν.*: Th *εγεν. δε* | TH *καταβαινοντες* | t *επι της γης*

---

30. Mt 19,28. 33s. Mt 26,33-35. Mc 14,29-31. Io 13,36-38. 37. Is 53,12. 39. Mt 26,30. Mc 14,26. Io 18,1. 40ss. Mt 26,36ss. Mc 14,32ss.

μαθητὰς εὗρεν κοιμωμένους αὐτοὺς ἀπὸ τῆς λύπης, 46 *καὶ εἶπεν*
αὐτοῖς· τί καθεύδετε; ἀναστάντες προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε
εἰς πειρασμόν.

47 *Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ ὄχλος, καὶ ὁ λεγόμενος Ἰούδας*
εἷς τῶν δώδεκα προήρχετο αὐτούς, καὶ ἤγγισεν τῷ Ἰησοῦ φιλῆσαι
αὐτόν. 48 *Ἰησοῦς δὲ εἶπεν αὐτῷ· Ἰούδα, φιλήματι τὸν υἱὸν τοῦ*
ἀνθρώπου παραδίδως; 49 *ἰδόντες δὲ οἱ περὶ αὐτὸν τὸ ἐσόμενον*
εἶπαν· κύριε, εἰ πατάξομεν ἐν μαχαίρῃ; 50 *καὶ ἐπάταξεν εἷς τις*
ἐξ αὐτῶν τοῦ ἀρχιερέως τὸν δοῦλον καὶ ἀφεῖλεν τὸ οὖς αὐτοῦ τὸ
δεξιόν. 51 *ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· ἐᾶτε ἕως τούτου. καὶ*
ἁψάμενος τοῦ ὠτίου ἰάσατο αὐτόν. 52 *εἶπεν δὲ Ἰησοῦς πρὸς*
τοὺς παραγενομένους πρὸς αὐτὸν ἀρχιερεῖς καὶ στρατηγοὺς τοῦ
ἱεροῦ καὶ πρεσβυτέρους· ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξεληλύθατε μετὰ μαχαι-
ρῶν καὶ ξύλων· 53 *καθ' ἡμέραν ὄντος μου μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ*
οὐκ ἐξετείνατε τὰς χεῖρας ἐπ' ἐμέ. ἀλλ' αὕτη ἐστὶν ὑμῶν ἡ ὥρα
καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους.

54 *Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν ἤγαγον καὶ εἰσήγαγον εἰς τὴν οἰκίαν*
τοῦ ἀρχιερέως· ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει μακρόθεν. 55 *περιαψάν-*
των δὲ πῦρ ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς καὶ συνκαθισάντων ἐκάθητο ὁ
Πέτρος μέσος αὐτῶν. 56 *ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν παιδίσκη τις καθή-*
μενον πρὸς τὸ φῶς καὶ ἀτενίσασα αὐτῷ εἶπεν· καὶ οὗτος σὺν
αὐτῷ ἦν. 57 *ὁ δὲ ἠρνήσατο αὐτὸν λέγων· οὐκ οἶδα αὐτόν, γύναι.*
58 *καὶ μετὰ βραχὺ ἕτερος ἰδὼν αὐτὸν ἔφη· καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ.*
ὁ δὲ Πέτρος ἔφη· ἄνθρωπε, οὐκ εἰμί. 59 *καὶ διαστάσης ὡσεὶ*
ὥρας μιᾶς ἄλλος τις διϊσχυρίζετο λέγων· ἐπ' ἀληθείας καὶ οὗτος
μετ' αὐτοῦ ἦν, καὶ γὰρ Γαλιλαῖός ἐστιν. 60 *εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος·*
ἄνθρωπε, οὐκ οἶδα ὃ λέγεις. καὶ παραχρῆμα ἔτι λαλοῦντος
αὐτοῦ ἐφώνησεν ἀλέκτωρ, 61 *καὶ στραφεὶς ὁ κύριος ἐνέβλεψεν*
τῷ Πέτρῳ· καὶ ὑπεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ λόγου τοῦ κυρίου, ὡς
εἶπεν αὐτῷ ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι σήμερον ἀπαρνήσῃ με
τρίς. 62 *καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσεν πικρῶς.*

63 *Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες αὐτὸν ἐνέπαιζον αὐτῷ δέροντες,*
64 *καὶ περικαλύψαντες αὐτὸν ἐπηρώτων λέγοντες· προφήτευσον,*

50. t *τον δουλ. του αρχιερ.* 51. H [*ο*] *ιησ.* 52. *προς* sc: TH *επ* | TH *εξηλθατε* | TH *κ. ξυλων;* 53. T *αλλα* 54. t [*και εισηγαγον*] 55. t *αψαντων* | T *συγκαθισ.* 57. TH om *αυτον* pr | *γυναι*: t ante *ουκ οιδα* 61. *λογου*: t H *ρηματος* | *πριν*: t add [*η*] 62. H [*κ. εξελθ. εξω εκλ. πικρως*]

47-53. Mt 26,47-56. Mc 14,43-52. Io 18,1-12. 54s. Mt 26,57s. Mc 14,53s. Io 18,13ss. 56-62. Mt 26,69-75. Mc 14,66-72. Io 18,25-27. 63s. Mt 26,67s. Mc 14,65.

τίς ἐστιν ὁ παίσας σε; 65 καὶ ἕτερα πολλὰ βλασφημοῦντες ἔλεγον
εἰς αὐτόν.
66 Καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ
ἀρχιερεῖς τε καὶ γραμματεῖς, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέ-
δριον αὐτῶν, λέγοντες· εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπὸν ἡμῖν. 67 εἶπεν
δὲ αὐτοῖς· ἐὰν ὑμῖν εἴπω, οὐ μὴ πιστεύσητε· 68 ἐὰν δὲ ἐρωτήσω,
οὐ μὴ ἀποκριθῆτε. 69 ἀπὸ τοῦ νῦν δὲ ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
θρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ. 70 εἶπαν
δὲ πάντες· σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ; ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη·
ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐγώ εἰμι. 71 οἱ δὲ εἶπαν· τί ἔτι ἔχομεν μαρτυ-
ρίας χρείαν; αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

XXIII

Christus coram Pilato et Herode interrogatur; damnatur; cruci affigitur; irridetur. Latro poenitens. Portenta et mors. Iosephus; sepultura.

1 Καὶ ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸν
Πειλᾶτον. 2 ἤρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ λέγοντες· τοῦτον εὕρα-
μεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ κωλύοντα φόρους Καίσαρι
διδόναι, καὶ λέγοντα ἑαυτὸν Χριστὸν βασιλέα εἶναι. 3 ὁ δὲ Πει-
λᾶτος ἠρώτησεν αὐτὸν λέγων· σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;
ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη· σὺ λέγεις. 4 ὁ δὲ Πειλᾶτος εἶπεν
πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ὄχλους· οὐδὲν εὑρίσκω αἴτιον ἐν
τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. 5 οἱ δὲ ἐπίσχυον λέγοντες ὅτι ἀνασείει τὸν
λαόν, διδάσκων καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ
τῆς Γαλιλαίας ἕως ὧδε. 6 Πειλᾶτος δὲ ἀκούσας ἐπηρώτησεν εἰ
ὁ ἄνθρωπος Γαλιλαῖός ἐστιν, 7 καὶ ἐπιγνοὺς ὅτι ἐκ τῆς ἐξουσίας
Ἡρώδου ἐστίν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς Ἡρώδην, ὄντα καὶ αὐτὸν
ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις. 8 ὁ δὲ Ἡρώδης ἰδὼν
τὸν Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν· ἦν γὰρ ἐξ ἱκανῶν χρόνων θέλων ἰδεῖν
αὐτὸν διὰ τὸ ἀκούειν περὶ αὐτοῦ, καὶ ἤλπιζέν τι σημεῖον ἰδεῖν
ὑπ' αὐτοῦ γινόμενον. 9 ἐπηρώτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς·
αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο αὐτῷ. 10 εἱστήκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς
καὶ οἱ γραμματεῖς εὐτόνως κατηγοροῦντες αὐτοῦ. 11 ἐξουθενήσας
δὲ αὐτὸν καὶ ὁ Ἡρώδης σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ καὶ ἐμπαί-
ξας, περιβαλὼν ἐσθῆτα λαμπρὰν ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πειλάτῳ.

---

68. *αποκριθητε*: add T [*μοι η απολυσητε*] h ⊣ *η απολυσητε* ⊢ 70. H *λεγετε οτι* | h *ειμι;* XXIII,2. *εαυτον*: t *αυτον* 3. h *λεγεις;* 6. *ακουσας*: T[t] add *γαλιλαιαν* | H *ει* [*ο*] *ανθρωπ.* 10. H *ιστηκεισαν* 11. TH§ om *και* pr | *περιβαλων*: T add [*αυτον*]

---

66. Io 18,24. 67ss. Mt 26,63ss. Mc 14,61ss. 69. Ps 110,1. (Dan 7,13s.) Act 7,55. XXIII,1ss. Mt 27,2. 11-14. Mc 15,1ss. Io 18,28ss.

12 *ἐγένοντο δὲ φίλοι ὅ τε Ἡρῴδης καὶ ὁ Πειλᾶτος ἐν αὐτῇ τῇ
ἡμέρᾳ μετ᾽ ἀλλήλων· προϋπῆρχον γὰρ ἐν ἔχθρᾳ ὄντες πρὸς αὐτούς.*
13 *Πειλᾶτος δὲ συνκαλεσάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς
ἄρχοντας καὶ τὸν λαὸν* 14 *εἶπεν πρὸς αὐτούς· προσηνέγκατέ μοι
τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὡς ἀποστρέφοντα τὸν λαόν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ
ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας οὐθὲν εὗρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ αἴτιον
ὧν κατηγορεῖτε κατ᾽ αὐτοῦ.* 15 *ἀλλ᾽ οὐδὲ Ἡρῴδης· ἀνέπεμψεν
γὰρ αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἰδοὺ οὐδὲν ἄξιον θανάτου ἐστὶν πε-
πραγμένον αὐτῷ.* 16 *παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω.* 18 *ἀνέκρα-
γον δὲ πανπληθεὶ λέγοντες· αἶρε τοῦτον, ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν τὸν
Βαραββᾶν·* 19 *ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινὰ γενομένην ἐν τῇ πόλει
καὶ φόνον βληθεὶς ἐν τῇ φυλακῇ.* 20 *πάλιν δὲ ὁ Πειλᾶτος
προσεφώνησεν, θέλων ἀπολῦσαι τὸν Ἰησοῦν.* 21 *οἱ δὲ ἐπεφώνουν
λέγοντες· σταύρου σταύρου αὐτόν.* 22 *ὁ δὲ τρίτον εἶπεν πρὸς αὐ-
τούς· τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν οὗτος; οὐδὲν αἴτιον θανάτου εὗρον
ἐν αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω.* 23 *οἱ δὲ ἐπέκειντο
φωναῖς μεγάλαις αἰτούμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι, καὶ κατίσχυον
αἱ φωναὶ αὐτῶν.* 24 *καὶ Πειλᾶτος ἐπέκρινεν γενέσθαι τὸ αἴτημα
αὐτῶν·* 25 *ἀπέλυσεν δὲ τὸν διὰ στάσιν καὶ φόνον βεβλημένον εἰς
φυλακήν, ὃν ᾐτοῦντο, τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέδωκεν τῷ θελήματι
αὐτῶν.*

26 *Καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτόν, ἐπιλαβόμενοι Σίμωνά τινα Κυρη-
ναῖον ἐρχόμενον ἀπ᾽ ἀγροῦ ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυρὸν φέρειν
ὄπισθεν τοῦ Ἰησοῦ.* 27 *ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ
καὶ γυναικῶν, αἳ ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήνουν αὐτόν.* 28 *στραφεὶς δὲ
πρὸς αὐτὰς Ἰησοῦς εἶπεν· θυγατέρες Ἰερουσαλήμ, μὴ κλαίετε
ἐπ᾽ ἐμέ· πλὴν ἐφ᾽ ἑαυτὰς κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν,* 29 *ὅτι
ἰδοὺ ἔρχονται ἡμέραι ἐν αἷς ἐροῦσιν· μακάριαι αἱ στεῖραι, καὶ αἱ
κοιλίαι αἳ οὐκ ἐγέννησαν, καὶ μαστοὶ οἳ οὐκ ἔθρεψαν.* 30 *τότε
ἄρξονται λέγειν* τοῖς ὄρεσιν· πέσατε ἐφ᾽ ἡμᾶς, καὶ τοῖς βουνοῖς·
καλύψατε ἡμᾶς· 31 *ὅτι εἰ ἐν τῷ ὑγρῷ ξύλῳ ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν
τῷ ξηρῷ τί γένηται;* 32 *ἤγοντο δὲ καὶ ἕτεροι δύο κακοῦργοι σὺν
αὐτῷ ἀναιρεθῆναι.*

12. H *αὐτους* 13. T *συγκαλ.* 15. T§ *ανεπεμψα γαρ υμας πρ. αυτον* 18. t *ανεκραξαν* | T *παμπλ.* 19. t *βεβλημενος* | *εν τη φυλακη*: [t] add (v. 17) *αναγκην δε ειχεν κατα εορτην απολυειν αυτοις ενα* 20. *προσεφωνησεν*: H add *αυτοις* 23. h *σταυρωσαι* | *αυτων*: T§ add [*και των αρχιερεων*] 26. t h *απηγον* 31. [T] H§ om *τω* ante *υγρω* 32. H *κακουργ. δυο*

[17. Mt 27,15. Mc 15,6. Io 18,39.] 18-25. Mt 27,16-26. Mc 15,7-15. Io 18,40. 19,4ss. 26. Mt 27,32. Mc 15,21. Io 19,17. 30. Hos 10,8. Apoc 6,16. 32. Mt 27,38. Mc 15,27. Io 19,18.

33 *Καὶ ὅτε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον Κρανίον,*
ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτὸν καὶ τοὺς κακούργους, ὃν μὲν ἐκ δεξιῶν,
ὃν δὲ ἐξ ἀριστερῶν. 34 *ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγεν· πάτερ, ἄφες αὐτοῖς·*
οὐ γὰρ οἴδασιν τί ποιοῦσιν. διαμεριζόμενοι δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ
ἔβαλον κλήρους. 35 *καὶ εἱστήκει ὁ λαὸς θεωρῶν· ἐξεμυκτήριζον*
δὲ οἱ ἄρχοντες λέγοντες· ἄλλους ἔσωσεν, σωσάτω ἑαυτόν, εἰ
οὗτός ἐστιν ὁ Χριστὸς τοῦ θεοῦ ὁ ἐκλεκτός. 36 *ἐνέπαιξαν δὲ*
αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται προσερχόμενοι, ὄξος προσφέροντες αὐτῷ
37 *καὶ λέγοντες· εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶσον σεαυτόν.*
38 *ἦν δὲ καὶ ἐπιγραφὴ ἐπ᾽ αὐτῷ· ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων οὗτος.*
39 *Εἷς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακούργων ἐβλασφήμει αὐτόν· οὐχὶ*
σὺ εἶ ὁ Χριστός; σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς. 40 *ἀποκριθεὶς δὲ ὁ*
ἕτερος ἐπιτιμῶν αὐτῷ ἔφη· οὐδὲ φοβῇ σὺ τὸν θεόν, ὅτι ἐν τῷ
αὐτῷ κρίματι εἶ; 41 *καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως, ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξα-*
μεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξεν. 42 *καὶ*
ἔλεγεν· Ἰησοῦ, μνήσθητί μου ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.
43 *καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀμήν σοι λέγω, σήμερον μετ᾽ ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ*
παραδείσῳ.

44 *Καὶ ἦν ἤδη ὡσεὶ ὥρα ἕκτη καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ᾽ ὅλην τὴν*
γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης, 45 *τοῦ ἡλίου ἐκλιπόντος· ἐσχίσθη δὲ τὸ*
καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον. 46 *καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ*
Ἰησοῦς εἶπεν· πάτερ, εἰς χεῖράς σου παρατίθεμαι τὸ πνεῦμά μου.
τοῦτο δὲ εἰπὼν ἐξέπνευσεν. 47 *ἰδὼν δὲ ὁ ἑκατοντάρχης τὸ γενό-*
μενον ἐδόξαζεν τὸν θεὸν λέγων· ὄντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος
ἦν. 48 *καὶ πάντες οἱ συμπαραγενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν*
ταύτην, θεωρήσαντες τὰ γενόμενα, τύπτοντες τὰ στήθη ὑπέστρε-
φον. 49 *εἱστήκεισαν δὲ πάντες οἱ γνωστοὶ αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν,*
καὶ γυναῖκες αἱ συνακολουθοῦσαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας,
ὁρῶσαι ταῦτα.

50 *Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι Ἰωσὴφ βουλευτὴς ὑπάρχων, καὶ*

---

33. T *ηλθον* H *ηλθαν* 34. H ⟦*ο δε ιησους — ποιουσιν*⟧ | T§H *κληρον* 35. H *ιστηκει* | *εξεμ. δε*: TH add *και* | T§ *ο του θε. εκλ.* 36. T§ *ενεπαιζον* 38. *επιγραφη*: T add [*επιγεγραμμενη*] | *επ αυτω*: t add [*γραμμασιν ελληνικοις και ρωμαϊκοις και εβραϊκοις*] | t *ουτος εστιν ο βασιλ. τ. ιουδ.* 39. *εβλ. αυτον*: T add [*λεγων*] 42. tH§ *εις την βασιλειαν σ.* 43. *ειπ. αυτω*: T add [*ο ιησους*] 44. T *κ. ην* [*ηδη*] 45. *του ηλ. εκλιποντος* (H *εκλειπ.*): T ⊣h⊢ *και* (h [*και*]) *εσκοτισθη ο ηλιος* | *εσχ. δε*: T *και εσχ.* 46. *τουτο δε*: t *και τουτο* 47. t *εδοξασεν* 48. T *συμπαραγ.* 49. H *ιστηκεισ.* | T‡ om *απο* pr | *γυναικες*: h pm *αι* 50. TH om *και* sc

---

33-38. Mt 27,33ss. Mc 15,22ss. Io 19,17ss. 34. (Ps 22,19.) 35. (Ps 22,8.) 39. Mt 27,44. Mc 15,32. 44-49. Mt 27,45-56. Mc 15,33-41. 46. Ps 31,6. 49. Io 19,25. 50-54. Mt 27,57-60. Mc 15,42-46. Io 19,38-42.

ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, [51] οὗτος οὐκ ἦν συνκατατιθέμενος τῇ
βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν, ἀπὸ Ἀριμαθαίας πόλεως τῶν Ἰου-
δαίων, ὃς προσεδέχετο τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, [52] οὗτος προσ-
ελθὼν τῷ Πειλάτῳ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, [53] καὶ καθελὼν
ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνήματι λαξευτῷ,
οὗ οὐκ ἦν οὐδεὶς οὐδέπω κείμενος. [54] καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευῆς,
καὶ σάββατον ἐπέφωσκεν.

[55] Κατακολουθήσασαι δὲ γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν συνεληλυ-
θυῖαι ἐκ τῆς Γαλιλαίας αὐτῷ, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον καὶ ὡς
ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ, [56] ὑποστρέψασαι δὲ ἡτοίμασαν ἀρώματα
καὶ μύρα· καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν.

XXIV

Resurrectio. Viatores Emmauntini. Iesus redivivus cum discipulis versatur et ultima mandata dat. Discessio.

[1] Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων ὄρθρου βαθέως ἐπὶ τὸ μνῆμα ἦλθον
φέρουσαι ἃ ἡτοίμασαν ἀρώματα. [2] εὗρον δὲ τὸν λίθον ἀποκεκυ-
λισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου, [3] εἰσελθοῦσαι δὲ οὐχ εὗρον τὸ σῶμα
τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. [4] καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀπορεῖσθαι αὐτὰς περὶ τού-
του, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἐσθῆτι ἀστραπτούσῃ·
[5] ἐμφόβων δὲ γενομένων αὐτῶν καὶ κλινουσῶν τὰ πρόσωπα εἰς τὴν
γῆν, εἶπαν πρὸς αὐτάς· τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν;
[6] οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλὰ ἠγέρθη. μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν ἔτι
ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, [7] λέγων τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ὅτι δεῖ παρα-
δοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν καὶ σταυρωθῆναι καὶ
τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. [8] καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ,
[9] καὶ ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημείου ἀπήγγειλαν πάντα ταῦτα
τοῖς ἕνδεκα καὶ πᾶσιν τοῖς λοιποῖς. [10] ἦσαν δὲ ἡ Μαγδαληνὴ
Μαρία καὶ Ἰωάννα καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου, καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν
αὐταῖς ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα. [11] καὶ ἐφάνησαν
ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ λῆρος τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἠπίστουν
αὐταῖς.

50s. h *αγαθος, — δικαιος ουτος* 51. T§H§ *συνκατατεθειμενος* (T *συγκ.*) 53. TH *ουπω* 55. *γυναικες*: pm TH *αι* t⊣h⊢ *δυο* | *αυτω*: [T]⁑ post *συνεληλ.* XXIV, 1. T§ *ηλθον* (tH *ηλθαν*) *επι το μνημα* 3. t [*του κυρ.*] *ιησ.* H ⟦*του κυρ. ιησ.*⟧ 6. H ⟦*ουκ εστιν ωδε, αλλα ηγερθη*⟧ 9. H ⌈*απο του μνημ.*⌉ | TH *ταυτα παντα* 10. T [*ησαν δε*] | TH *ιωανα* 12. [T]⟦H⟧ *ο δε πετρος αναστας εδραμεν επι το μνημειον, και παρακυψας βλεπει τα οθονια μονα, και απηλθεν προς αυτον* (H *αὑτον*) *θαυμαζων το γεγονος.*

---

55. Mt 27,61. Mc 15,47. 56. Ex 20,10. XXIV,1ss. Mt 28,1ss. Mc 16,1ss. Io 20,1ss. 5. (Is 8,19.) 6s. 18,32s. [12. Io 20,6ss.]

[13] Καὶ ἰδοὺ δύο ἐξ αὐτῶν ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἦσαν πορευόμενοι
εἰς κώμην ἀπέχουσαν σταδίους ἑξήκοντα ἀπὸ Ἱερουσαλήμ, ᾗ
ὄνομα Ἐμμαούς, [14] καὶ αὐτοὶ ὡμίλουν πρὸς ἀλλήλους περὶ πάν-
των τῶν συμβεβηκότων τούτων. [15] καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὁμιλεῖν αὐ-
τοὺς καὶ συνζητεῖν, καὶ αὐτὸς Ἰησοῦς ἐγγίσας συνεπορεύετο
αὐτοῖς· [16] οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι
αὐτόν. [17] εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς· τίνες οἱ λόγοι οὗτοι, οὓς ἀντι-
βάλλετε πρὸς ἀλλήλους περιπατοῦντες; καὶ ἐστάθησαν σκυθρωποί.
[18] ἀποκριθεὶς δὲ εἷς, ᾧ ὄνομα Κλεόπας, εἶπεν πρὸς αὐτόν· σὺ
μόνος παροικεῖς Ἱερουσαλὴμ καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ
ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις; [19] καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ποῖα; οἱ δὲ εἶπαν
αὐτῷ· τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζαρηνοῦ, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης
δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ
λαοῦ, [20] ὅπως τε παρέδωκαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες
ἡμῶν εἰς κρίμα θανάτου καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. [21] ἡμεῖς δὲ
ἠλπίζομεν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ·
ἀλλά γε καὶ σὺν πᾶσιν τούτοις τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει ἀφ᾿
οὗ ταῦτα ἐγένετο. [22] ἀλλὰ καὶ γυναῖκές τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν
ἡμᾶς, γενόμεναι ὀρθριναὶ ἐπὶ τὸ μνημεῖον, [23] καὶ μὴ εὑροῦσαι τὸ
σῶμα αὐτοῦ ἦλθον λέγουσαι καὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων ἑωρακέναι,
οἳ λέγουσιν αὐτὸν ζῆν. [24] καὶ ἀπῆλθόν τινες τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ
τὸ μνημεῖον, καὶ εὗρον οὕτως καθὼς καὶ αἱ γυναῖκες εἶπον,
αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον. [25] καὶ αὐτὸς εἶπεν πρὸς αὐτούς· ὦ ἀνόητοι
καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ
προφῆται. [26] οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ εἰσελθεῖν
εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ; [27] καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μωϋσέως καὶ ἀπὸ
πάντων τῶν προφητῶν διερμήνευσεν αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γρα-
φαῖς τὰ περὶ ἑαυτοῦ. [28] καὶ ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύοντο,
καὶ αὐτὸς προσεποιήσατο πορρωτέρω πορεύεσθαι· [29] καὶ παρεβιά-
σαντο αὐτὸν λέγοντες· μεῖνον μεθ᾿ ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἑσπέραν ἐστὶν
καὶ κέκλικεν ἤδη ἡ ἡμέρα. καὶ εἰσῆλθεν τοῦ μεῖναι σὺν αὐτοῖς.
[30] καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν μετ᾿ αὐτῶν, λαβὼν τὸν
ἄρτον εὐλόγησεν καὶ κλάσας ἐπεδίδου αὐτοῖς· [31] αὐτῶν δὲ διη-
νοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἐπέγνωσαν αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἄφαν-
τος ἐγένετο ἀπ᾿ αὐτῶν. [32] καὶ εἶπαν πρὸς ἀλλήλους· οὐχὶ ἡ
καρδία ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, ὡς
διήνοιγεν ἡμῖν τὰς γραφάς; [33] Καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ

13. T§ *ησ. πορευομ. εν αυτη τη ημ.* 15. H [*και*] *αυτ.* 17. *εσταθησαν*: t *εστε* (; post *σκυθρωπ.*) 18. *ω ονομα*: TH *ονοματι* 19. t *ναζωραιου* 21. *αγει*: T add [*σημερον*] 23. H *ηλθαν* 24. H *απηλθαν* | TH om *και* post *καθως* 27. h ⊣ *κ. ην αρξαμ. απο μωυσ. και παντ. τ. προφ. ερμηνευειν* ⊢ | t *διερμηνευεν* | *εαυτου*: T *αυτου* 28. TH *πορρωτερον* 29. t [*ηδη*] 32. *ημ. καιομ. ην*: h ⊣ *ην ημ. κεκαλυμμενη* ⊢ | [T] H§ om *εν ημιν*

13ss. [Mc 16,12s.] 25ss. (Gen 3,15. Is 50,6. 53,1ss. etc.)

ὑπέστρεψαν εἰς Ἰερουσαλήμ, καὶ εὗρον ἠθροισμένους τοὺς ἕνδεκα
καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς, [34] *λέγοντας ὅτι ὄντως ἠγέρθη ὁ κύριος καὶ*
ὤφθη Σίμωνι. [35] *καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ὡς*
ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου.

[36] *Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλούντων αὐτὸς ἔστη ἐν μέσῳ αὐτῶν.*
[37] *πτοηθέντες δὲ καὶ ἔμφοβοι γενόμενοι ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν.*
[38] *καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τί τεταραγμένοι ἐστέ, καὶ διατί διαλογισμοὶ*
ἀναβαίνουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν; [39] *ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ*
τοὺς πόδας μου, ὅτι ἐγώ εἰμι αὐτός· ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε,
ὅτι πνεῦμα σάρκας καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε
ἔχοντα. [41] *ἔτι δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς χαρᾶς καὶ θαυμα-*
ζόντων, εἶπεν αὐτοῖς· ἔχετέ τι βρώσιμον ἐνθάδε; [42] *οἱ δὲ ἐπέ-*
δωκαν αὐτῷ ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος· [43] *καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν*
ἔφαγεν.

[44] *Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς· οὗτοι οἱ λόγοι μου, οὓς ἐλάλησα*
πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὢν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμ-
μένα ἐν τῷ νόμῳ Μωϋσέως καὶ προφήταις καὶ ψαλμοῖς περὶ
ἐμοῦ. [45] *τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς,*
[46] *καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι οὕτως γέγραπται παθεῖν τὸν Χριστὸν*
καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, [47] *καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ*
τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ
ἔθνη, ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἰερουσαλήμ. [48] *ὑμεῖς μάρτυρες τούτων.*
[49] *κἀγὼ ἐξαποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρός μου ἐφ᾽ ὑμᾶς·*
ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει ἕως οὗ ἐνδύσησθε ἐξ ὕψους
δύναμιν.

[50] *Ἐξήγαγεν δὲ αὐτοὺς ἕως πρὸς Βηθανίαν, καὶ ἐπάρας τὰς*
χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγησεν αὐτούς. [51] *καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν*
αὐτὸν αὐτοὺς διέστη ἀπ᾽ αὐτῶν. [52] *καὶ αὐτοὶ ὑπέστρεψαν εἰς*
Ἰερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης, [53] *καὶ ἦσαν διαπαντὸς ἐν τῷ*
ἱερῷ αἰνοῦντες τὸν θεόν.

---

36. *εν μ. αυτων*: T⟦H⟧ add *και λεγει αυτοις· ειρηνη υμιν* 37. th *θροηθεντες* 38. t *και [δια] τι* 39. TH *σαρκα* 40. [T]⟦H⟧ *και τουτο ειπων εδειξεν αυτοις τας χειρας και τους ποδας* 42. *μερος*: [T] ┤h├ add *και απο μελισσιου κηριου* (h *κηριον*) 44. *προφητ.*: [T]H pm *τοις* 47. *εις αφεσιν*: Th *και αφεσιν* 47s. h *εθνη· αρξαμ. απο ιερουσαλημ υμεις* 48. *υμεις*: T add [*εστε*] 49. *καγω*: TH *και ιδου εγω* | t *δυναμ. εξ υψους* 51. *απ αυτων*: T⟦H⟧ add *και ανεφερετο εις τον ουρανον* 52. *αυτοι*: T⟦H⟧ add *προσκυνησαντες αυτον* 53. T [*αινουντες και*] *ευλογουντες* t *om. αιν. και s. om. και ευλογ.* H‡ *ευλογουντες* | T subscr. *κατα λουκαν*

---

36. Io 20,19ss. [Mc 16,14.] [40. Io 20,20.] 50. Act 1,12. 51. [Mc 16,19.] Act 1,9ss.

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ

I

Verbum caro factum. Testimonium Iohannis baptistae; immersio Iesu. Andreas cum socio, Petrus, Philippus, Nathanael.

1 *Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ
θεὸς ἦν ὁ λόγος.* 2 *οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν.* 3 *πάντα δι'
αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν ὃ γέγονεν.* 4 *ἐν
αὐτῷ ζωή ἐστιν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων.* 5 *καὶ τὸ
φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν.*
6 *Ἐγένετο ἄνθρωπος, ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ
Ἰωάννης·* 7 *οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ
φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσιν δι' αὐτοῦ.* 8 *οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ
φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός.* 9 *Ἦν τὸ φῶς τὸ
ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον, ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον.*
10 *ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος
αὐτὸν οὐκ ἔγνω.* 11 *εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ
παρέλαβον.* 12 *ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν
τέκνα θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ,* 13 *οἳ
οὐκ ἐξ αἱμάτων οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς οὐδὲ ἐκ θελήματος
ἀνδρὸς ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν.* 14 *καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο
καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ δόξαν
ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας.*
15 *Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ κέκραγεν λέγων· οὗτος ἦν
ὃν εἶπον· ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι
πρῶτός μου ἦν.* 16 *ὅτι ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες
ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος·* 17 *ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωϋσέως
ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο.*
18 *θεὸν οὐδεὶς ἑώρακεν πώποτε· ὁ μονογενὴς υἱὸς ὁ ὢν εἰς τὸν
κόλπον τοῦ πατρός, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.*

19 *Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου, ὅτε ἀπέστειλαν
οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεῖς καὶ Λευείτας ἵνα ἐρωτήσωσιν
αὐτόν· σὺ τίς εἶ;* 20 *καὶ ὡμολόγησεν καὶ οὐκ ἠρνήσατο, καὶ ὡμο-
λόγησεν ὅτι ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ὁ Χριστός.* 21 *καὶ ἠρώτησαν αὐτόν· τί*

Inscr. T *ευαγγελιον κατα ιωανην* H *κατα ιωανην*
I,3s. TH§ *ουδε εν. ο γεγονεν εν* 4. *εστιν*: T§H‡ *ην* 12. T *ελαβαν*
15. H( ) | H§ *λεγων— ουτος ην ο ειπων— O* (h *ον ειπον· ο υ. ον ειπον O*)
18. *ο μονογ. υιος*: TH‡ *μονογ. θεος* 19. *απεστειλαν*: TH add *προς αυτον*

I,1. 1 Io 1,1s. 5,20. (Apoc 19,13. Prov 8,30.) Rom 9,5. (Hebr 1,8.)
3. Col 1,17. Hebr 1,2. 5. 3,19. 6. Mt 3,1. Mc 1,4. Lc 3,2. 9. 8,12.
9,5. 12,46. 12. 1 Io 3,1. 14. Hebr 2,14. 15. 27. 30. 18. 6,46.
1 Io 4,12. 19. 5,33.

οὖν; Ἠλείας εἶ; λέγει· οὐκ εἰμί. ὁ προφήτης εἶ σύ; καὶ ἀπε-
κρίθη· οὔ. 22 *εἶπαν οὖν αὐτῷ· τίς εἶ; ἵνα ἀπόκρισιν δῶμεν τοῖς*
πέμψασιν ἡμᾶς· τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ; 23 *ἔφη· ἐγὼ φωνὴ* βοῶν-
τος ἐν τῇ ἐρήμῳ· εὐθύνατε τὴν ὁδὸν κυρίου, *καθὼς εἶπεν Ἠσαΐας*
ὁ προφήτης. 24 *καὶ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων,*
25 *καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν καὶ εἶπαν αὐτῷ· τί οὖν βαπτίζεις, εἰ σὺ*
οὐκ εἶ ὁ Χριστὸς οὐδὲ Ἠλείας οὐδὲ ὁ προφήτης; 26 *ἀπεκρίθη αὐ-*
τοῖς ὁ Ἰωάννης λέγων· ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι· μέσος ὑμῶν στήκει,
ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε, 27 *ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, οὗ οὐκ εἰμὶ ἐγὼ*
ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος. 28 *ταῦτα*
ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν ὁ Ἰωάννης
βαπτίζων.

29 *Τῇ ἐπαύριον βλέπει τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ*
λέγει· ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου.
30 *οὗτός ἐστιν ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εἶπον· ὀπίσω μου ἔρχεται ἀνὴρ ὃς*
ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. 31 *κἀγὼ οὐκ ᾔδειν*
αὐτόν, ἀλλ᾽ ἵνα φανερωθῇ τῷ Ἰσραήλ, διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν
ὕδατι βαπτίζων. 32 *καὶ ἐμαρτύρησεν Ἰωάννης λέγων ὅτι τεθέαμαι*
τὸ πνεῦμα καταβαῖνον ὡς περιστερὰν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν
ἐπ᾽ αὐτόν. 33 *κἀγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ᾽ ὁ πέμψας με βαπτί-*
ζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· ἐφ᾽ ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα κατα-
βαῖνον καὶ μένον ἐπ᾽ αὐτόν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι
ἁγίῳ. 34 *κἀγὼ ἑώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς*
τοῦ θεοῦ.

35 *Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἱστήκει ὁ Ἰωάννης καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν*
αὐτοῦ δύο, 36 *καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι λέγει· ἴδε ὁ*
ἀμνὸς τοῦ θεοῦ. 37 *ἤκουσαν οἱ δύο μαθηταὶ αὐτοῦ λαλοῦντος,*
καὶ ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ. 38 *στραφεὶς ὁ Ἰησοῦς καὶ θεασά-*
μενος αὐτοὺς ἀκολουθοῦντας λέγει αὐτοῖς· τί ζητεῖτε; οἱ δὲ
εἶπαν αὐτῷ· ῥαββεί, ὃ λέγεται ἑρμηνευόμενον διδάσκαλε, ποῦ
μένεις; 39 *λέγει αὐτοῖς· ἔρχεσθε καὶ ὄψεσθε. ἦλθαν οὖν καὶ*
εἶδαν ποῦ μένει, καὶ παρ᾽ αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὥρα
ἦν ὡς δεκάτη. 40 *ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου εἷς*
ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου καὶ ἀκολουθησάντων
αὐτῷ· 41 *εὑρίσκει οὗτος πρῶτος τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σίμωνα*

---

21. *ηλ. ει*: T[H] pm *συ* (h *ουν συ;*) | *λεγει*: TH pm *και* 23. T *βοωντος, εν τη ερημω ευθ.* 26. t *εστηκεν* 27. [T]H om *ο* | TH [*εγω*] 34. *ο υιος*: h ⊣ *ο εκλεκτος* ⊢ 35. H *ιστηκει* | TH om *ο* 37. *ηκουσαν*: TH pm *και* | T *αυτ. οι δυο μαθητ.* th *οι δυο αυτ. μαθητ.* 38. *στραφ.*: TH add *δε* | T *ραββι* | TH *μεθερμηνευομενον* 41. TH *πρωτον*

---

23. Is 40,3. 26s. Mt 3,11. Mc 1,7s. Lc 3,16. Act 13,25. 28. 10,40. 29. 1,36. 30. 1,15. 27. 32. Mt 3,16. Mc 1,10. Lc 3,22. 35-42. (Mt 4,18-22. Mc 1,16-20. Lc 5,1-11.) 36. 1,29. (Ex 12,3s.)

καὶ λέγει αὐτῷ· εὑρήκαμεν τὸν Μεσσίαν, ὅ ἐστιν μεθερμηνευό-
μενον Χριστός. 42 ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. ἐμβλέψας
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· σὺ εἶ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωάννου, σὺ κληθήσῃ
Κηφᾶς, ὃ ἑρμηνεύεται Πέτρος.

43 Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ἐξελθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ
εὑρίσκει Φίλιππον. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀκολούθει μοι.
44 ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαϊδά, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου
καὶ Πέτρου. 45 εὑρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ καὶ λέγει αὐτῷ·
ὃν ἔγραψεν Μωϋσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφῆται, εὑρήκαμεν,
Ἰησοῦν υἱὸν τοῦ Ἰωσὴφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ. 46 εἶπεν αὐτῷ
Ναθαναήλ· ἐκ Ναζαρὲτ δύναταί τι ἀγαθὸν εἶναι; λέγει αὐτῷ
Φίλιππος· ἔρχου καὶ ἴδε. 47 εἶδεν Ἰησοῦς τὸν Ναθαναὴλ ἐρχό-
μενον πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ· ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλείτης,
ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστιν. 48 λέγει αὐτῷ Ναθαναήλ· πόθεν με γινώ-
σκεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· πρὸ τοῦ σε Φίλιππον
φωνῆσαι ὄντα ὑπὸ τὴν συκῆν εἶδόν σε. 49 ἀπεκρίθη αὐτῷ Ναθα-
ναήλ· ῥαββεί, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, σὺ βασιλεὺς εἶ τοῦ Ἰσραήλ.
50 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὅτι εἶπόν σοι ὅτι εἶδόν σε
ὑποκάτω τῆς συκῆς, πιστεύεις; μείζω τούτων ὄψῃ. 51 καὶ λέγει
αὐτῷ· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγότα καὶ
τοὺς ἀγγέλους τοῦ θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ
τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

II

Iesus Canae vinum ex aqua facit. Mercatores templo pulsi; templum triduo restituendum. Iesus fidem habentibus non confidens.

1 Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν Κανᾶ τῆς Γαλι-
λαίας, καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ· 2 ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς
καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον. 3 καὶ οἶνον οὐκ εἶχον, ὅτι
συνετελέσθη ὁ οἶνος τοῦ γάμου. εἶτα λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ
πρὸς αὐτόν· οἶνος οὐκ ἔστιν. 4 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· τί ἐμοὶ καὶ
σοί, γύναι; οὔπω ἥκει ἡ ὥρα μου. 5 λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς
διακόνοις· ὅ τι ἂν λέγῃ ὑμῖν, ποιήσατε. 6 ἦσαν δὲ ἐκεῖ λίθιναι
ὑδρίαι ἓξ κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων κείμεναι, χωροῦσαι

---

42. *ιωαννου*: t *ιωνα* 43. TH *ευρισκει φιλιππον και λ.* 45. *υιον*: T pm [*τον*] 46. *ειπεν*: TH pm *και* | TH *ο φιλιππος* 49. T *ραββι* II,1. Th *τη τριτη ημερα* 3. *και οινον — ειτα*: TH† *και υστερησαντος οινου* | *οινος ουκ εστιν*: TH *οινον ουκ εχουσιν* 4. *λεγει*: TH pm *και*

---

42. Mt 16,17s. 45. Gen 49,10. Deut 18,18. Is 7,14. 40,11. 53,2. Ier 23,5. Ez 34,23. Dan 9,24. 46. 7,41. 47. (Ps 32,2.) 49. 6,69. Mt 14,33. 16,16. Mc 8,29. 51. (Gen 28,12.) II,6. Mc 7,3.

ἀνὰ μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς. [7] λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· γεμίσατε
τὰς ὑδρίας ὕδατος. καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς ἕως ἄνω. [8] καὶ λέγει
αὐτοῖς· ἀντλήσατε νῦν καὶ φέρετε τῷ ἀρχιτρικλίνῳ. οἱ δὲ ἤνεγκαν.
[9] ὡς δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχιτρίκλινος τὸ ὕδωρ οἶνον γεγενημένον, καὶ
οὐκ ᾔδει πόθεν ἐστίν, οἱ δὲ διάκονοι ᾔδεισαν οἱ ἠντληκότες τὸ
ὕδωρ, φωνεῖ τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτρίκλινος [10] καὶ λέγει αὐτῷ· πᾶς
ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον τίθησιν, καὶ ὅταν μεθυσθῶσιν
τὸν ἐλάσσω· σὺ τετήρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι. [11] ταύτην
ἐποίησεν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας
καὶ ἐφανέρωσεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ. [12] Μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς Καφαρναοὺμ αὐτὸς
καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,
καὶ ἐκεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας.

[13] Καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη εἰς Ἱερο-
σόλυμα ὁ Ἰησοῦς. [14] καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἱερῷ τοὺς πωλοῦντας βόας
καὶ πρόβατα καὶ περιστερὰς καὶ τοὺς κερματιστὰς καθημένους,
[15] καὶ ποιήσας φραγέλλιον ἐκ σχοινίων πάντας ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ
ἱεροῦ, τά τε πρόβατα καὶ τοὺς βόας, καὶ τῶν κολλυβιστῶν ἐξέχεεν
τὸ κέρμα καὶ τὰς τραπέζας ἀνέστρεψεν, [16] καὶ τοῖς τὰς περιστε-
ρὰς πωλοῦσιν εἶπεν· ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν, μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον
τοῦ πατρός μου οἶκον ἐμπορίου. [17] ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
ὅτι γεγραμμένον ἐστίν· ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου καταφάγεταί με.
[18] ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπαν αὐτῷ· τί σημεῖον δει-
κνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα ποιεῖς; [19] ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐ-
τοῖς· λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν.
[20] εἶπαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· τεσσεράκοντα καὶ ἓξ ἔτεσιν οἰκοδομήθη
ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν; [21] ἐκεῖνος
δὲ ἔλεγεν περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ. [22] ὅτε οὖν ἠγέρθη
ἐκ νεκρῶν, ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι τοῦτο ἔλεγεν, καὶ
ἐπίστευσαν τῇ γραφῇ καὶ τῷ λόγῳ ὃν εἶπεν ὁ Ἰησοῦς.

[23] Ὡς δὲ ἦν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐν τῷ πάσχα ἐν τῇ ἑορτῇ,
πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ
σημεῖα ἃ ἐποίει· [24] αὐτὸς δὲ Ἰησοῦς οὐκ ἐπίστευεν αὐτὸν αὐτοῖς
διὰ τὸ αὐτὸν γινώσκειν πάντας, [25] καὶ ὅτι οὐ χρείαν εἶχεν ἵνα
τις μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου· αὐτὸς γὰρ ἐγίνωσκεν τί ἦν
ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

---

10. *τον ελασσω*: T pm [*τοτε*] 12. TH om *αυτου* sc 15. TH *τα κερματα* | H§ *ανετρεψεν* 19. TH [*εν*] *τρισιν* 20. T *ωκοδομηθη* 23. T [*εν*] *τη εορτη* 24. *αὐτον* pr: H *αὑτον*

14ss. Mt 21,12ss. Mc 11,15ss. Lc 19,45s. 17. Ps 69,10. 19. Mt 26,61. 27,40. Mc 14,58. 15,29.

III

Nicodemus; regeneratio; serpens aeneus. Iohannes baptista de se et incrementis Iesu disserit.

1 *Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρισαίων, Νικόδημος ὄνομα
αὐτῷ, ἄρχων τῶν Ἰουδαίων·* 2 *οὗτος ἦλθεν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς
καὶ εἶπεν αὐτῷ· ῥαββεί, οἴδαμεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐλήλυθας διδάσκα-
λος· οὐδεὶς γὰρ δύναται ταῦτα τὰ σημεῖα ποιεῖν ἃ σὺ ποιεῖς, ἐὰν
μὴ ᾖ ὁ θεὸς μετ' αὐτοῦ.* 3 *ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ·
ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ δύναται
ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.* 4 *λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Νικόδημος·
πῶς δύναται ἄνθρωπος γεννηθῆναι γέρων ὤν; μὴ δύναται εἰς
τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δεύτερον εἰσελθεῖν καὶ γεννηθῆναι;*
5 *ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ
ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν
τῶν οὐρανῶν.* 6 *τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σάρξ ἐστιν, καὶ
τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος πνεῦμά ἐστιν.* 7 *μὴ θαυμάσῃς
ὅτι εἶπόν σοι· δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν.* 8 *τὸ πνεῦμα ὅπου
θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν
ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει· οὕτως ἐστὶν πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ
πνεύματος.* 9 *ἀπεκρίθη Νικόδημος καὶ εἶπεν αὐτῷ· πῶς δύναται
ταῦτα γενέσθαι;* 10 *ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ
διδάσκαλος τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις;* 11 *ἀμὴν ἀμὴν
λέγω σοι ὅτι ὃ οἴδαμεν λαλοῦμεν καὶ ὃ ἑωράκαμεν μαρτυροῦμεν,
καὶ τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμβάνετε.* 12 *εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον
ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε, πῶς ἐὰν εἴπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια πιστεύ-
σετε;* 13 *καὶ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ.*
14 *καὶ καθὼς Μωϋσῆς ὕψωσεν τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως
ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου,* 15 *ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων ἐν
αὐτῷ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον.* 16 *οὕτως γὰρ ἠγάπησεν ὁ θεὸς τὸν
κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων
εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον.* 17 *οὐ γὰρ ἀπέστει-
λεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν εἰς τὸν κόσμον ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ'
ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ.* 18 *ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν οὐ
κρίνεται· ὁ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ*

III,2. T *ραββι* 4. T[H] om *ο* ante *νικοδημ.* 5. TH [*ο*] *ιησους* | *των ουρανων*: TH *του θεου* 8. T *αλλα* | *γεγενν. εκ*: h add ⊣ *του υδατος και* ⊢ 13. H‡ om *ο ων εν τω ουρανω* 16. *τ. υιον*: T add *αυτου* | TH *αλλα* 17. *τ. υιον*: T add [*αυτου*] 18. *ο μη*: T *ο* [*δε*] *μη*

III,2. 7,50. 19,39. 13. Prov 30,4. Eph 4,9s. 14. Num 21,8s. 17. 12,47. 18. 5,24.

*ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ. 19 αὕτη δέ ἐστιν ἡ κρίσις,
ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι
μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς· ἦν γὰρ αὐτῶν πονηρὰ τὰ ἔργα.
20 πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσσων μισεῖ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται
πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ· 21 ὁ δὲ ποιῶν τὴν
ἀλήθειαν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φανερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα,
ὅτι ἐν θεῷ ἐστὶν εἰργασμένα.*

*22 Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν
Ἰουδαίαν γῆν, καὶ ἐκεῖ διέτριβεν μετ᾽ αὐτῶν καὶ ἐβάπτιζεν. 23 ἦν
δὲ καὶ Ἰωάννης βαπτίζων ἐν Αἰνὼν ἐγγὺς τοῦ Σαλείμ, ὅτι ὕδατα
πολλὰ ἦν ἐκεῖ, καὶ παρεγίνοντο καὶ ἐβαπτίζοντο· 24 οὔπω γὰρ ἦν
βεβλημένος εἰς τὴν φυλακὴν Ἰωάννης. 25 ἐγένετο οὖν ζήτησις
ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου μετὰ Ἰουδαίου περὶ καθαρισμοῦ. 26 καὶ
ἦλθον πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ εἶπον αὐτῷ· ῥαββεί, ὃς ἦν μετὰ
σοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ᾧ σὺ μεμαρτύρηκας, ἴδε οὗτος βαπτίζει
καὶ πάντες ἔρχονται πρὸς αὐτόν. 27 ἀπεκρίθη Ἰωάννης καὶ εἶπεν·
οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδέν, ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. 28 αὐτοὶ ὑμεῖς μοι μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον· οὐκ
εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστός, ἀλλ᾽ ὅτι ἀπεσταλμένος εἰμὶ ἔμπροσθεν ἐκεί-
νου. 29 ὁ ἔχων τὴν νύμφην νυμφίος ἐστίν· ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμ-
φίου, ὁ ἑστηκὼς καὶ ἀκούων αὐτοῦ, χαρᾷ χαίρει διὰ τὴν φωνὴν
τοῦ νυμφίου. αὕτη οὖν ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπλήρωται. 30 ἐκεῖνον
δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι. 31 ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος ἐπάνω
πάντων ἐστίν· ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς ἐκ τῆς γῆς ἐστὶν καὶ ἐκ τῆς γῆς
λαλεῖ. ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος 32 ὃ ἑώρακεν καὶ ἤκουσεν
μαρτυρεῖ, καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει. 33 ὁ λαβὼν
αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐσφράγισεν ὅτι ὁ θεὸς ἀληθής ἐστιν. 34 ὃν
γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεός, τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ λαλεῖ· οὐ γὰρ ἐκ
μέτρου δίδωσιν τὸ πνεῦμα. 35 ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱόν, καὶ
πάντα δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. 36 ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν
ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ὁ ἀπειθῶν τῷ υἱῷ οὐκ ὄψεται ζωήν, ἀλλ᾽ ἡ
ὀργὴ τοῦ θεοῦ μένει ἐπ᾽ αὐτόν.*

IV

Mulier Samaritana; aqua viva; cultus verus; Sichemitae. Filium ministri regii Capharnaumi absens sanat.

*1 Ὡς οὖν ἔγνω ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι ὅτι Ἰη-
σοῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννης, 2 καίτοιγε*

23. H [ο] *ιωαν.* 24. T [ο] *ιωαν.* 25. h *ιουδαιων* 26. TH *ηλθαν* et *ειπαν* | T *ραββι* 28. *ειπον*: H add [*εγω*] 31. *ερχομ.* sc: TH§ add *επανω παντων εστιν* 32. *μαρτυρει*: TH§ pm *τουτο* 34. *διδωσιν*: T§ add [*ο θεος*] 36. TH *ο δε απειθ.* IV, 1. h† | *ιησους* pr: T§H *κυριος* | t[H] om *η*

26. 1,26ss. 28. 1,20. 31. 8,23. 35. 5,20. 36. 1 Io 5,12.

Ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ ἐβάπτιζεν ἀλλ᾽ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, 3 *ἀφῆκεν*
τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἀπῆλθεν πάλιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. 4 *ἔδει δὲ*
αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς Σαμαρίας. 5 *ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν*
τῆς Σαμαρίας λεγομένην Συχάρ, πλησίον τοῦ χωρίου ὃ ἔδωκεν
Ἰακὼβ Ἰωσὴφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. 6 *ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ Ἰακώβ. ὁ*
οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακὼς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ
τῇ πηγῇ· ὥρα ἦν ὡς ἕκτη. 7 *ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρίας*
ἀντλῆσαι ὕδωρ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· δός μοι πεῖν. 8 *οἱ γὰρ*
μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγορά-
σωσιν. 9 *λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρῖτις· πῶς σὺ Ἰουδαῖος ὢν*
παρ᾽ ἐμοῦ πεῖν αἰτεῖς γυναικὸς Σαμαρίτιδος οὔσης; 10 *ἀπεκρίθη*
Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· εἰ ᾔδεις τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ, καὶ τίς
ἐστιν ὁ λέγων σοι· δός μοι πεῖν, σὺ ἂν ᾔτησας αὐτὸν καὶ ἔδωκεν
ἄν σοι ὕδωρ ζῶν. 11 *λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· κύριε, οὔτε ἄντλημα*
ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶν βαθύ· πόθεν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν;
12 *μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ*
φρέαρ, καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιεν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ θρέμ-
ματα αὐτοῦ; 13 *ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· πᾶς ὁ πίνων*
ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν· 14 *ὃς δ᾽ ἂν πίῃ ἐκ τοῦ*
ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ
τὸ ὕδωρ ὃ ἐγὼ δώσω αὐτῷ γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἁλλο-
μένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. 15 *λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνή· κύριε, δός*
μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ μηδὲ διέρχωμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν.
16 *λέγει αὐτῇ· ὕπαγε φώνησον τὸν ἄνδρα σου καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε.*
17 *ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ εἶπεν· ἄνδρα οὐκ ἔχω. λέγει αὐτῇ ὁ*
Ἰησοῦς· καλῶς εἶπες ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω· 18 *πέντε γὰρ ἄνδρας*
ἔσχες, καὶ νῦν ὃν ἔχεις οὐκ ἔστιν σου ἀνήρ. τοῦτο ἀληθὲς
εἴρηκας. 19 *λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ.*
20 *οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν· καὶ ὑμεῖς*
λέγετε ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου προσκυνεῖν δεῖ.
21 *λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· πίστευέ μοι, γύναι, ὅτι ἔρχεται ὥρα ὅτε*
οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ
πατρί. 22 *ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε, ἡμεῖς προσκυνοῦμεν*

4ss. T *σαμαρειας* 5. *ὃ*: t *οὗ* | *ιωσηφ*: H pm [*τω*] 9. *λεγει*: TH add *ουν* | TH *σαμαρειτις* et *-ρειτιδος* | *ουσης*: T[H] add *ου γαρ συγχρωνται* (H *συν-*) *ιουδαιοι σαμαρειταις* 11. H[§] om *η γυνη* | *ποθεν*: TH add *ουν* 14. TH om *εγω* sc 15. T *ερχομαι* t *διερχ. s. ερχωμαι* 16. *αυτη*: T add [*ο ιησους*] | tH *σου τον ανδρα* 17. *ειπεν*: H add [*αυτω*] | *ανδρα ουκ εχω* pr: TH *ουκ εχω ανδρα* | T *ειπας*

12. (8,53.) 14. 7,38.

ὃ οἴδαμεν, ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν· 23 ἀλλὰ ἔρχεται
ὥρα καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσιν
τῷ πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ τοιούτους
ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν. 24 πνεῦμα ὁ θεός, καὶ τοὺς
προσκυνοῦντας ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνεῖν δεῖ. 25 λέγει
αὐτῷ ἡ γυνή· οἶδα ὅτι Μεσσίας ἔρχεται, ὁ λεγόμενος Χριστός·
ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν ἅπαντα. 26 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰη-
σοῦς· ἐγώ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι. 27 Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθαν οἱ μαθη-
ταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμαζον ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μέντοι
εἶπεν· τί ζητεῖς ἢ τί λαλεῖς μετ᾽ αὐτῆς; 28 ἀφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν
αὐτῆς ἡ γυνὴ καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώ-
ποις· 29 δεῦτε ἴδετε ἄνθρωπον ὃς εἶπέν μοι πάντα ἃ ἐποίησα·
μήτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; 30 ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως, καὶ
ἤρχοντο πρὸς αὐτόν. 31 Ἐν τῷ μεταξὺ ἠρώτων αὐτὸν οἱ μαθη-
ταὶ λέγοντες· ῥαββεί, φάγε. 32 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἐγὼ βρῶσιν
ἔχω φαγεῖν ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. 33 ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς
ἀλλήλους· μή τις ἤνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; 34 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·
ἐμὸν βρῶμά ἐστιν ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με καὶ
τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. 35 οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἔτι τετράμηνός
ἐστιν καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; ἰδοὺ λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφ-
θαλμοὺς ὑμῶν καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαί εἰσιν πρὸς
θερισμόν. 36 ἤδη ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει καὶ συνάγει καρπὸν
εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἵνα καὶ ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων.
37 ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ἀληθινός, ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπεί-
ρων καὶ ἄλλος ὁ θερίζων. 38 ἐγὼ ἀπέσταλκα ὑμᾶς θερίζειν ὃ
οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασιν, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν
κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε. 39 Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ
ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν Σαμαριτῶν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς
μαρτυρούσης ὅτι εἶπέν μοι πάντα ἃ ἐποίησα. 40 ὡς οὖν ἦλθον
πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρῖται, ἠρώτων αὐτὸν μεῖναι παρ᾽ αὐτοῖς· καὶ
ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. 41 καὶ πολλῷ πλείους ἐπίστευσαν διὰ
τὸν λόγον αὐτοῦ, 42 τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον ὅτι οὐκέτι διὰ τὴν σὴν
λαλιὰν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἴδαμεν ὅτι οὗτός
ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου.

43 Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν Γαλι-
λαίαν. 44 αὐτὸς γὰρ Ἰησοῦς ἐμαρτύρησεν ὅτι προφήτης ἐν τῇ

---

24. *προσκυνουντας*: TH add *αυτον* | TH *δει προσκυν.* 27. TH *ζητεις; η· τι* 29. *ἃ*: T§ *οσα* 31. T *ραββι* 34. TH *ποιησω* 35s. T§ *πρ. θερισμον ηδη.* 36 *ο θερ.* 36. TH om *και* sc 38. TH *απεστειλα* 39. TH *σαμαρειτων* | *ἃ*: t *οσα* 40. t *ως ηλθ. ουν* | TH *σαμαρειται* 42. H *ελεγ.* [*οτι*] | t h *την λαλιαν σου*

---

34. 5,30. 17,4. 37. (Mich 6,15.) 44. Mt 13,57. Mc 6,4. Lc 4,24.

*ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει. [45] ὡς οὖν ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν,
ἐδέξαντο αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι, πάντα ἑωρακότες ἃ ἐποίησεν ἐν
Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἑορτῇ· καὶ αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν.
[46] ἦλθεν οὖν πάλιν εἰς τὴν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, ὅπου ἐποίησεν
τὸ ὕδωρ οἶνον.*

*Ἦν δέ τις βασιλικός, οὗ ὁ υἱὸς ἠσθένει, ἐν Καφαρναούμ·
[47] οὗτος ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ἥκει ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλι-
λαίαν, ἀπῆλθεν πρὸς αὐτόν, καὶ ἠρώτα ἵνα καταβῇ καὶ ἰάσηται
αὐτοῦ τὸν υἱόν· ἤμελλεν γὰρ ἀποθνήσκειν. [48] εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς
πρὸς αὐτόν· ἐὰν μὴ σημεῖα καὶ τέρατα ἴδητε, οὐ μὴ πιστεύσητε.
[49] λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικός· κύριε, κατάβηθι πρὶν ἀποθανεῖν
τὸ παιδίον μου. [50] λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· πορεύου· ὁ υἱός σου ζῇ.
ἐπίστευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ
ἐπορεύετο. [51] ἤδη δὲ αὐτοῦ καταβαίνοντος οἱ δοῦλοι ὑπήντησαν
αὐτῷ καὶ ἤγγειλαν ὅτι ὁ παῖς αὐτοῦ ζῇ. [52] ἐπύθετο οὖν τὴν
ὥραν παρ᾽ αὐτῶν ἐν ᾗ κομψότερον ἔσχεν· εἶπον οὖν αὐτῷ ὅτι
ἐχθὲς ὥραν ἑβδόμην ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πυρετός. [53] ἔγνω οὖν ὁ
πατὴρ ὅτι ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐν ᾗ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὁ υἱός σου
ζῇ· καὶ ἐπίστευσεν αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη. [54] Τοῦτο πάλιν
δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς
τὴν Γαλιλαίαν.*

V

Aegrotus ad piscinam Bethesda; de sabbato et duplici resurrectione; de Iohannis baptistae, dei, Mosis testimoniis et Iudaeorum incredulitate.

*[1] Μετὰ ταῦτα ἦν ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη Ἰησοῦς
εἰς Ἱεροσόλυμα. [2] ἔστιν δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβα-
τικῇ κολυμβήθρα, τὸ λεγόμενον Ἑβραϊστὶ Βηθζαθά, πέντε στοὰς
ἔχουσα. [3] ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν,
χωλῶν, ξηρῶν. [5] ἦν δέ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ
ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ· [6] τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακεί-
μενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ· θέλεις
ὑγιὴς γενέσθαι; [7] ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν· κύριε, ἄνθρωπον*

---

45. *ως*: TH *οτε* | *ἃ*: TH *οσα* 46. TH§ *Και ην τις* 46. 49. h ⊣ *βασιλισκος* ⊢ 48. h *πιστευσητε;* 50. *επιστευσεν*: T pm [*και*] 51. *δουλοι*: TH add *αυτου* | *κ. ηγγειλαν*: T [*κ. απηγγειλαν*] H om | *οτι*: TH pm *λεγοντες* 52. H *ειπαν ουν* t *και ειπον* 53. *εκεινη*: T pm [*εν*] 54. *τουτο*: add T *δε* tH [*δε*] V,1. TH *ην εορτη* 2. t *κολυμβηθρᾳ* | TH *η επιλεγομενη* | T *βηθεσδα* h *βηθσαιδα* 4. E *ἄγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ, ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος ὑγιὴς ἐγίνετο, ᾧ δήποτε κατείχετο νοσήματι.* 5. T *τριακ. οκτω* tH *τριακ.* [*και*] *οκτω*

---

46. 2,1ss. 47ss. (Mt 8,5ss. Lc 7,1ss.) V,2. Neh 3,1.

οὐκ ἔχω, ἵνα ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ βάλῃ με εἰς τὴν κολυμβή-
θραν· ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. 8 λέγει
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἔγειρε ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει.
9 καὶ ἐγένετο ὑγιὴς ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἦρεν τὸν κράβαττον αὐτοῦ
καὶ περιεπάτει· ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. 10 ἔλεγον
οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ· σάββατόν ἐστιν, καὶ οὐκ
ἔξεστίν σοι ἆραι τὸν κράβαττον. 11 ἀπεκρίθη αὐτοῖς· ὁ ποιήσας
με ὑγιῆ, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περι-
πάτει. 12 ἠρώτησαν αὐτόν· τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπών σοι·
ἆρον καὶ περιπάτει; 13 ὁ δὲ ἀσθενῶν οὐκ ᾔδει τίς ἐστιν· ὁ γὰρ
Ἰησοῦς ἐξένευσεν ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ. 14 μετὰ ταῦτα
εὑρίσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἴδε ὑγιὴς
γέγονας· μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν σοί τι γένηται. 15 ἀπῆλ-
θεν ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ
ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ. 16 καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον οἱ Ἰουδαῖοι τὸν
Ἰησοῦν, ὅτι ταῦτα ἐποίει ἐν σαββάτῳ. 17 ὁ δὲ ἀπεκρίνατο αὐτοῖς·
ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, κἀγὼ ἐργάζομαι. 18 διὰ τοῦτο
μᾶλλον ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ μόνον ἔλυεν
τὸ σάββατον, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγεν τὸν θεόν, ἴσον ἑαυ-
τὸν ποιῶν τῷ θεῷ. 19 Ἀπεκρίνατο οὖν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔλεγεν αὐ-
τοῖς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἀφ᾽ ἑαυτοῦ
οὐδέν, ἂν μή τι βλέπῃ τὸν πατέρα ποιοῦντα· ἃ γὰρ ἂν ἐκεῖνος
ποιῇ, ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ποιεῖ ὁμοίως. 20 ὁ γὰρ πατὴρ φιλεῖ τὸν
υἱὸν καὶ πάντα δείκνυσιν αὐτῷ ἃ αὐτὸς ποιεῖ, καὶ μείζονα τού-
των δείξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς θαυμάζετε. 21 ὥσπερ γὰρ ὁ
πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτως καὶ ὁ υἱὸς οὓς
θέλει ζωοποιεῖ. 22 οὐδὲ γὰρ ὁ πατὴρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ τὴν
κρίσιν πᾶσαν δέδωκεν τῷ υἱῷ, 23 ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν υἱὸν
καθὼς τιμῶσι τὸν πατέρα. ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν οὐ τιμᾷ τὸν
πατέρα τὸν πέμψαντα αὐτόν. 24 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὁ τὸν
λόγον μου ἀκούων καὶ πιστεύων τῷ πέμψαντί με ἔχει ζωὴν αἰώ-
νιον, καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανά-
του εἰς τὴν ζωήν. 25 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἔρχεται ὥρα καὶ
νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσουσιν τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ

---

9. *εγενετο*: TH pm *ευθεως* 10. T [*και*] *ουκ* 11. *απεκριθη*: TH pm *ος δε* 12. *ηρωτησαν*: T§ add [*ουν*] | *αρον*: T add [*τον κραβαττον σου*] 13. *ασθενων*: TH *ιαθεις* 14. H [*ο*] *ιησους* 15. *ειπεν*: Th *ανηγγειλεν* 17. *ο δε*: T add *ιησους* 18. *τουτο*: TH add *ουν* 19. H [*ο ιησους*] | *ελεγεν*: T§ *ειπεν* | *αν* pr: T *εαν* | *αν* sc: T [*αν*] | TH *ομοιως ποιει* 20. TH *θαυμαζητε*

---

10. Ex 20,10. 20. 3,35. 22. Act 17,31. 23. 1 Io 2,23. 24. 3,18. (8,51.)

καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσουσιν. 26 ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἔχει ζωὴν
ἐν ἑαυτῷ, οὕτως καὶ τῷ υἱῷ ἔδωκεν ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ. 27 καὶ
ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστίν.
28 μὴ θαυμάζετε τοῦτο, ὅτι ἔρχεται ὥρα ἐν ᾗ πάντες οἱ ἐν τοῖς
μνημείοις ἀκούσουσιν τῆς φωνῆς αὐτοῦ, 29 καὶ ἐκπορεύσονται
οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ τὰ φαῦλα πρά-
ξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως. 30 οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ᾽
ἐμαυτοῦ οὐδέν· καθὼς ἀκούω κρίνω, καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία
ἐστίν, ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμ-
ψαντός με. 31 ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου
οὐκ ἔστιν ἀληθής· 32 ἄλλος ἐστὶν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ
οἴδατε ὅτι ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ.
33 ὑμεῖς ἀπεστάλκατε πρὸς Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκεν τῇ ἀλη-
θείᾳ· 34 ἐγὼ δὲ οὐ παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν λαμβάνω,
ἀλλὰ ταῦτα λέγω ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε. 35 ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ
καιόμενος καὶ φαίνων, ὑμεῖς δὲ ἠθελήσατε ἀγαλλιαθῆναι πρὸς
ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ. 36 ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μείζω τοῦ
Ἰωάννου· τὰ γὰρ ἔργα ἃ δέδωκέν μοι ὁ πατὴρ ἵνα τελειώσω
αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα ἃ ποιῶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι ὁ πατήρ με
ἀπέσταλκεν. 37 καὶ ὁ πέμψας με πατήρ, ἐκεῖνος μεμαρτύρηκεν
περὶ ἐμοῦ· οὔτε φωνὴν αὐτοῦ πώποτε ἀκηκόατε, οὔτε εἶδος αὐτοῦ
ἑωράκατε, 38 καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ὑμῖν μένοντα,
ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος, τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. 39 ἐραυνᾶτε
τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν,
καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ· 40 καὶ οὐ θέλετε
ἐλθεῖν πρός με ἵνα ζωὴν ἔχητε. 41 δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ
λαμβάνω, 42 ἀλλὰ ἔγνωκα ὑμᾶς ὅτι οὐκ ἔχετε τὴν ἀγάπην τοῦ
θεοῦ ἐν ἑαυτοῖς. 43 ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου,
καὶ οὐ λαμβάνετέ με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ,
ἐκεῖνον λήμψεσθε. 44 πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν παρὰ
ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου θεοῦ
οὐ ζητεῖτε; 45 μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν
πατέρα· ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν Μωϋσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπί-
κατε. 46 εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωϋσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ γὰρ
ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν. 47 εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου γράμμασιν οὐ πιστεύετε,
πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασιν πιστεύσετε;

---

26. t *εδωκ. και τω υιω* 29. *οι* sc: [T] h add *δε* 32. TH *οιδα*
35. t *αγαλλιασθηναι* 36. *μειζω*: T *μειζων* 37. *εκεινος*: t *αυτος* 38. t
μενοντα εν υμιν 42. *ουκ εχετε*: TH post *θεου* 44. H *παρ αλληλων* |
tH [*θεου*] 47. *πιστευσετε*: t *πιστευετε s. πιστευσητε* h *πιστευετε*

---

29. Mt 25,46. (Dan 12,2.) 33. 1,19ss. 36. 10,25. 14,11.
39. (Ps 40,8.) 44. 12,43. 46. Gen 3,15. Deut 18,15.

VI

Cibatio quinque milium. Periculum regni; incessio maris. Oratio de pane caelesti, carne, sanguine. Multi offenduntur; apostolorum professio.

1 *Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσσης τῆς*
Γαλιλαίας τῆς Τιβεριάδος· 2 *ἠκολούθει δὲ αὐτῷ ὄχλος πο-*
λύς, ὅτι ἑώρων τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων. 3 *ἀνῆλ-*
θεν δὲ εἰς τὸ ὄρος Ἰησοῦς, καὶ ἐκεῖ ἐκαθέζετο μετὰ τῶν
μαθητῶν αὐτοῦ. 4 *ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων.*
5 *ἐπάρας οὖν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ Ἰησοῦς καὶ θεασάμενος ὅτι*
πολὺς ὄχλος ἔρχεται πρὸς αὐτόν, λέγει πρὸς Φίλιππον· πόθεν
ἀγοράσωμεν ἄρτους ἵνα φάγωσιν οὗτοι; 6 *τοῦτο δὲ ἔλεγεν πει-*
ράζων αὐτόν· αὐτὸς γὰρ ᾔδει τί ἔμελλεν ποιεῖν. 7 *ἀποκρίνεται*
αὐτῷ ὁ Φίλιππος· διακοσίων δηναρίων ἄρτοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐ-
τοῖς, ἵνα ἕκαστος βραχύ τι λάβῃ. 8 *λέγει αὐτῷ εἷς ἐκ τῶν μαθη-*
τῶν αὐτοῦ, Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου· 9 *ἔστιν παι-*
δάριον ὧδε ὃς ἔχει πέντε ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ὀψάρια· ἀλλὰ
ταῦτα τί ἐστιν εἰς τοσούτους; 10 *εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· ποιήσατε τοὺς*
ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν. ἦν δὲ χόρτος πολὺς ἐν τῷ τόπῳ. ἀνέπε-
σαν οὖν οἱ ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν ὡς πεντακισχίλιοι. 11 *ἔλαβεν οὖν*
τοὺς ἄρτους ὁ Ἰησοῦς καὶ εὐχαρίστησεν καὶ ἔδωκεν τοῖς ἀνακει-
μένοις, ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων ὅσον ἤθελον. 12 *ὡς δὲ ἐνε-*
πλήσθησαν, λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· συναγάγετε τὰ περισσεύ-
σαντα κλάσματα, ἵνα μή τι ἀπόληται. 13 *συνήγαγον οὖν, καὶ*
ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους κλασμάτων ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν
κριθίνων, ἃ ἐπερίσσευσαν τοῖς βεβρωκόσιν.
14 *Οἱ οὖν ἄνθρωποι ἰδόντες ὃ ἐποίησεν σημεῖον ἔλεγον ὅτι*
οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος.
15 *Ἰησοῦς οὖν γνοὺς ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἁρπάζειν αὐτὸν*
ἵνα ποιήσωσιν βασιλέα, φεύγει πάλιν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος.
16 *Ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο, κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν*
θάλασσαν, 17 *καὶ ἐμβάντες εἰς πλοῖον ἤρχοντο πέραν τῆς θα-*
λάσσης εἰς Καφαρναούμ. κατέλαβεν δὲ αὐτοὺς ἡ σκοτία καὶ
οὔπω ἐληλύθει Ἰησοῦς πρὸς αὐτούς, 18 *ἥ τε θάλασσα ἀνέμου*

VI,2. *εωρων*: TH *εθεωρουν* 3. TH *εκαθητο* 4. *το πασχα*: h† 7. TH *απεκριθη αυτω φιλιπ.* | T*H om *τι* 10. h om *οι* 11. TH *κ. ευχαριστησας διεδωκεν* 14. tH§ *ἃ εποι. σημεια* | TH *ο ερχομ. εις τ. κοσμ.* 15. *φευγει*: TH *ανεχωρησεν* 17. *κατελ. κτλ*: TH *και σκοτια ηδη εγεγονει και ουπω εληλ.* | TH§ *πρ. αυτ. ο ιησ.*

VI,1-13. Mt 14,13-21. Mc 6,32-44. Lc 9,10-17. 14. Deut 18,15. 15. 6,3. 16-21. Mt 14,22-36. Mc 6,45-56.

μεγάλου πνέοντος διηγείρετο. 19 ἐληλακότες οὖν ὡς στάδια εἴκοσι
πέντε ἢ τριάκοντα θεωροῦσιν τὸν Ἰησοῦν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς
θαλάσσης καὶ ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινόμενον, καὶ ἐφοβήθησαν.
20 ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. 21 ἤθελον οὖν
λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ εὐθέως ἐγένετο τὸ πλοῖον ἐπὶ τὴν
γῆν εἰς ἣν ὑπῆγον.

22 Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἑστηκὼς πέραν τῆς θαλάσσης εἶδον
ὅτι πλοιάριον ἄλλο οὐκ ἦν ἐκεῖ εἰ μὴ ἕν, καὶ ὅτι οὐ συνεισῆλθεν
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ πλοῖον ἀλλὰ μόνοι οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον· 23 ἄλλα ἦλθον πλοιάρια ἐκ Τιβεριάδος
ἐγγὺς τοῦ τόπου ὅπου ἔφαγον τὸν ἄρτον εὐχαριστήσαντος τοῦ
κυρίου. 24 ὅτε οὖν εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ οὐδὲ
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐνέβησαν αὐτοὶ εἰς τὰ πλοιάρια καὶ ἦλθον
εἰς Καφαρναοὺμ ζητοῦντες τὸν Ἰησοῦν. 25 καὶ εὑρόντες αὐτὸν
πέραν τῆς θαλάσσης εἶπον αὐτῷ· ῥαββεί, πότε ὧδε γέγονας;
26 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ζητεῖτέ με οὐχ ὅτι εἴδετε σημεῖα, ἀλλ᾽ ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων
καὶ ἐχορτάσθητε. 27 ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην,
ἀλλὰ τὴν βρῶσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου δίδωσιν ὑμῖν· τοῦτον γὰρ ὁ πατὴρ ἐσφράγισεν, ὁ θεός.
28 εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν· τί ποιῶμεν ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα
τοῦ θεοῦ; 29 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τοῦτό ἐστιν τὸ
ἔργον τοῦ θεοῦ, ἵνα πιστεύητε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος. 30 εἶπον
οὖν αὐτῷ· τί οὖν ποιεῖς σὺ σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν
σοι, τί ἐργάζῃ; 31 οἱ πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ,
καθώς ἐστιν γεγραμμένον· ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς
φαγεῖν. 32 εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
οὐ Μωϋσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ᾽ ὁ
πατήρ μου δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἀληθινόν.
33 ὁ γὰρ ἄρτος ὁ τοῦ θεοῦ ἐστὶν ὁ καταβαίνων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ. 34 εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν· κύριε,
πάντοτε δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον. 35 εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰη-
σοῦς· ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· ὁ ἐρχόμενος πρὸς ἐμὲ οὐ μὴ
πεινάσῃ, καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ διψήσει πώποτε. 36 ἀλλ᾽
εἶπον ὑμῖν ὅτι καὶ ἑωράκατε καὶ οὐ πιστεύετε. 37 πᾶν ὃ δίδωσίν
μοι ὁ πατὴρ πρὸς ἐμὲ ἥξει, καὶ τὸν ἐρχόμενον πρὸς ἐμὲ οὐ μὴ

---

18. TH *διεγειρετο* **19.** TH *σταδιους* **21.** TH *επι της γης*
22. *ειδον* : h *ιδων* 23. H *ἀλλὰ* | TH *ηλθεν* | t H *πλοια* 25. T *ραββι*
27. TH *υμιν δωσει* 29. TH *ο ιησους* 32. TH§ *εδωκεν* 33. TH om *ο* sc
35. TH om *ουν* | t *προς με* | t *πεινασει* 36. *εωρακατε*: T[H] add *με*
37. *εμε* sc: TH *με*

---

31. Ps 78,24. Ex 16,15.

ἐκβάλω ἔξω, 38 ὅτι καταβέβηκα ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ οὐχ ἵνα ποιήσω
τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με. 39 τοῦτο
δέ ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέν μοι
μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
40 τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου, ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν
τὸν υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον καὶ ἀναστήσω
αὐτὸν ἐγὼ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 41 Ἐγόγγυζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι
περὶ αὐτοῦ, ὅτι εἶπεν· ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ καταβὰς ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ, 42 καὶ ἔλεγον· οὐχ οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσήφ,
οὗ ἡμεῖς οἴδαμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα; πῶς νῦν λέγει
οὗτος ὅτι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβέβηκα; 43 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ
εἶπεν αὐτοῖς· μὴ γογγύζετε μετ᾽ ἀλλήλων. 44 οὐδεὶς δύναται
ἐλθεῖν πρός με ἐὰν μὴ ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με ἑλκύσῃ αὐτόν, κἀγὼ
ἀναστήσω αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 45 ἔστιν γεγραμμένον ἐν
τοῖς προφήταις· καὶ ἔσονται πάντες διδακτοὶ θεοῦ· *πᾶς ὁ ἀκού-*
σας παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ μαθὼν ἔρχεται πρὸς ἐμέ. 46 οὐχ ὅτι
τὸν πατέρα ἑώρακέν τις, εἰ μὴ ὁ ὢν παρὰ τοῦ θεοῦ, οὗτος
ἑώρακεν τὸν θεόν. 47 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων ἔχει ζωὴν
αἰώνιον. 48 ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. 49 οἱ πατέρες ὑμῶν
ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ μάννα καὶ ἀπέθανον· 50 οὗτός ἐστιν ὁ
ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων, ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ
μὴ ἀποθάνῃ. 51 ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατα-
βάς· ἐάν τις φάγῃ ἐκ τοῦ ἐμοῦ ἄρτου, ζήσει εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ
ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς, ἡ σάρξ μου
ἐστίν. 52 Ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες·
πῶς δύναται ἡμῖν οὗτος δοῦναι τὴν σάρκα φαγεῖν; 53 εἶπεν οὖν
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν
σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε
ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. 54 ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ
αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον, κἀγὼ ἀναστήσω αὐτὸν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
55 ἡ γὰρ σάρξ μου ἀληθής ἐστιν βρῶσις, καὶ τὸ αἷμά μου ἀληθής
ἐστιν πόσις. 56 ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα
ἐν ἐμοὶ μένει κἀγὼ ἐν αὐτῷ. 57 καθὼς ἀπέστειλέν με ὁ ζῶν
πατὴρ κἀγὼ ζῶ διὰ τὸν πατέρα, καὶ ὁ τρώγων με κἀκεῖνος ζήσει

---

38. TH *ποιω* 39. TH om *εν* 40. TH om *εν* 42. T§H§ *ουχι* | *νυν*: t *ουν* | TH om *ουτος* sc 43. T *μετα* 44. T§h *προς εμε* 45. t *προς με* 46. H [*του*] *θεου* | *θεου*: TH *πατερα* 47. *πιστευων*: T add [*εις εμε*] 50. t h *αποθνησκη* 51. TH *εκ τουτου του αρτου* | T *ζησεται* | *υπ. της τ. κοσμ. ζωης*: TH post *η σαρξ μου εστιν* 52. t *οι ιουδ. πρ. αλληλ.* | TH *ουτος ημιν* | *σαρκα*: t H add [*αυτου*] 53. H [*ο*] *ιησους*

---

42. Mt 13,55. 44. 6,65. 45. Is 54,13. 46. 1,18. 49. 6,31.

δι' ἐμέ. 58 *οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐξ οὐρανοῦ καταβάς, οὐ καθὼς*
ἔφαγον οἱ πατέρες καὶ ἀπέθανον· ὁ τρώγων τοῦτον τὸν ἄρτον
ζήσει εἰς τὸν αἰῶνα. 59 *ταῦτα εἶπεν ἐν συναγωγῇ διδάσκων ἐν*
Καφαρναούμ.

60 *Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπον· σκλη-*
ρός ἐστιν ὁ λόγος οὗτος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν; 61 *εἰδὼς*
δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ ὅτι γογγύζουσιν περὶ τούτου οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς· τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλίζει; 62 *ἐὰν οὖν θεωρῆτε*
τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου ἦν τὸ πρότερον;
63 *τὸ πνεῦμά ἐστιν τὸ ζωοποιοῦν, ἡ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν· τὰ*
ῥήματα ἃ ἐγὼ λελάληκα ὑμῖν πνεῦμά ἐστιν καὶ ζωή ἐστιν. 64 *ἀλλ'*
εἰσὶν ἐξ ὑμῶν τινὲς οἳ οὐ πιστεύουσιν. ᾔδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ
Ἰησοῦς τίνες εἰσὶν οἱ μὴ πιστεύοντες καὶ τίς ἐστιν ὁ παραδώσων
αὐτόν. 65 *καὶ ἔλεγεν· διὰ τοῦτο εἴρηκα ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς δύναται*
ἐλθεῖν πρὸς ἐμὲ ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρός.

66 *Ἐκ τούτου οὖν πολλοὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀπῆλθον εἰς τὰ*
ὀπίσω καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν. 67 *εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς*
τοῖς δώδεκα· μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν; 68 *ἀπεκρίθη αὐτῷ*
Σίμων Πέτρος· κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα ζωῆς
αἰωνίου ἔχεις· 69 *καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν καὶ ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ*
εἶ ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. 70 *ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· οὐκ ἐγὼ*
ὑμᾶς τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην; καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς διάβολός ἐστιν.
71 *ἔλεγεν δὲ τὸν Ἰούδαν Σίμωνος Ἰσκαριώτου· οὗτος γὰρ ἔμελλεν*
αὐτὸν παραδιδόναι, εἷς ὢν ἐκ τῶν δώδεκα.

VII

Fratres increduli; profectio ad festum tabernaculorum. Iesus Dei legatus. Aqua viva. Varia iudicia. Synedrii insidiae. Nicodemus.

1 *Μετὰ ταῦτα περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ· οὐ γὰρ*
ἤθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι
ἀποκτεῖναι. 2 *ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων ἡ σκηνοπηγία.*
3 *εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ· μετάβηθι ἐντεῦθεν καὶ*
ὕπαγε εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἵνα καὶ οἱ μαθηταί σου θεωρήσουσιν
τὰ ἔργα σου ἃ ποιεῖς· 4 *οὐδεὶς γάρ τι ἐν κρυπτῷ ποιεῖ καὶ ζητεῖ*
αὐτὸς ἐν παρρησίᾳ εἶναι. εἰ ταῦτα ποιεῖς, φανέρωσον σεαυτὸν
τῷ κόσμῳ. 5 *οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν.*

---

59. *καφαρναουμ*: h add ⫞ *σαββατω* ⊢ 60. H *ειπαν* 64. TH *αλλα* 65. TH *προς με* 66. TH *εκ τουτου πολλοι εκ των* 71. TH *παραδιδ. αυτον* | TH om *ων* VII,1. TH *Και μετα ταυτα περιεπ.* [*ο*] *ιησ.* 3. H§[*σου*] *τα εργα* 4. *αυτος*: t h *αυτο*

---

58. 6,33. 63. 2 Cor 3,6. 65. 6,44. 69. 11,27. Mt 16,16. (Mc 1,24. Lc 4,34.) VII,1. 5,18. 2. Lev 23,34.

6 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὔπω πάρεστιν, ὁ δὲ
καιρὸς ὁ ὑμέτερος πάντοτέ ἐστιν ἕτοιμος. 7 οὐ δύναται ὁ κόσμος
μισεῖν ὑμᾶς, ἐμὲ δὲ μισεῖ, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ ὅτι τὰ
ἔργα αὐτοῦ πονηρά ἐστιν. 8 ὑμεῖς ἀνάβητε εἰς τὴν ἑορτήν· ἐγὼ
οὐκ ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, ὅτι ὁ ἐμὸς καιρὸς οὔπω
πεπλήρωται. 9 ταῦτα εἰπὼν αὐτὸς ἔμεινεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ.
10 ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰς τὴν ἑορτήν, τότε καὶ
αὐτὸς ἀνέβη, οὐ φανερῶς ἀλλ' ἐν κρυπτῷ. 11 οἱ οὖν Ἰουδαῖοι
ἐζήτουν αὐτὸν ἐν τῇ ἑορτῇ καὶ ἔλεγον· ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος; 12 καὶ
γογγυσμὸς ἦν περὶ αὐτοῦ πολὺς ἐν τῷ ὄχλῳ· οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι
ἀγαθός ἐστιν· ἄλλοι ἔλεγον· οὔ, ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον. 13 οὐδεὶς
μέντοι παρρησίᾳ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων.
14 Ἤδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσούσης ἀνέβη Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν
καὶ ἐδίδασκεν. 15 ἐθαύμαζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες· πῶς οὗτος
γράμματα οἶδεν μὴ μεμαθηκώς; 16 ἀπεκρίθη οὖν αὐτοῖς Ἰησοῦς
καὶ εἶπεν· ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἔστιν ἐμὴ ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με·
17 ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν, γνώσεται περὶ τῆς διδα-
χῆς, πότερον ἐκ θεοῦ ἐστιν ἢ ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ λαλῶ. 18 ὁ ἀφ'
ἑαυτοῦ λαλῶν τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν ζητεῖ· ὁ δὲ ζητῶν τὴν δόξαν
τοῦ πέμψαντος αὐτόν, οὗτος ἀληθής ἐστιν καὶ ἀδικία ἐν αὐτῷ
οὐκ ἔστιν. 19 οὐ Μωϋσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν νόμον; καὶ οὐδεὶς ἐξ
ὑμῶν ποιεῖ τὸν νόμον. τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι; 20 ἀπεκρίθη ὁ
ὄχλος· δαιμόνιον ἔχεις· τίς σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι; 21 ἀπεκρίθη Ἰη-
σοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἓν ἔργον ἐποίησα καὶ πάντες θαυμάζετε.
22 ὁ Μωϋσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὴν περιτομήν, οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ Μωϋ-
σέως ἐστίν, ἀλλ' ἐκ τῶν πατέρων, καὶ ἐν σαββάτῳ περιτέμνετε
ἄνθρωπον. 23 εἰ περιτομὴν λαμβάνει ἄνθρωπος ἐν σαββάτῳ ἵνα
μὴ λυθῇ ὁ νόμος ὁ Μωϋσέως, ἐμοὶ χολᾶτε ὅτι ὅλον ἄνθρωπον
ὑγιῆ ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; 24 μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν
δικαίαν κρίσιν κρίνατε. 25 Ἔλεγον οὖν τινες ἐκ τῶν Ἱεροσολυ-
μειτῶν· οὐχ οὗτός ἐστιν ὃν ζητοῦσιν ἀποκτεῖναι; 26 καὶ ἴδε παρ-
ρησίᾳ λαλεῖ, καὶ οὐδὲν αὐτῷ λέγουσιν. μήποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν
οἱ ἄρχοντες ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; 27 ἀλλὰ τοῦτον οἴδαμεν
πόθεν ἐστίν· ὁ δὲ Χριστὸς ὅταν ἔρχηται, οὐδεὶς γινώσκει πόθεν

6. *λεγει*: TH add *ουν* 8. *ουκ*: H§ *ουπω* 9. *ταυτα*: H add *δε* | *αυτος*: T§H§ *αυτοις* 10. *αλλ*: TH *αλλα ως* 12. TH *περι αυτ. ην πολυς εν τοις οχλοις* | *αλλοι*: add T *δε* t H [*δε*] 17. TH *εκ του θεου* 19. TH§ *εδωκεν* 21s. t H *θαυμαζετε. δια τουτο μωυσ.* T *θαυμαζετε δια τουτο. μωυσ.* 22. H [*εν*] *σαββ.* 23. *ανθρωπος*: t H pm [*ο*] | TH *ο νομος μωυσ.* 24. *κρινατε*: TH *κρινετε* 25. T *ιεροσολυμιτων*

7. 15,18. 13. 9,22. 16. 14,24. 20. 8,48. 10,20. 22. Lev 12,3. Gen 17,10.

ἐστίν. 28 ἔκραξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων ὁ Ἰησοῦς καὶ λέγων·
κἀμὲ οἴδατε καὶ οἴδατε πόθεν εἰμί· καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλήλυθα,
ἀλλ' ἔστιν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε· 29 ἐγὼ
οἶδα αὐτόν, ὅτι παρ' αὐτοῦ εἰμι κἀκεῖνός με ἀπέσταλκεν. 30 ἐζή-
τουν οὖν αὐτὸν πιάσαι, καὶ οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὴν χεῖρα,
ὅτι οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ. 31 Πολλοὶ δὲ ἐπίστευσαν ἐκ
τοῦ ὄχλου εἰς αὐτόν, καὶ ἔλεγον· ὁ Χριστὸς ὅταν ἔλθῃ, μὴ πλείονα
σημεῖα ποιήσει ὧν οὗτος ποιεῖ; 32 ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι τοῦ
ὄχλου γογγύζοντος περὶ αὐτοῦ ταῦτα, καὶ ἀπέστειλαν ὑπηρέτας
οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἵνα πιάσωσιν αὐτόν. 33 εἶπεν οὖν
ὁ Ἰησοῦς· ἔτι χρόνον μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμὶ καὶ ὑπάγω πρὸς
τὸν πέμψαντά με. 34 ζητήσετέ με καὶ οὐχ εὑρήσετε, καὶ ὅπου
εἰμὶ ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. 35 εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς
ἑαυτούς· ποῦ μέλλει οὗτος πορεύεσθαι, ὅτι οὐχ εὑρήσομεν αὐτόν;
μὴ εἰς τὴν διασπορὰν τῶν Ἑλλήνων μέλλει πορεύεσθαι καὶ δι-
δάσκειν τοὺς Ἕλληνας; 36 τίς ἐστιν ὁ λόγος οὗτος ὃν εἶπεν·
ζητήσετέ με καὶ οὐχ εὑρήσετε, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε
ἐλθεῖν;

37 Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς εἱστήκει ὁ
Ἰησοῦς καὶ ἔκραζεν λέγων· ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω καὶ πινέτω.
38 ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς
κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος. 39 τοῦτο δὲ εἶπεν περὶ
τοῦ πνεύματος οὗ ἤμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν·
οὔπω γὰρ ἦν πνεῦμα, ὅτι Ἰησοῦς οὐδέπω ἐδοξάσθη. 40 Ἐκ τοῦ
ὄχλου οὖν ἀκούσαντες τῶν λόγων τούτων ἔλεγον· οὗτός ἐστιν ἀλη-
θῶς ὁ προφήτης· 41 ἄλλοι ἔλεγον· οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός· ἄλλοι
ἔλεγον· μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ Χριστὸς ἔρχεται; 42 οὐχὶ ἡ
γραφὴ εἶπεν ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαυεὶδ καὶ ἀπὸ Βηθλεὲμ τῆς
κώμης, ὅπου ἦν Δαυείδ, ὁ Χριστὸς ἔρχεται; 43 σχίσμα οὖν ἐγένετο
ἐν τῷ ὄχλῳ δι' αὐτόν· 44 τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν,
ἀλλ' οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας.

45 Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρι-

---

28. H [ο] ιησους 29. TH απεστειλεν 30. t εληλυθεν 31. TH *Εκ του οχλ. δε πολλ. επιστ.* | *ποιει*: TH *εποιησεν* 32. t [*ταυτα*] | *υπηρετας*: TH ante *ινα πιασ.* 34. *ευρησετε*: [t]H add *με* 35. TH *ουτος μελλει* | *οτι*: TH add *ημεις* 36. *ευρησετε*: [t]H add *με* | T *και· οπου* 37. H *ιστηκει* | TH *εκραξεν* | *ερχεσθω*: TH add *προς με* 39. *ου*: t h *ο* | TH *εμελλον* | TH *πιστευσαντες* | *πνευμα*: T add [*αγιον*] | *ουδεπω*: TH *ουπω* 40. *ελεγον*: t H add [*οτι*] 41. *αλλοι* sc: TH *οι δε* 42. TH *ουχ* | TH *ερχετ. ο χριστ.* 44. TH *εβαλεν*

---

28. 8,14. 30. 8,20. 33s. 8,21s. 12,35. 13,33. 38. Zach 14,8. (Is 58,11.) 39. Ioel 3,1. 40. 1,21. 42. Ps 89,4s. Mich 5,1. (Mt 2,5.) 44. 7,30.

σαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι· διατί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; 46 *ἀπε-*
κρίθησαν οἱ ὑπηρέται· οὐδέποτε ἐλάλησεν οὕτως ἄνθρωπος, ὡς
οὗτος λαλεῖ ὁ ἄνθρωπος. 47 *ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι·*
μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε; 48 *μή τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν*
εἰς αὐτὸν ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων; 49 *ἀλλὰ ὁ ὄχλος οὗτος ὁ μὴ*
γινώσκων τὸν νόμον ἐπάρατοί εἰσιν. 50 *λέγει Νικόδημος πρὸς*
αὐτούς, εἷς ὢν ἐξ αὐτῶν· 51 *μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρω-*
πον ἐὰν μὴ ἀκούσῃ πρῶτον παρ' αὐτοῦ καὶ γνῷ τί ποιεῖ; 52 *ἀπε-*
κρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ· μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ;
ἐραύνησον καὶ ἴδε ὅτι προφήτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας οὐκ ἐγείρεται.

VIII

[Adultera.] Christus de se testis. Frustra quaeretur. Vera libertas.
Iudaei diaboli progenies; Christus Abrahamo prior.

12 *Πάλιν οὖν αὐτοῖς ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς λέγων· ἐγώ εἰμι τὸ*
φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ

46. *ως ουτ. λαλ. ο ανθρ.*: T [*ως ουτος ο ανθρ.*] H om 47. TH *απεκριθ. ουν* [*αυτοις*] 50. *πρ. αυτους*: TH add *ο ελθων προς αυτον προτερον* 52. TH *οτι εκ της γαλιλ. προφ.* 53—VIII, 11. Pericopam de adultera T (om, sed in notis edidit) et ⊣ h ⊢ (⟦H⟧ ad finem evangelii) ita recensuerunt (H inscr. *Περὶ μοιχαλίδος περικοπή*): 53 *Καὶ ἐπορεύθησαν ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.* VIII, 1. *Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν·* 2. *ὄρθρου δὲ πάλιν παρεγένετο* (h *ἦλθεν*) *εἰς τὸ ἱερόν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς* (H [*κ. πᾶς — αὐτούς*]). 3. *ἄγουσιν δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι γυναῖκα ἐπὶ μοιχείᾳ κατειλημμένην, καὶ στήσαντες αὐτὴν ἐν μέσῳ* 4. *λέγουσιν* (h *εἶπον*) *αὐτῷ· διδάσκαλε, αὕτη ἡ γυνὴ κατείληπται* (h *εἴληπται*) *ἐπαυτοφώρῳ* (H *ἐπ' αὐτοφ.*) *μοιχευομένη.* 5. *ἐν δὲ τῷ νόμῳ ἡμῖν* (H [*ἡμῖν*]) *Μωυσῆς ἐνετείλατο τὰς τοιαύτας λιθάζειν· σὺ οὖν* (h *δὲ*) *τί λέγεις* (h add *περὶ αὐτῆς*); 6. *τοῦτο δὲ ἔλεγον πειράζοντες αὐτόν, ἵνα ἔχωσιν κατηγορεῖν αὐτοῦ* (H [*τοῦτο δὲ — αὐτοῦ*]). *ὁ δὲ Ἰησοῦς κάτω κύψας τῷ δακτύλῳ κατέγραφεν* (h *ἔγραφεν*) *εἰς τὴν γῆν.* 7. *ὡς δὲ ἐπέμενον ἐρωτῶντες αὐτόν* (H [*αὐτόν*]), *ἀνέκυψεν καὶ εἶπεν αὐτοῖς* (H [*αὐτοῖς*])· *ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος λίθον ἐπ' αὐτὴν βαλέτω* (H *ἐπ' αὐτ. βαλ. λίθ.* h *ἐπ' αὐτ.* [*τὸν*] *λίθ. βαλ.*). 8. *καὶ πάλιν κάτω κύψας* (H§ *κατακύψας*) *ἔγραφεν* (h pm *τῷ δακτύλῳ*) *εἰς τὴν γῆν.* 9. *οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐξήρχοντο εἷς καθεῖς* (H *καθ' εἷς*), *ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων* [*ἕως τῶν ἐσχάτων*] (H om *ἕως τ. ἐσχ.* h †), *καὶ κατελείφθη μόνος ὁ Ἰησοῦς* (H§ om *ὁ Ἰησ.*), *καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ οὖσα.* 10. *ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς* [*καὶ μηδένα θεασάμενος πλὴν τῆς γυναικὸς*] (H om *καὶ — γυν.*) *εἶπεν αὐτῇ· γύναι,* (h *εἶπ. τῇ γυναικί·*) *ποῦ εἰσὶν* [*ἐκεῖνοι οἱ κατήγοροί σου*] (H om *ἐκεῖνοι — σου*); *οὐδείς σε κατέκρινεν;* 11. *ἡ δὲ εἶπεν· οὐδείς, κύριε. εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς· οὐδὲ ἐγώ σε κατακρίνω· πορεύου καὶ μηκέτι ἁμάρτανε* (H *πορεύου, ἀπὸ τοῦ νῦν μηκ. ἁμάρτ.*) 12. TH [*ο*] *ιησους* | TH *μοι* (Adde VIII, 3. *γυν. επι μοιχεια*: h *επι αμαρτια γυν.*)

50. 3,1. 19,39. 51. Deut 19,15ss. VIII, [5. Lev 20,10.]
12. 9,5. 12,46.

σκοτίᾳ, ἀλλ᾽ ἕξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς. 13 εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Φαρι-
σαῖοι· σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς· ἡ μαρτυρία σου οὐκ ἔστιν
ἀληθής. 14 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· κἂν ἐγὼ μαρ-
τυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία μου, ὅτι οἶδα πόθεν
ἦλθον καὶ ποῦ ὑπάγω. ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν ἔρχομαι ἢ ποῦ
ὑπάγω. 15 ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε, ἐγὼ οὐ κρίνω οὐδένα.
16 καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγώ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθινή ἐστιν, ὅτι μόνος
οὐκ εἰμί, ἀλλ᾽ ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας με. 17 καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ
ὑμετέρῳ γεγραμμένον ἐστὶν ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής
ἐστιν. 18 ἐγώ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμαυτοῦ, καὶ μαρτυρεῖ περὶ
ἐμοῦ ὁ πέμψας με πατήρ. 19 ἔλεγον οὖν αὐτῷ· ποῦ ἐστὶν ὁ
πατήρ σου; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· οὔτε ἐμὲ οἴδατε οὔτε τὸν πατέρα
μου· εἰ ἐμὲ ᾔδειτε, καὶ τὸν πατέρα μου ἂν ᾔδειτε. 20 ταῦτα τὰ
ῥήματα ἐλάλησεν ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ
οὐδεὶς ἐπίασεν αὐτόν, ὅτι οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.

21 Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς· ἐγὼ ὑπάγω καὶ ζητήσετέ με, καὶ
ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὑμῶν ἀποθανεῖσθε· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ
δύνασθε ἐλθεῖν. 22 ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· μήτι ἀποκτενεῖ ἑαυ-
τόν, ὅτι λέγει· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν; 23 καὶ
ἔλεγεν αὐτοῖς· ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί·
ὑμεῖς ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐστέ, ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου
τούτου. 24 εἶπον οὖν ὑμῖν ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις
ὑμῶν· ἐὰν γὰρ μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι, ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς
ἁμαρτίαις ὑμῶν. 25 ἔλεγον οὖν αὐτῷ· σὺ τίς εἶ; εἶπεν αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς· τὴν ἀρχὴν ὅ τι καὶ λαλῶ ὑμῖν. 26 πολλὰ ἔχω περὶ ὑμῶν
λαλεῖν καὶ κρίνειν· ἀλλ᾽ ὁ πέμψας με ἀληθής ἐστιν, κἀγὼ ἃ
ἤκουσα παρ᾽ αὐτοῦ, ταῦτα λαλῶ εἰς τὸν κόσμον. 27 οὐκ ἔγνωσαν
ὅτι τὸν πατέρα αὐτοῖς ἔλεγεν. 28 εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς· ὅταν
ὑψώσητε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγώ εἰμι,
καὶ ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ καθὼς ἐδίδαξέν με ὁ πατήρ,
ταῦτα λαλῶ. 29 καὶ ὁ πέμψας με μετ᾽ ἐμοῦ ἐστίν· οὐκ ἀφῆκέν
με μόνον, ὅτι ἐγὼ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ πάντοτε.

30 Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν.
31 ἔλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ Ἰου-
δαίους· ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταί
μου ἐστέ, 32 καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώ-

---

14. th *η μαρτ. μου αληθ. εστ.* | *υμεις*: TH add *δε* 16. *πεμψ. με*: T[H] add *πατηρ* 17. TH *γεγραπται οτι* 23. TH *υμεις εκ τουτου του κοσμου εστε* 24. 28. h *ἐγώ εἰμί* 25. TH [*ο*] *ιησους* | H§ *υμιν;* 28. *ειπ. ουν*: t add [*αυτοις*]

---

15. 7,24. 3,17. 16. 16,32. 17. Deut 17,6. 19,15. (Mt 18,16.) 19. 14,7.9. 20. 7,30. 21. 7,33s. 23. 3,31. 1 Io 4,5. 28. 3,14. 12,32.

σει ὑμᾶς. [33] ἀπεκρίθησαν πρὸς αὐτόν· σπέρμα Ἀβραάμ ἐσμεν,
καὶ οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν πώποτε· πῶς σὺ λέγεις ὅτι ἐλεύθεροι
γενήσεσθε; [34] ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν
ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστιν τῆς ἁμαρτίας. [35] ὁ
δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ υἱὸς μένει εἰς
τὸν αἰῶνα. [36] ἐὰν οὖν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι
ἔσεσθε. [37] οἶδα ὅτι σπέρμα Ἀβραάμ ἐστε· ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀπο-
κτεῖναι, ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν. [38] ἃ ἐγὼ ἑώρακα
παρὰ τῷ πατρὶ λαλῶ· καὶ ὑμεῖς οὖν ἃ ἠκούσατε παρὰ τοῦ
πατρὸς ποιεῖτε. [39] ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ· ὁ πατὴρ ἡμῶν
Ἀβραάμ ἐστιν. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· εἰ τέκνα τοῦ Ἀβραάμ
ἐστε, τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραὰμ ἐποιεῖτε· [40] νῦν δὲ ζητεῖτέ με ἀπο-
κτεῖναι, ἄνθρωπον ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα, ἣν ἤκουσα
παρὰ τοῦ θεοῦ· τοῦτο Ἀβραὰμ οὐκ ἐποίησεν. [41] ὑμεῖς ποιεῖτε
τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν. εἶπαν αὐτῷ· ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐ
γεγεννήμεθα, ἕνα πατέρα ἔχομεν τὸν θεόν. [42] εἶπεν αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς· εἰ ὁ θεὸς πατὴρ ὑμῶν ἦν, ἠγαπᾶτε ἂν ἐμέ· ἐγὼ γὰρ ἐκ
τοῦ θεοῦ ἐξῆλθον καὶ ἥκω· οὐδὲ γὰρ ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ ἐλήλυθα, ἀλλ᾽
ἐκεῖνός με ἀπέστειλεν. [43] διατί τὴν λαλιὰν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσκετε;
ὅτι οὐ δύνασθε ἀκούειν τὸν λόγον τὸν ἐμόν. [44] ὑμεῖς ἐκ τοῦ
πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστὲ καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν
θέλετε ποιεῖν. ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ᾽ ἀρχῆς καὶ ἐν τῇ
ἀληθείᾳ οὐκ ἕστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν λαλῇ
τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστὶν καὶ ὁ πατὴρ
αὐτοῦ. [45] ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν ἀλήθειαν λέγω, οὐ πιστεύετέ μοι. [46] τίς
ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας; εἰ ἀλήθειαν λέγω, διατί ὑμεῖς
οὐ πιστεύετέ μοι; [47] ὁ ὢν ἐκ τοῦ θεοῦ τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ ἀκούει·
διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ ἀκούετε, ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἐστέ. [48] ἀπε-
κρίθησαν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπαν αὐτῷ· οὐ καλῶς λέγομεν ἡμεῖς
ὅτι Σαμαρίτης εἶ σὺ καὶ δαιμόνιον ἔχεις; [49] ἀπεκρίθη Ἰησοῦς·
ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω, ἀλλὰ τιμῶ τὸν πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς
ἀτιμάζετέ με. [50] ἐγὼ δὲ οὐ ζητῶ τὴν δόξαν μου· ἔστιν ὁ ζητῶν
καὶ κρίνων. [51] ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν τις τὸν ἐμὸν λόγον
τηρήσῃ, θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. [52] εἶπαν αὐτῷ
οἱ Ἰουδαῖοι· νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι δαιμόνιον ἔχεις. Ἀβραὰμ ἀπέ-
θανεν καὶ οἱ προφῆται, καὶ σὺ λέγεις· ἐάν τις τὸν λόγον μου

34. TH [ο] ιησους | H εστ. [της αμαρτιας] 38. t εγω α εωρ. | h ⊣ εγω α εωρ. παρα τω πατρι μου [ταυτα] λαλω· και υμ. ουν α εωρακατε παρα τω πατρι υμων ⊢ 39. TH [ο] ιησ. | H§ ποιειτε 41. T ειπον | TH§ ουκ εγεννηθημεν 42. TH [ο] ιησ. 44. T ουχ εστηκ. H ουκ ἑστηκ. 48. TH σαμαρειτης 52. T ειπον

34. Rom 6,16s. 39. (Mt 3,9.) 42. 16,27s. 44. 1 Io 3,8. 46. (1 Io 3,5.) 47. 18,37. (1 Io 4,6.) 48. 7,20. (Mt 10,25.) 51. 5,24. 11,25.

τηρήσῃ, οὐ μὴ γεύσηται θανάτου εἰς τὸν αἰῶνα. 53 μὴ σὺ μείζων
εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ, ὅστις ἀπέθανεν; καὶ οἱ προφῆται
ἀπέθανον· τίνα σεαυτὸν ποιεῖς; 54 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ἐὰν ἐγὼ
δοξάσω ἐμαυτόν, ἡ δόξα μου οὐδέν ἐστιν· ἔστιν ὁ πατήρ μου ὁ
δοξάζων με, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι θεὸς ἡμῶν ἐστίν, 55 καὶ οὐκ
ἐγνώκατε αὐτόν, ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν. κἂν εἴπω ὅτι οὐκ οἶδα
αὐτόν, ἔσομαι ὅμοιος ὑμῶν ψεύστης· ἀλλὰ οἶδα αὐτὸν καὶ τὸν
λόγον αὐτοῦ τηρῶ. 56 Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο ἵνα
εἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμήν, καὶ εἶδεν καὶ ἐχάρη. 57 εἶπαν οὖν οἱ
Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτόν· πεντήκοντα ἔτη οὔπω ἔχεις καὶ Ἀβραὰμ
ἑώρακας; 58 εἶπεν αὐτοῖς Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν
Ἀβραὰμ γενέσθαι ἐγὼ εἰμί. 59 ἦραν οὖν λίθους ἵνα βάλωσιν ἐπ᾽
αὐτόν· Ἰησοῦς δὲ ἐκρύβη καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ.

IX

Caecigenus sabbato sanatus. Pharisaeorum maligna de sanatione iudicia.
Sanati professio et fides; Pharisaeorum caecitas.

1 Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς. 2 καὶ
ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· ῥαββεί, τίς ἥμαρτεν,
οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ; 3 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς·
οὔτε οὗτος ἥμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἵνα φανερωθῇ τὰ
ἔργα τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῷ. 4 ἡμᾶς δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ
πέμψαντος ἡμᾶς ἕως ἡμέρα ἐστίν· ἔρχεται νὺξ ὅτε οὐδεὶς δύναται
ἐργάζεσθαι. 5 ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ὦ, φῶς εἰμὶ τοῦ κόσμου. 6 ταῦτα
εἰπὼν ἔπτυσεν χαμαὶ καὶ ἐποίησεν πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ
ἐπέχρισεν αὐτοῦ τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, 7 καὶ εἶπεν
αὐτῷ· ὕπαγε νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ, ὃ ἑρμη-
νεύεται ἀπεσταλμένος. ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ ἦλθεν
βλέπων. 8 Οἱ οὖν γείτονες καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον,
ὅτι προσαίτης ἦν, ἔλεγον· οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσ-
αιτῶν; 9 ἄλλοι ἔλεγον ὅτι οὗτός ἐστιν· ἄλλοι ἔλεγον· οὐχί, ἀλλὰ
ὅμοιος αὐτῷ ἐστίν. ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅτι ἐγώ εἰμι. 10 ἔλεγον οὖν
αὐτῷ· πῶς οὖν ἠνεῴχθησάν σου οἱ ὀφθαλμοί; 11 ἀπεκρίθη ἐκεῖνος·
ὁ ἄνθρωπος ὁ λεγόμενος Ἰησοῦς πηλὸν ἐποίησεν καὶ ἐπέχρισέν
μου τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἶπέν μοι ὅτι ὕπαγε εἰς τὸν Σιλωὰμ καὶ
νίψαι. ἀπελθὼν οὖν καὶ νιψάμενος ἀνέβλεψα. 12 εἶπαν αὐτῷ·
ποῦ ἐστὶν ἐκεῖνος; λέγει· οὐκ οἶδα.

---

54. *ημων*: t H§ *υμων* 55. *υμων*: T§H *υμιν* 56. TH *ινα ιδη*
57. T *ειπον* | t *εωρακες* h *εωρακεν σε* IX,2. T *ραββι* 4. *ημας* pr:
t *εμε* | *ημας* sc: TH *με* | *εως*: t h *ως* 6. *επεχρισεν*: t H§ *επεθηκεν* |
t [*αυτου*] 9. *ελεγον· ουχι αλλα* (T *αλλ*): t *δε οτι* 10. T[H] om *ουν* sc
12. *ειπαν*: [T] H pm *και* t add [*ουν*]

---

53. (4,12.) 59. 10,31. IX,5. 8,12. 12,35.46. 7. Neh 3,15.

13 Ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους, τόν ποτε τυφλόν.
14 ἦν δὲ σάββατον ἐν ᾗ ἡμέρᾳ τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ
ἀνέῳξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. 15 πάλιν οὖν ἠρώτων αὐτὸν καὶ
οἱ Φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· πηλὸν ἐπέθηκέν
μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐνιψάμην καὶ βλέπω. 16 ἔλεγον οὖν
ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές· οὐκ ἔστιν οὗτος παρὰ θεοῦ ὁ ἄνθρωπος,
ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. ἄλλοι ἔλεγον· πῶς δύναται ἄνθρωπος
ἁμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν; καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς.
17 λέγουσιν οὖν τῷ τυφλῷ πάλιν· σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι
ἤνοιξέν σου τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ εἶπεν ὅτι προφήτης ἐστίν.
18 οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἦν τυφλὸς καὶ
ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαν-
τος, 19 καὶ ἠρώτησαν αὐτοὺς λέγοντες· οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν,
ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν βλέπει ἄρτι;
20 ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπαν· οἴδαμεν ὅτι οὗτός
ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη· 21 πῶς δὲ νῦν βλέπει
οὐκ οἴδαμεν, ἢ τίς ἤνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμεῖς οὐκ
οἴδαμεν· αὐτὸν ἐρωτήσατε, ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λα-
λήσει. 22 ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰου-
δαίους· ἤδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα ἐάν τις αὐτὸν
ὁμολογήσῃ Χριστόν, ἀποσυνάγωγος γένηται. 23 διὰ τοῦτο οἱ
γονεῖς αὐτοῦ εἶπαν ὅτι ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐπερωτήσατε. 24 Ἐφώ-
νησαν οὖν τὸν ἄνθρωπον ἐκ δευτέρου, ὃς ἦν τυφλός, καὶ εἶπαν
αὐτῷ· δὸς δόξαν τῷ θεῷ· ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος
ἁμαρτωλός ἐστιν. 25 ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος· εἰ ἁμαρτωλός ἐστιν
οὐκ οἶδα· ἓν οἶδα, ὅτι τυφλὸς ὢν ἄρτι βλέπω. 26 εἶπον οὖν αὐτῷ·
τί ἐποίησέν σοι; πῶς ἤνοιξέν σου τοὺς ὀφθαλμούς; 27 ἀπεκρίθη
αὐτοῖς· εἶπον ὑμῖν ἤδη καὶ οὐκ ἠκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκούειν;
μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι; 28 ἐλοιδόρησαν
αὐτὸν καὶ εἶπαν· σὺ μαθητὴς εἶ ἐκείνου, ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωϋσέως
ἐσμὲν μαθηταί· 29 ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι Μωϋσεῖ λελάληκεν ὁ θεός,
τοῦτον δὲ οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστίν. 30 ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος
καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἐν τούτῳ γὰρ τὸ θαυμαστόν ἐστιν, ὅτι ὑμεῖς
οὐκ οἴδατε πόθεν ἐστίν, καὶ ἤνοιξέν μου τοὺς ὀφθαλμούς. 31 οἴδα-
μεν ὅτι ἁμαρτωλῶν ὁ θεὸς οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβὴς ᾖ
καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τούτου ἀκούει. 32 ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ
ἠκούσθη ὅτι ἤνοιξέν τις ὀφθαλμοὺς τυφλοῦ γεγεννημένου· 33 εἰ

16. t *ουτ. ο ανθρωπ. ουκ εστ. παρα θεου* | *αλλοι*: t H add [*δε*] 17. T§H *τι συ* | TH *ηνεωξεν* 18. t *οτι τυφλ. ην* 20. T om *ουν* 21. *εαυτου*: t *αυτου* 22. H *ειπαν* 23. T h *ερωτησατε* 24. t H *ουτ. ο ανθρωπ.* 25. *ων*: t *ημην και* 26. H *ειπαν* | *αυτω*: t add [*παλιν*] 27. *τι*: h add *ουν* 28. *ελοιδορ.*: pm T *οι δε* [t] H *και* | T *ειπον* 31. TH *οτι ο θεος αμαρτ.* 32. TH *ηνεωξεν*

17. (Lc 7,16.) 22. 7,13. 12,42. 31. Jac 5,16. (Prov 15,29. 28,9.)

μὴ ἦν οὗτος παρὰ θεοῦ, οὐκ ἠδύνατο ποιεῖν οὐδέν. 34 *ἀπεκρί-*
θησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ· ἐν ἁμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὅλος, καὶ σὺ
διδάσκεις ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω.

35 *Ἤκουσεν Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὑρὼν αὐτὸν*
εἶπεν· σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; 36 *ἀπεκρίθη*
ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· καὶ τίς ἐστιν, κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν;
37 *εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἑώρακας αὐτόν, καὶ ὁ λαλῶν μετὰ*
σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν. 38 *ὁ δὲ ἔφη· πιστεύω, κύριε· καὶ προσεκύνησεν*
αὐτῷ. 39 *καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· εἰς κρίμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦ-*
τον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσιν καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ
γένωνται. 40 *ἤκουσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων οἱ μετ᾽ αὐτοῦ ὄντες,*
καὶ εἶπαν αὐτῷ· μὴ καὶ ἡμεῖς τυφλοί ἐσμεν; 41 *εἶπεν αὐτοῖς ὁ*
Ἰησοῦς· εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἴχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε
ὅτι βλέπομεν· ἡ ἁμαρτία ὑμῶν μένει.

X

Christus pastor et ianua ovium; fures et latrones; grex unus. Dissidium de Christo. Lapidatio suscepta. Nomen filiorum dei. Iohannes baptista testis.

1 *Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας*
εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν, ἐκεῖνος
κλέπτης ἐστὶν καὶ λῃστής· 2 *ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας*
ποιμήν ἐστιν τῶν προβάτων. 3 *τούτῳ ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει, καὶ τὰ*
πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούει, καὶ τὰ ἴδια πρόβατα φωνεῖ
κατ᾽ ὄνομα καὶ ἐξάγει αὐτά. 4 *ὅταν τὰ ἴδια πάντα ἐκβάλῃ, ἔμ-*
προσθεν αὐτῶν πορεύεται, καὶ τὰ πρόβατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι
οἴδασιν τὴν φωνὴν αὐτοῦ· 5 *ἀλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσουσιν,*
ἀλλὰ φεύξονται ἀπ᾽ αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἴδασιν τῶν ἀλλοτρίων τὴν
φωνήν. 6 *Ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐκεῖνοι*
δὲ οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν ἃ ἐλάλει αὐτοῖς. 7 *εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς·*
ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγώ εἰμι ἡ θύρα τῶν προβάτων.
8 *πάντες ὅσοι ἦλθον κλέπται εἰσὶν καὶ λῃσταί, ἀλλ᾽ οὐκ ἤκουσαν*
αὐτῶν τὰ πρόβατα. 9 *ἐγώ εἰμι ἡ θύρα· δι᾽ ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ,*
σωθήσεται, καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται καὶ νομὴν εὑρήσει.
10 *ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ·*
ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσιν καὶ περισσὸν ἔχωσιν. 11 *ἐγώ εἰμι ὁ*
ποιμὴν ὁ καλός. ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν
ὑπὲρ τῶν προβάτων· 12 *ὁ μισθωτὸς καὶ οὐκ ὢν ποιμήν, οὗ οὐκ*

---

35. T [*ο*] *ιησους* | *ειπεν*: T add [*αυτω*] | *ανθρωπου*: T *θεου* 36. *απ. εκ. κ. ειπεν* (H [*κ. ειπ.*])· *κ. τις εστιν*: t *απ. εκεινος· και τις εστιν, εφη* h *και τις εστιν, εφη* 40. *φαρισαιων*: TH add *ταυτα* | T *ειπον* 41. H [*ο*] *ιησ.* | t *αι αμαρτιαι υμ. μενουσιν* X,4. *οταν*: t pm [*και*] 6. *ην*: T *ἦ* 7. *ειπεν ουν*: add T *παλιν αυτοις* H *παλιν* | H [*ο*] *ιησους* | TH om *οτι* 8. *ηλθον*: TH add *προ εμου* 12. *μισθωτος*: T add t pm [*δε*]

ἐστιν τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρχόμενον καὶ ἀφίησιν
τὰ πρόβατα καὶ φεύγει, καὶ ὁ λύκος ἁρπάζει αὐτὰ καὶ σκορπίζει·
[13] ὅτι μισθωτός ἐστιν, καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων.
[14] ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, καὶ γινώσκω τὰ ἐμά, καὶ γινώ-
σκουσί με τὰ ἐμά, [15] καθὼς γινώσκει με ὁ πατὴρ κἀγὼ γινώσκω
τὸν πατέρα, καὶ τὴν ψυχήν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων.
[16] καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης·
κἀκεῖνα δεῖ με ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσιν, καὶ γενή-
σεται μία ποίμνη, εἷς ποιμήν. [17] διὰ τοῦτό με ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ,
ὅτι ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχήν μου, ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν. [18] οὐδεὶς
αἴρει αὐτὴν ἀπ᾽ ἐμοῦ, ἀλλ᾽ ἐγὼ τίθημι αὐτὴν ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ. ἐξου-
σίαν ἔχω θεῖναι αὐτήν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν·
ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ τοῦ πατρός μου. [19] σχίσμα
πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς Ἰουδαίοις διὰ τοὺς λόγους τούτους. [20] ἔλεγον
οὖν πολλοὶ ἐξ αὐτῶν· δαιμόνιον ἔχει καὶ μαίνεται· τί αὐτοῦ ἀκού-
ετε; [21] ἄλλοι ἔλεγον· ταῦτα τὰ ῥήματα οὐκ ἔστιν δαιμονιζομένου·
μὴ δαιμόνιον δύναται τυφλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοῖξαι;

[22] Ἐγένετο δὲ τὰ ἐνκαίνια ἐν Ἱεροσολύμοις· χειμὼν ἦν·
[23] καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ στοᾷ Σολομῶνος.
[24] ἐκύκλωσαν οὖν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ἔλεγον αὐτῷ· ἕως πότε
τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἴρεις; εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπὸν ἡμῖν παρρησίᾳ.
[25] ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· εἶπον ὑμῖν, καὶ οὐ πιστεύετε· τὰ ἔργα ἃ
ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου, ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ
ἐμοῦ· [26] ἀλλὰ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε, ὅτι οὐκ ἐστὲ ἐκ τῶν προβάτων
τῶν ἐμῶν. [27] τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούουσιν,
κἀγὼ γινώσκω αὐτά, καὶ ἀκολουθοῦσίν μοι, [28] κἀγὼ δίδωμι αὐ-
τοῖς ζωὴν αἰώνιον, καὶ οὐ μὴ ἀπόλωνται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐχ
ἁρπάσει τις αὐτὰ ἐκ τῆς χειρός μου. [29] ὁ πατὴρ ὃ δέδωκέν μοι
πάντων μεῖζόν ἐστιν, καὶ οὐδεὶς δύναται ἁρπάζειν ἐκ τῆς χειρὸς
τοῦ πατρός. [30] ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν. [31] Ἐβάστασαν πάλιν
λίθους οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν. [32] ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς· πολλὰ ἔργα καλὰ ἔδειξα ὑμῖν ἐκ τοῦ πατρός· διὰ ποῖον
αὐτῶν ἔργον ἐμὲ λιθάζετε; [33] ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· περὶ

12. *σκορπιζει*: t add [*τα προβατα*] 13. *οτι μισθ.*: t pm [*ο δε μισθωτος φευγει*] 16. TH *γενησονται* 18. *αιρει*: H§ *ηρεν* 20. *ουν*: TH *δε* 22. *δε*: t H *τοτε* | T *εγκαινια* | TH *εν τοις ιεροσολ.* 23. TH [*ο*] *ιησ.* | TH *του σολομ.* 24. t h *εκυκλευσαν* | *ειπον*: T *ειπε* 25. *απεκριθη*: TH add *αυτοις* | TH [*ο*] *ιησ.* 26. *οτι ουκ*: t *ου γαρ* | *των εμων*: t add [*καθως ειπον υμιν*] 28. t *ζωην αιων. διδ. αυτ.* 29. *πατηρ*: TH add *μου* | *ὃ* et *μειζον*: h *ος* et *μειζων* | *πατρος*: T add [*μου*] 31. *εβαστασαν*: T add [*ουν*] 32. T *καλα εργα εδ. υμ.* H§ *εργα εδ. υμ. καλα* | *πατρος*: T add [*μου*]

15. Mt 11,27. 16. Ez 37,24. 19. (7,43.) 20. 7,20. 21. (8,48.) 9,32. 23. (Act 3,11.) 25. 5,36. 26. (8,47.) 27. 10,3s. 31. (8,59.)

καλοῦ ἔργου οὐ λιθάζομέν σε ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ
ἄνθρωπος ὢν ποιεῖς σεαυτὸν θεόν. 34 *ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·*
οὐκ ἔστιν γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν ὅτι ἐγὼ εἶπα· θεοί ἐστε;
35 *εἰ ἐκείνους εἶπεν θεούς, πρὸς οὓς ὁ λόγος ἐγένετο τοῦ θεοῦ,*
καὶ οὐ δύναται λυθῆναι ἡ γραφή· 36 *ὃν ὁ πατὴρ ἡγίασεν καὶ ἀπέ-*
στειλεν εἰς τὸν κόσμον, ὑμεῖς λέγετε ὅτι βλασφημεῖς, ὅτι εἶπον·
υἱὸς θεοῦ εἰμί; 37 *εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ πατρός μου, μὴ*
πιστεύετέ μοι· 38 *εἰ δὲ ποιῶ, κἂν ἐμοὶ μὴ πιστεύετε, τοῖς ἔργοις*
πιστεύετε, ἵνα γνῶτε καὶ γινώσκητε ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ πατὴρ κἀγὼ
ἐν τῷ πατρί. 39 *Ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι, καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς*
χειρὸς αὐτῶν.

40 *Καὶ ἀπῆλθεν πάλιν πέραν τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὸν τόπον*
ὅπου ἦν Ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπτίζων, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ. 41 *καὶ*
πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης μὲν σημεῖον
ἐποίησεν οὐδέν, πάντα δὲ ὅσα εἶπεν Ἰωάννης περὶ τούτου ἀληθῆ
ἦν. 42 *καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν ἐκεῖ.*

XI

Lazarus. Caiaphae consilium de uno pro multis occidendo. Christi secessio.

1 *Ἦν δέ τις ἀσθενῶν, Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ τῆς κώ-*
μης τῆς Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. 2 *ἦν δὲ Μαρία*
ἡ ἀλείψασα τὸν κύριον μύρῳ καὶ ἐκμάξασα τοὺς πόδας αὐτοῦ
ταῖς θριξὶν αὐτῆς, ἧς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος ἠσθένει. 3 *ἀπέστειλαν*
οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτὸν λέγουσαι· κύριε, ἴδε ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ.
4 *ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστιν πρὸς*
θάνατον ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ
θεοῦ δι' αὐτῆς. 5 *ἠγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελ-*
φὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον. 6 *ὡς οὖν ἤκουσεν ὅτι ἀσθενεῖ, τότε*
μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ ἦν τόπῳ δύο ἡμέρας· 7 *ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει*
τοῖς μαθηταῖς· ἄγωμεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν. 8 *λέγουσιν αὐτῷ*
οἱ μαθηταί· ῥαββεί, νῦν ἐζήτουν σε λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ
πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ; 9 *ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· οὐχὶ δώδεκα ὧραί εἰσιν*
τῆς ἡμέρας; ἐάν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει, ὅτι
τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει· 10 *ἐὰν δέ τις περιπατῇ ἐν τῇ*
νυκτί, προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. 11 *ταῦτα*

---

34. TH [ο] *ιησ.* 35. TH *ο λογ. τ. θεου εγεν.* 36. TH *του θεου*
38. TH *μη πιστευητε* 39. TH [*ουν*] | *αυτον*: T[h] pm H add *παλιν*
40. tH§ *εμενεν* XI,1. TH om *της* sc 2. TH *μαριαμ* 8. T *ραββι*

---

34. Ps 82,6. 39. 7,30. XI,1. Lc 10,38. 2. 12,3.
Mt 26,6ss. Mc 14,3ss. Lc 7,36ss. 8. 10,31.

*εἶπεν, καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς· Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν
κεκοίμηται· ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν. 12 εἶπον οὖν
αὐτῷ οἱ μαθηταί· κύριε, εἰ κεκοίμηται, σωθήσεται. 13 εἰρήκει δὲ
ὁ Ἰησοῦς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ· ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ
τῆς κοιμήσεως τοῦ ὕπνου λέγει. 14 τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς παρρησίᾳ· Λάζαρος ἀπέθανεν, 15 καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς, ἵνα
πιστεύσητε, ὅτι οὐκ ἤμην ἐκεῖ· ἀλλὰ ἄγωμεν πρὸς αὐτόν. 16 εἶπεν
οὖν Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος τοῖς συνμαθηταῖς· ἄγωμεν καὶ
ἡμεῖς ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ.*

17 *Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς εὗρεν αὐτὸν τέσσαρας ἡμέρας ἔχοντα
ἐν τῷ μνημείῳ. 18 ἦν δὲ Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων ὡς
ἀπὸ σταδίων δεκαπέντε. 19 πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐληλύθει-
σαν πρὸς τὰς περὶ Μάρθαν καὶ Μαριάμ, ἵνα παραμυθήσωνται
αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ. 20 ἡ οὖν Μάρθα ὡς ἤκουσεν ὅτι Ἰη-
σοῦς ἔρχεται, ὑπήντησεν αὐτῷ· Μαρία δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ἐκαθέζετο.
21 εἶπεν οὖν ἡ Μάρθα πρὸς Ἰησοῦν· κύριε, εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν
ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός μου. 22 καὶ νῦν οἶδα ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσῃ
τὸν θεόν, δώσει σοι ὁ θεός. 23 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ἀναστή-
σεται ὁ ἀδελφός σου. 24 λέγει αὐτῷ ἡ Μάρθα· οἶδα ὅτι ἀνα-
στήσεται ἐν τῇ ἀναστάσει ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 25 εἶπεν αὐτῇ ὁ
Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ κἂν
ἀποθάνῃ ζήσεται, 26 καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ
ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα· πιστεύεις τοῦτο; 27 λέγει αὐτῷ· ναί,
κύριε· ἐγὼ πεπίστευκα ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ὁ εἰς
τὸν κόσμον ἐρχόμενος. 28 καὶ τοῦτο εἰποῦσα ἀπῆλθεν καὶ ἐφώ-
νησεν Μαριὰμ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς λάθρα εἰποῦσα· ὁ διδάσκαλος
πάρεστιν καὶ φωνεῖ σε. 29 ἐκείνη ὡς ἤκουσεν, ἐγείρεται ταχὺ καὶ
ἔρχεται πρὸς αὐτόν· 30 οὔπω δὲ ἐληλύθει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην,
ἀλλ' ἦν ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ὑπήντησεν αὐτῷ ἡ Μάρθα. 31 οἱ οὖν
Ἰουδαῖοι οἱ ὄντες μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ παραμυθούμενοι αὐ-
τήν, ἰδόντες τὴν Μαριὰμ ὅτι ταχέως ἀνέστη καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολού-
θησαν αὐτῇ, δόξαντες ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον ἵνα κλαύσῃ
ἐκεῖ. 32 ἡ οὖν Μαριὰμ ὡς ἦλθεν ὅπου ἦν Ἰησοῦς, ἰδοῦσα αὐτὸν
ἔπεσεν αὐτοῦ πρὸς τοὺς πόδας, λέγουσα αὐτῷ· κύριε, εἰ ἦς ὧδε,
οὐκ ἄν μου ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός. 33 Ἰησοῦς οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν
κλαίουσαν καὶ τοὺς συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους κλαίοντας, ἐν-*

---

12. H *ειπαν* | TH *οι μαθητ. αυτω* 16. T *συμμαθητ.* 17. t *Ηλθεν ουν ο ιησ. και ευρ.* | *ημερας*: TH pm t add *ηδη* 18. T *η βηθανια* 19. *τας περι*: TH *την* 20. H[s] *μαριαμ* 21. T *πρ.* [*τον*] *ιησουν* | [t]h om *κυριε* | *απεθανεν*: t *ετεθνηκει* 22. *και νυν*: t pm [*αλλα*] 28. *ειπουσα* sc: TH *ειπασα* 29. *εκεινη*: T[t]H add *δε* | TH *ηγερθη τ. κ. ηρχετο* 30. *αλλ ην*: T[t]H add *ετι*

---

21. 11,32. 25. 8,51. 27. 6,69. 32. 11,21.

εβριμήσατο τῷ πνεύματι καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν, 34 καὶ εἶπεν· ποῦ
τεθείκατε αὐτόν; λέγουσιν αὐτῷ· κύριε, ἔρχου καὶ ἴδε. 35 ἐδά-
κρυσεν ὁ Ἰησοῦς. 36 ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· ἴδε πῶς ἐφίλει αὐ-
τόν. 37 τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον· οὐκ ἐδύνατο οὗτος ὁ ἀνοίξας
τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ ποιῆσαι ἵνα καὶ οὗτος μὴ ἀποθάνῃ;
38 Ἰησοῦς οὖν πάλιν ἐμβριμούμενος ἐν ἑαυτῷ ἔρχεται εἰς τὸ μνη-
μεῖον· ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος ἐπέκειτο ἐπ᾽ αὐτῷ. 39 λέγει ὁ
Ἰησοῦς· ἄρατε τὸν λίθον. λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ τετελευτη-
κότος Μάρθα· κύριε, ἤδη ὄζει· τεταρταῖος γάρ ἐστιν. 40 λέγει
αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· οὐκ εἶπόν σοι ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς ὄψῃ τὴν δόξαν
τοῦ θεοῦ; 41 ἦραν οὖν τὸν λίθον· ὁ δὲ Ἰησοῦς ἦρεν τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς ἄνω καὶ εἶπεν· πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι ἤκουσάς μου.
42 ἐγὼ δὲ ᾔδειν ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις· ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον
τὸν περιεστῶτα εἶπον, ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σύ με ἀπέστειλας.
43 καὶ ταῦτα εἰπὼν φωνῇ μεγάλῃ ἐκραύγασεν· Λάζαρε, δεῦρο ἔξω.
44 ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκὼς δεδεμένος τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας
κειρίαις, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδετο. λέγει αὐτοῖς
ὁ Ἰησοῦς· λύσατε αὐτὸν καὶ ἄφετε αὐτὸν ὑπάγειν.

45 Πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων, οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν Μα-
ριὰμ καὶ θεασάμενοι ἃ ἐποίησεν, ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· 46 τινὲς
δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον πρὸς τοὺς Φαρισαίους καὶ εἶπαν αὐτοῖς ἃ
ἐποίησεν Ἰησοῦς.

47 Συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον,
καὶ ἔλεγον· τί ποιοῦμεν, ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ ποιεῖ ση-
μεῖα; 48 ἐὰν ἀφῶμεν αὐτὸν οὕτως, πάντες πιστεύσουσιν εἰς αὐ-
τόν, καὶ ἐλεύσονται οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον
καὶ τὸ ἔθνος. 49 εἷς δέ τις ἐξ αὐτῶν Καϊάφας, ἀρχιερεὺς ὢν
τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς· ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδέν,
50 οὐδὲ λογίζεσθε ὅτι συμφέρει ὑμῖν ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ
ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται. 51 τοῦτο δὲ ἀφ᾽
ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου ἐπρο-
φήτευσεν ὅτι ἔμελλεν Ἰησοῦς ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους,
52 καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μόνον, ἀλλ᾽ ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ
θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἕν. 53 ἀπ᾽ ἐκείνης οὖν τῆς
ἡμέρας ἐβουλεύσαντο ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν.

54 Ἰησοῦς οὖν οὐκέτι παρρησίᾳ περιεπάτει ἐν τοῖς Ἰουδαίοις,
ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς
Ἐφραὶμ λεγομένην πόλιν, κἀκεῖ διέτριβεν μετὰ τῶν μαθητῶν.

---

37. H *ειπαν* 38. TH *εμβριμωμενος* 39. T [*ο*] *ιη.σ.* 44. t H *λεγει* [*ο*] *ιησ. αυτ.* | *αυτον* sc: T [*αυτον*] 45. *ἃ*: T§H§ *ὃ* 46. T *ειπον* | *ἃ*: t *ὃ* 50. *υμιν*: t *ημιν* 51. Ti T *ημελλεν* 53. t *συνεβουλευσαντο* 54. TH *Ο ουν ιησους* | T *εφραϊμ* | *διετριβεν*: T§H *εμεινεν*

---

50. 18,14. 52. 10,16.

55 ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς
Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ τοῦ πάσχα, ἵνα ἁγνίσωσιν ἑαυτούς.
56 ἐζήτουν οὖν τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔλεγαν μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ
ἑστηκότες· τί δοκεῖ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν; 57 δεδώ-
κεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἐντολὰς ἵνα ἐάν τις γνῷ
ποῦ ἐστιν μηνύσῃ, ὅπως πιάσωσιν αὐτόν.

XII

Christus a Maria ungitur. Lazari fama. Ingressio cum ovantium comitatu. Graeci Iesum visuri; mors grani; vox de caelo; Messias moriturus. De contumacia Iudaeorum. Res Christi res dei.

1 Ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα ἦλθεν εἰς Βηθα-
νίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν Ἰησοῦς. 2 ἐποί-
ησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ, καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει, ὁ δὲ Λάζαρος
εἷς ἦν ἐκ τῶν ἀνακειμένων σὺν αὐτῷ· 3 ἡ οὖν Μαρία λαβοῦσα
λίτραν μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτίμου ἤλειψεν τοὺς πόδας
τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἐξέμαξεν ταῖς θριξὶν αὐτῆς τοὺς πόδας αὐτοῦ·
ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ μύρου. 4 λέγει δὲ Ἰούδας
ὁ Ἰσκαριώτης, εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὁ μέλλων αὐτὸν παρα-
διδόναι· 5 διατί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίων δηνα-
ρίων καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; 6 εἶπεν δὲ τοῦτο οὐχ ὅτι περὶ τῶν
πτωχῶν ἔμελεν αὐτῷ, ἀλλ' ὅτι κλέπτης ἦν καὶ τὸ γλωσσόκομον
ἔχων τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν. 7 εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς· ἄφες αὐτήν,
ἵνα εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τηρήσῃ αὐτό· 8 τοὺς
πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.
9 Ἔγνω οὖν ὁ ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ ἐστίν,
καὶ ἦλθον οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον
ἴδωσιν, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. 10 ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ ἀρχιερεῖς
ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν, 11 ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν ὑπῆ-
γον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν.
12 Τῇ ἐπαύριον ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν, ἀκού-
σαντες ὅτι ἔρχεται Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, 13 ἔλαβον τὰ βαΐα
τῶν φοινίκων καὶ ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ, καὶ ἐκραύγαζον·
ὡσαννά, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου, καὶ ὁ βασι-
λεὺς τοῦ Ἰσραήλ. 14 εὑρὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὀνάριον ἐκάθισεν ἐπ'

56. TH ελεγον 57. t εντολην XII, 1. λαζαρος: T add [ο τεθνηκως] | T ο ιησους 2. T* om εκ 3. TH μαριαμ | TH [του] ιησ. | t επληρωθη 4. δε: T ουν H [δε] | t ιουδ. σιμωνος ισκαρ. eaque post μαθητ. αυτου | TH om εκ 9. T* om ο | H ηλθαν 12. οχλος: [t] H pm ο 13. TH ὡσαννα | t [και] ο βασ.

XII, 1. 11,43. 2. Lc 10,40. 3ss. Mt 26,6-12. Mc 14,3-8. (Lc 7,37ss.) 9. 11,43. 10. (11,53.) 12ss. Mt 21,1ss. Mc 11,1ss. Lc 19,29ss. 13. Ps 118,26.

αὐτό, καθώς ἐστιν γεγραμμένον· 15 μὴ φοβοῦ, θυγάτηρ Σιών·
ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεται καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου. 16 *ταῦτα*
οὐκ ἔγνωσαν αὐτοῦ οἱ μαθηταὶ τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη
Ἰησοῦς, τότε ἐμνήσθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα
καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ. 17 *ἐμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ'*
αὐτοῦ ὅτι τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἤγειρεν
αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. 18 *διὰ τοῦτο καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος, ὅτι*
ἤκουσαν τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον. 19 *οἱ οὖν Φαρι-*
σαῖοι εἶπαν πρὸς ἑαυτούς· θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν· ἴδε
ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν.

20 *Ἦσαν δὲ Ἕλληνές τινες ἐκ τῶν ἀναβαινόντων ἵνα προσκυ-*
νήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ· 21 *οὗτοι οὖν προσῆλθον Φιλίππῳ τῷ ἀπὸ*
Βηθσαϊδὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες· κύριε,
θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν. 22 *ἔρχεται Φίλιππος καὶ λέγει τῷ*
Ἀνδρέᾳ, ἔρχεται Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος καὶ λέγουσιν τῷ Ἰησοῦ.
23 *ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκρίνεται αὐτοῖς λέγων· ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα*
δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. 24 *ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν*
μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος
μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρπὸν φέρει. 25 *ὁ φιλῶν τὴν*
ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολλύει αὐτήν, καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν
τῷ κόσμῳ τούτῳ εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν. 26 *ἐὰν ἐμοί*
τις διακονῇ, ἐμοὶ ἀκολουθείτω, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ἐκεῖ καὶ ὁ
διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται· ἐάν τις ἐμοὶ διακονῇ, τιμήσει αὐτὸν ὁ
πατήρ. 27 *νῦν ἡ ψυχή μου τετάρακται, καὶ τί εἴπω; πάτερ,*
σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν
ὥραν ταύτην· 28 *πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα. ἦλθεν οὖν φωνὴ*
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω. 29 *ὁ οὖν ὄχλος*
ὁ ἑστὼς ἀκούσας ἔλεγεν βροντὴν γεγονέναι· ἄλλοι ἔλεγον· ἄγγελος
αὐτῷ λελάληκεν. 30 *ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· οὐ δι' ἐμὲ ἡ*
φωνὴ αὕτη γέγονεν ἀλλὰ δι' ὑμᾶς. 31 *νῦν κρίσις ἐστὶν τοῦ κόσμου*
τούτου· νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω,
32 *κἀγὼ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν.*
33 *τοῦτο δὲ ἔλεγεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν.*
34 *ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ ὄχλος· ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι*
ὁ Χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ πῶς λέγεις σὺ ὅτι δεῖ ὑψω-

---

16. T *οι μαθητ. αυτου* 17. *οτι*: T§H *οτε* 18. T‡ om *και*
19. *κοσμος*: t add [*ολος*] 20. T *προσκυνησουσιν* 21. H *προσηλθαν*
22. TH *ο φιλιππος* | *ερχ. ανδρ. κ. φιλ. κ. λεγ.*: t *και παλιν ανδρ. κ. φιλ.*
λεγουσιν 23. t *απεκρινατο* 25. t *απολεσει* 29. TH [*ουν*] | *ακουσας*:
TH pm *και* 30. t H *απεκρ. κ. ειπ. ιησ.* 32. *εαν*: H *αν* | h ⊣ *παντα* ⊢
34. T‡ om *ουν* | t *συ λεγεις*

---

15. Zach 9,9. 17. 11,43. 25. Mt 10,39. 16,25. Lc 17,33.
28. (17,4s.) 31. 16,11. 32. 3,14. 33. 18,32. 34. Ps 110,4. Dan 7,14.

θῆναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίς ἐστιν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
που; 35 εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς ἐν
ὑμῖν ἐστίν. περιπατεῖτε ὡς τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς
καταλάβῃ· καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδεν ποῦ ὑπάγει.
36 ὡς τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς γένησθε.
Ταῦτα ἐλάλησεν Ἰησοῦς, καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν.
37 τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότος ἔμπροσθεν αὐτῶν οὐκ
ἐπίστευον εἰς αὐτόν, 38 ἵνα ὁ λόγος Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πλη-
ρωθῇ, ὃν εἶπεν· κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; καὶ ὁ
βραχίων κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη; 39 διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύναντο
πιστεύειν, ὅτι πάλιν εἶπεν Ἡσαΐας· 40 τετύφλωκεν αὐτῶν τοὺς
ὀφθαλμοὺς καὶ ἐπώρωσεν αὐτῶν τὴν καρδίαν, ἵνα μὴ ἴδωσιν
τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ νοήσωσιν τῇ καρδίᾳ καὶ στραφῶσιν καὶ
ἰάσομαι αὐτούς. 41 ταῦτα εἶπεν Ἡσαΐας ὅτι εἶδεν τὴν δόξαν
αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησεν περὶ αὐτοῦ. 42 ὅμως μέντοι καὶ ἐκ τῶν
ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ διὰ τοὺς Φαρι-
σαίους οὐχ ὡμολόγουν, ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γένωνται· 43 ἠγά-
πησαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἤπερ τὴν δόξαν
τοῦ θεοῦ. 44 Ἰησοῦς δὲ ἔκραξεν καὶ εἶπεν· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ
οὐ πιστεύει εἰς ἐμὲ ἀλλὰ εἰς τὸν πέμψαντά με, 45 καὶ ὁ θεωρῶν
ἐμὲ θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με. 46 ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα,
ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνῃ. 47 καὶ ἐάν
τίς μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων καὶ μὴ φυλάξῃ, ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν·
οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον.
48 ὁ ἀθετῶν ἐμὲ καὶ μὴ λαμβάνων τὰ ῥήματά μου ἔχει τὸν κρί-
νοντα αὐτόν· ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα, ἐκεῖνος κρινεῖ αὐτὸν ἐν τῇ
ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 49 ὅτι ἐγὼ ἐξ ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα, ἀλλ' ὁ πέμψας
με πατὴρ αὐτός μοι ἐντολὴν δέδωκεν τί εἴπω καὶ τί λαλήσω.
50 καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιός ἐστιν. ἃ οὖν ἐγὼ
λαλῶ, καθὼς εἴρηκέν μοι ὁ πατήρ, οὕτως λαλῶ.

XIII

Caena ultima; lavatio pedum. Notatio proditoris; praeceptum novum; Petrus magistrum negaturus.

1 Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἦλθεν
αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα,
ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ἠγάπησεν

41. *οτι*: t *οτε* 43. *ηπερ*: h *υπερ* XIII, 1s. h *τ. πατερα, — αγαπησας . . . ηγαπ. αυτους, — και δειπν.*

35. 7,33. 36. (Lc 16,8.) 38. Is 53,1. Rom 10,16. 40. Is 6,9s. Mt 13,14s. Act 28,26s. 41. (Is 6,1.) 42. 9,22. 43. (5,44.) Rom 3,23. 45. 8,19. 46. 8,12. 47. 3,17. 49. 14,10. 50. (6,63.) XIII, 1. Mt 26,17.

αὐτούς. 2 καὶ δείπνου γινομένου, τοῦ διαβόλου ἤδη βεβληκότος
εἰς τὴν καρδίαν ἵνα παραδοῖ αὐτὸν Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτης,
3 εἰδὼς ὅτι πάντα ἔδωκεν αὐτῷ ὁ πατὴρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι
ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθεν καὶ πρὸς τὸν θεὸν ὑπάγει, 4 ἐγείρεται ἐκ τοῦ
δείπνου καὶ τίθησιν τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν λέντιον διέζωσεν ἑαυ-
τόν· 5 εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπτειν
τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ᾧ ἦν διε-
ζωσμένος. 6 ἔρχεται οὖν πρὸς Σίμωνα Πέτρον· λέγει αὐτῷ·
κύριε, σύ μου νίπτεις τοὺς πόδας; 7 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν
αὐτῷ· ὃ ἐγὼ ποιῶ σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώσῃ δὲ μετὰ ταῦτα.
8 λέγει αὐτῷ Πέτρος· οὐ μὴ νίψῃς μου τοὺς πόδας εἰς τὸν αἰῶνα.
ἀπεκρίθη Ἰησοῦς αὐτῷ· ἐὰν μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ'
ἐμοῦ. 9 λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος· κύριε, μὴ τοὺς πόδας μου
μόνον ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλήν. 10 λέγει αὐτῷ
Ἰησοῦς· ὁ λελουμένος οὐκ ἔχει χρείαν νίψασθαι, ἀλλ' ἔστιν
καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαροί ἐστε, ἀλλ' οὐχὶ πάντες. 11 ᾔδει
γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν· διὰ τοῦτο εἶπεν ὅτι οὐχὶ πάντες
καθαροί ἐστε.

12 Ὅτε οὖν ἔνιψεν τοὺς πόδας αὐτῶν καὶ ἔλαβεν τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ καὶ ἀνέπεσεν πάλιν, εἶπεν αὐτοῖς· γινώσκετε τί πεποίηκα
ὑμῖν; 13 ὑμεῖς φωνεῖτέ με· ὁ διδάσκαλος καὶ ὁ κύριος, καὶ καλῶς
λέγετε· εἰμὶ γάρ. 14 εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πόδας ὁ κύριος
καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς
πόδας· 15 ὑπόδειγμα γὰρ δέδωκα ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα
ὑμῖν καὶ ὑμεῖς ποιῆτε. 16 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστιν δοῦλος
μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπόστολος μείζων τοῦ πέμψαντος
αὐτόν. 17 εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί ἐστε ἐὰν ποιῆτε αὐτά.
18 οὐ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω· ἐγὼ οἶδα τίνας ἐξελεξάμην· ἀλλ'
ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ· ὁ τρώγων μετ' ἐμοῦ τὸν ἄρτον ἐπῆρκεν
ἐπ' ἐμὲ τὴν πτέρναν αὐτοῦ. *19 ἀπάρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τοῦ γενέ-*
σθαι, ἵνα πιστεύσητε ὅταν γένηται ὅτι ἐγώ εἰμι. 20 ἀμὴν ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ἄν τινα πέμψω ἐμὲ λαμβάνει, ὁ δὲ ἐμὲ
λαμβάνων λαμβάνει τὸν πέμψαντά με.

*21 **Ταῦτα** εἰπὼν Ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ πνεύματι καὶ ἐμαρ-*
τύρησεν καὶ εἶπεν· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παρα-

---

6. *λεγει αυτω*: T§ add [*εκεινος*] 9. t *πετρος σιμων* 10. T [*ο*] *ιησους* | *νιψασθαι*: T[H] pm *ει μη τους ποδας* 12. t [*και*] *ελαβ.* | H§ *ανεπεσεν, παλιν ειπεν* 15. TH *εδωκα* 18. *τινας*: t *ους* | *μετ εμου*: T§H *μου* | TH *επηρεν* 19. TH *πιστευητε οτ. γεν.* t *οτ. γεν. πιστευσητε* | h *ἐγώ εἰμί*

---

2. 13,27. 3. 3,35. 10. 15,3. 11. 6,64. 16. 15,20. Mt 10,24. Lc 6,40. 22,27. 18. Ps 41,10. (Act 1,16.) 19. 14,29. 20. Mt 10,40. Lc 9,48. 21ss. Mt 26,21ss. Mc 14,18ss. Lc 22,21ss.

δώσει με. 22 *ἔβλεπον εἰς ἀλλήλους οἱ μαθηταί, ἀπορούμενοι περὶ*
τίνος λέγει. 23 *ἦν ἀνακείμενος εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ*
κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς· 24 *νεύει οὖν τούτῳ Σίμων*
Πέτρος καὶ λέγει αὐτῷ· εἰπὲ τίς ἐστιν περὶ οὗ λέγει. 25 *ἐπιπεσὼν*
οὖν ἐκεῖνος οὕτως ἐπὶ τὸ στῆθος τοῦ Ἰησοῦ λέγει αὐτῷ· κύριε,
τίς ἐστιν; 26 *ἀποκρίνεται ὁ Ἰησοῦς· ἐκεῖνός ἐστιν ᾧ ἐγὼ βάψω*
τὸ ψωμίον καὶ δώσω αὐτῷ. βάψας οὖν τὸ ψωμίον λαμβάνει καὶ
δίδωσιν Ἰούδᾳ Σίμωνος Ἰσκαριώτου. 27 *καὶ μετὰ τὸ ψωμίον,*
τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ σατανᾶς. λέγει οὖν αὐτῷ Ἰησοῦς·
ὃ ποιεῖς ποίησον τάχιον. 28 *τοῦτο δὲ οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἀνακει-*
μένων πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ· 29 *τινὲς γὰρ ἐδόκουν, ἐπεὶ τὸ γλωσ-*
σόκομον εἶχεν Ἰούδας, ὅτι λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς· ἀγόρασον ὧν
χρείαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν, ἢ τοῖς πτωχοῖς ἵνα τι δῷ. 30 *λαβὼν*
οὖν τὸ ψωμίον ἐκεῖνος ἐξῆλθεν εὐθύς· ἦν δὲ νύξ.

31 *Ὅτε οὖν ἐξῆλθεν, λέγει Ἰησοῦς· νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ*
ἀνθρώπου, καὶ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ. 32 *εἰ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη*
ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν αὐτῷ, καὶ εὐθὺς δοξάσει
αὐτόν. 33 *τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμί· ζητήσετέ με, καὶ*
καθὼς εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε
ἐλθεῖν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι. 34 *ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα*
ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε
ἀλλήλους. 35 *ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε,*
ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις. 36 *Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος·*
κύριε, ποῦ ὑπάγεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οὐ δύνα-
σαί μοι νῦν ἀκολουθῆσαι, ἀκολουθήσεις δὲ ὕστερον. 37 *λέγει*
αὐτῷ Πέτρος· κύριε, διατί οὐ δύναμαί σοι ἀκολουθῆσαι ἄρτι;
τὴν ψυχήν μου ὑπὲρ σοῦ θήσω. 38 *ἀποκρίνεται Ἰησοῦς· τὴν ψυ-*
χήν σου ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἀλέκτωρ
φωνήσῃ ἕως οὗ ἀρνήσῃ με τρίς.

XIV

Mansiones caelestes; abitus ad patrem. Christus et pater. Paracletus, unio cum fidelibus, pax Christi.

1 *Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία· πιστεύετε εἰς τὸν θεόν,*
καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε. 2 *ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός μου μοναὶ πολλαί*

22. *εβλεπον*: T add [*ουν*] 23. H [*ο*] *ιησ.* 25. TH *αναπεσων* | T•H om *ουν* | T [*ουτως*] 26. *αποκριν.*: [t] H add *ουν* | TH [*ο*] *ιησ.* | *το* sc: H [*το*] | t [*λαμβανει και*] 27. H *ταχειον* 28. H [*δε*] 29. T [*ο*] *ιησους* 32. [T] H om *ει ο θ. εδοξ. εν αυτω* | *αυτω* sc: t *εαυτω* H *αὑτω* 36. TH om *εγω* 37. H [*ο*] *πετρος* | h om *κυριε* | TH *ακολουθειν* XIV, 1. h *πιστευετε, εις τον θεον και*

33. 7,33s. 8,21s. 34. 15,12.17. 38. Mt 26,34. Mc 14,30. Lc 22,34. XIV, 1. 14,27.

*εἰσιν· εἰ δὲ μή, εἶπον ἂν ὑμῖν· ὅτι πορεύομαι ἑτοιμάσαι τόπον
ὑμῖν· 3 καὶ ἐὰν πορευθῶ καὶ ἑτοιμάσω τόπον ὑμῖν, πάλιν ἔρχομαι
καὶ παραλήμψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν, ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ καὶ
ὑμεῖς ἦτε. 4 καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε τὴν ὁδόν. 5 Λέγει
αὐτῷ Θωμᾶς· κύριε, οὐκ οἴδαμεν ποῦ ὑπάγεις, καὶ πῶς οἴδαμεν
τὴν ὁδόν; 6 λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια
καὶ ἡ ζωή· οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα εἰ μὴ δι' ἐμοῦ. 7 εἰ
ἐγνώκατε ἐμέ, καὶ τὸν πατέρα μου γνώσεσθε· καὶ ἀπάρτι γι-
νώσκετε αὐτὸν καὶ ἑωράκατε αὐτόν. 8 Λέγει αὐτῷ Φίλιππος·
κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν. 9 λέγει αὐτῷ ὁ
Ἰησοῦς· τοσούτῳ χρόνῳ μεθ' ὑμῶν εἰμί, καὶ οὐκ ἔγνωκάς με,
Φίλιππε; ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακεν τὸν πατέρα· πῶς σὺ λέγεις·
δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα; 10 οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ
καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστιν; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἀπ' ἐμ-
αυτοῦ οὐ λαλῶ· ὁ δὲ πατὴρ ὁ ἐν ἐμοὶ μένων ποιεῖ τὰ ἔργα αὐτοῦ.
11 πιστεύετέ μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί· εἰ δὲ
μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετε. 12 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πι-
στεύων εἰς ἐμέ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κἀκεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα
τούτων ποιήσει· ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν πατέρα πορεύομαι, 13 καὶ ὅ τι
ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο ποιήσω, ἵνα δοξασθῇ ὁ
πατὴρ ἐν τῷ υἱῷ. 14 ἐάν τι αἰτήσητέ με ἐν τῷ ὀνόματί μου,
ἐγὼ ποιήσω. 15 Ἐὰν ἀγαπᾶτέ με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρή-
σετε. 16 κἀγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα καὶ ἄλλον παράκλητον δώ-
σει ὑμῖν, ἵνα μεθ' ὑμῶν ᾖ εἰς τὸν αἰῶνα, 17 τὸ πνεῦμα τῆς ἀλη-
θείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ οὐδὲ
γινώσκει αὐτό· ὑμεῖς γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ' ὑμῖν μένει καὶ ἐν
ὑμῖν ἔσται. 18 οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς, ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς.
19 ἔτι μικρὸν καὶ ὁ κόσμος με οὐκέτι θεωρεῖ· ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ
με, ὅτι ἐγὼ ζῶ καὶ ὑμεῖς ζήσετε. 20 ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γνώσεσθε
ὑμεῖς ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρί μου καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν ὑμῖν.
21 ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ
ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρός μου,
κἀγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν. 22 Λέγει*

3. t [*και*] *ετοιμ. υμιν τοπ.* 4. t [*εγω*] | t *οιδατε* [*και*] *την οδον* [*οιδατε*] 5. TH om *και* | t *πως δυναμεθα την οδον ειδεναι* 6. T *ο ιησους* 7. TH *ει εγνωκειτε με* | *γνωσεσθε*: TH *αν ηδειτε* | T‡H om *και* sc | [T]H§ om *αυτον* sc 9. H [*ο*] *ιησ.* | T§H§ *τοσουτον χρονον* | *πως*: T pm [*και*] 10. *λεγω*: t *λαλω* | *πατ. ο εν*: [T]H om *ο* 11. *αυτα*: h *αυτον* | *πιστευετε* sc: [T]h add *μοι* 13. th *αιτητε* 14. T‡[H] om *με* | *εγω*: tH§ *τουτο* 15. t *τηρησατε* 16. *η*: TH post *ινα* h post *αιωνα* 17. H om *αυτο* sc | *υμεις*: T add [*δε*] | *εσται*: TH§ *εστιν* 20. TH *υμεις γνωσ.*

3. 14,28. 12,26. 17,24. 4. 13,33·36. 7. 8,19. 9. 12,45. 10. 12,49. 13. 16,23. Mc 11,24. 15. 15,10. 16. 15,26. 19. 16,16

αὐτῷ Ἰούδας, οὐχ ὁ Ἰσκαριώτης· κύριε, καὶ τί γέγονεν ὅτι ἡμῖν
μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυτὸν καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ; [23] ἀπεκρίθη Ἰη-
σοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει,
καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα
καὶ μονὴν παρ᾽ αὐτῷ ποιησόμεθα. [24] ὁ μὴ ἀγαπῶν με τοὺς
λόγους μου οὐ τηρεῖ· καὶ ὁ λόγος ὃν ἀκούετε οὐκ ἔστιν ἐμὸς
ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με πατρός.

[25] Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ᾽ ὑμῖν μένων· [26] ὁ δὲ παρά-
κλητος, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὃ πέμψει ὁ πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί
μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ
εἶπον ὑμῖν. [27] εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι
ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. μὴ ταρασ-
σέσθω ὑμῶν ἡ καρδία μηδὲ δειλιάτω. [28] ἠκούσατε ὅτι ἐγὼ εἶπον
ὑμῖν· ὑπάγω καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. εἰ ἠγαπᾶτέ με, ἐχάρητε ἂν
ὅτι πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα, ὅτι ὁ πατὴρ μείζων μού ἐστιν.
[29] καὶ νῦν εἴρηκα ὑμῖν πρὶν γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσητε.
[30] οὐκέτι πολλὰ λαλήσω μεθ᾽ ὑμῶν· ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου
ἄρχων, καὶ ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν, [31] ἀλλ᾽ ἵνα γνῷ ὁ κόσμος ὅτι
ἀγαπῶ τὸν πατέρα, καὶ καθὼς ἐνετείλατό μοι ὁ πατήρ, οὕτως
ποιῶ. ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν.

XV

Vitis et palmites; amor summus; amici electi; mundi odium et culpa. Paracletus.

[1] Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατήρ μου ὁ γεωργός
ἐστιν. [2] πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπόν, αἴρει αὐτό, καὶ
πᾶν τὸ καρπὸν φέρον, καθαίρει αὐτὸ ἵνα καρπὸν πλείονα φέρῃ.
[3] ἤδη ὑμεῖς καθαροί ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα ὑμῖν·
[4] μείνατε ἐν ἐμοί, κἀγὼ ἐν ὑμῖν. καθὼς τὸ κλῆμα οὐ δύναται
καρπὸν φέρειν ἀφ᾽ ἑαυτοῦ ἐὰν μὴ μένῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὕτως
οὐδὲ ὑμεῖς ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μένητε. [5] ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς
τὰ κλήματα. ὁ μένων ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει καρπὸν
πολύν, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. [6] ἐὰν μή τις
μένῃ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα καὶ ἐξηράνθη, καὶ συνά-
γουσιν αὐτὸ καὶ εἰς τὸ πῦρ βάλλουσιν, καὶ καίεται. [7] ἐὰν μείνητε
ἐν ἐμοὶ καὶ τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μείνῃ, ὃ ἐὰν θέλητε αἰτήσασθε,

22. TH om *και* pr 26. *υμιν*: H add *εγω* 28. H *με εχαρητε αν*,
31. *ενετειλατο*: TH *εντολην εδωκεν* | t *ποιω, εγειρεσθε* XV,4. T[§] *μεινη*
6. *αυτο*: T[§]H *αυτα*

24. 7,16. 26. 15,26. 16,13. 28. 14,3. 10,29. 29. 13,19.
30. 12,31. 31. Mt 26,46. Mc 14,42. XV,3. 13,10. 7. 14,13.

*καὶ γενήσεται ὑμῖν. [8] ἐν τούτῳ ἐδοξάσθη ὁ πατήρ μου, ἵνα καρ-
πὸν πολὺν φέρητε καὶ γενήσεσθε ἐμοὶ μαθηταί. [9] καθὼς ἠγάπη-
σέν με ὁ πατήρ, κἀγὼ ἠγάπησα ὑμᾶς· μείνατε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ
ἐμῇ. [10] ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου,
καθὼς κἀγὼ τοῦ πατρός μου τὰς ἐντολὰς τετήρηκα καὶ μένω
αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ. [11] ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ
ἐν ὑμῖν ᾖ καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ. [12] αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ
ἐμή, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς. [13] μείζονα
ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει ἵνα τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν
φίλων αὐτοῦ. [14] ὑμεῖς φίλοι μου ἐστέ, ἐὰν ποιῆτε ἃ ἐγὼ ἐντέλ-
λομαι ὑμῖν. [15] οὐκέτι λέγω ὑμᾶς δούλους, ὅτι ὁ δοῦλος οὐκ οἶδεν
τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ εἴρηκα φίλους, ὅτι πάντα ἃ
ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρός μου ἐγνώρισα ὑμῖν. [16] οὐχ ὑμεῖς με
ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς ἵνα ὑμεῖς
ὑπάγητε καὶ καρπὸν φέρητε καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένῃ, ἵνα ὅ τι
ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου δῷ ὑμῖν. [17] ταῦτα
ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.*

*[18] Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον με-
μίσηκεν. [19] εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει·
ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ
τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. [20] μνημονεύετε τοῦ
λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· οὐκ ἔστιν δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου
αὐτοῦ. εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου
ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν. [21] ἀλλὰ ταῦτα πάντα
ποιήσουσιν εἰς ὑμᾶς διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἴδασιν τὸν
πέμψαντά με. [22] εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν
οὐκ εἴχοσαν· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσιν περὶ τῆς ἁμαρτίας
αὐτῶν. [23] ὁ ἐμὲ μισῶν καὶ τὸν πατέρα μου μισεῖ. [24] εἰ τὰ
ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς ἃ οὐδεὶς ἄλλος ἐποίησεν, ἁμαρτίαν
οὐκ εἴχοσαν· νῦν δὲ καὶ ἑωράκασιν καὶ μεμισήκασιν καὶ ἐμὲ καὶ
τὸν πατέρα μου. [25] ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ ἐν τῷ νόμῳ
αὐτῶν γεγραμμένος ὅτι ἐμίσησάν με δωρεάν. [26] ὅταν ἔλθῃ ὁ
παράκλητος ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρός, τὸ πνεῦμα
τῆς ἀληθείας ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρή-
σει περὶ ἐμοῦ· [27] καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ'
ἐμοῦ ἐστέ.*

---

8. TH§ *γενησθε* 9. TH *υμας ηγαπησα* 10. *καγω*: TH *εγω* | T *τας εντολ. του πατρ. μου* tH§ *του πατρος τας εντολ.* 13. *ινα*: TH add *τις* 14. *ἃ*: tH§ *ὃ* 16. th *αιτητε* | t *δωη* 18. *πρωτον*: TH add *υμων* 26. *οταν*: T add [*δε*]

---

10. 14,15. 11. 17,13. 12. 13,34. 13. 1 Io 3,16. 14. 8,31. 16. 14,13. 17. 13,34. 18. 7,7. 20. 13,16. Mt 10,24. 21. 16,3. 22. 9,41. 25. Ps 35,19. 69,5. 26. 14,16. 16,7s. 27. Act 5,32.

XVI

Periculorum praedictio. Paracleti victoria et institutio. Luctus in gaudium cedens. Preces Christi nomine ratae. Discipuli fugituri.

1 *Ταῦτα* λελάληκα ὑμῖν ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε. 2 ἀποσυνα-
γώγους ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας
ὑμᾶς δόξῃ λατρείαν προσφέρειν τῷ θεῷ. 3 καὶ ταῦτα ποιήσουσιν
ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν πατέρα οὐδὲ ἐμέ. 4 ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα
ὑμῖν ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα μνημονεύητε αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ εἶπον
ὑμῖν. ταῦτα δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μεθ' ὑμῶν ἤμην.
5 νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾷ
με· ποῦ ὑπάγεις; 6 ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἡ λύπη πεπλή-
ρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν. 7 ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν,
συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. ἐὰν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ παρά-
κλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν
πρὸς ὑμᾶς. 8 καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ ἁμαρ-
τίας καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως. 9 περὶ ἁμαρτίας
μέν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμέ· 10 περὶ δικαιοσύνης δέ, ὅτι πρὸς
τὸν πατέρα ὑπάγω καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με· 11 περὶ δὲ κρίσεως,
ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκριται. 12 ἔτι πολλὰ ἔχω ὑμῖν
λέγειν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι· 13 ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος,
τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς ἐν τῇ ἀληθείᾳ πάσῃ· οὐ
γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα ἀκούει λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχό-
μενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. 14 ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ
λήμψεται καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. 15 πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ ἐμά
ἐστιν· διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει καὶ ἀναγγελεῖ
ὑμῖν. 16 μικρὸν καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ
ὄψεσθέ με. 17 Εἶπον οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους·
τί ἐστιν τοῦτο ὃ λέγει ἡμῖν· μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν
μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; καὶ ὅτι ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα; 18 ἔλεγον
οὖν· τοῦτο τί ἐστιν ὃ λέγει τὸ μικρόν; οὐκ οἴδαμεν τί λαλεῖ.
19 ἔγνω Ἰησοῦς ὅτι ἤθελον αὐτὸν ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· περὶ
τούτου ζητεῖτε μετ' ἀλλήλων ὅτι εἶπον· μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ
με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; 20 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν

XVI,2. H *ο αποκτ.* [*υμας*] 4. *ωρα*: TH add *αυτων* | T *μνημον.* [*αυτων*] 7. *ουκ ελευσεται*: T§H *ου μη ελθη* 12. t *λεγειν υμιν* 13. TH§ *οδηγ. υμ. εις την αληθειαν πασαν* | Th *ακουσει* 17. H *ειπαν* 18. T§H *τι εστιν τουτο* | TH om *το* | H [*τι λαλει*]

XVI,1. 9,22. 5. 13,36. 14,4. 11. 12,31. 12. (1 Cor 3,1s.) 13. 14,26. (1 Io 2,27.) 15. 17,10. 16. 7,33. 13,33. 14,19. 20. (Ps 30,12.)

ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται· ὑμεῖς
λυπηθήσεσθε, ἀλλ᾽ ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται. 21 ἡ γυνὴ
ὅταν τίκτῃ λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ
τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ τὴν χαρὰν ὅτι
ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. 22 καὶ ὑμεῖς οὖν νῦν μὲν
λύπην ἔχετε· πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ
καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἴρει ἀφ᾽ ὑμῶν. 23 καὶ ἐν
ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε οὐδέν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, ἄν τι αἰτήσητε τὸν πατέρα, δώσει ὑμῖν ἐν τῷ ὀνόματί μου.
24 ἕως ἄρτι οὐκ ᾐτήσατε οὐδὲν ἐν τῷ ὀνόματί μου· αἰτεῖτε, καὶ
λήμψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη.

25 Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν· ἔρχεται ὥρα ὅτε
οὐκέτι ἐν παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν, ἀλλὰ παρρησίᾳ περὶ τοῦ
πατρὸς ἀπαγγελῶ ὑμῖν. 26 ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί
μου αἰτήσεσθε, καὶ οὐ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα
περὶ ὑμῶν· 27 αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ
πεφιλήκατε καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ θεοῦ ἐξῆλθον.
28 ἐξῆλθον ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον· πάλιν
ἀφίημι τὸν κόσμον καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα. 29 Λέγουσιν
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· ἴδε νῦν ἐν παρρησίᾳ λαλεῖς, καὶ παροιμίαν
οὐδεμίαν λέγεις. 30 νῦν οἴδαμεν ὅτι οἶδας πάντα καὶ οὐ χρείαν
ἔχεις ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ· ἐν τούτῳ πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθες.
31 ἀπεκρίθη αὐτοῖς Ἰησοῦς· ἄρτι πιστεύετε; 32 ἰδοὺ ἔρχεται ὥρα
καὶ ἐλήλυθεν ἵνα σκορπισθῆτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια κἀμὲ μόνον
ἀφῆτε· καὶ οὐκ εἰμὶ μόνος, ὅτι ὁ πατὴρ μετ᾽ ἐμοῦ ἐστιν. 33 ταῦτα
λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε. ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν
ἔχετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.

XVII

Christi precatio sacerdotalis pro re sua, pro apostolis omnibusque suis.

1 *Ταῦτα* ἐλάλησεν Ἰησοῦς, καὶ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐ-
τοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν εἶπεν· πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· δόξασόν σου
τὸν υἱόν, ἵνα ὁ υἱὸς δοξάσῃ σέ, 2 καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν
πάσης σαρκός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ δώσῃ αὐτοῖς ζωὴν
αἰώνιον. 3 αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωή, ἵνα γινώσκουσιν σὲ τὸν
μόνον ἀληθινὸν θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν. 4 ἐγώ

---

20. T *αλλα* 22. $T^{S}H^{S}$ *αρει* 27. *θεου*: T^{S}H *πατρος* XVII,1. T *ο ιησους* 2. t H *δωσει* 3. t H *γινωσκωσιν* (H -*σι*)

---

22. (Is 66,14.) 23. 14,13. 15,16. 24. 15,11. 28. 8,42. 30. 2,25. 32. Mt 26,31.56. Io 8,16. XVII,2. (Mt 11,27.) Io 6,39. 4. 5,36. 4,34.

σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον τελειώσας ὃ δέδωκάς μοι ἵνα
ποιήσω· 5 καὶ νῦν δόξασόν με σύ, πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ
ᾗ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί. 6 Ἐφανέρωσά σου
τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις οὓς ἔδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου. σοὶ
ἦσαν κἀμοὶ αὐτοὺς ἔδωκας, καὶ τὸν λόγον σου τετήρηκαν·
7 νῦν ἔγνωκαν ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάς μοι παρὰ σοῦ εἰσίν· 8 ὅτι
τὰ ῥήματα ἃ ἔδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ ἔλαβον, καὶ
ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σύ
με ἀπέστειλας. 9 ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ· οὐ περὶ τοῦ κόσμου
ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοί εἰσιν, 10 καὶ τὰ ἐμὰ
πάντα σά ἐστιν καὶ τὰ σὰ ἐμά, καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς. 11 καὶ
οὐκέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ αὐτοὶ ἐν τῷ κόσμῳ εἰσίν, κἀγὼ
πρὸς σὲ ἔρχομαι. πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί
σου ᾧ δέδωκάς μοι, ἵνα ὦσιν ἓν καθὼς ἡμεῖς. 12 ὅτε ἤμην
μετ᾽ αὐτῶν, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου ᾧ δέδωκάς
μοι, καὶ ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς
ἀπωλείας, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ. 13 νῦν δὲ πρὸς σὲ ἔρχομαι,
καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ ἵνα ἔχωσιν τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν
πεπληρωμένην ἐν ἑαυτοῖς. 14 ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σου,
καὶ ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτούς, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμου καθὼς
ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου. 15 οὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ
τοῦ κόσμου, ἀλλ᾽ ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ. 16 ἐκ τοῦ
κόσμου οὐκ εἰσὶν καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου. 17 ἁγίασον
αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ· ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθειά ἐστιν. 18 καθὼς
ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον, κἀγὼ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν
κόσμον· 19 καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἁγιάζω ἐμαυτόν, ἵνα ὦσιν καὶ αὐτοὶ
ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ. 20 Οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ
καὶ περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ, 21 ἵνα
πάντες ἓν ὦσιν, καθὼς σὺ πατὴρ ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν σοί, ἵνα καὶ
αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ὦσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύῃ ὅτι σύ με ἀπέστειλας.
22 κἀγὼ τὴν δόξαν ἣν δέδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς, ἵνα ὦσιν ἓν
καθὼς ἡμεῖς ἕν· 23 ἐγὼ ἐν αὐτοῖς καὶ σὺ ἐν ἐμοί, ἵνα ὦσιν τετε-
λειωμένοι εἰς ἕν, ἵνα γινώσκῃ ὁ κόσμος ὅτι σύ με ἀπέστειλας καὶ
ἠγάπησας αὐτοὺς καθὼς ἐμὲ ἠγάπησας. 24 πατήρ, ὃ δέδωκάς
μοι, θέλω ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ κἀκεῖνοι ὦσιν μετ᾽ ἐμοῦ, ἵνα θεωρῶ-
σιν τὴν δόξαν τὴν ἐμήν, ἣν δέδωκάς μοι ὅτι ἠγάπησάς με πρὸ

4. t ετελειωσα 5. ᾗ: h ην 6. εδωκας pr: t δεδωκας | και εμοι: TH καμοι 7. t εγνωκα h ⊣ εγνων ⊢ | t εδωκας (s. -κες) H§ εδωκας 8. t εδωκες h δεδωκας 11. αυτοι: Th ουτοι | καθως: T add και 19. αγιαζω: T[H] pm εγω 21. t πιστευση 22. t εδωκας 24. ὃ: t ους | δεδωκας sc: th εδωκας

8. 17,25. (16,30.) 9. (14,16.) 10. 16,15. 11. 17,22. 12. 18,9. 13,18. 13. 15,11. 14. 15,18s. 15. (Mt 6,13.) 19. (Hebr 2,11.) 22. 17,11. 24. (12,26. 14,3.)

καταβολῆς κόσμου. 25 *πατὴρ δίκαιε, καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω,*
ἐγὼ δέ σε ἔγνων, καὶ οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας· 26 *καὶ*
ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου καὶ γνωρίσω, ἵνα ἡ ἀγάπη ἣν
ἠγάπησάς με ἐν αὐτοῖς ᾖ κἀγὼ ἐν αὐτοῖς.

XVIII

Terror militum et vulneratio Malchi. Captio Iesu et cognitio apud pontificem. Petri lapsus. Pilatus et rex veritatis. Barabbas.

1 *Ταῦτα εἰπὼν Ἰησοῦς ἐξῆλθεν σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ*
πέραν τοῦ χειμάρρου τοῦ κέδρου, ὅπου ἦν κῆπος, εἰς ὃν εἰσῆλθεν
αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. 2 *ᾔδει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς*
αὐτὸν τὸν τόπον, ὅτι πολλάκις συνήχθη Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν
μαθητῶν αὐτοῦ. 3 *ὁ οὖν Ἰούδας λαβὼν τὴν σπεῖραν καὶ ἐκ τῶν*
ἀρχιερέων καὶ ἐκ τῶν Φαρισαίων ὑπηρέτας ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ
φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὅπλων. 4 *Ἰησοῦς οὖν εἰδὼς πάντα τὰ*
ἐρχόμενα ἐπ' αὐτὸν ἐξῆλθεν καὶ λέγει αὐτοῖς· τίνα ζητεῖτε; 5 *ἀπε-*
κρίθησαν αὐτῷ· Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. λέγει αὐτοῖς Ἰησοῦς·
ἐγώ εἰμι. εἱστήκει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν μετ' αὐ-
τῶν. 6 *ὡς οὖν εἶπεν αὐτοῖς· ἐγώ εἰμι, ἀπῆλθαν εἰς τὰ ὀπίσω*
καὶ ἔπεσαν χαμαί. 7 *πάλιν οὖν αὐτοὺς ἐπηρώτησεν· τίνα ζητεῖτε;*
οἱ δὲ εἶπον· Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. 8 *ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· εἶπον*
ὑμῖν ὅτι ἐγώ εἰμι· εἰ οὖν ἐμὲ ζητεῖτε, ἄφετε τούτους ὑπάγειν.
9 *ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν, ὅτι οὓς δέδωκάς μοι, οὐκ*
ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα. 10 *Σίμων οὖν Πέτρος ἔχων μάχαιραν*
εἵλκυσεν αὐτὴν καὶ ἔπαισεν τὸν τοῦ ἀρχιερέως δοῦλον καὶ ἀπέκο-
ψεν αὐτοῦ τὸ ὠτάριον τὸ δεξιόν· ἦν δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ Μάλχος.
11 *εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ· βάλε τὴν μάχαιραν εἰς τὴν*
θήκην. τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέν μοι ὁ πατήρ, οὐ μὴ πίω αὐτό;
12 *Ἡ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χιλίαρχος καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰου-*
δαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔδησαν αὐτόν, 13 *καὶ ἤγαγον*
πρὸς Ἄνναν πρῶτον· ἦν γὰρ πενθερὸς τοῦ Καϊάφα, ὃς ἦν ἀρχιε-
ρεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου· 14 *ἦν δὲ Καϊάφας ὁ συμβουλεύσας*
τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι συμφέρει ἕνα ἄνθρωπον ἀποθανεῖν ὑπὲρ τοῦ
λαοῦ. 15 *Ἠκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ Σίμων Πέτρος καὶ ἄλλος*
μαθητής. ὁ δὲ μαθητὴς ἐκεῖνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ καὶ
συνεισῆλθεν τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, 16 *ὁ δὲ*

XVIII, 1. TH‡ *των κεδρων* t *του κεδρων* 2. h *μετα τ. μαθητ. αυτ. εκει* 3. *και εκ των φαρισ.*: T[H] om *εκ* 4. *ουν*: T§ *δε* 5. TH om *ιησους* | *ειμι*: h add *ιησους* | H *ιστηκει* 7. TH *επηρωτ. αυτους* | H *ειπαν* 15. T *και* [*ο*] *αλλος* | h *γνωστος ην*

---

25. 16,3. 17,8. 26. 15,9. XVIII, 1ss. Mt 26,36ss. Mc 14,32ss. Lc 22,39ss. 2. (Lc 21,37.) 9. 17,12. 10s. Mt 26,51ss. Mc 14,47. Lc 22,50s. 11. Mt 26,42. 12. Mt 26,57. Mc 14,53. Lc 22,54. 14. 11,50. 15. Mt 26,58. Mc 14,54. Lc 22,54.

*Πέτρος εἱστήκει πρὸς τῇ θύρᾳ ἔξω. ἐξῆλθεν οὖν ὁ μαθητὴς ὁ
ἄλλος ὁ γνωστὸς τοῦ ἀρχιερέως καὶ εἶπεν τῇ θυρωρῷ, καὶ εἰσή-
γαγεν τὸν Πέτρον. 17 λέγει οὖν τῷ Πέτρῳ ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρός·
μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; λέγει ἐκεῖ-
νος· οὐκ εἰμί. 18 εἱστήκεισαν δὲ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ὑπηρέται ἀν-
θρακιὰν πεποιηκότες, ὅτι ψῦχος ἦν, καὶ ἐθερμαίνοντο· ἦν δὲ
καὶ ὁ Πέτρος μετ᾽ αὐτῶν ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος. 19 Ὁ οὖν
ἀρχιερεὺς ἠρώτησεν τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ
περὶ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ. 20 ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς· ἐγὼ παρ-
ρησίᾳ λελάληκα τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν συναγωγῇ
καὶ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου πάντες οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν
κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν. 21 τί με ἐρωτᾷς; ἐρώτησον τοὺς ἀκη-
κοότας τί ἐλάλησα αὐτοῖς· ἴδε οὗτοι οἴδασιν ἃ εἶπον ἐγώ.
22 ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος εἷς παρεστηκὼς τῶν ὑπηρετῶν ἔδωκεν
ῥάπισμα τῷ Ἰησοῦ εἰπών· οὕτως ἀποκρίνῃ τῷ ἀρχιερεῖ; 23 ἀπε-
κρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς· εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ
κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις; 24 ἀπέστειλεν οὖν αὐτὸν ὁ
Ἄννας δεδεμένον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα. 25 Ἦν δὲ Σίμων
Πέτρος ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος. εἶπον οὖν αὐτῷ· μὴ καὶ σὺ
ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶ; ἠρνήσατο ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· οὐκ εἰμί.
26 λέγει εἷς ἐκ τῶν δούλων τοῦ ἀρχιερέως, συγγενὴς ὢν οὗ ἀπέ-
κοψεν Πέτρος τὸ ὠτίον· οὐκ ἐγώ σε εἶδον ἐν τῷ κήπῳ μετ᾽ αὐτοῦ;
27 πάλιν οὖν ἠρνήσατο Πέτρος, καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν.*

*28 Ἄγουσιν οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφα εἰς τὸ πραι-
τώριον· ἦν δὲ πρωΐ· καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον,
ἵνα μὴ μιανθῶσιν ἀλλὰ φάγωσιν τὸ πάσχα. 29 ἐξῆλθεν οὖν ὁ
Πειλᾶτος ἔξω πρὸς αὐτοὺς καὶ φησίν· τίνα κατηγορίαν φέρετε
τοῦ ἀνθρώπου τούτου; 30 ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ· εἰ μὴ
ἦν οὗτος κακὸν ποιῶν, οὐκ ἄν σοι παρεδώκαμεν αὐτόν. 31 εἶπεν
οὖν αὐτοῖς ὁ Πειλᾶτος· λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ κατὰ τὸν νόμον
ὑμῶν κρίνατε. εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν
ἀποκτεῖναι οὐδένα. 32 ἵνα ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ, ὃν εἶπεν
σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν. 33 Εἰσῆλθεν οὖν
εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν ὁ Πειλᾶτος καὶ ἐφώνησεν τὸν Ἰησοῦν
καὶ εἶπεν αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; 34 ἀπεκρίθη
Ἰησοῦς· ἀφ᾽ ἑαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις, ἢ ἄλλοι σοι εἶπον περὶ
ἐμοῦ; 35 ἀπεκρίθη ὁ Πειλᾶτος· μήτι ἐγὼ Ἰουδαῖός εἰμι; τὸ ἔθνος*

16. H *ιστηκει* 18. H *ιστηκεισαν* 22. t *εις των παρεστωτων υπηρετων* 24. T [*ουν*] 29. *του ανθρ.*: T pm *κατα* 31. *ο πειλατος*: TH om *ο* | *κρινατε*: TH add *αυτον* | TH om *ουν* sc 33. TH *παλιν εις το πραιτωρ.* 34. TH *απο σεαυτου* | TH *ειπον σοι*

17. Mt 26,69. Mc 14,69. Lc 22,56. 20. Mt 26,55. 25ss. Mt 26,71ss. Mc 14,70ss. Lc 22,58ss. 28ss. Mt 27,1s. Mc 15,1ss. Lc 23,1ss. 32. 12,33. (Mt 20,19.)

τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν σε ἐμοί· τί ἐποίησας; 36 *ἀπε-
κρίθη Ἰησοῦς· ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου.
εἰ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμή, οἱ ὑπηρέται ἂν οἱ
ἐμοὶ ἠγωνίζοντο, ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ
βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν.* 37 *εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Πειλᾶ-
τος· οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· σὺ λέγεις, ὅτι
βασιλεύς εἰμι. ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα
εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ· πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς
ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς.* 38 *λέγει αὐτῷ ὁ Πειλᾶτος· τί
ἐστιν ἀλήθεια; καὶ τοῦτο εἰπὼν πάλιν ἐξῆλθεν πρὸς τοὺς Ἰου-
δαίους, καὶ λέγει αὐτοῖς· ἐγὼ οὐδεμίαν εὑρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν.*
39 *ἔστιν δὲ συνήθεια ὑμῖν ἵνα ἕνα ἀπολύσω ὑμῖν ἐν τῷ πάσχα·
βούλεσθε οὖν ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων;* 40 *ἐκραύ-
γασαν οὖν πάλιν λέγοντες· μὴ τοῦτον, ἀλλὰ τὸν Βαραββᾶν. ἦν
δὲ ὁ Βαραββᾶς λῃστής.*

XIX

Ecce homo; damnatio, crucifixio. Titulus et Iesu vestes. Mater et Iohannes. Mors. Percussio lateris. Sepultura.

1 *Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πειλᾶτος τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐμαστίγωσεν.*
2 *καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν
αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἱμάτιον πορφυροῦν περιέβαλον αὐτόν,*
3 *καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν καὶ ἔλεγον· χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰου-
δαίων· καὶ ἐδίδοσαν αὐτῷ ῥαπίσματα.* 4 *Ἐξῆλθεν πάλιν ὁ Πει-
λᾶτος ἔξω καὶ λέγει αὐτοῖς· ἴδε ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα γνῶτε
ὅτι αἰτίαν οὐχ εὑρίσκω.* 5 *ἐξῆλθεν οὖν ὁ Ἰησοῦς ἔξω, φορῶν τὸν
ἀκάνθινον στέφανον καὶ τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον. καὶ λέγει αὐ-
τοῖς· ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος.* 6 *ὅτε οὖν ἴδον αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ
οἱ ὑπηρέται, ἐκραύγασαν· σταύρωσον σταύρωσον. λέγει αὐτοῖς
ὁ Πειλᾶτος· λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε· ἐγὼ γὰρ οὐχ
εὑρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν.* 7 *ἀπεκρίθησαν οἱ Ἰουδαῖοι· ἡμεῖς νόμον
ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι υἱὸν θεοῦ
ἑαυτὸν ἐποίησεν.* 8 *Ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πειλᾶτος τοῦτον τὸν
λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη,* 9 *καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν
καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ· πόθεν εἶ σύ; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ
ἔδωκεν αὐτῷ.* 10 *λέγει αὐτῷ ὁ Πειλᾶτος· ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ*

36. *αν*: TH post *ηγων*. 37. H [*ο*] *ιησ.* | *ειμι* (h *ειμι;*): t add [*εγω*] 39. H [*εν*] *τω π.* 40. *παλιν*: T add *παντες* XIX,4. TH§ *Και εξηλθεν* | TH§ *παλιν εξω ο πειλ.* (T *πιλ.*) | TH *οτι ουδεμιαν αιτ. ευρ. εν αυτω* 5. TH [*ο*] *ιησ.* 6. TH *ειδον* | *εκραυγ.*: TH add *λεγοντες* | *σταυρωσον* sc: t add [*αυτον*] 7. *απεκριθ.*: TH add *αυτω* 10. *λεγει*: TH add *ουν*

37. (8,40.47.) 38. 19,4. 39s. Mt 27,15ss. Mc 15,6ss. Lc 23,18ss. XIX,2s. Mt 27,27ss. Mc 15,16ss. 4. 18,38. 6. Mt 27,23. 7. Lev 24,16. Mt 26,63ss. 9. Mt 27,14. Mc 15,5.

οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω ἀπολῦσαί σε καὶ ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί
σε; 11 *ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· οὐκ ἔχεις ἐξουσίαν κατ' ἐμοῦ οὐδεμίαν*
εἰ μὴ ἦν δεδομένον σοι ἄνωθεν· διὰ τοῦτο ὁ παραδούς με σοὶ
μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει. 12 *ἐκ τούτου ὁ Πειλᾶτος ἐζήτει ἀπολῦσαι*
αὐτόν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἐκραύγαζον λέγοντες· ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς,
οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καίσαρος· πᾶς ὁ βασιλέα ἑαυτὸν ποιῶν ἀντι-
λέγει τῷ Καίσαρι. 13 *ὁ οὖν Πειλᾶτος ἀκούσας τῶν λόγων*
τούτων ἤγαγεν ἔξω τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ βήματος εἰς
τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον, Ἑβραϊστὶ δὲ Γαββαθᾶ. 14 *ἦν*
δὲ παρασκευὴ τοῦ πάσχα, ὥρα ἦν ὡς ἕκτη. καὶ λέγει τοῖς
Ἰουδαίοις· ἴδε ὁ βασιλεὺς ὑμῶν. 15 *ἐκραύγασαν οὖν ἐκεῖνοι·*
ἆρον ἆρον, σταύρωσον αὐτόν. λέγει αὐτοῖς ὁ Πειλᾶτος· τὸν
βασιλέα ὑμῶν σταυρώσω; ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς· οὐκ ἔχομεν
βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα. 16 *τότε οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς ἵνα*
σταυρωθῇ.

Παρέλαβον οὖν τὸν Ἰησοῦν, 17 *καὶ βαστάζων ἑαυτῷ τὸν*
σταυρὸν ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου τόπον, ὃ λέγεται
Ἑβραϊστὶ Γολγοθᾶ, 18 *ὅπου αὐτὸν ἐσταύρωσαν, καὶ μετ' αὐτοῦ*
ἄλλους δύο ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ τὸν Ἰησοῦν. 19 *ἔγρα-*
ψεν δὲ καὶ τίτλον ὁ Πειλᾶτος καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· ἦν
δὲ γεγραμμένον· Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.
20 *τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι*
ἐγγὺς ἦν ὁ τόπος τῆς πόλεως ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς· καὶ
ἦν γεγραμμένον Ἑβραϊστί, Ῥωμαϊστί, Ἑλληνιστί. 21 *ἔλεγον οὖν*
τῷ Πειλάτῳ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Ἰουδαίων· μὴ γράφε· ὁ βασιλεὺς
τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπεν· βασιλεύς εἰμι τῶν Ἰου-
δαίων. 22 *ἀπεκρίθη ὁ Πειλᾶτος· ὃ γέγραφα, γέγραφα.*

23 *Οἱ οὖν στρατιῶται, ὅτε ἐσταύρωσαν τὸν Ἰησοῦν, ἔλαβον*
τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐποίησαν τέσσερα μέρη, ἑκάστῳ στρατιώτῃ
μέρος, καὶ τὸν χιτῶνα. ἦν δὲ ὁ χιτὼν ἄραφος, ἐκ τῶν ἄνωθεν
ὑφαντὸς δι' ὅλου. 24 *εἶπαν οὖν πρὸς ἀλλήλους· μὴ σχίσωμεν*
αὐτόν, ἀλλὰ λάχωμεν περὶ αὐτοῦ, τίνος ἔσται. ἵνα ἡ γραφὴ πλη-
ρωθῇ· διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν
μου ἔβαλον κλῆρον. *Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν.*
25 *εἱστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ*

---

10. t *εξουσ. εχω σταυρ. σε κ. εξουσ. εχω απολ. σε* 11. *απεκριθη*: TH add *αυτω* | TH *ουκ ειχες* | T§ *παραδιδους* 12. T§H *εκραυγασαν* 17. TH *αυτω* (H *αὑτω*) | h *γολγοθ* 21. TH *βασιλ. των ιουδ. ειμι* 24. T *ειπον* | *πληρωθη*: T add *η λεγουσα* 25. H *ιστηκεισαν*

---

15. (Lc 23,18.) 16ss. Mt 27,32ss. Mc 15,21ss. Lc 23,26ss. 23s. Mt 27,35. Mc 15,24. Lc 23,34. 24. Ps 22,19. 25. Mt 27,55s.

ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, Μαριὰμ ἡ τοῦ Κλωπᾶ, καὶ Μαριὰμ
ἡ Μαγδαληνή. 26 Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὴν μητέρα καὶ τὸν μαθητὴν
παρεστῶτα ὃν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρί· γύναι, ἴδε ὁ υἱός σου.
27 εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ· ἴδε ἡ μήτηρ σου. καὶ ἀπ᾽ ἐκείνης τῆς
ὥρας ἔλαβεν αὐτὴν ὁ μαθητὴς εἰς τὰ ἴδια. 28 Μετὰ τοῦτο εἰδὼς
ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤδη πάντα τετέλεσται, ἵνα τελειωθῇ ἡ γραφή, λέγει·
διψῶ. 29 σκεῦος ἔκειτο ὄξους μεστόν· σπόγγον οὖν μεστὸν ὄξους
ὑσσώπῳ περιθέντες προσήνεγκαν αὐτοῦ τῷ στόματι. 30 ὅτε οὖν
ἔλαβεν τὸ ὄξος, εἶπεν· τετέλεσται, καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέ-
δωκεν τὸ πνεῦμα.

31 Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν, ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ τοῦ
σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ, ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα
ἐκείνου τοῦ σαββάτου, ἠρώτησαν τὸν Πειλᾶτον ἵνα κατεαγῶσιν
αὐτῶν τὰ σκέλη καὶ ἀρθῶσιν. 32 ἦλθον οὖν οἱ στρατιῶται, καὶ
τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν τὰ σκέλη καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ συνσταυ-
ρωθέντος αὐτῷ· 33 ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐλθόντες ὡς εἶδον ἤδη
αὐτὸν τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ σκέλη, 34 ἀλλ᾽ εἷς τῶν
στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξεν, καὶ ἐξῆλθεν εὐθὺς
αἷμα καὶ ὕδωρ. 35 καὶ ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρηκεν, καὶ ἀληθινὴ
αὐτοῦ ἐστὶν ἡ μαρτυρία, κἀκεῖνος οἶδεν ὅτι ἀληθῆ λέγει, ἵνα καὶ
ὑμεῖς πιστεύητε. 36 ἐγένετο γὰρ ταῦτα ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ·
ὀστοῦν οὐ συντριβήσεται αὐτοῦ. 37 καὶ πάλιν ἑτέρα γραφὴ λέγει·
ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.

38 Μετὰ δὲ ταῦτα ἠρώτησεν τὸν Πειλᾶτον Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ
Ἀριμαθαίας, ὢν μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ κεκρυμμένος δὲ διὰ τὸν
φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐπέτρεψεν
ὁ Πειλᾶτος. ἦλθον οὖν καὶ ἦραν αὐτόν. 39 ἦλθεν δὲ καὶ Νικό-
δημος ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς τὸ πρῶτον, φέρων μῖγμα
σμύρνης καὶ ἀλόης ὡς λίτρας ἑκατόν. 40 ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα
τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἔδησαν αὐτὸ ὀθονίοις μετὰ τῶν ἀρωμάτων, καθὼς
ἔθος ἐστὶν τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν. 41 ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ
ὅπου ἐσταυρώθη κῆπος, καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καινόν, ἐν ᾧ
οὐδέπω οὐδεὶς ἐτέθη· 42 ἐκεῖ οὖν διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν Ἰου-
δαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ μνημεῖον, ἔθηκαν τὸν Ἰησοῦν.

---

25. *μαριαμ* bis: TH *μαρια* 27. TH *ο μαθητ. αυτην* 28. *ειδως ο ιησους*: h *ιησους ειδως* 29. *οξους* sc: TH pm *του* 30. *το οξος*: TH add [*ο*] *ιησους* 31. *εκεινου*: h *εκεινη* 33. t *αυτον ηδη* 34. t *και ευθυς εξηλθεν* 35. TH *και εκεινος* | T§ *πιστευσητε* 38. *ο απο*: TH om *ο* | H *μαθητ.* [*του*] *ιησ.* | TH *ηλθεν ουν και ηρεν το σωμα αυτου* 39. *αυτον*: t *τον ιησουν* | *μιγμα*: H§ *ελιγμα* 41. *ετεθη*: H *ην τεθειμενος*

---

28. Ps 69,22. 29. Mt 27,48. Mc 15,36. Lc 23,36. 30. Mt 27,50. 31. Deut 21,23. Mc 15,42. 35. 21,24. 36. Ex 12,46. Ps 34,21. 37. Zach 12,10. 38ss. Mt 27,57ss. Mc 15,42ss. Lc 23,50ss.

XX

Resurrectio. Petrus et Iohannes. Duo angeli. Iesus et Maria.
Discipuli clausis portis. Thomas. Conclusio.

1 *Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνὴ ἔρχεται
πρωῒ σκοτίας ἔτι οὔσης εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ βλέπει τὸν λίθον
ἠρμένον ἐκ τοῦ μνημείου.* 2 *τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς Σίμωνα
Πέτρον καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς, καὶ
λέγει αὐτοῖς· ἦραν τὸν κύριον ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἴδαμεν
ποῦ ἔθηκαν αὐτόν.* 3 *ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθη-
τής, καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον.* 4 *ἔτρεχον δὲ οἱ δύο ὁμοῦ·
καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμεν τάχιον τοῦ Πέτρου καὶ ἦλθεν
πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον,* 5 *καὶ παρακύψας βλέπει κείμενα τὰ ὀθό-
νια, οὐ μέντοι εἰσῆλθεν.* 6 *ἔρχεται οὖν Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν
αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κεί-
μενα,* 7 *καὶ τὸ σουδάριον, ὃ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ
τῶν ὀθονίων κείμενον ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἕνα τόπον.*
8 *τότε οὖν εἰσῆλθεν καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς
τὸ μνημεῖον, καὶ εἶδεν καὶ ἐπίστευσεν·* 9 *οὐδέπω γὰρ ᾔδεισαν τὴν
γραφήν, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι.* 10 *ἀπῆλθον οὖν
πάλιν πρὸς αὑτοὺς οἱ μαθηταί.* 11 *Μαριὰμ δὲ εἱστήκει πρὸς
τῷ μνημείῳ ἔξω κλαίουσα. ὡς οὖν ἔκλαιεν, παρέκυψεν εἰς τὸ
μνημεῖον,* 12 *καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς καθεζομένους,
ἕνα πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ ἕνα πρὸς τοῖς ποσίν, ὅπου ἔκειτο τὸ
σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.* 13 *λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι· γύναι, τί κλαίεις;
λέγει αὐτοῖς ὅτι ἦραν τὸν κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν
αὐτόν.* 14 *ταῦτα εἰποῦσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ θεωρεῖ τὸν
°Ἰησοῦν ἑστῶτα, καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν.* 15 *λέγει αὐτῇ
Ἰησοῦς· γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἐκείνη δοκοῦσα ὅτι ὁ
κηπουρός ἐστιν, λέγει αὐτῷ· κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν, εἰπέ
μοι ποῦ ἔθηκας αὐτόν, κἀγὼ αὐτὸν ἀρῶ.* 16 *λέγει αὐτῇ Ἰησοῦς·
Μαριάμ. στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ Ἐβραϊστί· Ῥαββουνί, ὃ
λέγεται διδάσκαλε.* 17 *λέγει αὐτῇ Ἰησοῦς· μή μου ἅπτου· οὔπω
γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα· πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελ-
φούς μου καὶ εἰπὲ αὐτοῖς· ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ
πατέρα ὑμῶν καὶ θεόν μου καὶ θεὸν ὑμῶν.* 18 *ἔρχεται Μαριὰμ*

XX,1. TH *μαρια* 4. H *ταχειον* 6. *ουν*: T[t]H add *και* 10. H *αὑτους* 11. TH *μαρια*|H *ιστηκει* 13. *λεγουσιν*: TH pm *και* | Th *αυτοις· οτι* 16. H *ραββουνει* 17. th *μη απτου μου* | *πατερα* pr: t add [*μου*]

XX,1. Mt 28,1ss. Mc 16,1ss. Lc 24,1ss. 14-18. [Mc 16,9s.] 14. (21,4.)

*ἡ Μαγδαληνὴ ἀγγέλλουσα τοῖς μαθηταῖς ὅτι ἑώρακα τὸν κύριον,
καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ.*
*19 Οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ σαββάτων, καὶ
τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ διὰ τὸν φόβον
τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει
αὐτοῖς· εἰρήνη ὑμῖν. 20 καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν τὰς χεῖρας καὶ
τὴν πλευρὰν αὐτοῖς. ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν
κύριον. 21 εἶπεν οὖν αὐτοῖς πάλιν· εἰρήνη ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλ-
κέν με ὁ πατήρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς. 22 καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησεν
καὶ λέγει αὐτοῖς· λάβετε πνεῦμα ἅγιον. 23 ἄν τινων ἀφῆτε τὰς
ἁμαρτίας, ἀφέωνται αὐτοῖς· ἄν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται.*
*24 Θωμᾶς δὲ εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, οὐκ
ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν Ἰησοῦς. 25 ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι
μαθηταί· ἑωράκαμεν τὸν κύριον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἐὰν μὴ ἴδω
ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων καὶ βάλω μου τὸν
δάκτυλον εἰς τὸν τόπον τῶν ἥλων καὶ βάλω μου τὴν χεῖρα εἰς
τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω. 26 Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ
πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν.
ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον
καὶ εἶπεν· εἰρήνη ὑμῖν. 27 εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ· φέρε τὸν δάκτυλόν
σου ὧδε καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου καὶ
βάλε εἰς τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος ἀλλὰ πιστός.
28 ἀπεκρίθη Θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὁ κύριός μου καὶ ὁ θεός
μου. 29 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὅτι ἑώρακάς με, πεπίστευκας·
μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες.*
*30 Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώ-
πιον τῶν μαθητῶν, ἃ οὐκ ἔστιν γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ·
31 ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύητε ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς
ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι
αὐτοῦ.*

XXI

Tertia redivivi manifestatio ad lacum Tiberiados. Petri restitutio;
Iohannes non moriturus. De auctore evangelii.

*1 Μετὰ ταῦτα ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν πάλιν Ἰησοῦς τοῖς μαθη-
ταῖς ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος· ἐφανέρωσεν δὲ οὕτως.
2 ἦσαν ὁμοῦ Σίμων Πέτρος καὶ Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος καὶ*

18. t *εωρακεν* 20. t *εδειξεν [αυτοις] . . πλευρ. αυτου* | *τ. χειρας*: TH pm *και* 21. *αυτοις*: H add [*ο ιησους*] | *πεμπω*: t *αποστελλω* 23. th *τινος* bis | t *αφιενται* h *αφιονται* 25. TH *τ. δακτυλ. μου* | *τοπον*: T§H *τυπον* 29. TH [*ο*] *ιησ.* 30. h *μαθητ. αυτου* 31. T§ *πιστευσητε*

19. Lc 24,36. [Mc 16,14.] 20. [Lc 24,40.] 21. 17,18. 22. (7,39.) 23. Mt 16,19. 18,18. 25. (Ps 22,17.) 29. (4,48. 1 Pe 1,8. Hebr 11,1.) 30. 21,25. 31. (5,24. 1 Io 5,13.)

*Ναθαναὴλ ὁ ἀπὸ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας καὶ οἱ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ
ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο. [3] λέγει αὐτοῖς Σίμων Πέτρος·
ὑπάγω ἁλιεύειν. λέγουσιν αὐτῷ· ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί.
ἐξῆλθον καὶ ἐνέβησαν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ἐπίασαν
οὐδέν. [4] πρωΐας δὲ ἤδη γινομένης ἔστη Ἰησοῦς ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν·
οὐ μέντοι ᾔδεισαν οἱ μαθηταὶ ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν. [5] λέγει οὖν αὐ-
τοῖς Ἰησοῦς· παιδία, μή τι προσφάγιον ἔχετε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ·
οὔ. [6] λέγει αὐτοῖς· βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου τὸ
δίκτυον, καὶ εὑρήσετε. ἔβαλον οὖν, καὶ οὐκέτι αὐτὸ ἑλκύσαι ἴσχυον
ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἰχθύων. [7] λέγει οὖν ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος ὃν
ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ· ὁ κύριός ἐστιν. Σίμων οὖν Πέτρος,
ἀκούσας ὅτι ὁ κύριός ἐστιν, τὸν ἐπενδύτην διεζώσατο, ἦν γὰρ
γυμνός, καὶ ἔβαλεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν· [8] οἱ δὲ ἄλλοι μαθη-
ταὶ τῷ πλοιαρίῳ ἦλθον, οὐ γὰρ ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς ἀλλὰ
ὡς ἀπὸ πηχῶν διακοσίων, σύροντες τὸ δίκτυον τῶν ἰχθύων.
[9] ὡς οὖν ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν, βλέπουσιν ἀνθρακιὰν κειμένην
καὶ ὀψάριον ἐπικείμενον καὶ ἄρτον. [10] λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·
ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψαρίων ὧν ἐπιάσατε νῦν. [11] ἀνέβη Σίμων
Πέτρος καὶ εἵλκυσεν τὸ δίκτυον εἰς τὴν γῆν μεστὸν ἰχθύων μεγά-
λων ἑκατὸν πεντήκοντα τριῶν· καὶ τοσούτων ὄντων οὐκ ἐσχίσθη
τὸ δίκτυον. [12] λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· δεῦτε ἀριστήσατε. οὐδεὶς
δὲ ἐτόλμα τῶν μαθητῶν ἐξετάσαι αὐτόν· σὺ τίς εἶ; εἰδότες ὅτι
ὁ κύριός ἐστιν. [13] ἔρχεται Ἰησοῦς καὶ λαμβάνει τὸν ἄρτον καὶ
δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀψάριον ὁμοίως. [14] τοῦτο ἤδη τρίτον
ἐφανερώθη Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν.*

*[15] Ὅτε οὖν ἠρίστησαν, λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς·
Σίμων Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με πλέον τούτων; λέγει αὐτῷ· ναὶ κύριε,
σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ· βόσκε τὰ ἀρνία μου. [16] λέγει
αὐτῷ πάλιν δεύτερον· Σίμων Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με; λέγει αὐτῷ·
ναὶ κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ· ποίμαινε τὰ προ-
βάτιά μου. [17] λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον· Σίμων Ἰωάννου, φιλεῖς με;
ἐλυπήθη ὁ Πέτρος ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον· φιλεῖς με; καὶ λέγει
αὐτῷ· κύριε, πάντα σὺ οἶδας, σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε. λέγει
αὐτῷ· βόσκε τὰ προβάτιά μου. [18] ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ὅτε ἦς
νεώτερος, ἐζώννυες σεαυτὸν καὶ περιεπάτεις ὅπου ἤθελες· ὅταν
δὲ γηράσῃς, ἐκτενεῖς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος σε ζώσει καὶ*

---

2. *του ζεβ.*: t *υιοι ζεβ.* 3. H *εξηλθαν* 4. t *γενομενης* | *επι*: T§H§ *εις* | *ηδεισαν*: t *εγνωσαν* 5. T [*ο*] *ιησους* 6. *λεγει*: TH *ο δε ειπεν* 10. TH [*ο*] *ιησ.* 11. *ανεβη*: T[t]H add *ουν* | t *μεγαλ. ιχθυ.* 12. TH [*ο*] *ιησ.* | [T]H om *δε* 16. T§h *προβατα* 17. *λεγει* sc: T§H *ειπεν* | *αυτω* qu: [T]H add *ιησους* | h *προβατα* 18. T§H *ζωσει σε*

---

4. (20,14.) 7. 13,23. 19,26. 20,2. 14. 20,19.26. 17. (16,30.)

οἴσει ὅπου οὐ θέλεις. 19 τοῦτο δὲ εἶπεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ
δοξάσει τὸν θεόν. καὶ τοῦτο εἰπὼν λέγει αὐτῷ· ἀκολούθει μοι.
20 ἐπιστραφεὶς ὁ Πέτρος βλέπει τὸν μαθητὴν ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς
ἀκολουθοῦντα, ὃς καὶ ἀνέπεσεν ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ στῆθος αὐ-
τοῦ καὶ εἶπεν· κύριε, τίς ἐστιν ὁ παραδιδούς σε; 21 τοῦτον οὖν
ἰδὼν ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ· κύριε, οὗτος δὲ τί; 22 λέγει
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ;
σύ μοι ἀκολούθει. 23 ἐξῆλθεν οὖν οὗτος ὁ λόγος εἰς τοὺς ἀδελ-
φοὺς ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει· καὶ οὐκ εἶπεν αὐτῷ
ὁ Ἰησοῦς ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει, ἀλλ᾽· ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως
ἔρχομαι.
24 Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων καὶ
γράψας ταῦτα, καὶ οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς αὐτοῦ ἡ μαρτυρία ἐστίν.

ΠΡΑΞΕΙΣ

I

Iesu redivivi mandata et in caelum reditus. Apostoli. Petro suasore Iudae suffectus Matthias.

1 Τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην περὶ πάντων, ὦ Θεόφιλε,
ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν, 2 ἄχρι ἧς ἡμέρας
ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις διὰ πνεύματος ἁγίου οὓς ἐξελέξατο
ἀνελήμφθη· 3 οἷς καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν
αὐτὸν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις, δι᾽ ἡμερῶν τεσσεράκοντα ὀπτανό-
μενος αὐτοῖς καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ· 4 καὶ
συναλιζόμενος παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρί-
ζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς ἣν ἠκούσατέ
μου· 5 ὅτι Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ ἐν πνεύματι
βαπτισθήσεσθε ἁγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας. 6 οἱ μὲν
οὖν συνελθόντες ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες· κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ
τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραήλ; 7 εἶπεν πρὸς
αὐτούς· οὐχ ὑμῶν ἐστὶν γνῶναι χρόνους ἢ καιροὺς οὓς ὁ πατὴρ

---

23. *και ουκ ειπεν*: T§H *ουκ ειπεν δε* | *ερχομαι*: TH add *τι προς σε* 24. h *ο και μαρτ.* | TH *και ο γραψ.* h [*ο*] *και γραψ.* 25. TH *εστιν δε και αλλα πολλα α εποιησεν ο ιησους, ατινα εαν γραφηται καθ εν, ουδ αυτον οιμαι τον κοσμον χωρησειν τα γραφομενα βιβλια* | T subscr. *κατα ιωανην*
Inscr. TH *πραξεις αποστολων*
I,1. *ο ιησους*: TH om *ο*

---

19. 12,33. 13,36. 2 Pe 1,14. 20. 21,7. 13,23ss. 24. 19,35. 3 Io 12. [25. 20,30.]
I,1. Lc 1,1ss. 4. Lc 24,49. Io 16,7. 5. Mt 3,11s. Mc 1,7s. Lc 3,16s.

ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ, 8 *ἀλλὰ λήμψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος*
τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ᾽ ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθέ μου μάρτυρες ἔν τε
Ἰερουσαλὴμ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρίᾳ καὶ ἕως ἐσχά-
του τῆς γῆς. 9 *καὶ ταῦτα εἰπὼν βλεπόντων αὐτῶν ἐπήρθη, καὶ*
νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. 10 *καὶ ὡς*
ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν οὐρανὸν πορευομένου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ
ἄνδρες δύο παρειστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθήσεσι λευκαῖς, 11 *οἳ καὶ*
εἶπαν· ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἑστήκατε βλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν;
οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναλημφθεὶς ἀφ᾽ ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οὕτως
ἐλεύσεται ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐ-
ρανόν.

12 *Τότε ὑπέστρεψαν εἰς Ἰερουσαλὴμ ἀπὸ ὄρους τοῦ καλου-*
μένου ἐλαιῶνος, ὅ ἐστιν ἐγγὺς Ἰερουσαλὴμ σαββάτου ἔχον ὁδόν.
13 *καὶ ὅτε εἰσῆλθον, εἰς τὸ ὑπερῷον ἀνέβησαν οὗ ἦσαν κατα-*
μένοντες, ὅ τε Πέτρος καὶ Ἰωάννης καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἀνδρέας,
Φίλιππος καὶ Θωμᾶς, Βαρθολομαῖος καὶ Μαθθαῖος, Ἰάκωβος
Ἁλφαίου καὶ Σίμων ὁ ζηλωτὴς καὶ Ἰούδας Ἰακώβου. 14 *οὗτοι*
πάντες ἦσαν προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν τῇ προσευχῇ σὺν
γυναιξὶν καὶ Μαριὰμ τῇ μητρὶ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς
αὐτοῦ.

15 *Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἀναστὰς Πέτρος ἐν μέσῳ τῶν*
ἀδελφῶν εἶπεν· ἦν τε ὄχλος ὀνομάτων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὡσεὶ ἑκατὸν
εἴκοσι· 16 *ἄνδρες ἀδελφοί, ἔδει πληρωθῆναι τὴν γραφὴν ἣν προ-*
εῖπεν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ στόματος Δαυεὶδ περὶ Ἰούδα τοῦ
γενομένου ὁδηγοῦ τοῖς συλλαβοῦσιν Ἰησοῦν, 17 *ὅτι κατηριθμημένος*
ἦν ἐν ἡμῖν καὶ ἔλαχεν τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης. 18 *οὗτος*
μὲν οὖν ἐκτήσατο χωρίον ἐκ μισθοῦ τῆς ἀδικίας, καὶ πρηνὴς
γενόμενος ἐλάκησεν μέσος, καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ·
19 *ὃ καὶ γνωστὸν ἐγένετο πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν Ἰερουσαλήμ, ὥστε*
κληθῆναι τὸ χωρίον ἐκεῖνο τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ αὐτῶν Ἀχελδαμάχ,
τοῦτ᾽ ἔστιν χωρίον αἵματος. 20 *γέγραπται γὰρ ἐν βίβλῳ ψαλμῶν·*
γενηθήτω ἡ ἔπαυλις αὐτοῦ ἔρημος καὶ μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν ἐν
αὐτῇ, καί· τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λαβέτω ἕτερος. 21 *δεῖ οὖν τῶν*
συνελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν ἐν παντὶ χρόνῳ ᾧ εἰσῆλθεν καὶ ἐξῆλθεν
ἐφ᾽ ἡμᾶς ὁ κύριος Ἰησοῦς, 22 *ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος*
Ἰωάννου ἄχρι τῆς ἡμέρας ἧς ἀνελήμφθη ἀφ᾽ ἡμῶν, μάρτυρα τῆς
ἀναστάσεως αὐτοῦ σὺν ἡμῖν γενέσθαι ἕνα τούτων. 23 *Καὶ ἔστησαν*

---

8. TH *και* [*εν*] *παση* | T *σαμαρεια* 10. H *παριστηκεισαν* 14. H [*του*] *ιησ.* | *τοις αδελφοις*: [T]H pm *συν* 15. *ωσει*: TH *ως* | T *εικοσιν* 17-19. H *ταυτης.* — *Ουτος . . . χωρ. αιματος.* — 19. *ο και*: TH om *ο* | [T]H om *ιδια* | H *ἀκελδαμαχ* 22. *αχρι*: TH *εως*

---

9. [Mc 16,19.] Lc 24,51. 13. Mt 10,2-4. Mc 3,16-19. Lc 6,14-16. 18. Mt 27,5ss. 20. Ps 69,26. 109,8.

δύο, Ἰωσὴφ τὸν καλούμενον Βαρσαββᾶν, ὃς ἐπεκλήθη Ἰοῦστος,
καὶ Μαθθίαν. 24 καὶ προσευξάμενοι εἶπαν· σὺ κύριε καρδιο-
γνῶστα πάντων, ἀνάδειξον ὃν ἐξελέξω ἐκ τούτων τῶν δύο ἕνα
25 λαβεῖν τὸν τόπον τῆς διακονίας ταύτης καὶ ἀποστολῆς, ἀφ' ἧς
παρέβη Ἰούδας πορευθῆναι εἰς τὸν τόπον τὸν ἴδιον. 26 καὶ
ἔδωκαν κλήρους αὐτοῖς, καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ Μαθθίαν, καὶ
συνκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἕνδεκα ἀποστόλων.

II

Effusio spiritus sancti. Linguarum donum. Petri oratio de vaticiniis Iohelis et Davidis. Tria milia ad Christum convertuntur. Credentium communio.

1 Καὶ ἐν τῷ συνπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς ἦσαν
πάντες ὁμοῦ ἐπὶ τὸ αὐτό. 2 καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
ἦχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν
οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι, 3 καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι
γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός, καὶ ἐκάθισεν ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν, 4 καὶ
ἐπλήσθησαν πάντες πνεύματος ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέραις
γλώσσαις καθὼς τὸ πνεῦμα ἐδίδου ἀποφθέγγεσθαι αὐτοῖς. 5 Ἦσαν
δὲ εἰς Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, ἄνδρες εὐλαβεῖς ἀπὸ
παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν· 6 γενομένης δὲ τῆς φωνῆς
ταύτης συνῆλθεν τὸ πλῆθος καὶ συνεχύθη, ὅτι ἤκουον εἷς ἕκαστος
τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν. 7 ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ
ἐθαύμαζον λέγοντες· οὐχ ἰδοὺ ἅπαντες οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες
Γαλιλαῖοι; 8 καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ
ἡμῶν ἐν ᾗ ἐγεννήθημεν, 9 Πάρθοι καὶ Μῆδοι καὶ Ἐλαμεῖται,
καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππα-
δοκίαν, Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν, 10 Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν,
Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην, καὶ οἱ
ἐπιδημοῦντες Ῥωμαῖοι, Ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι, 11 Κρῆτες
καὶ Ἄραβες, ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσσαις
τὰ μεγαλεῖα τοῦ θεοῦ; 12 ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ διηποροῦντο,
ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες· τί θέλει τοῦτο εἶναι; 13 ἕτεροι δὲ
διαχλευάζοντες ἔλεγον ὅτι γλεύκους μεμεστωμένοι εἰσίν.
14 Σταθεὶς δὲ ὁ Πέτρος σὺν τοῖς ἕνδεκα ἐπῆρεν τὴν φωνὴν
αὐτοῦ καὶ ἀπεφθέγξατο αὐτοῖς· ἄνδρες Ἰουδαῖοι καὶ οἱ κατοι-

---

26. T συγκατεψηφ. II,1. T συμπληρ. 5. εις: TH^S εν 6. H ηκουσεν 7. [T]H om παντες | TH^S ουχι | απαντες: TH παντες 8. H εγεννηθημεν; 9. T ελαμιται 11. H θεου.

---

25. 1,17. II,1. Deut 16,9s. 4. 10,46. 19,6. 1 Cor 12-14. [Mc 16,17.] 5. (10,35. 13,26.)

κοῦντες Ἰερουσαλὴμ πάντες, τοῦτο ὑμῖν γνωστὸν ἔστω, καὶ ἐνωτί-
σασθε τὰ ῥήματά μου. [15] οὐ γὰρ ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε οὗτοι
μεθύουσιν, ἔστιν γὰρ ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας, [16] ἀλλὰ τοῦτό ἐστιν
τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ προφήτου Ἰωήλ· [17] καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχά-
ταις ἡμέραις, λέγει ὁ θεός, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ
πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες
ὑμῶν, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται, καὶ οἱ πρεσβύτεροι
ὑμῶν ἐνυπνίοις ἐνυπνιασθήσονται· [18] καίγε ἐπὶ τοὺς δούλους μου
καὶ ἐπὶ τὰς δούλας μου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ
πνεύματός μου, καὶ προφητεύσουσιν. [19] καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ
οὐρανῷ ἄνω καὶ σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, αἷμα καὶ πῦρ καὶ
ἀτμίδα καπνοῦ. [20] ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος καὶ ἡ
σελήνη εἰς αἷμα, πρὶν ἐλθεῖν ἡμέραν κυρίου τὴν μεγάλην. [21] καὶ
ἔσται πᾶς ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα κυρίου σωθήσεται.
[22] Ἄνδρες Ἰσραηλεῖται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους· Ἰησοῦν
τὸν Ναζωραῖον, ἄνδρα ἀποδεδειγμένον ἀπὸ τοῦ θεοῦ εἰς ὑμᾶς
δυνάμεσι καὶ τέρασι καὶ σημείοις, οἷς ἐποίησεν δι' αὐτοῦ ὁ θεὸς
ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς αὐτοὶ οἴδατε, [23] τοῦτον τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ
καὶ προγνώσει τοῦ θεοῦ ἔκδοτον διὰ χειρὸς ἀνόμων προσπήξαντες
ἀνείλατε, [24] ὃν ὁ θεὸς ἀνέστησεν λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου,
καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ. [25] Δαυεὶδ
γὰρ λέγει εἰς αὐτόν· προορώμην τὸν κύριόν μου ἐνώπιόν μου
διαπαντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστίν, ἵνα μὴ σαλευθῶ. [26] διὰ
τοῦτο ηὐφράνθη μου ἡ καρδία καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου,
ἔτι δὲ καὶ ἡ σάρξ μου κατασκηνώσει ἐφ' ἐλπίδι, [27] ὅτι οὐκ ἐνκα-
ταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ᾅδην οὐδὲ δώσεις τὸν ὅσιόν σου
ἰδεῖν διαφθοράν. [28] ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς, πληρώσεις με
εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου. [29] Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐξὸν
εἰπεῖν μετὰ παρρησίας πρὸς ὑμᾶς περὶ τοῦ πατριάρχου Δαυείδ,
ὅτι καὶ ἐτελεύτησεν καὶ ἐτάφη, καὶ τὸ μνῆμα αὐτοῦ ἔστιν ἐν
ἡμῖν ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης. [30] προφήτης οὖν ὑπάρχων καὶ
εἰδὼς ὅτι ὅρκῳ ὤμοσεν αὐτῷ ὁ θεὸς ἐκ καρποῦ τῆς ὀσφύος αὐ-
τοῦ καθίσαι ἐπὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ, [31] προϊδὼν ἐλάλησεν περὶ τῆς
ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ὅτι οὔτε ἐνκατελείφθη εἰς ᾅδην οὔτε

20. *πριν*: h add *η* | *μεγαλην*: TH add *και επιφανη* 21. *αν*: TH *εαν* 22. T *ισραηλιται* 24. *θανατου*: t *αδου* 25. TH om *μου* pr 26. TH *επ ἐλπ.* 27. T *εγκαταλειψεις* 31. T *εγκατελειφθη* | T *εις αδου*

15. (1 Thess 5,7.) 17-21. Ioel 3,1-5. (2,28-32.) 21. Rom 10,13. 22. 10,38. 25-28. Ps 16,8-11. 27. 13,35. 30. Ps 89,4s. 132,11. 31. 2,27.

ἡ σὰρξ αὐτοῦ εἶδεν διαφθοράν. 32 *τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ἀνέστησεν*
ὁ θεός, οὗ πάντες ἡμεῖς ἐσμὲν μάρτυρες. 33 *τῇ δεξιᾷ οὖν τοῦ*
θεοῦ ὑψωθεὶς τήν τε ἐπαγγελίαν τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου λαβὼν
παρὰ τοῦ πατρὸς ἐξέχεεν τοῦτο ὃ ὑμεῖς καὶ βλέπετε καὶ ἀκούετε.
34 *οὐ γὰρ Δαυεὶδ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανούς, λέγει δὲ αὐτός·* εἶπεν
κύριος τῷ κυρίῳ μου· κάθου ἐκ δεξιῶν μου, 35 ἕως ἂν θῶ τοὺς
ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. 36 *ἀσφαλῶς οὖν γινω-*
σκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ ὅτι καὶ κύριον αὐτὸν καὶ Χριστὸν
ἐποίησεν ὁ θεός, τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε.
37 *Ἀκούσαντες δὲ κατενύγησαν τὴν καρδίαν, εἶπόν τε πρὸς*
τὸν Πέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀποστόλους· τί ποιήσωμεν, ἄνδρες
ἀδελφοί; 38 *Πέτρος δὲ πρὸς αὐτούς· μετανοήσατε, φησίν, καὶ*
βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς
ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν, καὶ λήμψεσθε τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου
πνεύματος. 39 *ὑμῖν γάρ ἐστιν ἡ ἐπαγγελία καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν*
καὶ πᾶσιν τοῖς εἰς μακράν, ὅσους ἂν προσκαλέσηται κύριος ὁ
θεὸς ἡμῶν. 40 *ἑτέροις τε λόγοις πλείοσιν διεμαρτύρατο, καὶ*
παρεκάλει αὐτοὺς λέγων· σώθητε ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῆς σκολιᾶς
ταύτης. 41 *οἱ μὲν οὖν ἀποδεξάμενοι τὸν λόγον αὐτοῦ ἐβαπτίσθη-*
σαν, καὶ προσετέθησαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχαὶ ὡσεὶ τρισχίλιαι·
42 *ἦσαν δὲ προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν ἀποστόλων καὶ τῇ*
κοινωνίᾳ, τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου καὶ ταῖς προσευχαῖς.
43 *Ἐγίνετο δὲ πάσῃ ψυχῇ φόβος· πολλὰ δὲ τέρατα καὶ σημεῖα*
διὰ τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο ἐν Ἰερουσαλήμ, φόβος τε ἦν μέγας
ἐπὶ πάντας. 44 *καὶ πάντες δὲ οἱ πιστεύσαντες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ*
καὶ εἶχον ἅπαντα κοινά, 45 *καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις*
ἐπίπρασκον καὶ διεμέριζον αὐτὰ πᾶσιν, καθότι ἄν τις χρείαν
εἶχεν· 46 *καθ᾽ ἡμέραν τε προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ*
ἱερῷ, κλῶντές τε κατ᾽ οἶκον ἄρτον, μετελάμβανον τροφῆς ἐν
ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας, 47 *αἰνοῦντες τὸν θεὸν καὶ*
ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν. ὁ δὲ κύριος προσετίθει τοὺς
σωζομένους καθ᾽ ἡμέραν ἐπὶ τὸ αὐτό.

---

33. T•[H] om *και* pr 36. T§ *ο θεος εποιησεν* 37. H *ειπαν* 38. TH om *φησιν* | *επι*: TH *εν* 42. h *αρτου*, 43. *δε* sc: T§ *τε* | t *εγιν. δια των αποστολ.* | TH om *εν ιερουσαλημ, φοβος τε ην μεγας επι παντας* 44. TH om *και* pr | T *πιστευοντες* | H§ om *ησαν* et *και* sc

---

32. 3,15. 5,30. 10,39s. 34s. Ps 110,1. Mt 22,44. Mc 12,36. Lc 20,42s. Hebr 1,13. 35. 1 Cor 15,25. 37. (Lc 3,10.12.14.) 39. Is 57,19. Eph 2,13.17. Ioel 3,5. (2,32.) 40. (Phil 2,15.) 44s. 4,32ss. 47. 5,14.

III

Petrus sanat mendicum claudum et cohortatur stupentem populum ad poenitentiam ac fidem.

1 Πέτρος δὲ καὶ Ἰωάννης ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερὸν ἐπὶ τὴν
ὥραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐνάτην. 2 καί τις ἀνὴρ χωλὸς ἐκ κοι-
λίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων ἐβαστάζετο, ὃν ἐτίθουν καθ᾽ ἡμέραν
πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ τὴν λεγομένην ὡραίαν τοῦ αἰτεῖν ἐλεη-
μοσύνην παρὰ τῶν εἰσπορευομένων εἰς τὸ ἱερόν· 3 ὃς ἰδὼν Πέτρον
καὶ Ἰωάννην μέλλοντας εἰσιέναι εἰς τὸ ἱερὸν ἠρώτα ἐλεημοσύνην
λαβεῖν. 4 ἀτενίσας δὲ Πέτρος εἰς αὐτὸν σὺν τῷ Ἰωάννῃ εἶπεν·
βλέψον εἰς ἡμᾶς. 5 ὁ δὲ ἐπεῖχεν αὐτοῖς προσδοκῶν τι παρ᾽ αὐ-
τῶν λαβεῖν. 6 εἶπεν δὲ Πέτρος· ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει
μοι· ὃ δὲ ἔχω, τοῦτό σοι δίδωμι· ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ
τοῦ Ναζωραίου περιπάτει. 7 καὶ πιάσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς χειρὸς
ἤγειρεν αὐτόν· παραχρῆμα δὲ ἐστερεώθησαν αἱ βάσεις αὐτοῦ καὶ
τὰ σφυδρά, 8 καὶ ἐξαλλόμενος ἔστη, καὶ περιεπάτει, καὶ εἰσῆλθεν
σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερὸν περιπατῶν καὶ ἁλλόμενος καὶ αἰνῶν τὸν
θεόν. 9 καὶ εἶδεν πᾶς ὁ λαὸς αὐτὸν περιπατοῦντα καὶ αἰνοῦντα
τὸν θεόν· 10 ἐπεγίνωσκον δὲ αὐτόν, ὅτι αὐτὸς ἦν ὁ πρὸς τὴν
ἐλεημοσύνην καθήμενος ἐπὶ τῇ ὡραίᾳ πύλῃ τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἐπλή-
σθησαν θάμβους καὶ ἐκστάσεως ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι αὐτῷ.

11 Κρατοῦντος δὲ αὐτοῦ τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰωάννην συνέ-
δραμεν πᾶς ὁ λαὸς πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τῇ στοᾷ τῇ καλουμένῃ Σολο-
μῶντος ἔκθαμβοι. 12 ἰδὼν δὲ ὁ Πέτρος ἀπεκρίνατο πρὸς τὸν
λαόν· ἄνδρες Ἰσραηλεῖται, τί θαυμάζετε ἐπὶ τούτῳ, ἢ ἡμῖν τί
ἀτενίζετε ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσιν τοῦ περιπατεῖν
αὐτόν; 13 ὁ θεὸς Ἀβραὰμ καὶ ὁ θεὸς Ἰσαὰκ καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ,
ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ἐδόξασεν τὸν παῖδα αὐτοῦ Ἰησοῦν, ὃν
ὑμεῖς μὲν παρεδώκατε καὶ ἠρνήσασθε κατὰ πρόσωπον Πειλάτου,
κρίναντος ἐκείνου ἀπολύειν· 14 ὑμεῖς δὲ τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον
ἠρνήσασθε, καὶ ἠτήσασθε ἄνδρα φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν, 15 τὸν
δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτείνατε, ὃν ὁ θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν,
οὗ ἡμεῖς μάρτυρές ἐσμεν. 16 καὶ ἐπὶ τῇ πίστει τοῦ ὀνόματος αὐ-
τοῦ τοῦτον, ὃν θεωρεῖτε καὶ οἴδατε, ἐστερέωσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ,
καὶ ἡ πίστις ἡ δι᾽ αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὁλοκληρίαν ταύτην

III,6. *περιπατει*: T§ pm [*εγειρε και*] 7. T *σφυρα* 10. *αυτος*: TH *ουτος* 11. T *σολομωνος* 12. T *ισραηλιται* 13. TH om *ο θεος* sc et tr | *ηρνησασθε*: T add [*αυτον*] 16. H om *επι*

III,2. (14,8.) 4. (13,9. 14,9.) 6. (4,10. 9,34. 14,10.) 8. (Is 35,6.) 11. 5,12. 13. Ex 3,6. Mt 22,32. Mc 12,26. Lc 20,37. 15. 5,31. 4,10.

ἀπέναντι πάντων ὑμῶν. 17 καὶ νῦν, ἀδελφοί, οἶδα ὅτι κατὰ
ἄγνοιαν ἐπράξατε, ὥσπερ καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν· 18 ὁ δὲ θεὸς ἃ
προκατήγγειλεν διὰ στόματος πάντων τῶν προφητῶν, παθεῖν
τὸν Χριστὸν αὐτοῦ, ἐπλήρωσεν οὕτως. 19 μετανοήσατε οὖν καὶ
ἐπιστρέψατε πρὸς τὸ ἐξαλειφθῆναι ὑμῶν τὰς ἁμαρτίας, 20 ὅπως
ἂν ἔλθωσιν καιροὶ ἀναψύξεως ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου καὶ
ἀποστείλῃ τὸν προκεχειρισμένον ὑμῖν Χριστὸν Ἰησοῦν, 21 ὃν δεῖ
οὐρανὸν μὲν δέξασθαι ἄχρι χρόνων ἀποκαταστάσεως πάντων ὧν
ἐλάλησεν ὁ θεὸς διὰ στόματος τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος αὐτοῦ
προφητῶν. 22 Μωϋσῆς μὲν εἶπεν ὅτι προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει
κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ· αὐτοῦ ἀκού-
σεσθε κατὰ πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃ πρὸς ὑμᾶς. 23 ἔσται δὲ πᾶσα
ψυχὴ ἥτις ἐὰν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου ἐκείνου ἐξολεθρευ-
θήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ. 24 καὶ πάντες δὲ οἱ προφῆται ἀπὸ Σαμουὴλ
καὶ τῶν καθεξῆς ὅσοι ἐλάλησαν, καὶ κατήγγειλαν τὰς ἡμέρας
ταύτας. 25 ὑμεῖς ἐστὲ οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν καὶ τῆς διαθήκης ἧς
διέθετο ὁ θεὸς πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, λέγων πρὸς Ἀβραάμ·
καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου ἐνευλογηθήσονται πᾶσαι αἱ πατριαὶ
τῆς γῆς. 26 ὑμῖν πρῶτον ἀναστήσας ὁ θεὸς τὸν παῖδα αὐτοῦ
ἀπέστειλεν αὐτὸν εὐλογοῦντα ὑμᾶς ἐν τῷ ἀποστρέφειν ἕκαστον
ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν.

IV

Petrus et Iohannes capti coram synedrio. Dimittuntur cum interdicto. Supplicatio apostolorum. Communio bonorum; Barnabae liberalitas.

1 Λαλούντων δὲ αὐτῶν πρὸς τὸν λαόν, ἐπέστησαν αὐτοῖς οἱ
ἱερεῖς καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι, 2 διαπο-
νούμενοι διὰ τὸ διδάσκειν αὐτοὺς τὸν λαὸν καὶ καταγγέλλειν ἐν
τῷ Ἰησοῦ τὴν ἀνάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν, 3 καὶ ἐπέβαλον αὐτοῖς
τὰς χεῖρας καὶ ἔθεντο εἰς τήρησιν εἰς τὴν αὔριον· ἦν γὰρ ἑσπέρα
ἤδη. 4 πολλοὶ δὲ τῶν ἀκουσάντων τὸν λόγον ἐπίστευσαν, καὶ
ἐγενήθη ἀριθμὸς τῶν ἀνδρῶν χιλιάδες πέντε.

5 Ἐγένετο δὲ ἐπὶ τὴν αὔριον συναχθῆναι αὐτῶν τοὺς ἄρχον-
τας καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς γραμματεῖς εἰς Ἱερουσαλήμ,
6 καὶ Ἄννας ὁ ἀρχιερεὺς καὶ Καϊάφας καὶ Ἰωάννης καὶ Ἀλέ-

19. προς: T εις | H εξαλιφθηναι 20. t ιησ. χριστ. 22. ημων: T υμων H om 23. εαν: TH αν 25. t H ο θεος διεθετο | ημων: T§H§ υμων | H ευλογηθησονται 26. T§ ο θεος αναστησ. | H πονηρ. [υμων] IV,1. H§ αρχιερεις 4. T [ο] αριθμος | χιλιαδες: [T] H pm ως 5. εις: TH εν

21. (Lc 1,70.) 22s. Deut 18,15.18s. 23. (Gen 17,14.) 25. Gen 12,3. 22,18. Gal 3,8. IV,3. 5,18.

ξανδρος καὶ ὅσοι ἦσαν ἐκ γένους ἀρχιερατικοῦ, 7 καὶ στήσαντες
αὐτοὺς ἐν τῷ μέσῳ ἐπυνθάνοντο· ἐν ποίᾳ δυνάμει ἢ ἐν ποίῳ
ὀνόματι τοῦτο ἐποιήσατε ὑμεῖς; 8 τότε Πέτρος πλησθεὶς πνεύμα-
τος ἁγίου εἶπεν πρὸς αὐτούς· ἄρχοντες τοῦ λαοῦ καὶ πρεσβύ-
τεροι, 9 εἰ ἡμεῖς σήμερον ἀνακρινόμεθα ἐπὶ εὐεργεσίᾳ ἀνθρώπου
ἀσθενοῦς, ἐν τίνι οὗτος σέσωται, 10 γνωστὸν ἔστω πᾶσιν ὑμῖν καὶ
παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραήλ, ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ
Ναζωραίου, ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε, ὃν ὁ θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν,
ἐν τούτῳ οὗτος παρέστηκεν ἐνώπιον ὑμῶν ὑγιής. 11 οὗτός ἐστιν
ὁ λίθος ὁ ἐξουθενηθεὶς ὑφ᾽ ὑμῶν τῶν οἰκοδόμων, ὁ γενόμενος
εἰς κεφαλὴν γωνίας. 12 καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία·
οὐδὲ γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὸ δεδομένον ἐν
ἀνθρώποις ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς. 13 Θεωροῦντες δὲ τὴν τοῦ
Πέτρου παρρησίαν καὶ Ἰωάννου, καὶ καταλαβόμενοι ὅτι ἄνθρωποι
ἀγράμματοί εἰσιν καὶ ἰδιῶται, ἐθαύμαζον, ἐπεγίνωσκόν τε αὐτοὺς
ὅτι σὺν τῷ Ἰησοῦ ἦσαν, 14 τόν τε ἄνθρωπον βλέποντες σὺν αὐτοῖς
ἑστῶτα τὸν τεθεραπευμένον, οὐδὲν εἶχον ἀντειπεῖν. 15 κελεύσαν-
τες δὲ αὐτοὺς ἔξω τοῦ συνεδρίου ἀπελθεῖν, συνέβαλλον πρὸς
ἀλλήλους 16 λέγοντες· τί ποιήσωμεν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις; ὅτι
μὲν γὰρ γνωστὸν σημεῖον γέγονεν δι᾽ αὐτῶν, πᾶσιν τοῖς κατοι-
κοῦσιν Ἰερουσαλὴμ φανερόν, καὶ οὐ δυνάμεθα ἀρνεῖσθαι· 17 ἀλλ᾽
ἵνα μὴ ἐπὶ πλεῖον διανεμηθῇ εἰς τὸν λαόν, ἀπειλησώμεθα αὐτοῖς
μηκέτι λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ μηδενὶ ἀνθρώπων. 18 καὶ
καλέσαντες αὐτοὺς παρήγγειλαν καθόλου μὴ φθέγγεσθαι μηδὲ
διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ. 19 ὁ δὲ Πέτρος καὶ Ἰωάν-
νης ἀποκριθέντες εἶπον πρὸς αὐτούς· εἰ δίκαιόν ἐστιν ἐνώπιον
τοῦ θεοῦ, ὑμῶν ἀκούειν μᾶλλον ἢ τοῦ θεοῦ, κρίνατε· 20 οὐ δυνά-
μεθα γὰρ ἡμεῖς ἃ εἴδαμεν καὶ ἠκούσαμεν μὴ λαλεῖν. 21 οἱ δὲ
προσαπειλησάμενοι ἀπέλυσαν αὐτούς, μηδὲν εὑρίσκοντες τὸ πῶς
κολάσωνται αὐτούς, διὰ τὸν λαόν, ὅτι πάντες ἐδόξαζον τὸν θεὸν
ἐπὶ τῷ γεγονότι· 22 ἐτῶν γὰρ ἦν πλειόνων τεσσεράκοντα ὁ ἄν-
θρωπος ἐφ᾽ ὃν γεγόνει τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς ἰάσεως.
23 Ἀπολυθέντες δὲ ἦλθον πρὸς τοὺς ἰδίους καὶ ἀπήγγειλαν
ὅσα πρὸς αὐτοὺς οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι εἶπαν. 24 οἱ δὲ
ἀκούσαντες ὁμοθυμαδὸν ἦραν φωνὴν πρὸς τὸν θεὸν καὶ εἶπαν·
δέσποτα, σὺ ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασ-

---

7. TH *εποιησ. τουτο υμ.* 9. TH *σεσωσται* 13. T (*επεγινωσκον τε — ησαν*) 18. *καθολου*: T pm *το* | H [*του*] *ιησ.* 19. TH *ειπαν*

---

10. 3,6. 15. 11. Ps 118,22. Mt 21,42. Mc 12,10. Lc 20,17. 12. (5,31. 10,43. Mt 1,21. Io 3,16.) 14. 3,8s. 17. 5,28.40. 19. 5,29. 20. (1 Io 1,1.) 24. Is 37,16. Ier 32,17.

σαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, 25 *ὁ τοῦ πατρὸς ἡμῶν διὰ πνεύμα-*
τος ἁγίου στόματος Δαυεὶδ παιδός σου εἰπών· ἱνατί ἐφρύαξαν
ἔθνη καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; 26 παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς
γῆς καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ κυρίου
καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ. 27 *συνήχθησαν γὰρ ἐπ᾽ ἀληθείας*
ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐπὶ τὸν ἅγιον παῖδά σου Ἰησοῦν, ὃν ἔχρισας,
Ἡρῴδης τε καὶ Πόντιος Πειλᾶτος σὺν ἔθνεσιν καὶ λαοῖς Ἰσραήλ,
28 *ποιῆσαι ὅσα ἡ χείρ σου καὶ ἡ βουλή σου προώρισεν γενέσθαι.*
29 *καὶ τὰ νῦν, κύριε, ἔπιδε ἐπὶ τὰς ἀπειλὰς αὐτῶν, καὶ δὸς τοῖς*
δούλοις σου μετὰ παρρησίας πάσης λαλεῖν τὸν λόγον σου 30 *ἐν*
τῷ τὴν χεῖρά σου ἐκτείνειν σε εἰς ἴασιν καὶ σημεῖα καὶ τέρατα
γίνεσθαι διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἁγίου παιδός σου Ἰησοῦ. 31 *καὶ*
δεηθέντων αὐτῶν ἐσαλεύθη ὁ τόπος ἐν ᾧ ἦσαν συνηγμένοι, καὶ
ἐπλήσθησαν ἅπαντες τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ ἐλάλουν τὸν
λόγον τοῦ θεοῦ μετὰ παρρησίας.

32 *Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν καρδία καὶ ψυχὴ*
μία, καὶ οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι,
ἀλλ᾽ ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά. 33 *καὶ δυνάμει μεγάλῃ ἀπεδίδουν*
τὸ μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι τῆς ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ
κυρίου, χάρις τε μεγάλη ἦν ἐπὶ πάντας αὐτούς. 34 *οὐδὲ γὰρ*
ἐνδεής τις ἦν ἐν αὐτοῖς· ὅσοι γὰρ κτήτορες χωρίων ἢ οἰκιῶν
ὑπῆρχον, πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν πιπρασκομένων 35 *καὶ*
ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων· διεδίδετο δὲ ἑκάστῳ
καθότι ἄν τις χρείαν εἶχεν. 36 *Ἰωσὴφ δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Βαρνάβας*
ἀπὸ τῶν ἀποστόλων, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον υἱὸς παρακλή-
σεως, Λευείτης, Κύπριος τῷ γένει, 37 *ὑπάρχοντος αὐτῷ ἀγροῦ,*
πωλήσας ἤνεγκεν τὸ χρῆμα καὶ ἔθηκεν πρὸς τοὺς πόδας τῶν
ἀποστόλων.

V

Ananias et Sapphira. Apostolorum miracula. Capti ab angelo liberantur; iterum in iudicium vocati Gamalielis consilio dimittuntur.

1 *Ἀνὴρ δέ τις Ἀνανίας ὀνόματι σὺν Σαπφείρῃ τῇ γυναικὶ*
αὐτοῦ ἐπώλησεν κτῆμα, 2 *καὶ ἐνοσφίσατο ἀπὸ τῆς τιμῆς, συν-*
ειδυίης καὶ τῆς γυναικός, καὶ ἐνέγκας μέρος τι παρὰ τοὺς πόδας
τῶν ἀποστόλων ἔθηκεν. 3 *εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος· Ἀνανία, διατί*

---

25. *ο του πατρ. ημ. δια πνευμ. αγ. στοματος*: h † 28. [T]H om *σου* sc 30. TH om *σου* pr 32. t H *παντα* 33. T *της αναστασ. του κυριου ιησου* H *του κυριου ιησου της αναστασεως* 36. T *λευΐτης* 37. *προς*: TH *παρα* V,1. t *ονοματι ανανιας* | T *σαπφειρα*

25s. Ps 2,1s. 32. 2,44. (Gal 3,28. Io 17,21s.) 33. 3,15. 1,22. 2,47. 35. 2,45. 36. (9,27. 11,22- 15,39. 1 Cor 9,6. Gal 2,1.9.13.) V,2. 4,35-37. 3. (13,10. Lc 22,3.31. Io 13,2.27. 8,44.)

ἐπλήρωσεν ὁ σατανᾶς τὴν καρδίαν σου, ψεύσασθαί σε τὸ πνεῦμα
τὸ ἅγιον καὶ νοσφίσασθαι ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου; 4 *οὐχὶ*
μένον σοὶ ἔμενεν καὶ πραθὲν ἐν τῇ σῇ ἐξουσίᾳ ὑπῆρχεν; τί ὅτι
ἔθου ἐν τῇ καρδίᾳ σου τὸ πρᾶγμα τοῦτο; οὐκ ἐψεύσω ἀνθρώποις
ἀλλὰ τῷ θεῷ. 5 *ἀκούων δὲ ὁ Ἀνανίας τοὺς λόγους τούτους,*
πεσὼν ἐξέψυξεν. καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐπὶ πάντας τοὺς
ἀκούοντας· 6 *ἀναστάντες δὲ οἱ νεώτεροι συνέστειλαν αὐτὸν καὶ*
ἐξενέγκαντες ἔθαψαν. 7 *Ἐγένετο δὲ ὡς ὡρῶν τριῶν διάστημα*
καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ μὴ εἰδυῖα τὸ γεγονὸς εἰσῆλθεν. 8 *ἀπεκρίθη δὲ*
πρὸς αὐτὴν Πέτρος· εἰπέ μοι, εἰ τοσούτου τὸ χωρίον ἀπέδοσθε;
ἡ δὲ εἶπεν· ναί, τοσούτου. 9 *ὁ δὲ Πέτρος πρὸς αὐτήν· τί ὅτι*
συνεφωνήθη ὑμῖν πειράσαι τὸ πνεῦμα κυρίου; ἰδοὺ οἱ πόδες τῶν
θαψάντων τὸν ἄνδρα σου ἐπὶ τῇ θύρᾳ, καὶ ἐξοίσουσίν σε. 10 *ἔπεσεν*
δὲ παραχρῆμα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἐξέψυξεν· εἰσελθόντες
δὲ οἱ νεανίσκοι εὗρον αὐτὴν νεκράν, καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν
πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς. 11 *καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐφ᾽ ὅλην*
τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα.

12 *Διὰ δὲ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο σημεῖα καὶ τέ-*
ρατα πολλὰ ἐν τῷ λαῷ· καὶ ἦσαν ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες ἐν τῇ
στοᾷ Σολομῶντος· 13 *τῶν δὲ λοιπῶν οὐδεὶς ἐτόλμα κολλᾶσθαι*
αὐτοῖς, ἀλλ᾽ ἐμεγάλυνεν αὐτοὺς ὁ λαός· 14 *μᾶλλον δὲ προσετί-*
θεντο πιστεύοντες τῷ κυρίῳ, πλήθη ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν,
15 *ὥστε καὶ εἰς τὰς πλατείας ἐκφέρειν τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τιθέναι*
ἐπὶ κλιναρίων καὶ κραβάττων, ἵνα ἐρχομένου Πέτρου κἂν ἡ σκιὰ
ἐπισκιάσῃ τινὶ αὐτῶν. 16 *συνήρχετο δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν πέριξ*
πόλεων Ἱερουσαλήμ, φέροντες ἀσθενεῖς καὶ ὀχλουμένους ὑπὸ
πνευμάτων ἀκαθάρτων, οἵτινες ἐθεραπεύοντο ἅπαντες.

17 *Ἀναστὰς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάντες οἱ σὺν αὐτῷ, ἡ οὖσα*
αἵρεσις τῶν Σαδδουκαίων, ἐπλήσθησαν ζήλου 18 *καὶ ἐπέβαλον*
τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους καὶ ἔθεντο αὐτοὺς ἐν τηρήσει
δημοσίᾳ. 19 *ἄγγελος δὲ κυρίου διὰ νυκτὸς ἀνοίξας τὰς θύρας*
τῆς φυλακῆς ἐξαγαγών τε αὐτοὺς εἶπεν· 20 *πορεύεσθε καὶ στα-*
θέντες λαλεῖτε ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ πάντα τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς
ταύτης. 21 *ἀκούσαντες δὲ εἰσῆλθον ὑπὸ τὸν ὄρθρον εἰς τὸ ἱερὸν*
καὶ ἐδίδασκον. παραγενόμενος δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ
συνεκάλεσαν τὸ συνέδριον καὶ πᾶσαν τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν
Ἰσραήλ, καὶ ἀπέστειλαν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀχθῆναι αὐτούς.

---

10. T *ευραν* 12. TH *παντες* | T *σολομωνος* 14. T (*μαλλον δε — και γυναικων*) 15. T§H *επισκιασει* 16. *ιερουσαλημ*: t pm [*εις*] 19. T *ηνοιξεν* H *ηνοιξε*

---

11. 2,43. 19,17. Lc 7,16. 12. 4,30. 6,8. (2 Cor 12,12.) 3,11. Io 10,23. 14. 2,47. 11,21.24. 15. 19,12. 16. 8,7. 18. 4,3. 19. 12,7. 27,23.

[22] οἱ δὲ παραγενόμενοι ὑπηρέται οὐχ εὗρον αὐτοὺς ἐν τῇ φυλακῇ·
ἀναστρέψαντες δὲ ἀπήγγειλαν [23] λέγοντες ὅτι τὸ δεσμωτήριον
εὕρομεν κεκλεισμένον ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ καὶ τοὺς φύλακας ἑστῶ-
τας ἐπὶ τῶν θυρῶν, ἀνοίξαντες δὲ ἔσω οὐδένα εὕρομεν. [24] ὡς
δὲ ἤκουσαν τοὺς λόγους τούτους ὅ τε στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ
οἱ ἀρχιερεῖς, διηπόρουν περὶ αὐτῶν, τί ἂν γένοιτο τοῦτο. [25] παρα-
γενόμενος δέ τις ἀπήγγειλεν αὐτοῖς ὅτι ἰδοὺ οἱ ἄνδρες οὓς ἔθεσθε
ἐν τῇ φυλακῇ εἰσὶν ἐν τῷ ἱερῷ ἑστῶτες καὶ διδάσκοντες τὸν λαόν.
[26] Τότε ἀπελθὼν ὁ στρατηγὸς σὺν τοῖς ὑπηρέταις ἦγεν αὐτούς,
οὐ μετὰ βίας, ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν, μὴ λιθασθῶσιν· [27] ἀγα-
γόντες δὲ αὐτοὺς ἔστησαν ἐν τῷ συνεδρίῳ. καὶ ἐπηρώτησεν αὐ-
τοὺς ὁ ἀρχιερεὺς [28] λέγων· παραγγελίᾳ παρηγγείλαμεν ὑμῖν μὴ
διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ, καὶ ἰδοὺ πεπληρώκατε τὴν
Ἰερουσαλὴμ τῆς διδαχῆς ὑμῶν, καὶ βούλεσθε ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς
τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου. [29] ἀποκριθεὶς δὲ Πέτρος καὶ οἱ
ἀπόστολοι εἶπαν· πειθαρχεῖν δεῖ θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις. [30] ὁ
θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἤγειρεν Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς διεχειρίσασθε
κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου· [31] τοῦτον ὁ θεὸς ἀρχηγὸν καὶ σωτῆρα
ὕψωσεν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ τοῦ δοῦναι μετάνοιαν τῷ Ἰσραὴλ καὶ
ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. [32] καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν μάρτυρες τῶν ῥημάτων
τούτων, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὃ ἔδωκεν ὁ θεὸς τοῖς πειθαρ-
χοῦσιν αὐτῷ. [33] οἱ δὲ ἀκούσαντες διεπρίοντο καὶ ἐβουλεύοντο
ἀνελεῖν αὐτούς. [34] Ἀναστὰς δέ τις ἐν τῷ συνεδρίῳ Φαρισαῖος
ὀνόματι Γαμαλιήλ, νομοδιδάσκαλος τίμιος παντὶ τῷ λαῷ, ἐκέλευ-
σεν ἔξω βραχὺ τοὺς ἀνθρώπους ποιῆσαι, [35] εἶπέν τε πρὸς αὐτούς·
ἄνδρες Ἰσραηλεῖται, προσέχετε ἑαυτοῖς ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις τού-
τοις, τί μέλλετε πράσσειν. [36] πρὸ γὰρ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀνέστη
Θευδᾶς, λέγων εἶναί τινα ἑαυτόν, ᾧ προσεκλίθη ἀνδρῶν ἀριθμὸς
ὡς τετρακοσίων, ὃς ἀνῃρέθη, καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ
διελύθησαν καὶ ἐγένοντο εἰς οὐδέν. [37] μετὰ τοῦτον ἀνέστη Ἰού-
δας ὁ Γαλιλαῖος ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἀπογραφῆς καὶ ἀπέστησεν
λαὸν ὀπίσω αὐτοῦ· κἀκεῖνος ἀπώλετο, καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο
αὐτῷ διεσκορπίσθησαν. [38] καὶ τὰ νῦν λέγω ὑμῖν, ἀπόστητε ἀπὸ
τῶν ἀνθρώπων τούτων καὶ ἄφετε αὐτούς· ὅτι ἐὰν ᾖ ἐξ ἀνθρώπων
ἡ βουλὴ αὕτη ἢ τὸ ἔργον τοῦτο, καταλυθήσεται· [39] εἰ δὲ ἐκ θεοῦ
ἐστίν, οὐ δυνήσεσθε καταλῦσαι αὐτούς, μήποτε καὶ θεομάχοι

---

26. T[s] ηγαγεν 28. παραγγελια: t pm [ου] 31. T[H] om του
32. εσμεν: th εν αυτω (h v. εσμεν αυτω) | h τουτων· και το πν. το αγιον
εδωκεν 33. T[s]H εβουλοντο 35. T ισραηλιται 38. H και [τα] νυν
38s. TH (οτι εαν η εξ — καταλυσαι αυτους)

---

24. 4,1.6. 26. 4,21. 28. 4,17s. 29. 4,19. 30s. 3,13.15.
31. 2,33.36. 32. 1,8.22. 10,39. Lc 24,48s. 34. 22,3. 35. 4,16.
37. Lc 2,2.

εὑρεθῆτε. 40 ἐπείσθησαν δὲ αὐτῷ, καὶ προσκαλεσάμενοι τοὺς
ἀποστόλους δείραντες παρήγγειλαν μὴ λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι
τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἀπέλυσαν. 41 Οἱ μὲν οὖν ἐπορεύοντο χαίροντες
ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου, ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνό-
ματος ἀτιμασθῆναι· 42 πᾶσάν τε ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ κατ'
οἶκον οὐκ ἐπαύοντο διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι τὸν Χριστὸν
Ἰησοῦν.

VI

Septem diaconi pauperum curam habentes. Stephanus impietatis accusatus.

1 Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις πληθυνόντων τῶν μαθητῶν
ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους, ὅτι
παρεθεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν.
2 προσκαλεσάμενοι δὲ οἱ δώδεκα τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν εἶπαν·
οὐκ ἀρεστόν ἐστιν ἡμᾶς καταλείψαντας τὸν λόγον τοῦ θεοῦ δια-
κονεῖν τραπέζαις. 3 ἐπισκέψασθε δέ, ἀδελφοί, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν
μαρτυρουμένους ἑπτὰ πλήρεις πνεύματος καὶ σοφίας, οὓς κα-
ταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης· 4 ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ
τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσομεν. 5 καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος
ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλήθους, καὶ ἐξελέξαντο Στέφανον, ἄνδρα
πλήρη πίστεως καὶ πνεύματος ἁγίου, καὶ Φίλιππον καὶ Πρόχο-
ρον καὶ Νικάνορα καὶ Τίμωνα καὶ Παρμενᾶν καὶ Νικόλαον
προσήλυτον Ἀντιοχέα, 6 οὓς ἔστησαν ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων,
καὶ προσευξάμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας.
7 Καὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ηὔξανεν, καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς
τῶν μαθητῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ σφόδρα, πολύς τε ὄχλος τῶν ἱερέων
ὑπήκουον τῇ πίστει.
8 Στέφανος δὲ πλήρης χάριτος καὶ δυνάμεως ἐποίει τέρατα
καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ. 9 ἀνέστησαν δέ τινες τῶν ἐκ τῆς
συναγωγῆς τῶν λεγομένων Λιβερτίνων καὶ Κυρηναίων καὶ Ἀλεξαν-
δρέων καὶ τῶν ἀπὸ Κιλικίας καὶ Ἀσίας συνζητοῦντες τῷ Στε-
φάνῳ, 10 καὶ οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ καὶ τῷ πνεύματι
ᾧ ἐλάλει. 11 τότε ὑπέβαλον ἄνδρας λέγοντας ὅτι ἀκηκόαμεν αὐ-
τοῦ λαλοῦντος ῥήματα βλάσφημα εἰς Μωϋσῆν καὶ τὸν θεόν,
12 συνεκίνησάν τε τὸν λαὸν καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς
γραμματεῖς, καὶ ἐπιστάντες συνήρπασαν αὐτὸν καὶ ἤγαγον εἰς
τὸ συνέδριον, 13 ἔστησάν τε μάρτυρας ψευδεῖς λέγοντας· ὁ ἄν-
θρωπος οὗτος οὐ παύεται λαλῶν ῥήματα κατὰ τοῦ τόπου τοῦ

VI,3. δε: T§ ουν h [δη] 5. πληρη: h πληρης *MSS.* 9. TII της λεγομενης | t [και ασιας]

40. 4,17s. 42. 2,46. VI,5. 8,5ss. 21,8. 6. 8,15.17. 13,3. 7. 2,47. 12,24. 19,20. 13. Mt 26,59. (Act 21,28.)

ἁγίου καὶ τοῦ νόμου· 14 ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ἰη-
σοῦς ὁ Ναζωραῖος οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἀλλάξει
τὰ ἔθη ἃ παρέδωκεν ἡμῖν Μωϋσῆς. 15 καὶ ἀτενίσαντες εἰς αὐ-
τὸν πάντες οἱ καθεζόμενοι ἐν τῷ συνεδρίῳ εἶδον τὸ πρόσωπον
αὐτοῦ ὡσεὶ πρόσωπον ἀγγέλου.

VII

Stephani oratio de varia continuaque dei gratia in populum contumacem et perfidum. Interpellatus lapidatur.

1 Εἶπεν δὲ ὁ ἀρχιερεύς· εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει; 2 ὁ δὲ ἔφη·
ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε. ὁ θεὸς τῆς δόξης ὤφθη
τῷ πατρὶ ἡμῶν Ἀβραὰμ ὄντι ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ πρὶν ἢ κατοι-
κῆσαι αὐτὸν ἐν Χαρράν, 3 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν· ἔξελθε ἐκ τῆς
γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ δεῦρο εἰς τὴν γῆν ἣν ἄν
σοι δείξω. 4 τότε ἐξελθὼν ἐκ γῆς Χαλδαίων κατῴκησεν ἐν Χαρ-
ράν. κἀκεῖθεν μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ μετῴκισεν
αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύτην εἰς ἣν ὑμεῖς νῦν κατοικεῖτε, 5 καὶ οὐκ
ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν ἐν αὐτῇ οὐδὲ βῆμα ποδός, καὶ ἐπηγ-
γείλατο δοῦναι αὐτῷ εἰς κατάσχεσιν αὐτὴν καὶ τῷ σπέρματι αὐ-
τοῦ μετ᾽ αὐτόν, οὐκ ὄντος αὐτῷ τέκνου. 6 ἐλάλησεν δὲ οὕτως ὁ
θεός, ὅτι ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ πάροικον ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ, καὶ
δουλώσουσιν αὐτὸ καὶ κακώσουσιν ἔτη τετρακόσια· 7 καὶ τὸ
ἔθνος ᾧ ἐὰν δουλεύσουσιν κρινῶ ἐγώ, ὁ θεὸς εἶπεν, καὶ μετὰ
ταῦτα ἐξελεύσονται καὶ λατρεύσουσίν μοι ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ.
8 καὶ ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην περιτομῆς· καὶ οὕτως ἐγέννησεν τὸν
Ἰσαὰκ καὶ περιέτεμεν αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, καὶ Ἰσαὰκ τὸν
Ἰακώβ, καὶ Ἰακὼβ τοὺς δώδεκα πατριάρχας. 9 Καὶ οἱ πατριάρχαι
ζηλώσαντες τὸν Ἰωσὴφ ἀπέδοντο εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἦν ὁ θεὸς μετ᾽
αὐτοῦ, 10 καὶ ἐξείλατο αὐτὸν ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ, καὶ
ἔδωκεν αὐτῷ χάριν καὶ σοφίαν ἔναντι Φαραὼ βασιλέως Αἰγύ-
πτου, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἡγούμενον ἐπ᾽ Αἴγυπτον καὶ ἐφ᾽ ὅλον
τὸν οἶκον αὐτοῦ. 11 ἦλθεν δὲ λιμὸς ἐφ᾽ ὅλην τὴν Αἴγυπτον καὶ
Χανάαν καὶ θλῖψις μεγάλη, καὶ οὐχ εὕρισκον χορτάσματα οἱ
πατέρες ἡμῶν. 12 ἀκούσας δὲ Ἰακὼβ ὄντα σιτία εἰς Αἴγυπτον
ἐξαπέστειλεν τοὺς πατέρας ἡμῶν πρῶτον· 13 καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ
ἀνεγνωρίσθη Ἰωσὴφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ φανερὸν ἐγένετο

13. *αγιου*: H add [*τουτου*] 15. TH *ειδαν* VII,3. TH^s om *εκ* ante *της συγγεν.* 7. *εαν*: TH *αν* | t *δουλευσωσιν* 10. TH *εναντιον* | *εφ ολον*: TH^s om *εφ* 11. TH *ηυρισκον* 13. T^sH^s *εγνωρισθη*

14. Mt 26,61. 27,40. VII,3. Gen 12,1. 4. Gen 12,5. 5. Gen 12,7. 6s. Gen 15,13s. 8. Gen 17,9s. 9. Gen 37,28. 39,2. 10. Gen 41,40. 11. Gen 41,54. 12. Gen 42,1s. 13. Gen 45,3s.

τῷ Φαραὼ τὸ γένος αὐτοῦ. 14 ἀποστείλας δὲ Ἰωσὴφ μετεκαλέ-
σατο Ἰακὼβ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν ἐν
ψυχαῖς ἑβδομήκοντα πέντε. 15 καὶ κατέβη Ἰακὼβ εἰς Αἴγυπτον,
καὶ ἐτελεύτησεν αὐτὸς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν, 16 καὶ μετετέθησαν
εἰς Συχὲμ καὶ ἐτέθησαν ἐν τῷ μνήματι ᾧ ὠνήσατο Ἀβραὰμ τιμῆς
ἀργυρίου παρὰ τῶν υἱῶν Ἐμμὼρ ἐν Συχέμ. 17 καθὼς δὲ ἤγγιζεν
ὁ χρόνος τῆς ἐπαγγελίας ἧς ὡμολόγησεν ὁ θεὸς τῷ Ἀβραάμ,
ηὔξησεν ὁ λαὸς καὶ ἐπληθύνθη ἐν Αἰγύπτῳ, 18 ἄχρι οὗ ἀνέστη
βασιλεὺς ἕτερος ἐπ' Αἴγυπτον, ὃς οὐκ ᾔδει τὸν Ἰωσήφ. 19 οὗτος
κατασοφισάμενος τὸ γένος ἡμῶν ἐκάκωσεν τοὺς πατέρας τοῦ
ποιεῖν τὰ βρέφη ἔκθετα αὐτῶν εἰς τὸ μὴ ζωογονεῖσθαι. 20 Ἐν
ᾧ καιρῷ ἐγεννήθη Μωϋσῆς, καὶ ἦν ἀστεῖος τῷ θεῷ. ὃς ἀνετράφη
μῆνας τρεῖς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός· 21 ἐκτεθέντος δὲ αὐτοῦ
ἀνείλατο αὐτὸν ἡ θυγάτηρ Φαραὼ καὶ ἀνεθρέψατο αὐτὸν ἑαυτῇ
εἰς υἱόν. 22 καὶ ἐπαιδεύθη Μωϋσῆς ἐν πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων·
ἦν δὲ δυνατὸς ἐν λόγοις καὶ ἔργοις αὐτοῦ. 23 ὡς δὲ ἐπληροῦτο
αὐτῷ τεσσερακονταέτης χρόνος, ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ
ἐπισκέψασθαι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ. 24 καὶ
ἰδών τινα ἀδικούμενον ἠμύνατο, καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν τῷ κατα-
πονουμένῳ πατάξας τὸν Αἰγύπτιον. 25 ἐνόμιζεν δὲ συνιέναι τοὺς
ἀδελφοὺς ὅτι ὁ θεὸς διὰ χειρὸς αὐτοῦ δίδωσιν σωτηρίαν αὐτοῖς·
οἱ δὲ οὐ συνῆκαν. 26 τῇ τε ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ὤφθη αὐτοῖς μαχο-
μένοις, καὶ συνήλλασσεν αὐτοὺς εἰς εἰρήνην εἰπών· ἄνδρες, ἀδελ-
φοί ἐστε· ἱνατί ἀδικεῖτε ἀλλήλους; 27 ὁ δὲ ἀδικῶν τὸν πλησίον
ἀπώσατο αὐτὸν εἰπών· τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν
ἐφ' ἡμῶν; 28 μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις, ὃν τρόπον ἀνεῖλες ἐχθὲς
τὸν Αἰγύπτιον; 29 ἔφυγεν δὲ Μωϋσῆς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ
ἐγένετο πάροικος ἐν γῇ Μαδιάμ, οὗ ἐγέννησεν υἱοὺς δύο. 30 Καὶ
πληρωθέντων ἐτῶν τεσσεράκοντα ὤφθη αὐτῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ
ὄρους Σινᾶ ἄγγελος ἐν φλογὶ πυρὸς βάτου. 31 ὁ δὲ Μωϋσῆς
ἰδὼν ἐθαύμαζεν τὸ ὅραμα· προσερχομένου δὲ αὐτοῦ κατανοῆσαι
ἐγένετο φωνὴ κυρίου· 32 ἐγὼ ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου, ὁ θεὸς
Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ. ἔντρομος δὲ γενόμενος Μωϋσῆς
οὐκ ἐτόλμα κατανοῆσαι. 33 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ κύριος· λῦσον τὸ
ὑπόδημα τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος ἐφ' ᾧ ἕστηκας γῆ ἁγία
ἐστίν. 34 ἰδὼν εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ,
καὶ τοῦ στεναγμοῦ αὐτῶν ἤκουσα, καὶ κατέβην ἐξελέσθαι αὐτούς·

13. *αυτου*: T^S^H *ιωσηφ* 15. t [*και*] *κατεβη* H^S^ *κατεβη δε* | H [*εις αιγυπτον*] 22. H om *εν* pr 31. TH *εθαυμασεν* 34. *αυτων*: T^S^H *αυτου*

14. Gen 45,9. 46,27. Deut 10,22. 15. Gen 49,33. 16. Ios 24,32. Gen 49,30. 33,19. 17s. Gen 24,7. Ex 1,7s. 19. Ex 1,10. 20ss. Ex 2,2ss. 24. Ex 2,11s. 26. Ex 2,13. 27s. Ex 2,14. 30-34. Ex 3,2ss. 32. Ex 3,6. Mt 22,32. Lc 20,37. 34. Ex 3,10.

καὶ νῦν δεῦρο ἀποστείλω σε εἰς Αἴγυπτον. 35 *Τοῦτον τὸν Μωϋ-*
σῆν, ὃν ἠρνήσαντο εἰπόντες· τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ
δικαστήν; *τοῦτον ὁ θεὸς καὶ ἄρχοντα καὶ λυτρωτὴν ἀπέσταλκεν*
σὺν χειρὶ ἀγγέλου τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ ἐν τῇ βάτῳ. 36 *οὗτος ἐξή-*
γαγεν αὐτοὺς ποιήσας τέρατα καὶ σημεῖα ἐν γῇ Αἰγύπτῳ καὶ ἐν
ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη τεσσεράκοντα. 37 *οὗτός*
ἐστιν ὁ Μωϋσῆς ὁ εἴπας τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ· προφήτην ὑμῖν ἀνα-
στήσει ὁ θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ. 38 *οὗτός ἐστιν ὁ*
γενόμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ ἐρήμῳ μετὰ τοῦ ἀγγέλου τοῦ
λαλοῦντος αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν, ὃς
ἐδέξατο λόγια ζῶντα δοῦναι ἡμῖν, 39 *ᾧ οὐκ ἠθέλησαν ὑπήκοοι*
γενέσθαι οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλὰ ἀπώσαντο καὶ ἐστράφησαν ἐν
ταῖς καρδίαις αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον, 40 *εἰπόντες τῷ Ἀαρών·* ποίη-
σον ἡμῖν θεοὺς οἳ προπορεύσονται ἡμῶν· ὁ γὰρ Μωϋσῆς οὗτος,
ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, οὐκ οἴδαμεν τί ἐγένετο αὐτῷ.
41 *καὶ ἐμοσχοποίησαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ ἀνήγαγον*
θυσίαν τῷ εἰδώλῳ, καὶ εὐφραίνοντο ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν
αὐτῶν. 42 *ἔστρεψεν δὲ ὁ θεὸς καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς λατρεύειν*
τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καθὼς γέγραπται ἐν βίβλῳ τῶν προ-
φητῶν· μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι ἔτη τεσσερά-
κοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ, οἶκος Ἰσραήλ, 43 καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν
τοῦ Μολὸχ καὶ τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ Ῥομφάν, τοὺς τύπους οὓς
ἐποιήσατε προσκυνεῖν αὐτοῖς; καὶ μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα Βα-
βυλῶνος. 44 *Ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ἦν τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐν*
τῇ ἐρήμῳ, καθὼς διετάξατο ὁ λαλῶν τῷ Μωϋσῇ ποιῆσαι αὐτὴν
κατὰ τὸν τύπον ὃν ἑωράκει· 45 *ἣν καὶ εἰσήγαγον διαδεξάμενοι οἱ*
πατέρες ἡμῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐν τῇ κατασχέσει τῶν ἐθνῶν, ὧν
ἐξέωσεν ὁ θεὸς ἀπὸ προσώπου τῶν πατέρων ἡμῶν, ἕως τῶν
ἡμερῶν Δαυείδ, 46 *ὃς εὗρεν χάριν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ ᾐτήσατο*
εὑρεῖν σκήνωμα τῷ οἴκῳ Ἰακώβ. 47 *Σαλωμὼν δὲ ᾠκοδόμησεν*
αὐτῷ οἶκον. 48 *ἀλλ' οὐχ ὁ ὕψιστος ἐν χειροποιήτοις κατοικεῖ,*
καθὼς ὁ προφήτης λέγει· 49 ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ
ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου· ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετέ μοι, λέγει
κύριος, ἢ τίς τόπος τῆς καταπαύσεώς μου; 50 οὐχὶ ἡ χείρ μου
ἐποίησεν ταῦτα πάντα; 51 *Σκληροτράχηλοι καὶ ἀπερίτμητοι καρ-*
δίαις καὶ τοῖς ὠσίν, ὑμεῖς ἀεὶ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντιπίπτετε,

35. *και* sc: T [*και*] 36. T^{S}H *εν τη αιγυπτω* 38. *ημιν*: H^{S} *υμιν* 40. *εγενετο*: t *γεγονεν* 42. TH *ισραηλ;* 43. T *ρεφαν* H *ρομφα* | T *αυτοις·* H *αυτοις.* 45. TH *εξωσεν* 46. *οικω*: T^{S}H *θεω* h† 47. TH *σολομων* | TH *οικοδομησεν* 49. *η δε*: H^{S} *και η* 51. h *καρδιας*

35. 7,27. 37. 3,22. Deut 18,15. 38. Ex 19,3. 40. Ex 32,1. 41. Ex 32,6. 42. Ier 19,13. 42s. Am 5,25ss. 44. Ex 25,40. 45. Ios 3,14. 46. Ps 132,5. 47. 1 Reg 6,1. 48. 17,24. 49s. Is 66,1s.

ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ ὑμεῖς. 52 *τίνα τῶν προφητῶν οὐκ ἐδίω-*
ξαν οἱ πατέρες ὑμῶν; καὶ ἀπέκτειναν τοὺς προκαταγγείλαντας
περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ δικαίου, οὗ νῦν ὑμεῖς προδόται καὶ φονεῖς
ἐγένεσθε, 53 *οἵτινες ἐλάβετε τὸν νόμον εἰς διαταγὰς ἀγγέλων,*
καὶ οὐκ ἐφυλάξατε.

54 *Ἀκούοντες δὲ ταῦτα διεπρίοντο ταῖς καρδίαις αὐτῶν καὶ*
ἔβρυχον τοὺς ὀδόντας ἐπ᾽ αὐτόν. 55 *ὑπάρχων δὲ πλήρης πνεύ-*
ματος ἁγίου, ἀτενίσας εἰς τὸν οὐρανὸν εἶδεν δόξαν θεοῦ καὶ
Ἰησοῦν ἑστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ, 56 *καὶ εἶπεν· ἰδοὺ θεωρῶ*
τοὺς οὐρανοὺς διηνοιγμένους καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ
δεξιῶν ἑστῶτα τοῦ θεοῦ. 57 *κράξαντες δὲ φωνῇ μεγάλῃ συνέσχον*
τὰ ὦτα αὐτῶν καὶ ὥρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ᾽ αὐτόν, 58 *καὶ ἐκβα-*
λόντες ἔξω τῆς πόλεως ἐλιθοβόλουν. καὶ οἱ μάρτυρες ἀπέθεντο
τὰ ἱμάτια αὐτῶν παρὰ τοὺς πόδας νεανίου καλουμένου Σαύλου,
59 *καὶ ἐλιθοβόλουν τὸν Στέφανον, ἐπικαλούμενον καὶ λέγοντα·*
κύριε Ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου. 60 *θεὶς δὲ τὰ γόνατα ἔκραξεν*
φωνῇ μεγάλῃ· κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην.
καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐκοιμήθη. (VIII) 1 *Σαῦλος δὲ ἦν συνευδοκῶν τῇ*
ἀναιρέσει αὐτοῦ.

VIII

Saulus saeviens. Philippus in Samaria. Simon magus et Petrus.
Philippus et Aethiops Candaces.

Ἐγένετο δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διωγμὸς μέγας ἐπὶ τὴν ἐκ-
κλησίαν τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις· πάντες διεσπάρησαν κατὰ τὰς
χώρας τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρίας πλὴν τῶν ἀποστόλων. 2 *συνε-*
κόμισαν δὲ τὸν Στέφανον ἄνδρες εὐλαβεῖς καὶ ἐποίησαν κοπετὸν
μέγαν ἐπ᾽ αὐτῷ. 3 *Σαῦλος δὲ ἐλυμαίνετο τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ*
τοὺς οἴκους εἰσπορευόμενος, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας παρε-
δίδου εἰς φυλακήν.

4 *Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες διῆλθον εὐαγγελιζόμενοι τὸν λόγον·*
5 *Φίλιππος δὲ κατελθὼν εἰς τὴν πόλιν τῆς Σαμαρίας ἐκήρυσσεν*
αὐτοῖς τὸν Χριστόν. 6 *προσεῖχον δὲ οἱ ὄχλοι τοῖς λεγομένοις ὑπὸ*
τοῦ Φιλίππου ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἀκούειν αὐτοὺς καὶ βλέπειν τὰ
σημεῖα ἃ ἐποίει. 7 *πολλοὶ γὰρ τῶν ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα,*
βοῶντα φωνῇ μεγάλῃ ἐξήρχοντο· πολλοὶ δὲ παραλελυμένοι καὶ
χωλοὶ ἐθεραπεύθησαν· 8 *ἐγένετο δὲ πολλὴ χαρὰ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ.*
9 *Ἀνὴρ δέ τις ὀνόματι Σίμων προϋπῆρχεν ἐν τῇ πόλει μαγεύων*

60. TH *ταυτ. την αμαρτ.* VIII,1. *παντες*: T[H] add *δε* | T *σαμαρειας* 5. T *εις πολιν* | T *σαμαρειας*

53. Gal 3,19. Hebr 2,2. 56. Mt 26,64. 59. Lc 23,46. 60. Lc 23,34. VIII,1. 14,6. 3. 9,1ss. 22,4. 26,9s. Gal 1,13. 5. 6,5. 7. 5,16. 16,18. 9. 13,6. (19,19.)

*καὶ ἐξιστάνων τὸ ἔθνος τῆς Σαμαρίας, λέγων εἶναί τινα ἑαυτὸν
μέγαν, 10 ᾧ προσεῖχον πάντες ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου λέγοντες·
οὗτός ἐστιν ἡ δύναμις τοῦ θεοῦ ἡ καλουμένη μεγάλη. 11 προσ-
εῖχον δὲ αὐτῷ διὰ τὸ ἱκανῷ χρόνῳ ταῖς μαγίαις ἐξεστακέναι αὐ-
τούς. 12 ὅτε δὲ ἐπίστευσαν τῷ Φιλίππῳ εὐαγγελιζομένῳ περὶ τῆς
βασιλείας τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ὀνόματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐβαπτίζοντο
ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες. 13 ὁ δὲ Σίμων καὶ αὐτὸς ἐπίστευσεν,
καὶ βαπτισθεὶς ἦν προσκαρτερῶν τῷ Φιλίππῳ, θεωρῶν τε σημεῖα
καὶ δυνάμεις μεγάλας γινομένας ἐξίστατο. 14 ἀκούσαντες δὲ οἱ
ἐν Ἱεροσολύμοις ἀπόστολοι ὅτι δέδεκται ἡ Σαμαρία τὸν λόγον
τοῦ θεοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς Πέτρον καὶ Ἰωάννην, 15 οἵτινες
καταβάντες προσηύξαντο περὶ αὐτῶν ὅπως λάβωσιν πνεῦμα ἅγιον.
16 οὐδέπω γὰρ ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπεπτωκός, μόνον δὲ
βεβαπτισμένοι ὑπῆρχον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. 17 τότε
ἐπετίθεσαν τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐλάμβανον πνεῦμα ἅγιον.
18 ἰδὼν δὲ ὁ Σίμων ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀπο-
στόλων δίδοται τὸ πνεῦμα, προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα 19 λέγων·
δότε κἀμοὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ᾧ ἐὰν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας
λαμβάνῃ πνεῦμα ἅγιον. 20 Πέτρος δὲ εἶπεν πρὸς αὐτόν· τὸ
ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ
θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι. 21 οὐκ ἔστιν σοι μερὶς
οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ· ἡ γὰρ καρδία σου οὐκ ἔστιν
εὐθεῖα ἔναντι τοῦ θεοῦ. 22 μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας σου
ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ κυρίου εἰ ἄρα ἀφεθήσεταί σοι ἡ ἐπίνοια
τῆς καρδίας σου· 23 εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας
ὁρῶ σε ὄντα. 24 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Σίμων εἶπεν· δεήθητε ὑμεῖς
ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν κύριον, ὅπως μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμὲ ὧν
εἰρήκατε.*

*25 Οἱ μὲν οὖν διαμαρτυράμενοι καὶ λαλήσαντες τὸν λόγον τοῦ
κυρίου ὑπέστρεφον εἰς Ἱεροσόλυμα, πολλάς τε κώμας τῶν Σαμα-
ριτῶν εὐηγγελίζοντο.*

*26 Ἄγγελος δὲ κυρίου ἐλάλησεν πρὸς Φίλιππον λέγων· ἀνάστηθι
καὶ πορεύου κατὰ μεσημβρίαν ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν καταβαίνουσαν
ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Γάζαν· αὕτη ἐστὶν ἔρημος. 27 καὶ ἀναστὰς
ἐπορεύθη. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ Αἰθίοψ εὐνοῦχος δυνάστης Κανδάκης
βασιλίσσης Αἰθιόπων, ὃς ἦν ἐπὶ πάσης τῆς γάζης αὐτῆς, ἐλη-
λύθει προσκυνήσων εἰς Ἱερουσαλήμ, 28 ἦν τε ὑποστρέφων, καὶ*

9. T *σαμαρειας* 11. T *μαγειαις* 14. T *σαμαρεια* 18. *το πνευμα*: T add [*το αγιον*] 24. *ειρηκατε*: h add ⊣ *ος πολλα κλαιων ου διελιμπανεν* ⊢ 25. TH *σαμαρειτων* 27. *εληλυθει*: TH pm [*ος*] 28. *τε*: t H *δε*

17. 6,6. 13,3. 20. (Mt 10,8.) 21. (Col 1,12.) 22. (2 Tim 2,25.) 23. (Is 58,6.) 25. Zeph 2,4. 27. (Zeph 3,10.)

καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἅρματος αὐτοῦ ἀνεγίνωσκεν τὸν προφήτην
Ἠσαΐαν. 29 εἶπεν δὲ τὸ πνεῦμα τῷ Φιλίππῳ· πρόσελθε καὶ κολ-
λήθητι τῷ ἅρματι τούτῳ. 30 προσδραμὼν δὲ ὁ Φίλιππος ἤκουσεν
αὐτοῦ ἀναγινώσκοντος Ἠσαΐαν τὸν προφήτην, καὶ εἶπεν· ἆράγε
γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις; 31 ὁ δὲ εἶπεν· πῶς γὰρ ἂν δυναίμην
ἐὰν μή τις ὁδηγήσει με; παρεκάλεσέν τε τὸν Φίλιππον ἀναβάντα
καθίσαι σὺν αὐτῷ. 32 ἡ δὲ περιοχὴ τῆς γραφῆς ἣν ἀνεγίνωσκεν
ἦν αὕτη· ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον
τοῦ κείραντος αὐτὸν ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ.
33 ἐν τῇ ταπεινώσει ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη· τὴν γενεὰν αὐτοῦ τίς
διηγήσεται; ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ. 34 ἀποκρι-
θεὶς δὲ ὁ εὐνοῦχος τῷ Φιλίππῳ εἶπεν· δέομαί σου, περὶ τίνος ὁ
προφήτης λέγει τοῦτο; περὶ ἑαυτοῦ ἢ περὶ ἑτέρου τινός; 35 ἀν-
οίξας δὲ ὁ Φίλιππος τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς
γραφῆς ταύτης εὐηγγελίσατο αὐτῷ τὸν Ἰησοῦν. 36 ὡς δὲ ἐπο-
ρεύοντο κατὰ τὴν ὁδόν, ἦλθον ἐπί τι ὕδωρ, καί φησιν ὁ εὐνοῦχος·
ἰδοὺ ὕδωρ· τί κωλύει με βαπτισθῆναι; 38 καὶ ἐκέλευσεν στῆναι τὸ
ἅρμα, καὶ κατέβησαν ἀμφότεροι εἰς τὸ ὕδωρ, ὅ τε Φίλιππος καὶ
ὁ εὐνοῦχος, καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν. 39 ὅτε δὲ ἀνέβησαν ἐκ τοῦ
ὕδατος, πνεῦμα κυρίου ἥρπασεν τὸν Φίλιππον, καὶ οὐκ εἶδεν
αὐτὸν οὐκέτι ὁ εὐνοῦχος· ἐπορεύετο γὰρ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ χαίρων.
40 Φίλιππος δὲ εὑρέθη εἰς Ἄζωτον, καὶ διερχόμενος εὐηγγελίζετο
τὰς πόλεις πάσας ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς Καισαρίαν.

IX

Saulus divina voce convertitur et Damasci ab Anania baptizatur. Insidiantibus Iudaeis fugit Hierosolymam indeque Tarsum. Petrus Lyddae Aeneam sanat, Ioppae Tabitham in vitam revocat.

1 Ὁ δὲ Σαῦλος ἔτι ἐνπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς μα-
θητὰς τοῦ κυρίου, προσελθὼν τῷ ἀρχιερεῖ 2 ᾐτήσατο παρ᾽ αὐτοῦ
ἐπιστολὰς εἰς Δαμασκὸν πρὸς τὰς συναγωγάς, ὅπως ἄν τινας
εὕρῃ ὄντας τῆς ὁδοῦ, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, δεδεμένους ἀγάγῃ
εἰς Ἰερουσαλήμ. 3 ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι ἐγένετο αὐτὸν ἐγγίζειν
τῇ Δαμασκῷ, ἐξαίφνης τε αὐτὸν περιήστραψεν φῶς ἐκ τοῦ οὐ-
ρανοῦ, 4 καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἤκουσεν φωνὴν λέγουσαν αὐτῷ·

28. ανεγιν.: [T]H pm και 32. TH§ κειροντος 37. h ⊣ εἶπεν δὲ αὐτῷ [ὁ φίλιππος]· εἰ πιστεύεις ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου[,ἔξεστιν]. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν· πιστεύω τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ εἶναι τὸν ἰησοῦν [χριστόν].⊢ 40. T καισαρειαν IX,1. T εμπνεων 2. αν: TH εαν | T§H της οδου οντας 3. H εξεφνης

32s. Is 53,7s. 36. (10,47.) [37. 9,20. Mt 16,16. [Mc 16,16.] Io 6,69. 11,27. 1 Io 4,15.] IX,1ss. 22,3ss. 26,10ss.

*Σαοὺλ Σαούλ, τί με διώκεις; 5 εἶπεν δέ· τίς εἶ, κύριε; ὁ δέ·
ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς, ὃν σὺ διώκεις. 6 ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ εἴσελθε
εἰς τὴν πόλιν, καὶ λαληθήσεταί σοι ὅ τι σε δεῖ ποιεῖν. 7 οἱ δὲ
ἄνδρες οἱ συνοδεύοντες αὐτῷ εἱστήκεισαν ἐνεοί, ἀκούοντες μὲν
τῆς φωνῆς, μηδένα δὲ θεωροῦντες. 8 ἠγέρθη δὲ Σαῦλος ἀπὸ
τῆς γῆς, ἠνοιγμένων δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ οὐδὲν ἔβλεπεν·
χειραγωγοῦντες δὲ αὐτὸν εἰσήγαγον εἰς Δαμασκόν. 9 καὶ ἦν ἡμέ-
ρας τρεῖς μὴ βλέπων, καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲ ἔπιεν.*

*10 Ἦν δέ τις μαθητὴς ἐν Δαμασκῷ ὀνόματι Ἀνανίας, καὶ
εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἐν ὁράματι ὁ κύριος· Ἀνανία. ὁ δὲ εἶπεν· ἰδοὺ
ἐγώ, κύριε. 11 ὁ δὲ κύριος πρὸς αὐτόν· ἀναστὰς πορεύθητι ἐπὶ
τὴν ῥύμην τὴν καλουμένην εὐθεῖαν καὶ ζήτησον ἐν οἰκίᾳ Ἰούδα
Σαῦλον ὀνόματι Ταρσέα· ἰδοὺ γὰρ προσεύχεται, 12 καὶ εἶδεν
ἄνδρα Ἀνανίαν ὀνόματι εἰσελθόντα καὶ ἐπιθέντα αὐτῷ χεῖρας,
ὅπως ἀναβλέψῃ. 13 ἀπεκρίθη δὲ Ἀνανίας· κύριε, ἤκουσα ἀπὸ
πολλῶν περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὅσα κακὰ τοῖς ἁγίοις σου ἐποίη-
σεν ἐν Ἱερουσαλήμ· 14 καὶ ὧδε ἔχει ἐξουσίαν παρὰ τῶν ἀρχιε-
ρέων δῆσαι πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου. 15 εἶπεν
δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ κύριος· πορεύου, ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς ἐστίν μοι
οὗτος τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν τε καὶ βασιλέων
υἱῶν τε Ἰσραήλ· 16 ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ
τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν. 17 Ἀπῆλθεν δὲ Ἀνανίας καὶ εἰσῆλθεν
εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐπιθεὶς ἐπ᾽ αὐτὸν τὰς χεῖρας εἶπεν· Σαοὺλ
ἀδελφέ, ὁ κύριος ἀπέσταλκέν με, Ἰησοῦς ὁ ὀφθείς σοι ἐν τῇ
ὁδῷ ᾗ ἤρχου, ὅπως ἀναβλέψῃς καὶ πλησθῇς πνεύματος ἁγίου.
18 καὶ εὐθέως ἀπέπεσαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὡς λεπίδες,
ἀνέβλεψέν τε, καὶ ἀναστὰς ἐβαπτίσθη, 19 καὶ λαβὼν τροφὴν
ἐνίσχυσεν.*

*Ἐγένετο δὲ μετὰ τῶν ἐν Δαμασκῷ μαθητῶν ἡμέρας τινάς,
20 καὶ εὐθέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυσσεν τὸν Ἰησοῦν, ὅτι
οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. 21 ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούον-
τες καὶ ἔλεγον· οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ πορθήσας εἰς Ἱερουσαλὴμ τοὺς
ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τοῦτο, καὶ ὧδε εἰς τοῦτο ἐληλύθει, ἵνα*

---

5. *διωκεις*: E add *σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν* 6. *αλλα αναστηθι*: E *τρέμων τε καὶ θαμβῶν εἶπε· κύριε, τί με θέλεις ποιῆσαι; καὶ ὁ κύριος πρὸς αὐτόν· ἀνάστηθι* 7. H *ιστηκεισαν* 8. TH *ανεωγμενων* 11. H§ *αναστα* 12. *ανδρα*: T§H add [*εν οραματι*] | *χειρας*: H pm [*τας*] 15. *εθνων*: H pm [*των*] 19. t H *ενισχυθη* 21. TH *εν ιερουσαλ.*

---

5. 1 Cor 15,8. (5,39.) 11. 21,39. 12. (10,3. 16,9.) 15. (Rom 9,21ss.) 16. 20,23. 21. 8,1ss. 9,2.

δεδεμένους αὐτοὺς ἀγάγῃ ἐπὶ τοὺς ἀρχιερεῖς; [22] *Σαῦλος δὲ μᾶλ-*
λον ἐνεδυναμοῦτο καὶ συνέχυννεν Ἰουδαίους τοὺς κατοικοῦντας
ἐν Δαμασκῷ, συμβιβάζων ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός. [23] *Ὡς δὲ*
ἐπληροῦντο ἡμέραι ἱκαναί, συνεβουλεύσαντο οἱ Ἰουδαῖοι ἀνελεῖν
αὐτόν· [24] *ἐγνώσθη δὲ τῷ Σαύλῳ ἡ ἐπιβουλὴ αὐτῶν. παρετη-*
ροῦντο δὲ καὶ τὰς πύλας ἡμέρας τε καὶ νυκτός, ὅπως αὐτὸν
ἀνέλωσιν· [25] *λαβόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς διὰ τοῦ*
τείχους καθῆκαν αὐτὸν χαλάσαντες ἐν σπυρίδι.

[26] *Παραγενόμενος δὲ εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐπείραζεν κολλᾶσθαι τοῖς*
μαθηταῖς· καὶ πάντες ἐφοβοῦντο αὐτόν, μὴ πιστεύοντες ὅτι ἐστὶν
μαθητής. [27] *Βαρνάβας δὲ ἐπιλαβόμενος αὐτὸν ἤγαγεν πρὸς τοὺς*
ἀποστόλους, καὶ διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ἐν τῇ ὁδῷ εἶδεν τὸν κύ-
ριον καὶ ὅτι ἐλάλησεν αὐτῷ, καὶ πῶς ἐν Δαμασκῷ ἐπαρρησιάσατο
ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ. [28] *καὶ ἦν μετ᾽ αὐτῶν εἰσπορευόμενος καὶ*
ἐκπορευόμενος εἰς Ἱερουσαλήμ, παρρησιαζόμενος ἐν τῷ ὀνόματι
τοῦ κυρίου, [29] *ἐλάλει τε καὶ συνεζήτει πρὸς τοὺς Ἑλληνιστάς· οἱ*
δὲ ἐπεχείρουν ἀνελεῖν αὐτόν. [30] *ἐπιγνόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ κατ-*
ήγαγον αὐτὸν εἰς Καισαρίαν, καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν εἰς Ταρσόν.

[31] *Ἡ μὲν οὖν ἐκκλησία καθ᾽ ὅλης τῆς Ἰουδαίας καὶ Γαλιλαίας*
καὶ Σαμαρίας εἶχεν εἰρήνην, οἰκοδομουμένη καὶ πορευομένη τῷ
φόβῳ τοῦ κυρίου, καὶ τῇ παρακλήσει τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπλη-
θύνετο. [32] *ἐγένετο δὲ Πέτρον διερχόμενον διὰ πάντων κατελθεῖν*
καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους τοὺς κατοικοῦντας Λύδδα. [33] *εὗρεν δὲ*
ἐκεῖ ἄνθρωπόν τινα ὀνόματι Αἰνέαν ἐξ ἐτῶν ὀκτὼ κατακείμενον
ἐπὶ κραβάττου, ὃς ἦν παραλελυμένος. [34] *καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Πέ-*
τρος· Αἰνέα, ἰᾶταί σε Ἰησοῦς Χριστός· ἀνάστηθι καὶ στρῶσον
σεαυτῷ. καὶ εὐθέως ἀνέστη. [35] *καὶ εἶδαν αὐτὸν πάντες οἱ κατ-*
οικοῦντες Λύδδα καὶ τὸν Σάρωνα, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν
κύριον.

[36] *Ἐν Ἰόππῃ δέ τις ἦν μαθήτρια ὀνόματι Ταβιθά, ἣ διερμη-*
νευομένη λέγεται Δορκάς· αὕτη ἦν πλήρης ἀγαθῶν ἔργων καὶ
ἐλεημοσυνῶν ὧν ἐποίει. [37] *ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις*
ἀσθενήσασαν αὐτὴν ἀποθανεῖν· λούσαντες δὲ ἔθηκαν αὐτὴν ἐν
ὑπερῴῳ. [38] *ἐγγὺς δὲ οὔσης Λύδδας τῇ Ἰόππῃ οἱ μαθηταὶ ἀκού-*
σαντες ὅτι Πέτρος ἐστὶν ἐν αὐτῇ, ἀπέστειλαν δύο ἄνδρας πρὸς
αὐτὸν παρακαλοῦντες· μὴ ὀκνήσῃς διελθεῖν ἕως ἡμῶν. [39] *ἀναστὰς*
δὲ Πέτρος συνῆλθεν αὐτοῖς· ὃν παραγενόμενον ἀνήγαγον εἰς τὸ

---

22. T *συνεχυνεν* | *ιουδαιους*: T pm *τους* | H *συνβιβαζων* 25. H *σφυριδι* 30. T *καισαρειαν* 31. T *σαμαρειας* 35. T *σαρωνᾶ* H *σαρῶνα* 36. H *ταβειθα* | TH *εργων αγαθων* 37. H§ om *αυτην* sc

---

23ss. 2 Cor 11,32s. 26. Gal 1,18s. 27. 4,36. 30. 11,25. 31. (1 Cor 3,10. Eph 2,20.) 34. 3,6.

ὑπερῷον, καὶ παρέστησαν αὐτῷ πᾶσαι αἱ χῆραι κλαίουσαι καὶ
ἐπιδεικνύμεναι χιτῶνας καὶ ἱμάτια, ὅσα ἐποίει μετ᾽ αὐτῶν οὖσα
ἡ Δορκάς. 40 ἐκβαλὼν δὲ ἔξω πάντας ὁ Πέτρος καὶ θεὶς τὰ
γόνατα προσηύξατο, καὶ ἐπιστρέψας πρὸς τὸ σῶμα εἶπεν· Ταβιθά
ἀνάστηθι. ἡ δὲ ἤνοιξεν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, καὶ ἰδοῦσα τὸν
Πέτρον ἀνεκάθισεν. 41 δοὺς δὲ αὐτῇ χεῖρα ἀνέστησεν αὐτήν·
φωνήσας δὲ τοὺς ἁγίους καὶ τὰς χήρας παρέστησεν αὐτὴν ζῶσαν.
42 γνωστὸν δὲ ἐγένετο καθ᾽ ὅλης τῆς Ἰόππης, καὶ ἐπίστευσαν
πολλοὶ ἐπὶ τὸν κύριον. 43 ἐγένετο δὲ ἡμέρας ἱκανὰς μεῖναι ἐν
Ἰόππῃ παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ.

X

Cornelius divinitus admonitus Petrum visione animalium perculsum arcessit Caesaream. Ipsi gentiles spiritu sancto imbuti.

1 Ἀνὴρ δέ τις ἐν Καισαρίᾳ ὀνόματι Κορνήλιος, ἑκατοντάρχης
ἐκ σπείρης τῆς καλουμένης Ἰταλικῆς, 2 εὐσεβὴς καὶ φοβούμενος
τὸν θεὸν σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ποιῶν ἐλεημοσύνας πολλὰς
τῷ λαῷ καὶ δεόμενος τοῦ θεοῦ διαπαντός, 3 εἶδεν ἐν ὁράματι
φανερῶς, ὡσεὶ περὶ ὥραν ἐνάτην τῆς ἡμέρας, ἄγγελον τοῦ θεοῦ
εἰσελθόντα πρὸς αὐτὸν καὶ εἰπόντα αὐτῷ· Κορνήλιε. 4 ὁ δὲ
ἀτενίσας αὐτῷ καὶ ἔμφοβος γενόμενος εἶπεν· τί ἐστιν, κύριε;
εἶπεν δὲ αὐτῷ· αἱ προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβη-
σαν εἰς μνημόσυνον ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ. 5 καὶ νῦν πέμψον
ἄνδρας εἰς Ἰόππην καὶ μετάπεμψαι Σίμωνά τινα ὃς ἐπικαλεῖται
Πέτρος· 6 οὗτος ξενίζεται παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ, ᾧ ἐστὶν
οἰκία παρὰ θάλασσαν. 7 ὡς δὲ ἀπῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν
αὐτῷ, φωνήσας δύο τῶν οἰκετῶν καὶ στρατιώτην εὐσεβῆ τῶν
προσκαρτερούντων αὐτῷ, 8 καὶ ἐξηγησάμενος ἅπαντα αὐτοῖς ἀπέ-
στειλεν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἰόππην.

9 Τῇ δὲ ἐπαύριον ὁδοιπορούντων αὐτῶν καὶ τῇ πόλει ἐγγιζόν-
των ἀνέβη Πέτρος ἐπὶ τὸ δῶμα προσεύξασθαι περὶ ὥραν ἕκτην.
10 ἐγένετο δὲ πρόσπεινος καὶ ἤθελεν γεύσασθαι· παρασκευαζόν-
των δὲ αὐτῶν ἐγένετο ἐπ᾽ αὐτὸν ἔκστασις, 11 καὶ θεωρεῖ τὸν
οὐρανὸν ἀνεῳγμένον καὶ καταβαῖνον σκεῦός τι ὡς ὀθόνην μεγά-
λην, τέσσαρσιν ἀρχαῖς καθιέμενον ἐπὶ τῆς γῆς, 12 ἐν ᾧ ὑπῆρχεν

---

40. H ταβειθα 42. [T]H om της 43. εγενετο δε: T add [αυτον] X,1. T καισαρεια 5. t [τινα] 9. αυτων: T^{S}H εκεινων

---

40. Mt 9,25. Mc 5,41. 43. 10,6. X,1. (Mt 8,5.) 3ss. 10,30ss. (3,1.) 4. (Apoc 8,4.) 5. 11,13. Io 1,43. 6. 9,43. (11,14. 9,6. 2,37.) 10ss. 11,5ss.

πάντα τὰ τετράποδα καὶ ἑρπετὰ τῆς γῆς καὶ πετεινὰ τοῦ οὐρα-
νοῦ. [13] καὶ ἐγένετο φωνὴ πρὸς αὐτόν· ἀναστὰς Πέτρε θῦσον
καὶ φάγε. [14] ὁ δὲ Πέτρος εἶπεν· μηδαμῶς, κύριε, ὅτι οὐδέποτε
ἔφαγον πᾶν κοινὸν καὶ ἀκάθαρτον. [15] καὶ φωνὴ πάλιν ἐκ δευ-
τέρου πρὸς αὐτόν· ἃ ὁ θεὸς ἐκαθάρισεν σὺ μὴ κοίνου. [16] τοῦτο
δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς, καὶ εὐθὺς ἀνελήμφθη τὸ σκεῦος εἰς τὸν
οὐρανόν. [17] ὡς δὲ ἐν ἑαυτῷ διηπόρει ὁ Πέτρος, τί ἂν εἴη τὸ
ὅραμα ὃ εἶδεν, ἰδοὺ οἱ ἄνδρες οἱ ἀπεσταλμένοι ὑπὸ τοῦ Κορ-
νηλίου διερωτήσαντες τὴν οἰκίαν τοῦ Σίμωνος ἐπέστησαν ἐπὶ
τὸν πυλῶνα, [18] καὶ φωνήσαντες ἐπυνθάνοντο εἰ Σίμων ὁ ἐπικα-
λούμενος Πέτρος ἐνθάδε ξενίζεται. [19] τοῦ δὲ Πέτρου διενθυμου-
μένου περὶ τοῦ ὁράματος εἶπεν τὸ πνεῦμα αὐτῷ· ἰδοὺ ἄνδρες
ζητοῦντές σε· [20] ἀλλὰ ἀναστὰς κατάβηθι, καὶ πορεύου σὺν αὐ-
τοῖς μηδὲν διακρινόμενος, ὅτι ἐγὼ ἀπέσταλκα αὐτούς. [21] καταβὰς
δὲ Πέτρος πρὸς τοὺς ἄνδρας εἶπεν· ἰδοὺ ἐγώ εἰμι ὃν ζητεῖτε·
τίς ἡ αἰτία δι' ἣν πάρεστε; [22] οἱ δὲ εἶπαν· Κορνήλιος ἑκατον-
τάρχης, ἀνὴρ δίκαιος καὶ φοβούμενος τὸν θεόν, μαρτυρούμενός
τε ὑπὸ ὅλου τοῦ ἔθνους τῶν Ἰουδαίων, ἐχρηματίσθη ὑπὸ ἀγγέλου
ἁγίου μεταπέμψασθαί σε εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ ἀκοῦσαι ῥήματα
παρὰ σοῦ. [23] εἰσκαλεσάμενος οὖν αὐτοὺς ἐξένισεν.

Τῇ δὲ ἐπαύριον ἀναστὰς ἐξῆλθεν σὺν αὐτοῖς, καί τινες τῶν
ἀδελφῶν τῶν ἀπὸ Ἰόππης συνῆλθον αὐτῷ. [24] τῇ δὲ ἐπαύριον
εἰσῆλθαν εἰς τὴν Καισαρίαν· ὁ δὲ Κορνήλιος ἦν προσδοκῶν αὐ-
τούς, συνκαλεσάμενος τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀναγκαίους
φίλους. [25] ὡς δὲ ἐγένετο τοῦ εἰσελθεῖν τὸν Πέτρον, συναντήσας
αὐτῷ ὁ Κορνήλιος πεσὼν ἐπὶ τοὺς πόδας προσεκύνησεν. [26] ὁ δὲ
Πέτρος ἤγειρεν αὐτὸν λέγων· ἀνάστηθι· καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἄνθρωπός
εἰμι. [27] καὶ συνομιλῶν αὐτῷ εἰσῆλθεν, καὶ εὑρίσκει συνεληλυθό-
τας πολλούς, [28] ἔφη τε πρὸς αὐτούς· ὑμεῖς ἐπίστασθε ὡς ἀθέμι-
τόν ἐστιν ἀνδρὶ Ἰουδαίῳ κολλᾶσθαι ἢ προσέρχεσθαι ἀλλοφύλῳ·
κἀμοὶ ἔδειξεν ὁ θεὸς μηδένα κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον λέγειν ἄνθρω-
πον· [29] διὸ καὶ ἀναντιρρήτως ἦλθον μεταπεμφθείς. πυνθάνομαι
οὖν, τίνι λόγῳ μετεπέμψασθέ με; [30] καὶ ὁ Κορνήλιος ἔφη· ἀπὸ
τετάρτης ἡμέρας μέχρι ταύτης τῆς ὥρας ἤμην τὴν ἐνάτην προσ-
ευχόμενος ἐν τῷ οἴκῳ μου, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἔστη ἐνώπιόν μου ἐν ἐσθῆτι

---

15. T *εκαθερισεν* 17. *ιδου*: t pm [*και*] | *υπο*: T§ *απο* 18. H§ *επυθοντο* 19. H§ om *αυτω* | *ανδρες*: add T[th] *τρεις* H *δυο* | *ζητουντες*: T§ *ζητουσιν* 23. T *εξενισεν, τη δε* | H *συνηλθαν* 24. T§H *εισηλθεν* | T *καισαρειαν* | T *συγκαλεσαμ.* 28. T§H *ο θεος εδειξεν* 29. H *αναντιρητως*

---

14. Lev 11,7.13.23. 15. 1 Tim 4,4s. Tit 1,15. Rom 14,14. Mt 15,11. Mc 7,2.15. 17. 10,28.34s. 11,11ss. 19. (8,29.) 22. 10,3ss. 23. 9,42. 26. 14,15. 28. 11,3. 30ss. 10,3ss.

*λαμπρᾷ, 31 καὶ φησίν· Κορνήλιε, εἰσηκούσθη σου ἡ προσευχὴ καὶ
αἱ ἐλεημοσύναι σου ἐμνήσθησαν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. 32 πέμψον
οὖν εἰς Ἰόππην καὶ μετακάλεσαι Σίμωνα ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος·
οὗτος ξενίζεται ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος βυρσέως παρὰ θάλασσαν.
33 ἐξαυτῆς οὖν ἔπεμψα πρός σε, σύ τε καλῶς ἐποίησας παραγενό-
μενος. νῦν οὖν πάντες ἡμεῖς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πάρεσμεν ἀκοῦ-
σαι πάντα τὰ προστεταγμένα σοι ὑπὸ τοῦ κυρίου. 34 Ἀνοίξας δὲ
Πέτρος τὸ στόμα εἶπεν· ἐπ᾽ ἀληθείας καταλαμβάνομαι ὅτι οὐκ
ἔστιν προσωπολήμπτης ὁ θεός, 35 ἀλλ᾽ ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβού-
μενος αὐτὸν καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην δεκτὸς αὐτῷ ἐστίν·
36 τὸν λόγον ὃν ἀπέστειλεν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ εὐαγγελιζόμενος
εἰρήνην διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ· οὗτός ἐστιν πάντων κύριος. 37 ὑμεῖς
οἴδατε τὸ γενόμενον ῥῆμα καθ᾽ ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ἀρξάμενος
ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας μετὰ τὸ βάπτισμα ὃ ἐκήρυξεν Ἰωάννης,
38 Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρέθ, ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ θεὸς πνεύματι
ἁγίῳ καὶ δυνάμει, ὃς διῆλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας
τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ὅτι ὁ θεὸς ἦν μετ᾽
αὐτοῦ· 39 καὶ ἡμεῖς μάρτυρες πάντων ὧν ἐποίησεν ἔν τε τῇ χώρᾳ
τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ, ὃν καὶ ἀνεῖλαν κρεμάσαντες
ἐπὶ ξύλου. 40 τοῦτον ὁ θεὸς ἤγειρεν ἐν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ καὶ ἔδωκεν
αὐτὸν ἐμφανῆ γενέσθαι, 41 οὐ παντὶ τῷ λαῷ, ἀλλὰ μάρτυσιν τοῖς
προκεχειροτονημένοις ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἡμῖν οἵτινες συνεφάγομεν
καὶ συνεπίομεν αὐτῷ μετὰ τὸ ἀναστῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν· 42 καὶ
παρήγγειλεν ἡμῖν κηρῦξαι τῷ λαῷ καὶ διαμαρτύρασθαι ὅτι αὐτός
ἐστιν ὁ ὡρισμένος ὑπὸ τοῦ θεοῦ κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν.
43 τούτῳ πάντες οἱ προφῆται μαρτυροῦσιν, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν
λαβεῖν διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ πάντα τὸν πιστεύοντα εἰς αὐτόν.*

*44 Ἔτι λαλοῦντος τοῦ Πέτρου τὰ ῥήματα ταῦτα ἐπέπεσεν τὸ
πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας τὸν λόγον. 45 καὶ
ἐξέστησαν οἱ ἐκ περιτομῆς πιστοὶ ὅσοι συνῆλθαν τῷ Πέτρῳ, ὅτι
καὶ ἐπὶ τὰ ἔθνη ἡ δωρεὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκκέχυται·
46 ἤκουον γὰρ αὐτῶν λαλούντων γλώσσαις καὶ μεγαλυνόντων τὸν
θεόν. τότε ἀπεκρίθη Πέτρος· 47 μήτι τὸ ὕδωρ δύναται κωλῦσαί
τις τοῦ μὴ βαπτισθῆναι τούτους, οἵτινες τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
ἔλαβον ὡς καὶ ἡμεῖς; 48 προσέταξεν δὲ αὐτοῖς ἐν τῷ ὀνόματι
Ἰησοῦ Χριστοῦ βαπτισθῆναι. τότε ἠρώτησαν αὐτὸν ἐπιμεῖναι
ἡμέρας τινάς.*

---

32. *θαλασσαν*: **t** add [*ος παραγενομενος λαλησει σοι*] 33. *του θεου*: **t** *σου* 36. [T] H§ om *ον* | h *χριστου* (*ουτ. εστ. παντ. κυριος*) 37 *υμεις οιδατε,* 39. T*H om *εν* sc 40. TH om *εν* 42. *αυτος*: T§H *ουτος* **45.** *οσοι*: H§ *οι* | **t**H *του πνευματ. του αγιου* 48. *αυτοις*: TH *αυτους*

---

32. 11,13s. 34. Deut 10,17. Rom 2,11. 36. Is 52,7. 37. Mt 4,17. Lc 23,5. 39. 2,22.32. 3,15. 5,30. (Deut 21,22s.) 41. Lc 24,42s. Io 21,13. 42. 17,31. 43. 3,24. 46. 2,4. 47. 8,36.

XI

Petrus Hierosolymae visionem animalium remque cum Cornelio gestam exponit. Barnabas et Saulus. Christiani Antiochiae. Agabus.

1 Ἤκουσαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ οἱ ὄντες κατὰ
τὴν Ἰουδαίαν ὅτι καὶ τὰ ἔθνη ἐδέξαντο τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. 2 ὅτε
δὲ ἀνέβη Πέτρος εἰς Ἱερουσαλήμ, διεκρίνοντο πρὸς αὐτὸν οἱ ἐκ
περιτομῆς, 3 λέγοντες ὅτι εἰσῆλθες πρὸς ἄνδρας ἀκροβυστίαν
ἔχοντας καὶ συνέφαγες αὐτοῖς. 4 ἀρξάμενος δὲ Πέτρος ἐξετίθετο
αὐτοῖς καθεξῆς λέγων· 5 ἐγὼ ἤμην ἐν πόλει Ἰόππῃ προσευχό-
μενος, καὶ εἶδον ἐν ἐκστάσει ὅραμα, καταβαῖνον σκεῦός τι ὡς
ὀθόνην μεγάλην τέσσαρσιν ἀρχαῖς καθιεμένην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ,
καὶ ἦλθεν ἄχρι ἐμοῦ· 6 εἰς ἣν ἀτενίσας κατενόουν, καὶ εἶδον τὰ
τετράποδα τῆς γῆς καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἑρπετὰ καὶ τὰ πετεινὰ
τοῦ οὐρανοῦ. 7 ἤκουσα δὲ καὶ φωνῆς λεγούσης μοι· ἀναστὰς
Πέτρε θῦσον καὶ φάγε. 8 εἶπον δέ· μηδαμῶς, κύριε, ὅτι κοινὸν
ἢ ἀκάθαρτον οὐδέποτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου. 9 ἀπεκρίθη
δὲ φωνὴ ἐκ δευτέρου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· ἃ ὁ θεὸς ἐκαθάρισεν σὺ
μὴ κοίνου. 10 τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς, καὶ ἀνεσπάσθη πάλιν
ἅπαντα εἰς τὸν οὐρανόν. 11 καὶ ἰδοὺ ἐξαυτῆς τρεῖς ἄνδρες ἐπέ-
στησαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἐν ᾗ ἦμεν, ἀπεσταλμένοι ἀπὸ Καισαρίας
πρός με. 12 εἶπεν δὲ τὸ πνεῦμά μοι συνελθεῖν αὐτοῖς μηδὲν
διακρίναντα. ἦλθον δὲ σὺν ἐμοὶ καὶ οἱ ἓξ ἀδελφοὶ οὗτοι, καὶ
εἰσήλθομεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρός. 13 ἀπήγγειλεν δὲ ἡμῖν πῶς
εἶδεν τὸν ἄγγελον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ σταθέντα καὶ εἰπόντα· ἀπό-
στειλον εἰς Ἰόππην καὶ μετάπεμψαι Σίμωνα τὸν ἐπικαλούμενον
Πέτρον, 14 ὃς λαλήσει ῥήματα πρός σε, ἐν οἷς σωθήσῃ σὺ καὶ
πᾶς ὁ οἶκός σου. 15 ἐν δὲ τῷ ἄρξασθαί με λαλεῖν ἐπέπεσεν τὸ
πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ᾽ αὐτοὺς ὥσπερ καὶ ἐφ᾽ ἡμᾶς ἐν ἀρχῇ. 16 ἐμνή-
σθην δὲ τοῦ ῥήματος τοῦ κυρίου, ὡς ἔλεγεν· Ἰωάννης μὲν ἐβά-
πτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν πνεύματι ἁγίῳ. 17 εἰ
οὖν τὴν ἴσην δωρεὰν ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς ὡς καὶ ἡμῖν, πιστεύ-
σασιν ἐπὶ τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ἐγὼ τίς ἤμην δυνατὸς
κωλῦσαι τὸν θεόν; 18 ἀκούσαντες δὲ ταῦτα ἡσύχασαν, καὶ ἐδόξα-
σαν τὸν θεὸν λέγοντες· ἄρα καὶ τοῖς ἔθνεσιν ὁ θεὸς τὴν μετάνοιαν
εἰς ζωὴν ἔδωκεν.

XI,3. $T^{s}H^{s}$ *εισηλθεν* et *συνεφαγεν* 9. t H^{s} *εκ δευτερου φωνη* | T *εκαθερισεν* 11. *ημεν*: th *ημην* | T *καισαρειας*

XI,3. 10,25ss. 5ss. 10,9ss. 12. 10,19s. 13s. 10,5s.32. 14. (16,30s.) 15. 10,44. 16. 1,5. (Mc 1,8. Lc 3,16.) 17. 15,8s. 10,47.

19 Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες ἀπὸ τῆς θλίψεως τῆς γενομένης
ἐπὶ Στεφάνῳ διῆλθον ἕως Φοινίκης καὶ Κύπρου καὶ Ἀντιοχείας,
μηδενὶ λαλοῦντες τὸν λόγον εἰ μὴ μόνον Ἰουδαίοις. 20 ἦσαν δέ
τινες ἐξ αὐτῶν ἄνδρες Κύπριοι καὶ Κυρηναῖοι, οἵτινες ἐλθόντες
εἰς Ἀντιόχειαν ἐλάλουν καὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας, εὐαγγελιζόμενοι
τὸν κύριον Ἰησοῦν. 21 καὶ ἦν χεὶρ κυρίου μετ' αὐτῶν, πολύς τε
ἀριθμὸς ὁ πιστεύσας ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὸν κύριον. 22 Ἠκούσθη δὲ
ὁ λόγος εἰς τὰ ὦτα τῆς ἐκκλησίας τῆς οὔσης ἐν Ἰερουσαλὴμ
περὶ αὐτῶν, καὶ ἐξαπέστειλαν Βαρνάβαν ἕως Ἀντιοχείας· 23 ὃς
παραγενόμενος καὶ ἰδὼν τὴν χάριν τὴν τοῦ θεοῦ ἐχάρη, καὶ
παρεκάλει πάντας τῇ προθέσει τῆς καρδίας προσμένειν τῷ κυρίῳ,
24 ὅτι ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πλήρης πνεύματος ἁγίου καὶ πίστεως.
καὶ προσετέθη ὄχλος ἱκανὸς τῷ κυρίῳ. 25 ἐξῆλθεν δὲ εἰς Ταρσὸν
ἀναζητῆσαι Σαῦλον, καὶ εὑρὼν ἤγαγεν εἰς Ἀντιόχειαν. 26 ἐγένετο
δὲ αὐτοῖς καὶ ἐνιαυτὸν ὅλον συναχθῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ δι-
δάξαι ὄχλον ἱκανόν, χρηματίσαι τε πρώτως ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς
μαθητὰς Χριστιανούς.
27 Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις κατῆλθον ἀπὸ Ἱεροσολύμων
προφῆται εἰς Ἀντιόχειαν· 28 ἀναστὰς δὲ εἷς ἐξ αὐτῶν ὀνόματι
Ἅγαβος ἐσήμανεν διὰ τοῦ πνεύματος λιμὸν μεγάλην μέλλειν ἔσε-
σθαι ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην, ἥτις ἐγένετο ἐπὶ Κλαυδίου. 29 τῶν
δὲ μαθητῶν καθὼς εὐπορεῖτό τις, ὥρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς
διακονίαν πέμψαι τοῖς κατοικοῦσιν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἀδελφοῖς· 30 ὃ
καὶ ἐποίησαν ἀποστείλαντες πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους διὰ χειρὸς
Βαρνάβα καὶ Σαύλου.

XII

Herodes Agrippa Iacobum occidit et Petrum in vincula coniicit. Petrus liberatus ab angelo pulsat fores domus Mariae. Herodes subito perit.

1 Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἐπέβαλεν ὁ βασιλεὺς Ἡρῴδης
τὰς χεῖρας κακῶσαί τινας τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. 2 ἀνεῖλεν δὲ
Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρῃ. 3 ἰδὼν δὲ ὅτι ἀρεστόν
ἐστιν τοῖς Ἰουδαίοις, προσέθετο συλλαβεῖν καὶ Πέτρον, ἦσαν δὲ
ἡμέραι τῶν ἀζύμων, 4 ὃν καὶ πιάσας ἔθετο εἰς φυλακήν, παρα-
δοὺς τέσσαρσιν τετραδίοις στρατιωτῶν φυλάσσειν αὐτόν, βουλό-

19. t επι στεφανον 20. ελληνας: H ελληνιστας 22. t [ουσης] 23. τω κυριω: H pm [εν] 28. H^s εσημαινεν XII,1. TH ηρωδης ο βασιλευς 3. ημεραι: t pm [αι]

19. 8,1.4. (15,3. 13,1.4. 6,5.) 22. 4,36. 9,27. 25. 9,27.30. Gal 2,11. 26. (26,28.) 28. 21,10. 29. Rom 15,25s. 1 Cor 16,1. 2 Cor 8,3s. 9,12. 30. 12,25. XII,2. 1,13. (Lc 5,10. 8,51. 9,28.54. Mc 1,29. 10,35.41. 13,3. 14,33.)

μενος μετὰ τὸ πάσχα ἀναγαγεῖν αὐτὸν τῷ λαῷ. 5 *ὁ μὲν οὖν*
Πέτρος ἐτηρεῖτο ἐν τῇ φυλακῇ· προσευχὴ δὲ ἦν ἐκτενῶς γινομένη
ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν θεὸν περὶ αὐτοῦ. 6 *ὅτε δὲ ἤμελλεν*
προαγαγεῖν αὐτὸν ὁ Ἡρώδης, τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἦν ὁ Πέτρος κοι-
μώμενος μεταξὺ δύο στρατιωτῶν, δεδεμένος ἁλύσεσιν δυσίν, φύ-
λακές τε πρὸ τῆς θύρας ἐτήρουν τὴν φυλακήν. 7 *καὶ ἰδοὺ ἄγγε-*
λος κυρίου ἐπέστη, καὶ φῶς ἔλαμψεν ἐν τῷ οἰκήματι· πατάξας
δὲ τὴν πλευρὰν τοῦ Πέτρου ἤγειρεν αὐτὸν λέγων· ἀνάστα ἐν
τάχει. καὶ ἐξέπεσαν αὐτοῦ αἱ ἁλύσεις ἐκ τῶν χειρῶν. 8 *εἶπέν τε*
ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτόν· ζῶσαι καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σου.
ἐποίησεν δὲ οὕτως. καὶ λέγει αὐτῷ· περιβαλοῦ τὸ ἱμάτιόν σου
καὶ ἀκολούθει μοι. 9 *καὶ ἐξελθὼν ἠκολούθει, καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι*
ἀληθές ἐστιν τὸ γινόμενον διὰ τοῦ ἀγγέλου, ἐδόκει δὲ ὅραμα
βλέπειν. 10 *διελθόντες δὲ πρώτην φυλακὴν καὶ δευτέραν ἦλθαν*
ἐπὶ τὴν πύλην τὴν σιδηρᾶν τὴν φέρουσαν εἰς τὴν πόλιν, ἥτις
αὐτομάτη ἠνοίγη αὐτοῖς, καὶ ἐξελθόντες προῆλθον ῥύμην μίαν,
καὶ εὐθέως ἀπέστη ὁ ἄγγελος ἀπ᾽ αὐτοῦ. 11 *καὶ ὁ Πέτρος ἐν*
ἑαυτῷ γενόμενος εἶπεν· νῦν οἶδα ἀληθῶς ὅτι ἐξαπέστειλεν κύριος
τὸν ἄγγελον αὐτοῦ καὶ ἐξείλατό με ἐκ χειρὸς Ἡρώδου καὶ πάσης
τῆς προσδοκίας τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων. 12 *συνιδών τε ἦλθεν*
ἐπὶ τὴν οἰκίαν τῆς Μαρίας τῆς μητρὸς Ἰωάννου τοῦ ἐπικαλου-
μένου Μάρκου, οὗ ἦσαν ἱκανοὶ συνηθροισμένοι καὶ προσευχόμενοι.
13 *κρούσαντος δὲ αὐτοῦ τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος προσῆλθεν παι-*
δίσκη ὑπακοῦσαι, ὀνόματι Ῥόδη, 14 *καὶ ἐπιγνοῦσα τὴν φωνὴν τοῦ*
Πέτρου ἀπὸ τῆς χαρᾶς οὐκ ἤνοιξεν τὸν πυλῶνα, εἰσδραμοῦσα
δὲ ἀπήγγειλεν ἑστάναι τὸν Πέτρον πρὸ τοῦ πυλῶνος. 15 *οἱ δὲ*
πρὸς αὐτὴν εἶπαν· μαίνῃ. ἡ δὲ διϊσχυρίζετο οὕτως ἔχειν. οἱ δὲ
ἔλεγον· ὁ ἄγγελός ἐστιν αὐτοῦ. 16 *ὁ δὲ Πέτρος ἐπέμενεν κρούων·*
ἀνοίξαντες δὲ εἶδαν αὐτὸν καὶ ἐξέστησαν. 17 *κατασείσας δὲ αὐ-*
τοῖς τῇ χειρὶ σιγᾶν διηγήσατο πῶς ὁ κύριος αὐτὸν ἐξήγαγεν ἐκ
τῆς φυλακῆς, εἶπέν τε· ἀπαγγείλατε Ἰακώβῳ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς
ταῦτα. καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἕτερον τόπον. 18 *γενομένης*
δὲ ἡμέρας ἦν τάραχος οὐκ ὀλίγος ἐν τοῖς στρατιώταις, τί ἄρα
ὁ Πέτρος ἐγένετο. 19 *Ἡρώδης δὲ ἐπιζητήσας αὐτὸν καὶ μὴ εὑρών,*
ἀνακρίνας τοὺς φύλακας ἐκέλευσεν ἀπαχθῆναι, καὶ κατελθὼν
ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς Καισαρίαν διέτριβεν. 20 *ἦν δὲ θυμομαχῶν*
Τυρίοις καὶ Σιδωνίοις· ὁμοθυμαδὸν δὲ παρῆσαν πρὸς αὐτόν,
καὶ πείσαντες Βλάστον τὸν ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος τοῦ βασιλέως

---

6. T *προαγειν* H§ *προσαγαγειν* 8. *τε*: TH *δε* 11. H§ *ο κυριος*
13. h *προηλθε* (-*θε* eti. H) 15. *ελεγον*: h *ειπαν* 17. *διηγησατο*: [T]H
add *αυτοις* 19. T *καισαρειαν*

---

7. 5,19. 27,23. 10. 16,26. 12. 13,5.13. 15,37.

ᾐτοῦντο εἰρήνην, διὰ τὸ τρέφεσθαι αὐτῶν τὴν χώραν ἀπὸ τῆς
βασιλικῆς. 21 τακτῇ δὲ ἡμέρᾳ ὁ Ἡρώδης ἐνδυσάμενος ἐσθῆτα
βασιλικὴν καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος ἐδημηγόρει πρὸς αὐτούς·
22 ὁ δὲ δῆμος ἐπεφώνει· θεοῦ φωνὴ καὶ οὐκ ἀνθρώπου. 23 παρα-
χρῆμα δὲ ἐπάταξεν αὐτὸν ἄγγελος κυρίου ἀνθ᾽ ὧν οὐκ ἔδωκεν
τὴν δόξαν τῷ θεῷ, καὶ γενόμενος σκωληκόβρωτος ἐξέψυξεν.
24 Ὁ δὲ λόγος τοῦ θεοῦ ηὔξανεν καὶ ἐπληθύνετο. 25 Βαρ-
νάβας δὲ καὶ Σαῦλος ὑπέστρεψαν ἐξ Ἰερουσαλήμ, πληρώσαντες
τὴν διακονίαν, συνπαραλαβόντες Ἰωάννην τὸν ἐπικληθέντα
Μάρκον.

XIII

Barnabae et Sauli iter ad exteros. Bariesus magus, Sergius Paulus proconsul. Oratio Pauli Antiochiae Pisidiae in synagoga. Barnabas et Paulus Iudaeorum invidia urbe eiecti.

1 Ἦσαν δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὖσαν ἐκκλησίαν προφῆται
καὶ διδάσκαλοι ὅ τε Βαρνάβας καὶ Συμεὼν ὁ καλούμενος Νίγερ,
καὶ Λούκιος ὁ Κυρηναῖος, Μαναήν τε Ἡρώδου τοῦ τετραάρχου
σύντροφος καὶ Σαῦλος. 2 λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ κυρίῳ
καὶ νηστευόντων εἶπεν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἀφορίσατε δή μοι
τὸν Βαρνάβαν καὶ Σαῦλον εἰς τὸ ἔργον ὃ προσκέκλημαι αὐτούς.
3 τότε νηστεύσαντες καὶ προσευξάμενοι καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας
αὐτοῖς ἀπέλυσαν. 4 αὐτοὶ μὲν οὖν ἐκπεμφθέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου
πνεύματος κατῆλθον εἰς Σελευκίαν, ἐκεῖθέν τε ἀπέπλευσαν εἰς
Κύπρον, 5 καὶ γενόμενοι ἐν Σαλαμῖνι κατήγγελλον τὸν λόγον τοῦ
θεοῦ ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῶν Ἰουδαίων· εἶχον δὲ καὶ Ἰωάννην
ὑπηρέτην. 6 διελθόντες δὲ ὅλην τὴν νῆσον ἄχρι Πάφου εὗρον
ἄνδρα τινὰ μάγον ψευδοπροφήτην Ἰουδαῖον, ᾧ ὄνομα Βαριησοῦ,
7 ὃς ἦν σὺν τῷ ἀνθυπάτῳ Σεργίῳ Παύλῳ, ἀνδρὶ συνετῷ. οὗτος
προσκαλεσάμενος Βαρνάβαν καὶ Σαῦλον ἐπεζήτησεν ἀκοῦσαι τὸν
λόγον τοῦ θεοῦ· 8 ἀνθίστατο δὲ αὐτοῖς Ἐλύμας ὁ μάγος, οὕτως
γὰρ μεθερμηνεύεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ζητῶν διαστρέψαι τὸν ἀν-
θύπατον ἀπὸ τῆς πίστεως. 9 Σαῦλος δέ, ὁ καὶ Παῦλος, πλη-
σθεὶς πνεύματος ἁγίου ἀτενίσας εἰς αὐτὸν 10 εἶπεν· ὦ πλήρης
παντὸς δόλου καὶ πάσης ῥᾳδιουργίας, υἱὲ διαβόλου, ἐχθρὲ πάσης
δικαιοσύνης, οὐ παύσῃ διαστρέφων τὰς ὁδοὺς κυρίου τὰς εὐθείας;

---

21. H [ο] ηρωδης | καθισας: T pm [και] 24. θεου: H§ κυριου
25. H§ εις ιερουσαλημ h † | T συμπαραλαβοντες XIII,1. T τετραρχου
4. T σελευκειαν 6. TH βαριησους 10. H§ του κυριου

---

24. 6,7. 19,20. 25. 11,29s. 12,12. 13,5. 15,37. XIII,1. 11,27.
15,32. Lc 3,1. 2. 10,19. 15,28. 9,15. 14,26. Rom 10,15. 3. 6,6.
14,23. 5. 12,12. 6. 8,9. 19,19.

11 *καὶ νῦν ἰδοὺ χεὶρ κυρίου ἐπὶ σέ, καὶ ἔσῃ τυφλὸς μὴ βλέπων τὸν
ἥλιον ἄχρι καιροῦ. παραχρῆμά τε ἔπεσεν ἐπ᾽ αὐτὸν ἀχλὺς καὶ σκό-
τος, καὶ περιάγων ἐζήτει χειραγωγούς.* 12 *τότε ἰδὼν ὁ ἀνθύπατος
τὸ γεγονὸς ἐπίστευσεν, ἐκπλησσόμενος ἐπὶ τῇ διδαχῇ τοῦ κυρίου.*
13 *Ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ τῆς Πάφου οἱ περὶ Παῦλον ἦλθον εἰς
Πέργην τῆς Παμφυλίας· Ἰωάννης δὲ ἀποχωρήσας ἀπ᾽ αὐτῶν
ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα.* 14 *αὐτοὶ δὲ διελθόντες ἀπὸ τῆς
Πέργης παρεγένοντο εἰς Ἀντιόχειαν τὴν Πισιδίαν, καὶ ἐλθόντες
εἰς τὴν συναγωγὴν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐκάθισαν.* 15 *μετὰ
δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν ἀπέστειλαν οἱ
ἀρχισυνάγωγοι πρὸς αὐτοὺς λέγοντες· ἄνδρες ἀδελφοί, εἴ τις ἐστὶν
ἐν ὑμῖν λόγος παρακλήσεως πρὸς τὸν λαόν, λέγετε.* 16 *ἀναστὰς δὲ
Παῦλος καὶ κατασείσας τῇ χειρὶ εἶπεν· ἄνδρες Ἰσραηλεῖται καὶ
οἱ φοβούμενοι τὸν θεόν, ἀκούσατε.* 17 *ὁ θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου
Ἰσραὴλ ἐξελέξατο τοὺς πατέρας ἡμῶν, καὶ τὸν λαὸν ὕψωσεν ἐν
τῇ παροικίᾳ ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, καὶ μετὰ βραχίονος ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν
αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς,* 18 *καὶ ὡς τεσσερακονταέτη χρόνον ἐτροφοφόρη-
σεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ,* 19 *καὶ καθελὼν ἔθνη ἑπτὰ ἐν γῇ Χαναὰν
κατεκληρονόμησεν τὴν γῆν αὐτῶν,* 20 *ὡς ἔτεσιν τετρακοσίοις καὶ
πεντήκοντα. καὶ μετὰ ταῦτα ἔδωκεν κριτὰς ἕως Σαμουὴλ προ-
φήτου.* 21 *κἀκεῖθεν ᾐτήσαντο βασιλέα, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς
τὸν Σαοὺλ υἱὸν Κείς, ἄνδρα ἐκ φυλῆς Βενιαμείν, ἔτη τεσσερά-
κοντα·* 22 *καὶ μεταστήσας αὐτὸν ἤγειρεν τὸν Δαυεὶδ αὐτοῖς εἰς
βασιλέα, ᾧ καὶ εἶπεν μαρτυρήσας·* εὗρον Δαυεὶδ τὸν τοῦ Ἰεσσαί,
ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά
μου. 23 *τούτου ὁ θεὸς ἀπὸ τοῦ σπέρματος κατ᾽ ἐπαγγελίαν ἤγαγεν
τῷ Ἰσραὴλ σωτῆρα Ἰησοῦν,* 24 *προκηρύξαντος Ἰωάννου πρὸ προσ-
ώπου τῆς εἰσόδου αὐτοῦ βάπτισμα μετανοίας παντὶ τῷ λαῷ Ἰσ-
ραήλ.* 25 *ὡς δὲ ἐπλήρου Ἰωάννης τὸν δρόμον, ἔλεγεν· τί ἐμὲ
ὑπονοεῖτε εἶναι, οὐκ εἰμὶ ἐγώ· ἀλλ᾽ ἰδοὺ ἔρχεται μετ᾽ ἐμὲ οὗ οὐκ
εἰμὶ ἄξιος τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν λῦσαι.* 26 *ἄνδρες ἀδελφοί, υἱοὶ
γένους Ἀβραὰμ καὶ οἱ ἐν ὑμῖν φοβούμενοι τὸν θεόν, ἡμῖν ὁ λόγος
τῆς σωτηρίας ταύτης ἐξαπεστάλη.* 27 *οἱ γὰρ κατοικοῦντες ἐν
Ἱερουσαλὴμ καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν τοῦτον ἀγνοήσαντες καὶ τὰς
φωνὰς τῶν προφητῶν τὰς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκομένας
κρίναντες ἐπλήρωσαν,* 28 *καὶ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου εὑρόντες*

---

11. *τε*: TH§ *δε* 12. TH *εκπληττομενος* 14. *ελθοντες*: t *εισελθοντες* 16. T *ισραηλιται* 17. TH *αιγυπτου* 18. T§H *ετροποφορησεν* 19. H§ om *και* (v. 18 H§ *και, ως*) 22. H [*ανδρα*] 25. TH§ *ειναι;* 26. *ημιν*: T§ *υμιν*

---

11. 12,23. 9,8. 13. (14,25. 27,5.) 15,38. 15. 15,21. 17ss. 7,2ss. 17. Ex 6,1. 18. 7,36. Deut 1,31. 19. Deut 7,1. Ios 14,2. 20. Iud 2,16. 21. 1 Sam 8,5. 10,21. 22. 1 Sam 16,1.13. Ps 89,21. (Is 44,28.) 24. Lc 3,3. 25. Lc 3,15. Io 1,20 26s. 28. Lc 23,23.

ᾐτήσαντο Πειλᾶτον ἀναιρεθῆναι αὐτόν· [29] ὡς δὲ ἐτέλεσαν πάντα
τὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμένα, καθελόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου ἔθηκαν
εἰς μνημεῖον. [30] ὁ δὲ θεὸς ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, [31] ὃς
ὤφθη ἐπὶ ἡμέρας πλείους τοῖς συναναβᾶσιν αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλι-
λαίας εἰς Ἱερουσαλήμ, οἵτινες νῦν εἰσὶν μάρτυρες αὐτοῦ πρὸς
τὸν λαόν. [32] καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς εὐαγγελιζόμεθα τὴν πρὸς τοὺς
πατέρας ἐπαγγελίαν γενομένην, ὅτι ταύτην ὁ θεὸς ἐκπεπλήρωκεν
τοῖς τέκνοις ἡμῶν ἀναστήσας Ἰησοῦν, [33] ὡς καὶ ἐν τῷ πρώτῳ
ψαλμῷ γέγραπται· υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε.
[34] ὅτι δὲ ἀνέστησεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν μηκέτι μέλλοντα ὑποστρέφειν
εἰς διαφθοράν, οὕτως εἴρηκεν ὅτι δώσω ὑμῖν τὰ ὅσια Δαυεὶδ τα
πιστά. [35] διότι καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει· οὐ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν
διαφθοράν. [36] Δαυεὶδ μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ ὑπηρετήσας τῇ τοῦ
θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη καὶ προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ
καὶ εἶδεν διαφθοράν· [37] ὃν δὲ ὁ θεὸς ἤγειρεν, οὐκ εἶδεν δια-
φθοράν. [38] γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, ἄνδρες ἀδελφοί, ὅτι διὰ
τούτου ὑμῖν ἄφεσις ἁμαρτιῶν καταγγέλλεται· [39] ἀπὸ πάντων ὧν
οὐκ ἠδυνήθητε ἐν νόμῳ Μωϋσέως δικαιωθῆναι, ἐν τούτῳ πᾶς ὁ
πιστεύων δικαιοῦται. [40] βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθῃ τὸ εἰρημένον ἐν
τοῖς προφήταις· [41] ἴδετε, οἱ καταφρονηταί, καὶ θαυμάσατε καὶ
ἀφανίσθητε, ὅτι ἔργον ἐργάζομαι ἐγὼ ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν,
ἔργον ὃ οὐ μὴ πιστεύσητε ἐάν τις ἐκδιηγῆται ὑμῖν.
[42] Ἐξιόντων δὲ αὐτῶν παρεκάλουν εἰς τὸ μεταξὺ σάββατον
λαληθῆναι αὐτοῖς τὰ ῥήματα ταῦτα. [43] λυθείσης δὲ τῆς συνα-
γωγῆς ἠκολούθησαν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν σεβομένων
προσηλύτων τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ, οἵτινες προσλαλοῦντες
αὐτοῖς ἔπειθον αὐτοὺς προσμένειν τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ. [44] τῷ δὲ
ἐρχομένῳ σαββάτῳ σχεδὸν πᾶσα ἡ πόλις συνήχθη ἀκοῦσαι τὸν
λόγον τοῦ κυρίου. [45] ἰδόντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς ὄχλους ἐπλή-
σθησαν ζήλου, καὶ ἀντέλεγον τοῖς ὑπὸ Παύλου λαλουμένοις ἀντι-
λέγοντες καὶ βλασφημοῦντες. [46] παρρησιασάμενοί τε ὁ Παῦλος
καὶ ὁ Βαρνάβας εἶπαν· ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆναι
τὸν λόγον τοῦ θεοῦ· ἐπειδὴ ἀπωθεῖσθε αὐτὸν καὶ οὐκ ἀξίους
κρίνετε ἑαυτοὺς τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη.
[47] οὕτως γὰρ ἐντέταλται ἡμῖν ὁ κύριος· τέθεικά σε εἰς φῶς ἐθνῶν
τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. [48] ἀκούοντα
δὲ τὰ ἔθνη ἔχαιρον καὶ ἐδόξαζον τὸν λόγον τοῦ κυρίου, καὶ

28. h ητησαν τον 29. h γεγρ. περι αυτ. 31. tH [νυν] 32. ημων: h†
33. H εν τω ψαλμω γεγρ. τω δευτερω 39. απο: [T]H pm και 40. επελθη:
t add [εφ υμας] 42. h† 44. δε: h τε | h εχομενω | κυριου: tH§ θεου
45. TH om αντιλεγοντες και 46. επειδη: h επει δε 48. κυριου: tH§ θεου

29. Lc 23,53. 31. 1,3. 10,40s. 33. Ps 2,7. Hebr 1,5. 34. Is
55,3. 35ss. 2,27ss. 35. Ps 16,10. 39. Rom 8,3. 41. Hab 1,5.
46. Mt 10,6. 21,43. 47. Is 49,6. Lc 2,32. 48. (Rom 8,29.)

ἐπίστευσαν ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς ζωὴν αἰώνιον· 49 διεφέρετο
δὲ ὁ λόγος τοῦ κυρίου καθ᾽ ὅλης τῆς χώρας. 50 οἱ δὲ Ἰουδαῖοι
παρώτρυναν τὰς σεβομένας γυναῖκας τὰς εὐσχήμονας καὶ τοὺς
πρώτους τῆς πόλεως, καὶ ἐπήγειραν διωγμὸν ἐπὶ τὸν Παῦλον
καὶ Βαρνάβαν, καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.
51 οἱ δὲ ἐκτιναξάμενοι τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ἐπ᾽ αὐτοὺς ἦλθον
εἰς Ἰκόνιον· 52 οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπληροῦντο χαρᾶς καὶ πνεύματος
ἁγίου.

XIV

Barnabas et Paulus Iconia pulsi. Lystrae pro diis habentur, sed a Iudaeis fere lapidati iter per Asiam pergunt redeuntque Antiochiam Syriae.

1 Ἐγένετο δὲ ἐν Ἰκονίῳ κατὰ τὸ αὐτὸ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς
τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων καὶ λαλῆσαι οὕτως ὥστε πιστεῦσαι
Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων πολὺ πλῆθος. 2 οἱ δὲ ἀπειθήσαντες
Ἰουδαῖοι ἐπήγειραν καὶ ἐκάκωσαν τὰς ψυχὰς τῶν ἐθνῶν κατὰ
τῶν ἀδελφῶν. 3 ἱκανὸν μὲν οὖν χρόνον διέτριψαν παρρησιαζόμενοι
ἐπὶ τῷ κυρίῳ τῷ μαρτυροῦντι ἐπὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ,
διδόντος σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ τῶν χειρῶν αὐτῶν.
4 ἐσχίσθη δὲ τὸ πλῆθος τῆς πόλεως, καὶ οἱ μὲν ἦσαν σὺν τοῖς
Ἰουδαίοις, οἱ δὲ σὺν τοῖς ἀποστόλοις. 5 ὡς δὲ ἐγένετο ὁρμὴ τῶν
ἐθνῶν τε καὶ Ἰουδαίων σὺν τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν ὑβρίσαι καὶ
λιθοβολῆσαι αὐτούς, 6 συνιδόντες κατέφυγον εἰς τὰς πόλεις τῆς
Λυκαονίας Λύστραν καὶ Δέρβην καὶ τὴν περίχωρον· 7 κἀκεῖ
εὐαγγελιζόμενοι ἦσαν.
8 Καί τις ἀνὴρ ἀδύνατος ἐν Λύστροις τοῖς ποσὶν ἐκάθητο,
χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, ὃς οὐδέποτε περιεπάτησεν. 9 οὗ-
τος ἤκουσεν τοῦ Παύλου λαλοῦντος, ὃς ἀτενίσας αὐτῷ καὶ ἰδὼν
ὅτι ἔχει πίστιν τοῦ σωθῆναι, 10 εἶπεν μεγάλῃ φωνῇ· ἀνάστηθι
ἐπὶ τοὺς πόδας σου ὀρθός. καὶ ἥλατο, καὶ περιεπάτει. 11 οἵ τε
ὄχλοι ἰδόντες ὃ ἐποίησεν Παῦλος ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν Λυ-
καονιστὶ λέγοντες· οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις κατέβησαν
πρὸς ἡμᾶς, 12 ἐκάλουν τε τὸν Βαρνάβαν Δία, τὸν δὲ Παῦλον
Ἑρμῆν, ἐπειδὴ αὐτὸς ἦν ὁ ἡγούμενος τοῦ λόγου. 13 ὅ τε ἱερεὺς
τοῦ Διὸς τοῦ ὄντος πρὸ τῆς πόλεως, ταύρους καὶ στέμματα ἐπὶ
τοὺς πυλῶνας ἐνέγκας, σὺν τοῖς ὄχλοις ἤθελεν θύειν. 14 ἀκού-
σαντες δὲ οἱ ἀπόστολοι Βαρνάβας καὶ Παῦλος, διαρρήξαντες τὰ

---

49. TH *δι ολης* 52. *οι δε*: T§H§ *οι τε* XIV,3. TH om *επι* sc | TH *διδοντι* 8. Ti (err.) T *εν λυστρ. αδυνατ.* 9. H *ηκουεν* 11. *οι τε*: T§ *οι δε*

---

51. Lc 9,5. 10,10s. XIV,3. 5,12. 8. 3,2. 10. 3,8. (Is 35,6.) 11. 28,6.

ἱμάτια αὐτῶν ἐξεπήδησαν εἰς τὸν ὄχλον, κράζοντες 15 *καὶ λέγον-*
τες· ἄνδρες, τί ταῦτα ποιεῖτε; καὶ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ἐσμὲν ὑμῖν
ἄνθρωποι, εὐαγγελιζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ τούτων τῶν ματαίων ἐπι-
στρέφειν ἐπὶ θεὸν ζῶντα, ὃς ἐποίησεν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν
καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, 16 *ὃς ἐν ταῖς παρῳχη-*
μέναις γενεαῖς εἴασεν πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐ-
τῶν· 17 *καίτοι οὐκ ἀμάρτυρον αὐτὸν ἀφῆκεν ἀγαθουργῶν, οὐρανό-*
θεν ὑμῖν ὑετοὺς διδοὺς καὶ καιροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν τρο-
φῆς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ὑμῶν. 18 *καὶ ταῦτα λέγοντες*
μόλις κατέπαυσαν τοὺς ὄχλους τοῦ μὴ θύειν αὐτοῖς.
19 *Ἐπῆλθαν δὲ ἀπὸ Ἀντιοχείας καὶ Ἰκονίου Ἰουδαῖοι, καὶ*
πείσαντες τοὺς ὄχλους καὶ λιθάσαντες τὸν Παῦλον ἔσυρον ἔξω
τῆς πόλεως, νομίζοντες αὐτὸν τεθνηκέναι· 20 *κυκλωσάντων δὲ τῶν*
μαθητῶν αὐτὸν ἀναστὰς εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. καὶ τῇ ἐπαύριον
ἐξῆλθεν σὺν τῷ Βαρνάβᾳ εἰς Δέρβην· 21 *εὐαγγελιζόμενοί τε τὴν*
πόλιν ἐκείνην καὶ μαθητεύσαντες ἱκανοὺς ὑπέστρεψαν εἰς τὴν
Λύστραν καὶ εἰς Ἰκόνιον καὶ εἰς Ἀντιόχειαν, 22 *ἐπιστηρίζοντες*
τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν, παρακαλοῦντες ἐνμένειν τῇ πίστει, καὶ
ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
θεοῦ. 23 *χειροτονήσαντες δὲ αὐτοῖς κατ᾽ ἐκκλησίαν πρεσβυτέρους,*
προσευξάμενοι μετὰ νηστειῶν παρέθεντο αὐτοὺς τῷ κυρίῳ, εἰς ὃν
πεπιστεύκεισαν. 24 *καὶ διελθόντες τὴν Πισιδίαν ἦλθον εἰς τὴν*
Παμφυλίαν, 25 *καὶ λαλήσαντες εἰς τὴν Πέργην τὸν λόγον κατέ-*
βησαν εἰς Ἀτταλίαν, 26 *κἀκεῖθεν ἀπέπλευσαν εἰς Ἀντιόχειαν, ὅθεν*
ἦσαν παραδεδομένοι τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ εἰς τὸ ἔργον ὃ ἐπλήρωσαν.
27 *παραγενόμενοι δὲ καὶ συναγαγόντες τὴν ἐκκλησίαν, ἀνήγγελλον*
ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς μετ᾽ αὐτῶν, καὶ ὅτι ἤνοιξεν τοῖς ἔθνεσιν
θύραν πίστεως. 28 *διέτριβον δὲ χρόνον οὐκ ὀλίγον σὺν τοῖς*
μαθηταῖς.

XV

Contentio Antiochensis de gentilium circumcisione. Paulus Hierosolymam legatur. Petrus et Iacobus. Decretum hierosolymitanum. Alterum Pauli ad exteros iter apostolicum.

1 *Καί τινες κατελθόντες ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἐδίδασκον τοὺς*
ἀδελφοὺς ὅτι ἐὰν μὴ περιτμηθῆτε τῷ ἔθει τῷ Μωϋσέως, οὐ

---

14. *αυτων*: H§ *εαυτων* 17. H *αὐτον* | T [*υμιν*] *vet.* 21. T§H *ευαγγελισαμενοι* | H *και* [*εις*] *αντιοχειαν* 22. TiTH *εμμενειν* 24. H *ηλθαν* 25. *εις την περγην*: TH§ *εν περγη* | T *ατταλειαν*

---

15. 4,24. Ps 146,6. Ier 32,17. 15ss. 17,24ss. 19. 2 Cor 11,25. 2 Tim 3,11. 21. 13,51. 22. (Lc 14,27.) 23. Tit 1,5. 24s. 13,13s. 27,5. 26. 11,20. 13,1s. 27. 1 Cor 16,9. XV,1. Gal 2,12. 5,2s.

*δύνασθε σωθῆναι. 2 γενομένης δὲ στάσεως καὶ ζητήσεως οὐκ
ὀλίγης τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ πρὸς αὐτούς, ἔταξαν ἀνα-
βαίνειν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν καί τινας ἄλλους ἐξ αὐτῶν πρὸς
τοὺς ἀποστόλους καὶ πρεσβυτέρους εἰς Ἰερουσαλὴμ περὶ τοῦ
ζητήματος τούτου. 3 οἱ μὲν οὖν προπεμφθέντες ὑπὸ τῆς ἐκ-
κλησίας διήρχοντο τήν τε Φοινίκην καὶ Σαμαρίαν, ἐκδιηγούμενοι
τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐποίουν χαρὰν μεγάλην πᾶσιν
τοῖς ἀδελφοῖς. 4 παραγενόμενοι δὲ εἰς Ἰερουσαλὴμ παρεδέχθη-
σαν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων,
ἀνήγγειλάν τε ὅσα ὁ θεὸς ἐποίησεν μετ᾽ αὐτῶν. 5 ἐξανέστησαν
δέ τινες τῶν ἀπὸ τῆς αἱρέσεως τῶν Φαρισαίων πεπιστευκότες,
λέγοντες ὅτι δεῖ περιτέμνειν αὐτοὺς παραγγέλλειν τε τηρεῖν τὸν
νόμον Μωϋσέως.*

*6 Συνήχθησαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν περὶ
τοῦ λόγου τούτου. 7 πολλῆς δὲ ζητήσεως γενομένης ἀναστὰς
Πέτρος εἶπεν πρὸς αὐτούς· ἄνδρες ἀδελφοί, ὑμεῖς ἐπίστασθε ὅτι
ἀφ᾽ ἡμερῶν ἀρχαίων ἐν ὑμῖν ἐξελέξατο ὁ θεὸς διὰ τοῦ στόματός
μου ἀκοῦσαι τὰ ἔθνη τὸν λόγον τοῦ εὐαγγελίου καὶ πιστεῦσαι.
8 καὶ ὁ καρδιογνώστης θεὸς ἐμαρτύρησεν αὐτοῖς δοὺς τὸ πνεῦμα
τὸ ἅγιον καθὼς καὶ ἡμῖν, 9 καὶ οὐθὲν διέκρινεν μεταξὺ ἡμῶν τε
καὶ αὐτῶν, τῇ πίστει καθαρίσας τὰς καρδίας αὐτῶν. 10 νῦν οὖν
τί πειράζετε τὸν θεόν, ἐπιθεῖναι ζυγὸν ἐπὶ τὸν τράχηλον τῶν
μαθητῶν, ὃν οὔτε οἱ πατέρες ἡμῶν οὔτε ἡμεῖς ἰσχύσαμεν βαστά-
σαι; 11 ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος τοῦ κυρίου Ἰησοῦ πιστεύομεν σω-
θῆναι καθ᾽ ὃν τρόπον κἀκεῖνοι. 12 ἐσίγησεν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος,
καὶ ἤκουον Βαρνάβα καὶ Παύλου ἐξηγουμένων ὅσα ἐποίησεν ὁ
θεὸς σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τοῖς ἔθνεσιν δι᾽ αὐτῶν. 13 Μετὰ δὲ
τὸ σιγῆσαι αὐτοὺς ἀπεκρίθη Ἰάκωβος λέγων· ἄνδρες ἀδελφοί,
ἀκούσατέ μου. 14 Συμεὼν ἐξηγήσατο καθὼς πρῶτον ὁ θεὸς
ἐπεσκέψατο λαβεῖν ἐξ ἐθνῶν λαὸν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. 15 καὶ
τούτῳ συμφωνοῦσιν οἱ λόγοι τῶν προφητῶν, καθὼς γέγραπται·*
16 μετὰ ταῦτα ἀναστρέψω καὶ ἀνοικοδομήσω τὴν σκηνὴν Δαυεὶδ
τὴν πεπτωκυῖαν, καὶ τὰ κατεστραμμένα αὐτῆς ἀνοικοδομήσω
καὶ ἀνορθώσω αὐτήν, 17 ὅπως ἂν ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι
τῶν ἀνθρώπων τὸν κύριον, καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐφ᾽ οὓς ἐπι-
κέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ᾽ αὐτούς, λέγει κύριος ποιῶν ταῦτα
18 γνωστὰ ἀπ᾽ αἰῶνος. *19 διὸ ἐγὼ κρίνω μὴ παρενοχλεῖν τοῖς*

---

3. T *σαμαρειαν* 4. T^{s}H *ιεροσολυμα* | *υπο*: T^{s}H *απο* 6. *δε*: T^{s}H *τε* 7. t *συνζητησεως* 9. h *ουδεν* 16. T *κατεστρεμμενα* 18. *γνωστα απ αιωνος*: h ⊣ *γνωστον απ αιωνος* [*εστιν*] *τω κυριω το εργον αυτου* ⊢

---

2. Gal 2,1. 4. 14,27. 21,19. 7. 10,9ss. 8. 11,15. 10. 15,28 Gal 5,1. 14. 2 Pe 1,1. 16s. Am 9,11s. 17. (Iac 2,7.)

ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπιστρέφουσιν ἐπὶ τὸν θεόν, 20 ἀλλὰ ἐπιστεῖλαι
αὐτοῖς τοῦ ἀπέχεσθαι τῶν ἀλισγημάτων τῶν εἰδώλων καὶ τῆς
πορνείας καὶ τοῦ πνικτοῦ καὶ τοῦ αἵματος. 21 Μωϋσῆς γὰρ ἐκ
γενεῶν ἀρχαίων κατὰ πόλιν τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν ἔχει ἐν ταῖς
συναγωγαῖς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκόμενος.

22 Τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ
τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πέμψαι εἰς Ἀντιόχειαν
σὺν τῷ Παύλῳ καὶ Βαρνάβᾳ, Ἰούδαν τὸν καλούμενον Βαρσαββᾶν
καὶ Σίλαν, ἄνδρας ἡγουμένους ἐν τοῖς ἀδελφοῖς, 23 γράψαντες
διὰ χειρὸς αὐτῶν· οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἀδελφοὶ τοῖς
κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ
ἐθνῶν χαίρειν. 24 ἐπειδὴ ἠκούσαμεν ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν ἐξελθόντες
ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις ἀνασκευάζοντες τὰς ψυχὰς ὑμῶν, οἷς οὐ
διεστειλάμεθα, 25 ἔδοξεν ἡμῖν γενομένοις ὁμοθυμαδόν, ἐκλεξαμέ-
νους ἄνδρας πέμψαι πρὸς ὑμᾶς σὺν τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν Βαρ-
νάβᾳ καὶ Παύλῳ, 26 ἀνθρώποις παραδεδωκόσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν
ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. 27 ἀπεστάλ-
καμεν οὖν Ἰούδαν καὶ Σίλαν, καὶ αὐτοὺς διὰ λόγου ἀπαγγέλλον-
τας τὰ αὐτά. 28 ἔδοξεν γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ καὶ ἡμῖν,
μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος πλὴν τούτων τῶν ἐπάναγκες,
29 ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτῶν καὶ πορνείας,
ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτοὺς εὖ πράξετε. ἔρρωσθε.

30 Οἱ μὲν οὖν ἀπολυθέντες κατῆλθον εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ
συναγαγόντες τὸ πλῆθος ἐπέδωκαν τὴν ἐπιστολήν. 31 ἀναγνόντες
δὲ ἐχάρησαν ἐπὶ τῇ παρακλήσει. 32 Ἰούδας τε καὶ Σίλας, καὶ
αὐτοὶ προφῆται ὄντες, διὰ λόγου πολλοῦ παρεκάλεσαν τοὺς
ἀδελφοὺς καὶ ἐπεστήριξαν· 33 ποιήσαντες δὲ χρόνον ἀπελύθησαν
μετ᾽ εἰρήνης ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν πρὸς τοὺς ἀποστείλαντας αὐτούς.

35 Παῦλος δὲ καὶ Βαρνάβας διέτριβον ἐν Ἀντιοχείᾳ, διδά-
σκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι μετὰ καὶ ἑτέρων πολλῶν τὸν λόγον
τοῦ κυρίου. 36 Μετὰ δέ τινας ἡμέρας εἶπεν πρὸς Βαρνάβαν
Παῦλος· ἐπιστρέψαντες δὴ ἐπισκεψώμεθα τοὺς ἀδελφοὺς κατὰ
πόλιν πᾶσαν ἐν αἷς κατηγγείλαμεν τὸν λόγον τοῦ κυρίου, πῶς
ἔχουσιν. 37 Βαρνάβας δὲ ἐβούλετο συνπαραλαβεῖν καὶ τὸν Ἰωάν-
νην τὸν καλούμενον Μάρκον· 38 Παῦλος δὲ ἠξίου, τὸν ἀποστάντα

---

20. TH om *του* ante *πνικτου* 24. [t]H om *εξελθοντες* 25. TH§ *εκλεξαμενοις* 29. *πραξετε*: h add ⊣ *φερομενοι εν τω αγιω πνευματι* ⊢ 34. h ⊣ *εδοξεν δε τω σιλα επιμειναι αυτους* (*v. αυτου*) [, *μονος δε ιουδας επορευθη*]. ⊢ 37. T *συμπαραλ.*

---

20. 1 Thess 4,3. Gen 9,4. 21. 13,15. 24. Gal 1,7. 28. 5,32. 29. 15,20. 21,25. 1 Cor 8,1ss. 37. 12,12.25. Col 2,10. 38. 13,13. 27,5.

*ἀπ᾽ αὐτῶν ἀπὸ Παμφυλίας καὶ μὴ συνελθόντα αὐτοῖς εἰς τὸ
ἔργον, μὴ συνπαραλαμβάνειν τοῦτον. 39 ἐγένετο δὲ παροξυσμός,
ὥστε ἀποχωρισθῆναι αὐτοὺς ἀπ᾽ ἀλλήλων, τόν τε Βαρνάβαν
παραλαβόντα τὸν Μάρκον ἐκπλεῦσαι εἰς Κύπρον.*
40 *Παῦλος δὲ ἐπιλεξάμενος Σίλαν ἐξῆλθεν, παραδοθεὶς τῇ
χάριτι τοῦ κυρίου ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν·* 41 *διήρχετο δὲ τὴν Συρίαν
καὶ Κιλικίαν ἐπιστηρίζων τὰς ἐκκλησίας.*

XVI

Timothei circumcisio. Paulus cum Sila et Timotheo profectus visione in Macedoniam vocatur. Lydia et ancilla fatidica. Paulus et Silas Philippis capti mirabiliter aperto carcere et custode baptizato honeste dimittuntur.

1 *Κατήντησεν δὲ εἰς Δέρβην καὶ εἰς Λύστραν. καὶ ἰδοὺ μαθη-
τής τις ἦν ἐκεῖ ὀνόματι Τιμόθεος, υἱὸς γυναικὸς Ἰουδαίας πιστῆς
πατρὸς δὲ Ἕλληνος,* 2 *ὃς ἐμαρτυρεῖτο ὑπὸ τῶν ἐν Λύστροις καὶ
Ἰκονίῳ ἀδελφῶν.* 3 *τοῦτον ἠθέλησεν ὁ Παῦλος σὺν αὐτῷ ἐξελ-
θεῖν, καὶ λαβὼν περιέτεμεν αὐτὸν διὰ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ὄντας
ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις· ᾔδεισαν γὰρ ἅπαντες τὸν πατέρα αὐτοῦ
ὅτι Ἕλλην ὑπῆρχεν.*
4 *Ὡς δὲ διεπορεύοντο τὰς πόλεις, παρεδίδοσαν αὐτοῖς φυλάσ-
σειν τὰ δόγματα τὰ κεκριμένα ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ πρεσβυ-
τέρων τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις.*
5 *Αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι ἐστερεοῦντο τῇ πίστει καὶ ἐπερίσσευον
τῷ ἀριθμῷ καθ᾽ ἡμέραν.* 6 *διῆλθον δὲ τὴν Φρυγίαν καὶ Γαλα-
τικὴν χώραν, κωλυθέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος λαλῆσαι τὸν
λόγον ἐν τῇ Ἀσίᾳ·* 7 *ἐλθόντες δὲ κατὰ τὴν Μυσίαν ἐπείραζον εἰς
τὴν Βιθυνίαν πορευθῆναι, καὶ οὐκ εἴασεν αὐτοὺς τὸ πνεῦμα Ἰη-
σοῦ·* 8 *παρελθόντες δὲ τὴν Μυσίαν κατέβησαν εἰς Τρῳάδα.* 9 *καὶ
ὅραμα διὰ νυκτὸς τῷ Παύλῳ ὤφθη, ἀνὴρ Μακεδών τις ἦν
ἑστὼς καὶ παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων· διαβὰς εἰς Μακεδονίαν
βοήθησον ἡμῖν.* 10 *ὡς δὲ τὸ ὅραμα εἶδεν, εὐθέως ἐζητήσαμεν
ἐξελθεῖν εἰς Μακεδονίαν, συμβιβάζοντες ὅτι προσκέκληται ἡμᾶς
ὁ θεὸς εὐαγγελίσασθαι αὐτούς.*
11 *Ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ Τρῳάδος εὐθυδρομήσαμεν εἰς Σαμο-
θρᾴκην, τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰς Νέαν πόλιν,* 12 *κἀκεῖθεν εἰς Φιλίπ-
πους, ἥτις ἐστὶν πρώτη τῆς μερίδος Μακεδονίας πόλις, κολωνία.
ἦμεν δὲ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει διατρίβοντες ἡμέρας τινάς.* 13 *τῇ τε*

38. T *συμπαραλαμβ.* 41. H *και* [*την*] *κιλικ.* XVI,1. *κατηντ. δε*: [T]H add *και* 3. *τον πατερα αυτου οτι ελλην*: TH *οτι ελλην ο πατηρ αυτου* 9. t *ωφθη τω παυλω* 10. H *συνβιβαζοντες* 11. *δε* pr: T§H *ουν* 12. *πρωτη της μεριδος*: h †

39. (Gal 2,13.) 40. (14,26.) 41. 18,18. Gal 1,21. XVI,1. 14,6. 4. 15,20.29. 6. 18,23. 8. 20,5s. 2 Cor 2,12. 2 Tim 4,13. 9. 27,23. 12. 20,6. 1 Thess 2,2. Phil 1,1.

*ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐξήλθομεν ἔξω τῆς πύλης παρὰ ποταμὸν
οὗ ἐνομίζομεν προσευχὴν εἶναι, καὶ καθίσαντες ἐλαλοῦμεν ταῖς
συνελθούσαις γυναιξίν.* 14 *καί τις γυνὴ ὀνόματι Λυδία, πορφυ-
ρόπωλις πόλεως Θυατείρων, σεβομένη τὸν θεόν, ἤκουεν, ἧς ὁ
κύριος διήνοιξεν τὴν καρδίαν προσέχειν τοῖς λαλουμένοις ὑπὸ
Παύλου.* 15 *ὡς δὲ ἐβαπτίσθη καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς, παρεκάλεσεν
λέγουσα· εἰ κεκρίκατέ με πιστὴν τῷ κυρίῳ εἶναι, εἰσελθόντες εἰς
τὸν οἶκόν μου μένετε· καὶ παρεβιάσατο ἡμᾶς.*
16 *Ἐγένετο δὲ πορευομένων ἡμῶν εἰς τὴν προσευχήν, παιδίσκην
τινὰ ἔχουσαν πνεῦμα πύθωνα ὑπαντῆσαι ἡμῖν, ἥτις ἐργασίαν πολ-
λὴν παρεῖχεν τοῖς κυρίοις αὐτῆς μαντευομένη.* 17 *αὕτη κατακο-
λουθοῦσα τῷ Παύλῳ καὶ ἡμῖν ἔκραζεν λέγουσα· οὗτοι οἱ ἄνθρω-
ποι δοῦλοι τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου εἰσίν, οἵτινες καταγγέλλουσιν
ὑμῖν ὁδὸν σωτηρίας.* 18 *τοῦτο δὲ ἐποίει ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. δια-
πονηθεὶς δὲ Παῦλος καὶ ἐπιστρέψας τῷ πνεύματι εἶπεν· παρ-
αγγέλλω σοι ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξελθεῖν ἀπ᾽ αὐτῆς· καὶ
ἐξῆλθεν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ.* 19 *ἰδόντες δὲ οἱ κύριοι αὐτῆς ὅτι ἐξῆλθεν
ἡ ἐλπὶς τῆς ἐργασίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενοι τὸν Παῦλον καὶ τὸν
Σίλαν εἵλκυσαν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας,* 20 *καὶ προσ-
αγαγόντες αὐτοὺς τοῖς στρατηγοῖς εἶπαν· οὗτοι οἱ ἄνθρωποι
ἐκταράσσουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν, Ἰουδαῖοι ὑπάρχοντες,* 21 *καὶ κατ-
αγγέλλουσιν ἔθη ἃ οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν παραδέχεσθαι οὐδὲ ποιεῖν
Ῥωμαίοις οὖσιν.* 22 *καὶ συνεπέστη ὁ ὄχλος κατ᾽ αὐτῶν, καὶ οἱ
στρατηγοὶ περιρήξαντες αὐτῶν τὰ ἱμάτια ἐκέλευον ῥαβδίζειν,*
23 *πολλάς τε ἐπιθέντες αὐτοῖς πληγὰς ἔβαλον εἰς φυλακήν, παραγ-
γείλαντες τῷ δεσμοφύλακι ἀσφαλῶς τηρεῖν αὐτούς·* 24 *ὃς παραγ-
γελίαν τοιαύτην λαβὼν ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐσωτέραν φυλακὴν
καὶ τοὺς πόδας ἠσφαλίσατο αὐτῶν εἰς τὸ ξύλον.* 25 *κατὰ δὲ
τὸ μεσονύκτιον Παῦλος καὶ Σίλας προσευχόμενοι ὕμνουν τὸν
θεόν· ἐπηκροῶντο δὲ αὐτῶν οἱ δέσμιοι.* 26 *ἄφνω δὲ σεισμὸς
ἐγένετο μέγας, ὥστε σαλευθῆναι τὰ θεμέλια τοῦ δεσμωτηρίου·
ἠνοίχθησαν δὲ παραχρῆμα αἱ θύραι πᾶσαι, καὶ πάντων τὰ δεσμὰ
ἀνέθη.* 27 *ἔξυπνος δὲ γενόμενος ὁ δεσμοφύλαξ καὶ ἰδὼν ἀνεῳγ-
μένας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, σπασάμενος μάχαιραν ἤμελλεν
ἑαυτὸν ἀναιρεῖν, νομίζων ἐκπεφευγέναι τοὺς δεσμίους.* 28 *ἐφώνη-
σεν δὲ φωνῇ μεγάλῃ Παῦλος λέγων· μηδὲν πράξῃς σεαυτῷ κακόν·*

---

17. H [*τω*] *παυλω* 19. *ιδοντες δε*: h *και ιδοντες* 23. *τε*: H§ *δε*
26. TH *ηνεωχθησαν* | H [*παραχρημα*] 27. TH *την μαχαιραν* 28. t
παυλ. φωνη μεγαλη H *παυλ. μεγαλη φωνη*

16s. Lc 4,33ss. 17. Mt 8,29. Mc 5,7. Lc 8,28. 18. (5,16.
8,7. [Mc 16,17.]) 19. (19,27.) 20. 17,6. 24,5. 21. 6,14. 21,21.
22. 1 Thess 2,2. 2 Cor 11,25. (Phil 1,30.) 25. 4,31.

ἅπαντες γάρ ἐσμεν ἐνθάδε. [29] αἰτήσας δὲ φῶτα εἰσεπήδησεν, καὶ
ἔντρομος γενόμενος προσέπεσεν τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλᾳ, [30] καὶ
προαγαγὼν αὐτοὺς ἔξω ἔφη· κύριοι, τί με δεῖ ποιεῖν ἵνα σωθῶ;
[31] οἱ δὲ εἶπαν· πίστευσον ἐπὶ τὸν κύριον Ἰησοῦν, καὶ σωθήσῃ σὺ
καὶ ὁ οἶκός σου. [32] καὶ ἐλάλησαν αὐτῷ τὸν λόγον τοῦ κυρίου
σὺν πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. [33] καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ἐν
ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς ἔλουσεν ἀπὸ τῶν πληγῶν, καὶ ἐβα-
πτίσθη αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ ἅπαντες παραχρῆμα, [34] ἀναγαγών τε
αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον παρέθηκεν τράπεζαν, καὶ ἠγαλλιάσατο
πανοικεὶ πεπιστευκὼς τῷ θεῷ. [35] Ἡμέρας δὲ γενομένης ἀπέστει-
λαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς ῥαβδούχους λέγοντες· ἀπόλυσον τοὺς ἀν-
θρώπους ἐκείνους. [36] ἀπήγγειλεν δὲ ὁ δεσμοφύλαξ τοὺς λόγους
τούτους πρὸς τὸν Παῦλον, ὅτι ἀπέσταλκαν οἱ στρατηγοὶ ἵνα
ἀπολυθῆτε· νῦν οὖν ἐξελθόντες πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ. [37] ὁ δὲ
Παῦλος ἔφη πρὸς αὐτούς· δείραντες ἡμᾶς δημοσίᾳ ἀκατακρί-
τους, ἀνθρώπους Ῥωμαίους ὑπάρχοντας, ἔβαλαν εἰς φυλακήν,
καὶ νῦν λάθρα ἡμᾶς ἐκβάλλουσιν; οὐ γάρ, ἀλλὰ ἐλθόντες αὐτοὶ
ἡμᾶς ἐξαγαγέτωσαν. [38] ἀπήγγειλάν τε τοῖς στρατηγοῖς οἱ ῥαβ-
δοῦχοι τὰ ῥήματα ταῦτα. ἐφοβήθησαν δὲ ἀκούσαντες ὅτι Ῥω-
μαῖοί εἰσιν, [39] καὶ ἐλθόντες παρεκάλεσαν αὐτούς, καὶ ἐξαγαγόντες
ἠρώτων ἀπελθεῖν ἀπὸ τῆς πόλεως. [40] ἐξελθόντες δὲ ἀπὸ τῆς
φυλακῆς εἰσῆλθον πρὸς τὴν Λυδίαν, καὶ ἰδόντες παρεκάλεσαν
τοὺς ἀδελφούς, καὶ ἐξῆλθαν.

XVII

Tumultus propter Paulum Thessalonicae et Beroeae. Iason. Oratio Pauli in Areopago. Dionysius Areopagita.

[1] Διοδεύσαντες δὲ τὴν Ἀμφίπολιν καὶ τὴν Ἀπολλωνίαν ἦλθον
εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπου ἦν συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων. [2] κατὰ δὲ
τὸ εἰωθὸς τῷ Παύλῳ εἰσῆλθεν πρὸς αὐτούς, καὶ ἐπὶ σάββατα
τρία διελέξατο αὐτοῖς ἀπὸ τῶν γραφῶν, [3] διανοίγων καὶ παρα-
τιθέμενος ὅτι τὸν Χριστὸν ἔδει παθεῖν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν,
καὶ ὅτι οὗτός ἐστιν Χριστὸς Ἰησοῦς, ὃν ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν.
[4] καί τινες ἐξ αὐτῶν ἐπείσθησαν καὶ προσεκληρώθησαν τῷ Παύλῳ
καὶ τῷ Σίλᾳ, τῶν τε σεβομένων Ἑλλήνων πλῆθος πολύ, γυναικῶν

29. TH om τω sc 32. κυριου: H§ θεου 33. T§ παντες 34. οικον: T add [αυτου] | T πανοικι 36. TH om τουτους 38. τε: TH δε 40. απο: T εκ XVII,3. T χριστος, ιησους ον H§ ο χριστος, ο ιησους ον 4. H και [τω] σιλα | ελληνων: t pm [και]

30. 2,37. Lc 3,10ss. 31. 15,11. Io 3,16.36. 20,31. 36. Iac 2,16. 40. 16,14. XVII,1. 1 Thess 2,1s. • Phil 4,16. 2 Tim 4,10. 2. 13,14. 18,4. (Lc 4,16.) 3. Lc 24,26s. Act 9,22. 4. 14,1. 28,24. 15,22. 16,19. 18,5. 1 Pe 5,12.

τε τῶν πρώτων οὐκ ὀλίγαι. 5 ζηλώσαντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ
προσλαβόμενοι τῶν ἀγοραίων τινὰς ἄνδρας πονηροὺς καὶ ὀχλο-
ποιήσαντες ἐθορύβουν τὴν πόλιν, καὶ ἐπιστάντες τῇ οἰκίᾳ Ἰάσονος
ἐζήτουν αὐτοὺς προαγαγεῖν εἰς τὸν δῆμον· 6 μὴ εὑρόντες δὲ αὐ-
τοὺς ἔσυρον Ἰάσονα καί τινας ἀδελφοὺς ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας,
βοῶντες ὅτι οἱ τὴν οἰκουμένην ἀναστατώσαντες οὗτοι καὶ ἐνθάδε
πάρεισιν, 7 οὓς ὑποδέδεκται Ἰάσων· καὶ οὗτοι πάντες ἀπέναντι
τῶν δογμάτων Καίσαρος πράσσουσιν, βασιλέα ἕτερον λέγοντες
εἶναι Ἰησοῦν. 8 ἐτάραξαν δὲ τὸν ὄχλον καὶ τοὺς πολιτάρχας
ἀκούοντας ταῦτα, 9 καὶ λαβόντες τὸ ἱκανὸν παρὰ τοῦ Ἰάσονος
καὶ τῶν λοιπῶν ἀπέλυσαν αὐτούς.

10 Οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως διὰ νυκτὸς ἐξέπεμψαν τόν τε Παῦ-
λον καὶ τὸν Σίλαν εἰς Βέροιαν, οἵτινες παραγενόμενοι εἰς τὴν
συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων ἀπῄεσαν· 11 οὗτοι δὲ ἦσαν εὐγενέστεροι
τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ, οἵτινες ἐδέξαντο τὸν λόγον μετὰ πάσης
προθυμίας, καθ᾽ ἡμέραν ἀνακρίνοντες τὰς γραφάς, εἰ ἔχοι ταῦτα
οὕτως. 12 πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν ἐπίστευσαν, καὶ τῶν Ἑλληνί-
δων γυναικῶν τῶν εὐσχημόνων καὶ ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγοι· 13 ὡς δὲ
ἔγνωσαν οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης Ἰουδαῖοι ὅτι καὶ ἐν τῇ Βεροίᾳ
κατηγγέλη ὑπὸ τοῦ Παύλου ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, ἦλθον κἀκεῖ σαλεύ-
οντες καὶ ταράσσοντες τοὺς ὄχλους. 14 εὐθέως δὲ τότε τὸν Παῦ-
λον ἐξαπέστειλαν οἱ ἀδελφοὶ πορεύεσθαι ἕως ἐπὶ τὴν θάλασσαν·
ὑπέμεινάν τε ὅ τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος ἐκεῖ. 15 οἱ δὲ καθιστά-
νοντες τὸν Παῦλον ἤγαγον ἕως Ἀθηνῶν, καὶ λαβόντες ἐντολὴν
πρὸς τὸν Σίλαν καὶ τὸν Τιμόθεον, ἵνα ὡς τάχιστα ἔλθωσιν πρὸς
αὐτόν, ἐξῄεσαν.

16 Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις ἐκδεχομένου αὐτοὺς τοῦ Παύλου,
παρωξύνετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, θεωροῦντος κατείδωλον
οὖσαν τὴν πόλιν. 17 διελέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ συναγωγῇ τοῖς Ἰου-
δαίοις καὶ τοῖς σεβομένοις καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν
πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας. 18 τινὲς δὲ καὶ τῶν Ἐπικουρίων
καὶ Στοϊκῶν φιλοσόφων συνέβαλλον αὐτῷ, καί τινες ἔλεγον· τί
ἂν θέλοι ὁ σπερμολόγος οὗτος λέγειν; οἱ δέ· ξένων δαιμονίων
δοκεῖ καταγγελεὺς εἶναι, ὅτι τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν
εὐηγγελίζετο. 19 ἐπιλαβόμενοί τε αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Ἄρειον πάγον
ἤγαγον, λέγοντες· δυνάμεθα γνῶναι τίς ἡ καινὴ αὕτη ἡ ὑπὸ σοῦ
λαλουμένη διδαχή; 20 ξενίζοντα γάρ τινα εἰσφέρεις εἰς τὰς ἀκοὰς

5. TH ανδρας τινας πονηρ. 11. καθ ημεραν: t H pm [το] 18. T επικουρειων | TH στωικων 19. τε: T^S H δε | TH αρειον | TH [η] υπο

6. 16,20. 7. Io 19,12.15. Lc 23,2. 11. (Is 34,16. Io 5,39.) 12. 13,50. 16,13. 14. 16,1. 1 Cor 4,17. 15. 18,5. 16. 1 Thess 3,1. 18. (1 Cor 4,12.) 19. Mc 1,27. 20. 2,12.

ἡμῶν· βουλόμεθα οὖν γνῶναι τίνα θέλει ταῦτα εἶναι. 21 *Ἀθη-*
ναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον
ηὐκαίρουν ἢ λέγειν τι ἢ ἀκούειν τι καινότερον. 22 *Σταθεὶς δὲ*
Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρίου πάγου ἔφη· ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ
πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ. 23 *διερχόμενος γὰρ*
καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν εὗρον καὶ βωμὸν ἐν ᾧ ἐπε-
γέγραπτο· ἀγνώστῳ θεῷ. ὃ οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτο ἐγὼ
καταγγέλλω ὑμῖν. 24 *ὁ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα*
τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς ὑπάρχων κύριος οὐκ ἐν
χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ, 25 *οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρωπίνων*
θεραπεύεται προσδεόμενός τινος, αὐτὸς διδοὺς πᾶσιν ζωὴν καὶ
πνοὴν καὶ τὰ πάντα· 26 *ἐποίησέν τε ἐξ ἑνὸς πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων*
κατοικεῖν ἐπὶ παντὸς προσώπου τῆς γῆς, ὁρίσας προστεταγμένους
καιροὺς καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς κατοικίας αὐτῶν, 27 *ζητεῖν τὸν*
θεόν, εἰ ἄραγε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὕροιεν, καίγε οὐ μακρὰν
ἀπὸ ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα. 28 *ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ*
κινούμεθα καὶ ἐσμέν, ὡς καί τινες τῶν καθ᾽ ὑμᾶς ποιητῶν
εἰρήκασιν· τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν. 29 *γένος οὖν ὑπάρχοντες*
τοῦ θεοῦ οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν, χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ,
χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου, τὸ θεῖον εἶναι
ὅμοιον. 30 *τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ θεὸς*
τὰ νῦν ἀπαγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πάντας πανταχοῦ μετανοεῖν,
31 *καθότι ἔστησεν ἡμέραν ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν*
δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισεν, πίστιν παρασχὼν πᾶσιν ἀναστήσας
αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. 32 *ἀκούσαντες δὲ ἀνάστασιν νεκρῶν, οἱ μὲν*
ἐχλεύαζον, οἱ δὲ εἶπαν· ἀκουσόμεθά σου περὶ τούτου καὶ πάλιν.
33 *οὕτως ὁ Παῦλος ἐξῆλθεν ἐκ μέσου αὐτῶν.* 34 *τινὲς δὲ ἄνδρες*
κολληθέντες αὐτῷ ἐπίστευσαν, ἐν οἷς καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγεί-
της καὶ γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις, καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς.

XVIII

Pauli acta Corinthi. Aquila et Priscilla; Iustus, Crispus; Gallio proconsul, Sosthenes. Paulus in itinere. Apollos Ephesi.

1 *Μετὰ ταῦτα χωρισθεὶς ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἦλθεν εἰς Κόρινθον.*
2 *καὶ εὑρών τινα Ἰουδαῖον ὀνόματι Ἀκύλαν, Ποντικὸν τῷ γένει,*

21. T *ακουειν* [*τι*] 22. TH *αρειου* 27. *και ευρ.*: t *η ευρ.* 28. *υμας*: h *ημας* 30. T§ *παραγγελλει* 31. T *ω ωρισεν πιστιν παρασχ. πασιν, αναστ.* 34. TH [*ο*] *αρεοπαγιτης*

22. (25,19.) 24. 14,15. 7,48s. Io 4,24. 25. Ps 50,8ss. Is 42,5. 26. Gen 1,27. Deut 32,8. 27. Is 55,6. Rom 1,19s. 29. Is 46,5. Ps 115,4. 30. 14,16. 31. Ps 9,9. (2 Cor 5,10.) XVIII,2. Rom 16,3. 1 Cor 16,19. 2 Tim 4,19.

προσφάτως ἐληλυθότα ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, καὶ Πρίσκιλλαν γυναῖκα
αὐτοῦ, διὰ τὸ τεταχέναι Κλαύδιον χωρίζεσθαι πάντας τοὺς Ἰου-
δαίους ἀπὸ τῆς Ῥώμης, προσῆλθεν αὐτοῖς, [3] καὶ διὰ τὸ ὁμότεχνον
εἶναι ἔμενεν παρ᾽ αὐτοῖς, καὶ ἠργάζοντο· ἦσαν γὰρ σκηνοποιοὶ
τῇ τέχνῃ. [4] διελέγετο δὲ ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ πᾶν σάββατον,
ἔπειθέν τε Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας.

[5] Ὡς δὲ κατῆλθον ἀπὸ τῆς Μακεδονίας ὅ τε Σίλας καὶ ὁ
Τιμόθεος, συνείχετο τῷ λόγῳ ὁ Παῦλος, διαμαρτυρόμενος τοῖς
Ἰουδαίοις εἶναι τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν. [6] ἀντιτασσομένων δὲ αὐτῶν
καὶ βλασφημούντων ἐκτιναξάμενος τὰ ἱμάτια εἶπεν πρὸς αὐτούς·
τὸ αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῶν· καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ νῦν
εἰς τὰ ἔθνη πορεύσομαι. [7] καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν εἰσῆλθεν εἰς
οἰκίαν τινὸς ὀνόματι Τιτίου Ἰούστου σεβομένου τὸν θεόν, οὗ ἡ
οἰκία ἦν συνομοροῦσα τῇ συναγωγῇ. [8] Κρίσπος δὲ ὁ ἀρχισυνάγω-
γος ἐπίστευσεν τῷ κυρίῳ σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τῶν
Κορινθίων ἀκούοντες ἐπίστευον καὶ ἐβαπτίζοντο. [9] εἶπεν δὲ ὁ
κύριος ἐν νυκτὶ δι᾽ ὁράματος τῷ Παύλῳ· μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει
καὶ μὴ σιωπήσῃς, [10] διότι ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ καὶ οὐδεὶς ἐπιθή-
σεταί σοι τοῦ κακῶσαί σε, διότι λαός ἐστίν μοι πολὺς ἐν τῇ
πόλει ταύτῃ. [11] ἐκάθισεν δὲ ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας ἓξ διδάσκων ἐν
αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. [12] Γαλλίωνος δὲ ἀνθυπάτου ὄντος
τῆς Ἀχαΐας κατεπέστησαν ὁμοθυμαδὸν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ Παύλῳ
καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸ βῆμα, [13] λέγοντες ὅτι παρὰ τὸν νόμον
ἀναπείθει οὗτος τοὺς ἀνθρώπους σέβεσθαι τὸν θεόν. [14] μέλλον-
τος δὲ τοῦ Παύλου ἀνοίγειν τὸ στόμα εἶπεν ὁ Γαλλίων πρὸς τοὺς
Ἰουδαίους· εἰ μὲν ἦν ἀδίκημά τι ἢ ῥᾳδιούργημα πονηρόν, ὦ Ἰου-
δαῖοι, κατὰ λόγον ἂν ἀνεσχόμην ὑμῶν· [15] εἰ δὲ ζητήματά ἐστιν
περὶ λόγου καὶ ὀνομάτων καὶ νόμου τοῦ καθ᾽ ὑμᾶς, ὄψεσθε αὐ-
τοί· κριτὴς ἐγὼ τούτων οὐ βούλομαι εἶναι. [16] καὶ ἀπήλασεν αὐ-
τοὺς ἀπὸ τοῦ βήματος. [17] ἐπιλαβόμενοι δὲ πάντες Σωσθένην
τὸν ἀρχισυνάγωγον ἔτυπτον ἔμπροσθεν τοῦ βήματος· καὶ οὐδὲν
τούτων τῷ Γαλλίωνι ἔμελεν.

[18] Ὁ δὲ Παῦλος ἔτι προσμείνας ἡμέρας ἱκανάς, τοῖς ἀδελφοῖς
ἀποταξάμενος ἐξέπλει εἰς τὴν Συρίαν, καὶ σὺν αὐτῷ Πρίσκιλλα
καὶ Ἀκύλας, κειράμενος ἐν Κενχρεαῖς τὴν κεφαλήν· εἶχεν γὰρ
εὐχήν. [19] κατήντησαν δὲ εἰς Ἔφεσον, κἀκείνους κατέλιπεν αὐ-
τοῦ, αὐτὸς δὲ εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν διελέξατο τοῖς Ἰου-

2. TH διατεταχεναι t [δια]τεταχεναι 3. T h ηργαζετο 6. H§ καθαρος εγω· απο 7. T§H ηλθεν | T [τιτιου] 12. H§ οι ιουδαι. ομοθυμαδ. 18. T κεγχρεαις 19. αυτου: t εκει

3. 20,34. 5. 17,15. 18,28. 6. 20,26. 7. Col 4,11. 8. 1 Cor 1,14. 9. 16,9. 23,11. 9s. Is 41,10. 14. 25,11. 15. Mt 27,24. Io 18,31.

δαίοις. 20 ἐρωτώντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ πλείονα χρόνον μεῖναι οὐκ
ἐπένευσεν, 21 ἀλλὰ ἀποταξάμενος καὶ εἰπών· πάλιν ἀνακάμψω
πρὸς ὑμᾶς τοῦ θεοῦ θέλοντος, ἀνήχθη ἀπὸ τῆς Ἐφέσου, 22 καὶ
κατελθὼν εἰς Καισαρίαν, ἀναβὰς καὶ ἀσπασάμενος τὴν ἐκκλη-
σίαν κατέβη εἰς Ἀντιόχειαν, 23 καὶ ποιήσας χρόνον τινὰ ἐξῆλθεν,
διερχόμενος καθεξῆς τὴν Γαλατικὴν χώραν καὶ Φρυγίαν, στηρί-
ζων πάντας τοὺς μαθητάς.

24 Ἰουδαῖος δέ τις Ἀπολλῶς ὀνόματι, Ἀλεξανδρεὺς τῷ γένει,
ἀνὴρ λόγιος, κατήντησεν εἰς Ἔφεσον, δυνατὸς ὢν ἐν ταῖς γραφαῖς.
25 οὗτος ἦν κατηχημένος τὴν ὁδὸν τοῦ κυρίου, καὶ ζέων τῷ πνεύ-
ματι ἐλάλει καὶ ἐδίδασκεν ἀκριβῶς τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἐπιστά-
μενος μόνον τὸ βάπτισμα Ἰωάννου, 26 οὗτός τε ἤρξατο παρρη-
σιάζεσθαι ἐν τῇ συναγωγῇ. ἀκούσαντες δὲ αὐτοῦ Πρίσκιλλα καὶ
Ἀκύλας προσελάβοντο αὐτὸν καὶ ἀκριβέστερον αὐτῷ ἐξέθεντο τὴν
ὁδὸν τοῦ θεοῦ. 27 βουλομένου δὲ αὐτοῦ διελθεῖν εἰς τὴν Ἀχαΐαν,
προτρεψάμενοι οἱ ἀδελφοὶ ἔγραψαν τοῖς μαθηταῖς ἀποδέξασθαι
αὐτόν. ὃς παραγενόμενος συνεβάλετο πολὺ τοῖς πεπιστευκόσιν
διὰ τῆς χάριτος. 28 εὐτόνως γὰρ τοῖς Ἰουδαίοις διακατηλέγχετο
δημοσίᾳ ἐπιδεικνὺς διὰ τῶν γραφῶν εἶναι τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν.

XIX

Pauli acta Ephesi. Disciples Iohannis baptistae; schola Tyranni, miracula; exorcistae, libri magici; iter hierosolymitanum susceptum; seditio Demetrii adversus Paulum et Alexandrum.

1 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν Ἀπολλῶ εἶναι ἐν Κορίνθῳ Παῦλον
διελθόντα τὰ ἀνωτερικὰ μέρη κατελθεῖν εἰς Ἔφεσον καὶ εὑρεῖν
τινὰς μαθητάς, 2 εἶπέν τε πρὸς αὐτούς· εἰ πνεῦμα ἅγιον ἐλάβετε
πιστεύσαντες; οἱ δὲ πρὸς αὐτόν· ἀλλ᾽ οὐδ᾽ εἰ πνεῦμα ἅγιον ἔστιν
ἠκούσαμεν. 3 ὁ δὲ εἶπεν· εἰς τί οὖν ἐβαπτίσθητε; οἱ δὲ εἶπαν· εἰς
τὸ Ἰωάννου βάπτισμα. 4 εἶπεν δὲ Παῦλος· Ἰωάννης ἐβάπτισεν
βάπτισμα μετανοίας, τῷ λαῷ λέγων εἰς τὸν ἐρχόμενον μετ᾽ αὐτὸν
ἵνα πιστεύσωσιν, τοῦτ᾽ ἔστιν εἰς τὸν Ἰησοῦν. 5 ἀκούσαντες δὲ

21. παλιν: h ⊣ δει με παντως την εορτην την ερχομενην ποιησαι εις ιεροσολυμα· [et iterum] ⊢ 22. T καισαρειαν 25. του κυριου: h κυριου 27. βουλομενου — αποδεξ. αυτον: h ⊣ ἐν δὲ τῇ Ἐφέσῳ ἐπιδημοῦντές τινες Κορίνθιοι καὶ ἀκούσαντες αὐτοῦ παρεκάλουν διελθεῖν σὺν αὐτοῖς εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν· συνκατανεύσαντος δὲ αὐτοῦ οἱ Ἐφέσιοι ἔγραψαν τοῖς ἐν Κορίνθῳ μαθηταῖς ὅπως ἀποδέξωνται τὸν ἄνδρα· ⊢ XIX, 1s. Εγενετο δε — ειπεν τε: h ⊣ Θέλοντος δὲ τοῦ Παύλου κατὰ τὴν ἰδίαν βουλὴν πορεύεσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα εἶπεν αὐτῷ τὸ πνεῦμα ὑποστρέφειν εἰς τὴν Ἀσίαν· διελθὼν δὲ τὰ ἀνωτερικὰ μέρη ἔρχεται εἰς Ἔφεσον, καὶ εὑρὼν τινας μαθητὰς εἶπεν ⊢ 1. κατελθειν: T§H ελθειν 2. T ουδε 3. ο δε ειπεν: T§H§ ειπεν τε

24. 1 Cor 3,5. 25. 19,3. XIX, 1. 18,24. 4. 1,5. 11,16. 13,24.

ἐβαπτίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, [6] καὶ ἐπιθέντος
αὐτοῖς τοῦ Παύλου χεῖρας ἦλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ᾽ αὐτούς,
ἐλάλουν τε γλώσσαις καὶ ἐπροφήτευον. [7] ἦσαν δὲ οἱ πάντες ἄν-
δρες ὡσεὶ δώδεκα.

[8] Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν συναγωγὴν ἐπαρρησιάζετο ἐπὶ μῆνας
τρεῖς διαλεγόμενος καὶ πείθων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ.
[9] ὡς δέ τινες ἐσκληρύνοντο καὶ ἠπείθουν κακολογοῦντες τὴν ὁδὸν
ἐνώπιον τοῦ πλήθους, ἀποστὰς ἀπ᾽ αὐτῶν ἀφώρισεν τοὺς μαθη-
τάς, καθ᾽ ἡμέραν διαλεγόμενος ἐν τῇ σχολῇ Τυράννου. [10] τοῦτο
δὲ ἐγένετο ἐπὶ ἔτη δύο, ὥστε πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν
Ἀσίαν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ κυρίου, Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας.

[11] Δυνάμεις τε οὐ τὰς τυχούσας ὁ θεὸς ἐποίει διὰ τῶν χειρῶν
Παύλου, [12] ὥστε καὶ ἐπὶ τοὺς ἀσθενοῦντας ἀποφέρεσθαι ἀπὸ τοῦ
χρωτὸς αὐτοῦ σουδάρια ἢ σιμικίνθια καὶ ἀπαλλάσσεσθαι ἀπ᾽
αὐτῶν τὰς νόσους τά τε πνεύματα τὰ πονηρὰ ἐκπορεύεσθαι.
[13] ἐπεχείρησαν δέ τινες καὶ τῶν περιερχομένων Ἰουδαίων ἐξορ-
κιστῶν ὀνομάζειν ἐπὶ τοὺς ἔχοντας τὰ πνεύματα τὰ πονηρὰ τὸ
ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, λέγοντες· ὁρκίζω ὑμᾶς τὸν Ἰησοῦν ὃν
Παῦλος κηρύσσει. [14] ἦσαν δέ τινες Σκευᾶ Ἰουδαίου ἀρχιερέως
ἑπτὰ υἱοὶ τοῦτο ποιοῦντες. [15] ἀποκριθὲν δὲ τὸ πνεῦμα τὸ πο-
νηρὸν εἶπεν αὐτοῖς· τὸν Ἰησοῦν γινώσκω καὶ τὸν Παῦλον ἐπίστα-
μαι· ὑμεῖς δὲ τίνες ἐστέ; [16] καὶ ἐφαλόμενος ὁ ἄνθρωπος ἐπ᾽
αὐτούς, ἐν ᾧ ἦν τὸ πνεῦμα τὸ πονηρόν, κατακυριεύσας ἀμφο-
τέρων ἴσχυσεν κατ᾽ αὐτῶν, ὥστε γυμνοὺς καὶ τετραυματισμένους
ἐκφυγεῖν ἐκ τοῦ οἴκου ἐκείνου. [17] τοῦτο δὲ ἐγένετο γνωστὸν πᾶσιν
Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησιν τοῖς κατοικοῦσιν τὴν Ἔφεσον, καὶ
ἐπέπεσεν φόβος ἐπὶ πάντας αὐτούς, καὶ ἐμεγαλύνετο τὸ ὄνομα
τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, [18] πολλοί τε τῶν πεπιστευκότων ἤρχοντο ἐξο-
μολογούμενοι καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν. [19] ἱκανοὶ
δὲ τῶν τὰ περίεργα πραξάντων συνενέγκαντες τὰς βίβλους κατέ-
καιον ἐνώπιον πάντων· καὶ συνεψήφισαν τὰς τιμὰς αὐτῶν καὶ
εὗρον ἀργυρίου μυριάδας πέντε.

[20] Οὕτως κατὰ κράτος τοῦ κυρίου ὁ λόγος ηὔξανεν καὶ ἴσχυεν.

[21] Ὡς δὲ ἐπληρώθη ταῦτα, ἔθετο ὁ Παῦλος ἐν τῷ πνεύματι
διελθὼν τὴν Μακεδονίαν καὶ Ἀχαΐαν πορεύεσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα,
εἰπὼν ὅτι μετὰ τὸ γενέσθαι με ἐκεῖ δεῖ με καὶ Ῥώμην ἰδεῖν.

---

8. *τα περι*: TH om *τα*   9. *τυραννου*: h add ⌈ *απο ωρας ε̅ εως δεκατης* ⌉   14. *τινες*: T[S]H *τινος*   15. H *τον [μεν] ιησουν*   17. T *επεσεν*

---

5. Mt 28,19.   6. 2,4. 10,46.   8. 14,3. 8,12.   11. 5,12.   12. 5,15. (Lc 8,44.)   13. Lc 9,49. (Mt 7,22.)   17. 5,5.11.   20. 6,7. 12,24.   21. 1 Cor 16,5. (18,21.) 20,22. 23,11. Rom 15,23.

22 *ἀποστείλας δὲ εἰς Μακεδονίαν δύο τῶν διακονούντων αὐτῷ,*
Τιμόθεον καὶ Ἔραστον, αὐτὸς ἐπέσχεν χρόνον εἰς τὴν Ἀσίαν.
23 *Ἐγένετο δὲ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον τάραχος οὐκ ὀλίγος*
περὶ τῆς ὁδοῦ. 24 *Δημήτριος γάρ τις ὀνόματι, ἀργυροκόπος,*
ποιῶν ναοὺς ἀργυροῦς Ἀρτέμιδος παρείχετο τοῖς τεχνίταις οὐκ
ὀλίγην ἐργασίαν, 25 *οὓς συναθροίσας καὶ τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα*
ἐργάτας εἶπεν· ἄνδρες, ἐπίστασθε ὅτι ἐκ ταύτης τῆς ἐργασίας
ἡ εὐπορία ἡμῖν ἐστίν, 26 *καὶ θεωρεῖτε καὶ ἀκούετε ὅτι οὐ μόνον*
Ἐφέσου ἀλλὰ σχεδὸν πάσης τῆς Ἀσίας ὁ Παῦλος οὗτος πείσας
μετέστησεν ἱκανὸν ὄχλον, λέγων ὅτι οὐκ εἰσὶν θεοὶ οἱ διὰ χειρῶν
γινόμενοι. 27 *οὐ μόνον δὲ τοῦτο κινδυνεύει ἡμῖν τὸ μέρος εἰς*
ἀπελεγμὸν ἐλθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς μεγάλης θεᾶς ἱερὸν Ἀρτέμιδος
εἰς οὐθὲν λογισθῆναι, μέλλειν τε καὶ καθαιρεῖσθαι τῆς μεγαλειό-
τητος αὐτῆς, ἣν ὅλη ἡ Ἀσία καὶ ἡ οἰκουμένη σέβεται. 28 *ἀκού-*
σαντες δὲ καὶ γενόμενοι πλήρεις θυμοῦ ἔκραζον λέγοντες· μεγάλη
ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων. 29 *καὶ ἐπλήσθη ἡ πόλις τῆς συγχύσεως,*
ὥρμησάν τε ὁμοθυμαδὸν εἰς τὸ θέατρον, συναρπάσαντες Γάϊον
καὶ Ἀρίσταρχον Μακεδόνας, συνεκδήμους Παύλου. 30 *Παύλου*
δὲ βουλομένου εἰσελθεῖν εἰς τὸν δῆμον, οὐκ εἴων αὐτὸν οἱ μαθη-
ταί· 31 *τινὲς δὲ καὶ τῶν Ἀσιαρχῶν, ὄντες αὐτῷ φίλοι, πέμψαντες*
πρὸς αὐτὸν παρεκάλουν μὴ δοῦναι ἑαυτὸν εἰς τὸ θέατρον.
32 *ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλο τι ἔκραζον· ἦν γὰρ ἡ ἐκκλησία συνκεχυ-*
μένη, καὶ οἱ πλείους οὐκ ᾔδεισαν τίνος ἕνεκα συνεληλύθεισαν.
33 *ἐκ δὲ τοῦ ὄχλου συνεβίβασαν Ἀλέξανδρον, προβαλόντων αὐτὸν*
τῶν Ἰουδαίων· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος κατασείσας τὴν χεῖρα ἤθελεν
ἀπολογεῖσθαι τῷ δήμῳ. 34 *ἐπιγνόντες δὲ ὅτι Ἰουδαῖός ἐστιν,*
φωνὴ ἐγένετο μία ἐκ πάντων, ὡς ἐπὶ ὥρας δύο κράζοντες·
μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων. 35 *καταστείλας δὲ ὁ γραμματεὺς τὸν*
ὄχλον φησίν· ἄνδρες Ἐφέσιοι, τίς γάρ ἐστιν ἀνθρώπων ὃς οὐ
γινώσκει τὴν Ἐφεσίων πόλιν νεωκόρον οὖσαν τῆς μεγάλης Ἀρτέμι-
δος καὶ τοῦ διοπετοῦς; 36 *ἀναντιρρήτων οὖν ὄντων τούτων δέον*
ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπάρχειν καὶ μηδὲν προπετὲς πράσ-
σειν. 37 *ἠγάγετε γὰρ τοὺς ἄνδρας τούτους οὔτε ἱεροσύλους οὔτε*
βλασφημοῦντας τὴν θεὸν ἡμῶν. 38 *εἰ μὲν οὖν Δημήτριος καὶ οἱ*
σὺν αὐτῷ τεχνῖται ἔχουσι πρός τινα λόγον, ἀγοραῖοι ἄγονται καὶ
ἀνθύπατοί εἰσιν, ἐγκαλείτωσαν ἀλλήλοις. 39 *εἰ δέ τι περὶ ἑτέρων*

---

22. TH *εις την μακ.* 24. H [*αργυρους*] 27. TH *θεας αρτεμ. ιερον* | t [*αυτης*] | TH [*η*] *ασια* | H [*η*] *οικουμ.* 28. *θυμου*: h add ⌐*δραμοντες εις το αμφοδον*⌐ 29. H *γαῖον* 32. T *συγκεχυμ.* 34. *ως*: H§ *ωσει* | TH§ *κραζοντων* | *εφεσιων*: h add *μεγαλη η αρτεμις εφεσιων* 35. H *τον οχλ. ο γραμματ.* 36. H *αναντιρητων* 39. *περι ετερων*: TH *περαιτερω*

---

22. 16,1. Rom 16,23. 26. 17,29. 29. Rom 16,23. Act 27,2. 33. (1 Tim 1,20. 2 Tim 4,14?)

ἐπιζητεῖτε, ἐν τῇ ἐννόμῳ ἐκκλησίᾳ ἐπιλυθήσεται. 40 καὶ γὰρ
κινδυνεύομεν ἐγκαλεῖσθαι στάσεως περὶ τῆς σήμερον, μηδενὸς
αἰτίου ὑπάρχοντος περὶ οὗ οὐ δυνησόμεθα ἀποδοῦναι λόγον περὶ
τῆς συστροφῆς ταύτης. 41 καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσεν τὴν ἐκκλησίαν.

XX

Paulus et comites in Macedonia et Graecia. Troade Eutycho vitam reddit. Mileti presbyteris Ephesinis valedicit.

1 *Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τὸν θόρυβον μεταπεμψάμενος ὁ
Παῦλος τοὺς μαθητὰς καὶ παρακαλέσας, ἀσπασάμενος ἐξῆλθεν
πορεύεσθαι εἰς Μακεδονίαν. 2 διελθὼν δὲ τὰ μέρη ἐκεῖνα καὶ
παρακαλέσας αὐτοὺς λόγῳ πολλῷ ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, 3 ποι-
ήσας τε μῆνας τρεῖς, γενομένης ἐπιβουλῆς αὐτῷ ὑπὸ τῶν Ἰου-
δαίων μέλλοντι ἀνάγεσθαι εἰς τὴν Συρίαν, ἐγένετο γνώμης τοῦ
ὑποστρέφειν διὰ Μακεδονίας. 4 συνείπετο δὲ αὐτῷ Σώπατρος
Πύρρου Βεροιαῖος, Θεσσαλονικέων δὲ Ἀρίσταρχος καὶ Σέκουνδος
καὶ Γάϊος Δερβαῖος καὶ Τιμόθεος, Ἀσιανοὶ δὲ Τυχικὸς καὶ
Τρόφιμος· 5 οὗτοι δὲ προελθόντες ἔμενον ἡμᾶς ἐν Τρῳάδι·
6 ἡμεῖς δὲ ἐξεπλεύσαμεν μετὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀζύμων ἀπὸ Φιλίπ-
πων, καὶ ἤλθομεν πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν Τρῳάδα ἄχρι ἡμερῶν
πέντε, ὅπου διετρίψαμεν ἡμέρας ἑπτά.

7 Ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων συνηγμένων ἡμῶν κλάσαι ἄρτον
ὁ Παῦλος διελέγετο αὐτοῖς, μέλλων ἐξιέναι τῇ ἐπαύριον, παρέ-
τεινέν τε τὸν λόγον μέχρι μεσονυκτίου· 8 ἦσαν δὲ λαμπάδες ἱκα-
ναὶ ἐν τῷ ὑπερῴῳ οὗ ἦμεν συνηγμένοι. 9 καθεζόμενος δέ τις
νεανίας ὀνόματι Εὔτυχος ἐπὶ τῆς θυρίδος, καταφερόμενος ὕπνῳ
βαθεῖ, διαλεγομένου τοῦ Παύλου ἐπὶ πλεῖον, κατενεχθεὶς ἀπὸ
τοῦ ὕπνου ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ τριστέγου κάτω καὶ ἤρθη νεκρός.
10 καταβὰς δὲ ὁ Παῦλος ἐπέπεσεν αὐτῷ καὶ συνπεριλαβὼν εἶπεν·
μὴ θορυβεῖσθε· ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστίν. 11 ἀναβὰς δὲ
καὶ κλάσας τὸν ἄρτον καὶ γευσάμενος, ἐφ' ἱκανόν τε ὁμιλήσας
ἄχρι αὐγῆς, οὕτως ἐξῆλθεν. 12 ἤγαγον δὲ τὸν παῖδα ζῶντα, καὶ
παρεκλήθησαν οὐ μετρίως.

13 Ἡμεῖς δὲ προελθόντες ἐπὶ τὸ πλοῖον ἀνήχθημεν ἐπὶ τὴν
Ἄσσον, ἐκεῖθεν μέλλοντες ἀναλαμβάνειν τὸν Παῦλον· οὕτως γὰρ
διατεταγμένος ἦν, μέλλων αὐτὸς πεζεύειν. 14 ὡς δὲ συνέβαλλεν*

---

40. *περι της σημερον — της συστροφης ταυτης*: h ✝ XX,4. *αυτω*: [T]§ ⊣ h ⊢ add *αχρι της ασιας* | T *σεκοῦνδος* | H *γαῖος* | H *τύχικος* 5. TH§ *προσελθοντες* 6. *οπου*: T§H *οὗ* 10. T *συμπεριλ.* | h *ειπεν μη θορυβεισθαι* 11. H [*και*] *κλασας* 13. Th *προσελθοντες*

XX,1. 1 Tim 1,3. 2. 19,21. 3. 15,41. 4. 19,29. 27,2. Rom 16,21.23. Eph 6,21. 2 Tim 4,20. Act 21,29. 5. 16,8. 6. 16,12. 7. 2,42.46.

ἡμῖν εἰς τὴν Ἄσσον, ἀναλαβόντες αὐτὸν ἤλθομεν εἰς Μιτυλήνην.
15 κἀκεῖθεν ἀποπλεύσαντες τῇ ἐπιούσῃ κατηντήσαμεν ἄντικρυς
Χίου, τῇ δὲ ἑτέρᾳ παρεβάλομεν εἰς Σάμον, τῇ δὲ ἐχομένῃ ἤλθο-
μεν εἰς Μίλητον. 16 κεκρίκει γὰρ ὁ Παῦλος παραπλεῦσαι τὴν
Ἔφεσον, ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ χρονοτριβῆσαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ·
ἔσπευδεν γάρ, εἰ δυνατὸν εἴη αὐτῷ, τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς
γενέσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ.
17 Ἀπὸ δὲ τῆς Μιλήτου πέμψας εἰς Ἔφεσον μετεκαλέσατο
τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας. 18 ὡς δὲ παρεγένοντο πρὸς
αὐτόν, εἶπεν αὐτοῖς· ὑμεῖς ἐπίστασθε, ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἀφ᾽
ἧς ἐπέβην εἰς τὴν Ἀσίαν, πῶς μεθ᾽ ὑμῶν τὸν πάντα χρόνον
ἐγενόμην, 19 δουλεύων τῷ κυρίῳ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ
δακρύων καὶ πειρασμῶν τῶν συμβάντων μοι ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς
τῶν Ἰουδαίων, 20 ὡς οὐδὲν ὑπεστειλάμην τῶν συμφερόντων τοῦ
μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν καὶ διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ κατ᾽ οἴκους,
21 διαμαρτυρόμενος Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησιν τὴν εἰς θεὸν μετά-
νοιαν καὶ πίστιν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. 22 καὶ
νῦν ἰδοὺ δεδεμένος ἐγὼ τῷ πνεύματι πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλήμ,
τὰ ἐν αὐτῇ συναντήσοντα ἐμοὶ μὴ εἰδώς, 23 πλὴν ὅτι τὸ πνεῦμα
τὸ ἅγιον κατὰ πόλιν διαμαρτύρεταί μοι λέγον ὅτι δεσμὰ καὶ
θλίψεις με μένουσιν. 24 ἀλλ᾽ οὐδενὸς λόγου ποιοῦμαι τὴν ψυχὴν
τιμίαν ἐμαυτῷ ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου καὶ τὴν διακονίαν
ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, διαμαρτύρασθαι τὸ εὐαγγέλιον
τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ. 25 καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ οἶδα ὅτι οὐκέτι
ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου ὑμεῖς πάντες ἐν οἷς διῆλθον κηρύσσων
τὴν βασιλείαν. 26 διότι μαρτύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ
ὅτι καθαρός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων· 27 οὐ γὰρ ὑπεστει-
λάμην τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ ὑμῖν.
28 προσέχετε ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα
τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ κυρίου,
ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ αἵματος τοῦ ἰδίου. 29 ἐγὼ οἶδα ὅτι
εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς, μὴ
φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου, 30 καὶ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται
ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς
ὀπίσω ἑαυτῶν. 31 διὸ γρηγορεῖτε, μνημονεύοντες ὅτι τριετίαν
νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νουθετῶν ἕνα

15. *ετερα*: h *εσπερα* | *τη δε* sc: h ⊣ *και μειναντες εν τρωγυλιω τη* ⊢ 16. TH *ιεροσολυμα* 21. [T]H§ om *χριστον* 22. *εμοι*: T *μοι* 24. H§ *τελειωσω* 26. *διοτι*: T§ *διο* 28. *κυριου*: t *θεου* (?) H *θεου* | *ιδιου*: h † 30. H *υμων* [*αυτων*] | *εαυτων*: t *αυτων*

15. 2 Tim 4,20. 16. 18,19.21. 19,1.21. 17. Tit 1,5. 1 Pe 5,1. 18. 19,10. 19. 20,31. 21. 14,1. 3,19. 8,22. 22. 18,21. 19,21. 23. 9,16. 21,4.11.33. 24. 21,13. Phil 2,17. 2 Tim 4,6s. 2 Cor 5,20. 26. 18,6. 28. 1 Pe 5,2. Ps 74,2. 31. 19,8.10.

ἕκαστον. 32 *καὶ τὰ νῦν παρατίθεμαι ὑμᾶς τῷ θεῷ καὶ τῷ λόγῳ*
τῆς χάριτος αὐτοῦ, τῷ δυναμένῳ οἰκοδομῆσαι καὶ δοῦναι τὴν
κληρονομίαν ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πᾶσιν. 33 *ἀργυρίου ἢ χρυσίου*
ἢ ἱματισμοῦ οὐθενὸς ἐπεθύμησα· 34 *αὐτοὶ γινώσκετε ὅτι ταῖς*
χρείαις μου καὶ τοῖς οὖσιν μετ᾽ ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται.
35 *πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν, ὅτι οὕτως κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι*
τῶν ἀσθενούντων, μνημονεύειν τε τῶν λόγων τοῦ κυρίου Ἰησοῦ,
ὅτι αὐτὸς εἶπεν· μακάριόν ἐστιν μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν.
36 *καὶ ταῦτα εἰπών, θεὶς τὰ γόνατα αὐτοῦ σὺν πᾶσιν αὐτοῖς*
προσηύξατο. 37 *ἱκανὸς δὲ κλαυθμὸς ἐγένετο πάντων, καὶ ἐπιπε-*
σόντες ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ Παύλου κατεφίλουν αὐτόν, 38 *ὀδυνώ-*
μενοι μάλιστα ἐπὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἰρήκει, ὅτι οὐκέτι μέλλουσιν τὸ
πρόσωπον αὐτοῦ θεωρεῖν. προέπεμπον δὲ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον.

XXI

Paulus it Hierosolymam. Philippus et filiae. Agabus dissuadens iter. Paulus Hierosolymae ex Iacobi consilio voto obstrictus. Tumultus plebis; Lysiae tribuni intercessio.

1 *Ὡς δὲ ἐγένετο ἀναχθῆναι ἡμᾶς ἀποσπασθέντας ἀπ᾽ αὐτῶν,*
εὐθυδρομήσαντες ἤλθομεν εἰς τὴν Κῶ, τῇ δὲ ἑξῆς εἰς τὴν Ῥόδον,
κἀκεῖθεν εἰς Πάταρα. 2 *καὶ εὑρόντες πλοῖον διαπερῶν εἰς Φοι-*
νίκην, ἐπιβάντες ἀνήχθημεν. 3 *ἀναφάναντες δὲ τὴν Κύπρον καὶ*
καταλιπόντες αὐτὴν εὐώνυμον ἐπλέομεν εἰς Συρίαν, καὶ κατήλθο-
μεν εἰς Τύρον· ἐκεῖσε γὰρ τὸ πλοῖον ἦν ἀποφορτιζόμενον τὸν
γόμον. 4 *ἀνευρόντες δὲ τοὺς μαθητὰς ἐπεμείναμεν αὐτοῦ ἡμέρας*
ἑπτά, οἵτινες τῷ Παύλῳ ἔλεγον διὰ τοῦ πνεύματος μὴ ἐπιβαίνειν
εἰς Ἱεροσόλυμα. 5 *ὅτε δὲ ἐγένετο ἡμᾶς ἐξαρτίσαι τὰς ἡμέρας,*
ἐξελθόντες ἐπορευόμεθα προπεμπόντων ἡμᾶς πάντων σὺν γυναιξὶ
καὶ τέκνοις ἕως ἔξω τῆς πόλεως, καὶ θέντες τὰ γόνατα ἐπὶ τὸν
αἰγιαλὸν προσευξάμενοι 6 *ἀπησπασάμεθα ἀλλήλους, καὶ ἀνέβημεν*
εἰς τὸ πλοῖον, ἐκεῖνοι δὲ ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.
7 *Ἡμεῖς δὲ τὸν πλοῦν διανύσαντες ἀπὸ Τύρου κατηντήσαμεν*
εἰς Πτολεμαΐδα, καὶ ἀσπασάμενοι τοὺς ἀδελφοὺς ἐμείναμεν ἡμέραν
μίαν παρ᾽ αὐτοῖς. 8 *τῇ δὲ ἐπαύριον ἐξελθόντες ἤλθομεν εἰς Και-*
σαρίαν, καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκον Φιλίππου τοῦ εὐαγγελιστοῦ

---

32. *θεω*: H§ *κυριω* 33. TH *ουδενος* XXI,1. h *ημας, αποσπασθεντες απ αυτων ευθυδρομ.* | *παταρα*: h add ⊣ *και μυρα* ⊢ 3. T *αναφανεντες* 5. TH§ *εξαρτισαι ημας* 6. TH *ενεβημεν* 8. TH *ηλθαμεν* | T *καισαρειαν*

---

32. (14,3. 26,18.) 34. 18,3. 35. 2 Thess 3,7ss. 36. (21,5.) 38. 20,25. XXI,2s. 11,19. 27,4.12. 4. 20,23. 5. (20,36.) 8. 12,19. 6,5. 8,5s.39s.

*ὄντος ἐκ τῶν ἑπτά, ἐμείναμεν παρ᾽ αὐτῷ. [9] τούτῳ δὲ ἦσαν
θυγατέρες τέσσαρες παρθένοι προφητεύουσαι. [10] ἐπιμενόντων δὲ
ἡμέρας πλείους κατῆλθέν τις ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας προφήτης ὀνό-
ματι Ἅγαβος, [11] καὶ ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς καὶ ἄρας τὴν ζώνην τοῦ
Παύλου, δήσας ἑαυτοῦ τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας εἶπεν· τάδε
λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· τὸν ἄνδρα οὗ ἐστὶν ἡ ζώνη αὕτη οὕ-
τως δήσουσιν ἐν Ἱερουσαλὴμ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ παραδώσουσιν εἰς
χεῖρας ἐθνῶν. [12] ὡς δὲ ἠκούσαμεν ταῦτα, παρεκαλοῦμεν ἡμεῖς
τε καὶ οἱ ἐντόπιοι τοῦ μὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ.
[13] τότε ἀπεκρίθη ὁ Παῦλος καὶ εἶπεν· τί ποιεῖτε κλαίοντες καὶ
συνθρύπτοντές μου τὴν καρδίαν; ἐγὼ γὰρ οὐ μόνον δεθῆναι ἀλλὰ
καὶ ἀποθανεῖν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἑτοίμως ἔχω ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος
τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. [14] μὴ πειθομένου δὲ αὐτοῦ ἡσυχάσαμεν εἰπόν-
τες· τοῦ κυρίου τὸ θέλημα γινέσθω.*

*[15] Μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐπισκευασάμενοι ἀνεβαίνομεν
εἰς Ἱεροσόλυμα· [16] συνῆλθον δὲ καὶ τῶν μαθητῶν ἀπὸ Καισα-
ρίας σὺν ἡμῖν, ἄγοντες παρ᾽ ᾧ ξενισθῶμεν Μνάσωνί τινι Κυπρίῳ,
ἀρχαίῳ μαθητῇ.*

*[17] Γενομένων δὲ ἡμῶν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀσμένως ἀπεδέξαντο
ἡμᾶς οἱ ἀδελφοί. [18] τῇ τε ἐπιούσῃ εἰσῄει ὁ Παῦλος σὺν ἡμῖν
πρὸς Ἰάκωβον, πάντες τε παρεγένοντο οἱ πρεσβύτεροι. [19] καὶ
ἀσπασάμενος αὐτοὺς ἐξηγεῖτο καθ᾽ ἓν ἕκαστον ὧν ἐποίησεν ὁ
θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσιν διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ. [20] οἱ δὲ ἀκούσαν-
τες ἐδόξαζον τὸν θεόν, εἶπάν τε αὐτῷ· θεωρεῖς, ἀδελφέ, πόσαι
μυριάδες εἰσὶν τῶν πεπιστευκότων, καὶ πάντες ζηλωταὶ τοῦ νό-
μου ὑπάρχουσιν· [21] κατηχήθησαν δὲ περὶ σοῦ ὅτι ἀποστασίαν
διδάσκεις ἀπὸ Μωϋσέως τοὺς κατὰ τὰ ἔθνη πάντας Ἰουδαίους,
λέγων μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα μηδὲ τοῖς ἔθεσιν περι-
πατεῖν. [22] τί οὖν ἐστίν; πάντως δεῖ συνελθεῖν πλῆθος· ἀκούσον-
ται γὰρ ὅτι ἐλήλυθας. [23] τοῦτο οὖν ποίησον ὅ σοι λέγομεν. εἰσὶν
ἡμῖν ἄνδρες τέσσαρες εὐχὴν ἔχοντες ἐφ᾽ ἑαυτῶν· [24] τούτους παρα-
λαβὼν ἁγνίσθητι σὺν αὐτοῖς, καὶ δαπάνησον ἐπ᾽ αὐτοῖς ἵνα ξυρή-
σονται τὴν κεφαλήν, καὶ γνώσονται πάντες ὅτι ὧν κατήχηνται
περὶ σοῦ οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ στοιχεῖς καὶ αὐτὸς φυλάσσων τὸν
νόμον. [25] περὶ δὲ τῶν πεπιστευκότων ἐθνῶν ἡμεῖς ἐπεστείλαμεν
κρίναντες φυλάσσεσθαι αὐτοὺς τό τε εἰδωλόθυτον καὶ αἷμα καὶ
πνικτὸν καὶ πορνείαν. [26] τότε ὁ Παῦλος παραλαβὼν τοὺς ἄνδρας*

13. H [o] *παυλος* | TH om *και ειπεν* 16. T *καισαρειας* 18. *τη τε*: TH *τη δε* 20. *εισιν*: TH add *εν τοις ιουδαιοις* 21. T [*παντας*] 22. TH om *δει συνελθειν πληθος* et *γαρ* 23. *εφ*: H§ *αφ* 25. T§H§ *απεστειλαμεν*

10. 11,28. 11. 20,23s. 25,21. 13. 20,24. (Rom 8,36.) 14. Lc 22,42. 18. 12,17. 19. (20,24.) 21. 18,13. 22. (1 Cor 14,15.) 24. Num 6,21. 25. 15,20.29. 26. Num 6,5ss.

τῇ ἐχομένῃ ἡμέρᾳ σὺν αὐτοῖς ἁγνισθεὶς εἰσῄει εἰς τὸ ἱερόν, διαγ-
γέλλων τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγνισμοῦ, ἕως οὗ προσ-
ηνέχθη ὑπὲρ ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν ἡ προσφορά.
27 Ὡς δὲ ἔμελλον αἱ ἑπτὰ ἡμέραι συντελεῖσθαι, οἱ ἀπὸ τῆς
Ἀσίας Ἰουδαῖοι θεασάμενοι αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ συνέχεον πάντα
τὸν ὄχλον, καὶ ἐπέβαλαν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας, 28 κράζοντες·
ἄνδρες Ἰσραηλεῖται, βοηθεῖτε· οὗτός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ κατὰ
τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νόμου καὶ τοῦ τόπου τούτου πάντας πανταχῇ
διδάσκων, ἔτι τε καὶ Ἕλληνας εἰσήγαγεν εἰς τὸ ἱερὸν καὶ κεκοί-
νωκεν τὸν ἅγιον τόπον τοῦτον. 29 ἦσαν γὰρ προεωρακότες Τρό-
φιμον τὸν Ἐφέσιον ἐν τῇ πόλει σὺν αὐτῷ, ὃν ἐνόμιζον ὅτι εἰς τὸ
ἱερὸν εἰσήγαγεν ὁ Παῦλος. 30 ἐκινήθη τε ἡ πόλις ὅλη καὶ ἐγένετο
συνδρομὴ τοῦ λαοῦ, καὶ ἐπιλαβόμενοι τοῦ Παύλου εἷλκον αὐτὸν
ἔξω τοῦ ἱεροῦ, καὶ εὐθέως ἐκλείσθησαν αἱ θύραι. 31 ζητούντων
τε αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἀνέβη φάσις τῷ χιλιάρχῳ τῆς σπείρης ὅτι
ὅλη συνχύννεται Ἰερουσαλήμ, 32 ὃς ἐξαυτῆς παραλαβὼν στρατιώ-
τας καὶ ἑκατοντάρχας κατέδραμεν ἐπ' αὐτούς· οἱ δὲ ἰδόντες τὸν
χιλίαρχον καὶ τοὺς στρατιώτας ἐπαύσαντο τύπτοντες τὸν Παῦλον.
33 τότε ἐγγίσας ὁ χιλίαρχος ἐπελάβετο αὐτοῦ καὶ ἐκέλευσεν δε-
θῆναι ἁλύσεσι δυσί, καὶ ἐπυνθάνετο τίς εἴη καὶ τί ἐστιν πεποι-
ηκώς. 34 ἄλλοι δὲ ἄλλο τι ἐπεφώνουν ἐν τῷ ὄχλῳ· μὴ δυναμένου
δὲ αὐτοῦ γνῶναι τὸ ἀσφαλὲς διὰ τὸν θόρυβον, ἐκέλευσεν ἄγεσθαι
αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολήν. 35 ὅτε δὲ ἐγένετο ἐπὶ τοὺς ἀναβαθ-
μούς, συνέβη βαστάζεσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν διὰ τὴν
βίαν τοῦ ὄχλου· 36 ἠκολούθει γὰρ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ κράζοντες·
αἶρε αὐτόν. 37 μέλλων τε εἰσάγεσθαι εἰς τὴν παρεμβολὴν ὁ Παῦ-
λος λέγει τῷ χιλιάρχῳ· εἰ ἔξεστίν μοι εἰπεῖν τι πρός σε; ὁ δὲ
ἔφη· ἑλληνιστὶ γινώσκεις; 38 οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἰγύπτιος ὁ πρὸ
τούτων τῶν ἡμερῶν ἀναστατώσας καὶ ἐξαγαγὼν εἰς τὴν ἔρημον
τοὺς τετρακισχιλίους ἄνδρας τῶν σικαρίων; 39 εἶπεν δὲ ὁ Παῦλος·
ἐγὼ ἄνθρωπος μέν εἰμι Ἰουδαῖος, Ταρσεύς, τῆς Κιλικίας οὐκ
ἀσήμου πόλεως πολίτης· δέομαι δέ σου, ἐπίτρεψόν μοι λαλῆσαι
πρὸς τὸν λαόν. 40 ἐπιτρέψαντος δὲ αὐτοῦ ὁ Παῦλος ἑστὼς ἐπὶ
τῶν ἀναβαθμῶν κατέσεισεν τῇ χειρὶ τῷ λαῷ· πολλῆς δὲ σιγῆς
γενομένης προσεφώνησεν τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ λέγων·

28. T ισραηλιται 31. T συγχυννεται 32. παραλαβων: h λαβων
40. h γενομενης σιγης

27. 24,18. 28. 24,5. 19,26. 29. 20,4. 2 Tim 4,20. 31. 26,21.
36. 22,22. Lc 23,18. 38. (5,36s.) 39. 22,3. 40. 12,17.

XXII

Pauli defensio: narratio conversionis et legationis ad gentes. Interpellatus civitatis Romanae professione verbera evadit. Sistitur synedrio.

[1]*Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατέ μου τῆς πρὸς ὑμᾶς*
νυνὶ ἀπολογίας. [2]*ἀκούσαντες δὲ ὅτι τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ προσε-*
φώνει αὐτοῖς, μᾶλλον παρέσχον ἡσυχίαν. καὶ φησίν· [3]*ἐγώ εἰμι*
ἀνὴρ Ἰουδαῖος, γεγεννημένος ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας, ἀνατεθραμ-
μένος δὲ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, παρὰ τοὺς πόδας Γαμαλιὴλ πεπαι-
δευμένος κατὰ ἀκρίβειαν τοῦ πατρῴου νόμου, ζηλωτὴς ὑπάρχων
τοῦ θεοῦ καθὼς πάντες ὑμεῖς ἐστὲ σήμερον, [4]*ὃς ταύτην τὴν*
ὁδὸν ἐδίωξα ἄχρι θανάτου, δεσμεύων καὶ παραδιδοὺς εἰς φυλακὰς
ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, [5]*ὡς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς μαρτυρεῖ μοι καὶ*
πᾶν τὸ πρεσβυτέριον, παρ᾽ ὧν καὶ ἐπιστολὰς δεξάμενος πρὸς
τοὺς ἀδελφοὺς εἰς Δαμασκὸν ἐπορευόμην, ἄξων καὶ τοὺς ἐκεῖσε
ὄντας δεδεμένους εἰς Ἱερουσαλὴμ ἵνα τιμωρηθῶσιν. [6]*Ἐγένετο*
δέ μοι πορευομένῳ καὶ ἐγγίζοντι τῇ Δαμασκῷ περὶ μεσημβρίαν
ἐξαίφνης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ περιαστράψαι φῶς ἱκανὸν περὶ ἐμέ,
[7]*ἔπεσά τε εἰς τὸ ἔδαφος καὶ ἤκουσα φωνῆς λεγούσης μοι· Σαοὺλ*
Σαούλ, τί με διώκεις; [8]*ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην· τίς εἶ, κύριε; εἶπέν*
τε πρὸς ἐμέ· ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, ὃν σὺ διώκεις. [9]*οἱ*
δὲ σὺν ἐμοὶ ὄντες τὸ μὲν φῶς ἐθεάσαντο, τὴν δὲ φωνὴν οὐκ
ἤκουσαν τοῦ λαλοῦντός μοι. [10]*εἶπον δέ· τί ποιήσω, κύριε; ὁ δὲ*
κύριος εἶπεν πρός με· ἀναστὰς πορεύου εἰς Δαμασκόν, κἀκεῖ σοι
λαληθήσεται περὶ πάντων ὧν τέτακταί σοι ποιῆσαι. [11]*ὡς δὲ*
οὐκ ἐνέβλεπον ἀπὸ τῆς δόξης τοῦ φωτὸς ἐκείνου, χειραγωγού-
μενος ὑπὸ τῶν συνόντων μοι ἦλθον εἰς Δαμασκόν. [12]*Ἀνανίας*
δέ τις, ἀνὴρ εὐλαβὴς κατὰ τὸν νόμον, μαρτυρούμενος ὑπὸ πάν-
των τῶν κατοικούντων Ἰουδαίων, [13]*ἐλθὼν πρὸς ἐμὲ καὶ ἐπιστὰς*
εἶπέν μοι· Σαοὺλ ἀδελφέ, ἀνάβλεψον. κἀγὼ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ
ἀνέβλεψα εἰς αὐτόν. [14]*ὁ δὲ εἶπεν· ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν*
προεχειρίσατό σε γνῶναι τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ ἰδεῖν τὸν δίκαιον
καὶ ἀκοῦσαι φωνὴν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, [15]*ὅτι ἔσῃ μάρτυς*
αὐτῷ πρὸς πάντας ἀνθρώπους ὧν ἑώρακας καὶ ἤκουσας. [16]*καὶ*
νῦν τί μέλλεις; ἀναστὰς βάπτισαι καὶ ἀπόλουσαι τὰς ἁμαρτίας
σου, ἐπικαλεσάμενος τὸ ὄνομα αὐτοῦ. [17]*Ἐγένετο δέ μοι ὑπο-*
στρέψαντι εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ προσευχομένου μου ἐν τῷ ἱερῷ
γενέσθαι με ἐν ἐκστάσει, [18]*καὶ ἰδεῖν αὐτὸν λέγοντά μοι· σπεῦσον*
καὶ ἔξελθε ἐν τάχει ἐξ Ἱερουσαλήμ, διότι οὐ παραδέξονταί σου

XXII,2. t *προσφωνει* 3. H *ταυτη παρα τ. ποδ. γαμαλιηλ,* 11. t *ουκ εβλεπον* h *ουδεν εβλεπον* 18. *ιδον*: TH *ιδειν*

XXII,3. 21,39. 5,34. 4. 8,3. 26,9ss. 5. 9,1s. 6ss. 9,3ss. 26,12ss. 1 Cor 15,8. 12ss. 9,17ss. 16. 2,38. 17. 9,26.

μαρτυρίαν περὶ ἐμοῦ. [19] κἀγὼ εἶπον· κύριε, αὐτοὶ ἐπίστανται
ὅτι ἐγὼ ἤμην φυλακίζων καὶ δέρων κατὰ τὰς συναγωγὰς τοὺς
πιστεύοντας ἐπὶ σέ· [20] καὶ ὅτε ἐξεχύννετο τὸ αἷμα Στεφάνου τοῦ
μάρτυρός σου, καὶ αὐτὸς ἤμην ἐφεστὼς καὶ συνευδοκῶν καὶ
φυλάσσων τὰ ἱμάτια τῶν ἀναιρούντων αὐτόν. [21] καὶ εἶπεν πρός
με· πορεύου, ὅτι ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν ἐξαποστελῶ σε. [22] Ἤκουον
δὲ αὐτοῦ ἄχρι τούτου τοῦ λόγου, καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν
λέγοντες· αἶρε ἀπὸ τῆς γῆς τὸν τοιοῦτον· οὐ γὰρ καθῆκεν αὐτὸν
ζῆν. [23] κραυγαζόντων δὲ αὐτῶν καὶ ῥιπτούντων τὰ ἱμάτια καὶ
κονιορτὸν βαλλόντων εἰς τὸν ἀέρα, [24] ἐκέλευσεν ὁ χιλίαρχος
εἰσάγεσθαι αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολήν, εἴπας μάστιξιν ἀνετάζε-
σθαι αὐτόν, ἵνα ἐπιγνῷ δι' ἣν αἰτίαν οὕτως ἐπεφώνουν αὐτῷ.
[25] ὡς δὲ προέτειναν αὐτὸν τοῖς ἱμᾶσιν, εἶπεν πρὸς τὸν ἑστῶτα
ἑκατόνταρχον ὁ Παῦλος· εἰ ἄνθρωπον Ῥωμαῖον καὶ ἀκατάκριτον
ἔξεστιν ὑμῖν μαστίζειν; [26] ἀκούσας δὲ ὁ ἑκατοντάρχης προσελθὼν
τῷ χιλιάρχῳ ἀπήγγειλεν λέγων· τί μέλλεις ποιεῖν; ὁ γὰρ ἄνθρω-
πος οὗτος Ῥωμαῖός ἐστιν. [27] προσελθὼν δὲ ὁ χιλίαρχος εἶπεν
αὐτῷ· λέγε μοι, σὺ Ῥωμαῖος εἶ; ὁ δὲ ἔφη· ναί. [28] ἀπεκρίθη δὲ
ὁ χιλίαρχος· ἐγὼ πολλοῦ κεφαλαίου τὴν πολιτείαν ταύτην ἐκτησά-
μην. ὁ δὲ Παῦλος ἔφη· ἐγὼ δὲ καὶ γεγέννημαι. [29] εὐθέως οὖν
ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ οἱ μέλλοντες αὐτὸν ἀνετάζειν· καὶ ὁ χιλί-
αρχος δὲ ἐφοβήθη, ἐπιγνοὺς ὅτι Ῥωμαῖός ἐστιν καὶ ὅτι αὐτὸν
ἦν δεδεκώς.

XXIII

Paulus increpat pontificem. Pharisaeorum et Sadducaeorum dissidium.
Reus visione erigitur; Iudaeorum coniurationi eripitur Caesaream deductus.
Lysiae ad Felicem epistula.

[30] Τῇ δὲ ἐπαύριον βουλόμενος γνῶναι τὸ ἀσφαλές, τὸ τί κατη-
γορεῖται ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, ἔλυσεν αὐτὸν καὶ ἐκέλευσεν συνελ-
θεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ πᾶν τὸ συνέδριον, καὶ καταγαγὼν τὸν
Παῦλον ἔστησεν εἰς αὐτούς. (XXIII) [1] ἀτενίσας δὲ τῷ συνεδρίῳ
ὁ Παῦλος εἶπεν· ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ πάσῃ συνειδήσει ἀγαθῇ
πεπολίτευμαι τῷ θεῷ ἄχρι ταύτης τῆς ἡμέρας. [2] ὁ δὲ ἀρχιερεὺς
Ἁνανίας ἐπέταξεν τοῖς παρεστῶσιν αὐτῷ τύπτειν αὐτοῦ τὸ στόμα.
[3] τότε ὁ Παῦλος πρὸς αὐτὸν εἶπεν· τύπτειν σε μέλλει ὁ θεός,
τοῖχε κεκονιαμένε· καὶ σὺ κάθῃ κρίνων με κατὰ τὸν νόμον, καὶ
παρανομῶν κελεύεις με τύπτεσθαι; [4] οἱ δὲ παρεστῶτες εἶπαν·

---

21. h *αποστελω* 23. *δε*: TH *τε* 26. T *εκατονταρχος* XXIII,1. H§ *ατενισ. δε παυλος τω συνεδρ.*

---

20. 7,57s. 21. 9,15. 26,17. Gal 1,16. 22. 21,36. 25,24. 25. 16,37. 23,27. 29. 21,33. 30. 23,28. XXIII,1. 28,17. 24,16. 2. 24,1. 3. (Mt 23,27.) Lev 19,15.

τὸν ἀρχιερέα τοῦ θεοῦ λοιδορεῖς; [5] *ἔφη τε ὁ Παῦλος· οὐκ ᾔδειν,*
ἀδελφοί, ὅτι ἐστὶν ἀρχιερεύς· γέγραπται γὰρ ὅτι ἄρχοντα τοῦ
λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς. [6] *γνοὺς δὲ ὁ Παῦλος ὅτι τὸ ἓν μέρος*
ἐστὶν Σαδδουκαίων τὸ δὲ ἕτερον Φαρισαίων, ἔκραζεν ἐν τῷ
συνεδρίῳ· ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ Φαρισαῖός εἰμι, υἱὸς Φαρισαίων·
περὶ ἐλπίδος καὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι. [7] *τοῦτο δὲ*
αὐτοῦ λαλήσαντος ἐγένετο στάσις τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδου-
καίων, καὶ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος. [8] *Σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ λέγουσιν*
μὴ εἶναι ἀνάστασιν μήτε ἄγγελον μήτε πνεῦμα, Φαρισαῖοι δὲ
ὁμολογοῦσιν τὰ ἀμφότερα. [9] *ἐγένετο δὲ κραυγὴ μεγάλη, καὶ*
ἀναστάντες τινὲς τῶν γραμματέων τοῦ μέρους τῶν Φαρισαίων
διεμάχοντο λέγοντες· οὐδὲν κακὸν εὑρίσκομεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ
τούτῳ· εἰ δὲ πνεῦμα ἐλάλησεν αὐτῷ ἢ ἄγγελος; [10] *πολλῆς δὲ*
γινομένης στάσεως φοβηθεὶς ὁ χιλίαρχος μὴ διασπασθῇ ὁ Παῦλος
ὑπ' αὐτῶν, ἐκέλευσεν τὸ στράτευμα καταβὰν ἁρπάσαι αὐτὸν ἐκ
μέσου αὐτῶν ἄγειν τε εἰς τὴν παρεμβολήν. [11] *τῇ δὲ ἐπιούσῃ*
νυκτὶ ἐπιστὰς αὐτῷ ὁ κύριος εἶπεν· θάρσει· ὡς γὰρ διεμαρτύρω
τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς Ἰερουσαλήμ, οὕτω σε δεῖ καὶ εἰς Ῥώμην μαρ-
τυρῆσαι.
[12] *Γενομένης δὲ ἡμέρας ποιήσαντες συστροφὴν οἱ Ἰουδαῖοι*
ἀνεθεμάτισαν ἑαυτούς, λέγοντες μήτε φαγεῖν μήτε πιεῖν ἕως οὗ
ἀποκτείνωσιν τὸν Παῦλον. [13] *ἦσαν δὲ πλείους τεσσεράκοντα οἱ*
ταύτην τὴν συνωμοσίαν ποιησάμενοι, [14] *οἵτινες προσελθόντες*
τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ τοῖς πρεσβυτέροις εἶπαν· ἀναθέματι ἀνεθε-
ματίσαμεν ἑαυτοὺς μηδενὸς γεύσασθαι ἕως οὗ ἀποκτείνωμεν τὸν
Παῦλον. [15] *νῦν οὖν ὑμεῖς ἐμφανίσατε τῷ χιλιάρχῳ σὺν τῷ συνε-*
δρίῳ, ὅπως καταγάγῃ αὐτὸν εἰς ὑμᾶς ὡς μέλλοντας διαγινώσκειν
ἀκριβέστερον τὰ περὶ αὐτοῦ· ἡμεῖς δὲ πρὸ τοῦ ἐγγίσαι αὐτὸν
ἕτοιμοί ἐσμεν τοῦ ἀνελεῖν αὐτόν. [16] *Ἀκούσας δὲ ὁ υἱὸς τῆς*
ἀδελφῆς Παύλου τὴν ἐνέδραν, παραγενόμενος καὶ εἰσελθὼν εἰς
τὴν παρεμβολὴν ἀπήγγειλεν τῷ Παύλῳ. [17] *προσκαλεσάμενος δὲ*
ὁ Παῦλος ἕνα τῶν ἑκατονταρχῶν ἔφη· τὸν νεανίαν τοῦτον ἄπαγε
πρὸς τὸν χιλίαρχον, ἔχει γάρ τι ἀπαγγεῖλαι αὐτῷ. [18] *ὁ μὲν οὖν*
παραλαβὼν αὐτὸν ἤγαγεν πρὸς τὸν χιλίαρχον καὶ φησίν· ὁ δέσμιος
Παῦλος προσκαλεσάμενός με ἠρώτησεν τοῦτον τὸν νεανίσκον

---

6. t *εκραξεν* | [t] H[§] om *εγω* ante *κρινομαι* 7. *λαλησαντος*: T h *ειποντος* H *λαλουντος* | *εγενετο*: h *επεπεσεν* 8. [T] H[§] om *μεν* 9. H *η αγγελος* –. 10. T *γενομενης* | *αγειν τε*: H[§] om *τε* 12. *δε*: h *τε* | H *πειν* 17. T *εκατοντάρχων* | t *απαγαγε* | TH *απαγγειλαι τι* 18. H[§] *νεανιαν*

---

5. Ex 22,28. 6. 26,5. 24,21. (26,23. 17,32. 1 Cor 15,12.) 8. Mt 22,23. Mc 12,18. Lc 20,27. 11. 18,9. 19,21. 12. 23,21. 15. 23,20 25,3.

ἀγαγεῖν πρὸς σέ, ἔχοντά τι λαλῆσαί σοι. 19 ἐπιλαβόμενος δὲ
τῆς χειρὸς αὐτοῦ ὁ χιλίαρχος καὶ ἀναχωρήσας κατ' ἰδίαν ἐπυν-
θάνετο· τί ἐστιν ὃ ἔχεις ἀπαγγεῖλαί μοι; 20 εἶπεν δὲ ὅτι οἱ
Ἰουδαῖοι συνέθεντο τοῦ ἐρωτῆσαί σε ὅπως αὔριον τὸν Παῦλον
καταγάγῃς εἰς τὸ συνέδριον ὡς μέλλων τι ἀκριβέστερον πυνθά-
νεσθαι περὶ αὐτοῦ. 21 σὺ οὖν μὴ πεισθῇς αὐτοῖς· ἐνεδρεύουσιν
γὰρ αὐτὸν ἐξ αὐτῶν ἄνδρες πλείους τεσσεράκοντα, οἵτινες ἀνεθε-
μάτισαν ἑαυτοὺς μήτε φαγεῖν μήτε πιεῖν ἕως οὗ ἀνέλωσιν αὐτόν,
καὶ νῦν εἰσὶν ἕτοιμοι προσδεχόμενοι τὴν ἀπὸ σοῦ ἐπαγγελίαν.
22 ὁ μὲν οὖν χιλίαρχος ἀπέλυσε τὸν νεανίσκον, παραγγείλας μηδενὶ
ἐκλαλῆσαι ὅτι ταῦτα ἐνεφάνισας πρὸς ἐμέ. 23 Καὶ προσκαλεσά-
μενός τινας δύο τῶν ἑκατονταρχῶν εἶπεν· ἑτοιμάσατε στρατιώτας
διακοσίους ὅπως πορευθῶσιν ἕως Καισαρίας, καὶ ἱππεῖς ἑβδομή-
κοντα καὶ δεξιολάβους διακοσίους, ἀπὸ τρίτης ὥρας τῆς νυκτός,
24 κτήνη τε παραστῆσαι, ἵνα ἐπιβιβάσαντες τὸν Παῦλον διασώ-
σωσι πρὸς Φήλικα τὸν ἡγεμόνα, 25 γράψας ἐπιστολὴν ἔχουσαν
τὸν τύπον τοῦτον· 26 Κλαύδιος Λυσίας τῷ κρατίστῳ ἡγεμόνι
Φήλικι χαίρειν. 27 τὸν ἄνδρα τοῦτον συλλημφθέντα ὑπὸ τῶν Ἰου-
δαίων καὶ μέλλοντα ἀναιρεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν ἐπιστὰς σὺν τῷ στρα-
τεύματι ἐξειλάμην, μαθὼν ὅτι Ῥωμαῖός ἐστιν· 28 βουλόμενός τε
ἐπιγνῶναι τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἐνεκάλουν αὐτῷ, κατήγαγον εἰς τὸ
συνέδριον αὐτῶν, 29 ὃν εὗρον ἐγκαλούμενον περὶ ζητημάτων τοῦ
νόμου αὐτῶν, μηδὲν δὲ ἄξιον θανάτου ἢ δεσμῶν ἔχοντα ἔγκλημα.
30 μηνυθείσης δέ μοι ἐπιβουλῆς εἰς τὸν ἄνδρα ἔσεσθαι ἐξ αὐτῶν,
ἔπεμψα πρὸς σέ, παραγγείλας καὶ τοῖς κατηγόροις λέγειν αὐτοὺς
ἐπὶ σοῦ.

31 Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται κατὰ τὸ διατεταγμένον αὐτοῖς
ἀναλαβόντες τὸν Παῦλον ἤγαγον διὰ νυκτὸς εἰς τὴν Ἀντι-
πατρίδα, 32 τῇ δὲ ἐπαύριον ἐάσαντες τοὺς ἱππεῖς ἀπέρχεσθαι
σὺν αὐτῷ, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν παρεμβολήν. 33 οἵτινες εἰσελ-
θόντες εἰς τὴν Καισαρίαν καὶ ἀναδόντες τὴν ἐπιστολὴν τῷ
ἡγεμόνι, παρέστησαν καὶ τὸν Παῦλον αὐτῷ. 34 ἀναγνοὺς δὲ
καὶ ἐπερωτήσας ἐκ ποίας ἐπαρχείας ἐστίν, καὶ πυθόμενος ὅτι
ἀπὸ Κιλικίας, 35 διακούσομαί σου, ἔφη, ὅταν καὶ οἱ κατήγοροί
σου παραγένωνται, κελεύσας ἐν τῷ πραιτωρίῳ τοῦ Ἡρῴδου
φυλάσσεσθαι αὐτόν.

---

21. H *πειν* 23. T *εκατοντάρχων* | T *καισαρειας* 28. H [*κατηγ. εις το συνεδρ. αυτων*] | *κατηγαγον*: T add [*αυτον*] 30. *εξ αυτων*: t H *εξαυτης* | T^{s}H om *αυτους* | *επι σου*: TH pm *προς αυτον* 33. T *καισαρειαν* 34. T *επαρχιας* 35. *του ηρωδου*: h *τω ηρωδου*

---

20. 23,15. 21. 23,12. 23. 12,19. 26. 24,3. 27. 21,30-33. [24,7.] 22,25ss. 28. 22,30. 29. 25,18s.25. 26,31. 30. 24,8. 35. 24,1.

XXIV

Adventus accusatorum; Tertyllus. Pauli defensio coram Felice atque etiam Drusilla.

1 Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας κατέβη ὁ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας μετὰ
πρεσβυτέρων τινῶν καὶ ῥήτορος Τερτύλλου τινός, οἵτινες ἐνεφάνι-
σαν τῷ ἡγεμόνι κατὰ τοῦ Παύλου. 2 κληθέντος δὲ αὐτοῦ ἤρξατο
κατηγορεῖν ὁ Τέρτυλλος λέγων· 3 πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες διὰ
σοῦ καὶ διορθωμάτων γινομένων τῷ ἔθνει τούτῳ διὰ τῆς σῆς
προνοίας, πάντῃ τε καὶ πανταχοῦ ἀποδεχόμεθα, κράτιστε Φῆλιξ,
μετὰ πάσης εὐχαριστίας. 4 ἵνα δὲ μὴ ἐπὶ πλεῖόν σε ἐνκόπτω,
παρακαλῶ ἀκοῦσαί σε ἡμῶν συντόμως τῇ σῇ ἐπιεικείᾳ. 5 εὑρόν-
τες γὰρ τὸν ἄνδρα τοῦτον λοιμὸν καὶ κινοῦντα στάσεις πᾶσιν
τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην, πρωτοστάτην τε τῆς
τῶν Ναζωραίων αἱρέσεως, 6 ὃς καὶ τὸ ἱερὸν ἐπείρασεν βεβηλῶ-
σαι, ὃν καὶ ἐκρατήσαμεν, 8 παρ᾽ οὗ δυνήσῃ αὐτὸς ἀνακρίνας
περὶ πάντων τούτων ἐπιγνῶναι ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐτοῦ.
9 συνεπέθεντο δὲ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι φάσκοντες ταῦτα οὕτως ἔχειν.
10 Ἀπεκρίθη τε ὁ Παῦλος, νεύσαντος αὐτῷ τοῦ ἡγεμόνος λέγειν·
ἐκ πολλῶν ἐτῶν ὄντα σε κριτὴν τῷ ἔθνει τούτῳ ἐπιστάμενος,
εὐθύμως τὰ περὶ ἐμαυτοῦ ἀπολογοῦμαι, 11 δυναμένου σου ἐπιγνῶ-
ναι ὅτι οὐ πλείους εἰσίν μοι ἡμέραι δώδεκα ἀφ᾽ ἧς ἀνέβην
προσκυνήσων εἰς Ἱερουσαλήμ. 12 καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ εὗρόν με
πρός τινα διαλεγόμενον ἢ ἐπίστασιν ποιοῦντα ὄχλου, οὔτε ἐν
ταῖς συναγωγαῖς οὔτε κατὰ τὴν πόλιν, 13 οὐδὲ παραστῆσαι δύ-
νανταί σοι περὶ ὧν νυνὶ κατηγοροῦσίν μου. 14 ὁμολογῶ δὲ τοῦτό
σοι, ὅτι κατὰ τὴν ὁδὸν ἣν λέγουσιν αἵρεσιν οὕτως λατρεύω τῷ
πατρῴῳ θεῷ, πιστεύων πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν νόμον καὶ τοῖς ἐν
τοῖς προφήταις γεγραμμένοις, 15 ἐλπίδα ἔχων πρὸς τὸν θεόν, ἣν
καὶ αὐτοὶ οὗτοι προσδέχονται, ἀνάστασιν μέλλειν ἔσεσθαι δικαίων
τε καὶ ἀδίκων. 16 ἐν τούτῳ καὶ αὐτὸς ἀσκῶ ἀπρόσκοπον συνείδη-
σιν ἔχειν πρὸς τὸν θεὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους διαπαντός. 17 δι᾽ ἐτῶν
δὲ πλειόνων ἐλεημοσύνας ποιήσων εἰς τὸ ἔθνος μου παρεγενόμην
καὶ προσφοράς, 18 ἐν αἷς εὗρόν με ἡγνισμένον ἐν τῷ ἱερῷ, οὐ

XXIV,2. H [*αυτου*] 3. T *πανταχου*, 4. T *εγκοπτω* | H *επιεικια*
6. *εκρατησαμεν*: E add *καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἠθελήσαμεν κρίνειν.*
7 *παρελθὼν δὲ λυσίας ὁ χιλίαρχος, μετὰ πολλῆς βίας ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήγαγεν,* 8 *κελεύων τοὺς κατηγόρους αὐτοῦ ἔρχεσθαι ἐπί σε* 11. H *επιγνωναι,* | H *ιερουσαλημ,* 13. *ουδε*: T§ *ουτε* 15. *προς*: TH *εις*

XXIV,1. 23,2. 3. 23,26. 6. 21,28. 7. 23,27. 21,32s.
8. 23,30. 10. (26,2.) 11. 21,15.18.26.27. 22,30. 23,12.32. 24,1.
14. 24,5s. 15. 23,6. 17. 11,29. Gal 2,10. 18. 21,26s.

μετὰ ὄχλου οὐδὲ μετὰ θορύβου, τινὲς δὲ ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰου-
δαῖοι, [19] οὓς ἔδει ἐπὶ σοῦ παρεῖναι καὶ κατηγορεῖν, εἴ τι ἔχοιεν
πρὸς ἐμέ. [20] ἢ αὐτοὶ οὗτοι εἰπάτωσαν τί εὗρον ἀδίκημα στάντος
μου ἐπὶ τοῦ συνεδρίου, [21] ἢ περὶ μιᾶς ταύτης φωνῆς ἧς ἐκέκραξα
ἐν αὐτοῖς ἑστὼς ὅτι περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι σήμε-
ρον ἐφ᾽ ὑμῶν. [22] Ἀνεβάλετο δὲ αὐτοὺς ὁ Φῆλιξ, ἀκριβέστερον
εἰδὼς τὰ περὶ τῆς ὁδοῦ, εἴπας· ὅταν Λυσίας ὁ χιλίαρχος καταβῇ,
διαγνώσομαι τὰ καθ᾽ ὑμᾶς, [23] διαταξάμενος τῷ ἑκατοντάρχῃ
τηρεῖσθαι αὐτὸν ἔχειν τε ἄνεσιν καὶ μηδένα κωλύειν τῶν ἰδίων
αὐτοῦ ὑπηρετεῖν αὐτῷ.
[24] *Μετὰ δὲ ἡμέρας τινὰς παραγενόμενος ὁ Φῆλιξ σὺν Δρου-*
σίλλῃ τῇ ἰδίᾳ γυναικὶ οὔσῃ Ἰουδαίᾳ μετεπέμψατο τὸν Παῦλον,
καὶ ἤκουσεν αὐτοῦ περὶ τῆς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν πίστεως. [25] δια-
λεγομένου δὲ αὐτοῦ περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐγκρατείας καὶ τοῦ
κρίματος τοῦ μέλλοντος ἔμφοβος γενόμενος ὁ Φῆλιξ ἀπεκρίθη·
τὸ νῦν ἔχον πορεύου, καιρὸν δὲ μεταλαβὼν μετακαλέσομαί σε,
[26] *ἅμα καὶ ἐλπίζων ὅτι χρήματα δοθήσεται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Παύ-*
λου· διὸ καὶ πυκνότερον αὐτὸν μεταπεμπόμενος ὡμίλει αὐτῷ.
[27] *διετίας δὲ πληρωθείσης ἔλαβεν διάδοχον ὁ Φῆλιξ Πόρκιον*
Φῆστον· θέλων τε χάριτα καταθέσθαι τοῖς Ἰουδαίοις ὁ Φῆλιξ
κατέλιπε τὸν Παῦλον δεδεμένον.

XXV

Paulus coram Festo provocat ad Caesarem. Festus procurator Agrippam regem consulit.

[1] *Φῆστος οὖν ἐπιβὰς τῇ ἐπαρχείῳ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνέβη*
εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπὸ Καισαρίας, [2] ἐνεφάνισάν τε αὐτῷ οἱ ἀρχιερεῖς
καὶ οἱ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ Παύλου, καὶ παρεκάλουν
αὐτὸν [3] αἰτούμενοι χάριν κατ᾽ αὐτοῦ, ὅπως μεταπέμψηται αὐτὸν
εἰς Ἱερουσαλήμ, ἐνέδραν ποιοῦντες ἀνελεῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ὁδόν.
[4] *ὁ μὲν οὖν Φῆστος ἀπεκρίθη τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον εἰς Καισα-*
ρίαν, ἑαυτὸν δὲ μέλλειν ἐν τάχει ἐκπορεύεσθαι· [5] οἱ οὖν ἐν ὑμῖν,
φησίν, δυνατοὶ συνκαταβάντες, εἴ τι ἐστὶν ἐν τῷ ἀνδρὶ ἄτοπον,
κατηγορείτωσαν αὐτοῦ. [6] διατρίψας δὲ ἐν αὐτοῖς ἡμέρας οὐ πλεί-
ους ὀκτὼ ἢ δέκα, καταβὰς εἰς Καισαρίαν, τῇ ἐπαύριον καθίσας

19s. H *εμε, — η* 20. *ευρον*: T add [*εν εμοι*] 24. T* om *ιησουν* 26. H *δοθησεται* [*αυτω*] XXV, 1. T *επαρχια* H[S] *επαρχεια* | T *καισαρειας* 4. T *καισαρειαν* 5. T *συγκαταβαντες* 6. T *καισαρειαν*

---

21. 23,6. (26,6. 28,20.) 22. (9,2.) 23,26. 23. 27,3. 28,16. 25. Hebr 10,27. 27. 25,9. 14. XXV, 1. 23,23. 2. 25,15. 24,1. 3. 23,15ss. 4. 24,23. 6. 12,19. (25,17. Io 19,13.)

ἐπὶ τοῦ βήματος ἐκέλευσεν τὸν Παῦλον ἀχθῆναι. [7] παραγενομέ-
νου δὲ αὐτοῦ περιέστησαν αὐτὸν οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβεβη-
κότες Ἰουδαῖοι, πολλὰ καὶ βαρέα αἰτιώματα καταφέροντες, ἃ
οὐκ ἴσχυον ἀποδεῖξαι, [8] τοῦ Παύλου ἀπολογουμένου ὅτι οὔτε εἰς
τὸν νόμον τῶν Ἰουδαίων οὔτε εἰς τὸ ἱερὸν οὔτε εἰς Καίσαρά τι
ἥμαρτον. [9] ὁ Φῆστος δὲ θέλων τοῖς Ἰουδαίοις χάριν καταθέσθαι,
ἀποκριθεὶς τῷ Παύλῳ εἶπεν· θέλεις εἰς Ἱεροσόλυμα ἀναβὰς ἐκεῖ
περὶ τούτων κριθῆναι ἐπ᾽ ἐμοῦ; [10] εἶπεν δὲ ὁ Παῦλος· ἑστὼς
ἐπὶ τοῦ βήματος Καίσαρός εἰμι, οὗ με δεῖ κρίνεσθαι. Ἰουδαίους
οὐδὲν ἠδίκηκα, ὡς καὶ σὺ κάλλιον ἐπιγινώσκεις. [11] εἰ μὲν οὖν
ἀδικῶ καὶ ἄξιον θανάτου πέπραχά τι, οὐ παραιτοῦμαι τὸ ἀπο-
θανεῖν· εἰ δὲ οὐδέν ἐστιν ὧν οὗτοι κατηγοροῦσίν μου, οὐδείς με
δύναται αὐτοῖς χαρίσασθαι· Καίσαρα ἐπικαλοῦμαι. [12] τότε ὁ
Φῆστος συνλαλήσας μετὰ τοῦ συμβουλίου ἀπεκρίθη· Καίσαρα
ἐπικέκλησαι, ἐπὶ Καίσαρα πορεύσῃ.

[13] Ἡμερῶν δὲ διαγενομένων τινῶν Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς καὶ
Βερνίκη κατήντησαν εἰς Καισαρίαν ἀσπασάμενοι τὸν Φῆστον.
[14] ὡς δὲ πλείους ἡμέρας διέτριβον ἐκεῖ, ὁ Φῆστος τῷ βασιλεῖ
ἀνέθετο τὰ κατὰ τὸν Παῦλον λέγων· ἀνήρ τις ἐστὶν καταλελειμ-
μένος ὑπὸ Φήλικος δέσμιος, [15] περὶ οὗ γενομένου μου εἰς Ἱεροσό-
λυμα ἐνεφάνισαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ἰουδαίων,
αἰτούμενοι κατ᾽ αὐτοῦ καταδίκην· [16] πρὸς οὓς ἀπεκρίθην ὅτι οὐκ
ἔστιν ἔθος Ῥωμαίοις χαρίζεσθαί τινα ἄνθρωπον πρὶν ἢ ὁ κατη-
γορούμενος κατὰ πρόσωπον ἔχοι τοὺς κατηγόρους τόπον τε ἀπολο-
γίας λάβοι περὶ τοῦ ἐγκλήματος. [17] συνελθόντων οὖν αὐτῶν ἐν-
θάδε ἀναβολὴν μηδεμίαν ποιησάμενος, τῇ ἑξῆς καθίσας ἐπὶ τοῦ
βήματος ἐκέλευσα ἀχθῆναι τὸν ἄνδρα· [18] περὶ οὗ σταθέντες οἱ
κατήγοροι οὐδεμίαν αἰτίαν ἔφερον ὧν ἐγὼ ὑπενόουν πονηράν,
[19] ζητήματα δέ τινα περὶ τῆς ἰδίας δεισιδαιμονίας εἶχον πρὸς
αὐτὸν καὶ περί τινος Ἰησοῦ τεθνηκότος, ὃν ἔφασκεν ὁ Παῦλος
ζῆν. [20] ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ τὴν περὶ τούτων ζήτησιν ἔλεγον εἰ
βούλοιτο πορεύεσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα κἀκεῖ κρίνεσθαι περὶ τού-
των. [21] τοῦ δὲ Παύλου ἐπικαλεσαμένου τηρηθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν
τοῦ Σεβαστοῦ διάγνωσιν, ἐκέλευσα τηρεῖσθαι αὐτὸν ἕως οὗ ἀνα-
πέμψω αὐτὸν πρὸς Καίσαρα. [22] Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Φῆστον·
ἐβουλόμην καὶ αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀκοῦσαι. αὔριον, φησίν,
ἀκούσῃ αὐτοῦ.

---

10. *εστως*: T post *καισαρος* | t *ηδικησα* 12. T *συλλαλησας* 13. T *καισαρειαν* | *ασπασαμενοι*: h † 14. H *καταλελιμμενος* 16. t h *τοπον δε* 17. H om *αυτων* 18. T§H§ *πονηρων*

---

7. 25,18. 24,5s. 8. 24,12. (28,17.) 9. 24,27. 11. (18,14. 23,9.) 28,19. 12. 19,21. 23,11. 14. 24,27. 15. 25,1s.24. 16. 25,4s. 17. (25,6.) 18. 25,7. 23,29. 26,3. 20. 25,9. 21. 27,1.

23 *Τῇ οὖν ἐπαύριον ἐλθόντος τοῦ Ἀγρίππα καὶ τῆς Βερνίκης
μετὰ πολλῆς φαντασίας, καὶ εἰσελθόντων εἰς τὸ ἀκροατήριον σύν
τε χιλιάρχοις καὶ ἀνδράσιν τοῖς κατ᾽ ἐξοχὴν τῆς πόλεως, καὶ κε-
λεύσαντος τοῦ Φήστου ἤχθη ὁ Παῦλος.* 24 *καί φησιν ὁ Φῆστος·
Ἀγρίππα βασιλεῦ καὶ πάντες οἱ συνπαρόντες ἡμῖν ἄνδρες, θεω-
ρεῖτε τοῦτον περὶ οὗ ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων ἐνέτυχόν μοι
ἔν τε Ἱεροσολύμοις καὶ ἐνθάδε, βοῶντες μὴ δεῖν αὐτὸν ζῆν μη-
κέτι.* 25 *ἐγὼ δὲ κατελαβόμην μηδὲν ἄξιον αὐτὸν θανάτου πεπρα-
χέναι, αὐτοῦ δὲ τούτου ἐπικαλεσαμένου τὸν Σεβαστὸν ἔκρινα
πέμπειν.* 26 *περὶ οὗ ἀσφαλές τι γράψαι τῷ κυρίῳ οὐκ ἔχω· διὸ
προήγαγον αὐτὸν ἐφ᾽ ὑμῶν καὶ μάλιστα ἐπὶ σοῦ, βασιλεῦ Ἀγρίππα,
ὅπως τῆς ἀνακρίσεως γενομένης σχῶ τί γράψω·* 27 *ἄλογον γάρ μοι
δοκεῖ πέμποντα δέσμιον μὴ καὶ τὰς κατ᾽ αὐτοῦ αἰτίας σημᾶναι.*

XXVI

Pauli coram Agrippa et Festo defensio. Agrippae propensio ad fidem.

1 *Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη· ἐπιτρέπεταί σοι περὶ
σεαυτοῦ λέγειν. τότε ὁ Παῦλος ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπελογεῖτο·*
2 *περὶ πάντων ὧν ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασιλεῦ Ἀγρίππα,
ἥγημαι ἐμαυτὸν μακάριον ἐπὶ σοῦ μέλλων σήμερον ἀπολογεῖσθαι,*
3 *μάλιστα γνώστην σε ὄντα πάντων τῶν κατὰ Ἰουδαίους ἐθῶν τε
καὶ ζητημάτων· διὸ δέομαι μακροθύμως ἀκοῦσαί μου.* 4 *τὴν μὲν
οὖν βίωσίν μου τὴν ἐκ νεότητος τὴν ἀπ᾽ ἀρχῆς γενομένην ἐν τῷ
ἔθνει μου ἔν τε Ἱεροσολύμοις ἴσασι πάντες οἱ Ἰουδαῖοι,* 5 *προ-
γινώσκοντές με ἄνωθεν, ἐὰν θέλωσι μαρτυρεῖν, ὅτι κατὰ τὴν
ἀκριβεστάτην αἵρεσιν τῆς ἡμετέρας θρησκίας ἔζησα Φαρισαῖος.*
6 *καὶ νῦν ἐπ᾽ ἐλπίδι τῆς εἰς τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐπαγγελίας γενο-
μένης ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἕστηκα κρινόμενος,* 7 *εἰς ἣν τὸ δωδεκάφυλον
ἡμῶν ἐν ἐκτενείᾳ νύκτα καὶ ἡμέραν λατρεῦον ἐλπίζει καταντῆσαι·
περὶ ἧς ἐλπίδος ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασιλεῦ.* 8 *τί ἄπιστον
κρίνεται παρ᾽ ὑμῖν εἰ ὁ θεὸς νεκροὺς ἐγείρει;* 9 *ἐγὼ μὲν οὖν
ἔδοξα ἐμαυτῷ πρὸς τὸ ὄνομα Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου δεῖν πολλὰ
ἐναντία πρᾶξαι·* 10 *ὃ καὶ ἐποίησα ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ πολλούς
τε τῶν ἁγίων ἐγὼ ἐν φυλακαῖς κατέκλεισα, τὴν παρὰ τῶν ἀρχιε-*

24. T *συμπαροντες* | H[s] *ενετυχεν* XXVI,1. *περι*: H[s] *υπερ*
3. TH *οντα σε* 4. TH om *την* ante *εκ νεοτητος* | TH om *οι* ante *ιου-
δαιοι* 5. TH *θρησκειας* 7. h *καταντησειν* 10. h om *τε* pr

24. 25,15. 22,22. 25. 23,9.29. 25,11. 26,31. XXVI,3. 25,19.
5. 22,3. 23,6. Phil 3,5. 6. 13,32ss. 28,20. 7. 24,15. 9. 8,3.
9,1. 22,4s. 10. 22,5.

ρέων ἐξουσίαν λαβών, ἀναιρουμένων τε αὐτῶν κατήνεγκα ψῆφον,
[11] καὶ κατὰ πάσας τὰς συναγωγὰς πολλάκις τιμωρῶν αὐτοὺς
ἠνάγκαζον βλασφημεῖν, περισσῶς τε ἐμμαινόμενος αὐτοῖς ἐδίω-
κον ἕως καὶ εἰς τὰς ἔξω πόλεις. [12] Ἐν οἷς πορευόμενος εἰς
τὴν Δαμασκὸν μετ᾽ ἐξουσίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς τῶν ἀρχιερέων,
[13] ἡμέρας μέσης κατὰ τὴν ὁδὸν εἶδον, βασιλεῦ, οὐρανόθεν ὑπὲρ
τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου περιλάμψαν με φῶς καὶ τοὺς σὺν
ἐμοὶ πορευομένους· [14] πάντων τε καταπεσόντων ἡμῶν εἰς τὴν γῆν
ἤκουσα φωνὴν λέγουσαν πρός με τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ· Σαοὺλ
Σαούλ, τί με διώκεις; σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν.
[15] ἐγὼ δὲ εἶπα· τίς εἶ, κύριε; ὁ δὲ κύριος εἶπεν· ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς
ὃν σὺ διώκεις. [16] ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ στῆθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου·
εἰς τοῦτο γὰρ ὤφθην σοι, προχειρίσασθαί σε ὑπηρέτην καὶ μάρ-
τυρα ὧν τε εἶδες ὧν τε ὀφθήσομαί σοι, [17] ἐξαιρούμενός σε ἐκ
τοῦ λαοῦ καὶ ἐκ τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς ἐγὼ ἀποστέλλω σε, [18] ἀνοῖξαι
ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέψαι ἀπὸ σκότους εἰς φῶς καὶ τῆς
ἐξουσίας τοῦ σατανᾶ ἐπὶ τὸν θεόν, τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἄφεσιν
ἁμαρτιῶν καὶ κλῆρον ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πίστει τῇ εἰς ἐμέ.
[19] ὅθεν, βασιλεῦ Ἀγρίππα, οὐκ ἐγενόμην ἀπειθὴς τῇ οὐρανίῳ
ὀπτασίᾳ, [20] ἀλλὰ τοῖς ἐν Δαμασκῷ πρῶτόν τε καὶ Ἱεροσολύμοις
πᾶσάν τε τὴν χώραν τῆς Ἰουδαίας καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀπήγγελλον
μετανοεῖν καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν θεόν, ἄξια τῆς μετανοίας ἔργα
πράσσοντας. [21] ἕνεκα τούτων με Ἰουδαῖοι συλλαβόμενοι ὄντα ἐν
τῷ ἱερῷ ἐπειρῶντο διαχειρίσασθαι. [22] ἐπικουρίας οὖν τυχὼν τῆς
ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης ἕστηκα μαρτυρόμενος
μικρῷ τε καὶ μεγάλῳ, οὐδὲν ἐκτὸς λέγων ὧν τε οἱ προφῆται
ἐλάλησαν μελλόντων γίνεσθαι καὶ Μωϋσῆς, [23] εἰ παθητὸς ὁ Χρι-
στός, εἰ πρῶτος ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν φῶς μέλλει καταγγέλλειν
τῷ τε λαῷ καὶ τοῖς ἔθνεσιν. [24] ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἀπολογουμένου
ὁ Φῆστος μεγάλῃ τῇ φωνῇ φησίν· μαίνῃ, Παῦλε· τὰ πολλά σε
γράμματα εἰς μανίαν περιτρέπει. [25] ὁ δὲ Παῦλος· οὐ μαίνομαι,
φησίν, κράτιστε Φῆστε, ἀλλὰ ἀληθείας καὶ σωφροσύνης ῥήματα
ἀποφθέγγομαι. [26] ἐπίσταται γὰρ περὶ τούτων ὁ βασιλεύς, πρὸς
ὃν καὶ παρρησιαζόμενος λαλῶ· λανθάνειν γὰρ αὐτόν τι τούτων
οὐ πείθομαι οὐθέν· οὐ γάρ ἐστιν ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον τοῦτο.
[27] πιστεύεις, βασιλεῦ Ἀγρίππα, τοῖς προφήταις; οἶδα ὅτι πιστεύεις.

---

12. T [*της*] *των αρχιερ.* 16. *ειδες*: H add *με* 20. *πασαν*: t pm [*εις*] 21. TH om *οντα* 26. H§ om *και* | H§ om *τι* | T [*ουθεν*]

---

12. 9,3ss. 22,6ss. 16. (Ez 2,1.) 17s. Is 42,7. 61,1. 18. Is 35,5. (Eph 1,18. 2,2.) Act 20,32. 19. (Gal 1,16.) 21. 21,27ss. 22. 24,14. (Lc 24,27.) 23. Lc 24,26. 1 Cor 15,20. Col 1,18. Apoc 1,5. 26. Io 18,20.

28 ὁ δὲ Ἀγρίππας πρὸς τὸν Παῦλον· ἐν ὀλίγῳ με πείθεις Χρι-
στιανὸν ποιῆσαι. 29 ὁ δὲ Παῦλος· εὐξάμην ἂν τῷ θεῷ καὶ ἐν
ὀλίγῳ καὶ ἐν μεγάλῳ οὐ μόνον σὲ ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀκούον-
τάς μου σήμερον γενέσθαι τοιούτους ὁποῖος κἀγώ εἰμι, παρεκτὸς
τῶν δεσμῶν τούτων. 30 ἀνέστη τε ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἡγεμὼν ἥ τε
Βερνίκη καὶ οἱ συνκαθήμενοι αὐτοῖς, 31 καὶ ἀναχωρήσαντες ἐλά-
λουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες ὅτι οὐδὲν θανάτου ἢ δεσμῶν ἄξιόν
τι πράσσει ὁ ἄνθρωπος οὗτος. 32 Ἀγρίππας δὲ τῷ Φήστῳ ἔφη·
ἀπολελύσθαι ἐδύνατο ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἰ μὴ ἐπεκέκλητο Καί-
σαρα.

XXVII

Navigatio Romana. Tempestas; fortitudo Pauli. Naufragium ad Melitam insulam.

1 Ὡς δὲ ἐκρίθη τοῦ ἀποπλεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν Ἰταλίαν, παρεδί-
δουν τόν τε Παῦλον καί τινας ἑτέρους δεσμώτας ἑκατοντάρχῃ
ὀνόματι Ἰουλίῳ σπείρης Σεβαστῆς. 2 ἐπιβάντες δὲ πλοίῳ Ἀδρα-
μυττηνῷ μέλλοντι πλεῖν εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν τόπους, ἀνήχθη-
μεν, ὄντος σὺν ἡμῖν Ἀριστάρχου Μακεδόνος Θεσσαλονικέως· 3 τῇ
τε ἑτέρᾳ κατήχθημεν εἰς Σιδῶνα, φιλανθρώπως τε ὁ Ἰούλιος τῷ
Παύλῳ χρησάμενος ἐπέτρεψεν πρὸς τοὺς φίλους πορευθέντι ἐπι-
μελείας τυχεῖν. 4 κἀκεῖθεν ἀναχθέντες ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κύπρον
διὰ τὸ τοὺς ἀνέμους εἶναι ἐναντίους, 5 τό τε πέλαγος τὸ κατὰ
τὴν Κιλικίαν καὶ Παμφυλίαν διαπλεύσαντες κατήλθαμεν εἰς
Μύρρα τῆς Λυκίας. 6 Κἀκεῖ εὑρὼν ὁ ἑκατοντάρχης πλοῖον Ἀλε-
ξανδρινὸν πλέον εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐνεβίβασεν ἡμᾶς εἰς αὐτό. 7 ἐν
ἱκαναῖς δὲ ἡμέραις βραδυπλοοῦντες καὶ μόλις γενόμενοι κατὰ
τὴν Κνίδον, μὴ προσεῶντος ἡμᾶς τοῦ ἀνέμου, ὑπεπλεύσαμεν τὴν
Κρήτην κατὰ Σαλμώνην, 8 μόλις τε παραλεγόμενοι αὐτὴν ἤλθο-
μεν εἰς τόπον τινὰ καλούμενον Καλοὺς λιμένας, ᾧ ἐγγὺς πόλις
ἦν Λασαία. 9 ἱκανοῦ δὲ χρόνου διαγενομένου καὶ ὄντος ἤδη ἐπισφα-
λοῦς τοῦ πλοὸς διὰ τὸ καὶ τὴν νηστείαν ἤδη παρεληλυθέναι,
παρῄνει ὁ Παῦλος 10 λέγων αὐτοῖς· ἄνδρες, θεωρῶ ὅτι μετὰ
ὕβρεως καὶ πολλῆς ζημίας οὐ μόνον τοῦ φορτίου καὶ τοῦ πλοίου
ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν μέλλειν ἔσεσθαι τὸν πλοῦν. 11 ὁ δὲ

28. *με πειθεις χριστιανον ποιησαι*: h † 29. TH *ευξαιμην* | *καγω*: H *και εγω* 30. T *συγκαθημενοι* 31. TH§ om *τι* XXVII,2. H *ἀδραμυντηνω* 5. *διαπλευσαντες*: h add ⊣ *δι ημερων δεκαπεντε* ⊢ 8. TH *ην πολις λασεα*

28. 11,26. 31. 23,9.29. 25,25. 32. 25,11. 28,19. XXVII,1. 25,12.21. 2. 19,29. 20,4. Col 4,10. Philem 24. 3. 24,23. 28,16. 4. 21,3. 5. 6,9. 15,23. 13,13. 14,24. 6. 28,11. 9. 2 Cor 11,25s. Lev 16,29. 23,27ss.

ἑκατοντάρχης τῷ κυβερνήτῃ καὶ τῷ ναυκλήρῳ μᾶλλον ἐπείθετο
ἢ τοῖς ὑπὸ Παύλου λεγομένοις. 12 *ἀνευθέτου δὲ τοῦ λιμένος*
ὑπάρχοντος πρὸς παραχειμασίαν, οἱ πλείονες ἔθεντο βουλὴν
ἀναχθῆναι ἐκεῖθεν, εἴπως δύναιντο καταντήσαντες εἰς Φοίνικα
παραχειμάσαι, λιμένα τῆς Κρήτης βλέποντα κατὰ λίβα καὶ κατὰ
χῶρον. 13 *ὑποπνεύσαντος δὲ νότου δόξαντες τῆς προθέσεως κε-*
κρατηκέναι, ἄραντες ἆσσον παρελέγοντο τὴν Κρήτην. 14 *μετ᾽ οὐ*
πολὺ δὲ ἔβαλεν κατ᾽ αὐτῆς ἄνεμος τυφωνικὸς ὁ καλούμενος
εὐρακύλων· 15 *συναρπασθέντος δὲ τοῦ πλοίου καὶ μὴ δυναμένου*
ἀντοφθαλμεῖν τῷ ἀνέμῳ ἐπιδόντες ἐφερόμεθα. 16 *νησίον δέ τι*
ὑποδραμόντες καλούμενον Κλαῦδα ἰσχύσαμεν μόλις περικρατεῖς
γενέσθαι τῆς σκάφης, 17 *ἣν ἄραντες βοηθείαις ἐχρῶντο, ὑποζων-*
νύντες τὸ πλοῖον· φοβούμενοί τε μὴ εἰς τὴν Σύρτιν ἐκπέσωσιν,
χαλάσαντες τὸ σκεῦος, οὕτως ἐφέροντο. 18 *σφοδρῶς δὲ χειμαζο-*
μένων ἡμῶν τῇ ἑξῆς ἐκβολὴν ἐποιοῦντο, 19 *καὶ τῇ τρίτῃ αὐτό-*
χειρες τὴν σκευὴν τοῦ πλοίου ἔριψαν· 20 *μήτε δὲ ἡλίου μήτε*
ἄστρων ἐπιφαινόντων ἐπὶ πλείονας ἡμέρας, χειμῶνός τε οὐκ
ὀλίγου ἐπικειμένου, λοιπὸν περιῃρεῖτο ἐλπὶς πᾶσα τοῦ σώζεσθαι
ἡμᾶς. 21 *πολλῆς τε ἀσιτίας ὑπαρχούσης, τότε σταθεὶς ὁ Παῦλος*
ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπεν· ἔδει μέν, ὦ ἄνδρες, πειθαρχήσαντάς μοι
μὴ ἀνάγεσθαι ἀπὸ τῆς Κρήτης κερδῆσαί τε τὴν ὕβριν ταύτην
καὶ τὴν ζημίαν. 22 *καὶ τὰ νῦν παραινῶ ὑμᾶς εὐθυμεῖν· ἀποβολὴ*
γὰρ ψυχῆς οὐδεμία ἔσται ἐξ ὑμῶν πλὴν τοῦ πλοίου. 23 *παρέστη*
γάρ μοι ταύτῃ τῇ νυκτὶ τοῦ θεοῦ οὗ εἰμὶ ἐγώ, ᾧ καὶ λατρεύω,
ἄγγελος 24 *λέγων· μὴ φοβοῦ, Παῦλε· Καίσαρί σε δεῖ παραστῆναι,*
καὶ ἰδοὺ κεχάρισταί σοι ὁ θεὸς πάντας τοὺς πλέοντας μετὰ σοῦ.
25 *διὸ εὐθυμεῖτε, ἄνδρες· πιστεύω γὰρ τῷ θεῷ ὅτι οὕτως ἔσται καθ᾽*
ὃν τρόπον λελάληταί μοι. 26 *εἰς νῆσον δέ τινα δεῖ ἡμᾶς ἐκπεσεῖν.*
27 *Ὡς δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτη νὺξ ἐγένετο διαφερομένων ἡμῶν*
ἐν τῷ Ἀδρίᾳ, κατὰ μέσον τῆς νυκτὸς ὑπενόουν οἱ ναῦται προσ-
άγειν τινὰ αὐτοῖς χώραν. 28 *καὶ βολίσαντες εὗρον ὀργυιὰς εἴκοσι,*
βραχὺ δὲ διαστήσαντες καὶ πάλιν βολίσαντες εὗρον ὀργυιὰς δεκα-
πέντε· 29 *φοβούμενοί τε μήπου κατὰ τραχεῖς τόπους ἐκπέσωμεν,*
ἐκ πρύμνης ῥίψαντες ἀγκύρας τέσσαρας εὔχοντο ἡμέραν γενέσθαι.
30 *τῶν δὲ ναυτῶν ζητούντων φυγεῖν ἐκ τοῦ πλοίου καὶ χαλασάν-*

---

16. *κλαυδα*: TH *καυδα* 19. T *ερριψαν* 23. TH om *εγω* 27. H *ἀδρια* | *προσαγειν*: h *προσαχειν* 29. *τε*: t *δε* | H *ηυχοντο*

---

12. 21,2. 15,3. 11,19. 15. (Ps 107,25ss.) 21. 27,10. 23. 5,19. 8,26. 10,3. 12,7.23. 24. 18,9. 23,11. 9,15. 26. 28,1.

των τὴν σκάφην εἰς τὴν θάλασσαν προφάσει ὡς ἐκ πρῴρης ἀγκύ-
ρας μελλόντων ἐκτείνειν, [31] εἶπεν ὁ Παῦλος τῷ ἑκατοντάρχῃ καὶ
τοῖς στρατιώταις· ἐὰν μὴ οὗτοι μείνωσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ὑμεῖς σω-
θῆναι οὐ δύνασθε. [32] τότε ἀπέκοψαν οἱ στρατιῶται τὰ σχοινία
τῆς σκάφης καὶ εἴασαν αὐτὴν ἐκπεσεῖν. [33] Ἄχρι δὲ οὗ ἡμέρα
ἔμελλεν γίνεσθαι, παρεκάλει ὁ Παῦλος ἅπαντας μεταλαβεῖν τρο-
φῆς λέγων· τεσσαρεσκαιδεκάτην σήμερον ἡμέραν προσδοκῶντες
ἄσιτοι διατελεῖτε, μηθὲν προσλαβόμενοι. [34] διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς
μεταλαβεῖν τροφῆς· τοῦτο γὰρ πρὸς τῆς ὑμετέρας σωτηρίας
ὑπάρχει· οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν θρὶξ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀπολεῖται.
[35] εἴπας δὲ ταῦτα καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαρίστησεν τῷ θεῷ ἐνώπιον
πάντων καὶ κλάσας ἤρξατο ἐσθίειν. [36] εὔθυμοι δὲ γενόμενοι
πάντες καὶ αὐτοὶ προσελάβοντο τροφῆς. [37] ἤμεθα δὲ αἱ πᾶσαι
ψυχαὶ ἐν τῷ πλοίῳ διακόσιαι ἑβδομήκοντα ἕξ. [38] κορεσθέντες δὲ
τροφῆς ἐκούφιζον τὸ πλοῖον ἐκβαλλόμενοι τὸν σῖτον εἰς τὴν θά-
λασσαν. [39] Ὅτε δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τὴν γῆν οὐκ ἐπεγίνωσκον,
κόλπον δέ τινα κατενόουν ἔχοντα αἰγιαλόν, εἰς ὃν ἐβουλεύοντο
εἰ δύναιντο ἐξῶσαι τὸ πλοῖον. [40] καὶ τὰς ἀγκύρας περιελόντες
εἴων εἰς τὴν θάλασσαν, ἅμα ἀνέντες τὰς ζευκτηρίας τῶν πηδα-
λίων, καὶ ἐπάραντες τὸν ἀρτέμωνα τῇ πνεούσῃ κατεῖχον εἰς τὸν
αἰγιαλόν. [41] περιπεσόντες δὲ εἰς τόπον διθάλασσον ἐπέκειλαν
τὴν ναῦν, καὶ ἡ μὲν πρῷρα ἐρείσασα ἔμεινεν ἀσάλευτος, ἡ δὲ
πρύμνα ἐλύετο ὑπὸ τῆς βίας. [42] τῶν δὲ στρατιωτῶν βουλὴ ἐγένετο
ἵνα τοὺς δεσμώτας ἀποκτείνωσιν, μή τις ἐκκολυμβήσας διαφύγῃ·
[43] ὁ δὲ ἑκατοντάρχης βουλόμενος διασῶσαι τὸν Παῦλον ἐκώλυσεν
αὐτοὺς τοῦ βουλήματος, ἐκέλευσέν τε τοὺς δυναμένους κολυμβᾶν
ἀπορίψαντας πρώτους ἐπὶ τὴν γῆν ἐξιέναι, [44] καὶ τοὺς λοιποὺς
οὓς μὲν ἐπὶ σανίσιν, οὓς δὲ ἐπί τινων τῶν ἀπὸ τοῦ πλοίου. καὶ
οὕτως ἐγένετο πάντας διασωθῆναι ἐπὶ τὴν γῆν.

XXVIII

Naufragi apud Melitenses. Vipera de manu excussa; aegroti sanati. Iter Italicum. Biennium Romanum.

[1] Καὶ διασωθέντες τότε ἐπέγνωμεν ὅτι Μελίτη ἡ νῆσος κα-
λεῖται. [2] οἵ τε βάρβαροι παρεῖχαν οὐ τὴν τυχοῦσαν φιλανθρω-

30. T πρωρας 33. TH ημελλεν 37. διακοσιαι: H§ ως 39. εξωσαι: H§ εκσωσαι 41. βιας: T§ add [των κυματων] 43. T απορριψαντας XXVIII,1. H μελιτηνη

33. 27,27. (Ps 102,5.) 34. Lc 21,18. Mt 10,30. 1 Sam 14,45. 2 Sam 14,11. 35. Mt 14,19. Mc 6,41. Lc 9,16. Io 6,11. 1 Tim 4,4. 38. 27,18s. 41. 2 Cor 11,25. 44. 27,22ss.34. XXVIII,1. 27,26.39. 2. 2 Cor 11,27.

πίαν ἡμῖν· ἅψαντες γὰρ πυρὰν προσελάβοντο πάντας ἡμᾶς διὰ
τὸν ὑετὸν τὸν ἐφεστῶτα καὶ διὰ τὸ ψῦχος. 3 *συστρέψαντος δὲ*
τοῦ Παύλου φρυγάνων τι πλῆθος καὶ ἐπιθέντος ἐπὶ τὴν πυράν,
ἔχιδνα ἀπὸ τῆς θέρμης ἐξελθοῦσα καθῆψεν τῆς χειρὸς αὐτοῦ.
4 *ὡς δὲ εἶδον οἱ βάρβαροι κρεμάμενον τὸ θηρίον ἐκ τῆς χειρὸς*
αὐτοῦ, πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον· πάντως φονεύς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος
οὗτος, ὃν διασωθέντα ἐκ τῆς θαλάσσης ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἴασεν.
5 *ὁ μὲν οὖν ἀποτινάξας τὸ θηρίον εἰς τὸ πῦρ ἔπαθεν οὐδὲν*
κακόν· 6 *οἱ δὲ προσεδόκων αὐτὸν μέλλειν ἐμπιπρᾶσθαι ἢ κατα-*
πίπτειν ἄφνω νεκρόν. ἐπὶ πολὺ δὲ αὐτῶν προσδοκώντων καὶ
θεωρούντων μηδὲν ἄτοπον εἰς αὐτὸν γινόμενον, μεταβαλλόμενοι
ἔλεγον αὐτὸν εἶναι θεόν. 7 *Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον*
ὑπῆρχεν χωρία τῷ πρώτῳ τῆς νήσου ὀνόματι Ποπλίῳ, ὃς ἀναδεξά-
μενος ἡμᾶς τρεῖς ἡμέρας φιλοφρόνως ἐξένισεν. 8 *ἐγένετο δὲ τὸν*
πατέρα τοῦ Ποπλίου πυρετοῖς καὶ δυσεντερίῳ συνεχόμενον κατα-
κεῖσθαι, πρὸς ὃν ὁ Παῦλος εἰσελθὼν καὶ προσευξάμενος, ἐπιθεὶς
τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἰάσατο αὐτόν. 9 *τούτου δὲ γενομένου καὶ οἱ*
λοιποὶ οἱ ἐν τῇ νήσῳ ἔχοντες ἀσθενείας προσήρχοντο καὶ ἐθερα-
πεύοντο, 10 *οἳ καὶ πολλαῖς τιμαῖς ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ἀναγομένοις*
ἐπέθεντο τὰ πρὸς τὰς χρείας.

11 *Μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας ἀνήχθημεν ἐν πλοίῳ παρακεχειμακότι ἐν*
τῇ νήσῳ, Ἀλεξανδρινῷ, παρασήμῳ Διοσκούροις. 12 *καὶ καταχθέν-*
τες εἰς Συρακούσας ἐπεμείναμεν ἡμέρας τρεῖς, 13 *ὅθεν περιελ-*
θόντες κατηντήσαμεν εἰς Ῥήγιον. καὶ μετὰ μίαν ἡμέραν ἐπιγενο-
μένου νότου δευτεραῖοι ἤλθομεν εἰς Ποτιόλους, 14 *οὗ εὑρόντες*
ἀδελφοὺς παρεκλήθημεν παρ᾽ αὐτοῖς ἐπιμεῖναι ἡμέρας ἑπτά· καὶ
οὕτως εἰς τὴν Ῥώμην ἤλθαμεν. 15 *κἀκεῖθεν οἱ ἀδελφοὶ ἀκού-*
σαντες τὰ περὶ ἡμῶν ἦλθαν εἰς ἀπάντησιν ἡμῖν ἄχρι Ἀππίου
φόρου καὶ Τριῶν ταβερνῶν, οὓς ἰδὼν ὁ Παῦλος εὐχαριστήσας
τῷ θεῷ ἔλαβε θάρσος.

16 *Ὅτε δὲ εἰσήλθομεν εἰς τὴν Ῥώμην, ἐπετράπη τῷ Παύλῳ*
μένειν καθ᾽ ἑαυτὸν σὺν τῷ φυλάσσοντι αὐτὸν στρατιώτῃ. 17 *ἐγέ-*
νετο δὲ μετὰ ἡμέρας τρεῖς συνκαλέσασθαι αὐτὸν τοὺς ὄντας τῶν
Ἰουδαίων πρώτους· συνελθόντων δὲ αὐτῶν ἔλεγεν πρὸς αὐτούς·
ἐγώ, ἄνδρες ἀδελφοί, οὐδὲν ἐναντίον ποιήσας τῷ λαῷ ἢ τοῖς ἔθεσι

---

4. TH *ειδαν* 5. t *αποτιναξαμενος* 6. TH *πιμπρασθαι* | TH *μεταβαλομενοι* 7. H§ *ημερας τρεις* 9. H [*και*] *οι λοιπ.* 13. H *περιελοντες* 14. t *ηλθαμεν εις ρωμην* 16. TH *εισηλθαμεν εις ρωμην* | *επετρ. τω παυλω*: h ⊣ *ο εκατονταρχος παρεδωκεν τους δεσμιους τω στρατοπεδαρχω, τω δε παυλω επετραπη* ⊢ | *καθ εαυτον*: h add ⊣ *εξω της παρεμβολης* ⊢ 17. T *συγκαλεσ.*

---

4. (Lc 13,2. Dt 32,24. Iob 20,16.) 5. [Mc 16,18.] 8. Iac 5,14s. [Mc 16,18.] 11. 27,6. 16. 24,23. 27,3. 28,23.30. 17. 23,1. 24,12. 25,8.

τοῖς πατρῴοις, δέσμιος ἐξ Ἱεροσολύμων παρεδόθην εἰς τὰς χεῖ-
ρας τῶν Ῥωμαίων, 18 *οἵτινες ἀνακρίναντές με ἐβούλοντο ἀπο-*
λῦσαι διὰ τὸ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου ὑπάρχειν ἐν ἐμοί· 19 *ἀντι-*
λεγόντων δὲ τῶν Ἰουδαίων ἠναγκάσθην ἐπικαλέσασθαι Καίσαρα,
οὐχ ὡς τοῦ ἔθνους μου ἔχων τι κατηγορεῖν. 20 *διὰ ταύτην οὖν*
τὴν αἰτίαν παρεκάλεσα ὑμᾶς ἰδεῖν καὶ προσλαλῆσαι· εἵνεκεν γὰρ
τῆς ἐλπίδος τοῦ Ἰσραὴλ τὴν ἅλυσιν ταύτην περίκειμαι. 21 *οἱ δὲ*
πρὸς αὐτὸν εἶπαν· ἡμεῖς οὔτε γράμματα περὶ σοῦ ἐδεξάμεθα
ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, οὔτε παραγενόμενός τις τῶν ἀδελφῶν ἀπήγ-
γειλεν ἢ ἐλάλησέν τι περὶ σοῦ πονηρόν. 22 *ἀξιοῦμεν δὲ παρὰ σοῦ*
ἀκοῦσαι ἃ φρονεῖς· περὶ μὲν γὰρ τῆς αἱρέσεως ταύτης γνωστὸν
ἡμῖν ἐστὶν ὅτι πανταχοῦ ἀντιλέγεται. 23 *ταξάμενοι δὲ αὐτῷ ἡμέραν*
ἦλθον πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν ξενίαν πλείονες, οἷς ἐξετίθετο διαμαρτυ-
ρόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, πείθων τε αὐτοὺς περὶ τοῦ Ἰη-
σοῦ ἀπό τε τοῦ νόμου Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν, ἀπὸ πρωῒ ἕως
ἑσπέρας. 24 *καὶ οἱ μὲν ἐπείθοντο τοῖς λεγομένοις, οἱ δὲ ἠπίστουν·*
25 *ἀσύμφωνοί τε ὄντες πρὸς ἀλλήλους ἀπελύοντο εἰπόντος τοῦ Παύ-*
λου ῥῆμα ἕν, ὅτι καλῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλάλησεν διὰ Ἡσαΐου
τοῦ προφήτου πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν 26 *λέγων·* πορεύθητι πρὸς
τὸν λαὸν τοῦτον καὶ εἰπόν· ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ
βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε· 27 ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία
τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶν βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν· μήποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς
ὠσὶν ἀκούσωσιν καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσιν καὶ ἐπιστρέψωσιν, καὶ
ἰάσομαι αὐτούς. 28 *γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπε-*
στάλη τοῦτο τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ· αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται.

30 *Ἐνέμεινεν δὲ διετίαν ὅλην ἐν ἰδίῳ μισθώματι, καὶ ἀπεδέχετο*
πάντας τοὺς εἰσπορευομένους πρὸς αὐτόν, 31 *κηρύσσων τὴν βασιλείαν*
τοῦ θεοῦ καὶ διδάσκων τὰ περὶ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ μετὰ πάσης παρ-
ρησίας ἀκωλύτως.

ΙΑΚΩΒΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

I

Utile temptari. Sapientiam deum roga. Opes pereunt. Homo delicti, deus boni auctor. Legem audi et fac. Linguam doma.

1 *Ἰάκωβος θεοῦ καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος ταῖς δώ-*
δεκα φυλαῖς ταῖς ἐν τῇ διασπορᾷ χαίρειν.

---

20. T *ενεκεν* 23. H *ηλθαν* 25. *τε*: TH *δε* 28. H *υμιν εστω* 29. E *καὶ ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος ἀπῆλθον οἱ ἰουδαῖοι, πολλὴν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς συζήτησιν.* 31. *ιησου*: TH add *χριστου* | T subscr. *πραξεις αποστολων*
Inscr. H *ιακωβου*

---

18. 25,25. 19. 25,11s. 20. 26,6s. 22. 24,5.14. 26s. Is 6,9s. Mt 13,14s. Io 12,40. 28. 13,38.46. Ps 98,3. 30. 28,16.

2 Πᾶσαν χαρὰν ἡγήσασθε, ἀδελφοί μου, ὅταν πειρασμοῖς
περιπέσητε ποικίλοις, 3 γινώσκοντες ὅτι τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς
πίστεως κατεργάζεται ὑπομονήν. 4 ἡ δὲ ὑπομονὴ ἔργον τέλειον
ἐχέτω, ἵνα ἦτε τέλειοι καὶ ὁλόκληροι, ἐν μηδενὶ λειπόμενοι. 5 εἰ
δέ τις ὑμῶν λείπεται σοφίας, αἰτείτω παρὰ τοῦ διδόντος θεοῦ
πᾶσιν ἁπλῶς καὶ μὴ ὀνειδίζοντος, καὶ δοθήσεται αὐτῷ. 6 αἰτείτω
δὲ ἐν πίστει, μηδὲν διακρινόμενος· ὁ γὰρ διακρινόμενος ἔοικεν
κλύδωνι θαλάσσης ἀνεμιζομένῳ καὶ ῥιπιζομένῳ. 7 μὴ γὰρ οἰέσθω
ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὅτι λήμψεταί τι παρὰ τοῦ κυρίου, 8 ἀνὴρ
δίψυχος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. 9 Καυχάσθω
δὲ ὁ ἀδελφὸς ὁ ταπεινὸς ἐν τῷ ὕψει αὐτοῦ, 10 ὁ δὲ πλούσιος
ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ, ὅτι ὡς ἄνθος χόρτου παρελεύσεται.
11 ἀνέτειλεν γὰρ ὁ ἥλιος σὺν τῷ καύσωνι καὶ ἐξήρανεν τὸν χόρτον,
καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσεν καὶ ἡ εὐπρέπεια τοῦ προσώπου
αὐτοῦ ἀπώλετο· οὕτως καὶ ὁ πλούσιος ἐν ταῖς πορείαις αὐτοῦ
μαρανθήσεται.

12 Μακάριος ἀνὴρ ὃς ὑπομένει πειρασμόν, ὅτι δόκιμος γενό-
μενος λήμψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπηγγείλατο τοῖς
ἀγαπῶσιν αὐτόν. 13 μηδεὶς πειραζόμενος λεγέτω ὅτι ἀπὸ θεοῦ
πειράζομαι. ὁ γὰρ θεὸς ἀπείραστός ἐστιν κακῶν, πειράζει δὲ
αὐτὸς οὐδένα. 14 ἕκαστος δὲ πειράζεται ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας
ἐξελκόμενος καὶ δελεαζόμενος· 15 εἶτα ἡ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα
τίκτει ἁμαρτίαν, ἡ δὲ ἁμαρτία ἀποτελεσθεῖσα ἀποκύει θάνατον.

16 Μὴ πλανᾶσθε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. 17 πᾶσα δόσις
ἀγαθὴ καὶ πᾶν δώρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστιν καταβαῖνον ἀπὸ
τοῦ πατρὸς τῶν φώτων, παρ᾽ ᾧ οὐκ ἔνι παραλλαγὴ ἢ τροπῆς
ἀποσκίασμα. 18 βουληθεὶς ἀπεκύησεν ἡμᾶς λόγῳ ἀληθείας, εἰς
τὸ εἶναι ἡμᾶς ἀπαρχήν τινα τῶν αὐτοῦ κτισμάτων.

19 Ἴστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί· ἔστω δὲ πᾶς ἄνθρωπος ταχὺς
εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδὺς εἰς τὸ λαλῆσαι, βραδὺς εἰς ὀργήν· 20 ὀργὴ
γὰρ ἀνδρὸς δικαιοσύνην θεοῦ οὐκ ἐργάζεται. 21 διὸ ἀποθέμενοι
πᾶσαν ῥυπαρίαν καὶ περισσείαν κακίας ἐν πραΰτητι δέξασθε τὸν
ἔμφυτον λόγον τὸν δυνάμενον σῶσαι τὰς ψυχὰς ὑμῶν. 22 γίνεσθε
δὲ ποιηταὶ λόγου, καὶ μὴ μόνον ἀκροαταὶ παραλογιζόμενοι ἑαυ-
τούς. 23 ὅτι εἴ τις ἀκροατὴς λόγου ἐστὶν καὶ οὐ ποιητής, οὗτος
ἔοικεν ἀνδρὶ κατανοοῦντι τὸ πρόσωπον τῆς γενέσεως αὐτοῦ ἐν
ἐσόπτρῳ· 24 κατενόησεν γὰρ ἑαυτὸν καὶ ἀπελήλυθεν, καὶ εὐθέως

7s. H§ κυριου ανηρ 9. H [ο] αδελφ. 15. H αποκυει 17. H εστιν, 18. αυτου: h εαυτου 22. T§H ακροαται μονον

2s. 1 Pe 1,6s. Rom 5,3s. 6. Mt 21,21. 10s. Is 40,6s. 1 Pe 1,24. 12. 5,11. 2 Tim 4,8. 13. 1 Cor 10,13. 15. Rom 6,23. 18. Rom 8,23. 21. 1 Pe 2,1. 23. Mt 7,26.

ἐπελάθετο ὁποῖος ἦν. [25] ὁ δὲ παρακύψας εἰς νόμον τέλειον τὸν
τῆς ἐλευθερίας καὶ παραμείνας, οὐκ ἀκροατὴς ἐπιλησμονῆς γενό-
μενος ἀλλὰ ποιητὴς ἔργου, οὗτος μακάριος ἐν τῇ ποιήσει αὐτοῦ
ἔσται. [26] εἴ τις δοκεῖ θρησκὸς εἶναι, μὴ χαλιναγωγῶν γλῶσσαν
αὐτοῦ ἀλλὰ ἀπατῶν καρδίαν αὐτοῦ, τούτου μάταιος ἡ θρησκία.
[27] θρησκία καθαρὰ καὶ ἀμίαντος παρὰ θεῷ καὶ πατρὶ αὕτη
ἐστίν, ἐπισκέπτεσθαι ὀρφανοὺς καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν,
ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν ἀπὸ τοῦ κόσμου.

II

Ne postponas divitibus pauperes. Lex tota explenda. Fides probanda factis. Abraham et Rahab.

[1] Ἀδελφοί μου, μὴ ἐν προσωπολημψίαις ἔχετε τὴν πίστιν τοῦ
κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς δόξης. [2] ἐὰν γὰρ εἰσέλθῃ εἰς
συναγωγὴν ὑμῶν ἀνὴρ χρυσοδακτύλιος ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ, εἰσέλθῃ
δὲ καὶ πτωχὸς ἐν ῥυπαρᾷ ἐσθῆτι, [3] καὶ ἐπιβλέψητε ἐπὶ τὸν φο-
ροῦντα τὴν ἐσθῆτα τὴν λαμπρὰν καὶ εἴπητε· σὺ κάθου ὧδε
καλῶς, καὶ τῷ πτωχῷ εἴπητε· σὺ στῆθι ἐκεῖ ἢ κάθου ὑπὸ τὸ
ὑποπόδιόν μου, [4] οὐ διεκρίθητε ἐν ἑαυτοῖς καὶ ἐγένεσθε κριταὶ
διαλογισμῶν πονηρῶν;

[5] Ἀκούσατε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. οὐχ ὁ θεὸς ἐξελέξατο
τοὺς πτωχοὺς τῷ κόσμῳ πλουσίους ἐν πίστει καὶ κληρονόμους τῆς
βασιλείας ἧς ἐπηγγείλατο τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν; [6] ὑμεῖς δὲ ἠτι-
μάσατε τὸν πτωχόν. οὐχ οἱ πλούσιοι καταδυναστεύουσιν ὑμᾶς,
καὶ αὐτοὶ ἕλκουσιν ὑμᾶς εἰς κριτήρια; [7] οὐκ αὐτοὶ βλασφημοῦσιν
τὸ καλὸν ὄνομα τὸ ἐπικληθὲν ἐφ᾽ ὑμᾶς; [8] εἰ μέντοι νόμον τελεῖτε
βασιλικὸν κατὰ τὴν γραφήν· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυ-
τόν, καλῶς ποιεῖτε· [9] εἰ δὲ προσωπολημπτεῖτε, ἁμαρτίαν ἐργά-
ζεσθε, ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς παραβάται. [10] ὅστις γὰρ
ὅλον τὸν νόμον τηρήσῃ, πταίσῃ δὲ ἐν ἑνί, γέγονεν πάντων ἔνοχος.
[11] ὁ γὰρ εἰπών· μὴ μοιχεύσῃς, εἶπεν καί· μὴ φονεύσῃς· εἰ δὲ οὐ
μοιχεύεις, φονεύεις δέ, γέγονας παραβάτης νόμου. [12] οὕτως λα-
λεῖτε καὶ οὕτως ποιεῖτε ὡς διὰ νόμου ἐλευθερίας μέλλοντες κρί-
νεσθαι. [13] ἡ γὰρ κρίσις ἀνέλεος τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος· κατα-
καυχᾶται ἔλεος κρίσεως.

---

26. t ει [δε] τις | T θρῆσκος | αυτου bis: H§ εαυτου | TH θρησκεια
27. TH θρησκεια | TH παρα τω θεω II,1. h χριστου, | H δοξης;
3. και επιβλ.: t H επιβλ. δε | εκει: H§ post η καθου 4. ου διεκριθητε
et πονηρων;: h διεκριθητε et πονηρων. 6. υμας pr: TH υμων

II,5. 1 Cor 1,27s. 8. Lev 19,18. Mt 19,19. 22,39. Mc 12,31. Rom 13,9. Gal 5,14. 11. Ex 20,13ss.

[14] *Τί τὸ ὄφελος, ἀδελφοί μου, ἐὰν πίστιν λέγῃ τις ἔχειν, ἔργα
δὲ μὴ ἔχῃ; μὴ δύναται ἡ πίστις σῶσαι αὐτόν;* [15] *ἐὰν ἀδελφὸς
ἢ ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχωσιν καὶ λειπόμενοι τῆς ἐφημέρου τροφῆς,*
[16] *εἴπῃ δέ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν· ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ, θερμαίνεσθε
καὶ χορτάζεσθε, μὴ δῶτε δὲ αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί
τὸ ὄφελος;* [17] *οὕτως καὶ ἡ πίστις, ἐὰν μὴ ἔχῃ ἔργα, νεκρά ἐστιν
καθ' ἑαυτήν.* [18] *ἀλλ' ἐρεῖ τις· σὺ πίστιν ἔχεις, κἀγὼ ἔργα ἔχω·
δεῖξόν μοι τὴν πίστιν σου χωρὶς τῶν ἔργων, κἀγώ σοι δείξω ἐκ
τῶν ἔργων μου τὴν πίστιν.* [19] *σὺ πιστεύεις ὅτι εἷς ἐστὶν ὁ θεός;
καλῶς ποιεῖς· καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσιν καὶ φρίσσουσιν.*
[20] *θέλεις δὲ γνῶναι, ὦ ἄνθρωπε κενέ, ὅτι ἡ πίστις χωρὶς τῶν
ἔργων ἀργή ἐστιν;* [21] *Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ἡμῶν οὐκ ἐξ ἔργων ἐδι-
καιώθη, ἀνενέγκας Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον;*
[22] *βλέπεις ὅτι ἡ πίστις συνεργεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν
ἔργων ἡ πίστις ἐτελειώθη,* [23] *καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα·*
ἐπίστευσεν δὲ Ἀβραὰμ τῷ θεῷ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιο-
σύνην, *καὶ φίλος θεοῦ ἐκλήθη.* [24] *ὁρᾶτε ὅτι ἐξ ἔργων δικαιοῦται
ἄνθρωπος καὶ οὐκ ἐκ πίστεως μόνον.* [25] *ὁμοίως δὲ καὶ Ῥαὰβ ἡ
πόρνη οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ὑποδεξαμένη τοὺς ἀγγέλους καὶ
ἑτέρᾳ ὁδῷ ἐκβαλοῦσα;* [26] *ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος
νεκρόν ἐστιν, οὕτως καὶ ἡ πίστις χωρὶς ἔργων νεκρά ἐστιν.*

III

Adversus docendi libidinem. Linguae usus difficilis. De vera sapientia.

[1] *Μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε, ἀδελφοί μου, εἰδότες ὅτι
μεῖζον κρίμα λημψόμεθα.* [2] *πολλὰ γὰρ πταίομεν ἅπαντες· εἴ τις
ἐν λόγῳ οὐ πταίει, οὗτος τέλειος ἀνήρ, δυνατὸς χαλιναγωγῆσαι
καὶ ὅλον τὸ σῶμα.* [3] *εἰ δὲ τῶν ἵππων τοὺς χαλινοὺς εἰς τὰ
στόματα βάλλομεν εἰς τὸ πείθεσθαι αὐτοὺς ἡμῖν, καὶ ὅλον τὸ
σῶμα αὐτῶν μετάγομεν·* [4] *ἰδοὺ καὶ τὰ πλοῖα, τηλικαῦτα ὄντα
καὶ ὑπὸ ἀνέμων σκληρῶν ἐλαυνόμενα, μετάγεται ὑπὸ ἐλαχίστου
πηδαλίου ὅπου ἡ ὁρμὴ τοῦ εὐθύνοντος βούλεται·* [5] *οὕτως καὶ ἡ
γλῶσσα μικρὸν μέλος ἐστὶν καὶ μεγάλα αὐχεῖ. ἰδοὺ ἡλίκον πῦρ
ἡλίκην ὕλην ἀνάπτει* [6] *ἡ γλῶσσα. πῦρ, ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας,
ἡ γλῶσσα καθίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, καὶ σπιλοῦσα ὅλον*

14. [t]H om *το* | t *τις λεγη* 16. [t]H om *το* 18. h *εχεις;* | H *εχω.* | t *καγω δειξω σοι* 19. t H *εις θεος εστιν* h *εις ο θεος εστιν* 22. t H *συνηργει* | T *ετελειωθη;* 24. T *μονον;* 26. H§ om *γαρ* | *εργων.* T pm [*των*] III,3. t *ημιν αυτους* 4. *οπου*: t add [*αν*] 5. TH *αναπτει· ⁶ και η γλωσσα πυρ* 6. T *αδικιας.* H non interpg. | *και*: TH *ἡ*

17. 2,26. (Mt 7,20.) 19. 1 Cor 8,4. 21. Gen 22,9. Hebr 11,17. 23. Gen 15,6. 18,17. Rom 4,3. Gal 3,6. 24. Rom 3,28. 25. Ios 2,1.15. 6,17. Hebr 11,31. III,1s. (Rom 2,19ss.) 2. Rom 3,23.

*τὸ σῶμα καὶ φλογίζουσα τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως καὶ φλογιζο-
μένη ὑπὸ τῆς γεέννης. 7 πᾶσα γὰρ φύσις θηρίων τε καὶ πετεινῶν
ἑρπετῶν τε καὶ ἐναλίων δαμάζεται καὶ δεδάμασται τῇ φύσει τῇ
ἀνθρωπίνῃ, 8 τὴν δὲ γλῶσσαν οὐδεὶς δύναται δαμάσαι ἀνθρώπων·
ἀκατάστατον κακόν, μεστὴ ἰοῦ θανατηφόρου. 9 ἐν αὐτῇ εὐλο-
γοῦμεν τὸν κύριον καὶ πατέρα, καὶ ἐν αὐτῇ καταρώμεθα τοὺς
ἀνθρώπους τοὺς καθ᾽ ὁμοίωσιν θεοῦ γεγονότας· 10 ἐκ τοῦ αὐτοῦ
στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κατάρα. οὐ χρή, ἀδελφοί μου,
ταῦτα οὕτως γίνεσθαι. 11 μήτι ἡ πηγὴ ἐκ τῆς αὐτῆς ὀπῆς βρύει
τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρόν; 12 μὴ δύναται, ἀδελφοί μου, συκῆ ἐλαίας
ποιῆσαι ἢ ἄμπελος σῦκα; οὔτε ἁλυκὸν γλυκὺ ποιῆσαι ὕδωρ.*

*13 Τίς σοφὸς καὶ ἐπιστήμων ἐν ὑμῖν; δειξάτω ἐκ τῆς καλῆς
ἀναστροφῆς τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν πραΰτητι σοφίας. 14 εἰ δὲ ζῆλον
πικρὸν ἔχετε καὶ ἐριθείαν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, μὴ κατακαυχᾶσθε
τῆς ἀληθείας καὶ ψεύδεσθε. 15 οὐκ ἔστιν αὕτη ἡ σοφία ἄνωθεν
κατερχομένη, ἀλλὰ ἐπίγειος, ψυχική, δαιμονιώδης. 16 ὅπου γὰρ
ζῆλος καὶ ἐριθεία, ἐκεῖ ἀκαταστασία καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα.
17 ἡ δὲ ἄνωθεν σοφία πρῶτον μὲν ἁγνή ἐστιν, ἔπειτα εἰρηνική,
ἐπιεικής, εὐπειθής, μεστὴ ἐλέους καὶ καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδιάκριτος,
ἀνυπόκριτος. 18 καρπὸς δὲ δικαιοσύνης ἐν εἰρήνῃ σπείρεται τοῖς
ποιοῦσιν εἰρήνην.*

IV

Fugienda vana libido. Adversus obtrectationem et fiduciam sui.

*1 Πόθεν πόλεμοι καὶ πόθεν μάχαι ἐν ὑμῖν; οὐκ ἐντεῦθεν, ἐκ
τῶν ἡδονῶν ὑμῶν τῶν στρατευομένων ἐν τοῖς μέλεσιν ὑμῶν;
2 ἐπιθυμεῖτε, καὶ οὐκ ἔχετε· φονεύετε καὶ ζηλοῦτε, καὶ οὐ δύ-
νασθε ἐπιτυχεῖν· μάχεσθε καὶ πολεμεῖτε. καὶ οὐκ ἔχετε διὰ τὸ
μὴ αἰτεῖσθαι ὑμᾶς· 3 αἰτεῖτε καὶ οὐ λαμβάνετε, διότι κακῶς
αἰτεῖσθε, ἵνα ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανήσητε, 4 μοιχαλίδες.
οὐκ οἴδατε ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσμου ἔχθρα ἐστὶν τῷ θεῷ; ὃς ἐὰν
οὖν βουληθῇ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ θεοῦ καθίσταται.
5 ἢ δοκεῖτε ὅτι κενῶς ἡ γραφὴ λέγει; πρὸς φθόνον ἐπιποθεῖ τὸ
πνεῦμα ὃ κατῴκισεν ἐν ἡμῖν, 6 μείζονα δὲ δίδωσιν χάριν. διὸ
λέγει·* ὁ θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσιν
χάριν. *7 ὑποτάγητε οὖν τῷ θεῷ· ἀντίστητε δὲ τῷ διαβόλῳ, καὶ*

8. T§H *δαμασ. δυνατ. ανθρωπ.* 14. H *εριθιαν* | TH *μη κατακαυχ. και ψευδεσθε κατα της αληθ.* 16. H *εριθια* IV,2. h *φονευετε.* | TH om *και* ante *ουκ εχετε δια το* 3. TH *δαπανησητε.* 4 *μοιχαλιδες,* | *εστ. τω θεω*: TH *του θεου εστ.* | *εαν*: T *αν* 5. H§ *λεγει·* | TH§ *ημιν;*

8. Ps 140,4. 15. 1,17. 16. 1 Cor 3,3. 2 Cor 12,20. IV,1. 1 Pe 2,11. Rom 7,23. 3. Mt 7,7. 4. Rom 8,7. 5. ? (Gal 5,17.) 6. Prov 3,34. 1 Pe 5,5. 7. 1 Pe 5,6ss.

φεύξεται ἀφ᾽ ὑμῶν· [8] *ἐγγίσατε τῷ θεῷ, καὶ ἐγγιεῖ ὑμῖν. καθα-*
ρίσατε χεῖρας, ἁμαρτωλοί, καὶ ἁγνίσατε καρδίας, δίψυχοι. [9] *ταλαι-*
πωρήσατε καὶ πενθήσατε, κλαύσατε· ὁ γέλως ὑμῶν εἰς πένθος
μεταστραφήτω καὶ ἡ χαρὰ εἰς κατήφειαν. [10] *ταπεινώθητε ἐνώπιον*
κυρίου, καὶ ὑψώσει ὑμᾶς.

[11] *Μὴ καταλαλεῖτε ἀλλήλων, ἀδελφοί. ὁ καταλαλῶν ἀδελφοῦ*
ἢ κρίνων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καταλαλεῖ νόμον καὶ κρίνει νόμον·
εἰ δὲ νόμον κρίνεις, οὐκ εἶ ποιητὴς νόμου ἀλλὰ κριτής. [12] *εἷς*
ἐστὶν ὁ νομοθέτης καὶ κριτής, ὁ δυνάμενος σῶσαι καὶ ἀπολέσαι·
σὺ δὲ τίς εἶ, ὁ κρίνων τὸν πλησίον;

[13] *Ἄγε νῦν οἱ λέγοντες· σήμερον ἢ αὔριον πορευσόμεθα εἰς*
τήνδε τὴν πόλιν καὶ ποιήσομεν ἐκεῖ ἐνιαυτὸν καὶ ἐμπορευσόμεθα
καὶ κερδήσομεν, [14] *οἵτινες οὐκ ἐπίστασθε τὸ τῆς αὔριον· ποία*
γὰρ ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀτμὶς γάρ ἐστε ἡ πρὸς ὀλίγον φαινομένη,
ἔπειτα καὶ ἀφανιζομένη· [15] *ἀντὶ τοῦ λέγειν ὑμᾶς· ἐὰν ὁ κύριος*
θελήσῃ καὶ ζήσομεν, καὶ ποιήσομεν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο. [16] *νῦν δὲ*
καυχᾶσθε ἐν ταῖς ἀλαζονίαις ὑμῶν· πᾶσα καύχησις τοιαύτη
πονηρά ἐστιν. [17] *εἰδότι οὖν καλὸν ποιεῖν καὶ μὴ ποιοῦντι,*
ἁμαρτία αὐτῷ ἐστίν.

V

Cohortatio ad divites. Patientia piorum. Non iurandum. Aegrotorum cura, precum vis. De lapsis.

[1] *Ἄγε νῦν οἱ πλούσιοι, κλαύσατε ὀλολύζοντες ἐπὶ ταῖς ταλαι-*
πωρίαις ὑμῶν ταῖς ἐπερχομέναις. [2] *ὁ πλοῦτος ὑμῶν σέσηπεν, καὶ*
τὰ ἱμάτια ὑμῶν σητόβρωτα γέγονεν, [3] *ὁ χρυσὸς ὑμῶν καὶ ὁ ἄρ-*
γυρος κατίωται, καὶ ὁ ἰὸς αὐτῶν εἰς μαρτύριον ὑμῖν ἔσται καὶ
φάγεται τὰς σάρκας ὑμῶν ὡς πῦρ. ἐθησαυρίσατε ἐν ἐσχάταις
ἡμέραις. [4] *ἰδοὺ ὁ μισθὸς τῶν ἐργατῶν τῶν ἀμησάντων τὰς*
χώρας ὑμῶν ὁ ἀφυστερημένος ἀφ᾽ ὑμῶν κράζει, καὶ αἱ βοαὶ τῶν
θερισάντων εἰς τὰ ὦτα κυρίου σαβαὼθ εἰσελήλυθαν. [5] *ἐτρυφή-*
σατε ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐσπαταλήσατε, ἐθρέψατε τὰς καρδίας ὑμῶν
ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς. [6] *κατεδικάσατε, ἐφονεύσατε τὸν δίκαιον· οὐκ*
ἀντιτάσσεται ὑμῖν.

---

8. H *εγγισει* 9. *κλαυσατε*: TH pm *και* | H§ *μετατραπητω* 12. *εστιν ο*: H§ *εστιν* 13. T *ποιησωμεν* 14. *το της* (t [*τα*] *της*) *κτλ*: H *της αυριον ποια η ζωη υμων· ατμις γαρ εστε προς* h *τα της αυριον· ποια γαρ η ζωη υμων; ατμις εστε η προς* | *γαρ* pr: T [*γαρ*] 15. t H§ *θελη* (H *θελη, και ζησομεν και*) 16. T *αλαζονειαις* V,3. H *υμων· ως πυρ εθησ.* T h *υμων ως πυρ· εθησ.* 6. H *δικαιον.* | H§ *υμιν;*

---

8. Zach 1,3. 12. Rom 2,1. 14,4. 17. Lc 12,47. V,3. (Ps 21,10.) 4. (Lev 19,13. Gen 4,10. Is 5,9.) 5. (Ier 12,3.)

7 *Μακροθυμήσατε οὖν, ἀδελφοί, ἕως τῆς παρουσίας τοῦ κυ-*
ρίου. ἰδοὺ ὁ γεωργὸς ἐκδέχεται τὸν τίμιον καρπὸν τῆς γῆς, μα-
κροθυμῶν ἐπ' αὐτῷ ἕως λάβῃ πρόϊμον καὶ ὄψιμον· 8 *μακροθυ-*
μήσατε καὶ ὑμεῖς, στηρίξατε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὅτι ἡ παρουσία
τοῦ κυρίου ἤγγικεν. 9 *μὴ στενάζετε κατ' ἀλλήλων, ἀδελφοί, ἵνα*
μὴ κριθῆτε· ἰδοὺ ὁ κριτὴς πρὸ τῶν θυρῶν ἕστηκεν. 10 *ὑπόδειγμα*
λάβετε, ἀδελφοί, τῆς κακοπαθείας καὶ τῆς μακροθυμίας τοὺς
προφήτας, οἳ ἐλάλησαν ἐν τῷ ὀνόματι κυρίου. 11 *ἰδοὺ μακαρίζομεν*
τοὺς ὑπομείναντας· τὴν ὑπομονὴν Ἰὼβ ἠκούσατε καὶ τὸ τέλος
κυρίου εἴδετε, ὅτι πολύσπλαγχνός ἐστιν ὁ κύριος καὶ οἰκτίρμων.

12 *Πρὸ πάντων δέ, ἀδελφοί μου, μὴ ὀμνύετε, μήτε τὸν οὐρανὸν*
μήτε τὴν γῆν μήτε ἄλλον τινὰ ὅρκον· ἤτω δὲ ὑμῶν τὸ ναὶ ναί,
καὶ τὸ οὒ οὔ, ἵνα μὴ ὑπὸ κρίσιν πέσητε.

13 *Κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσευχέσθω· εὐθυμεῖ τις; ψαλ-*
λέτω. 14 *ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέ-*
ρους τῆς ἐκκλησίας, καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτόν, ἀλείψαντες
ἐλαίῳ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου. 15 *καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως*
σώσει τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ κύριος· κἂν ἁμαρτίας ᾖ
πεποιηκώς, ἀφεθήσεται αὐτῷ. 16 *ἐξομολογεῖσθε οὖν ἀλλήλοις τὰς*
ἁμαρτίας, καὶ εὔχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῆτε· πολὺ ἰσχύει
δέησις δικαίου ἐνεργουμένη. 17 *Ἠλείας ἄνθρωπος ἦν ὁμοιοπαθὴς*
ἡμῖν, καὶ προσευχῇ προσηύξατο τοῦ μὴ βρέξαι, καὶ οὐκ ἔβρεξεν ἐπὶ
τῆς γῆς ἐνιαυτοὺς τρεῖς καὶ μῆνας ἕξ· 18 *καὶ πάλιν προσηύξατο,*
καὶ ὁ οὐρανὸς ἔδωκεν ὑετὸν καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησεν τὸν καρπὸν αὐτῆς.

19 *Ἀδελφοί μου, ἐάν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῇ ἀπὸ τῆς ἀληθείας καὶ*
ἐπιστρέψῃ τις αὐτόν, 20 *γινωσκέτω ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ*
πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ σώσει ψυχὴν αὐτοῦ ἐκ θανάτου καὶ καλύψει
πλῆθος ἁμαρτιῶν.

ΠΕΤΡΟΥ Α

I

Salus nostra Christus. Adversa fidem probant. Prophetae ad nos. Redemptis care regeneratisque verbo dei sancte vivendum.

1 *Πέτρος ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις*
διασπορᾶς Πόντου, Γαλατίας, Καππαδοκίας, Ἀσίας καὶ Βιθυ-

9. *αδελφοι*: TH ante *κατ αλληλ.* 10. H *κακοπαθιας* 11. h om *ο* 14. *αλειψ.*: T add *αυτον* | T [*του*] *κυρ.* H [*του κυρ.*] 16. t H§ *προσευχεσθε* | H *ιαθητε.* 18. t H§ *υετον εδωκεν* 20. t H§ *γινωσκετε* | *αυτου εκ θαν.*: T *εκ θαν.* t [*αυτου*] *εκ θαν.* h *εκ θαν. αυτου* | T subscr. *ιακωβου*
Inscr. T *πετρου επιστολη α*

7. (Deut 11,14.) 8. 1 Thess 4,15ss. 2 Thess 2,1s. 11. Ps 103,8. 12. Mt 5,34ss. 23,16. 16. Io 9,31. 17s. 1 Reg 17.18. Lc 4,25. 19. Mt 18,15. 20. Prov 10,12. 1 Pe 4,8.

*νίας, [2] κατὰ πρόγνωσιν θεοῦ πατρός, ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος, εἰς
ὑπακοὴν καὶ ῥαντισμὸν αἵματος Ἰησοῦ Χριστοῦ. χάρις ὑμῖν καὶ
εἰρήνη πληθυνθείη.*

*[3] Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ, ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα
ζῶσαν δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν, [4] εἰς κληρονο-
μίαν ἄφθαρτον καὶ ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον, τετηρημένην ἐν
οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς [5] τοὺς ἐν δυνάμει θεοῦ φρουρουμένους διὰ
πίστεως εἰς σωτηρίαν ἑτοίμην ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ.
[6] ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε, ὀλίγον ἄρτι εἰ δέον λυπηθέντες ἐν ποικίλοις
πειρασμοῖς, [7] ἵνα τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως πολυτιμότερον
χρυσίου τοῦ ἀπολλυμένου, διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου, εὑρεθῇ εἰς
ἔπαινον καὶ δόξαν καὶ τιμὴν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ, [8] ὃν
οὐκ ἰδόντες ἀγαπᾶτε, εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὁρῶντες πιστεύοντες δὲ
ἀγαλλιᾶσθε χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ καὶ δεδοξασμένῃ, [9] κομιζόμενοι τὸ
τέλος τῆς πίστεως ὑμῶν σωτηρίαν ψυχῶν. [10] περὶ ἧς σωτηρίας
ἐξεζήτησαν καὶ ἐξηραύνησαν προφῆται οἱ περὶ τῆς εἰς ὑμᾶς χάρι-
τος προφητεύσαντες, [11] ἐραυνῶντες εἰς τίνα ἢ ποῖον καιρὸν
ἐδήλου τὸ ἐν αὐτοῖς πνεῦμα Χριστοῦ προμαρτυρόμενον τὰ εἰς
Χριστὸν παθήματα καὶ τὰς μετὰ ταῦτα δόξας· [12] οἷς ἀπεκα-
λύφθη ὅτι οὐχ ἑαυτοῖς ὑμῖν δὲ διηκόνουν αὐτά, ἃ νῦν ἀνηγγέλη
ὑμῖν διὰ τῶν εὐαγγελισαμένων ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἁγίῳ ἀποστα-
λέντι ἀπ' οὐρανοῦ, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι.*

*[13] Διὸ ἀναζωσάμενοι τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν, νήφοντες,
τελείως ἐλπίσατε ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν ἐν ἀποκαλύψει
Ἰησοῦ Χριστοῦ. [14] ὡς τέκνα ὑπακοῆς, μὴ συσχηματιζόμενοι ταῖς
πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις, [15] ἀλλὰ κατὰ τὸν κα-
λέσαντα ὑμᾶς ἅγιον καὶ αὐτοὶ ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε,
[16] διότι γέγραπται·* ἅγιοι ἔσεσθε, διότι ἐγὼ ἅγιος. *[17] καὶ εἰ
πατέρα ἐπικαλεῖσθε τὸν ἀπροσωπολήμπτως κρίνοντα κατὰ τὸ
ἑκάστου ἔργον, ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον ἀναστρά-
φητε, [18] εἰδότες ὅτι οὐ φθαρτοῖς, ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ, ἐλυτρώθητε
ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς πατροπαραδότου, [19] ἀλλὰ τι-
μίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ, [20] προεγνω-
σμένου μὲν πρὸ καταβολῆς κόσμου, φανερωθέντος δὲ ἐπ' ἐσχάτου*

6. *δεον*: t add [*εστιν*] 7. *δοκιμιον*: h † 8. t H *αγαλλιατε* 9. H om *υμων* 11. h *εδηλουτο εν* 12. h *αυτα α* | TH om *εν* 13. H *νηφοντες τελειως,* 14. TH *συνσχημ.* 16. *γεγρ.*: H add [*οτι*] | *διοτι* sc: TH *οτι*

3. Eph 1,3. Tit 3,5.7. 5. Rom 8,18. 6s. Iac 1,2s. 14. Rom 12,2. 16. Lev 11,44s. 19,2. 20,7.26. Mt 5,48. 17. Ps 89,27. 18. Is 52,3.

τῶν χρόνων δι' ὑμᾶς [21] τοὺς δι' αὐτοῦ πιστοὺς εἰς θεὸν τὸν ἐγεί-
ραντα αὐτὸν ἐκ νεκρῶν καὶ δόξαν αὐτῷ δόντα, ὥστε τὴν πίστιν
ὑμῶν καὶ ἐλπίδα εἶναι εἰς θεόν.
[22] Τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἡγνικότες ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας εἰς
φιλαδελφίαν ἀνυπόκριτον, ἐκ καρδίας ἀλλήλους ἀγαπήσατε ἐκ-
τενῶς, [23] ἀναγεγεννημένοι οὐκ ἐκ σπορᾶς φθαρτῆς ἀλλὰ ἀφθάρ-
του, διὰ λόγου ζῶντος θεοῦ καὶ μένοντος. [24] διότι πᾶσα σὰρξ
ὡς χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα αὐτῆς ὡς ἄνθος χόρτου· ἐξηράνθη
ὁ χόρτος, καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσεν· [25] τὸ δὲ ῥῆμα κυρίου μένει εἰς
τὸν αἰῶνα. τοῦτο δέ ἐστιν τὸ ῥῆμα τὸ εὐαγγελισθὲν εἰς ὑμᾶς.

II

Lapides vivi. Gens dei sancta. Vita pura gentium caussa. Parendum praepositis. Patiendum ad exemplum Christi.

[1] Ἀποθέμενοι οὖν πᾶσαν κακίαν καὶ πάντα δόλον καὶ ὑπο-
κρίσεις καὶ φθόνους καὶ πάσας καταλαλιάς, [2] ὡς ἀρτιγέννητα
βρέφη τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξη-
θῆτε εἰς σωτηρίαν, [3] εἰ ἐγεύσασθε ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος. [4] πρὸς
ὃν προσερχόμενοι, λίθον ζῶντα, ὑπὸ ἀνθρώπων μὲν ἀποδεδοκι-
μασμένον παρὰ δὲ θεῷ ἐκλεκτόν, ἔντιμον, [5] καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι
ζῶντες ἐποικοδομεῖσθε οἶκος πνευματικός, εἰς ἱεράτευμα ἅγιον,
ἀνενέγκαι πνευματικὰς θυσίας εὐπροσδέκτους θεῷ διὰ Ἰησοῦ
Χριστοῦ. [6] διότι περιέχει ἐν γραφῇ· ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιὼν λίθον
ἀκρογωνιαῖον ἐκλεκτὸν ἔντιμον, καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ
καταισχυνθῇ. [7] ὑμῖν οὖν ἡ τιμὴ τοῖς πιστεύουσιν· ἀπιστοῦσιν δέ,
λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς
κεφαλὴν γωνίας καὶ λίθος προσκόμματος καὶ πέτρα σκαν-
δάλου, [8] οἳ προσκόπτουσιν τῷ λόγῳ ἀπειθοῦντες, εἰς ὃ καὶ ἐτέ-
θησαν. [9] ὑμεῖς δὲ γένος ἐκλεκτόν, βασίλειον ἱεράτευμα, ἔθνος
ἅγιον, λαὸς εἰς περιποίησιν, ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγείλητε
τοῦ ἐκ σκότους ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς·
[10] οἵ ποτε οὐ λαός, νῦν δὲ λαὸς θεοῦ, οἱ οὐκ ἠλεημένοι, νῦν δὲ
ἐλεηθέντες.
[11] Ἀγαπητοί, παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους ἀπ-
έχεσθαι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, αἵτινες στρατεύονται κατὰ τῆς

21. *πιστους*: t *πιστευοντας* 24. *ανθος* sc: t add [*αυτου*] II,1. H§ *υποκρισιν* 5. TH *οικοδομεισθε* 6. H *εκλεκτον ακρογωνιαιον εντιμον* 7. *λιθον*: TH *λιθος*

23. Ier 23,36. 24s. Is 40,6ss. Iac 1,10s. II,1. Iac 1,21. 3. Ps 34,9. 4. Ps 118,22. Is 28,16. 5. Eph 2,22. Rom 12,1. 6. Is 28,16. Rom 9,33. 7. Ps 118,22. Mt 21,42. Is 8,14. 8. Rom 9,32s. 9. Ex 19,6. Is 43,20s. 10. Hos 2,23. Rom 9,25s. 11. (Ps 39,13.) Iac 4,1. Rom 7,23.

ψυχῆς, [12] τὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἔχοντες καλήν,
ἵνα ἐν ᾧ καταλαλοῦσιν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν, ἐκ τῶν καλῶν ἔργων
ἐποπτεύοντες δοξάσωσιν τὸν θεὸν ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς.
[13] Ὑποτάγητε πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει διὰ τὸν κύριον, εἴτε
βασιλεῖ ὡς ὑπερέχοντι, [14] εἴτε ἡγεμόσιν ὡς δι' αὐτοῦ πεμπομέ-
νοις εἰς ἐκδίκησιν κακοποιῶν, ἔπαινον δὲ ἀγαθοποιῶν· [15] ὅτι
οὕτως ἐστὶν τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, ἀγαθοποιοῦντας φιμοῦν τὴν
τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων ἀγνωσίαν· [16] ὡς ἐλεύθεροι, καὶ μὴ ὡς
ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλ' ὡς θεοῦ
δοῦλοι. [17] πάντας τιμήσατε, τὴν ἀδελφότητα ἀγαπᾶτε, τὸν θεὸν
φοβεῖσθε, τὸν βασιλέα τιμᾶτε. [18] Οἱ οἰκέται, ὑποτασσόμενοι ἐν
παντὶ φόβῳ τοῖς δεσπόταις, οὐ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέσιν
ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς. [19] τοῦτο γὰρ χάρις, εἰ διὰ συνείδησιν
θεοῦ ὑποφέρει τις λύπας πάσχων ἀδίκως. [20] ποῖον γὰρ κλέος
εἰ ἁμαρτάνοντες καὶ κολαφιζόμενοι ὑπομενεῖτε; ἀλλ' εἰ ἀγαθο-
ποιοῦντες καὶ πάσχοντες ὑπομενεῖτε, τοῦτο χάρις παρὰ θεῷ.
[21] εἰς τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε, ὅτι καὶ Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ὑμῶν,
ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἴχνεσιν
αὐτοῦ, [22] ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ
στόματι αὐτοῦ, [23] ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων
οὐκ ἠπείλει, παρεδίδου δὲ τῷ κρίνοντι δικαίως, [24] ὃς τὰς ἁμαρ-
τίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνήνεγκεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον,
ἵνα ταῖς ἁμαρτίαις ἀπογενόμενοι τῇ δικαιοσύνῃ ζήσωμεν, οὗ τῷ
μώλωπι αὐτοῦ ἰάθητε. [25] ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενοι, ἀλλ'
ἐπεστράφητε νῦν ἐπὶ τὸν ποιμένα καὶ ἐπίσκοπον τῶν ψυχῶν ὑμῶν.

III

Ad uxores et maritos. Commendantur caritas, temperantia, patientia.
Christi passio et descensus ad inferos. Vis baptismi.

[1] Ὁμοίως γυναῖκες, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα
καὶ εἴ τινες ἀπειθοῦσιν τῷ λόγῳ, διὰ τῆς τῶν γυναικῶν ἀνα-
στροφῆς ἄνευ λόγου κερδηθήσονται, [2] ἐποπτεύσαντες τὴν ἐν φόβῳ
ἁγνὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν. [3] ὧν ἔστω οὐχ ὁ ἔξωθεν ἐμπλοκῆς
τριχῶν καὶ περιθέσεως χρυσίων ἢ ἐνδύσεως ἱματίων κόσμος,
[4] ἀλλ' ὁ κρυπτὸς τῆς καρδίας ἄνθρωπος ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ

---

15. H φιμοιν 24. ημων: h υμων | T^{s}H om αυτου post μωλωπι
25. H αλλα III,1. H§ om και

---

12. 3,16.2 Is 10,3. 13. Rom 13,1ss. 16. Gal 5,13. 17. Prov
24,21. 18. Eph 6,5. Col 3,22. 21. 3,18. 4,1. 22ss. Is 53,4ss.
24. Col 1,22. III,1. Eph 5,22. Col 3,18. 3. 1 Tim 2,9s. 4. Eph
3,16.

πραέως καὶ ἡσυχίου πνεύματος, ὅ ἐστιν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πολυ-
τελές. 5 *οὕτως γάρ ποτε καὶ αἱ ἅγιαι γυναῖκες αἱ ἐλπίζουσαι εἰς*
θεὸν ἐκόσμουν ἑαυτάς, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, 6 *ὡς*
Σάρρα ὑπήκουσεν τῷ Ἀβραάμ, κύριον αὐτὸν καλοῦσα, ἧς ἐγενή-
θητε τέκνα ἀγαθοποιοῦσαι καὶ μὴ φοβούμεναι μηδεμίαν πτόησιν.
7 *Οἱ ἄνδρες ὁμοίως, συνοικοῦντες κατὰ γνῶσιν ὡς ἀσθενεστέρῳ*
σκεύει τῷ γυναικείῳ, ἀπονέμοντες τιμὴν ὡς καὶ συνκληρονόμοις
χάριτος ζωῆς, εἰς τὸ μὴ ἐνκόπτεσθαι τὰς προσευχὰς ὑμῶν.
8 *Τὸ δὲ τέλος πάντες ὁμόφρονες, συμπαθεῖς, φιλάδελφοι,*
εὔσπλαγχνοι, ταπεινόφρονες, 9 *μὴ ἀποδιδόντες κακὸν ἀντὶ κακοῦ*
ἢ λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας, τοὐναντίον δὲ εὐλογοῦντες, ὅτι εἰς
τοῦτο ἐκλήθητε ἵνα εὐλογίαν κληρονομήσητε. 10 *ὁ γὰρ* θέλων
ζωὴν ἀγαπᾶν καὶ ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθὰς παυσάτω τὴν γλῶσσαν
ἀπὸ κακοῦ καὶ χείλη τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον, 11 ἐκκλινάτω ἀπὸ
κακοῦ καὶ ποιησάτω ἀγαθόν, ζητησάτω εἰρήνην καὶ διωξάτω
αὐτήν, 12 ὅτι ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ δικαίους καὶ ὦτα αὐτοῦ εἰς
δέησιν αὐτῶν, πρόσωπον δὲ κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας κακά.
13 *Καὶ τίς ὁ κακώσων ὑμᾶς ἐὰν τοῦ ἀγαθοῦ ζηλωταὶ γένησθε;*
14 *ἀλλ' εἰ καὶ πάσχοιτε διὰ δικαιοσύνην, μακάριοι.* τὸν δὲ φόβον
αὐτῶν μὴ φοβηθῆτε μηδὲ ταραχθῆτε, 15 κύριον δὲ *τὸν Χριστὸν*
ἁγιάσατε *ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἕτοιμοι ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν*
παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος, ἀλλὰ
μετὰ πραΰτητος καὶ φόβου, 16 *συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθήν, ἵνα*
ἐν ᾧ καταλαλεῖσθε καταισχυνθῶσιν οἱ ἐπηρεάζοντες ὑμῶν τὴν
ἀγαθὴν ἐν Χριστῷ ἀναστροφήν. 17 *κρεῖττον γὰρ ἀγαθοποιοῦν-*
τας, εἰ θέλοι τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, πάσχειν ἢ κακοποιοῦντας.
18 *ὅτι καὶ Χριστὸς ἅπαξ περὶ ἁμαρτιῶν ἀπέθανεν, δίκαιος ὑπὲρ*
ἀδίκων, ἵνα ἡμᾶς προσαγάγῃ τῷ θεῷ, θανατωθεὶς μὲν σαρκί,
ζωοποιηθεὶς δὲ πνεύματι, 19 *ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασιν*
πορευθεὶς ἐκήρυξεν, 20 *ἀπειθήσασίν ποτε ὅτε ἀπεξεδέχετο ἡ τοῦ*
θεοῦ μακροθυμία ἐν ἡμέραις Νῶε κατασκευαζομένης κιβωτοῦ,
εἰς ἣν ὀλίγοι, τοῦτ' ἔστιν ὀκτὼ ψυχαί, διεσώθησαν δι' ὕδατος.
21 *ὃ καὶ ὑμᾶς ἀντίτυπον νῦν σώζει βάπτισμα, οὐ σαρκὸς ἀπό-*

---

4. H§ *του ησυχ. και πραε.* 6. h (*ως — τεκνα*) | t H *υπηκουεν* 7. TH *γνωσιν, ως ασθεν. σκευει τω γυναικειω απονεμ.* | T *συγκληρον.* t *-νομοι* (*i. e. μω*) H§ *συνκληρονομοι* | TH *εγκοπτ.* | h *ταις προσευχαις* 11. *εκκλινατω*: T[t]H add *δε* 16. T§ *εν ω καταλαλουσιν υμων ως κακοποιων καταισχ.* 18. *απεθανεν*: h *επαθεν* | H *υμας* 21. *ὅ*: h †

---

6. Gen 18,12. 7. Eph 5,25. 1 Cor 7,3. 9. Rom 12,17. 10ss. Ps 34,13-16. 11. Hebr 12,14. 14s. Is 8,12s. 16. 2,12. 17. 2,20. 18. 2,21. 4,1. 1 Tim 3,16. 19. Eph 4,9. 20. Mt 24,37ss. Gen 7,13.

θεσις ῥύπου, ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς θεόν, δι'
ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, 22 ὅς ἐστιν ἐν δεξιᾷ θεοῦ, πορευ-
θεὶς εἰς οὐρανόν, ὑποταγέντων αὐτῷ ἀγγέλων καὶ ἐξουσιῶν καὶ
δυνάμεων.

IV

Deo nova vita dicanda et fratribus. Gaudendum calamitatum probatione.

1 Χριστοῦ οὖν παθόντος σαρκὶ καὶ ὑμεῖς τὴν αὐτὴν ἔννοιαν
ὁπλίσασθε, ὅτι ὁ παθὼν σαρκὶ πέπαυται ἁμαρτίας, 2 εἰς τὸ
μηκέτι ἀνθρώπων ἐπιθυμίαις ἀλλὰ θελήματι θεοῦ τὸν ἐπίλοιπον
ἐν σαρκὶ βιῶσαι χρόνον. 3 ἀρκετὸς γὰρ ὁ παρεληλυθὼς χρόνος τὸ
βούλημα τῶν ἐθνῶν κατειργάσθαι, πεπορευμένους ἐν ἀσελγείαις,
ἐπιθυμίαις, οἰνοφλυγίαις, κώμοις, πότοις καὶ ἀθεμίτοις εἰδωλολα-
τρείαις, 4 ἐν ᾧ ξενίζονται, μὴ συντρεχόντων ὑμῶν εἰς τὴν αὐτὴν
τῆς ἀσωτίας ἀνάχυσιν, βλασφημοῦντες, 5 οἳ ἀποδώσουσιν λόγον
τῷ ἑτοίμως ἔχοντι κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. 6 εἰς τοῦτο γὰρ
καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη, ἵνα κριθῶσι μὲν κατὰ ἀνθρώπους σαρκί,
ζῶσι δὲ κατὰ θεὸν πνεύματι.

7 Πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικεν. σωφρονήσατε οὖν καὶ νήψατε
εἰς προσευχάς, 8 πρὸ πάντων τὴν εἰς ἑαυτοὺς ἀγάπην ἐκτενῆ
ἔχοντες, ὅτι ἀγάπη καλύπτει πλῆθος ἁμαρτιῶν, 9 φιλόξενοι εἰς
ἀλλήλους ἄνευ γογγυσμοῦ, 10 ἕκαστος καθὼς ἔλαβεν χάρισμα,
εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάρι-
τος θεοῦ· 11 εἴ τις λαλεῖ, ὡς λόγια θεοῦ, εἴ τις διακονεῖ, ὡς ἐξ
ἰσχύος ἧς χορηγεῖ ὁ θεός, ἵνα ἐν πᾶσιν δοξάζηται ὁ θεὸς διὰ
Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἐστὶν ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων· ἀμήν.

12 Ἀγαπητοί, μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει πρὸς πειρασμὸν
ὑμῖν γινομένῃ, ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος, 13 ἀλλὰ καθὸ κοινω-
νεῖτε τοῖς τοῦ Χριστοῦ παθήμασιν χαίρετε, ἵνα καὶ ἐν τῇ ἀπο-
καλύψει τῆς δόξης αὐτοῦ χαρῆτε ἀγαλλιώμενοι. 14 εἰ ὀνειδίζεσθε
ἐν ὀνόματι Χριστοῦ, μακάριοι, ὅτι τὸ τῆς δόξης καὶ τὸ τοῦ θεοῦ
πνεῦμα ἐφ' ὑμᾶς ἀναπαύεται. 15 μὴ γάρ τις ὑμῶν πασχέτω ὡς

IV,1. H§ αμαρτιαις 3. H ειδωλολατριαις 5. εχοντι κριναι: H κρινοντι

22. Eph 1,20. Hebr 12,2. IV,1. 3,18. 2,21.24. 1s. Rom 6,6s. 6. 3,19. 7. Iac 5,8. 8. Prov 10,12. Iac 5,20. 9. Hebr 13,2. Phil 2,14. 10. Rom 12,6. 11. 5,11. Col 3,17. 13. Rom 8,17. 2 Cor 1,7. 14. 3,14 Mt 5,10. Ps 89,52. Is 11,2. 15. 2,20.

φονεὺς ἢ κλέπτης ἢ κακοποιὸς ἢ ὡς ἀλλοτριεπίσκοπος· 16 *εἰ δὲ*
ὡς Χριστιανός, μὴ αἰσχυνέσθω, δοξαζέτω δὲ τὸν θεὸν ἐν τῷ
ὀνόματι τούτῳ. 17 *ὅτι καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρίμα ἀπὸ τοῦ*
οἴκου τοῦ θεοῦ· εἰ δὲ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν, τί τὸ τέλος τῶν ἀπει-
θούντων τῷ τοῦ θεοῦ εὐαγγελίῳ; 18 *καὶ εἰ* ὁ δίκαιος μόλις σώζε-
ται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ὁ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται; 19 *ὥστε καὶ οἱ*
πάσχοντες κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ πιστῷ κτίστῃ παρατιθέσθω-
σαν τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐν ἀγαθοποιΐᾳ.

V

Presbyterorum ceterorumque officia. Diabolo resistendum. Vota et salutationes.

1 *Πρεσβυτέρους οὖν τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συνπρεσβύτερος*
καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων, ὁ καὶ τῆς μελλούσης
ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός· 2 *ποιμάνατε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον*
τοῦ θεοῦ, μὴ ἀναγκαστῶς ἀλλὰ ἑκουσίως κατὰ θεόν, μηδὲ αἰσχρο-
κερδῶς ἀλλὰ προθύμως, 3 *μηδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων*
ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου· 4 *καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχι-*
ποίμενος κομιεῖσθε τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον.
5 *Ὁμοίως νεώτεροι ὑποτάγητε πρεσβυτέροις, πάντες δὲ ἀλλή-*
λοις τὴν ταπεινοφροσύνην ἐγκομβώσασθε, ὅτι ὁ θεὸς ὑπερηφάνοις
ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσιν χάριν. 6 *ταπεινώθητε οὖν ὑπὸ*
τὴν κραταιὰν χεῖραν τοῦ θεοῦ, ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ, 7 πᾶσαν
τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιρίψαντες ἐπ' αὐτόν, *ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ*
ὑμῶν.
8 *Νήψατε, γρηγορήσατε. ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος ὡς λέων*
ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπιεῖν· 9 *ᾧ ἀντίστητε στε-*
ρεοὶ τῇ πίστει, εἰδότες τὰ αὐτὰ τῶν παθημάτων τῇ ἐν τῷ κόσμῳ
ὑμῶν ἀδελφότητι ἐπιτελεῖσθαι. 10 *ὁ δὲ θεὸς πάσης χάριτος, ὁ*
καλέσας ὑμᾶς εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν Χριστῷ, ὀλίγον
παθόντας αὐτὸς καταρτίσει, στηρίξει, σθενώσει, θεμελιώσει.
11 *αὐτῷ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.*
12 *Διὰ Σιλουανοῦ ὑμῖν τοῦ πιστοῦ ἀδελφοῦ, ὡς λογίζομαι, δι'*
ὀλίγων ἔγραψα, παρακαλῶν καὶ ἐπιμαρτυρῶν ταύτην εἶναι ἀληθῆ
χάριν τοῦ θεοῦ, εἰς ἣν στῆτε. 13 *ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν Βαβυ-*

---

17. *καιρος*: T[H] pm *ο* 18. H *ο* [*δε*] *ασεβης* | TH§ om *ο* ante *αμαρτωλος* 19. H§ om *αυτων* | t *αγαθοποιΐαις* V,1. TH om *τους* | T *συμπρεσβυτερος* 2. *μη αναγκαστως*: T pm *επισκοπουντες* | [t]H om *κατα θεον* 5. H [*ο*] *θεος* 6. TH *χειρα* 8. H§ om *τινα* 10. *χριστω*: T add [*ιησου*] h pm *τω* | T*H om *θεμελιωσει* 11. H om *των αιωνων*

---

18. Prov 11,31. 19. 3,17. V,2. Act 20,28. Tit 1,7.11. 5. Eph 5,21. Prov 3,34. Iac 4,6. 6. Iac 4,10. 7. Ps 55,23. 9. Iac 4,7. 10. Hebr 13,21. 11. 4,11.

λῶνι συνεκλεκτὴ καὶ Μάρκος ὁ υἱός μου. 14 *ἀσπάσασθε ἀλλή-*
λους ἐν φιλήματι ἀγάπης.
Εἰρήνη ὑμῖν πᾶσιν τοῖς ἐν Χριστῷ.

ΠΕΤΡΟΥ Β

I

Augenda virtutis studia. Petrus brevi moriturus, testis transfigurationis. Verbum propheticum.

1 *Συμεὼν Πέτρος δοῦλος καὶ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῖς*
ἰσότιμον ἡμῖν λαχοῦσιν πίστιν ἐν δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ
σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. 2 *χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη ἐν*
ἐπιγνώσει τοῦ θεοῦ καὶ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.
3 *Ὡς τὰ πάντα ἡμῖν τῆς θείας δυνάμεως αὐτοῦ τὰ πρὸς*
ζωὴν καὶ εὐσέβειαν δεδωρημένης διὰ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ καλέ-
σαντος ἡμᾶς ἰδίᾳ δόξῃ καὶ ἀρετῇ, 4 *δι᾽ ὧν τὰ τίμια ἡμῖν καὶ*
μέγιστα ἐπαγγέλματα δεδώρηται, ἵνα διὰ τούτων γένησθε θείας
κοινωνοὶ φύσεως, ἀποφυγόντες τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ
φθορᾶς. 5 *καὶ αὐτὸ τοῦτο δὲ σπουδὴν πᾶσαν παρεισενέγκαντες*
ἐπιχορηγήσατε ἐν τῇ πίστει ὑμῶν τὴν ἀρετήν, ἐν δὲ τῇ ἀρετῇ τὴν
γνῶσιν, 6 *ἐν δὲ τῇ γνώσει τὴν ἐγκράτειαν, ἐν δὲ τῇ ἐγκρατείᾳ τὴν*
ὑπομονήν, ἐν δὲ τῇ ὑπομονῇ τὴν εὐσέβειαν, 7 *ἐν δὲ τῇ εὐσεβείᾳ*
τὴν φιλαδελφίαν, ἐν δὲ τῇ φιλαδελφίᾳ τὴν ἀγάπην. 8 *ταῦτα*
γὰρ ὑμῖν ὑπάρχοντα καὶ πλεονάζοντα οὐκ ἀργοὺς οὐδὲ ἀκάρπους
καθίστησιν εἰς τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπίγνωσιν·
9 *ᾧ γὰρ μὴ πάρεστιν ταῦτα, τυφλός ἐστιν μυωπάζων, λήθην*
λαβὼν τοῦ καθαρισμοῦ τῶν πάλαι αὐτοῦ ἁμαρτημάτων. 10 *διὸ*
μᾶλλον, ἀδελφοί, σπουδάσατε βεβαίαν ὑμῶν τὴν κλῆσιν καὶ
ἐκλογὴν ποιεῖσθαι· ταῦτα γὰρ ποιοῦντες οὐ μὴ πταίσητέ ποτε.
11 *οὕτως γὰρ πλουσίως ἐπιχορηγηθήσεται ὑμῖν ἡ εἴσοδος εἰς*
τὴν αἰώνιον βασιλείαν τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ
Χριστοῦ.
12 *Διὸ μελλήσω ἀεὶ ὑμᾶς ὑπομιμνήσκειν περὶ τούτων, καίπερ*
εἰδότας καὶ ἐστηριγμένους ἐν τῇ παρούσῃ ἀληθείᾳ. 13 *δίκαιον δὲ*
ἡγοῦμαι, ἐφ᾽ ὅσον εἰμὶ ἐν τούτῳ τῷ σκηνώματι, διεγείρειν ὑμᾶς

---

14. T subscr. *πετρου α*
Inscr. T *πετρου επιστολη β*
I,1. H[s] *σιμων* 2s. H *ημων, ως* 3. T[s]H om *τα* ante *παντα* | H[s] *ημας δια δοξης και αρετης* 4. T *τα μεγ. και τιμια ημ.* H[s] *τα τιμια και μεγ. ημ.* 9. t H[s] *αμαρτιων*

---

14. Rom 16,16. 2 Cor 13,12.
I,1. Act 15,14. 2. 1 Pe 1,2. Iud 2. 12. Iud 5. 13. 3,1.

ἐν ὑπομνήσει, [14] εἰδὼς ὅτι ταχινή ἐστιν ἡ ἀπόθεσις τοῦ σκηνώ-
ματός μου, καθὼς καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδήλωσέν
μοι. [15] σπουδάσω δὲ καὶ ἑκάστοτε ἔχειν ὑμᾶς μετὰ τὴν ἐμὴν
ἔξοδον τὴν τούτων μνήμην ποιεῖσθαι. [16] οὐ γὰρ σεσοφισμένοις
μύθοις ἐξακολουθήσαντες ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ἀλλ' ἐπόπται γενηθέντες
τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος. [17] λαβὼν γὰρ παρὰ θεοῦ πατρὸς
τιμὴν καὶ δόξαν φωνῆς ἐνεχθείσης αὐτῷ τοιᾶσδε ὑπὸ τῆς μεγαλο-
πρεποῦς δόξης· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, εἰς ὃν ἐγὼ
εὐδόκησα. [18] καὶ ταύτην τὴν φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐξ οὐρανοῦ
ἐνεχθεῖσαν σὺν αὐτῷ ὄντες ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ. [19] καὶ ἔχομεν
βεβαιότερον τὸν προφητικὸν λόγον, ᾧ καλῶς ποιεῖτε προσέχοντες
ὡς λύχνῳ φαίνοντι ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ, ἕως οὗ ἡμέρα διαυγάσῃ
καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, [20] τοῦτο πρῶτον
γινώσκοντες, ὅτι πᾶσα προφητεία γραφῆς ἰδίας ἐπιλύσεως οὐ
γίνεται. [21] οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη ποτὲ προφη-
τεία, ἀλλὰ ὑπὸ πνεύματος ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν ἀπὸ θεοῦ
ἄνθρωποι.

II

Falsi doctores venturi. Exempla poenae quae manet effrenatos seductores.

[1] ***Ἐ**γένοντο δὲ καὶ ψευδοπροφῆται ἐν τῷ λαῷ, ὡς καὶ ἐν ὑμῖν*
ἔσονται ψευδοδιδάσκαλοι, οἵτινες παρεισάξουσιν αἱρέσεις ἀπω-
λείας, καὶ τὸν ἀγοράσαντα αὐτοὺς δεσπότην ἀρνούμενοι, ἐπά-
γοντες ἑαυτοῖς ταχινὴν ἀπώλειαν, [2] καὶ πολλοὶ ἐξακολουθήσουσιν
αὐτῶν ταῖς ἀσελγείαις, δι' οὓς ἡ ὁδὸς τῆς ἀληθείας βλασφημη-
θήσεται, [3] καὶ ἐν πλεονεξίᾳ πλαστοῖς λόγοις ὑμᾶς ἐμπορεύσονται,
οἷς τὸ κρίμα ἔκπαλαι οὐκ ἀργεῖ, καὶ ἡ ἀπώλεια αὐτῶν οὐ νυστά-
ζει. [4] εἰ γὰρ ὁ θεὸς ἀγγέλων ἁμαρτησάντων οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ
σιροῖς ζόφου ταρταρώσας παρέδωκεν εἰς κρίσιν τηρουμένους,
[5] *καὶ ἀρχαίου κόσμου οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ ὄγδοον Νῶε δικαιο-*
σύνης κήρυκα ἐφύλαξεν, κατακλυσμὸν κόσμῳ ἀσεβῶν ἐπάξας,
[6] *καὶ πόλεις Σοδόμων καὶ Γομόρρας τεφρώσας καταστροφῇ κατέ-*
κρινεν, ὑπόδειγμα μελλόντων ἀσεβεῖν τεθεικώς, [7] καὶ δίκαιον Λὼτ
καταπονούμενον ὑπὸ τῆς τῶν ἀθέσμων ἐν ἀσελγείᾳ ἀναστροφῆς

---

17. *ουτος κτλ*: t H *ο υιος μου ο αγαπητος μου ουτος εστιν* | H *ευδοκησα*, — 18. TH *εν τω αγιω ορει* 19. T (*ως λυχνω — ανατειλη*) 21. T§H *προφητ. ποτε* | *απο θεου*: T§ *αγιοι θεου* II,4. TH *σειροις* 6. [t]H om *καταστροφη* | *ασεβειν*: H *ασεβεσιν*

---

14. Io 21,19. 17. Mt 3,17. 17,5. Mc 9,7. Lc 9,35. 18. Mt 17,1. Mc 9,2. Lc 9,28. II,1. Mt 24,4. Iud 4. 4. Iud 6. Gen 6. 5. 3,6. 1 Pe 3,20. Gen 7s. 6s. Iud 7. Gen 19.

ἐρρύσατο· 8 βλέμματι γὰρ καὶ ἀκοῇ ὁ δίκαιος ἐνκατοικῶν ἐν αὐ-
τοῖς ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ψυχὴν δικαίαν ἀνόμοις ἔργοις ἐβασάνιζεν·
9 οἶδεν κύριος εὐσεβεῖς ἐκ πειρασμῶν ῥύεσθαι, ἀδίκους δὲ εἰς ἡμέ-
ραν κρίσεως κολαζομένους τηρεῖν, 10 μάλιστα δὲ τοὺς ὀπίσω
σαρκὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ μιασμοῦ πορευομένους καὶ κυριότητος κατα-
φρονοῦντας. τολμηταὶ αὐθάδεις, δόξας οὐ τρέμουσιν βλασφη-
μοῦντες, 11 ὅπου ἄγγελοι ἰσχύϊ καὶ δυνάμει μείζονες ὄντες οὐ
φέρουσιν κατ᾽ αὐτῶν παρὰ κυρίῳ βλάσφημον κρίσιν· 12 οὗτοι δέ,
ὡς ἄλογα ζῶα γεγενημένα φυσικὰ εἰς ἅλωσιν καὶ φθοράν, ἐν οἷς
ἀγνοοῦσιν βλασφημοῦντες, ἐν τῇ φθορᾷ αὐτῶν καὶ φθαρήσονται
13 κομιούμενοι μισθὸν ἀδικίας, ἡδονὴν ἡγούμενοι τὴν ἐν ἡμέρᾳ
τρυφήν, σπῖλοι καὶ μῶμοι ἐντρυφῶντες ἐν ταῖς ἀπάταις αὐτῶν
συνευωχούμενοι ὑμῖν, 14 ὀφθαλμοὺς ἔχοντες μεστοὺς μοιχαλίδος
καὶ ἀκαταπαύστους ἁμαρτίας, δελεάζοντες ψυχὰς ἀστηρίκτους,
καρδίαν γεγυμνασμένην πλεονεξίας ἔχοντες, κατάρας τέκνα·
15 καταλείποντες εὐθεῖαν ὁδὸν ἐπλανήθησαν, ἐξακολουθήσαντες
τῇ ὁδῷ τοῦ Βαλαὰμ τοῦ Βοσόρ, ὃς μισθὸν ἀδικίας ἠγάπησεν,
16 ἔλεγξιν δὲ ἔσχεν ἰδίας παρανομίας· ὑποζύγιον ἄφωνον ἐν ἀν-
θρώπου φωνῇ φθεγξάμενον ἐκώλυσεν τὴν τοῦ προφήτου παρα-
φρονίαν. 17 οὗτοί εἰσιν πηγαὶ ἄνυδροι καὶ ὁμίχλαι ὑπὸ λαίλαπος
ἐλαυνόμεναι, οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους τετήρηται. 18 ὑπέρογκα
γὰρ ματαιότητος φθεγγόμενοι δελεάζουσιν ἐν ἐπιθυμίαις σαρκὸς
ἀσελγείαις τοὺς ὀλίγως ἀποφεύγοντας, τοὺς ἐν πλάνῃ ἀναστρεφο-
μένους, 19 ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρ-
χοντες τῆς φθορᾶς· ᾧ γάρ τις ἥττηται, τούτῳ δεδούλωται. 20 εἰ
γὰρ ἀποφυγόντες τὰ μιάσματα τοῦ κόσμου ἐν ἐπιγνώσει τοῦ
κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, τούτοις δὲ πάλιν
ἐμπλακέντες ἡττῶνται, γέγονεν αὐτοῖς τὰ ἔσχατα χείρονα τῶν
πρώτων. 21 κρεῖσσον γὰρ ἦν αὐτοῖς μὴ ἐπεγνωκέναι τὴν ὁδὸν
τῆς δικαιοσύνης, ἢ ἐπιγνοῦσιν ὑποστρέψαι ἐκ τῆς παραδοθείσης
αὐτοῖς ἁγίας ἐντολῆς. 22 συμβέβηκεν αὐτοῖς τὸ τῆς ἀληθοῦς
παροιμίας· κύων ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα, *καί·* ὗς
λουσαμένη εἰς κυλισμὸν βορβόρου.

7. TH *ερυσατο* 8. H§ om *ο* | T *εγκατοικ.* 9. TH *πειρασμου* 11. TH [*παρα κυριω*] 12. TH *γεγεννημενα* | H *φθαρησονται,* 13. *κομιουμενοι*: t H *αδικουμενοι* | *απαταις*: T§ h *αγαπαις* 14. t H *ακαταπαστους* 15. Th *καταλιποντες* | *βοσορ*: H§ *βεωρ* | *ος μισθ. αδ. ηγαπησεν*: t h *μισθ. αδ. ηγαπησαν* 18. TH *αποφευγοντας τους* 19. *τουτω*: T add [*και*] 20. T§H§ om *ημων* 21. TH *κρειττον* 22. t *κυλισμα*

10ss. Iud 8ss. 13. Iud 12. 15s. Iud 11. Num 22,5ss. 17. Iud 13. 18. Iud 16. 20. 1,2. 3,18. Mt 12,45. 22. Prov 26,11.

III

Incendium mundi et instauratio; reditus Christi subitus. Novi caeli.
De Pauli epistulis.

1 Ταύτην ἤδη, ἀγαπητοί, δευτέραν ὑμῖν γράφω ἐπιστολήν, ἐν
αἷς διεγείρω ὑμῶν ἐν ὑπομνήσει τὴν εἰλικρινῆ διάνοιαν, 2 μνησθῆ-
ναι τῶν προειρημένων ῥημάτων ὑπὸ τῶν ἁγίων προφητῶν καὶ τῆς
τῶν ἀποστόλων ὑμῶν ἐντολῆς τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος, 3 τοῦτο
πρῶτον γινώσκοντες, ὅτι ἐλεύσονται ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐν
ἐμπαιγμονῇ ἐμπαῖκται κατὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν ἐπιθυμίας πορευό-
μενοι 4 καὶ λέγοντες· ποῦ ἐστιν ἡ ἐπαγγελία τῆς παρουσίας αὐ-
τοῦ; ἀφ' ἧς γὰρ οἱ πατέρες ἐκοιμήθησαν, πάντα οὕτως διαμένει
ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως. 5 λανθάνει γὰρ αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας ὅτι
οὐρανοὶ ἦσαν ἔκπαλαι καὶ γῆ ἐξ ὕδατος καὶ δι' ὕδατος συνεστῶσα
τῷ τοῦ θεοῦ λόγῳ, 6 δι' ὧν ὁ τότε κόσμος ὕδατι κατακλυσθεὶς
ἀπώλετο· 7 οἱ δὲ νῦν οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ τῷ αὐτῷ λόγῳ τεθησαυ-
ρισμένοι εἰσίν, πυρὶ τηρούμενοι εἰς ἡμέραν κρίσεως καὶ ἀπωλείας
τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων. 8 ἓν δὲ τοῦτο μὴ λανθανέτω ὑμᾶς, ἀγα-
πητοί, ὅτι μία ἡμέρα παρὰ κυρίῳ ὡς χίλια ἔτη καὶ χίλια ἔτη ὡς
ἡμέρα μία. 9 οὐ βραδύνει κύριος τῆς ἐπαγγελίας, ὥς τινες βρα-
δυτῆτα ἡγοῦνται, ἀλλὰ μακροθυμεῖ δι' ὑμᾶς, μὴ βουλόμενός
τινας ἀπολέσθαι ἀλλὰ πάντας εἰς μετάνοιαν χωρῆσαι.
10 Ἥξει δὲ ἡμέρα κυρίου ὡς κλέπτης, ἐν ᾗ οὐρανοὶ ῥοιζηδὸν
παρελεύσονται, στοιχεῖα δὲ καυσούμενα λυθήσεται, καὶ γῆ καὶ τὰ
ἐν αὐτῇ ἔργα κατακαήσεται. 11 τούτων οὖν πάντων λυομένων
ποταποὺς δεῖ ὑπάρχειν ὑμᾶς ἐν ἁγίαις ἀναστροφαῖς καὶ εὐσεβεί-
αις, 12 προσδοκῶντας καὶ σπεύδοντας τὴν παρουσίαν τῆς τοῦ
θεοῦ ἡμέρας, δι' ἣν οὐρανοὶ πυρούμενοι λυθήσονται καὶ στοιχεῖα
καυσούμενα τήκεται. 13 καινοὺς δὲ οὐρανοὺς καὶ καινὴν γῆν κατὰ
τὰ ἐπαγγέλματα αὐτοῦ προσδοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ.
14 Διό, ἀγαπητοί, ταῦτα προσδοκῶντες σπουδάσατε ἄσπιλοι
καὶ ἀμώμητοι αὐτῷ εὑρεθῆναι ἐν εἰρήνῃ, 15 καὶ τὴν τοῦ κυρίου
ἡμῶν μακροθυμίαν σωτηρίαν ἡγεῖσθε, καθὼς καὶ ὁ ἀγαπητὸς
ἡμῶν ἀδελφὸς Παῦλος κατὰ τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ σοφίαν ἔγραψεν
ὑμῖν, 16 ὡς καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἐπιστολαῖς λαλῶν ἐν αὐταῖς περὶ
τούτων, ἐν αἷς ἐστιν δυσνόητά τινα, ἃ οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἀστήρικτοι

III,3. TH *επιθυμ. αυτων* 5. h *συνεστωτα* 7. *τω αυτω*: T[s] *τω αυτου* 9. *δι υμας*: T[s]H *εις υμας* 10. TH *οι ουρανοι* | *κατακαησ.*: TH *ευρεθησεται* h † 11. *ουν*: t H *ουτως* | H [*υμας*] 12. *τηκεται*: h † 13. TH *και γην καινην* | TH *κατα το επαγγελμα* t *και τα επαγγελματα* 16. TH om *ταις*

III,1. 1,13. 2. Iud 17. 3. 1,20. Iud 18. 6. Gen 7,21. 7. Iud 15. 8. Ps 90,4. 9. 1 Tim 2,4. 10. 1 Thess 5,2. 13. Is 65,17. 66,22. Apoc 21,1. 15. Rom 2,4.

στρεβλοῦσιν ὡς καὶ τὰς λοιπὰς γραφὰς πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῶν
ἀπώλειαν. 17 ὑμεῖς οὖν, ἀγαπητοί, προγινώσκοντες φυλάσσεσθε
ἵνα μὴ τῇ τῶν ἀθέσμων πλάνῃ συναπαχθέντες ἐκπέσητε τοῦ ἰδίου
στηριγμοῦ, 18 αὐξάνετε δὲ ἐν χάριτι καὶ γνώσει τοῦ κυρίου ἡμῶν
καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ νῦν καὶ εἰς ἡμέραν
αἰῶνος.

ΙΩΑΝΝΟΥ Α

I

Testimonium de Christo. Deus lux. Christi sanguis.

1 Ὃ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόαμεν, ὃ ἑωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς
ἡμῶν, ὃ ἐθεασάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν, περὶ τοῦ
λόγου τῆς ζωῆς· 2 καὶ ἡ ζωὴ ἐφανερώθη, καὶ ἑωράκαμεν καὶ
μαρτυροῦμεν καὶ ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, ἥτις
ἦν πρὸς τὸν πατέρα καὶ ἐφανερώθη ἡμῖν· 3 ὃ ἑωράκαμεν καὶ
ἀκηκόαμεν, ἀπαγγέλλομεν καὶ ὑμῖν, ἵνα καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε
μεθ' ἡμῶν. καὶ ἡ κοινωνία δὲ ἡ ἡμετέρα μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ
μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. 4 καὶ ταῦτα γράφομεν
ἡμεῖς ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν ᾖ πεπληρωμένη.

5 Καὶ ἔστιν αὕτη ἡ ἀγγελία ἣν ἀκηκόαμεν ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἀν-
αγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι ὁ θεὸς φῶς ἐστὶν καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ οὐκ
ἔστιν οὐδεμία. 6 ἐὰν εἴπωμεν ὅτι κοινωνίαν ἔχομεν μετ' αὐτοῦ,
καὶ ἐν τῷ σκότει περιπατῶμεν, ψευδόμεθα καὶ οὐ ποιοῦμεν τὴν
ἀλήθειαν· 7 ἐὰν δὲ ἐν τῷ φωτὶ περιπατῶμεν ὡς αὐτός ἐστιν ἐν
τῷ φωτί, κοινωνίαν ἔχομεν μετ' ἀλλήλων καὶ τὸ αἷμα Ἰησοῦ τοῦ
υἱοῦ αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας. 8 ἐὰν εἴπωμεν
ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν καὶ ἡ ἀλήθεια οὐκ
ἔστιν ἐν ἡμῖν. 9 ἐὰν ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστός
ἐστιν καὶ δίκαιος, ἵνα ἀφῇ ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας καὶ καθαρίσῃ
ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας. 10 ἐὰν εἴπωμεν ὅτι οὐχ ἡμαρτήκαμεν,
ψεύστην ποιοῦμεν αὐτόν, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν.

---

18. *αιωνος*: T add [*αμην*] | T subscr. *πετρου β*
Inscr. T *ιωανου επιστολη α*
1,4. *ημων*: t h *υμων* 5. T[g]H *ουκ εστιν εν αυτω ουδεμ.* 7. H *αὐτὸς ἐστιν* 8. T *εν ημιν ουκ εστιν*

---

17. Iud 20s. 18. 2,20. Iud 25. 1 Pe 5,11.
1,1. 2,13. 2. Io 1,1.2.14. 4. Io 15,11. 16,24. 2 Io 12.
5. 2,25. 3,11. 7. Eph 5,8. Hebr 9,14. 9. 1 Thess 5,24. 10. 2,14.
Io 5,38.

II

Christus expiator et patronus noster. Caritatis mutuae mandatum.
Amor mundi. Antichristi. Mendacii summa et veritatis unctio.

1 *Τεκνία μου, ταῦτα γράφω ὑμῖν ἵνα μὴ ἁμάρτητε. καὶ ἐάν*
τις ἁμάρτῃ, παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν πατέρα, Ἰησοῦν Χρι-
στὸν δίκαιον· 2 *καὶ αὐτὸς ἱλασμός ἐστιν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν,*
οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ μόνον ἀλλὰ καὶ περὶ ὅλου τοῦ κόσμου.
3 *καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐγνώκαμεν αὐτόν, ἐὰν τὰς ἐντολὰς*
αὐτοῦ τηρῶμεν. 4 *ὁ λέγων ὅτι ἔγνωκα αὐτόν, καὶ τὰς ἐντολὰς*
αὐτοῦ μὴ τηρῶν, ψεύστης ἐστίν, καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἀλήθεια οὐκ
ἔστιν· 5 *ὃς δ' ἂν τηρῇ αὐτοῦ τὸν λόγον, ἀληθῶς ἐν τούτῳ ἡ*
ἀγάπη τοῦ θεοῦ τετελείωται. ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐν αὐτῷ
ἐσμέν. 6 *ὁ λέγων ἐν αὐτῷ μένειν ὀφείλει καθὼς ἐκεῖνος περιεπά-*
τησεν καὶ αὐτὸς οὕτως περιπατεῖν.
7 *Ἀγαπητοί, οὐκ ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν, ἀλλ' ἐντολὴν*
παλαιάν, ἣν εἴχετε ἀπ' ἀρχῆς· ἡ ἐντολὴ ἡ παλαιά ἐστιν ὁ λόγος
ὃν ἠκούσατε. 8 *πάλιν ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν, ὅ ἐστιν ἀληθὲς*
ἐν αὐτῷ καὶ ἐν ὑμῖν, ὅτι ἡ σκοτία παράγεται καὶ τὸ φῶς τὸ ἀλη-
θινὸν ἤδη φαίνει. 9 *ὁ λέγων ἐν τῷ φωτὶ εἶναι καὶ τὸν ἀδελφὸν*
αὐτοῦ μισῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶν ἕως ἄρτι. 10 *ὁ ἀγαπῶν τὸν*
ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῷ φωτὶ μένει, καὶ σκάνδαλον οὐκ ἔστιν ἐν
αὐτῷ· 11 *ὁ δὲ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶν καὶ*
ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατεῖ, καὶ οὐκ οἶδεν ποῦ ὑπάγει, ὅτι ἡ σκοτία
ἐτύφλωσεν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ.
12 *Γράφω ὑμῖν, τεκνία, ὅτι ἀφέωνται ὑμῖν αἱ ἁμαρτίαι διὰ τὸ*
ὄνομα αὐτοῦ. 13 *γράφω ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ'*
ἀρχῆς. γράφω ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι νενικήκατε τὸν πονηρόν.
ἔγραψα ὑμῖν, παιδία, ὅτι ἐγνώκατε τὸν πατέρα. 14 *ἔγραψα ὑμῖν,*
πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς. ἔγραψα ὑμῖν, νεανίσκοι,
ὅτι ἰσχυροί ἐστε καὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐν ὑμῖν μένει καὶ νενική-
κατε τὸν πονηρόν. 15 *μὴ ἀγαπᾶτε τὸν κόσμον μηδὲ τὰ ἐν τῷ*
κόσμῳ. ἐάν τις ἀγαπᾷ τὸν κόσμον, οὐκ ἔστιν ἡ ἀγάπη τοῦ
πατρὸς ἐν αὐτῷ, 16 *ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ ἐπιθυμία τῆς*
σαρκὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἡ ἀλαζονία τοῦ βίου,
οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ πατρός, ἀλλὰ ἐκ τοῦ κόσμου ἐστίν. 17 *καὶ ὁ*

II,2. h *μονων* 6. T♯H om *ουτως* 10. T§H§ *εν αυτω ουκ εστιν* 14. H *ο λογ.* [*του θεου*] 16. T *αλαζονεια*

II,1. Io 14,16. 2. 4,10. Io 11,51s. 3. Io 15,10. 4. 4,20. 5. 4,12. Io 14,21ss. 6. Io 13,15. 7. 2 Io 5s. Mt 5,43. 8. Io 13,34. 9. 4,20. 11. 3,14. Io 12,35. 13. 1,1. 5,18. 15. Iac 4,4.

κόσμος παράγεται καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ· ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα
τοῦ θεοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

18 *Παιδία, ἐσχάτη ὥρα ἐστίν, καὶ καθὼς ἠκούσατε ὅτι ἀντί-*
χριστος ἔρχεται, καὶ νῦν ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν· ὅθεν γινώ-
σκομεν ὅτι ἐσχάτη ὥρα ἐστίν. 19 *ἐξ ἡμῶν ἐξῆλθαν, ἀλλ' οὐκ ἦσαν*
ἐξ ἡμῶν· εἰ γὰρ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, μεμενήκεισαν ἂν μεθ' ἡμῶν· ἀλλ'
ἵνα φανερωθῶσιν ὅτι οὐκ εἰσὶν πάντες ἐξ ἡμῶν. 20 *καὶ ὑμεῖς*
χρῖσμα ἔχετε ἀπὸ τοῦ ἁγίου, καὶ οἴδατε πάντες. 21 *οὐκ ἔγραψα*
ὑμῖν ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ὅτι οἴδατε αὐτήν, καὶ ὅτι
πᾶν ψεῦδος ἐκ τῆς ἀληθείας οὐκ ἔστιν. 22 *τίς ἐστιν ὁ ψεύστης*
εἰ μὴ ὁ ἀρνούμενος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ὁ Χριστός; οὗτός ἐστιν
ὁ ἀντίχριστος, ὁ ἀρνούμενος τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν. 23 *πᾶς*
ὁ ἀρνούμενος τὸν υἱὸν οὐδὲ τὸν πατέρα ἔχει· ὁ ὁμολογῶν τὸν
υἱὸν καὶ τὸν πατέρα ἔχει. 24 *ὑμεῖς ὃ ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἐν*
ὑμῖν μενέτω. ἐὰν ἐν ὑμῖν μείνῃ ὃ ἀπ' ἀρχῆς ἠκούσατε, καὶ ὑμεῖς
ἐν τῷ υἱῷ καὶ ἐν τῷ πατρὶ μενεῖτε. 25 *καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπαγ-*
γελία ἣν αὐτὸς ἐπηγγείλατο ἡμῖν, τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον.

26 *Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν περὶ τῶν πλανώντων ὑμᾶς.* 27 *καὶ*
ὑμεῖς τὸ χρῖσμα ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐτοῦ, μένει ἐν ὑμῖν, καὶ οὐ χρείαν
ἔχετε ἵνα τις διδάσκῃ ὑμᾶς, ἀλλ' ὡς τὸ αὐτοῦ χρῖσμα διδάσκει
ὑμᾶς περὶ πάντων, καὶ ἀληθές ἐστιν καὶ οὐκ ἔστιν ψεῦδος, καὶ
καθὼς ἐδίδαξεν ὑμᾶς μένετε ἐν αὐτῷ.

28 *Καὶ νῦν, τεκνία, μένετε ἐν αὐτῷ, ἵνα ἐὰν φανερωθῇ σχῶ-*
μεν παρρησίαν καὶ μὴ αἰσχυνθῶμεν ἀπ' αὐτοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ
αὐτοῦ. 29 *ἐὰν εἰδῆτε ὅτι δίκαιός ἐστιν, γινώσκετε ὅτι καὶ πᾶς ὁ*
ποιῶν τὴν δικαιοσύνην ἐξ αὐτοῦ γεγέννηται.

III

Dei filii spe beati, sceleris puri, amantes fratrum; mundo invisi.
Amor proximi et dei. Deus maior corde nostro.

1 *Ἴδετε ποταπὴν ἀγάπην δέδωκεν ἡμῖν ὁ πατὴρ ἵνα τέκνα*
θεοῦ κληθῶμεν, καὶ ἐσμέν. διὰ τοῦτο ὁ κόσμος οὐ γινώσκει
ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἔγνω αὐτόν.

---

17. H [*αυτου*] 19. TH *ει γαρ εξ ημ. ησαν* 20. T§h *και οιδατε παντα* H *οιδατε παντες* — 24. H *και* [*εν*] *τω πατρι* 27. *αλλ ως*: h *αλλα* 28. *σχωμεν*: t *εχωμεν* 29. [t] H§ om *και*

---

18. 2,22. 4,3. 2 Io 7. 1 Pe 4,7. 19. 1 Cor 11,19. 20. 2,27. 22. 2,18. 2 Pe 2,1. 23. 2 Io 9. Io 15,23. 25. 1,5. 27. Io 14,26. 28. 4,17. 29. 3,7·9. III,1. Io 17,25.

2 Ἀγαπητοί, νῦν τέκνα θεοῦ ἐσμέν, καὶ οὔπω ἐφανερώθη τί
ἐσόμεθα. οἴδαμεν ὅτι ἐὰν φανερωθῇ ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα, ὅτι
ὀψόμεθα αὐτὸν καθώς ἐστιν. 3 καὶ πᾶς ὁ ἔχων τὴν ἐλπίδα ταύ-
την ἐπ᾽ αὐτῷ ἁγνίζει ἑαυτόν, καθὼς ἐκεῖνος ἁγνός ἐστιν. 4 πᾶς
ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν ἀνομίαν ποιεῖ, καὶ ἡ ἁμαρτία
ἐστὶν ἡ ἀνομία. 5 καὶ οἴδατε ὅτι ἐκεῖνος ἐφανερώθη ἵνα τὰς
ἁμαρτίας ἄρῃ, καὶ ἁμαρτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. 6 πᾶς ὁ ἐν αὐτῷ
μένων οὐχ ἁμαρτάνει· πᾶς ὁ ἁμαρτάνων οὐχ ἑώρακεν αὐτὸν
οὐδὲ ἔγνωκεν αὐτόν.

7 Τεκνία, μηδεὶς πλανάτω ὑμᾶς. ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην
δίκαιός ἐστιν, καθὼς ἐκεῖνος δίκαιός ἐστιν· 8 ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρ-
τίαν ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστίν, ὅτι ἀπ᾽ ἀρχῆς ὁ διάβολος ἁμαρτάνει.
εἰς τοῦτο ἐφανερώθη ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ δια-
βόλου. 9 πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ θεοῦ ἁμαρτίαν οὐ ποιεῖ,
ὅτι σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει· καὶ οὐ δύναται ἁμαρτάνειν, ὅτι
ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέννηται. 10 ἐν τούτῳ φανερά ἐστιν τὰ τέκνα τοῦ
θεοῦ καὶ τὰ τέκνα τοῦ διαβόλου· πᾶς ὁ μὴ ποιῶν δικαιοσύνην
οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ θεοῦ, καὶ ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.
11 ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγγελία ἣν ἠκούσατε ἀπ᾽ ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπῶ-
μεν ἀλλήλους, 12 οὐ καθὼς Κάϊν ἐκ τοῦ πονηροῦ ἦν καὶ ἔσφαξεν
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· καὶ χάριν τίνος ἔσφαξεν αὐτόν; ὅτι τὰ ἔργα
αὐτοῦ πονηρὰ ἦν, τὰ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ δίκαια.

13 Καὶ μὴ θαυμάζετε, ἀδελφοί, εἰ μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. 14 ἡμεῖς
οἴδαμεν ὅτι μεταβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν, ὅτι
ἀγαπῶμεν τοὺς ἀδελφούς· ὁ μὴ ἀγαπῶν μένει ἐν τῷ θανάτῳ.
15 πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀνθρωποκτόνος ἐστίν, καὶ
οἴδατε ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτόνος οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν ἑαυτῷ
μένουσαν. 16 ἐν τούτῳ ἐγνώκαμεν τὴν ἀγάπην, ὅτι ἐκεῖνος ὑπὲρ
ἡμῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκεν· καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ὑπὲρ τῶν
ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς θεῖναι. 17 ὃς δ᾽ ἂν ἔχῃ τὸν βίον τοῦ κόσμου
καὶ θεωρῇ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρείαν ἔχοντα καὶ κλείσῃ τὰ
σπλάγχνα αὐτοῦ ἀπ᾽ αὐτοῦ, πῶς ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ μένει ἐν αὐτῷ;

18 Τεκνία, μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ μηδὲ τῇ γλώσσῃ, ἀλλὰ ἐν ἔργῳ
καὶ ἀληθείᾳ. 19 καὶ ἐν τούτῳ γνωσόμεθα ὅτι ἐκ τῆς ἀληθείας
ἐσμέν, καὶ ἔμπροσθεν αὐτοῦ πείσομεν τὰς καρδίας ἡμῶν· 20 ὅτι
ἐὰν καταγινώσκῃ ἡμῶν ἡ καρδία, ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ θεὸς τῆς
καρδίας ἡμῶν, καὶ γινώσκει πάντα.

7. *τεκνια*: h *παιδια* 13. TH om *και* 15. *αυτου*: h *εαυτου* | TH[S] *εν αυτω* 19. [T]H om *και* pr | t H *την καρδιαν* 19s. H *ημων οτι*

2. Col 3,4. 4. 5,17. 5. 1 Pe 2,24.22. 6. 2,3. 3 Io 11. 8. Io 8,44. 9. 5,1.18. 10. Io 8,47. 11. 1,5. 12. Gen 4,8. 13. Io 15,18s. 14s. 2,10s. 15. Mt 5,21s. 16. Io 15,12s. 17. Iac 2,15s.

21 Ἀγαπητοί, ἐὰν ἡ καρδία ἡμῶν μὴ καταγινώσκῃ ἡμῶν, παρ-
ρησίαν ἔχομεν πρὸς τὸν θεόν, 22 καὶ ὃ ἐὰν αἰτῶμεν λαμβάνομεν
ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηροῦμεν καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώ-
πιον αὐτοῦ ποιοῦμεν. 23 καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ, ἵνα
πιστεύωμεν τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἀγα-
πῶμεν ἀλλήλους καθὼς ἔδωκεν ἐντολὴν ἡμῖν. 24 καὶ ὁ τηρῶν
τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει καὶ αὐτὸς ἐν αὐτῷ· καὶ ἐν τούτῳ
γινώσκομεν ὅτι μένει ἐν ἡμῖν, ἐκ τοῦ πνεύματος οὗ ἡμῖν ἔδωκεν.

IV

Falsi spiritus cavendi. Dei amor in nos amore fratrum imitandus.

1 Ἀγαπητοί, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκιμάζετε
τὰ πνεύματα εἰ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστίν, ὅτι πολλοὶ ψευδοπροφῆται
ἐξεληλύθασιν εἰς τὸν κόσμον. 2 ἐν τούτῳ γινώσκετε τὸ πνεῦμα
τοῦ θεοῦ· πᾶν πνεῦμα ὃ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ
ἐληλυθότα ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστίν, 3 καὶ πᾶν πνεῦμα ὃ μὴ ὁμολογεῖ
τὸν Ἰησοῦν, ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἔστιν· καὶ τοῦτό ἐστιν τὸ τοῦ
ἀντιχρίστου, ὃ ἀκηκόατε ὅτι ἔρχεται, καὶ νῦν ἐν τῷ κόσμῳ
ἐστὶν ἤδη.
4 Ὑμεῖς ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστέ, τεκνία, καὶ νενικήκατε αὐτούς, ὅτι
μείζων ἐστὶν ὁ ἐν ὑμῖν ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ. 5 αὐτοὶ ἐκ τοῦ κόσμου
εἰσίν· διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ κόσμου λαλοῦσιν καὶ ὁ κόσμος αὐτῶν
ἀκούει. 6 ἡμεῖς ἐκ τοῦ θεοῦ ἐσμέν· ὁ γινώσκων τὸν θεὸν ἀκούει
ἡμῶν, ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἀκούει ἡμῶν. ἐκ τούτου
γινώσκομεν τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας καὶ τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης.
7 Ἀγαπητοί, ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὅτι ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ θεοῦ
ἐστίν, καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέννηται καὶ γινώσκει
τὸν θεόν. 8 ὁ μὴ ἀγαπῶν οὐκ ἔγνω τὸν θεόν, ὅτι ὁ θεὸς ἀγάπη
ἐστίν. 9 ἐν τούτῳ ἐφανερώθη ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ ἐν ἡμῖν, ὅτι
τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἀπέσταλκεν ὁ θεὸς εἰς τὸν κόσμον,
ἵνα ζήσωμεν δι' αὐτοῦ. 10 ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ ἀγάπη, οὐχ ὅτι ἡμεῖς
ἠγαπήσαμεν τὸν θεόν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς καὶ ἀπέ-
στειλεν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἱλασμὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν.
11 Ἀγαπητοί, εἰ οὕτως ὁ θεὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς
ὀφείλομεν ἀλλήλους ἀγαπᾶν. 12 θεὸν οὐδεὶς πώποτε τεθέαται·

21. T*H om *ημων* pr | [t]H om *ημων* sc 22. *εαν*: H *αν* 23. H§ *πιστευσωμεν* IV,2. th *εληλυθεναι* 3. *μη ομολογει*: h *λυει* 10. H§ *ηγαπηκαμεν*

21. 2,28. 22. 5,14. Mt 21,22. Io 9,31. 23. 3,11. 24. 4,13. Rom 8,9. 2 Cor 1,22. IV,1. 2 Io 7. 2 Pe 2,1. 3. 2,22. 5. Io 3,31. 15,19. 6. Io 8,47. 7. 3,11. 9. Rom 5,8. Io 3,16. 10. 2,2. 11. 3,16. 12. Io 1,18.

ἐὰν ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν μένει καὶ ἡ ἀγάπη αὐτοῦ
τετελειωμένη ἐν ἡμῖν ἐστίν. 13 *ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐν αὐτῷ*
μένομεν καὶ αὐτὸς ἐν ἡμῖν, ὅτι ἐκ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ δέδωκεν
ἡμῖν. 14 *καὶ ἡμεῖς τεθεάμεθα καὶ μαρτυροῦμεν ὅτι ὁ πατὴρ*
ἀπέσταλκεν τὸν υἱὸν σωτῆρα τοῦ κόσμου. 15 *ὃς ἂν ὁμολογήσῃ*
ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ μένει καὶ
αὐτὸς ἐν τῷ θεῷ. 16 *καὶ ἡμεῖς ἐγνώκαμεν καὶ πεπιστεύκαμεν*
τὴν ἀγάπην ἣν ἔχει ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν. ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστίν, καὶ
ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ θεῷ μένει καὶ ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ μένει.
17 *Ἐν τούτῳ τετελείωται ἡ ἀγάπη μεθ' ἡμῶν, ἵνα παρρησίαν*
ἔχωμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ὅτι καθὼς ἐκεῖνός ἐστιν καὶ
ἡμεῖς ἐσμὲν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. 18 *φόβος οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἀγάπῃ,*
ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον, ὅτι ὁ φόβος κόλασιν
ἔχει, ὁ δὲ φοβούμενος οὐ τετελείωται ἐν τῇ ἀγάπῃ. 19 *ἡμεῖς ἀγα-*
πῶμεν, ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς. 20 *ἐάν τις εἴπῃ ὅτι*
ἀγαπῶ τὸν θεόν, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῇ, ψεύστης ἐστίν· ὁ
γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὃν ἑώρακεν, τὸν θεὸν ὃν οὐχ
ἑώρακεν οὐ δύναται ἀγαπᾶν. 21 *καὶ ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔχομεν*
ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν θεὸν ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

V

Fide et obsequio deum diligi. Tres de Christo testes qui unum sunt. Fiducia precandi. Frater peccans non ad mortem. Deus verus.

1 *Πᾶς ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστός, ἐκ τοῦ θεοῦ*
γεγέννηται, καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν τὸν γεννήσαντα ἀγαπᾷ καὶ τὸν
γεγεννημένον ἐξ αὐτοῦ. 2 *ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἀγαπῶμεν τὰ*
τέκνα τοῦ θεοῦ, ὅταν τὸν θεὸν ἀγαπῶμεν καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ
ποιῶμεν. 3 *αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ, ἵνα τὰς ἐντολὰς*
αὐτοῦ τηρῶμεν· καὶ αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ βαρεῖαι οὐκ εἰσίν, 4 *ὅτι*
πᾶν τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ θεοῦ νικᾷ τὸν κόσμον· καὶ αὕτη
ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν. 5 *τίς ἐστιν*
ὁ νικῶν τὸν κόσμον εἰ μὴ ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ υἱὸς
τοῦ θεοῦ;

6 *Οὗτός ἐστιν ὁ ἐλθὼν δι' ὕδατος καὶ αἵματος, Ἰησοῦς Χρι-*
στός· οὐκ ἐν τῷ ὕδατι μόνον, ἀλλ' ἐν τῷ ὕδατι καὶ ἐν τῷ αἵματι·
καὶ τὸ πνεῦμά ἐστιν τὸ μαρτυροῦν, ὅτι τὸ πνεῦμά ἐστιν ἡ ἀλή-
θεια. 7 *ὅτι τρεῖς εἰσὶν οἱ μαρτυροῦντες,* 8 *τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ὕδωρ*

---

15. H *ος εαν* | *ιησους*: H add [*χριστος*] 16. T[H] om *μενει* sc 18. T *αλλα* 20. *οὐ*: t *πως* V, 1. [T]H om *και* sc 5. *εστιν* pr: T pm H add [*δε*] 6. h *μονω* | T *αλλα*

---

14. 1,1. 15. 4,2. 5,1. 16. Io 6,69. 17. 2,28. 21. 5,1s. V,1. 4,15. 3. 2,5. 2 Io 6. Io 14,15. 4. Io 16,33. 5. 4,15.

*καὶ τὸ αἷμα, καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἕν εἰσιν. [9] εἰ τὴν μαρτυρίαν
τῶν ἀνθρώπων λαμβάνομεν, ἡ μαρτυρία τοῦ θεοῦ μείζων ἐστίν,
ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ θεοῦ, ὅτι μεμαρτύρηκεν περὶ τοῦ
υἱοῦ αὐτοῦ. [10] ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ ἔχει τὴν μαρτυ-
ρίαν ἐν αὐτῷ· ὁ μὴ πιστεύων τῷ θεῷ ψεύστην πεποίηκεν αὐτόν,
ὅτι οὐ πεπίστευκεν εἰς τὴν μαρτυρίαν ἣν μεμαρτύρηκεν ὁ θεὸς
περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. [11] καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία, ὅτι ζωὴν
αἰώνιον ἔδωκεν ἡμῖν ὁ θεός, καὶ αὕτη ἡ ζωὴ ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ
ἐστίν. [12] ὁ ἔχων τὸν υἱὸν ἔχει τὴν ζωήν· ὁ μὴ ἔχων τὸν υἱὸν τοῦ
θεοῦ τὴν ζωὴν οὐκ ἔχει.*

*[13] Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν ἵνα εἰδῆτε ὅτι ζωὴν ἔχετε αἰώνιον, τοῖς
πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ. [14] καὶ αὕτη ἐστὶν
ἡ παρρησία ἣν ἔχομεν πρὸς αὐτόν, ὅτι ἐάν τι αἰτώμεθα κατὰ τὸ
θέλημα αὐτοῦ ἀκούει ἡμῶν. [15] καὶ ἐὰν οἴδαμεν ὅτι ἀκούει ἡμῶν
ὃ ἐὰν αἰτώμεθα, οἴδαμεν ὅτι ἔχομεν τὰ αἰτήματα ἃ ᾐτήκαμεν
ἀπ' αὐτοῦ. [16] ἐάν τις ἴδῃ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἁμαρτάνοντα
ἁμαρτίαν μὴ πρὸς θάνατον, αἰτήσει, καὶ δώσει αὐτῷ ζωήν, τοῖς
ἁμαρτάνουσιν μὴ πρὸς θάνατον. ἔστιν ἁμαρτία πρὸς θάνατον·
οὐ περὶ ἐκείνης λέγω ἵνα ἐρωτήσῃ. [17] πᾶσα ἀδικία ἁμαρτία
ἐστίν, καὶ ἔστιν ἁμαρτία οὐ πρὸς θάνατον.*

*[18] Οἴδαμεν ὅτι πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ θεοῦ οὐχ ἁμαρτάνει,
ἀλλ' ὁ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ θεοῦ τηρεῖ αὐτόν, καὶ ὁ πονηρὸς οὐχ
ἅπτεται αὐτοῦ. [19] οἴδαμεν ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ ἐσμέν, καὶ ὁ κόσμος
ὅλος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται. [20] οἴδαμεν δὲ ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ
ἥκει, καὶ δέδωκεν ἡμῖν διάνοιαν ἵνα γινώσκομεν τὸν ἀληθινόν·
καὶ ἐσμὲν ἐν τῷ ἀληθινῷ, ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστῷ· οὗτός
ἐστιν ὁ ἀληθινὸς θεὸς καὶ ζωὴ αἰώνιος.*

[21] Τεκνία, φυλάξατε ἑαυτὰ ἀπὸ τῶν εἰδώλων.

ΙΩΑΝΝΟΥ Β

Laudatur Cyria cum liberis. In caritate persistendum. Cavendi seductores. Spes visendi.

*[1] Ὁ πρεσβύτερος ἐκλεκτῇ Κυρίᾳ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῆς, οὓς
ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ, καὶ οὐκ ἐγὼ μόνος ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ
ἐγνωκότες τὴν ἀλήθειαν, [2] διὰ τὴν ἀλήθειαν τὴν μένουσαν ἐν*

---

10. H§ *εν αὐτω* | *τω θεω*: h † 11. *ημιν ο θεος*: t H *ο θεος ημιν*
15. *εαν* sc: T *αν* 18. T *αλλα* 20. T h *αληθινον,* 21. T subscr. *ιωανου α'*
Inscr. T *ιωανου επιστολη β'*
1. TH *εκλεκτη κυρια* h *Εκλεκτη Κυρια*

---

9. Io 5,36. 11. 2,25. 12. Io 3,36. 13. Io 20,31. 14. 3,22. Io 14,13. 16,23. 18. 3,9. 19. 4,4. 21. 1 Cor 10,14.

ἡμῖν, καὶ μεθ' ἡμῶν ἔσται εἰς τὸν αἰῶνα. [3] ἔσται μεθ' ἡμῶν
χάρις ἔλεος εἰρήνη παρὰ θεοῦ πατρὸς καὶ παρὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ
τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρός, ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀγάπῃ.
[4] Ἐχάρην λίαν ὅτι εὕρηκα ἐκ τῶν τέκνων σου περιπατοῦντας
ἐν ἀληθείᾳ καθὼς ἐντολὴν ἐλάβομεν παρὰ τοῦ πατρός. [5] καὶ
νῦν ἐρωτῶ σε, Κυρία, οὐχ ὡς ἐντολὴν καινὴν γράφων σοι, ἀλλὰ
ἣν εἴχαμεν ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους. [6] καὶ αὕτη ἐστὶν
ἡ ἀγάπη, ἵνα περιπατῶμεν κατὰ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ· αὕτη ἡ
ἐντολή ἐστιν, ἵνα καθὼς ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἐν αὐτῇ περι-
πατῆτε. [7] ὅτι πολλοὶ πλάνοι ἐξῆλθον εἰς τὸν κόσμον, οἱ μὴ
ὁμολογοῦντες Ἰησοῦν Χριστὸν ἐρχόμενον ἐν σαρκί· οὗτός ἐστιν
ὁ πλάνος καὶ ὁ ἀντίχριστος. [8] βλέπετε ἑαυτούς, ἵνα μὴ ἀπολέ-
σητε ἃ εἰργάσασθε, ἀλλὰ μισθὸν πλήρη ἀπολάβητε. [9] πᾶς ὁ
προάγων καὶ μὴ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ θεὸν οὐκ ἔχει·
ὁ μένων ἐν τῇ διδαχῇ, οὗτος καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν ἔχει.
[10] εἴ τις ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς καὶ ταύτην τὴν διδαχὴν οὐ φέρει,
μὴ λαμβάνετε αὐτὸν εἰς οἰκίαν, καὶ χαίρειν αὐτῷ μὴ λέγετε·
[11] ὁ λέγων γὰρ αὐτῷ χαίρειν κοινωνεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς
πονηροῖς.
[12] Πολλὰ ἔχων ὑμῖν γράφειν οὐκ ἐβουλήθην διὰ χάρτου καὶ
μέλανος, ἀλλὰ ἐλπίζω γενέσθαι πρὸς ὑμᾶς καὶ στόμα πρὸς
στόμα λαλῆσαι, ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν πεπληρωμένη ᾖ. [13] ἀσπάζεταί
σε τὰ τέκνα τῆς ἀδελφῆς σου τῆς ἐκλεκτῆς.

ΙΩΑΝΝΟΥ Γ

Caii hospitalitas laudatur. Diotrephes et Demetrius.

[1] Ὁ πρεσβύτερος Γαΐῳ τῷ ἀγαπητῷ, ὃν ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ.
[2] Ἀγαπητέ, περὶ πάντων εὔχομαί σε εὐοδοῦσθαι καὶ ὑγιαίνειν,
καθὼς εὐοδοῦταί σου ἡ ψυχή. [3] ἐχάρην λίαν ἐρχομένων ἀδελφῶν
καὶ μαρτυρούντων σου τῇ ἀληθείᾳ, καθὼς σὺ ἐν ἀληθείᾳ περι-
πατεῖς. [4] μειζοτέραν τούτων οὐκ ἔχω χαράν, ἵνα ἀκούω τὰ ἐμὰ
τέκνα ἐν τῇ ἀληθείᾳ περιπατοῦντα.

---

5. *Κυρια*: TH *κυρια* | H *εντολ. γραφων σοι καινην* 6. *ινα καθως*: TH om *ινα* 7. TH *εξηλθαν* 8. t *ειργασαμεθα* H *ηργασαμεθα* 12. *ημων*: TH§ *υμων* | T *η πεπληρωμ.* 13. T subscr. *ιωανου β'*

Inscr. T *ιωανου επιστολη γ'*

3. *εχαρην*: [T]H add *γαρ* 4. *χαραν*: H§ *χαριν*

---

3. 1 Tim 1,2. 2 Tim 1,2. Tit 1,4. 4. 3 Io 3. 5. 1 Io 2,7. 6. 1 Io 5,3. 7. 1 Io 2,18s. 4,1s. 9. 1 Io 2,23. 12. 3 Io 13. 1 Io 1,4.

1. Act 19,29. 20,4. Rom 16,23. 1 Cor 1,14. 3. 2 Io 4.

[5] *Ἀγαπητέ, πιστὸν ποιεῖς ὃ ἐὰν ἐργάσῃ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς
καὶ τοῦτο ξένους,* [6] *οἳ ἐμαρτύρησάν σου τῇ ἀγάπῃ ἐνώπιον ἐκκλη-
σίας, οὓς καλῶς ποιήσεις προπέμψας ἀξίως τοῦ θεοῦ.* [7] *ὑπὲρ
γὰρ τοῦ ὀνόματος ἐξῆλθαν μηδὲν λαμβάνοντες ἀπὸ τῶν ἐθνικῶν.*
[8] *ἡμεῖς οὖν ὀφείλομεν ὑπολαμβάνειν τοὺς τοιούτους, ἵνα συνεργοὶ
γινώμεθα τῇ ἀληθείᾳ.* [9] *ἔγραψά τι τῇ ἐκκλησίᾳ· ἀλλ᾽ ὁ φιλο-
πρωτεύων αὐτῶν Διοτρεφὴς οὐκ ἐπιδέχεται ἡμᾶς.* [10] *διὰ τοῦτο,
ἐὰν ἔλθω, ὑπομνήσω αὐτοῦ τὰ ἔργα ἃ ποιεῖ λόγοις πονηροῖς
φλυαρῶν ἡμᾶς, καὶ μὴ ἀρκούμενος ἐπὶ τούτοις οὔτε αὐτὸς ἐπι-
δέχεται τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς βουλομένους κωλύει καὶ τῆς ἐκ-
κλησίας ἐκβάλλει.*

[11] *Ἀγαπητέ, μὴ μιμοῦ τὸ κακὸν ἀλλὰ τὸ ἀγαθόν. ὁ ἀγαθο-
ποιῶν ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστίν· ὁ κακοποιῶν οὐχ ἑώρακεν τὸν θεόν.*
[12] *Δημητρίῳ μεμαρτύρηται ὑπὸ πάντων καὶ ὑπὸ αὐτῆς τῆς ἀλη-
θείας· καὶ ἡμεῖς δὲ μαρτυροῦμεν, καὶ οἶδας ὅτι ἡ μαρτυρία ἡμῶν
ἀληθής ἐστιν.*

[13] *Πολλὰ εἶχον γράψαι σοι, ἀλλ᾽ οὐ θέλω διὰ μέλανος καὶ
καλάμου σοι γράφειν·* [14] *ἐλπίζω δὲ εὐθέως σε ἰδεῖν, καὶ στόμα
πρὸς στόμα λαλήσομεν.* [15] *εἰρήνη σοι. ἀσπάζονταί σε οἱ φίλοι·
ἀσπάζου τοὺς φίλους κατ᾽ ὄνομα.*

ΙΟΥΔΑ

Adversus licentiam peccandi. Exempla poenae: Iudaei, angeli, Sodoma. Michael et Satan. Henochi et apostolorum dicta. Consulendum deceptis. Deo gloria.

[1] *Ἰούδας Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος, ἀδελφὸς δὲ Ἰακώβου, τοῖς
ἐν θεῷ πατρὶ ἠγαπημένοις καὶ Ἰησοῦ Χριστῷ τετηρημένοις κλη-
τοῖς.* [2] *ἔλεος ὑμῖν καὶ εἰρήνη καὶ ἀγάπη πληθυνθείη.*

[3] *Ἀγαπητοί, πᾶσαν σπουδὴν ποιούμενος γράφειν ὑμῖν περὶ
τῆς κοινῆς ἡμῶν σωτηρίας, ἀνάγκην ἔσχον γράψαι ὑμῖν παρακα-
λῶν ἐπαγωνίζεσθαι τῇ ἅπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἁγίοις πίστει.*
[4] *παρεισέδυσαν γάρ τινες ἄνθρωποι, οἱ πάλαι προγεγραμμένοι
εἰς τοῦτο τὸ κρίμα, ἀσεβεῖς, τὴν τοῦ θεοῦ ἡμῶν χάριτα μετατι-
θέντες εἰς ἀσέλγειαν καὶ τὸν μόνον δεσπότην καὶ κύριον ἡμῶν
Ἰησοῦν Χριστὸν ἀρνούμενοι.*

---

9. H *διοτρέφης* 10. TH *εκ της εκκλησ.* 12. T *υπ αυτης* 15. T subscr. *ιωανου γ´*
Inscr. T *ιουδα επιστολη*
1. *εν θεω πατρι ηγαπημ. και*: h † 4. H *παρεισεδυησαν*

---

11. 1 Io 3,10. 12. Io 19,35. 21,24. 13s. 2 Io 12. 15. 1 Pe 5,14.
2. 2 Pe 1,2. 4. 2 Pe 2,1ss.

5 Ὑπομνῆσαι δὲ ὑμᾶς βούλομαι, εἰδότας ἅπαξ πάντα, ὅτι
κύριος λαὸν ἐκ γῆς Αἰγύπτου σώσας τὸ δεύτερον τοὺς μὴ πιστεύ-
σαντας ἀπώλεσεν, 6 ἀγγέλους τε τοὺς μὴ τηρήσαντας τὴν ἑαυτῶν
ἀρχὴν ἀλλὰ ἀπολιπόντας τὸ ἴδιον οἰκητήριον εἰς κρίσιν μεγάλης
ἡμέρας δεσμοῖς ἀϊδίοις ὑπὸ ζόφον τετήρηκεν· 7 ὡς Σόδομα καὶ
Γόμορρα καὶ αἱ περὶ αὐτὰς πόλεις, τὸν ὅμοιον τρόπον τούτοις
ἐκπορνεύσασαι καὶ ἀπελθοῦσαι ὀπίσω σαρκὸς ἑτέρας, πρόκεινται
δεῖγμα πυρὸς αἰωνίου δίκην ὑπέχουσαι. 8 ὁμοίως μέντοι καὶ οὗτοι
ἐνυπνιαζόμενοι σάρκα μὲν μιαίνουσιν, κυριότητα δὲ ἀθετοῦσιν,
δόξας δὲ βλασφημοῦσιν. 9 ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος, ὅτε τῷ
διαβόλῳ διακρινόμενος διελέγετο περὶ τοῦ Μωϋσέως σώματος, οὐκ
ἐτόλμησεν κρίσιν ἐπενεγκεῖν βλασφημίας, ἀλλὰ εἶπεν· ἐπιτιμήσαι
σοι κύριος. 10 οὗτοι δὲ ὅσα μὲν οὐκ οἴδασιν βλασφημοῦσιν, ὅσα
δὲ φυσικῶς ὡς τὰ ἄλογα ζῶα ἐπίστανται, ἐν τούτοις φθείρονται.
11 οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι τῇ ὁδῷ τοῦ Κάϊν ἐπορεύθησαν, καὶ τῇ πλάνῃ
τοῦ Βαλαὰμ μισθοῦ ἐξεχύθησαν, καὶ τῇ ἀντιλογίᾳ τοῦ Κορὲ ἀπώ-
λοντο. 12 Οὗτοί εἰσιν οἱ ἐν ταῖς ἀγάπαις ὑμῶν σπιλάδες, συν-
ευωχούμενοι ἀφόβως, ἑαυτοὺς ποιμαίνοντες, νεφέλαι ἄνυδροι ὑπὸ
ἀνέμων παραφερόμεναι, δένδρα φθινοπωρινὰ ἄκαρπα δὶς ἀποθα-
νόντα ἐκριζωθέντα, 13 κύματα ἄγρια θαλάσσης ἐπαφρίζοντα τὰς
ἑαυτῶν αἰσχύνας, ἀστέρες πλανῆται, οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους
εἰς αἰῶνα τετήρηται. 14 ἐπροφήτευσεν δὲ καὶ τούτοις ἕβδομος
ἀπὸ Ἀδὰμ Ἑνὼχ λέγων· ἰδοὺ ἦλθεν κύριος ἐν ἁγίαις μυριάσιν
αὐτοῦ, 15 ποιῆσαι κρίσιν κατὰ πάντων καὶ ἐλέγξαι πάντας τοὺς
ἀσεβεῖς περὶ πάντων τῶν ἔργων ἀσεβείας αὐτῶν ὧν ἠσέβησαν
καὶ περὶ πάντων τῶν σκληρῶν λόγων ὧν ἐλάλησαν κατ᾽ αὐτοῦ
ἁμαρτωλοὶ ἀσεβεῖς. 16 οὗτοί εἰσιν γογγυσταὶ μεμψίμοιροι, κατὰ
τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευόμενοι, καὶ τὸ στόμα αὐτῶν λαλεῖ
ὑπέρογκα, θαυμάζοντες πρόσωπα ὠφελείας χάριν.
17 Ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, μνήσθητε τῶν ῥημάτων τῶν προειρη-
μένων ὑπὸ τῶν ἀποστόλων τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
18 ὅτι ἔλεγον ὑμῖν· ἐπ᾽ ἐσχάτου τοῦ χρόνου ἔσονται ἐμπαῖκται
κατὰ τὰς ἑαυτῶν ἐπιθυμίας πορευόμενοι τῶν ἀσεβειῶν. 19 οὗτοί
εἰσιν οἱ ἀποδιορίζοντες, ψυχικοί, πνεῦμα μὴ ἔχοντες. 20 ὑμεῖς δέ,
ἀγαπητοί, ἐποικοδομοῦντες ἑαυτοὺς τῇ ἁγιωτάτῃ ὑμῶν πίστει, ἐν

---

5. *παντα*: h† | *κυριος*: t h† *ιησους* 11. *κάϊν*: H *καιν* 12. TH *συνευωχουμενοι, αφοβως εαυτ.* 13. *πλανηται οις ο ζοφ. του*: h *πλανητες οις ζοφος* 15. T *εργων* [*ασεβειας*] | TH om *λογων* 16. H *γογγυσταὶ*, | H *ωφελιας* 18. *υμιν*: T add [*οτι*] | TH *επ εσχατου χρονου*

---

5. Num 14,35ss. 6. 2 Pe 2,4. 7. Gen 19. 2 Pe 2,6. 8. 2 Pe 2,10. 9. Dan 12,1. Deut 34,5. 2 Pe 2,11. Zach 3,2. 10. 2 Pe 2,12. 11. Gen 4,8. Num 22. 16. 2 Pe 2,15. 12. 2 Pe 2,13.17. 13. Is 57,20. 14. Gen 5,18. 14s. Hen 1,9. 16. 2 Pe 2,18. 17. 2 Pe 3,2. 18. 2 Pe 3,3. 2,10.

πνεύματι ἁγίῳ προσευχόμενοι, [21] ἑαυτοὺς ἐν ἀγάπῃ θεοῦ τηρή-
σατε, προσδεχόμενοι τὸ ἔλεος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
εἰς ζωὴν αἰώνιον. [22] καὶ οὓς μὲν ἐλέγχετε διακρινομένους, [23] οὓς
δὲ σώζετε ἐκ πυρὸς ἁρπάζοντες, οὓς δὲ ἐλεᾶτε ἐν φόβῳ, μισοῦν-
τες καὶ τὸν ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐσπιλωμένον χιτῶνα.
[24] *Τῷ δὲ δυναμένῳ φυλάξαι ὑμᾶς ἀπταίστους καὶ στῆσαι*
κατενώπιον τῆς δόξης αὐτοῦ ἀμώμους ἐν ἀγαλλιάσει, [25] μόνῳ
θεῷ σωτῆρι ἡμῶν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν δόξα
μεγαλωσύνη κράτος καὶ ἐξουσία πρὸ παντὸς τοῦ αἰῶνος καὶ νῦν
καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ

I

De evangelio. Laus Romanae ecclesiae et desiderium visendi. Ex fide iustitia. Lux naturae. Et gentes et Iudaei dei irae obnoxii.

[1] *Παῦλος δοῦλος Χριστοῦ Ἰησοῦ, κλητὸς ἀπόστολος ἀφω-*
ρισμένος εἰς εὐαγγέλιον θεοῦ, [2] ὃ προεπηγγείλατο διὰ τῶν προ-
φητῶν αὐτοῦ ἐν γραφαῖς ἁγίαις, [3] περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ γενο-
μένου ἐκ σπέρματος Δαυεὶδ κατὰ σάρκα, [4] τοῦ ὁρισθέντος υἱοῦ
θεοῦ ἐν δυνάμει κατὰ πνεῦμα ἁγιωσύνης ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν,
Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν, [5] δι' οὗ ἐλάβομεν χάριν καὶ
ἀποστολὴν εἰς ὑπακοὴν πίστεως ἐν πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τοῦ
ὀνόματος αὐτοῦ, [6] ἐν οἷς ἐστὲ καὶ ὑμεῖς κλητοὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ,
[7] *πᾶσιν τοῖς οὖσιν ἐν Ῥώμῃ ἀγαπητοῖς θεοῦ, κλητοῖς ἁγίοις.*
χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ
Χριστοῦ.
[8] *Πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ*
περὶ πάντων ὑμῶν, ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλλεται ἐν ὅλῳ τῷ
κόσμῳ. [9] μάρτυς γάρ μου ἐστὶν ὁ θεός, ᾧ λατρεύω ἐν τῷ πνεύ-
ματί μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς ἀδιαλείπτως μνείαν
ὑμῶν ποιοῦμαι [10] πάντοτε ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, δεόμενος
εἴπως ἤδη ποτὲ εὐοδωθήσομαι ἐν τῷ θελήματι τοῦ θεοῦ ἐλθεῖν
πρὸς ὑμᾶς. [11] ἐπιποθῶ γὰρ ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τι μεταδῶ χάρισμα

22. *ελεγχετε*: t H *ελεατε* 22s. *ελεατε διακρινομ.* — *ους δε ελεατε*: h† 23. H om *ους δε* pr 25. T subscr. *ιουδα*
Inscr. T *επιστολαι παυλου. προς ρωμαιους*
I,1. t H§ *ιησου χριστου* 3. TH *αυτου,*

23. Am 4,11. Zach 3,2. Is 64,6. 24s. Rom 16,25ss. 25. 1 Tim 1,17. 2 Pe 3,18.
I,1. 1 Cor 1,1 etc. 3. 2 Tim 2,8. 6s. 1 Cor 1,2s. 1 Thess 1,1 etc. 8. 1 Cor 1,4. 1 Thess 1,2. 9. Phil 1,8. 10. Eph 1,16. 11. 15,23.32.

ὑμῖν πνευματικὸν εἰς τὸ στηριχθῆναι ὑμᾶς, 12 τοῦτο δέ ἐστιν συν-
παρακληθῆναι ἐν ὑμῖν διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως, ὑμῶν τε καὶ
ἐμοῦ. 13 οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι πολλάκις προε-
θέμην ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἐκωλύθην ἄχρι τοῦ δεῦρο, ἵνα
τινὰ καρπὸν σχῶ καὶ ἐν ὑμῖν καθὼς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν.
14 Ἕλλησίν τε καὶ βαρβάροις, σοφοῖς τε καὶ ἀνοήτοις ὀφειλέτης
εἰμί· 15 οὕτως τὸ κατ᾽ ἐμὲ πρόθυμον καὶ ὑμῖν τοῖς ἐν Ῥώμῃ
εὐαγγελίσασθαι. 16 οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγγέλιον· δύναμις
γὰρ θεοῦ ἐστιν εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι, Ἰουδαίῳ τε
πρῶτον καὶ Ἕλληνι. 17 δικαιοσύνη γὰρ θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκα-
λύπτεται ἐκ πίστεως εἰς πίστιν, καθὼς γέγραπται· ὁ δὲ δίκαιος
ἐκ πίστεως ζήσεται.

18 Ἀποκαλύπτεται γὰρ ὀργὴ θεοῦ ἀπ᾽ οὐρανοῦ ἐπὶ πᾶσαν ἀσέ-
βειαν καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατε-
χόντων, 19 διότι τὸ γνωστὸν τοῦ θεοῦ φανερόν ἐστιν ἐν αὐτοῖς·
ὁ θεὸς γὰρ αὐτοῖς ἐφανέρωσεν. 20 τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ
κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασιν νοούμενα καθορᾶται, ἥ τε ἀΐδιος
αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης, εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους,
21 διότι γνόντες τὸν θεὸν οὐχ ὡς θεὸν ἐδόξασαν ἢ ηὐχαρίστησαν,
ἀλλ᾽ ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ
ἀσύνετος αὐτῶν καρδία. 22 φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν,
23 καὶ ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου θεοῦ ἐν ὁμοιώματι
εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ
ἑρπετῶν. 24 Διὸ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις
τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀκαθαρσίαν τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ σώματα
αὐτῶν ἐν αὐτοῖς, 25 οἵτινες μετήλλαξαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ θεοῦ
ἐν τῷ ψεύδει, καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ
τὸν κτίσαντα, ὅς ἐστιν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. 26 διὰ
τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας· αἵ τε γὰρ
θήλειαι αὐτῶν μετήλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆσιν εἰς τὴν παρὰ
φύσιν, 27 ὁμοίως τε καὶ οἱ ἄρρενες ἀφέντες τὴν φυσικὴν χρῆσιν
τῆς θηλείας ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέξει αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἄρ-
ρενες ἐν ἄρρεσιν τὴν ἀσχημοσύνην κατεργαζόμενοι καὶ τὴν ἀντι-
μισθίαν ἣν ἔδει τῆς πλάνης αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς ἀπολαμβάνοντες.

---

12. T *συμπαρακληθ*. 16. t H [*πρωτον*] 21. TH *αλλα* 27. *τε*: t *δε* | TH *αρσενες* bis et *αρσεσιν* | *εαυτοις*: H *αὑτοις*

---

13. 15,22. 16. 2,9. 1 Cor 1,24. 17. 3,21s. Hab 2,4. Gal 3,11. Hebr 10,38. 18. Eph 5,6. 22. 1 Cor 1,20. Ier 10,14. 23. Ps 106,20. 25. 9,5. 2 Cor 11,31.

28 καὶ καθὼς οὐκ ἐδοκίμασαν τὸν θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει, παρέ-
δωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα,
29 πεπληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ πονηρίᾳ κακίᾳ πλεονεξίᾳ, μεστοὺς
φθόνου φόνου ἔριδος δόλου κακοηθείας, 30 ψιθυριστάς, καταλά-
λους, θεοστυγεῖς, ὑβριστάς, ὑπερηφάνους, ἀλαζόνας, ἐφευρετὰς
κακῶν, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, 31 ἀσυνέτους, ἀσυνθέτους, ἀστόργους,
ἀνελεήμονας, 32 οἵτινες τὸ δικαίωμα τοῦ θεοῦ ἐπιγνόντες, ὅτι οἱ
τὰ τοιαῦτα πράσσοντες ἄξιοι θανάτου εἰσίν, οὐ μόνον αὐτὰ
ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσιν τοῖς πράσσουσιν.

II

Imminet dei iudicium iustum. Iudaei frustra lege gloriantur et circumcisione.

1 Διὸ ἀναπολόγητος εἶ, ὦ ἄνθρωπε πᾶς ὁ κρίνων. ἐν ᾧ γὰρ
κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις· τὰ γὰρ αὐτὰ πράσσεις
ὁ κρίνων. 2 οἴδαμεν γὰρ ὅτι τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ ἐστὶν κατὰ ἀλή-
θειαν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας. 3 λογίζῃ δὲ τοῦτο, ὦ
ἄνθρωπε ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας καὶ ποιῶν αὐτά,
ὅτι σὺ ἐκφεύξῃ τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ; 4 ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστό-
τητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς,
ἀγνοῶν ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; 5 κατὰ
δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν θησαυρίζεις
σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως δικαιοκρισίας
τοῦ θεοῦ, 6 ὃς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, 7 τοῖς μὲν
καθ' ὑπομονὴν ἔργου ἀγαθοῦ δόξαν καὶ τιμὴν καὶ ἀφθαρσίαν
ζητοῦσιν ζωὴν αἰώνιον· 8 τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας καὶ ἀπειθοῦσι τῇ
ἀληθείᾳ, πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ, ὀργὴ καὶ θυμός. 9 θλίψις
καὶ στενοχωρία ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζομένου
τὸ κακόν, Ἰουδαίου τε πρῶτον καὶ Ἕλληνος· 10 δόξα δὲ καὶ τιμὴ
καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον
καὶ Ἕλληνι.
11 Οὐ γάρ ἐστιν προσωπολημψία παρὰ τῷ θεῷ. 12 ὅσοι γὰρ
ἀνόμως ἥμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται· καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ
ἥμαρτον, διὰ νόμου κριθήσονται· 13 οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ νόμου

29. TH *πονηρ. πλεον. κακια* h *κακια πονηρ. πλεον.* v. *πονηρ. κακια πλεον.* | H *κακοηθιας* 32. h *επιγινωσκοντες* | *οτι οι — συνευδ. τοις*: h † | t *ποιουντες* et *συνευδοκουντες* II,2. *γαρ*: T§H§ *δε* 8. H *εριθιας* | TH *θυμος*, 9. H *στενοχωρια*,

29ss. Gal 5,19ss. 1 Cor 6,9ss. 2 Cor 12,20. Eph 5,3ss. 2 Tim 3,2ss. II,1. 14,10. 4. 2 Pe 3,15. 6. Ps 62,13. 9. 1,16. 11. Eph 6,9 etc. 13. Iac 1,22.

δίκαιοι παρὰ τῷ θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ νόμου δικαιωθήσονται.
[14] ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιῶ-
σιν, οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες ἑαυτοῖς εἰσὶν νόμος, [15] οἵτινες ἐνδεί-
κνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν,
συνμαρτυρούσης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως καὶ μεταξὺ ἀλλήλων
τῶν λογισμῶν κατηγορούντων ἢ καὶ ἀπολογουμένων, [16] ἐν ἡμέρᾳ
ὅτε κρινεῖ ὁ θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν
μου διὰ Χριστοῦ Ἰησοῦ. [17] εἰ δὲ σὺ Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ καὶ
ἐπαναπαύῃ νόμῳ καὶ καυχᾶσαι ἐν θεῷ [18] καὶ γινώσκεις τὸ θέ-
λημα καὶ δοκιμάζεις τὰ διαφέροντα κατηχούμενος ἐκ τοῦ νόμου,
[19] πέποιθάς τε σεαυτὸν ὁδηγὸν εἶναι τυφλῶν, φῶς τῶν ἐν σκότει,
[20] παιδευτὴν ἀφρόνων, διδάσκαλον νηπίων, ἔχοντα τὴν μόρφωσιν
τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ· [21] ὁ οὖν διδάσκων
ἕτερον σεαυτὸν οὐ διδάσκεις; ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν κλέπτεις;
[22] ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν μοιχεύεις; ὁ βδελυσσόμενος τὰ εἴδωλα
ἱεροσυλεῖς; [23] ὃς ἐν νόμῳ καυχᾶσαι, διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ
νόμου τὸν θεὸν ἀτιμάζεις; [24] τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ θεοῦ δι' ὑμᾶς
βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσιν, *καθὼς γέγραπται. [25] περιτομὴ*
μὲν γὰρ ὠφελεῖ ἐὰν νόμον πράσσῃς· ἐὰν δὲ παραβάτης νόμου
ᾖς, ἡ περιτομή σου ἀκροβυστία γέγονεν. [26] ἐὰν οὖν ἡ ἀκροβυστία
τὰ δικαιώματα τοῦ νόμου φυλάσσῃ, οὐχ ἡ ἀκροβυστία αὐτοῦ εἰς
περιτομὴν λογισθήσεται; [27] καὶ κρινεῖ ἡ ἐκ φύσεως ἀκροβυστία
τὸν νόμον τελοῦσα σὲ τὸν διὰ γράμματος καὶ περιτομῆς παρα-
βάτην νόμου. [28] οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ Ἰουδαῖός ἐστιν, οὐδὲ
ἡ ἐν τῷ φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομή· [29] ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ
Ἰουδαῖος, καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν πνεύματι οὐ γράμματι, οὗ ὁ
ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων ἀλλ' ἐκ τοῦ θεοῦ.

III

Valent dei dicta Iudaeis concredita. Omnes pariter sontes dei gratia servat fide habita Christo expiatori. Legem fides non destruit.

[1] Τί οὖν τὸ περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου, ἢ τίς ἡ ὠφέλεια τῆς
περιτομῆς; [2] πολὺ κατὰ πάντα τρόπον. πρῶτον μὲν γὰρ ὅτι
ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ θεοῦ. [3] τί γὰρ εἰ ἠπίστησάν τινες; μὴ
ἡ ἀπιστία αὐτῶν τὴν πίστιν τοῦ θεοῦ καταργήσει; [4] μὴ γένοιτο·

13. T*[H] om *τω* 13ss. T *δικαιωθησονται, (οταν γαρ — και απολογουμ.,)* 15. T *συμμαρτυρ.* 16. t H *εν η ημερα* h *εν ημερα η v. εν ημερα οτε* | H§ *κρίνει* | T§h *ιησου χριστου* 27. T *παραβ. νομου;* 29. T *αλλα* bis III,1. H *ωφελια* 2. T[H] om *γαρ* 3. H *τι γαρ; ει ηπιστ. τινες,*

15. Hebr 8,10. Rom 9,1. 16. 16,25. 18. Phil 1,10. 19. Mt 15,14. 24. Is 52,5. 25. 1 Cor 7,19.

γινέσθω δὲ ὁ θεὸς ἀληθής, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης, *καθάπερ*
γέγραπται· ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου καὶ νικήσεις
ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. 5 *εἰ δὲ ἡ ἀδικία ἡμῶν θεοῦ δικαιοσύνην*
συνίστησιν, τί ἐροῦμεν; μὴ ἄδικος ὁ θεὸς ὁ ἐπιφέρων τὴν ὀργήν;
κατὰ ἄνθρωπον λέγω. 6 *μὴ γένοιτο· ἐπεὶ πῶς κρινεῖ ὁ θεὸς*
τὸν κόσμον; 7 *εἰ δὲ ἡ ἀλήθεια τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ἐμῷ ψεύσματι*
ἐπερίσσευσεν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, τί ἔτι κἀγὼ ὡς ἁμαρτωλὸς
κρίνομαι; 8 *καὶ μὴ καθὼς βλασφημούμεθα καὶ καθώς φασίν τινες*
ἡμᾶς λέγειν ὅτι ποιήσωμεν τὰ κακὰ ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθά; ὧν τὸ
κρίμα ἔνδικόν ἐστιν.

9 *Τί οὖν; προεχόμεθα; οὐ πάντως· προῃτιασάμεθα γὰρ*
Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας πάντας ὑφ' ἁμαρτίαν εἶναι, 10 *καθὼς*
γέγραπται ὅτι οὐκ ἔστιν δίκαιος οὐδὲ εἷς, 11 οὐκ ἔστιν ὁ συνιῶν,
οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν τὸν θεόν· 12 πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρεώ-
θησαν· οὐκ ἔστιν ὁ ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός. 13 τά-
φος ἀνεῳγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν, ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδολιοῦ-
σαν, ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χείλη αὐτῶν. 14 ὧν το στόμα ἀρᾶς
καὶ πικρίας γέμει. 15 ὀξεῖς οἱ πόδες αὐτῶν ἐκχέαι αἷμα, 16 σύν-
τριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, 17 καὶ ὁδὸν εἰρήνης
οὐκ ἔγνωσαν. 18 οὐκ ἔστιν φόβος θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν
αὐτῶν. 19 *οἴδαμεν δὲ ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει τοῖς ἐν τῷ νόμῳ*
λαλεῖ, ἵνα πᾶν στόμα φραγῇ καὶ ὑπόδικος γένηται πᾶς ὁ κόσμος
τῷ θεῷ. 20 *διότι* ἐξ *ἔργων νόμου* οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα σὰρξ
ἐνώπιον αὐτοῦ· *διὰ γὰρ νόμου ἐπίγνωσις ἁμαρτίας.*

21 *Νυνὶ δὲ χωρὶς νόμου δικαιοσύνη θεοῦ πεφανέρωται, μαρ-*
τυρουμένη ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, 22 *δικαιοσύνη δὲ*
θεοῦ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς πάντας τοὺς πιστεύοντας.
οὐ γάρ ἐστιν διαστολή· 23 *πάντες γὰρ ἥμαρτον καὶ ὑστεροῦνται*
τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, 24 *δικαιούμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι διὰ*
τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, 25 *ὃν προέθετο ὁ*
θεὸς ἱλαστήριον διὰ πίστεως ἐν τῷ αὐτοῦ αἵματι, εἰς ἔνδειξιν
τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, διὰ τὴν πάρεσιν τῶν προγεγονότων ἁμαρ-
τημάτων 26 *ἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ θεοῦ, πρὸς τὴν ἔνδειξιν τῆς δικαιο-*
σύνης αὐτοῦ ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν δίκαιον καὶ
δικαιοῦντα τὸν ἐκ πίστεως Ἰησοῦ.

---

4. T§ *νικησης* 7. *δε*: T h *γαρ* 8. *και* sc: t H [*και*] 9. t *υπο αμαρτ.* 11. [T]t H§ om *ὁ* pr | [t]H§ om *ὁ* sc | t h *ζητων* 12. T*H§ om *ὁ* | h om *ουκ εστιν* sc 14. *στομα*: h add *αυτων* 22. H [*ιησου*] 25. h *δια της πιστεως* | H *αυτου δια*

---

4. Ps 116,11. 51,6. 5. 6,19. Gal 3,15. 8. 6,1. 9. 11,32. Gal 3,22. 10ss. Ps 14,1-3. 53,3s. 13. Ps 5,10. 140,4. 14. Ps 10,7. 15ss. Is 59,7s. 18. Ps 36,2. 20. Ps 143,2. Gal 2,16. Rom 7,7. 21. 1,17. 22. 10,12. 25. 1 Io 2,2.

27 Ποῦ οὖν ἡ καύχησις; ἐξεκλείσθη. διὰ ποίου νόμου; τῶν
ἔργων; οὐχί, ἀλλὰ διὰ νόμου πίστεως. 28 λογιζόμεθα γὰρ δι-
καιοῦσθαι πίστει ἄνθρωπον χωρὶς ἔργων νόμου. 29 ἢ Ἰουδαίων
ὁ θεὸς μόνον; οὐχὶ καὶ ἐθνῶν; ναὶ καὶ ἐθνῶν, 30 εἴπερ εἷς ὁ θεὸς
ὃς δικαιώσει περιτομὴν ἐκ πίστεως καὶ ἀκροβυστίαν διὰ τῆς
πίστεως. 31 νόμον οὖν καταργοῦμεν διὰ τῆς πίστεως; μὴ γένοιτο,
ἀλλὰ νόμον ἱστάνομεν.

IV

Ipse Abrahamus ex fide iustus. Gratia dei erga Abrahamum nondum circumcisum.

1 Τί οὖν ἐροῦμεν εὑρηκέναι Ἀβραὰμ τὸν προπάτορα ἡμῶν
κατὰ σάρκα; 2 εἰ γὰρ Ἀβραὰμ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχει καύχημα,
ἀλλ᾿ οὐ πρὸς θεόν. 3 τί γὰρ ἡ γραφὴ λέγει; ἐπίστευσεν δὲ
Ἀβραὰμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. 4 τῷ δὲ
ἐργαζομένῳ ὁ μισθὸς οὐ λογίζεται κατὰ χάριν ἀλλὰ κατὰ ὀφεί-
λημα· 5 τῷ δὲ μὴ ἐργαζομένῳ, πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιοῦντα
τὸν ἀσεβῆν, λογίζεται ἡ πίστις αὐτοῦ εἰς δικαιοσύνην. 6 καθάπερ
καὶ Δαυεὶδ λέγει τὸν μακαρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου ᾧ ὁ θεὸς λογί-
ζεται δικαιοσύνην χωρὶς ἔργων· 7 μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνο-
μίαι καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι· 8 μακάριος ἀνὴρ οὗ
οὐ μὴ λογίσηται κύριος ἁμαρτίαν. 9 ὁ μακαρισμὸς οὖν οὗτος
ἐπὶ τὴν περιτομὴν ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν; λέγομεν γάρ·
ἐλογίσθη τῷ Ἀβραὰμ ἡ πίστις εἰς δικαιοσύνην. 10 πῶς οὖν ἐλο-
γίσθη; ἐν περιτομῇ ὄντι ἢ ἐν ἀκροβυστίᾳ; οὐκ ἐν περιτομῇ ἀλλ᾿
ἐν ἀκροβυστίᾳ. 11 καὶ σημεῖον ἔλαβεν περιτομῆς σφραγῖδα τῆς
δικαιοσύνης τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ, εἰς τὸ εἶναι
αὐτὸν πατέρα πάντων τῶν πιστευόντων δι᾿ ἀκροβυστίας, εἰς τὸ
λογισθῆναι αὐτοῖς δικαιοσύνην, 12 καὶ πατέρα περιτομῆς τοῖς
οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς στοιχοῦσιν τοῖς ἴχνεσιν
τῆς ἐν ἀκροβυστίᾳ πίστεως τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ. 13 οὐ
γὰρ διὰ νόμου ἡ ἐπαγγελία τῷ Ἀβραὰμ ἢ τῷ σπέρματι αὐτοῦ,

---

28. *γαρ*: t h *ουν* 29. h *μονων* 30. H *θεος, ος* IV,1. [t]H§ om *ευρηκεναι* 5. TH *ασεβη* 8. *οὗ*: h *ᾧ* 11. h *περιτομην* | *δι*: t *δια* | *δικαιοσυνην*: T[H] pm *την* 12. *και τοις*: h †

---

27. 2,17.23. 4,2. 1 Cor 1,29.31. Eph 2,9. 28. Gal 2,16. 29. Eph 4,6. Mal 2,10. 30. Gal 3,8. 31. 6,15. 7,7.12. IV,2. 3,20.27. 3. Gen 15,6. Gal 3,6. Iac 2,23. 4. 11,6. 5. 3,28. 7s. Ps 32,1s. 9. 4,3. 11. Gen 17,11. Gal 3,7ss. 13. Gen 22,17 etc.

τὸ κληρονόμον αὐτὸν εἶναι κόσμου, ἀλλὰ διὰ δικαιοσύνης πίστεως.
14 εἰ γὰρ οἱ ἐκ νόμου κληρονόμοι, κεκένωται ἡ πίστις καὶ κατήρ-
γηται ἡ ἐπαγγελία. 15 ὁ γὰρ νόμος ὀργὴν κατεργάζεται· οὗ δὲ
οὐκ ἔστιν νόμος, οὐδὲ παράβασις. 16 διὰ τοῦτο ἐκ πίστεως, ἵνα
κατὰ χάριν, εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν ἐπαγγελίαν παντὶ τῷ σπέρ-
ματι, οὐ τῷ ἐκ τοῦ νόμου μόνον ἀλλὰ καὶ τῷ ἐκ πίστεως Ἀβραάμ,
ὅς ἐστιν πατὴρ πάντων ἡμῶν, 17 καθὼς γέγραπται ὅτι πατέρα
πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε, κατέναντι οὗ ἐπίστευσεν θεοῦ τοῦ
ζωοποιοῦντος τοὺς νεκροὺς καὶ καλοῦντος τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα,
18 ὃς παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι ἐπίστευσεν, εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸν
πατέρα πολλῶν ἐθνῶν κατὰ τὸ εἰρημένον· οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα
σου, 19 καὶ μὴ ἀσθενήσας τῇ πίστει κατενόησεν τὸ ἑαυτοῦ σῶμα
νενεκρωμένον, ἑκατονταέτης που ὑπάρχων, καὶ τὴν νέκρωσιν τῆς
μήτρας Σάρρας· 20 εἰς δὲ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ θεοῦ οὐ διεκρίθη
τῇ ἀπιστίᾳ, ἀλλ' ἐνεδυναμώθη τῇ πίστει, δοὺς δόξαν τῷ θεῷ,
21 καὶ πληροφορηθεὶς ὅτι ὃ ἐπήγγελται δυνατός ἐστιν καὶ ποιῆσαι.
22 διὸ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. 23 οὐκ ἐγράφη δὲ δι'
αὐτὸν μόνον ὅτι ἐλογίσθη αὐτῷ, 24 ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς, οἷς μέλλει
λογίζεσθαι τοῖς πιστεύουσιν ἐπὶ τὸν ἐγείραντα Ἰησοῦν τὸν κύριον
ἡμῶν ἐκ νεκρῶν, 25 ὃς παρεδόθη διὰ τὰ παραπτώματα ἡμῶν
καὶ ἠγέρθη διὰ τὴν δικαίωσιν ἡμῶν.

V

Salus iustorum ex fide. Christus pro nobis et mortuus est et vivit.
Ut per Adamum mors, ita per Christum vita.

1 Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως εἰρήνην ἔχωμεν πρὸς τὸν θεὸν
διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, 2 δι' οὗ καὶ τὴν προσαγω-
γὴν ἐσχήκαμεν τῇ πίστει εἰς τὴν χάριν ταύτην ἐν ᾗ ἑστήκαμεν,
καὶ καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ θεοῦ. 3 οὐ μόνον δέ,
ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν, εἰδότες ὅτι ἡ θλῖψις
ὑπομονὴν κατεργάζεται, 4 ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμήν, ἡ δὲ δοκιμὴ
ἐλπίδα· 5 ἡ δὲ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει, ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ ἐκ-
κέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ πνεύματος ἁγίου τοῦ δοθέν-
τος ἡμῖν. 6 ἔτι γὰρ Χριστός, ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν ἔτι, κατὰ
καιρὸν ὑπὲρ ἀσεβῶν ἀπέθανεν· 7 μόλις γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις
ἀποθανεῖται· ὑπὲρ γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ τάχα τις καὶ τολμᾷ ἀπο-
θανεῖν· 8 συνίστησιν δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ θεὸς ὅτι
ἔτι ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν·

19. *νενεκρωμ.*: T[tH] pm *ηδη* 20. TH *αλλα* 22. TH *διο* [*και*]
V,2. TH [*τη πιστει*] 3. T^sh *καυχωμενοι* 6. *ετι γαρ*: H *ει γε* h†

14. Gal 3,18. 16. Gal 3,9. 17. Gen 17,5. 18. Gen 15,5.
19. Gen 17,17. 20. (Io 9,24.) 22. Gen 15,6. 25. Is 53,5.12.
V,2. Eph 2,18. 3,12. 1 Pe 5,12. 3. Iac 1,3. 5. Ps 22,6. 25,20.

[9] πολλῷ οὖν μᾶλλον δικαιωθέντες νῦν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ σωθη-
σόμεθα δι' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀργῆς. [10] εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες κατηλ-
λάγημεν τῷ θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον
καταλλαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ, [11] οὐ μόνον δέ,
ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι ἐν τῷ θεῷ διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ, δι' οὗ νῦν τὴν καταλλαγὴν ἐλάβομεν.

[12] Διὰ τοῦτο ὥσπερ δι' ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν
κόσμον εἰσῆλθεν, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως
εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διῆλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρ-
τον· [13] ἄχρι γὰρ νόμου ἁμαρτία ἦν ἐν κόσμῳ, ἁμαρτία δὲ οὐκ
ἐλλογεῖται μὴ ὄντος νόμου· [14] ἀλλὰ ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ
Ἀδὰμ μέχρι Μωϋσέως καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας ἐπὶ τῷ
ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως Ἀδάμ, ὅς ἐστιν τύπος τοῦ μέλλον-
τος. [15] ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα, οὕτως καὶ τὸ χάρισμα· εἰ
γὰρ τῷ τοῦ ἑνὸς παραπτώματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῷ
μᾶλλον ἡ χάρις τοῦ θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι τῇ τοῦ ἑνὸς ἀν-
θρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσεν. [16] καὶ
οὐχ ὡς δι' ἑνὸς ἁμαρτήσαντος τὸ δώρημα· τὸ μὲν γὰρ κρίμα ἐξ
ἑνὸς εἰς κατάκριμα, τὸ δὲ χάρισμα ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων
εἰς δικαίωμα. [17] εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἑνὸς παραπτώματι ὁ θάνατος
ἐβασίλευσεν διὰ τοῦ ἑνός, πολλῷ μᾶλλον οἱ τὴν περισσείαν τῆς
χάριτος καὶ τῆς δωρεᾶς τῆς δικαιοσύνης λαμβάνοντες ἐν ζωῇ
βασιλεύσουσιν διὰ τοῦ ἑνὸς Ἰησοῦ Χριστοῦ. [18] Ἄρα οὖν ὡς δι'
ἑνὸς παραπτώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς κατάκριμα, οὕ-
τως καὶ δι' ἑνὸς δικαιώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς δικαίω-
σιν ζωῆς· [19] ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου
ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολλοί, οὕτως καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς
τοῦ ἑνὸς δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί. [20] νόμος δὲ παρ-
εισῆλθεν ἵνα πλεονάσῃ τὸ παράπτωμα· οὗ δὲ ἐπλεόνασεν ἡ
ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις, [21] ἵνα ὥσπερ ἐβασίλευσεν ἡ
ἁμαρτία ἐν τῷ θανάτῳ, οὕτως καὶ ἡ χάρις βασιλεύσῃ διὰ δικαιο-
σύνης εἰς ζωὴν αἰώνιον διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

VI

Per Christum vitam nactis a peccato abstinendum; vindicatis in veram libertatem serviendum deo.

[1] Τί οὖν ἐροῦμεν; ἐπιμένωμεν τῇ ἁμαρτίᾳ, ἵνα ἡ χάρις πλεο-
νάσῃ; [2] μὴ γένοιτο. οἵτινες ἀπεθάνομεν τῇ ἁμαρτίᾳ, πῶς ἔτι

11. H [χριστου] 13. H ελλογαται 15. H ουτως [και] το 17. τω του: h εν | t H [της δωρεας] | t h χριστου ιησου

11. 1 Cor 1,30s. 2 Cor 5,18s. 12. 1 Cor 15,21. 13. 4,15 14. 1 Cor 15,45. 18. 1 Cor 15,22. 20. Gal 3,19.

ζήσομεν ἐν αὐτῇ; [3] ἢ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χρι-
στὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν; [4] συνετάφη-
μεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὥσπερ
ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρός, οὕτως
καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν. [5] εἰ γὰρ σύμφυτοι
γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς
ἀναστάσεως ἐσόμεθα, [6] τοῦτο γινώσκοντες, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν
ἄνθρωπος συνεσταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας,
τοῦ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ· [7] ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδι-
καίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. [8] εἰ δὲ ἀπεθάνομεν σὺν Χριστῷ,
πιστεύομεν ὅτι καὶ συνζήσομεν αὐτῷ, [9] εἰδότες ὅτι Χριστὸς
ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκέτι ἀποθνήσκει· θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι
κυριεύει. [10] ὃ γὰρ ἀπέθανεν, τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφάπαξ· ὃ
δὲ ζῇ, ζῇ τῷ θεῷ. [11] οὕτως καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε ἑαυτοὺς εἶναι
νεκροὺς μὲν τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῶντας δὲ τῷ θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
[12] Μὴ οὖν βασιλευέτω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν σώματι εἰς
τὸ ὑπακούειν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ, [13] μηδὲ παριστάνετε τὰ
μέλη ὑμῶν ὅπλα ἀδικίας τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀλλὰ παραστήσατε ἑαυ-
τοὺς τῷ θεῷ ὡσεὶ ἐκ νεκρῶν ζῶντας καὶ τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα
δικαιοσύνης τῷ θεῷ. [14] ἁμαρτία γὰρ ὑμῶν οὐ κυριεύσει· οὐ γάρ
ἐστε ὑπὸ νόμον ἀλλὰ ὑπὸ χάριν.

[15] Τί οὖν; ἁμαρτήσωμεν, ὅτι οὐκ ἐσμὲν ὑπὸ νόμον ἀλλὰ ὑπὸ
χάριν; μὴ γένοιτο. [16] οὐκ οἴδατε ὅτι ᾧ παριστάνετε ἑαυτοὺς δού-
λους εἰς ὑπακοήν, δοῦλοί ἐστε ᾧ ὑπακούετε, ἤτοι ἁμαρτίας εἰς
θάνατον ἢ ὑπακοῆς εἰς δικαιοσύνην; [17] χάρις δὲ τῷ θεῷ ὅτι ἦτε
δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας, ὑπηκούσατε δὲ ἐκ καρδίας εἰς ὃν παρεδό-
θητε τύπον διδαχῆς, [18] ἐλευθερωθέντες δὲ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας
ἐδουλώθητε τῇ δικαιοσύνῃ. [19] ἀνθρώπινον λέγω διὰ τὴν ἀσθέ-
νειαν τῆς σαρκὸς ὑμῶν. ὥσπερ γὰρ παρεστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν
δοῦλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ τῇ ἀνομίᾳ εἰς τὴν ἀνομίαν, οὕτως νῦν
παραστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν.
[20] ὅτε γὰρ δοῦλοι ἦτε τῆς ἁμαρτίας, ἐλεύθεροι ἦτε τῇ δικαιοσύνῃ.
[21] τίνα οὖν καρπὸν εἴχετε τότε; ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε· τὸ
γὰρ τέλος ἐκείνων θάνατος. [22] νυνὶ δὲ ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς
ἁμαρτίας, δουλωθέντες δὲ τῷ θεῷ, ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς

3. H [ιησουν] 11. T [ειναι] 19. H [εις την ανομιαν] 21. TH τοτε, (H τοτε) εφ οις νυν επαισχυνεσθε; | t το [μεν] γαρ

3. Gal 3,27. 4. Col 2,12. 5. Phil 3,10. 6. Eph 4,22. 8. 2 Tim 2,11. 13. 6,19. 14. Gal 5,18. 16. Io 8,34. 18. 1 Cor 7,22. 19. 6,13. 21. 8,6. Phil 3,19. 22. 1 Pe 1,9.

ἁγιασμόν, τὸ δὲ τέλος ζωὴν αἰώνιον. 23 τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς
ἁμαρτίας θάνατος· τὸ δὲ χάρισμα τοῦ θεοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

VII

Lege mortua Christo obstricti sumus. Lex sancta ex imbecillitate hominum mors facta. Caro rationi repugnans. Homo peccati servus.

1 Ἢ ἀγνοεῖτε, ἀδελφοί, γινώσκουσιν γὰρ νόμον λαλῶ, ὅτι ὁ
νόμος κυριεύει τοῦ ἀνθρώπου ἐφ᾽ ὅσον χρόνον ζῇ; 2 ἡ γὰρ ὕπ-
ανδρος γυνὴ τῷ ζῶντι ἀνδρὶ δέδεται νόμῳ· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ
ἀνήρ, κατήργηται ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ ἀνδρός. 3 ἄρα οὖν ζῶντος
τοῦ ἀνδρὸς μοιχαλὶς χρηματίσει ἐὰν γένηται ἀνδρὶ ἑτέρῳ· ἐὰν δὲ
ἀποθάνῃ ὁ ἀνήρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ἀπὸ τοῦ νόμου, τοῦ μὴ εἶναι
αὐτὴν μοιχαλίδα γενομένην ἀνδρὶ ἑτέρῳ. 4 ὥστε, ἀδελφοί μου,
καὶ ὑμεῖς ἐθανατώθητε τῷ νόμῳ διὰ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ,
εἰς τὸ γενέσθαι ὑμᾶς ἑτέρῳ, τῷ ἐκ νεκρῶν ἐγερθέντι, ἵνα καρπο-
φορήσωμεν τῷ θεῷ. 5 ὅτε γὰρ ἦμεν ἐν τῇ σαρκί, τὰ παθήματα
τῶν ἁμαρτιῶν τὰ διὰ τοῦ νόμου ἐνηργεῖτο ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν
εἰς τὸ καρποφορῆσαι τῷ θανάτῳ· 6 νυνὶ δὲ κατηργήθημεν ἀπὸ
τοῦ νόμου, ἀποθανόντες ἐν ᾧ κατειχόμεθα, ὥστε δουλεύειν ἡμᾶς
ἐν καινότητι πνεύματος καὶ οὐ παλαιότητι γράμματος.

7 Τί οὖν ἐροῦμεν; ὁ νόμος ἁμαρτία; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τὴν
ἁμαρτίαν οὐκ ἔγνων εἰ μὴ διὰ νόμου· τήν τε γὰρ ἐπιθυμίαν οὐκ
ᾔδειν εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν· οὐκ ἐπιθυμήσεις. 8 ἀφορμὴν δὲ λα-
βοῦσα ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς κατηργάσατο ἐν ἐμοὶ πᾶσαν
ἐπιθυμίαν· χωρὶς γὰρ νόμου ἁμαρτία νεκρά. 9 ἐγὼ δὲ ἔζων χωρὶς
νόμου ποτέ· ἐλθούσης δὲ τῆς ἐντολῆς ἡ ἁμαρτία ἀνέζησεν, 10 ἐγὼ
δὲ ἀπέθανον καὶ εὑρέθη μοι ἡ ἐντολὴ ἡ εἰς ζωήν, αὕτη εἰς θάνα-
τον. 11 ἡ γὰρ ἁμαρτία ἀφορμὴν λαβοῦσα διὰ τῆς ἐντολῆς ἐξη-
πάτησέν με καὶ δι᾽ αὐτῆς ἀπέκτεινεν. 12 ὥστε ὁ μὲν νόμος ἅγιος,
καὶ ἡ ἐντολὴ ἁγία καὶ δικαία καὶ ἀγαθή. 13 τὸ οὖν ἀγαθὸν ἐμοὶ
ἐγένετο θάνατος; μὴ γένοιτο, ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία, ἵνα φανῇ ἁμαρτία,
διὰ τοῦ ἀγαθοῦ μοι κατεργαζομένη θάνατον, ἵνα γένηται καθ᾽
ὑπερβολὴν ἁμαρτωλὸς ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς. 14 οἴδαμεν
γὰρ ὅτι ὁ νόμος πνευματικός ἐστιν· ἐγὼ δὲ σάρκινός εἰμι, πεπρα-
μένος ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν. 15 ὃ γὰρ κατεργάζομαι οὐ γινώσκω·
οὐ γὰρ ὃ θέλω τοῦτο πράσσω, ἀλλ᾽ ὃ μισῶ τοῦτο ποιῶ. 16 εἰ δὲ

VII,6. TH *δουλ.* [*ημας*] 8. H *κατειργασατο*

VII,2. 1 Cor 7,39. 3. Mt 5,32. 19,9. Mc 10,11s. Lc 16,18. 5. 6,21. 6. 2 Cor 3,6. 7. Ex 20,17. 8. 4,15. (Io 15,22.) 10. Lev 18,5. 14. 8,3. (Ps 51,7. 1 Reg 21,20.25. Deut 32,30.) 15. 7,19.

ὃ οὐ θέλω τοῦτο ποιῶ, σύνφημι τῷ νόμῳ ὅτι καλός· [17] νυνὶ δὲ
οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτὸ ἀλλὰ ἡ ἐνοικοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία.
[18] οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοί, τοῦτ᾽ ἔστιν ἐν τῇ σαρκί μου,
ἀγαθόν. τὸ γὰρ θέλειν παράκειταί μοι, τὸ δὲ κατεργάζεσθαι τὸ
καλὸν οὔ· [19] οὐ γὰρ ὃ θέλω ποιῶ ἀγαθόν, ἀλλὰ ὃ οὐ θέλω κακὸν
τοῦτο πράσσω. [20] εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω ἐγὼ τοῦτο ποιῶ, οὐκέτι ἐγὼ
κατεργάζομαι αὐτὸ ἀλλὰ ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. [21] εὑρίσκω
ἄρα τὸν νόμον, τῷ θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλόν, ὅτι ἐμοὶ τὸ
κακὸν παράκειται· [22] συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ κατὰ
τὸν ἔσω ἄνθρωπον, [23] βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσίν
μου ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου καὶ αἰχμαλωτί-
ζοντά με ἐν τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσίν μου.
[24] ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος· τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος
τοῦ θανάτου τούτου; [25] χάρις τῷ θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ
κυρίου ἡμῶν· ἄρα οὖν αὐτὸς ἐγὼ τῷ νοῒ δουλεύω νόμῳ θεοῦ, τῇ
δὲ σαρκὶ νόμῳ ἁμαρτίας.

VIII

Caro et lex atque spiritus Christi vivificans. Filiis dei omne malum leve. Creatura gemens. Spiritus preces regens. Nihil nos a Christo separat patrono nostro.

[1] Οὐδὲν ἄρα νῦν κατάκριμα τοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. [2] ὁ γὰρ
νόμος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἠλευθέρωσέν σε
ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου. [3] τὸ γὰρ ἀδύνα-
τον τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἠσθένει διὰ τῆς σαρκός, ὁ θεὸς τὸν ἑαυτοῦ
υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας καὶ περὶ ἁμαρτίας
κατέκρινεν τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί, [4] ἵνα τὸ δικαίωμα τοῦ
νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν τοῖς μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν ἀλλὰ
κατὰ πνεῦμα. [5] οἱ γὰρ κατὰ σάρκα ὄντες τὰ τῆς σαρκὸς φρο-
νοῦσιν, οἱ δὲ κατὰ πνεῦμα τὰ τοῦ πνεύματος· [6] τὸ γὰρ φρόνημα
τῆς σαρκὸς θάνατος, τὸ δὲ φρόνημα τοῦ πνεύματος ζωὴ καὶ
εἰρήνη. [7] διότι τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς ἔχθρα εἰς θεόν· τῷ γὰρ
νόμῳ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται· οὐδὲ γὰρ δύναται. [8] οἱ δὲ ἐν
σαρκὶ ὄντες θεῷ ἀρέσαι οὐ δύνανται. [9] ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν
σαρκὶ ἀλλὰ ἐν πνεύματι, εἴπερ πνεῦμα θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. εἰ δέ
τις πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. [10] εἰ δὲ
Χριστὸς ἐν ὑμῖν, τὸ μὲν σῶμα νεκρὸν διὰ ἁμαρτίαν, τὸ δὲ

16. T *συνφημι* 17. T *η οικουσα* 20. T*H§ om *εγω* pr 23. H *αιχμαλωτ. με [εν] τω νομω* 25. H *χαρις [δε]* h *ευχαριστω* | TH *τω μεν νοϊ* VIII,2. *σε*: T§h† *με*

17. 7,20. 18. (Gen 6,5. 8,21.) 23. Gal 5,17. 25. 1 Cor 15,57. VIII,3. Phil 2,7. 9. 1 Cor 3,16.

πνεῦμα ζωὴ διὰ δικαιοσύνην. 11 *εἰ δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐγείραντος*
τὸν Ἰησοῦν ἐκ νεκρῶν οἰκεῖ ἐν ὑμῖν, ὁ ἐγείρας ἐκ νεκρῶν Χρι-
στὸν Ἰησοῦν ζωοποιήσει καὶ τὰ θνητὰ σώματα ὑμῶν διὰ τοῦ
ἐνοικοῦντος αὐτοῦ πνεύματος ἐν ὑμῖν.

12 *Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, ὀφειλέται ἐσμὲν οὐ τῇ σαρκὶ τοῦ*
κατὰ σάρκα ζῆν. 13 *εἰ γὰρ κατὰ σάρκα ζῆτε, μέλλετε ἀπο-*
θνήσκειν· εἰ δὲ πνεύματι τὰς πράξεις τοῦ σώματος θανα-
τοῦτε, ζήσεσθε. 14 *ὅσοι γὰρ πνεύματι θεοῦ ἄγονται, οὗτοι υἱοί*
εἰσιν θεοῦ. 15 *οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δουλίας πάλιν εἰς φόβον,*
ἀλλὰ ἐλάβετε πνεῦμα υἱοθεσίας, ἐν ᾧ κράζομεν· Ἀββᾶ ὁ πα-
τήρ. 16 *αὐτὸ τὸ πνεῦμα συνμαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν ὅτι*
ἐσμὲν τέκνα θεοῦ. 17 *εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι· κληρονόμοι*
μὲν θεοῦ, συνκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ, εἴπερ συνπάσχομεν ἵνα καὶ
συνδοξασθῶμεν.

18 *Λογίζομαι γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ*
πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. 19 *ἡ γὰρ*
ἀποκαραδοκία τῆς κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ θεοῦ
ἀπεκδέχεται. 20 *τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἑκοῦσα,*
ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα, ἐφ᾽ ἐλπίδι 21 *διότι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις*
ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλίας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθε-
ρίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ θεοῦ. 22 *οἴδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα*
ἡ κτίσις συνστενάζει καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν· 23 *οὐ μόνον δέ,*
ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ πνεύματος ἔχοντες, ἡμεῖς καὶ
αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς στενάζομεν υἱοθεσίαν ἀπεκδεχόμενοι, τὴν ἀπο-
λύτρωσιν τοῦ σώματος ἡμῶν. 24 *τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν· ἐλπὶς*
δὲ βλεπομένη οὐκ ἔστιν ἐλπίς· ὃ γὰρ βλέπει τις, τί καὶ ἐλπίζει;
25 *εἰ δὲ ὃ οὐ βλέπομεν ἐλπίζομεν, δι᾽ ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα.*

26 *Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ πνεῦμα συναντιλαμβάνεται τῇ ἀσθε-*
νείᾳ ἡμῶν. τὸ γὰρ τί προσευξώμεθα καθὸ δεῖ οὐκ οἴδαμεν,
ἀλλὰ αὐτὸ τὸ πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει στεναγμοῖς ἀλαλήτοις·
27 *ὁ δὲ ἐραυνῶν τὰς καρδίας οἶδεν τί τὸ φρόνημα τοῦ πνεύμα-*
τος, ὅτι κατὰ θεὸν ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἁγίων. 28 *οἴδαμεν δὲ ὅτι*
τοῖς ἀγαπῶσιν τὸν θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν, τοῖς κατὰ
πρόθεσιν κλητοῖς οὖσιν. 29 *ὅτι οὓς προέγνω, καὶ προώρισεν συμ-*
μόρφους τῆς εἰκόνος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτό-

---

11. *χριστον ιησουν*: T *χριστον* idque post *ο εγειρας* | tH [*και*] *τα θν.* | Th *δια το ενοικουν αυτου πνευμα* 14. tH *υιοι θεου εισιν* 15. TH *δουλειας* | h *υιοθεσιας· εν . . . πατηρ,* 16. T *συμμαρτυρ.* 17. T *συγκληρον.* | T *συμπασχ.* 20. T *επ ελπιδι* H *εφ ἐλπ.* 21. *διοτι*: TH *οτι* | TH *δουλειας* 22. T *συστεναζει* 23. TH [*ημεις*] *και* 24. T *τις, τι ελπιζει* H§ *τις ελπιζει* (h *v. τις και υπομενει*) 28. *συνεργει*: H add [*ο θεος*]

---

11. 1 Cor 6,14. 2 Cor 4,14. 14. Gal 5,18. 15. 2 Tim 1,7. Gal 4,6. 17. Gal 4,7. 23. 2 Cor 5,2.

τοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς· 30 οὓς δὲ προώρισεν, τούτους καὶ
ἐκάλεσεν· καὶ οὓς ἐκάλεσεν, τούτους καὶ ἐδικαίωσεν· οὓς δὲ ἐδι-
καίωσεν, τούτους καὶ ἐδόξασεν.
31 Τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; εἰ ὁ θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ'
ἡμῶν; 32 ὅς γε τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ ὑπὲρ ἡμῶν
πάντων παρέδωκεν αὐτόν, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν
χαρίσεται; 33 τίς ἐγκαλέσει κατὰ ἐκλεκτῶν θεοῦ; θεὸς ὁ δικαιῶν·
34 τίς ὁ κατακρίνων; Χριστὸς Ἰησοῦς ὁ ἀποθανών, μᾶλλον δὲ
ἐγερθείς, ὅς ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, ὃς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ
ἡμῶν. 35 τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; θλίψις
ἢ στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ λιμὸς ἢ γυμνότης ἢ κίνδυνος ἢ μά-
χαιρα; 36 καθὼς γέγραπται ὅτι ἕνεκεν σοῦ θανατούμεθα ὅλην τὴν
ἡμέραν, ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. 37 ἀλλ' ἐν τούτοις
πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. 38 πέπεισμαι
γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωή, οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαί, οὔτε
ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα, οὔτε δυνάμεις 39 οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος
οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης
τοῦ θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

IX

De Israele dolor. Dei promissa stant. Vera proles Abrahami. Libera dei gratia. Pharao. Figuli imago. Vaticinia in electos dei et Israelem.

1 Ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ, οὐ ψεύδομαι, συνμαρτυρούσης
μοι τῆς συνειδήσεώς μου ἐν πνεύματι ἁγίῳ, 2 ὅτι λύπη μοί ἐστιν
μεγάλη καὶ ἀδιάλειπτος ὀδύνη τῇ καρδίᾳ μου. 3 ηὐχόμην γὰρ
ἀνάθεμα εἶναι αὐτὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν
μου τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα, 4 οἵτινές εἰσιν Ἰσραηλεῖται,
ὧν ἡ υἱοθεσία καὶ ἡ δόξα καὶ αἱ διαθῆκαι καὶ ἡ νομοθεσία καὶ
ἡ λατρεία καὶ αἱ ἐπαγγελίαι, 5 ὧν οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ Χρι-
στὸς τὸ κατὰ σάρκα. ὁ ὢν ἐπὶ πάντων θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς
αἰῶνας, ἀμήν. 6 Οὐχ οἷον δὲ ὅτι ἐκπέπτωκεν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ.
οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραήλ, οὗτοι Ἰσραήλ· 7 οὐδ' ὅτι εἰσὶν
σπέρμα Ἀβραάμ, πάντες τέκνα, ἀλλ'· ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι
σπέρμα· 8 τοῦτ' ἔστιν, οὐ τὰ τέκνα τῆς σαρκὸς ταῦτα τέκνα τοῦ
θεοῦ ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας λογίζεται εἰς σπέρμα. 9 ἐπαγ-
γελίας γὰρ ὁ λόγος οὗτος· κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐλεύσομαι

34. H κατακρινῶν | T[H] om ιησους | εγερθ.: H add [εκ νεκρων] | εστιν: T pm και 35. χριστου: h θεου IX,1. T συμμαρτυρ. 2s. T μου, (ηυχομην . . . χριστου), υπερ 4. T ισραηλιται | t η διαθηκη 5. H σαρκα, ο ων επι παντων, θεος h σαρκα· ο ων επι παντων θεος

33s. Is 50,8. 34. 1 Pe 3,22. 36. Ps 44,23. 2 Cor 4,11. IX,1. 1 Tim 2,7. 5. 1,25. 7. Gen 21,12. Hebr 11,18. 8. Gal 4,28. 9. Gen 18,10.

καὶ ἔσται τῇ Σάρρᾳ υἱός. [10] *οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ Ῥεβέκκα*
ἐξ ἑνὸς κοίτην ἔχουσα, Ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν· [11] *μήπω γὰρ*
γεννηθέντων μηδὲ πραξάντων τι ἀγαθὸν ἢ φαῦλον, ἵνα ἡ
κατ' ἐκλογὴν πρόθεσις τοῦ θεοῦ μένῃ, οὐκ ἐξ ἔργων ἀλλ' ἐκ
τοῦ καλοῦντος, [12] *ἐρρέθη αὐτῇ ὅτι* ὁ μείζων δουλεύσει τῷ
ἐλάσσονι, [13] *καθὼς γέγραπται·* τὸν Ἰακὼβ ἠγάπησα, τὸν δὲ
Ἠσαῦ ἐμίσησα.

[14] *Τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ θεῷ; μὴ γένοιτο.*
[15] *τῷ Μωϋσεῖ γὰρ λέγει·* ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτειρήσω ὃν
ἂν οἰκτείρω. [16] *ἄρα οὖν οὐ τοῦ θέλοντος οὐδὲ τοῦ τρέχοντος,*
ἀλλὰ τοῦ ἐλεῶντος θεοῦ. [17] *λέγει γὰρ ἡ γραφὴ τῷ Φαραὼ ὅτι*
εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε, ὅπως ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμίν
μου, καὶ ὅπως διαγγελῇ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ. [18] *ἄρα*
οὖν ὃν θέλει ἐλεεῖ, ὃν δὲ θέλει σκληρύνει. [19] *Ἐρεῖς μοι οὖν· τί*
ἔτι μέμφεται; τῷ γὰρ βουλήματι αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκεν; [20] *ὦ*
ἄνθρωπε, μενοῦνγε σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ; μὴ
ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι· *τί με ἐποίησας οὕτως;* [21] *ἢ οὐκ*
ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ πηλοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος
ποιῆσαι ὃ μὲν εἰς τιμὴν σκεῦος, ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν; [22] *εἰ δὲ θέλων*
ὁ θεὸς ἐνδείξασθαι τὴν ὀργὴν καὶ γνωρίσαι τὸ δυνατὸν αὐτοῦ
ἤνεγκεν ἐν πολλῇ μακροθυμίᾳ σκεύη ὀργῆς κατηρτισμένα εἰς
ἀπώλειαν, [23] *καὶ ἵνα γνωρίσῃ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ ἐπὶ*
σκεύη ἐλέους, ἃ προητοίμασεν εἰς δόξαν; [24] *οὓς καὶ ἐκάλεσεν*
ἡμᾶς οὐ μόνον ἐξ Ἰουδαίων ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθνῶν, [25] *ὡς καὶ ἐν τῷ*
Ὡσηὲ λέγει· καλέσω τὸν οὐ λαόν μου λαόν μου καὶ τὴν οὐκ
ἠγαπημένην ἠγαπημένην, [26] καὶ ἔσται ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἐρρέθη
αὐτοῖς· οὐ λαός μου ὑμεῖς, ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ θεοῦ ζῶντος.
[27] *Ἠσαΐας δὲ κράζει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραήλ·* ἐὰν ᾖ ὁ ἀριθμὸς τῶν
υἱῶν Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ ὑπόλειμμα σωθήσε-
ται. [28] λόγον γὰρ συντελῶν καὶ συντέμνων ποιήσει κύριος ἐπὶ
τῆς γῆς. [29] *καὶ καθὼς προείρηκεν Ἠσαΐας·* εἰ μὴ κύριος Σαβαὼθ
ἐνκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα, ὡς Σόδομα ἂν ἐγενήθημεν καὶ ὡς
Γόμορρα ἂν ὡμοιώθημεν.

[30] *Τί οὖν ἐροῦμεν; ὅτι ἔθνη τὰ μὴ διώκοντα δικαιοσύνην*

13. H[S] *καθαπερ* | T *ησαν* 19. *τι*: t add [*ουν*] 23. [t]H om *και*
25. H *ωσηε* 26. T*[H] om *αυτοις* 27. H *υπολιμμα* 28. *συντεμνων*:
t add [*εν δικαιοσυνη, οτι λογον συντετμημενον*] 29. TH *εγκατελ.*

10. Gen 25,21. 12. Gen 25,23. 13. Mal 1,2s. 15. Ex 33,19.
17. Ex 9,16. 18. Ex 7,3. 20. Is 45,9. 29,16. 25. Hos 2,23.
26. Hos 1,10. 27s. Is 10,22s. 29. Is 1,9.

κατέλαβεν δικαιοσύνην, δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ πίστεως, 31 Ἰσραὴλ
δὲ διώκων νόμον δικαιοσύνης εἰς νόμον οὐκ ἔφθασεν. 32 διατί;
ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως ἀλλ᾽ ὡς ἐξ ἔργων· προσέκοψαν τῷ λίθῳ τοῦ
προσκόμματος, 33 καθὼς γέγραπται· ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιὼν λίθον
προσκόμματος καὶ πέτραν σκανδάλου, καὶ ὁ πιστεύων ἐπ᾽ αὐτῷ
οὐ καταισχυνθήσεται.

X

Iudaei negantes Christo fidem. Vera fide omnes servantur. Vaticinia de Iudaeis ac gentibus.

1 Ἀδελφοί, ἡ μὲν εὐδοκία τῆς ἐμῆς καρδίας καὶ ἡ δέησις
πρὸς τὸν θεὸν ὑπὲρ αὐτῶν εἰς σωτηρίαν. 2 μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς
ὅτι ζῆλον θεοῦ ἔχουσιν, ἀλλ᾽ οὐ κατ᾽ ἐπίγνωσιν· 3 ἀγνοοῦντες γὰρ
τὴν τοῦ θεοῦ δικαιοσύνην καὶ τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην ζητοῦντες
στῆσαι, τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν. 4 τέλος γὰρ
νόμου Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι. 5 Μωϋσῆς
γὰρ γράφει ὅτι τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου ὁ ποιήσας ἄνθρωπος
ζήσεται ἐν αὐτῇ. 6 ἡ δὲ ἐκ πίστεως δικαιοσύνη οὕτως λέγει· μὴ
εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου· τίς ἀναβήσεται εἰς τὸν οὐρανόν; τοῦτ᾽
ἔστιν Χριστὸν καταγαγεῖν· 7 ἤ· τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσ-
σον; τοῦτ᾽ ἔστιν Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν. 8 ἀλλὰ τί λέγει;
ἐγγύς σου τὸ ῥῆμά ἐστιν, ἐν τῷ στόματί σου καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ
σου· τοῦτ᾽ ἔστιν τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως ὃ κηρύσσομεν. 9 ὅτι ἐὰν
ὁμολογήσῃς ἐν τῷ στόματί σου κύριον Ἰησοῦν, καὶ πιστεύσῃς ἐν
τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ·
10 καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται
εἰς σωτηρίαν. 11 λέγει γὰρ ἡ γραφή· πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ᾽ αὐτῷ
οὐ καταισχυνθήσεται. 12 οὐ γάρ ἐστιν διαστολὴ Ἰουδαίου τε καὶ
Ἕλληνος· ὁ γὰρ αὐτὸς κύριος πάντων, πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς
ἐπικαλουμένους αὐτόν. 13 πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα
κυρίου σωθήσεται. 14 πῶς οὖν ἐπικαλέσωνται εἰς ὃν οὐκ ἐπί-
στευσαν; πῶς δὲ πιστεύσωσιν οὗ οὐκ ἤκουσαν; πῶς δὲ ἀκούσονται
χωρὶς κηρύσσοντος; 15 πῶς δὲ κηρύξωσιν ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσιν;
καθὼς γέγραπται· ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ
ἀγαθά.

32. h *εργων*, X,3. TH om *δικαιοσυνην* sc 5. *οτι*: T§ post *νομου* | t *εκ του νομου* | *ποιησας*: T[t] add *αυτα* 9. t *εν τω στομ. σου οτι κυριος ιησους* H§ *το ρημα εν τω στομ. σου οτι κυριος ιησους* 14. TH *πως δε ακουσωσιν* 15. H§ *καθαπερ* | *ποδες*: t add [*των ευαγγελιζομενων ειρηνην*] | TH om *τα*

32s. Is 8,14. 28,16. Rom 10,11. X,3. Phil 3,9. 5. Lev 18,5. Gal 3,12. 6ss. Deut 30,11-14. 11. 9,33. Is 28,16. 12. 3,22. 13. Ioel 2,32. Act 2,21. 15. Is 52,7.

[16] *Ἀλλ᾽ οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ εὐαγγελίῳ. Ἠσαΐας γὰρ
λέγει·* κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; [17] *ἄρα ἡ πίστις ἐξ
ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος Χριστοῦ.* [18] *ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ
ἤκουσαν; μενοῦνγε·* εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν,
καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. [19] *ἀλλὰ
λέγω, μὴ Ἰσραὴλ οὐκ ἔγνω; πρῶτος Μωϋσῆς λέγει·* ἐγὼ παραζη-
λώσω ὑμᾶς ἐπ᾽ οὐκ ἔθνει, ἐπ᾽ ἔθνει ἀσυνέτῳ παροργιῶ ὑμᾶς.
[20] *Ἠσαΐας δὲ ἀποτολμᾷ καὶ λέγει·* εὑρέθην τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν,
ἐμφανὴς ἐγενόμην τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσιν. [21] *πρὸς δὲ τὸν Ἰσραὴλ
λέγει·* ὅλην τὴν ἡμέραν ἐξεπέτασα τὰς χεῖράς μου πρὸς λαὸν
ἀπειθοῦντα καὶ ἀντιλέγοντα.

XI

Iudaeorum pars electi, pars reiecti. Incredulitas Iudaeorum salus gentium exstitit; sed manet salus et ipsum Israel.

[1] *Λέγω οὖν, μὴ* ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; *μὴ γένοιτο·
καὶ γὰρ ἐγὼ Ἰσραηλείτης εἰμί, ἐκ σπέρματος Ἀβραάμ, φυλῆς
Βενιαμείν.* [2] οὐκ ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ *ὃν προέγνω.
ἢ οὐκ οἴδατε ἐν Ἠλείᾳ τί λέγει ἡ γραφή, ὡς ἐντυγχάνει τῷ θεῷ
κατὰ τοῦ Ἰσραήλ;* [3] κύριε, τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν,
τὰ θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν, κἀγὼ ὑπελείφθην μόνος καὶ
ζητοῦσιν τὴν ψυχήν μου. [4] *ἀλλὰ τί λέγει αὐτῷ ὁ χρηματισμός;*
κατέλιπον ἐμαυτῷ ἑπτακισχιλίους ἄνδρας, οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν
γόνυ τῇ Βάαλ. [5] *οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ λεῖμμα κατ᾽
ἐκλογὴν χάριτος γέγονεν·* [6] *εἰ δὲ χάριτι, οὐκέτι ἐξ ἔργων, ἐπεὶ
ἡ χάρις οὐκέτι γίνεται χάρις.* [7] ***Τί οὖν;*** *ὃ ἐπιζητεῖ Ἰσραήλ,
τοῦτο οὐκ ἐπέτυχεν, ἡ δὲ ἐκλογὴ ἐπέτυχεν· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπω-
ρώθησαν,* [8] *καθάπερ γέγραπται·* ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς πνεῦμα
κατανύξεως, ὀφθαλμοὺς τοῦ μὴ βλέπειν καὶ ὦτα τοῦ μὴ
ἀκούειν, *ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας.* [9] *καὶ Δαυεὶδ λέγει·* γενη-
θήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν εἰς παγίδα καὶ εἰς θήραν καὶ εἰς
σκάνδαλον καὶ εἰς ἀνταπόδομα αὐτοῖς, [10] σκοτισθήτωσαν οἱ
ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν δια-
παντὸς σύνκαμψον.
[11] *Λέγω οὖν, μὴ ἔπταισαν ἵνα πέσωσιν; μὴ γένοιτο·* ἀλλὰ *τῷ
αὐτῶν παραπτώματι ἡ σωτηρία τοῖς ἔθνεσιν, εἰς τὸ παραζηλῶ-*

20. *τοις εμε* bis: [T]h pm *εν* XI,1. T *ισραηλιτης* 5. H *λιμμα* 6. *χαρις* sc: E add *εἰ δὲ ἐξ ἔργων, οὐκ ἔτι ἐστὶ χάρις. ἐπεὶ τὸ ἔργον, οὐκ ἔτι ἐστὶν ἔργον.* 10. T *συγκαμψον*

16. Is 53,1. Io 12,38. 18. Ps 19,5. 19. Deut 32,21. 20s. Is 65,1s. XI,1s. Ps 94,14. 3s. 1 Reg 19,10.18. 6. 4,4. Gal 2,6. 8. Is 29,10. Deut 29,4. Is 6,9s. Io 12,40. 9s. Ps 69,23s. 11. 10,19.

σαι αὐτούς. [12] *εἰ δὲ τὸ παράπτωμα αὐτῶν πλοῦτος κόσμου καὶ*
τὸ ἥττημα αὐτῶν πλοῦτος ἐθνῶν, πόσῳ μᾶλλον τὸ πλήρωμα
αὐτῶν. [13] *ὑμῖν δὲ λέγω τοῖς ἔθνεσιν. ἐφ' ὅσον μὲν οὖν εἰμὶ ἐγὼ*
ἐθνῶν ἀπόστολος, τὴν διακονίαν μου δοξάζω, [14] *εἴπως παρα-*
ζηλώσω μου τὴν σάρκα καὶ σώσω τινὰς ἐξ αὐτῶν. [15] *εἰ γὰρ ἡ*
ἀποβολὴ αὐτῶν καταλλαγὴ κόσμου, τίς ἡ πρόσλημψις εἰ μὴ ζωὴ
ἐκ νεκρῶν; [16] *εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἁγία, καὶ τὸ φύραμα· καὶ εἰ ἡ*
ῥίζα ἁγία, καὶ οἱ κλάδοι.

[17] *Εἰ δέ τινες τῶν κλάδων ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ ἀγριέλαιος*
ὢν ἐνεκεντρίσθης ἐν αὐτοῖς καὶ συνκοινωνὸς τῆς ῥίζης τῆς πιό-
τητος τῆς ἐλαίας ἐγένου, [18] *μὴ κατακαυχῶ τῶν κλάδων· εἰ δὲ*
κατακαυχᾶσαι, οὐ σὺ τὴν ῥίζαν βαστάζεις ἀλλὰ ἡ ῥίζα σέ. [19] *ἐρεῖς*
οὖν· ἐξεκλάσθησαν κλάδοι ἵνα ἐγὼ ἐνκεντρισθῶ. [20] *καλῶς· τῇ*
ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ τῇ πίστει ἕστηκας. μὴ ὑψηλὰ
φρόνει, ἀλλὰ φοβοῦ· [21] *εἰ γὰρ ὁ θεὸς τῶν κατὰ φύσιν κλάδων*
οὐκ ἐφείσατο, οὐδὲ σοῦ φείσεται. [22] *ἴδε οὖν χρηστότητα καὶ*
ἀποτομίαν θεοῦ· ἐπὶ μὲν τοὺς πεσόντας ἀποτομία, ἐπὶ δὲ σὲ
χρηστότης θεοῦ, ἐὰν ἐπιμένῃς τῇ χρηστότητι, ἐπεὶ καὶ σὺ ἐκκο-
πήσῃ. [23] *κἀκεῖνοι δέ, ἐὰν μὴ ἐπιμένωσιν τῇ ἀπιστίᾳ, ἐνκεν-*
τρισθήσονται· δυνατὸς γάρ ἐστιν ὁ θεὸς πάλιν ἐνκεντρίσαι αὐ-
τούς. [24] *εἰ γὰρ σὺ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἐξεκόπης ἀγριελαίου καὶ*
παρὰ φύσιν ἐνεκεντρίσθης εἰς καλλιέλαιον, πόσῳ μᾶλλον οὗτοι
οἱ κατὰ φύσιν ἐνκεντρισθήσονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ.

[25] *Οὐ γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, τὸ μυστήριον τοῦτο,*
ἵνα μὴ ἦτε παρ' ἑαυτοῖς φρόνιμοι, ὅτι πώρωσις ἀπὸ μέρους τῷ
Ἰσραὴλ γέγονεν ἄχρις οὗ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ, [26] *καὶ*
οὕτως πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται, καθὼς γέγραπται· ἥξει ἐκ Σιὼν ὁ
ῥυόμενος, ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ Ἰακώβ. [27] καὶ αὕτη αὐτοῖς
ἡ παρ' ἐμοῦ διαθήκη, ὅταν ἀφέλωμαι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.
[28] *κατὰ μὲν τὸ εὐαγγέλιον ἐχθροὶ δι' ὑμᾶς, κατὰ δὲ τὴν ἐκλογὴν*
ἀγαπητοὶ διὰ τοὺς πατέρας· [29] *ἀμεταμέλητα γὰρ τὰ χαρίσματα*
καὶ ἡ κλῆσις τοῦ θεοῦ. [30] *ὥσπερ γὰρ ὑμεῖς ποτε ἠπειθήσατε τῷ*
θεῷ, νῦν δὲ ἠλεήθητε τῇ τούτων ἀπειθείᾳ, [31] *οὕτως καὶ οὗτοι νῦν*

13. T *μεν* [*ουν*] 17. T *συγκοινωνος* | *ριζης*: T add [*και*] 19. T *εγκεντρισθω* 20. T *εκλασθησαν* 23. T *εγκεντρισθησονται* et *εγκεντρισαι* 24. T *εγκεντρισθησονται* 25. *παρ*: T§H§ *εν* | H *αχρι ου* 30. *νυν*: h *νυνι* | H *απειθια*

13. 15,16. Gal 2,7. Act 22,21. 14. 9,3. 1 Cor 9,22. 16. Num 15,17ss. 18. (Io 4,22.) 20. Hebr 3,19. 4,2. 22. Hebr 3,14. 10,29. 23. 14,4. 26s. Is 59,20s. 27,9. 27. Ier 31,33s.

ἠπείθησαν τῷ ὑμετέρῳ ἐλέει ἵνα καὶ αὐτοὶ νῦν ἐλεηθῶσιν·
32 συνέκλεισεν γὰρ ὁ θεὸς τοὺς πάντας εἰς ἀπείθειαν ἵνα τοὺς
πάντας ἐλεήσῃ. 33 Ὦ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως
θεοῦ· ὡς ἀνεξεραύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ
ὁδοὶ αὐτοῦ. 34 τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου; ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ
ἐγένετο; 35 ἢ τίς προέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ;
36 ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι᾽ αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα· αὐτῷ ἡ
δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν.

XII

Sancte vivendum gratiaeque donis recte utendum. Amori, modestiae, mansuetudini studendum.

1 Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ θεοῦ,
παραστῆσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν ἁγίαν τῷ θεῷ εὐά-
ρεστον, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν· 2 καὶ μὴ συνσχηματίζεσθε τῷ
αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοός, εἰς
τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τί τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, τὸ ἀγαθὸν καὶ
εὐάρεστον καὶ τέλειον. 3 λέγω γὰρ διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης
μοι παντὶ τῷ ὄντι ἐν ὑμῖν, μὴ ὑπερφρονεῖν παρ᾽ ὃ δεῖ φρονεῖν,
ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, ἑκάστῳ ὡς ὁ θεὸς ἐμέρισεν
μέτρον πίστεως. 4 καθάπερ γὰρ ἐν ἑνὶ σώματι πολλὰ μέλη
ἔχομεν, τὰ δὲ μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πρᾶξιν, 5 οὕτως οἱ
πολλοὶ ἓν σῶμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ, τὸ δὲ καθ᾽ εἷς ἀλλήλων μέλη,
6 ἔχοντες δὲ χαρίσματα κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν διά-
φορα· εἴτε προφητείαν, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως· 7 εἴτε
διακονίαν, ἐν τῇ διακονίᾳ· εἴτε ὁ διδάσκων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ·
8 εἴτε ὁ παρακαλῶν, ἐν τῇ παρακλήσει· ὁ μεταδιδοὺς ἐν ἁπλό-
τητι, ὁ προϊστάμενος ἐν σπουδῇ, ὁ ἐλεῶν ἐν ἱλαρότητι.
9 Ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος. ἀποστυγοῦντες τὸ πονηρόν, κολλώ-
μενοι τῷ ἀγαθῷ, 10 τῇ φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φιλόστοργοι, τῇ
τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι, 11 τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί, τῷ πνεύ-
ματι ζέοντες, τῷ κυρίῳ δουλεύοντες, 12 τῇ ἐλπίδι χαίροντες, τῇ
θλίψει ὑπομένοντες, τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες, 13 ταῖς χρείαις
τῶν ἁγίων κοινωνοῦντες, τὴν φιλοξενίαν διώκοντες. 14 εὐλογεῖτε
τοὺς διώκοντας ὑμᾶς, εὐλογεῖτε καὶ μὴ καταρᾶσθε. 15 χαίρειν
μετὰ χαιρόντων, κλαίειν μετὰ κλαιόντων. 16 τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλή-

---

31. T om *νυν* 32. H *απειθιαν* 33. H *ω̃* XII,1. Th *ευαρεστον τω θεω* 2. T *συσχηματ.* | t h *συνσχηματιζεσθαι* (t *συσχ.*) et *μεταμορφουσθαι* 4. h *μελη πολλα* 14. H om *υμας* 15. *κλαιειν*: h pm *και*

---

32. Gal 3,22. 34. Is 40,13. 1 Cor 2,16. 35. Iob 41,2. (Is 40,14.) 36. 1 Cor 8,6. Col 1,16. Rom 16,27. XII,2. Eph 5,10.17. 3. 1 Cor 7,17. 4s. 1 Cor 12,12.27. Eph 4,25. 6. Eph 4,11. 11. 14,18. 16,18. 12. Col 4,2. 14. Mt 5,44. 1 Cor 4,12. 16. 15,5.

λους φρονοῦντες, μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς
συναπαγόμενοι· μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς. [17] μηδενὶ κα-
κὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες, προνοούμενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων
ἀνθρώπων, [18] εἰ δυνατόν, τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων
εἰρηνεύοντες, [19] μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοί, ἀλλὰ δότε
τόπον τῇ ὀργῇ· γέγραπται γάρ· ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω,
λέγει κύριος. [20] ἀλλὰ ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτόν·
ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτόν· τοῦτο γὰρ ποιῶν ἄνθρακας πυρὸς
σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. [21] μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ,
ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν.

XIII

Magistratibus parendum, suum cuique amanter tribuendum,
vigilandum.

[1] Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω. οὐ γὰρ
ἔστιν ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ θεοῦ, αἱ δὲ οὖσαι ὑπὸ θεοῦ τεταγμέναι
εἰσίν. [2] ὥστε ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ τῇ τοῦ θεοῦ δια-
ταγῇ ἀνθέστηκεν· οἱ δὲ ἀνθεστηκότες ἑαυτοῖς κρίμα λήμψονται.
[3] οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶν φόβος τῷ ἀγαθῷ ἔργῳ ἀλλὰ τῷ
κακῷ. θέλεις δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν; τὸ ἀγαθὸν ποίει,
καὶ ἕξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς· [4] θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν σοὶ εἰς
τὸ ἀγαθόν. ἐὰν δὲ τὸ κακὸν ποιῇς, φοβοῦ· οὐ γὰρ εἰκῇ τὴν
μάχαιραν φορεῖ· θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν ἔκδικος εἰς ὀργὴν τῷ
τὸ κακὸν πράσσοντι. [5] διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθαι, οὐ μόνον διὰ
τὴν ὀργὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν. [6] διὰ τοῦτο γὰρ καὶ
φόρους τελεῖτε· λειτουργοὶ γὰρ θεοῦ εἰσιν εἰς αὐτὸ τοῦτο προσ-
καρτεροῦντες. [7] ἀπόδοτε πᾶσιν τὰς ὀφειλάς, τῷ τὸν φόρον τὸν
φόρον, τῷ τὸ τέλος τὸ τέλος, τῷ τὸν φόβον τὸν φόβον, τῷ τὴν
τιμὴν τὴν τιμήν. [8] Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀλλήλους
ἀγαπᾶν· ὁ γὰρ ἀγαπῶν τὸν ἕτερον νόμον πεπλήρωκεν. [9] τὸ γὰρ
οὐ μοιχεύσεις, οὐ φονεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐκ ἐπιθυμήσεις, καὶ εἴ
τις ἑτέρα ἐντολή, ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ ἀνακεφαλαιοῦται, ἐν τῷ·
ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. [10] ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον
κακὸν οὐκ ἐργάζεται· πλήρωμα οὖν νόμου ἡ ἀγάπη. [11] Καὶ
τοῦτο εἰδότες τὸν καιρόν, ὅτι ὥρα ἤδη ὑμᾶς ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι·
νῦν γὰρ ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία ἢ ὅτε ἐπιστεύσαμεν. [12] ἡ νὺξ
προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν. ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ

XIII,3. αγαθω εργω: h† 9. h εν τουτω τω λογω | TH [εν τω] αγαπησ. 11. υμας: T§h ημας

16. Prov 3,7. 17. 2 Cor 8,21. Prov 3,4. 19. Deut 32,35. Hebr 10,30. 20. Prov 25,21s. XIII,1. 1 Pe 2,13s. 8. Mt 22,37ss. 9. Ex 20,13ss. Lev 19,18. Gal 5,14. Iac 2,8. 10. 1 Cor 13,4. 11. 1 Thess 5,6ss. Eph 5,14. 12. Eph 5,11.

*σκότους, ἐνδυσώμεθα δὲ τὰ ὅπλα τοῦ φωτός. 13 ὡς ἐν ἡμέρᾳ
εὐσχημόνως περιπατήσωμεν, μὴ κώμοις καὶ μέθαις, μὴ κοίταις
καὶ ἀσελγείαις, μὴ ἔριδι καὶ ζήλῳ, 14 ἀλλὰ ἐνδύσασθε τὸν κύριον
Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθε εἰς ἐπι-
θυμίας.*

XIV

De ciborum dierumque usu. Imbecillis parcendum. Cavenda offensio in ciborum ac dierum usu. Non temere iudicandum. Sequenda conscientia.

*1 Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε, μὴ εἰς δια-
κρίσεις διαλογισμῶν. 2 ὃς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα, ὁ δὲ ἀσθε-
νῶν λάχανα ἐσθίει. 3 ὁ ἐσθίων τὸν μὴ ἐσθίοντα μὴ ἐξουθενείτω,
ὁ δὲ μὴ ἐσθίων τὸν ἐσθίοντα μὴ κρινέτω· ὁ θεὸς γὰρ αὐτὸν
προσελάβετο. 4 σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; τῷ ἰδίῳ
κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει· σταθήσεται δέ, δυνατεῖ γὰρ ὁ κύριος
στῆσαι αὐτόν. 5 ὃς μὲν γὰρ κρίνει ἡμέραν παρ᾽ ἡμέραν, ὃς δὲ
κρίνει πᾶσαν ἡμέραν· ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ νοῒ πληροφορείσθω. 6 ὁ
φρονῶν τὴν ἡμέραν κυρίῳ φρονεῖ· καὶ ὁ ἐσθίων κυρίῳ ἐσθίει,
εὐχαριστεῖ γὰρ τῷ θεῷ· καὶ ὁ μὴ ἐσθίων κυρίῳ οὐκ ἐσθίει καὶ
εὐχαριστεῖ τῷ θεῷ. 7 οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῇ, καὶ οὐδεὶς
ἑαυτῷ ἀποθνήσκει· 8 ἐάν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ κυρίῳ ζῶμεν, ἐάν τε
ἀποθνήσκωμεν, τῷ κυρίῳ ἀποθνήσκομεν. ἐάν τε οὖν ζῶμεν ἐάν
τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ κυρίου ἐσμέν. 9 εἰς τοῦτο γὰρ Χριστὸς
ἀπέθανεν καὶ ἔζησεν, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ. 10 σὺ
δὲ τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου; ἢ καὶ σὺ τί ἐξουθενεῖς τὸν ἀδελφόν
σου; πάντες γὰρ παραστησόμεθα τῷ βήματι τοῦ θεοῦ. 11 γέγραπται
γάρ·* ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ καὶ πᾶσα
γλῶσσα ἐξομολογήσεται τῷ θεῷ. *12 ἄρα οὖν ἕκαστος ἡμῶν περὶ
ἑαυτοῦ λόγον δώσει τῷ θεῷ.*

*13 Μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν, ἀλλὰ τοῦτο κρίνατε μᾶλλον,
τὸ μὴ τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ ἢ σκάνδαλον. 14 οἶδα καὶ
πέπεισμαι ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ ὅτι οὐδὲν κοινὸν δι᾽ ἑαυτοῦ, εἰ μὴ τῷ
λογιζομένῳ τι κοινὸν εἶναι, ἐκείνῳ κοινόν. 15 εἰ γὰρ διὰ βρῶμα
ὁ ἀδελφός σου λυπεῖται, οὐκέτι κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς. μὴ τῷ
βρώματί σου ἐκεῖνον ἀπόλλυε, ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανεν. 16 μὴ*

---

12. H *ενδυσωμ.* [*δε*] 13. t h *ερισι και ζηλοις* 14. *κυριον ιησουν χριστον*: h *χριστον ιησουν* XIV,5. T[H] om *γαρ* 11. T§ *εξομολογησεται πασα γλωσσα* 12. T[H] om *ουν* | T§ *αποδωσει* | H [*τω θεω*] 13. h om *προσκομμα* et *ἢ* 14. T *δι αυτου*

---

14. Gal 3,27. XIV,1. 15,1.7. 3. 15,7. 4. 14,10. Iac 4,12. Rom 11,23. 9. 2 Cor 5,15. 1 Thess 4,14. 10. 14,4. 2 Cor 5,10. 11. Is 45,23. Phil 2,10s. 12. Mt 12,36. 15. 1 Cor 8,11.

βλασφημείσθω οὖν ὑμῶν τὸ ἀγαθόν. 17 *οὐ γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία*
τοῦ θεοῦ βρῶσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ
ἐν πνεύματι ἁγίῳ· 18 *ὁ γὰρ ἐν τούτῳ δουλεύων τῷ Χριστῷ εὐά-*
ρεστος τῷ θεῷ καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις. 19 *ἄρα οὖν τὰ τῆς*
εἰρήνης διώκομεν καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς τῆς εἰς ἀλλήλους. 20 *μὴ*
ἕνεκεν βρώματος κατάλυε τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ. πάντα μὲν καθαρά,
ἀλλὰ κακὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ διὰ προσκόμματος ἐσθίοντι· 21 *κα-*
λὸν τὸ μὴ φαγεῖν κρέα μηδὲ πιεῖν οἶνον μηδὲ ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός
σου προσκόπτει. 22 *σὺ πίστιν ἣν ἔχεις κατὰ σεαυτὸν ἔχε ἐνώπιον*
τοῦ θεοῦ. μακάριος ὁ μὴ κρίνων ἑαυτὸν ἐν ᾧ δοκιμάζει· 23 *ὁ δὲ*
διακρινόμενος ἐὰν φάγῃ κατακέκριται, ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως· πᾶν
δὲ ὃ οὐκ ἐκ πίστεως ἁμαρτία ἐστίν.

XV

Concordiae studendum mutuique amoris officiis. De epistulae severitate. Paulus Romanos visurus. De collecta Hierosolymam perferenda ac periculo imminente.

1 *Ὀφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνά-*
των βαστάζειν καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν. 2 *ἕκαστος ἡμῶν τῷ πλη-*
σίον ἀρεσκέτω εἰς τὸ ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδομήν· 3 *καὶ γὰρ ὁ Χρι-*
στὸς οὐχ ἑαυτῷ ἤρεσεν, ἀλλὰ καθὼς γέγραπται· οἱ ὀνειδισμοὶ
τῶν ὀνειδιζόντων σε ἐπέπεσαν ἐπ' ἐμέ. 4 *ὅσα γὰρ προεγράφη,*
εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν ἐγράφη, ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ
διὰ τῆς παρακλήσεως τῶν γραφῶν τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν. 5 *ὁ δὲ*
θεὸς τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς παρακλήσεως δῴη ὑμῖν τὸ αὐτὸ
φρονεῖν ἐν ἀλλήλοις κατὰ Χριστὸν Ἰησοῦν, 6 *ἵνα ὁμοθυμαδὸν ἐν*
ἑνὶ στόματι δοξάζητε τὸν θεὸν καὶ πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ. 7 *διὸ προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ Χρι-*
στὸς προσελάβετο ὑμᾶς εἰς δόξαν τοῦ θεοῦ. 8 *λέγω γὰρ Χρι-*
στὸν διάκονον γεγενῆσθαι περιτομῆς ὑπὲρ ἀληθείας θεοῦ, εἰς τὸ
βεβαιῶσαι τὰς ἐπαγγελίας τῶν πατέρων, 9 *τὰ δὲ ἔθνη ὑπὲρ ἐλέους*
δοξάσαι τὸν θεόν, καθὼς γέγραπται· διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαί
σοι ἐν ἔθνεσιν καὶ τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ. 10 *καὶ πάλιν λέγει·*
εὐφράνθητε ἔθνη μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. 11 *καὶ πάλιν·* αἰνεῖτε
πάντα τὰ ἔθνη τὸν κύριον, καὶ ἐπαινεσάτωσαν αὐτὸν πάντες οἱ
λαοί. 12 *καὶ πάλιν Ἠσαΐας λέγει·* ἔσται ἡ ῥίζα τοῦ Ἰεσσαὶ καὶ

18. T [*τω*] *χριστω* 19. T§H§ *διωκωμεν* 21. H *πειν* | *προσκοπτει*: T[t] add *η σκανδαλιζεται η ασθενει* XV,4. *εις την*: H pm [*παντα*] | *εχωμεν*: h add *της παρακλησεως* 5. T h *ιησουν χριστον* 7. *υμας*: t H§ *ημας* 8. T§h *γενεσθαι* 11. *παλιν*: t add [*λεγει*]

17. 1 Cor 8,8. 20. Tit 1,15. 21. 1 Cor 8,13. XV,1. 14,1. 3. Ps 69,10. 7. 14,1. 9. 2 Sam 22,50. Ps 18,50. 10. Deut 32,43. 11. Ps 117,1. 12. Is 11,10. Mt 12,21.

ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν, ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιοῦσιν. [13] *ὁ δὲ*
θεὸς τῆς ἐλπίδος πληρώσαι ὑμᾶς πάσης χαρᾶς καὶ εἰρήνης ἐν
τῷ πιστεύειν, εἰς τὸ περισσεύειν ὑμᾶς ἐν τῇ ἐλπίδι ἐν δυνάμει
πνεύματος ἁγίου.

[14] *Πέπεισμαι δέ, ἀδελφοί μου, καὶ αὐτὸς ἐγὼ περὶ ὑμῶν, ὅτι*
καὶ αὐτοὶ μεστοί ἐστε ἀγαθωσύνης, πεπληρωμένοι πάσης τῆς
γνώσεως, δυνάμενοι καὶ ἀλλήλους νουθετεῖν. [15] *τολμηρότερον δὲ*
ἔγραψα ὑμῖν, ἀπὸ μέρους, ὡς ἐπαναμιμνήσκων ὑμᾶς διὰ τὴν
χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι ἀπὸ τοῦ θεοῦ [16] *εἰς τὸ εἶναί με λειτουργὸν*
Χριστοῦ Ἰησοῦ εἰς τὰ ἔθνη, ἱερουργοῦντα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ,
ἵνα γένηται ἡ προσφορὰ τῶν ἐθνῶν εὐπρόσδεκτος, ἡγιασμένη ἐν
πνεύματι ἁγίῳ. [17] *ἔχω οὖν τὴν καύχησιν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τὰ*
πρὸς τὸν θεόν· [18] *οὐ γὰρ τολμήσω τι λαλεῖν ὧν οὐ κατειργάσατο*
Χριστὸς δι' ἐμοῦ εἰς ὑπακοὴν ἐθνῶν, λόγῳ καὶ ἔργῳ, [19] *ἐν δυνά-*
μει σημείων καὶ τεράτων, ἐν δυνάμει πνεύματος θεοῦ, ὥστε με
ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ πεπληρωκέναι
τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. [20] *οὕτως δὲ φιλοτιμούμενον, εὐαγ-*
γελίζεσθαι οὐχ ὅπου ὠνομάσθη Χριστός, ἵνα μὴ ἐπ' ἀλλότριον
θεμέλιον οἰκοδομῶ, [21] *ἀλλὰ καθὼς γέγραπται·* οἷς οὐκ ἀνηγγέλη
περὶ αὐτοῦ ὄψονται, καὶ οἳ οὐκ ἀκηκόασιν συνήσουσιν.

[22] *Διὸ καὶ ἐνεκοπτόμην τὰ πολλὰ τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς,*
[23] *νυνὶ δὲ μηκέτι τόπον ἔχων ἐν τοῖς κλίμασι τούτοις, ἐπιποθίαν*
δὲ ἔχων τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, [24] *ὡς ἂν πο-*
ρεύωμαι εἰς τὴν Σπανίαν· ἐλπίζω γὰρ διαπορευόμενος θεάσασθαι
ὑμᾶς καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι ἐκεῖ, ἐὰν ὑμῶν πρῶτον ἀπὸ
μέρους ἐμπλησθῶ. [25] *νυνὶ δὲ πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλὴμ διακο-*
νῶν τοῖς ἁγίοις. [26] *ηὐδόκησαν γὰρ Μακεδονία καὶ Ἀχαΐα κοι-*
νωνίαν τινὰ ποιήσασθαι εἰς τοὺς πτωχοὺς τῶν ἁγίων τῶν ἐν
Ἱερουσαλήμ. [27] *ηὐδόκησαν γάρ, καὶ ὀφειλέται εἰσὶν αὐτῶν· εἰ*
γὰρ τοῖς πνευματικοῖς αὐτῶν ἐκοινώνησαν τὰ ἔθνη, ὀφείλουσιν
καὶ ἐν τοῖς σαρκικοῖς λειτουργῆσαι αὐτοῖς. [28] *τοῦτο οὖν ἐπιτε-*
λέσας καὶ σφραγισάμενος αὐτοῖς τὸν καρπὸν τοῦτον, ἀπελεύσομαι
δι' ὑμῶν εἰς Σπανίαν· [29] *οἶδα δὲ ὅτι ἐρχόμενος πρὸς ὑμᾶς ἐν*
πληρώματι εὐλογίας Χριστοῦ ἐλεύσομαι. [30] *παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς,*
ἀδελφοί, διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τῆς ἀγά-
πης τοῦ πνεύματος, συναγωνίσασθαί μοι ἐν ταῖς προσευχαῖς

---

14. T§ om *της* 15. T§H *τολμηροτερως* 17. H [*την*] *καυχ.* 18. t h *τολμω* 19. *θεου*: T[H] *αγιου* | H *χριστου*, 20. T§ *φιλοτιμουμαι* 21. *οψονται*: t H§ ante *οις* 22. *τα πολλα*: t *πολλακις* 23. H *επιποθειαν* | *πολλων*: T§H *ικανων* 24. *υφ*: t *απο* 26. t *ευδοκησεν* 30. H [*αδελφοι*]

---

21. Is 52,15. 23. Act 19,21. 25. Act 20,16. 21,17. 26. 1 Cor 16,1. 2 Cor 8,9. 27. 1 Cor 9,11. 30. (Col 4,12.)

*ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν θεόν, 31 ἵνα ῥυσθῶ ἀπὸ τῶν ἀπειθούντων ἐν
τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ ἡ διακονία μου ἡ εἰς Ἰερουσαλὴμ εὐπρόσδεκτος
τοῖς ἁγίοις γένηται, 32 ἵνα ἐλθὼν ἐν χαρᾷ πρὸς ὑμᾶς διὰ θελή-
ματος θεοῦ συναναπαύσωμαι ὑμῖν. 33 ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης
μετὰ πάντων ὑμῶν· ἀμήν.*

XVI

Phoebe commendatur. Salutationes variae. Vitanda dissidia. Doxologia.

*1 Συνίστημι δὲ ὑμῖν Φοίβην τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν, οὖσαν διάκο-
νον τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Κενχρεαῖς, 2 ἵνα αὐτὴν προσδέξησθε ἐν
κυρίῳ ἀξίως τῶν ἁγίων καὶ παραστῆτε αὐτῇ ἐν ᾧ ἂν ὑμῶν χρῄζῃ
πράγματι· καὶ γὰρ αὐτὴ προστάτις πολλῶν ἐγενήθη καὶ ἐμοῦ αὐτοῦ.
3 Ἀσπάσασθε Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν τοὺς συνεργούς μου ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ, 4 οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν ἑαυτῶν τράχη-
λον ὑπέθηκαν, οἷς οὐκ ἐγὼ μόνος εὐχαριστῶ ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ
ἐκκλησίαι τῶν ἐθνῶν, 5 καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίαν.
ἀσπάσασθε Ἐπαινετὸν τὸν ἀγαπητόν μου, ὅς ἐστιν ἀπαρχὴ τῆς
Ἀσίας εἰς Χριστόν. 6 ἀσπάσασθε Μαριάμ, ἥτις πολλὰ ἐκοπία-
σεν εἰς ὑμᾶς. 7 ἀσπάσασθε Ἀνδρόνικον καὶ Ἰουνίαν τοὺς συγγε-
νεῖς μου καὶ συναιχμαλώτους μου, οἵτινές εἰσιν ἐπίσημοι ἐν τοῖς
ἀποστόλοις, οἳ καὶ πρὸ ἐμοῦ γέγοναν ἐν Χριστῷ. 8 ἀσπάσασθε
Ἀμπλίατον τὸν ἀγαπητόν μου ἐν κυρίῳ. 9 ἀσπάσασθε Οὐρβανὸν
τὸν συνεργὸν ἡμῶν ἐν Χριστῷ καὶ Στάχυν τὸν ἀγαπητόν μου.
10 ἀσπάσασθε Ἀπελλῆν τὸν δόκιμον ἐν Χριστῷ. ἀσπάσασθε
τοὺς ἐκ τῶν Ἀριστοβούλου. 11 ἀσπάσασθε Ἡρῳδίωνα τὸν συγ-
γενῆ μου. ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ναρκίσσου τοὺς ὄντας ἐν κυ-
ρίῳ. 12 ἀσπάσασθε Τρύφαιναν καὶ Τρυφῶσαν τὰς κοπιώσας
ἐν κυρίῳ. ἀσπάσασθε Περσίδα τὴν ἀγαπητήν, ἥτις πολλὰ ἐκοπία-
σεν ἐν κυρίῳ. 13 ἀσπάσασθε Ῥοῦφον τὸν ἐκλεκτὸν ἐν κυρίῳ καὶ
τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ. 14 ἀσπάσασθε Ἀσύνκριτον, Φλέ-
γοντα, Ἑρμῆν, Πατροβᾶν, Ἑρμᾶν, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς ἀδελ-
φούς· 15 ἀσπάσασθε Φιλόλογον καὶ Ἰουλίαν, Νηρέα καὶ τὴν
ἀδελφὴν αὐτοῦ, καὶ Ὀλυμπᾶν, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς πάντας
ἁγίους. 16 ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ. ἀσπάζονται
ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι πᾶσαι τοῦ Χριστοῦ.*

31. *διακονια*: t *δωροφορια* | *εις*: t *εν* 32. TH *ινα εν χαρα ελθ.* | T§h *ελθω . . και συναναπ.* | *θεου*: t *κυριου ιησου* h † 33. T [*αμην*] XVI, 1. *ουσαν*: H add [*και*] | T *κεγχρεαις* 2. TH§ *ινα προσδεξ. αυτην* | *αὐτὴ*: T *αὕτη* 5. TH *επαίνετον* 6. TH *μαριαν* 8. TH *αμπλιᾶτον* 11. T *συγγενην* 14. T *ασυγκριτον*

XVI, 3. Act 18,2. 5. 1 Cor 16,19.15. 13. (Mc 15,21.) 16. 1 Cor 16,20. 2 Cor 13,12. 1 Thess 5,26. 1 Pe 5,14.

17 *Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν τοὺς τὰς διχοστα-*
σίας καὶ τὰ σκάνδαλα παρὰ τὴν διδαχὴν ἣν ὑμεῖς ἐμάθετε ποι-
οῦντας, καὶ ἐκκλίνετε ἀπ' αὐτῶν· 18 *οἱ γὰρ τοιοῦτοι τῷ κυρίῳ*
ἡμῶν Χριστῷ οὐ δουλεύουσιν ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν κοιλίᾳ, καὶ διὰ τῆς
χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατῶσιν τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων.
19 *ἡ γὰρ ὑμῶν ὑπακοὴ εἰς πάντας ἀφίκετο· ἐφ' ὑμῖν οὖν χαίρω,*
θέλω δὲ ὑμᾶς σοφοὺς εἶναι εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀκεραίους δὲ εἰς τὸ
κακόν. 20 *ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης συντρίψει τὸν σαταναν ὑπὸ*
τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν τάχει.
Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ μεθ' ὑμῶν.
21 *Ἀσπάζεται ὑμᾶς Τιμόθεος ὁ συνεργός μου, καὶ Λούκιος*
καὶ Ἰάσων καὶ Σωσίπατρος οἱ συγγενεῖς μου. 22 *ἀσπάζομαι*
ὑμᾶς ἐγὼ Τέρτιος ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν ἐν κυρίῳ. 23 *ἀσπά-*
ζεται ὑμᾶς Γάϊος ὁ ξένος μου καὶ ὅλης τῆς ἐκκλησίας. ἀσπά-
ζεται ὑμᾶς Ἔραστος ὁ οἰκονόμος τῆς πόλεως καὶ Κούαρτος ὁ
ἀδελφός.
25 *Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑμᾶς στηρίξαι κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου*
καὶ τὸ κήρυγμα Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ ἀποκάλυψιν μυστηρίου
χρόνοις αἰωνίοις σεσιγημένου, 26 *φανερωθέντος δὲ νῦν διά τε*
γραφῶν προφητικῶν κατ' ἐπιταγὴν τοῦ αἰωνίου θεοῦ εἰς ὑπακοὴν
πίστεως εἰς πάντα τὰ ἔθνη γνωρισθέντος, 27 *μόνῳ σοφῷ θεῷ,*
διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων·
ἀμήν.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α

I

Salutatio. Gratiarum actio pro Corinthiorum fide. Abiiciendae factiones. Salus per Christum parta non nititur humana sapientia aut arte.

1 *Παῦλος κλητὸς ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος*
θεοῦ καὶ Σωσθένης ὁ ἀδελφὸς 2 *τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ τῇ οὔσῃ*
ἐν Κορίνθῳ, ἡγιασμένοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, κλητοῖς ἁγίοις, σὺν
πᾶσιν τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ ἐν παντὶ τόπῳ, αὐτῶν καὶ ἡμῶν. 3 *χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη*
ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

---

19. *σοφους*: H add [*μεν*] 20. *ιησου*: [T] h add *χριστου* 21. *μου* pr: H [*μου*] 23. H *γαιος* 24. E *ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, μετὰ πάντων ὑμῶν, ἀμήν.* 27. H [*ω*] *η δοξα* | TH om *των αιωνων* | T subscr. *προς ρωμαιους*

I,1. H§ *ιησου χριστου* 2. *τη ουση εν κορινθω*: T§ post *χρ. ιησου*

---

18. Phil 3,19. 23. (1 Cor 1,14. 2 Tim 4,20.) 25. Iud 24s. Eph 3,20s. 27. 1 Tim 1,17. Rom 11,36 etc.

I,1ss. 2 Cor 1,1s. 1. Act 18,17. 3. Rom 1,7 etc.

4 Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου πάντοτε περὶ ὑμῶν ἐπὶ τῇ χάριτι
τοῦ θεοῦ τῇ δοθείσῃ ὑμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, 5 ὅτι ἐν παντὶ ἐπλου-
τίσθητε ἐν αὐτῷ, ἐν παντὶ λόγῳ καὶ πάσῃ γνώσει, 6 καθὼς τὸ
μαρτύριον τοῦ Χριστοῦ ἐβεβαιώθη ἐν ὑμῖν, 7 ὥστε ὑμᾶς μὴ ὑστε-
ρεῖσθαι ἐν μηδενὶ χαρίσματι, ἀπεκδεχομένους τὴν ἀποκάλυψιν
τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, 8 ὃς καὶ βεβαιώσει ὑμᾶς ἕως
τέλους ἀνεγκλήτους ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ. 9 πιστὸς ὁ θεός, δι' οὗ ἐκλήθητε εἰς κοινωνίαν τοῦ υἱοῦ
αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

10 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες καὶ μὴ ᾖ ἐν
ὑμῖν σχίσματα, ἦτε δὲ κατηρτισμένοι ἐν τῷ αὐτῷ νοῒ καὶ ἐν τῇ
αὐτῇ γνώμῃ. 11 ἐδηλώθη γάρ μοι περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί μου, ὑπὸ
τῶν Χλόης, ὅτι ἔριδες ἐν ὑμῖν εἰσίν. 12 λέγω δὲ τοῦτο, ὅτι ἕκαστος
ὑμῶν λέγει· ἐγὼ μέν εἰμι Παύλου, ἐγὼ δὲ Ἀπολλώ, ἐγὼ δὲ Κηφᾶ,
ἐγὼ δὲ Χριστοῦ. 13 μεμέρισται ὁ Χριστός; μὴ Παῦλος ἐσταυ-
ρώθη ὑπὲρ ὑμῶν, ἢ εἰς τὸ ὄνομα Παύλου ἐβαπτίσθητε; 14 εὐχα-
ριστῶ ὅτι οὐδένα ὑμῶν ἐβάπτισα εἰ μὴ Κρίσπον καὶ Γάϊον· 15 ἵνα
μή τις εἴπῃ ὅτι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα ἐβαπτίσθητε. 16 ἐβάπτισα δὲ
καὶ τὸν Στεφανᾶ οἶκον· λοιπὸν οὐκ οἶδα εἴ τινα ἄλλον ἐβάπτισα·
17 οὐ γὰρ ἀπέστειλέν με Χριστὸς βαπτίζειν ἀλλὰ εὐαγγελίζεσθαι,
οὐκ ἐν σοφίᾳ λόγου, ἵνα μὴ κενωθῇ ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ.
18 ὁ λόγος γὰρ ὁ τοῦ σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία
ἐστίν, τοῖς δὲ σωζομένοις ἡμῖν δύναμις θεοῦ ἐστίν. 19 γέγραπται
γάρ· ἀπολῶ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν, καὶ τὴν σύνεσιν τῶν συνετῶν
ἀθετήσω. 20 ποῦ σοφός; ποῦ γραμματεύς; ποῦ συνζητητὴς τοῦ
αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου;
21 ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ θεοῦ οὐκ ἔγνω ὁ κόσμος διὰ τῆς
σοφίας τὸν θεόν, εὐδόκησεν ὁ θεὸς διὰ τῆς μωρίας τοῦ κηρύγμα-
τος σῶσαι τοὺς πιστεύοντας· 22 ἐπειδὴ καὶ Ἰουδαῖοι σημεῖα
αἰτοῦσιν καὶ Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσιν, 23 ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν
Χριστὸν ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, ἔθνεσιν δὲ μω-
ρίαν, 24 αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς, Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησιν, Χρι-
στὸν θεοῦ δύναμιν καὶ θεοῦ σοφίαν· 25 ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ θεοῦ
σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστίν, καὶ τὸ ἀσθενὲς τοῦ θεοῦ ἰσχυ-
ρότερον τῶν ἀνθρώπων. 26 Βλέπετε γὰρ τὴν κλῆσιν ὑμῶν,
ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ πολλοὶ δυνατοί,

---

4. [t]H om *μου* 8. H *ιησ.* [*χριστου*] 13. H§ *χριστος.* | *υπερ*: th *περι* 14. *ευχαριστω*: T[t]h add *τω θεω* | H *γαιον* 17. t [*ο*] *χριστος*

---

5. 2 Cor 8,7. 8. 1 Thess 5,23s. 10. Phil 2,2. 12. 3,4. 14. Act 18,8. Rom 16,23. 16. 16,15. 18. 1,23s. Rom 1,16. 2 Cor 2,15. 19. Is 29,14. 20. Is 44,25. 23s. 1,18.

οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς· 27 ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ
θεὸς ἵνα καταισχύνῃ τοὺς σοφούς, καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου
ἐξελέξατο ὁ θεὸς ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρά, 28 καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ
κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ θεός, τὰ μὴ ὄντα, ἵνα
τὰ ὄντα καταργήσῃ, 29 ὅπως μὴ καυχήσηται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον
τοῦ θεοῦ. 30 ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς ἐστὲ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐγε-
νήθη σοφία ἡμῖν ἀπὸ θεοῦ δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ
ἀπολύτρωσις, 31 ἵνα καθὼς γέγραπται· ὁ καυχώμενος ἐν κυρίῳ
καυχάσθω.

II

Christi doctrina simplex, sed caelesti plena vi et spiritu, nec humane sed spiritu iudicanda.

1 *Κἀγὼ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἦλθον οὐ καθ' ὑπεροχὴν*
λόγου ἢ σοφίας καταγγέλλων ὑμῖν τὸ μαρτύριον τοῦ θεοῦ. 2 οὐ
γὰρ ἔκρινα εἰδέναι τι ἐν ὑμῖν εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τοῦτον
ἐσταυρωμένον. 3 κἀγὼ ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἐν φόβῳ καὶ ἐν τρόμῳ
πολλῷ ἐγενόμην πρὸς ὑμᾶς, 4 καὶ ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμά
μου οὐκ ἐν πειθοῖς σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος
καὶ δυνάμεως, 5 ἵνα ἡ πίστις ὑμῶν μὴ ᾖ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων
ἀλλ' ἐν δυνάμει θεοῦ.

6 *Σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις, σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶ-*
νος τούτου οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργου-
μένων· 7 ἀλλὰ λαλοῦμεν θεοῦ σοφίαν ἐν μυστηρίῳ τὴν ἀποκε-
κρυμμένην, ἣν προώρισεν ὁ θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων εἰς δόξαν
ἡμῶν, 8 ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ἔγνωκεν· εἰ
γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. 9 ἀλλὰ
καθὼς γέγραπται· ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδεν καὶ οὖς οὐκ ἤκουσεν
καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς
ἀγαπῶσιν αὐτόν. 10 *ἡμῖν δὲ ἀπεκάλυψεν ὁ θεὸς διὰ τοῦ πνεύ-*
ματος. τὸ γὰρ πνεῦμα πάντα ἐραυνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ θεοῦ.
11 *τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων τὰ τοῦ ἀνθρώπου εἰ μὴ τὸ πνεῦμα*
τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ; οὕτως καὶ τὰ τοῦ θεοῦ οὐδεὶς ἔγνωκεν
εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ. 12 ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου
ἐλάβομεν ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ, ἵνα εἰδῶμεν τὰ ὑπὸ
τοῦ θεοῦ χαρισθέντα ἡμῖν, 13 ἃ καὶ λαλοῦμεν οὐκ ἐν διδακτοῖς

28. *τα μη οντα*: H pm [*και*] 30. TH^s *θεου, δικαιοσυνη* II,1. *μαρτυριον*: H^s *μυστηριον* 2. TH *τι ειδεναι* 4. H *πιθοις* | T *αλλα* 5. T *αλλα* 9. *ἃ* sc: T^{s}H *οσα* 10. *δε*: t H^s *γαρ*

29. Eph 2,9. 31. Ier 9,23. 2 Cor 10,17. II,4. 2,13. 5. 1 Thess 1,5. 7. Eph 3,5.9. Rom 16,25. 9. Is 64,4. 11. (Mt 11,27.) 13. 2,4.

*ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν διδακτοῖς πνεύματος, πνευ-
ματικοῖς πνευματικὰ συνκρίνοντες.* [14] *ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ
δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ θεοῦ· μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστίν, καὶ
οὐ δύναται γνῶναι, ὅτι πνευματικῶς ἀνακρίνεται.* [15] *ὁ δὲ πνευ-
ματικὸς ἀνακρίνει πάντα, αὐτὸς δὲ ὑπ' οὐδενὸς ἀνακρίνεται.*
[16] *τίς γὰρ* ἔγνω νοῦν κυρίου, ὃς συμβιβάσει αὐτόν; *ἡμεῖς δὲ νοῦν
Χριστοῦ ἔχομεν.*

III

Corinthiorum imbecillitas dissidiis conspicua. Unus Christus fundamentum, Christiani templum dei. Sapientia mundi.

[1] *Κἀγώ, ἀδελφοί, οὐκ ἠδυνήθην λαλῆσαι ὑμῖν ὡς πνευματικοῖς
ἀλλ' ὡς σαρκίνοις, ὡς νηπίοις ἐν Χριστῷ.* [2] *γάλα ὑμᾶς ἐπότισα,
οὐ βρῶμα· οὔπω γὰρ ἐδύνασθε. ἀλλ' οὐδὲ ἔτι νῦν δύνασθε·*
[3] *ἔτι γὰρ σαρκικοί ἐστε. ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ζῆλος καὶ ἔρις, οὐχὶ
σαρκικοί ἐστε καὶ κατὰ ἄνθρωπον περιπατεῖτε;* [4] *ὅταν γὰρ λέγῃ
τις· ἐγὼ μέν εἰμι Παύλου, ἕτερος δέ· ἐγὼ Ἀπολλώ, οὐκ ἄνθρωποί
ἐστε;* [5] *τί οὖν ἐστὶν Ἀπολλῶς; τί δέ ἐστιν Παῦλος; διάκονοι δι'
ὧν ἐπιστεύσατε, καὶ ἑκάστῳ ὡς ὁ κύριος ἔδωκεν.* [6] *ἐγὼ ἐφύτευσα,
Ἀπολλῶς ἐπότισεν, ἀλλὰ ὁ θεὸς ηὔξανεν·* [7] *ὥστε οὔτε ὁ φυτεύων
ἔστιν τι οὔτε ὁ ποτίζων, ἀλλ' ὁ αὐξάνων θεός.* [8] *ὁ φυτεύων δὲ
καὶ ὁ ποτίζων ἕν εἰσιν, ἕκαστος δὲ τὸν ἴδιον μισθὸν λήμψεται
κατὰ τὸν ἴδιον κόπον.* [9] *θεοῦ γάρ ἐσμεν συνεργοί· θεοῦ γεώργιον,
θεοῦ οἰκοδομή ἐστε.*

[10] *Κατὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι ὡς σοφὸς
ἀρχιτέκτων θεμέλιον ἔθηκα, ἄλλος δὲ ἐποικοδομεῖ. ἕκαστος δὲ
βλεπέτω πῶς ἐποικοδομεῖ.* [11] *θεμέλιον γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται
θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς Χριστός.* [12] *εἰ δέ
τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον χρυσίον, ἀργύριον, λίθους τιμίους,
ξύλα, χόρτον, καλάμην,* [13] *ἑκάστου τὸ ἔργον φανερὸν γενήσεται·
ἡ γὰρ ἡμέρα δηλώσει, ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται, καὶ ἑκάστου
τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστιν τὸ πῦρ αὐτὸ δοκιμάσει.* [14] *εἴ τινος τὸ
ἔργον μενεῖ ὃ ἐποικοδόμησεν, μισθὸν λήμψεται·* [15] *εἴ τινος τὸ
ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται, αὐτὸς δὲ σωθήσεται, οὕτως
δὲ ὡς διὰ πυρός.*

13. *πνευματικοις*: h -*τικως* | T *συγκριν.* 15. *ανακρινει*: add [T]H *μεν* t h [*τα*] 16. H *συνβιβ.* III,2. H [*ετι*] *νυν* 12. *αργυριον*: h pm *και* 13. t [*αυτο*] 14. T *μένει*

14. Io 14,17. 16. Is 40,13. Rom 11,34. III,1. Hebr 5,12s. 1 Pe 2,2. 3s. 1,11ss. 11,18. Gal 5,20. 2 Cor 12,20. 5. 7,17. Rom 12,3. 11. Is 28,16. Eph 2,20. 15. Iud 23.

[16] Οὐκ οἴδατε ὅτι ναὸς θεοῦ ἐστὲ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ
οἰκεῖ ἐν ὑμῖν; [17] εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ φθείρει, φθερεῖ τοῦ-
τον ὁ θεός· ὁ γὰρ ναὸς τοῦ θεοῦ ἅγιός ἐστιν, οἵτινές ἐστε ὑμεῖς.
[18] Μηδεὶς ἑαυτὸν ἐξαπατάτω· εἴ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι ἐν ὑμῖν
ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, μωρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός. [19] ἡ
γὰρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου μωρία παρὰ τῷ θεῷ ἐστιν. γέγρα-
πται γάρ· ὁ δρασσόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν.
[20] καὶ πάλιν· κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν σοφῶν, ὅτι
εἰσὶν μάταιοι. [21] ὥστε μηδεὶς καυχάσθω ἐν ἀνθρώποις· πάντα
γὰρ ὑμῶν ἐστιν, [22] εἴτε Παῦλος εἴτε Ἀπολλὼς εἴτε Κηφᾶς, εἴτε
κόσμος εἴτε ζωὴ εἴτε θάνατος, εἴτε ἐνεστῶτα εἴτε μέλλοντα,
πάντα ὑμῶν, [23] ὑμεῖς δὲ Χριστοῦ, Χριστὸς δὲ θεοῦ.

IV

Ministri Christi. Paulus et quos generavit Corinthii. Timotheus Pauli praecursor.

[1] Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ
καὶ οἰκονόμους μυστηρίων θεοῦ. [2] ὧδε λοιπὸν ζητεῖται ἐν τοῖς
οἰκονόμοις ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ. [3] ἐμοὶ δὲ εἰς ἐλάχιστόν ἐστιν
ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας· ἀλλ' οὐδὲ
ἐμαυτὸν ἀνακρίνω· [4] οὐδὲν γὰρ ἐμαυτῷ σύνοιδα, ἀλλ' οὐκ ἐν
τούτῳ δεδικαίωμαι· ὁ δὲ ἀνακρίνων με κύριός ἐστιν. [5] ὥστε μὴ
πρὸ καιροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ κύριος, ὃς καὶ φωτίσει τὰ
κρυπτὰ τοῦ σκότους καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν·
καὶ τότε ὁ ἔπαινος γενήσεται ἑκάστῳ ἀπὸ τοῦ θεοῦ.

[6] Ταῦτα δέ, ἀδελφοί, μετεσχημάτισα εἰς ἐμαυτὸν καὶ Ἀπολ-
λῶν δι' ὑμᾶς, ἵνα ἐν ἡμῖν μάθητε τὸ μὴ ὑπὲρ ἃ γέγραπται, ἵνα
μὴ εἷς ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς φυσιοῦσθε κατὰ τοῦ ἑτέρου. [7] τίς γάρ σε
διακρίνει; τί δὲ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι
ὡς μὴ λαβών; [8] ἤδη κεκορεσμένοι ἐστέ· ἤδη ἐπλουτήσατε· χωρὶς
ἡμῶν ἐβασιλεύσατε· καὶ ὄφελόν γε ἐβασιλεύσατε, ἵνα καὶ ἡμεῖς
ὑμῖν συνβασιλεύσωμεν. [9] δοκῶ γάρ, ὁ θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστό-
λους ἐσχάτους ἀπέδειξεν, ὡς ἐπιθανατίους, ὅτι θέατρον ἐγενήθη-
μεν τῷ κόσμῳ καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις. [10] ἡμεῖς μωροὶ διὰ
Χριστόν, ὑμεῖς δὲ φρόνιμοι ἐν Χριστῷ· ἡμεῖς ἀσθενεῖς, ὑμεῖς δὲ
ἰσχυροί· ὑμεῖς ἔνδοξοι, ἡμεῖς δὲ ἄτιμοι. [11] ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας

16. t H§ *εν υμιν οικει* IV,6. H *το· μη υπερ* 8. T *συμβασιλευσ.*
9. TH§ *απεδειξεν ως*

16. 6,19. 2 Cor 6,16. Eph 2,21. 19. Iob 5,13. 20. Ps 94,11.
IV, 1. 1 Pe 4,10. 5. Rom 2,16.29. 6. Rom 12,3. 7. Io 3,27.
Iac 1,17. 8. (Apoc 3,17.) 9. Rom 8,36. (Hebr 10,33.) 10. 3,18.
11. 2 Cor 11,27s.

*καὶ πεινῶμεν καὶ διψῶμεν καὶ γυμνιτεύομεν καὶ κολαφιζόμεθα
καὶ ἀστατοῦμεν [12] καὶ κοπιῶμεν ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσίν·
λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν, διωκόμενοι ἀνεχόμεθα, [13] δυσφημού-
μενοι παρακαλοῦμεν, ὡς περικαθάρματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν,
πάντων περίψημα ἕως ἄρτι.*

[14] *Οὐκ ἐντρέπων ὑμᾶς γράφω ταῦτα, ἀλλ' ὡς τέκνα μου ἀγα-
πητὰ νουθετῶν. [15] ἐὰν γὰρ μυρίους παιδαγωγοὺς ἔχητε ἐν Χριστῷ,
ἀλλ' οὐ πολλοὺς πατέρας· ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγ-
γελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα. [16] παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, μιμηταί μου
γίνεσθε. [17] διὰ τοῦτο αὐτὸ ἔπεμψα ὑμῖν Τιμόθεον, ὅς ἐστίν μου
τέκνον ἀγαπητὸν καὶ πιστὸν ἐν κυρίῳ, ὃς ὑμᾶς ἀναμνήσει τὰς
ὁδούς μου τὰς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καθὼς πανταχοῦ ἐν πάσῃ ἐκ-
κλησίᾳ διδάσκω. [18] ὡς μὴ ἐρχομένου δέ μου πρὸς ὑμᾶς ἐφυσιώ-
θησάν τινες· [19] ἐλεύσομαι δὲ ταχέως πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν ὁ κύριος
θελήσῃ, καὶ γνώσομαι οὐ τὸν λόγον τῶν πεφυσιωμένων ἀλλὰ
τὴν δύναμιν· [20] οὐ γὰρ ἐν λόγῳ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ἐν
δυνάμει. [21] τί θέλετε; ἐν ῥάβδῳ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἐν ἀγάπῃ
πνεύματί τε πραΰτητος;*

V

Contra flagitiosum coniugium. Contra mala consortia.

[1] *Ὅλως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ τοιαύτη πορνεία ἥτις
οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὥστε γυναῖκά τινα τοῦ πατρὸς ἔχειν. [2] καὶ
ὑμεῖς πεφυσιωμένοι ἐστέ, καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἐπενθήσατε, ἵνα ἀρθῇ
ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τὸ ἔργον τοῦτο πράξας; [3] ἐγὼ μὲν γὰρ ἀπὼν
τῷ σώματι, παρὼν δὲ τῷ πνεύματι, ἤδη κέκρικα ὡς παρὼν τὸν
οὕτως τοῦτο κατεργασάμενον, [4] ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου Ἰησοῦ
συναχθέντων ὑμῶν καὶ τοῦ ἐμοῦ πνεύματος σὺν τῇ δυνάμει τοῦ
κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ [5] παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ σατανᾷ εἰς
ὄλεθρον τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυ-
ρίου Ἰησοῦ. [6] Οὐ καλὸν τὸ καύχημα ὑμῶν. οὐκ οἴδατε ὅτι μικρὰ
ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ; [7] ἐκκαθάρατε τὴν παλαιὰν ζύμην,
ἵνα ἦτε νέον φύραμα, καθώς ἐστε ἄζυμοι· καὶ γὰρ τὸ πάσχα
ἡμῶν ἐτύθη Χριστός. [8] ὥστε ἑορτάζωμεν μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ*

13. T§ *βλασφημουμενοι* 14. T *αλλα* | T§ *νουθετω* 17. TH§ om *αυτο* | T[H] om *ιησου* V,2. *πραξας*: T§ *ποιησας* 4. *κυριου*: T[H] add *ημων* 5. *ιησου*: t *ιησου* [*χριστου*] H§ om

14. 1 Thess 2,11. 15. Gal 4,19. 16. 11,1. Gal 4,12. 17. 16,10. 19. 16,7. Iac 4,15. 20. 1 Thess 1,5. V,1. Lev 18,7s. 3. Col 2,5. (2 Cor 10,1.) 5. 1 Tim 1,20. 1 Cor 1,8. 6. Gal 5,9. (Mt 16,6 etc.) 7. Ex 12,15. Io 19-36. 8. Ex 12,19. 21. 2 Cor. 1,12.

*μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εἰλικρινίας
καὶ ἀληθείας.*
[9] *Ἔγραψα ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ μὴ συναναμίγνυσθαι πόρνοις,*
[10] *οὐ πάντως τοῖς πόρνοις τοῦ κόσμου τούτου ἢ τοῖς πλεονέκταις
καὶ ἅρπαξιν ἢ εἰδωλολάτραις, ἐπεὶ ὠφείλετε ἄρα ἐκ τοῦ κόσμου
ἐξελθεῖν.* [11] *νυνὶ δὲ ἔγραψα ὑμῖν μὴ συναναμίγνυσθαι ἐάν τις
ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ᾖ πόρνος ἢ πλεονέκτης ἢ εἰδωλολάτρης ἢ
λοίδορος ἢ μέθυσος ἢ ἅρπαξ, τῷ τοιούτῳ μηδὲ συνεσθίειν.* [12] *τί
γάρ μοι τοὺς ἔξω κρίνειν; οὐχὶ τοὺς ἔσω ὑμεῖς κρίνετε;* [13] *τοὺς
δὲ ἔξω ὁ θεὸς κρινεῖ.* ἐξάρατε τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.

VI

Contra lites, inprimis coram exteris. Ipsorum corporum sanctitas Christianis colenda.

[1] *Τολμᾷ τις ὑμῶν πρᾶγμα ἔχων πρὸς τὸν ἕτερον κρίνεσθαι
ἐπὶ τῶν ἀδίκων καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἁγίων;* [2] *ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ
ἅγιοι τὸν κόσμον κρινοῦσιν; καὶ εἰ ἐν ὑμῖν κρίνεται ὁ κόσμος,
ἀνάξιοί ἐστε κριτηρίων ἐλαχίστων;* [3] *οὐκ οἴδατε ὅτι ἀγγέλους
κρινοῦμεν, μήτιγε βιωτικά;* [4] *βιωτικὰ μὲν οὖν κριτήρια ἐὰν ἔχητε,
τοὺς ἐξουθενημένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, τούτους καθίζετε;* [5] *πρὸς
ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω. οὕτως οὐκ ἔνι ἐν ὑμῖν οὐδεὶς σοφός, ὃς
δυνήσεται διακρῖναι ἀνὰ μέσον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ;* [6] *ἀλλὰ ἀδελ-
φὸς μετὰ ἀδελφοῦ κρίνεται, καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀπίστων;* [7] *ἤδη μὲν
ὅλως ἥττημα ὑμῖν ἐστιν ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν. διατί
οὐχὶ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; διατί οὐχὶ μᾶλλον ἀποστερεῖσθε;* [8] *ἀλλὰ
ὑμεῖς ἀδικεῖτε καὶ ἀποστερεῖτε, καὶ τοῦτο ἀδελφούς.* [9] *ἢ οὐκ
οἴδατε ὅτι ἄδικοι θεοῦ βασιλείαν οὐ κληρονομήσουσιν; μὴ πλα-
νᾶσθε· οὔτε πόρνοι οὔτε εἰδωλολάτραι οὔτε μοιχοὶ οὔτε μαλακοὶ
οὔτε ἀρσενοκοῖται* [10] *οὔτε κλέπται οὔτε πλεονέκται, οὐ μέθυσοι,
οὐ λοίδοροι, οὐχ ἅρπαγες βασιλείαν θεοῦ κληρονομήσουσιν.* [11] *καὶ
ταῦτά τινες ἦτε· ἀλλὰ ἀπελούσασθε, ἀλλὰ ἡγιάσθητε, ἀλλὰ
ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἐν τῷ
πνεύματι τοῦ θεοῦ ἡμῶν.*

8. *μηδε*: h *μη* | T *ειλικρινειας* 11. TH *νυν* 12s. TH *κρινετε*, et *κρινει;* 13. TH *κρίνει* VI,2. h *κρίνουσιν* 5. *λεγω*: t *λαλω* 7. *ηδη μεν*: [T]H add *ουν* 10. *ου* pr: T§ *ουτε* 11. *κυριου*: t H add [*ημων*]

11. 2 Thess 3,6s.14. 1 Cor 10,14. 1 Io 5,21. Tit 3,10. 2 Io 10. 13. Deut 17,7. VI,1. Mt 5,40. 2. Dan 7,22. Mt 19,28. Lc 22,30. Apoc 2,26s. 20,4. 5. 15,34. 7. Mt 5,39. Lc 6,29. Rom 12,19. 1 Thess 5,15. 1 Pe 3,9. 9s. Gal 5,19ss. Rom 1,29ss.

[12] *Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει· πάντα μοι
ἔξεστιν, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπό τινος.* [13] *τὰ βρώ-
ματα τῇ κοιλίᾳ, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν· ὁ δὲ θεὸς καὶ
ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει. τὸ δὲ σῶμα οὐ τῇ πορνείᾳ ἀλλὰ
τῷ κυρίῳ, καὶ ὁ κύριος τῷ σώματι·* [14] *ὁ δὲ θεὸς καὶ τὸν κύριον
ἤγειρεν καὶ ἡμᾶς ἐξεγερεῖ διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.* [15] *οὐκ
οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη Χριστοῦ ἐστίν; ἄρας οὖν τὰ
μέλη τοῦ Χριστοῦ ποιήσω πόρνης μέλη; μὴ γένοιτο.* [16] *ἢ οὐκ
οἴδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἓν σῶμά ἐστιν; ἔσονται γάρ,
φησίν,* οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. [17] *ὁ δὲ κολλώμενος τῷ κυρίῳ ἓν
πνεῦμά ἐστιν.* [18] *φεύγετε τὴν πορνείαν. πᾶν ἁμάρτημα ὃ ἐὰν
ποιήσῃ ἄνθρωπος ἐκτὸς τοῦ σώματός ἐστιν· ὁ δὲ πορνεύων εἰς
τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει.* [19] *ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν
ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν ἁγίου πνεύματός ἐστιν, οὗ ἔχετε ἀπὸ θεοῦ,
καὶ οὐκ ἐστὲ ἑαυτῶν;* [20] *ἠγοράσθητε γὰρ τιμῆς· δοξάσατε δὴ
τὸν θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν.*

VII

De coniugio, caelibatu, viduitate, divortio, coniugio dispari. De circumcisione. De servis. De virginibus. Continentia commendatur. Nupti et innupti. Filia nubilis.

[1] *Περὶ δὲ ὧν ἐγράψατε, καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ἅπτε-
σθαι·* [2] *διὰ δὲ τὰς πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω,
καὶ ἑκάστη τὸν ἴδιον ἄνδρα ἐχέτω.* [3] *τῇ γυναικὶ ὁ ἀνὴρ τὴν ὀφει-
λὴν ἀποδιδότω, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί.* [4] *ἡ γυνὴ τοῦ
ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει ἀλλὰ ὁ ἀνήρ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ
ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει ἀλλὰ ἡ γυνή.* [5] *μὴ
ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μήτι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν ἵνα
σχολάσητε τῇ προσευχῇ καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἦτε, ἵνα μὴ
πειράζῃ ὑμᾶς ὁ σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν.* [6] *τοῦτο δὲ
λέγω κατὰ συγγνώμην, οὐ κατ' ἐπιταγήν.* [7] *θέλω δὲ πάντας
ἀνθρώπους εἶναι ὡς καὶ ἐμαυτόν· ἀλλὰ ἕκαστος ἴδιον ἔχει
χάρισμα ἐκ θεοῦ, ὁ μὲν οὕτως, ὁ δὲ οὕτως.*

[8] *Λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις καὶ ταῖς χήραις, καλὸν αὐτοῖς ἐὰν
μείνωσιν ὡς κἀγώ·* [9] *εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεύονται, γαμησάτωσαν·
κρεῖττον γάρ ἐστιν γαμεῖν ἢ πυροῦσθαι.* [10] *τοῖς δὲ γεγαμηκόσιν
παραγγέλλω, οὐκ ἐγὼ ἀλλὰ ὁ κύριος, γυναῖκα ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ*

---

14. *εξεγερει*: h *εξηγειρεν* 19. h *πνευμ. αγιου εστ.* | H *θεου; και ουκ εστε εαυτων,* VII,1. *εγραψατε*: T add [*μοι*] 5. H *μητι* [*αν*] | H [*υμων*] 6. T *συγγνωμην* 9. *γαμειν*: T§h *γαμησαι*

---

12. 10,23. 14. Rom 8,11. 2 Cor 4,14. 15. 12,27. 16. Gen 2,24. Mt 19,5. Eph 5,31. 19. 3,16. 2 Cor 6,16. 20. 7,23. VII,5. Ex 19,15. 9. 1 Tim 5,14. 10. Mt 5,32. 19,9. Mc 10,11s. Lc 16,18.

χωρισθῆναι, 11 ἐὰν δὲ καὶ χωρισθῇ, μενέτω ἄγαμος ἢ τῷ ἀνδρὶ
καταλλαγήτω, καὶ ἄνδρα γυναῖκα μὴ ἀφιέναι. 12 τοῖς δὲ λοιποῖς
λέγω ἐγώ, οὐχ ὁ κύριος, εἴ τις ἀδελφὸς γυναῖκα ἔχει ἄπιστον καὶ
αὕτη συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ᾽ αὐτοῦ, μὴ ἀφιέτω αὐτήν· 13 καὶ γυνὴ
εἴ τις ἔχει ἄνδρα ἄπιστον καὶ οὗτος συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ᾽ αὐ-
τῆς, μὴ ἀφιέτω τὸν ἄνδρα. 14 ἡγίασται γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος
ἐν τῇ γυναικί, καὶ ἡγίασται ἡ γυνὴ ἡ ἄπιστος ἐν τῷ ἀδελφῷ·
ἐπεὶ ἄρα τὰ τέκνα ὑμῶν ἀκάθαρτά ἐστιν, νῦν δὲ ἅγιά ἐστιν.
15 εἰ δὲ ὁ ἄπιστος χωρίζεται, χωριζέσθω· οὐ δεδούλωται ὁ ἀδελ-
φὸς ἢ ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοιούτοις. ἐν δὲ εἰρήνῃ κέκληκεν ὑμᾶς
ὁ θεός. 16 τί γὰρ οἶδας, γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; ἢ τί οἶδας,
ἄνερ, εἰ τὴν γυναῖκα σώσεις; 17 εἰ μὴ ἑκάστῳ ὡς μεμέρικεν ὁ
κύριος, ἕκαστον ὡς κέκληκεν ὁ θεός, οὕτως περιπατείτω. καὶ
οὕτως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσαις διατάσσομαι. 18 περιτετμη-
μένος τις ἐκλήθη; μὴ ἐπισπάσθω· ἐν ἀκροβυστίᾳ κέκληταί τις;
μὴ περιτεμνέσθω. 19 ἡ περιτομὴ οὐδέν ἐστιν, καὶ ἡ ἀκροβυστία
οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ τήρησις ἐντολῶν θεοῦ. 20 ἕκαστος ἐν τῇ κλήσει
ᾗ ἐκλήθη, ἐν ταύτῃ μενέτω. 21 δοῦλος ἐκλήθης; μή σοι μελέτω·
ἀλλ᾽ εἰ καὶ δύνασαι ἐλεύθερος γενέσθαι, μᾶλλον χρῆσαι. 22 ὁ γὰρ
ἐν κυρίῳ κληθεὶς δοῦλος ἀπελεύθερος κυρίου ἐστίν· ὁμοίως ὁ
ἐλεύθερος κληθεὶς δοῦλός ἐστιν Χριστοῦ. 23 τιμῆς ἠγοράσθητε·
μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων. 24 ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἀδελφοί,
ἐν τούτῳ μενέτω παρὰ θεῷ.

25 Περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν κυρίου οὐκ ἔχω, γνώμην
δὲ δίδωμι ὡς ἠλεημένος ὑπὸ κυρίου πιστὸς εἶναι. 26 νομίζω οὖν
τοῦτο καλὸν ὑπάρχειν διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην, ὅτι καλὸν ἀν-
θρώπῳ τὸ οὕτως εἶναι. 27 δέδεσαι γυναικί; μὴ ζήτει λύσιν· λέλυ-
σαι ἀπὸ γυναικός; μὴ ζήτει γυναῖκα. 28 ἐὰν δὲ καὶ γαμήσῃς,
οὐχ ἥμαρτες, καὶ ἐὰν γήμῃ ἡ παρθένος, οὐχ ἥμαρτεν· θλῖψιν δὲ
τῇ σαρκὶ ἕξουσιν οἱ τοιοῦτοι, ἐγὼ δὲ ὑμῶν φείδομαι. 29 τοῦτο δέ
φημι, ἀδελφοί, ὁ καιρὸς συνεσταλμένος ἐστίν· τὸ λοιπὸν ἵνα καὶ
οἱ ἔχοντες γυναῖκας ὡς μὴ ἔχοντες ὦσιν, 30 καὶ οἱ κλαίοντες ὡς
μὴ κλαίοντες, καὶ οἱ χαίροντες ὡς μὴ χαίροντες, καὶ οἱ ἀγορά-
ζοντες ὡς μὴ κατέχοντες, 31 καὶ οἱ χρώμενοι τὸν κόσμον ὡς μὴ

---

12. *αὕτη*: T *αὐτὴ* 13. *ει τις*: TH *ητις* 15. *υμας*: Th *ημας* 17. th *εμερισεν* 28. TH [*η*] *παρθενος* 29. T h *εστιν το λοιπον, ινα*

---

14. (Rom 11,16.) 15. Eph 2,14.17. 16. 1 Pe 3,1s. 17. 3,5. Rom 12,3. 19. Gal 5,6. 6,15. 20. 7,24. 22. Io 8,36. Rom 6,18. Eph 6,6. 23. 6,20. Gal 5,1. 24. 7,20. 26. Mt 24,8ss.19. 31. 1 Io 2,17. Apoc 21,1.

καταχρώμενοι· παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου.
32 θέλω δὲ ὑμᾶς ἀμερίμνους εἶναι. ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ
κυρίου, πῶς ἀρέσῃ τῷ κυρίῳ· 33 ὁ δὲ γαμήσας μεριμνᾷ τὰ τοῦ
κόσμου, πῶς ἀρέσῃ τῇ γυναικί. 34 καὶ μεμέρισται καὶ ἡ γυνὴ
καὶ ἡ παρθένος· ἡ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου, ἵνα ᾖ ἁγία
καὶ τῷ σώματι καὶ τῷ πνεύματι· ἡ δὲ γαμήσασα μεριμνᾷ τὰ τοῦ
κόσμου, πῶς ἀρέσῃ τῷ ἀνδρί. 35 τοῦτο δὲ πρὸς τὸ ὑμῶν αὐτῶν
σύμφορον λέγω, οὐχ ἵνα βρόχον ὑμῖν ἐπιβάλω, ἀλλὰ πρὸς τὸ
εὔσχημον καὶ εὐπάρεδρον τῷ κυρίῳ ἀπερισπάστως. 36 εἰ δέ τις
ἀσχημονεῖν ἐπὶ τὴν παρθένον αὐτοῦ νομίζει, ἐὰν ᾖ ὑπέρακμος,
καὶ οὕτως ὀφείλει γίνεσθαι, ὃ θέλει ποιείτω· οὐχ ἁμαρτάνει,
γαμείτωσαν. 37 ὃς δὲ ἕστηκεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἑδραῖος, μὴ
ἔχων ἀνάγκην, ἐξουσίαν δὲ ἔχει περὶ τοῦ ἰδίου θελήματος, καὶ
τοῦτο κέκρικεν ἐν τῇ ἰδίᾳ καρδίᾳ, τηρεῖν τὴν ἑαυτοῦ παρθένον,
καλῶς ποιήσει. 38 ὥστε καὶ ὁ γαμίζων τὴν ἑαυτοῦ παρθένον
καλῶς ποιεῖ, καὶ ὁ μὴ γαμίζων κρεῖσσον ποιήσει. 39 γυνὴ δέδεται
ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς· ἐὰν δὲ κοιμηθῇ ὁ ἀνήρ,
ἐλευθέρα ἐστὶν ᾧ θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν κυρίῳ. 40 μακαριω-
τέρα δέ ἐστιν ἐὰν οὕτως μείνῃ, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην· δοκῶ δὲ
κἀγὼ πνεῦμα θεοῦ ἔχειν.

VIII

In carnibus victimarum edendis aliorum offensio vitanda.

1 Περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων οἴδαμεν ὅτι πάντες γνῶσιν ἔχομεν.
ἡ γνῶσις φυσιοῖ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ. 2 εἴ τις δοκεῖ ἐγνωκέναι
τι, οὔπω ἔγνω καθὼς δεῖ γνῶναι· 3 εἰ δέ τις ἀγαπᾷ τὸν θεόν,
οὗτος ἔγνωσται ὑπ' αὐτοῦ. 4 περὶ τῆς βρώσεως οὖν τῶν εἰδωλο-
θύτων οἴδαμεν ὅτι οὐδὲν εἴδωλον ἐν κόσμῳ, καὶ ὅτι οὐδεὶς θεὸς
εἰ μὴ εἷς. 5 καὶ γὰρ εἴπερ εἰσὶν λεγόμενοι θεοὶ εἴτε ἐν οὐρανῷ
εἴτε ἐπὶ γῆς, ὥσπερ εἰσὶν θεοὶ πολλοὶ καὶ κύριοι πολλοί, 6 ἀλλ'
ἡμῖν εἷς θεὸς ὁ πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτόν,
καὶ εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς δι'

33s. TH τη γυναικι, και μεμερισται. και η γυνη η αγαμος και η παρθενος μεριμνα 34. TH [και] τω σωμ. 38. Th την παρθενον εαυτου | ποιει: h ποιησει | ποιησει: t ποιει 40. δε sc: t H§ γαρ VIII,6. tH [αλλ] ημιν | δι ου: h δι ον

32. 7,28. 33. (Eph 5,29.) 34. 1 Tim 5,5. 35. 7,26.28.32. 14,40. Rom 13,13. 37. 15,58. Col 1,23. 39. Rom 7,2. VIII,1. 10,25.27s. 2. Gal 6,3. 3. Gal 4,9. 4. 10,20. 6. Deut 10,17. Mal 2,10. Rom 11,36. Col 1,16s. Io 1,3. Eph 2,10.

αὐτοῦ. 7 *ἀλλ' οὐκ ἐν πᾶσιν ἡ γνῶσις· τινὲς δὲ τῇ συνηθείᾳ*
ἕως ἄρτι τοῦ εἰδώλου ὡς εἰδωλόθυτον ἐσθίουσιν, καὶ ἡ συν-
είδησις αὐτῶν ἀσθενὴς οὖσα μολύνεται. 8 *βρῶμα δὲ ἡμᾶς οὐ*
παραστήσει τῷ θεῷ· οὔτε ἐὰν φάγωμεν περισσεύομεν, οὔτε ἐὰν
μὴ φάγωμεν ὑστερούμεθα. 9 *βλέπετε δὲ μήπως ἡ ἐξουσία ὑμῶν*
αὕτη πρόσκομμα γένηται τοῖς ἀσθενέσιν. 10 *ἐὰν γάρ τις ἴδῃ σὲ*
τὸν ἔχοντα γνῶσιν ἐν εἰδωλίῳ κατακείμενον, οὐχὶ ἡ συνείδησις
αὐτοῦ ἀσθενοῦς ὄντος οἰκοδομηθήσεται εἰς τὸ τὰ εἰδωλόθυτα
ἐσθίειν; 11 *ἀπόλλυται γὰρ ὁ ἀσθενῶν ἐν τῇ σῇ γνώσει, ὁ ἀδελ-*
φὸς δι' ὃν Χριστὸς ἀπέθανεν. 12 *οὕτως δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς*
τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τύπτοντες αὐτῶν τὴν συνείδησιν ἀσθενοῦσαν
εἰς Χριστὸν ἁμαρτάνετε. 13 *διόπερ εἰ βρῶμα σκανδαλίζει τὸν*
ἀδελφόν μου, οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελ-
φόν μου σκανδαλίσω.

IX

Paulus de se suoque apostolatu ac iure suo. Abstinuit a mercede docendi debita, seque omnibus accommodavit Christi caussa. Certamen laudis.

1 *Οὐκ εἰμὶ ἐλεύθερος; οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος; οὐχὶ Ἰησοῦν τὸν*
κύριον ἡμῶν ἑόρακα; οὐ τὸ ἔργον μου ὑμεῖς ἐστὲ ἐν κυρίῳ; 2 *εἰ*
ἄλλοις οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος, ἀλλά γε ὑμῖν εἰμί· ἡ γὰρ σφραγίς
μου τῆς ἀποστολῆς ὑμεῖς ἐστὲ ἐν κυρίῳ. 3 *ἡ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς*
ἐμὲ ἀνακρίνουσίν ἐστιν αὕτη. 4 *μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν φαγεῖν*
καὶ πεῖν; 5 *μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν,*
ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ κυρίου καὶ Κη-
φᾶς; 6 *ἢ μόνος ἐγὼ καὶ Βαρνάβας οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν μὴ ἐργάζε-*
σθαι; 7 *τίς στρατεύεται ἰδίοις ὀψωνίοις ποτέ; τίς φυτεύει ἀμπε-*
λῶνα καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει; ἢ τίς ποιμαίνει ποίμνην
καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς ποίμνης οὐκ ἐσθίει; 8 *μὴ κατὰ ἄνθρω-*
πον ταῦτα λαλῶ, ἢ καὶ ὁ νόμος ταῦτα οὐ λέγει; 9 *ἐν γὰρ τῷ*
Μωϋσέως νόμῳ γέγραπται· οὐ κημώσεις βοῦν ἀλοῶντα. *μὴ τῶν*
βοῶν μέλει τῷ θεῷ; 10 *ἢ δι' ἡμᾶς πάντως λέγει; δι' ἡμᾶς γὰρ*

8. T§H *ουτε εαν μη φαγωμεν, υστερουμεθα, ουτε εαν φαγωμεν, περισσευ.* | T *περισσευομεθα* 10. tH *ιδη* [*σε*] | T *ειδωλειω* IX,1. T *εωρακα* 4. T *πιειν* 7. TH [*η*] *τις ποιμαινει* 9. *κημωσεις*: H§ *φιμωσεις* | H *θεω,*

8. (Rom 14,17.) 9. (7,37.) Rom 14,13.20. Gal 5,13. 10. 10,14.21. 11. Rom 14,15. 13. Rom 14,21. IX,1. 9,19. 15,8. Act 9,3ss. 18,9. 22,6ss. 26,12ss. 2. 4,15. 2 Cor 3,2. 4. Lc 10,7s. 6. Act 4,36. 9. Deut 25,4. 1 Tim 5,18. 10. Iac 5,7.

ἐγράφη, ὅτι ὀφείλει ἐπ' ἐλπίδι ὁ ἀροτριῶν ἀροτριᾶν, καὶ ὁ ἀλοῶν
ἐπ' ἐλπίδι τοῦ μετέχειν. [11] *Εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ ἐσπεί-*
ραμεν, μέγα εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θερίσομεν; [12] *εἰ ἄλλοι τῆς*
ὑμῶν ἐξουσίας μετέχουσιν, οὐ μᾶλλον ἡμεῖς; ἀλλ' οὐκ ἐχρησά-
μεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ πάντα στέγομεν ἵνα μή τινα ἐκκοπὴν
δῶμεν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ. [13] *οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ τὰ ἱερὰ*
ἐργαζόμενοι τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσιν; οἱ τῷ θυσιαστηρίῳ παρ-
εδρεύοντες τῷ θυσιαστηρίῳ συμμερίζονται; [14] *οὕτως καὶ ὁ κύριος*
διέταξεν τοῖς τὸ εὐαγγέλιον καταγγέλλουσιν ἐκ τοῦ εὐαγγελίου
ζῆν· [15] *ἐγὼ δὲ οὐ κέχρημαι οὐδενὶ τούτων. οὐκ ἔγραψα δὲ*
ταῦτα ἵνα οὕτως γένηται ἐν ἐμοί· καλὸν γάρ μοι μᾶλλον ἀπο-
θανεῖν ἢ τὸ καύχημά μου οὐδεὶς κενώσει. [16] *ἐὰν γὰρ εὐαγγελί-*
ζωμαι, οὐκ ἔστιν μοι καύχημα· ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται· οὐαὶ
γάρ μοί ἐστιν ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι. [17] *εἰ γὰρ ἑκὼν τοῦτο*
πράσσω, μισθὸν ἔχω· εἰ δὲ ἄκων, οἰκονομίαν πεπίστευμαι. [18] *τίς*
οὖν μου ἐστὶν ὁ μισθός; ἵνα εὐαγγελιζόμενος ἀδάπανον θήσω τὸ
εὐαγγέλιον, εἰς τὸ μὴ καταχρήσασθαι τῇ ἐξουσίᾳ μου ἐν τῷ εὐαγ-
γελίῳ. [19] *Ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων πᾶσιν ἐμαυτὸν ἐδού-*
λωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω· [20] *καὶ ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις*
ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον ὡς ὑπὸ
νόμον, μὴ ὢν αὐτὸς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω·
[21] *τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος θεοῦ ἀλλ' ἔννομος*
Χριστοῦ, ἵνα κερδάνω τοὺς ἀνόμους· [22] *ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν*
ἀσθενής, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω· τοῖς πᾶσιν γέγονα πάντα,
ἵνα πάντως τινὰς σώσω. [23] *πάντα δὲ ποιῶ διὰ τὸ εὐαγγέλιον,*
ἵνα συνκοινωνὸς αὐτοῦ γένωμαι. [24] *οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἐν σταδίῳ*
τρέχοντες πάντες μὲν τρέχουσιν, εἷς δὲ λαμβάνει τὸ βραβεῖον;
οὕτως τρέχετε ἵνα καταλάβητε. [25] *πᾶς δὲ ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα*
ἐγκρατεύεται, ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἵνα φθαρτὸν στέφανον λάβωσιν,
ἡμεῖς δὲ ἄφθαρτον. [26] *ἐγὼ τοίνυν οὕτως τρέχω ὡς οὐκ ἀδήλως,*
οὕτως πυκτεύω ὡς οὐκ ἀέρα δέρων· [27] *ἀλλ' ὑπωπιάζω μου τὸ*
σῶμα καὶ δουλαγωγῶ, μήπως ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος
γένωμαι.

---

12. T *εγκοπην* H *ενκοπην* 13. H *συνμεριζ.* 15. H *η — το καυχ.* 16. *ευαγγελιζωμαι* sc: TH§ *ευαγγελισωμαι* 18. *μου* pr: t *μοι* 22. *ασθενης*: t pm [*ως*] 23. T *συγκοιν.* 27. TH *αλλα*

---

11. Rom 15,27. 13. Deut 18,1ss. Num 18,8.31. 14. Mt 10,10. Lc 10,7. 17. 4,1. (Lc 17,10.) 20. Act 16,3. 21,26. 21. Act 11,3. Gal 2,3. 22. Rom 11,14. 25. 2 Tim 4,8. Iac 1,12.

X

Iudaeorum in deserto interitus exemplum severitatis divinae. Coena sacra cum epulis profanis non convenit. Cautio vescendi carnibus immolatis.

1 *Οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν πάντες ὑπὸ τὴν νεφέλην ἦσαν καὶ πάντες διὰ τῆς θαλάσσης διῆλθον,*
2 *καὶ πάντες εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐβαπτίσθησαν ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ,*
3 *καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πνευματικὸν βρῶμα ἔφαγον,*
4 *καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πνευματικὸν ἔπιον πόμα· ἔπινον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας, ἡ πέτρα δὲ ἦν ὁ Χριστός·*
5 *ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς πλείοσιν αὐτῶν εὐδόκησεν ὁ θεός· κατεστρώθησαν γὰρ ἐν τῇ ἐρήμῳ.*
6 *ταῦτα δὲ τύποι ἡμῶν ἐγενήθησαν, εἰς τὸ μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς κακῶν, καθὼς κἀκεῖνοι ἐπεθύμησαν.*
7 *μηδὲ εἰδωλολάτραι γίνεσθε, καθώς τινες αὐτῶν, ὥσπερ γέγραπται·* ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν.
8 *μηδὲ πορνεύωμεν, καθώς τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν καὶ ἔπεσαν μιᾷ ἡμέρᾳ εἰκοσιτρεῖς χιλιάδες.*
9 *μηδὲ ἐκπειράζωμεν τὸν κύριον, καθώς τινες αὐτῶν ἐξεπείρασαν καὶ ὑπὸ τῶν ὄφεων ἀπώλλυντο.*
10 *μηδὲ γογγύζετε, καθάπερ τινὲς αὐτῶν ἐγόγγυσαν καὶ ἀπώλοντο ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευτοῦ.*
11 *ταῦτα δὲ τυπικῶς συνέβαινεν ἐκείνοις, ἐγράφη δὲ πρὸς νουθεσίαν ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντηκεν.*
12 *ὥστε ὁ δοκῶν ἑστάναι βλεπέτω μὴ πέσῃ.*
13 *πειρασμὸς ὑμᾶς οὐκ εἴληφεν εἰ μὴ ἀνθρώπινος· πιστὸς δὲ ὁ θεός, ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι ὑπενεγκεῖν.*

14 *Διόπερ, ἀγαπητοί μου, φεύγετε ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρείας.*
15 *ὡς φρονίμοις λέγω· κρίνατε ὑμεῖς ὅ φημι.*
16 *τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἐστίν; τὸν ἄρτον ὃν κλῶμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐστίν;*
17 *ὅτι εἷς ἄρτος, ἓν σῶμα οἱ πολλοί ἐσμεν· οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἑνὸς ἄρτου μετέχομεν.*
18 *βλέπετε τὸν Ἰσραὴλ κατὰ σάρκα· οὐχ οἱ ἐσθίοντες τὰς θυσίας κοινωνοὶ τοῦ*

X,2. T§H§ *εβαπτισαντο* 3. H [*το αυτο*] 5. TH *ηυδοκ.* 7. T *πιειν* 8. h *εν μια* 9. *κυριον*: t *χριστον* | TH§ *επειρασαν* 10. t *γογγυζωμεν, καθως* 11. t *συνεβαινον* 13. h *εασ. πειρασθ. υμ.* 14. H *ειδωλολατριας* 16. *εστιν* pr: TH ante *του αιματος* 18. T§h *ουχι*

X,1. Ex 13,21. 14,22. 3. Ex 16,15. 4. Ex 17,6. 5. Num 14,30. 26,64s. 6. Num 11,4. 7. Ex 32,6. 8. Num 25,1.9. 9. Num 21,5s. 10. Num 14,2.37. 11. Rom 15,4. Hebr 9,26. 13. 1,9. 14. 1 Io 5,21. 16. 11,24ss. 17. 12,12. Rom 12,5. 18. Lev 7,6.

θυσιαστηρίου εἰσίν; [19] τί οὖν φημί; ὅτι εἰδωλόθυτόν τι ἐστίν; ἢ
ὅτι εἴδωλόν τι ἐστίν; [20] ἀλλ' ὅτι ἃ θύουσιν, δαιμονίοις καὶ οὐ
θεῷ θύουσιν· οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς κοινωνοὺς τῶν δαιμονίων γίνεσθαι.
[21] οὐ δύνασθε ποτήριον κυρίου πίνειν καὶ ποτήριον δαιμονίων·
οὐ δύνασθε τραπέζης κυρίου μετέχειν καὶ τραπέζης δαιμονίων.
[22] ἢ παραζηλοῦμεν τὸν κύριον; μὴ ἰσχυρότεροι αὐτοῦ ἐσμέν;
[23] Πάντα ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει· πάντα ἔξεστιν,
ἀλλ' οὐ πάντα οἰκοδομεῖ. [24] μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητείτω ἀλλὰ τὸ
τοῦ ἑτέρου. [25] πᾶν τὸ ἐν μακέλλῳ πωλούμενον ἐσθίετε μηδὲν
ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνείδησιν· [26] τοῦ κυρίου γὰρ ἡ γῆ καὶ τὸ
πλήρωμα αὐτῆς. [27] εἴ τις καλεῖ ὑμᾶς τῶν ἀπίστων καὶ θέλετε
πορεύεσθαι, πᾶν τὸ παρατιθέμενον ὑμῖν ἐσθίετε μηδὲν ἀνακρίνον-
τες διὰ τὴν συνείδησιν. [28] ἐὰν δέ τις ὑμῖν εἴπῃ· τοῦτο ἱερόθυτόν
ἐστιν, μὴ ἐσθίετε δι' ἐκεῖνον τὸν μηνύσαντα καὶ τὴν συνείδησιν.
[29] συνείδησιν δὲ λέγω οὐχὶ τὴν ἑαυτοῦ ἀλλὰ τὴν τοῦ ἑτέρου.
ἱνατί γὰρ ἡ ἐλευθερία μου κρίνεται ὑπὸ ἄλλης συνειδήσεως;
[30] εἰ ἐγὼ χάριτι μετέχω, τί βλασφημοῦμαι ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εὐχαριστῶ;
[31] εἴτε οὖν ἐσθίετε εἴτε πίνετε εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν
θεοῦ ποιεῖτε. [32] ἀπρόσκοποι καὶ Ἰουδαίοις γίνεσθε καὶ Ἕλλησιν
καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ, [33] καθὼς κἀγὼ πάντα πᾶσιν ἀρέσκω,
μὴ ζητῶν τὸ ἐμαυτοῦ σύμφορον ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶ-
σιν. (XI) [1] Μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς κἀγὼ Χριστοῦ.

XI

Viro orandum capite nudo, mulieri velato. De agapis. De institutione usuque coenae sacrae.

[2] Ἐπαινῶ δὲ ὑμᾶς, ὅτι πάντα μου μέμνησθε καὶ καθὼς
παρέδωκα ὑμῖν τὰς παραδόσεις κατέχετε. [3] θέλω δὲ ὑμᾶς εἰδέναι
ὅτι παντὸς ἀνδρὸς ἡ κεφαλὴ ὁ Χριστός ἐστιν, κεφαλὴ δὲ γυναι-
κὸς ὁ ἀνήρ, κεφαλὴ δὲ τοῦ Χριστοῦ ὁ θεός. [4] πᾶς ἀνὴρ προσ-
ευχόμενος ἢ προφητεύων κατὰ κεφαλῆς ἔχων καταισχύνει τὴν
κεφαλὴν αὐτοῦ. [5] πᾶσα δὲ γυνὴ προσευχομένη ἢ προφητεύουσα
ἀκατακαλύπτῳ τῇ κεφαλῇ καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτῆς· ἓν

---

20. θυουσιν pr: T [t H] add τα εθνη XI,3. h om ο ante χριστος 5. αυτης: h εαυτης

---

19. 8,4. 20. Deut 32,17. 22. Deut 32,21. 23. 6,12. 24. Phil 2,4. 26. Ps 24,1. 27. Lc 10,7. 29. 1 Tim 4,4. Rom 14,6. 31. Col 3,17. Mt 5,16. 32. Rom 14,13. 33. 9,19. XI,1. 4,16. 2. 2 Thess 2,15. 3. Eph 5,23. Gen 3,16.

γάρ ἐστιν καὶ τὸ αὐτὸ τῇ ἐξυρημένῃ. 6 εἰ γὰρ οὐ κατακαλύπτεται
γυνή, καὶ κειράσθω· εἰ δὲ αἰσχρὸν γυναικὶ τὸ κείρασθαι ἢ ξυρᾶ-
σθαι, κατακαλυπτέσθω. 7 ἀνὴρ μὲν γὰρ οὐκ ὀφείλει κατακαλύ-
πτεσθαι τὴν κεφαλήν, εἰκὼν καὶ δόξα θεοῦ ὑπάρχων· ἡ γυνὴ δὲ
δόξα ἀνδρός ἐστιν. 8 οὐ γάρ ἐστιν ἀνὴρ ἐκ γυναικός, ἀλλὰ γυνὴ
ἐξ ἀνδρός· 9 καὶ γὰρ οὐκ ἐκτίσθη ἀνὴρ διὰ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ
γυνὴ διὰ τὸν ἄνδρα. 10 διὰ τοῦτο ὀφείλει ἡ γυνὴ ἐξουσίαν ἔχειν
ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διὰ τοὺς ἀγγέλους. 11 πλὴν οὔτε γυνὴ χωρὶς
ἀνδρὸς οὔτε ἀνὴρ χωρὶς γυναικὸς ἐν κυρίῳ· 12 ὥσπερ γὰρ ἡ
γυνὴ ἐκ τοῦ ἀνδρός, οὕτως καὶ ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς γυναικός, τὰ δὲ
πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ. 13 ἐν ὑμῖν αὐτοῖς κρίνατε· πρέπον ἐστὶν γυ-
ναῖκα ἀκατακάλυπτον τῷ θεῷ προσεύχεσθαι; 14 οὐδὲ ἡ φύσις
αὐτὴ διδάσκει ὑμᾶς ὅτι ἀνὴρ μὲν ἐὰν κομᾷ, ἀτιμία αὐτῷ ἐστίν,
15 γυνὴ δὲ ἐὰν κομᾷ, δόξα αὐτῇ ἐστίν; ὅτι ἡ κόμη ἀντὶ περιβο-
λαίου δέδοται αὐτῇ.

16 Εἰ δέ τις δοκεῖ φιλόνεικος εἶναι, ἡμεῖς τοιαύτην συνήθειαν
οὐκ ἔχομεν, οὐδὲ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ θεοῦ.

17 Τοῦτο δὲ παραγγέλλων οὐκ ἐπαινῶ ὅτι οὐκ εἰς τὸ κρεῖσσον
ἀλλὰ εἰς τὸ ἧσσον συνέρχεσθε. 18 πρῶτον μὲν γὰρ συνερχομένων
ὑμῶν ἐν ἐκκλησίᾳ ἀκούω σχίσματα ἐν ὑμῖν ὑπάρχειν, καὶ μέρος τι
πιστεύω. 19 δεῖ γὰρ καὶ αἱρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι, ἵνα οἱ δόκιμοι
φανεροὶ γένωνται ἐν ὑμῖν. 20 συνερχομένων οὖν ὑμῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ
οὐκ ἔστιν κυριακὸν δεῖπνον φαγεῖν· 21 ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον δεῖ-
πνον προλαμβάνει ἐν τῷ φαγεῖν, καὶ ὃς μὲν πεινᾷ, ὃς δὲ μεθύει.
22 μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν; ἢ τῆς ἐκ-
κλησίας τοῦ θεοῦ καταφρονεῖτε, καὶ καταισχύνετε τοὺς μὴ ἔχον-
τας; τί εἴπω ὑμῖν; ἐπαινέσω ὑμᾶς; ἐν τούτῳ οὐκ ἐπαινῶ. 23 Ἐγὼ
γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ
κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ᾗ παρεδίδετο ἔλαβεν ἄρτον 24 καὶ
εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ εἶπεν· τοῦτό μου ἐστὶν τὸ σῶμα τὸ
ὑπὲρ ὑμῶν· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. 25 ὡσαύτως
καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων· τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ
καινὴ διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τοῦτο ποιεῖτε, ὁσάκις ἐὰν
πίνητε, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. 26 ὁσάκις γὰρ ἐὰν ἐσθίητε τὸν
ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ κυρίου
καταγγέλλετε, ἄχρι οὗ ἔλθῃ. 27 ὥστε ὃς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον ἢ

---

17. T[S]h *παραγγελλω ουκ επαινων* 19. *ινα*: T[H] add *και* 22. *επαι-
νεσω*: t *επαινω* | T *υμας εν τουτω;* 26. T *αχρις*

---

6. (Deut 21,12.) 7. Gen 1,27. 9. Gen 2,18.23. 17. 11,22.
18. 1,11s. 3,3. 19. Mt 10,34. 18,7. 1 Io 2,19. Lc 2,35. 22. 11,17.
Iac 2,6. 23. 15,3. 23ss. Lc 22,19s. Mt 26,26ss. Mc 14,22ss. 25. Ex
24,8. 26. Mt 26,64. 24,42. Io 14,3. 27. 10,16.

*πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ κυρίου ἀναξίως, ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος
καὶ τοῦ αἵματος τοῦ κυρίου.* 28 *δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτόν,
καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω·*
29 *ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει μὴ δια-
κρίνων τὸ σῶμα.* 30 *διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρ-
ρωστοι καὶ κοιμῶνται ἱκανοί.* 31 *εἰ δὲ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν, οὐκ
ἂν ἐκρινόμεθα·* 32 *κρινόμενοι δὲ ὑπὸ τοῦ κυρίου παιδευόμεθα, ἵνα
μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν.* 33 *ὥστε, ἀδελφοί μου, συνερχό-
μενοι εἰς τὸ φαγεῖν ἀλλήλους ἐκδέχεσθε.* 34 *εἴ τις πεινᾷ, ἐν οἴκῳ
ἐσθιέτω, ἵνα μὴ εἰς κρίμα συνέρχησθε. τὰ δὲ λοιπὰ ὡς ἂν ἔλθω
διατάξομαι.*

XII

Donorum spiritus sancti varietas et unitas. Sunt quasi membra multa in uno corpore.

1 *Περὶ δὲ τῶν πνευματικῶν, ἀδελφοί, οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν.*
2 *οἴδατε ὅτι ὅτε ἔθνη ἦτε πρὸς τὰ εἴδωλα τὰ ἄφωνα ὡς ἂν
ἤγεσθε ἀπαγόμενοι.* 3 *διὸ γνωρίζω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς ἐν πνεύματι
θεοῦ λαλῶν λέγει· ἀνάθεμα Ἰησοῦς, καὶ οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν·
κύριος Ἰησοῦς, εἰ μὴ ἐν πνεύματι ἁγίῳ.*

4 *Διαιρέσεις δὲ χαρισμάτων εἰσίν, τὸ δὲ αὐτὸ πνεῦμα·* 5 *καὶ
διαιρέσεις διακονιῶν εἰσίν, καὶ ὁ αὐτὸς κύριος·* 6 *καὶ διαιρέσεις
ἐνεργημάτων εἰσίν, ὁ δὲ αὐτὸς θεὸς ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶ-
σιν.* 7 *ἑκάστῳ δὲ δίδοται ἡ φανέρωσις τοῦ πνεύματος πρὸς τὸ
συμφέρον.* 8 *ᾧ μὲν γὰρ διὰ τοῦ πνεύματος δίδοται λόγος σοφίας,
ἄλλῳ δὲ λόγος γνώσεως κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα,* 9 *ἑτέρῳ πίστις ἐν
τῷ αὐτῷ πνεύματι, ἄλλῳ δὲ χαρίσματα ἰαμάτων ἐν τῷ ἑνὶ πνεύ-
ματι,* 10 *ἄλλῳ δὲ ἐνεργήματα δυνάμεων, ἄλλῳ δὲ προφητεία, ἄλλῳ
δὲ διάκρισις πνευμάτων, ἑτέρῳ γένη γλωσσῶν, ἄλλῳ δὲ ἑρμηνεία
γλωσσῶν·* 11 *πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα,
διαιροῦν ἰδίᾳ ἑκάστῳ καθὼς βούλεται.*

12 *Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἕν ἐστιν καὶ μέλη πολλὰ ἔχει, πάντα
δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος πολλὰ ὄντα ἕν ἐστιν σῶμα, οὕτως καὶ
ὁ Χριστός·* 13 *καὶ γὰρ ἐν ἑνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σῶμα
ἐβαπτίσθημεν, εἴτε Ἰουδαῖοι εἴτε Ἕλληνες, εἴτε δοῦλοι εἴτε ἐλεύ-
θεροι, καὶ πάντες ἓν πνεῦμα ἐποτίσθημεν.* 14 *καὶ γὰρ τὸ σῶμα*

XII,2. *οτι οτε*: h † 6. *ο δε*: t H§ *και ο* | H *θεος*, 10. T[H] om *δε* sc et tr | T§H *διακρισεις* | H *ερμηνια*

28. 2 Cor 13,5. Gal 6,4. 31. Ps 32,5. XII,3. 1 Io 4,2s. 4. Rom 12,6. 12. 12,27. 6,15. Rom 12,4s. 13. Gal 3,28. Io 7,37-39.

οὐκ ἔστιν ἓν μέλος ἀλλὰ πολλά. 15 *ἐὰν εἴπῃ ὁ πούς· ὅτι οὐκ*
εἰμὶ χείρ, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ
τοῦ σώματος. 16 *καὶ ἐὰν εἴπῃ τὸ οὖς· ὅτι οὐκ εἰμὶ ὀφθαλμός,*
οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σώμα-
τος. 17 *εἰ ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμός, ποῦ ἡ ἀκοή; εἰ ὅλον ἀκοή,*
ποῦ ἡ ὄσφρησις; 18 *νυνὶ δὲ ὁ θεὸς ἔθετο τὰ μέλη, ἓν ἕκαστον*
αὐτῶν ἐν τῷ σώματι καθὼς ἠθέλησεν. 19 *εἰ δὲ ἦν τὰ πάντα ἓν*
μέλος, ποῦ τὸ σῶμα; 20 *νῦν δὲ πολλὰ μὲν μέλη, ἓν δὲ σῶμα.*
21 *οὐ δύναται δὲ ὁ ὀφθαλμὸς εἰπεῖν τῇ χειρί· χρείαν σου οὐκ ἔχω,*
ἢ πάλιν ἡ κεφαλὴ τοῖς ποσίν· χρείαν ὑμῶν οὐκ ἔχω· 22 *ἀλλὰ*
πολλῷ μᾶλλον τὰ δοκοῦντα μέλη τοῦ σώματος ἀσθενέστερα
ὑπάρχειν ἀναγκαῖά ἐστιν, 23 *καὶ ἃ δοκοῦμεν ἀτιμότερα εἶναι τοῦ*
σώματος, τούτοις τιμὴν περισσοτέραν περιτίθεμεν, καὶ τὰ ἀσχή-
μονα ἡμῶν εὐσχημοσύνην περισσοτέραν ἔχει, 24 *τὰ δὲ εὐσχήμονα*
ἡμῶν οὐ χρείαν ἔχει. ἀλλὰ ὁ θεὸς συνεκέρασεν τὸ σῶμα, τῷ
ὑστερουμένῳ περισσοτέραν δοὺς τιμήν, 25 *ἵνα μὴ ᾖ σχίσματα ἐν*
τῷ σώματι, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμνῶσιν τὰ μέλη.
26 *καὶ εἴτε πάσχει ἓν μέλος, συνπάσχει πάντα τὰ μέλη· εἴτε*
δοξάζεται μέλος, συνχαίρει πάντα τὰ μέλη. 27 *ὑμεῖς δέ ἐστε*
σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους. 28 *καὶ οὓς μὲν ἔθετο ὁ*
θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρῶτον ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας,
τρίτον διδασκάλους, ἔπειτα δυνάμεις, ἔπειτα χαρίσματα ἰαμάτων,
ἀντιλήμψεις, κυβερνήσεις, γένη γλωσσῶν. 29 *μὴ πάντες ἀπό-*
στολοι; μὴ πάντες προφῆται; μὴ πάντες διδάσκαλοι; μὴ πάντες
δυνάμεις; 30 *μὴ πάντες χαρίσματα ἔχουσιν ἰαμάτων; μὴ πάντες*
γλώσσαις λαλοῦσιν; μὴ πάντες διερμηνεύουσιν; 31 *ζηλοῦτε δὲ*
τὰ χαρίσματα τὰ μείζονα· καὶ ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν
δείκνυμι.

XIII

Caritas praestat omnibus, ipsisque fide et spe maior est.

1 *Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων,*
ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἠχῶν ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον.
2 *καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν*
τὴν γνῶσιν, καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν ὥστε ὄρη μεθιστάναι,
ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐθέν εἰμι. 3 *καὶ ἐὰν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπ-*
άρχοντά μου, καὶ ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου ἵνα καυθήσομαι,

15. 16. T ad finem *σωματος;* 18. TH§ *νυν* 19. TH [*τα*] *παντα* 20. [T]H§ om *μεν* 21. t H [*δε*] 25. T§H *σχισμα* 26. *ειτε* pr: T§ *ει τι* | T *συμπασχει* | *μελος* sc: t pm [*ἓν*] | T *συγχαιρει* XIII,2. *και εαν* pr: H *καν* | *και εαν* sc: T§H *καν* | H *μεθιστανειν* 3. *και εαν* pr: TH *καν* | *και εαν* sc: H *καν* | T *καυθησωμαι* H *καυχησωμαι*

27. 12,12. 6,15. Rom 12,4s. 28. 12,9s. Eph 4,11. 31. 14,1. XIII,1. Rom 13,8ss. 2. 14,3ss. Mt 17,20. 3. Rom 12,20. 1 Io 3,16s.

ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐθὲν ὠφελοῦμαι. [4] ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ,
χρηστεύεται ἡ ἀγάπη, οὐ ζηλοῖ ἡ ἀγάπη, οὐ περπερεύεται, οὐ
φυσιοῦται, [5] οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται,
οὐ λογίζεται τὸ κακόν, [6] οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συνχαίρει δὲ τῇ
ἀληθείᾳ· [7] πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα
ὑπομένει.

[8] Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε πίπτει· εἴτε δὲ προφητεῖαι, καταργη-
θήσονται· εἴτε γλῶσσαι, παύσονται· εἴτε γνῶσις, καταργηθήσε-
ται. [9] ἐκ μέρους γὰρ γινώσκομεν καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν·
[10] ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται. [11] ὅτε
ἤμην νήπιος, ἐλάλουν ὡς νήπιος, ἐφρόνουν ὡς νήπιος, ἐλογιζό-
μην ὡς νήπιος· ὅτε γέγονα ἀνήρ, κατήργηκα τὰ τοῦ νηπίου.
[12] βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσω-
πον πρὸς πρόσωπον· ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσο-
μαι καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην. [13] νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη,
τὰ τρία ταῦτα· μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη.

XIV

Donum linguarum et donum prophetiae. De donorum gratiae in conventibus sacris usu et abusu. Mulieri tacendum in ecclesia.

[1] Διώκετε τὴν ἀγάπην, ζηλοῦτε δὲ τὰ πνευματικά, μᾶλλον δὲ
ἵνα προφητεύητε. [2] ὁ γὰρ λαλῶν γλώσσῃ οὐκ ἀνθρώποις λαλεῖ
ἀλλὰ θεῷ· οὐδεὶς γὰρ ἀκούει, πνεύματι δὲ λαλεῖ μυστήρια· [3] ὁ
δὲ προφητεύων ἀνθρώποις λαλεῖ οἰκοδομὴν καὶ παράκλησιν καὶ
παραμυθίαν. [4] ὁ λαλῶν γλώσσῃ ἑαυτὸν οἰκοδομεῖ· ὁ δὲ προφη-
τεύων ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖ. [5] θέλω δὲ πάντας ὑμᾶς λαλεῖν γλώσ-
σαις, μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε· μείζων δὲ ὁ προφητεύων ἢ ὁ
λαλῶν γλώσσαις, ἐκτὸς εἰ μὴ διερμηνεύῃ, ἵνα ἡ ἐκκλησία οἰκοδο-
μὴν λάβῃ. [6] νῦν δέ, ἀδελφοί, ἐὰν ἔλθω πρὸς ὑμᾶς γλώσσαις
λαλῶν, τί ὑμᾶς ὠφελήσω, ἐὰν μὴ ὑμῖν λαλήσω ἢ ἐν ἀποκαλύψει
ἢ ἐν γνώσει ἢ ἐν προφητείᾳ ἢ διδαχῇ; [7] ὅμως τὰ ἄψυχα φωνὴν
διδόντα, εἴτε αὐλὸς εἴτε κιθάρα, ἐὰν διαστολὴν τοῖς φθόγγοις
μὴ δῷ, πῶς γνωσθήσεται τὸ αὐλούμενον ἢ τὸ κιθαριζόμενον;
[8] καὶ γὰρ ἐὰν ἄδηλον σάλπιγξ φωνὴν δῷ, τίς παρασκευάσεται
εἰς πόλεμον; [9] οὕτως καὶ ὑμεῖς διὰ τῆς γλώσσης ἐὰν μὴ εὔσημον

3. TH ουδεν 4. TH χρηστευεται, η αγαπη ου ζηλοι, [η αγαπη] (H om) ου περπερ. 5. τα: t h το μη 6. T συγχαιρ. 8. T [δε] | h προφητεια, καταργηθησεται | t γνωσεις, καταργηθησονται XIV,6. διδαχη: [T]H pm εν 8. T h φωνην σαλπιγξ

4. Prov 10,12. 5. 10,24. Phil 2,4. 9. 13,12. 12. 8,3. XIV,1. 12,31. 14,5. 5. 14,1.13. Num 11,29. 6. 12,8. 8. (Num 10,9.)

λόγον δῶτε, πῶς γνωσθήσεται τὸ λαλούμενον; ἔσεσθε γὰρ εἰς
ἀέρα λαλοῦντες. 10 *τοσαῦτα εἰ τύχοι γένη φωνῶν εἰσὶν ἐν κόσμῳ,*
καὶ οὐδὲν ἄφωνον· 11 *ἐὰν οὖν μὴ εἰδῶ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς,*
ἔσομαι τῷ λαλοῦντι βάρβαρος καὶ ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ βάρβαρος.
12 *οὕτως καὶ ὑμεῖς, ἐπεὶ ζηλωταί ἐστε πνευμάτων, πρὸς τὴν*
οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας ζητεῖτε ἵνα περισσεύητε. 13 *διὸ ὁ λαλῶν*
γλώσσῃ προσευχέσθω ἵνα διερμηνεύῃ. 14 *ἐὰν γὰρ προσεύχωμαι*
γλώσσῃ, τὸ πνεῦμά μου προσεύχεται, ὁ δὲ νοῦς μου ἄκαρπός
ἐστιν. 15 *τί οὖν ἐστίν; προσεύξομαι τῷ πνεύματι, προσεύξομαι*
δὲ καὶ τῷ νοΐ· ψαλῶ τῷ πνεύματι, ψαλῶ δὲ καὶ τῷ νοΐ. 16 *ἐπεὶ*
ἐὰν εὐλογῇς πνεύματι, ὁ ἀναπληρῶν τὸν τόπον τοῦ ἰδιώτου πῶς
ἐρεῖ τὸ ἀμὴν ἐπὶ τῇ σῇ εὐχαριστίᾳ; ἐπειδὴ τί λέγεις οὐκ οἶδεν·
17 *σὺ μὲν γὰρ καλῶς εὐχαριστεῖς, ἀλλ᾽ ὁ ἕτερος οὐκ οἰκοδομεῖται.*
18 *εὐχαριστῶ τῷ θεῷ, πάντων ὑμῶν μᾶλλον γλώσσῃ λαλῶ·*
19 *ἀλλὰ ἐν ἐκκλησίᾳ θέλω πέντε λόγους τῷ νοΐ μου λαλῆσαι, ἵνα*
καὶ ἄλλους κατηχήσω, ἢ μυρίους λόγους ἐν γλώσσῃ.

20 *Ἀδελφοί, μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσίν, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ*
νηπιάζετε, ταῖς δὲ φρεσὶν τέλειοι γίνεσθε. 21 *ἐν τῷ νόμῳ γέγρα-*
πται ὅτι ἐν ἑτερογλώσσοις καὶ ἐν χείλεσιν ἑτέρων λαλήσω τῷ λαῷ
τούτῳ, καὶ οὐδ᾽ οὕτως εἰσακούσονταί μου, λέγει κύριος. 22 *ὥστε*
αἱ γλῶσσαι εἰς σημεῖόν εἰσιν οὐ τοῖς πιστεύουσιν ἀλλὰ τοῖς ἀπί-
στοις, ἡ δὲ προφητεία οὐ τοῖς ἀπίστοις ἀλλὰ τοῖς πιστεύουσιν.
23 *ἐὰν οὖν συνέλθῃ ἡ ἐκκλησία ὅλη ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ πάντες λαλῶ-*
σιν γλώσσαις, εἰσέλθωσιν δὲ ἰδιῶται ἢ ἄπιστοι, οὐκ ἐροῦσιν ὅτι
μαίνεσθε; 24 *ἐὰν δὲ πάντες προφητεύωσιν, εἰσέλθῃ δέ τις ἄπι-*
στος ἢ ἰδιώτης, ἐλέγχεται ὑπὸ πάντων, ἀνακρίνεται ὑπὸ πάντων,
25 *τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ φανερὰ γίνεται, καὶ οὕτως*
πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον προσκυνήσει τῷ θεῷ, ἀπαγγέλλων ὅτι ὄντως
θεὸς ἐν ὑμῖν ἐστίν.

26 *Τί οὖν ἐστίν, ἀδελφοί; ὅταν συνέρχησθε, ἕκαστος ψαλμὸν*
ἔχει, διδαχὴν ἔχει, ἀποκάλυψιν ἔχει, γλῶσσαν ἔχει, ἑρμηνείαν
ἔχει· πάντα πρὸς οἰκοδομὴν γινέσθω. 27 *εἴτε γλώσσῃ τις λαλεῖ,*
κατὰ δύο ἢ τὸ πλεῖστον τρεῖς, καὶ ἀνὰ μέρος, καὶ εἷς διερ-

---

14. TH *εαν* [*γαρ*] 15. t *προσευξωμαι* bis | *δε* sc: TH [*δε*] 16. *πνευματι*: H pm [*εν*] 17. T *αλλα* 18. t H§ *γλωσσαις* 25. TH *ο θεος* 26. H *ερμηνιαν*

---

13. 14,5. 15. Eph 5,19. 16. 14,23. (Neh 8,6.) 20. Eph 4,14. Mt 18,3. 21. Is 28,11s. 23. 14,16. Act 2,13. 25. Zach 8,23. Is 45,14. (2 Chron 6,18.) 26. Eph 4,12. 27. 14,5.

μηνευέτω· 28 ἐὰν δὲ μὴ ᾖ διερμηνευτής, σιγάτω ἐν ἐκκλησίᾳ,
ἑαυτῷ δὲ λαλείτω καὶ τῷ θεῷ. 29 προφῆται δὲ δύο ἢ τρεῖς
λαλείτωσαν, καὶ οἱ ἄλλοι διακρινέτωσαν· 30 ἐὰν δὲ ἄλλῳ ἀπο-
καλυφθῇ καθημένῳ, ὁ πρῶτος σιγάτω. 31 δύνασθε γὰρ καθ' ἕνα
πάντες προφητεύειν, ἵνα πάντες μανθάνωσιν καὶ πάντες παρα-
καλῶνται. 32 καὶ πνεύματα προφητῶν προφήταις ὑποτάσσεται·
33 οὐ γάρ ἐστιν ἀκαταστασίας ὁ θεὸς ἀλλὰ εἰρήνης.
Ὡς ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τῶν ἁγίων, 34 αἱ γυναῖκες ἐν
ταῖς ἐκκλησίαις σιγάτωσαν· οὐ γὰρ ἐπιτρέπεται αὐταῖς λαλεῖν,
ἀλλὰ ὑποτασσέσθωσαν, καθὼς καὶ ὁ νόμος λέγει. 35 εἰ δέ τι
μαθεῖν θέλουσιν, ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν·
αἰσχρὸν γάρ ἐστιν γυναικὶ λαλεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ. 36 ἢ ἀφ' ὑμῶν ὁ
λόγος τοῦ θεοῦ ἐξῆλθεν, ἢ εἰς ὑμᾶς μόνους κατήντησεν;
37 Εἴ τις δοκεῖ προφήτης εἶναι ἢ πνευματικός, ἐπιγινωσκέτω
ἃ γράφω ὑμῖν, ὅτι κυρίου ἐστίν· 38 εἰ δέ τις ἀγνοεῖ, ἀγνοεῖται.
39 ὥστε, ἀδελφοί μου, ζηλοῦτε τὸ προφητεύειν, καὶ τὸ λαλεῖν μὴ
κωλύετε γλώσσαις· 40 πάντα δὲ εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γι-
νέσθω.

XV

Christi resurrectio fundamentum nostrae fidei. Mors ultimus hostis. Baptisma pro mortuis. Resurrectio mortuorum. Novum corpus caeleste. Mysterium de subita immutatione superstitum.

1 Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον ὃ εὐηγγελισάμην
ὑμῖν, ὃ καὶ παρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἑστήκατε, 2 δι' οὗ καὶ σῴζεσθε,
τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ὑμῖν εἰ κατέχετε, ἐκτὸς εἰ μὴ εἰκῇ ἐπι-
στεύσατε. 3 παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις, ὃ καὶ παρέλαβον,
ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν κατὰ τὰς γρα-
φάς, 4 καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ κατὰ
τὰς γραφάς, 5 καὶ ὅτι ὤφθη Κηφᾷ, ἔπειτα τοῖς δώδεκα. 6 ἔπειτα
ὤφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, ἐξ ὧν οἱ πλείονες
μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ ἐκοιμήθησαν. 7 ἔπειτα ὤφθη Ἰακώβῳ,
ἔπειτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν. 8 ἔσχατον δὲ πάντων ὡσπερεὶ τῷ
ἐκτρώματι ὤφθη κἀμοί. 9 ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστό-

28. T h ερμηνευτης 31ss. H§ (sed h παρακαλωνται,) παρακαλωνται, (και πνευματα — ειρηνης,) ως εν — αγιων. 33. T ειρηνης, ως εν — αγιων. 35. H§ μανθανειν 37. εστιν: TH add εντολη 38. αγνοειται: T§h αγνοειτω 39. γλωσσαις: t pm [εν] XV,5. επειτα: T§H§ ειτα 7. επειτα sc: T§H§ ειτα

28. 14,2. 33. Rom 15,33. 34. 1 Tim 2,11s. Gen 3,16. 39. 14,1ss. 40. Col 2,5. XV,1. Gal 1,11. 3. 11,23. 3s. Lc 24,26s. Is 53,8ss. Ps 16,10. 5. Lc 24,34.36. 8. Act 9,3ss. 9. Eph 3,8. Act 9,1ss.

λων, ὃς οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν
ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ· 10 χάριτι δὲ θεοῦ εἰμὶ ὅ εἰμι, καὶ ἡ χάρις
αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμὲ οὐ κενὴ ἐγενήθη, ἀλλὰ περισσότερον αὐτῶν πάν-
των ἐκοπίασα, οὐκ ἐγὼ δὲ ἀλλὰ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ σὺν ἐμοί.
11 εἴτε οὖν ἐγὼ εἴτε ἐκεῖνοι, οὕτως κηρύσσομεν καὶ οὕτως ἐπι-
στεύσατε.

12 Εἰ δὲ Χριστὸς κηρύσσεται ὅτι ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται, πῶς
λέγουσιν ἐν ὑμῖν τινὲς ὅτι ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν; 13 εἰ δὲ
ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται· 14 εἰ δὲ
Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν ἄρα καὶ τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ
καὶ ἡ πίστις ὑμῶν· 15 εὑρισκόμεθα δὲ καὶ ψευδομάρτυρες τοῦ
θεοῦ, ὅτι ἐμαρτυρήσαμεν κατὰ τοῦ θεοῦ ὅτι ἤγειρεν τὸν Χριστόν,
ὃν οὐκ ἤγειρεν εἴπερ ἄρα νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται. 16 εἰ γὰρ νεκροὶ
οὐκ ἐγείρονται, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται· 17 εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ
ἐγήγερται, ματαία ἡ πίστις ὑμῶν, ἔτι ἐστὲ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις
ὑμῶν, 18 ἄρα καὶ οἱ κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ ἀπώλοντο. 19 εἰ ἐν
τῇ ζωῇ ταύτῃ ἐν Χριστῷ ἠλπικότες ἐσμὲν μόνον, ἐλεεινότεροι
πάντων ἀνθρώπων ἐσμέν. 20 Νυνὶ δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νε-
κρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων. 21 ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώπου
θάνατος, καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν. 22 ὥσπερ γὰρ ἐν
τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτως καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάν-
τες ζῳοποιηθήσονται. 23 ἕκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι· ἀπαρχὴ
Χριστός, ἔπειτα οἱ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, 24 εἶτα
τὸ τέλος, ὅταν παραδιδοῖ τὴν βασιλείαν τῷ θεῷ καὶ πατρί, ὅταν
καταργήσῃ πᾶσαν ἀρχὴν καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν. 25 δεῖ
γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν ἄχρι οὗ θῇ πάντας τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ τοὺς
πόδας αὐτοῦ. 26 ἔσχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος.
27 πάντα γὰρ ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ὅταν δὲ εἴπῃ
ὅτι πάντα ὑποτέτακται, δῆλον ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ
τὰ πάντα· 28 ὅταν δὲ ὑποταγῇ αὐτῷ τὰ πάντα, τότε καὶ αὐτὸς
ὁ υἱὸς ὑποταγήσεται τῷ ὑποτάξαντι αὐτῷ τὰ πάντα, ἵνα ᾖ ὁ
θεὸς τὰ πάντα ἐν πᾶσιν.

29 Ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν; εἰ
ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ αὐτῶν; 30 τί
καὶ ἡμεῖς κινδυνεύομεν πᾶσαν ὥραν; 31 καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω,
νὴ τὴν ὑμετέραν καύχησιν, ἀδελφοί, ἣν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ
κυρίῳ ἡμῶν. 32 εἰ κατὰ ἄνθρωπον ἐθηριομάχησα ἐν Ἐφέσῳ, τί

---

10. *συν εμοι*: h pm *η* 14. T*H§ om *και* pr | *υμων*: H§ *ημων* 17. *υμων* pr: H add [*εστιν*] 24. t H *παραδιδω* 25. T *αχρις* 27. h om *οτι* pr 28. T[H] om *και* | TH om *τα* tr

---

20. Col 1,18. 21s. Rom 5,12ss. 25. Ps 110,1. Mt 22,44. Hebr 10,13. 27. Ps 8,7. Eph 1,22. Hebr 2,8. 31. Rom 8,36. 32. 2 Cor 1,8.

μοι τὸ ὄφελος; εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, φάγωμεν καὶ πίωμεν,
αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν. [33] μὴ πλανᾶσθε· φθείρουσιν ἤθη χρη-
στὰ ὁμιλίαι κακαί. [34] ἐκνήψατε δικαίως καὶ μὴ ἁμαρτάνετε·
ἀγνωσίαν γὰρ θεοῦ τινὲς ἔχουσιν· πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λαλῶ.

[35] Ἀλλὰ ἐρεῖ τις· πῶς ἐγείρονται οἱ νεκροί; ποίῳ δὲ σώματι
ἔρχονται; [36] ἄφρων, σὺ ὃ σπείρεις, οὐ ζωοποιεῖται ἐὰν μὴ ἀπο-
θάνῃ· [37] καὶ ὃ σπείρεις, οὐ τὸ σῶμα τὸ γενησόμενον σπείρεις,
ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον εἰ τύχοι σίτου ἤ τινος τῶν λοιπῶν· [38] ὁ δὲ
θεὸς δίδωσιν αὐτῷ σῶμα καθὼς ἠθέλησεν, καὶ ἑκάστῳ τῶν σπερ-
μάτων ἴδιον σῶμα. [39] οὐ πᾶσα σὰρξ ἡ αὐτὴ σάρξ, ἀλλὰ ἄλλη
μὲν ἀνθρώπων, ἄλλη δὲ σὰρξ κτηνῶν, ἄλλη δὲ σὰρξ πτηνῶν, ἄλλη
δὲ ἰχθύων. [40] καὶ σώματα ἐπουράνια, καὶ σώματα ἐπίγεια· ἀλλὰ
ἑτέρα μὲν ἡ τῶν ἐπουρανίων δόξα, ἑτέρα δὲ ἡ τῶν ἐπιγείων.
[41] ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέ-
ρων· ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ. [42] οὕτως καὶ ἡ ἀνά-
στασις τῶν νεκρῶν. σπείρεται ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν ἀφθαρσίᾳ·
[43] σπείρεται ἐν ἀτιμίᾳ, ἐγείρεται ἐν δόξῃ· σπείρεται ἐν ἀσθενείᾳ,
ἐγείρεται ἐν δυνάμει. [44] σπείρεται σῶμα ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα
πνευματικόν. εἰ ἔστιν σῶμα ψυχικόν, ἔστιν καὶ πνευματικόν.
[45] οὕτως καὶ γέγραπται· ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ εἰς
ψυχὴν ζῶσαν, ὁ ἔσχατος Ἀδὰμ εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν. [46] ἀλλ'
οὐ πρῶτον τὸ πνευματικὸν ἀλλὰ τὸ ψυχικόν, ἔπειτα τὸ πνευματι-
κόν. [47] ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος ἄνθρω-
πος ἐξ οὐρανοῦ. [48] οἷος ὁ χοϊκός, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί, καὶ οἷος
ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι· [49] καὶ καθὼς ἐφορέσα-
μεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσωμεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπου-
ρανίου.

[50] Τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν θεοῦ
κληρονομῆσαι οὐ δύναται, οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονο-
μεῖ. [51] ἰδοὺ μυστήριον ὑμῖν λέγω· πάντες οὐ κοιμηθησόμεθα,
πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα, [52] ἐν ἀτόμῳ, ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, ἐν
τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι· σαλπίσει γάρ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται

---

49. *φορεσωμεν*: h *φορεσομεν* 50. t *δυνανται* 51. t *κοιμηθη-σομεθα ου, παντες δε* (sic)

---

32. Is 22,13. (Sap 2,1ss.) 33. Eph 5,6. Sap 4,12. 34. Mt 22,29. 1 Cor 6,5. 35. Ez 37,3. 36. Io 12,24. 38. Gen 1,11. 40. Mt 22,30. Act 12,7 etc. 42. 15,36.50. 43. Phil 3,21. 45. Gen 2,7. Rom 5,14. 47. Gen 2,7. 48. Gen 3,19.22. 49. Rom 8,29. 50. 6,9s. 52. 1 Thess 4,15s. Mt 24,31.

ἄφθαρτοι καὶ ἡμεῖς ἀλλαγησόμεθα. [53] δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο
ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανα-
σίαν. [54] ὅταν δὲ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσηται ἀφθαρσίαν καὶ
τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσηται ἀθανασίαν, τότε γενήσεται ὁ λόγος
ὁ γεγραμμένος· κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νῖκος. [55] ποῦ σου
θάνατε τὸ νῖκος; ποῦ σου θάνατε τὸ κέντρον; [56] τὸ δὲ κέντρον
τοῦ θανάτου ἡ ἁμαρτία, ἡ δὲ δύναμις τῆς ἁμαρτίας ὁ νόμος.
[57] τῷ δὲ θεῷ χάρις τῷ διδόντι ἡμῖν τὸ νῖκος διὰ τοῦ κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. [58] ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἑδραῖοι
γίνεσθε, ἀμετακίνητοι, περισσεύοντες ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ κυρίου
πάντοτε, εἰδότες ὅτι ὁ κόπος ὑμῶν οὐκ ἔστιν κενὸς ἐν κυρίῳ.

XVI

De stipe pro sanctis colligenda. De Timotheo, Apollo, domo Stephanae. Salutationes.

[1] Περὶ δὲ τῆς λογίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους, ὥσπερ διέταξα
ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας, οὕτως καὶ ὑμεῖς ποιήσατε. [2] κατὰ
μίαν σαββάτου ἕκαστος ὑμῶν παρ' ἑαυτῷ τιθέτω θησαυρίζων ὅ
τι ἂν εὐοδῶται, ἵνα μὴ ὅταν ἔλθω τότε λογίαι γίνωνται. [3] ὅταν
δὲ παραγένωμαι, οὓς ἐὰν δοκιμάσητε, δι' ἐπιστολῶν τούτους
πέμψω ἀπενεγκεῖν τὴν χάριν ὑμῶν εἰς Ἰερουσαλήμ· [4] ἐὰν δὲ ᾖ
ἄξιον τοῦ κἀμὲ πορεύεσθαι, σὺν ἐμοὶ πορεύσονται. [5] ἐλεύσομαι
δὲ πρὸς ὑμᾶς ὅταν Μακεδονίαν διέλθω· Μακεδονίαν γὰρ διέρ-
χομαι, [6] πρὸς ὑμᾶς δὲ τυχὸν παραμενῶ ἢ καὶ παραχειμάσω, ἵνα
ὑμεῖς με προπέμψητε οὗ ἐὰν πορεύωμαι. [7] οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς
ἄρτι ἐν παρόδῳ ἰδεῖν· ἐλπίζω γὰρ χρόνον τινὰ ἐπιμεῖναι πρὸς
ὑμᾶς, ἐὰν ὁ κύριος ἐπιτρέψῃ. [8] ἐπιμενῶ δὲ ἐν Ἐφέσῳ ἕως τῆς
πεντηκοστῆς· [9] θύρα γάρ μοι ἀνέῳγεν μεγάλη καὶ ἐνεργής, καὶ
ἀντικείμενοι πολλοί.

[10] Ἐὰν δὲ ἔλθῃ Τιμόθεος, βλέπετε ἵνα ἀφόβως γένηται πρὸς
ὑμᾶς· τὸ γὰρ ἔργον κυρίου ἐργάζεται ὡς κἀγώ· [11] μή τις οὖν
αὐτὸν ἐξουθενήσῃ. προπέμψατε δὲ αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ, ἵνα ἔλθῃ
πρός με· ἐκδέχομαι γὰρ αὐτὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν.

[12] Περὶ δὲ Ἀπολλῶ τοῦ ἀδελφοῦ, πολλὰ παρεκάλεσα αὐτὸν
ἵνα ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν· καὶ πάντως οὐκ ἦν θέ-
λημα ἵνα νῦν ἔλθῃ, ἐλεύσεται δὲ ὅταν εὐκαιρήσῃ.

54. H§ om *το φθαρτον τουτο ενδυσηται αφθαρσιαν και* | *αθανασιαν*: H pm [*την*] XVI,2. *αν*: TH *εαν* | h *ευοδωθη* 3. *εαν*: T *αν* | H *δοκιμασητε δι επιστολων*, 4. TH *αξιον η* 6. H *καταμενω* | H§ om *και* 8. H *ἐπιμένω* 10. H§ *ως εγω* 11. T *προς εμε*

53. 2 Cor 5,3s. 54. Is 25,8. 55. Hos 13,14. 57. Rom 5,12ss. XVI,1. Rom 15,26. 5. Act 19,21. 20,2s. 7. 4,19. 8. Act 19,8. 9. 2 Cor 2,12. 10. 4,17. Act 19,22. 11. 1 Tim 4,12. 12. 3,5. Act 19,1.

13 *Γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε.*
14 *πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέσθω.*
15 *Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί· οἴδατε τὴν οἰκίαν Στεφανᾶ,*
ὅτι ἐστὶν ἀπαρχὴ τῆς Ἀχαΐας καὶ εἰς διακονίαν τοῖς ἁγίοις ἔταξαν
ἑαυτούς· 16 *ἵνα καὶ ὑμεῖς ὑποτάσσησθε τοῖς τοιούτοις καὶ παντὶ*
τῷ συνεργοῦντι καὶ κοπιῶντι. 17 *χαίρω δὲ ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ*
Στεφανᾶ καὶ Φορτουνάτου καὶ Ἀχαϊκοῦ, ὅτι τὸ ὑμέτερον ὑστέρημα
οὗτοι ἀνεπλήρωσαν· 18 *ἀνέπαυσαν γὰρ τὸ ἐμὸν πνεῦμα καὶ τὸ*
ὑμῶν. ἐπιγινώσκετε οὖν τοὺς τοιούτους.
19 *Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἀσίας. ἀσπάζεται ὑμᾶς*
ἐν κυρίῳ πολλὰ Ἀκύλας καὶ Πρίσκα σὺν τῇ κατ' οἶκον αὐτῶν
ἐκκλησίᾳ. 20 *ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀδελφοὶ πάντες. ἀσπάσασθε*
ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ.
21 *Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου.* 22 *εἴ τις οὐ φιλεῖ τὸν*
κύριον, ἤτω ἀνάθεμα. μαρὰν ἀθά. 23 *ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ*
μεθ' ὑμῶν. 24 *ἡ ἀγάπη μου μετὰ πάντων ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.*

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β

I

Pauli calamitates perlatae deo iuvante. Consilium revisendi Corinthios.
Promissa dei.

1 *Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος θεοῦ καὶ*
Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ
σὺν τοῖς ἁγίοις πᾶσιν τοῖς οὖσιν ἐν ὅλῃ τῇ Ἀχαΐᾳ. 2 *χάρις ὑμῖν*
καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
3 *Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ*
Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν καὶ θεὸς πάσης παρακλήσεως,
4 *ὁ παρακαλῶν ἡμᾶς ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν, εἰς τὸ δύ-*
νασθαι ἡμᾶς παρακαλεῖν τοὺς ἐν πάσῃ θλίψει διὰ τῆς παρα-
κλήσεως ἧς παρακαλούμεθα αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ, 5 *ὅτι καθὼς*
περισσεύει τὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς, οὕτως διὰ
τοῦ Χριστοῦ περισσεύει καὶ ἡ παράκλησις ἡμῶν. 6 *εἴτε δὲ θλι-*
βόμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως καὶ σωτηρίας· εἴτε παρα-
καλούμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως τῆς ἐνεργουμένης ἐν
ὑπομονῇ τῶν αὐτῶν παθημάτων ὧν καὶ ἡμεῖς πάσχομεν.

17. *υμετερον*: h *υμων* | *ουτοι*: t *αυτοι* 19. *ασπαζεται*: T§ *-ζονται*
I,6. h om *και σωτηριας* | *ειτε παρακαλ. υπ. της υμων παρακλ.*
(Th add *και σωτηριας*): T§h post *βεβαια υπερ υμων* | TH *πασχομεν,*

15. 1,16. Rom 16,5. 17. 2 Cor 11,9. 19. Act 18,2. Rom 16,5.
20. Rom 16,16 etc. 21. 2 Thess 3,17. Col 4,18. 23. [Rom 16,24.]
I,1s. 1 Cor 1,1ss. etc. 3. Eph 1,3. Rom 15,5. 5. Col 1,24.

καὶ ἡ ἐλπὶς ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ ὑμῶν, [7] εἰδότες ὅτι ὡς κοινωνοί
ἐστε τῶν παθημάτων, οὕτως καὶ τῆς παρακλήσεως.
[8] Οὐ γὰρ θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῆς θλίψεως
ἡμῶν τῆς γενομένης ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ὑπὲρ
δύναμιν ἐβαρήθημεν, ὥστε ἐξαπορηθῆναι ἡμᾶς καὶ τοῦ ζῆν· [9] ἀλλὰ
αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀπόκριμα τοῦ θανάτου ἐσχήκαμεν, ἵνα μὴ
πεποιθότες ὦμεν ἐφ' ἑαυτοῖς ἀλλ' ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ ἐγείροντι τοὺς
νεκρούς, [10] ὃς ἐκ τηλικούτου θανάτου ἐρρύσατο ἡμᾶς καὶ ῥύσεται,
εἰς ὃν ἠλπίκαμεν ὅτι καὶ ἔτι ῥύσεται, [11] συνυπουργούντων καὶ
ὑμῶν ὑπὲρ ἡμῶν τῇ δεήσει, ἵνα ἐκ πολλῶν προσώπων τὸ εἰς ἡμᾶς
χάρισμα διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ ἡμῶν. [12] ἡ γὰρ καύχησις
ἡμῶν αὕτη ἐστίν, τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεως ἡμῶν ὅτι ἐν
ἁγιότητι καὶ εἰλικρινίᾳ τοῦ θεοῦ, οὐκ ἐν σοφίᾳ σαρκικῇ ἀλλ' ἐν
χάριτι θεοῦ ἀνεστράφημεν ἐν τῷ κόσμῳ, περισσοτέρως δὲ πρὸς
ὑμᾶς. [13] οὐ γὰρ ἄλλα γράφομεν ὑμῖν ἀλλ' ἢ ἃ ἀναγινώσκετε ἢ
καὶ ἐπιγινώσκετε· ἐλπίζω δὲ ὅτι ἕως τέλους ἐπιγνώσεσθε, [14] καθὼς
καὶ ἐπέγνωτε ἡμᾶς ἀπὸ μέρους, ὅτι καύχημα ὑμῶν ἐσμὲν καθάπερ
καὶ ὑμεῖς ἡμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ.
[15] Καὶ ταύτῃ τῇ πεποιθήσει ἐβουλόμην πρότερον πρὸς ὑμᾶς
ἐλθεῖν, ἵνα δευτέραν χάριν σχῆτε, [16] καὶ δι' ὑμῶν διελθεῖν εἰς
Μακεδονίαν, καὶ πάλιν ἀπὸ Μακεδονίας ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς καὶ
ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι εἰς τὴν Ἰουδαίαν. [17] τοῦτο οὖν βουλό-
μενος μήτι ἄρα τῇ ἐλαφρίᾳ ἐχρησάμην; ἢ ἃ βουλεύομαι κατὰ
σάρκα βουλεύομαι, ἵνα ᾖ παρ' ἐμοὶ τὸ ναὶ ναὶ καὶ τὸ οὒ οὔ;
[18] πιστὸς δὲ ὁ θεὸς ὅτι ὁ λόγος ἡμῶν ὁ πρὸς ὑμᾶς οὐκ ἔστιν
ναὶ καὶ οὔ. [19] ὁ τοῦ θεοῦ γὰρ υἱὸς Χριστὸς Ἰησοῦς ὁ ἐν ὑμῖν
δι' ἡμῶν κηρυχθείς, δι' ἐμοῦ καὶ Σιλουανοῦ καὶ Τιμοθέου, οὐκ
ἐγένετο ναὶ καὶ οὔ, ἀλλὰ ναὶ ἐν αὐτῷ γέγονεν. [20] ὅσαι γὰρ
ἐπαγγελίαι θεοῦ, ἐν αὐτῷ τὸ ναί· διὸ καὶ δι' αὐτοῦ τὸ ἀμὴν τῷ
θεῷ πρὸς δόξαν δι' ἡμῶν. [21] ὁ δὲ βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς
Χριστὸν καὶ χρίσας ἡμᾶς θεός, [22] ὁ καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς
καὶ δοὺς τὸν ἀραβῶνα τοῦ πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν.
[23] Ἐγὼ δὲ μάρτυρα τὸν θεὸν ἐπικαλοῦμαι ἐπὶ τὴν ἐμὴν ψυ-
χήν, ὅτι φειδόμενος ὑμῶν οὐκέτι ἦλθον εἰς Κόρινθον· [24] οὐχ ὅτι
κυριεύομεν ὑμῶν τῆς πίστεως, ἀλλὰ συνεργοί ἐσμεν τῆς χαρᾶς
ὑμῶν· τῇ γὰρ πίστει ἑστήκατε.

---

8. *περι*: H^{s} *υπερ* 10. TH *ερυσατο* | TH [*οτι*] 12. T *ειλικρινεια* | H [*και*] *ουκ εν σοφ.* 14. T om *ημων* sc 15. *χαριν*: t H^{s} *χαραν* 19. T^{s} *ιησους χριστος* 22. H [*ο*] *και σφραγισ.* | TH *αρραβωνα*

---

7. Phil 3,10. 10. 2 Tim 4,18. 11. Rom 15,30. 12. 1 Cor 2,4s. 14. 1 Cor 1,8. 16. 1 Cor 16,5. 17. Mt 5,37. Iac 5,12. 18. 1 Cor 1,9. 21. 1 Cor 1,8. 22. 5,5.

II

Cur nondum redierit Corinthum. De incesto homine qui resipuerat.
Pauli itinera et successus.

[1] *Ἔκρινα δὲ ἐμαυτῷ τοῦτο, τὸ μὴ πάλιν ἐν λύπῃ πρὸς ὑμᾶς*
ἐλθεῖν. [2] *εἰ γὰρ ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς ὁ εὐφραίνων με εἰ μὴ*
ὁ λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ; [3] *καὶ ἔγραψα τοῦτο αὐτὸ ἵνα μὴ ἐλθὼν*
λύπην σχῶ ἀφ᾽ ὧν ἔδει με χαίρειν, πεποιθὼς ἐπὶ πάντας ὑμᾶς
ὅτι ἡ ἐμὴ χαρὰ πάντων ὑμῶν ἐστίν. [4] *ἐκ γὰρ πολλῆς θλίψεως*
καὶ συνοχῆς καρδίας ἔγραψα ὑμῖν διὰ πολλῶν δακρύων, οὐχ ἵνα
λυπηθῆτε, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην ἵνα γνῶτε ἣν ἔχω περισσοτέρως εἰς
ὑμᾶς.

[5] *Εἰ δέ τις λελύπηκεν, οὐκ ἐμὲ λελύπηκεν, ἀλλὰ ἀπὸ μέρους,*
ἵνα μὴ ἐπιβαρῶ, πάντας ὑμᾶς. [6] *ἱκανὸν τῷ τοιούτῳ ἡ ἐπιτιμία*
αὕτη ἡ ὑπὸ τῶν πλειόνων, [7] *ὥστε τοὐναντίον μᾶλλον ὑμᾶς χαρί-*
σασθαι καὶ παρακαλέσαι, μήπως τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῇ
ὁ τοιοῦτος. [8] *διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς κυρῶσαι εἰς αὐτὸν ἀγάπην·*
[9] *εἰς τοῦτο γὰρ καὶ ἔγραψα, ἵνα γνῶ τὴν δοκιμὴν ὑμῶν, εἰ εἰς*
πάντα ὑπήκοοί ἐστε. [10] *ᾧ δέ τι χαρίζεσθε, κἀγώ· καὶ γὰρ ἐγὼ*
ὃ κεχάρισμαι, εἴ τι κεχάρισμαι, δι᾽ ὑμᾶς ἐν προσώπῳ Χριστοῦ,
[11] *ἵνα μὴ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ σατανᾶ· οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ*
νοήματα ἀγνοοῦμεν.

[12] *Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν Τρῳάδα εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ,*
καὶ θύρας μοι ἀνεῳγμένης ἐν κυρίῳ, [13] *οὐκ ἔσχηκα ἄνεσιν τῷ*
πνεύματί μου τῷ μὴ εὑρεῖν με Τίτον τὸν ἀδελφόν μου, ἀλλὰ
ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἐξῆλθον εἰς Μακεδονίαν.

[14] *Τῷ δὲ θεῷ χάρις τῷ πάντοτε θριαμβεύοντι ἡμᾶς ἐν τῷ*
Χριστῷ καὶ τὴν ὀσμὴν τῆς γνώσεως αὐτοῦ φανεροῦντι δι᾽ ἡμῶν
ἐν παντὶ τόπῳ· [15] *ὅτι Χριστοῦ εὐωδία ἐσμὲν τῷ θεῷ ἐν τοῖς σωζο-*
μένοις καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις, [16] *οἷς μὲν ὀσμὴ ἐκ θανάτου εἰς*
θάνατον, οἷς δὲ ὀσμὴ ἐκ ζωῆς εἰς ζωήν. καὶ πρὸς ταῦτα τίς
ἱκανός; [17] *οὐ γάρ ἐσμεν ὡς οἱ πολλοὶ καπηλεύοντες τὸν λόγον*
τοῦ θεοῦ, ἀλλ᾽ ὡς ἐξ εἰλικρινίας, ἀλλ᾽ ὡς ἐκ θεοῦ κατέναντι
θεοῦ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν.

II, 1. *δε* : t H§ *γαρ* 5. H *μερους ινα μη επιβαρω παντας* 7. [T] t H§ om *μαλλον* 9. *ει* : h *ῃ* 17. *αλλ* pr : T *αλλα* | T *ειλικρινειας*

II, 3. 12, 20s. Phil 2, 27. 4. 7, 8. 6. 1 Cor 5, 3ss. 8. 1 Cor 16, 14. 11. 11, 3. 1 Pe 5, 8. 12. Act 16, 8. 1 Cor 16, 9. Col 4, 3. 13. 7, 5ss. Tit 1, 4. 14. Col 2, 15. 15. 1 Cor 1, 18.

III

Ipsi Corinthii commendatio Pauli. Littera et spiritus. Velum Mosis in Christo sublatum.

1 Ἀρχόμεθα πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνειν; ἢ μὴ χρῄζομεν ὥς
τινες συστατικῶν ἐπιστολῶν πρὸς ὑμᾶς ἢ ἐξ ὑμῶν; 2 ἡ ἐπιστολὴ
ἡμῶν ὑμεῖς ἐστέ, ἐνγεγραμμένη ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, γινωσκο-
μένη καὶ ἀναγινωσκομένη ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων, 3 φανερού-
μενοι ὅτι ἐστὲ ἐπιστολὴ Χριστοῦ διακονηθεῖσα ὑφ' ἡμῶν, ἐνγε-
γραμμένη οὐ μέλανι ἀλλὰ πνεύματι θεοῦ ζῶντος, οὐκ ἐν πλαξὶν
λιθίναις, ἀλλ' ἐν πλαξὶν καρδίαις σαρκίναις. 4 πεποίθησιν δὲ
τοιαύτην ἔχομεν διὰ τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν θεόν, 5 οὐχ ὅτι ἀφ'
ἑαυτῶν ἱκανοί ἐσμεν λογίσασθαί τι ὡς ἐξ ἑαυτῶν, ἀλλ' ἡ ἱκανό-
της ἡμῶν ἐκ τοῦ θεοῦ, 6 ὃς καὶ ἱκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους καινῆς
διαθήκης, οὐ γράμματος ἀλλὰ πνεύματος· τὸ γὰρ γράμμα ἀπο-
κτέννει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ. 7 εἰ δὲ ἡ διακονία τοῦ θανάτου
ἐν γράμμασιν ἐντετυπωμένη λίθοις ἐγενήθη ἐν δόξῃ, ὥστε μὴ
δύνασθαι ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ πρόσωπον Μωϋσέως
διὰ τὴν δόξαν τοῦ προσώπου αὐτοῦ τὴν καταργουμένην, 8 πῶς
οὐχὶ μᾶλλον ἡ διακονία τοῦ πνεύματος ἔσται ἐν δόξῃ; 9 εἰ γὰρ
τῇ διακονίᾳ τῆς κατακρίσεως δόξα, πολλῷ μᾶλλον περισσεύει ἡ
διακονία τῆς δικαιοσύνης δόξῃ. 10 καὶ γὰρ οὐ δεδόξασται τὸ
δεδοξασμένον ἐν τούτῳ τῷ μέρει εἵνεκεν τῆς ὑπερβαλλούσης
δόξης. 11 εἰ γὰρ τὸ καταργούμενον διὰ δόξης, πολλῷ μᾶλλον
τὸ μένον ἐν δόξῃ.

12 Ἔχοντες οὖν τοιαύτην ἐλπίδα πολλῇ παρρησίᾳ χρώμεθα,
13 καὶ οὐ καθάπερ Μωϋσῆς ἐτίθει κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον
ἑαυτοῦ, πρὸς τὸ μὴ ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ τέλος
τοῦ καταργουμένου. 14 ἀλλ' ἐπωρώθη τὰ νοήματα αὐτῶν. ἄχρι
γὰρ τῆς σήμερον ἡμέρας τὸ αὐτὸ κάλυμμα ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς
παλαιᾶς διαθήκης μένει, μὴ ἀνακαλυπτόμενον ὅτι ἐν Χριστῷ
καταργεῖται· 15 ἀλλ' ἕως σήμερον ἡνίκα ἂν ἀναγινώσκηται
Μωϋσῆς κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν κεῖται· 16 ἡνίκα
δὲ ἐὰν ἐπιστρέψῃ πρὸς κύριον, περιαιρεῖται τὸ κάλυμμα. 17 ὁ
δὲ κύριος τὸ πνεῦμά ἐστιν· οὗ δὲ τὸ πνεῦμα κυρίου, ἐλευθερία.

III, 1. T *συνισταν* | T *συνστατικων* 2. 3. T *εγγεγρ.* 3. h *και ενγεγραμμ.* | *πλαξιν καρδ. σαρκ.*: h † 4. T *θεον·* H§ *θεον.* 5. *αφ εαυτων*: t post *λογισασθαι τι* | h *εσμεν,* | *εαυτων* sc: T *αὑτων* H *αὑτων* 6. H *αποκτεινει* 7. T§ *εν γραμματι* 9. *τη διακονια*: t H§ *η διακονια* 13. *εαυτου*: TH *αυτου* 14. TH *αλλα* 16. T *δε αν* h *δ αν* 17. *κυριου*: h †

III, 1. 5, 12. 2. 1 Cor 9, 2. 3. Ex 31, 18. 5. 2, 16. 6. 1 Cor 15, 10. 11, 25. Rom 8, 2. Io 6, 63. 7. Ex 34, 29ss. 8. Gal 3, 14. 13. Ex 34, 33. 13s. Rom 11, 7. 25. 16. Ex 34, 34. 17. Gal 5, 1. 13.

[18] *ἡμεῖς δὲ πάντες ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν κυρίου
κατοπτριζόμενοι τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφούμεθα ἀπὸ δόξης
εἰς δόξαν, καθάπερ ἀπὸ κυρίου πνεύματος.*

IV

Evangelium alteris apertum, alteris tectum. Calamitates omnes victae aeterna spe.

[1] *Διὰ τοῦτο ἔχοντες τὴν διακονίαν ταύτην, καθὼς ἠλεήθημεν,
οὐκ ἐγκακοῦμεν,* [2] *ἀλλὰ ἀπειπάμεθα τὰ κρυπτὰ τῆς αἰσχύνης,
μὴ περιπατοῦντες ἐν πανουργίᾳ μηδὲ δολοῦντες τὸν λόγον τοῦ
θεοῦ, ἀλλὰ τῇ φανερώσει τῆς ἀληθείας συνιστάντες ἑαυτοὺς
πρὸς πᾶσαν συνείδησιν ἀνθρώπων ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.* [3] *εἰ δὲ καὶ
ἔστιν κεκαλυμμένον τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν, ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις
ἐστὶν κεκαλυμμένον,* [4] *ἐν οἷς ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου ἐτύφλω-
σεν τὰ νοήματα τῶν ἀπίστων εἰς τὸ μὴ αὐγάσαι τὸν φωτισμὸν
τοῦ εὐαγγελίου τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ.*
[5] *οὐ γὰρ ἑαυτοὺς κηρύσσομεν ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν κύριον,
ἑαυτοὺς δὲ δούλους ὑμῶν διὰ Ἰησοῦν.* [6] *ὅτι ὁ θεὸς ὁ εἰπών·
ἐκ σκότους φῶς λάμψει, ὃς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν
πρὸς φωτισμὸν τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ θεοῦ ἐν προσώπῳ
Χριστοῦ.*
[7] *Ἔχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν,
ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ᾖ τοῦ θεοῦ καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν,* [8] *ἐν
παντὶ θλιβόμενοι ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι, ἀπορούμενοι ἀλλ' οὐκ
ἐξαπορούμενοι,* [9] *διωκόμενοι ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλειπόμενοι, καταβαλ-
λόμενοι ἀλλ' οὐκ ἀπολλύμενοι,* [10] *πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ
Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐν
τοῖς σώμασιν ἡμῶν φανερωθῇ.* [11] *ἀεὶ γὰρ ἡμεῖς οἱ ζῶντες εἰς
θάνατον παραδιδόμεθα διὰ Ἰησοῦν, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ
φανερωθῇ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν.* [12] *ὥστε ὁ θάνατος ἐν ἡμῖν
ἐνεργεῖται, ἡ δὲ ζωὴ ἐν ὑμῖν.* [13] *ἔχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς
πίστεως, κατὰ τὸ γεγραμμένον·* ἐπίστευσα, διὸ καὶ ἐλάλησα, *καὶ
ἡμεῖς πιστεύομεν, διὸ καὶ λαλοῦμεν,* [14] *εἰδότες ὅτι ὁ ἐγείρας τὸν
κύριον Ἰησοῦν καὶ ἡμᾶς σὺν Ἰησοῦ ἐγερεῖ καὶ παραστήσει σὺν
ὑμῖν.* [15] *τὰ γὰρ πάντα δι' ὑμᾶς, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσασα διὰ
τῶν πλειόνων τὴν εὐχαριστίαν περισσεύσῃ εἰς τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ.*

---

18. *καθαπερ*: h *καθωσπερ* IV,2. H *συνισταvοντες* 4. t *καταυγασαι* 5. *χριστ. ιησ.*: t h *ιησ. χριστ.* | h *δια ιησου* 10. *τοις σωμασιν*: TH *τω σωματι* 13. TH om *και* pr 14. TH [*κυριον*]

---

18. Ex 16,7.10. IV,1. 3,6. 2. 1 Cor 4,5. 4. Col 1,15. 6. Gen 1,3. 7. 1 Cor 2,5. 10. Rom 8,11. 11. Ps 44,23. Rom 8,36. 13. Ps 116,10. 14. 1 Cor 6,14.

[16] *Διὸ οὐκ ἐγκακοῦμεν, ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος
διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσω ἡμῶν ἀνακαινοῦται ἡμέρᾳ καὶ ἡμέρᾳ.
[17] τὸ γὰρ παραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν καθ' ὑπερβολὴν
εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται ἡμῖν, [18] μὴ
σκοπούντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα· τὰ γὰρ
βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια.*

V

Vestis nova caelestis terrenae superinduenda. Desiderium vitae aeternae.
De expiatione et reconciliatione.

[1] *Οἴδαμεν γὰρ ὅτι ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους
καταλυθῇ, οἰκοδομὴν ἐκ θεοῦ ἔχομεν, οἰκίαν ἀχειροποίητον αἰώ-
νιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. [2] καὶ γὰρ ἐν τούτῳ στενάζομεν, τὸ οἰκη-
τήριον ἡμῶν τὸ ἐξ οὐρανοῦ ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦντες, [3] εἴγε
καὶ ἐνδυσάμενοι οὐ γυμνοὶ εὑρεθησόμεθα. [4] καὶ γὰρ οἱ ὄντες ἐν
τῷ σκήνει στενάζομεν βαρούμενοι, ἐφ' ᾧ οὐ θέλομεν ἐκδύσασθαι
ἀλλ' ἐπενδύσασθαι, ἵνα καταποθῇ τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς.
[5] ὁ δὲ κατεργασάμενος ἡμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο θεός, ὁ δοὺς ἡμῖν
τὸν ἀραβῶνα τοῦ πνεύματος. [6] θαρροῦντες οὖν πάντοτε καὶ
εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ
κυρίου· [7] διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἴδους· [8] θαρ-
ροῦμεν δὲ καὶ εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος
καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν κύριον. [9] διὸ καὶ φιλοτιμούμεθα, εἴτε
ἐνδημοῦντες εἴτε ἐκδημοῦντες, εὐάρεστοι αὐτῷ εἶναι. [10] τοὺς
γὰρ πάντας ἡμᾶς φανερωθῆναι δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ
Χριστοῦ, ἵνα κομίσηται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ
ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον.*

[11] *Εἰδότες οὖν τὸν φόβον τοῦ κυρίου ἀνθρώπους πείθομεν,
θεῷ δὲ πεφανερώμεθα· ἐλπίζω δὲ καὶ ἐν ταῖς συνειδήσεσιν
ὑμῶν πεφανερῶσθαι. [12] οὐ πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνομεν ὑμῖν,
ἀλλὰ ἀφορμὴν διδόντες ὑμῖν καυχήματος ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ἔχητε
πρὸς τοὺς ἐν προσώπῳ καυχωμένους καὶ μὴ ἐν καρδίᾳ. [13] εἴτε
γὰρ ἐξέστημεν, θεῷ· εἴτε σωφρονοῦμεν, ὑμῖν. [14] ἡ γὰρ ἀγάπη
τοῦ Χριστοῦ συνέχει ἡμᾶς, [15] κρίναντας τοῦτο, ὅτι εἷς ὑπὲρ
πάντων ἀπέθανεν· ἄρα οἱ πάντες ἀπέθανον· καὶ ὑπὲρ πάντων
ἀπέθανεν ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ
αὐτῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι. [16] ὥστε ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν
οὐδένα οἴδαμεν κατὰ σάρκα· εἰ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χρι-*

---

17. [t]H§ om *ημων* V,3. T h *ει περ* 4. H *βαρουμενοι εφ ω* | T *αλλα* 5. TH *αρραβωνα* 10. *τα δια*: t ? *τα ιδια* | *φαυλον*: t *κακον* 12. *ημων*: t *υμων*

---

17. Rom 8,18. V,2. Rom 8,23. 4. 1 Cor 15,53. 5. 1,22. Eph 1,13s. 8. Phil 1,23. 10. Rom 14,10. Eph 6,8. Io 5,29. 12. 3,1.

στόν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν. [17] ὥστε εἴ τις ἐν Χριστῷ,
καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονεν καινά. [18] τὰ
δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ τοῦ καταλλάξαντος ἡμᾶς ἑαυτῷ διὰ Χρι-
στοῦ καὶ δόντος ἡμῖν τὴν διακονίαν τῆς καταλλαγῆς, [19] ὡς ὅτι
θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ, μὴ λογιζόμενος
αὐτοῖς τὰ παραπτώματα αὐτῶν καὶ θέμενος ἐν ἡμῖν τὸν λόγον
τῆς καταλλαγῆς. [20] ὑπὲρ Χριστοῦ οὖν πρεσβεύομεν ὡς τοῦ
θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν· δεόμεθα ὑπὲρ Χριστοῦ, καταλ-
λάγητε τῷ θεῷ. [21] τὸν μὴ γνόντα ἁμαρτίαν ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρ-
τίαν ἐποίησεν, ἵνα ἡμεῖς γενώμεθα δικαιοσύνη θεοῦ ἐν αὐτῷ.

VI

Omni modo ministrantibus deo tenenda gratia dei. Christus et Belial. Sancti dei.

[1] Συνεργοῦντες δὲ καὶ παρακαλοῦμεν μὴ εἰς κενὸν τὴν χάριν
τοῦ θεοῦ δέξασθαι ὑμᾶς· — [2] λέγει γάρ· καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά
σου καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι· ἰδοὺ νῦν καιρὸς εὐ-
πρόσδεκτος, ἰδοὺ νῦν ἡμέρα σωτηρίας· — [3] μηδεμίαν ἐν μηδενὶ
διδόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακονία, [4] ἀλλ' ἐν παντὶ
συνιστάντες ἑαυτοὺς ὡς θεοῦ διάκονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν
θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις, [5] ἐν πληγαῖς, ἐν φυλα-
καῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις,
[6] ἐν ἁγνότητι, ἐν γνώσει, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν χρηστότητι, ἐν πνεύ-
ματι ἁγίῳ, ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ, [7] ἐν λόγῳ ἀληθείας, ἐν δυνά-
μει θεοῦ· διὰ τῶν ὅπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀρι-
στερῶν, [8] διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας·
ὡς πλάνοι καὶ ἀληθεῖς, [9] ὡς ἀγνοούμενοι καὶ ἐπιγινωσκόμενοι,
ὡς ἀποθνῄσκοντες καὶ ἰδοὺ ζῶμεν, ὡς παιδευόμενοι καὶ μὴ θα-
νατούμενοι, [10] ὡς λυπούμενοι ἀεὶ δὲ χαίροντες, ὡς πτωχοὶ πολ-
λοὺς δὲ πλουτίζοντες, ὡς μηδὲν ἔχοντες καὶ πάντα κατέχοντες.
[11] Τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέῳγεν πρὸς ὑμᾶς, Κορίνθιοι, ἡ καρδία
ἡμῶν πεπλάτυνται· [12] οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν, στενοχωρεῖσθε
δὲ ἐν τοῖς σπλάγχνοις ὑμῶν· [13] τὴν δὲ αὐτὴν ἀντιμισθίαν, ὡς
τέκνοις λέγω, πλατύνθητε καὶ ὑμεῖς.
[14] Μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις· τίς γὰρ μετοχὴ δι-
καιοσύνῃ καὶ ἀνομίᾳ; ἢ τίς κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος; [15] τίς
δὲ συμφώνησις Χριστοῦ πρὸς Βελίαρ, ἢ τίς μερὶς πιστῷ μετὰ

19. TH *αυτων,* VI,4. H *συνισταvοντες* 15. *πιστω*: h *πιστου*

17. Gal 6,15. Is 43,18s. 65,17. 20. Eph 6,20. 21. 1 Pe 2,22ss. VI,2. Is 49,8. 4. 4,2. 5. 11,23ss. 6. Rom 12,9. 7. 1 Cor 2,4. 2 Cor 10,4. 9. Ps 118,17s. 1 Cor 15,31. 11. Ps 119,32. 13. 1 Cor 4,14. 14. Eph 5,8.11. 15. 1 Cor 10,20.

ἀπίστου; 16 τίς δὲ συνκατάθεσις ναῷ θεοῦ μετὰ εἰδώλων; ἡμεῖς
γὰρ ναὸς θεοῦ ἐσμὲν ζῶντος, καθὼς εἶπεν ὁ θεὸς ὅτι ἐνοικήσω
ἐν αὐτοῖς καὶ ἐνπεριπατήσω, καὶ ἔσομαι αὐτῶν θεὸς καὶ αὐτοὶ
ἔσονταί μου λαός. 17 Διὸ ἐξέλθατε ἐκ μέσου αὐτῶν καὶ ἀφο-
ρίσθητε, λέγει κύριος, καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἅπτεσθε· κἀγὼ εἰσδέ-
ξομαι ὑμᾶς, 18 καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς πατέρα, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι
εἰς υἱοὺς καὶ θυγατέρας, λέγει κύριος παντοκράτωρ.
(VII) 1 Ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀγαπητοί,
καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύμα-
τος, ἐπιτελοῦντες ἁγιωσύνην ἐν φόβῳ θεοῦ.

VII

Titi nuntium de Corinthiis. Tristitia salutaris ex priore reprehensione.

2 Χωρήσατε ἡμᾶς· οὐδένα ἠδικήσαμεν, οὐδένα ἐφθείραμεν,
οὐδένα ἐπλεονεκτήσαμεν. 3 πρὸς κατάκρισιν οὐ λέγω· προείρηκα
γὰρ ὅτι ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἐστὲ εἰς τὸ συναποθανεῖν καὶ
συνζῆν. 4 πολλή μοι παρρησία πρὸς ὑμᾶς, πολλή μοι καύχησις
ὑπὲρ ὑμῶν· πεπλήρωμαι τῇ παρακλήσει, ὑπερπερισσεύομαι τῇ
χαρᾷ ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν. 5 Καὶ γὰρ ἐλθόντων ἡμῶν εἰς
Μακεδονίαν οὐδεμίαν ἔσχηκεν ἄνεσιν ἡ σὰρξ ἡμῶν, ἀλλ' ἐν παντὶ
θλιβόμενοι· ἔξωθεν μάχαι, ἔσωθεν φόβοι. 6 ἀλλ' ὁ παρακαλῶν
τοὺς ταπεινοὺς παρεκάλεσεν ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐν τῇ παρουσίᾳ Τίτου·
7 οὐ μόνον δὲ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρακλήσει
ᾗ παρεκλήθη ἐφ' ὑμῖν, ἀναγγέλλων ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἐπιπόθησιν,
τὸν ὑμῶν ὀδυρμόν, τὸν ὑμῶν ζῆλον ὑπὲρ ἐμοῦ, ὥστε με μᾶλλον
χαρῆναι. 8 ὅτι εἰ καὶ ἐλύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ ἐπιστολῇ, οὐ μετα-
μέλομαι· εἰ καὶ μετεμελόμην, βλέπω γὰρ ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη
εἰ καὶ πρὸς ὥραν ἐλύπησεν ὑμᾶς, 9 νῦν χαίρω, οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε,
ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετάνοιαν· ἐλυπήθητε γὰρ κατὰ θεόν,
ἵνα ἐν μηδενὶ ζημιωθῆτε ἐξ ἡμῶν. 10 ἡ γὰρ κατὰ θεὸν λύπη
μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον ἐργάζεται· ἡ δὲ τοῦ κό-
σμου λύπη θάνατον κατεργάζεται. 11 ἰδοὺ γὰρ αὐτὸ τοῦτο τὸ
κατὰ θεὸν λυπηθῆναι πόσην κατηργάσατο ὑμῖν σπουδήν, ἀλλὰ
ἀπολογίαν, ἀλλὰ ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ φόβον, ἀλλὰ ἐπιπόθησιν,

---

16. T *συγκαταθ.* | *ημεις* et *εσμεν*: t *υμεις* et *εστε* | T *εμπεριπατ.* VII,5. *εσχηκεν*: T§ *εσχεν* | H *θλιβομενοι – εξωθεν μαχαι, εσωθεν φοβοι –*. 8. H (*βλεπω — ελυπ. υμας*) | *βλεπω*: h † | T‡H om *γαρ* | T *ελυπησεν υμας*. 11. TH *κατειργασατο*

---

16. 1 Cor 3,16. Lev 26,11s. Hebr 8,10. 17. Is 52,11. Zeph 3,19s. 18. Ier 31,9.33. 2 Sam 7,14. VII,2. 12,17. 3. 6,11s. 4. 3,12. 5. 2,12s. 9. 2,4.

ἀλλὰ ζῆλον, ἀλλὰ ἐκδίκησιν. ἐν παντὶ συνεστήσατε ἑαυτοὺς
ἁγνοὺς εἶναι τῷ πράγματι. 12 *ἄρα εἰ καὶ ἔγραψα ὑμῖν, οὐκ*
ἕνεκεν τοῦ ἀδικήσαντος οὐδὲ ἕνεκεν τοῦ ἀδικηθέντος, ἀλλ' ἕνεκεν
τοῦ φανερωθῆναι τὴν σπουδὴν ὑμῶν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς
ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. 13 *διὰ τοῦτο παρακεκλήμεθα. ἐπὶ δὲ τῇ*
παρακλήσει ἡμῶν περισσοτέρως μᾶλλον ἐχάρημεν ἐπὶ τῇ χαρᾷ
Τίτου, ὅτι ἀναπέπαυται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀπὸ πάντων ὑμῶν·
14 *ὅτι εἴ τι αὐτῷ ὑπὲρ ὑμῶν κεκαύχημαι, οὐ κατῃσχύνθην, ἀλλ'*
ὡς πάντα ἐν ἀληθείᾳ ἐλαλήσαμεν ὑμῖν, οὕτως καὶ ἡ καύχησις
ἡμῶν ἐπὶ Τίτου ἀλήθεια ἐγενήθη. 15 *καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ*
περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς ἐστιν ἀναμιμνησκομένου τὴν πάντων ὑμῶν
ὑπακοήν, ὡς μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐδέξασθε αὐτόν. 16 *χαίρω*
ὅτι ἐν παντὶ θαρρῶ ἐν ὑμῖν.

VIII

Macedonum exemplo commendat stipem pro sanctis colligendam.
Item commendat Titum collectionis caussa venturum.

1 *Γνωρίζομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὴν χάριν τοῦ θεοῦ τὴν δεδο-*
μένην ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Μακεδονίας, 2 *ὅτι ἐν πολλῇ δοκιμῇ*
θλίψεως ἡ περισσεία τῆς χαρᾶς αὐτῶν καὶ ἡ κατὰ βάθους πτω-
χεία αὐτῶν ἐπερίσσευσεν εἰς τὸ πλοῦτος τῆς ἁπλότητος αὐτῶν·
3 *ὅτι κατὰ δύναμιν, μαρτυρῶ, καὶ παρὰ δύναμιν αὐθαίρετοι,*
4 *μετὰ πολλῆς παρακλήσεως δεόμενοι ἡμῶν τὴν χάριν καὶ τὴν*
κοινωνίαν τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους, 5 *καὶ οὐ καθὼς ἠλ-*
πίσαμεν, ἀλλὰ ἑαυτοὺς ἔδωκαν πρῶτον τῷ κυρίῳ καὶ ἡμῖν διὰ
θελήματος θεοῦ, 6 *εἰς τὸ παρακαλέσαι ἡμᾶς Τίτον, ἵνα καθὼς*
προενήρξατο οὕτως καὶ ἐπιτελέσῃ εἰς ὑμᾶς καὶ τὴν χάριν ταύτην.
7 *ἀλλ' ὥσπερ ἐν παντὶ περισσεύετε, πίστει καὶ λόγῳ καὶ γνώσει*
καὶ πάσῃ σπουδῇ καὶ τῇ ἐξ ὑμῶν ἐν ἡμῖν ἀγάπῃ, ἵνα καὶ ἐν ταύτῃ
τῇ χάριτι περισσεύητε. 8 *οὐ κατ' ἐπιταγὴν λέγω, ἀλλὰ διὰ τῆς*
ἑτέρων σπουδῆς καὶ τὸ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης γνήσιον δοκιμάζων·
9 *γινώσκετε γὰρ τὴν χάριν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι*
δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσεν πλούσιος ὤν, ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ
πλουτήσητε. 10 *καὶ γνώμην ἐν τούτῳ δίδωμι· τοῦτο γὰρ ὑμῖν συμ-*
φέρει, οἵτινες οὐ μόνον τὸ ποιῆσαι ἀλλὰ καὶ τὸ θέλειν προενήρ-
ξασθε ἀπὸ πέρυσι· 11 *νυνὶ δὲ καὶ τὸ ποιῆσαι ἐπιτελέσατε, ὅπως*
καθάπερ ἡ προθυμία τοῦ θέλειν, οὕτως καὶ τὸ ἐπιτελέσαι ἐκ τοῦ

12. *ουκ*: TH *ουχ* | *ουδε*: H pm [*αλλ*] | T *αλλα* 14. *επι τιτου*: [T]h pm *ἡ* VIII,3s. H *κ. παρα δυναμιν, αυθαιρετοι μετα* 5. H *αλλ* 7. H[§] *εξ ημων εν υμιν* 9. T (*γινωσκετε — πλουτησητε*), | H [*χριστου*]

14. 9,2. 15. (Eph 6,5.) VIII,4. 9,1. 5. Rom 15,32. 6. 9,5. 7. 1 Cor 1,5. 8. 1 Cor 7,6.

ἔχειν. [12] εἰ γὰρ ἡ προθυμία πρόκειται, καθὸ ἂν ἔχῃ εὐπρόσ-
δεκτος, οὐ καθὸ οὐκ ἔχει. [13] οὐ γὰρ ἵνα ἄλλοις ἄνεσις, ὑμῖν
θλίψις, ἀλλ' ἐξ ἰσότητος· ἐν τῷ νῦν καιρῷ τὸ ὑμῶν περίσσευμα
εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέρημα, [14] ἵνα καὶ τὸ ἐκείνων περίσσευμα
γένηται εἰς τὸ ὑμῶν ὑστέρημα, ὅπως γένηται ἰσότης, [15] καθὼς
γέγραπται· ὁ τὸ πολὺ οὐκ ἐπλεόνασεν, καὶ ὁ τὸ ὀλίγον οὐκ
ἠλαττόνησεν.

[16] Χάρις δὲ τῷ θεῷ τῷ διδόντι τὴν αὐτὴν σπουδὴν ὑπὲρ ὑμῶν
ἐν τῇ καρδίᾳ Τίτου, [17] ὅτι τὴν μὲν παράκλησιν ἐδέξατο, σπου-
δαιότερος δὲ ὑπάρχων αὐθαίρετος ἐξῆλθεν πρὸς ὑμᾶς. [18] συν-
επέμψαμεν δὲ τὸν ἀδελφὸν μετ' αὐτοῦ, οὗ ὁ ἔπαινος ἐν τῷ εὐαγ-
γελίῳ διὰ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν, [19] οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ χειρο-
τονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν συνέκδημος ἡμῶν σὺν τῇ χάριτι
ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν πρὸς τὴν αὐτοῦ τοῦ κυρίου
δόξαν καὶ προθυμίαν ἡμῶν, [20] στελλόμενοι τοῦτο, μή τις ἡμᾶς
μωμήσηται ἐν τῇ ἁδρότητι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν·
[21] προνοοῦμεν γὰρ καλὰ οὐ μόνον ἐνώπιον κυρίου ἀλλὰ καὶ
ἐνώπιον ἀνθρώπων. [22] συνεπέμψαμεν δὲ αὐτοῖς τὸν ἀδελφὸν
ἡμῶν, ὃν ἐδοκιμάσαμεν ἐν πολλοῖς πολλάκις σπουδαῖον ὄντα,
νυνὶ δὲ πολὺ σπουδαιότερον πεποιθήσει πολλῇ τῇ εἰς ὑμᾶς.
[23] εἴτε ὑπὲρ Τίτου, κοινωνὸς ἐμὸς καὶ εἰς ὑμᾶς συνεργός· εἴτε
ἀδελφοὶ ἡμῶν, ἀπόστολοι ἐκκλησιῶν, δόξα Χριστοῦ. [24] τὴν οὖν
ἔνδειξιν τῆς ἀγάπης ὑμῶν καὶ ἡμῶν καυχήσεως ὑπὲρ ὑμῶν εἰς
αὐτοὺς ἐνδεικνύμενοι εἰς πρόσωπον τῶν ἐκκλησιῶν.

IX

Collectio prompte instituenda. De beneficentiae praemiis.

[1] Περὶ μὲν γὰρ τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους περισσόν
μοι ἐστὶν τὸ γράφειν ὑμῖν· [2] οἶδα γὰρ τὴν προθυμίαν ὑμῶν ἣν
ὑπὲρ ὑμῶν καυχῶμαι Μακεδόσιν, ὅτι Ἀχαΐα παρεσκεύασται ἀπὸ
πέρυσι, καὶ τὸ ὑμῶν ζῆλος ἠρέθισεν τοὺς πλείονας. [3] ἔπεμψα
δὲ τοὺς ἀδελφούς, ἵνα μὴ τὸ καύχημα ἡμῶν τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κενωθῇ
ἐν τῷ μέρει τούτῳ, ἵνα καθὼς ἔλεγον παρεσκευασμένοι ἦτε, [4] μή-
πως ἐὰν ἔλθωσιν σὺν ἐμοὶ Μακεδόνες καὶ εὕρωσιν ὑμᾶς ἀπαρα-
σκευάστους καταισχυνθῶμεν ἡμεῖς, ἵνα μὴ λέγωμεν ὑμεῖς, ἐν τῇ
ὑποστάσει ταύτῃ. [5] ἀναγκαῖον οὖν ἡγησάμην παρακαλέσαι τοὺς
ἀδελφοὺς ἵνα προέλθωσιν εἰς ὑμᾶς καὶ προκαταρτίσωσιν τὴν

---

12. αν: TH εαν 13. H§ θλιψις· αλλ εξ ισοτητος εν 18. TH μετ αυτου τον αδελφ. 19. T (ου μον. . . . προθ. ημων). H – ου μον. . . . προθ. ημων, – | συν: TH εν | TH om αυτου 24. ενδεικνυμενοι: t H§ ενδειξασθε IX,5. εις: T προς

---

15. Ex 16,18. 20. 6,3. 21. Prov 3,4. Rom 12,17. 24. 7,14.
IX,1. 8,4. 2. 8,10. 3. 8,18ss. 4. 11,17. 5. 8,6.

προεπηγγελμένην εὐλογίαν ὑμῶν, ταύτην ἑτοίμην εἶναι οὕτως ὡς
εὐλογίαν, μὴ ὡς πλεονεξίαν.
[6] *Τοῦτο δέ, ὁ σπείρων φειδομένως φειδομένως καὶ θερίσει,*
καὶ ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίαις ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσει. [7] *ἕκαστος*
καθὼς προήρηται τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης· ἱλαρὸν
γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ θεός. [8] *δυνατεῖ δὲ ὁ θεὸς πᾶσαν χάριν*
περισσεῦσαι εἰς ὑμᾶς, ἵνα ἐν παντὶ πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν
ἔχοντες περισσεύητε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, [9] *καθὼς γέγραπται·*
ἐσκόρπισεν, ἔδωκεν τοῖς πένησιν, ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν
αἰῶνα. [10] *ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν* σπέρμα τῷ σπείροντι καὶ ἄρτον εἰς
βρῶσιν *χορηγήσει καὶ πληθυνεῖ τὸν σπόρον ὑμῶν καὶ αὐξήσει* τὰ
γενήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν· [11] *ἐν παντὶ πλουτιζόμενοι εἰς*
πᾶσαν ἁπλότητα, ἥτις κατεργάζεται δι' ἡμῶν εὐχαριστίαν τῷ
θεῷ. [12] *ὅτι ἡ διακονία τῆς λειτουργίας ταύτης οὐ μόνον ἐστὶν*
προσαναπληροῦσα τὰ ὑστερήματα τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ περισ-
σεύουσα διὰ πολλῶν εὐχαριστιῶν τῷ θεῷ· [13] *διὰ τῆς δοκιμῆς τῆς*
διακονίας ταύτης δοξάζοντες τὸν θεὸν ἐπὶ τῇ ὑποταγῇ τῆς ὁμο-
λογίας ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ καὶ ἁπλότητι τῆς
κοινωνίας εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς πάντας, [14] *καὶ αὐτῶν δεήσει ὑπὲρ*
ὑμῶν, ἐπιποθούντων ὑμᾶς διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν χάριν τοῦ
θεοῦ ἐφ' ὑμῖν. [15] *χάρις τῷ θεῷ ἐπὶ τῇ ἀνεκδιηγήτῳ αὐτοῦ*
δωρεᾷ.

X

Apostolus idem praesens et absens. Vera gloria.

[1] *Αὐτὸς δὲ ἐγὼ Παῦλος παρακαλῶ ὑμᾶς διὰ τῆς πραΰτητος*
καὶ ἐπιεικείας τοῦ Χριστοῦ, ὃς κατὰ πρόσωπον μὲν ταπεινὸς ἐν
ὑμῖν, ἀπὼν δὲ θαρρῶ εἰς ὑμᾶς· [2] *δέομαι δὲ τὸ μὴ παρὼν θαρρῆ-*
σαι τῇ πεποιθήσει ᾗ λογίζομαι τολμῆσαι ἐπί τινας τοὺς λογιζομέ-
νους ἡμᾶς ὡς κατὰ σάρκα περιπατοῦντας. [3] *ἐν σαρκὶ γὰρ περι-*
πατοῦντες οὐ κατὰ σάρκα στρατευόμεθα, [4] *τὰ γὰρ ὅπλα τῆς*
στρατιᾶς ἡμῶν οὐ σαρκικὰ ἀλλὰ δυνατὰ τῷ θεῷ πρὸς καθαί-
ρεσιν ὀχυρωμάτων, [5] *λογισμοὺς καθαιροῦντες καὶ πᾶν ὕψωμα*
ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζοντες
πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ, [6] *καὶ ἐν ἑτοίμῳ ἔχον-*
τες ἐκδικῆσαι πᾶσαν παρακοήν, ὅταν πληρωθῇ ὑμῶν ἡ ὑπακοή.

---

5. *μη ως*: TH pm *και* 9s. H (*καθως ... δικαιοσ. υμων*) 10. *σπερμα*: T *σπορον* 11. *τω θεω*: h *θεου* X,1. H *επιεικιας* 4. T ( ) H — *τα γαρ ... οχυρωματων* — | TH *στρατειας*

---

6. Gal 6,7ss. 7. (Ex 25,2.) Prov 22,8. 8. (1 Tim 6,6. Phil 4,11.) 9. Ps 112,9. 10. Is 55,10. Hos 10,12. 11. 8,2. 12. Phil 2,30. 13. 1 Cor 16,1. 1 Tim 6,12s. 15. 8,16. X,1. Rom 12,1. Mt 11,29. 3. 1 Tim 1,18. 4. Eph 6,13.

7 *Τὰ κατὰ πρόσωπον βλέπετε; εἴ τις πέποιθεν ἑαυτῷ Χριστοῦ
εἶναι, τοῦτο λογιζέσθω πάλιν ἐφ' ἑαυτοῦ, ὅτι καθὼς αὐτὸς Χρι-
στοῦ, οὕτως καὶ ἡμεῖς.* 8 *ἐάν τε γὰρ περισσότερόν τι καυχήσομαι
περὶ τῆς ἐξουσίας ἡμῶν, ἧς ἔδωκεν ὁ κύριος εἰς οἰκοδομὴν καὶ
οὐκ εἰς καθαίρεσιν ὑμῶν, οὐκ αἰσχυνθήσομαι,* 9 *ἵνα μὴ δόξω ὡς
ἂν ἐκφοβεῖν ὑμᾶς διὰ τῶν ἐπιστολῶν.* 10 *ὅτι αἱ ἐπιστολαὶ μέν,
φησίν, βαρεῖαι καὶ ἰσχυραί, ἡ δὲ παρουσία τοῦ σώματος ἀσθενὴς
καὶ ὁ λόγος ἐξουθενημένος.* 11 *τοῦτο λογιζέσθω ὁ τοιοῦτος, ὅτι
οἷοί ἐσμεν τῷ λόγῳ δι' ἐπιστολῶν ἀπόντες, τοιοῦτοι καὶ παρόντες
τῷ ἔργῳ.* 12 *οὐ γὰρ τολμῶμεν ἐνκρῖναι ἢ συνκρῖναι ἑαυτούς τισιν
τῶν ἑαυτοὺς συνιστανόντων· ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς ἑαυτοὺς
μετροῦντες καὶ συνκρίνοντες ἑαυτοὺς ἑαυτοῖς οὐ συνιᾶσιν.* 13 *ἡμεῖς
δὲ οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυχησόμεθα, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέτρον τοῦ
κανόνος, οὗ ἐμέρισεν ἡμῖν ὁ θεὸς μέτρον, ἐφικέσθαι ἄχρι καὶ
ὑμῶν.* 14 *οὐ γὰρ ὡς μὴ ἐφικνούμενοι εἰς ὑμᾶς ὑπερεκτείνομεν
ἑαυτούς, ἄχρι γὰρ καὶ ὑμῶν ἐφθάσαμεν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ
Χριστοῦ,* 15 *οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυχώμενοι ἐν ἀλλοτρίοις κόποις,
ἐλπίδα δὲ ἔχοντες αὐξανομένης τῆς πίστεως ὑμῶν ἐν ὑμῖν μεγα-
λυνθῆναι κατὰ τὸν κανόνα ἡμῶν εἰς περισσείαν,* 16 *εἰς τὰ ὑπερέ-
κεινα ὑμῶν εὐαγγελίσασθαι, οὐκ ἐν ἀλλοτρίῳ κανόνι εἰς τὰ
ἕτοιμα καυχήσασθαι.* 17 ὁ δὲ καυχώμενος ἐν κυρίῳ καυχάσθω·
18 *οὐ γὰρ ὁ ἑαυτὸν συνιστάνων, ἐκεῖνός ἐστιν δόκιμος, ἀλλ' ὃν ὁ
κύριος συνίστησιν.*

XI

De Pauli circa Corinthios studiis et non accepta mercede. Adversus calumniatores gloriatur virtutes et aerumnas.

1 *Ὄφελον ἀνείχεσθέ μου μικρόν τι ἀφροσύνης· ἀλλὰ καὶ ἀνέ-
χεσθέ μου.* 2 *ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς θεοῦ ζήλῳ, ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς
ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ Χριστῷ·* 3 *φοβοῦμαι
δὲ μήπως ὡς ὁ ὄφις ἐξηπάτησεν Εὕαν ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτοῦ,
φθαρῇ τὰ νοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἁπλότητος τῆς εἰς Χριστόν.*
4 *εἰ μὲν γὰρ ὁ ἐρχόμενος ἄλλον Ἰησοῦν κηρύσσει ὃν οὐκ ἐκηρύ-
ξαμεν, ἢ πνεῦμα ἕτερον λαμβάνετε ὃ οὐκ ἐλάβετε, ἢ εὐαγγέλιον
ἕτερον ὃ οὐκ ἐδέξασθε, καλῶς ἀνείχεσθε·* 5 *λογίζομαι γὰρ μηδὲν
ὑστερηκέναι τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων.* 6 *εἰ δὲ καὶ ἰδιώτης τῷ*

7. H *βλεπετε.* 8. T h om *τε* | TH *καυχησωμαι* 10. t h *φασιν* 12. T *εγκρ.* et (bis) *συγκρ.* 13. H *υμων·* — et v. 14 *χριστου·* — 14. *ου γαρ ως μη . . . εαυτους,*: h *ως γαρ μη . . . εαυτους;* | T *χριστου·* 18. TH *αλλα* XI,3. H *εὑαν* | *απλοτητος*: T[t H] add *και της αγνοτητος* | TH[s] *εις τον χριστον* 4. H[s] *ανεχεσθε* 5. *γαρ*: t *δε*

8. 12,6. 13,10. 10. 1 Cor 2,3s. 11. 12,30. 13,2.10. 13. Rom 12,3. 17. Ier 9,23. 1 Cor 1,31. XI,2. Eph 5,26s. 3. Gen 3,4. 4. Gal 1,6ss. 5. 12,11. 6. 1 Cor 2,1ss.

λόγῳ, ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει, ἀλλ' ἐν παντὶ φανερώσαντες ἐν πᾶσιν
εἰς ὑμᾶς. 7 *ἢ ἁμαρτίαν ἐποίησα ἐμαυτὸν ταπεινῶν ἵνα ὑμεῖς*
ὑψωθῆτε, ὅτι δωρεὰν τὸ τοῦ θεοῦ εὐαγγέλιον εὐηγγελισάμην ὑμῖν;
8 *ἄλλας ἐκκλησίας ἐσύλησα λαβὼν ὀψώνιον πρὸς τὴν ὑμῶν δια-*
κονίαν, καὶ παρὼν πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑστερηθεὶς οὐ κατενάρκησα
οὐθενός· 9 *τὸ γὰρ ὑστέρημά μου προσανεπλήρωσαν οἱ ἀδελφοὶ*
ἐλθόντες ἀπὸ Μακεδονίας· καὶ ἐν παντὶ ἀβαρῆ ἐμαυτὸν ὑμῖν
ἐτήρησα καὶ τηρήσω. 10 *ἔστιν ἀλήθεια Χριστοῦ ἐν ἐμοί, ὅτι ἡ*
καύχησις αὕτη οὐ φραγήσεται εἰς ἐμὲ ἐν τοῖς κλίμασιν τῆς
Ἀχαΐας. 11 *διατί; ὅτι οὐκ ἀγαπῶ ὑμᾶς; ὁ θεὸς οἶδεν.* 12 *ὃ δὲ*
ποιῶ, καὶ ποιήσω, ἵνα ἐκκόψω τὴν ἀφορμὴν τῶν θελόντων ἀφορ-
μήν, ἵνα ἐν ᾧ καυχῶνται εὑρεθῶσιν καθὼς καὶ ἡμεῖς. 13 *οἱ γὰρ*
τοιοῦτοι ψευδαπόστολοι, ἐργάται δόλιοι, μετασχηματιζόμενοι εἰς
ἀποστόλους Χριστοῦ. 14 *καὶ οὐ θαῦμα· αὐτὸς γὰρ ὁ σατανᾶς*
μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός. 15 *οὐ μέγα οὖν εἰ καὶ οἱ*
διάκονοι αὐτοῦ μετασχηματίζονται ὡς διάκονοι δικαιοσύνης· ὧν
τὸ τέλος ἔσται κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.

16 *Πάλιν λέγω, μή τίς με δόξῃ ἄφρονα εἶναι· εἰ δὲ μήγε, κἂν*
ὡς ἄφρονα δέξασθέ με, ἵνα κἀγὼ μικρόν τι καυχήσωμαι. 17 *ὃ*
λαλῶ, οὐ κατὰ κύριον λαλῶ, ἀλλ' ὡς ἐν ἀφροσύνῃ, ἐν ταύτῃ τῇ
ὑποστάσει τῆς καυχήσεως. 18 *ἐπεὶ πολλοὶ καυχῶνται κατὰ σάρκα,*
κἀγὼ καυχήσομαι. 19 *ἡδέως γὰρ ἀνέχεσθε τῶν ἀφρόνων φρόνιμοι*
ὄντες· 20 *ἀνέχεσθε γὰρ εἴ τις ὑμᾶς καταδουλοῖ, εἴ τις κατεσθίει,*
εἴ τις λαμβάνει, εἴ τις ἐπαίρεται, εἴ τις εἰς πρόσωπον ὑμᾶς
δέρει. 21 *κατὰ ἀτιμίαν λέγω, ὡς ὅτι ἡμεῖς ἠσθενήκαμεν· ἐν ᾧ*
δ' ἄν τις τολμᾷ, ἐν ἀφροσύνῃ λέγω, τολμῶ κἀγώ. 22 *Ἑβραῖοί*
εἰσιν; κἀγώ. Ἰσραηλεῖταί εἰσιν; κἀγώ. σπέρμα Ἀβραάμ εἰσιν;
κἀγώ. 23 *διάκονοι Χριστοῦ εἰσίν; παραφρονῶν λαλῶ, ὑπὲρ ἐγώ·*
ἐν κόποις περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς περισσοτέρως, ἐν φυλακαῖς
ὑπερβαλλόντως, ἐν θανάτοις πολλάκις· 24 *ὑπὸ Ἰουδαίων πεντάκις*
τεσσεράκοντα παρὰ μίαν ἔλαβον, 25 *τρὶς ἐραβδίσθην, ἅπαξ ἐλι-*
θάσθην, τρὶς ἐναυάγησα, νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκα.
26 *ὁδοιπορίαις πολλάκις, κινδύνοις ποταμῶν, κινδύνοις λῃστῶν,*
κινδύνοις ἐκ γένους, κινδύνοις ἐξ ἐθνῶν, κινδύνοις ἐν πόλει, κινδύ-

18. H *κατα* [*την*] *σαρκα* 22. T *ισραηλιται* 23. H *ὑπερ* | TH *εν φυλακαις περισσοτερως, εν πληγαις υπερβαλλοντως*

7. 12,13. 1 Cor 9,12.18. Phil 4,12. 8. 1 Cor 9,7. 2 Cor 12,13. 9. Phil 4,15. Act 18,5. 1 Thess 2,9. 10. 1 Cor 9,15. 11. 6,11ss. 13. Phil 3,2. 17. (9,4.) 18. 10,13. 12,9. Phil 3,4ss. 24. Deut 25,3. 25. Act 16,22. 14,19. 27,41. 26. 6,4ss. 2 Tim 3,11. Gal 2,4.

νοις ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνοις ἐν θαλάσσῃ, κινδύνοις ἐν ψευδαδέλφοις,
27 *κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ καὶ δίψει,*
ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι. 28 *χωρὶς τῶν*
παρεκτὸς ἡ ἐπίστασίς μοι ἡ καθ' ἡμέραν, ἡ μέριμνα πασῶν τῶν
ἐκκλησιῶν. 29 *τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται,*
καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; 30 *εἰ καυχᾶσθαι δεῖ, τὰ τῆς ἀσθενείας*
μου καυχήσομαι. 31 *ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ οἶδεν, ὁ*
ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι οὐ ψεύδομαι. 32 *ἐν Δαμασκῷ*
ὁ ἐθνάρχης Ἀρέτα τοῦ βασιλέως ἐφρούρει τὴν πόλιν Δαμασκη-
νῶν πιάσαι με, 33 *καὶ διὰ θυρίδος ἐν σαργάνῃ ἐχαλάσθην διὰ*
τοῦ τείχους καὶ ἐξέφυγον τὰς χεῖρας αὐτοῦ.

XII

Visa Pauli caelestia. Sudes in carne. Pauli liberalitas in Corinthios. Brevi venturi cura.

1 *Καυχᾶσθαι δεῖ, οὐ συμφέρον μέν, ἐλεύσομαι δὲ εἰς ὀπτα-*
σίας καὶ ἀποκαλύψεις κυρίου. 2 *οἶδα ἄνθρωπον ἐν Χριστῷ πρὸ*
ἐτῶν δεκατεσσάρων, εἴτε ἐν σώματι οὐκ οἶδα, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώ-
ματος οὐκ οἶδα, ὁ θεὸς οἶδεν, ἁρπαγέντα τὸν τοιοῦτον ἕως τρίτου
οὐρανοῦ. 3 *καὶ οἶδα τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον, εἴτε ἐν σώματι εἴτε*
χωρὶς τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, ὁ θεὸς οἶδεν, 4 *ὅτι ἡρπάγη εἰς τὸν*
παράδεισον καὶ ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ
λαλῆσαι. 5 *ὑπὲρ τοῦ τοιούτου καυχήσομαι, ὑπὲρ δὲ ἐμαυτοῦ οὐ*
καυχήσομαι εἰ μὴ ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου. 6 *ἐὰν γὰρ θελήσω*
καυχήσασθαι, οὐκ ἔσομαι ἄφρων, ἀλήθειαν γὰρ ἐρῶ· φείδομαι
δέ, μή τις εἰς ἐμὲ λογίσηται ὑπὲρ ὃ βλέπει με ἢ ἀκούει ἐξ ἐμοῦ.
7 *καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη*
μοι σκόλοψ τῇ σαρκί, ἄγγελος σατανᾶ, ἵνα με κολαφίζῃ, ἵνα μὴ
ὑπεραίρωμαι. 8 *ὑπὲρ τούτου τρὶς τὸν κύριον παρεκάλεσα, ἵνα*
ἀποστῇ ἀπ' ἐμοῦ. 9 *καὶ εἴρηκέν μοι· ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ*
γὰρ δύναμις ἐν ἀσθενείᾳ τελεῖται. ἥδιστα οὖν μᾶλλον καυχήσομαι
ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ
Χριστοῦ. 10 *διὸ εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσιν, ἐν ἀνάγκαις,*
ἐν διωγμοῖς καὶ στενοχωρίαις, ὑπὲρ Χριστοῦ· ὅταν γὰρ ἀσθενῶ,
τότε δυνατός εἰμι.

---

30. H *τ. ασθεν.* [*μου*] 32. H *ἀρετα* XII,1. H *δει· ου* h *δε ου* 3. H [*ουκ οιδα*] 5. TH om *μου* 6s. *εμου.* (H *εμου,*) *και τη — ινα μη υπεραιρ.* sc: h † 7. *ινα μη υπεραιρ.* pr: TH pm *διο* (H *αποκαλυψεων. διο ινα*) | T* om *ινα μη υπεραιρ.* sc 9. [T]H om *μου* sc 10. *και*: T h *εν*

---

30. 12,5. 31. Rom 1,25. 9,5. Gal 1,20. 32s. Act 9,24s. XII,1. 11,30. 3. 11,11. 5. 12,9s. 11,30.

11 *Γέγονα ἄφρων· ὑμεῖς με ἠναγκάσατε. ἐγὼ γὰρ ὤφειλον ὑφ'*
ὑμῶν συνίστασθαι· οὐδὲν γὰρ ὑστέρησα τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων,
εἰ καὶ οὐδέν εἰμι. 12 *τὰ μὲν σημεῖα τοῦ ἀποστόλου κατηργάσθη ἐν*
ὑμῖν ἐν πάσῃ ὑπομονῇ σημείοις τε καὶ τέρασιν καὶ δυνάμεσιν.
13 *τί γάρ ἐστιν ὃ ἡσσώθητε ὑπὲρ τὰς λοιπὰς ἐκκλησίας, εἰ μὴ ὅτι*
αὐτὸς ἐγὼ οὐ κατενάρκησα ὑμῶν; χαρίσασθέ μοι τὴν ἀδικίαν
ταύτην. 14 *ἰδοὺ τρίτον τοῦτο ἑτοίμως ἔχω ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ*
οὐ καταναρκήσω· οὐ γὰρ ζητῶ τὰ ὑμῶν ἀλλὰ ὑμᾶς. οὐ γὰρ
ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσιν θησαυρίζειν, ἀλλὰ οἱ γονεῖς τοῖς
τέκνοις. 15 *ἐγὼ δὲ ἥδιστα δαπανήσω καὶ ἐκδαπανηθήσομαι ὑπὲρ*
τῶν ψυχῶν ὑμῶν. εἰ περισσοτέρως ὑμᾶς ἀγαπῶ, ἧσσον ἀγαπῶμαι;
16 *Ἔστω δέ, ἐγὼ οὐ κατεβάρησα ὑμᾶς· ἀλλὰ ὑπάρχων πανοῦρ-*
γος δόλῳ ὑμᾶς ἔλαβον. 17 *μή τινα ὧν ἀπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς,*
δι' αὐτοῦ ἐπλεονέκτησα ὑμᾶς; 18 *παρεκάλεσα Τίτον καὶ συν-*
απέστειλα τὸν ἀδελφόν· μήτι ἐπλεονέκτησεν ὑμᾶς Τίτος; οὐ τῷ
αὐτῷ πνεύματι περιεπατήσαμεν; οὐ τοῖς αὐτοῖς ἴχνεσιν;
19 *Πάλαι δοκεῖτε ὅτι ὑμῖν ἀπολογούμεθα. κατέναντι θεοῦ ἐν*
Χριστῷ λαλοῦμεν· τὰ δὲ πάντα, ἀγαπητοί, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν οἰκο-
δομῆς. 20 *φοβοῦμαι γὰρ μήπως ἐλθὼν οὐχ οἵους θέλω εὕρω*
ὑμᾶς κἀγὼ εὑρεθῶ ὑμῖν οἷον οὐ θέλετε, μήπως ἔρις, ζῆλος,
θυμοί, ἐριθεῖαι, καταλαλιαί, ψιθυρισμοί, φυσιώσεις, ἀκαταστα-
σίαι· 21 *μὴ πάλιν ἐλθόντος μου ταπεινώσει με ὁ θεός μου πρὸς*
ὑμᾶς, καὶ πενθήσω πολλοὺς τῶν προημαρτηκότων καὶ μὴ μετα-
νοησάντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ πορνείᾳ καὶ ἀσελγείᾳ ᾗ ἔπραξαν.

XIII

Brevi venturi Corinthum de disciplina severa hortatio.

1 *Τρίτον τοῦτο ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς·* ἐπὶ στόματος δύο μαρτύ-
ρων καὶ τριῶν σταθήσεται πᾶν ῥῆμα. 2 *προείρηκα καὶ προλέγω,*
ὡς παρὼν τὸ δεύτερον καὶ ἀπὼν νῦν, τοῖς προημαρτηκόσιν καὶ
τοῖς λοιποῖς πᾶσιν, ὅτι ἐὰν ἔλθω εἰς τὸ πάλιν οὐ φείσομαι. 3 *ἐπεὶ*
δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ, ὃς εἰς ὑμᾶς οὐκ
ἀσθενεῖ ἀλλὰ δυνατεῖ ἐν ὑμῖν. 4 *καὶ γὰρ ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθε-*

11. *γαρ* sc: h add *τι* 12. TH *κατειργασθη* | T[H] om *τε* 15. Th *τ. ψυχ. υμων, ει περισσ. υμ. αγαπων ησσον αγαπωμαι.* 19. H *απολογουμεθα;* 20. T§ *ερεις* | H *εριθιαι* 21. H *ταπεινωση* | T *επραξαν;*

11. 12,6. 11,5. 12. 1 Cor 9,2. 13. 11,8. 14. 13,1. 1,15. 11,9s. Phil 4,17. 1 Cor 4,15. 16. 2 Thess 3,8. 18. 7,6. 8,6.18. 19. 2,17. 20. Gal 5,20. 1 Cor 3,3. Rom 1,29 etc. 21. 13,2. 1 Cor 5,1. Eph 4,19. XIII,1. 12,14. Deut 19,15.

νείας, ἀλλὰ ζῇ ἐκ δυνάμεως θεοῦ· καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀσθενοῦμεν ἐν
αὐτῷ, ἀλλὰ ζήσομεν σὺν αὐτῷ ἐκ δυνάμεως θεοῦ εἰς ὑμᾶς. [5] ἑαυ-
τοὺς πειράζετε εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει, ἑαυτοὺς δοκιμάζετε· ἢ οὐκ
ἐπιγινώσκετε ἑαυτοὺς ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς ἐν ὑμῖν; εἰ μήτι ἀδό-
κιμοί ἐστε. [6] ἐλπίζω δὲ ὅτι γνώσεσθε ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἐσμὲν ἀδό-
κιμοι. [7] εὐχόμεθα δὲ πρὸς τὸν θεὸν μὴ ποιῆσαι ὑμᾶς κακὸν
μηδέν, οὐχ ἵνα ἡμεῖς δόκιμοι φανῶμεν, ἀλλ᾽ ἵνα ὑμεῖς τὸ καλὸν
ποιῆτε, ἡμεῖς δὲ ὡς ἀδόκιμοι ὦμεν. [8] οὐ γὰρ δυνάμεθά τι κατὰ
τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. [9] χαίρομεν γὰρ ὅταν
ἡμεῖς ἀσθενῶμεν, ὑμεῖς δὲ δυνατοὶ ἦτε· τοῦτο καὶ εὐχόμεθα, τὴν
ὑμῶν κατάρτισιν. [10] διὰ τοῦτο ταῦτα ἀπὼν γράφω, ἵνα παρὼν
μὴ ἀποτόμως χρήσωμαι κατὰ τὴν ἐξουσίαν ἣν ὁ κύριος ἔδωκέν
μοι εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν.

[11] Λοιπόν, ἀδελφοί, χαίρετε, καταρτίζεσθε, παρακαλεῖσθε, τὸ
αὐτὸ φρονεῖτε, εἰρηνεύετε, καὶ ὁ θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ εἰρήνης
ἔσται μεθ᾽ ὑμῶν. [12] ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν ἁγίῳ φιλήματι.
ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἅγιοι πάντες.

[13] Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ
καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος μετὰ πάντων ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ

I

Post gravem salutationem Galatarum carpit levitatem et evangelii divinam veritatem urget. Pristina Pauli vita.

[1] Παῦλος ἀπόστολος, οὐκ ἀπ᾽ ἀνθρώπων οὐδὲ δι᾽ ἀνθρώπου,
ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ πατρὸς τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν
ἐκ νεκρῶν, [2] καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες ἀδελφοί, ταῖς ἐκκλησίαις
τῆς Γαλατίας. [3] χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ
κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, [4] τοῦ δόντος ἑαυτὸν περὶ τῶν ἁμαρ-
τιῶν ἡμῶν, ὅπως ἐξέληται ἡμᾶς ἐκ τοῦ αἰῶνος τοῦ ἐνεστῶτος
πονηροῦ κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, [5] ᾧ ἡ
δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

[6] Θαυμάζω ὅτι οὕτως ταχέως μετατίθεσθε ἀπὸ τοῦ καλέσαν-
τος ὑμᾶς ἐν χάριτι Χριστοῦ εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον, [7] ὃ οὐκ ἔστιν

---

4. *εν αυτω*: t h *συν αυτω* | H [*εις υμας*] 5. H[s] *ιησους χριστος*
13. H *ιησ.* [*χριστου*] | T subscr. *προς κορινθιους β´*
I,3. t H *πατρος ημων και κυριου* h *πατρ. κ. κυρ.* [*ημων*] 4. *περι*: H[s] *υπερ*

---

10. 10,8. 11. Rom 15,33. 12. Rom 16,16 etc.
I,2. Act 16,6. 3. Rom 1,7 etc. 4. 2,20. Tit 2,14. 5. Rom 16,27 etc.

ἄλλο, εἰ μή τινές εἰσιν οἱ ταράσσοντες ὑμᾶς καὶ θέλοντες με-
ταστρέψαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. [8] *ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἢ*
ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίσηται παρ᾽ ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν,
ἀνάθεμα ἔστω. [9] *ὡς προειρήκαμεν, καὶ ἄρτι πάλιν λέγω, εἴ*
τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ᾽ ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω.
[10] *ἄρτι γὰρ ἀνθρώπους πείθω ἢ τὸν θεόν; ἢ ζητῶ ἀνθρώποις*
ἀρέσκειν; εἰ ἔτι ἀνθρώποις ἤρεσκον, Χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἤμην.
[11] *Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον τὸ εὐαγγελισθὲν*
ὑπ᾽ ἐμοῦ ὅτι οὐκ ἔστιν κατὰ ἄνθρωπον· [12] *οὐδὲ γὰρ ἐγὼ παρὰ*
ἀνθρώπου παρέλαβον αὐτὸ οὔτε ἐδιδάχθην, ἀλλὰ δι᾽ ἀποκα-
λύψεως Ἰησοῦ Χριστοῦ. [13] *ἠκούσατε γὰρ τὴν ἐμὴν ἀναστροφήν*
ποτε ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ, ὅτι καθ᾽ ὑπερβολὴν ἐδίωκον τὴν ἐκκλη-
σίαν τοῦ θεοῦ καὶ ἐπόρθουν αὐτήν· [14] *καὶ προέκοπτον ἐν τῷ*
Ἰουδαϊσμῷ ὑπὲρ πολλοὺς συνηλικιώτας ἐν τῷ γένει μου, περισ-
σοτέρως ζηλωτὴς ὑπάρχων τῶν πατρικῶν μου παραδόσεων. [15] *ὅτε*
δὲ εὐδόκησεν ὁ ἀφορίσας με ἐκ κοιλίας μητρός μου καὶ καλέσας
διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ [16] *ἀποκαλύψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοί,*
ἵνα εὐαγγελίζωμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐθέως οὐ προσανεθέ-
μην σαρκὶ καὶ αἵματι, [17] *οὐδὲ ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς*
τοὺς πρὸ ἐμοῦ ἀποστόλους, ἀλλὰ ἀπῆλθον εἰς Ἀραβίαν, καὶ
πάλιν ὑπέστρεψα εἰς Δαμασκόν. [18] *ἔπειτα μετὰ τρία ἔτη ἀνῆλ-*
θον εἰς Ἱεροσόλυμα ἱστορῆσαι Κηφᾶν, καὶ ἐπέμεινα πρὸς αὐτὸν
ἡμέρας δεκαπέντε· [19] *ἕτερον δὲ τῶν ἀποστόλων οὐκ εἶδον εἰ μὴ*
Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου. [20] *ἃ δὲ γράφω ὑμῖν, ἰδοὺ*
ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ὅτι οὐ ψεύδομαι. [21] *ἔπειτα ἦλθον εἰς τὰ κλί-*
ματα τῆς Συρίας καὶ τῆς Κιλικίας. [22] *ἤμην δὲ ἀγνοούμενος τῷ*
προσώπῳ ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Ἰουδαίας ταῖς ἐν Χριστῷ. [23] *μόνον*
δὲ ἀκούοντες ἦσαν ὅτι ὁ διώκων ἡμᾶς ποτὲ νῦν εὐαγγελίζεται
τὴν πίστιν ἥν ποτε ἐπόρθει, [24] *καὶ ἐδόξαζον ἐν ἐμοὶ τὸν θεόν.*

II

De apostolorum conventu Hierosolymitano et Pauli cum Petro controversia Antiochena. De lege et fide.

[1] *Ἔπειτα διὰ δεκατεσσάρων ἐτῶν πάλιν ἀνέβην εἰς Ἱεροσό-*
λυμα μετὰ Βαρνάβα, συνπαραλαβὼν καὶ Τίτον· [2] *ἀνέβην δὲ*
κατὰ ἀποκάλυψιν, καὶ ἀνεθέμην αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον ὃ κηρύσσω

8. T *ευαγγελιζηται υμιν* t *ευαγγ.* [*υμιν*] *s. υμιν ευαγγ.* H *ευαγγελισηται* [*υμιν*] 11. *δε*: TH§ *γαρ* 12. *ουτε*: Th *ουδε* 15. *ευδοκησεν*: T[t H] add *ο θεος* 17. *ανηλθον*: t *απηλθον* 18. T *ετη τρια* 21. H *και* [*της*] *κιλικ.* II,1. T *συμπαραλ.*

7. 5,10. 13. Act 8,3. 9,21. 14. Act 22,3. 15. Ier 1,5. 18. Act 9 26ss. 21. Act 9,30. 15.41. II,2. Act 15,2. 11,30. (Phil 2,16.)

*ἐν τοῖς ἔθνεσιν, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς δοκοῦσιν, μήπως εἰς κενὸν
τρέχω ἢ ἔδραμον. [3] ἀλλ' οὐδὲ Τίτος ὁ σὺν ἐμοί, Ἕλλην ὤν, ἠναγ-
κάσθη περιτμηθῆναι, [4] διὰ δὲ τοὺς παρεισάκτους ψευδαδέλφους,
οἵτινες παρεισῆλθον κατασκοπῆσαι τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν ἣν ἔχο-
μεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἡμᾶς καταδουλώσουσιν· [5] οἷς οὐδὲ
πρὸς ὥραν εἴξαμεν τῇ ὑποταγῇ, ἵνα ἡ ἀλήθεια τοῦ εὐαγγελίου
διαμείνῃ πρὸς ὑμᾶς. [6] ἀπὸ δὲ τῶν δοκούντων εἶναί τι, ὁποῖοί
ποτε ἦσαν οὐδέν μοι διαφέρει· πρόσωπον ὁ θεὸς ἀνθρώπου οὐ
λαμβάνει· ἐμοὶ γὰρ οἱ δοκοῦντες οὐδὲν προσανέθεντο, [7] ἀλλὰ
τοὐναντίον ἰδόντες ὅτι πεπίστευμαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀκροβυστίας
καθὼς Πέτρος τῆς περιτομῆς, [8] ὁ γὰρ ἐνεργήσας Πέτρῳ εἰς
ἀποστολὴν τῆς περιτομῆς ἐνήργησεν καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη, [9] καὶ
γνόντες τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι, Ἰάκωβος καὶ Κηφᾶς καὶ
Ἰωάννης, οἱ δοκοῦντες στῦλοι εἶναι, δεξιὰς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ
Βαρνάβᾳ κοινωνίας, ἵνα ἡμεῖς εἰς τὰ ἔθνη, αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν
περιτομήν· [10] μόνον τῶν πτωχῶν ἵνα μνημονεύωμεν, ὃ καὶ ἐσπού-
δασα αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι.*

*[11] Ὅτε δὲ ἦλθεν Κηφᾶς εἰς Ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῷ
ἀντέστην, ὅτι κατεγνωσμένος ἦν. [12] πρὸ τοῦ γὰρ ἐλθεῖν τινὰς
ἀπὸ Ἰακώβου μετὰ τῶν ἐθνῶν συνήσθιεν· ὅτε δὲ ἦλθον, ὑπέστελ-
λεν καὶ ἀφώριζεν ἑαυτόν, φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς· [13] καὶ
συνυπεκρίθησαν αὐτῷ καὶ οἱ λοιποὶ Ἰουδαῖοι, ὥστε καὶ Βαρνά-
βας συναπήχθη αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει. [14] ἀλλ' ὅτε εἶδον ὅτι οὐκ
ὀρθοποδοῦσιν πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου, εἶπον τῷ Κηφᾷ
ἔμπροσθεν πάντων· εἰ σὺ Ἰουδαῖος ὑπάρχων ἐθνικῶς καὶ οὐχ
Ἰουδαϊκῶς ζῇς, πῶς τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις ἰουδαΐζειν; [15] ἡμεῖς
φύσει Ἰουδαῖοι καὶ οὐκ ἐξ ἐθνῶν ἁμαρτωλοί, [16] εἰδότες δὲ ὅτι
οὐ δικαιοῦται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου ἐὰν μὴ διὰ πίστεως
Χριστοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἡμεῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεύσαμεν, ἵνα
δικαιωθῶμεν ἐκ πίστεως Χριστοῦ καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου, ὅτι
ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα σάρξ. [17] εἰ δὲ ζητοῦντες
δικαιωθῆναι ἐν Χριστῷ εὑρέθημεν καὶ αὐτοὶ ἁμαρτωλοί, ἆρα
Χριστὸς ἁμαρτίας διάκονος; μὴ γένοιτο. [18] εἰ γὰρ ἃ κατέλυσα
ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, παραβάτην ἐμαυτὸν συνιστάνω. [19] ἐγὼ*

---

4. H *καταδουλωσουσιν*, — 6. H [*ο*] *θεος* T *θεος* 8. T *καμοι*
12. *ηλθον*: T§ *ηλθεν* 13. H [*και*] *οι λοιπ.* 14. *ουχ*: TH *ουκ* h *MSS.* *ουχ* 16. t *ιησου* ante *χριστου* | h *ιησουν* ante *χριστον*

---

6. Rom 2,11. 9. Act 15,12ss. 10. Act 11,29s. 11. Act 15,35. 12. Act 11,3. 16. 3,11. Rom 3,20. Ps 143,2.

γὰρ διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον ἵνα θεῷ ζήσω. [20] Χριστῷ συν-
εσταύρωμαι· ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· ὃ δὲ νῦν
ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαν-
τός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. [21] οὐκ ἀθετῶ τὴν
χάριν τοῦ θεοῦ· εἰ γὰρ διὰ νόμου δικαιοσύνη, ἄρα Χριστὸς
δωρεὰν ἀπέθανεν.

III

Spiritus ex fide. Abrahami fides ac filii. Dei promissio, lex, Christus. Lex educator. Christiani et Abraham.

[1] Ὦ ἀνόητοι Γαλάται, τίς ὑμᾶς ἐβάσκανεν, οἷς κατ᾽ ὀφθαλ-
μοὺς Ἰησοῦς Χριστὸς προεγράφη ἐσταυρωμένος; [2] τοῦτο μόνον
θέλω μαθεῖν ἀφ᾽ ὑμῶν, ἐξ ἔργων νόμου τὸ πνεῦμα ἐλάβετε ἢ ἐξ
ἀκοῆς πίστεως; [3] οὕτως ἀνόητοί ἐστε; ἐναρξάμενοι πνεύματι νῦν
σαρκὶ ἐπιτελεῖσθε; [4] τοσαῦτα ἐπάθετε εἰκῇ; εἴγε καὶ εἰκῇ. [5] ὁ
οὖν ἐπιχορηγῶν ὑμῖν τὸ πνεῦμα καὶ ἐνεργῶν δυνάμεις ἐν ὑμῖν, ἐξ
ἔργων νόμου ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως; [6] καθὼς Ἀβραὰμ ἐπίστευσεν
τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. [7] γινώσκετε ἄρα
ὅτι οἱ ἐκ πίστεως, οὗτοι υἱοί εἰσιν Ἀβραάμ. [8] προϊδοῦσα δὲ ἡ
γραφὴ ὅτι ἐκ πίστεως δικαιοῖ τὰ ἔθνη ὁ θεός, προευηγγελίσατο
τῷ Ἀβραὰμ ὅτι ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη. [9] ὥστε
οἱ ἐκ πίστεως εὐλογοῦνται σὺν τῷ πιστῷ Ἀβραάμ. [10] ὅσοι γὰρ
ἐξ ἔργων νόμου εἰσίν, ὑπὸ κατάραν εἰσίν· γέγραπται γὰρ ὅτι ἐπι-
κατάρατος πᾶς ὃς οὐκ ἐμμένει πᾶσιν τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ
βιβλίῳ τοῦ νόμου τοῦ ποιῆσαι αὐτά. [11] ὅτι δὲ ἐν νόμῳ οὐδεὶς δι-
καιοῦται παρὰ τῷ θεῷ δῆλον, ὅτι ὁ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται·
[12] ὁ δὲ νόμος οὐκ ἔστιν ἐκ πίστεως, ἀλλὰ ὁ ποιήσας αὐτὰ ζήσεται
ἐν αὐτοῖς. [13] Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νό-
μου γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα, ὅτι γέγραπται· ἐπικατάρατος
πᾶς ὁ κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου, [14] ἵνα εἰς τὰ ἔθνη ἡ εὐλογία τοῦ
Ἀβραὰμ γένηται ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πνεύ-
ματος λάβωμεν διὰ τῆς πίστεως.
[15] Ἀδελφοί, κατὰ ἄνθρωπον λέγω. ὅμως ἀνθρώπου κεκυρω-

---

20. υιου του θεου: T§ θεου και χριστου III,7. t ουτ. εισιν υιοι 10. πασιν: t pm [εν] 12. H αλλ 14. T§H§ ιησου χριστω

---

20. 1,4. Eph 5,2. Tit 2,14. III,2. Rom 10,17. 6. Gen 15,6. Rom 4,3. Iac 2,23. 8. Gen 12,3. Act 3,25. 10. Deut 27,26. 11. Hab 2,4. Hebr 10,38. Rom 1,17. 12. Lev 18,5. Rom 10,5. 13. 4,5. Deut 21,23. 15. Rom 3,5 etc.

μένην διαθήκην οὐδεὶς ἀθετεῖ ἢ ἐπιδιατάσσεται. 16 τῷ δὲ Ἀβραὰμ
ἐρρέθησαν αἱ ἐπαγγελίαι καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. οὐ λέγει· καὶ
τοῖς σπέρμασιν, ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑνός· καὶ τῷ σπέρ-
ματί σου, ὅς ἐστιν Χριστός. 17 τοῦτο δὲ λέγω· διαθήκην προ-
κεκυρωμένην ὑπὸ τοῦ θεοῦ ὁ μετὰ τετρακόσια καὶ τριάκοντα ἔτη
γεγονὼς νόμος οὐκ ἀκυροῖ, εἰς τὸ καταργῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν.
18 εἰ γὰρ ἐκ νόμου ἡ κληρονομία, οὐκέτι ἐξ ἐπαγγελίας· τῷ δὲ
Ἀβραὰμ δι' ἐπαγγελίας κεχάρισται ὁ θεός. 19 τί οὖν ὁ νόμος;
τῶν παραβάσεων χάριν προσετέθη, ἄχρις οὗ ἔλθῃ τὸ σπέρμα ᾧ
ἐπήγγελται, διαταγεὶς δι' ἀγγέλων, ἐν χειρὶ μεσίτου. 20 ὁ δὲ μεσί-
της ἑνὸς οὐκ ἔστιν, ὁ δὲ θεὸς εἷς ἐστίν. 21 ὁ οὖν νόμος κατὰ
τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ θεοῦ; μὴ γένοιτο. εἰ γὰρ ἐδόθη νόμος ὁ
δυνάμενος ζωοποιῆσαι, ὄντως ἐκ νόμου ἦν ἂν ἡ δικαιοσύνη·
22 ἀλλὰ συνέκλεισεν ἡ γραφὴ τὰ πάντα ὑπὸ ἁμαρτίαν ἵνα ἡ ἐπαγ-
γελία ἐκ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ δοθῇ τοῖς πιστεύουσιν. 23 πρὸ
τοῦ δὲ ἐλθεῖν τὴν πίστιν ὑπὸ νόμον ἐφρουρούμεθα συνκλειόμενοι
εἰς τὴν μέλλουσαν πίστιν ἀποκαλυφθῆναι. 24 ὥστε ὁ νόμος παιδα-
γωγὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς Χριστόν, ἵνα ἐκ πίστεως δικαιωθῶμεν·
25 ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως οὐκέτι ὑπὸ παιδαγωγόν ἐσμεν. 26 πάν-
τες γὰρ υἱοὶ θεοῦ ἐστὲ διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· 27 ὅσοι
γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. 28 οὐκ ἔνι
Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλλην, οὐκ ἔνι δοῦλος οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι
ἄρσεν καὶ θῆλυ· ἅπαντες γὰρ ὑμεῖς εἷς ἐστὲ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
29 εἰ δὲ ὑμεῖς Χριστοῦ, ἄρα τοῦ Ἀβραὰμ σπέρμα ἐστέ, κατὰ
ἐπαγγελίαν κληρονόμοι.

IV

Servi legis, dei filii. Pristini amoris recordatio. Hagar et Sara duo foedera.

1 Λέγω δέ, ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος νήπιός ἐστιν, οὐδὲν
διαφέρει δούλου κύριος πάντων ὤν, 2 ἀλλὰ ὑπὸ ἐπιτρόπους ἐστὶν
καὶ οἰκονόμους ἄχρι τῆς προθεσμίας τοῦ πατρός. 3 οὕτως καὶ
ἡμεῖς, ὅτε ἦμεν νήπιοι, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου ἤμεθα δε-
δουλωμένοι· 4 ὅτε δὲ ἦλθεν τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν
ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ
νόμον, 5 ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, ἵνα τὴν υἱοθεσίαν ἀπο-
λάβωμεν. 6 ὅτι δέ ἐστε υἱοί, ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ

19. ου: H§ αν 21. H [τ. θεου] | H§ εν νομω | TH αν ην h ην [αν]
23. T συγκλειομ. 28. H παντες 29. TH κατ IV,3. ημεθα: T§ ημεν

16. Gen 13,15. 17,8. 22,18 etc. 17. Ex 12,40s. 18. Rom 4,14.
19. Rom 5,20. Hebr 2,2. Act 7,53. 20. 1 Tim 2,5. 22. Rom 11,32.
23. 1 Pe 1,5. 27. Rom 6,3. 13,14. 28s. 1 Cor 12,13. Col 3,11.
29. Rom 9,7s. IV,3. Col 2,20. 4. Eph 1,10. Rom 1,3. 5. 3,13.

υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν, κρᾶζον· Ἀββᾶ ὁ πατήρ.
7 ὥστε οὐκέτι εἶ δοῦλος ἀλλὰ υἱός· εἰ δὲ υἱός, καὶ κληρονόμος
διὰ θεοῦ.

8 Ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ εἰδότες θεὸν ἐδουλεύσατε τοῖς φύσει μὴ
οὖσιν θεοῖς· 9 νῦν δὲ γνόντες θεόν, μᾶλλον δὲ γνωσθέντες ὑπὸ
θεοῦ, πῶς ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ ἀσθενῆ καὶ πτωχὰ στοιχεῖα,
οἷς πάλιν ἄνωθεν δουλεῦσαι θέλετε; 10 ἡμέρας παρατηρεῖσθε καὶ
μῆνας καὶ καιροὺς καὶ ἐνιαυτούς; 11 φοβοῦμαι ὑμᾶς μήπως εἰκῇ
κεκοπίακα εἰς ὑμᾶς.

12 Γίνεσθε ὡς ἐγώ, ὅτι κἀγὼ ὡς ὑμεῖς, ἀδελφοί, δέομαι ὑμῶν.
οὐδέν με ἠδικήσατε· 13 οἴδατε δὲ ὅτι δι' ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς
εὐηγγελισάμην ὑμῖν τὸ πρότερον, 14 καὶ τὸν πειρασμὸν ὑμῶν ἐν
τῇ σαρκί μου οὐκ ἐξουθενήσατε οὐδὲ ἐξεπτύσατε, ἀλλὰ ὡς ἄγγε-
λον θεοῦ ἐδέξασθέ με, ὡς Χριστὸν Ἰησοῦν. 15 ποῦ οὖν ὁ μακα-
ρισμὸς ὑμῶν; μαρτυρῶ γὰρ ὑμῖν ὅτι εἰ δυνατὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς
ὑμῶν ἐξορύξαντες ἐδώκατέ μοι. 16 ὥστε ἐχθρὸς ὑμῶν γέγονα
ἀληθεύων ὑμῖν; 17 ζηλοῦσιν ὑμᾶς οὐ καλῶς, ἀλλὰ ἐκκλεῖσαι ὑμᾶς
θέλουσιν, ἵνα αὐτοὺς ζηλοῦτε. 18 καλὸν δὲ ζηλοῦσθαι ἐν καλῷ
πάντοτε, καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ παρεῖναί με πρὸς ὑμᾶς. 19 τέκνα
μου, οὓς πάλιν ὠδίνω μέχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν,
20 ἤθελον δὲ παρεῖναι πρὸς ὑμᾶς ἄρτι καὶ ἀλλάξαι τὴν φωνήν
μου, ὅτι ἀποροῦμαι ἐν ὑμῖν.

21 Λέγετέ μοι, οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον οὐκ
ἀκούετε; 22 γέγραπται γὰρ ὅτι Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν, ἕνα ἐκ
τῆς παιδίσκης καὶ ἕνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας. 23 ἀλλ' ὁ μὲν ἐκ τῆς
παιδίσκης κατὰ σάρκα γεγέννηται, ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐλευθέρας διὰ
τῆς ἐπαγγελίας. 24 ἅτινά ἐστιν ἀλληγορούμενα· αὗται γάρ εἰσιν
δύο διαθῆκαι, μία μὲν ἀπὸ ὄρους Σινᾶ, εἰς δουλίαν γεννῶσα,
ἥτις ἐστὶν Ἁγαρ. 25 τὸ γὰρ Σινᾶ ὄρος ἐστὶν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ·
συνστοιχεῖ δὲ τῇ νῦν Ἰερουσαλήμ, δουλεύει γὰρ μετὰ τῶν τέκνων
αὐτῆς. 26 ἡ δὲ ἄνω Ἰερουσαλὴμ ἐλευθέρα ἐστίν, ἥτις ἐστὶν μήτηρ
ἡμῶν· 27 γέγραπται γάρ· εὐφράνθητι στεῖρα ἡ οὐ τίκτουσα, ῥῆξον
καὶ βόησον ἡ οὐκ ὠδίνουσα, ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου
μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα. *28 ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, κατὰ*
Ἰσαὰκ ἐπαγγελίας τέκνα ἐστέ. 29 ἀλλ' ὥσπερ τότε ὁ κατὰ σάρκα

---

9. t h *δουλευειν* 10. TH *ενιαυτους.* 12. T *ως υμεις.* 18. t *ζηλουσθε εν* | TH *προς υμας*, et v. 19 *εν υμιν·* 19. H§ *τεκνια* 23. T *αλλα* | t H *ο* ⌊*μεν*⌋ | *δια της*: TH§ *δι* 24. TH *δουλειαν* 24. 25. H *ἁγαρ* 25. *γαρ* pr (t H§ *δε*): [T] H§ add *αγαρ* | T *συστοιχει* 28. *υμεις* et *εστε*: t H§ *ημεις* et *εσμεν*

---

6. Rom 8,15. 7. Rom 8,17. 9. 4,3. 10. Col 2,16. Rom 14,5. 19. 1 Cor 4,15. 22. Gen 21,2.9. 23. Gen 17,16. Rom 9,9. 26. Hebr 12,22. Apoc 3,12. 27. Is 54,1. 28. Rom 9,7s.

γεννηθεὶς ἐδίωκεν τὸν κατὰ πνεῦμα, οὕτως καὶ νῦν. 30 *ἀλλὰ τί*
λέγει ἡ γραφή; ἔκβαλε τὴν παιδίσκην καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς· οὐ
γὰρ μὴ κληρονομήσει ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς
ἐλευθέρας. 31 *διό, ἀδελφοί, οὐκ ἐσμὲν παιδίσκης τέκνα ἀλλὰ*
τῆς ἐλευθέρας.

V

Standum Christiana libertate contra iudaizantes. Libertatis lex impletur fide, caritate, morum sanctitate.

1 *Τῇ ἐλευθερίᾳ ἡμᾶς Χριστὸς ἠλευθέρωσεν. στήκετε οὖν καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλίας ἐνέχεσθε.*

2 *Ἴδε ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν περιτέμνησθε, Χριστὸς*
ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει. 3 *μαρτύρομαι δὲ πάλιν παντὶ ἀνθρώπῳ*
περιτεμνομένῳ ὅτι ὀφειλέτης ἐστὶν ὅλον τὸν νόμον ποιῆσαι. 4 *κατ-*
ηργήθητε ἀπὸ Χριστοῦ οἵτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε, τῆς χάριτος
ἐξεπέσατε. 5 *ἡμεῖς γὰρ πνεύματι ἐκ πίστεως ἐλπίδα δικαιοσύνης*
ἀπεκδεχόμεθα. 6 *ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομή τι ἰσχύει*
οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη.

7 *Ἐτρέχετε καλῶς· τίς ὑμᾶς ἐνέκοψεν ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι;*
8 *ἡ πεισμονὴ οὐκ ἐκ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς.* 9 *μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ*
φύραμα ζυμοῖ. 10 *ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν κυρίῳ ὅτι οὐδὲν*
ἄλλο φρονήσετε· ὁ δὲ ταράσσων ὑμᾶς βαστάσει τὸ κρίμα, ὅστις
ἐὰν ᾖ. 11 *ἐγὼ δέ, ἀδελφοί, εἰ περιτομὴν ἔτι κηρύσσω, τί ἔτι*
διώκομαι; ἄρα κατήργηται τὸ σκάνδαλον τοῦ σταυροῦ. 12 *ὄφελον*
καὶ ἀποκόψονται οἱ ἀναστατοῦντες ὑμᾶς.

13 *Ὑμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί· μόνον μὴ τὴν*
ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῇ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης δου-
λεύετε ἀλλήλοις. 14 *ὁ γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἑνὶ λόγῳ πεπλήρωται,*
ἐν τῷ· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. 15 *εἰ δὲ ἀλλήλους*
δάκνετε καὶ κατεσθίετε, βλέπετε μὴ ὑπ' ἀλλήλων ἀναλωθῆτε.

16 *Λέγω δέ, πνεύματι περιπατεῖτε καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ*
μὴ τελέσητε. 17 *ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ*
πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός· ταῦτα γὰρ ἀλλήλοις ἀντίκειται, ἵνα
μὴ ἃ ἐὰν θέλητε ταῦτα ποιῆτε. 18 *εἰ δὲ πνεύματι ἄγεσθε, οὐκ*
ἐστὲ ὑπὸ νόμον. 19 *φανερὰ δέ ἐστιν τὰ ἔργα τῆς σαρκός, ἅτινά*

V,1. *τη ελευθερια ημας χριστος ηλευθερωσεν*: h† | TH *δουλειας*
6. H *χρ.* [*ιησου*]

---

30. Gen 21,10. V,3. Iac 2,10. 6. 6,15. 1 Cor 7,19. 7. 3,1.
9. 1 Cor 5,6. 10. 1,7. 14. Lev 19,18. Mt 22,39. Rom 13,8s. etc.
18. Rom 8,14. 6,14. 19ss. Rom 1,29ss. 1 Cor 6,9s. Col 3,5ss. Eph 5,3ss.

ἐστιν πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια, [20] εἰδωλολατρεία, φαρμα-
κεία, ἔχθραι, ἔρις, ζῆλος, θυμοί, ἐριθεῖαι, διχοστασίαι, αἱρέσεις,
[21] φθόνοι, μέθαι, κῶμοι, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις, ἃ προλέγω ὑμῖν
καθὼς προεῖπον, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν θεοῦ
οὐ κληρονομήσουσιν. [22] ὁ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματός ἐστιν ἀγάπη,
χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις,
[23] πραΰτης, ἐγκράτεια· κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστιν νόμος.
[24] οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς πα-
θήμασιν καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις. [25] εἰ ζῶμεν πνεύματι, πνεύματι
καὶ στοιχῶμεν. [26] μὴ γινώμεθα κενόδοξοι, ἀλλήλους προκαλού-
μενοι, ἀλλήλοις φθονοῦντες.

VI

Errantibus consulendum. Semen et messis. De falsa doctrina.
Gloriandum cruce Christi.

[1] Ἀδελφοί, ἐὰν καὶ προλημφθῇ ἄνθρωπος ἔν τινι παραπτώ-
ματι, ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι
πραΰτητος, σκοπῶν σεαυτόν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς. [2] ἀλλήλων
τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσετε τὸν νόμον τοῦ Χρι-
στοῦ. [3] εἰ γὰρ δοκεῖ τις εἶναί τι μηδὲν ὤν, φρεναπατᾷ ἑαυτόν.
[4] τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος, καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν
μόνον τὸ καύχημα ἕξει καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτερον· [5] ἕκαστος γὰρ
τὸ ἴδιον φορτίον βαστάσει.
[6] Κοινωνείτω δὲ ὁ κατηχούμενος τὸν λόγον τῷ κατηχοῦντι ἐν
πᾶσιν ἀγαθοῖς. [7] μὴ πλανᾶσθε, θεὸς οὐ μυκτηρίζεται. ὃ γὰρ
ἐὰν σπείρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει· [8] ὅτι ὁ σπείρων εἰς τὴν
σάρκα ἑαυτοῦ ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει φθοράν, ὁ δὲ σπείρων εἰς
τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ πνεύματος θερίσει ζωὴν αἰώνιον. [9] τὸ δὲ
καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐνκακῶμεν· καιρῷ γὰρ ἰδίῳ θερίσομεν μὴ
ἐκλυόμενοι. [10] ἄρα οὖν ὡς καιρὸν ἔχωμεν, ἐργαζώμεθα τὸ ἀγα-
θὸν πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως.
[11] Ἴδετε πηλίκοις ὑμῖν γράμμασιν ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί.
[12] ὅσοι θέλουσιν εὐπροσωπῆσαι ἐν σαρκί, οὗτοι ἀναγκάζουσιν
ὑμᾶς περιτέμνεσθαι, μόνον ἵνα τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ μὴ διώ-
κωνται. [13] οὐδὲ γὰρ οἱ περιτεμνόμενοι αὐτοὶ νόμον φυλάσσουσιν,

---

20. H *ειδωλολατρια* | H *φαρμακια* | h *ερεις, ζηλοι,* | H *εριθιαι*
21. *φθονοι*: T add [*φονοι*] | *καθως*: h add *και* 26. *αλληλοις*: th *αλληλους*
VI,2. T§H *αναπληρωσατε* 4. H [*εκαστος*] 7. *εαν*: T *αν* 9. T *εγ-
κακωμεν* 10. T *εχομεν* 11. h *ηλικοις* 12. H *χριστου* [*ιησου*] — *μη* |
TH *διωκωνται* 13. th *περιτετμημενοι*

---

22. Eph 5,9. VI,1. Rom 15,1. 4. 1 Cor 11,28. 7. Iac 1,16 etc.
2 Cor 9,6. 9. 2 Thess 3,13. 2 Cor 4,16.

ἀλλὰ θέλουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι ἵνα ἐν τῇ ὑμετέρᾳ σαρκὶ
καυχήσωνται. 14 ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ
σταυρῷ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ κόσμος
ἐσταύρωται κἀγὼ κόσμῳ· 15 οὔτε γὰρ περιτομή τι ἐστὶν οὔτε
ἀκροβυστία, ἀλλὰ καινὴ κτίσις. 16 καὶ ὅσοι τῷ κανόνι τούτῳ
στοιχήσουσιν, εἰρήνη ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἔλεος, καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ
τοῦ θεοῦ. 17 τοῦ λοιποῦ κόπους μοι μηδεὶς παρεχέτω· ἐγὼ γὰρ
τὰ στίγματα τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω.
18 Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύ-
ματος ὑμῶν, ἀδελφοί· ἀμήν.

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ

I

Beneficia dei in electos celebrat. Precatur ut perveniant ad intelligendam miram per Christum salutem ipsiusque Christi maiestatem.

1 Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος θεοῦ
τοῖς ἁγίοις τοῖς οὖσιν [ἐν Ἐφέσῳ] καὶ πιστοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
2 χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ
Χριστοῦ.
3 Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ, ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ ἐν τοῖς ἐπ-
ουρανίοις ἐν Χριστῷ, 4 καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ πρὸ
καταβολῆς κόσμου, εἶναι ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους κατενώπιον
αὐτοῦ, ἐν ἀγάπῃ 5 προορίσας ἡμᾶς εἰς υἱοθεσίαν διὰ Ἰησοῦ
Χριστοῦ εἰς αὐτόν, κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ θελήματος αὐτοῦ,
6 εἰς ἔπαινον δόξης τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἧς ἐχαρίτωσεν ἡμᾶς ἐν
τῷ ἠγαπημένῳ, 7 ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος
αὐτοῦ, τὴν ἄφεσιν τῶν παραπτωμάτων, κατὰ τὸ πλοῦτος τῆς
χάριτος αὐτοῦ, 8 ἧς ἐπερίσσευσεν εἰς ἡμᾶς ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ
φρονήσει 9 γνωρίσας ἡμῖν τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ,
κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ, ἣν προέθετο ἐν αὐτῷ 10 εἰς οἰκονομίαν
τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν, ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν
τῷ Χριστῷ, τὰ ἐπὶ τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν αὐτῷ,
11 ἐν ᾧ καὶ ἐκληρώθημεν προορισθέντες κατὰ πρόθεσιν τοῦ τὰ

15. *ουτε γαρ*: t *εν γαρ χριστω ιησου ουτε* 18. Η *κυρ.* [*ημων*] | T subscr. *προς γαλατας*
I,1. T^S^ *εν εφεσω* 4. T^S^H *αυτου εν αγαπη,*

15. 5,6. 1 Cor 7,19. 2 Cor 5,17. 16. Phil 3,16. Philem 25 etc.
I,1s. Col 1,1s. etc. 3. 2 Cor 1,3. 4. Col 1,22. 7. Col 1,14.
9. 3,3. Col 1,26. 10. Gal 4,4. Col 1,16.19s. 11. 3,11.

πάντα ἐνεργοῦντος κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ θελήματος αὐτοῦ, [12] *εἰς*
τὸ εἶναι ἡμᾶς εἰς ἔπαινον δόξης αὐτοῦ, τοὺς προηλπικότας ἐν
τῷ Χριστῷ· [13] *ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς, ἀκούσαντες τὸν λόγον τῆς ἀλη-*
θείας, τὸ εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας ὑμῶν, ἐν ᾧ καὶ πιστεύσαντες
ἐσφραγίσθητε τῷ πνεύματι τῆς ἐπαγγελίας τῷ ἁγίῳ, [14] *ὅς ἐστιν*
ἀρραβὼν τῆς κληρονομίας ἡμῶν εἰς ἀπολύτρωσιν τῆς περιποιή-
σεως, εἰς ἔπαινον τῆς δόξης αὐτοῦ.

[15] *Διὰ τοῦτο κἀγώ, ἀκούσας τὴν καθ᾽ ὑμᾶς πίστιν ἐν τῷ*
κυρίῳ Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀγάπην τὴν εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, [16] *οὐ*
παύομαι εὐχαριστῶν ὑπὲρ ὑμῶν μνείαν ποιούμενος ἐπὶ τῶν
προσευχῶν μου, [17] *ἵνα ὁ θεὸς τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,*
ὁ πατὴρ τῆς δόξης, δῴη ὑμῖν πνεῦμα σοφίας καὶ ἀποκαλύψεως
ἐν ἐπιγνώσει αὐτοῦ [18] *πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρ-*
δίας ὑμῶν, εἰς τὸ εἰδέναι ὑμᾶς τίς ἐστιν ἡ ἐλπὶς τῆς κλήσεως
αὐτοῦ, τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν τοῖς
ἁγίοις, [19] *καὶ τί τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ εἰς*
ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς
ἰσχύος αὐτοῦ, [20] *ἣν ἐνήργηκεν ἐν τῷ Χριστῷ ἐγείρας αὐτὸν ἐκ*
νεκρῶν καὶ καθίσας αὐτὸν ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις
[21] *ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυνάμεως καὶ κυριό-*
τητος καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι
τούτῳ ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, [22] καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς
πόδας αὐτοῦ, *καὶ αὐτὸν ἔδωκεν κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ ἐκκλησίᾳ,*
[23] *ἥτις ἐστὶν τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσιν*
πληρουμένου.

II

Christus peccatorum salus. Ipsi gentiles ad pacem Christi vocati.

[1] *Καὶ ὑμᾶς ὄντας νεκροὺς τοῖς παραπτώμασιν καὶ ταῖς ἁμαρ-*
τίαις ὑμῶν, [2] *ἐν αἷς ποτε περιεπατήσατε κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ*
κόσμου τούτου, κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος, τοῦ
πνεύματος τοῦ νῦν ἐνεργοῦντος ἐν τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπειθείας, [3] *ἐν*
οἷς καὶ ἡμεῖς πάντες ἀνεστράφημέν ποτε ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς
σαρκὸς ἡμῶν, ποιοῦντες τὰ θελήματα τῆς σαρκὸς καὶ τῶν δια-
νοιῶν, καὶ ἤμεθα τέκνα φύσει ὀργῆς ὡς καὶ οἱ λοιποί· [4] *ὁ δὲ*
θεὸς πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει, διὰ τὴν πολλὴν ἀγάπην αὐτοῦ ἣν

14. *ος*: tH§ *ὅ* | H *ημων*, 15. [t]H om *την αγαπην* 17. h *δώῃ* v. *δῷ* | TH *εν επιγν. αυτου*, 18. H *της καρδ.* [*υμων*] 20. T§h *ενηργησεν* | TH om *αυτον* sc II,2. H *απειθιας* 3. t *φυσει τεκνα* | H *λοιποι·* –

13. 4,30. 2 Cor 1,22 etc. 15. Col 1,9. 16. 1 Thess 1,2. Rom 1,9s. 18. 1 Pe 1,13. Col 1,27. 20. 2,6. Ps 110,1. 21. Col 2,10. 22. Ps 8,7. 1 Cor 15,27. Hebr 2,8. 23. Col 1,18. II,1. Col 2,13. 2. Col 3,7.6.

ἠγάπησεν ἡμᾶς, 5 καὶ ὄντας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς παραπτώμασιν
συνεζωοποίησεν τῷ Χριστῷ, — χάριτί ἐστε σεσωσμένοι — 6 καὶ
συνήγειρεν καὶ συνεκάθισεν ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ,
7 ἵνα ἐνδείξηται ἐν τοῖς αἰῶσιν τοῖς ἐπερχομένοις τὸ ὑπερβάλλον
πλοῦτος τῆς χάριτος αὐτοῦ ἐν χρηστότητι ἐφ᾽ ἡμᾶς ἐν Χριστῷ
Ἰησοῦ. 8 τῇ γὰρ χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ πίστεως, καὶ τοῦτο
οὐκ ἐξ ὑμῶν, θεοῦ τὸ δῶρον· 9 οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μή τις καυχή-
σηται· 10 αὐτοῦ γάρ ἐσμεν ποίημα, κτισθέντες ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς, οἷς προητοίμασεν ὁ θεὸς ἵνα ἐν αὐτοῖς
περιπατήσωμεν.

11 Διὸ μνημονεύετε ὅτι ποτὲ ὑμεῖς τὰ ἔθνη ἐν σαρκί, οἱ
λεγόμενοι ἀκροβυστία ὑπὸ τῆς λεγομένης περιτομῆς ἐν σαρκὶ
χειροποιήτου, 12 ὅτι ἦτε τῷ καιρῷ ἐκείνῳ χωρὶς Χριστοῦ ἀπηλ-
λοτριωμένοι τῆς πολιτείας τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ξένοι τῶν διαθηκῶν
τῆς ἐπαγγελίας, ἐλπίδα μὴ ἔχοντες καὶ ἄθεοι ἐν τῷ κόσμῳ·
13 νυνὶ δὲ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ὑμεῖς οἵ ποτε ὄντες μακρὰν ἐγενήθητε
ἐγγὺς ἐν τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ. 14 αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ εἰρήνη
ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἓν καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ
λύσας, 15 τὴν ἔχθραν, ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν
ἐν δόγμασιν καταργήσας, ἵνα τοὺς δύο κτίσῃ ἐν αὐτῷ εἰς ἕνα
καινὸν ἄνθρωπον ποιῶν εἰρήνην, 16 καὶ ἀποκαταλλάξῃ τοὺς
ἀμφοτέρους ἐν ἑνὶ σώματι τῷ θεῷ διὰ τοῦ σταυροῦ, ἀποκτείνας
τὴν ἔχθραν ἐν αὐτῷ. 17 καὶ ἐλθὼν εὐηγγελίσατο εἰρήνην ὑμῖν
τοῖς μακρὰν καὶ εἰρήνην τοῖς ἐγγύς, 18 ὅτι δι᾽ αὐτοῦ ἔχομεν τὴν
προσαγωγὴν οἱ ἀμφότεροι ἐν ἑνὶ πνεύματι πρὸς τὸν πατέρα.
19 ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλὰ ἐστὲ συνπολῖται
τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ θεοῦ, 20 ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ
θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ
Χριστοῦ Ἰησοῦ, 21 ἐν ᾧ πᾶσα οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη αὔξει
εἰς ναὸν ἅγιον ἐν κυρίῳ, 22 ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς συνοικοδομεῖσθε εἰς
κατοικητήριον τοῦ θεοῦ ἐν πνεύματι.

III

Mysterium de salute gentium. Paulus gentium apostolus. Christus in animis habitans.

1 Τούτου χάριν ἐγὼ Παῦλος ὁ δέσμιος τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ
ὑμῶν τῶν ἐθνῶν — 2 εἴγε ἠκούσατε τὴν οἰκονομίαν τῆς χάριτος

5. h εν τω χρ. 15. H τ. εχθραν εν | TH εν τη σαρκι αυτου, | H εν αὐτω 16. H σταυρου αποκτ. 19. T συμπολ. III,1. χριστου: TH add ιησου

5. Col 2,13. 6. 1,20. 10. Col 1,10. 11. Rom 2,26. 12. Rom 9,4. Hebr 11,13. 13. Is 57,19. 15. Col 2,14. 16. Col 1,20.22. 17. Is 57,19. 18. 3,12. Rom 5,2. 20. Is 28,16. 21. 4,16. 1 Cor 3,16. 22. 1 Pe 2,5. III,1. 4,1.

τοῦ θεοῦ τῆς δοθείσης μοι εἰς ὑμᾶς, 3 ὅτι κατὰ ἀποκάλυψιν
ἐγνωρίσθη μοι τὸ μυστήριον, καθὼς προέγραψα ἐν ὀλίγῳ, 4 πρὸς
ὃ δύνασθε ἀναγινώσκοντες νοῆσαι τὴν σύνεσίν μου ἐν τῷ μυστηρίῳ
τοῦ Χριστοῦ, 5 ὃ ἑτέραις γενεαῖς οὐκ ἐγνωρίσθη τοῖς υἱοῖς τῶν
ἀνθρώπων ὡς νῦν ἀπεκαλύφθη τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις αὐτοῦ καὶ
προφήταις ἐν πνεύματι, 6 εἶναι τὰ ἔθνη συνκληρονόμα καὶ σύν-
σωμα καὶ συνμέτοχα τῆς ἐπαγγελίας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ
εὐαγγελίου, 7 οὗ ἐγενήθην διάκονος κατὰ τὴν δωρεὰν τῆς χάριτος
τοῦ θεοῦ τῆς δοθείσης μοι κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς δυνάμεως αὐ-
τοῦ. 8 ἐμοὶ τῷ ἐλαχιστοτέρῳ πάντων ἁγίων ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη,
τοῖς ἔθνεσιν εὐαγγελίσασθαι τὸ ἀνεξιχνίαστον πλοῦτος τοῦ Χρι-
στοῦ, 9 καὶ φωτίσαι τίς ἡ οἰκονομία τοῦ μυστηρίου τοῦ ἀπο-
κεκρυμμένου ἀπὸ τῶν αἰώνων ἐν τῷ θεῷ τῷ τὰ πάντα κτίσαντι,
10 ἵνα γνωρισθῇ νῦν ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς ἐπου-
ρανίοις διὰ τῆς ἐκκλησίας ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ θεοῦ, 11 κατὰ
πρόθεσιν τῶν αἰώνων ἣν ἐποίησεν ἐν τῷ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ
ἡμῶν, 12 ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν παρρησίαν καὶ προσαγωγὴν ἐν πεποι-
θήσει διὰ τῆς πίστεως αὐτοῦ.

13 Διὸ αἰτοῦμαι μὴ ἐνκακεῖν ἐν ταῖς θλίψεσίν μου ὑπὲρ ὑμῶν,
ἥτις ἐστὶν δόξα ὑμῶν. 14 τούτου χάριν κάμπτω τὰ γόνατά μου
πρὸς τὸν πατέρα, 15 ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς
ὀνομάζεται, 16 ἵνα δῷ ὑμῖν κατὰ τὸ πλοῦτος τῆς δόξης αὐτοῦ
δυνάμει κραταιωθῆναι διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ εἰς τὸν ἔσω
ἄνθρωπον, 17 κατοικῆσαι τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως ἐν ταῖς
καρδίαις ὑμῶν, 18 ἐν ἀγάπῃ ἐρριζωμένοι καὶ τεθεμελιωμένοι, ἵνα
ἐξισχύσητε καταλαβέσθαι σὺν πᾶσιν τοῖς ἁγίοις τί τὸ πλάτος καὶ
μῆκος καὶ βάθος καὶ ὕψος, 19 γνῶναί τε τὴν ὑπερβάλλουσαν τῆς
γνώσεως ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, ἵνα πληρωθῆτε εἰς πᾶν τὸ πλή-
ρωμα τοῦ θεοῦ.

20 Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπερεκπερισσοῦ ὧν
αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν κατὰ τὴν δύναμιν τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἡμῖν,
21 αὐτῷ ἡ δόξα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς πάσας
τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος τῶν αἰώνων· ἀμήν.

---

3. H [*οτι*] *κατα* 5. T *αγιοις,* 6. T *συγκληρ.* et *συμμετ.* 7s. H *της δυναμ. αυτου — εμοι τω ελ. π. αγ. εδ. η χαρ. αυτη —* 9. *φωτισαι*: Th add *παντας* 13. T *εγκακειν* 17s. H *εν τ. καρδ. υμων εν αγαπη·* 18. T[§]H[§] *κ. υψος κ. βαθος* 19. *πληρωθητε εις*: h *πληρωθη*

---

3. 1,9. Gal 1,12. 4. Col 4,3. Rom 16,25. 5. Col 1,26. 1 Cor 2,7ss. (Eph 2,20. 4,11.) 6. Gal 3,28s. 7. Col 1,23.25. 8. 1 Cor 15,9s. Rom 1,5. Col 1,27s. Rom 11,33. 9. 1,18. Col 1,26. 10. 1,21. Col 1,16. Rom 11,33. 11. 1,11. 2 Tim 1,9. 12. 2,18. Rom 5,2. 8,15. 1 Pe 3,18. 13. Gal 6,9. 14. (Act 20,36.) 16. 2,7. Col 1,11. 2 Cor 4,16. 17. Io 14,23. 19. 1,23. 20s. Rom 16,25ss.

IV

Unitas servanda fidei in varietate munerum gratiae. Ecclesia corpus Christi. Nova vita integris moribus conspicua.

1 *Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος ἐν κυρίῳ, ἀξίως περιπα-*
τῆσαι τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε, 2 *μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης*
καὶ πραΰτητος, μετὰ μακροθυμίας, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ,
3 *σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἑνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ*
τῆς εἰρήνης. 4 *ἓν σῶμα καὶ ἓν πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν*
μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν· 5 *εἷς κύριος, μία πίστις, ἓν*
βάπτισμα· 6 *εἷς θεὸς καὶ πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ*
πάντων καὶ ἐν πᾶσιν. 7 *ἑνὶ δὲ ἑκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη ἡ χάρις κατὰ*
τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ. 8 *διὸ λέγει·* ἀναβὰς εἰς ὕψος
ᾐχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν, ἔδωκεν δόματα τοῖς ἀνθρώποις.
9 *τὸ δὲ ἀνέβη τί ἐστιν εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη εἰς τὰ κατώτερα*
μέρη τῆς γῆς; 10 *ὁ καταβὰς αὐτός ἐστιν καὶ ὁ ἀναβὰς ὑπεράνω*
πάντων τῶν οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα. 11 *καὶ αὐτὸς*
ἔδωκεν τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγ-
γελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους, 12 *πρὸς τὸν καταρ-*
τισμὸν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος
τοῦ Χριστοῦ, 13 *μέχρι καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἑνότητα*
τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, εἰς ἄνδρα
τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ, 14 *ἵνα*
μηκέτι ὦμεν νήπιοι, κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ
ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας ἐν τῇ κυβίᾳ τῶν ἀνθρώπων, ἐν πανουργίᾳ
πρὸς τὴν μεθοδίαν τῆς πλάνης, 15 *ἀληθεύοντες δὲ ἐν ἀγάπῃ*
αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλή, Χριστός,
16 *ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον καὶ συνβιβαζόμενον*
διὰ πάσης ἁφῆς τῆς ἐπιχορηγίας κατ᾽ ἐνέργειαν ἐν μέτρῳ ἑνὸς
ἑκάστου μέρους τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος ποιεῖται εἰς οἰκοδομὴν
αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ.

17 *Τοῦτο οὖν λέγω καὶ μαρτύρομαι ἐν κυρίῳ, μηκέτι ὑμᾶς*
περιπατεῖν καθὼς καὶ τὰ ἔθνη περιπατεῖ ἐν ματαιότητι τοῦ νοὸς
αὐτῶν, 18 *ἐσκοτωμένοι τῇ διανοίᾳ ὄντες, ἀπηλλοτριωμένοι τῆς*

IV,2s. t *εν αγαπη σπουδαζ.* 3. H *ειρηνης·* 4. t H *καθως* [*και*] 7. T[H] om *ἡ* 8. *εδωκεν*: T[H] pm *και* 9. *κατεβη*: h add *πρωτον* 14. T *κυβεια* | T *πανουργια,* | T *μεθοδειαν* 16. T *συμβιβ.* | *μερους*: h *μελους* | TH *οικοδ. εαυτου*

IV,1. 3,1. Col 1,10. 2. Col 3,12ss. 5. 1 Cor 8,6. 12,5s. 1 Tim 2,5. 8. Ps 68,19. 11. 1 Cor 12,28. 15. 1,22. 5,23. Col 1,18. 16. Col 2,19. 18. Col 1,21.

ζωῆς τοῦ θεοῦ, διὰ τὴν ἄγνοιαν τὴν οὖσαν ἐν αὐτοῖς, διὰ τὴν
πώρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν, [19] οἵτινες ἀπηλγηκότες ἑαυτοὺς
παρέδωκαν τῇ ἀσελγείᾳ εἰς ἐργασίαν ἀκαθαρσίας πάσης ἐν πλεο-
νεξίᾳ. [20] ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως ἐμάθετε τὸν Χριστόν, [21] εἴγε αὐ-
τὸν ἠκούσατε καὶ ἐν αὐτῷ ἐδιδάχθητε καθώς ἐστιν ἀλήθεια ἐν
τῷ Ἰησοῦ, [22] ἀποθέσθαι ὑμᾶς κατὰ τὴν προτέραν ἀναστροφὴν
τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας
τῆς ἀπάτης, [23] ἀνανεοῦσθαι δὲ τῷ πνεύματι τοῦ νοὸς ὑμῶν
[24] καὶ ἐνδύσασθαι τὸν καινὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ θεὸν κτισθέντα
ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας.

[25] *Διὸ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος* λαλεῖτε ἀλήθειαν ἕκαστος μετὰ
τοῦ πλησίον αὐτοῦ, *ὅτι ἐσμὲν ἀλλήλων μέλη.* [26] ὀργίζεσθε καὶ
μὴ ἁμαρτάνετε· *ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ παροργισμῷ ὑμῶν,*
[27] μηδὲ δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ. [28] ὁ κλέπτων μηκέτι κλεπτέτω,
μᾶλλον δὲ κοπιάτω ἐργαζόμενος ταῖς ἰδίαις χερσὶν τὸ ἀγαθόν, ἵνα
ἔχῃ μεταδιδόναι τῷ χρείαν ἔχοντι. [29] πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ
στόματος ὑμῶν μὴ ἐκπορευέσθω, ἀλλὰ εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς οἰκο-
δομὴν τῆς χρείας, ἵνα δῷ χάριν τοῖς ἀκούουσιν. [30] καὶ μὴ λυπεῖτε
τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν
ἀπολυτρώσεως. [31] πᾶσα πικρία καὶ θυμὸς καὶ ὀργὴ καὶ κραυγὴ
καὶ βλασφημία ἀρθήτω ἀφ᾽ ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ. [32] γίνεσθε
δὲ εἰς ἀλλήλους χρηστοί, εὔσπλαγχνοι, χαριζόμενοι ἑαυτοῖς καθὼς
καὶ ὁ θεὸς ἐν Χριστῷ ἐχαρίσατο ὑμῖν.

V

Amore deus imitandus. Vitae integritati studendum. Fructus lucis. Prudenter ac pie versandum. Ad uxores et maritos. Mysterium matrimonii.

[1] *Γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ θεοῦ, ὡς τέκνα ἀγαπητά, [2] καὶ*
περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ὑμᾶς καὶ
παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν προσφορὰν καὶ θυσίαν τῷ θεῷ εἰς
ὀσμὴν εὐωδίας.

[3] *Πορνεία δὲ καὶ ἀκαθαρσία πᾶσα ἢ πλεονεξία μηδὲ ὀνομα-*
ζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς πρέπει ἁγίοις, [4] καὶ αἰσχρότης ἢ μωρο-
λογία ἢ εὐτραπελία, ἃ οὐκ ἀνῆκεν, ἀλλὰ μᾶλλον εὐχαριστία
[5] τοῦτο γὰρ ἴστε γινώσκοντες, ὅτι πᾶς πόρνος ἢ ἀκάθαρτος ἢ
πλεονέκτης, ὅ ἐστιν εἰδωλολάτρης, οὐκ ἔχει κληρονομίαν ἐν τῇ
βασιλείᾳ τοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ. [6] μηδεὶς ὑμᾶς ἀπατάτω κενοῖς

21. H *εδιδαχθητε,* | H§ *καθώς ἔστιν* | h *αληθεια,* 23. t *ανανεουσθε* 24. t *ενδυσασθε* 28. H§ om *ιδιαις* 32. t H *γιν.* [*δε*] | *υμιν*: th *ημιν* V,2. *ημων*: H§ *υμων* 4. *η* pr: TH *και*

22. Col 3,9. 24. Col 3,10. 25. Zach 8,16. 26. Ps 4,5. 30. 1,13. 31. Col 3,8. 32. Col 3,12s. V,2. Gal 2,20. Ex 29,18 etc. 5. Gal 5,21. 1 Cor 6,9s. 6. 2 Thess 2,3. Col 3,6.

*λόγοις· διὰ ταῦτα γὰρ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς
τῆς ἀπειθείας. 7 μὴ οὖν γίνεσθε συνμέτοχοι αὐτῶν. 8 ἦτε γάρ
ποτε σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν κυρίῳ· ὡς τέκνα φωτὸς περιπατεῖτε, —
9 ὁ γὰρ καρπὸς τοῦ φωτὸς ἐν πάσῃ ἀγαθωσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ
καὶ ἀληθείᾳ, — 10 δοκιμάζοντες τί ἐστιν εὐάρεστον τῷ κυρίῳ,
11 καὶ μὴ συνκοινωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τοῦ σκότους,
μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε. 12 τὰ γὰρ κρυφῇ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν
αἰσχρόν ἐστιν καὶ λέγειν· 13 τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ
φωτὸς φανεροῦται· πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον φῶς ἐστίν. 14 διὸ
λέγει·* ἔγειρε ὁ καθεύδων καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπι-
φαύσει σοι ὁ Χριστός.

15 *Βλέπετε οὖν ἀκριβῶς πῶς περιπατεῖτε, μὴ ὡς ἄσοφοι ἀλλ'
ὡς σοφοί, 16 ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρόν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραί
εἰσιν. 17 διὰ τοῦτο μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ συνίετε τί τὸ θέ-
λημα τοῦ κυρίου. 18 καὶ μὴ* μεθύσκεσθε οἴνῳ, *ἐν ᾧ ἐστὶν ἀσωτία,
ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν πνεύματι, 19 λαλοῦντες ἑαυτοῖς ψαλμοῖς καὶ
ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες τῇ καρ-
δίᾳ ὑμῶν τῷ κυρίῳ, 20 εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν
ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ θεῷ καὶ πατρί,
21 ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ Χριστοῦ. 22 αἱ γυναῖκες
τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ὡς τῷ κυρίῳ, 23 ὅτι ἀνήρ ἐστιν κεφαλὴ τῆς
γυναικὸς ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, αὐτὸς σωτὴρ
τοῦ σώματος. 24 ἀλλὰ ὡς ἡ ἐκκλησία ὑποτάσσεται τῷ Χριστῷ,
οὕτως καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς ἀνδράσιν ἐν παντί. 25 Οἱ ἄνδρες,
ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν τὴν ἐκ-
κλησίαν καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, 26 ἵνα αὐτὴν ἁγιάσῃ
καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι, 27 ἵνα παραστήσῃ
αὐτὸς ἑαυτῷ ἔνδοξον τὴν ἐκκλησίαν, μὴ ἔχουσαν σπῖλον ἢ ῥυτίδα
ἤ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ᾖ ἁγία καὶ ἄμωμος. 28 οὕτως ὀφεί-
λουσιν οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ὡς τὰ ἑαυτῶν
σώματα. ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἑαυτὸν ἀγαπᾷ· 29 οὐδεὶς
γάρ ποτε τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλὰ ἐκτρέφει καὶ θάλπει
αὐτήν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς τὴν ἐκκλησίαν, 30 ὅτι μέλη ἐσμὲν
τοῦ σώματος αὐτοῦ·* 31 ἀντὶ τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν

6. H *απειθιας* 7. T *συμμετ.* 11. T *συγκοιν.* 15. T§ *πως ακριβ.* 19. *ψαλμοις*: [t]h pm *εν* | *τη καρδια*: T pm [*εν*] 22. *ανδρασιν*: T•h add *υποτασσεσθωσαν* 23. h *ανηρ κεφα. εστ.* 28. *οφειλουσιν*: T[H] add *και* 30. *αυτου*: t add [*εκ της σαρκος αυτου και εκ των οστεων αυτου*] 31. T[H] om *τον*

8. 1 Thess 5,5. 9. Gal 5,22. 10. Rom 12,2. 14. ?Is 60,1. 26,19? 15. Col 4,5. 18. Prov 23,31. 19s. Col 3,16s. 22. Col 3,18. 1 Pe 3,1. 23. 1,22. 1 Cor 11,3. 25. Col 3,19. 1 Pe 3,7. 27. 2 Cor 11,2. Col 1,22. 31. Gen 2,24. Mt 19,5. 1 Cor 6,16.

πατέρα καὶ τὴν μητέρα καὶ προσκολληθήσεται τῇ γυναικί, καὶ
ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. 32 τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα
ἐστίν, ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. 33 πλὴν
καὶ ὑμεῖς οἱ καθ᾽ ἕνα ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὕτως ἀγαπάτω
ὡς ἑαυτόν, ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα.

VI

Liberis et parentibus. Servis et dominis. Armatura dei; militia Christi. Tychicus. Votum.

1 Τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν κυρίῳ· τοῦτο
γάρ ἐστιν δίκαιον. 2 τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα, ἥτις
ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη ἐν ἐπαγγελίᾳ, 3 ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἔσῃ
μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς. 4 Καὶ οἱ πατέρες, μὴ παροργίζετε τὰ
τέκνα ὑμῶν, ἀλλὰ ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδίᾳ καὶ νουθεσίᾳ κυρίου.
5 Οἱ δοῦλοι, ὑπακούετε τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις μετὰ φόβου
καὶ τρόμου ἐν ἁπλότητι καρδίας ὑμῶν ὡς τῷ Χριστῷ, 6 μὴ κατ᾽
ὀφθαλμοδουλίαν ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ᾽ ὡς δοῦλοι Χριστοῦ
ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ἐκ ψυχῆς, 7 μετ᾽ εὐνοίας δουλεύ-
οντες ὡς τῷ κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις, 8 εἰδότες ὅτι ἕκαστος
ἐάν τι ποιήσῃ ἀγαθόν, τοῦτο κομίσεται παρὰ κυρίου, εἴτε δοῦλος
εἴτε ἐλεύθερος. 9 Καὶ οἱ κύριοι, τὰ αὐτὰ ποιεῖτε πρὸς αὐτούς,
ἀνιέντες τὴν ἀπειλήν, εἰδότες ὅτι καὶ αὐτῶν καὶ ὑμῶν ὁ κύριός
ἐστιν ἐν οὐρανοῖς καὶ προσωπολημψία οὐκ ἔστιν παρ᾽ αὐτῷ.
10 Τοῦ λοιποῦ, ἐνδυναμοῦσθε ἐν κυρίῳ καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς
ἰσχύος αὐτοῦ. 11 ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ πρὸς τὸ
δύνασθαι ὑμᾶς στῆναι πρὸς τὰς μεθοδίας τοῦ διαβόλου, 12 ὅτι
οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς
ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκό-
τους τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρα-
νίοις. 13 διὰ τοῦτο ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ, ἵνα
δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ καὶ ἅπαντα κατερ-
γασάμενοι στῆναι. 14 στῆτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὀσφὺν ὑμῶν
ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, 15 καὶ
ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἑτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρή-
νης, 16 ἐν πᾶσιν ἀναλαβόντες τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ

31. T[H] om την | T h τη γυναικι αυτου H προς την γυναικα αυτου 32. H και [εις] VI,1. TH [εν κυριω] 2s. h πρωτη, εν επαγγελια ινα 4. TH παιδεια 5. TH της καρδιας 6. T οφθαλμοδουλειαν 6s. TH του θεου, εκ ψυχης μετ ευν. 7. T ευνοιας, | H δουλευοντες, 8. εαν τι: T ο αν 10. h δυναμουσθε 11. T μεθοδειας 12. ημιν: th υμιν

VI,1. Col 3,20. 2s. Ex 20,12. 4. Col 3,21. 5. Col 3,22. (2 Cor 7,15. Phil 2,12.) 6ss. Col 3,23ss. 9. Col 4,1. 3,25. 14ss. 1 Thess 5,8. 14. Is 59,17. 11,5. 15. Is 52,7.

δυνήσεσθε πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι.
17 *καὶ* τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου *δέξασθε, καὶ* τὴν μάχαι-
ραν τοῦ πνεύματος, *ὅ ἐστιν* ῥῆμα θεοῦ, 18 *διὰ πάσης προσευχῆς
καὶ δεήσεως προσευχόμενοι ἐν παντὶ καιρῷ ἐν πνεύματι, καὶ εἰς
αὐτὸ ἀγρυπνοῦντες ἐν πάσῃ προσκαρτερήσει καὶ δεήσει περὶ πάν-
των τῶν ἁγίων,* 19 *καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα μοι δοθῇ λόγος ἐν ἀνοίξει
τοῦ στόματός μου, ἐν παρρησίᾳ γνωρίσαι τὸ μυστήριον τοῦ εὐαγ-
γελίου,* 20 *ὑπὲρ οὗ πρεσβεύω ἐν ἁλύσει, ἵνα ἐν αὐτῷ παρρησιά-
σωμαι ὡς δεῖ με λαλῆσαι.*
21 *Ἵνα δὲ καὶ ὑμεῖς εἰδῆτε τὰ κατ᾽ ἐμέ, τί πράσσω, πάντα
γνωρίσει ὑμῖν Τυχικὸς ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος
ἐν κυρίῳ,* 22 *ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, ἵνα γνῶτε
τὰ περὶ ἡμῶν καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν.*
23 *Εἰρήνη τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἀγάπη μετὰ πίστεως ἀπὸ θεοῦ
πατρὸς καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.* 24 *ἡ χάρις μετὰ πάντων
τῶν ἀγαπώντων τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν ἀφθαρσίᾳ.*

ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ

I

Salutem Philippensium grate et amanter curat. Fructus vinculorum Pauli. Ecclesiae caussa praestat vivere quam mori. Pro Christo patiendum.

1 *Παῦλος καὶ Τιμόθεος δοῦλοι Χριστοῦ Ἰησοῦ πᾶσιν τοῖς
ἁγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τοῖς οὖσιν ἐν Φιλίπποις σὺν ἐπισκόποις
καὶ διακόνοις.* 2 *χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν
καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.*
3 *Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου ἐπὶ πάσῃ τῇ μνείᾳ ὑμῶν* 4 *πάντοτε
ἐν πάσῃ δεήσει μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς τὴν δέησιν
ποιούμενος* 5 *ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον ἀπὸ τῆς
πρώτης ἡμέρας ἄχρι τοῦ νῦν,* 6 *πεποιθὼς αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ὁ
ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθὸν ἐπιτελέσει ἄχρι ἡμέρας Χρι-
στοῦ Ἰησοῦ,* 7 *καθώς ἐστιν δίκαιον ἐμοὶ τοῦτο φρονεῖν ὑπὲρ
πάντων ὑμῶν, διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμᾶς ἔν τε τοῖς
δεσμοῖς μου καὶ ἐν τῇ ἀπολογίᾳ καὶ βεβαιώσει τοῦ εὐαγγελίου
συνκοινωνούς μου τῆς χάριτος πάντας ὑμᾶς ὄντας.* 8 *μάρτυς*

16. T H [*τα*] *πεπυρωμ.* 18. H *δεησεως,* 19. H [*του ευαγγελιου*] 21. H^{S} *ειδητε και υμεις* | H *τύχικος* 24. T subscr. *προς εφεσιους*
I,6. T *αχρις* | H^{S} *ιησου χριστου* 7. T *συγκοιν.*

17. Is 59,17. 49,2. 19s. Col 4,3s. 21s. Col 4,7s.
I,1. 2 Cor 1,1 etc. Act 16,12 etc. 2. Rom 1,7 etc. 3s. Rom 1,8. 1 Thess 1,2s. Eph 1,15s. 5. 1 Cor 1,9. 1 Io 1,3.7. 6. 1 Cor 1,8. 2 Tim 4,8. 7. 2 Cor 7,3. 8. Rom 1,9. 2 Cor 5,14.

γάρ μου ὁ θεός, ὡς ἐπιποθῶ πάντας ὑμᾶς ἐν σπλάγχνοις Χρι-
στοῦ Ἰησοῦ. 9 *καὶ τοῦτο προσεύχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι*
μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισσεύῃ ἐν ἐπιγνώσει καὶ πάσῃ αἰσθήσει,
10 *εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τὰ διαφέροντα, ἵνα ἦτε εἰλικρινεῖς καὶ*
ἀπρόσκοποι εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, 11 *πεπληρωμένοι καρπὸν δικαιο-*
σύνης τὸν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον θεοῦ.
12 ***Γινώσκειν*** *δὲ ὑμᾶς βούλομαι, ἀδελφοί, ὅτι τὰ κατ' ἐμὲ*
μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν, 13 *ὥστε τοὺς*
δεσμούς μου φανεροὺς ἐν Χριστῷ γενέσθαι ἐν ὅλῳ τῷ πραιτωρίῳ
καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν, 14 *καὶ τοὺς πλείονας τῶν ἀδελφῶν ἐν*
κυρίῳ πεποιθότας τοῖς δεσμοῖς μου περισσοτέρως τολμᾶν ἀφόβως
τὸν λόγον τοῦ θεοῦ λαλεῖν. 15 *τινὲς μὲν καὶ διὰ φθόνον καὶ ἔριν,*
τινὲς δὲ καὶ δι' εὐδοκίαν τὸν Χριστὸν κηρύσσουσιν· 16 *οἱ μὲν ἐξ*
ἀγάπης, εἰδότες ὅτι εἰς ἀπολογίαν τοῦ εὐαγγελίου κεῖμαι, 17 *οἱ*
δὲ ἐξ ἐριθείας τὸν Χριστὸν καταγγέλλουσιν οὐχ ἁγνῶς, οἰόμενοι
θλίψιν ἐγείρειν τοῖς δεσμοῖς μου. 18 *τί γάρ; πλὴν ὅτι παντὶ*
τρόπῳ, εἴτε προφάσει εἴτε ἀληθείᾳ, Χριστὸς καταγγέλλεται, καὶ
ἐν τούτῳ χαίρω. ἀλλὰ καὶ χαρήσομαι· 19 *οἶδα γὰρ ὅτι* τοῦτό μοι
ἀποβήσεται εἰς σωτηρίαν *διὰ τῆς ὑμῶν δεήσεως καὶ ἐπιχορηγίας*
τοῦ πνεύματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, 20 *κατὰ τὴν ἀποκαραδοκίαν καὶ*
ἐλπίδα μου ὅτι ἐν οὐδενὶ αἰσχυνθήσομαι, ἀλλ' ἐν πάσῃ παρρησίᾳ
ὡς πάντοτε καὶ νῦν μεγαλυνθήσεται Χριστὸς ἐν τῷ σώματί μου,
εἴτε διὰ ζωῆς εἴτε διὰ θανάτου. 21 ***Ἐμοὶ*** *γὰρ τὸ ζῆν Χριστὸς*
καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος. 22 *εἰ δὲ τὸ ζῆν ἐν σαρκί, τοῦτό μοι*
καρπὸς ἔργου, καὶ τί αἱρήσομαι οὐ γνωρίζω. 23 *συνέχομαι δὲ ἐκ*
τῶν δύο, τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ
εἶναι· πολλῷ γὰρ μᾶλλον κρεῖσσον· 24 *τὸ δὲ ἐπιμένειν τῇ σαρκὶ*
ἀναγκαιότερον δι' ὑμᾶς. 25 *καὶ τοῦτο πεποιθὼς οἶδα, ὅτι μενῶ*
καὶ παραμενῶ πᾶσιν ὑμῖν εἰς τὴν ὑμῶν προκοπὴν καὶ χαρὰν
τῆς πίστεως, 26 *ἵνα τὸ καύχημα ὑμῶν περισσεύῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ*
ἐν ἐμοὶ διὰ τῆς ἐμῆς παρουσίας πάλιν πρὸς ὑμᾶς.
27 *Μόνον ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ πολιτεύεσθε, ἵνα*
εἴτε ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ὑμᾶς εἴτε ἀπὼν ἀκούω τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι
στήκετε ἐν ἑνὶ πνεύματι, μιᾷ ψυχῇ συναθλοῦντες τῇ πίστει τοῦ
εὐαγγελίου, 28 *καὶ μὴ πτυρόμενοι ἐν μηδενὶ ὑπὸ τῶν ἀντικειμέ-*

9. th *περισσευση* **17.** H *εριθιας* | T [*τον*] *χριστον* h *χριστον* **19.** *γαρ*: h *δε* **22.** h *αιρησομαι;* **23.** t [*γαρ*] *μαλλ.* **24.** h *επιμειναι* | T *εν τη σαρκι* **25.** TH *οιδα οτι*

9. Eph 1,8. 10. Rom 2,18. 12,2. (Act 24,16.) 11. Eph 3,19. 5,9. 13. 4,22. 19. Iob 13,16. 20. Rom 8,19.25. 5,5. 2 Cor 10,8. 1 Cor 6,20. 21. Col 3,4. Gal 2,20. Rom 14,7s. 23. 2 Cor 5,8. 2 Tim 4,6. 26. 2 Cor 1,14. 5,12. 27. Col 1,10. Eph 4,1. 28. 1 Pe 3,14.

νων, ἥτις ἐστὶν αὐτοῖς ἔνδειξις ἀπωλείας, ὑμῶν δὲ σωτηρίας, καὶ
τοῦτο ἀπὸ θεοῦ· 29 ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ, οὐ μόνον
τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν, 30 τὸν
αὐτὸν ἀγῶνα ἔχοντες οἷον εἴδετε ἐν ἐμοὶ καὶ νῦν ἀκούετε ἐν ἐμοί.

II

Diligendum exemplo Christi. Christi humilitas et gloria. Salus omni cura appetenda. Timothei et Epaphroditi laudes.

1 Εἴ τις οὖν παράκλησις ἐν Χριστῷ, εἴ τι παραμύθιον ἀγά-
πης, εἴ τις κοινωνία πνεύματος, εἴ τις σπλάγχνα καὶ οἰκτιρμοί,
2 πληρώσατέ μου τὴν χαρὰν ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε, τὴν αὐτὴν
ἀγάπην ἔχοντες, σύνψυχοι, τὸ ἓν φρονοῦντες, 3 μηδὲν κατ᾽ ἐριθείαν
μηδὲ κατὰ κενοδοξίαν, ἀλλὰ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμε-
νοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν, 4 μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστοι σκοποῦντες,
ἀλλὰ καὶ τὰ ἑτέρων ἕκαστοι. 5 τοῦτο φρονεῖτε ἐν ὑμῖν ὃ καὶ ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ, 6 ὃς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγή-
σατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ, 7 ἀλλὰ ἑαυτὸν ἐκένωσεν μορφὴν δούλου
λαβών, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος καὶ σχήματι εὑρεθεὶς
ὡς ἄνθρωπος, 8 ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι
θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. 9 διὸ καὶ ὁ θεὸς αὐτὸν ὑπερ-
ύψωσεν καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ τὸ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, 10 ἵνα
ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων
καὶ καταχθονίων, 11 καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται ὅτι κύριος
Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν θεοῦ πατρός.

12 Ὥστε, ἀγαπητοί μου, καθὼς πάντοτε ὑπηκούσατε, μὴ ὡς
ἐν τῇ παρουσίᾳ μου μόνον ἀλλὰ νῦν πολλῷ μᾶλλον ἐν τῇ ἀπουσίᾳ
μου, μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν κατεργάζεσθε·
13 θεὸς γάρ ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν
ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας. 14 πάντα ποιεῖτε χωρὶς γογγυσμῶν καὶ δια-
λογισμῶν, 15 ἵνα γένησθε ἄμεμπτοι καὶ ἀκέραιοι, τέκνα θεοῦ
ἄμωμα μέσον γενεᾶς σκολιᾶς καὶ διεστραμμένης, ἐν οἷς φαίνεσθε
ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ, 16 λόγον ζωῆς ἐπέχοντες, εἰς καύχημα
ἐμοὶ εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, ὅτι οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον οὐδὲ εἰς
κενὸν ἐκοπίασα. 17 ἀλλὰ εἰ καὶ σπένδομαι ἐπὶ τῇ θυσίᾳ καὶ
λειτουργίᾳ τῆς πίστεως ὑμῶν, χαίρω καὶ συνχαίρω πᾶσιν ὑμῖν·
18 τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ὑμεῖς χαίρετε καὶ συνχαίρετέ μοι.

28s. H (*ητις εστιν — υπερ αυτου πασχειν*) II,2. T *συμψυχοι* | *ἓν*: h *αυτο* 3. H *εριθιαν* 4. *εκαστοι* pr: th *εκαστος* 4s. h *ετερων*. *εκαστοι τουτο* 7s. TH *γενομενος*, (H *-μενος·*) *και σχημ. ευρ. ως ανθρωπος εταπειν*. 9. H *υπερυψωσεν*, 11. T§H *εξομολογησηται* 12. H *μη* [*ως*] 15. *γενησθε*: t *ητε* 17. T *συγχαιρω* 18. T *συγχαιρετε*

II,2. 3,16. 4. 1 Cor 10,24. 7. Rom 8,3. 10s. Is 45,23. Rom 14,11. 14. 1 Pe 4,9. 15. Deut 32,5. 16. Is 49,4. (Gal 2,2.) 17. 2 Tim 4,6. 18. 3,1. 4,4.

19 Ἐλπίζω δὲ ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ Τιμόθεον ταχέως πέμψαι ὑμῖν,
ἵνα κἀγὼ εὐψυχῶ γνοὺς τὰ περὶ ὑμῶν. 20 οὐδένα γὰρ ἔχω ἰσό-
ψυχον, ὅστις γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν μεριμνήσει· 21 οἱ πάντες γὰρ
τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν, οὐ τὰ Χριστοῦ Ἰησοῦ. 22 τὴν δὲ δοκιμὴν
αὐτοῦ γινώσκετε, ὅτι ὡς πατρὶ τέκνον σὺν ἐμοὶ ἐδούλευσεν εἰς τὸ
εὐαγγέλιον. 23 τοῦτον μὲν οὖν ἐλπίζω πέμψαι ὡς ἂν ἀφίδω τὰ
περὶ ἐμὲ ἐξαυτῆς· 24 πέποιθα δὲ ἐν κυρίῳ ὅτι καὶ αὐτὸς ταχέως
ἐλεύσομαι.

25 Ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην, Ἐπαφρόδιτον τὸν ἀδελφὸν καὶ
συνεργὸν καὶ συνστρατιώτην μου, ὑμῶν δὲ ἀπόστολον καὶ λειτουρ-
γὸν τῆς χρείας μου, πέμψαι πρὸς ὑμᾶς, 26 ἐπειδὴ ἐπιποθῶν ἦν
πάντας ὑμᾶς καὶ ἀδημονῶν, διότι ἠκούσατε ὅτι ἠσθένησεν. 27 καὶ
γὰρ ἠσθένησεν παραπλήσιον θανάτῳ· ἀλλὰ ὁ θεὸς ἠλέησεν αὐ-
τόν, οὐκ αὐτὸν δὲ μόνον ἀλλὰ καὶ ἐμέ, ἵνα μὴ λύπην ἐπὶ λύπην
σχῶ. 28 σπουδαιοτέρως οὖν ἔπεμψα αὐτόν, ἵνα ἰδόντες αὐτὸν
πάλιν χαρῆτε κἀγὼ ἀλυπότερος ὦ. 29 προσδέχεσθε οὖν αὐτὸν ἐν
κυρίῳ μετὰ πάσης χαρᾶς, καὶ τοὺς τοιούτους ἐντίμους ἔχετε,
30 ὅτι διὰ τὸ ἔργον Χριστοῦ μέχρι θανάτου ἤγγισεν παραβολευ-
σάμενος τῇ ψυχῇ, ἵνα ἀναπληρώσῃ τὸ ὑμῶν ὑστέρημα τῆς πρός
με λειτουργίας.

III

Contra iudaizantes Pauli adversarios. Severum Pauli studium atque spes caelestis.

1 Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί μου, χαίρετε ἐν κυρίῳ. τὰ αὐτὰ γρά-
φειν ὑμῖν ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρόν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές. 2 βλέπετε τοὺς
κύνας, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας, βλέπετε τὴν κατατομήν.
3 ἡμεῖς γάρ ἐσμεν ἡ περιτομή, οἱ πνεύματι θεοῦ λατρεύοντες καὶ
καυχώμενοι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ οὐκ ἐν σαρκὶ πεποιθότες, 4 καί-
περ ἐγὼ ἔχων πεποίθησιν καὶ ἐν σαρκί. εἴ τις δοκεῖ ἄλλος πεποι-
θέναι ἐν σαρκί, ἐγὼ μᾶλλον, 5 περιτομῇ ὀκταήμερος, ἐκ γένους
Ἰσραήλ, φυλῆς Βενιαμείν, Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων, κατὰ νόμον
Φαρισαῖος, 6 κατὰ ζῆλος διώκων τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ δικαιοσύ-
νην τὴν ἐν νόμῳ γενόμενος ἄμεμπτος. 7 ἅτινα ἦν μοι κέρδη,
ταῦτα ἥγημαι διὰ τὸν Χριστὸν ζημίαν. 8 ἀλλὰ μενοῦνγε καὶ
ἡγοῦμαι πάντα ζημίαν εἶναι διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως Χρι-

---

21. Th *ιησου χριστου* 26. H *παντ. υμ.* [*ιδειν*] h *υμας παντας* 27. H *θανατου* 30. *χριστου*: t H§ *κυριου* | H *ηγγισεν, παραβολ. τη ψυχη ινα* III, 1s. H *ασφαλες.* — *Βλεπετε* 7. *ατινα*: T[t] H pm *αλλα* | t *μοι ην* 8. *μενουνγε*: T *μεν ουν*

---

22. 1 Tim 1,2. 30. 1 Cor 16,17. III,1. 2,18. 4,4. 5. Rom 11,1. 6. Gal 1,13s.

*στοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου μου, δι᾽ ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ
ἡγοῦμαι σκύβαλα ἵνα Χριστὸν κερδήσω, 9 καὶ εὑρεθῶ ἐν αὐτῷ,
μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου, ἀλλὰ τὴν διὰ πίστεως
Χριστοῦ, τὴν ἐκ θεοῦ δικαιοσύνην, ἐπὶ τῇ πίστει, 10 τοῦ γνῶναι
αὐτὸν καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ καὶ κοινωνίαν
παθημάτων αὐτοῦ, συνμορφιζόμενος τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, 11 εἴπως
καταντήσω εἰς τὴν ἐξανάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν.*

*12 Οὐχ ὅτι ἤδη ἔλαβον ἢ ἤδη τετελείωμαι, διώκω δὲ εἰ κατα-
λάβω, ἐφ᾽ ᾧ καὶ κατελήμφθην ὑπὸ Χριστοῦ Ἰησοῦ. 13 ἀδελφοί,
ἐγὼ ἐμαυτὸν οὔπω λογίζομαι κατειληφέναι· 14 ἓν δέ, τὰ μὲν
ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, κατὰ
σκοπὸν διώκω εἰς τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ θεοῦ ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ. 15 ὅσοι οὖν τέλειοι, τοῦτο φρονῶμεν· καὶ εἴ τι
ἑτέρως φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύψει· 16 πλὴν εἰς
ὃ ἐφθάσαμεν, τῷ αὐτῷ στοιχεῖν.*

*17 Συνμιμηταί μου γίνεσθε, ἀδελφοί, καὶ σκοπεῖτε τοὺς οὕτω
περιπατοῦντας καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς. 18 πολλοὶ γὰρ περιπα-
τοῦσιν, οὓς πολλάκις ἔλεγον ὑμῖν, νῦν δὲ καὶ κλαίων λέγω, τοὺς
ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ, 19 ὧν τὸ τέλος ἀπώλεια, ὧν
ὁ θεὸς ἡ κοιλία καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια
φρονοῦντες. 20 ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει,
ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, 21 ὃς
μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν σύνμορφον τῷ
σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασθαι αὐτὸν
καὶ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα.*

IV

Cohortationes. Philippensium munificentia laudatur. Vota et salutationes.

*1 Ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθητοι, χαρὰ καὶ
στέφανός μου, οὕτως στήκετε ἐν κυρίῳ, ἀγαπητοί.*

*2 Εὐοδίαν παρακαλῶ καὶ Συντυχὴν παρακαλῶ τὸ αὐτὸ φρο-
νεῖν ἐν κυρίῳ. 3 ναὶ ἐρωτῶ καὶ σέ, γνήσιε σύνζυγε, συνλαμβάνου
αὐταῖς, αἵτινες ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συνήθλησάν μοι μετὰ καὶ Κλή-*

---

10. TH *συμμορφιζομ.* 12. *ει*: TH add *και* | T[H] om *ιησου*
13. *ουπω*: T§h *ου* 17. T *συμμιμητ.* 21. TH *συμμορφον* | *αὐτω*: H *αὑτω*
IV,1. *αγαπητοι* sc: h add *μου* 2. TH *συντύχην* 3. h *Συνζυγε*

---

9. Rom 10,3ss. 3,21ss. Gal 2,16. 10. Gal 6,7. 16. Gal 6,16.
17. 4,9. Gal 4,12. 18. Gal 6,12. 19. 2 Pe 2,1. IV,1. 1,8.
1 Thess 2,19. 2. 2,2. 3. (1,27.) Apoc 20,15.

*μεντος καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν μου, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ
ζωῆς.*
4 *Χαίρετε ἐν κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ, χαίρετε.* 5 *τὸ ἐπι-
εικὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις· ὁ κύριος ἐγγύς.* 6 *μηδὲν
μεριμνᾶτε, ἀλλ᾽ ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετὰ εὐχα-
ριστίας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωριζέσθω πρὸς τὸν θεόν.* 7 *καὶ ἡ
εἰρήνη τοῦ θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσει τὰς καρ-
δίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.*
8 *Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δί-
καια, ὅσα ἁγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὔφημα, εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ
τις ἔπαινος, ταῦτα λογίζεσθε·* 9 *ἃ καὶ ἐμάθετε καὶ παρελάβετε
καὶ ἠκούσατε καὶ εἴδετε ἐν ἐμοί, ταῦτα πράσσετε, καὶ ὁ θεὸς τῆς
εἰρήνης ἔσται μεθ᾽ ὑμῶν.*
10 *Ἐχάρην δὲ ἐν κυρίῳ μεγάλως ὅτι ἤδη ποτὲ ἀνεθάλετε τὸ
ὑπὲρ ἐμοῦ φρονεῖν· ἐφ᾽ ᾧ καὶ ἐφρονεῖτε, ἠκαιρεῖσθε δέ.* 11 *οὐχ
ὅτι καθ᾽ ὑστέρησιν λέγω· ἐγὼ γὰρ ἔμαθον ἐν οἷς εἰμὶ αὐτάρκης
εἶναι.* 12 *οἶδα καὶ ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισσεύειν· ἐν παντὶ
καὶ ἐν πᾶσιν μεμύημαι, καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν, καὶ περισ-
σεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι.* 13 *πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί
με.* 14 *πλὴν καλῶς ἐποιήσατε συνκοινωνήσαντές μου τῇ θλίψει.*
15 *οἴδατε δὲ καὶ ὑμεῖς, Φιλιππήσιοι, ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγγελίου,
ὅτε ἐξῆλθον ἀπὸ Μακεδονίας, οὐδεμία μοι ἐκκλησία ἐκοινώνησεν
εἰς λόγον δόσεως καὶ λήμψεως εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι,* 16 *ὅτι καὶ ἐν
Θεσσαλονίκῃ καὶ ἅπαξ καὶ δὶς εἰς τὴν χρείαν μοι ἐπέμψατε.*
17 *οὐχ ὅτι ἐπιζητῶ τὸ δόμα, ἀλλὰ ἐπιζητῶ τὸν καρπὸν τὸν πλεο-
νάζοντα εἰς λόγον ὑμῶν.* 18 *ἀπέχω δὲ πάντα καὶ περισσεύω,
πεπλήρωμαι δεξάμενος παρὰ Ἐπαφροδίτου τὰ παρ᾽ ὑμῶν, ὀσμὴν
εὐωδίας, θυσίαν δεκτὴν εὐάρεστον τῷ θεῷ.* 19 *ὁ δὲ θεός μου
πληρώσει πᾶσαν χρείαν ὑμῶν κατὰ τὸ πλοῦτος αὐτοῦ ἐν δόξῃ
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.* 20 *τῷ δὲ θεῷ καὶ πατρὶ ἡμῶν ἡ δόξα εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.*
21 *Ἀσπάσασθε πάντα ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ἀσπάζονται
ὑμᾶς οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελφοί.* 22 *ἀσπάζονται ὑμᾶς πάντες οἱ ἅγιοι,
μάλιστα δὲ οἱ ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας.*
23 *Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος
ὑμῶν.*

6. H *μετ* 14. T *συγκοινωνησ.* 23. T subscr. *προς φιλιππησιους*

4. 2,18. 3,1. 1 Thess 5,16. 9. 3,17. Rom 15,33. 1 Thess 5,23. 13. 1 Tim 1,12. 15. 2 Cor 11,9. 1 Cor 9,15. 18. Eph 5,2. 21. Gal 1,2. 22. 1,13. 23. Gal 6,18.

ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΑΕΙΣ

I

Laudat Colossenses cum Epaphra ipsorum doctore, hortans ut proficiant. Divina Christi redemtoris omnium dignitas. Paulus laboribus suis laetans.

[1] *Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος θεοῦ καὶ
Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς* [2] *τοῖς ἐν Κολοσσαῖς ἁγίοις καὶ πιστοῖς
ἀδελφοῖς ἐν Χριστῷ. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν.*
[3] *Εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ καὶ πατρὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ πάντοτε περὶ ὑμῶν προσευχόμενοι,* [4] *ἀκούσαντες τὴν
πίστιν ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀγάπην ἣν ἔχετε εἰς πάν-
τας τοὺς ἁγίους* [5] *διὰ τὴν ἐλπίδα τὴν ἀποκειμένην ὑμῖν ἐν τοῖς
οὐρανοῖς, ἣν προηκούσατε ἐν τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας τοῦ εὐαγ-
γελίου* [6] *τοῦ παρόντος εἰς ὑμᾶς καθὼς καὶ ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ
ἐστίν, καρποφορούμενον καὶ αὐξανόμενον καθὼς καὶ ἐν ὑμῖν, ἀφ᾽
ἧς ἡμέρας ἠκούσατε καὶ ἐπέγνωτε τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἐν ἀλη-
θείᾳ·* [7] *καθὼς ἐμάθετε ἀπὸ Ἐπαφρᾶ τοῦ ἀγαπητοῦ συνδούλου
ἡμῶν, ὅς ἐστιν πιστὸς ὑπὲρ ὑμῶν διάκονος τοῦ Χριστοῦ,* [8] *ὁ καὶ
δηλώσας ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἀγάπην ἐν πνεύματι.* [9] *Διὰ τοῦτο καὶ
ἡμεῖς, ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ἠκούσαμεν, οὐ παυόμεθα ὑπὲρ ὑμῶν προσ-
ευχόμενοι καὶ αἰτούμενοι ἵνα πληρωθῆτε τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θελή-
ματος αὐτοῦ ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ συνέσει πνευματικῇ,* [10] *περι-
πατῆσαι ἀξίως τοῦ κυρίου εἰς πᾶσαν ἀρεσκίαν, ἐν παντὶ ἔργῳ
ἀγαθῷ καρποφοροῦντες καὶ αὐξανόμενοι τῇ ἐπιγνώσει τοῦ θεοῦ,*
[11] *ἐν πάσῃ δυνάμει δυναμούμενοι κατὰ τὸ κράτος τῆς δόξης
αὐτοῦ εἰς πᾶσαν ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν, μετὰ χαρᾶς* [12] *εὐχα-
ριστοῦντες τῷ πατρὶ τῷ ἱκανώσαντι ὑμᾶς εἰς τὴν μερίδα τοῦ
κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί,* [13] *ὃς ἐρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας
τοῦ σκότους καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς
ἀγάπης αὐτοῦ,* [14] *ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν, τὴν ἄφεσιν τῶν
ἁμαρτιῶν,* [15] *ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος
πάσης κτίσεως,* [16] *ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα ἐν τοῖς οὐρα-
νοῖς καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι εἴτε*

Inscr. TH *προς κολασσαεις*

I,2. T *κολασσαις* 3. H om *και* | H [*χριστου*] | *περι*: Th *υπερ* 4. H [*ην εχετε*] 6. TH *εις υμας, καθως κ. εν π. τω κ. εστιν καρποφορ.* 7. *υμων*: T§H§ *ημων* 10. T *αρεσκειαν* | H *αρεσκιαν εν* 11. TH *μακροθυμιαν μετα χαρας·* (H *χαρας,*) 12. *πατρι*: h pm *θεω* | *υμας*: T§h *ημας* 14. h *εσχομεν* 16. T *και* [*τα*] *επι*

I,1. Eph 1,1 etc. 3. Phil 1,3. 4ss. Eph 1,15s. Philem 5. 5. Eph 1,13. 2 Cor 6,7. 7. 4,12. 9. Eph 1,8. 10. 1 Thess 2,12. Eph 4,1. 14. Eph 1,7. 15. 2 Cor 4,4. 16. Eph 1,21.

κυριότητες εἴτε ἀρχαὶ εἴτε ἐξουσίαι. τὰ πάντα δι' αὐτοῦ καὶ εἰς
αὐτὸν ἔκτισται, 17 *καὶ αὐτός ἐστιν πρὸ πάντων καὶ τὰ πάντα ἐν*
αὐτῷ συνέστηκεν, 18 *καὶ αὐτός ἐστιν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος, τῆς*
ἐκκλησίας· ὅς ἐστιν ἀρχή, πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα γένη-
ται ἐν πᾶσιν αὐτὸς πρωτεύων, 19 *ὅτι ἐν αὐτῷ εὐδόκησεν πᾶν τὸ*
πλήρωμα κατοικῆσαι 20 *καὶ δι' αὐτοῦ ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα*
εἰς αὐτόν, εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ,
δι' αὐτοῦ, εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. 21 *καὶ*
ὑμᾶς ποτὲ ὄντας ἀπηλλοτριωμένους καὶ ἐχθροὺς τῇ διανοίᾳ ἐν
τοῖς ἔργοις τοῖς πονηροῖς, νυνὶ δὲ ἀποκατήλλαξεν 22 *ἐν τῷ σώματι*
τῆς σαρκὸς αὐτοῦ διὰ τοῦ θανάτου, παραστῆσαι ὑμᾶς ἁγίους καὶ
ἀμώμους καὶ ἀνεγκλήτους κατενώπιον αὐτοῦ, 23 *εἴγε ἐπιμένετε*
τῇ πίστει τεθεμελιωμένοι καὶ ἑδραῖοι καὶ μὴ μετακινούμενοι ἀπὸ
τῆς ἐλπίδος τοῦ εὐαγγελίου οὗ ἠκούσατε, τοῦ κηρυχθέντος ἐν
πάσῃ κτίσει τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανόν, οὗ ἐγενόμην ἐγὼ Παῦλος
διάκονος.

24 *Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασιν ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ἀνταναπληρῶ*
τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκί μου ὑπὲρ
τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὅ ἐστιν ἡ ἐκκλησία, 25 *ἧς ἐγενόμην ἐγὼ διά-*
κονος κατὰ τὴν οἰκονομίαν τοῦ θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι εἰς ὑμᾶς
πληρῶσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, 26 *τὸ μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμμέ-*
νον ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ τῶν γενεῶν, νῦν δὲ ἐφανερώθη τοῖς
ἁγίοις αὐτοῦ, 27 *οἷς ἠθέλησεν ὁ θεὸς γνωρίσαι τί τὸ πλοῦτος τῆς*
δόξης τοῦ μυστηρίου τούτου ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὅς ἐστιν Χριστὸς
ἐν ὑμῖν, ἡ ἐλπὶς τῆς δόξης, 28 *ὃν ἡμεῖς καταγγέλλομεν νουθε-*
τοῦντες πάντα ἄνθρωπον καὶ διδάσκοντες πάντα ἄνθρωπον ἐν
πάσῃ σοφίᾳ, ἵνα παραστήσωμεν πάντα ἄνθρωπον τέλειον ἐν Χρι-
στῷ· 29 *εἰς ὃ καὶ κοπιῶ ἀγωνιζόμενος κατὰ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ*
τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἐμοὶ ἐν δυνάμει.

II

Contra falsos doctores. Cum Christo sepulti iidem reviximus.
Iam a placitis humanis recedendum.

1 *Θέλω γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι ἡλίκον ἀγῶνα ἔχω ὑπὲρ ὑμῶν καὶ*
τῶν ἐν Λαοδικίᾳ καὶ ὅσοι οὐχ ἑόρακαν τὸ πρόσωπόν μου ἐν
σαρκί, 2 *ἵνα παρακληθῶσιν αἱ καρδίαι αὐτῶν, συμβιβασθέντες*

---

17. H *ἔστιν* 18. *αρχη*: H pm [*η*] 20. T[H] om *δι αυτου* sc 21s. H — *νυνι δε αποκ. εν τω . . . δια τ. θανατου* — 21. th *αποκατηλλαγητε* 27. TH§ *ὅ εστ. χρ.* II,1. T *λαοδικεια* | T *εωρακαν* 2. H *συνβιβ.*

---

18. Eph 1,22. 1 Cor 15,20. 19s. 2,9. Eph 1,23. 2,16. 21. Eph 4,18. 2,16. 22. Eph 5,27. 1,4. 23. Eph 3,7. 25ss. Eph 3,2ss. 27. Eph 1,18. 29. 1 Tim 4,10. II,1. 4,13. 2. 1,27.

ἐν ἀγάπῃ καὶ εἰς πᾶν πλοῦτος τῆς πληροφορίας τῆς συνέσεως,
εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ μυστηρίου τοῦ θεοῦ, Χριστοῦ, 3 ἐν ᾧ εἰσὶν πάν-
τες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ γνώσεως ἀπόκρυφοι. 4 τοῦτο
λέγω ἵνα μηδεὶς ὑμᾶς παραλογίζηται ἐν πιθανολογίᾳ. 5 εἰ γὰρ
καὶ τῇ σαρκὶ ἄπειμι, ἀλλὰ τῷ πνεύματι σὺν ὑμῖν εἰμί, χαίρων
καὶ βλέπων ὑμῶν τὴν τάξιν καὶ τὸ στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν
πίστεως ὑμῶν. 6 Ὡς οὖν παρελάβετε τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν τὸν
κύριον, ἐν αὐτῷ περιπατεῖτε, 7 ἐρριζωμένοι καὶ ἐποικοδομούμενοι
ἐν αὐτῷ καὶ βεβαιούμενοι τῇ πίστει καθὼς ἐδιδάχθητε, περισ-
σεύοντες ἐν εὐχαριστίᾳ. 8 βλέπετε μή τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγω-
γῶν διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης κατὰ τὴν παράδοσιν
τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου καὶ οὐ κατὰ Χρι-
στόν, 9 ὅτι ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος
σωματικῶς, 10 καὶ ἐστὲ ἐν αὐτῷ πεπληρωμένοι, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ
πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, 11 ἐν ᾧ καὶ περιετμήθητε περιτομῇ
ἀχειροποιήτῳ, ἐν τῇ ἀπεκδύσει τοῦ σώματος τῆς σαρκός, ἐν τῇ
περιτομῇ τοῦ Χριστοῦ, 12 συνταφέντες αὐτῷ ἐν τῷ βαπτίσματι,
ἐν ᾧ καὶ συνηγέρθητε διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐνεργείας τοῦ θεοῦ
τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν· 13 καὶ ὑμᾶς νεκροὺς ὄντας τοῖς
παραπτώμασιν καὶ τῇ ἀκροβυστίᾳ τῆς σαρκὸς ὑμῶν, συνεζωοποίη-
σεν ὑμᾶς σὺν αὐτῷ, χαρισάμενος ἡμῖν πάντα τὰ παραπτώματα·
14 ἐξαλείψας τὸ καθ᾽ ἡμῶν χειρόγραφον τοῖς δόγμασιν ὃ ἦν ὑπ-
εναντίον ἡμῖν, καὶ αὐτὸ ἦρκεν ἐκ τοῦ μέσου, προσηλώσας αὐτὸ
τῷ σταυρῷ· 15 ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας
ἐδειγμάτισεν ἐν παρρησίᾳ, θριαμβεύσας αὐτοὺς ἐν αὐτῷ.

16 Μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει ἢ ἐν πόσει ἢ ἐν μέρει
ἑορτῆς ἢ νουμηνίας ἢ σαββάτων, 17 ἅ ἐστιν σκιὰ τῶν μελλόντων,
τὸ δὲ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. 18 μηδεὶς ὑμᾶς καταβραβευέτω θέλων
ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ θρησκίᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ ἑόρακεν ἐμβα-
τεύων, εἰκῇ φυσιούμενος ὑπὸ τοῦ νοὸς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, 19 καὶ
οὐ κρατῶν τὴν κεφαλήν, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα διὰ τῶν ἁφῶν καὶ
συνδέσμων ἐπιχορηγούμενον καὶ συνβιβαζόμενον αὔξει τὴν αὔξησιν
τοῦ θεοῦ. 20 Εἰ ἀπεθάνετε σὺν Χριστῷ ἀπὸ τῶν στοιχείων τοῦ
κόσμου, τί ὡς ζῶντες ἐν κόσμῳ δογματίζεσθε· 21 μὴ ἅψῃ μηδὲ
γεύσῃ μηδὲ θίγῃς, 22 ἅ ἐστιν πάντα εἰς φθορὰν τῇ ἀποχρήσει,

---

2. *πλουτος*: T pm [*το*] | T *θεου χριστου*, h † 4. *τουτο*: T add [*δε*] 7. *περισσευ.*: tH add [*εν αυτη*] 8. h *εσται υμας* 10. t *ὅ εστιν* 12. T *βαπτισμω* | T *εκ των νεκρων* 13. *υμας* sc: h *ημας* 15. H *παρρησια θριαμβ.* 16. *ἢ* pr: tH§ *και* | TH *νεομηνιας* 17. th *ὅ εστιν* 18. *θελων — εμβατευων*: h † | TH *θρησκεια* | T *εωρακεν* 19. T *συμβιβαζομ.*

---

3. Is 45,3. Sir 1,25. 5. 1 Cor 5,3. 9. 1,19. 10. Eph 1,21. 12. Rom 6,4. Eph 1,19s. 13. Eph 2,1.5. 14. Eph 2,15. 17. Hebr 8,5. 10,1. 19. Eph 4,15s. 21. Lev 5,2. 22. Is 29,13. Mt 15,9.

κατὰ τὰ ἐντάλματα καὶ διδασκαλίας τῶν ἀνθρώπων; 23 ἅτινά
ἐστιν λόγον μὲν ἔχοντα σοφίας ἐν ἐθελοθρησκίᾳ καὶ ταπεινοφρο-
σύνῃ καὶ ἀφειδίᾳ σώματος, οὐκ ἐν τιμῇ τινὶ πρὸς πλησμονὴν τῆς
σαρκός.

III

Electis dei caelestia sectanda novusque nova vita homo induendus. Officia coniugum, liberorum, patrum, servorum, dominorum.

1 **Εἰ** οὖν συνηγέρθητε τῷ Χριστῷ, *τὰ ἄνω* ζητεῖτε, *οὗ ὁ Χρι-
στός ἐστιν* ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ καθήμενος· 2 τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ
τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. 3 ἀπεθάνετε γάρ, καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν κέκρυπται
σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ θεῷ· 4 ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ
ὑμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ.
5 Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκα-
θαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακήν, καὶ τὴν πλεονεξίαν ἥτις ἐστὶν
εἰδωλολατρεία, 6 δι᾽ ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ. 7 ἐν οἷς καὶ
ὑμεῖς περιεπατήσατέ ποτε, ὅτε ἐζῆτε ἐν τούτοις· 8 νυνὶ δὲ ἀπό-
θεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργὴν θυμὸν κακίαν βλασφημίαν
αἰσχρολογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν, 9 μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους,
ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ
10 καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν
κατ᾽ εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν, 11 ὅπου οὐκ ἔνι ˹Ἕλλην καὶ
˚Ἰουδαῖος, περιτομὴ καὶ ἀκροβυστία, βάρβαρος, Σκύθης, δοῦλος,
ἐλεύθερος, ἀλλὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσιν Χριστός.
12 **Ἐνδύσασθε** οὖν ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ θεοῦ ἅγιοι καὶ ἠγαπημένοι
σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, πραΰτητα,
μακροθυμίαν, 13 ἀνεχόμενοι ἀλλήλων καὶ χαριζόμενοι ἑαυτοῖς,
ἐάν τις πρός τινα ἔχῃ μομφήν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἐχαρίσατο
ὑμῖν οὕτως καὶ ὑμεῖς, 14 ἐπὶ πᾶσιν δὲ τούτοις τὴν ἀγάπην, ὅ
ἐστιν σύνδεσμος τῆς τελειότητος. 15 καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ
βραβευέτω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, εἰς ἣν καὶ ἐκλήθητε ἐν ἑνὶ
σώματι· καὶ εὐχάριστοι γίνεσθε. 16 ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοικείτω
ἐν ὑμῖν πλουσίως, ἐν πάσῃ σοφίᾳ διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες
ἑαυτούς, ψαλμοῖς ὕμνοις ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ἐν τῇ χάριτι ᾄδον-
τες ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν τῷ θεῷ, 17 καὶ πᾶν ὅ τι ἂν ποιῆτε
ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι κυρίου Ἰησοῦ, εὐχαριστοῦν-
τες τῷ θεῷ πατρὶ δι᾽ αὐτοῦ.

23. T εθελοθρησκεια | H [και] αφειδ. κτλ h † III,4. tH§ ημων 5. H ειδωλολατρια 11. T τα παντα 12. h om και 13. T ( ) | χριστος: TH§ κυριος 15. H εν [ενι] σωμ. 16. χριστου: h κυριου | H πλουσιως εν παση | TH σοφια, (H ·) διδ. κ. νουθ. εαυτους ψαλμοις (H,) υμνοις, ωδαις πνευματικαις εν τη (H§ om τη) χαριτι (H,) 17. αν: TH εαν

III,1. Ps 110,1. 5. Eph 5,3. 6. Eph 5,6. Rom 1,18. 7s. Gal 5,19. Eph 2,3. 4,31. 9. Eph 4,22ss. 10. Gen 1,27. 11. Gal 3,28. 12ss. Eph 4,2ss.32. 15. Phil 4,7. 16s. Eph 5,19s.

[18] *Αἱ γυναῖκες, ὑποτάσσεσθε τοῖς ἀνδράσιν, ὡς ἀνῆκεν ἐν
κυρίῳ.* [19] *οἱ ἄνδρες, ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας καὶ μὴ πικραίνεσθε
πρὸς αὐτάς.* [20] *τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν κατὰ πάντα·
τοῦτο γὰρ εὐάρεστόν ἐστιν ἐν κυρίῳ.* [21] *οἱ πατέρες, μὴ ἐρεθίζετε
τὰ τέκνα ὑμῶν, ἵνα μὴ ἀθυμῶσιν.* [22] *οἱ δοῦλοι, ὑπακούετε κατὰ
πάντα τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις, μὴ ἐν ὀφθαλμοδουλίαις ὡς ἀν-
θρωπάρεσκοι, ἀλλ' ἐν ἁπλότητι καρδίας φοβούμενοι τὸν κύριον.*
[23] *ὃ ἐὰν ποιῆτε, ἐκ ψυχῆς ἐργάζεσθε ὡς τῷ κυρίῳ καὶ οὐκ ἀν-
θρώποις,* [24] *εἰδότες ὅτι ἀπὸ κυρίου ἀπολήμψεσθε τὴν ἀνταπό-
δοσιν τῆς κληρονομίας. τῷ κυρίῳ Χριστῷ δουλεύετε·* [25] *ὁ γὰρ
ἀδικῶν κομιεῖται ὃ ἠδίκησεν, καὶ οὐκ ἔστιν προσωπολημψία.*
(IV) [1] *οἱ κύριοι, τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητα τοῖς δούλοις παρ-
έχεσθε, εἰδότες ὅτι καὶ ὑμεῖς ἔχετε κύριον ἐν οὐρανῷ.*

IV

Precandum. Prudenter versandum. Tychicus et Onesimus. Salutationes. Epistula ex Laodicea.

[2] *Τῇ προσευχῇ προσκαρτερεῖτε, γρηγοροῦντες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχα-
ριστίᾳ,* [3] *προσευχόμενοι ἅμα καὶ περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ θεὸς ἀνοίξῃ
ἡμῖν θύραν τοῦ λόγου λαλῆσαι τὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ, δι' ὃ
καὶ δέδεμαι,* [4] *ἵνα φανερώσω αὐτὸ ὡς δεῖ με λαλῆσαι.* [5] *Ἐν
σοφίᾳ περιπατεῖτε πρὸς τοὺς ἔξω, τὸν καιρὸν ἐξαγοραζόμενοι.*
[6] *ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι, ἅλατι ἠρτυμένος, εἰδέναι πῶς
δεῖ ὑμᾶς ἑνὶ ἑκάστῳ ἀποκρίνεσθαι.*

[7] *Τὰ κατ' ἐμὲ πάντα γνωρίσει ὑμῖν Τυχικὸς ὁ ἀγαπητὸς
ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος καὶ σύνδουλος ἐν κυρίῳ,* [8] *ὃν
ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν καὶ
παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν,* [9] *σὺν Ὀνησίμῳ τῷ πιστῷ καὶ
ἀγαπητῷ ἀδελφῷ, ὅς ἐστιν ἐξ ὑμῶν· πάντα ὑμῖν γνωριοῦσιν
τὰ ὧδε.*

[10] *Ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἀρίσταρχος ὁ συναιχμάλωτός μου, καὶ
Μάρκος ὁ ἀνεψιὸς Βαρνάβα, περὶ οὗ ἐλάβετε ἐντολάς, — ἐὰν
ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς, δέξασθε αὐτόν, —* [11] *καὶ Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος
Ἰοῦστος, οἱ ὄντες ἐκ περιτομῆς οὗτοι μόνοι συνεργοὶ εἰς τὴν
βασιλείαν τοῦ θεοῦ, οἵτινες ἐγενήθησάν μοι παρηγορία.* [12] *ἀσπά-*

22. T *οφθαλμοδουλειαις* h *οφθαλμοδουλια* | T *αλλα* 25. H *κομισεται* IV,3. t *δι ον και* 7. H *τύχικος* 9. H *γνωρισουσιν* 10. TH (*περι ου . . . δεξασθε αυτον*) 11. TH *περιτομης,*

18. Eph 5,22. 1 Pe 3,1. 19. Eph 5,25. 1 Pe 3,7. 20ss. Eph 6,1.4s. 22. Tit 2,9. 1 Pe 2,18. 23ss. Eph 6,7ss. IV,2s. Eph 6,18s. 5. Eph 5,15s. 6. Eph 4,29. 7s. Eph 6,21s. 9. Philem 10. 10. Act 27,2. 15,37.

ζεται ὑμᾶς Ἐπαφρᾶς ὁ ἐξ ὑμῶν, δοῦλος Χριστοῦ Ἰησοῦ, πάντοτε
ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ ὑμῶν ἐν ταῖς προσευχαῖς, ἵνα σταθῆτε τέλειοι
καὶ πεπληροφορημένοι ἐν παντὶ θελήματι τοῦ θεοῦ. 13 μαρτυρῶ
γὰρ αὐτῷ ὅτι ἔχει πολὺν πόνον ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῶν ἐν Λαοδικίᾳ
καὶ τῶν ἐν Ἱεραπόλει. 14 ἀσπάζεται ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ ἰατρὸς ὁ
ἀγαπητὸς καὶ Δημᾶς. 15 ἀσπάσασθε τοὺς ἐν Λαοδικίᾳ ἀδελφοὺς
καὶ Νυμφᾶν καὶ τὴν κατ᾽ οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίαν. 16 καὶ ὅταν
ἀναγνωσθῇ παρ᾽ ὑμῖν ἡ ἐπιστολή, ποιήσατε ἵνα καὶ ἐν τῇ Λαο-
δικέων ἐκκλησίᾳ ἀναγνωσθῇ, καὶ τὴν ἐκ Λαοδικίας ἵνα καὶ
ὑμεῖς ἀναγνῶτε. 17 καὶ εἴπατε Ἀρχίππῳ· βλέπε τὴν διακονίαν
ἣν παρέλαβες ἐν κυρίῳ, ἵνα αὐτὴν πληροῖς.
18 Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. μνημονεύετέ μου τῶν
δεσμῶν. ἡ χάρις μεθ᾽ ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Α

I

Thessalonicenses egregium fidei exemplar facti.

1 Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσα-
λονικέων ἐν θεῷ πατρὶ καὶ κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ. χάρις ὑμῖν καὶ
εἰρήνη.
2 Εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ πάντων ὑμῶν, μνείαν
ποιούμενοι ἐπὶ τῶν προσευχῶν ἡμῶν, 3 ἀδιαλείπτως μνημονεύον-
τες ὑμῶν τοῦ ἔργου τῆς πίστεως καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης καὶ
τῆς ὑπομονῆς τῆς ἐλπίδος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, 4 εἰδότες, ἀδελφοὶ ἠγα-
πημένοι ὑπὸ τοῦ θεοῦ, τὴν ἐκλογὴν ὑμῶν, 5 ὅτι τὸ εὐαγγέλιον
ἡμῶν οὐκ ἐγενήθη εἰς ὑμᾶς ἐν λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν δυνάμει
καὶ ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πληροφορίᾳ πολλῇ, καθὼς οἴδατε οἷοι
ἐγενήθημεν ἐν ὑμῖν δι᾽ ὑμᾶς. 6 καὶ ὑμεῖς μιμηταὶ ἡμῶν ἐγενήθητε
καὶ τοῦ κυρίου, δεξάμενοι τὸν λόγον ἐν θλίψει πολλῇ μετὰ χαρᾶς
πνεύματος ἁγίου, 7 ὥστε γενέσθαι ὑμᾶς τύπον πᾶσιν τοῖς
πιστεύουσιν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ. 8 ἀφ᾽ ὑμῶν
γὰρ ἐξήχηται ὁ λόγος τοῦ κυρίου οὐ μόνον ἐν τῇ Μακεδονίᾳ

13. 15. T *λαοδικεια* 13. H *Ιερα Πολει* 15. tH *νυμφαν κ. τ. κατ οικ. αυτης εκκλησ.* 16. T *εκ λαοδικειας* 18. T subscr. *προς κολασσαεις*

I,4. T *υπο θεου* H *υπο [του] θεου* 5. T *και [εν] πληροφ.* | [T]H^{s} om *εν* ante *υμιν* 7. h *τυπους*

12. 1,7. Philem 23. 13. 2,1. 14. Philem 24. 15. Rom 16,5. 17. Philem 2. 18. 2 Thess 3,17.

I,1. 2 Thess 1,1s. etc. Act 17,1. 2. Col 1,3. 2 Thess 1,3 etc. 4. 2 Thess 2,13. 5. 1 Cor 4,20. 6. 2 Thess 3,7ss.

*καὶ ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ, ἀλλὰ ἐν παντὶ τόπῳ ἡ πίστις ὑμῶν ἡ πρὸς τὸν
θεὸν ἐξελήλυθεν, ὥστε μὴ χρείαν ἔχειν ἡμᾶς λαλεῖν τι·* [9] *αὐτοὶ
γὰρ περὶ ἡμῶν ἀπαγγέλλουσιν ὁποίαν εἴσοδον ἔσχομεν πρὸς ὑμᾶς,
καὶ πῶς ἐπεστρέψατε πρὸς τὸν θεὸν ἀπὸ τῶν εἰδώλων δουλεύειν
θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ,* [10] *καὶ ἀναμένειν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐκ τῶν
οὐρανῶν, ὃν ἤγειρεν ἐκ τῶν νεκρῶν, Ἰησοῦν τὸν ῥυόμενον ἡμᾶς
ἐκ τῆς ὀργῆς τῆς ἐρχομένης.*

II

Sincera et liberalis Pauli institutio. Fide constantes invitis popularibus. Visendi desiderium.

[1] *Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε, ἀδελφοί, τὴν εἴσοδον ἡμῶν τὴν πρὸς
ὑμᾶς, ὅτι οὐ κενὴ γέγονεν,* [2] *ἀλλὰ προπαθόντες καὶ ὑβρισθέντες
καθὼς οἴδατε ἐν Φιλίπποις, ἐπαρρησιασάμεθα ἐν τῷ θεῷ ἡμῶν
λαλῆσαι πρὸς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ ἐν πολλῷ ἀγῶνι.*
[3] *ἡ γὰρ παράκλησις ἡμῶν οὐκ ἐκ πλάνης οὐδὲ ἐξ ἀκαθαρσίας
οὐδὲ ἐν δόλῳ,* [4] *ἀλλὰ καθὼς δεδοκιμάσμεθα ὑπὸ τοῦ θεοῦ πιστευ-
θῆναι τὸ εὐαγγέλιον οὕτως λαλοῦμεν, οὐχ ὡς ἀνθρώποις ἀρέσκον-
τες, ἀλλὰ θεῷ τῷ δοκιμάζοντι τὰς καρδίας ἡμῶν.* [5] *οὔτε γάρ
ποτε ἐν λόγῳ κολακίας ἐγενήθημεν, καθὼς οἴδατε, οὔτε ἐν προ-
φάσει πλεονεξίας, θεὸς μάρτυς,* [6] *οὔτε ζητοῦντες ἐξ ἀνθρώπων
δόξαν, οὔτε ἀφ' ὑμῶν οὔτε ἀπ' ἄλλων, δυνάμενοι ἐν βάρει εἶναι
ὡς Χριστοῦ ἀπόστολοι·* [7] *ἀλλὰ ἐγενήθημεν ἤπιοι ἐν μέσῳ ὑμῶν,
ὡς ἐὰν τροφὸς θάλπῃ τὰ ἑαυτῆς τέκνα,* [8] *οὕτως ὁμειρόμενοι
ὑμῶν εὐδοκοῦμεν μεταδοῦναι ὑμῖν οὐ μόνον τὸ εὐαγγέλιον τοῦ
θεοῦ ἀλλὰ καὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχάς, διότι ἀγαπητοὶ ἡμῖν ἐγενήθητε.*
[9] *μνημονεύετε γάρ, ἀδελφοί, τὸν κόπον ἡμῶν καὶ τὸν μόχθον·
νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐργαζόμενοι πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα
ὑμῶν ἐκηρύξαμεν εἰς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ.* [10] *ὑμεῖς
μάρτυρες καὶ ὁ θεός, ὡς ὁσίως καὶ δικαίως καὶ ἀμέμπτως ὑμῖν
τοῖς πιστεύουσιν ἐγενήθημεν,* [11] *καθάπερ οἴδατε ὡς ἕνα ἕκαστον
ὑμῶν ὡς πατὴρ τέκνα ἑαυτοῦ παρακαλοῦντες ὑμᾶς καὶ παραμυ-
θούμενοι,* [12] *καὶ μαρτυρόμενοι εἰς τὸ περιπατεῖν ὑμᾶς ἀξίως τοῦ
θεοῦ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς εἰς τὴν ἑαυτοῦ βασιλείαν καὶ δόξαν.*
[13] *Καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ ἀδιαλείπτως,
ὅτι παραλαβόντες λόγον ἀκοῆς παρ' ἡμῶν τοῦ θεοῦ ἐδέξασθε οὐ*

---

8. T*H om *εν τη* | H *αλλ* 9. *ημων*: h *υμων* 10. H *εκ* [*των*] *νεκρων* II,5. T *κολακειας* | H om *εν* sc 7. *ηπιοι*: H *νηπιοι* 8. H *ὁμειρομ.* | H *ηυδοκουμεν* 11s. TH *παραμυθουμενοι και μαρτυρομενοι* (H *μαρτυρομενοι,*) 12. th *καλεσαντος*

---

9. Act 14,15. II,2. Act 16,12ss. 4. Gal 1,10. 5. Phil 1,8. 6. Io 5,41.44. 9. 2 Thess 3,8. 12. Col 1,10. Eph 4,1. 13. 1,2.

*λόγον ἀνθρώπων ἀλλὰ καθώς ἐστιν ἀληθῶς λόγον θεοῦ, ὃς καὶ
ἐνεργεῖται ἐν ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν.* [14] *ὑμεῖς γὰρ μιμηταὶ ἐγενή-
θητε, ἀδελφοί, τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ τῶν οὐσῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅτι τὰ αὐτὰ ἐπάθετε καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων
συμφυλετῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων,* [15] *τῶν καὶ
τὸν κύριον ἀποκτεινάντων Ἰησοῦν καὶ τοὺς προφήτας, καὶ ἡμᾶς
ἐκδιωξάντων καὶ θεῷ μὴ ἀρεσκόντων καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐναν-
τίων,* [16] *κωλυόντων ἡμᾶς τοῖς ἔθνεσιν λαλῆσαι ἵνα σωθῶσιν, εἰς
τὸ ἀναπληρῶσαι αὐτῶν τὰς ἁμαρτίας πάντοτε. ἔφθασεν δὲ ἐπ'
αὐτοὺς ἡ ὀργὴ εἰς τέλος.*
[17] *Ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, ἀπορφανισθέντες ἀφ' ὑμῶν πρὸς και-
ρὸν ὥρας προσώπῳ οὐ καρδίᾳ, περισσοτέρως ἐσπουδάσαμεν τὸ
πρόσωπον ὑμῶν ἰδεῖν ἐν πολλῇ ἐπιθυμίᾳ.* [18] *διότι ἠθελήσαμεν
ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, ἐγὼ μὲν Παῦλος καὶ ἅπαξ καὶ δίς, καὶ ἐνέ-
κοψεν ἡμᾶς ὁ σατανᾶς.* [19] *τίς γὰρ ἡμῶν ἐλπὶς ἢ χαρὰ ἢ
στέφανος καυχήσεως ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς ἔμπροσθεν τοῦ κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ ἐν τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ;* [20] *ὑμεῖς γάρ ἐστε ἡ δόξα
ἡμῶν καὶ ἡ χαρά.*

III

Impeditus ab itinere Paulus iterum misit Timotheum. Lactatur nuntiatis. Votum.

[1] *Διὸ μηκέτι στέγοντες ηὐδοκήσαμεν καταλειφθῆναι ἐν Ἀθή-
ναις μόνοι,* [2] *καὶ ἐπέμψαμεν Τιμόθεον, τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ
διάκονον τοῦ θεοῦ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ στηρίξαι
ὑμᾶς καὶ παρακαλέσαι ὑπὲρ τῆς πίστεως ὑμῶν* [3] *τὸ μηδένα σαί-
νεσθαι ἐν ταῖς θλίψεσιν ταύταις. αὐτοὶ γὰρ οἴδατε ὅτι εἰς τοῦτο
κείμεθα·* [4] *καὶ γὰρ ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦμεν, προελέγομεν ὑμῖν ὅτι
μέλλομεν θλίβεσθαι, καθὼς καὶ ἐγένετο καὶ οἴδατε.* [5] *διὰ τοῦτο
κἀγὼ μηκέτι στέγων ἔπεμψα εἰς τὸ γνῶναι τὴν πίστιν ὑμῶν,
μήπως ἐπείρασεν ὑμᾶς ὁ πειράζων καὶ εἰς κενὸν γένηται ὁ
κόπος ἡμῶν.* [6] *Ἄρτι δὲ ἐλθόντος Τιμοθέου πρὸς ἡμᾶς ἀφ'
ὑμῶν καὶ εὐαγγελισαμένου ἡμῖν τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην ὑμῶν,
καὶ ὅτι ἔχετε μνείαν ἡμῶν ἀγαθὴν πάντοτε, ἐπιποθοῦντες ἡμᾶς
ἰδεῖν καθάπερ καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς,* [7] *διὰ τοῦτο παρεκλήθημεν, ἀδελ-*

---

13. tH *αληθως εστιν* 16. h *εφθακεν* 19. T *καυχησεως;* | H *καυχησεως — η ουχι και υμεις — εμπρ.* III,2. *διακονον του θεου*: h *συνεργον [του θεου]* 5. h *την υμων πιστιν*

---

14. Act 17,5. 8,1. 12,1. 15. Act 2,22s. 3,15. 7,52. 16. Act 17,13. 13,45. Mt 23,32s. (Gen 15,16.) 19. Phil 4,1. 1 Thess 3,13. III,1. Act 17,16. 2. Rom 16,21. 6. Act 18,5.

φοί, ἐφ' ὑμῖν ἐπὶ πάσῃ τῇ ἀνάγκῃ καὶ θλίψει ἡμῶν διὰ τῆς ὑμῶν
πίστεως, 8 ὅτι νῦν ζῶμεν ἐὰν ὑμεῖς στήκετε ἐν κυρίῳ. 9 τίνα γὰρ
εὐχαριστίαν δυνάμεθα τῷ θεῷ ἀνταποδοῦναι περὶ ὑμῶν ἐπὶ πάσῃ
τῇ χαρᾷ ᾗ χαίρομεν δι' ὑμᾶς ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ ἡμῶν, 10 νυκτὸς
καὶ ἡμέρας ὑπερεκπερισσοῦ δεόμενοι εἰς τὸ ἰδεῖν ὑμῶν τὸ πρόσ-
ωπον καὶ καταρτίσαι τὰ ὑστερήματα τῆς πίστεως ὑμῶν;
11 Αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰη-
σοῦς κατευθύναι τὴν ὁδὸν ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς· 12 ὑμᾶς δὲ ὁ κύριος
πλεονάσαι καὶ περισσεύσαι τῇ ἀγάπῃ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάν-
τας, καθάπερ καὶ ἡμεῖς εἰς ὑμᾶς, 13 εἰς τὸ στηρίξαι ὑμῶν τὰς
καρδίας ἀμέμπτους ἐν ἁγιωσύνῃ ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς
ἡμῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ μετὰ πάντων τῶν
ἁγίων αὐτοῦ, ἀμήν.

IV

In castitate et caritate pergendum. De mortuis ac reditu Christi.

1 Λοιπὸν οὖν, ἀδελφοί, ἐρωτῶμεν ὑμᾶς καὶ παρακαλοῦμεν ἐν
κυρίῳ Ἰησοῦ, ἵνα καθὼς παρελάβετε παρ' ἡμῶν τὸ πῶς δεῖ ὑμᾶς
περιπατεῖν καὶ ἀρέσκειν θεῷ, καθὼς καὶ περιπατεῖτε, ἵνα περισ-
σεύητε μᾶλλον. 2 οἴδατε γὰρ τίνας παραγγελίας ἐδώκαμεν ὑμῖν
διὰ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. 3 τοῦτο γάρ ἐστιν θέλημα τοῦ θεοῦ, ὁ
ἁγιασμὸς ὑμῶν, ἀπέχεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πορνείας, 4 εἰδέναι
ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι ἐν ἁγιασμῷ καὶ τιμῇ,
5 μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας καθάπερ καὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ εἰδότα τὸν
θεόν, 6 τὸ μὴ ὑπερβαίνειν καὶ πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι τὸν
ἀδελφὸν αὐτοῦ, διότι ἔκδικος κύριος περὶ πάντων τούτων, καθὼς
καὶ προείπαμεν ὑμῖν καὶ διεμαρτυράμεθα. 7 οὐ γὰρ ἐκάλεσεν
ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐπὶ ἀκαθαρσίᾳ ἀλλὰ ἐν ἁγιασμῷ. 8 τοιγαροῦν ὁ
ἀθετῶν οὐκ ἄνθρωπον ἀθετεῖ ἀλλὰ τὸν θεὸν τὸν καὶ διδόντα
τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τὸ ἅγιον εἰς ὑμᾶς.
9 Περὶ δε τῆς φιλαδελφίας οὐ χρείαν ἔχετε γράφειν ὑμῖν· αὐ-
τοὶ γὰρ ὑμεῖς θεοδίδακτοί ἐστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους· 10 καὶ
γὰρ ποιεῖτε αὐτὸ εἰς πάντας τοὺς ἀδελφοὺς ἐν ὅλῃ τῇ Μακεδο-
νίᾳ. παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, περισσεύειν μᾶλλον 11 καὶ
φιλοτιμεῖσθαι ἡσυχάζειν καὶ πράσσειν τὰ ἴδια καὶ ἐργάζεσθαι
ταῖς χερσὶν ὑμῶν, καθὼς ὑμῖν παρηγγείλαμεν, 12 ἵνα περιπα-
τῆτε εὐσχημόνως πρὸς τοὺς ἔξω καὶ μηδενὸς χρείαν ἔχητε.

8. t *στηκητε* 13. h *αμεμπτως* | TH^s om *αμην* IV,1. H^s om *ουν* | *ινα* pr: H [*ινα*] 7. H *αλλ* 8. TH om *και* 9. *εχετε*: t *εχομεν* s. *ειχομεν* 10. *εν ολη*: TH pm [*τους*]

IV,3. (5,18.) 5. Rom 1,24. Eph 2,12. Ps 79,6. 6. Sir 5,3. 8. Lc 10,16. Ez 36,27. 9. (5,1.) Io 6,45. 11. 2 Thess 3,12. Eph 4,28. 12. Col 4,5.

[13] *Οὐ θέλομεν δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῶν κοιμωμέ-
νων, ἵνα μὴ λυπῆσθε καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα.
[14] εἰ γὰρ πιστεύομεν ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανεν καὶ ἀνέστη, οὕτως καὶ
ὁ θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ. [15] τοῦτο
γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν λόγῳ κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περι-
λειπόμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ κυρίου οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς
κοιμηθέντας, [16] ὅτι αὐτὸς ὁ κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ
ἀρχαγγέλου καὶ ἐν σάλπιγγι θεοῦ καταβήσεται ἀπ' οὐρανοῦ, καὶ
οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον, [17] ἔπειτα ἡμεῖς οἱ
ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι ἅμα σὺν αὐτοῖς ἁρπαγησόμεθα ἐν νεφέ-
λαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ κυρίου εἰς ἀέρα· καὶ οὕτως πάντοτε
σὺν κυρίῳ ἐσόμεθα. [18] ὥστε παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς λόγοις
τούτοις.*

V

Dies subito ventura; hinc vigilandum est. Praesides colendi. Admonitiones variae. Vota.

[1] *Περὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν, ἀδελφοί, οὐ χρείαν
ἔχετε ὑμῖν γράφεσθαι· [2] αὐτοὶ γὰρ ἀκριβῶς οἴδατε ὅτι ἡμέρα
κυρίου ὡς κλέπτης ἐν νυκτὶ οὕτως ἔρχεται. [3] ὅταν λέγωσιν·
εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια, τότε αἰφνίδιος αὐτοῖς ἐπίσταται ὄλεθρος
ὥσπερ ἡ ὠδὶν τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, καὶ οὐ μὴ ἐκφύγωσιν.
[4] ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, οὐκ ἐστὲ ἐν σκότει, ἵνα ἡ ἡμέρα ὑμᾶς ὡς
κλέπτης καταλάβῃ· [5] πάντες γὰρ ὑμεῖς υἱοὶ φωτός ἐστε καὶ υἱοὶ
ἡμέρας· οὐκ ἐσμὲν νυκτὸς οὐδὲ σκότους· [6] ἄρα οὖν μὴ καθεύδω-
μεν ὡς οἱ λοιποί, ἀλλὰ γρηγορῶμεν καὶ νήφωμεν. [7] οἱ γὰρ
καθεύδοντες νυκτὸς καθεύδουσιν, καὶ οἱ μεθυσκόμενοι νυκτὸς
μεθύουσιν· [8] ἡμεῖς δὲ ἡμέρας ὄντες νήφωμεν,* ἐνδυσάμενοι θώρακα
πίστεως καὶ ἀγάπης καὶ περικεφαλαίαν ἐλπίδα σωτηρίας, [9] *ὅτι
οὐκ ἔθετο ἡμᾶς ὁ θεὸς εἰς ὀργὴν ἀλλὰ εἰς περιποίησιν σωτηρίας
διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, [10] τοῦ ἀποθανόντος περὶ
ἡμῶν, ἵνα εἴτε γρηγορῶμεν εἴτε καθεύδωμεν ἅμα σὺν αὐτῷ ζήσω-
μεν. [11] διὸ παρακαλεῖτε ἀλλήλους καὶ οἰκοδομεῖτε εἷς τὸν ἕνα,
καθὼς καὶ ποιεῖτε.*

[12] *Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, εἰδέναι τοὺς κοπιῶντας ἐν
ὑμῖν καὶ προϊσταμένους ὑμῶν ἐν κυρίῳ καὶ νουθετοῦντας ὑμᾶς,
[13] καὶ ἡγεῖσθαι αὐτοὺς ὑπερεκπερισσῶς ἐν ἀγάπῃ διὰ τὸ ἔργον*

14. t *ουτως ο θεος και* V,3. *οταν*: th add *δε* 4. t *υμας η ημερα* | H§ *κλεπτας* 9. h *ο θεος ημας* | H *ιησ.* [*χριστου*] 10. *περι*: h *υπερ* 13. H§ *υπερεκπερισσου*

13. Eph 2,12. 14. 1 Cor 6,14. Rom 8,11. 15s. 1 Cor 15,51s. 23. V,1. Mt 24,36. 2. 2 Pe 3,10. 5. Eph 5,8. 8. Eph 6,14.17. Is 59,17. 10. 2 Cor 5,15 etc. 12. 1 Tim 5,17. 13. Mc 9,50.

αὐτῶν. εἰρηνεύετε ἐν αὐτοῖς. [14] παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελ-
φοί, νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους, παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους,
ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας. [15] ὁρᾶτε
μή τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ τινὶ ἀποδοῖ, ἀλλὰ πάντοτε τὸ ἀγαθὸν
διώκετε εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας. [16] πάντοτε χαίρετε,
[17] ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε, [18] ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε· τοῦτο
γὰρ θέλημα θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς ὑμᾶς. [19] τὸ πνεῦμα μὴ
ζβέννυτε, [20] προφητείας μὴ ἐξουθενεῖτε· [21] πάντα δὲ δοκιμάζετε,
τὸ καλὸν κατέχετε· [22] ἀπὸ παντὸς εἴδους πονηροῦ ἀπέχεσθε.
[23] Αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἁγιάσαι ὑμᾶς ὁλοτελεῖς, καὶ
ὁλόκληρον ὑμῶν τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀμέμπτως
ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τηρηθείη.
[24] πιστὸς ὁ καλῶν ὑμᾶς, ὃς καὶ ποιήσει.

[25] Ἀδελφοί, προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν. [26] ἀσπάσασθε τοὺς
ἀδελφοὺς πάντας ἐν φιλήματι ἁγίῳ. [27] ἐνορκίζω ὑμᾶς τὸν κύ-
ριον, ἀναγνωσθῆναι τὴν ἐπιστολὴν πᾶσιν τοῖς ἀδελφοῖς.

[28] Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Β

I

Laudat fidem Thessalonicensium. Pios merces manet, impios poena.

[1] Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσα-
λονικέων ἐν θεῷ πατρὶ ἡμῶν καὶ κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ. [2] χάρις
ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

[3] Εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί,
καθὼς ἄξιόν ἐστιν, ὅτι ὑπεραυξάνει ἡ πίστις ὑμῶν καὶ πλεονάζει
ἡ ἀγάπη ἑνὸς ἑκάστου πάντων ὑμῶν εἰς ἀλλήλους, [4] ὥστε αὐτοὺς
ἡμᾶς ἐν ὑμῖν ἐνκαυχᾶσθαι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ θεοῦ ὑπὲρ τῆς
ὑπομονῆς ὑμῶν καὶ πίστεως ἐν πᾶσιν τοῖς διωγμοῖς ὑμῶν καὶ
ταῖς θλίψεσιν αἷς ἀνέχεσθε, [5] ἔνδειγμα τῆς δικαίας κρίσεως τοῦ
θεοῦ, εἰς τὸ καταξιωθῆναι ὑμᾶς τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, ὑπὲρ
ἧς καὶ πάσχετε, [6] εἴπερ δίκαιον παρὰ θεῷ ἀνταποδοῦναι τοῖς
θλίβουσιν ὑμᾶς θλίψιν [7] καὶ ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις ἄνεσιν μεθ'

---

13. H *εν εαυτοις* 15. TH *αποδω* | *εις αλληλ.*: h pm *και* 19. TH *σβεννυτε* 21. H [*δε*] 25. *προσευχεσθε*: tH add [*και*] 27. *αδελφοις*: [t]h pm *αγιοις* 28. T subscr. *προς θεσσαλονικεις α'*

I,2. [T]H om *ημων* 4. T *εγκαυχασθαι* | *ανεχεσθε*: h *ενεχεσθε*

---

15. Rom 12,17. 1 Pe 3,9. 16. Phil 4,4. 22. Iob 1,1.8. 23. Hebr 13,20s. 24. 2 Thess 3,3. 25. 2 Thess 3,1. 26. Rom 16,16 etc. 28. Phil 4,23 etc.

I,1s. 1 Thess 1,1 etc. 3. 2,13. 1 Thess 1,2. 7. 1 Thess 3,13.

ἡμῶν, ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ κυρίου Ἰησοῦ ἀπ' οὐρανοῦ μετ'
ἀγγέλων δυνάμεως αὐτοῦ [8] ἐν πυρὶ φλογός, διδόντος ἐκδίκησιν
τοῖς μὴ εἰδόσιν θεὸν καὶ τοῖς μὴ ὑπακούουσιν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ
κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, [9] *οἵτινες δίκην τίσουσιν ὄλεθρον αἰώνιον* ἀπὸ
προσώπου τοῦ κυρίου καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ,
[10] *ὅταν ἔλθῃ ἐνδοξασθῆναι ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ καὶ θαυμασθῆναι*
ἐν πᾶσιν τοῖς πιστεύσασιν, ὅτι ἐπιστεύθη τὸ μαρτύριον ἡμῶν ἐφ'
ὑμᾶς, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. [11] *Εἰς ὃ καὶ προσευχόμεθα πάντοτε*
περὶ ὑμῶν, ἵνα ὑμᾶς ἀξιώσῃ τῆς κλήσεως ὁ θεὸς ἡμῶν καὶ
πληρώσῃ πᾶσαν εὐδοκίαν ἀγαθωσύνης καὶ ἔργον πίστεως ἐν δυνά-
μει, [12] *ὅπως ἐνδοξασθῇ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ἐν ὑμῖν*
καὶ ὑμεῖς ἐν αὐτῷ κατὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ κυρίου
Ἰησοῦ Χριστοῦ.

II

Christi adventum praecedet Antichristus. Perseverandum bona fide.

[1] *Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς παρουσίας τοῦ κυ-*
ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡμῶν ἐπισυναγωγῆς ἐπ' αὐτόν,
[2] *εἰς τὸ μὴ ταχέως σαλευθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ νοὸς μηδὲ θροεῖ-*
σθαι, μήτε διὰ πνεύματος μήτε διὰ λόγου μήτε δι' ἐπιστολῆς ὡς
δι' ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν ἡ ἡμέρα τοῦ κυρίου. [3] *μή τις ὑμᾶς*
ἐξαπατήσῃ κατὰ μηδένα τρόπον, ὅτι ἐὰν μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία
πρῶτον καὶ ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἀνομίας, ὁ υἱὸς τῆς
ἀπωλείας, [4] *ὁ ἀντικείμενος καὶ* ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα *λεγό-*
μενον θεὸν ἢ σέβασμα, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ καθί-
σαι, ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν ὅτι ἐστὶν θεός. [5] *Οὐ μνημονεύετε ὅτι*
ἔτι ὢν πρὸς ὑμᾶς ταῦτα ἔλεγον ὑμῖν; [6] *καὶ νῦν τὸ κατέχον οἴ-*
δατε, εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ αὐτοῦ καιρῷ. [7] *τὸ γὰρ*
μυστήριον ἤδη ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας, μόνον ὁ κατέχων ἄρτι ἕως
ἐκ μέσου γένηται· [8] *καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος, ὃν ὁ*
κύριος Ἰησοῦς ἀνελεῖ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ *καὶ*
καταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ, [9] *οὗ ἐστὶν ἡ παρου-*
σία κατ' ἐνέργειαν τοῦ σατανᾶ ἐν πάσῃ δυνάμει καὶ σημείοις καὶ

8. T[§] *εν φλογι πυρος* 10. *επιστευθη*: h † II,1. H *του κυρ.* [*ημων*] 2. h *κυριου.* – 3. *ανομιας*: th *αμαρτιας* 7. H *ανομιας*· 8. H [*ιησους*] | *ανελει*: h *αναλοι*

8. Is 66,15. 9. Is 2,10.19.21. 10. Is 2,11.17 etc. 12. Is 24,15. 66,5. Mal 1,11. II,1. 1 Thess 4,16s. 2. 1 Thess 5,2s. Mt 24,6. 3. Eph 5,6. 4. Dan 11,36. Ez 28,2. Is 14,14. 5. Act 17,1. 8. Is 11,4.

τέρασιν ψεύδους [10] *καὶ ἐν πάσῃ ἀπάτῃ ἀδικίας τοῖς ἀπολλυμένοις, ἀνθ' ὧν τὴν ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο εἰς τὸ σωθῆναι αὐτούς.* [11] *καὶ διὰ τοῦτο πέμπει αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐνέργειαν πλάνης εἰς τὸ πιστεῦσαι αὐτοὺς τῷ ψεύδει,* [12] *ἵνα κριθῶσιν ἅπαντες οἱ μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ ἀλλὰ εὐδοκήσαντες τῇ ἀδικίᾳ.*

[13] *Ἡμεῖς δὲ ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ κυρίου, ὅτι εἵλατο ὑμᾶς ὁ θεὸς ἀπ' ἀρχῆς εἰς σωτηρίαν ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος καὶ πίστει ἀληθείας,*
[14] *εἰς ὃ καὶ ἐκάλεσεν ὑμᾶς διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἡμῶν, εἰς περιποίησιν δόξης τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.* [15] *ἄρα οὖν, ἀδελφοί, στήκετε, καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν·* [16] *αὐτὸς δὲ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ὁ θεὸς ὁ πατὴρ ἡμῶν, ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς καὶ δοὺς παράκλησιν αἰωνίαν καὶ ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν χάριτι,*
[17] *παρακαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας καὶ στηρίξαι ἐν παντὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ ἀγαθῷ.*

III

Precandum pro evangelio. De dissolutis ac desidibus cavendis. Nota genuinae epistulae.

[1] *Τὸ λοιπὸν προσεύχεσθε, ἀδελφοί, περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ λόγος τοῦ κυρίου τρέχῃ καὶ δοξάζηται καθὼς καὶ πρὸς ὑμᾶς,* [2] *καὶ ἵνα ῥυσθῶμεν ἀπὸ τῶν ἀτόπων καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων· οὐ γὰρ πάντων ἡ πίστις.* [3] *πιστὸς δέ ἐστιν ὁ κύριος ὃς στηρίξει ὑμᾶς καὶ φυλάξει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.* [4] *πεποίθαμεν δὲ ἐν κυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἃ παραγγέλλομεν ποιεῖτε καὶ ποιήσετε.* [5] *ὁ δὲ κύριος κατευθύναι ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ καὶ εἰς τὴν ὑπομονὴν τοῦ Χριστοῦ.*

[6] *Παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν ἣν παρελάβοσαν παρ' ἡμῶν.* [7] *αὐτοὶ γὰρ οἴδατε πῶς δεῖ μιμεῖσθαι ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἠτακτήσαμεν ἐν ὑμῖν,* [8] *οὐδὲ δωρεὰν ἄρτον ἐφάγομεν παρά τινος, ἀλλ' ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐργαζόμενοι πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν·* [9] *οὐχ ὅτι οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν,*

12. H§ *παντες* 13. *απ αρχης*: th *απαρχην* 14. TH om *και* | *υμας*: t *ημας* 16. T§ *και θεος* H *και* [*ο*] *θεος* III,3. *κυριος*: t *θεος* 4. *ποιειτε*: TH pm [*και*] 6. [t]H§ om *ημων* pr | T§H§ *παρελαβετε* 8. T *αλλα*

10. 2 Cor 2,15. 4,3. 11. Rom 1,24.21. 1 Tim 4,1. 12. Rom 1,18.32. 13. Deut 33,12. 17. 1 Thess 3,13. III,1. 1 Thess 5,25. Col 4,3 etc. 4. Gal 5,10. 6. Rom 16,17. 1 Cor 5,11. 7. 1 Thess 1,6. 8. 1 Thess 2,9. 9. 1 Cor 9,4ss. Phil 3,17.

ἀλλ' ἵνα ἑαυτοὺς τύπον δῶμεν ὑμῖν εἰς τὸ μιμεῖσθαι ἡμᾶς. 10 καὶ
γὰρ ὅτε ἦμεν πρὸς ὑμᾶς, τοῦτο παρηγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι εἴ τις
οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω. 11 ἀκούομεν γάρ τινας περι-
πατοῦντας ἐν ὑμῖν ἀτάκτως, μηδὲν ἐργαζομένους ἀλλὰ περιεργα-
ζομένους· 12 τοῖς δὲ τοιούτοις παραγγέλλομεν καὶ παρακαλοῦμεν
ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ ἵνα μετὰ ἡσυχίας ἐργαζόμενοι τὸν ἑαυ-
τῶν ἄρτον ἐσθίωσιν. 13 ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, μὴ ἐγκακήσητε καλο-
ποιοῦντες. 14 εἰ δέ τις οὐχ ὑπακούει τῷ λόγῳ ἡμῶν διὰ τῆς
ἐπιστολῆς, τοῦτον σημειοῦσθε· μὴ συναναμίγνυσθε αὐτῷ, ἵνα
ἐντραπῇ· 15 καὶ μὴ ὡς ἐχθρὸν ἡγεῖσθε, ἀλλὰ νουθετεῖτε ὡς
ἀδελφόν. 16 αὐτὸς δὲ ὁ κύριος τῆς εἰρήνης δῴη ὑμῖν τὴν εἰρήνην
διαπαντὸς ἐν παντὶ τρόπῳ. ὁ κύριος μετὰ πάντων ὑμῶν.
17 Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου, ὅ ἐστιν σημεῖον ἐν πάσῃ
ἐπιστολῇ· οὕτως γράφω. 18 ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ

I

Dei filius summus omnium, longe maior angelis.

1 Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ θεὸς λαλήσας τοῖς
πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τούτων
ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ, 2 ὃν ἔθηκεν κληρονόμον πάντων, δι' οὗ
καὶ ἐποίησεν τοὺς αἰῶνας, 3 ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ
χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι
τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καθαρισμὸν τῶν ἁμαρτιῶν ποιησάμενος
ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς, 4 τοσούτῳ κρείτ-
των γενόμενος τῶν ἀγγέλων ὅσῳ διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς κε-
κληρονόμηκεν ὄνομα. 5 τίνι γάρ εἶπέν ποτε τῶν ἀγγέλων· υἱός
μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε; καὶ πάλιν· ἐγὼ ἔσομαι
αὐτῷ εἰς πατέρα καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν; 6 ὅταν δὲ πάλιν
εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει· καὶ προσ-
κυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι θεοῦ. 7 καὶ πρὸς μὲν τοὺς
ἀγγέλους λέγει· ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα καὶ τοὺς
λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα, 8 πρὸς δὲ τὸν υἱόν· ὁ θρόνος

13. H ενκακησητε 14. TH σημειουσθε (H σημειουσθε,) μη συν-
αναμιγνυσθαι 18. T subscr. προς θεσσαλονικεις β'

13. Gal 6,9. 14. 1 Cor 5,11. 16. 1 Thess 5,23 etc. 17. Col
4,18 etc. 18. 1 Thess 5,28 etc.
I,1. Num 12,6s. 2. Rom 8,17. 3. 8,1 etc. Ps 110,1. 5. 5,5.
Ps 2,7. 2 Sam 7,14. 6. Ps 97,7. 7. Ps 104,4. 8s. Ps 45,7s.

σου ὁ θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, καὶ ἡ ῥάβδος τῆς εὐθύτη-
τος ῥάβδος τῆς βασιλείας σου. 9 ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ
ἐμίσησας ἀδικίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέν σε, ὁ θεός, ὁ θεός σου
ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου. 10 καί· σὺ κατ'
ἀρχὰς κύριε τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου
εἰσὶν οἱ οὐρανοί· 11 αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις· καὶ πάν-
τες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται, 12 καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἀλλά-
ξεις αὐτοὺς καὶ ἀλλαγήσονται, σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ καὶ τὰ ἔτη σου
οὐκ ἐκλείψουσιν. 13 *πρὸς τίνα δὲ τῶν ἀγγέλων εἴρηκέν ποτε·*
κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον
τῶν ποδῶν σου; 14 *οὐχὶ πάντες εἰσὶν λειτουργικὰ πνεύματα εἰς*
διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σω-
τηρίαν;

II

Dei filio parendum magis quam legi per angelos traditae. Christus homo factus fratrum caussa passus.

1 *Διὰ τοῦτο δεῖ περισσοτέρως προσέχειν ἡμᾶς τοῖς ἀκουσθεῖ-*
σιν, μήποτε παραρυῶμεν. 2 *εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος*
ἐγένετο βέβαιος, καὶ πᾶσα παράβασις καὶ παρακοὴ ἔλαβεν ἔνδι-
κον μισθαποδοσίαν, 3 *πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα τηλικαύτης ἀμελή-*
σαντες σωτηρίας; ἥτις ἀρχὴν λαβοῦσα λαλεῖσθαι διὰ τοῦ κυρίου,
ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη, 4 *συνεπιμαρτυροῦντος*
τοῦ θεοῦ σημείοις τε καὶ τέρασιν καὶ ποικίλαις δυνάμεσιν καὶ
πνεύματος ἁγίου μερισμοῖς κατὰ τὴν αὐτοῦ θέλησιν.
5 *Οὐ γὰρ ἀγγέλοις ὑπέταξεν τὴν οἰκουμένην τὴν μέλλουσαν,*
περὶ ἧς λαλοῦμεν. 6 *διεμαρτύρατο δέ που τὶς λέγων·* τί ἐστιν
ἄνθρωπος ὅτι μιμνήσκῃ αὐτοῦ; ἢ υἱὸς ἀνθρώπου ὅτι ἐπισκέπτῃ
αὐτόν; 7 ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους, δόξῃ καὶ
τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτόν, 8 πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν
αὐτοῦ. *ἐν τῷ γὰρ ὑποτάξαι αὐτῷ* τὰ πάντα *οὐδὲν ἀφῆκεν αὐτῷ*
ἀνυπότακτον· νῦν δὲ οὔπω ὁρῶμεν αὐτῷ τὰ πάντα ὑποτεταγμένα.
9 *τὸν δὲ* βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἠλαττωμένον *βλέπομεν Ἰησοῦν*
διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένον, *ὅπως*
χάριτι θεοῦ ὑπὲρ παντὸς γεύσηται θανάτου. 10 *ἔπρεπεν γὰρ*
αὐτῷ, δι' ὃν τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς

8. H [*του αιωνος*] | H§ *της βασιλ. αυτου* 9. *αδικιαν*: TH *ανομιαν* 12. *αλλαξεις*: T§H *ελιξεις* | *αυτους*: [T]H add *ως ιματιον* II,7. *εστεφαν. αυτον*: TH add [*και κατεστησας αυτον επι τα εργα των χειρων σου*] 8. H *υποταξαι* [*αυτω*] *τα π.* 9. *χαριτι*: t *χωρις*

10ss. Ps 102,26-28. 13. Ps 110,1. Mt 22,44 etc. II,2. Gal 3,19. Act 7,53. 3. 12,25. 4. Rom 15,19. 6ss. Ps 8,5-7. 8. 1 Cor 15,27. Eph 1,22. 10. Rom 11,36.

δόξαν ἀγαγόντα τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ παθημά-
των τελειῶσαι. 11 ὅ τε γὰρ ἁγιάζων καὶ οἱ ἁγιαζόμενοι ἐξ ἑνὸς
πάντες· δι᾽ ἣν αἰτίαν οὐκ ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν,
12 λέγων· ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέσῳ
ἐκκλησίας ὑμνήσω σε. 13 καὶ πάλιν· ἐγὼ ἔσομαι πεποιθὼς ἐπ᾽
αὐτῷ. καὶ πάλιν· ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἅ μοι ἔδωκεν ὁ θεός.
14 ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκοινώνηκεν αἵματος καὶ σαρκός, καὶ
αὐτὸς παραπλησίως μετέσχεν τῶν αὐτῶν, ἵνα διὰ τοῦ θανάτου
καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτ᾽ ἔστιν τὸν
διάβολον, 15 καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ παν-
τὸς τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλίας. 16 οὐ γὰρ δήπου ἀγγέλων
ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεται. 17 ὅθεν
ὤφειλεν κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι, ἵνα ἐλεήμων
γένηται καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν θεόν, εἰς τὸ ἱλάσκε-
σθαι τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ. 18 ἐν ᾧ γὰρ πέπονθεν αὐτὸς
πειρασθείς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι.

III

Christus Mose maior. Moses non impune spretus, multo minus Christus.

1 Ὅθεν, ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως ἐπουρανίου μέτοχοι, κατανοή-
σατε τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν Ἰησοῦν,
2 πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτόν, ὡς καὶ Μωϋσῆς ἐν ὅλῳ τῷ
οἴκῳ αὐτοῦ. 3 πλείονος γὰρ οὗτος δόξης παρὰ Μωϋσῆν ἠξίωται
καθ᾽ ὅσον πλείονα τιμὴν ἔχει τοῦ οἴκου ὁ κατασκευάσας αὐτόν.
4 πᾶς γὰρ οἶκος κατασκευάζεται ὑπό τινος, ὁ δὲ πάντα κατα-
σκευάσας θεός. 5 καὶ Μωϋσῆς μὲν πιστὸς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ
αὐτοῦ ὡς θεράπων εἰς μαρτύριον τῶν λαληθησομένων, 6 Χριστὸς
δὲ ὡς υἱὸς ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, οὗ οἶκός ἐσμεν ἡμεῖς, ἐὰν τὴν
παρρησίαν καὶ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος μέχρι τέλους βεβαίαν
κατάσχωμεν.

7 Διό, καθὼς λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· σήμερον ἐὰν τῆς
φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, 8 μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς
ἐν τῷ παραπικρασμῷ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ
ἐρήμῳ, 9 οὗ ἐπείρασαν οἱ πατέρες ὑμῶν ἐν δοκιμασίᾳ καὶ εἶδον
τὰ ἔργα μου τεσσεράκοντα ἔτη. 10 διὸ προσώχθισα τῇ γενεᾷ
ταύτῃ καὶ εἶπον· ἀεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν

15. TH δουλειας III,2. tH εν [ολω] τω 6. tH [μεχρι τελους βεβαιαν]

11. Mt 12,49. 28,10 etc. 12. Ps 22,23. 13. 2 Sam 22,3. Is 8,17s. 14. 1 Cor 15,26. 2 Tim 1,10. III,2. Num 12,7. 5. Num 12,7. 6. 10,21. 3,14. 7ss. Ps 95,8-11. 8. Ex 17,7. Num 14,22s.

τὰς ὁδούς μου, [11] ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου· εἰ εἰσελεύσονται
εἰς τὴν κατάπαυσίν μου. [12] βλέπετε, ἀδελφοί, μήποτε ἔσται ἔν
τινι ὑμῶν καρδία πονηρὰ ἀπιστίας ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ θεοῦ
ζῶντος, [13] ἀλλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν, ἄχρις
οὗ τὸ σήμερον καλεῖται, ἵνα μὴ σκληρυνθῇ τις ἐξ ὑμῶν ἀπάτῃ
τῆς ἁμαρτίας· [14] μέτοχοι γὰρ τοῦ Χριστοῦ γεγόναμεν, ἐάνπερ
τὴν ἀρχὴν τῆς ὑποστάσεως μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν.
[15] ἐν τῷ λέγεσθαι· σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ
σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ· [16] τίνες
γὰρ ἀκούσαντες παρεπίκραναν; ἀλλ᾽ οὐ πάντες οἱ ἐξελθόντες ἐξ
Αἰγύπτου διὰ Μωϋσέως; [17] τίσιν δὲ προσώχθισεν τεσσεράκοντα
ἔτη; οὐχὶ τοῖς ἁμαρτήσασιν; ὧν τὰ κῶλα ἔπεσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ.
[18] τίσιν δὲ ὤμοσεν μὴ εἰσελεύσεσθαι εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ
εἰ μὴ τοῖς ἀπειθήσασιν; [19] καὶ βλέπομεν ὅτι οὐκ ἠδυνήθησαν
εἰσελθεῖν δι᾽ ἀπιστίαν.

IV

Requies promissa Iudaeis data piis per Christum. Verbi divini vis.

[1] Φοβηθῶμεν οὖν μήποτε καταλειπομένης ἐπαγγελίας εἰσελ-
θεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ δοκῇ τις ἐξ ὑμῶν ὑστερηκέναι.
[2] καὶ γάρ ἐσμεν εὐηγγελισμένοι καθάπερ κἀκεῖνοι· ἀλλ᾽ οὐκ ὠφέ-
λησεν ὁ λόγος τῆς ἀκοῆς ἐκείνους μὴ συνκεκερασμένος τῇ πίστει
τοῖς ἀκούσασιν. [3] εἰσερχόμεθα γὰρ εἰς τὴν κατάπαυσιν οἱ πιστεύ-
σαντες, καθὼς εἴρηκεν· ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου· εἰ εἰσελεύ-
σονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου, καίτοι τῶν ἔργων ἀπὸ καταβολῆς
κόσμου γενηθέντων. [4] εἴρηκεν γάρ που περὶ τῆς ἑβδόμης οὕτως·
καὶ κατέπαυσεν ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν
ἔργων αὐτοῦ. [5] καὶ ἐν τούτῳ πάλιν· εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν
κατάπαυσίν μου. [6] ἐπεὶ οὖν ἀπολείπεται τινὰς εἰσελθεῖν εἰς
αὐτήν, καὶ οἱ πρότερον εὐαγγελισθέντες οὐκ εἰσῆλθον δι᾽ ἀπεί-
θειαν, [7] πάλιν τινὰ ὁρίζει ἡμέραν, σήμερον, ἐν Δαυεὶδ λέγων μετὰ
τοσοῦτον χρόνον, καθὼς προείρηται· σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς
αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν. [8] εἰ γὰρ
αὐτοὺς Ἰησοῦς κατέπαυσεν, οὐκ ἂν περὶ ἄλλης ἐλάλει μετὰ ταῦτα
ἡμέρας. [9] ἄρα ἀπολείπεται σαββατισμὸς τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ.
[10] ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ καὶ αὐτὸς κατέ-
παυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὥσπερ ἀπὸ τῶν ἰδίων ὁ θεός.

---

13. th εξ υμων τις IV,2. μη — ακουσασιν: h† | TH§ συνκεκερασμενους (T συγκ.) 3. γαρ: th ουν | την pr: TH [την] 7. h προειρηκεν

---

11. 4,3. 13. 3,8. 14. 3,6. 15. 3,7s. 17. 3,9s. Num 14,29. 18. 3,11. 19. 4,6. IV,1. 3,11. 3. 3,11. Ps 95,11. 4. Gen 2,2. 6. 3,19. 7. 3,15. Ps 95,8. 8. Ios 22,4. Deut 31,7. 10s. 4,4s.

11 *Σπουδάσωμεν οὖν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν κατάπαυσιν, ἵνα
μή ἐν τῷ αὐτῷ τις ὑποδείγματι πέσῃ τῆς ἀπειθείας.*
12 *ζῶν γὰρ
ὁ λόγος τοῦ θεοῦ καὶ ἐνεργὴς καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον καὶ διϊκνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ
ἐννοιῶν καρδίας·*
13 *καὶ οὐκ ἔστιν κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ,
πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς
ὃν ἡμῖν ὁ λόγος.*

V

Christus pontifex in aeternum, sacerdos sicut Melchisedech. Tarditas lectorum taxatur.

14 *Ἔχοντες οὖν ἀρχιερέα μέγαν διεληλυθότα τοὺς οὐρανούς,
Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας.*
15 *οὐ
γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συνπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις
ἡμῶν, πεπειρασμένον δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς
ἁμαρτίας.*
16 *προσερχώμεθα οὖν μετὰ παρρησίας τῷ θρόνῳ
τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεος καὶ χάριν εὕρωμεν εἰς εὔκαιρον
βοήθειαν.*

(V) 1 *Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος ὑπὲρ
ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν θεόν, ἵνα προσφέρῃ δῶρά τε
καὶ θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν,*
2 *μετριοπαθεῖν δυνάμενος τοῖς ἀγνοοῦσιν καὶ πλανωμένοις, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς περίκειται ἀσθένειαν,*
3 *καὶ
δι' αὐτὴν ὀφείλει, καθὼς περὶ τοῦ λαοῦ, οὕτως καὶ περὶ ἑαυτοῦ
προσφέρειν περὶ ἁμαρτιῶν.*
4 *καὶ οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν
τιμήν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καθώσπερ καὶ Ἀαρών.*
5 *οὕτως καὶ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασεν γενηθῆναι ἀρχιερέα,
ἀλλ' ὁ λαλήσας πρὸς αὐτόν·* υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε·
6 *καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει·* σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα
κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.
7 *ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς
αὐτοῦ δεήσεις τε καὶ ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σῴζειν αὐτὸν
ἐκ θανάτου μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων προσενέγκας καὶ
εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας,*
8 *καίπερ ὢν υἱός, ἔμαθεν ἀφ'
ὧν ἔπαθεν τὴν ὑπακοήν,*
9 *καὶ τελειωθεὶς ἐγένετο πᾶσιν τοῖς
ὑπακούουσιν αὐτῷ αἴτιος σωτηρίας αἰωνίου,*
10 *προσαγορευθεὶς
ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν* Μελχισεδέκ.

11 *Περὶ οὗ πολὺς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ δυσερμήνευτος λέγειν, ἐπεὶ
νωθροὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς.*
12 *καὶ γὰρ ὀφείλοντες εἶναι διδά-*

15. T *συμπαθησαι* V,1. TH *δωρα [τε] και* 3. *εαυτου*: t *αυτου*

14. 3,1. 8,1. 15. 2,17s. 5,2. 16. 10,22. V,1. 8,3. 9,9. 2. 4,15. 3. 7,27. 4. Ex 28,1. 5. Ps 2,7. 6. 7,17. Ps 110,4. 7. Lc 22,42.44. Mt 27,46 etc. 10. 5,6. 12ss. Gal 4,3. 1 Cor 3,2.

*σκαλοι διὰ τὸν χρόνον, πάλιν χρείαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς
τίνα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ θεοῦ, καὶ γεγόνατε
χρείαν ἔχοντες γάλακτος, οὐ στερεᾶς τροφῆς. [13] πᾶς γὰρ ὁ
μετέχων γάλακτος ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης, νήπιος γάρ ἐστιν·
[14] τελείων δέ ἐστιν ἡ στερεὰ τροφή, τῶν διὰ τὴν ἕξιν τὰ αἰσθη-
τήρια γεγυμνασμένα ἐχόντων πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ.*

VI

Tarditate deposita ad perfecta nitendum. Defectio irreparabilis.
Fides Abrahami.

*[1] Διὸ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστοῦ λόγον ἐπὶ τὴν τε-
λειότητα φερώμεθα, μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλόμενοι μετα-
νοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, καὶ πίστεως ἐπὶ θεόν, [2] βαπτισμῶν
διδαχῆς, ἐπιθέσεώς τε χειρῶν, ἀναστάσεώς τε νεκρῶν, καὶ κρίμα-
τος αἰωνίου. [3] καὶ τοῦτο ποιήσομεν, ἐάνπερ ἐπιτρέπῃ ὁ θεός.
[4] ἀδύνατον γὰρ τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας γευσαμένους τε τῆς
δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου καὶ μετόχους γενηθέντας πνεύματος ἁγίου
[5] καὶ καλὸν γευσαμένους θεοῦ ῥῆμα δυνάμεις τε μέλλοντος αἰῶνος,
[6] καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν, ἀνασταυ-
ροῦντας ἑαυτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ παραδειγματίζοντας.
[7] γῆ γὰρ ἡ πιοῦσα τὸν ἐπ' αὐτῆς ἐρχόμενον πολλάκις ὑετὸν
καὶ τίκτουσα βοτάνην εὔθετον ἐκείνοις δι' οὓς καὶ γεωργεῖται,
μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ θεοῦ· [8] ἐκφέρουσα δὲ ἀκάν-
θας καὶ* τριβόλους *ἀδόκιμος καὶ κατάρας ἐγγύς, ἧς τὸ τέλος
εἰς καῦσιν.*

*[9] Πεπείσμεθα δὲ περὶ ὑμῶν, ἀγαπητοί, τὰ κρείσσονα καὶ ἐχό-
μενα σωτηρίας, εἰ καὶ οὕτως λαλοῦμεν. [10] οὐ γὰρ ἄδικος ὁ θεὸς
ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν καὶ τῆς ἀγάπης ἧς ἐνεδείξασθε εἰς
τὸ ὄνομα αὐτοῦ, διακονήσαντες τοῖς ἁγίοις καὶ διακονοῦντες.
[11] ἐπιθυμοῦμεν δὲ ἕκαστον ὑμῶν τὴν αὐτὴν ἐνδείκνυσθαι σπουδὴν
πρὸς τὴν πληροφορίαν τῆς ἐλπίδος ἄχρι τέλους, [12] ἵνα μὴ νωθροὶ
γένησθε, μιμηταὶ δὲ τῶν διὰ πίστεως καὶ μακροθυμίας κληρονο-
μούντων τὰς ἐπαγγελίας. [13] τῷ γὰρ Ἀβραὰμ ἐπαγγειλάμενος ὁ
θεός, ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς εἶχεν μείζονος ὀμόσαι,* ὤμοσεν καθ' ἑαυ-
τοῦ, *[14] λέγων·* εἰ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε καὶ πληθύνων πλη-
θυνῶ σε· *[15] καὶ οὕτως μακροθυμήσας ἐπέτυχεν τῆς ἐπαγγελίας.
[16] ἄνθρωποι γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος ὀμνύουσιν, καὶ πάσης αὐτοῖς
ἀντιλογίας πέρας εἰς βεβαίωσιν ὁ ὅρκος· [17] ἐν ᾧ περισσότερον*

12. H *τινα* | *ου στερεας*: [T]h pm *και* VI,2. H§ *διδαχην* | [T]H§
om *τε* sc 4. h *φωτισθεντας,*

VI,1. 5,12. 1 Cor 3,10. 3. Iac 4,15. 8. Gen 3,17s. Is 5,2.4.6.
Hos 10,8. 10. 1 Thess 1,3. 13s. Gen 22,16s. 15. 10,36.
16. Ex 22,11. 17. 11,9.

βουλόμενος ὁ θεὸς ἐπιδεῖξαι τοῖς κληρονόμοις τῆς ἐπαγγελίας
τὸ ἀμετάθετον τῆς βουλῆς αὐτοῦ ἐμεσίτευσεν ὅρκῳ, 18 ἵνα διὰ
δύο πραγμάτων ἀμεταθέτων, ἐν οἷς ἀδύνατον ψεύσασθαι τὸν
θεόν, ἰσχυρὰν παράκλησιν ἔχωμεν οἱ καταφυγόντες κρατῆσαι τῆς
προκειμένης ἐλπίδος, 19 ἣν ὡς ἄγκυραν ἔχομεν τῆς ψυχῆς ἀσφαλῆ
τε καὶ βεβαίαν καὶ εἰσερχομένην εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπε-
τάσματος, 20 ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθεν Ἰησοῦς, κατὰ
τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ ἀρχιερεὺς γενόμενος εἰς τὸν αἰῶνα.

VII

Melchisedech Abrahamo Levitisque maior et Christus pontifex noster in aeternum.

1 Οὗτος γὰρ ὁ Μελχισεδέκ, βασιλεὺς Σαλήμ, ἱερεὺς τοῦ θεοῦ
τοῦ ὑψίστου, ὁ συναντήσας Ἀβραὰμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς
τῶν βασιλέων καὶ εὐλογήσας αὐτόν, 2 ᾧ καὶ δεκάτην ἀπὸ πάντων
ἐμέρισεν Ἀβραάμ, πρῶτον μὲν ἑρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιοσύ-
νης, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλεὺς Σαλήμ, ὅ ἐστιν βασιλεὺς εἰρήνης,
3 ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς
τέλος ἔχων, ἀφωμοιωμένος δὲ τῷ υἱῷ τοῦ θεοῦ, μένει ἱερεὺς εἰς
τὸ διηνεκές.

4 Θεωρεῖτε δὲ πηλίκος οὗτος, ᾧ καὶ δεκάτην Ἀβραὰμ ἔδωκεν
ἐκ τῶν ἀκροθινίων ὁ πατριάρχης. 5 καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν υἱῶν Λευεὶ
τὴν ἱερατείαν λαμβάνοντες ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκατοῖν τὸν λαὸν
κατὰ τὸν νόμον, τοῦτ᾽ ἔστιν τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν, καίπερ ἐξελη-
λυθότας ἐκ τῆς ὀσφύος Ἀβραάμ· 6 ὁ δὲ μὴ γενεαλογούμενος ἐξ
αὐτῶν δεδεκάτωκεν Ἀβραάμ, καὶ τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας
εὐλόγηκεν. 7 χωρὶς δὲ πάσης ἀντιλογίας τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ
κρείττονος εὐλογεῖται. 8 καὶ ὧδε μὲν δεκάτας ἀποθνήσκοντες
ἄνθρωποι λαμβάνουσιν, ἐκεῖ δὲ μαρτυρούμενος ὅτι ζῇ. 9 καὶ ὡς
ἔπος εἰπεῖν, δι᾽ Ἀβραὰμ καὶ Λευεὶς ὁ δεκάτας λαμβάνων δεδε-
κάτωται· 10 ἔτι γὰρ ἐν τῇ ὀσφύϊ τοῦ πατρὸς ἦν ὅτε συνήντησεν
αὐτῷ Μελχισεδέκ.

11 Εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς Λευειτικῆς ἱερωσύνης ἦν, ὁ
λαὸς γὰρ ἐπ᾽ αὐτῆς νενομοθέτηται, τίς ἔτι χρεία κατὰ τὴν τάξιν
Μελχισεδὲκ ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα καὶ οὐ κατὰ τὴν τάξιν
Ἀαρὼν λέγεσθαι; 12 μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης ἐξ ἀνάγκης
καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται. 13 ἐφ᾽ ὃν γὰρ λέγεται ταῦτα, φυλῆς
ἑτέρας μετέσχηκεν, ἀφ᾽ ἧς οὐδεὶς προσέσχηκεν τῷ θυσιαστηρίῳ·

18. TH§ om *τον* 19. T *ασφαλην* VII,1. *ο* sc: Th *ος* H *ιο*
4. TH§ om *και* 5. H *ιερατιαν* 11. T *λευϊτικης*

18. Tit 1,2. 19. Lev 16,2. 20. 5,6. VII,1ss. Gen 14,18ss.
3. 5,6. 4. 7,2. 5. Num 18,21ss. 11. 5,6.

14 πρόδηλον γὰρ ὅτι ἐξ Ἰούδα ἀνατέταλκεν ὁ κύριος ἡμῶν, εἰς
ἣν φυλὴν περὶ ἱερέων οὐδὲν Μωϋσῆς ἐλάλησεν. 15 καὶ περισ-
σότερον ἔτι κατάδηλόν ἐστιν, εἰ κατὰ τὴν ὁμοιότητα Μελχι-
σεδὲκ ἀνίσταται ἱερεὺς ἕτερος, 16 ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς
σαρκίνης γέγονεν ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου. 17 μαρ-
τυρεῖται γὰρ ὅτι σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν
Μελχισεδέκ.

18 Ἀθέτησις μὲν γὰρ γίνεται προαγούσης ἐντολῆς διὰ τὸ αὐτῆς
ἀσθενὲς καὶ ἀνωφελές, 19 οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος, ἐπεισα-
γωγὴ δὲ κρείττονος ἐλπίδος, δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ θεῷ. 20 καὶ
καθ' ὅσον οὐ χωρὶς ὁρκωμοσίας, — οἱ μὲν γὰρ χωρὶς ὁρκωμοσίας
εἰσὶν ἱερεῖς γεγονότες, 21 ὁ δὲ μετὰ ὁρκωμοσίας διὰ τοῦ λέγον-
τος πρὸς αὐτόν· ὤμοσεν κύριος, καὶ οὐ μεταμεληθήσεται· σὺ
ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα· — 22 κατὰ τοσοῦτο καὶ κρείττονος δια-
θήκης γέγονεν ἔγγυος Ἰησοῦς. 23 καὶ οἱ μὲν πλείονές εἰσιν γε-
γονότες ἱερεῖς διὰ τὸ θανάτῳ κωλύεσθαι παραμένειν· 24 ὁ δὲ
διὰ τὸ μένειν αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα ἀπαράβατον ἔχει τὴν ἱερωσύ-
νην, 25 ὅθεν καὶ σῴζειν εἰς τὸ παντελὲς δύναται τοὺς προσερ-
χομένους δι' αὐτοῦ τῷ θεῷ, πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν ὑπὲρ
αὐτῶν.

26 Τοιοῦτος γὰρ ἡμῖν καὶ ἔπρεπεν ἀρχιερεύς, ὅσιος, ἄκακος,
ἀμίαντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ὑψηλότερος
τῶν οὐρανῶν γενόμενος, 27 ὃς οὐκ ἔχει καθ' ἡμέραν ἀνάγκην,
ὥσπερ οἱ ἀρχιερεῖς, πρότερον ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν θυσίας
ἀναφέρειν, ἔπειτα τῶν τοῦ λαοῦ· τοῦτο γὰρ ἐποίησεν ἐφάπαξ
ἑαυτὸν προσενέγκας. 28 ὁ νόμος γὰρ ἀνθρώπους καθίστησιν
ἀρχιερεῖς ἔχοντας ἀσθένειαν, ὁ λόγος δὲ τῆς ὁρκωμοσίας τῆς
μετὰ τὸν νόμον υἱὸν εἰς τὸν αἰῶνα τετελειωμένον.

VIII

Caelestis pontifex noster, auctor novi cum deo foederis vetere melioris.

1 Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, τοιοῦτον ἔχομεν ἀρχιερέα
ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς οὐρα-
νοῖς, 2 τῶν ἁγίων λειτουργὸς καὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς, ἣν
ἔπηξεν ὁ κύριος, οὐκ ἄνθρωπος. 3 πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ
προσφέρειν δῶρά τε καὶ θυσίας καθίσταται, ὅθεν ἀναγκαῖον
ἔχειν τι καὶ τοῦτον ὃ προσενέγκῃ. 4 εἰ μὲν οὖν ἦν ἐπὶ γῆς, οὐδ'

22. T* om *και* ante *κρειττ.* 23. t *ιερεις γεγονοτες* 26. H [*και*] *επρεπεν* 27. *προσενεγκας*: T^{S}H^S *ανενεγκας* 28. H *υιον, εις*

15. 5,6. 17. Ps 110,4. 21. Ps 110,4. 22. 8,6. 24. 7,17. 25. Io 14,6. 27. 5,3. 9,7.12. VIII,1. Ps 110,1. 2. Num 24,6. 3. 5,1.

ἂν ἦν ἱερεύς, ὄντων τῶν προσφερόντων κατὰ νόμον τὰ δῶρα,
5 *οἵτινες ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ λατρεύουσιν τῶν ἐπουρανίων, καθὼς*
κεχρημάτισται Μωϋσῆς μέλλων ἐπιτελεῖν τὴν σκηνήν· ὅρα γάρ
φησιν ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ
ὄρει· 6 *νυνὶ δὲ διαφορωτέρας τέτυχεν λειτουργίας, ὅσῳ καὶ κρείτ-*
τονός ἐστιν διαθήκης μεσίτης, ἥτις ἐπὶ κρείττοσιν ἐπαγγελίαις
νενομοθέτηται. 7 *Εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν ἄμεμπτος, οὐκ ἂν*
δευτέρας ἐζητεῖτο τόπος. 8 *μεμφόμενος γὰρ αὐτοὺς λέγει·* ἰδοὺ
ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον
Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα διαθήκην καινήν, 9 οὐ κατὰ τὴν
διαθήκην ἣν ἐποίησα τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβο-
μένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου,
ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, κἀγὼ ἠμέλησα αὐτῶν,
λέγει κύριος. 10 ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διαθήσομαι τῷ οἴκῳ
Ἰσραὴλ μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει κύριος, διδοὺς νόμους
μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ καρδίαν αὐτῶν ἐπιγράψω
αὐτούς, καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεὸν καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς
λαόν. 11 καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πολίτην αὐτοῦ καὶ
ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, λέγων· γνῶθι τὸν κύριον, ὅτι πάν-
τες εἰδήσουσίν με ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου αὐτῶν. 12 ὅτι ἵλεως
ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν, καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν οὐ μὴ
μνησθῶ ἔτι. 13 *ἐν τῷ λέγειν* καινὴν *πεπαλαίωκεν τὴν πρώτην·*
τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ.

IX

Sanctuarium vetus et caelum sanctuarium Christi. Imperfecta Mosaica et perfecta Christi expiatio.

1 *Εἶχε μὲν οὖν καὶ ἡ πρώτη δικαιώματα λατρείας τό τε ἅγιον*
κοσμικόν. 2 *σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη ἡ πρώτη, ἐν ᾗ ἥ τε λυχνία*
καὶ ἡ τράπεζα καὶ ἡ πρόθεσις τῶν ἄρτων, ἥτις λέγεται ἅγια.
3 *μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέτασμα σκηνὴ ἡ λεγομένη ἅγια*
ἁγίων, 4 *χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθή-*
κης περικεκαλυμμένην πάντοθεν χρυσίῳ, ἐν ᾗ στάμνος χρυσῆ
ἔχουσα τὸ μάννα καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα καὶ αἱ
πλάκες τῆς διαθήκης, 5 *ὑπεράνω δὲ αὐτῆς Χερουβεὶν δόξης*
κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· περὶ ὧν οὐκ ἔστιν νῦν λέγειν κατὰ

5. H (*οιτινες — εν τω ορει*) 6. *νυνι*: t H[s] *νυν* | T[s] *τετευχεν* 8. *αυτους*: T[s]h *αυτοις* 10. TH[s] *επι καρδιας* IX,1. TH *ουν* [*και*] *η* 2. *τ. αρτων*: t add [*και το χρυσουν θυμιατηριον*] | h *τα αγια* 3. Th *τα αγια των αγιων* 4. t [*χρυσουν*] *εχουσα* [*θυμιατηριον και*]

5. 10,1. Ex 25,40. Act 7,44. 6. 7,22. 11. 8ss. Ier 31,31-34. 10. 10,16. 2 Cor 6,16. 12. 10,17. 13. 8,8. IX,2ss. Ex 25ss. 40,3ss. 5. Ez 10,4.

μέρος. 6 Τούτων δὲ οὕτως κατεσκευασμένων εἰς μὲν τὴν πρώτην
σκηνὴν διαπαντὸς εἰσίασιν οἱ ἱερεῖς τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες,
7 εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερεύς, οὐ
χωρὶς αἵματος ὃ προσφέρει ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοη-
μάτων, 8 τοῦτο δηλοῦντος τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, μήπω πεφα-
νερῶσθαι τὴν τῶν ἁγίων ὁδὸν ἔτι τῆς πρώτης σκηνῆς ἐχούσης
στάσιν, 9 ἥτις παραβολὴ εἰς τὸν καιρὸν τὸν ἐνεστηκότα, καθ᾽
ἣν δῶρά τε καὶ θυσίαι προσφέρονται μὴ δυνάμεναι κατὰ συνεί-
δησιν τελειῶσαι τὸν λατρεύοντα, 10 μόνον ἐπὶ βρώμασιν καὶ
πόμασιν καὶ διαφόροις βαπτισμοῖς, δικαιώματα σαρκὸς μέχρι
καιροῦ διορθώσεως ἐπικείμενα.

11 Χριστὸς δὲ παραγενόμενος ἀρχιερεὺς τῶν μελλόντων ἀγα-
θῶν, διὰ τῆς μείζονος καὶ τελειοτέρας σκηνῆς οὐ χειροποιήτου,
τοῦτ᾽ ἔστιν οὐ ταύτης τῆς κτίσεως, 12 οὐδὲ δι᾽ αἵματος τράγων
καὶ μόσχων, διὰ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ
ἅγια, αἰωνίαν λύτρωσιν εὑράμενος. 13 εἰ γὰρ τὸ αἷμα τράγων
καὶ ταύρων καὶ σποδὸς δαμάλεως ῥαντίζουσα τοὺς κεκοινωμένους
ἁγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα, 14 πόσῳ μᾶλλον τὸ
αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ πνεύματος αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν
ἄμωμον τῷ θεῷ, καθαριεῖ τὴν συνείδησιν ὑμῶν ἀπὸ νεκρῶν
ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν θεῷ ζῶντι.

15 Καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης καινῆς μεσίτης ἐστίν, ὅπως θανά-
του γενομένου εἰς ἀπολύτρωσιν τῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ διαθήκῃ παρα-
βάσεων τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ κεκλημένοι τῆς αἰωνίου κλη-
ρονομίας. 16 ὅπου γὰρ διαθήκη, θάνατον ἀνάγκη φέρεσθαι τοῦ
διαθεμένου· 17 διαθήκη γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία, ἐπεὶ μήποτε
ἰσχύει ὅτε ζῇ ὁ διαθέμενος. 18 ὅθεν οὐδ᾽ ἡ πρώτη χωρὶς αἵματος
ἐνκεκαίνισται. 19 λαληθείσης γὰρ πάσης ἐντολῆς κατὰ νόμον
ὑπὸ Μωϋσέως παντὶ τῷ λαῷ, λαβὼν τὸ αἷμα τῶν μόσχων καὶ
τῶν τράγων μετὰ ὕδατος καὶ ἐρίου κοκκίνου καὶ ὑσσώπου, αὐτό
τε τὸ βιβλίον καὶ πάντα τὸν λαὸν ἐράντισεν, 20 λέγων· τοῦτο τὸ
αἷμα τῆς διαθήκης ἧς ἐνετείλατο πρὸς ὑμᾶς ὁ θεός. 21 καὶ τὴν
σκηνὴν δὲ καὶ πάντα τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας τῷ αἵματι ὁμοίως
ἐράντισεν. 22 καὶ σχεδὸν ἐν αἵματι πάντα καθαρίζεται κατὰ τὸν
νόμον, καὶ χωρὶς αἱματεκχυσίας οὐ γίνεται ἄφεσις. 23 ἀνάγκη

10. *δικαιωματα*: [T]h pm *και* 11. *μελλοντων*: tH§ *γενομενων* 14. *υμων*: tH§ *ημων* 17. *μηποτε*: H§ *μη τοτε* | h *διαθεμενος;* 18. TH *ουδε η* | T *εγκεκαιν.* 19. TH *κατα τον νομον*

7. Ex 30,10. Lev 16. 9. 10,1s. 5,1. 10. Lev 11 etc. 1 Pe 3,21. Col 2,16. 11. 10,1. 12. 13,20. Act 20,28. Hebr 10,14. 13. Lev 16,3. 14s. Num 19,9.17. 14. 7,26. 1 Pe 1,19. Hebr 10,2.22. 1 Thess 1,9. 15. 12,24. 1 Tim 2,5. Act 13,39. Rom 4,13. 17. Gal 3,15. 18s. Ex 24,3ss. 19. Lev 14,4. Num 19,6. 20. Ex 24,8. Mt 26,28. 22. Lev 17,11.

οὖν τὰ μὲν ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς τούτοις καθαρί-
ζεσθαι, αὐτὰ δὲ τὰ ἐπουράνια κρείττοσιν θυσίαις παρὰ ταύτας.
24 οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα εἰσῆλθεν ἅγια Χριστός, ἀντίτυπα τῶν
ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ
προσώπῳ τοῦ θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν, 25 οὐδ' ἵνα πολλάκις προσφέρῃ
ἑαυτόν, ὥσπερ ὁ ἀρχιερεὺς εἰσέρχεται εἰς τὰ ἅγια κατ' ἐνιαυτὸν
ἐν αἵματι ἀλλοτρίῳ· 26 ἐπεὶ ἔδει αὐτὸν πολλάκις παθεῖν ἀπὸ
καταβολῆς κόσμου, νυνὶ δὲ ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων εἰς
ἀθέτησιν τῆς ἁμαρτίας διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ πεφανέρωται. 27 καὶ
καθ' ὅσον ἀπόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ ἀποθανεῖν, μετὰ δὲ
τοῦτο κρίσις, 28 οὕτως καὶ ὁ Χριστός, ἅπαξ προσενεχθεὶς εἰς τὸ
πολλῶν ἀνενεγκεῖν ἁμαρτίας, ἐκ δευτέρου χωρὶς ἁμαρτίας ὀφθή-
σεται τοῖς αὐτὸν ἀπεκδεχομένοις εἰς σωτηρίαν.

X

Lex umbra novi foederis. Piacula legis et verum piaculum Christi. Sacrificia abolita. Defectionis grave crimen. Constantis fidei laus.

1 Σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν
τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, κατ' ἐνιαυτὸν ταῖς αὐταῖς θυσίαις
αἷς προσφέρουσιν εἰς τὸ διηνεκὲς οὐδέποτε δύναται τοὺς προσερ-
χομένους τελειῶσαι· 2 ἐπεὶ οὐκ ἂν ἐπαύσαντο προσφερόμεναι, διὰ
τὸ μηδεμίαν ἔχειν ἔτι συνείδησιν ἁμαρτιῶν τοὺς λατρεύοντας
ἅπαξ κεκαθαρισμένους; 3 ἀλλ' ἐν αὐταῖς ἀνάμνησις ἁμαρτιῶν
κατ' ἐνιαυτόν· 4 ἀδύνατον γὰρ αἷμα ταύρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν
ἁμαρτίας. 5 διὸ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κόσμον λέγει· θυσίαν καὶ
προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι, 6 ὁλοκαυτώ-
ματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ηὐδόκησας· 7 τότε εἶπον· ἰδοὺ ἥκω,
ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ, τοῦ ποιῆσαι ὁ θεὸς τὸ
θέλημά σου. 8 ἀνώτερον λέγων ὅτι θυσίας καὶ προσφορὰς καὶ
ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας οὐδὲ ηὐδόκησας,
αἵτινες κατὰ νόμον προσφέρονται, 9 τότε εἴρηκεν· ἰδοὺ ἥκω τοῦ
ποιῆσαι τὸ θέλημά σου. ἀναιρεῖ τὸ πρῶτον ἵνα τὸ δεύτερον
στήσῃ, 10 ἐν ᾧ θελήματι ἡγιασμένοι ἐσμὲν διὰ τῆς προσφορᾶς
τοῦ σώματος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐφάπαξ.
11 Καὶ πᾶς μὲν ἱερεὺς ἕστηκεν καθ' ἡμέραν λειτουργῶν καὶ

X, 1. *κατ ενιαυτον — τελειωσαι*: h † | *θυσιαις*: h add *αυτων* | *αις*: TH *ας* | TH[s] *δυνανται* 4. h *τραγων και ταυρων* 6. H *ευδοκησας* 8. H *ευδοκησας* 11. *ιερευς*: th *αρχιερευς*

24. 10,1. 26. 1 Cor 10,11. 27. Gen 3,19. Iob 30,23. 2 Cor 5,10. 28. 10,12. Rom 6,10. Is 53,12. X,1. 8,5. Col 2,17. Hebr 9,9.25. 3. Lev 16,21. 4. Ps 50,13. 5ss. Ps 40,7-9. 10. Col 1,22. 1 Pe 2,24.

τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέρων θυσίας, αἵτινες οὐδέποτε δύναν-
ται περιελεῖν ἁμαρτίας· 12 οὗτος δὲ μίαν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσε-
νέγκας θυσίαν εἰς τὸ διηνεκὲς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, 13 τὸ
λοιπὸν ἐκδεχόμενος ἕως τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν
ποδῶν αὐτοῦ. 14 μιᾷ γὰρ προσφορᾷ τετελείωκεν εἰς τὸ διηνεκὲς
τοὺς ἁγιαζομένους. 15 μαρτυρεῖ δὲ ἡμῖν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον·
μετὰ γὰρ τὸ εἰρηκέναι· 16 αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διαθήσομαι πρὸς
αὐτοὺς μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει κύριος· διδοὺς νόμους
μου ἐπὶ καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐπιγράψω
αὐτούς, 17 καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν οὐ
μὴ μνησθήσομαι ἔτι. 18 ὅπου δὲ ἄφεσις τούτων, οὐκέτι προσφορὰ
περὶ ἁμαρτίας.

19 Ἔχοντες οὖν, ἀδελφοί, παρρησίαν εἰς τὴν εἴσοδον τῶν
ἁγίων ἐν τῷ αἵματι Ἰησοῦ, 20 ἣν ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον
καὶ ζῶσαν διὰ τοῦ καταπετάσματος, τοῦτ᾽ ἔστιν τῆς σαρκὸς
αὐτοῦ, 21 καὶ ἱερέα μέγαν ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, 22 προσερχώ-
μεθα μετὰ ἀληθινῆς καρδίας ἐν πληροφορίᾳ πίστεως, ῥεραντι-
σμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς καὶ λελουσμένοι τὸ
σῶμα ὕδατι καθαρῷ, 23 κατέχωμεν τὴν ὁμολογίαν τῆς ἐλπίδος
ἀκλινῆ, πιστὸς γὰρ ὁ ἐπαγγειλάμενος, 24 καὶ κατανοῶμεν ἀλλή-
λους εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν ἔργων, 25 μὴ ἐγκαταλεί-
ποντες τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν, καθὼς ἔθος τισίν, ἀλλὰ
παρακαλοῦντες, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ βλέπετε ἐγγίζουσαν τὴν
ἡμέραν.

26 Ἑκουσίως γὰρ ἁμαρτανόντων ἡμῶν μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν
ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐκέτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία,
27 φοβερὰ δέ τις ἐκδοχὴ κρίσεως καὶ πυρὸς ζῆλος ἐσθίειν μέλλον-
τος τοὺς ὑπεναντίους. 28 ἀθετήσας τις νόμον Μωϋσέως χωρὶς
οἰκτιρμῶν ἐπὶ δυσὶν ἢ τρισὶν μάρτυσιν ἀποθνήσκει· 29 πόσῳ δο-
κεῖτε χείρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας ὁ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ κατα-
πατήσας καὶ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης κοινὸν ἡγησάμενος, ἐν ᾧ
ἡγιάσθη, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς χάριτος ἐνυβρίσας. 30 οἴδαμεν γὰρ
τὸν εἰπόντα· ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω· καὶ πάλιν· κρινεῖ
κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ. 31 φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας θεοῦ
ζῶντος.

32 Ἀναμιμνῄσκεσθε δὲ τὰς πρότερον ἡμέρας, ἐν αἷς φωτι-

---

16. H επιγρ. αυτους, — 22. TH ρεραντισμενοι | T λελουμενοι
23. H επαγγειλαμενος·

12s. 1,13. 12,2 etc. Ps 110,1. 16s. 8,10.12. Ier 31,33s. 19. Eph 3,12. 2 Pe 1,11. 21. 4,14. 3,6. 22. 4,16. (6,11.) Ez 36,25. 1 Cor 6,11. Eph 5,26. 24. 13,1ss. 25. 3,13. 1 Thess 5,11. 26. 6,4ss. 27. 9,27. 28. Deut 17,6. 29. Ex 24,8. 30. Deut 32,35s. Rom 12,19. Ps 135,14.

σθέντες πολλὴν ἄθλησιν ὑπεμείνατε παθημάτων, [33] τοῦτο μὲν
ὀνειδισμοῖς τε καὶ θλίψεσιν θεατριζόμενοι, τοῦτο δὲ κοινωνοὶ τῶν
οὕτως ἀναστρεφομένων γενηθέντες. [34] καὶ γὰρ τοῖς δεσμίοις
συνεπαθήσατε, καὶ τὴν ἁρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μετὰ
χαρᾶς προσεδέξασθε, γινώσκοντες ἔχειν ἑαυτοὺς κρείσσονα ὕπαρξιν
καὶ μένουσαν. [35] μὴ ἀποβάλητε οὖν τὴν παρρησίαν ὑμῶν, ἥτις
ἔχει μεγάλην μισθαποδοσίαν. [36] ὑπομονῆς γὰρ ἔχετε χρείαν ἵνα
τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ποιήσαντες κομίσησθε τὴν ἐπαγγελίαν. [37] ἔτι
γὰρ μικρὸν ὅσον ὅσον, ὁ ἐρχόμενος ἥξει καὶ οὐ χρονίσει· [38] ὁ δὲ
δίκαιός μου ἐκ πίστεως ζήσεται, καὶ ἐὰν ὑποστείληται, οὐκ
εὐδοκεῖ ἡ ψυχή μου ἐν αὐτῷ. [39] *ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς*
εἰς ἀπώλειαν, ἀλλὰ πίστεως εἰς περιποίησιν ψυχῆς.

XI

Fidei ratio et exempla: Abel, Enoch, Noah, Abraham, Sara;
patriarchae, Ioseph, Moses atque alii.

[1] *Ἔστιν δὲ πίστις ἐλπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος*
οὐ βλεπομένων. [2] ἐν ταύτῃ γὰρ ἐμαρτυρήθησαν οἱ πρεσβύτεροι.
[3] *Πίστει νοοῦμεν κατηρτίσθαι τοὺς αἰῶνας ῥήματι θεοῦ, εἰς τὸ*
μὴ ἐκ φαινομένων τὸ βλεπόμενον γεγονέναι. [4] Πίστει πλείονα
θυσίαν Ἄβελ παρὰ Κάϊν προσήνεγκεν τῷ θεῷ, δι᾽ ἧς ἐμαρτυρήθη
εἶναι δίκαιος, μαρτυροῦντος ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ *τοῦ θεοῦ, καὶ*
δι᾽ αὐτῆς ἀποθανὼν ἔτι λαλεῖ. [5] Πίστει Ἑνὼχ μετετέθη τοῦ μὴ
ἰδεῖν θάνατον, καὶ οὐχ ηὑρίσκετο διότι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ θεός.
πρὸ γὰρ τῆς μεταθέσεως μεμαρτύρηται εὐηρεστηκέναι τῷ θεῷ·
[6] *χωρὶς δὲ πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστῆσαι· πιστεῦσαι γὰρ δεῖ τὸν*
προσερχόμενον θεῷ, ὅτι ἔστιν καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν μισθα-
ποδότης γίνεται. [7] Πίστει χρηματισθεὶς Νῶε περὶ τῶν μηδέπω
βλεπομένων, εὐλαβηθεὶς κατεσκεύασεν κιβωτὸν εἰς σωτηρίαν τοῦ
οἴκου αὐτοῦ, δι᾽ ἧς κατέκρινεν τὸν κόσμον, καὶ τῆς κατὰ πίστιν
δικαιοσύνης ἐγένετο κληρονόμος. [8] Πίστει καλούμενος Ἀβραὰμ
ὑπήκουσεν ἐξελθεῖν εἰς τόπον ὃν ἤμελλεν λαμβάνειν εἰς κλη-
ρονομίαν, καὶ ἐξῆλθεν μὴ ἐπιστάμενος ποῦ ἔρχεται. [9] πίστει
παρῴκησεν εἰς γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἀλλοτρίαν, ἐν σκηναῖς

34. t *τοις δεσμοις μου* 37. t *χρονιει* 38. H *δικαιος* [*μου*] XI,1. h *υποστασις πραγματων*, 4. *κάϊν*: H *καὶν* | *αυτου του θεου*: T *αυτου τω θεω* h † 5. H *ευαρεστηκεναι* 6. TH [*τω*] *θεω* 8. *καλουμενος*: T pm [*ο*]

34. 13,3. 37s. Is 26,20. Hab 2,3s. Rom 1,17 etc. XI,3. Gen 1,3. 4. Gen 4,4ss. 5. Gen 5,24. 7. Gen 6,8ss. 8. Gen 12,1ss.

κατοικήσας, μετὰ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ τῶν συνκληρονόμων τῆς
ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς· 10 ἐξεδέχετο γὰρ τὴν τοὺς θεμελίους
ἔχουσαν πόλιν, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ θεός. 11 Πίστει
καὶ αὐτὴ Σάρρα δύναμιν εἰς καταβολὴν σπέρματος ἔλαβεν καὶ
παρὰ καιρὸν ἡλικίας, ἐπεὶ πιστὸν ἡγήσατο τὸν ἐπαγγειλάμενον.
12 διὸ καὶ ἀφ' ἑνὸς ἐγεννήθησαν, καὶ ταῦτα νενεκρωμένου, καθὼς
τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει καὶ ὡς ἡ ἄμμος ἡ παρὰ τὸ
χεῖλος τῆς θαλάσσης ἡ ἀναρίθμητος.

13 Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ κομισάμενοι τὰς
ἐπαγγελίας, ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες καὶ ἀσπασάμενοι, καὶ
ὁμολογήσαντες ὅτι ξένοι καὶ παρεπίδημοί εἰσιν ἐπὶ τῆς γῆς.
14 οἱ γὰρ τοιαῦτα λέγοντες ἐμφανίζουσιν ὅτι πατρίδα ἐπιζητοῦσιν.
15 καὶ εἰ μὲν ἐκείνης μνημονεύουσιν ἀφ' ἧς ἐξέβησαν, εἶχον ἂν
καιρὸν ἀνακάμψαι· 16 νῦν δὲ κρείττονος ὀρέγονται, τοῦτ' ἔστιν
ἐπουρανίου. διὸ οὐκ ἐπαισχύνεται αὐτοὺς ὁ θεὸς θεὸς ἐπικαλεῖ-
σθαι αὐτῶν· ἡτοίμασεν γὰρ αὐτοῖς πόλιν.

17 Πίστει προσενήνοχεν Ἀβραὰμ τὸν Ἰσαὰκ πειραζόμενος,
καὶ τὸν μονογενῆ προσέφερεν ὁ τὰς ἐπαγγελίας ἀναδεξάμενος,
18 πρὸς ὃν ἐλαλήθη ὅτι ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα,
19 λογισάμενος ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγείρειν δυνατὸς ὁ θεός· ὅθεν
αὐτὸν καὶ ἐν παραβολῇ ἐκομίσατο. 20 πίστει περὶ μελλόντων
εὐλόγησεν Ἰσαὰκ τὸν Ἰακὼβ καὶ τὸν Ἠσαῦ. 21 πίστει Ἰακὼβ
ἀποθνήσκων ἕκαστον τῶν υἱῶν Ἰωσὴφ εὐλόγησεν καὶ προσεκύνησεν
ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ. 22 πίστει Ἰωσὴφ τελευτῶν
περὶ τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐμνημόνευσεν καὶ περὶ τῶν
ὀστέων αὐτοῦ ἐνετείλατο.

23 Πίστει Μωϋσῆς γεννηθεὶς ἐκρύβη τρίμηνον ὑπὸ τῶν πατέ-
ρων αὐτοῦ, διότι εἶδον ἀστεῖον τὸ παιδίον, καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν
τὸ διάταγμα τοῦ βασιλέως. 24 πίστει Μωϋσῆς μέγας γενόμενος
ἠρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραώ, 25 μᾶλλον ἑλόμενος
συνκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας
ἀπόλαυσιν, 26 μείζονα πλοῦτον ἡγησάμενος τῶν Αἰγύπτου θησαυ-
ρῶν τὸν ὀνειδισμὸν τοῦ Χριστοῦ· ἀπέβλεπεν γὰρ εἰς τὴν μισθα-
ποδοσίαν. 27 πίστει κατέλιπεν Αἴγυπτον, μὴ φοβηθεὶς τὸν θυμὸν
τοῦ βασιλέως· τὸν γὰρ ἀόρατον ὡς ὁρῶν ἐκαρτέρησεν. 28 πίστει
πεποίηκεν τὸ πάσχα καὶ τὴν πρόσχυσιν τοῦ αἵματος, ἵνα μὴ ὁ
ὀλοθρεύων τὰ πρωτότοκα θίγῃ αὐτῶν. 29 πίστει διέβησαν τὴν

9. T *συγκληρον.* 11. h *αὐτῇ σάρρᾳ* 12. h *εγεννηθησαν* 15. H *εμνημονευον* 20. *πιστει*: [T]H add *και* 25. T *συγκακουχ.*

11. Gen 17,19. 12. Gen 15,5. 22,17. 13. Gen 23,4. Ps 39,13. 16. Ex 3,6. 17. Gen 22,1ss. 18. Gen 21,12. Rom 9,7. 20. Gen 27,28. 21. Gen 48,15ss. 47,31. 22. Gen 50,24. 23ss. Ex 2,2ss. 26. Ps 88,39.52. 27. Ex 12,41. 28. Ex 12,11ss. 29. Ex 14,22ss.

ἐρυθρὰν θάλασσαν ὡς διὰ ξηρᾶς γῆς, ἧς πεῖραν λαβόντες οἱ
Αἰγύπτιοι κατεπόθησαν. 30 *πίστει τὰ τείχη Ἰερειχὼ ἔπεσαν*
κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. 31 *πίστει Ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐ*
συναπώλετο τοῖς ἀπειθήσασιν, δεξαμένη τοὺς κατασκόπους μετ᾽
εἰρήνης.

32 *Καὶ τί ἔτι λέγω; ἐπιλείψει με γὰρ διηγούμενον ὁ χρόνος*
περὶ Γεδεών, Βαράκ, Σαμψών, Ἰεφθάε, Δαυείδ τε καὶ Σαμουὴλ
καὶ τῶν προφητῶν, 33 *οἳ διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο βασιλείας,*
ἠργάσαντο δικαιοσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἔφραξαν στόματα
λεόντων, 34 *ἔσβεσαν δύναμιν πυρός, ἔφυγον στόματα μαχαίρης,*
ἐδυναμώθησαν ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ,
παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων· 35 *ἔλαβον γυναῖκες ἐξ ἀναστά-*
σεως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν· ἄλλοι δὲ ἐτυμπανίσθησαν, οὐ προσ-
δεξάμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν, ἵνα κρείττονος ἀναστάσεως τύχω-
σιν· 36 *ἕτεροι δὲ ἐμπαιγμῶν καὶ μαστίγων πεῖραν ἔλαβον, ἔτι δὲ*
δεσμῶν καὶ φυλακῆς· 37 *ἐλιθάσθησαν, ἐπειράσθησαν, ἐπρίσθησαν,*
ἐν φόνῳ μαχαίρης ἀπέθανον, περιῆλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις
δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, 38 *ὧν οὐκ ἦν*
ἄξιος ὁ κόσμος, ἐπὶ ἐρημίαις πλανώμενοι καὶ ὄρεσιν καὶ σπη-
λαίοις καὶ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς. 39 *καὶ οὗτοι πάντες μαρτυρη-*
θέντες διὰ τῆς πίστεως οὐκ ἐκομίσαντο τὴν ἐπαγγελίαν, 40 *τοῦ*
θεοῦ περὶ ἡμῶν κρεῖττόν τι προβλεψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν
τελειωθῶσιν.

XII

Christus fidei dux. Castigatione dei paterna proficit pietas. Sinai et Zion. Novi foederis egregia dignitas.

1 *Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς, τοσοῦτον ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν*
νέφος μαρτύρων, ὄγκον ἀποθέμενοι πάντα καὶ τὴν εὐπερίστατον
ἁμαρτίαν, δι᾽ ὑπομονῆς τρέχωμεν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα,
2 *ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν,*
ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς ὑπέμεινεν σταυρὸν αἰσχύνης
καταφρονήσας, ἐν δεξιᾷ τε τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ κεκάθικεν.
3 *ἀναλογίσασθε γὰρ τὸν τοιαύτην ὑπομεμενηκότα ὑπὸ τῶν ἁμαρ-*
τωλῶν εἰς ἑαυτὸν ἀντιλογίαν, ἵνα μὴ κάμητε ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν
ἐκλυόμενοι.

30. T *ιεριχω* 35. H †*γυναικες*† h *γυναικας* 37. T§h† *επρισθησαν, επειρασθησαν* | H *αιγιοις* 38. H *κοσμος επι* | *επι*: h *εν* XII, 3. *εαυτον*: H§ *εαυτους*

30. Ios 6,20. 31. Ios 2,1. 6,17. Iac 2,25. 32. Iud 6,11. 4,6. 13,24. 11,1 etc. 33s. Dan 6,22s. 3,25ss. 35s. 1 Reg 17,17ss. 2 Reg 4,17ss. 2 Macc 6,18ss. 7,1ss. 40. 7,19. 8,6. XII, 2. 3,1. 8,1 etc. Ps 110,1.

4 Οὔπω μέχρις αἵματος ἀντικατέστητε πρὸς τὴν ἁμαρτίαν
ἀνταγωνιζόμενοι, 5 καὶ ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως, ἥτις ὑμῖν
ὡς υἱοῖς διαλέγεται· υἱέ μου, μὴ ὀλιγώρει παιδίας κυρίου, μηδὲ
ἐκλύου ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐλεγχόμενος· 6 ὃν γὰρ ἀγαπᾷ κύριος παιδεύει,
μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται. 7 εἰς παιδίαν ὑπομέ-
νετε, ὡς υἱοῖς ὑμῖν προσφέρεται ὁ θεός. τίς γὰρ υἱὸς ὃν οὐ παι-
δεύει πατήρ; 8 εἰ δὲ χωρίς ἐστε παιδίας, ἧς μέτοχοι γεγόνασιν
πάντες, ἄρα νόθοι καὶ οὐχ υἱοί ἐστε. 9 εἶτα τοὺς μὲν τῆς σαρκὸς
ἡμῶν πατέρας εἴχομεν παιδευτὰς καὶ ἐνετρεπόμεθα· οὐ πολὺ
μᾶλλον ὑποταγησόμεθα τῷ πατρὶ τῶν πνευμάτων καὶ ζήσομεν;
10 οἱ μὲν γὰρ πρὸς ὀλίγας ἡμέρας κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ἐπαί-
δευον, ὁ δὲ ἐπὶ τὸ συμφέρον εἰς τὸ μεταλαβεῖν τῆς ἁγιότητος
αὐτοῦ. 11 πᾶσα μὲν παιδία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς
εἶναι ἀλλὰ λύπης, ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι᾽ αὐτῆς
γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσιν δικαιοσύνης.

12 Διὸ τὰς παρειμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα
ἀνορθώσατε, 13 καὶ τροχιὰς ὀρθὰς ποιεῖτε τοῖς ποσὶν ὑμῶν, ἵνα
μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπῇ, ἰαθῇ δὲ μᾶλλον. 14 εἰρήνην διώκετε μετὰ
πάντων καὶ τὸν ἁγιασμόν, οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν κύριον,
15 ἐπισκοποῦντες μή τις ὑστερῶν ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ, μή
τις ῥίζα πικρίας ἄνω φύουσα ἐνοχλῇ καὶ διὰ ταύτης μιανθῶσιν
οἱ πολλοί, 16 μή τις πόρνος ἢ βέβηλος ὡς Ἠσαῦ, ὃς ἀντὶ
βρώσεως μιᾶς ἀπέδοτο τὰ πρωτοτόκια ἑαυτοῦ. 17 ἴστε γὰρ ὅτι καὶ
μετέπειτα θέλων κληρονομῆσαι τὴν εὐλογίαν ἀπεδοκιμάσθη· μετα-
νοίας γὰρ τόπον οὐχ εὗρεν, καίπερ μετὰ δακρύων ἐκζητήσας αὐτήν.

18 Οὐ γὰρ προσεληλύθατε ψηλαφωμένῳ καὶ κεκαυμένῳ πυρὶ
καὶ γνόφῳ καὶ ζόφῳ καὶ θυέλλῃ 19 καὶ σάλπιγγος ἤχῳ καὶ φωνῇ
ῥημάτων, ἧς οἱ ἀκούσαντες παρῃτήσαντο μὴ προστεθῆναι αὐτοῖς
λόγον· 20 οὐκ ἔφερον γὰρ τὸ διαστελλόμενον· κἂν θηρίον θίγῃ
τοῦ ὄρους, λιθοβοληθήσεται· 21 καί, οὕτω φοβερὸν ἦν τὸ φαντα-
ζόμενον, Μωϋσῆς εἶπεν· ἔκφοβός εἰμι καὶ ἔντρομος· 22 ἀλλὰ
προσεληλύθατε Σιὼν ὄρει καὶ πόλει θεοῦ ζῶντος Ἰερουσαλὴμ
ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν ἀγγέλων πανηγύρει, 23 καὶ ἐκκλησίᾳ

5. TH *παιδειας* 7. TH *παιδειαν* | H *υπομενετε·* et *θεος·* 8. TH *παιδειας* 11. *μεν* pr: T[S]h† *δε* | TH *παιδεια* 13. h *ποιησατε* 15. *δια ταυτης*: tH[S] *δι αυτης* 16. H *απεδετο* 19. H[S] om *μη* 21. *εντρομος*: th *εκτρομος* 22s. H *αγγελων, πανηγυρει και*

5s. Prov 3,11s. 11. 2 Cor 7,10. Iac 3,18. 12s. Is 35,3. Prov 4,26. 14. Ps 34,15. 15. Deut 29,18. 16. Gen 25,31ss. 17. Gen 27,30ss. 18s. Deut 4,11s. 19. Ex 19,16.19. 20,19. 20. Ex 19,12s. 21. Deut 9,19.

πρωτοτόκων ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς, καὶ κριτῇ θεῷ πάν-
των, καὶ πνεύμασι δικαίων τετελειωμένων, 24 *καὶ διαθήκης νέας*
μεσίτῃ Ἰησοῦ, καὶ αἵματι ῥαντισμοῦ κρεῖττον λαλοῦντι παρὰ τὸν
Ἄβελ. 25 *βλέπετε μὴ παραιτήσησθε τὸν λαλοῦντα· εἰ γὰρ ἐκεῖνοι*
οὐκ ἐξέφυγον ἐπὶ γῆς παραιτησάμενοι τὸν χρηματίζοντα, πολὺ
μᾶλλον ἡμεῖς οἱ τὸν ἀπ' οὐρανῶν ἀποστρεφόμενοι, 26 *οὗ ἡ φωνὴ*
τὴν γῆν ἐσάλευσεν τότε, νῦν δὲ ἐπήγγελται λέγων· ἔτι ἅπαξ ἐγὼ
σείσω οὐ μόνον τὴν γῆν ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν. 27 *τὸ δὲ ἔτι*
ἅπαξ δηλοῖ τὴν τῶν σαλευομένων μετάθεσιν ὡς πεποιημένων, ἵνα
μείνῃ τὰ μὴ σαλευόμενα. 28 *διὸ βασιλείαν ἀσάλευτον παρα-*
λαμβάνοντες ἔχωμεν χάριν, δι' ἧς λατρεύωμεν εὐαρέστως τῷ
θεῷ, μετὰ εὐλαβείας καὶ δέους· 29 *καὶ γὰρ* ὁ θεὸς ἡμῶν πῦρ
καταναλίσκον.

XIII

Admonitiones variae. Christus unus et idem. Piaculum Christi valet; deserenda Iudaeorum ara. Vota et salutationes.

1 *Ἡ φιλαδελφία μενέτω.* 2 *τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε·*
διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους. 3 *μιμνήσκεσθε*
τῶν δεσμίων ὡς συνδεδεμένοι, τῶν κακουχουμένων ὡς καὶ αὐτοὶ
ὄντες ἐν σώματι. 4 *τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσιν καὶ ἡ κοίτη ἀμίαν-*
τος· πόρνους γὰρ καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ θεός. 5 *ἀφιλάργυρος ὁ*
τρόπος, ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσιν· αὐτὸς γὰρ εἴρηκεν· οὐ μή σε
ἀνῶ οὐδ' οὐ μή σε ἐγκαταλείπω, 6 *ὥστε θαρροῦντας ἡμᾶς λέγειν·*
κύριος ἐμοὶ βοηθός, οὐ φοβηθήσομαι· τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος;
7 *Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν*
τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστρο-
φῆς μιμεῖσθε τὴν πίστιν. 8 *Ἰησοῦς Χριστὸς ἐχθὲς καὶ σήμερον*
ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. 9 *διδαχαῖς ποικίλαις καὶ ξέναις*
μὴ παραφέρεσθε· καλὸν γὰρ χάριτι βεβαιοῦσθαι τὴν καρδίαν, οὐ
βρώμασιν, ἐν οἷς οὐκ ὠφελήθησαν οἱ περιπατοῦντες.
10 *Ἔχομεν θυσιαστήριον ἐξ οὗ φαγεῖν οὐκ ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ*
τῇ σκηνῇ λατρεύοντες. 11 *ὧν γὰρ εἰσφέρεται ζώων τὸ αἷμα περὶ*
ἁμαρτίας εἰς τὰ ἅγια διὰ τοῦ ἀρχιερέως, τούτων τὰ σώματα
κατακαίεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς. 12 *διὸ καὶ Ἰησοῦς, ἵνα ἁγιάσῃ*

25. h *απ ουρανου* 27. H *δηλοι [την] των* XIII,5. TH *εγκατα-λιπω* 6. *ου*: T pm [*και*] 9. h *περιπατησαντες* 10. H [*εξουσιαν*]

24. 9,15. 26. Hagg 2,6. 29. Deut 4,24. XIII,2. Gen 18,3. 19,1s. 3. 10,34. 5. Ios 1,5. Deut 31,6. 6. Ps 118,6. 11. Lev 16,27. 12. Mt 27,32 etc. Lev 4,12. 24,14.

διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν λαόν, ἔξω τῆς πύλης ἔπαθεν. [13] τοί-
νυν ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς τὸν ὀνειδισμὸν
αὐτοῦ φέροντες· [14] οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν
μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν. [15] Δι' αὐτοῦ οὖν ἀναφέρωμεν θυσίαν
αἰνέσεως διαπαντὸς τῷ θεῷ, τοῦτ' ἔστιν καρπὸν χειλέων ὁμολο-
γούντων τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. [16] τῆς δὲ εὐποιΐας καὶ κοινωνίας
μὴ ἐπιλανθάνεσθε· τοιαύταις γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ θεός.
[17] Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπείκετε· αὐτοὶ γὰρ
ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες· ἵνα
μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσιν καὶ μὴ στενάζοντες· ἀλυσιτελὲς γὰρ
ὑμῖν τοῦτο.
[18] Προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν· πειθόμεθα γὰρ ὅτι καλὴν συνεί-
δησιν ἔχομεν, ἐν πᾶσιν καλῶς θέλοντες ἀναστρέφεσθαι. [19] πε-
ρισσοτέρως δὲ παρακαλῶ τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα τάχιον ἀποκατα-
σταθῶ ὑμῖν.
[20] Ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νεκρῶν τὸν ποι-
μένα τῶν προβάτων τὸν μέγαν ἐν αἵματι διαθήκης αἰωνίου, τὸν
κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν, [21] καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ἀγαθῷ εἰς
τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, ποιῶν ἐν ἡμῖν τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον
αὐτοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων·
ἀμήν.
[22] Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἀνέχεσθε τοῦ λόγου τῆς
παρακλήσεως· καὶ γὰρ διὰ βραχέων ἐπέστειλα ὑμῖν. [23] γινώσκετε
τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν Τιμόθεον ἀπολελυμένον, μεθ' οὗ ἐὰν τάχιον
ἔρχηται ὄψομαι ὑμᾶς. [24] ἀσπάσασθε πάντας τοὺς ἡγουμένους ὑμῶν
καὶ πάντας τοὺς ἁγίους. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας.
[25] Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Α

I

Evangelii simplicitas tuenda. Lex et Christi gratia. Hymenaeus et Alexander.

[1] Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ κατ' ἐπιταγὴν θεοῦ
σωτῆρος ἡμῶν καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τῆς ἐλπίδος ἡμῶν [2] Τιμοθέῳ

---

15. [T]H§ om *ουν* 19. H *ταχειον* 21. *αγαθω*: T pm *εργω* | *ποιων*: h † pm *αυτω* | *ημιν*: T§ *υμιν* 22. h *ανεχεσθαι* 23. H *ταχειον* 25. *υμων*: Th add *αμην* | T subscr. *προς εβραιους*

---

15. Ps 50,14.23. Hos 14,3. 20s. 1 Thess 5,23. 20. Is 63,11. Ier 32,(39,)40. 21. 2 Thess 2,17. Rom 16,27 etc. 25. Eph 6,24 etc. I,1. Tit 1,1 etc.

γνησίῳ τέκνῳ ἐν πίστει. χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς
καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.
3 Καθὼς παρεκάλεσά σε προσμεῖναι ἐν Ἐφέσῳ, πορευόμενος
εἰς Μακεδονίαν, ἵνα παραγγείλῃς τισὶν μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν 4 μηδὲ
προσέχειν μύθοις καὶ γενεαλογίαις ἀπεράντοις, αἵτινες ἐκζητήσεις
παρέχουσιν μᾶλλον ἢ οἰκονομίαν θεοῦ τὴν ἐν πίστει· 5 τὸ δὲ τέλος
τῆς παραγγελίας ἐστὶν ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς καρδίας καὶ συνειδή-
σεως ἀγαθῆς καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου, 6 ὧν τινὲς ἀστοχήσαντες
ἐξετράπησαν εἰς ματαιολογίαν, 7 θέλοντες εἶναι νομοδιδάσκαλοι,
μὴ νοοῦντες μήτε ἃ λέγουσιν μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται.
8 οἴδαμεν δὲ ὅτι καλὸς ὁ νόμος, ἐάν τις αὐτῷ νομίμως χρῆται,
9 εἰδὼς τοῦτο, ὅτι δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται, ἀνόμοις δὲ καὶ ἀνυπο-
τάκτοις, ἀσεβέσι καὶ ἁμαρτωλοῖς, ἀνοσίοις καὶ βεβήλοις, πατρο-
λῴαις καὶ μητρολῴαις, ἀνδροφόνοις, 10 πόρνοις, ἀρσενοκοίταις,
ἀνδραποδισταῖς, ψεύσταις, ἐπιόρκοις, καὶ εἴ τι ἕτερον τῇ ὑγιαι-
νούσῃ διδασκαλίᾳ ἀντίκειται, 11 κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τῆς δόξης
τοῦ μακαρίου θεοῦ, ὃ ἐπιστεύθην ἐγώ. 12 χάριν ἔχω τῷ ἐνδυνα-
μώσαντί με Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ὅτι πιστόν με ἡγήσατο
θέμενος εἰς διακονίαν, 13 τὸ πρότερον ὄντα βλάσφημον καὶ διώκτην
καὶ ὑβριστήν· ἀλλὰ ἠλεήθην, ὅτι ἀγνοῶν ἐποίησα ἐν ἀπιστίᾳ,
14 ὑπερεπλεόνασεν δὲ ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν μετὰ πίστεως καὶ
ἀγάπης τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. 15 πιστὸς ὁ λόγος καὶ πάσης
ἀποδοχῆς ἄξιος, ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον
ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ· 16 ἀλλὰ διὰ τοῦτο
ἠλεήθην, ἵνα ἐν ἐμοὶ πρώτῳ ἐνδείξηται Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν
ἅπασαν μακροθυμίαν, πρὸς ὑποτύπωσιν τῶν μελλόντων πιστεύειν
ἐπ' αὐτῷ εἰς ζωὴν αἰώνιον. 17 τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν αἰώνων,
ἀφθάρτῳ ἀοράτῳ μόνῳ θεῷ, τιμὴ καὶ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων· ἀμήν.
18 Ταύτην τὴν παραγγελίαν παρατίθεμαί σοι, τέκνον Τιμόθεε,
κατὰ τὰς προαγούσας ἐπὶ σὲ προφητείας, ἵνα στρατεύσῃ ἐν
αὐταῖς τὴν καλὴν στρατείαν, 19 ἔχων πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνεί-
δησιν, ἥν τινες ἀπωσάμενοι περὶ τὴν πίστιν ἐναυάγησαν· 20 ὧν
ἐστὶν Ὑμέναιος καὶ Ἀλέξανδρος, οὓς παρέδωκα τῷ σατανᾷ, ἵνα
παιδευθῶσιν μὴ βλασφημεῖν.

12. h ενδυναμουντι 16. TH§ χριστος ιησους 18. t H§ στρατευη

3. Act 20,1. 4. Tit 1,14. 3,9. 5. Rom 13,9s. 1 Pe 1,22. 2 Tim 1,5. 6. (5,15.) 7. Rom 2,21. 8. Rom 7,12.14. 12. (Phil 4,13.) 13. 1 Cor 15,9s. Gal 1,13 etc. 15. 4,9. Lc 19,10. 17. Rom 16,27. Iud 25 etc. 20. 2 Tim 2,17. 1 Cor 5,5.

II

Preces publicae. Deus unus et unus mediator. Decor precantium.
Mulier in ecclesia.

1 *Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις, προσ-
ευχάς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας, ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων,* 2 *ὑπὲρ
βασιλέων καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, ἵνα ἤρεμον καὶ
ἡσύχιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι.* 3 *τοῦτο
καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ,* 4 *ὃς πάν-
τας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν.*
5 *εἷς γὰρ θεός, εἷς καὶ μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος
Χριστὸς Ἰησοῦς,* 6 *ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων, τὸ
μαρτύριον καιροῖς ἰδίοις,* 7 *εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ κήρυξ καὶ ἀπόστο-
λος, ἀλήθειαν λέγω, οὐ ψεύδομαι, διδάσκαλος ἐθνῶν ἐν πίστει
καὶ ἀληθείᾳ.*
8 *Βούλομαι οὖν προσεύχεσθαι τοὺς ἄνδρας ἐν παντὶ τόπῳ
ἐπαίροντας ὁσίους χεῖρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμοῦ·* 9 *ὡσαύ-
τως γυναῖκας ἐν καταστολῇ κοσμίῳ, μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης
κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμασιν καὶ χρυσῷ ἢ μαργαρίταις ἢ
ἱματισμῷ πολυτελεῖ,* 10 *ἀλλ' ὃ πρέπει γυναιξὶν ἐπαγγελλομέναις
θεοσέβειαν, δι' ἔργων ἀγαθῶν.* 11 *Γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μανθανέτω ἐν
πάσῃ ὑποταγῇ·* 12 *διδάσκειν δὲ γυναικὶ οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ αὐθεν-
τεῖν ἀνδρός, ἀλλ' εἶναι ἐν ἡσυχίᾳ.* 13 *Ἀδὰμ γὰρ πρῶτος ἐπλάσθη,
εἶτα Εὕα.* 14 *καὶ Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἐξαπατηθεῖσα
ἐν παραβάσει γέγονεν,* 15 *σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας, ἐὰν
μείνωσιν ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ καὶ ἁγιασμῷ μετὰ σωφροσύνης.*

III

Episcopi et diaconi. Mysterium pietatis.

1 *Πιστὸς ὁ λόγος· εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου
ἐπιθυμεῖ.* 2 *δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίλημπτον εἶναι, μιᾶς γυναι-
κὸς ἄνδρα, νηφάλιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, διδακτικόν,*
3 *μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, ἀλλὰ ἐπιεικῆ, ἄμαχον, ἀφιλάργυρον,*
4 *τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊστάμενον, τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ
μετὰ πάσης σεμνότητος, —* 5 *εἰ δέ τις τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι
οὐκ οἶδεν, πῶς ἐκκλησίας θεοῦ ἐπιμελήσεται; —* 6 *μὴ νεόφυτον,*

II,3. *τουτο*: t add [*γαρ*] 8. H§ *διαλογισμων* 9. *ωσαυτως*: T add [*και*] | *κοσμιω*: h *κοσμιως* | H§ *χρυσιω* 12. T *αλλα* 13. H *εῦα* III,1. H *πιστος ο λογος. Ει τις*

II,4. 2 Pe 3,9. (2 Tim 3,7.) 5. Gal 3,20. 6. Tit 2,14. 7. 2 Tim 1,11. Rom 9,1. 9. 1 Pe 3,3ss. 13. 1 Cor 11,9. Gen 2,7.22. 14. Gen 3,6. III,1. 1,15. 2. Tit 1,6ss. 5. 5,8.

ἵνα μὴ τυφωθεὶς εἰς κρίμα ἐμπέσῃ τοῦ διαβόλου. 7 δεῖ δὲ καὶ
μαρτυρίαν καλὴν ἔχειν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν, ἵνα μὴ εἰς ὀνειδισμὸν
ἐμπέσῃ καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου. 8 Διακόνους ὡσαύτως σεμνούς,
μὴ διλόγους, μὴ οἴνῳ πολλῷ προσέχοντας, μὴ αἰσχροκερδεῖς,
9 ἔχοντας τὸ μυστήριον τῆς πίστεως ἐν καθαρᾷ συνειδήσει. 10 καὶ
οὗτοι δὲ δοκιμαζέσθωσαν πρῶτον, εἶτα διακονείτωσαν ἀνέγκλητοι
ὄντες. 11 γυναῖκας ὡσαύτως σεμνάς, μὴ διαβόλους, νηφαλίους,
πιστὰς ἐν πᾶσιν. 12 διάκονοι ἔστωσαν μιᾶς γυναικὸς ἄνδρες,
τέκνων καλῶς προϊστάμενοι καὶ τῶν ἰδίων οἴκων. 13 οἱ γὰρ
καλῶς διακονήσαντες βαθμὸν ἑαυτοῖς καλὸν περιποιοῦνται καὶ
πολλὴν παρρησίαν ἐν πίστει τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
14 Ταῦτά σοι γράφω ἐλπίζων ἐλθεῖν πρὸς σὲ τάχιον· 15 ἐὰν
δὲ βραδύνω, ἵνα εἰδῇς πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἥτις
ἐστὶν ἐκκλησία θεοῦ ζῶντος, στῦλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας.
16 καὶ ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶν τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον· ὃς
ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι, ὤφθη ἀγγέλοις,
ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν, ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ, ἀνελήμφθη ἐν δόξῃ.

IV

Falsi doctores venturi. Timotheo iuveni dantur praecepta.

1 Τὸ δὲ πνεῦμα ῥητῶς λέγει ὅτι ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀποστή-
σονταί τινες τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασιν πλάνοις καὶ
διδασκαλίαις δαιμονίων, 2 ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων, κεκαυστη-
ριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν, 3 κωλυόντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι
βρωμάτων, ἃ ὁ θεὸς ἔκτισεν εἰς μετάλημψιν μετὰ εὐχαριστίας
τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνωκόσι τὴν ἀλήθειαν. 4 ὅτι πᾶν κτίσμα
θεοῦ καλόν, καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον μετὰ εὐχαριστίας λαμβανόμενον·
5 ἁγιάζεται γὰρ διὰ λόγου θεοῦ καὶ ἐντεύξεως.
6 Ταῦτα ὑποτιθέμενος τοῖς ἀδελφοῖς καλὸς ἔσῃ διάκονος
Χριστοῦ Ἰησοῦ, ἐντρεφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως καὶ τῆς
καλῆς διδασκαλίας ᾗ παρηκολούθηκας· 7 τοὺς δὲ βεβήλους καὶ
γραώδεις μύθους παραιτοῦ. γύμναζε δὲ σεαυτὸν πρὸς εὐσέβειαν.
8 ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλίγον ἐστὶν ὠφέλιμος· ἡ δὲ
εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστιν, ἐπαγγελίαν ἔχουσα ζωῆς
τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης. 9 πιστὸς ὁ λόγος καὶ πάσης ἀπο-

14. H [*προς σε*] | TH *εν ταχει* IV,3. *κωλ. γαμειν, απεχεσθαι:* h † 6. h *παρηκολουθησας*

7. 2 Tim 2,26. 11. Tit 2,3. IV,1ss. 2 Tim 3,1ss. 2. Tit 1,15. 6. 2 Tim 3,10. 8. 2 Tim 1,1. 9. 1,15.

δοχῆς ἄξιος. 10 εἰς τοῦτο γὰρ κοπιῶμεν καὶ ἀγωνιζόμεθα, ὅτι
ἠλπίκαμεν ἐπὶ θεῷ ζῶντι, ὅς ἐστιν σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων,
μάλιστα πιστῶν.
11 Παράγγελλε ταῦτα καὶ δίδασκε. 12 μηδείς σου τῆς νεό-
τητος καταφρονείτω, ἀλλὰ τύπος γίνου τῶν πιστῶν, ἐν λόγῳ, ἐν
ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πίστει, ἐν ἁγνείᾳ. 13 ἕως ἔρχομαι πρόσ-
εχε τῇ ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει, τῇ διδασκαλίᾳ. 14 μὴ ἀμέλει
τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοι διὰ προφητείας μετὰ ἐπιθέ-
σεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου. 15 ταῦτα μελέτα, ἐν τούτοις
ἴσθι, ἵνα σου ἡ προκοπὴ φανερὰ ᾖ πᾶσιν. 16 ἔπεχε σεαυτῷ καὶ
τῇ διδασκαλίᾳ, ἐπίμενε αὐτοῖς· τοῦτο γὰρ ποιῶν καὶ σεαυτὸν
σώσεις καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου.

V

De admonitionibus. De viduabus eligendis, presbyteris, peccantibus.

1 Πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήξῃς ἀλλὰ παρακάλει ὡς πατέρα,
νεωτέρους ὡς ἀδελφούς, 2 πρεσβυτέρας ὡς μητέρας, νεωτέρας ὡς
ἀδελφὰς ἐν πάσῃ ἁγνείᾳ. 3 Χήρας τίμα τὰς ὄντως χήρας. 4 εἰ
δέ τις χήρα τέκνα ἢ ἔκγονα ἔχει, μανθανέτωσαν πρῶτον τὸν ἴδιον
οἶκον εὐσεβεῖν καὶ ἀμοιβὰς ἀποδιδόναι τοῖς προγόνοις· τοῦτο
γάρ ἐστιν ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. 5 ἡ δὲ ὄντως χήρα καὶ
μεμονωμένη ἤλπικεν ἐπὶ θεὸν καὶ προσμένει ταῖς δεήσεσιν καὶ
ταῖς προσευχαῖς νυκτὸς καὶ ἡμέρας· 6 ἡ δὲ σπαταλῶσα ζῶσα
τέθνηκεν. 7 καὶ ταῦτα παράγγελλε ἵνα ἀνεπίλημπτοι ὦσιν. 8 εἰ
δέ τις τῶν ἰδίων καὶ μάλιστα οἰκείων οὐ προνοεῖται, τὴν πίστιν
ἤρνηται καὶ ἔστιν ἀπίστου χείρων.
9 Χήρα καταλεγέσθω μὴ ἔλαττον ἐτῶν ἑξήκοντα γεγονυῖα,
ἑνὸς ἀνδρὸς γυνή, 10 ἐν ἔργοις καλοῖς μαρτυρουμένη, εἰ ἐτεκνο-
τρόφησεν, εἰ ἐξενοδόχησεν, εἰ ἁγίων πόδας ἔνιψεν, εἰ θλιβομένοις
ἐπήρκεσεν, εἰ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ἐπηκολούθησεν. 11 νεωτέρας δὲ
χήρας παραιτοῦ· ὅταν γὰρ καταστρηνιάσωσιν τοῦ Χριστοῦ, γα-
μεῖν θέλουσιν, 12 ἔχουσαι κρίμα ὅτι τὴν πρώτην πίστιν ἠθέτησαν·
13 ἅμα δὲ καὶ ἀργαὶ μανθάνουσιν περιερχόμεναι τὰς οἰκίας, οὐ
μόνον δὲ ἀργαὶ ἀλλὰ καὶ φλύαροι καὶ περίεργοι, λαλοῦσαι τὰ
μὴ δέοντα. 14 βούλομαι οὖν νεωτέρας γαμεῖν, τεκνογονεῖν, οἰκο-
δεσποτεῖν, μηδεμίαν ἀφορμὴν διδόναι τῷ ἀντικειμένῳ λοιδορίας

---

10. *αγωνιζομεθα*: th *ονειδιζομεθα* | h *ηλπισαμεν* 12. H *αγνια* 16. H *διδασκαλια·* V,2. H *αγνια* 5. T *επι τον θεον* H *επι [τον] θεον* h *επι κυριον* 8. tH^{s} *προνοει*

---

10. Col 1,29. 11. Tit 2,15. 12. Tit 2,7. 14. 1,18. 5,22. 2 Tim 1,6. 16. Act 20,28. 1 Cor 9,27.22. V,4. 2,3. 5. Ier 49,11. 9s. 3,2.7.11. Tit 1,6.

χάριν· [15] *ἤδη γάρ τινες ἐξετράπησαν ὀπίσω τοῦ σατανᾶ.* [16] *εἴ
τις πιστὴ ἔχει χήρας, ἐπαρκείσθω αὐταῖς, καὶ μὴ βαρείσθω ἡ
ἐκκλησία, ἵνα ταῖς ὄντως χήραις ἐπαρκέσῃ.*

[17] *Οἱ καλῶς προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιού-
σθωσαν, μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ.* [18] *λέγει
γὰρ ἡ γραφή·* βοῦν ἀλοῶντα οὐ φιμώσεις, *καί·* ἄξιος ὁ ἐργάτης
τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. [19] *κατὰ πρεσβυτέρου κατηγορίαν μὴ παρα-
δέχου, ἐκτὸς εἰ μὴ* ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων. [20] *Τοὺς ἁμαρτά-
νοντας ἐνώπιον πάντων ἔλεγχε, ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ φόβον ἔχωσιν.*

[21] *Διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ καὶ
τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων ἵνα ταῦτα φυλάξῃς χωρὶς προκρίματος,
μηδὲν ποιῶν κατὰ πρόσκλισιν.* [22] *Χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτί-
θει, μηδὲ κοινώνει ἁμαρτίαις ἀλλοτρίαις. σεαυτὸν ἁγνὸν τήρει.*
[23] *μηκέτι ὑδροπότει, ἀλλὰ οἴνῳ ὀλίγῳ χρῶ διὰ τὸν στόμαχον καὶ
τὰς πυκνάς σου ἀσθενείας.* [24] *Τινῶν ἀνθρώπων αἱ ἁμαρτίαι
πρόδηλοί εἰσιν προάγουσαι εἰς κρίσιν, τισὶν δὲ καὶ ἐπακολουθοῦ-
σιν·* [25] *ὡσαύτως καὶ τὰ ἔργα τὰ καλὰ πρόδηλα, καὶ τὰ ἄλλως
ἔχοντα κρυβῆναι οὐ δύνανται.*

VI

De servis, falsis doctoribus, avaris; de certamine hominis dei; de officiis divitum.

[1] *Ὅσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δοῦλοι, τοὺς ἰδίους δεσπότας πάσης
τιμῆς ἀξίους ἡγείσθωσαν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ καὶ ἡ δι-
δασκαλία βλασφημῆται.* [2] *οἱ δὲ πιστοὺς ἔχοντες δεσπότας μὴ
καταφρονείτωσαν, ὅτι ἀδελφοί εἰσιν, ἀλλὰ μᾶλλον δουλευέτωσαν,
ὅτι πιστοί εἰσιν καὶ ἀγαπητοὶ οἱ τῆς εὐεργεσίας ἀντιλαμβανόμενοι.*

Ταῦτα δίδασκε καὶ παρακάλει. [3] *εἴ τις ἑτεροδιδασκαλεῖ καὶ
μὴ προσέχεται ὑγιαίνουσιν λόγοις τοῖς τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ καὶ τῇ κατ' εὐσέβειαν διδασκαλίᾳ,* [4] *τετύφωται, μηδὲν
ἐπιστάμενος, ἀλλὰ νοσῶν περὶ ζητήσεις καὶ λογομαχίας, ἐξ ὧν
γίνεται φθόνος, ἔρις, βλασφημίαι, ὑπόνοιαι πονηραί,* [5] *διαπαρα-
τριβαὶ διεφθαρμένων ἀνθρώπων τὸν νοῦν καὶ ἀπεστερημένων τῆς
ἀληθείας, νομιζόντων πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν.* [6] *ἔστιν δὲ
πορισμὸς μέγας ἡ εὐσέβεια μετὰ αὐταρκείας.* [7] *οὐδὲν γὰρ εἰση-
νέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον, ὅτι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι δυνάμεθα·*

16. H[S] *επαρκειτω* 20. H *τους [δε] αμαρταν.* 21. t *προσκλησιν* VI,2. h *αγαπητοι, οι* 3. TH *προσερχεται* | H *λογοις, τοις του κυρ. ημ. ιησ. χριστου,* 7. *οτι ουδε:* h †

17. 1 Thess 5,12s. 18. Deut 25,4. 24,15. 1 Cor 9,9.14. Mt 10,10 etc. 19. Deut 19,15. 21. 2 Tim 4,1. 22. 3,10. 4,14. Act 6,6. VI,1. Tit 2,9s. Eph 6,5. Col 3,22. Tit 2,5. Iac 2,7. 2. Philem 16. 1 Tim 4,11. Tit 2,15. 3. 1,3. Gal 1,6ss. 2 Tim 1,13. Tit 1,13. 2,1. 4. 2 Tim 2,14. 5. 2 Tim 3,8.

[8] ἔχοντες δὲ διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα.
[9] οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν ἐμπίπτουσιν εἰς πειρασμὸν καὶ παγίδα
καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους καὶ βλαβεράς, αἵτινες βυθίζουσιν
τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν. [10] ῥίζα γὰρ πάντων
τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαργυρία, ἧς τινὲς ὀρεγόμενοι ἀπεπλανήθησαν
ἀπὸ τῆς πίστεως καὶ ἑαυτοὺς περιέπειραν ὀδύναις πολλαῖς.
[11] Σὺ δέ, ὦ ἄνθρωπε θεοῦ, ταῦτα φεῦγε· δίωκε δὲ δικαιοσύνην,
εὐσέβειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονήν, πραϋπαθίαν. [12] ἀγωνίζου
τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως, ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς, εἰς
ἣν ἐκλήθης καὶ ὡμολόγησας τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἐνώπιον πολ-
λῶν μαρτύρων. [13] παραγγέλλω ἐνώπιον θεοῦ τοῦ ζωογονοῦντος
τὰ πάντα καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ μαρτυρήσαντος ἐπὶ Ποντίου
Πειλάτου τὴν καλὴν ὁμολογίαν, [14] τηρῆσαί σε τὴν ἐντολὴν ἄσπιλον
ἀνεπίλημπτον μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ, [15] ἣν καιροῖς ἰδίοις δείξει ὁ μακάριος καὶ μόνος δυνάστης,
ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ κύριος τῶν κυριευόντων, [16] ὁ
μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, ὃν εἶδεν οὐδεὶς
ἀνθρώπων οὐδὲ ἰδεῖν δύναται· ᾧ τιμὴ καὶ κράτος αἰώνιον, ἀμήν.
[17] Τοῖς πλουσίοις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι παράγγελλε μὴ ὑψηλὰ
φρονεῖν, μηδὲ ἠλπικέναι ἐπὶ πλούτου ἀδηλότητι, ἀλλ' ἐπὶ θεῷ
τῷ παρέχοντι ἡμῖν πάντα πλουσίως εἰς ἀπόλαυσιν, [18] ἀγαθοερ-
γεῖν, πλουτεῖν ἐν ἔργοις καλοῖς, εὐμεταδότους εἶναι, κοινωνικούς,
[19] ἀποθησαυρίζοντας ἑαυτοῖς θεμέλιον καλὸν εἰς τὸ μέλλον, ἵνα
ἐπιλάβωνται τῆς ὄντως ζωῆς.
[20] Ὦ Τιμόθεε, τὴν παραθήκην φύλαξον, ἐκτρεπόμενος τὰς
βεβήλους κενοφωνίας καὶ ἀντιθέσεις τῆς ψευδωνύμου γνώσεως,
[21] ἥν τινες ἐπαγγελλόμενοι περὶ τὴν πίστιν ἠστόχησαν.
Ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Β

I

Cohortatio et laus Timothei. Lois. Fides strenue servanda. Onesiphori domus.

[1] Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος θεοῦ
κατ' ἐπαγγελίαν ζωῆς τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ [2] Τιμοθέῳ ἀγαπητῷ

8. h διατροφην 11. h του θεου | T πραυπαθειαν 13. παραγγελλω: TH add σοι | TH του θεου | th ιησου χριστου 17. TH[S] υψηλοφρονειν | θεω: h pm τω 21. μεθ' υμων: t μετα σου | T subscr. προς τιμοθεον α'

10. Lc 12,15. 11. 2 Tim 3,17. 12. 1,18. 1 Cor 9,25. Phil 3,13s. Act 16,2. 13. Rom 4,17. 14. Tit 2,13. Deut 10,17. 2 Macc 13,4. 16. 2 Tim 4,18. 17. Lc 12,20s. 20. 2 Tim 1,14. 2,16. 21. 2 Tim 2,18. 1,1s. 2 Cor 1,1s. etc.

τέκνῳ. χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ
τοῦ κυρίου ἡμῶν.

[3] *Χάριν ἔχω τῷ θεῷ, ᾧ λατρεύω ἀπὸ προγόνων ἐν καθαρᾷ*
συνειδήσει, ὡς ἀδιάλειπτον ἔχω τὴν περὶ σοῦ μνείαν ἐν ταῖς δεήσε-
σίν μου νυκτὸς καὶ ἡμέρας, [4] *ἐπιποθῶν σε ἰδεῖν, μεμνημένος σου*
τῶν δακρύων ἵνα χαρᾶς πληρωθῶ, [5] *ὑπόμνησιν λαβὼν τῆς ἐν σοὶ*
ἀνυποκρίτου πίστεως, ἥτις ἐνῴκησεν πρῶτον ἐν τῇ μάμμῃ σου
Λωΐδι καὶ τῇ μητρί σου Εὐνίκῃ, πέπεισμαι δὲ ὅτι καὶ ἐν σοί.
[6] *Δι' ἣν αἰτίαν ἀναμιμνήσκω σε ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ*
θεοῦ, ὅ ἐστιν ἐν σοὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου. [7] *οὐ γὰρ*
ἔδωκεν ἡμῖν ὁ θεὸς πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνάμεως καὶ ἀγάπης
καὶ σωφρονισμοῦ. [8] *μὴ οὖν ἐπαισχυνθῇς τὸ μαρτύριον τοῦ κυρίου*
ἡμῶν μηδὲ ἐμὲ τὸν δέσμιον αὐτοῦ, ἀλλὰ συνκακοπάθησον τῷ εὐαγ-
γελίῳ κατὰ δύναμιν θεοῦ, [9] *τοῦ σώσαντος ἡμᾶς καὶ καλέσαντος*
κλήσει ἁγίᾳ, οὐ κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν ἀλλὰ κατὰ ἰδίαν πρόθεσιν καὶ
χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ πρὸ χρόνων αἰωνίων,
[10] *φανερωθεῖσαν δὲ νῦν διὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σωτῆρος ἡμῶν*
Χριστοῦ Ἰησοῦ, καταργήσαντος μὲν τὸν θάνατον, φωτίσαντος δὲ
ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ εὐαγγελίου, [11] *εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ κῆρυξ*
καὶ ἀπόστολος καὶ διδάσκαλος· [12] *δι' ἣν αἰτίαν καὶ ταῦτα πάσχω,*
ἀλλ' οὐκ ἐπαισχύνομαι· οἶδα γὰρ ᾧ πεπίστευκα, καὶ πέπεισμαι ὅτι
δυνατός ἐστιν τὴν παραθήκην μου φυλάξαι εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν.
[13] *ὑποτύπωσιν ἔχε ὑγιαινόντων λόγων ὧν παρ' ἐμοῦ ἤκουσας ἐν*
πίστει καὶ ἀγάπῃ τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· [14] *τὴν καλὴν παραθήκην*
φύλαξον διὰ πνεύματος ἁγίου τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῖν.

[15] *Οἶδας τοῦτο, ὅτι ἀπεστράφησάν με πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ,*
ὧν ἐστὶν Φύγελος καὶ Ἑρμογένης. [16] *δῴη ἔλεος ὁ κύριος τῷ*
Ὀνησιφόρου οἴκῳ, ὅτι πολλάκις με ἀνέψυξεν καὶ τὴν ἅλυσίν μου
οὐκ ἐπαισχύνθη, [17] *ἀλλὰ γενόμενος ἐν Ῥώμῃ σπουδαίως ἐζήτη-*
σέν με καὶ εὗρεν. [18] *δῴη αὐτῷ ὁ κύριος εὑρεῖν ἔλεος παρὰ κυ-*
ρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. καὶ ὅσα ἐν Ἐφέσῳ διηκόνησεν, βέλτιον
σὺ γινώσκεις.

II

Corona militum Christi. Boni doctoris mores. Contra Hymenaeum aliosque vana docentes.

[1] *Σὺ οὖν, τέκνον μου, ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ*
Ἰησοῦ, [2] *καὶ ἃ ἤκουσας παρ' ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρτύρων, ταῦτα*

2. *χριστ. ιησου*: t *κυριου ιησου χριστου* h *κυριου ιησου* 3s. TH *δεησ. μου, νυκτ. κ. ημερας επιποθ.* 8. T *συγκακοπ.* 10. t *ιησου χριστου* 11. *διδασκαλος*: T add *εθνων* 13. *ων*: h† 15. TH *ἑρμογενης*

3. Act 24,14.16. Rom 1,9. 6. 1 Tim 4,14. 7. Rom 8,15. 9s. Tit 1,2s. 3,5. Rom 16,25s. 11. 1 Tim 2,7. Gal 2,7. 12. Eph 3,1.13. 13. 4,3. 14. 1 Tim 6,20. Rom 8,11. 15. 4,10.16. 16. 4,19.

παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ ἑτέρους
διδάξαι. [3] συνκακοπάθησον ὡς καλὸς στρατιώτης Χριστοῦ Ἰη-
σοῦ. [4] οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγμα-
τίαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ. [5] ἐὰν δὲ καὶ ἀθλῇ τις, οὐ
στεφανοῦται ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. [6] τὸν κοπιῶντα γεωργὸν
δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαμβάνειν. [7] νόει ὃ λέγω· δώσει
γάρ σοι ὁ κύριος σύνεσιν ἐν πᾶσιν. [8] Μνημόνευε Ἰησοῦν Χριστὸν
ἐγηγερμένον ἐκ νεκρῶν, ἐκ σπέρματος Δαυείδ, κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν
μου, [9] ἐν ᾧ κακοπαθῶ μέχρι δεσμῶν ὡς κακοῦργος, ἀλλὰ ὁ
λόγος τοῦ θεοῦ οὐ δέδεται. [10] διὰ τοῦτο πάντα ὑπομένω διὰ
τοὺς ἐκλεκτούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ σωτηρίας τύχωσιν τῆς ἐν Χριστῷ
Ἰησοῦ μετὰ δόξης αἰωνίου. [11] Πιστὸς ὁ λόγος· εἰ γὰρ συναπε-
θάνομεν, καὶ συνζήσομεν· [12] εἰ ὑπομένομεν, καὶ συνβασιλεύσομεν·
εἰ ἀρνησόμεθα, κἀκεῖνος ἀρνήσεται ἡμᾶς· [13] εἰ ἀπιστοῦμεν, ἐκεῖ-
νος πιστὸς μένει, ἀρνήσασθαι γὰρ ἑαυτὸν οὐ δύναται.

[14] Ταῦτα ὑπομίμνησκε, διαμαρτυρόμενος ἐνώπιον τοῦ θεοῦ μὴ
λογομαχεῖν, ἐπ᾽ οὐδὲν χρήσιμον, ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκουόντων.
[15] σπούδασον σεαυτὸν δόκιμον παραστῆσαι τῷ θεῷ, ἐργάτην
ἀνεπαίσχυντον, ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. [16] τὰς
δὲ βεβήλους κενοφωνίας περιΐστασο· ἐπὶ πλεῖον γὰρ προκόψουσιν
ἀσεβείας, [17] καὶ ὁ λόγος αὐτῶν ὡς γάγγραινα νομὴν ἕξει. ὧν
ἐστὶν Ὑμέναιος καὶ Φιλητός, [18] οἵτινες περὶ τὴν ἀλήθειαν ἠστό-
χησαν, λέγοντες ἀνάστασιν ἤδη γεγονέναι, καὶ ἀνατρέπουσιν τήν
τινων πίστιν. [19] ὁ μέντοι στερεὸς θεμέλιος τοῦ θεοῦ ἕστηκεν,
ἔχων τὴν σφραγῖδα ταύτην· ἔγνω κύριος τοὺς ὄντας αὐτοῦ, καί·
ἀποστήτω ἀπὸ ἀδικίας πᾶς ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα κυρίου. [20] ἐν
μεγάλῃ δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστιν μόνον σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ,
ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ ὀστράκινα, καὶ ἃ μὲν εἰς τιμὴν ἃ δὲ εἰς
ἀτιμίαν· [21] ἐὰν οὖν τις ἐκκαθάρῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων, ἔσται
σκεῦος εἰς τιμήν, ἡγιασμένον, εὔχρηστον τῷ δεσπότῃ, εἰς πᾶν
ἔργον ἀγαθὸν ἡτοιμασμένον. [22] τὰς δὲ νεωτερικὰς ἐπιθυμίας
φεῦγε, δίωκε δὲ δικαιοσύνην, πίστιν, ἀγάπην, εἰρήνην μετὰ τῶν
ἐπικαλουμένων τὸν κύριον ἐκ καθαρᾶς καρδίας. [23] τὰς δὲ μωρὰς
καὶ ἀπαιδεύτους ζητήσεις παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι γεννῶσιν μάχας·
[24] δοῦλον δὲ κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι ἀλλὰ ἤπιον εἶναι πρὸς πάν-

---

3. T *συγκακοπ.* 4. T *πραγματειαις* 9. H *κακουργος.* 12. TH *συμβασιλ.* 14. *θεου*: th *κυριου* 17. H *φίλητος* 18. *αναστασιν*: [t]h pm *την* 21. T *εις τιμην ηγιασμ.* 22. *μετα*: [t]h add *παντων*

---

3. 1,8. 4,5. 8. 1 Cor 15,12. Rom 1,3 etc. 9. Act 28,30s. 11. 1 Tim 4,9. Rom 6,8. 12. Rom 8,17. Mt 10,33. 14. (4,1.) 16. Tit 3,9. 2 Tim 3,13. 17. 1 Tim 1,20. 18. 1 Tim 6,21. 19. Num 16,5.(21.26?) Lev 24,16. 20. 1 Cor 3,12. Rom 9,21. 21. 2 Cor 6,17. 22. 1 Tim 6,11. 4,12. 1,5. 23. 1 Tim 4,7. 24. Tit 1,7.9.

τας, διδακτικόν, ἀνεξίκακον, [25] *ἐν πραΰτητι παιδεύοντα τοὺς
ἀντιδιατιθεμένους, μήποτε δῴη αὐτοῖς ὁ θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπί-
γνωσιν ἀληθείας,* [26] *καὶ ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγί-
δος, ἐζωγρημένοι ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα.*

III

Temporis ultimi malitia ac miseries. Scriptura inspirata.

[1] *Τοῦτο δὲ γίνωσκε, ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐνστήσονται
καιροὶ χαλεποί.* [2] *ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι φίλαυτοι, φιλάργυροι,
ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι, βλάσφημοι, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι,
ἀνόσιοι,* [3] *ἄστοργοι, ἄσπονδοι, διάβολοι, ἀκρατεῖς, ἀνήμεροι, ἀφι-
λάγαθοι,* [4] *προδόται, προπετεῖς, τετυφωμένοι, φιλήδονοι μᾶλλον
ἢ φιλόθεοι,* [5] *ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς
ἠρνημένοι· καὶ τούτους ἀποτρέπου.* [6] *ἐκ τούτων γάρ εἰσιν οἱ ἐνδύ-
νοντες εἰς τὰς οἰκίας καὶ αἰχμαλωτίζοντες γυναικάρια σεσωρευ-
μένα ἁμαρτίαις, ἀγόμενα ἐπιθυμίαις ποικίλαις,* [7] *πάντοτε μαν-
θάνοντα καὶ μηδέποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν δυνάμενα.*
[8] *ὃν τρόπον δὲ Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβρῆς ἀντέστησαν Μωϋσεῖ, οὕτως
καὶ οὗτοι ἀνθίστανται τῇ ἀληθείᾳ, ἄνθρωποι κατεφθαρμένοι τὸν
νοῦν, ἀδόκιμοι περὶ τὴν πίστιν.* [9] *ἀλλ' οὐ προκόψουσιν ἐπὶ πλεῖον·
ἡ γὰρ ἄνοια αὐτῶν ἔκδηλος ἔσται πᾶσιν, ὡς καὶ ἡ ἐκείνων ἐγένετο.*
[10] *Σὺ δὲ παρηκολούθησάς μου τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγωγῇ, τῇ
προθέσει, τῇ πίστει, τῇ μακροθυμίᾳ, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ,*
[11] *τοῖς διωγμοῖς, τοῖς παθήμασιν, οἷά μοι ἐγένετο ἐν Ἀντιοχείᾳ,
ἐν Ἰκονίῳ, ἐν Λύστροις· οἵους διωγμοὺς ὑπήνεγκα, καὶ ἐκ πάν-
των με ἐρύσατο ὁ κύριος.* [12] *καὶ πάντες δὲ οἱ θέλοντες ζῆν
εὐσεβῶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται.* [13] *πονηροὶ δὲ ἄνθρωποι
καὶ γόητες προκόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλανῶντες καὶ πλανώ-
μενοι.* [14] *σὺ δὲ μένε ἐν οἷς ἔμαθες καὶ ἐπιστώθης, εἰδὼς παρὰ
τίνων ἔμαθες,* [15] *καὶ ὅτι ἀπὸ βρέφους ἱερὰ γράμματα οἶδας τὰ
δυνάμενά σε σοφίσαι εἰς σωτηρίαν διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ
Ἰησοῦ.* [16] *πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδα-
σκαλίαν, πρὸς ἐλεγμόν, πρὸς ἐπανόρθωσιν, πρὸς παιδίαν τὴν ἐν*

---

25. h *δώη* III,10. h *παρηκολουθηκας* 15. T [*τα*] *ιερα γρ.*
16. TH *παιδειαν*

---

26. 1 Tim 3,7. III,1. 1 Tim 4,1. 2ss. Rom 1,29ss. 7. 1 Tim 2,4.
8. Ex 7,11.22. 1 Tim 6,5. 9. 1 Tim 5,24. 10. 1 Tim 4,6.
11. Act 13,50. 14,2.19.22. 12. Mt 16,24. Io 15,19. 14. 2,2. 1,13.
Act 16,1.

δικαιοσύνῃ, 17 *ἵνα ἄρτιος ᾖ ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν*
ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρτισμένος.

IV

Contra malos standum. Mortem proximam praesentiens de sociis rebusque suis refert. Salutationes.

1 *Διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ*
μέλλοντος κρίνειν ζῶντας καὶ νεκρούς, καὶ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ
καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, 2 *κήρυξον τὸν λόγον, ἐπίστηθι εὐκαίρως*
ἀκαίρως, ἔλεγξον, παρακάλεσον, ἐπιτίμησον, ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ
καὶ διδαχῇ. 3 *ἔσται γὰρ καιρὸς ὅτε τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας*
οὐκ ἀνέξονται, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας ἑαυτοῖς ἐπισω-
ρεύσουσιν διδασκάλους κνηθόμενοι τὴν ἀκοήν, 4 *καὶ ἀπὸ μὲν τῆς*
ἀληθείας τὴν ἀκοὴν ἀποστρέψουσιν, ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐκτρα-
πήσονται. 5 *σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσιν, κακοπάθησον, ἔργον ποίησον*
εὐαγγελιστοῦ, τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον. 6 *Ἐγὼ γὰρ ἤδη*
σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἀναλύσεώς μου ἐφέστηκεν. 7 *τὸν*
καλὸν ἀγῶνα ἠγώνισμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετή-
ρηκα· 8 *λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν*
ἀποδώσει μοι ὁ κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτής,
οὐ μόνον δὲ ἐμοὶ ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἠγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν
αὐτοῦ.

9 *Σπούδασον ἐλθεῖν πρός με ταχέως.* 10 *Δημᾶς γάρ με ἐγ-*
κατέλιπεν ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα, καὶ ἐπορεύθη εἰς Θεσσαλο-
νίκην, Κρήσκης εἰς Γαλλίαν, Τίτος εἰς Δαλματίαν· 11 *Λουκᾶς*
ἐστὶν μόνος μετ' ἐμοῦ. Μάρκον ἀναλαβὼν ἄγε μετὰ σεαυτοῦ·
ἔστιν γάρ μοι εὔχρηστος εἰς διακονίαν. 12 *Τυχικὸν δὲ ἀπέστειλα*
εἰς Ἔφεσον. 13 *τὸν φελόνην, ὃν ἀπέλιπον ἐν Τρῳάδι παρὰ*
Κάρπῳ, ἐρχόμενος φέρε, καὶ τὰ βιβλία, μάλιστα τὰς μεμβράνας.
14 *Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεὺς πολλά μοι κακὰ ἐνεδείξατο·* ἀποδώσει
αὐτῷ ὁ κύριος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. 15 *ὃν καὶ σὺ φυλάσσου·*
λίαν γὰρ ἀντέστη τοῖς ἡμετέροις λόγοις. 16 *ἐν τῇ πρώτῃ μου*
ἀπολογίᾳ οὐδείς μοι παρεγένετο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον·
μὴ αὐτοῖς λογισθείη· 17 *ὁ δὲ κύριός μοι παρέστη καὶ ἐνεδυνά-*
μωσέν με, ἵνα δι' ἐμοῦ τὸ κήρυγμα πληροφορηθῇ καὶ ἀκούσωσιν
πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐρύσθην ἐκ στόματος λέοντος. 18 *ῥύσεταί*
με ὁ κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ καὶ σώσει εἰς τὴν βασι-

IV, 1. h *κριναι* 2. TH§ *επιτιμησ. παρακαλ.* 10. H§ *εγκατελειπεν* | *γαλλιαν*: T§H *γαλατιαν* 12. H *τύχικον* 13. H§ *απελειπον* 16. H§ *εγκατελειπον*

17. 1 Tim 6, 11. IV, 1. 1 Tim 5, 21. Tit 2, 13. 5. 2, 3. 6. Phil 2, 17. 7. 1 Tim 6, 12. 8. Iac 1, 12. 10s. Col 4, 14. 10. 14. 1 Tim 1, 20. Act 19, 33. Ps 28, 4. 17. Dan 6, 20. 18. 3, 11.

λείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων, ἀμήν.
19 *Ἄσπασαι Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν καὶ τὸν Ὀνησιφόρου οἶκον.*
20 *Ἔραστος ἔμεινεν ἐν Κορίνθῳ, Τρόφιμον δὲ ἀπέλιπον ἐν Μι-*
λήτῳ ἀσθενοῦντα. 21 *σπούδασον πρὸ χειμῶνος ἐλθεῖν. ἀσπάζε-*
ταί σε Εὔβουλος καὶ Πούδης καὶ Λίνος καὶ Κλαυδία καὶ οἱ
ἀδελφοὶ πάντες.
22 *Ὁ κύριος μετὰ τοῦ πνεύματός σου. ἡ χάρις μεθ᾽ ὑμῶν.*

ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ

I

Ad Titum dilectum filium. Tito Cretae agenda. Cretenses mendaces. Puris pura omnia.

1 *Παῦλος δοῦλος θεοῦ, ἀπόστολος δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ*
πίστιν ἐκλεκτῶν θεοῦ καὶ ἐπίγνωσιν ἀληθείας τῆς κατ᾽ εὐσέβειαν
2 *ἐπ᾽ ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ἣν ἐπηγγείλατο ὁ ἀψευδὴς θεὸς πρὸ*
χρόνων αἰωνίων, 3 *ἐφανέρωσεν δὲ καιροῖς ἰδίοις τὸν λόγον αὐτοῦ*
ἐν κηρύγματι, ὃ ἐπιστεύθην ἐγὼ κατ᾽ ἐπιταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν
θεοῦ, 4 *Τίτῳ γνησίῳ τέκνῳ κατὰ κοινὴν πίστιν. χάρις καὶ εἰρήνη*
ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.
5 *Τούτου χάριν ἀπέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα ἐπι-*
διορθώσῃ καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγώ σοι
διεταξάμην, 6 *εἴ τις ἐστὶν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς ἀνήρ, τέκνα*
ἔχων πιστά, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας ἢ ἀνυπότακτα. 7 *δεῖ γὰρ*
τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι ὡς θεοῦ οἰκονόμον, μὴ αὐθάδη,
μὴ ὀργίλον, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, 8 *ἀλλὰ*
φιλόξενον, φιλάγαθον, σώφρονα, δίκαιον, ὅσιον, ἐγκρατῆ, 9 *ἀντ-*
εχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ
παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαινούσῃ καὶ τοὺς ἀντιλέγον-
τας ἐλέγχειν. 10 *Εἰσὶν γὰρ πολλοὶ ἀνυπότακτοι, ματαιολόγοι καὶ*
φρεναπάται, μάλιστα οἱ ἐκ τῆς περιτομῆς, 11 *οὓς δεῖ ἐπιστομί-*
ζειν, οἵτινες ὅλους οἴκους ἀνατρέπουσιν διδάσκοντες ἃ μὴ δεῖ
αἰσχροῦ κέρδους χάριν. 12 *εἶπέν τις ἐξ αὐτῶν ἴδιος αὐτῶν προ-*

---

20. H^{s} *απελειπον* 21. H [*παντες*] 22. *κυριος*: h add *ιησους* | T subscr. *προς τιμοθεον β′*
I,1. h *χριστου* [*ιησου*] 2s. H *αιωνιων εφανερωσεν δε καιρ. ιδιοις, τ. λογ. αυτ. εν κηρυγματι ο* 5. H^{s} *απελειπον*

---

19. 1,16. Act 18,2 etc. 20. Rom 16,23. Act 21,29. 22. Philem 25. Phil 4,23.
I,1. Rom 1,1 etc. 2s. 2 Tim 1,9s. 3. 1 Tim 1,11. 4. 1 Tim 1,2. 2 Tim 1,2. 2 Io 3 etc. 5. Act 14,23. 2 Tim 2,2. 7ss. 1 Tim 3,2ss.

φήτης· Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί. 13 *ἡ*
μαρτυρία αὕτη ἐστὶν ἀληθής. δι᾽ ἣν αἰτίαν ἔλεγχε αὐτοὺς ἀποτό-
μως, ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει, 14 *μὴ προσέχοντες Ἰουδαϊκοῖς*
μύθοις καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώπων ἀποστρεφομένων τὴν ἀλήθειαν.
15 *πάντα καθαρὰ τοῖς καθαροῖς· τοῖς δὲ μεμιαμμένοις καὶ*
ἀπίστοις οὐδὲν καθαρόν, ἀλλὰ μεμίανται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς καὶ
ἡ συνείδησις. 16 *θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦν-*
ται, βδελυκτοὶ ὄντες καὶ ἀπειθεῖς καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν
ἀδόκιμοι.

II

Senibus, anibus, iuvenibus, servis. Gratia salutaris.

1 *Σὺ δὲ λάλει ἃ πρέπει τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ.* 2 *πρεσ-*
βύτας νηφαλίους εἶναι, σεμνούς, σώφρονας, ὑγιαίνοντας τῇ πίστει,
τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ· 3 *πρεσβύτιδας ὡσαύτως ἐν καταστήματι*
ἱεροπρεπεῖς, μὴ διαβόλους, μηδὲ οἴνῳ πολλῷ δεδουλωμένας, καλοδι-
δασκάλους, 4 *ἵνα σωφρονίζουσιν τὰς νέας φιλάνδρους εἶναι, φι-*
λοτέκνους, 5 *σώφρονας, ἁγνάς, οἰκουργούς, ἀγαθάς, ὑποτασσο-*
μένας τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ βλασφημῆται.
6 *Τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως παρακάλει σωφρονεῖν* 7 *περὶ πάντα,*
σεαυτὸν παρεχόμενος τύπον καλῶν ἔργων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ
ἀφθορίαν, σεμνότητα, 8 *λόγον ὑγιῆ ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ ἐξ ἐναν-*
τίας ἐντραπῇ μηδὲν ἔχων λέγειν περὶ ἡμῶν φαῦλον. 9 *Δούλους*
ἰδίοις δεσπόταις ὑποτάσσεσθαι, ἐν πᾶσιν εὐαρέστους εἶναι, μὴ
ἀντιλέγοντας, 10 *μὴ νοσφιζομένους, ἀλλὰ πᾶσαν πίστιν ἐνδεικνυ-*
μένους ἀγαθήν, ἵνα τὴν διδασκαλίαν τὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ
κοσμῶσιν ἐν πᾶσιν.
11 *Ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώ-*
ποις, 12 *παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς*
κοσμικὰς ἐπιθυμίας σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν
ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, 13 *προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ*
ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Χρι-
στοῦ Ἰησοῦ, 14 *ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἵνα λυτρώσηται*
ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας καὶ καθαρίσῃ ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον,
ζηλωτὴν καλῶν ἔργων.

---

13. H [*εν*] *τη* II,3. *μηδε*: h *μη* 4. H *σωφρονιζωσι* 5. T *οἰκουργοὺς ἀγαθάς,* 6s. TH *σωφρονειν,* (H ·) *περι παντα σεαυτ.* 7. h *καλ. εργων εν τη διδασκαλια,* 9. H *υποτασσεσθαι εν πασιν,* 10. *μη*: h *μηδε* | *πιστιν ενδεικν. αγαθην*: h *ενδεικνυμενους αγαπην* 13. h *ημων,* | h *ιησου χριστου*

---

15. Rom 14,14.20. 16. 2 Tim 3,5.17. II,3. 1 Tim 2,9. 3,11. 4. 1 Tim 5,14. 5. 1 Pe 3,1. 7. 1 Tim 4,12. 9. 1 Tim 6,1. Eph 6,5. 1 Pe 2,18. 11. 3,4. 1 Io 4,9. 14. Gal 1,4. 1 Tim 2,6. Ez 37,23. Ex 19,5 etc.

15 *Ταῦτα λάλει καὶ παρακάλει καὶ ἔλεγχε μετὰ πάσης ἐπι-
ταγῆς· μηδείς σου περιφρονείτω.*

III

Regeneratos Christi quae decent. De haeretico. Mandata varia.

1 *Ὑπομίμνησκε αὐτοὺς ἀρχαῖς ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, πειθ-
αρχεῖν, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἑτοίμους εἶναι,* 2 *μηδένα βλασφη-
μεῖν, ἀμάχους εἶναι, ἐπιεικεῖς, πᾶσαν ἐνδεικνυμένους πραΰτητα
πρὸς πάντας ἀνθρώπους.* 3 *ἦμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι,
ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικί-
λαις, ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ διάγοντες, στυγητοί, μισοῦντες ἀλλή-
λους·* 4 *ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία ἐπεφάνη τοῦ
σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ,* 5 *οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ἃ ἐποιή-
σαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸ αὐτοῦ ἔλεος ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λου-
τροῦ παλινγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως πνεύματος ἁγίου,* 6 *οὗ
ἐξέχεεν ἐφ᾽ ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος
ἡμῶν,* 7 *ἵνα δικαιωθέντες τῇ ἐκείνου χάριτι κληρονόμοι γενηθῶ-
μεν κατ᾽ ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου.* 8 *πιστὸς ὁ λόγος, καὶ περὶ τού-
των βούλομαί σε διαβεβαιοῦσθαι, ἵνα φροντίζωσιν καλῶν ἔργων
προΐστασθαι οἱ πεπιστευκότες θεῷ. ταῦτά ἐστιν καλὰ καὶ ὠφέ-
λιμα τοῖς ἀνθρώποις·* 9 *μωρὰς δὲ ζητήσεις καὶ γενεαλογίας καὶ
ἔριν καὶ μάχας νομικὰς περιΐστασο· εἰσὶν γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ
μάταιοι.* 10 *αἱρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νουθε-
σίαν παραιτοῦ,* 11 *εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καὶ ἁμαρ-
τάνει ὢν αὐτοκατάκριτος.*

12 *Ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρὸς σὲ ἢ Τυχικόν, σπούδασον
ἐλθεῖν πρός με εἰς Νικόπολιν· ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι.*
13 *Ζηνᾶν τὸν νομικὸν καὶ Ἀπολλῶν σπουδαίως πρόπεμψον, ἵνα
μηδὲν αὐτοῖς λίπῃ.* 14 *μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι καλῶν
ἔργων προΐστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ ὦσιν
ἄκαρποι.*

15 *Ἀσπάζονταί σε οἱ μετ᾽ ἐμοῦ πάντες. ἄσπασαι τοὺς φιλοῦν-
τας ἡμᾶς ἐν πίστει.*

Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν.

III,5. T *παλιγγεν.* 9. T *ερεις* 12. H *τύχικον* 13. T *απολλω* | TH§ *λειπη* 15. T subscr. *προς τιτον*

---

15. 1 Tim 4,11s. III,1s. Rom 13,1ss. 2 Tim 3,17. 2. 2 Tim 2,24s. 4. 2,11. 5. 2 Tim 1,9. 8. 1 Tim 4,9. 2,3. 9. 1 Tim 1,4 etc. 12. 2 Tim 4,9. 13. Act 18,24. 15. 2 Thess 3,18 etc.

ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ

Philemoni, Appiae, Archippo. Laudat Philemonem et orat ut Onesimo servo fugitivo veniam det. Praenuntiat se rediturum.

[1] Παῦλος δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς
Φιλήμονι τῷ ἀγαπητῷ καὶ συνεργῷ ἡμῶν [2] καὶ Ἀπφίᾳ τῇ
ἀδελφῇ καὶ Ἀρχίππῳ τῷ συνστρατιώτῃ ἡμῶν καὶ τῇ κατ' οἶκόν
σου ἐκκλησίᾳ. [3] χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν
καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
[4] Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου πάντοτε μνείαν σου ποιούμενος
ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, [5] ἀκούων σου τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πί-
στιν ἣν ἔχεις πρὸς τὸν κύριον Ἰησοῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς ἁγίους,
[6] ὅπως ἡ κοινωνία τῆς πίστεώς σου ἐνεργὴς γένηται ἐν ἐπιγνώ-
σει παντὸς ἀγαθοῦ τοῦ ἐν ὑμῖν εἰς Χριστόν. [7] χαρὰν γὰρ πολ-
λὴν ἔσχον καὶ παράκλησιν ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ σου, ὅτι τὰ σπλάγχνα
τῶν ἁγίων ἀναπέπαυται διὰ σοῦ, ἀδελφέ. [8] Διὸ πολλὴν ἐν Χρι-
στῷ παρρησίαν ἔχων ἐπιτάσσειν σοι τὸ ἀνῆκον, [9] διὰ τὴν ἀγά-
πην μᾶλλον παρακαλῶ· τοιοῦτος ὢν ὡς Παῦλος πρεσβύτης, νυνὶ
δὲ καὶ δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ, [10] παρακαλῶ σε περὶ τοῦ ἐμοῦ
τέκνου, ὃν ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσμοῖς, Ὀνήσιμον, [11] τόν ποτέ σοι
ἄχρηστον, νυνὶ δὲ καὶ σοὶ καὶ ἐμοὶ εὔχρηστον, ὃν ἀνέπεμψά σοι,
[12] αὐτόν, τοῦτ' ἔστιν τὰ ἐμὰ σπλάγχνα. [13] ὃν ἐγὼ ἐβουλόμην
πρὸς ἐμαυτὸν κατέχειν, ἵνα ὑπὲρ σοῦ μοι διακονῇ ἐν τοῖς δεσμοῖς
τοῦ εὐαγγελίου, [14] χωρὶς δὲ τῆς σῆς γνώμης οὐδὲν ἠθέλησα
ποιῆσαι, ἵνα μὴ ὡς κατὰ ἀνάγκην τὸ ἀγαθόν σου ᾖ ἀλλὰ κατὰ
ἑκούσιον· [15] τάχα γὰρ διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη πρὸς ὥραν, ἵνα αἰώ-
νιον αὐτὸν ἀπέχῃς, [16] οὐκ ἔτι ὡς δοῦλον ἀλλὰ ὑπὲρ δοῦλον,
ἀδελφὸν ἀγαπητόν, μάλιστα ἐμοί, πόσῳ δὲ μᾶλλον σοὶ καὶ ἐν
σαρκὶ καὶ ἐν κυρίῳ· [17] εἰ οὖν με ἔχεις κοινωνόν, προσλαβοῦ
αὐτὸν ὡς ἐμέ. [18] εἰ δέ τι ἠδίκησέν σε ἢ ὀφείλει, τοῦτο ἐμοὶ ἐλ-
λόγα. [19] ἐγὼ Παῦλος ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί, ἐγὼ ἀποτίσω· ἵνα
μὴ λέγω σοι ὅτι καὶ σεαυτόν μοι προσοφείλεις. [20] ναί, ἀδελφέ,
ἐγώ σου ὀναίμην ἐν κυρίῳ· ἀνάπαυσόν μου τὰ σπλάγχνα ἐν
Χριστῷ.

---

5. *προς*: T§H§ *εις* 6. T[H] om *του* | *υμιν*: T§H§ *ημιν* 9. *πρεσβυτης*: h † | *νυνι*: h *νυν* 11. TH§ om *και* pr 12. *αυτον*: t pm [*συ δε*] | *σπλαγχνα*: t add [*προσλαβου*]

---

1. 9. Eph 3,1. 4,1. 2 Tim 1,8. 2. Col 4,17. 3. Rom 1,7 etc. 4. Eph 1,15s. Rom 1,8s. 5. Col 1,4.9ss. 7. 2 Cor 7,4. 9. 1. 10. 1 Cor 4,15. Col 4,9. 16. 1 Tim 6,2. 19. 2 Thess 3,17.

21 *Πεποιθὼς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγραψά σοι, εἰδὼς ὅτι καὶ ὑπὲρ*
ἃ λέγω ποιήσεις. 22 *ἅμα δὲ καὶ ἑτοίμαζέ μοι ξενίαν· ἐλπίζω γὰρ*
ὅτι διὰ τῶν προσευχῶν ὑμῶν χαρισθήσομαι ὑμῖν.
23 *Ἀσπάζεταί σε Ἐπαφρᾶς ὁ συναιχμάλωτός μου ἐν Χρι-*
στῷ Ἰησοῦ, 24 *Μάρκος, Ἀρίσταρχος, Δημᾶς, Λουκᾶς, οἱ συν-*
εργοί μου.
25 *Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος*
ὑμῶν.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

I

Iohannes septem ecclesiis dicit salutem. Patmi divinitus tactus. Visio filii hominis cum septem candelabris et stellis.

1 *Ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ θεός, δεῖ-*
ξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει, καὶ ἐσήμανεν
ἀποστείλας διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἰωάννῃ,
2 *ὃς ἐμαρτύρησεν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ*
Χριστοῦ, ὅσα ἴδεν. 3 *μακάριος ὁ ἀναγινώσκων καὶ οἱ ἀκούοντες*
τὸν λόγον τῆς προφητείας καὶ τηροῦντες τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμ-
μένα· ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς.
4 *Ἰωάννης ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις ταῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ· χάρις ὑμῖν*
καὶ εἰρήνη ἀπὸ ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, καὶ ἀπὸ τῶν
ἑπτὰ πνευμάτων ἃ ἐνώπιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ, 5 *καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ*
Χριστοῦ, ὁ μάρτυς ὁ πιστός, ὁ πρωτότοκος τῶν νεκρῶν καὶ ὁ
ἄρχων τῶν βασιλέων τῆς γῆς. τῷ ἀγαπῶντι ἡμᾶς καὶ λύσαντι
ἡμᾶς ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ, 6 *καὶ ἐποίησεν*
ἡμᾶς βασιλείαν, ἱερεῖς τῷ θεῷ καὶ πατρὶ αὐτοῦ, αὐτῷ ἡ δόξα
καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.
7 Ἰδοὺ ἔρχεται μετὰ τῶν νεφελῶν, καὶ ὄψεται αὐτὸν πᾶς
ὀφθαλμὸς καὶ οἵτινες αὐτὸν ἐξεκέντησαν, καὶ κόψονται ἐπ' αὐτὸν
πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. *ναί, ἀμήν.* 8 *ἐγώ εἰμι τὸ ἄλφα καὶ τὸ ω,*
λέγει κύριος ὁ θεός, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ.

25. *κυριου*: Th add *ημων* | T subscr. *προς φιλημονα*
I,1. H *ιωανει* 2. *ιδεν*: TH *ειδεν* 3. TH *τους λογους* 4. T§h *των ενωπιον* 5. H *αμαρτ.* [*ημων*] 6. *ημας*: T§h *ημιν* | H om *των αιωνων*

23. Col 1,7. 24. Act 12,12. 27,2. 2 Tim 4,10s. Col 4,14. 25. Phil 4,23 etc.
I,1. 22,6. Dan 2,28s. 2. 1,9. 6,9. 3. 22,10. 4. Ex 3,14. 5. Col 1,18. Ps 89,28. 51,4. 6. 5,10. Ex 19,6. Is 61,6. Dan 7,22.27. 7. Dan 7,13. Is 40,5. Zach 12,10ss. (Gen 12,3 etc.) 8. 1,4. 21,6 etc. Is 44,6. Am 4,13 etc.

[9] Ἐγὼ Ἰωάννης, ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ συνκοινωνὸς ἐν τῇ
θλίψει καὶ βασιλείᾳ καὶ ὑπομονῇ ἐν Ἰησοῦ, ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ
τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τὴν
μαρτυρίαν Ἰησοῦ. [10] ἐγενόμην ἐν πνεύματι ἐν τῇ κυριακῇ ἡμέρᾳ,
καὶ ἤκουσα ὀπίσω μου φωνὴν μεγάλην ὡς σάλπιγγος [11] λεγούσης·
ὃ βλέπεις γράψον εἰς βιβλίον καὶ πέμψον ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις,
εἰς Ἔφεσον καὶ εἰς Ζμύρναν καὶ εἰς Πέργαμον καὶ εἰς Θυάτειρα
καὶ εἰς Σάρδεις καὶ εἰς Φιλαδελφίαν καὶ εἰς Λαοδικίαν. [12] καὶ
ἐπέστρεψα βλέπειν τὴν φωνὴν ἥτις ἐλάλει μετ᾽ ἐμοῦ· καὶ ἐπι-
στρέψας εἶδον ἑπτὰ λυχνίας χρυσᾶς, [13] καὶ ἐν μέσῳ τῶν λυχνιῶν
ὅμοιον υἱὸν ἀνθρώπου, ἐνδεδυμένον ποδήρη καὶ περιεζωσμένον
πρὸς τοῖς μασθοῖς ζώνην χρυσᾶν· [14] ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ αἱ
τρίχες λευκαὶ ὡς ἔριον λευκὸν ὡς χιών, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ
ὡς φλὸξ πυρός, [15] καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ ὡς
ἐν καμίνῳ πεπυρωμένῳ, καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὑδάτων
πολλῶν, [16] καὶ ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ αὐτοῦ ἀστέρας ἑπτά, καὶ
ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ῥομφαία δίστομος ὀξεῖα ἐκπορευομένη,
καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος φαίνει ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ. [17] καὶ
ὅτε εἶδον αὐτόν, ἔπεσα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡς νεκρός, καὶ
ἔθηκεν τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ἐπ᾽ ἐμὲ λέγων· μὴ φοβοῦ· ἐγώ εἰμι ὁ
πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος [18] καὶ ὁ ζῶν, καὶ ἐγενόμην νεκρὸς καὶ
ἰδοὺ ζῶν εἰμὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καὶ ἔχω τὰς κλεῖς
τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ᾅδου. [19] γράψον οὖν ἃ εἶδες καὶ ἃ εἰσὶν
καὶ ἃ μέλλει γενέσθαι μετὰ ταῦτα, [20] τὸ μυστήριον τῶν ἑπτὰ
ἀστέρων οὓς εἶδες ἐπὶ τῆς δεξιᾶς μου, καὶ τὰς ἑπτὰ λυχνίας
τὰς χρυσᾶς. οἱ ἑπτὰ ἀστέρες ἄγγελοι τῶν ἑπτὰ ἐκκλησιῶν
εἰσίν, καὶ αἱ λυχνίαι αἱ ἑπτὰ ἑπτὰ ἐκκλησίαι εἰσίν.

II

Epistula I. ad Ephesios. Nicolaitae. II. ad Smyrnenses; III. ad Pergamenos. Antipas. Bileam. Nicolaitae. IV. ad Thyatirenos. Isabel. Instat poena nisi resipiscant.

[1] Τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ
κρατῶν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, ὁ περιπατῶν ἐν μέσῳ

9. T συγκοιν. | TH και την μαρτυρ. 10. h και ηκ. φων. μεγαλ. οπισθεν μου 11. ο βλεπεις: E pm ἐγώ εἰμι τὸ ᾱ καὶ τὸ ω̄, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος. καὶ | TH σμυρναν | T φιλαδελφειαν | T λαοδικειαν 13. λυχνιων: T pm [επτα] | υιον: Th υιω | TH μαστοις 15. T§H πεπυρωμενης h πεπυρωμενοι 19. TH γινεσθαι 20. επτα επτα: h † II,1. της: T§H τω

9. 22,8. 2 Thess 3,5. Apoc 1,2. 6,9. 10. 4,1s. 11. 2,1.8.12.18. 3,1.7.14. 12. Ex 37,23. Zach 4,2. 13. Dan 7,13. 10,5. 14. 2,18. Dan 7,9. 10,6. 15. Dan 10,6. Ez 1,24. 16. Is 49,2. Iud 5,31. 17. 2,8. Is 44,2.6. 48,12. Dan 10,9.12. 19. Dan 2,29. II,1. Act 19s. Apoc 1,16.13.

τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν τῶν χρυσῶν· 2 οἶδα τὰ ἔργα σου καὶ τὸν
κόπον καὶ τὴν ὑπομονήν σου, καὶ ὅτι οὐ δύνῃ βαστάσαι κακούς,
καὶ ἐπείρασας τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς ἀποστόλους καὶ οὐκ εἰσίν,
καὶ εὗρες αὐτοὺς ψευδεῖς· 3 καὶ ὑπομονὴν ἔχεις, καὶ ἐβάστασας
διὰ τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐ κεκοπίακες. 4 ἀλλὰ ἔχω κατὰ σοῦ ὅτι
τὴν ἀγάπην σου τὴν πρώτην ἀφῆκες. 5 μνημόνευε οὖν πόθεν πέ-
πτωκες, καὶ μετανόησον καὶ τὰ πρῶτα ἔργα ποίησον· εἰ δὲ μή,
ἔρχομαί σοι καὶ κινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς,
ἐὰν μὴ μετανοήσῃς. 6 ἀλλὰ τοῦτο ἔχεις, ὅτι μισεῖς τὰ ἔργα τῶν
Νικολαϊτῶν, ἃ κἀγὼ μισῶ. 7 ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα
λέγει ταῖς ἐκκλησίαις· τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἐκ τοῦ
ξύλου τῆς ζωῆς, ὅ ἐστιν ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ θεοῦ.

8 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Ζμύρνῃ ἐκκλησίας γράψον· τάδε
λέγει ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ὃς ἐγένετο νεκρὸς καὶ ἔζησεν·
9 οἶδά σου τὴν θλίψιν καὶ τὴν πτωχείαν, ἀλλὰ πλούσιος εἶ, καὶ
τὴν βλασφημίαν ἐκ τῶν λεγόντων Ἰουδαίους εἶναι ἑαυτούς, καὶ
οὐκ εἰσὶν ἀλλὰ συναγωγὴ τοῦ σατανᾶ. 10 μηδὲν φοβοῦ ἃ μέλλεις
πάσχειν. ἰδοὺ μέλλει βάλλειν ὁ διάβολος ἐξ ὑμῶν εἰς φυλακὴν
ἵνα πειρασθῆτε, καὶ ἕξετε θλίψιν ἡμερῶν δέκα. γίνου πιστὸς
ἄχρι θανάτου, καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς. 11 ὁ ἔχων
οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις· ὁ νικῶν οὐ
μὴ ἀδικηθῇ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ δευτέρου.

12 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Περγάμῳ ἐκκλησίας γράψον· τάδε
λέγει ὁ ἔχων τὴν ῥομφαίαν τὴν δίστομον τὴν ὀξεῖαν· 13 οἶδα ποῦ
κατοικεῖς· ὅπου ὁ θρόνος τοῦ σατανᾶ· καὶ κρατεῖς τὸ ὄνομά
μου, καὶ οὐκ ἠρνήσω τὴν πίστιν μου ἐν ταῖς ἡμέραις Ἀντείπας
ὁ μάρτυς μου ὁ πιστός μου, ὃς ἀπεκτάνθη παρ' ὑμῖν, ὅπου ὁ
σατανᾶς κατοικεῖ. 14 ἀλλ' ἔχω κατὰ σοῦ ὀλίγα, ὅτι ἔχεις ἐκεῖ
κρατοῦντας τὴν διδαχὴν Βαλαάμ, ὃς ἐδίδασκεν τῷ Βαλὰκ βαλεῖν
σκάνδαλον ἐνώπιον τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, φαγεῖν εἰδωλόθυτα καὶ
πορνεῦσαι. 15 οὕτως ἔχεις καὶ σὺ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν τῶν
Νικολαϊτῶν ὁμοίως. 16 μετανόησον· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ταχὺ
καὶ πολεμήσω μετ' αὐτῶν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ στόματός μου. 17 ὁ
ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις· τῷ νικοῦντι

1. T *χρυσεων* 5. T *πεπτωκας* 7. *θεου*: h add *μου* 8. *της*: H *τω* | TH *σμυρνη* 10. *μηδεν*: TH§ *μη* | H *εχητε* h *εξετε* v. *εχετε* 12. *της*: h † 13. *εν ταις ημεραις*: [T]H pm *και* | TH *αντιπας* h † | TH *ο πιστος* [*μου*] 14. H *αλλα* | h om *οτι* 15. [T]H om *των* ante *νικολαϊτων* 16. *μετανοησον*: TH add *ουν* 17. H *νικωντι*

2. 1 Thess 1,3. 1 Io 4,1ss. 2 Cor 11,13. 4. 2,14.20. 5. 3,3. 6. Ps 139,21s. 7. 2,11 etc. 22,2. Gen 2,9. 3,3. Ez 31,8. 8. 1,17s. Is 44,6. 9. 2 Cor 6,10. 8,9. 10. Dan 1,12.14. Iac 1,12. 11. 20,6. 12. 1,16. 14. Num 31,16. 25,1s. 15. 2,6. 16. 2,5. 3,3. 17. 2,7 etc. Io 6,31s. Hebr 9,4. Is 62,2. Apoc 3,12. 14,1. 19,12.

δώσω αὐτῷ τοῦ μάννα τοῦ κεκρυμμένου, καὶ δώσω αὐτῷ ψῆφον
λευκήν, καὶ ἐπὶ τὴν ψῆφον ὄνομα καινὸν γεγραμμένον, ὃ οὐδεὶς
οἶδεν εἰ μὴ ὁ λαμβάνων.
18 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Θυατείροις ἐκκλησίας γράψον· τάδε
λέγει ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὡς φλὸξ
πυρός, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ· 19 οἶδά σου τὰ
ἔργα καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν διακονίαν καὶ τὴν
ὑπομονήν, καὶ τὰ ἔργα σου τὰ ἔσχατα πλείονα τῶν πρώτων.
20 ἀλλ᾽ ἔχω κατὰ σοῦ ὅτι ἀφεῖς τὴν γυναῖκα Ἰεζάβελ, ἡ λέγουσα
αὐτὴν προφῆτιν καὶ διδάσκει καὶ πλανᾷ τοὺς ἐμοὺς δούλους
πορνεῦσαι καὶ φαγεῖν εἰδωλόθυτα. 21 καὶ ἔδωκα αὐτῇ χρόνον
ἵνα μετανοήσῃ, καὶ οὐ θέλει μετανοῆσαι ἐκ τῆς πορνείας αὐτῆς.
22 ἰδοὺ βάλλω αὐτὴν εἰς κλίνην, καὶ τοὺς μοιχεύοντας μετ᾽ αὐτῆς
εἰς θλῖψιν μεγάλην, ἐὰν μὴ μετανοήσουσιν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῆς.
23 καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἀποκτενῶ ἐν θανάτῳ, καὶ γνώσονται πᾶ-
σαι αἱ ἐκκλησίαι ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ ἐραυνῶν νεφροὺς καὶ καρδίας,
καὶ δώσω ὑμῖν ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν. 24 ὑμῖν δὲ λέγω
τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐν Θυατείροις, ὅσοι οὐκ ἔχουσιν τὴν διδαχὴν
ταύτην, οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν τὰ βαθέα τοῦ σατανᾶ, ὡς λέγουσιν·
οὐ βάλλω ἐφ᾽ ὑμᾶς ἄλλο βάρος· 25 πλὴν ὃ ἔχετε κρατήσατε
ἄχρι οὗ ἂν ἥξω. 26 καὶ ὁ νικῶν καὶ ὁ τηρῶν ἄχρι τέλους τὰ
ἔργα μου, δώσω αὐτῷ ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἐθνῶν, 27 καὶ ποι-
μανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ, ὡς τὰ σκεύη τὰ κεραμικὰ
συντρίβεται, ὡς κἀγὼ εἴληφα παρὰ τοῦ πατρός μου, 28 καὶ
δώσω αὐτῷ τὸν ἀστέρα τὸν πρωϊνόν. 29 ὁ ἔχων οὖς ἀκου-
σάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

III

Epistula V. ad Sardianos; VI. ad Philadelphenos. Hierosolyma nova. VII. ad Laodicenos. Tepidi.

1 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν ἐκκλησίας γράψον· τάδε
λέγει ὁ ἔχων τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας·
οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι ὄνομα ἔχεις ὅτι ζῇς, καὶ νεκρὸς εἶ. 2 γίνου
γρηγορῶν, καὶ στήρισον τὰ λοιπὰ ἃ ἔμελλον ἀποθανεῖν. οὐ γὰρ

---

18. *της*: H *τω* | H *οφθαλμ.* [*αυτου*] | TH *ως φλογα* 19. T *και την πιστ. και την αγαπ.* | *υπομονην*: TH add *σου* 20. TH *αλλα* | *γυναικα*: h add *σου* | T *ιεζαβελ* | *αυτην*: TH *εαυτην* 22. h *εργ. αυτων* III,1. *της*: h + *τω*

---

18. 1,14s. 19,12. Dan 10,6. 19. 2,2 etc. Hebr 6,10. 20. 1 Reg 16,31. 2 Reg 9,22. Apoc 2,14. 22. 17,2. 18,9. 23. 2 Reg 10,7. Ier 11,20. 17,10. Ps 7,10. 62,13. 25. 3,11. 26s. Ps 2,8s. 27. 12,5. 28. 22,16. 29. 2,7 etc. III,1. 1,4.16. 2,1s. etc. 2. Ez 34,4.16.

εὕρηκά σου τὰ ἔργα πεπληρωμένα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ μου. [3] μνη-
μόνευε οὖν πῶς εἴληφας καὶ ἤκουσας, καὶ τήρει καὶ μετανόησον.
ἐὰν οὖν μὴ γρηγορήσῃς, ἥξω ὡς κλέπτης, καὶ οὐ μὴ γνώσῃ ποίαν
ὥραν ἥξω ἐπὶ σέ. [4] ἀλλὰ ἔχεις ὀλίγα ὀνόματα ἐν Σάρδεσιν ἃ
οὐκ ἐμόλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ περιπατήσουσιν μετ᾽ ἐμοῦ ἐν
λευκοῖς, ὅτι ἄξιοί εἰσιν. [5] ὁ νικῶν οὕτως περιβαλεῖται ἐν ἱματίοις
λευκοῖς, καὶ οὐ μὴ ἐξαλείψω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς βίβλου τῆς
ζωῆς, καὶ ὁμολογήσω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ πατρός μου
καὶ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. [6] ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ
πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

[7] Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφίᾳ ἐκκλησίας γράψον·
τάδε λέγει ὁ ἅγιος ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν κλεῖν τοῦ Δαυείδ, ὁ
ἀνοίγων καὶ οὐδεὶς κλείσει, καὶ κλείων καὶ οὐδεὶς ἀνοίξει· [8] οἶδά
σου τὰ ἔργα· ἰδοὺ δέδωκα ἐνώπιόν σου θύραν ἠνεῳγμένην, ἣν
οὐδεὶς δύναται κλεῖσαι αὐτήν· ὅτι μικρὰν ἔχεις δύναμιν, καὶ
ἐτήρησάς μου τὸν λόγον καὶ οὐκ ἠρνήσω τὸ ὄνομά μου. [9] ἰδοὺ
διδῶ ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ σατανᾶ τῶν λεγόντων ἑαυτοὺς Ἰου-
δαίους εἶναι, καὶ οὐκ εἰσὶν ἀλλὰ ψεύδονται· ἰδοὺ ποιήσω αὐτοὺς
ἵνα ἥξουσιν καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιον τῶν ποδῶν σου, καὶ
γνῶσιν ὅτι ἐγὼ ἠγάπησά σε. [10] ὅτι ἐτήρησας τὸν λόγον τῆς
ὑπομονῆς μου, κἀγώ σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ τῆς
μελλούσης ἔρχεσθαι ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ὅλης, πειράσαι τοὺς
κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. [11] ἔρχομαι ταχύ· κράτει ὃ ἔχεις, ἵνα
μηδεὶς λάβῃ τὸν στέφανόν σου. [12] ὁ νικῶν, ποιήσω αὐτὸν στῦλον
ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ μου, καὶ ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἔτι, καὶ γράψω
ἐπ᾽ αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ μου καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως τοῦ
θεοῦ μου, τῆς καινῆς Ἱερουσαλὴμ ἡ καταβαίνουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
ἀπὸ τοῦ θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ καινόν. [13] ὁ ἔχων οὖς
ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

[14] Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Λαοδικίᾳ ἐκκλησίας γράψον· τάδε
λέγει ὁ ἀμήν, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς καὶ ἀληθινός, ἡ ἀρχὴ τῆς
κτίσεως τοῦ θεοῦ· [15] οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι οὔτε ψυχρὸς εἶ οὔτε
ζεστός. ὄφελον ψυχρὸς ἦς ἢ ζεστός. [16] οὕτως ὅτι χλιαρὸς εἶ,
καὶ οὔτε ζεστὸς οὔτε ψυχρός, μέλλω σε ἐμέσαι ἐκ τοῦ στόματός
μου. [17] ὅτι λέγεις ὅτι πλούσιός εἰμι καὶ πεπλούτηκα καὶ οὐδὲν
χρείαν ἔχω, καὶ οὐκ οἶδας ὅτι σὺ εἶ ὁ ταλαίπωρος καὶ ἐλεεινὸς

2. [T] H§ om τα ante εργα 3. t H§ γνως 7. της pr: h † τω | T φιλαδελφεια | th ο αληθιν. ο αγιος | TH§ om του | κλειων: h κλειει | ανοιξει: H ανοιγει 8. H εργα, — et αυτην, — | T§ ανεωγμενην 14. της: h † | T λαοδικεια | H και [ο] αληθιν. 17. H ελεινος h ο ελεινος

3. 16,15. 1 Thess 5,2. Mt 24,42ss. 5. Ps 69,29. Ex 32,32s. Mt 10,32. Lc 12,8. 7. Is 22,22. Iob 12,14. 8. 2,2 etc. 13. 9. 2,9. Is 45,14. 43,4. 11. 22,7. 2,25. 12. Is 56,5. Ez 48,35. Apoc 21,2. 2,17. Gal 4,26. Is 62,2. 14. 19,11. Col 1,15. Prov 8,22. 17. Hos 12,9.

καὶ πτωχὸς καὶ τυφλὸς καὶ γυμνός, 18 *συμβουλεύω σοι ἀγοράσαι*
παρ᾽ ἐμοῦ χρυσίον πεπυρωμένον ἐκ πυρὸς ἵνα πλουτήσῃς, καὶ
ἱμάτια λευκὰ ἵνα περιβάλῃ καὶ μὴ φανερωθῇ ἡ αἰσχύνη τῆς
γυμνότητός σου, καὶ κολλύριον ἔγχρισαι τοὺς ὀφθαλμούς σου ἵνα
βλέπῃς. 19 *ἐγὼ ὅσους ἐὰν φιλῶ ἐλέγχω καὶ παιδεύω· ζήλευε οὖν*
καὶ μετανόησον. 20 *ἰδοὺ ἕστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω· ἐάν*
τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, καὶ εἰσελεύσο-
μαι πρὸς αὐτὸν καὶ δειπνήσω μετ᾽ αὐτοῦ καὶ αὐτὸς μετ᾽ ἐμοῦ.
21 *ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ καθίσαι μετ᾽ ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς*
κἀγὼ ἐνίκησα καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ πατρός μου ἐν τῷ θρόνῳ
αὐτοῦ. 22 *ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκ-*
κλησίαις.

IV

Aperitur theatrum caeleste. Dei thronus cum XXIV presbyteris et IV Cherubim.

1 *Μετὰ ταῦτα ἴδον, καὶ ἰδοὺ θύρα ἠνεῳγμένη ἐν τῷ οὐρανῷ,*
καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη ἣν ἤκουσα ὡς σάλπιγγος λαλούσης μετ᾽
ἐμοῦ, λέγων· ἀνάβα ὧδε, καὶ δείξω σοι ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ
ταῦτα. 2 *εὐθέως ἐγενόμην ἐν πνεύματι· καὶ ἰδοὺ θρόνος ἔκειτο*
ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τὸν θρόνον καθήμενος, 3 *καὶ ὁ καθήμενος*
ὅμοιος ὁράσει λίθῳ ἰάσπιδι καὶ σαρδίῳ, καὶ ἶρις κυκλόθεν τοῦ
θρόνου ὅμοιος ὁράσει σμαραγδίνῳ. 4 *καὶ κυκλόθεν τοῦ θρόνου*
θρόνους εἴκοσι τέσσαρας, καὶ ἐπὶ τοὺς θρόνους εἴκοσι τέσσαρας
πρεσβυτέρους καθημένους περιβεβλημένους ἐν ἱματίοις λευκοῖς,
καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν στεφάνους χρυσοῦς. 5 *καὶ ἐκ τοῦ*
θρόνου ἐκπορεύονται ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταί· καὶ ἑπτὰ
λαμπάδες πυρὸς καιόμεναι ἐνώπιον τοῦ θρόνου, ἅ εἰσιν τὰ ἑπτὰ
πνεύματα τοῦ θεοῦ· 6 *καὶ ἐνώπιον τοῦ θρόνου ὡς θάλασσα ὑαλίνη*
ὁμοία κρυστάλλῳ· καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ κύκλῳ τοῦ θρόνου
τέσσερα ζῷα γέμοντα ὀφθαλμῶν ἔνπροσθεν καὶ ὄπισθεν. 7 *καὶ*
τὸ ζῷον τὸ πρῶτον ὅμοιον λέοντι, καὶ τὸ δεύτερον ζῷον ὅμοιον
μόσχῳ, καὶ τὸ τρίτον ζῷον ἔχων τὸ πρόσωπον ὡς ἀνθρώπου, καὶ
τὸ τέταρτον ζῷον ὅμοιον ἀετῷ πετομένῳ. 8 *καὶ τὰ τέσσερα ζῷα,*
ἓν καθ᾽ ἓν αὐτῶν ἔχων ἀνὰ πτέρυγας ἕξ, κυκλόθεν καὶ ἔσωθεν

18. H *κολλουριον* | H *ἐγχρῖσαι* 19. t *ζηλωσον* 20. TH§ om *και* tr IV,1. TH *ειδον* 1s. H *γενεσθαι. μετα ταυτα ευθεως* 3. t [*και ο καθημ.*] 4. *θρονους* pr: TH§ *θρονοι* | *τεσσαρας* pr: TH *τεσσαρες* | H§ om *εν* ante *ιματ.* | T *χρυσεους* 5. T *αι εισιν* 6. TH *εμπροσθεν* 7. *εχων*: h *εχον* 8. T *εν εκαστον αυτων εχ.* | T *εξ κυκλοθεν, και εσ.*

19. Prov 3,12. Hebr 12,6. 20. Cant 5,2. 21. Mt 19,28. 22. 2,7 etc. IV,1. 1,10. 1,1.19. 22,6. 2s. Ez 1,26ss. 2. Is 6,1. 3. 21,11. 10,1. 4. 11,16. 3,4s. 5. 8,5. 11,19. Ez 1,13. Ex 19,16. 25,37. Zach 4,2. Apoc 5,6. 6. 15,2. Ez 1,22.5.18. Ex 24,10. 7. Ez 1,10. 8. Is 6,2. Ez 1,18. Is 6,3. Am 3,13 etc. Ex 3,14. Apoc 1,8.

γέμουσιν ὀφθαλμῶν, καὶ ἀνάπαυσιν οὐκ ἔχουσιν ἡμέρας καὶ
νυκτὸς λέγοντες· ἅγιος ἅγιος ἅγιος κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκρά-
τωρ ὁ ἦν καὶ ὁ ὢν καὶ ὁ ἐρχόμενος. 9 καὶ ὅταν δώσουσιν τὰ
ζῷα δόξαν καὶ τιμὴν καὶ εὐχαριστίαν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ
τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, 10 πεσοῦνται οἱ εἴκοσι
τέσσαρες πρεσβύτεροι ἐνώπιον τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου,
καὶ προσκυνήσουσιν τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καὶ
βαλοῦσιν τοὺς στεφάνους αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου, λέγοντες·
11 ἄξιος εἶ, ὁ κύριος καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν, λαβεῖν τὴν δόξαν καὶ τὴν
τιμὴν καὶ τὴν δύναμιν, ὅτι σὺ ἔκτισας τὰ πάντα, καὶ διὰ τὸ
θέλημά σου ἦσαν καὶ ἐκτίσθησαν.

V

Liber VII sigillorum aperiendus traditur agno. Agnus celebratur caelestibus canticis.

1 Καὶ εἶδον ἐπὶ τὴν δεξιὰν τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου
βιβλίον γεγραμμένον ἔσωθεν καὶ ὄπισθεν, κατεσφραγισμένον σφρα-
γῖσιν ἑπτά. 2 καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυρὸν κηρύσσοντα ἐν φωνῇ
μεγάλῃ· τίς ἄξιος ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον καὶ λῦσαι τὰς σφραγῖδας
αὐτοῦ; 3 καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἐν τῷ οὐρανῷ οὔτε ἐπὶ τῆς γῆς οὔτε
ὑποκάτω τῆς γῆς ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον οὔτε βλέπειν αὐτό. 4 καὶ
ἔκλαιον πολύ, ὅτι οὐδεὶς ἄξιος εὑρέθη ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον οὔτε
βλέπειν αὐτό. 5 καὶ εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγει μοι· μὴ κλαῖε·
ἰδοὺ ἐνίκησεν ὁ λέων ὁ ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ ῥίζα Δαυείδ,
ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον καὶ τὰς ἑπτὰ σφραγῖδας αὐτοῦ.

6 Καὶ εἶδον ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων ζῴων καὶ
ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων ἀρνίον ἑστηκὼς ὡς ἐσφαγμένον, ἔχων
κέρατα ἑπτὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ἑπτά, οἵ εἰσιν τὰ ἑπτὰ πνεύματα
τοῦ θεοῦ ἀπεσταλμένα εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. 7 καὶ ἦλθεν καὶ
εἴληφεν ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου. 8 καὶ ὅτε
ἔλαβεν τὸ βιβλίον, τὰ τέσσερα ζῷα καὶ οἱ εἴκοσι τέσσαρες πρεσβύ-
τεροι ἔπεσαν ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, ἔχοντες ἕκαστος κιθάραν καὶ
φιάλας χρυσᾶς γεμούσας θυμιαμάτων, ἅ εἰσιν αἱ προσευχαὶ τῶν
ἁγίων. 9 καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν λέγοντες· ἄξιος εἶ λαβεῖν τὸ
βιβλίον καὶ ἀνοῖξαι τὰς σφραγῖδας αὐτοῦ, ὅτι ἐσφάγης καὶ ἠγό-
ρασας τῷ θεῷ ἐν τῷ αἵματί σου ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης

9. H§ επι του θρονου V,3. T ηδυνατο | ουτε pr et sc: TH§ ουδε 4. εκλαιον: TH pm ⌈εγω⌉ 6. tH§ εστηκος | H τα [επτα] πνευματα | TH§ απεσταλμενοι 8. T χρυσεας | TH§ αι εισιν 9. τω θεω: T add ημας

9. 21,5. 15,7. Is 6,1. Deut 32,40. 11. 5,12s. 10,6. V,1. Ez 2,9s. Is 29,11. 5. 4,4. Gen 49,9s. Is 11,1.10. 6. 7,17. Is 53,7. Zach 4,10. Apoc 1,4. 4,5. 8. 4,8ss. 14,2. Ps 141,2. 9. 14,3. Ps 144,9. Apoc 4,11. 2 Pe 2,1. 1 Pe 1,18s. 1 Cor 6,20.

καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους, 10 καὶ ἐποίησας αὐτοὺς τῷ θεῷ ἡμῶν βασι-
λείαν καὶ ἱερεῖς, καὶ βασιλεύσουσιν ἐπὶ τῆς γῆς. 11 καὶ εἶδον,
καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ἀγγέλων πολλῶν κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ
τῶν ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες
μυριάδων καὶ χιλιάδες χιλιάδων, 12 λέγοντες φωνῇ μεγάλῃ· ἄξιός
ἐστιν τὸ ἀρνίον τὸ ἐσφαγμένον λαβεῖν τὴν δύναμιν καὶ πλοῦτον
καὶ σοφίαν καὶ ἰσχὺν καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ εὐλογίαν. 13 καὶ
πᾶν κτίσμα ὃ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὑποκάτω τῆς
γῆς καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα καὶ ἤκουσα
λέγοντας· τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ καὶ τῷ ἀρνίῳ ἡ εὐλογία
καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
14 καὶ τὰ τέσσερα ζῷα ἔλεγον· ἀμήν, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεσαν
καὶ προσεκύνησαν.

VI

Solvit agnus sigilla priora VI. Significat primum victoriam Christi, ea quae sequuntur caedes et calamitates, sextum rerum omnium conversionem.

1 Καὶ ἴδον ὅτε ἤνοιξεν τὸ ἀρνίον μίαν ἐκ τῶν ἑπτὰ σφραγί-
δων, καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων λέγοντος ὡς φωνὴ
βροντῆς· ἔρχου. 2 καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος λευκός, καὶ ὁ καθή-
μενος ἐπ᾿ αὐτὸν ἔχων τόξον, καὶ ἐδόθη αὐτῷ στέφανος, καὶ ἐξῆλ-
θεν νικῶν καὶ ἵνα νικήσῃ.

3 Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγῖδα τὴν δευτέραν, ἤκουσα τοῦ
δευτέρου ζώου λέγοντος· ἔρχου. 4 καὶ ἐξῆλθεν ἄλλος ἵππος πυρ-
ρός, καὶ τῷ καθημένῳ ἐπ᾿ αὐτὸν ἐδόθη αὐτῷ λαβεῖν τὴν εἰρήνην
ἐκ τῆς γῆς καὶ ἵνα ἀλλήλους σφάξουσιν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχαιρα
μεγάλη.

5 Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγῖδα τὴν τρίτην, ἤκουσα τοῦ τρί-
του ζώου λέγοντος· ἔρχου. καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος μέλας, καὶ
ὁ καθήμενος ἐπ᾿ αὐτὸν ἔχων ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. 6 καὶ
ἤκουσα ὡς φωνὴν ἐν μέσῳ τῶν τεσσάρων ζώων λέγουσαν· χοῖνιξ
σίτου δηναρίου, καὶ τρεῖς χοίνικες κριθῶν δηναρίου· καὶ τὸ
ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον μὴ ἀδικήσῃς.

10. T§H *βασιλευουσιν* 11. H§ om *ως* 12. TH§ *αξιον* 13. t [*και υποκατω της γης*] | *θαλασσης*: H add [*εστιν*] | *και ηκουσα*: TH om *και* | h *λεγοντα* | TH§ *επι τον θρονον* VI,1. TH *ειδον* | H *φωνῇ* 2. TH *ειδον* 4. *αυτω* pr: tH [*αυτω*] | H [*εκ*] *της γης* 5. TH *ειδον*

10. 1,6. Ex 19,6. Is 61,6. Dan 7,22.27. 11. 9,16. Dan 7,10. 12. 4,11. Is 53,7. 13. 5,3. 4,2s. 7,10. Is 6,1. 14. 19,4. VI,1. 5,1ss. 2ss. Zach 1,8ss. 6,1ss. 5s. Ez 4,16. 5,1. 6. Is 3,1.

7 *Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγῖδα τὴν τετάρτην, ἤκουσα φωνὴν
τοῦ τετάρτου ζώου λέγοντος· ἔρχου.* 8 *καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος
χλωρός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπάνω αὐτοῦ, ὄνομα αὐτῷ θάνατος,
καὶ ὁ ᾅδης ἠκολούθει μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐξουσία ἐπὶ
τὸ τέταρτον τῆς γῆς, ἀποκτεῖναι ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν
θανάτῳ καὶ ὑπὸ τῶν θηρίων τῆς γῆς.*
9 *Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν πέμπτην σφραγῖδα, ἴδον ὑποκάτω τοῦ
θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ
καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν ἣν εἶχον.* 10 *καὶ ἔκραξαν φωνῇ μεγάλῃ
λέγοντες· ἕως πότε, ὁ δεσπότης ὁ ἅγιος καὶ ἀληθινός, οὐ κρίνεις καὶ
ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν ἐκ τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς;* 11 *καὶ
ἐδόθη αὐτοῖς ἑκάστῳ στολὴ λευκή, καὶ ἐρρέθη αὐτοῖς ἵνα ἀναπαύ-
σωνται ἔτι χρόνον μικρόν, ἕως πληρώσωσιν καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν
καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ μέλλοντες ἀποκτέννεσθαι ὡς καὶ αὐτοί.*
12 *Καὶ ἴδον ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγῖδα τὴν ἕκτην, καὶ σεισμὸς
μέγας ἐγένετο, καὶ ὁ ἥλιος μέλας ἐγένετο ὡς σάκκος τρίχινος, καὶ
ἡ σελήνη ὅλη ἐγένετο ὡς αἷμα,* 13 *καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ
ἔπεσαν εἰς τὴν γῆν, ὡς συκῆ βάλλουσα τοὺς ὀλύνθους αὐτῆς ὑπὸ
ἀνέμου μεγάλου σειομένη,* 14 *καὶ ὁ οὐρανὸς ἀπεχωρίσθη ὡς βι-
βλίον ἑλισσόμενον, καὶ πᾶν ὄρος καὶ νῆσος ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν
ἐκινήθησαν.* 15 *καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ οἱ μεγιστᾶνες καὶ οἱ
χιλίαρχοι καὶ οἱ πλούσιοι καὶ οἱ ἰσχυροὶ καὶ πᾶς δοῦλος καὶ
ἐλεύθερος ἔκρυψαν ἑαυτοὺς εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰς πέτρας
τῶν ὀρέων,* 16 *καὶ λέγουσιν τοῖς ὄρεσιν καὶ ταῖς πέτραις·* πέσετε
ἐφ᾽ ἡμᾶς καὶ κρύψατε ἡμᾶς *ἀπὸ προσώπου τοῦ καθημένου ἐπὶ
τῷ θρόνῳ καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ ἀρνίου,* 17 *ὅτι ἦλθεν ἡ ἡμέρα
ἡ μεγάλη τῆς ὀργῆς αὐτῶν, καὶ τίς δύναται σταθῆναι;*

VII

Eximuntur universa miserie CXLIV milia de tribubus Israel. Pii exteri in albis celebrantes deum et agnum.

1 *Καὶ μετὰ τοῦτο ἴδον τέσσαρας ἀγγέλους ἑστῶτας ἐπὶ τὰς
τέσσαρας γωνίας τῆς γῆς, κρατοῦντας τοὺς τέσσαρας ἀνέμους*

7. T [*φωνην*] 8. TH *ειδον* | H *επανω* [*αυτου*] | T *ο θανατος* H [*ο*] *θαν.* | *μετ αυτου*: t *αυτω* 9. TH *ειδον* 11. H *αναπαυσονται* | H§ *πληρωθωσιν* 12. TH *ειδον* | TH *ο ηλ. εγεν. μελας* 13. *βαλλουσα*: TH *βαλλει* 14. th *ελισσομενος* 16. H *πεσατε* | T§H *επι του θρονου* VII,1. [T]H§ om *και* | TH *ειδον*

7. 4,7. 8. 20,14. Ez 14,21. Prov 5,5. Ier 15,2s. 9. 20,4. 1,9 etc. 10. 3,7. Ps 79,5.10. Hos 4,1. 11. 11,7. 13,7. 12. 16,18. Ioel 2,10. 3,4. Ez 32,7s. 13s. Is 34,4. Mt 24,29. 15. Is 24,21. Ier 14,3. Is 2,10.19.21. 16. 9,6. Hos 10,8. Lc 23,30. Is 6,1. Apoc 4,2.9. 5,1.13. 17. Ioel 3,4. Zeph 2,3. Nah 1,6. Mal 3,2. VII,1. 20,8. Zach 6,5. Dan 7,2.

τῆς γῆς, ἵνα μὴ πνέῃ ἄνεμος ἐπὶ τῆς γῆς μήτε ἐπὶ τῆς θαλάσσης
μήτε ἐπὶ πᾶν δένδρον. 2 καὶ ἴδον ἄλλον ἄγγελον ἀναβαίνοντα
ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου, ἔχοντα σφραγῖδα θεοῦ ζῶντος, καὶ ἔκραξεν
φωνῇ μεγάλῃ τοῖς τέσσαρσιν ἀγγέλοις οἷς ἐδόθη αὐτοῖς ἀδικῆσαι
τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, 3 λέγων· μὴ ἀδικήσητε τὴν γῆν μήτε
τὴν θάλασσαν μήτε τὰ δένδρα, ἄχρι σφραγίσωμεν τοὺς δούλους
τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. 4 καὶ ἤκουσα τὸν
ἀριθμὸν τῶν ἐσφραγισμένων, ἑκατὸν τεσσεράκοντα τέσσαρες χι-
λιάδες ἐσφραγισμένοι ἐκ πάσης φυλῆς υἱῶν Ἰσραήλ· 5 ἐκ φυλῆς
Ἰούδα δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι, ἐκ φυλῆς Ῥουβὴν δώδεκα
χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Γὰδ δώδεκα χιλιάδες, 6 ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ δώ-
δεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Νεφθαλεὶμ δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς
Μανασσῆ δώδεκα χιλιάδες, 7 ἐκ φυλῆς Συμεὼν δώδεκα χιλιάδες,
ἐκ φυλῆς Λευεὶ δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Ἰσσάχαρ δώδεκα χι-
λιάδες, 8 ἐκ φυλῆς Ζαβουλὼν δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Ἰωσὴφ
δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Βενιαμεὶν δώδεκα χιλιάδες ἐσφρα-
γισμένοι.

9 Μετὰ ταῦτα ἴδον, καὶ ἰδοὺ ὄχλος πολύς, ὃν ἀριθμῆσαι αὐ-
τὸν οὐδεὶς ἐδύνατο, ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ φυλῶν καὶ λαῶν καὶ
γλωσσῶν, ἑστῶτες ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου,
περιβεβλημένους στολὰς λευκάς, καὶ φοίνικας ἐν ταῖς χερσὶν
αὐτῶν· 10 καὶ κράζουσιν φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες· ἡ σωτηρία τῷ
θεῷ ἡμῶν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ καὶ τῷ ἀρνίῳ. 11 καὶ
πάντες οἱ ἄγγελοι εἱστήκεισαν κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν πρεσβυ-
τέρων καὶ τῶν τεσσάρων ζῴων, καὶ ἔπεσαν ἐνώπιον τοῦ θρόνου
ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ, 12 λέγοντες·
ἀμήν, ἡ εὐλογία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ σοφία καὶ ἡ εὐχαριστία καὶ
ἡ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἰσχὺς τῷ θεῷ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων, ἀμήν. 13 καὶ ἀπεκρίθη εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων
λέγων μοι· οὗτοι οἱ περιβεβλημένοι τὰς στολὰς τὰς λευκὰς τίνες
εἰσὶν καὶ πόθεν ἦλθον; 14 καὶ εἴρηκα αὐτῷ· κύριέ μου, σὺ οἶδας.
καὶ εἶπέν μοι· οὗτοί εἰσιν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς μεγά-
λης, καὶ ἔπλυναν τὰς στολὰς αὐτῶν καὶ ἐλεύκαναν αὐτὰς ἐν τῷ
αἵματι τοῦ ἀρνίου. 15 διὰ τοῦτό εἰσιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ
θεοῦ, καὶ λατρεύουσιν αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ,

1. T επι τι δενδρον h επι [τι] δενδρ. 2. TH ειδον | h ανατολων | h εκραξεν 3. μητε pr: th και | T αχρις 6. H νεφθαλιμ | T μανναση 7. TH ισσαχαρ 9. TH ειδον | TH φοινικες 11. H ιστηκεισαν 12. αμην sc: H [αμην]

3. 6,6. 9,4. 13,16. Ez 9,4. (Ex 12,23.) 4. 14,1. 5ss. Gen 49,8ss. 9. 5,9. Dan 5,19. 10. 5,13. 12,10. 19,1. Is 6,1. 11. 5,11. 11,16. 12. 5,12. 4,9. 13. 7,9. 14. (Io 21,15.) Ex 19,10.14. 1 Cor 6,11. 15. 22,3. 11,19. 14,15. 21,3.

καὶ ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου σκηνώσει ἐπ' αὐτούς. 16 οὐ
πεινάσουσιν ἔτι οὐδὲ διψήσουσιν ἔτι, οὐδὲ μὴ πέσῃ ἐπ' αὐτοὺς ὁ
ἥλιος οὐδὲ πᾶν καῦμα, 17 *ὅτι τὸ ἀρνίον τὸ ἀνὰ μέσον τοῦ
θρόνου* ποιμανεῖ αὐτοὺς καὶ ὁδηγήσει αὐτοὺς ἐπὶ ζωῆς πηγὰς
ὑδάτων, *καὶ* ἐξαλείψει ὁ θεὸς πᾶν δάκρυον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν
αὐτῶν.

VIII

Sigillum VII. Angeli VII cum VII tubis calamitatum.

*1 Καὶ ὅταν ἤνοιξεν τὴν σφραγῖδα τὴν ἑβδόμην, ἐγένετο σιγὴ
ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς ἡμιώρον. 2 καὶ ἴδον τοὺς ἑπτὰ ἀγγέλους οἳ
ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἑστήκασιν, καὶ ἐδόθησαν αὐτοῖς ἑπτὰ σάλπιγγες.
3 καὶ ἄλλος ἄγγελος ἦλθεν καὶ ἐστάθη ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου ἔχων
λιβανωτὸν χρυσοῦν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ θυμιάματα πολλά, ἵνα δώσει
ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων πάντων ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυ-
σοῦν τὸ ἐνώπιον τοῦ θρόνου. 4 καὶ ἀνέβη ὁ καπνὸς τῶν θυμια-
μάτων ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου ἐνώπιον
τοῦ θεοῦ. 5 καὶ εἴληφεν ὁ ἄγγελος τὸν λιβανωτόν, καὶ ἐγέμισεν
αὐτὸν ἐκ τοῦ πυρὸς τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν·
καὶ ἐγένοντο βρονταὶ καὶ φωναὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ σεισμός.*

*6 Καὶ οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι οἱ ἔχοντες τὰς ἑπτὰ σάλπιγγας ἡτοί-
μασαν αὐτοὺς ἵνα σαλπίσωσιν. 7 Καὶ ὁ πρῶτος ἐσάλπισεν· καὶ
ἐγένετο χάλαζα καὶ πῦρ μεμιγμένον ἐν αἵματι καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν
γῆν· καὶ τὸ τρίτον τῆς γῆς κατεκάη, καὶ τὸ τρίτον τῶν δένδρων
κατεκάη, καὶ πᾶς χόρτος χλωρὸς κατεκάη.*

*8 Καὶ ὁ δεύτερος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ὡς ὄρος μέγα πυρὶ
καιόμενον ἐβλήθη εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῆς
θαλάσσης αἷμα, 9 καὶ ἀπέθανεν τὸ τρίτον τῶν κτισμάτων τῶν
ἐν τῇ θαλάσσῃ, τὰ ἔχοντα ψυχάς, καὶ τὸ τρίτον τῶν πλοίων διε-
φθάρησαν.*

*10 Καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρα-
νοῦ ἀστὴρ μέγας καιόμενος ὡς λαμπάς, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ τρίτον
τῶν ποταμῶν καὶ ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων. 11 καὶ τὸ ὄνομα
τοῦ ἀστέρος λέγεται ὁ ἄψινθος. καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῶν ὑδά-
των εἰς ἄψινθον, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπέθανον ἐκ τῶν
ὑδάτων ὅτι ἐπικράνθησαν.*

VIII,2. TH *ειδον* | h *εδοθη* 3. *επι του θυσιαστηριου*: h *επι το θυσιαστηριον* 5. h *και αστραπ. και φωναι* 6. *αὐτους*: H *αὑτους* 7. T^S H *μεμιγμενα* 11. *ο αψινθος*: T om *ο*

16. Is 49,10. Ps 121,6. 17. 21,4. Ps 23,1s. Is 49,10. 25,8. VIII,1. 5,1. 2. 1,4. Tob 12,15. Lc 1,19. 3s. 5,8. Num 16,46. Ps 141,2. Num 4,11. 5. Lev 10,1, 16,12. Ez 10,2. Apoc 4,5. 11,19. 7. Ex 9,24. Is 28,2. 8. Ier 51,25. Ex 7,20. 10. 9,1. Is 14,12. Dan 8,10. 11. Ier 9,15.

12 *Καὶ ὁ τέταρτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἐπλήγη τὸ τρίτον
τοῦ ἡλίου καὶ τὸ τρίτον τῆς σελήνης καὶ τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων,
ἵνα σκοτισθῇ τὸ τρίτον αὐτῶν καὶ ἡ ἡμέρα μὴ φάνῃ τὸ τρίτον
αὐτῆς, καὶ ἡ νὺξ ὁμοίως.* 13 *καὶ ἴδον, καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἀετοῦ
πετομένου ἐν μεσουρανήματι λέγοντος φωνῇ μεγάλῃ· οὐαὶ οὐαὶ
οὐαὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς ἐκ τῶν λοιπῶν φωνῶν τῆς
σάλπιγγος τῶν τριῶν ἀγγέλων τῶν μελλόντων σαλπίζειν.*

IX

Tubae quinta et sexta. Locustae ex abysso, indicantes hostium copias cum rege Abaddon. Soluti angeli IV cum exercitu homines perdituro.

1 *Καὶ ὁ πέμπτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἴδον ἀστέρα ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ πεπτωκότα εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἡ κλεὶς τοῦ
φρέατος τῆς ἀβύσσου.* 2 *καὶ ἤνοιξεν τὸ φρέαρ τῆς ἀβύσσου· καὶ
ἀνέβη καπνὸς ἐκ τοῦ φρέατος ὡς καπνὸς καμίνου μεγάλης, καὶ
ἐσκοτώθη ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀὴρ ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ φρέατος.* 3 *καὶ
ἐκ τοῦ καπνοῦ ἐξῆλθον ἀκρίδες εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐτοῖς
ἐξουσία ὡς ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ σκορπίοι τῆς γῆς.* 4 *καὶ ἐρρέθη
αὐτοῖς ἵνα μὴ ἀδικήσουσιν τὸν χόρτον τῆς γῆς οὐδὲ πᾶν χλωρὸν
οὐδὲ πᾶν δένδρον, εἰ μὴ τοὺς ἀνθρώπους οἵτινες οὐκ ἔχουσιν
τὴν σφραγῖδα τοῦ θεοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων.* 5 *καὶ ἐδόθη αὐτοῖς
ἵνα μὴ ἀποκτείνωσιν αὐτούς, ἀλλ᾽ ἵνα βασανισθήσονται μῆνας
πέντε· καὶ ὁ βασανισμὸς αὐτῶν ὡς βασανισμὸς σκορπίου, ὅταν
παίσῃ ἄνθρωπον.* 6 *καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ζητήσουσιν οἱ
ἄνθρωποι τὸν θάνατον καὶ οὐ μὴ εὑρήσουσιν αὐτόν, καὶ ἐπιθυ-
μήσουσιν ἀποθανεῖν καὶ φεύγει ὁ θάνατος ἀπ᾽ αὐτῶν.* 7 *καὶ τὰ
ὁμοιώματα τῶν ἀκρίδων ὅμοιοι ἵπποις ἡτοιμασμένοις εἰς πόλεμον,
καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ὡς στέφανοι ὅμοιοι χρυσῷ, καὶ τὰ
πρόσωπα αὐτῶν ὡς πρόσωπα ἀνθρώπων,* 8 *καὶ εἶχαν τρίχας ὡς
τρίχας γυναικῶν, καὶ οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὡς λεόντων ἦσαν,* 9 *καὶ
εἶχον θώρακας ὡς θώρακας σιδηροῦς, καὶ ἡ φωνὴ τῶν πτερύγων
αὐτῶν ὡς φωνὴ ἁρμάτων ἵππων πολλῶν τρεχόντων εἰς πόλεμον.*
10 *καὶ ἔχουσιν οὐρὰς ὁμοίας σκορπίοις καὶ κέντρα, καὶ ἐν ταῖς
οὐραῖς αὐτῶν ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἀδικῆσαι τοὺς ἀνθρώπους μῆνας
πέντε·* 11 *ἔχουσιν ἐπ᾽ αὐτῶν βασιλέα τὸν ἄγγελον τῆς ἀβύσσου,*

---

12. T *φανῇ* 13. TH *ειδον* | h *τοις κατοικουσιν* IX,1. TH *ειδον* 2. T *εσκοτισθη* 3. *αυτοις*: TH *αυταις* 4. *αυτοις*: TH *αυταις* | T§ *αδικησωσιν* 5. *αυτοις*: T§H§ *αυταις* 6. *ευρησουσιν*: h *ευρωσιν* 7. *ομοιοι* pr: TH§ *ομοια* 9. H *ειχαν* 10. *ομοιας*: T§h† *ομοιοις*

---

12. 6,12. Am 8,9. 13. 14,6. IX,1. 8,10. 20,1. 2. Ex 19,18. Ioel 2,10. 3s. Ex 10,12. 4. 7,2s. 6. 6,16. Iob 3,21. Ier 8,3. 7. Ioel 2,4. 8. Ioel 1,6. 9. Ioel 2,5. Ier 47,3. 11. Iob 28,22.

ᾧ ὄνομα αὐτῷ Ἑβραϊστὶ Ἀβαδδών, καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ὄνομα
ἔχει Ἀπολλύων. [12] *Ἡ οὐαὶ ἡ μία ἀπῆλθεν· ἰδοὺ ἔρχεται ἔτι δύο*
οὐαὶ μετὰ ταῦτα.

[13] *Καὶ ὁ ἕκτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἤκουσα φωνὴν μίαν ἐκ*
τῶν τεσσάρων κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ χρυσοῦ τοῦ ἐνώπιον
τοῦ θεοῦ, [14] *λέγοντα τῷ ἕκτῳ ἀγγέλῳ, ὁ ἔχων τὴν σάλπιγγα·*
λῦσον τοὺς τέσσαρας ἀγγέλους τοὺς δεδεμένους ἐπὶ τῷ ποταμῷ
τῷ μεγάλῳ Εὐφράτῃ. [15] *καὶ ἐλύθησαν οἱ τέσσαρες ἄγγελοι οἱ*
ἡτοιμασμένοι εἰς τὴν ὥραν καὶ ἡμέραν καὶ μῆνα καὶ ἐνιαυτόν, ἵνα
ἀποκτείνωσιν τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων. [16] *καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν*
στρατευμάτων τοῦ ἱππικοῦ δισμυριάδες μυριάδων· ἤκουσα τὸν
ἀριθμὸν αὐτῶν. [17] *καὶ οὕτως ἴδον τοὺς ἵππους ἐν τῇ ὁράσει*
καὶ τοὺς καθημένους ἐπ' αὐτῶν, ἔχοντας θώρακας πυρίνους καὶ
ὑακινθίνους καὶ θειώδεις· καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν ἵππων ὡς κεφαλαὶ
λεόντων, καὶ ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν ἐκπορεύεται πῦρ καὶ καπνὸς
καὶ θεῖον. [18] *ἀπὸ τῶν τριῶν πληγῶν τούτων ἀπεκτάνθησαν τὸ*
τρίτον τῶν ἀνθρώπων, ἐκ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ καπνοῦ καὶ τοῦ
θείου τοῦ ἐκπορευομένου ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν. [19] *ἡ γὰρ ἐξουσία*
τῶν ἵππων ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἐστὶν καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν·
αἱ γὰρ οὐραὶ αὐτῶν ὅμοιαι ὄφεσιν, ἔχουσαι κεφαλάς, καὶ ἐν αὐ-
ταῖς ἀδικοῦσιν. [20] *καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, οἳ οὐκ ἀπεκτάν-*
θησαν ἐν ταῖς πληγαῖς ταύταις, οὐδὲ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων
τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἵνα μὴ προσκυνήσουσιν τὰ δαιμόνια καὶ
τὰ εἴδωλα τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ καὶ τὰ χαλκᾶ καὶ τὰ λίθινα
καὶ τὰ ξύλινα, ἃ οὔτε βλέπειν δύνανται οὔτε ἀκούειν οὔτε περι-
πατεῖν, [21] *καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν φόνων αὐτῶν οὔτε ἐκ τῶν*
φαρμακιῶν αὐτῶν οὔτε ἐκ τῆς πορνείας αὐτῶν οὔτε ἐκ τῶν κλεμ-
μάτων αὐτῶν.

X

Angelus cum libro. Mysterii perfectio instat. Iohannes devorat librum angeli.

[1] *Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἰσχυρὸν καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρα-*
νοῦ, περιβεβλημένον νεφέλην, καὶ ἡ ἶρις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ,
καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς
στῦλοι πυρός, [2] *καὶ ἔχων ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ βιβλαρίδιον ἠνεῳγ-*

11. TH om *ᾧ* 13. TH om *τεσσαρων* 16. T *δυο μυριαδες μυρια-δων* H *δις μυριαδες μυρ.* 17. TH *ειδον* 20. *ουδε*: T *ουτε* H *ου* **h** *ουτε v. ουδε* 21. T *φαρμακειων* tH§ *φαρμακων*

12. 11,14. 13. Ex 30,2.10. 14. 7,1. 16,12. 15. 20,7. 8,7ss. 16. 7,4. 5,11. 17. Ioel 2,3. Iob 41,10. 20. 16,11.21. 1 Cor 10,20 etc. Ps 106,37. 115,4ss. 135,15 etc. Dan 5,4.23. 21. 18,23. 17,2.5. Is 47,9.12. Mich 5,12. Ez 43,9 etc. X,1. 5,2. 4,3. 1,15. 2. 5,1. Ez 2,9.

μένον. καὶ ἔθηκεν τὸν πόδα αὐτοῦ τὸν δεξιὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης,
τὸν δὲ εὐώνυμον ἐπὶ τῆς γῆς, 3 καὶ ἔκραξεν φωνῇ μεγάλῃ ὥσπερ
λέων μυκᾶται. καὶ ὅτε ἔκραξεν, ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ τὰς
ἑαυτῶν φωνάς. 4 καὶ ὅτε ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταί, ἔμελλον
γράφειν, καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν· σφράγισον
ἃ ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταί, καὶ μὴ αὐτὰ γράψῃς. 5 καὶ ὁ
ἄγγελος, ὃν εἶδον ἑστῶτα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς,
ἦρεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν δεξιὰν εἰς τὸν οὐρανόν, 6 καὶ ὤμοσεν
ἐν τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ὃς ἔκτισεν τὸν οὐρανὸν
καὶ τὰ ἐν αὐτῷ καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ καὶ τὴν θάλασσαν
καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, ὅτι χρόνος οὐκέτι ἔσται, 7 ἀλλ' ἐν ταῖς ἡμέραις
τῆς φωνῆς τοῦ ἑβδόμου ἀγγέλου, ὅταν μέλλῃ σαλπίζειν, καὶ ἐτε-
λέσθη τὸ μυστήριον τοῦ θεοῦ, ὡς εὐηγγέλισεν τοὺς ἑαυτοῦ δού-
λους τοὺς προφήτας. 8 καὶ ἡ φωνὴ ἣν ἤκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
πάλιν λαλοῦσαν μετ' ἐμοῦ καὶ λέγουσαν· ὕπαγε λάβε τὸ βιβλαρί-
διον τὸ ἠνεῳγμένον ἐν τῇ χειρὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἑστῶτος ἐπὶ τῆς
θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. 9 καὶ ἀπῆλθα πρὸς τὸν ἄγγελον,
λέγων αὐτῷ δοῦναί μοι τὸ βιβλαρίδιον. καὶ λέγει μοι· λάβε καὶ
κατάφαγε αὐτό, καὶ πικρανεῖ σου τὴν κοιλίαν, ἀλλ' ἐν τῷ στό-
ματί σου ἔσται γλυκὺ ὡς μέλι. 10 καὶ ἔλαβον τὸ βιβλαρίδιον ἐκ
τῆς χειρὸς τοῦ ἀγγέλου καὶ κατέφαγον αὐτό, καὶ ἦν ἐν τῷ στό-
ματί μου ὡς μέλι γλυκύ· καὶ ὅτε ἔφαγον αὐτό, ἐπικράνθη ἡ
κοιλία μου. 11 καὶ λέγουσίν μοι· δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι ἐπὶ
λαοῖς καὶ ἔθνεσιν καὶ γλώσσαις καὶ βασιλεῦσιν πολλοῖς.

XI

Metiendum templum. Duo testes necati a bestia reviviscunt et caelum ascendunt. Tuba VII. Hymnus. Templum dei.

1 Καὶ ἐδόθη μοι κάλαμος ὅμοιος ῥάβδῳ, λέγων· ἔγειρε καὶ
μέτρησον τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ καὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ τοὺς προσ-
κυνοῦντας ἐν αὐτῷ. 2 καὶ τὴν αὐλὴν τὴν ἔξωθεν τοῦ ναοῦ ἔκβαλε
ἔξωθεν καὶ μὴ αὐτὴν μετρήσῃς, ὅτι ἐδόθη τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τὴν
πόλιν τὴν ἁγίαν πατήσουσιν μῆνας τεσσεράκοντα δύο. 3 καὶ
δώσω τοῖς δυσὶν μάρτυσίν μου, καὶ προφητεύσουσιν ἡμέρας χιλίας

4. TH *ημελλον* 6. H [*και την θαλασσαν και τα εν αυτη*] 6s. H *εσται· αλλ . . . σαλπιζειν*, h *εσται, αλλ . . . σαλπιζειν·* 8. TH *βιβλιον* 9. T *απηλθον* XI,2. H *τεσσερακοντα* [*και*] *δυο*

3. Am 3,8. 1,2. Hos 11,10. 4. 1,11.19. 22,10. Dan 12,4.9. 8,26. 5s. Dan 12,7. Gen 14,22. 6. 14,7. Deut 32,40. Ex 20,11. Ps 146,6 etc. 7. 8,6ss. Am 3,7. 8ss. Ez 2,8s. 3,1ss. 11. 7,9. Dan 5,19. XI,1. 21,15. Ez 40,3.47. 41,13. 43,13. 2. 21,2. 13,5. 3. 12,6.

διακοσίας ἑξήκοντα περιβεβλημένοι σάκκους. [4] οὗτοί εἰσιν αἱ δύο
ἐλαῖαι καὶ αἱ δύο λυχνίαι αἱ ἐνώπιον τοῦ κυρίου τῆς γῆς ἑστῶτες·
[5] καὶ εἴ τις αὐτοὺς θέλει ἀδικῆσαι, πῦρ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στό-
ματος αὐτῶν καὶ κατεσθίει τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν· καὶ εἴ τις
θελήσῃ αὐτοὺς ἀδικῆσαι, οὕτως δεῖ αὐτὸν ἀποκτανθῆναι. [6] οὗτοι
ἔχουσιν ἐξουσίαν κλεῖσαι τὸν οὐρανόν, ἵνα μὴ ὑετὸς βρέχῃ τὰς
ἡμέρας τῆς προφητείας αὐτῶν, καὶ ἐξουσίαν ἔχουσιν ἐπὶ τῶν
ὑδάτων στρέφειν αὐτὰ εἰς αἷμα καὶ πατάξαι τὴν γῆν ἐν πάσῃ
πληγῇ ὁσάκις ἐὰν θελήσωσιν. [7] καὶ ὅταν τελέσωσιν τὴν μαρτυ-
ρίαν αὐτῶν, τὸ θηρίον τὸ ἀναβαῖνον ἐκ τῆς ἀβύσσου ποιήσει μετ᾽
αὐτῶν πόλεμον καὶ νικήσει αὐτοὺς καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς. [8] καὶ
τὸ πτῶμα αὐτῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς πόλεως τῆς μεγάλης, ἥτις
καλεῖται πνευματικῶς Σόδομα καὶ Αἴγυπτος, ὅπου καὶ ὁ κύριος
αὐτῶν ἐσταυρώθη. [9] καὶ βλέπουσιν ἐκ τῶν λαῶν καὶ φυλῶν καὶ
γλωσσῶν καὶ ἐθνῶν τὸ πτῶμα αὐτῶν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἥμισυ, καὶ
τὰ πτώματα αὐτῶν οὐκ ἀφίουσιν τεθῆναι εἰς μνῆμα. [10] καὶ οἱ
κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς χαίρουσιν ἐπ᾽ αὐτοῖς καὶ εὐφραίνονται,
καὶ δῶρα πέμπουσιν ἀλλήλοις, ὅτι οὗτοι οἱ δύο προφῆται ἐβασά-
νισαν τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. [11] καὶ μετὰ τρεῖς
ἡμέρας καὶ ἥμισυ πνεῦμα ζωῆς ἐκ τοῦ θεοῦ εἰσῆλθεν ἐν αὐτοῖς,
καὶ ἔστησαν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ φόβος μέγας ἐπέπεσεν
ἐπὶ τοὺς θεωροῦντας αὐτούς. [12] καὶ ἤκουσαν φωνῆς μεγάλης ἐκ
τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης αὐτοῖς· ἀνάβατε ὧδε· καὶ ἀνέβησαν εἰς
τὸν οὐρανὸν ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ ἐθεώρησαν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν.
[13] καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐγένετο σεισμὸς μέγας, καὶ τὸ δέκατον
τῆς πόλεως ἔπεσεν, καὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ σεισμῷ ὀνόματα
ἀνθρώπων χιλιάδες ἑπτά, καὶ οἱ λοιποὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο καὶ
ἔδωκαν δόξαν τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ. [14] Ἡ οὐαὶ ἡ δευτέρα ἀπῆλθεν·
ἰδοὺ ἡ οὐαὶ ἡ τρίτη ἔρχεται ταχύ.

[15] Καὶ ὁ ἕβδομος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἐγένοντο φωναὶ με-
γάλαι ἐν τῷ οὐρανῷ, λέγοντες· ἐγένετο ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου
τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. [16] καὶ οἱ εἴκοσι τέσσαρες πρεσβύτεροι οἱ
ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, οἳ κάθηνται ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐτῶν, ἔπεσαν

---

3. T^S^H *περιβεβλημενους* h † 4. H [*αι*] *ενωπιον* 5. *θεληση* (T post *αυτους*): h *θελει v. θελησει* 6. *εξουσιαν* pr: TH pm *την* 10. TH *πεμψουσιν* 11. *τρεις ημερας*: T[H] pm *τας* | T[H] om *εν* ante *αυτοις* 12. h *φωνην μεγαλην* et *λεγουσαν* 15. T *λεγουσαι* 16. H [*οι*] *ενωπ. τ. θεου καθημενοι* h *οἳ ενωπ. τ. θεου καθηνται*

---

4. Zach 4,3.11.14. 5. 2 Reg 1,10. Lc 9,54. 6. 1 Reg 17,1. Lc 4,25. Ex 7,19s. Apoc 16,3. 7. 13,1.7. 17,8. Dan 7,3.7.21. 8. Is 1,9s. 9. 10,11. 10. Esth 9,19.22. 11. Ez 37,5.10. 13. 6,12 etc. 16,18. 14. 9,12. 15. 10,7. 12,10. Ps 2,2.6. Dan 2,44. 7,27. 16. 4,4 etc.

ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ, 17 *λέγοντες·*
εὐχαριστοῦμέν σοι, κύριε ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ, *ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν,*
καὶ ὅτι εἴληφας τὴν δύναμίν σου τὴν μεγάλην καὶ ἐβασίλευσας,
18 *καὶ τὰ ἔθνη ὠργίσθησαν, καὶ ἦλθεν ἡ ὀργή σου καὶ ὁ καιρὸς*
τῶν νεκρῶν κριθῆναι καὶ δοῦναι τὸν μισθὸν τοῖς δούλοις σου τοῖς
προφήταις καὶ τοῖς ἁγίοις καὶ τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά σου,
τοῖς μικροῖς καὶ τοῖς μεγάλοις, καὶ διαφθεῖραι τοὺς διαφθείρον-
τας τὴν γῆν. 19 *καὶ ἠνοίγη ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ ὁ ἐν τῷ οὐρανῷ,*
καὶ ὤφθη ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ, καὶ
ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ σεισμὸς καὶ χάλαζα
μεγάλη.

XII

Mulier Messiam pariens et draco. Draco victus a Michaele persequitur mulierem eiusque semen.

1 *Καὶ σημεῖον μέγα ὤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ, γυνὴ περιβεβλημένη*
τὸν ἥλιον, καὶ ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τῆς
κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος ἀστέρων δώδεκα, 2 *καὶ ἐν γαστρὶ*
ἔχουσα, καὶ κράζει ὠδίνουσα καὶ βασανιζομένη τεκεῖν. 3 *καὶ ὤφθη*
ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἰδοὺ δράκων πυρρὸς μέγας,
ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ
ἑπτὰ διαδήματα, 4 *καὶ ἡ οὐρὰ αὐτοῦ σύρει τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων*
τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν. καὶ ὁ δράκων
ἕστηκεν ἐνώπιον τῆς γυναικὸς τῆς μελλούσης τεκεῖν, ἵνα ὅταν
τέκῃ τὸ τέκνον αὐτῆς καταφάγῃ. 5 *καὶ ἔτεκεν υἱὸν ἄρσεν, ὃς*
μέλλει ποιμαίνειν πάντα τὰ ἔθνη ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· *καὶ ἡρπάσθη*
τὸ τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν θεὸν καὶ πρὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ.
6 *καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἔχει ἐκεῖ τόπον ἡτοι-*
μασμένον ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ τρέφουσιν αὐτὴν ἡμέρας χιλίας
διακοσίας ἑξήκοντα. 7 *καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ*
Μιχαὴλ καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ πολεμῆσαι μετὰ τοῦ δράκοντος.
καὶ ὁ δράκων ἐπολέμησεν καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, 8 *καὶ οὐκ ἴσχυσαν,*
οὐδὲ τόπος εὑρέθη αὐτῶν ἔτι ἐν τῷ οὐρανῷ. 9 *καὶ ἐβλήθη ὁ*
δράκων ὁ μέγας, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, ὁ καλούμενος διάβολος καὶ
ὁ σατανᾶς, ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην, ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν,
καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ ἐβλήθησαν. 10 *καὶ ἤκουσα φωνὴν*

17. *και οτι*: TH§ om *και* | H *ειληφες* 18. TH *τους μικρους κ. τους μεγαλους* XII,2. T *εχουσα, κραζει* h *εχουσα κραζει,* 3. H§ *μεγας πυρρος* 4. H *ἕστηκεν* 5. H *υιον, αρσεν,* 6. *εκει* pr : t [*εκει*] | H§ *τρεφωσιν* 7. *πολεμησαι*: TH pm *του* 8. H§ *ισχυσεν*

17. 4,8. 18. Ps 2,1. 115,13. Apoc 10,7. 13,16. 19,2. 19. 8,5. 16,18.21. Ex 31,7 etc. XII,1. 15,1. 2. Mich 4,9s. Is 26,17. 3. 13,1. Ez 29,3. Dan 7,7. 4. Dan 8,10. Is 14,12s. 5. 2,27. 19,15. Ps 2,9. 6. 11,3. Dan 12,11. 7. Dan 10,21. 12,1. Iud 9. 9. 20,2. Gen 3,1. Zach 3,1s. 10. 11,15. 19,1. Iob 1,7ss. 2,2ss.

μεγάλην ἐν τῷ οὐρανῷ λέγουσαν· ἄρτι ἐγένετο ἡ σωτηρία καὶ ἡ
δύναμις καὶ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ Χρι-
στοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἐβλήθη ὁ κατήγωρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ κατη-
γορῶν αὐτοὺς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας καὶ νυκτός. 11 *καὶ*
αὐτοὶ ἐνίκησαν αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου καὶ διὰ τὸν λόγον
τῆς μαρτυρίας αὐτῶν, καὶ οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι
θανάτου. 12 *διὰ τοῦτο* εὐφραίνεσθε, οὐρανοὶ *καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς*
σκηνοῦντες· οὐαὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, ὅτι κατέβη ὁ διά-
βολος πρὸς ὑμᾶς ἔχων θυμὸν μέγαν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει.
13 *Καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, ἐδίωξεν*
τὴν γυναῖκα ἥτις ἔτεκεν τὸν ἄρσενα. 14 *καὶ ἐδόθησαν τῇ γυναικὶ*
αἱ δύο πτέρυγες τοῦ ἀετοῦ τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτηται εἰς τὴν
ἔρημον εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπου τρέφεται ἐκεῖ καιρὸν καὶ
καιροὺς καὶ ἥμισυ καιροῦ *ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄφεως.* 15 *καὶ*
ἔβαλεν ὁ ὄφις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὀπίσω τῆς γυναικὸς ὕδωρ
ὡς ποταμόν, ἵνα αὐτὴν ποταμοφόρητον ποιήσῃ. 16 *καὶ ἐβοήθησεν*
ἡ γῆ τῇ γυναικί, καὶ ἤνοιξεν ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς καὶ κατέπιεν
τὸν ποταμὸν ὃν ἔβαλεν ὁ δράκων ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. 17 *καὶ*
ὠργίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυναικί, καὶ ἀπῆλθεν ποιῆσαι πόλεμον
μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ σπέρματος αὐτῆς τῶν τηρούντων τὰς ἐντο-
λὰς τοῦ θεοῦ καὶ ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ.

XIII

Monstrum impietatis surgit, deum spernens, sanctos debellans. Monstrum alterum suadens prioris cultum. Numerus monstri 666.

(XII) 18 *Καὶ ἐστάθην ἐπὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης.* 1 *καὶ*
εἶδον ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖνον, ἔχον κέρατα δέκα καὶ
κεφαλὰς ἑπτά, καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα διαδήματα, καὶ
ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ὀνόματα βλασφημίας. 2 *καὶ τὸ θηρίον*
ὃ εἶδον ἦν ὅμοιον παρδάλει, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς ἄρκου, καὶ τὸ
στόμα αὐτοῦ ὡς στόμα λεόντων· καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν
δύναμιν αὐτοῦ καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ καὶ ἐξουσίαν μεγάλην. 3 *καὶ*
μίαν ἐκ τῶν κεφαλῶν αὐτοῦ ὡς ἐσφαγμένην εἰς θάνατον, καὶ ἡ
πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐθεραπεύθη. καὶ ἐθαύμασεν ὅλη ἡ γῆ
ὀπίσω τοῦ θηρίου, 4 *καὶ προσεκύνησαν τῷ δράκοντι, ὅτι ἔδωκεν*

10. *κατηγωρ*: T *κατηγορος* | *αυτους*: T *αυτων* 12. h *οι ουρανοι* | H *προς υμας,* 17s. T *ιησου. Και εσταθη* H *ιησου· και εσταθη* XIII,1. h *ονομα* 2. TH§ *λεοντος* 3. T§ *εθαυμασθη εν ολη τη γη* H *εθαυμασθη ολη η γη*

11. 7,14. 6,9. 12. 18,20. Ps 96,11. 13. 12,4. 14. Ex 19,4. Is 40,31. Dan 7,25. 12,7. 15. 17,15. 17. Gen 3,15. Apoc 14,12. 19,10. XIII,1. 11,7. 12,3. 17,3. Dan 7,3.7.19s. 2. Dan 7,4ss. Hos 13,7s. 3. 17,8. 4. 18,18. (Ex 15,11.)

τὴν ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ, καὶ προσεκύνησαν τῷ θηρίῳ λέγοντες· τίς
ὅμοιος τῷ θηρίῳ, καὶ τίς δύναται πολεμῆσαι μετ᾽ αὐτοῦ; 5 καὶ
ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα καὶ βλασφημίας, καὶ ἐδόθη αὐτῷ
ἐξουσία ποιῆσαι μῆνας τεσσεράκοντα δύο. 6 καὶ ἤνοιξεν τὸ στόμα
αὐτοῦ εἰς βλασφημίας πρὸς τὸν θεόν, βλασφημῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ
καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ σκηνοῦντας. 7 καὶ ἐδόθη
αὐτῷ ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων καὶ νικῆσαι αὐτούς, καὶ
ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν καὶ λαὸν καὶ γλῶσσαν καὶ
ἔθνος. 8 καὶ προσκυνήσουσιν αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς
γῆς, οὗ οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ
ἀρνίου τοῦ ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. 9 εἴ τις ἔχει οὖς,
ἀκουσάτω. 10 εἴ τις εἰς αἰχμαλωσίαν, εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει·
εἴ τις ἐν μαχαίρῃ ἀποκτενεῖ, δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαίρῃ ἀποκτανθῆναι.
ὧδέ ἐστιν ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων.

11 Καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, καὶ εἶχεν κέ-
ρατα δύο ὅμοια ἀρνίῳ καὶ ἐλάλει ὡς δράκων. 12 καὶ τὴν ἐξου-
σίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν ποιεῖ ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ποιεῖ
τὴν γῆν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ἵνα προσκυνήσουσιν τὸ
θηρίον τὸ πρῶτον, οὗ ἐθεραπεύθη ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ.
13 καὶ ποιεῖ σημεῖα μεγάλα, ἵνα καὶ πῦρ ποιῇ καταβαίνειν ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. 14 καὶ πλανᾷ τοὺς
κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὰ σημεῖα ἃ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι
ἐνώπιον τοῦ θηρίου, λέγων τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς ποιῆσαι
εἰκόνα τῷ θηρίῳ, ὃς ἔχει τὴν πληγὴν τῆς μαχαίρης καὶ ἔζησεν.
15 καὶ ἐδόθη αὐτῷ δοῦναι πνεῦμα τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ἵνα καὶ
λαλήσῃ ἡ εἰκὼν τοῦ θηρίου, καὶ ποιήσῃ ὅσοι ἐὰν μὴ προσκυνή-
σουσιν τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου ἀποκτανθῶσιν. 16 καὶ ποιεῖ πάντας,
τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς
πτωχούς, καὶ τοὺς ἐλευθέρους καὶ τοὺς δούλους, ἵνα δῶσιν αὐ-
τοῖς χάραγμα ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς ἢ ἐπὶ τὸ μέτωπον
αὐτῶν, 17 ἵνα μή τις δύνηται ἀγοράσαι ἢ πωλῆσαι εἰ μὴ ὁ ἔχων
τὸ χάραγμα τὸ ὄνομα τοῦ θηρίου ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος
αὐτοῦ. 18 ὧδε ἡ σοφία ἐστίν. ὁ ἔχων νοῦν ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν
τοῦ θηρίου· ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστίν. καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ χξς΄.

---

4. *τω θηριω* sc: h *το θηριον* 5. H *τεσσερ.* [*και*] *δυο* 7. tH [*και εδοθη — νικησαι αυτους*] 10. T om *εις αιχμαλ.* sc | *αποκτενει*: h † *αποκτεινει* 13. TH *εκ τ. ουραν. καταβαιν.* 15. *αυτω*: H *αυτη* h† | th *ποιησει* | *οσοι*: T[H] pm *ινα* | T^{s}H *προσκυνησωσιν* | *τη εικονι* sc: h *την εικονα* 16. *δωσιν*: h † *δωσει* 17. *ινα*: T[H] pm *και* | h *δυναται* 18. *ο αριθμ. αυτου*: T h add *εστιν* | *χξς΄*: H *εξακοσιοι* (h -*σιαι*) *εξηκοντα εξ*

---

5. Dan 7,8.11.25. Apoc 11,2. 6. 16,9. 21,3. 7. 11,7. 7,9. 14,6. Dan 7,21. 8. 17,8. 20,15. 5,12. Dan 12,1. 9. 2,7 etc. 10. Ier 15,2. Mt 26,52. Gen 9,6. Apoc 14,12. 12. 13,7.4.3. 14. 13,3. 15. 14,9. Dan 3,5s. 16. 19,18.20. 14,9.11. 17. 15,2. 18. 17,9.

XIV

Agnus surgit cum piis signatis. Tres angeli praecones. Evangelium aeternum. Calix irae dei. Beati mortui pii. Angeli metentes et vindemiantes.

1 *Καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ τὸ ἀρνίον ἑστὸς ἐπὶ τὸ ὄρος Σιών, καὶ
μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν τεσσεράκοντα τέσσαρες χιλιάδες ἔχουσαι τὸ
ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγραμμένον ἐπὶ
τῶν μετώπων αὐτῶν.* 2 *καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς
φωνὴν ὑδάτων πολλῶν καὶ ὡς φωνὴν βροντῆς μεγάλης, καὶ ἡ
φωνὴ ἣν ἤκουσα ὡς κιθαρῳδῶν κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις
αὐτῶν·* 3 *καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώ-
πιον τῶν τεσσάρων ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων· καὶ οὐδεὶς ἐδύ-
νατο μαθεῖν τὴν ᾠδὴν εἰ μὴ αἱ ἑκατὸν τεσσεράκοντα τέσσαρες
χιλιάδες, οἱ ἠγορασμένοι ἀπὸ τῆς γῆς.* 4 *οὗτοί εἰσιν οἳ μετὰ
γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν· παρθένοι γάρ εἰσιν. οὗτοι οἱ ἀκο-
λουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ ὅπου ἂν ὑπάγῃ. οὗτοι ἠγοράσθησαν ἀπὸ
τῶν ἀνθρώπων ἀπαρχὴ τῷ θεῷ καὶ τῷ ἀρνίῳ,* 5 *καὶ ἐν τῷ στό-
ματι αὐτῶν οὐχ εὑρέθη ψεῦδος· ἄμωμοι γάρ εἰσιν.*

6 *Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον πετόμενον ἐν μεσουρανήματι,
ἔχοντα εὐαγγέλιον αἰώνιον εὐαγγελίσαι ἐπὶ τοὺς καθημένους ἐπὶ
τῆς γῆς καὶ ἐπὶ πᾶν ἔθνος καὶ φυλὴν καὶ γλῶσσαν καὶ λαόν,*
7 *λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ· φοβήθητε τὸν θεὸν καὶ δότε αὐτῷ δό-
ξαν, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς κρίσεως αὐτοῦ, καὶ προσκυνήσατε τῷ
ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πηγὰς
ὑδάτων.* 8 *Καὶ ἄλλος ἄγγελος δεύτερος ἠκολούθησεν λέγων·*
ἔπεσεν ἔπεσεν Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, *ἣ ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς
πορνείας αὐτῆς πεπότικεν πάντα τὰ ἔθνη.* 9 *Καὶ ἄλλος ἄγγε-
λος τρίτος ἠκολούθησεν αὐτοῖς λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ· εἴ τις
προσκυνεῖ τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει χάραγμα
ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ ἢ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ,* 10 *καὶ αὐτὸς πίε-
ται ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ κεκερασμένου ἀκράτου
ἐν τῷ ποτηρίῳ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ βασανισθήσεται ἐν πυρὶ
καὶ θείῳ ἐνώπιον ἀγγέλων ἁγίων καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου.* 11 *καὶ
ὁ καπνὸς τοῦ βασανισμοῦ αὐτῶν εἰς αἰῶνας αἰώνων ἀναβαίνει,
καὶ οὐκ ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς οἱ προσκυνοῦντες*

XIV, 1. TH *ειδον* 3. *ωδην* pr: [T]§H pm *ως* 4. h om *ουτοι εισιν* | TH *υπαγει* 5. [t]H om *γαρ* 6. t [*αλλον*] 7. *την θαλασσαν*: TH om *την* 8. T *αλλ. δευτερ. αγγελ.* H *αλλ. δευτερ.* [*αγγελ.*] 10. *αγγελων αγιων*: h *των αγγελων*

XIV, 1. 5,6. 7,3s. 2. 1,15. 19,6. 3. 5,9. Ps 33,3. 96,1. 5. Ps 32,2. Zeph 3,13. Mal 2,6. 6. 8,13. 1 Pe 1,25. Apoc 13,7. 7. 15,4. Deut 32,3. Apoc 10,6. Act 4,24. 14,15. Ps 146,6. 8. 18,2s. 17,4s. Is 21,9. Dan 4,27. Ier 51,7s. 9. 13,12.15ss. 10. 16,19. Is 51,17.21ss. Ier 25,15. Ps 75,9. 11. Is 34,9s.

τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ εἴ τις λαμβάνει τὸ χάραγμα
τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. 12 ὧδε ἡ ὑπομονὴ τῶν ἁγίων ἐστίν, οἱ τη-
ροῦντες τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ καὶ τὴν πίστιν Ἰησοῦ. 13 καὶ
ἤκουσα φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης· γράψον· μακάριοι οἱ
νεκροὶ οἱ ἐν κυρίῳ ἀποθνήσκοντες ἀπάρτι. ναί, λέγει τὸ πνεῦμα,
ἵνα ἀναπαήσονται ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν· τὰ γὰρ ἔργα αὐτῶν
ἀκολουθεῖ μετ᾽ αὐτῶν.

14 Καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ νεφέλη λευκή, καὶ ἐπὶ τὴν νεφέλην κα-
θήμενον ὅμοιον υἱὸν ἀνθρώπου, ἔχων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ στέ-
φανον χρυσοῦν καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ δρέπανον ὀξύ. 15 καὶ ἄλλος
ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ, κράζων ἐν φωνῇ μεγάλῃ τῷ καθη-
μένῳ ἐπὶ τῆς νεφέλης· πέμψον τὸ δρέπανόν σου καὶ θέρισον, ὅτι
ἦλθεν ἡ ὥρα θερίσαι, ὅτι ἐξηράνθη ὁ θερισμὸς τῆς γῆς. 16 καὶ
ἔβαλεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τῆς νεφέλης τὸ δρέπανον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν
γῆν, καὶ ἐθερίσθη ἡ γῆ. 17 καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ
ναοῦ τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ, ἔχων καὶ αὐτὸς δρέπανον ὀξύ· 18 καὶ
ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου, ἔχων ἐξουσίαν ἐπὶ
τοῦ πυρός, καὶ ἐφώνησεν φωνῇ μεγάλῃ τῷ ἔχοντι τὸ δρέπανον τὸ
ὀξὺ λέγων· πέμψον σου τὸ δρέπανον τὸ ὀξὺ καὶ τρύγησον τοὺς
βότρυας τῆς ἀμπέλου τῆς γῆς, ὅτι ἤκμασαν αἱ σταφυλαὶ αὐτῆς.
19 καὶ ἔβαλεν ὁ ἄγγελος τὸ δρέπανον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐτρύ-
γησεν τὴν ἄμπελον τῆς γῆς καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν ληνὸν τοῦ θυμοῦ
τοῦ θεοῦ τὸν μέγαν. 20 καὶ ἐπατήθη ἡ ληνὸς ἔξωθεν τῆς πόλεως,
καὶ ἐξῆλθεν αἷμα ἐκ τῆς ληνοῦ ἄχρι τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων,
ἀπὸ σταδίων χιλίων ἑξακοσίων.

XV

Victorum bestiae hymnus. Angeli VII cum VII phialis irae.

1 Καὶ ἴδον ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ μέγα καὶ θαυμαστόν,
ἀγγέλους ἑπτὰ ἔχοντας πληγὰς ἑπτὰ τὰς ἐσχάτας, ὅτι ἐν αὐταῖς
ἐτελέσθη ὁ θυμὸς τοῦ θεοῦ. 2 καὶ ἴδον ὡς θάλασσαν ὑαλίνην
μεμιγμένην πυρί, καὶ τοὺς νικῶντας ἐκ τοῦ θηρίου καὶ ἐκ τῆς
εἰκόνος αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἑστῶτας
ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν ὑαλίνην, ἔχοντας κιθάρας τοῦ θεοῦ.

---

14. TH *ειδον* | *υιον*: T *υιω* 16. h *επι την νεφελην* 18. H [*εξηλθεν*] | *εχων*: tH pm [*ο*] 19. *τον μεγαν*: t *την μεγαλην* XV,1. TH *ειδον* 2. TH *ειδον*

---

12. 13,10. 12,17. 13. 19,9. Hebr 4,10. 14. 1,13. Dan 7,13. Ez 1,26. Ps 21,4. 15. Ioel 3,18. Mc 4,29. 16. Mt 13,39ss. 17. 15,5. 18. 8,3. Ier 2,21. 19. 19,15. Ioel 3,18. Is 63,3. 20. Is 63,2. XV,1. 12,1.3. 17,1. Lev 26,21. 2. 4,6. 12,11. 13,15.18. 5,8.

3 *καὶ ᾄδουσιν τὴν ᾠδὴν Μωϋσέως τοῦ δούλου τοῦ θεοῦ καὶ τὴν ᾠδὴν
τοῦ ἀρνίου, λέγοντες·* μεγάλα καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου, κύριε
ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ· δίκαιαι καὶ ἀληθιναὶ αἱ ὁδοί σου, ὁ
βασιλεὺς τῶν ἐθνῶν· 4 τίς οὐ μὴ φοβηθῇ, *κύριε, καὶ* δοξάσει τὸ
ὄνομά σου; *ὅτι μόνος* ὅσιος, *ὅτι* πάντα τὰ ἔθνη ἥξουσιν καὶ προσ-
κυνήσουσιν ἐνώπιόν σου, *ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐφανερώθησαν.*
5 *Καὶ μετὰ ταῦτα ἴδον, καὶ ἠνοίγη ὁ ναὸς τῆς σκηνῆς τοῦ
μαρτυρίου ἐν τῷ οὐρανῷ,* 6 *καὶ ἐξῆλθον οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι οἱ ἔχον-
τες τὰς ἑπτὰ πληγὰς ἐκ τοῦ ναοῦ, ἐνδεδυμένοι λίνον καθαρὸν
λαμπρὸν καὶ περιεζωσμένοι περὶ τὰ στήθη ζώνας χρυσᾶς.* 7 *καὶ
ἓν ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων ἔδωκεν τοῖς ἑπτὰ ἀγγέλοις ἑπτὰ φιάλας
χρυσᾶς γεμούσας τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων.* 8 *καὶ ἐγεμίσθη ὁ ναὸς καπνοῦ ἐκ τῆς δόξης τοῦ
θεοῦ καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο εἰσελθεῖν
εἰς τὸν ναὸν ἄχρι τελεσθῶσιν αἱ ἑπτὰ πληγαὶ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων.*

XVI

Effunduntur phialae irae septem; totidem in terris plagae fiunt.

1 *Καὶ ἤκουσα μεγάλης φωνῆς ἐκ τοῦ ναοῦ λεγούσης τοῖς
ἑπτὰ ἀγγέλοις· ὑπάγετε καὶ ἐκχέετε τὰς ἑπτὰ φιάλας τοῦ θυμοῦ
τοῦ θεοῦ εἰς τὴν γῆν.* 2 *Καὶ ἀπῆλθεν ὁ πρῶτος καὶ ἐξέχεεν τὴν
φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐγένετο ἕλκος κακὸν καὶ πονηρὸν
ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἔχοντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου καὶ
τοὺς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ.*
3 *Καὶ ὁ δεύτερος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασ-
σαν· καὶ ἐγένετο αἷμα ὡς νεκροῦ, καὶ πᾶσα ψυχὴ ζωῆς ἀπέθανεν,
τὰ ἐν τῇ θαλάσσῃ.*
4 *Καὶ ὁ τρίτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τοὺς ποταμοὺς
καὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων· καὶ ἐγένετο αἷμα.* 5 *καὶ ἤκουσα τοῦ
ἀγγέλου τῶν ὑδάτων λέγοντος· δίκαιος εἶ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, ὁ ὅσιος,
ὅτι ταῦτα ἔκρινας,* 6 *ὅτι αἵματα ἁγίων καὶ προφητῶν ἐξέχεαν, καὶ
αἷμα αὐτοῖς ἔδωκας πεῖν· ἄξιοί εἰσιν.* 7 *καὶ ἤκουσα τοῦ θυσια-
στηρίου λέγοντος· ναί,* κύριε ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ, *ἀληθιναὶ
καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις σου.*

3. *εθνων*: H§ *αιωνων* 5. TH *ειδον* 6. H *εξηλθαν* | H [*οι*] *εχοντες* | TH *λιθον καθαρον λαμπρον* t *καθαρους λινους λαμπρους* XVI, 1. T§ *φωνης μεγαλ.* | T *εκχεατε* 3. *ζωης*: t *ζωσα* 4. h *εγενοντο* 5. T*[H] om *ο* ante *οσιος* 6. *αιματα*: TH *αιμα* | T§H§ *δεδωκας* | T *πιειν*

3. 5,9. Ex 15. Ps 111,2. 139,14. Am 4,13 etc. Ps 145,17. Deut 32,4. Apoc 16,7. 4. Ier 10,7. Ps 86,9. 5. 11,19. 6. 19,8. Ez 9,2. Apoc 1,13. 7. 4,6ss. Ez 22,31. 8. Ex 40,34s. Is 6,4. Ez 10,4. XVI, 1. 15,5ss. Ez 10,2. Ex 7ss. 2. Ex 9,9s. Apoc 13,17. 15s. 14,9. 3. 8,8s. Ex 7,17s. 4. Ex 7,19s. 5. 11,6. 6,10. 6. 18,24. Ps 79,2s. 7. 14,18. 6,9s. 19,2. 15,3. Am 4,13 etc. Ps 19,10.

*8 Καὶ ὁ τέταρτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἥλιον,
καὶ ἐδόθη αὐτῷ καυματίσαι τοὺς ἀνθρώπους ἐν πυρί. 9 καὶ
ἐκαυματίσθησαν οἱ ἄνθρωποι καῦμα μέγα, καὶ ἐβλασφήμησαν τὸ
ὄνομα τοῦ θεοῦ τοῦ ἔχοντος τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τὰς πληγὰς ταύτας,
καὶ οὐ μετενόησαν δοῦναι αὐτῷ δόξαν.*

*10 Καὶ ὁ πέμπτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν θρόνον
τοῦ θηρίου· καὶ ἐγένετο ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἐσκοτωμένη, καὶ ἐμα-
σῶντο τὰς γλώσσας αὐτῶν ἐκ τοῦ πόνου, 11 καὶ ἐβλασφήμησαν
τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τῶν πόνων αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν ἑλκῶν
αὐτῶν, καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν.*

*12 Καὶ ὁ ἕκτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ποταμὸν
τὸν μέγαν Εὐφράτην· καὶ ἐξηράνθη τὸ ὕδωρ αὐτοῦ, ἵνα ἑτοιμα-
σθῇ ἡ ὁδὸς τῶν βασιλέων τῶν ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου. 13 καὶ ἴδον
ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ θηρίου
καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ψευδοπροφήτου πνεύματα τρία ἀκά-
θαρτα ὡς βάτραχοι· 14 εἰσὶν γὰρ πνεύματα δαιμονίων ποιοῦντα
σημεῖα, ἃ ἐκπορεύεται ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς οἰκουμένης ὅλης,
συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον τῆς ἡμέρας τῆς μεγάλης τοῦ
θεοῦ τοῦ παντοκράτορος. 15 ἰδοὺ ἔρχομαι ὡς κλέπτης· μακάριος
ὁ γρηγορῶν καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἵνα μὴ γυμνὸς περιπατῇ
καὶ βλέπωσιν τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ. 16 καὶ συνήγαγεν αὐτοὺς
εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον Ἑβραϊστὶ Ἁρμαγεδών.*

*17 Καὶ ὁ ἕβδομος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἀέρα·
καὶ ἐξῆλθεν φωνὴ μεγάλη ἐκ τοῦ ναοῦ ἀπὸ τοῦ θρόνου λέγουσα·
γέγονεν. 18 καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταί, καὶ
σεισμὸς ἐγένετο μέγας, οἷος οὐκ ἐγένετο ἀφ᾽ οὗ ἄνθρωπος ἐγένετο
ἐπὶ τῆς γῆς, τηλικοῦτος σεισμὸς οὕτω μέγας. 19 καὶ ἐγένετο ἡ
πόλις ἡ μεγάλη εἰς τρία μέρη, καὶ αἱ πόλεις τῶν ἐθνῶν ἔπεσαν.
καὶ Βαβυλὼν ἡ μεγάλη ἐμνήσθη ἐνώπιον τοῦ θεοῦ δοῦναι αὐτῇ
τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ. 20 καὶ πᾶσα
νῆσος ἔφυγεν, καὶ ὄρη οὐχ εὑρέθησαν. 21 καὶ χάλαζα μεγάλη ὡς
ταλαντιαία καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους· καὶ
ἐβλασφήμησαν οἱ ἄνθρωποι τὸν θεὸν ἐκ τῆς πληγῆς τῆς χαλάζης,
ὅτι μεγάλη ἐστὶν ἡ πληγὴ αὐτῆς σφόδρα.*

---

12. *ευφρατην*: TH pm [*τον*] | th *ανατολων* 13. TH *ειδον* 14. h *της μεγαλης ημερας* 16. H *Ἅρ Μαγεδών* 18. tH§ *ανθρωποι εγενοντο*

---

9. 13,6. 9,20s. 10. 13,2. Ex 10,22. Is 8,22. 11. 2,21. 12. 9,14. Is 11,15s. 44,27. 51,10. Ios 3,13. 13. 12,9. 13,1s. Ex 8,6. 14. 13,13 etc. 1 Reg 22,21s. 15. 3,3s. Lc 12,35ss. 2 Cor 5,3. 16. Zach 12,11. 14,4. Ioel 3,17. 17. 15,5. 21,6. 18. 4,5. 8,5. 11,19. Dan 12,1. 19. Is 30,25. Apoc 14,8. 17,5. 18,5. 14,10. Is 51,22. 20. 6,14. 20,11. 21. 11,19. Ex 9,18.

XVII

Meretrix vehens bellua septem capitum et decem cornuum, ebria sanguine, nomine Babylon.

1 *Καὶ ἦλθεν εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς ἑπτὰ*
φιάλας, καὶ ἐλάλησεν μετ' ἐμοῦ λέγων· δεῦρο, δείξω σοι τὸ κρίμα
τῆς πόρνης τῆς μεγάλης τῆς καθημένης ἐπὶ ὑδάτων πολλῶν, 2 *μεθ'*
ἧς ἐπόρνευσαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ ἐμεθύσθησαν οἱ κατοι-
κοῦντες τὴν γῆν ἐκ τοῦ οἴνου τῆς πορνείας αὐτῆς. 3 *καὶ ἀπήνεγ-*
κέν με εἰς ἔρημον ἐν πνεύματι. καὶ εἶδον γυναῖκα καθημένην
ἐπὶ θηρίον κόκκινον, γέμοντα ὀνόματα βλασφημίας, ἔχοντα κεφα-
λὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα. 4 *καὶ ἡ γυνὴ ἦν περιβεβλημένη πορ-*
φυροῦν καὶ κόκκινον, καὶ κεχρυσωμένη χρυσῷ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ
μαργαρίταις, ἔχουσα ποτήριον χρυσοῦν ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς γέμων
βδελυγμάτων καὶ τὰ ἀκάθαρτα τῆς πορνείας αὐτῆς, 5 *καὶ ἐπὶ τὸ*
μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γεγραμμένον· μυστήριον, Βαβυλὼν ἡ με-
γάλη, ἡ μήτηρ τῶν πορνῶν καὶ τῶν βδελυγμάτων τῆς γῆς. 6 *καὶ*
εἶδα τὴν γυναῖκα μεθύουσαν ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἁγίων καὶ ἐκ
τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων Ἰησοῦ, καὶ ἐθαύμασα ἰδὼν αὐτὴν
θαῦμα μέγα. 7 *Καὶ εἶπέν μοι ὁ ἄγγελος· διατί ἐθαύμασας; ἐγὼ*
σοι ἐρῶ τὸ μυστήριον τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ θηρίου τοῦ βαστάζον-
τος αὐτὴν τοῦ ἔχοντος τὰς ἑπτὰ κεφαλὰς καὶ τὰ δέκα κέρατα.
8 *τὸ θηρίον ὃ εἶδες ἦν καὶ οὐκ ἔστιν, καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ*
τῆς ἀβύσσου καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγειν· καὶ θαυμάσονται οἱ κα-
τοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα ἐπὶ τὸ βιβλίον
τῆς ζωῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, βλεπόντων τὸ θηρίον ὅτι ἦν
καὶ οὐκ ἔστιν καὶ παρέσται. 9 *ὧδε ὁ νοῦς ὁ ἔχων σοφίαν. αἱ*
ἑπτὰ κεφαλαὶ ἑπτὰ ὄρη εἰσίν, ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται ἐπ' αὐτῶν,
10 *καὶ βασιλεῖς ἑπτά εἰσιν· οἱ πέντε ἔπεσαν, ὁ εἷς ἔστιν, ὁ ἄλλος*
οὔπω ἦλθεν, καὶ ὅταν ἔλθῃ ὀλίγον αὐτὸν δεῖ μεῖναι. 11 *καὶ τὸ*
θηρίον ὃ ἦν καὶ οὐκ ἔστιν, καὶ αὐτὸς ὄγδοός ἐστιν, καὶ ἐκ τῶν
ἑπτά ἐστιν, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει. 12 *καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ*
εἶδες δέκα βασιλεῖς εἰσίν, οἵτινες βασιλείαν οὔπω ἔλαβον, ἀλλὰ

XVII,3. T *γεμον τα ονομ.* | *εχοντα:* T *εχον* H§ *εχων* 4. H§ *χρυσιω* | TH§ *γεμον* 5. H *γεγραμμενον, μυστηριον·* 6. *ειδα:* H *ειδον* | *εκ του αιματος* pr: t *τω αιματι* 7. TH§ *εγω ερω σοι* 8. H§ *υπαγει* | H *θαυμασθησονται* 9. H *επ αυτων.* 10s. H§ *μειναι, και . . . ουκ εστιν.* 11. *αυτος:* T *ουτος*

XVII,1. 15,1. 21,9. Ier 51,13. 2. 18,9. Nah 3,4. Ier 51,7. 3. 21,10. Is 21,1. Apoc 13,1. 4. 18,16. Ez 28,13. Ier 51,7. 5. 14,8 etc. Dan 4,27. 6. 18,24. 8. 13,1.3.12.8. 9. 13,18.1. 10. 6,11. 20,3. 12. 13,1. Dan 7,20.24.

ἐξουσίαν ὡς βασιλεῖς μίαν ὥραν λαμβάνουσιν μετὰ τοῦ θηρίου.
13 οὗτοι μίαν γνώμην ἔχουσιν, καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐξουσίαν
αὐτῶν τῷ θηρίῳ διδόασιν. 14 οὗτοι μετὰ τοῦ ἀρνίου πολεμήσου-
σιν καὶ τὸ ἀρνίον νικήσει αὐτούς, ὅτι κύριος κυρίων ἐστὶν καὶ βα-
σιλεὺς βασιλέων, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κλητοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ πιστοί.
15 καὶ λέγει μοι· τὰ ὕδατα ἃ εἶδες, οὗ ἡ πόρνη κάθηται, λαοὶ καὶ
ὄχλοι εἰσὶν καὶ ἔθνη καὶ γλῶσσαι. 16 καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες
καὶ τὸ θηρίον, οὗτοι μισήσουσιν τὴν πόρνην, καὶ ἠρημωμένην
ποιήσουσιν αὐτὴν καὶ γυμνήν, καὶ τὰς σάρκας αὐτῆς φάγονται,
καὶ αὐτὴν κατακαύσουσιν πυρί· 17 ὁ γὰρ θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰς
καρδίας αὐτῶν ποιῆσαι τὴν γνώμην αὐτοῦ καὶ ποιῆσαι μίαν γνώ-
μην καὶ δοῦναι τὴν βασιλείαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ, ἄχρι τελεσθήσον-
ται οἱ λόγοι τοῦ θεοῦ. 18 καὶ ἡ γυνὴ ἣν εἶδες ἔστιν ἡ πόλις ἡ
μεγάλη ἡ ἔχουσα βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασιλέων τῆς γῆς.

XVIII

Babylonis meretricis magnae lapsus nuntiatur. Pii inde exire iubentur. Lugentes et laetantes de lapsu. Execratio angeli.

1 Μετὰ ταῦτα εἶδον ἄλλον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ, ἔχοντα ἐξουσίαν μεγάλην, καὶ ἡ γῆ ἐφωτίσθη ἐκ τῆς
δόξης αὐτοῦ. 2 καὶ ἔκραξεν ἐν ἰσχυρᾷ φωνῇ λέγων· ἔπεσεν ἔπεσεν
Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, *καὶ ἐγένετο κατοικητήριον δαιμονίων καὶ*
φυλακὴ παντὸς πνεύματος ἀκαθάρτου καὶ φυλακὴ παντὸς ὀρνέου
ἀκαθάρτου καὶ μεμισημένου, 3 ὅτι ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς
πορνείας αὐτῆς πέπωκαν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς
μετ' αὐτῆς ἐπόρνευσαν, καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς ἐκ τῆς δυνάμεως
τοῦ στρήνους αὐτῆς ἐπλούτησαν. 4 καὶ ἤκουσα ἄλλην φωνὴν ἐκ
τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν· ἐξέλθατε ὁ λαός μου ἐξ αὐτῆς, ἵνα μὴ
συνκοινωνήσητε ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῆς, καὶ ἐκ τῶν πληγῶν αὐτῆς
ἵνα μὴ λάβητε, 5 ὅτι ἐκολλήθησαν αὐτῆς αἱ ἁμαρτίαι ἄχρι τοῦ
οὐρανοῦ καὶ ἐμνημόνευσεν ὁ θεὸς τὰ ἀδικήματα αὐτῆς. 6 ἀπό-
δοτε αὐτῇ ὡς καὶ αὐτὴ ἀπέδωκεν, καὶ διπλώσατε τὰ διπλᾶ κατὰ
τὰ ἔργα αὐτῆς· ἐν τῷ ποτηρίῳ ᾧ ἐκέρασεν κεράσατε αὐτῇ δι-

13. TH§ om *την* ante *εξουσιαν* 16. *πυρι*: T[H] pm *εν* XVIII,2. T* om *επεσεν* sc 3. TH [*του οινου*] | TH§ *πεπτωκαν* t *πεπτωκασιν* 4. *εξ αυτης*: T§h ante *ο λαος μου* | T *συγκοινων.* 6. H [*τα*] *διπλα*

14. 19,16 etc. Deut 10,17. 2 Macc 13,4. 15. Is 8,7. Ier 47,2. 16. 18,16.8. 17. 10,7. 18. 14,8. 16,19. XVIII,1. 10,1. 20,1. Ez 43,2. 2. 14,8. Is 21,9. Dan 4,27. Ier 51,8. Is 34,11ss. 13,21s. Ier 50,39. 51,37. 3. 14,8. 17,2. Ier 25,15. 51,7. Nah 3,4. 4. Ier 50,8. 51,6.9. Is 52,11. 48,20. 5. Ier 51,9. 6s. Ier 50,15.29. Ps 137,8.

πλοῦν· [7] ὅσα ἐδόξασεν αὐτὴν καὶ ἐστρηνίασεν, τοσοῦτον δότε
αὐτῇ βασανισμὸν καὶ πένθος. ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς λέγει ὅτι
κάθημαι βασίλισσα καὶ χήρα οὐκ εἰμὶ καὶ πένθος οὐ μὴ ἴδω,
[8] διὰ τοῦτο ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἥξουσιν αἱ πληγαὶ αὐτῆς, θάνατος καὶ
πένθος καὶ λιμός, καὶ ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται· ὅτι ἰσχυρὸς κύ-
ριος ὁ θεὸς ὁ κρίνας αὐτήν.
[9] Καὶ κλαύσονται καὶ κόψονται ἐπ' αὐτὴν οἱ βασιλεῖς τῆς
γῆς οἱ μετ' αὐτῆς πορνεύσαντες καὶ στρηνιάσαντες, ὅταν βλέπω-
σιν τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς, [10] ἀπὸ μακρόθεν ἑστηκότες
διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς, λέγοντες· οὐαὶ οὐαί, ἡ πό-
λις ἡ μεγάλη, Βαβυλὼν ἡ πόλις ἡ ἰσχυρά, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἦλθεν ἡ
κρίσις σου. [11] καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς κλαίουσιν καὶ πενθοῦσιν
ἐπ' αὐτήν, ὅτι τὸν γόμον αὐτῶν οὐδεὶς ἀγοράζει οὐκέτι, [12] γόμον
χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ λίθου τιμίου καὶ μαργαριτῶν καὶ βυσσί-
νου καὶ πορφύρας καὶ σιρικοῦ καὶ κοκκίνου, καὶ πᾶν ξύλον θύϊ-
νον καὶ πᾶν σκεῦος ἐλεφάντινον καὶ πᾶν σκεῦος ἐκ ξύλου τιμιω-
τάτου καὶ χαλκοῦ καὶ σιδήρου καὶ μαρμάρου, [13] καὶ κιννάμωμον
καὶ ἄμωμον καὶ θυμιάματα καὶ μύρον καὶ λίβανον καὶ οἶνον καὶ
ἔλαιον καὶ σεμίδαλιν καὶ σῖτον καὶ κτήνη καὶ πρόβατα, καὶ ἵπ-
πων καὶ ῥεδῶν καὶ σωμάτων, καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων, [14] καὶ ἡ
ὀπώρα σου τῆς ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς ἀπῆλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ
πάντα τὰ λιπαρὰ καὶ τὰ λαμπρὰ ἀπώλοντο ἀπὸ σοῦ, καὶ οὐκέτι
οὐ μὴ αὐτὰ εὑρήσουσιν. [15] οἱ ἔμποροι τούτων, οἱ πλουτήσαντες
ἀπ' αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν στήσονται διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανι-
σμοῦ αὐτῆς κλαίοντες καὶ πενθοῦντες, [16] λέγοντες· οὐαὶ οὐαί, ἡ
πόλις ἡ μεγάλη, ἡ περιβεβλημένη βύσσινον καὶ πορφυροῦν καὶ
κόκκινον, καὶ κεχρυσωμένη ἐν χρυσῷ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργα-
ρίτῃ, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἠρημώθη ὁ τοσοῦτος πλοῦτος. [17] καὶ πᾶς κυ-
βερνήτης καὶ πᾶς ὁ ἐπὶ τόπον πλέων καὶ ναῦται καὶ ὅσοι τὴν
θάλασσαν ἐργάζονται, ἀπὸ μακρόθεν ἔστησαν [18] καὶ ἔκραζον βλέ-
ποντες τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς λέγοντες· τίς ὁμοία τῇ
πόλει τῇ μεγάλῃ; [19] καὶ ἔβαλον χοῦν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ
ἔκραζον κλαίοντες καὶ πενθοῦντες, λέγοντες· οὐαὶ οὐαί, ἡ πόλις ἡ
μεγάλη, ἐν ᾗ ἐπλούτησαν πάντες οἱ ἔχοντες τὰ πλοῖα ἐν τῇ θα-
λάσσῃ ἐκ τῆς τιμιότητος αὐτῆς, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἠρημώθη. [20] εὐ-

7. *αὐτην*: H *αὐτην* 8. H [*κυριος*] *ο θεος* 9. TH§ *κλαυσουσιν* | h *επ αυτη* 10. h *μιαν ωραν* 12. h † *μαργαριτας* | T *σηρικου* 14. TH *απωλετο* | T om *ουκετι* 16. *εν χρυσω*: T *χρυσιω* t *χρυσω* H [*εν*] *χρυσιω* h [*εν*] *χρυσω* 18. TH *εκραξαν* 19. h *επεβαλον* | t H *εκραξαν*

7s. Is 47,7ss. Zeph 2,15. 8. 17,16. Ier 50,32.34. 9s. Ez 26,16. 27,30. 9. 17,2. 10. 16,19. 11. Ez 27,36. 12. 17,4. Ez 27,5ss. 13. Ez 27,13. 15. Ez 27,30.35. Ier 50,13. 16. 17,4. 18,10.19. 17. Ez 27,27. 18. Is 34,10. Apoc 13,4. 19. Ez 27,30. Apoc 18,10.16. 20. 12,12. Is 44,23. Ps 96,11.

*φραίνου ἐπ' αὐτῇ, οὐρανὲ καὶ οἱ ἅγιοι καὶ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ
προφῆται, ὅτι ἔκρινεν ὁ θεὸς τὸ κρίμα ὑμῶν ἐξ αὐτῆς.*
*21 Καὶ ἦρεν εἷς ἄγγελος ἰσχυρὸς λίθον ὡς μῦλον μέγαν, καὶ
ἔβαλεν εἰς τὴν θάλασσαν λέγων· οὕτως ὁρμήματι βληθήσεται
Βαβυλὼν ἡ μεγάλη πόλις, καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ ἔτι. 22 καὶ φωνὴ
κιθαρῳδῶν καὶ μουσικῶν καὶ αὐλητῶν καὶ σαλπιστῶν οὐ μὴ
ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ πᾶς τεχνίτης πάσης τέχνης οὐ μὴ
εὑρεθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φωνὴ μύλου οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι,
23 καὶ φῶς λύχνου οὐ μὴ φάνῃ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φωνὴ νυμφίου καὶ
νύμφης οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι, ὅτι οἱ ἔμποροί σου ἦσαν οἱ
μεγιστᾶνες τῆς γῆς, ὅτι ἐν τῇ φαρμακίᾳ σου ἐπλανήθησαν πάντα
τὰ ἔθνη, 24 καὶ ἐν αὐτῇ αἵματα προφητῶν καὶ ἁγίων εὑρέθη καὶ
πάντων τῶν ἐσφαγμένων ἐπὶ τῆς γῆς.*

XIX

Hymnus caelestium de deo iusto iudice. Agni nuptiae parantur. Christus cum suis vincit bestiam eiusque cultores. Epulum avium.

*1 Μετὰ ταῦτα ἤκουσα ὡς φωνὴν μεγάλην ὄχλου πολλοῦ ἐν
τῷ οὐρανῷ λεγόντων· ἀλληλουϊα, ἡ σωτηρία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ
δύναμις τοῦ θεοῦ ἡμῶν, 2 ὅτι ἀληθιναὶ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις
αὐτοῦ, ὅτι ἔκρινεν τὴν πόρνην τὴν μεγάλην ἥτις ἔφθειρεν τὴν
γῆν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς, καὶ ἐξεδίκησεν τὸ αἷμα τῶν δούλων αὐ-
τοῦ ἐκ χειρὸς αὐτῆς. 3 καὶ δεύτερον εἴρηκαν· ἀλληλουϊα, καὶ ὁ
καπνὸς αὐτῆς ἀναβαίνει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. 4 καὶ ἔπε-
σαν οἱ πρεσβύτεροι οἱ εἴκοσι τέσσαρες καὶ τὰ τέσσερα ζῷα, καὶ
προσεκύνησαν τῷ θεῷ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ λέγοντες·
ἀμὴν ἀλληλουϊα. 5 καὶ φωνὴ ἐκ τοῦ θρόνου ἐξῆλθεν λέγουσα·
αἰνεῖτε τῷ θεῷ ἡμῶν, πάντες οἱ δοῦλοι αὐτοῦ, οἱ φοβούμενοι
αὐτόν, οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι. 6 καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ὄχλου
πολλοῦ καὶ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν καὶ ὡς φωνὴν βροντῶν
ἰσχυρῶν, λεγόντων· ἀλληλουϊα, ὅτι ἐβασίλευσεν κύριος ὁ θεὸς
ἡμῶν ὁ παντοκράτωρ. 7 χαίρωμεν καὶ ἀγαλλιῶμεν, καὶ δῶμεν
τὴν δόξαν αὐτῷ, ὅτι ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ
ἡτοίμασεν ἑαυτήν, 8 καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάληται βύσσινον*

---

21. H *μυλινον* 22. H [*πασης τεχνης*] 23. H *οτι* [*οι*] *εμπ.* | T *φαρμακεια* 24. TH *αιμα* XIX,1 etc. H *ἀλληλουιά* 5. *εκ*: TH *απο* | T [*και*] *οι φοβουμ.* 6. h *λεγοντες* | H *ο θεος* [*ημων*] 7. H§ *δωσομεν*

---

20. 19,2. 21. (5,2.) Ier 51,63s. Deut 13,16. 22. Ez 26,13. Is 24,8. Ier 25,10. 23. Ier 16,9. 7,34. Is 23,8. 47,9. Nah 3,4. 24. 17,6. Ez 24,7s. XIX,1. 12,10. Ps 104,35. 2. 15,3. 16,7. Ier 51,25. Apoc 6,10. 18,20. Deut 32,43. 3. 18,9.18. Is 34,10. 4. 5,14. 4,4. Ps 106,48. 5. Ps 134,1. 135,1.20. 115,13. 6. 14,2. Ez 1,24. Apoc 11,15. 7. Ps 118,24. 8. 19,14. 15,6.

λαμπρὸν καθαρόν. τὸ γὰρ βύσσινον τὰ δικαιώματα τῶν ἁγίων
ἐστίν. [9] Καὶ λέγει μοι· γράψον· μακάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ
γάμου τοῦ ἀρνίου κεκλημένοι. καὶ λέγει μοι· οὗτοι οἱ λόγοι
ἀληθινοὶ τοῦ θεοῦ εἰσίν. [10] καὶ ἔπεσα ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν
αὐτοῦ προσκυνῆσαι αὐτῷ. καὶ λέγει μοι· ὅρα μή· σύνδουλός σου
εἰμὶ καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ· τῷ
θεῷ προσκύνησον. ἡ γὰρ μαρτυρία Ἰησοῦ ἐστιν τὸ πνεῦμα τῆς
προφητείας.
[11] Καὶ εἶδον τὸν οὐρανὸν ἠνεῳγμένον, καὶ ἰδοὺ ἵππος λευ-
κός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν καλούμενος πιστὸς καὶ ἀληθινός,
καὶ ἐν δικαιοσύνῃ κρίνει καὶ πολεμεῖ. [12] οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ
φλὸξ πυρός, καὶ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διαδήματα πολλά, ἔχων
ὄνομα γεγραμμένον ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ αὐτός, [13] καὶ περιβεβλη-
μένος ἱμάτιον περιρεραμμένον αἵματι, καὶ κέκληται τὸ ὄνομα αὐ-
τοῦ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. [14] καὶ τὰ στρατεύματα ἐν τῷ οὐρανῷ
ἠκολούθει αὐτῷ ἐφ' ἵπποις λευκοῖς, ἐνδεδυμένοι βύσσινον λευκὸν
καθαρόν. [15] καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύεται ῥομφαία
ὀξεῖα, ἵνα ἐν αὐτῇ πατάξῃ τὰ ἔθνη· καὶ αὐτὸς ποιμανεῖ αὐτοὺς
ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ, καὶ αὐτὸς πατεῖ τὴν ληνὸν τοῦ οἴνου τοῦ θυ-
μοῦ τῆς ὀργῆς τοῦ θεοῦ τοῦ παντοκράτορος. [16] καὶ ἔχει ἐπὶ τὸ
ἱμάτιον καὶ ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ ὄνομα γεγραμμένον· βασιλεὺς
βασιλέων καὶ κύριος κυρίων.
[17] Καὶ εἶδον ἕνα ἄγγελον ἑστῶτα ἐν τῷ ἡλίῳ, καὶ ἔκραξεν
ἐν φωνῇ μεγάλῃ λέγων πᾶσιν τοῖς ὀρνέοις τοῖς πετομένοις ἐν με-
σουρανήματι· δεῦτε συνάχθητε εἰς τὸ δεῖπνον τὸ μέγα τοῦ θεοῦ,
[18] ἵνα φάγητε σάρκας βασιλέων καὶ σάρκας χιλιάρχων καὶ σάρκας
ἰσχυρῶν καὶ σάρκας ἵππων καὶ τῶν καθημένων ἐπ' αὐτῶν, καὶ
σάρκας πάντων ἐλευθέρων τε καὶ δούλων καὶ μικρῶν καὶ μεγά-
λων. [19] Καὶ ἴδον τὸ θηρίον καὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ τὰ
στρατεύματα αὐτῶν συνηγμένα ποιῆσαι τὸν πόλεμον μετὰ τοῦ
καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου καὶ μετὰ τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ.
[20] καὶ ἐπιάσθη τὸ θηρίον καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ ψευδοπροφήτης ὁ
ποιήσας τὰ σημεῖα ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐπλάνησεν τοὺς λαβόν-
τας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι
αὐτοῦ· ζῶντες ἐβλήθησαν οἱ δύο εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς

9. *αληθινοι*: h pm *οι* 11. T *πιστος καλουμ.* t [*καλουμ.*] *πιστος* H *πιστος* [*καλουμ.*] 12. *φλοξ*: h pm *ως* 13. *περιρεραμμενον*: T *βεβαμμενον* H *ρεραντισμενον* h † 14. *στρατευματα*: H add *τα* | *βυσσινον λευκον*: h *λευκοβυσσινον* | *καθαρον*: T pm *και* 17. T[H] om *εν* ante *φωνη* 18. TH[s] *επ αυτους* 19. TH *ειδον* 20. *μετ αυτου*: h pm *ο*

9. 14,13. 20,6. 21,5. 22,6. 10. 22,8s. 12,17. 11. 6,2. 12. 12,3. 2,17. 13. Is 63,1ss. 14. 19,8. 4,4. 15. 1,16. 2,12. 12,5. Ps 2,9. Apoc 14,19. Is 63,3. 16. 17,14. 17. Ez 39,4.17. 18. Ez 39,18.20. Is 49,26. 19. 13,1. 17,12. 16,14. 20. 16,13. 20,10. Is 30,33. Dan 7,11.

τῆς καιομένης ἐν θείῳ. 21 *καὶ οἱ λοιποὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῇ*
ῥομφαίᾳ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου τῇ ἐξελθούσῃ ἐκ τοῦ στόμα-
τος αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ὄρνεα ἐχορτάσθησαν ἐκ τῶν σαρκῶν
αὐτῶν.

XX

Dracone ligato resurgunt ad regnum mille annorum. Gog et Magog.
Diabolo perdito fit iudicium extremum.

1 *Καὶ ἴδον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα*
τὴν κλεῖν τῆς ἀβύσσου καὶ ἅλυσιν μεγάλην ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ.
2 *καὶ ἐκράτησεν τὸν δράκοντα, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, ὅ ἐστιν ὁ διά-*
βολος καὶ ὁ σατανᾶς, καὶ ἔδησεν αὐτὸν χίλια ἔτη, 3 *καὶ ἔβαλεν*
αὐτὸν εἰς τὴν ἄβυσσον, καὶ ἔκλεισεν καὶ ἐσφράγισεν ἐπάνω αὐτοῦ,
ἵνα μὴ πλανήσῃ ἔτι τὰ ἔθνη, ἄχρι τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη· μετὰ
ταῦτα δεῖ αὐτὸν λυθῆναι μικρὸν χρόνον.
4 *Καὶ ἴδον θρόνους, καὶ ἐκάθισαν ἐπ' αὐτούς, καὶ κρίμα*
ἐδόθη αὐτοῖς, καὶ τὰς ψυχὰς τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὴν μαρ-
τυρίαν Ἰησοῦ καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ οἵτινες οὐ προσε-
κύνησαν τὸ θηρίον οὐδὲ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ καὶ οὐκ ἔλαβον τὸ
χάραγμα ἐπὶ τὸ μέτωπον καὶ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτῶν· καὶ ἔζησαν
καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ τοῦ Χριστοῦ χίλια ἔτη. 5 *οἱ λοιποὶ τῶν*
νεκρῶν οὐκ ἔζησαν ἄχρι τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη. αὕτη ἡ ἀνάστα-
σις ἡ πρώτη. 6 *μακάριος καὶ ἅγιος ὁ ἔχων μέρος ἐν τῇ ἀναστά-*
σει τῇ πρώτῃ· ἐπὶ τούτων ὁ δεύτερος θάνατος οὐκ ἔχει ἐξουσίαν,
ἀλλὰ ἔσονται ἱερεῖς τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ βασιλεύσουσιν
μετ' αὐτοῦ τὰ χίλια ἔτη.
7 *Καὶ ὅταν τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη, λυθήσεται ὁ σατανᾶς ἐκ*
τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, 8 *καὶ ἐξελεύσεται πλανῆσαι τὰ ἔθνη τὰ ἐν*
ταῖς τέσσαρσιν γωνίαις τῆς γῆς, τὸν Γὼγ καὶ Μαγώγ, συναγαγεῖν
αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον, ὧν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ὡς ἡ ἄμμος τῆς
θαλάσσης. 9 *καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς γῆς, καὶ ἐκύκλευ-*
σαν τὴν παρεμβολὴν τῶν ἁγίων καὶ τὴν πόλιν τὴν ἠγαπημέ-
νην· καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγεν αὐτούς·
10 *καὶ ὁ διάβολος ὁ πλανῶν αὐτοὺς ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ*
πυρὸς καὶ τοῦ θείου, ὅπου καὶ τὸ θηρίον καὶ ὁ ψευδοπροφήτης, καὶ
βασανισθήσονται ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

XX,1. TH *ειδον* | *επι την χειρα*: t *εν τη χειρι* 2. th *τον οφιν τον αρχαιον* | TH *ος εστιν διαβολ.* 3. H *δει λυθην. αυτον* 4. TH *ειδον* 5. *οι λοιποι*: Th pm *και* 6. H *αλλ* | H [*τα*] *χιλια* 8. *μαγωγ*: T pm [*τον*] 9. T *εκυκλωσαν* | *πυρ*: Th add *απο του θεου* 10. TH§ om *του* ante *θειου* | t *οπου* [*και*] *το*

XX,1. 18,1. 9,1. 1,18. 2. 12,9. Is 24,22. 3. 17,10. 4. Dan 7,9.18.22.27. Apoc 6,9. 11,7. 13,15. 22,5. 5. Is 26,14. 6. 2,11. 1,6. 5,10. Is 61,6. 8. 7,1. Is 11,12. Ez 38,2s. 39,1. 9. Ez 38,8.12. Deut 23,14. Apoc 21,2. Ez 38,22. 39,6. 10. 19,20. 14,10s.

11 Καὶ εἶδον θρόνον μέγαν λευκὸν καὶ τὸν καθήμενον ἐπ'
αὐτόν, οὗ ἀπὸ τοῦ προσώπου ἔφυγεν ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανός, καὶ
τόπος οὐχ εὑρέθη αὐτοῖς. 12 καὶ εἶδον τοὺς νεκροὺς τοὺς μεγά-
λους καὶ τοὺς μικροὺς ἑστῶτας ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ βιβλία
ἠνοίχθησαν· καὶ ἄλλο βιβλίον ἠνοίχθη, ὅ ἐστιν τῆς ζωῆς· καὶ
ἐκρίθησαν οἱ νεκροὶ ἐκ τῶν γεγραμμένων ἐν τοῖς βιβλίοις κατὰ
τὰ ἔργα αὐτῶν. 13 καὶ ἔδωκεν ἡ θάλασσα τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν
αὐτῇ, καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾅδης ἔδωκαν τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν
αὐτοῖς, καὶ ἐκρίθησαν ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. 14 καὶ ὁ
θάνατος καὶ ὁ ᾅδης ἐβλήθησαν εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός. οὗτος
ὁ θάνατος ὁ δεύτερός ἐστιν, ἡ λίμνη τοῦ πυρός. 15 καὶ εἴ τις
οὐχ εὑρέθη ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς γεγραμμένος, ἐβλήθη εἰς τὴν
λίμνην τοῦ πυρός.

XXI

Novum caelum, nova terra, nova Hierosolyma. Novae urbis, sponsae agni, splendor caelestis. Duodecim portae ac lumen caeleste.

1 Καὶ εἶδον οὐρανὸν καινὸν καὶ γῆν καινήν· ὁ γὰρ πρῶτος
οὐρανὸς καὶ ἡ πρώτη γῆ ἀπῆλθαν, καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἔτι.
2 καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἱερουσαλὴμ καινὴν εἶδον καταβαίνου-
σαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ἡτοιμασμένην ὡς νύμφην κε-
κοσμημένην τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. 3 καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ
τοῦ θρόνου λεγούσης· ἰδοὺ ἡ σκηνὴ τοῦ θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώ-
πων, καὶ σκηνώσει μετ' αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαοὶ αὐτοῦ ἔσονται,
καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς ἔσται μετ' αὐτῶν, 4 καὶ ἐξαλείψει πᾶν δάκρυον
ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ θάνατος οὐκ ἔσται ἔτι, οὔτε πέν-
θος οὔτε κραυγὴ οὔτε πόνος οὐκ ἔσται ἔτι· ὅτι τὰ πρῶτα ἀπῆλ-
θαν. 5 καὶ εἶπεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τῷ θρόνῳ· ἰδοὺ καινὰ ποιῶ
πάντα. καὶ λέγει· γράψον, ὅτι οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθι-
νοί εἰσιν. 6 καὶ εἶπέν μοι· γέγοναν. ἐγὼ τὸ ἄλφα καὶ τὸ ω, ἡ
ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος. ἐγὼ τῷ διψῶντι δώσω αὐτῷ ἐκ τῆς πηγῆς
τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς δωρεάν. 7 ὁ νικῶν κληρονομήσει ταῦτα, καὶ
ἔσομαι αὐτῷ θεὸς καὶ αὐτὸς ἔσται μοι υἱός. 8 τοῖς δὲ δειλοῖς καὶ

11. T επανω αυτου tH[§] επ αυτου 14. T ουτ. ο δευτ. θανατ. εστιν XXI,3. θρονου: T ουρανου | h λαος | TH ο θεος μετ αυτ. εσται (h add αυτων θεος) 4. εκ: h απο | TH ο θανατος | [T]H[§] om οτι | h απηλθεν 5. λεγει: [T]h add μοι 6. εγω pr: T add ειμι | TH om αυτω

11. 4,2. Dan 7,9. Is 6,1. (Dan 2,35.) 12. Dan 7,10. Ier 17,1. Mal 3,16. 13. 6,8. Is 26,19. 14. 19,20. 21,8. 15. 3,5. 13,8. 17,8. 21,27. 22,19. XXI,1. Is 65,17. 66,22. 2 Pe 3,13. 2. 3,12. Hebr 12,22. 11,10.16. 3. Hebr 8,2. 9,11. Ez 37,27. 2 Cor 6,16. 4. 7,17. Is 25,8. 35,10. 65,16ss. 5. 4,2 etc. Is 43,19. 2 Cor 5,17. Apoc 22,6. 6. 19,9. 22,6. 16,17. 22,13 etc. 17. 7. Zach 8,8. 8. 22,15. 20,10.14.

*ἀπίστοις καὶ ἐβδελυγμένοις καὶ φονεῦσιν καὶ πόρνοις καὶ φαρμα-
κοῖς καὶ εἰδωλολάτραις καὶ πᾶσιν τοῖς ψευδέσιν τὸ μέρος αὐτῶν ἐν
τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ θείῳ, ὅ ἐστιν ὁ θάνατος ὁ δεύτερος.
9 Καὶ ἦλθεν εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς
ἑπτὰ φιάλας τῶν γεμόντων τῶν ἑπτὰ πληγῶν τῶν ἐσχάτων, καὶ
ἐλάλησεν μετ' ἐμοῦ λέγων· δεῦρο, δείξω σοι τὴν νύμφην τὴν γυ-
ναῖκα τοῦ ἀρνίου. 10 καὶ ἀπήνεγκέν με ἐν πνεύματι ἐπὶ ὄρος
μέγα καὶ ὑψηλόν, καὶ ἔδειξέν μοι τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἱερουσα-
λὴμ καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ, 11 ἔχουσαν τὴν
δόξαν τοῦ θεοῦ· ὁ φωστὴρ αὐτῆς ὅμοιος λίθῳ τιμιωτάτῳ, ὡς
λίθῳ ἰάσπιδι κρυσταλλίζοντι· 12 ἔχουσα τεῖχος μέγα καὶ ὑψηλόν,
ἔχουσα πυλῶνας δώδεκα, καὶ ἐπὶ τοῖς πυλῶσιν ἀγγέλους δώδεκα,
καὶ ὀνόματα ἐπιγεγραμμένα, ἅ ἐστιν τῶν δώδεκα φυλῶν υἱῶν
Ἰσραήλ. 13 ἀπὸ ἀνατολῆς πυλῶνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ βορρᾶ πυλῶ-
νες τρεῖς, καὶ ἀπὸ νότου πυλῶνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ δυσμῶν πυλῶνες
τρεῖς. 14 καὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως ἔχων θεμελίους δώδεκα, καὶ
ἐπ' αὐτῶν δώδεκα ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῦ ἀρνίου.
15 καὶ ὁ λαλῶν μετ' ἐμοῦ εἶχεν μέτρον κάλαμον χρυσοῦν, ἵνα με-
τρήσῃ τὴν πόλιν καὶ τοὺς πυλῶνας αὐτῆς καὶ τὸ τεῖχος αὐτῆς.
16 καὶ ἡ πόλις τετράγωνος κεῖται, καὶ τὸ μῆκος αὐτῆς ὅσον τὸ
πλάτος. καὶ ἐμέτρησεν τὴν πόλιν τῷ καλάμῳ ἐπὶ σταδίων δώ-
δεκα χιλιάδων· τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς ἴσα
ἐστίν. 17 καὶ ἐμέτρησεν τὸ τεῖχος αὐτῆς ἑκατὸν τεσσεράκοντα
τεσσάρων πηχῶν, μέτρον ἀνθρώπου, ὅ ἐστιν ἀγγέλου. 18 καὶ ἡ
ἐνδώμησις τοῦ τείχους αὐτῆς ἴασπις, καὶ ἡ πόλις χρυσίον καθαρὸν
ὅμοιον ὑάλῳ καθαρῷ. 19 οἱ θεμέλιοι τοῦ τείχους τῆς πόλεως παντὶ
λίθῳ τιμίῳ κεκοσμημένοι· ὁ θεμέλιος ὁ πρῶτος ἴασπις, ὁ δεύτε-
ρος σάπφειρος, ὁ τρίτος χαλκηδών, ὁ τέταρτος σμάραγδος, 20 ὁ
πέμπτος σαρδόνυξ, ὁ ἕκτος σάρδιον, ὁ ἕβδομος χρυσόλιθος, ὁ
ὄγδοος βήρυλλος, ὁ ἔνατος τοπάζιον, ὁ δέκατος χρυσόπρασος, ὁ
ἑνδέκατος ὑάκινθος, ὁ δωδέκατος ἀμέθυστος. 21 καὶ οἱ δώδεκα
πυλῶνες δώδεκα μαργαρῖται· ἀνὰ εἷς ἕκαστος τῶν πυλώνων ἦν ἐξ
ἑνὸς μαργαρίτου. καὶ ἡ πλατεῖα τῆς πόλεως χρυσίον καθαρὸν*

9. H *φιαλας*, 12. T[s] *επι τους πυλωνας* | *α εστιν*: T add [*τα ονοματα*] 16. T (err.?) h *επι σταδιους* 17. T *τεσσαρακ.* 18. *και* pr: T add *ην* 19. *οι θεμελιοι*: T pm *και*

9. 17,1. 15,1.6s. 19,7. 10. 17,3. Ez 40,2. Mt 27,53. Apoc 3,12. 11. 15,8. Is 60,1s. Ez 43,2. Apoc 4,3. 12ss. Ez 48,31ss. 14. Hebr 11,10. Eph 2,20. 15. 11,1. Ez 40,3.48. 16. Ez 41,21. 45,2. 43,16. 48,16.20. 18. Zach 2,5. 19ss. Is 54,11ss. Ex 28,17ss. Ez 28,13. 21. 21,12. 22,2.

ὡς ὕαλος διαυγής. 22 καὶ ναὸν οὐκ εἶδον ἐν αὐτῇ· ὁ γὰρ κύριος
ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ ναὸς αὐτῆς ἐστίν, καὶ τὸ ἀρνίον. 23 καὶ
ἡ πόλις οὐ χρείαν ἔχει τοῦ ἡλίου οὐδὲ τῆς σελήνης, ἵνα φαίνωσιν
αὐτῇ· ἡ γὰρ δόξα τοῦ θεοῦ ἐφώτισεν αὐτήν, καὶ ὁ λύχνος αὐτῆς
τὸ ἀρνίον. 24 καὶ περιπατήσουσιν τὰ ἔθνη διὰ τοῦ φωτὸς αὐτῆς,
καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς φέρουσιν τὴν δόξαν αὐτῶν εἰς αὐτήν,
25 καὶ οἱ πυλῶνες αὐτῆς οὐ μὴ κλεισθῶσιν ἡμέρας, νὺξ γὰρ οὐκ
ἔσται ἐκεῖ, 26 καὶ οἴσουσιν τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν τῶν ἐθνῶν εἰς
αὐτήν. 27 καὶ οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὴν πᾶν κοινὸν καὶ ὁ ποιῶν
βδέλυγμα καὶ ψεῦδος, εἰ μὴ οἱ γεγραμμένοι ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς
ζωῆς τοῦ ἀρνίου.

XXII

Flumen arborque vitae. Beatitas aeterna. Iohannes testis fidus. Promissa et comminationes dei. Verba fida et sancte tuenda. Christi reditus certus.

1 Καὶ ἔδειξέν μοι ποταμὸν ὕδατος ζωῆς λαμπρὸν ὡς κρύ-
σταλλον, ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου.
2 ἐν μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς καὶ τοῦ ποταμοῦ ἐντεῦθεν καὶ
ἐκεῖθεν ξύλον ζωῆς ποιῶν καρποὺς δώδεκα, κατὰ μῆνα ἕκαστον
ἀποδιδοὺς τὸν καρπὸν αὐτοῦ, καὶ τὰ φύλλα τοῦ ξύλου εἰς θερα-
πείαν τῶν ἐθνῶν. 3 καὶ πᾶν κατάθεμα οὐκ ἔσται ἔτι. καὶ ὁ
θρόνος τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου ἐν αὐτῇ ἔσται, καὶ οἱ δοῦλοι αὐ-
τοῦ λατρεύσουσιν αὐτῷ 4 καὶ ὄψονται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ τὸ
ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. 5 καὶ νὺξ οὐκ ἔσται ἔτι,
καὶ οὐκ ἔχουσιν χρείαν φωτὸς λύχνου καὶ φωτὸς ἡλίου, ὅτι κύριος
ὁ θεὸς φωτιεῖ ἐπ' αὐτούς, καὶ βασιλεύσουσιν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων. 6 καὶ εἶπέν μοι· οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοί, καὶ
ὁ κύριος ὁ θεὸς τῶν πνευμάτων τῶν προφητῶν ἀπέστειλεν τὸν
ἄγγελον αὐτοῦ δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει.
7 καὶ ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ. μακάριος ὁ τηρῶν τοὺς λόγους τῆς
προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου.

8 Κἀγὼ Ἰωάννης ὁ βλέπων καὶ ἀκούων ταῦτα· καὶ ὅτε
ἤκουσα καὶ ἔβλεψα, ἔπεσα προσκυνῆσαι ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν

27. H και [ο] ποιων XXII, 1s. H του αρνιου εν μεσω τ. πλατ. αυτης· 2. ποιων: TH§ ποιουν | H§ αποδιδουν 5. φωτος sc: H φως | H φωτισει | H [επ] αυτους 6. ο κυριος: h κυριος 6s. H εν ταχει· και Ιδου ερχ. ταχυ· 8. T§H ο ακου. κ. βλεπ. ταυτα | εβλεψα: h εβλεπον

22. 1,8 etc. Am 3,13 etc. Act 17,24 etc. 23. 22,5. Is 60,19s. 24. Is 60,3ss. 49,23. Ps 72,10. 25. Is 60,11. Zach 14,7. Apoc 22,5. 26. Is 60,5. 27. Is 52,1. Ez 44,9. Apoc 13,8 etc. XXII,1. Ez 47,1. Zach 14,8. 2. 2,7. Ez 47,7.12. Gen 2,9. 3. Zach 14,11. 4. Ps 17,15. 42,3. Apoc 7,3. 5. 21,25.23. Dan 7,27. 6. 21,5. 1,1. 7. 3,11. 1,3. 8s. 19,10.

τοῦ ἀγγέλου τοῦ δεικνύντος μοι ταῦτα. [9] *καὶ λέγει μοι· ὅρα μή·*
σύνδουλός σου εἰμὶ καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν προφητῶν καὶ τῶν
τηρούντων τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου· τῷ θεῷ προσκύνησον.
[10] *καὶ λέγει μοι· μὴ σφραγίσῃς τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ*
βιβλίου τούτου· ὁ καιρὸς γὰρ ἐγγύς ἐστιν. [11] *ὁ ἀδικῶν ἀδικησάτω*
ἔτι, καὶ ὁ ῥυπαρὸς ῥυπανθήτω ἔτι, καὶ ὁ δίκαιος δικαιοσύνην
ποιησάτω ἔτι, καὶ ὁ ἅγιος ἁγιασθήτω ἔτι.
[12] *Ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ, καὶ ὁ μισθός μου μετ' ἐμοῦ,* ἀποδοῦ-
ναι ἑκάστῳ ὡς τὸ ἔργον ἐστὶν αὐτοῦ. [13] *ἐγὼ τὸ ἄλφα καὶ τὸ ω,*
ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος. [14] *μακάριοι οἱ*
πλύνοντες τὰς στολὰς αὐτῶν, ἵνα ἔσται ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἐπὶ τὸ
ξύλον τῆς ζωῆς καὶ τοῖς πυλῶσιν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν. [15] *ἔξω*
οἱ κύνες καὶ οἱ φαρμακοὶ καὶ οἱ πόρνοι καὶ οἱ φονεῖς καὶ οἱ εἰ-
δωλολάτραι καὶ πᾶς ποιῶν καὶ φιλῶν ψεῦδος. [16] *ἐγὼ Ἰησοῦς*
ἔπεμψα τὸν ἄγγελόν μου μαρτυρῆσαι ὑμῖν ταῦτα ἐπὶ ταῖς ἐκκλη-
σίαις. ἐγώ εἰμι ἡ ῥίζα καὶ τὸ γένος Δαυείδ, ὁ ἀστὴρ ὁ λαμπρὸς
ὁ πρωϊνός. [17] *καὶ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν· ἔρχου. καὶ*
ὁ ἀκούων εἰπάτω· ἔρχου. καὶ ὁ διψῶν ἐρχέσθω, ὁ θέλων λαβέτω
ὕδωρ ζωῆς δωρεάν.
[18] *Μαρτυρῶ ἐγὼ παντὶ τῷ ἀκούοντι τοὺς λόγους τῆς προφη-*
τείας τοῦ βιβλίου τούτου. ἐάν τις ἐπιθῇ ἐπ' αὐτά, ἐπιθήσει ἐπ'
αὐτὸν ὁ θεὸς τὰς πληγὰς τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ·
[19] *καὶ ἐάν τις ἀφέλῃ ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας*
ταύτης, ἀφελεῖ ὁ θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς
καὶ ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας, τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ βιβλίῳ
τούτῳ.
[20] *Λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα· ναί, ἔρχομαι ταχύ. Ἀμήν, ἔρ-*
χου κύριε Ἰησοῦ.
[21] *Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ μετὰ πάντων.*

---

8. TH *δεικνυοντος* 11. *ρυπανθητω*: h *ρυπαρευθητω* 13. *ο πρωτος και ο*: h *πρωτος και* | *η αρχη και το τελος*: T *αρχη και τελος* 15. TH *κ. πας φιλων κ. ποιων ψευδ.* 16. th *εν ταις εκκλησ.* 17. *το πνευμα και η*: h *πνευμα και* 18. TH *επιθησει ο θεος επ αυτον* 19. T *και [εκ] της πολ.* 20. T *ταχυ· αμην.* 21. *ιησου*: H add [*χριστου*] | *παντων*: TH *των αγιων* | T subscr. *τελος*

---

10. 10,4. Dan 12,4. Apoc 1,3. 11. Dan 12,10. 12. 22,7. 2,23. Ps 62,13. Is 40,10. 62,11. 13. 1,8.17. 21,6. Is 41,4. 44,6. 48,12. 14. 7,14. 21,12. 15. 21,8. Phil 3,2. Mt 7,6. 1 Cor 6,9s. 16. 1,1.11. 3,22. 5,5. Is 11,1. Apoc 2,28. 17. 14,13. 19,10. 21,9.6. Io 7,37. 4,14. Is 55,1. 18. Deut 4,2. Prov 30,6. Apoc 15,1.6ss. 19. Deut 12,32. Apoc 21,10 etc. 20. 22,7.17. 1,7. 21. Hebr 13,25 etc.

ADNOTATIO CRITICA

Praeter notas vulgares velut add om pm (v. supra p. X n. 1) hae fere adhibentur: al alii, alq aliqui, ant antiqui, ap apud, et. etiam, exc excepto exceptis, inc incipit incipiunt, mg margo, min minusculi, mu multi, nl nonnulli, pc pauci, pl plerique, pp patres, qd quidam, sim similiter, unc unciales, usq usque ad, var variat variant, vi ut videtur, vv versiones. Quid puncta siglis apposita sibi velint supra (p. XII) exposuimus.

I. Codices Graeci[1].

1. Evangeliorum unciales:

ℵ Sinaiticus Petropol. saec. IV, Nov. Testam. integrum continens.
A Alexandrinus Londin. saec. V, N. T. inde a Mt. 25, 6 continens.
B Vaticanus Rom. saec. IV, N. T. exc. Hebr. 9, 14-13, 25. 1 et 2 Tim. Tit. Philem. Apoc. continens.
C Ephraemi Syri Paris. rescr. saec. V, fragmenta omnium N. T. librorum continens.
D Bezae Cantabrig. Graeco-Lat. saec. VI, evv. et act. continens.
E Basil. s. VIII, evv.
F Boreeli Rheno-Traj. s. IX, evv.
F^a margo Octateuchi Coisl. s. VII.
G Seidelii Lond. s. IX-X, evv.
H Seidelii Hamb. s. IX-X, evv.
I Petrop. rescr. s. V VI VII, evv. act. epp. frgm.
I^b Lond. rescr. s. V, ev. Io. frgm.
K Cyprius Paris. s. IX, evv.
L Paris. s. VIII, evv.
M Camp. Paris. s. IX, evv.
N Lond. Vind. Vat. Patm. s. VI, evv. frgm.
O Mosqu. s. IX, ev. Io. frgm.
P Guelf. rescr. s. VI, evv. frgm.
Q Guelferb. rescr. s. V, evv. Lc. et Io. frgm.
R Nitr. Lond. rescr. s. VI, ev. Lc. frgm.
S Vat. Rom. a. 949, evv.
T^a Borg. Rom. s. V, Lc. Io. frgm.
T^b Petrop. s. VI, ev. Io. frgm.
T^c Porfir. Petrop. s. VI, ev. Mt. frgm.
U Nan. Venet. s. X, evv.
V Mosqu. s. IX, evv.
W^a Paris. s. VIII, ev. Lc. frgm.
W^b Neap. rescr. s. VIII, evv. Mt. Mc. Lc. frgm.
W^c Sangall. s. IX, evv. Mc. Lc. frgm.
W^d Cantabr. s. IX, ev. Mc. frgm.
W^e Oxon. et Atho. s. IX, ev. Io. frgm.
X Monac. s. IX-X, evv. frgm.
Y Barb. Rom. s. VIII, ev. Io. frgm.
Z Dublin. rescr. s. VI, ev. Mt. frgm.

1) Cf. F. H. Scrivener, *A plain Introduction to the Criticism of the New Testament.* Ed. II, 1874 p. 83 sqq.

Γ Oxon. Petrop. s. IX, evv.
Δ Sangall. Gr.-Lat. s. IX, evv.
Θ^a Tischend. Lips. s. VII, ev. Mt. frgm.
Θ^{b-d} Petrop. s. VI VIII, evv. frgm.
Θ^{e-h} Porfir. s. VI IX, evv. frgm.
Λ Oxon. s. IX, evv. Lc. Io.
Ξ Zacynth. Lond. rescr. s. VII, ev. Lc. frgm.
Π Smyrn. Petrop. s. IX, evv.
Σ Rossan. s. VI, evv. Mt. Mc.
Φ nobis est archetypus ille unde codd. min. 13 69 124 346 fluxerunt[1].

Asteriscus (*) codicum notis appositus significat primam scripturam, litterulae a b c d (si a F^a I^b O^b T^{a-c} W^{a-e} Θ^{a-h} recesseris) primum secundum tertium quartum correctorem, nisi quod ubi de ℵ testamur inter $ℵ^{ca}$ et $ℵ^{cb}$ correctores distinguitur. Emendationem ab ipsa prima manu profectam duplici asterisco (**), rasuram vel quae aliam ob causam certo correctori tribui nequeunt littera x notavimus. D^b et D^c correctorum satis habuimus antiquiorem (D^b) memorasse ubi eadem scriptura a recentiore (D^c) tantummodo iterata est. D^{var} significat D codicem a reliquis adeo differre ut scripturam eius plenam exhibere longum fuisset. Apposuimus autem notam illam ei lectioni ad quam propius D accedere videtur; ubi prorsus singulare quoddam praebet, in fine adnotationis signo :: interposito D^{var} collocavimus.

Codices litteris minusculis scripti numeris 1 2 3 etc. notantur. Ex magna eorum quibus evangelia continentur copia eminent[2]:

1 Basil. s. X, evv. act. epp.
13 Paris. s. XII, evv. (v. Φ)
22 Colb. Paris. s. XI, evv.
28 Colb. Paris. s. XI, evv.
33 Colb. Paris. s. XI, evv. act. epp.
69 Leicestr. s. XIV, N. T. (v. Φ)
81 (2^{pe} ap. Ti) Petrop. s. IX, evv.
102 (w^{scr}) Cantabr. a. 1316, N. T.
124 Vindob. s. XII, evv. (v. Φ)
131 Vat. Rom. s. XI, N. T.
157 Urbino-Vat. s. XII, evv.
209 Venet. s. XI-XII, N. T.
238 Mosqu. s. XI, evv. Mt. Mc.
346 Mediol. s. XII, evv. (v. Φ)

Evangelistaria sunt 17^{ev} 38^{ev} 39^{ev} 48^{ev} etc., evv^{11} i. e. undecim evangelistaria.

2. Actuum apostolorum unciales:

ℵABCD vide ad evv.
E Laud. Oxon. Gr.-Lat. s. VI.
G Petrop. s. VII, fragm.
H Mutin. s. IX.
I vide ad evv.
L Angel. Rom. s. IX, act. epp.
P Porfir. Petrop. rescr. s. IX, act. epp. apoc.

Minusculorum praeter 13 (evv. 33) et 31 (evv. 69) laudandus 61 (antea lo^{ti}, p^{scr}) Tischend. Lond. a. 1044, optimae notae.

3. Epistularum catholicarum unciales:

ℵABC vide ad evv.
K Mosqu. s. IX, epp. cath. et Paul.
L vide ad act. apost.
P vide ad act. apost.

Minusculi paucis exceptis (ut 61) iidem sunt qui actus continent.

1) Cf. *A Collation of four important manuscripts of the Gospels: with a view to prove their common origin, and to restore the text of their archetype. By the late W. H. Ferrar. Edited, with Introduction, by T. K. Abbott. Dublin* 1877.

2) Secuti sumus Westcottium et Hortium in adhibendis numeris 81 (2^{pe}) 102 (w^{scr}) evv., item 27 (k^{scr}, evv. 102) epp. Pauli, 112 (w^{scr}) act. et epp. etc., cf. Westcott et Hort, N. T. Append. p. 4.

4. Epistularum Pauli unciales:

ℵABC vide ad evv.
D Clarom. Paris. Gr.-Lat. s. VI.
E Sangerm. Petrop. s. IX (codicis D apogr.)
F Augiensis Cantabr. s. IX (codicis G apogr.)
F^a vide ad evv.
G Boerner. Dresd. Gr.-Lat. s. IX.
H Paris. Mosqu. al. s. VI, frgm.
I vide ad evv.
K vide ad epp. cath.
L vide ad act. apost.
M Hamb. Lond. s. IX, frgm.
N Petrop. s. IX, frgm.
O Petrop. s. VI, frgm.
O^b Mosqu. s. VI, frgm.
P vide ad act. apost.
Q Porfir. s. V, frgm. papyr.

Inter minusculos notatu digni praeter 17 (evv. 33) 37 (evv. 69): 27 (k^{scr}, evv. 102) Cantabr. a. 1316, 47 Oxon. s. XI-XII, 67 Vindob. s. XII (67** significat correctiones).

5. Apocalypseos unciales:

ℵAC vide ad evv., P ad act. apost. Q (al. B) Basil. Vat. s. VIII.

Minusculos memoramus: 1 Reuchl. Mayhing. s. XII, 7 Lond. s. XI, 14 (evv. 69), 38 Vat. s. XIII, 95 Parh. s. XII-XIII.

II. Versiones.

1. *Latinae*[1]: Italae (it) codices (plerique saec. V et VI) sunt: a Vercell. a_2 Cur. b Veron. c Colb. Par. s. XII d (vide D) e Palat. Vind. f Brix. ff^1 Corb. Petrop. s. VIII ff^2 Corb. Par. g^1 et g^2 Sangerm. h Clarom. Vat. i Vindob. j Saret. k Bobb. Taur. l Rhed. Vratisl. n Sangall. o et p Sangall. s. VII et VIII q Monac. r Dublin. s Ambros. Hi omnes evangelia vel evangeliorum fragmenta (exigua sunt a_2 n o p r s) continent. Actuum apost. sunt d (vide D) e (vide E) g Holm. s. XIII g_2 frgm. Mediol. s. X-XI h frgm. Paris. s frgm. Vindob. Ad epp. cathol. spectant ff Corb. Petrop. s. X (ep. Iacobi) q frgm. Monac. s frgm. Vindob. Epistularum Pauli sunt d (e f) g (vide DEFG) gue frgm. Guelferb. r frgm. Monac. r_2 frgm. Monac. r_3 frgm. Gottvic. Apocalypseos sunt g Holm. s. XIII h frgm. Paris. Ad plerosque N. T. libros spectat m i. e. Speculum Augustini quod dicunt.

Vulgatae (vg) codices antiquissimi (saec. VI VII VIII) sunt: am (Amiatinus) bodl demid em erl for fos fu (Fuldensis) gat harl ing mm mt pe prag reg rus (Rushw.) san taur tol; vg^{cl} significat editionem Clementis VIII auctoritate editam.

1) Cf. B. F. Westcott in *W. Smith's Dictionary of the Bible* s. v. *Vulgate* (ed. Amer. Vol. IV, 1876 p. 3451-3482). L. Ziegler, *Die latein. Bibelübersetzungen vor Hieronymus und die Itala des Augustinus. München* 1879 p. 107 sqq. Westcott et Hort N. T. Append. p. 4 s. Monere iuvat codices ff^1 g^1 g^2, fortasse etiam alios, qui Italae nomine feruntur, non tam versionem antiquam quam Hieronymianam cum antiqua mixtam continere. Similiter comparatus est Codex Aureus Holmiensis a Belsheimio a. 1878 editus.

2. *Syriacae*[1] (syrr): syr^{a} Syriaca vetus a Curetono edita syr^{b} Peschittho syr^{c} Charklensis (syr^{ct} textum, syr^{cm} marginem, syr^{c*} scripturam asterisco notatam significat) syr^{d} evangeliarium Hierosolymitanum syr^{bodl} epp. 2 Pe. 2 et 3 Io. Iud. e codice Bodleiano.

3. *Aegyptiacae*[2]: sah Sahidica vel Thebaica basm Basmurica cop Memphitica (cop^{opt} optimos huius versionis codices significat).

4. *Reliquae*[3]: aeth Aethiopica arm Armenica go Gothica Ulfilae.

Numerus versionum notis appositus (velut it^{5}) denotat codicum numerum; it^{pl} i. e. Italae plerique codices, vg^{cdd} i. e. Vulgatae codices nonnulli, cop^{cd} i. e. versionis Memphiticae codex etc. Signo § usi sumus ubi editiones inter se differre deprehendimus.

Patrum nomina cum pleraque explicatione non egeant, haec fere monenda sunt:

Cl et Cyr Clemens et Cyrillus Alexandrini sunt, Cl^{ro} Cl. Romanus, Cyr^{hi} Cyr. Hierosolymitanus, Ir^{i} Irenaei interpres, Or^{i} Origenis interpres, $Mcion^{tert}$ Marcion apud Tertullianum, Naass Naasseni in Philosophumenis, Tat^{diat} Tatiani diatessaron (ex commentario Ephraemi).

Numerus alicui nomini appositus notat quoties eadem scriptura apud patrem illum reperiatur; numerus fractus simul indicat quoties idem locus in eiusdem patris scriptis allegetur, velut Eus $^{1}/_{3}$ i. e. Eusebius ter citat locum, semel facit cum scriptura cui Eus $^{1}/_{3}$ apposuimus; sim. Eus $^{1}/_{s}$ i. e. Eusebius saepius allegat locum, semel scripturam illam exhibet. Ubi vel codices inter se differunt vel alio loco alia scriptura invenitur et locos enumerare non placuit, signum § adhibuimus.

Cum de locis nonnullis cruce notatis (cf. supra p. VII s.) non conveniat inter editores Cantabrigienses, adnotationes Westcottii littera W, Hortii littera H notavimus[4]. Ubi ab utroque scriptura quaedam in suspicionem vocata nec vero ad restituendam textus integritatem coniectura proposita est, nihil adnotavimus.

Imo in margine enumerantur codices quorum plena est adnotatio; signo || interposito eorundem lacunae notantur.

1) Cf. S. P. Tregelles apud Hornium, *Introduction* ed. XI, vol. IV, 1863 p. 258 sqq. 727 sqq.

2) Cf. I. B. Lightfoot apud Scrivenerum, *Introduction* ed. II, 1874 p. 319 sqq.

3) Cf. Tregelles apud Hornium p. 299-323 et in *Smith's Dictionary* s. v. *Versiones*.

4) Verba a nobis citata paucis exceptis ex appendice breviore textus volumini affixa (p. 571 sqq.) deprompta sunt, omissa plerumque formula praevia ‚*Some primitive error probable.*'

Evangelium Matthaei

I,9. αχαζ pr ℵ*BΣ.., sc BΣ..] αχας pr ℵ^{a}vel^{b} C, sc ℵC 18. ιησ.χρ. ℵCZΣ.. (et. Or^{gr}Tat^{diat})] om ιησ. it (et. d) vg syr^{a} Ir^{l} al : χρ. ιησ. B Or^{l} 20. μαριαν B. 25. ου] om B*

II,13. κατ οναρ εφανη B. 22. της ιουδ. ℵBΣ.] pm επι CD..

III,12. αποθηκην] add αυτου B. 15. αυτω B. 16. ανεωχθησαν (ηνε- B) ℵ*B.] add αυτω ℵ^{b}CΣ.. (et. d)

IV,3. ειπον ℵ^{b} 16. σκοτει ℵ*CΣ (hi^{3}-τι)..] σκοτια (D τη σκοτεια) ℵ^{b}BD 17. μετανοειτε et γαρ] om syr^{a} Eus^{cd} (οτι ηγγ.) 24. και δαιμον. ℵC^{a}DΣ..] om και BC*.

V,1. αυτω] om B Or 1/4 4. ante v. 5. D 33 it^{pl} vg syr^{a} Cl^{vi} Or al] post ℵBCΣ.. it^{3} syr^{b}et^{c} cop aeth arm Trt al 9. οτι ℵCD.] add αυτοι BΣ.. 11. διωξουσιν ℵΔΣ (D διωξουσιν υμ. και ονειδισουσιν)] -ωσιν BC.. | ψευδομ.] om D it^{6} Or Lcf al 13. αλα pr ℵ*D, sc ℵB^{x} 18. αν sc] om B* 22. τω αδ. αυτ. pr ℵ*B min^{2} cdd^{gr}ap Aug cdd^{ant}ap Hier vg aeth Iust^{vi} Trt^{vi} Or al] add εικη ℵ^{c}DΣ.. cdd^{qd}ap Hier it syrr cop arm go Eus Ir^{l} Cyp Lcf al | ρακα ℵ*D.] ρακα ℵ^{b}BΣ.. 28. επιθυμ. ℵ*.] add αυτην BD.. :: ℵ^{b}Σ. add αυτης 32. και ο απολελ. γαμησας μοιχ. B. : om και ος usq μοιχ. D it^{3} cdd ap Aug 37. εστω ℵD..] εσται BΣ. 39. σιαγονα ℵΣ.] add (al pm) σου BD.. 46. το αυτο ℵBΣ..] ουτως DZ.

VI,1. δε pr ℵZΣ.] om BD.. | εν ουραν. ℵ*DZ.] εν τοις ουραν. ℵ^{c}BΣ.. 4. η sc post ελεημοσυνη ℵ* 33 (D η ελεημοσυνη σου η)] ante ℵ^{b}BΣ.. (Δ om) 8. ο πατηρ] pm ο θεος ℵ*B sah 15. ανθρωπ. ℵD.] add τα παραπτ. αυτ. BΣ.. 21. και] om B 22. εαν ℵ.] add ουν BΣ.. 25. φαγητε ℵ.] add η (Σ.. και) τι πιητε BΣ.. 33. βασιλ. (B τ. δικαιοσ. και τ. βασιλ. αυτου) ℵ(B) it^{3} am harl Eus (om αυτου)] add του θεου Σ.. it^{pl}vg syrr Cyp al (Iust Cl al add των ουρανων, cop aeth add αυτου)

VII,8. ανοιγεται B. 9. εστιν] om B*. 13. η πυλη ℵ^{b}..] om ℵ* it^{6} for Naass Cl^{2} Or^{gr4} Eus Or^{l} 1/2 Cyp Lcf al 14. οτι (B add δε) ℵ*B*.] τι ℵ$^{b\,vi}$et^{c}B^{b}CΣ.. | η πυλη] om min^{3} it^{4} pp (iidem fere qui v. 13) 18. ενεγκ. pr ℵ*^{vi}B.] ποιειν ℵ**CZΣ.. | ενεγκ. sc ℵ*.] ποιειν ℵ^{b}et^{c}.. 21. add ουτος κτλ C^{a} 33 it^{pl}vg syr^{a}Cyp al 24. τουτους] om B*Σ*. 29. γραμμ. αυτων (C* om αυτων, add C^{a}) et. C^{b}] add και οι φαρισ. C* (post γραμμ.) 33 it^{pl}vg syrr Eus 1/2

VIII,1. καταβαντι δε αυτω ℵ*Σ..] -βαντος δε (Z και καταβ.) αυτου ℵ^{b}BCZ. 5. 8. εκατονταρχης ℵ* 9. εξουσιαν CΣ..] add τασσομενος ℵB. 10. ουδε κτλ ℵCΣ..] παρ ουδενι κτλ B. 12. εξελευσ. ℵ*^{vi}.] εκβληθησ. ℵ^{a} BCΣ.. 18. πολλους οχλους ℵ^{c}CΣ..] οχλον B : οχλους ℵ* cop 22. ο δε ℵ.] add ιησους BCΣ.. 23. το ℵ*et^{c}Σ..] om ℵ^{b}BC. 34. του ℵC.] τω BΣ..

IX,4. ιδων ℵCDΣ..] ειδως B. 6. εγερθεις ℵCΣ..] εγειρε (D add και) BD. 9. ηκολουθει ℵD.] -θησεν BCΣ.. 10. ιδου ℵD.] pm και BCΣ.. 14. νηστευομεν ℵ*B min^{2}] add πολλα ℵ^{c}CDΣ.. :: ℵ^{b} add πυκνα 15. νυμφιου D (νυνφ.) it vg (*sponsi*) al 18. εισελθων ℵ^{c}C*DΣ..] εις προσελθων ℵ^{b}B. :: ℵ*. προσελθων : C^{b}. τις προσελθων 19. ηκολουθει ℵCD.] -θησεν BΣ..] 22. ο δε ℵ*D it^{5}] add ιησ. ℵ^{b}BCΣ.. 26. αυτη BΣ..] αυτης ℵC. :: D. αυτου 27. αυτω ℵCΣ..] om BD. | υιος B.] υιε ℵC^{a}DΣ.. 32. ανθρωπον CDΣ..] om ℵB. 34. om D it^{2} Hil Iuv

X,3. λεββαιος D 122 k cdd^{nl} ap Aug Hesy^{lex} Or^{l}] θαδδαιος ℵB min^{2} it^{4} vg sah cop Hier^{vl} :: C^{a} (* latet) Σ.. λεββ. ο επικληθεις θαδδαιος 13. προς CDΣ..] εφ ℵB. 14. εκ ℵC.] om BDΣ.. 16. ο οφις ℵ*Or 21. επανα-

ℵBCDZΣ || C 5,15-7,5. D 1,1-20. 3,8-16. 6,20-9,2. Z passim

στησεται B. 23. *ετεραν* (CDΣ. *αλλην*)] add *καν* (D *εαν δε*) *εκ ταυτης* (D *εν τη αλλη*) *διωκωσιν* (D -*κουσιν*) *υμ. φευγ. εις τ. αλλ.* D. it[pl] vg[2] arm Or Tat[diat] 25. *τω οικοδεσπ.* et *τοις οικιακ.* B* | *βεεζεβ.* ℵB 28. *φοβεισθε* pr ℵC..] *φοβηθητε* BDΣ. | *φοβεισθε* sc ℵBC] *φοβηθητε* DΣ.. 32. *ουρανοις* ℵD..] pm *τοις* BCΣ. 33. *δ αν* ℵDΣ..] *δε* B. (C *δ απαρν.*) | *ουραν.*] pm *τοις* B. 42. *αποληται ο μισθος* D it[pl]cop aeth Cyp

XI,4. *ιωαννη* ℵCZΣ..] *ιωανει* B* ([b] *ιωανη*) :: DΔ *ιωαννει* 5. *και* pr] om Z. 8. *ιδειν* post *ανθρ.* ℵ*] post *εξηλθ.* ℵ[b].. 9. *ιδειν* post *προφ.* ℵ*BZ.] post *εξηλθ.* ℵ[c]CDΣ.. 19. *εργων* ℵB* 124 cdd[qd] ap Hier syr[b]et[ct] cop aeth arm[cdd]] *τεκνων* B[a]CDΣ.. it vg syr[a]et[cm]arm[ed] go Chr Hil 23. *καταβιβασθ.* ℵCΣ..] *καταβηση* BD.

XII,10. *θεραπευσαι* ℵDL] -*πευειν* BCΣ.. 11. *εσται* (D. *εστιν*)] om C*. 22. *προσηνεγκαν κτλ* B. 24. 27. *βεεζεβ.* ℵB 29. *διαρπαση* ℵDΣ.] -*σει* BC.. 31. *αφεθησ.* pr] add *υμιν* B. 32. *ου μη αφεθη* B 35. *τα* ℵCΣ.] om BD.. 44. *και* sc ℵC*Z[vi].] om BC[a]DΣ.. 47. ℵ[a] (*τις των μαθητων αυτου* pro *αυτω*) CDZΣ..] om ℵ*B. 49. *χειρα* (ℵ* -*ραν*) ℵ*D.] add *αυτου* ℵ[a]BCZΣ..

XIII,1. *εκ* (D it[7] om *εκ της οικ.*) ℵZ.] om B. : *απο* CΣ.. 4. *ελθοντα τα πετεινα* B. 7. *επνιξαν* ℵDΦ] *απεπν.* BCZΣ.. 16. *υμων* sc] om B. 17. *αμην* ℵ.] add *γαρ* BCDΣ.. 28. *δουλοι*] om B. 30. *μεχρι* ℵ[b]CΣ..] *εως* BD : *αχρι* ℵ*et[c]L | *εις* pr ℵBCΣ..] om D. | *συναγετε* B. :: D *συνλεγεται* 33. *ελαλ. αυτ.*] om D. 35. *ησαιου* ℵ*Φ 1 33 253 rus aeth[cd] cdd[nl] ap Eus et Hier Porphy[ap hier] Hom[cl]] om ℵ[b]BCDΣ.. cdd[accur] ap Eus (Hier) it vg syrr cop arm al 36. *φρασον* ℵ[c]CDΣ..] *διασαφησον* ℵ*B. 44. *παντα*] om B. 45. *ανθρωπω*] om ℵ*B. 52. *ειπεν* ℵB*CΣ..] *λεγει* B[mg]D. 57. *ιδια* ℵZ.] om BD. :: C *ιδια πατρ. αυτου* : Σ.. *πατρ. αυτου*

XIV,3. *φιλιππου*] om D it[6] vg Aug 13. *πεζοι* ℵZ.] *πεζη* BCDΣ.. 15. *ουν* ℵCZ.] om BDΣ.. 16. *ο δε* ℵ*D.] add *ιησ.* ℵ[c]BCΣ.. 19. *κελευσας* B[a] (* -*σατε*) CDΣ..] *εκελευσεν* ℵZ. | *λαβων* BC[a]Σ..] *και λαβ.* ℵC*. :: D *ελαβεν* 22. *ηναγκ.* ℵ*C*.] pm *ευθεως* ℵ[b]BC[b]Σ.. | *το* pr ℵCD..] om ℵΣ. 24. *μεσον κτλ* ℵCΣ.. it vg syr[c] aeth (D *ην εις μεσ. της θαλ. βασ.*)] *σταδιους κτλ* BΦ syr[a]et[b]et[d] cop arm 26. *ιδοντ. δε αυτ.* ℵ*.] *και ιδοντ. αυτ. οι μαθητ.* (Σ add *αυτου*) CΣ.. : *οι δε μαθητ. ιδοντ. αυτ.* ℵ[a]BD. 27. *ελαλ. αυτ.* ℵ*D.] add *ο ιησ.* post *αυτ.* CΣ.. : post *ελαλ.* ℵ[a]B 29. *και ηλθεν* BC*[vi].] *ελθειν* ℵ[c]C[a]DΣ.. :: ℵ* *ελθειν ηλθεν ουν* 36. *αυτου*] om B*.

XV,4. *ενετειλ. λεγ.* ℵ*et[cb]CΣ..] *ειπεν* ℵ[ca]BD. 5. *η την μητ. αυτ.* CΣ..] om ℵBD it[2] syr[a] 6. *νομον* ℵ*et[cb]C.] *λογον* ℵ[ca]BD. :: Σ.. *την εντολην* 14. *οδηγ. εισ. τυφλ.* ℵ*et[cb]CΣ..] *τυφλ. εισ. οδηγ.* ℵ[ca]BDZ. | *τυφλων* ℵ[ca]CZΣ..] om ℵ*et[cb]BD. 22. *εκραξεν* ℵ*Z.] -*ζεν* ℵ[c]BDΣ. :: C.. *εκραυγασεν* | *υιος* BD.] *υιε* ℵCZΣ.. 26. *εξεστιν* D.] *εστιν καλον* ℵBCΣ.. 27. *γαρ*] om B. 30. ‚*order of the words uncertain*' WH 31. *τον οχλον* ℵCDΣ*.] *τους οχλους* BΣ[a].. | *ακουοντας* B. :: Σ *ακουοντας και λαλουντας* | *κυλλ. υγ.*] om ℵ 1 vv[pl] | *εδοξαζον* ℵ.] -*σαν* BCDΣ.. 32. *ηδη*] om B. | *νηστις* ℵB[b]Σ] *νηστεις* B*CD.. 37. *σφυριδας* D 38. *ησαν*] add *ως* B.

XVI,1. *οι*] om 1 33 124 al[5] Or | *επηρωτων* ℵ*et[cb].] -*τησαν* BCDΣ.. 2s. *οψιας κτλ* CDΣ.. it vg syr[b]et[c] cop aeth Eus al] om ℵBΦ. cdd[pl] ap Hier syr[a] arm Or 8. *ελαβετε* CΣ..] *εχετε* ℵBD. 10. *σφυριδας* BD 12. *των φαρισ. κ. σαδδ.* pr ℵ* 33 (om *κ. σαδδ.*) it[1] syr[a]] *των αρτων* ℵ[c]B. it[3] vg cop aeth :: CΣ.. *του αρτου* : D. om 17. *τοις*] om B. 20. *διεστειλ.* ℵB[mg]CΣ..] *επετιμησεν* B*D cdd[alq] ap Or it[1] syr[a] 21. *ο ιησ.* ℵ[cb]CΣ.. (Or[saep])] om *ο* B[a]D : *ιησ. χρ.* ℵ*B* cop :: ℵ[ca] Or[1] al om 22. *λεγει αυτω επιτιμ.* B

XVII,8. *αυτον ιησ.* B* :: ℵ *ιησ. αυτον* 9. *εγερθη* BD] *αναστη* ℵCΣ..

ℵBCDZΣ || Z passim

15. *πασχει* CD..] *εχει* ℵBZ^{vid}Σ. 17. *αποκρ. δε* BCDΣ..] *τοτε αποκρ.* ℵ^{c}Z. :: ℵ* (om *ο ιησ.*) *ο δε αποκρ.* 23. *αναστησεται* B. 24. *διδρ.* sc ℵ*D] pm *τα* ℵ^{c}BCΣ.. 25. *εισελθοντα* ℵ*et^{cb} (D *-οντι*)] *ελθοντα* ℵ^{ca}B. :: C *οτε ηλθον* : Σ.. *οτε εισηλθεν* | *τινος* B. 27. *σκανδαλιζωμεν* ℵLZ] *-σωμεν* BDΣ..

XVIII, 1. *εκεινη*] add *δε* B. 7. *εστιν* ℵD..] om BΣ. 10. *εν ουραν.* pr ℵD..] *εν τω* (33 om) *ουρανω* B 33 : om ΓΣ 1 13 al^{7} it^{2} sah Or al 12. *αφεις* et *πορευθεις* ℵΣ..] *αφησει* et *και πορ.* B. :: D *αφιησιν* et *και πορευομενος* 14. *υμων* ℵD^{b}..] *μου* BΣ. :: D* *ημων* 16. *σεαυτου* ℵΣ.] *σου* BD.. 19. *παλιν* ℵDΣ.] add *αμην* B.. | *συμφωνησουσιν* ℵDΣ..] *-σωσιν* B.. 24. *προσηνεχθη* ℵΣ..] *προσηχθη* BD Or§ 25. *εχει* B. 26. *εκεινος* ℵ^{c}DΣ.] om ℵ*B.. 27. *εκεινου*] om B. 31. *γινομ.* (ℵ^{ca}D *γειν-*) ℵ^{ca}DL.] *γενομ.* ℵ*et^{cb} BCΣ.. 34. *ου*] om B. | *αυτω* ℵ*et^{cb}CΣ..] om ℵ^{ca}BD.

XIX, 3. *οι* ℵD..] om BCΣ. 4. *κτισας* B. 7. *απολυσαι* ℵDZ.] add *αυτην* BCΣ.. 9. *μη επι πορν.* ℵCZΣ..] *παρεκτος λογ. πορν.* BD. | *κ. γαμ. αλλ.* ℵCDZΣ^{a}..] om BNΣ^{*vi} 1 4 it^{1} cop Or | *μοιχαται* ℵC^{b}DZΣ^{a}..] *ποιει αυτ. μοιχευθ.* BC*NΣ^{*vi} 1 4 it^{2} cop Or Aug | *μοιχ.* sine additam. ℵC^{b}D.] add *και ο απολελυμενην γαμησας* (C*Σ. *γαμων*) *μοιχ.* BC*ZΣ.. 11. *τουτον*] om B. 17. *τηρησον* ℵCΣ..] *τηρει* BD 18. *ποιας φησιν* ℵL] *λεγει αυτω ποιας* BCDΣ.. | *ειπεν* ℵCDΣ..] *εφη* BΦ 21. *λεγει* BΦ | *πτωχοις*] pm *τοις* BD. | *ουρανω* ℵZΣ..] *-νοις* BCD. 22. *νεαν.* ℵZ.] add *τον λογον* CDΣ.. : add *τ. λογ. τουτον* B. 24. *τρυπημ.* ℵ^{c}DZ..] *τρημ.* ℵ*B :: CΣ. *τρυμαλιας* | *εισελθ.* ℵCZΣ..] *διελθ.* BD. | *πλουσ.* ℵZ.] add *εισελθ.* BD. :: CΣ.. add *εισελθ.* in fine v. | *των ουραν.* Z.] *του θεου* ℵBCDΣ.. 28. *καθισεσθε* CD*..] *καθησ.* ℵBD^{b}Σ.. :: Z. *καθεσθησεσθε* | *αυτοι* ℵDZ.] *υμεις* BCΣ.. 29. *η οικιας* ℵ^{a}(*om)C*.] *οικιας η* ante *αδελφους* BC^{b}DΣ..

XX, 5. *δε* sc ℵCD.] om BΣ.. 8. *αποδος* ℵCZ.] add *αυτοις* BDΣ.. 9. *ελθοντες δε* B. :: D. *ελθ. ουν* 10. *ελθ. δε* (Σ. add *και*) ℵZΣ..] *και ελθ.* BCD. | *πλειονα* ℵC^{a}vel^{b}.. (D *πλειω*)] *πλειον* BC*ZΣ. | *το ανα* ℵCZΣ.] om *το* BD.. 14. *δε*] *εγω* B. 15. *η ουκ* ℵCΣ..] om *η* BDZ. 16. *εσχατοι* sc ℵBZ.] add *πολλοι κτλ* (cf 22,14) CDΣ.. 17. *μελλων δε αναβ. ιησ.* B. | *δωδ.* ℵDZ.] add *μαθητ.* BCΣ.. 18. *εις θαν.* ℵ] *θανατω* CDZΣ.. :: om B aeth 19. *εγερθησ.* ℵC*ZΣ.] *αναστησ.* BC^{a}D.. 20. *παρ* ℵCZΣ..] *απ* BD 21. *η δε ειπεν* B. :: Σ *η δε λεγει αυτω* 23. *η εξ* B. | *τουτο* CD.] om ℵBZΣ.. 24. *ακουσ. δε* ℵ^{c}Z.] *και ακουσ.* ℵ*BCDΣ.. 26. *εσται* pr ℵCΣ..] *εστιν* BDZ. 27. *ειναι υμων* B 30. *ελεησον* ℵD.] pm *κυριε* BZ. :: CΣ.. add *κυριε* | *υιε* ℵCDΣ.] *υιος* BZ.. (sim v. 31)

XXI, 2. *αγαγετε* ℵCZΣ..] *αγετε* BD. 6. *προσετ.* ℵZΣ..] *συνετ.* BCD 33 8. *εστρωσαν* sc ℵ*D.] *εστρωννυον* ℵ^{c}BCZΣ.. 12. *του θεου* CDΣ..] om ℵB. (sah cop aeth arm) 18. *επαναγαγων* ℵ*B*L] *επαναγων* ℵ^{c}B^{a}CΣ.. :: D *παραγων* 24. *δε*] om Z. 25. *παρ* ℵCDΣ..] *εν* BZ. 28. *προσελθων* ℵ*Z.] pm *και* ℵ^{c}BCDΣ.. | *αμπελ.* ℵC*DΣ.] add *μου* BC^{a}Z.. 29. *ου θελω κτλ* et v. 30 *εγω κτλ* ℵCDZΣ..] *εγω* (Φ arm *υπαγω*) *κτλ* et v. 30 *ου θελω κτλ* (Φ *υστερον δε*) BΦ min^{3} cop syr^{cu} aeth^{2} arm 31. *ο πρωτος* ℵCLΣ.. it^{4} vg^{pl} syr^{abc} aeth§ Hipp§ Eus Chr Hier] *ο υστερος* B (4 *ο δευτερος*) :: DΦ min^{2} Hipp§ Hil *ο εσχατος* (it^{8} am fu al^{6} Aug *novissimus*, sim syr^{cu} cop aeth^{2} arm) : ‚*λέγουσιν αὐτῷ Ὁ πρῶτος perhaps a primitive interpolation*‘ W 32. *ου* ℵCΣ..] *ουδε* B. :: D it^{2} om 44. om D 33 it^{5} Ir^{1} Or Eus] *και ο κτλ* (cf Lc 20,18) ℵBCZΣ.. 45. *ακουσ. δε* ℵZ.] *και ακουσ.* BCDΣ..

XXII, 10. *νυμφων* ℵB*L] *γαμος* (C *αγ-*) B^{mg}CDΣ.. 20. *ο ιησ.* DZ.] om ℵBΣ.. :: C *ο δε λεγει* 30. *θεου* ℵΣ. (al^{pl} *του θεου*)] om BD. 32. *θεος νεκρων* ℵD.] pm *ο* B. :: Σ.. pm *ο θεος* 37. *τη* pr ℵ^{c}DZ.] om ℵ*BΣ.. 39. *ομοιως* B

ℵBCDZΣ || C 17,26-18,28. 22,21-23,17. Z passim

XXIII,4. *βαρεα* (ℵ pm *μεγαλα*) ℵL.] add *και δυσβαστακτα* (D* *αδυσβ.*) BDΣ.. 19. *τυφλοι* ℵDZ.] pm *μωροι και* BCΣ.. 21. *κατοικουντι* ℵB.] -*κησαντι* CDZΣ.. 23. *ταυτα* ℵD..] add *δε* BCΣ.. 24. *οι* ℵ*et^c C(* *διυλιζονται*)D^a Σ..] om ℵ^a vel^ca BD*L 26. *ποτηρ.* D.] add *κ. τ. παροψ.* ℵBCΣ.. 27. *ομοιαζετε* B 1 32. *πληρωσατε* ℵB^a CΣ..] -*σετε* B*. :: D. *επληρωσατε* 37. *αυτης*] om B*. 38. *ερημος* ℵCDΣ..] om BL it^1 cop^S Or 1/5 Cyr^S

XXIV,3. *ειπον* L. 16. *επι* ℵZ..] *εις* BDΣ. 21. *ουκ εγεν.* ℵD.] *ου γεγονεν* BZΣ.. 24. *πλανηθηναι* ℵD.] *πλανασθαι* LZ. : *πλανησαι* BΣ.. 29. *εκ* ℵD.] *απο* BΣ.. 30. *κοψονται* ℵ*.] pm (D. add) *τοτε* ℵ^c BDΣ.. 31. *μεγαλης* ℵ.] pm *φωνης* BΣ.. :: D. pm *και φωνης* | *ακρων* sc] pm *των* B. 36. *ουδε ο υιος* ℵ*et^cb BDΦ min^2 cdd^id ap Hier it^pl vg^cdd syr^d aeth arm Or^l Hil al] om ℵ^ca Σ.. cdd^gr, Adamantii et Pierii ‘ ap Hier cdd^gr vet ap Amb it^2 vg^pl (et. am al) cop syr^b et^c Bas al 37. *δε* ℵΣ..] *γαρ* BD. 38. *ημεραις* ℵΣ..] add *εκειναις* BD 39. *εσται και* ℵΣ..] om *και* BD. 48. *δουλος* ℵ*.] add *εκεινος* ℵ^c BCDΣ..

XXV,1. *του νυμφιου* (C *τω νυμφιω*) ℵBCZ..] add *και της νυμφης* DΣ. 3. *λαμπ.* ℵ.] add *αυτων* (al *εαυτ.*) BCDZΣ.. 9. *ουκ* ℵAZ.] *ου μη* BCD.. 16. *εποιησεν* ℵ*A*..] *εκερδησεν* ℵ^c A^a BCD. | *ταλαντα* sc] om B. 17. *ωσαυτ.* ℵ*C*.] add *και* ℵ^c BC^b D.. 41. *το ητοιμασμ.* et. Or^gr et^l 2/5 Trt 1/2] *ο ητοιμασεν ο πατ. μ.* D 1 22 it^pl Iust Hom^cl (hi^2 om *μου*) Cl (*ο ητ. ο κυρ ος*) Ir^l Trt 1/2 (*deus* pro *ο πατ. μ.*) Or^l 3/5 Cyp al 42. *εδιψησα*] pm *και* B.

XXVI,7. *πολυτ.* ℵAD.] *βαρυτ.* B.. 15. *αργυρια* (A *αργυρα*)] *στατηρας* D it^3 Or^l Eus 20. *μαθητ.* ℵA.] om BD.. 27. *και* sc ℵBAD .] om CZ. 28. *διαθ.* ℵBZ.] pm *καινης* ACD.. 36. *εως ου* B..] om *ου* ℵC. :: A *εως ου αν* : D. *εως αν* 39. *προελθων* B. | *πατερ* L.] add *μου* ℵBACD.. 42. *λεγων*] om B it^1 45. *το* ℵAD..] om BC. | *ιδου*] add *γαρ* B. 53. *λεγιωνων* (-*ι*- ℵ*B*DL : -*ε*- ℵ^c B^a AC..) ℵ*AC.] -*νας* (D* *λεγειωνης*, D^d -*ειονας*, ℵ^c -*αιωνας*) ℵ^c BD.. 58. *μακρ.* ℵC.] pm *απο* BAD.. 59. *θανατωσουσιν* AC^vi D..] -*σωσιν* ℵB.. 61. *αυτον*] om B. 63. *αποκρ.* ACD..] om ℵ^c (* om *ειπ. αυτω* v. 62 usq *αρχιερ.* v. 63) BZ. 71. *αυτον* pr AC..] om ℵBZ. :: D. *εξελθοντος δε αυτου* | *ουτος* ℵBD sah] pm *και* AC.. 73. *ομοιαζει* D it^6 (*similis est*)

XXVII,2. *πειλ.* (ita B, ℵAC.. *πιλ.*) ℵB.] pm *ποντιω* AC.. 3. *παραδους* B. 4. *αθωον* ℵB*AC..] *δικαιον* B^amg L vv^pl Or^S Cyp Lcf al 10. *εδωκα* ℵ. 24. *κατεναντι* BD | *τουτου* BD.] pm (A. add) *του δικ.* ℵA.. 28. *εκδυσ.* ℵ*et^cb A..] *ενδυσ.* ℵ^ca BD. 29. *ο βασιλ.* ℵA..] *βασιλευ* BD. 31. *εκδυσαντες κτλ* (sed L *και ενεδ.*) ℵL 33] *εξεδυσαν κτλ* BAD.. 32. add *εις απαντησιν αυτου* D. 34. *πειν* bis (ℵ* *πιν*) D 35. *βαλοντες* ℵAD.] *βαλλ.* B.. 40. *θεου ει* B. | *και καταβ.* ℵAD.] om *και* B.. 41. *ομοιως* ℵA.] add *δε και* D.. : add *και* B. 42. *πιστευσωμεν* ℵ..] -*σομεν* BD.. :: A. -*ευομεν* 43. *τω θεω* B Eus 1/2 46. *ανεβοησεν* ℵAD..] *εβοησεν* B. | *ηλει ηλει* D.] *ηλι ηλι* A.. : *ελωι ελωι* (B -*ει*) ℵB. | *λαμα ζαφθ.* D. 49. *ειπαν* (D -*πον*) BD. | *αυτον* AD.. it vg (exc^2) syr^b et^c cop arm go Or Eus Hil Hier Aug] add *αλλος κτλ* ℵBCL unc^a min^5 vg^2 syr^d aeth Chr Cyr al 51. *ανωθεν* ℵ.] pm *απ* (AD. *απο*) BACD.. 54. *εκατονταρχης* ℵD Or] -*ρχος* BAC... | *θεου υιος* ℵ^c AC..] *υιος θεου* BD. :: ℵ* *υιος ην του θεου* 56. *μαρια* pr (ℵ* om *μαρ. η μαγδ. και*) ℵ^c BAD..] *μαριαμ* C. | *ιωσηφ* ℵ*et^c D*.] *ιωση* BAC.. :: D^c *ιωσητος* 57. *εμαθητευθη* ℵCD.] -*τευσεν* BA.. 59. *σινδονι*] pm *εν* BD. 61. *μαριαμ* ℵBC.] *μαρια* AD.. 65. *εφη* B..] add *δε* ℵACD..

XXVIII,1. *μαριαμ* ℵC.] *μαρια* BAD.. 6. *εκειτο* ℵB.] add *ο κυριος* ACD.. 7. *ειπον* (ℵ* *ειπα*)] , *perhaps a primit. error for εἶπεν* ‘ H 11. *αναγγ.* ℵD.] *απηγγ.* BAC.. 14. *επι* ℵAC..] *υπο* BD. 15. *αργυρια* ℵ*B*] pm *τα* ℵ^c B^b.. |

ℵBA (inc 25,6) CDZΣ (usq 25,6) || C 24,10-45. 25,30-26,22. 27,11-46. D 27,2-12. Z passim

εφημ. ℵ.] διεφημ. BACD.. | σημ. ℵA..] add ημ. BD. 18. γης ℵA..] pm της BD. 19. πορευθ. ℵA..] add ουν B. :: D πορευεσθαι νυν μαθητ. | βαπτιζοντες ℵA..] -σαντες BD

Evangelium Marci

I,1. χριστου ℵ* 28 255 Ir 1/3 Or5 Bas al] add υιου (A.. υιου του) θεου ℵaBAD.. 2. εγω ℵA..] om BD. 4. και] om B. 7. μου sc] om B Or 1/2 8. υδατι ℵB.] pm εν AD.. | εν πνευμ. ℵAD..] om εν B. 9. και pr] om B 11. φωνη ℵ*D.] add εγεν. ℵcBA.. 14. μετα δε ℵA..] και μετα BD. 15. οτι ℵ*.] pm και λεγ. B. : pm λεγων ℵaAD.. 21. εδιδ. post σαββ. ℵLΦ.] post συναγ. BAD.. :: C. ante τοις σαββ. | εις τ. συναγ. ℵCLΦ.] pm εισελθων BAD.. 24. οιδαμεν ℵ.] οιδα BACD.. 25. ο ιησ. (D. om) ℵ*A*] add λεγων ℵaBAaCD.. 27. αυτους ℵB.] προς εαυτ. ACD.. 29. εξελθοντες ηλθον ℵAC..] εξελθων ηλθεν BDΦ. (D εξελθων δε εκ τ. συναγ. ηλθεν) 32. εδυ ℵAC..] εδυσεν BD 28 34. αυτον ℵ*AD..] add χριστον (ℵc. pm τον, C τον χρ. αυτον) ειναι ℵcBC.. 35. και απηλθεν] om B. 40. και γονυπετ. ℵ.] κ. γονυπ. αυτον AC.. :: om BD. 41. οργισθεις D it2 45. ην] om B (it2 om ην και)

II,1. εν οικω ℵBD.] εις οικον AC.. 7. οτι B min1 8. ουτως] om B it2 9. εγειρου B. | και αρον ℵBA..] om και CD. | υπαγε (D. add εις τον οικον σου) ℵD.] περιπατει BAC.. 12. λεγοντας] om B it1 :: D και λεγειν 13. εις ℵ*] παρα ℵc.. 14. λευειν ℵcB.] λευιν C..(ℵ* λευει, A. λευι): ιακωβον DΦ it6 16. και γραμμ. τ. φαρ. και ιδ. ℵL.] και οι γραμμ. και οι φαρισ. ιδ. (D και ειδαν) AC(D).. : και οι γραμμ. των φαρισ. ιδ. B 124 | ησθιεν ℵD.] εσθιει B. :: AC.. (om οτι) αυτον εσθιοντα | και πινει AC..] om ℵBD. 18. μαθηται tr ℵBC*.] om CaD.. :: A om κ. οι μαθ. των φαρ. | μαθηται qu] om B min2 22. απολλ. κ. οι ασκ. B cop] εκχειται (om D it5) κ. οι ασκοι απολ. ℵAC(D).. :: L εκχειται και οι ασκοι | ασκοι (v. ante) sine additam. D it4] add αλλα οιν. νε. εις ασκ. καιν. ℵ*B : add praeterea βλητεον ℵaAC.. 23. παραπορ. ℵA..] διαπορ. BCD | οδοποιειν B. :: D. ηρξαντο τιλλειν τ. σταχ. 26. πως] om BD

III,2. εν τοις ℵCD.] om εν BA.. | θεραπευει ℵ.] -σει BACD.. 4. αγαθον (D pm τι) ποιησαι ℵD(it4)] αγαθοποι. BAC.. 5. τ. χειρα B.] add σου ℵACD.. 6. εποιησαν ℵC.] εδιδουν B. : εποιουν A.. :: D ποιουντες 7. εις D.] προς ℵBAC.. | ηκολουθησαν ℵC.] -σεν BA.. (post ιουδ. ℵC. : post γαλιλ. BA..) :: D. om 8. ποιει BL 11. λεγοντες ℵD.] -τα BAC.. 12. ποιωσιν BaD.] ποιησωσιν ℵB*AC.. 14. δωδ. (D. post ωσιν) ACaD..] add ους κτλ ℵBC*vi. 17. ονοματα ℵAC..] ονομα BD. 18. λεββαιον D it5 20. οχλος ℵ*C..] pm ο ℵcBAD. | μητε ℵCD..] μηδε BA. 22. βεεζεβ. B 25. σταθηναι ℵAC..] στηναι B. :: D εστανται 26. εμερ. και ου ℵ*C*vi.] και μεμερ. ου ACa.. : και εμερ. (ℵc retinet και) ου ℵcBL : D μεμερισται εφ εαυτον ου 29. εσται ℵD.] εστιν BAC.. 31. ερχεται ℵD.] -ονται BAC.. 32. κ. αι αδελφαι σου AD..] om ℵBC. 33. μου sc] om BD arm 35. ος B.] add γαρ ℵACD.. | τα θεληματα B

IV,5. οπου] pm και B :: D it6 και οτι 6. εκαυματισθησαν BD it2 (D et. εξηρανθησαν) 8. αυξανομενον ACD.] -να ℵB :: Σ.. αυξανοντα | εις ter ℵC*.] εν ter ACaD.. : εις et bis εν BL 9. add και ο συνιων συνιετω D. 10. ηρωτουν ℵC] -των (D επηρ-) BAD. :: Σ.. ηρωτησαν 11. εξωθεν BΣ | παντα ℵD.] pm τα BAC.. 15. εν αυτοις ℵC.] εις αυτους B. : εν τ. καρδ. αυτ. D.. :: A. απο της καρδιας αυτων 16. ομ. εισιν ℵC.] εισιν ομ. BA.. : om ομοιως D. 18. επι ℵC.] εις BAD.. 20. εν sc (om C*vi) et tr] om B

ℵBACD || C Mt 28,15-20. Mc 1,1-17.

min^pc 21. επι B^a ACD..] υπο ℵB*ΣΦ 33 22. τι ℵAC..] om BD. 28. πληρης (B -ρες) σιτος (D pm ο) BD] πληρη σιτον ℵAC^a.. :: C*^vi Σ min^2 πληρης σιτον (‚*probably right*‘ H) : 124 al^5 πληροι σιτον 32. κατασκηνοιν B* 36. δε AC^a D..] om ℵBC*. | ησαν ℵDΔ] ην BAC.. 40. ουτως AC..] om ℵBD. | πως ουκ AC..] ουπω ℵBD.

V, 1. γερασηνων ℵ*BD it vg] γεργεσηνων ℵ^c L. (Or) :: AC.. γαδαρηνων 2. ευθυς] om B. 6. αυτω ℵD..] αυτον BAC. 9. μοι] add εστιν B. :: D εστιν μοι ον. λεγ. 23. παρακαλει ℵAC.] παρεκαλει BD.. :: D it^6 παρακαλων 33. add διο πεποιηκει λαθρα D. 34. θυγατηρ BD

VI, 2. δυναμ. ACD..] pm αι ℵB. | γινονται (D γεινωνται) ACD..] γινομεναι ℵB. 9. ενδυσησθε (ACD -θαι) ℵACD..] ενδυσασθαι (B* -θε) B. (LΣ. ενδεδυσθαι) 14. ελεγον B. :: D ελεγοσαν 20. ηπορει ℵBL cop] εποιει ACD.. 22. αυτης (om 1 al) της AC..] αυτου ℵBD. 23. οτι ο ℵAC..] om ο B. :: D ει τι αν | αιτησης ℵ.] pm (A. add) με BAC^a(*latet)D.. 29. αυτον ℵ 346] αυτο BACD.. 30. εδιδ. ℵ*C*.] pm οσα ℵ^c BAC^b D.. 32. τω πλ. A..] εν τω πλ. (post απηλθ. ℵB.) ℵ(om τω)B. :: D. και αναβαντες εις το πλοιον απηλθ. εις ερ. τοπ. κατ ιδ. 33. εγνωσαν B*D. | αυτους sc] om BD. | κ. συνηλθον αυτου D. 35. γινομ. (D γειν-) ℵD] γενομ. BA.. | προσελθ. ℵAD. (sed add αυτω ante λεγ. A, post λεγ. D.)] add αυτω ℵ^c B.. 36. εγγιστα D it vg 37. δωσωμεν ℵD.] -σομεν BA. :: Σ.. δωμεν 39. ανακλιναι B^a AD..] -κλιθηναι ℵB*. 43. κλασματων ℵΦ] -ματα BLΔ :: AD.. κλασματων δωδεκα κοφινους πληρεις | κοφινων ℵBΦ] -νους LΔ :: AD.. v. supra 47. ην] add παλαι D. 51. εκ περισσου (D 81 περισσως) A(D)..] om ℵB. 56. πλατειαις D.

VII, 3. πυκνα ℵ it^4 vg cop go (syr^b et^ct *sedulo*, aeth *intense*)] πυγμη (D πυκμη) BAD.. it^4 (*pugillo*, a *momento*, b *subinde*) syr^cm Or 4. ραντισωνται ℵB. | χαλκιων ℵBLΔ min^2 cop] add και κλινων AD.. 6. αγαπα D it^3 8. ανθρωπων ℵB.] add βαπτισμους (A -σμου) κτλ A(om αλλα)Σ.. (sim D.) 9. στησητε D. 13. add τη μωρα D. 17. τον οικον ℵ.] om τον BA.. :: D 81 την οικιαν 19. οχετον D (it vg *in secessum*) 24. τυρου D. (Or)] add και σιδωνος ℵBA.. | ηθελησεν ℵ.] ηθελεν BAD.. | ηδυνασθη ℵB.] -νηθη AD.. 25. εισελθ. ℵ.] ελθουσα BAD.. 26. συροφοιν. ℵA.] συρα φοιν. B.. :: D φοινισσα 28. κυριε αλλα D it^4 35. ευθυς ℵ.] om BAD.. 37. και τους] pm ως B cop

VIII, 2. ημεραις τρισιν B | μοι] om B cop^2 :: D ημεραι τρις εισιν απο ποτε ωδε εισιν (sim it^pl) 3. νηστις ℵ.] νηστεις BAD.. | ηκασιν ℵAD.] εισιν B. :: al^pl ηκουσιν 7. παρεθηκεν ℵ*] ειπεν κτλ (C 33 παραθετε) ℵ^a BC. :: A.. ειπεν παραθειναι (A -τεθηναι) και αυτα :: D και αυτους εκελευσεν παρατιθεναι (NΣ ειπεν παραθειναι αυτοις) 8. σφυριδας ℵA*D 10. add αυτος B :: D αυτος ανεβη 12. υμιν] om BL 16. εχουσιν B. :: D ειχαν 19. και ℵCD.] om BA.. 20. οτε και ℵ.] οτε δε AD.. : οτε B. :: C. οτε δε και | σφυριδ. D | και λεγ. ℵ.] οι δε ειπον AD.. :: και λεγ. αυτω BC. 22. βηθανιαν D it^6 go 25. εθηκεν BL | δηλαυγ. ℵ*C.] τηλαυγ. ℵ^c BAD.. 26. μη (ℵ* : μηδε ℵ^c B.) εις κτλ ℵBL 1* 209 cop] μηδενι κτλ D (pm υπαγε εις τον οικον σου και) it^2 : μηδε εις τ. κωμ. εισελθης μηδε ειπης τινι εν τη κωμη AC.. (var al) 34. οστις AC^a..] ει τις ℵBC*D. | ακολουθειν C*D..] ελθειν ℵBAC^a. 35. ψυχ. αυτ. (D^b εαυ-) pr] εαυτου ψυχ. B Or | ψυχ. αυτ. sc ℵBAC*.] εαυτ. ψυχ. C^b.. :: D^b αυτην (D*. om ος δ αν απολ. τ. ψυχ. αυτ.) | εμου και] om D it^4 aeth arm Or 36. ωφελει ℵB.] -λησει ACD.. | ανθρωπον ℵ^c B.] pm τον AC*D. :: ℵ*C^b.. ανθρωπος

IX, 8. αλλα AC..] ει μη ℵBD. | μεθ εαυτ.] post ειδον B. 9. απο] εκ BD. 11. (οι φαρισ. και ℵ.] om BACD.. 12. ελθων D.] pm μεν ℵBAC.. |

ℵBACD || C 6,32-8,5.

αποκατισταvει B* :: ℵ*D αποκαταστανει | εξουθενωθη ℵAC..] -δενηθη BD 81 (ΝΣ -θενηθη) 18. ρησσει (D ρασσει) ℵD] add αυτον BAC.. 23. δυνη (ℵcAC.. δυνασαι) ℵ*BC*LN*ΔΣ 1 al3 k* cop aeth arm] add πιστευσαι ACbDNmg.. it (exc k*) vg go syrbetc 24. ελεγεν ℵBA*C*.] pm μετα δακρ. AaCbD.. 25. ο οχλος ℵA..] om ο BCD.. 29. προσευχη ℵ*B k Clvi] add και νηστεια ℵcbACD.. 30. επορευοντο B*D. 37. εν] om D. | τ. παιδ. τουτ. ℵC.] τ. τοιουτ. παιδ. BAD.. 38. ος ουκ ακολ. ημ. (D μεθ ημων) AD..] om ℵBC. | οτι ουκ ηκολ. ημ.] om D. 41. μου ℵ*CbD..] om ℵcBAC*. 43. σκανδαλιση ℵB.] -λιζη ACD.. 47. σε ℵB.] σοι ACD.. | την] om B. | γεενναν ℵBD.] add του πυρος AC.. 49. πασα γαρ κτλ D it4 | αλισθησ. ℵB.] add και πασα κτλ AC.. (D v. supra) 50. αλα pr LΔ, sc ℵ*LΔ

X,2. προσελθ. οι (οι ℵC. : om BA..) φαρισ.] om D it3 6. αυτους (om D.) ℵBC.] add ο θεος AD.. 7. μητ. αυτου (ℵ. : D εαυτου : om BAC..) ℵB 48evgo] add και προσκολλ. προς την γυν. (AC. τη γυναικι) αυτ. ACD.. 13. επετιμων τ. προσφερ. AD..] επετιμησαν αυτοις ℵBC. 19. μη μοιχ. (ℵ* om) μη φον. A..] μη φον. μη μοιχ. ℵaBC. : μη μοιχ. μη πορνευσης D k | σου sc ℵ*C.] om ℵcBAD.. 21. τοις ℵCD.] om BA.. 24. δυσκολ. εστ. ℵBΔ k copcd] add τ. πεποιθ. επι (D add τοις) χρημ. ACD.. 25. της bis B..] om ℵACD.. 26. εαυτους AD..] αυτον ℵBC. 27. αδυν. εστ. παρα δε τω θεω δυν. D it3 (sim it2 aeth) | τω] om B min2 29. ενεκεν sc] om ℵB*. 30. ος δε κτλ D it3 | μητερας B..] -ρα ℵa(* om οικιας usq διωγμων) ACD. 31. οι εσχ. BC..] om οι ℵAD.. 35. υιοι] pm δυο BC cop 36. με ποιησω ℵcB arm] om με (D om et. τι θελ.) CD. :: ℵcb viL με ποιησαι : A.. ποιησαι με 37. σου sc ℵL (AC.. εξ ευωνυμων σου)] om BD. 43. εσται BAD..] εστω ℵC. 44. υμων ACbD..] εν υμιν ℵBC*. | γενεσθαι ACb..] ειναι ℵBC*D. 47. εστ. ο ναζαρ. B 51. κυριε ραββει D it4 52. ο δε ℵ*etcbACD..] και ο ℵcaB.

XI,1. και εις βηθαν. D itplvg Or] εις (A 81 pm και) βηθφ. (B* βηδφ., Bb. βηθσφ.) και (ℵC. add εις) βηθαν. ℵBAC.. | το ελαι. B (Σ το καλουμενον ελαι.) 2. ουπω post ανθρ. ℵC.] post ουδ. B. (A ουδ. πωποτε ανθρ.) :: Σ. ante ουδ. : D.. om | κεκαθικεν (D. -θηκεν) AD..] εκαθισεν ℵBC. 3. αυτ. αποστ. παλ. ℵD.] om παλιν ACa.. : αποστ. παλ. αυτ. B :: C* αυτ. παλ. αποστ. 4. τον ℵC.] om BAD.. | την ℵACD..] om B. 11. οψε ℵC.] οψιας BAD.. | της ωρας] om B 18. εξεπλησσοντο ℵ.] -σετο BACD.. 19. εξεπορευετο ℵCD..] -οντο BA. 31. ουν ℵBCaD..] om AC*. 32. λαον AD..] οχλον ℵBC. | ηδεισαν D 81 itpl arm

XII,4. εκεφαλιωσαν ℵBL] -λαιωσαν ACD.. | ητιμασαν ℵB.] -μησαν D :: AC.. απεστειλαν ητιμωμενον 5. αποκτεννυντες B (ℵc -κτιννυντες) 9. τι B.] add ουν ℵACD.. 14. επικεφαλαιον D. 15. ιδων (D ειδων) ℵ*D.] ειδως ℵcBAC.. 23. οταν αναστωσιν (Φ οταν ουν αναστωσιν εν τη αναστασει) AΦ.. itpl vg syrc arm go] om ℵBCD. it3 sah cop syrb 25. αγγελοι] pm οι B Or | εν τοις ℵCD..] pm οι BA.. 27. ο θεος ℵAC..] om ο BD. 28. ιδων ℵ*CD.] ειδως ℵcBA.. 30. της pr] om BD*X | ισχ. σου ℵB. sah cop] add αυτη πρ. εντ. AD.. 31. αυτη (ℵ add εστιν) ℵB. sah cop] ομοια αυτη (A* viαυτης) A.. :: D ομοια ταυτη 32. και pr] om B. 33. της pr] om B. | και των θυσ. ℵ.] και θυσ. BAD.. 34. ει (ℵcaΔ post βασιλ.)] om ℵ*etcbL 36. ο] om BD | καθισον B | υποποδιον ℵA..] υποκατω BD. 40. κατεσθοντες B | χηρων] add και ορφανων DΦ. itpl syrd 41. απεναντι B. 43. βεβληκεν X..] εβαλεν ℵc(* -λλ-)BAD..

XIII,2. αφεθη A..] add ωδε ℵBD. | καταλ.] add και δια κτλ D itpl Cyp 7. ακουετε (cf Praem. p. x n. 5) Φ : ακουητε B 15. δε] om B. :: D. και ο επι | καταβ. ℵB.] add εις τ. οικ. AD.. | τι αραι B. 22. δε

ℵBACD || C 12,30–13,19.

ℵC] γαρ BAD.. | ποιησ. DΦ.] δωσ. ℵBAC.. 27. εκλεκτ. D.] add αυτου ℵBAC.. 28. αυτης post οταν X..] post κλαδος ℵBACD. 31. μη] om BD* 32. αγγελος B 33. αγρυπν. BD.] add κ. προσευχ. ℵAC.. | εστιν] om D a

XIV,3. τον αλαβ. ℵ*AD..] την αλαβ. ℵ[c]BC. (Φ. το αλαβ.) 4. οι δε μαθητ. κτλ D. 5. ενεβριμουντο ℵC*] -μωντο BAC[a]D.. 7. δυνασθε ℵ*] add αυτοις CD. : add αυτ. παντοτε ℵ[c]B. :: A.. add αυτους 18. των εσθιοντων B (sim sah cop) 20. τρυβλ.] pm εν BC*[vi] 31. απαρνησωμαι ℵ..] -σομαι BACD. | δε] om B. 39. τον αυτ. λογ. ειπ.] om D it[4] 40. υποστρ. AC..] ελθων D it[4] : παλιν ελθων ℵB. | παλιν AC..] om ℵBD. 41. το sc ℵB..] om ACD. 42. ηγγισεν ℵC] -κεν BAD.. 43. ο (D. om) ισκαρ. (D σκαριωτης) AD.] om ℵBC.. | και πρεσβ. ℵ*A.] και των πρεσβ. ℵ[a]BCD.. 46. επεβαλαν ℵB 47. τις (D και τις pro ει δε τις) BCD..] om ℵA. 49. εκρατει (om -τε) B 51. και εις τις νεαν. A..] και νεαν. τις ℵBC. :: D. νεαν. δε τις 53. συνερχ. ℵD.] add αυτω BA.. :: C add προς αυτον 58. αναστ. αχειροπ. D it[4] 60. τι] οτι B 68. και αλεκτ. εφων. ACD..] om ℵB 17[ev]c cop 69. ειπεν B. 72. φων. δις AC[a]..] δις φων. B. :: ℵC*[vi]. om δις

XV,1. ετοιμ. ℵCL] ποιησ. BA.. :: D. εποιησαν (sequ. και δησαντες) | των sc ℵD.] om BA.. :: C των γραμμ. και πρεσβ. 4. αυτον ℵ*.] add λεγων ℵ[c].. 6. ον παρητ. ℵ*B*A] ονπερ ητ. ℵ[c]B[b]C.. :: D. ον αν ητ. 8. αναβας ℵ*BD.] -βοησας ℵ[c]AC.. | εποιει ℵB.] pm αει ACD.. 10. οι αρχιερ.] om B. 12. θελετε AD..] om ℵBC. | ον λεγ. ℵC..] om AD. : om ον B 20. τα ιδια ιμ. αυτ. ℵ min[1]] τα ιμ. τα ιδια A.. :: τα ιμ. αυτου BCΔ :: D τα ιματια | σταυρωσ. (-σωσιν ℵB..) ℵD.] add αυτον BAC.. 22. μεθερμηνευομενον ℵCD..] -νος BAN 25. εφυλασσον D it[3] 28. om ℵBACD.] και επληρ. κτλ (cf Lc 22,37) L.. 29. τρισιν AD.] pm εν ℵBC.. 34. λεμα ℵC.] λαμα BD. :: A.. λιμα | ο θε. μου sc] om B | ωνειδισας D c 35. παρεστωτων ℵD.] παρεστηκοτων C.. : εστηκοτων B :: A εκει εστηκοτων 36. και] om Γ. 39. ουτως ℵB.] add κραξας AC.. :: D ουτως αυτον κραξαντα και εξεπνευσεν | υιος ην θεου AC..] υι. θε. ην ℵB. :: D. θε. υι. ην 40. μαριαμ η μαγδ. BC 1. 42. προσαββ. ℵB*C.] προς σαββ. B[b]A.. :: D πριν σαββ. 43. ο απο] om ο D. 44. εθαυμαζεν ℵD.] -σεν BAC.. | ηδη BD. 46. κατεθηκεν (A καθηκεν) AC*..] εθηκεν ℵBC[a]D.

XVI,2. τη] om B 1 | των σαββ. ℵB.] om των AC.. :: D σαββατου | μνημα ℵ*C* Hes[hr]] -μειον ℵ[c]BAC[b]D.. | ανατελλοντος D. 5. ελθουσαι B 8. subscr. κατα μαρκον B :: ℵ ευαγγελιον κα. μα. 9-20. om ℵB (L 22 v. infra) cdd[pl] ap Eus et ap Hier[vi] scholia[gr] k (v. infra) aeth[cdd] arm[cdd opt] Cyr[hr vi] Vict[ant] Trt[vi] Cyp[vi] al] αναστας δε κτλ ACD.. cdd ap Eus et ap Hier[vi] it[pl] vg syrr cop aeth[edd] arm[ed] go (Iust?) Ir Const[ap] Epiph Did Amb Aug al :: L post εφοβ. γαρ signis interpositis add φερετε που και ταυτα (secuntur quae apud H post Ἄλλως leguntur), tum rursus signis interpositis pergit εστην δε και ταυτα φερομενα μετα το εφοβουντο γαρ + Αναστας δε κτλ; sim 22 (post v. 8 et post v. 20 τέλος posito) ante v. 9 exhibet ἕως ὧδε πληροῦται ὁ εὐαγγελιστής, ἐν πολλοῖς δὲ καὶ ταῦτα φέρεται : Clausula brevior (Πάντα δὲ κτλ usq σωτηρίας) invenitur in L 274[mg] k syr[cm] cop[cd mg] aeth[cdd]

Evangelium Lucae

I,15. κυριου ℵAC.] pm του BD.. 17. προελευσ. ℵB[b]AD..] προσελ. B*C. | ηλεια ℵB*.] ηλιου B[b]ACD.. 25. κυριος ℵCD.] pm ο BA.. 28. ο αγγ. post πρ. αυτ. ℵ.] post εισελθων ACD.. : om B. | μετα σου ℵB.] add ευλογ.

ℵBACD || C 12,30-13,19.

σν εν γυν. ACD.. 36. συνειληφυια ACD..] -ληφεν ℵB. 63. το ℵB^{b}ACD..] om B*. 75. πασαις ταις ημ. B. 76. προ προσ. ACD..] ενωπιον ℵB Or 2/3 78. επεσκεψατο ℵ^{c}ACD..] επισκεψεται ℵ*B.

II,2. εγεν. πρωτη ℵ*] πρωτη εγεν. ℵ^{c}BAC.. :: D εγεν. απογρ. πρωτη (Or^{l} *haec fuit descriptio prima*) | κυρηνιου ℵCD..] κυρεινου B*(B^{b}. κυρινου) :: A κηρυνιου 12. το ℵAD..] om B. | εν φατνη ℵ*D 68] pm και (A.. om) κειμ. ℵ^{c}BA.. 13. ουρανου B*D*d 14. ευδοκιας ℵ*B*AD it vg go Ir^{l} Or^{l2} Aug al] -κια ℵ^{c}B^{b}LPΞ.. cop syrr aeth arm Or^{gr3} Eus^{2} Cyr^{hr} al 19. μαρια ℵ*BD.] μαριαμ ℵ^{c}A.. 26. πριν η αν ℵ^{c}(* εως αν)L.] πριν αν B. : πριν η AD.. 33. αυτου sc. ℵ*.] om ℵ^{a}BD. :: A.. ο (al^{pl} om) ιωσηφ και η μητηρ αυτου 35. δε ℵAD..] om B. 39. κατα ℵ*D.] pm τα ℵ^{c}BA.. 44. συγγενευσιν B*. 48. εζητ. ℵ^{c}ACD..] ζητουμεν ℵ*B 52. εν τη ℵ.] om ACD.. : om εν B

III,1. επιτροπευοντος D Eus 3/4 (it vg *procurante*) 3. την ℵCD..] om BA. 9. καλον et. Or^{l}] om it^{2} am al^{2} Or^{gr} Ir^{l} 14. πρ. αυτ. ℵAC^{b}..] αυτοις BC*D. | μηδενα sc ℵ*.] μηδε ℵ^{c}.. 22. υιος μου κτλ D it^{5} cdd^{nl}ap Aug Iust Cl al 32. ιωβηδ ℵ^{c}A. (al^{pl} ωβηδ)] ιωβηλ ℵ*B :: D ωβηλ 33. του αμιναδαβ] om B :: ℵ* τ. αδαμ | τ. αδμειν (ℵ -μιν) ℵB.] om AD.. | αρνει ℵB.] αραμ (al add του ιωραμ) AD.. | εσρων B. 37. μελελεηλ ℵ*A.] μαλελ. ℵ^{c}BD..

IV,4. ο ανθρ. ℵB.] add αλλ επι (D εν) κτλ AD.. 8. προσκυν. ante κυρ. A..] post θεον σου ℵBD. 9. αυτω] om L. 16. ανατεθραμμ. ℵ.] τεθραμμ. BA.. :: D om ανατεθρ. και εισηλθ. 17. αναπτ. (D* απτυξ.) ℵD..] ανοιξας BA. | τοπον ℵ.] pm τον BAD.. 25. επι ετη ℵAC..] om επι BD. 40. επιτιθεις BD.] επιθεις ℵAC.. | εθεραπευεν BD.] -σεν ℵAC.. 41. εξηρχοντο ℵC.] -χετο BAD.. | κραυγαζ. AD..] κραζοντα (ℵ* -ντων) ℵ(*et^{c})BC.. 44. γαλιλαιας AD.. it vg syr^{b}et^{cm} aeth arm go] ιουδαιας ℵBC. cop syr^{ct}

V,2. δυο πλοιαρια AC*.] δυο πλοια ℵ^{c}(* om δυο)C^{b}D.. : πλοια δυο B. | επλυναν ℵC*.] -νον BD :: AC^{b}.. απεπλυναν 3. εν τω πλ. εδιδ. ℵD e] εδιδ. εκ του πλ. AC.. : εκ του πλ. εδιδ. B 9. η ℵAC..] ων BD. 13. ειπων A..] λεγων ℵBCD. 14. ινα εις κτλ D (* ην pro η) it^{6} Mcion^{epiph} Trt Amb 17. αυτον ℵB.] αυτους ACD.. 18. θειναι ℵACD..] add αυτον B. 24. παραλελυμ. BA..] -λυτικω ℵCD.. 29. μετ αυτου B*. 33. οι μαθητ. ℵ^{avi}B.] pm διατι ℵ*et^{c}CD.. 34. νηστευσαι ℵ^{c}B.] -ευειν ℵ*ACD.. 39. και (om ℵ^{c}B) ουδ. κτλ] om D it^{6} Eus^{vi}

VI,1. δευτεροπρ. ACD.. it^{5} vg syr^{ct} arm go Greg^{naz} Epiph^{2} Amb^{2} al] om ℵB. it^{6} syr^{b}et^{cm}et^{d} cop aeth | τους (ℵ. om) σταχ. ante και ησθ. ℵAC^{b}..] post BC*LR :: D^{var} 2. ποιειν] om B. :: D^{var} 3. οποτε A..] οτε ℵBCD. | οντες AC..] om ℵBD. 4. ως] om BD | ελαβεν και AC^{b}..] λαβων BC*. :: ℵD. om | και τοις] om και B. 5. εστιν ο υιος κτλ AD..] εστ. του σαββ. κτλ ℵB. 7. παρετ. δε A..] add αυτον ℵBD. | θεραπευει ℵAD.] -σει B.. 15. και ιακ. ℵD*.] om και BAD^{b}.. 29. εις ℵ*D.] επι ℵ^{c}BA.. 31. και υμ.] om B. 33. γαρ ℵ*B] om ℵ^{c}AD.. 34. εστιν] om B e 35. μηδενα ℵ.] μηδεν BAD.. 38. μετρηθησεται B*. 46. ο λεγω B.

VII,1. επειδη BAC*.] επει δε ℵC^{a}.. 4. ηρωτων ℵD.] παρεκαλουν (A -λεσαν) BAC.. 6. της οικι. ℵD.] pm απο BAC.. 11. εν (D om) τη εξης ℵ*CD.] εν τω εξης ℵ^{c}BA.. | ικανοι AC..] om ℵBD. 13. επ αυτην ℵ.] επ αυτη BACD.. 14. νεανισκε bis D it^{2} 15. εκαθισεν B 19. αλλον AD..] ετερον ℵB. 20. απεσταλκεν AD..] -τειλεν ℵB. | αλλον BA..] ετερον ℵD. 22. οτι AD..] om ℵB. | κωφ. A..] pm και ℵBD. 24. 25. 26. εξεληλυθ. X..] εξηλθ. ℵBAD. 28. προφ. A(D)..] om ℵB. :: D om μειζ. usq ουδ. εστ., sed v. 26 post προφ. add sim 32. λεγοντες D.] α λεγει ℵ*B 1 :: ℵ^{c}. λεγοντα : A.. και λεγουσιν 33. εσθιων ℵA..] εσθων BD 35. παντ. post αυτ. A..]

ℵBACD || C 2,5-42. 3,21-4,25. 6,4-36. 7,17-8,28.

post *απο* ℵB. : om ℵ^{c}D. 38. *εξεμαξεν* ℵ*AD.] -*μασσεν* ℵ^{c}B.. 39. *ο προφ.* B. 44. *μου* pr (A.. post *ποδ.*) ℵA..] *μοι* (D post *ποδ.*) BD. | *επι ποδας* BD 45. *διελειπεν* ℵA..] -*λιπεν* BD.

VIII,3. *ιωαννα* ℵA..] *ιωανα* BD syr$^{cm\,gr}$ 13. *την πετραν* ℵ*D.] *της πετρας* ℵ^{c}BA.. | *αυτοι* B* :: D. om 19. *αυτου* pr ℵD.] om BA.. 26. *γεργεσ.* ℵ. syr^{d} cop aeth arm] *γερασ.* BD it vg syr^{cm} :: A.. syr^{a}et^{b}et^{ct} go *γαδαρηνων* 27. *τις ανηρ* B : om *τις* D. 28. *του θεου*] om D. 29. *παρηγγελλεν* ℵAC..] -*γειλεν* B. :: D *ελεγεν* | *απο* BΞ 30. *λεγων* ACD..] om ℵB. 32. *βοσκομενων* AC..] -*μενη* ℵBD. 37. *ηρωτησαν* (D^{var}) L..] -*σεν* ℵBAC.. | *γεργεσ.* ℵ*et^{cb}C^{a}. (cf v.26)] *γερασ.* BC*D. :: ℵ^{ca}A.. *γαδαρ.* 38. *εδεετο* ℵ*et^{c}C*..] *εδειτο* ℵ^{a}BC^{a}. :: AP *εδεειτο* : D *ηρωτα* 40. *εγεν. δε εν τω* ℵ*et^{cb}ACD.] *εν δε τω* ℵ^{ca}B. 41. *αυτος* ℵAC^{vi}..] *ουτος* BD. 43. *ιατρ.* usq *βιον*] om B arm (sim D sah) 45. *κ. οι συν αυτω*] om B. 48. *θυγατηρ* B. 52. *ουκ* A..] *ου γαρ* ℵBCD. 54. *εγειρου* A..] *εγειρε* ℵBCD.

IX,2. *ιασθαι* B.] add *τους ασθενεις* (C.. -*νουντας*) ℵACD. 3. *ανα* AC^{b}D..] om ℵBC*. 5. *και* sc AC^{b}..] om ℵBC*D. 14. *δε* pr ℵ*et^{cb}L.] *γαρ* ℵ^{ca}.. | *ανα* A..] pm *ωσει* ℵBCD. 18. *συνηντησαν* B*. 22. *εγερθ.* ℵB..] *αναστ.* ACD. 23. *αρνησ.* ℵB^{b}AD.] *απαρνησ.* B*C.. 25. *ωφελειται* BA..] -*λει* ℵCD 28. *και* pr ℵ^{c}ACD..] om ℵB*. 37. *τη εξ. ημ.* ℵB.] pm *εν* AC.. : *δια της ημ.* D it^{5} 39. *μολις* B. 47. *ειδως* ℵB.] *ιδων* ACD.. | *παιδιου* ℵA..] -*ον* BCD. 49. *επι* ACD..] *εν* ℵB. | *εκωλυσαμεν* ACD..] -*λυομεν* ℵB. 51. *αυτου* sc] om B. 52. *πολιν* ℵ*.] *κωμην* ℵ^{c}BACD.. | *ως* ℵB it^{5} 54. *αναλ. αυτ.* ℵB. it^{4} vg syr^{a} cop§ arm] add *ως και ηλιας* (*ηλειας* D) *εποι.* ACD.. it^{5}syr^{b} et^{c} cop§ aeth go 55. *επετιμ. αυτ.* ℵBAC.. it^{2} vg^{2} cop§ aeth§ Cyr al] add *κ. ειπεν ουκ. οιδ. ποι. πν. εστε* (huc usque D. Cl) *ο* (al add *γαρ*) *υι. τ. ανθρ. ουκ ηλθ. ψυχ. ανθρ.* (om *ανθρ.* it^{2} vg go syr^{a}et^{b}) *απολ. αλλα σωσ.* (D) unc^{7} it^{pl} vg (exc^{2}) cop§ syrr aeth^{cd} arm go Epiph al 59. *επιτρ.* B*D.] pm *κυριε* ℵB^{b}AC.. 62. *αυτον*] om B. | *εις τα οπισω βλεπ. κτλ* D it^{5} Cl Cyp

X,1. *και* pr ℵACD..] om B. | *εβδομ.* ℵAC..] add *δυο* BD. | *δυο* bis B. 4. *μηδενα* ℵ*.] pm *και* ℵ^{c}.. 6. *εκει η* B. 12. *δε* ℵD.] om BAC.. 15. *αδου*] pm *του* B. | *καταβηση* BD. 17. *εβδομ.*] add *δυο* BD. 19. *αδικησει* ℵAD.] -*ση* BC.. 21. *εν τω* ℵD.] om *εν* BAC.. 22. *κ. στραφ. κτλ* AC..] om ℵBD. 27. *σου* pr] om B*H | *της*] om B. 31. *εν*] om B 1 32. *γενομ.* ACD (D. om *ελθων*)..] om ℵ^{c}(* om v. 32)B. 34. *πανδοκιον* ℵ*Ξ] -*χειον* (ℵ^{c}C. -*ιον*) ℵ^{c}BACD.. 35. *πανδοκει* ℵ*D*] -*χει* ℵ^{c}BACD^{a}.. 38. *εγεν. δε κτλ* (D^{var}) AC..] *εν δε τω κτλ* (om *και*) ℵB. | *εις την οικιαν* ℵC.] *εις τον οικον* (add *αυτης* ℵ^{a}AC^{a}.. : om ℵ*et^{c}C*.) AD.. : om B 39. *η και* (D om *και*) ℵ^{a}B*AC(D)..] om *η* ℵ*B^{b}. 40. *κατελιπεν* ℵB^{b}D.] -*λειπεν* B*AC.. 41s. Ti c. AC*et^{b}..] H cum ℵBC^{a}. (B *χρει. εστ.*, ℵ* om *χρ.*) : h cum D (*μαρια, μαριαμ* B 1) it^{pl} (om et. *θορυβ.*), sim Cl Amb

XI,9. *ανοιχθησ.* D..] *ανοιγησ.* ℵBAC.. 10. *ανοιχθησ.* A..] *ανοιγησ.* ℵC.. : *ανοιγεται* BD. 11. *αρτον* usq *η και* (om *και* ℵ.)] om B. 12. *μη*] om B. 13. *ο εξ*] om *ο* ℵ. | *αγαθον δομα* D. 14. *και αυτο ην* A**C..] om ℵBA*. (D^{var}) 15. *βεεζεβ.* ℵB (item v. 18s.) 20. *εκβαλλω* ℵ*A..] pm (D add) *εγω* ℵ^{a}BCD. 24. *λεγει* ℵ*ACD..] pm *τοτε* ℵ^{c}B. 25. *ευρισκει* ℵ*AD..] add *σχολαζοντα* ℵ^{c}BC. 33. *φεγγος* A..] *φως* ℵBCD. 35s. D it^{5} (pro v. 35 et 36) syr^{a} (pro v. 36) *ει ουν το φως το εν σοι σκοτος το σκοτος ποσον* (cf Mt 6,23) 36. *τι μερ.* ℵ..] *μερ. τι* BA.. : om *τι* C. | *τη αστραπη*] pm *εν* B 42. *ταυτα* ℵ*AD..] add *δε* ℵ^{a}BC.. 44. om *ως τα* et *τα* sc D. 47. *και οι* ℵ*C.] *οι δε* ℵ^{c}BAD.. 48. *μη συνευδοκειν* D it^{4} Lcf 49. *εκδιωξ.* AD..] *διωξ.* ℵBC. 50. *εκκεχυμενον* B. 52. *εκρυψατε* D. 53s. *κακειθεν*

ℵBACD || C 7,17-8,28.

εξελθ. αυτ. ℵBC.] *λεγ. δε αυτ.* (D om) *ταυτα πρ. αυτ.* (add *ενωπ. παντ. τ. λαου* D.) AD.. | *ηρξαντο οι φαρισ.* usq *κατηγορ. αυτου* D, sim it^{pl} syr^{a} 54. *ενεδρευοντες* (D it^{pl}syr^{a}arm om) ℵ.] add *αυτον* BAC..

XII, 1. *των φαρισ.* post *ζυμης* et. Trt Lcf] post *υποκρ.* B. 8. *ομολογηση* ℵB^{b}..] -*σει* B*AD. 11. *η τι* pr] om D. 17. *εν αυτω* BL* 18. *τα γενημ. μου* ℵ*AD..] *τον σιτον* (ℵ^{a}et^{c}. add *μου*) ℵ^{a}et^{c}B. | *και τα αγαθα μ.* ℵ^{a}et^{c}BA..] om ℵ*D. 19. *κειμ.* usq *πιε*] om D it^{5} 20. *απαιτουσιν* ℵAD..] *αιτουσιν* B. 21. om D it^{2} 22. *αυτου*] om B it^{2} | *σωμ.*] add *υμων* B. 23. *η ψυχη* A..] *η γαρ ψ.* ℵBD. 24. *ουτε* pr et sc ℵD.] *ου* et *ουδε* BA.. 26. *κ. περι τ. λοιπ. τι* D it^{pl} 27. *πως* usq *υφαινει* D a syr^{a} Cl (Trt^{vi})] *πως αυξανει κτλ* ℵBA.. 28. *αμφιεζει* D.] -*αζει* B :: ℵA.. *αμφιεννυσιν* 38. Ti cum ℵB.] h cum D it^{2} :: AQ.. *και εαν ελθη εν τη δευτ. φυλ. και εν τη τριτη φυλακη ελθη και* (A. *και ελθων* pro *ελθη και*) *ευρη ουτως* | *μακ. εισ.* ℵ*.] add *οι δουλ. εκ.* A.. : add *εκεινοι* ℵ^{a}BD. 39. *ουκ* ℵ*D.] pm *εγρηγορ. αν και* ℵ^{a}et^{c}BA.. | *αν*] om ℵ^{a}B. 42. *το*] om BDΦ 53. *επι μητ.* ℵT^{a}] *επι την μητ.* BD. :: A.. *επι μητρι* | *νυμφην* ℵ*.] add *αυτης* ℵ^{c}BAD.. 56. *πως* (D. om) *ου δοκιμ.* AD..] *πως ουκ οιδ. δοκιμ.* ℵB. 58. *απ*] om B.

XIII, 4. *εν ιερουσ.* ℵA..] om *εν* BD. 5. *μετανοησητε* ℵ*et^{cb}AD.] -*νοητε* ℵ^{ca}B.. 8. *κοφ. κοπριων* D it^{pl} 12. *απο* ℵAD.] om B.. 13. *ανορθωθη* BAD.] *ανωρθωθη* ℵ.. 15. *απαγων* ℵ*B* 1 26. *αρξεσθε* B..] -*ησθε* ℵAD.. 27. *λεγων* BT^{a} :: ℵ vv^{pl} om | *υμας* ℵA.. (D^{vari})] om B. 28. *οψεσθε* B*D.] -*ησθε* AB$^{a\,vi}$et^{b}.. :: ℵ *ιδητε* 29. *βορρα* ℵAD..] pm *απο* B. 34. *ορνιξ* ℵD 35. *λεγω* ℵ*.] add *δε* ℵ^{c}BAD.. | *ηξει οτε* AD..] om ℵB. (ℵ. *εως αν ειπ.*)

XIV, 1. *των* sc] om ℵBK* 5. *αποκρ.* ℵ*et^{cb}A..] om ℵ^{ca}BD.. 13 *αναπηρ.* X..] *αναπειρ.* (ℵR-*πιρ*-) ℵBAD. (sim v. 21) 14. *δε* ℵ*.] *γαρ* ℵ^{c}.. 17. *ερχεσθε* B..] -*σθαι* ℵAD. | *εισιν* ℵ.] *εστιν* (add *παντα* ℵ^{a}vel^{ca}A.., item D. ante *ετοιμα*) BAD.. 26. *δε* ℵAD..] *τε* B. 32. *τα προς* ℵ^{c}AD..] *προς* ℵ*Γ : *εις* B (unc^{2} *τα εις*) 34. *αλα* bis ℵ*D] *αλας* ℵ^{c}BA..

XV, 8. *οτου* A..] *ου* ℵB. :: D 69 om 12. *και* sc ℵ*D..] *ο δε* ℵ^{c}BA. 16. *γεμ. τ. κοιλ. αυτ. απο* A..] *χορτασθ. εκ* ℵBD. 17. *περισσευουσιν* ℵD..] -*ονται* BA. 21. *υιος σου* A..] add *ποιησον κτλ* ℵBD. 22. *εξενεγκ.* A..] pm *ταχυ* (D. -*χεως*) ℵBD. 24. *εζησεν* B. 26. *ειη* ℵA..] pm *αν* B. (L. *τινα ειη*) :: D *τι θελει τουτο ειναι* 29. *πατρι* ℵ..] add *αυτου* BAD. | *εριφιον* B 30. *πορνων* ℵB..] pm *των* AD. 32. *απολωλ.* ℵD.] pm *και* BA..

XVI, 12. *υμετερον* ℵAD..] *ημετ.* B. (157 it^{3} Trt *εμον*) 26. *οι εκειθεν* ℵ^{c}A..] om *οι* ℵ*BD (it vg)

XVII, 1. *ουαι δε* A..] *πλην ουαι* ℵBD. 6. *ταυτη* BA..] om ℵD. 12. *υπηντ.* ℵ.] *απηντ.* BA.. :: D *οπου ησαν* | *αυτω*] om B(D)L | *ανεστησαν* BF 157 17. *ουχ* B. :: D it^{pl} *ουτοι* (pro *ουχ οι*) | *οι ενν.* AD.] *οι δε ενν.* ℵB.. 23. *ιδου* sc D.] pm *η* BA.. :: ℵ. pm *και* | *απελθ. μηδε* (ℵ *μητε*)] om B. 24. *εν τη ημ. αυτ.*] om BD. 33. *και ος* AD..] *ος δ* ℵB. 34. *μιας*] om B C | *ο εις* ℵB.] om *ο* AD..

XVIII, 10. *ο εις* ℵA..] om *ο* BD. 11. *ταυτα* ℵ*.] add *προς εαυτ.* (L *αυτ.*) ℵ^{c}B. : pm *προς* (D *καθ*) *εαυτ.* AD.. | *ωσπερ* ℵBA..] *ως* D. 14. *η γαρ εκεινος* A..] *παρ* (D pm *μαλλον*) *εκεινον* ℵBD. 16. *αυτα*] om B 19. *θεος* ℵ*B*] pm *ο* ℵ^{c}B^{b}AD.. 20. *σου* sc ℵ..] om BAD.. 22. *εν ουρανοις* ℵA.] *εν τοις ουραν.* BD : *εν ουρανω* X.. 24. *ο* (om B) *ιησ.* ℵB.] add (D post *αυτ.*) *περιλυπ. γενομ.* AD.. 30. *ος ουχι* ℵB.] *ος ου* A.. :: D. *εαν* | *λαβη* BD. | *επταπλασ.* D. 36. *τι* ℵBA..] add *αν* D..

XIX, 2. *ην* sc ℵ.] *αυτος* B. : *ουτος ην* A.. :: D om *και ην* 8. *τοις*] om B min^{2} 9. *υι. αβρ.* ℵ*.] add *εστιν* ℵ^{c}.. 13. *πραγματευσασθε* (A. -*τευεσθε*) Or] -*σασθαι* (D -*τευεσθαι*) ℵBAD.. 15. *τις τι διεπρ.* A..] *τι*

ℵBACD ‖ C 12,4-19,42.

διεπραγματευσαντο ℵBD. 17. ευγε BD.] ευ ℵA.. 30. ειπων A..] λεγων ℵBD.· 38. ο ℵ*.] ο ερχομ. (sed D. om βασιλ.) ℵ^{c}AD.. : ο ερχομ. ο B syr^{n}et^{b} 42. και συ usq ταυτη A(om σου)R..] και συ εν τη ημ. ταυτη D. : εν τη ημ. ταυτη και συ ℵB. | σου sc AR..] om ℵB. :: D. σοι 43. παρεμβ. ℵC*.] περιβ. BAC^{a}.. :: D βαλουσιν

XX,1. ιερεις A..] αρχιερ. ℵBCD. 4. το sc ℵD.] om BAC.. 20. αποχωρησαντες D. 26. αυτον pr ACD..] τον ℵBL 27. αντιλεγ. A..] λεγ. ℵBCD. | επηρωτων B. 34. γαμουσιν] pm γεννωνται και γεννωσιν D 35. γαμιζονται ℵD.] γαμισκονται B. :: A.. εκγαμιζονται 36. ουτε ℵ .] ουδε BAD. | μελλουσιν D. | τω θεω D (it^{pl} Trt Cyp *dei*) 42. ο ℵA..] om BD

XXI.3. πλειω D. (L πλειονα)] πλειον BA.. :: ℵ πλεον 5. αναθεμ. ℵAD.] αναθημ. B.. 6. λιθω A..] add ωδε ℵB. :: D a add εν τοιχω ωδε 11. φοβητρα ℵA..] φοβηθρα BD 19. κτησασθε ℵD..] -σεσθε BA. 24. πληρωθ.] add και εσονται B (L cop syr$^{cm\ cd}$ add καιροι και εσονται) 32. αν] om D 33

XXII,7. εν ℵA..] om BCDL 11. οικιας] add λεγοντες ℵ 16. ουκετι C^{a}D..] om ℵBAC^{*vi}. 17s. t cum it^{2} (om et. v. 19 inde a το υπερ) syr^{s} 18. οτου AD..] ου ℵBC^{a}. (C^{*vi} om) 19s. το υπερ κτλ] om D it^{4} (de it^{2} syr^{s} vide ad v. 17s.) 30. καθησθε B. :: D καθεζησθε 34. απαρν. (D pm με) μη ειδ. με AD..] με απαρν. ειδ. ℵB. 36. ο δε ειπεν ℵ*D.] ειπεν δε ℵ^{c}B. : ειπεν ουν A.. 39. και sc] om B*. 42. μη το θελ. κτλ D it^{4} | παρενεγκαι ℵ.] -νεγκε BD.. :: A.. -νεγκειν 43s. ℵ*et^{c}D.. cdd ap Epiph et Hil et Hier it^{pl} vg syrr sah^{cd} cop§ aeth arm§ Iust Ir Hipp Dion^{al} Eus Aug al] om ℵ^{a}BART (aster. vel obelis notant unc^{6}, Φ add haec post Mt 26,39) cdd ap Epiph cdd^{gr}et$^{lat\ pl}$ap Hil et Hier f syr^{cm} cop^{opt} sah^{cd} arm§ Cyr Amb al 43. απο του ουρ. D. 44. και εγεν. ℵ.] εγεν. δε D.. | καταβαινοντος ℵ.] -τες D.. 52. προς sc ℵ.] επ BAD.. | εξεληλυθατε A..] εξηλθατε (al -θετε) ℵBD.. 57. αυτον pr AD*..] om ℵBD^{b}.. 61. λογου AD..] ρηματος ℵB. 62. om it^{6} 68. αποκρ. ℵB.] add μοι (om 243 a) η απολυσητε AD..

XXIII,6. ο] om B* 11. και pr ℵ.] om BAD.. 20. προσεφων. A..] add αυτοις ℵB. :: D add αυτους 23. σταυρωσαι B 26. απηγον B min^{3} 31. τω pr] om BC 33. απηλθον A..] ηλθον ℵBC. : ηλθαν D 34. ο δε usq ποιουσιν ℵ*et^{c}ACD^{b}.. (Ir^{i} Or^{l} al)] om ℵ^{a}BD* min^{3} it^{3} sah cop^{opt} Cyr | κληρους A.] -ρον ℵBCD.. 35. εξεμυκτ. (D εμυκτ.) δε ℵD.] add και BAC.. 42. εις την βασιλ. σ. B. :: D εν τη ημερα της ελευσεως σου 45. του ηλ. εκλιπ. (εκλειπ. B) ℵBC^{*vi}L 82 cdd^{nl}ap Or^{l} evv^{11} sah cop syr^{cm} Or^{gr}et^{l} Cyr al] και (om it^{4} arm) εσκοτ. (D εσκοτ. δε) ο ηλ. AC^{b}(C$^{a\ vi}$ 33 om)D.. cdd^{pl}ap Or^{i} it vg syr^{s}et^{b} (syr^{ct} του ηλ. σκοτισθεντος) aeth Iul$^{afr\ vi}$ al 49. γυναικες] pm αι B sah 50. και sc ℵC.] om BA.. :: D. om και ανηρ 51. συνκατατιθεμ. ℵCD.] -τεθειμ. BA.. 53. ουδεπω ℵC..] ουπω BAD. 55. γυναικες ℵAC..] pm αι BL. : pm δυο D.

XXIV,3. του κυρ. ιησ.] om D it^{5} Eus 1/3 6. ουκ usq ηγερθη] om D it^{5} 9. απο τ. μνημ.] om D it^{6} arm 10. ιωανα DL 12. (cf Io 20,3ss.) om D it^{4} fu Eus^{can}] ο δε κτλ (A.. post οθον. add κειμενα, ℵ*A. om μονα, ℵA.. πρ. εαυτον) ℵBA.. (et. Eus^{mar}) 15. και tr] om B* 18. ω ονομα AD..] ονοματι ℵB. 24. και tr] om BD. 27. και ην αρξαμ. κτλ D. 28. πορρωτερω ℵD..] -τερον BA 32. ην ημ. κεκαλυμμ. D it^{3} | εν ημιν] om BD. 36. εν μ. αυτ. D it^{5}] add και λεγει κτλ ℵBA.. (cf Io 20,19) 37. θροηθεντες B :: ℵ φοβηθεντες 39. σαρκας ℵ*D.] σαρκα ℵ^{c}BA.. 40. (cf Io 20,20) om D it^{5} syr^{n}] και τουτο κτλ ℵBA.. 42. μερος ℵBAD.] add και απο μελ. κηριου (-ον X.) NX.. 44. προφ. AD..] pm τοις ℵBL 47. εις ℵB.] και ACD.. 49. καγω (D και εγω) ℵD.] και ιδου εγω BAC.. 51. απ αυτ. ℵ*D it^{5} Aug 1/2]

ℵBACD || C 20,28-21,20. 22,19-23,25. 24,7-45.

add *και ανεφ. κτλ* ℵ^{c}BAC.. 52. *αυτοι* D it^{5} Aug] add *προσκυν. αυτ.* ℵBAC.. 53. *αινουντες* D it^{5} vg^{2} cop^{vi}Aug] add *και ευλογ.* AC^{a}.. : *ευλογουντες* (pro *αινουντες*) ℵBC*L syr^{d}

Evangelium Ioannis

I,4. *εστιν* ℵD cdd^{nl}ap Or it^{pl} vg^{2} syr^{a} sah Cl 1/2 al] *ην* BAC.. it^{1} vg (exc^{2}) syr^{bcd} cop Cl 1/2 Or Ir^{i} al 15. *ον ειπον* (C^{b} *ελεγον*) ℵ^{cb}B^{b}AD..] *ο ειπων* ℵ^{a}B*C* :: ℵ* om (post *ερχομ.* add *ος*, del^{c}) 18. *ο μονογ. υιος* AC^{b}.. it (q *filius dei*) vg syr^{a}et^{ct}et^{d}aeth§ arm Ir^{i} 2/3 Hipp (om *ο*) Eus Ath al] *μονογ.* (ℵ^{c} 33 cop pm *ο*) *θεος* ℵBC*L 33 cop syr^{b}et^{cm} aeth§ Valentiniani Ir^{i} 1/3 Cl Or Epiph al 19. *απεστ.* ℵC^{b}..] add (A. post *λευ.*) *πρ. αυτ.* BAC*. 21. *ηλ. ει* ℵ.] pm *συ* C*. :: AC^{b}.. add *συ*: B *συ ουν τι ηλ. ει* | *λεγει* ℵ.] pm *και* BAC.. 27. *ο* ℵ^{c}C*.] om ℵ*B Or 2/6 :: AC^{b}.. *αυτος εστιν ο* | *εγω* (A.. ante *ουκ ειμι*) BA..] om ℵC. 34. *υιος* ℵ^{c}.. (Or al)] *εκλεκτος* ℵ*. 37. *ηκουσαν* ℵ* 1] pm *και* ℵ^{c}.. 38. *στραφ.* ℵ*.] add *δε* ℵ^{a}.. | *ερμηνευομ.* ℵ*..] *μεθερμην.* ℵ^{c}BAC. 41. *πρωτος* ℵ*..] *πρωτον* ℵ^{c}BA. 46. *ειπεν* ℵ.] pm *και* BA..

II,1. *τη τριτη ημ.* B. 3. *κ. οιν.* usq *ειτα* ℵ*.] *και υστερ. οιν.* ℵ^{a}BA..| *οινος ουκ εστ.* ℵ*] *οινον ουκ εχ.* ℵ^{c}.. 4. *λεγει* ℵ*et^{cb}..] pm *και* ℵ^{ca}BA.. 12. *αυτου* sc] om B. 15. *το κερμα* ℵA..] *τα κερματα* B. | *ανεστρ.* AL..] *ανετρ.* B. :: ℵΦ. *κατεστρ.* 19. *εν*] om B.

III,5. *των ουραν.* ℵ*.] *του θεου* ℵ^{c}BA.. 8. *γεγενν. εκ* BA..] add *του υδ. και* ℵ. 13. *ο ων* (A* om) *εν τω ουρ.* AΔ.. it vg syrr cop^{edd} arm Hipp Epiph al^{mu}] om ℵBLT^{b} 33 cop^{pt} aeth Cyr al^{vi} 25. *ιουδαιου* ℵ^{c}BA..] *-ων* ℵ*Φ. 28. *ειπον*] add (al pm) *εγω* B. 31. *ερχομ.* sc. ℵ*D.] add *επανω παντ. εστ.* ℵ^{c}BA.. 32. *μαρτ.* ℵD.] pm *τουτο* BA.. 36. *ο απειθ.* ℵ*.] *ο δε απειθ.* ℵ^{c}BACD..

IV,1. †H | *ιησους* pr ℵD.] *κυριος* BAC.. | *η* ℵB^{a}CD..] om B*A. Or Epiph 9. *λεγει* ℵ*.] add *ουν* ℵ^{c}.. | *ουσης* (D om) ℵ*(D) it^{2}] add *ου γαρ κτλ* ℵ^{a}BAC.. 11. *η γυνη* ℵ^{c}(* *εκεινη*)ACD..] om B | *ποθεν* ℵD.] add *ουν* BAC.. 14. *εγω* sc ℵD.] om BAC.. 24. *προσκυνουντας* ℵ*D*.] add *αυτον* ℵ^{c}BACD^{b}.. 34. *ποιω* ℵA..] *ποιησω* BCD. 36. *και* sc ℵAD..] om BC. 38. *απεσταλκα* ℵD] *-στειλα* BAC.. 42. *σην λαλ.* ℵ^{c}AC..] *λαλ. σου* B Or :: ℵ*D it^{2} *σην μαρτυριαν* 45. *ως* ℵ*D Chr] *οτε* ℵ^{c}BAC.. | *α* ℵ*D..] *οσα* ℵ^{c}BAC. 46. *ην δε* ℵD.] *και ην* BAC.. 46. 49. *βασιλισκος* D. (v. 46 it^{2} *basiliscus*) 51. *δουλοι* ℵD.] add *αυτου* BAC.. | *κ. ηγγειλαν* ℵD] *κ. απηγγ.* AC.. : om B. | *οτι* ℵD b (sed D b pm *αυτω*)] pm *λεγοντες* BAC.. 54. *τουτο* ℵAC^{a}D..] add *δε* BC*.

V,1. *ην η* ℵC..] *ην* BAD.. 2. *το λεγομ.* ℵ*] *η επιλεγομ.* ℵ^{c}BAC.. :: D. *λεγομενη* | *βηθζαθα* ℵ 33 l (L e Eus *βηζαθα*)] *βηθεσδα* AC.. it^{3} syrr (exc^{ct}) arm Did al : *βηθσαιδα* B c vg sah cop (*βηδσ.*) syr^{ct} aeth Trt :: D it^{nl} *βελζεθα* 4. om ℵBC*D 33 al^{2} (aster. v. obelis notant unc^{3} min^{nl} syr^{c}) it^{3} vg^{4} syr^{a} sah cop§ arm§] *αγγελος κτλ* AC^{b}L.. it^{pl} vg syr^{b}et^{d} Trt al 9. *εγεν.* (D. *υγ. εγεν.*) ℵ*D l arm] pm *ευθεως* ℵ^{c}BAC.. 11. *απεκρ.* C^{b}D..] pm *ος δε* BA :: ℵC*. pm *ο δε* 13. *ασθενων* D it^{3} vg^{1}] *ιαθεις* ℵBAC.. 15. *ειπεν* ℵC.] *ανηγγ.* BA.. :: D. *απηγγ.* 18. *τουτο* ℵD.] add *ουν* BAC.. 19. *ο ιησ.*] om B min^{2} 20. *θαυμαζετε* ℵ.] *-ζητε* BAD.. 29. *οι* sc B.] add *δε* ℵAD.. 32. *οιδατε* ℵ*D.] *οιδα* ℵ^{c}BA.. 44. *θεου*] om B. 47. *πιστευσετε* ℵA..] *πιστευετε* B. : *-σητε* D.

VI,2. *εωρων* ℵ..] *εθεωρουν* (A *-ρων*) BAD. 3. *εκαθεζετο* (D *-θηζετο*) ℵDΦ] *εκαθητο* BA.. 4. ,*το πασχα* (om^{vi} Ir Or al) *perh. a primit. interpolation*' H 7. *αποκριν.* ℵ*D] *απεκριθη* ℵ^{c}BA.. | *τι* ℵA..] om BD. 10. *οι*] om D. 11. *ευχαριστησεν και εδωκεν* ℵD.] *ευχαριστησας διεδ.* BA.. 14. *α εποι. σημεια* B. 15. *φευγει* ℵ*.] *ανεχωρ.* ℵ^{c}BAD.. 17. *κατελ. κτλ* ℵD] *και σκοτ. κτλ* (A.. *ουκ* pro *ουπω*) BA.. 19. *σταδια* ℵ*D 106] *-διους* ℵ^{a}vel^{b}BA.. 21. *την γην* ℵ*.] *της γης* ℵ^{c}.. 22. *ειδον* BA.] *ιδων* (Δ *ειδ.*) Δ.. :: ℵD. *ειδεν* 23. *ηλθον*

ℵBACD || C 1,41-3,33. 5,17-6,38. D 1,16-3,26.

L..] *ηλθεν* BA.. :: ℵ *επελθοντων ουν των πλοιων* : D *αλλων πλοιαρειων ελθοντων* | *πλοια* (ℵ)B. 27. *διδ. υμ.* ℵD.] *υμ. δωσει* BA.. 32. *δεδωκεν* ℵA..] *εδωκεν* BD. 33. *ο* sc ℵD] om BA.. 35. *ουν* ℵD.] om B. :: A.. *δε* 36. *εωραχ.* ℵA.] add *με* BD.. 38. *ποιησω* ℵD.] *ποιω* BA.. 39. *εν* ℵAD.] om BC.. 42. *ουχι* BT[a] | *ουτος* sc ℵA..] om BCD. 46. *θεον* ℵ*D.] *πατερα* ℵ[c]BAC.. 50. *αποθνησκη* B Eus 51. *τον εμον* ℵ it[2] Eus Cyp Hil] *τουτον* (D. post *αρτον*) *τον* BCD.. (Or) | *υπερ* usq *ζωης* post *δωσω* ℵ m Trt] post *εστιν* BCD. it[5] vg syr[a] sah aeth Cyp al (Δ.. *η σαρξ μ. εστ. ην εγω δωσω υπερ κτλ*) 52. *σαρκα*] add *αυτου* B. 59. add *σαββατω* D it[2] Aug 66. *ουν* ℵD.] om BC.. | *των* ℵCD..] pm *εκ* B. 71. *ων* ℵC[a]..] om BC*D.

VII, 1. *μετα* ℵ*et[cb]C[a]D.] pm *και* ℵ[ca]BC*.. 3. *τα εργα σου* ℵ[c]..] *σου τα εργα* B : om *σου* ℵ*D. 4. *αυτος* ℵ..] *αυτο* (D post *παρρ.*) BD. 6. *λεγει* ℵ*D.] add *ουν* ℵ[c]B.. 8. *ουκ* ℵD. it[pl] vg syr[a] cop aeth arm Porphy[ap hier] Cyr Epiph al] *ουπω* B.. it[3] syr[bcd] sah go Bas 9. *ταυτα* ℵD.] add *δε* B.. | *αυτος* ℵD*.] *αυτοις* BD[a].. 10. *αλλ* ℵD.] *αλλα* (L.. *αλλ*) *ως* B.. 12. *τω οχλω* ℵD.] *τοις οχλοις* B.. | *αλλοι* ℵD..] add *δε* B. 19. *δεδωκεν* ℵ..] *εδωκεν* BD. 22. *ο μωυσ.* ℵ*] *δια τουτο μωυσ.* ℵ[c].. | *εν*] om B it[3] 23. *ο ανθρ.* B. | *ο* sc ℵII[a]] om BD.. 24. *κρινατε* ℵ..] *-νετε* BD. 29. *απεσταλκεν* ℵD] *-στειλεν* B.. 31. *ποιει* ℵ*D.] *εποιησεν* ℵ[c]B.. 34. *ευρησ.* ℵD..] add *με* B. 35. *οτι* ℵD.] add *ημεις* B.. 36. *ευρησ.* ℵD..] add *με* B. 37. *εκραζεν* ℵD.] *-ξεν* B.. | *ερχεσθω* ℵ*D.] add *προς με* (B *εμε*) ℵ[c]B.. 39. *ου* ℵD..] *ο* B. | *πιστευοντες* ℵD..] *-σαντες* B. | *πνευμα* ℵT[a]. vg[3] syr[a] cop arm Or[gr4] et[l] 1/3 Cyr al] add *αγιον* (add insuper B. *δεδομενον*, D. *επ αυτοις*) BD.. Or[l] 2/3 Did al | *ουδεπω* L..] *ουπω* ℵBD. 41. *αλλοι* sc ℵD..] *οι δε* B. 42. *ουχι* ℵD..] *ουχ* (B* *ουκ*) B. 44. *επεβ.* ℵD..] *εβαλεν* B. 46. *ως ουτ. λαλ.* (ℵ*D. : om *λαλ.* X..) *ο ανθρ.* (D it[2] om) ℵ*(D..)] om ℵ[c]B. 47. *απεκρ.* ℵD.] add *ουν* B.. 50. *πρ. αυτους* ℵ*] add *ο ελθ. πρ. αυτ. προτ.* ℵ[c]B. (sim al[pl]) :: D (post *αυτων*) *ο ελθων προς αυταν νυκτος το πρωτον* 53-VIII, 11. om ℵBACLTXΔ 33 al[mu] cdd ap Hier et Aug it[5] syr[abc] cop[opt] sah arm go Or Eus Cyr al] habent (sed aster. vel obelis notant unc[5] min[nl]) D unc[11] min[pl] cdd mu[gr] et[lat] ap Hier it[6] vg syr[d] aeth cop§ Const[ap] Amb Aug al :: transponunt ad finem evgl. 1 al, post Lc 21, 38 Φ

VIII, 12. *εμοι* ℵD..] *μοι* B. 14. *υμεις* ℵ.] add *δε* BD.. 16. *πεμψ. με* ℵ*D] add *πατηρ* ℵ[c]B.. 17. *γεγραμμ. εστ.* ℵ] *γεγραπται* BD.. 34. *της αμαρτ.* et. Or Ir[l] al] om D b Cl Cyp[vi] 38. *πατρι* BC.] add *μου* ℵD.. | *λαλω*] pm *ταυτα* D. | *ηκουσ.* ℵ[c]BC.] *εωραχ.* ℵ*D.. 39. *ποιειτε* B*Or 41. *ου γεγεννημ.* ℵ[c]CD[b]..] *ουκ εγεννηθ.* BD* :: ℵ*. *ουκ εγεννημεθα* 44. *ουκ* pr ℵB*D.] *ουχ* B[b]C.. 54. *ημων* B[a]AC..] *υμων* ℵB*D. 55. *υμων* ℵC..] *υμιν* BAD. 57. *εωρακες* B* (*εορ-*) : *εωρακεν σε* ℵ* sah

IX, 4. *ημας* pr ℵ*BD.] *εμε* ℵ[a]vel[b]AC.. | *ημας* sc ℵ*.] *με* ℵ[a]vel[b]BACD.. | *ως* C*. 6. *επεθηκεν* BC*[vi] 10. *ουν* sc ℵCD.] om BA.. 12. *ειπ.* A.] pm *και* ℵB. : add *ουν* D.. 16. *αλλοι* A..] add *δε* ℵBD. 23. *επερωτ.* ℵB] *ερωτησ.* A.. :: D *ερωτατε* 27. *τι*] add *ουν* B aeth 28. *ελοιδορ.* A..] pm *οι δε* ℵ[c]D. : pm *και* ℵ*B. 35. *ανθρωπου* ℵBD.] *θεου* A.. 36. *κ. ειπεν*] om (B)A. | *και τις εστιν εφη* (om *απεκρ. εκ.*) B 40. *φαρισ.* ℵ*et[cb]D.] add *ταυτα* ℵ[ca]BA..

X, 7. *ειπ. ουν* ℵ*] add *παλ. αυτ.* (ℵ[a]et[cb]A. *αυτ. παλ.*) ℵ[a]et[cb]AD.. : add *παλιν* B :: ℵ[ca]. add *αυτοις* 8. *ηλθον* ℵ*.. (Cyr Aug scholia)] add *προ εμου* ℵ[c]BAD.. (Or) 16. *γενησεται* ℵ*A..] *-σονται* ℵ[c]BD. 18. *αιρει* ℵ[c]AD..] *ηρεν* ℵ*B 20. *ουν* ℵ*et[cb]D.] *δε* ℵ[ca]BA.. 22. *δε* ℵAD..] *τοτε* B. 24. *εκυκλευσαν* B 29. *πατηρ* ℵ*.] add *μου* ℵ[c]BAD.. | *ο* ℵB*. (D *ο δεδωκως*)] *ος* B[a]A.. | *μειζον* BA.] *-ζων* ℵD.. 36. *θεου* ℵD.] pm *του* BA.. 38. *πιστευετε* pr ℵA..] *-ητε* B. :: D *θελετε πιστευειν* 39. *ουν* ℵA.] om B.. :: D. *και εζητ.* | *αυτον* ℵ*D.] pm *παλιν* B.. : add *παλιν* ℵ[c]A.. 40. *εμενεν* B (it[6])

ℵBACD || A 6,50-8,52. C 5,17-6,38. 7,3-8,34. 9,11-11,7.

XI,2. *μαριαμ* B 33   17. *ημερας* A*D..] pm *ηδη* BC*. : add *ηδη* ℵA** C^{b}..   19. *τας περι* AC^{b}..] *την* ℵBC*. :: D om   20. *μαριαμ* 33   21. *κυριε*] om BC*^{vi} 28. *ειπασα* BC*   29. *εκεινη* AC^{a}D..] add *δε* ℵBC*.] *εγειρεται* AC^{a}..] *ηγερθη* ℵBC*D. | *ερχεται* AC^{a}D..] *ηρχετο* ℵBC*.   30. *ην* AD..] add *ετι* ℵBC.   38. *εμβριμουμ.* ℵA.] *εμβριμωμ.* BC^{b}D.. :: C*X *εμβριμησαμενος*   45. *α* ℵA*..] *ο* BA^{a}C*D. (C^{a}et^{b} *ο εποι. σημειον*)   54. *διετρ.* AD..] *εμεινεν* ℵB.   56. *ελεγαν* ℵD

XII,3. *μαριαμ* B 1 33   4. *δε* ℵB.] *ουν* AD.. : om L. | *ο ισκαρ.* ℵB.] *σιμωνος ισκαρ.* A.. :: D *απο καρυωτου* | *εκ* ℵAD..] om B.   12. *ο οχλος* BL   17. *οτι* D.] *οτε* ℵBA..   29. *ουν*] om B a | *ακουσας* ℵD.] pm *και* BA..   32. *παντας* ℵ^{c}BA..] *παντα* ℵ*D.   43. *ηπερ* BAD..] *υπερ* ℵ.

XIII,10. *νιψασθαι* ℵ c vg^{ccd} Or Trt (pm *rursum*) Hier (pm *iterum*)] pm *ει μη* (AC^{b}.. *η*, al^{3} om *ει μη*) *τους ποδ.* BAC.. :: D *την κεφαλην νιψ. ει μη τους ποδας μονον*   15. *δεδωκα* ℵA.] *εδωκα* BCD..   18. *μετ εμου* ℵAD..] *μου* BC. | *επηρκεν* ℵA.] -*ρεν* BCD..   19. *πιστευητε* BC Or§ 25. *επιπεσων* ℵ*AC^{b}D..] *αναπ.* ℵ^{c}BC*. | *ουν* ℵD.] om BC. :: A.. *δε*   26. *αποκριν.* ℵ*AC^{b}D..] add *ουν* ℵ^{c}BC*. | *το* sc] om B   28. *δε*] om B 157 al^{2} 32. *ει ο κτλ* ℵ^{c}AC^{a}..] om ℵ*BC*D.   36. *εγω* ℵD.] om BAC..   37. *κυριε*] om ℵ*. | *ακολουθειν* BC*

XIV,5. *και*] om BC*.   7. *εγνωκατε* ℵD*.] -*κειτε* BACD^{b}.. | *εμε* ℵD] *με* BC.. (A om) | *γνωσεσθε* ℵD*.] *αν ηδειτε* BC*. :: AC^{c}D^{b}.. *εγνωκειτε αν* | *και* sc ℵAC^{c}D..] om BC*. | *αυτον* sc] om BC*   9. *τοσουτω χρονω* ℵD.] -*τον* -*νον* BA..   10. *ο εν*] om *ο* B.   11. *αυτου* B. | *πιστευ.* sc ℵD.] add *μοι* BA..   13. *αιτητε* (B -*ται*) BQ   14. *με* ℵB..] om AD.. | *εγω* ℵD..] *τουτο* BA.   17. *αυτο* (D*L ter *αυτον* pro *αυτο*) sc A(D)..] om ℵB. | *εσται* ℵAD^{b}..] *εστιν* BD*.   22. *και* pr ℵ..] om BAD.   26. *υμιν*] add *εγω* B.   31. *ενετειλ.* ℵAD..] *εντολ. εδ.* B.

XV,6. *αυτο* ℵD.] *αυτα* BA..   8. *γενησεσθε* ℵA..] *γενησθε* BD.   10. *καγω* ℵD.] *εγω* BA.. | *μου* tr] om B.   13. *ινα* ℵ*D*.] add *τις* ℵ^{c}BAD^{b}..   14. *α* ℵD.] *ο* B. :: A.. *οσα*   16. *αιτητε* BL   18. *πρωτον* ℵ*D.] add *υμων* ℵ^{c}BA..

XVI,2. *υμας* sc] om B   4. *ωρα* ℵD..] add *αυτων* BA.   7. *ουκ ελευσεται* ℵAD..] *ου μη ελθη* BL   13. *εν τη αληθ. παση* (ℵ* om *παση*) ℵD.] *εις την αληθ. πασαν* (al^{pl} *εις πασαν την αληθ.*) BA.. | *ακουει* ℵ.] -*σει* BD. :: A.. -*ση*   18. *το*] om ℵ^{c}B. | *τι λαλει* (D* *ο λεγει*)] om B aeth   22. *αιρει* ℵACD^{b}..] *αρει* BD*.   27. *θεου* ℵ*et^{cb}AC^{b}..] *πατρος* ℵ^{ca}BC*D.

XVII,2. *δωση* ℵ^{c}AC..] -*σει* B.. :: ℵ* *δωσω* : D (om *αυτοις*) *εχη*   3. *γινωσκουσιν* AD.] -*κωσι* (al -*σιν*) ℵBC..   5. *ην* ℵ*.   7. *εγνωκα* min^{pc} : *εγνων* ℵ cdd^{pl}ap Chr it^{pl} syr^{s}et^{cu} sah go | *εδωκας* B(-*κες*)A 1.   8. *εδωκας* B(-*κες*)ACD.] *δεδωκας* ℵ..   11. *αυτοι* ℵB.] *ουτοι* ACD..   19. *αγιαζω* ℵA.] pm *εγω* BCD..   24. *δεδωκας* sc ℵACD..] *εδωκας* B..

XVIII,1. *του κεδρου* ℵ*D.] *των κεδρων* ℵ^{c}BC.. :: *του κεδρων* A.   3. *εκ των* sc ℵ*et^{cb}D.] om *εκ* B :: ℵ^{ca}AC.. om   5. *ιησ.*] om BD. | *ειμι*] add *ιησ.* B   31. *κρινατε* ℵ*.] add *αυτον* ℵ^{c}BAC.. | *ουν* sc ℵ..] om BC. :: A. *δε*   34. *αφ εαυτ.* AC^{a}..] *απο σεαυτ.* ℵBC*.   36. *αν* post *υπηρ.* A..] post *ηγων.* ℵB^{mg}. :: B* om   39. *εν*] om B

XIX,4. *εξηλθεν* ℵ.] pm *και* BA. (Δ.. add *ουν*) | *αιτ. ουχ ευρ.* ℵ* (Φ *εν αυτω ουχ ευρ. κτλ.*, sim al)] *ουδεμ. αιτ. ευρ. εν αυτω* B. :: ℵ^{a} *αιτ. ουδεμ. ευρ. εν αυτω* : A *ουδεμ. εν αυτω αιτ. ευρ.* (sim var al)   6. *εκραυγ.* (ℵ* *εκραξαν*) ℵ.] add *λεγ.* BA..   10. *λεγει* ℵA*.] add *ουν* ℵ^{c}B..   11. *εχεις* ℵA..] *ειχες* B..   12. *εκραυγαζον* (A *εκρυγ.*) A.] -*σαν* B. :: ℵ^{c}.. *εκραζον* : ℵ* *ελεγον* pro *εκρ. λεγ.*   17. *εαυτω* ℵ.] *αυτω* B. :: A. *εαυτον* (al *αυτον*) | *γολγοθ* B sah   25. *μαριαμ* bis ℵ.] *μαρια* BA..   29. *οξους* ℵ*A..] pm *του* ℵ^{c}B.   30. *οξος* ℵ* a em] add *ο* (om B) *ιησ.* ℵ^{c}BA..   31. *εκεινη* B*H 33 69 it^{3} vg syr^{s}et^{p} Cyr

ℵBACD || C 11,47-13,7. 14,8-16,21. 18,36-20,25. D 18,14-20,13.

38. *ο απο* א..] om *ο* BA. | *ηλθον* et *ηραν* א*.] *ηλθεν* et *ηρεν* א^{c}B. (A om *και επετρ.* usq. ad fin. v.) | *αυτον* א*.] *το σωμα αυτ.* א^{c}B. (Δ.. *το σ. του ιησου*) 39. *μιγμα* א^{c}A..] *ελιγμα* א*B 41. *ετεθη* A..] *ην τεθειμ.* אB Cyr

XX, 1. *μαριαμ* אA.] *μαρια* B.. 6. *ουν* A..] add *και* א^{c}B. (א* om *ου μεντοι* v. 5 usq *κειμ.* v. 6) 11. *μαριαμ* א.] *μαρια* BA.. 13. *λεγουσιν* א.] pm *και* BA.. 17. *μου απτου* et. Ir^{1} Or al] *απτου μου* B arm Trt 20. *τ. χειρας* אD..] pm *και* BA syr^{c} 21. *αυτοις* אD.] add *ο ιησ.* BA 23. *τινος* bis B. | *αφεωνται* א^{c}AD. (L *-ονται*)] *αφιενται* B^{b}.. : *αφειονται* (sic) B* :: א* *αφεθησεται* 25. *τοπον* A.] *τυπον* א^{c}BD.. :: א* *την χειραν αυτου* pro *τ. τοπ. τ. ηλων*

XXI, 4. *επι* אAD.] *εις* BC.. 6. *λεγει* א*et^{cb}.] *ο δε ειπεν* א^{ca}BACD.. 11. *ανεβη* AD..] add *ουν* אBC. 12. *δε*] om BC 16. *προβατια* BC] *-βατα* אAD.. 17. *λεγει* sc אAD.] *ειπεν* BC.. | *αυτω* qu אD.] add. *ιησ.* (A.. *ο ιησ.*) BAC.. | *προβατια* BAC] *-βατα* אD.. 23. *και ουκ ειπ.* AD..] *ουκ ειπ. δε* אBC. | *ερχομαι* א*.] add *τι* (D^{gr}om) *προς σε* א^{a}BAC(D).. 24. *ο και μαρτ.* B Cyr | *και γρ.* א*AC..] *και ο γρ.* BD. : *ο και γρ.* א^{a}. 25. om א*] *εστιν κτλ* א^{a}..

Actus Apostolorum

I, 8. *εν* sc אBC^{b}..] om AC*D. 14. *τοις* אAC*D..] pm *συν* BC^{b}. 15. *ωσει* אAC.] *ως* BD.. 19. *ο* א*D.] om א^{c}BAC.. | *ιδια* B^{b}AC..] om אB*D | *αχελδαμαχ* אA.] *ακελδαμαχ* B Eus :: D *ακελδαιμαχ* : C.. *ακελδαμα* (E *ακελδαμακ*) 22. *αχρι* אA.] *εως* BCD..

II, 5. *εις* א*A] *εν* א^{c}BCD.. 6. *ηκουον* AD..] *-σεν* אB. :: C 61 *ηκουεν* 7. *παντες* (א*. *απαν-*) א(*et^{c})AC..] om BD. | *ουχ* אD.] *ουχι* B :: AC.. *ουκ* 20. *πριν* אACD.] add *η* B.. | *μεγαλ.* אD] add *κ. επιφ.* BAC.. 24. *αδου* D. (Polyc) 25. *μου* pr אD] om BAC.. 26. *εφ* אCD] *επ* BA.. 31. *αδην* אB.] *αδου* ACD.. 33. *και* pr BD.] om אAC.. 38. *φησιν* (D post *πρ. αυτ.*) אACD.] om B. (E.. *εφη* post *πρ. αυτ.*) | *επι* אA..] *εν* BCD. 43. *δε* sc אB.] *τε* ACD^{b}.. :: D*. om | *εν ιερουσ.* אAC..] om BD.. | *φοβ.* usq *παντ.* אAC.] om BD.. 44. *και* pr אAC.] om B.. :: D *παντες τε* | *πιστευσαντες* אB.] *-οντες* ACD.. | *ησαν* et *και* sc] om B 57 Or

III, 6. *περιπατει* אBD sah] pm *εγειρε* (C. *-ραι*) *και* AC.. 7. *σφυδρα* (C**φυ-*) א*B*AC*] *σφυρα* א^{c}B^{b}C^{a}D.. 10. *αυτος* אAC.] *ουτος* BD.. 11. *σολομωνος* D. 13. *ο* (AD. om utr) *θεος* sc et tr אACD..] om B.. | *ηρνησ.* (D *απηρν.*) אBAC..] add *αυτον* D.. 16. *επι* א^{c}ACD..] om א*B. 19. *προς* אB] *εις* ACD.. 22. *ημων* א*C..] *υμων* א^{c}AD. : om B. 25. *ημων* א*CD..] *υμων* א^{c}BA. | *ενευλογηθησ.* אA^{a}D..] *ευλογηθησ.* BA*. :: C *επευλογηθησ.* 26. *υμων* (C*. *αυτων*)] om B.

IV, 1. *ιερεις* אAD..] *αρχιερ.* BC. 4. *αριθμος* אBD] pm *ο* A.. | *χιλιαδες* אA.] pm *ως* (E.. *ωσει*) BD.. 5. *εις* א.] *εν* BAD.. 9. *σεσωται* אA] *-σται* BD.. 18. *καθολου* א*B] pm *το* א^{c}A.. :: D^{var} 25. ‚*perhaps either* διὰ πνεύματος ἁγίου στόματος *for* διὰ στόματος *with* διὰ πνεύματος ἁγίου *transposed, or* τοῦ πατρὸς *for* τοῖς πατράσιν‘ WH 28. *σου* sc אA^{a}D..] om BA*. 30. *σου* pr] om BA (*σε εκτειν.*) 33. *ιησ. χρ. του κυρ.* אA.] *του κυρ. ιησ.* (ante *τ. αναστ.* B) B.. :: D. *τ. κυρ. ιησ. χρ.* 37. *προς* א.] *παρα* BAD..

V, 1. *σαπφειρα* B. (D) :: א* *παμφιρη* : א^{c} *σαμφιρη* : D* *σαφφυρα* : D^{b} *σαφφιρα* 12. *σολομωντος* (א *σαλ-*)אA.] *-μωνος* BD.. 15. *επισκιασει* B. 16. *ιερουσ.* אBA.] pm *εις* D.. 19. *ανοιξας* אA.] *ηνοιξεν* (*-ξε* B) B.. :: D* *ανεωξαν* (D^{b} *-ξεν*) 26. *ηγεν* אBD^{b}] *ηγαγεν* A.. :: D* *ηγαγον* 31. *του* אB*.] om א^{c}AD.. 32. *εσμεν* (A. post *μαρτ.*) אAD*.] *εν* (pro *εσμεν*?) *αυτω* B (69* al^{2} Ir^{1} *εν αυτω εσμεν*) :: D^{b}.. *εσμεν αυτου* | *ο* (D*E *ον*) *εδ.*] om *ο* B. 33. *εβουλευοντο* אD..] *-λοντο* BA. 38. *τα*] om B*E

אBACD || C Io 18,36-20,25. Act 4,3-5,34. D Io 18,14-20,13.

VI,3. *δε* אB] *ουν* C..(D^{var}) : *δη* A : om sah arm aeth 5. *πληρη* BC^{x}..] -*ρης* אAC*D.. 9. *των λεγομ.* אA.] *της λεγομενης* BCD.. | *και ασιας* אBCD^{b}..] om AD* 12^{lect} d 13. *αγιου* אAD..] add *τουτου* BC.

VII,3. *εκ* sc] om BD sah 7. *δουλευσουσιν* ACD.] -*σωσιν* אB.. 10. *εναντι* א.] -*τιον* BACD.. | *εφ* אAC.] om BD.. 13. *ανεγνωρ.* אCD..] *εγνωρ.* BA | *αυτου* אA.] *ιωσηφ* (D.. pm *του*) BCD.. 15. *και* (om D.) *κατεβη* אAC.] *κατεβη δε* B.. | *εις αιγ.*] om B 22. *εν* pr אAC.] om BD^{b}.. :: D*. *πασαν την σοφιαν* 31. *εθαυμαζεν* אD.] -*σεν* BAC.. 34. *αυτων* אAC..] *αυτου* BD. 35. *και* sc א^{a}BD.] om א*AC.. 36. *γη* אAD. (D. *αιγυπτου*)] *τη* BC. 38. *υμιν* אB. 43. *ρομφαν* א* 3 Chr^{cd}] *ρεφαν* (א^{c}A. *ραι*-) א^{c}AC. : *ρομφα* B Or^{cd} :: D. *ρεμφαμ* (var al) 45. *εξεωσεν* א*.] *εξωσεν* א^{c}BACD.. 46. *οικω* א*BDH] *θεω* א^{c}AC.. : ,*Perhaps τῷ οἴκῳ for τῷ κυρίῳ* (*τωκ̅ω̅*)' H 47. *σαλωμων* (א -*λομων*) אAC] *σολομων* BD.. 49. *και η* B. 51. *καρδιας* B

VIII,1. *παντες* א* 13 47] add *δε* BCD.. :: A. add *τε* : א^{c} pm *και* 5. *την* אBA min^{2}] om CD.. 18. *το πνευμα* אB sah] add *το αγιον* ACD.. 24. add *ος κτλ* D* syr^{cm} 27. *εληλ.* א*AC*D*.] pm *ος* א^{c}BC^{a}D^{b}.. 28. *τε* אAD..] *δε* BC. | *ανεγιν.* א*.] pm *και* א^{c}BC.. :: A add *τε* : D *αναγεινωσκων* 32. *κειροντος* B. 37. om אBAC..] *ειπεν κτλ* (vel sim) E. g m vg (exc am* fu) arm syr^{c*} Ir Cyp

IX,5.6. E (sine cd$^{gr\,vi}$) cum vg syr^{c*} al 11. *αναστα* B vv^{nl} 12. *ανδρα* אA.] add (E.. pm) *εν οραμ.* BC.. | *χειρας* א*AC.] pm *τας* א^{c}BE (al^{pl} *χειρα*) 15. *εθνων*] pm *των* BC* 19. *ενισχυσεν* אAC^{a}..] -*χυθη* BC*. 21. *εις* pr אA 40] *εν* BC.. 22. *ιουδ.* א*B] pm *τους* א^{c}AC.. 25. *σφυριδι* אC 37. *αυτην* sc] om B 42. *της*] om BC* 43. *εγεν. δε* א*B min^{3}] add *αυτον* (C.. post *μειναι*) א^{c}AC..

X,5. *τινα* BAC.] om א.. 9. *αυτων* אA.] *εκεινων* BC.. 17. *υπο* אB.] *απο* ACD.. 18. *επυθοντο* BC 19. *αυτω*] om B cop | *ανδρες* D..] add *τρεις* אAC.. : add *δυο* B | *ζητουντες* אB 61] -*τουσιν* ACD.. 24. *εισηλθαν* (A.. -*θον*) אAC..] -*θεν* BD. 33. *σου* D* d vg al 36. *ον* א*CD..] om א^{a}BA. 39. *εν* sc] om BD. 40. *εν* א*C 31] om א^{c}BAD^{b}.. :: D* d *μετα την τριτην ημεραν* 42. *αυτος* אA..] *ουτος* BCD^{gr}. 45. *οι* B. | *του αγ. πν.* אA..] *του πν. του αγ.* BD^{b}. :: D* *του πν. αγ.* 48. *αυτοις* אA 33] *αυτους* BD..

XI,3. *εισηλθεν* et *συνεφαγεν* B. 11. *ημην* E.. (vv^{pl}) 20. *ελληνας* א^{c}AD*.] *ελληνιστας* BD^{b}.. :: א* *ευαγγελιστας* 23. *τω κυρ.*] pm *εν* B 40 sah cop 28. *εσημαινεν* B :: D^{var}

XII,6. *προαγαγειν* A.] *προαγειν* D.. : *προσαγαγ.* B 13 57 : א min^{5} *προσαγειν* 8. *τε* אA..] *δε* BD. 11. *ο κυριος* B. 13. *προηλθε* אB^{x} 3 vg 15. *ειπαν* B. 21. *καθισας* אB.] pm *και* AD.. 24. *κυριου* B vg 25. *εξ* A.. vv^{pl}] *εις* אB**. :: B*^{vi}D. *απο* : ,*perhaps τὴν stood originally before εἰς, and was transposed by a primit. error*' WH

XIII,1. *τετρααρχου* א* sah$^{cdd\,2}$ cop 6. *βαριησου* א. (cdd^{nl} ap Hier)] -*σους* BC.. :: AD^{b}. -*σουν* : D* -*σουαν* 11. *τε* אC.] *δε* BA.. :: D *και ευθεως επεσεν* 17. *αιγυπτω* CD..] -*πτου* אBA. 18. *ετροφοφορ.* AC*.] *ετροποφορ.* אBC^{a}D.. 19. *και*] om B 61 sah 22. *ανδρα*] om B* 26. *ημιν* אBAD.] *υμιν* C.. 28. *ητησαν τον* א* 31. *νυν* (א post *εισιν*, D vg syr^{c} pm *αχρι*) אACD. vv^{pl}] om B.. 32. *ημων* (C^{b}E.. *αυτων ημιν* : 76 *ημιν* : g sah *αυτων* : cop om)] ,*Doubtless a primit. error for ἡμῖν*' WH 33. *εν τω πρωτω ψ. γεγρ.* D g Or Hil] *εν τω ψ. γεγρ.* (E.. post *δευτ.*) *τω δευτ.* אBAC.. 39. *απο* אAC*.] pm *και* (D add *μετανοια*) BC^{b}(D).. 42. ,*Perhaps Ἐξιόντων for Ἀξιούντων, and παρεκάλουν* (B *ηξιουν* idque post *σαββ.*) *an interpolation, with change of punctuation*' H 44. *τε* B.. | *ερχομ.* אBC*D..] *εχομ.* AC^{a} | *κυριου* אB^{b}A.] *θεου* B*C.. :: D^{var} 45. *αντιλεγ. και* D.] om אBAC.. 46. *επειδη* א*BD*.] *επει δε* C. :: א^{c}AD^{b}.. *επειδη δε* 48. *κυριου* אAC..] *θεου* BD. 49. *καθ* אA.] *δι* BCD.. 52. *δε* אCD..] *τε* BA.

אBACD || C 10,43-13,1. D 8,29-10,14.

XIV,3. *επι* sc ℵ*A] om ℵ^{c}BCD.. | *διδοντος* ℵ min^{4} 9. *ηκουεν* BC. 11. *τε* ℵBA.] *δε* CD.. 17. *υμιν*] om ℵ^{c}A. 21. *ευαγγελιζομ.* AD.] *ευαγγελισαμ.* (ℵ* om *και τη* v. 20 usq *πολιν* v. 21) ℵ^{c}BC.. | *εις* tr] om B. (D.. om *εις* sc et tr) 25. *εις την* (A om) *περγην* ℵ*A.] *εν περγη* ℵ^{c}BCD..

XV,4. *απο* BC. 6. *τε* BC. 16. *κατεστραμμ.* ℵ.] *κατεστρεμμ.* B :: ACD.. *κατεσκαμμενα* 18. *γνωστα απ αιων.* ℵBC.] *γνωστον* (E.. *γνωστα*) *απ αιων. εστιν* (A om *εστ.*) *τω κυριω το εργ. αυτ.* (E.. *παντα τα εργα αυτ.*) AD. (E..) 20. *και του πνικτου* (D Ir^{l} om) ℵC..] om *του* BA. 24. *εξελθοντες* ℵ^{c}ACD..] om ℵ*B. 25. *εκλεξαμενους* ℵCD..] *-μενοις* BA. 29. add *φερομ. κτλ* D Ir^{l} Trt 34. om ℵBA.. am fu syr^{b}et^{ct}cop§ al] *εδ. δε τω σιλα* (D *σειλεα*) *επιμ. αυτους* (*αυτον* 13..) CD 13.. vg^{cl} syr^{c*} sah cop§ aeth arm : add praeterea *μον. δε ιουδ. επορ.* D g vg^{cl} 41. *και την κιλικ.* BD

XVI,1. *κατηντ. δε* (D^{var}) ℵC..] add *και* BA. 3. *τον πατ. κτλ* D..] *οτι ελλην κτλ* ℵBAC. 11. *δε* pr ℵAD.] *ουν* BC.. 12. B *πρωτη μερ. της M.* (var al) : ,*perhaps μερίδος for Πιερίδος*' H 19. *και ιδοντες* B. 23. *δε* B. 26. *παραχρ.*] om B Lcf 27. *μαχ.* ℵA..] pm *την* BCD 61* 32. *θεου* ℵ*B 34. *οικον* BC.] add *αυτου* ℵAD.. 36. *τουτ.* ℵA..] om BCD. 38. *τε* ℵ.] *δε* BAD.. 40. *απο* ℵB.] *εκ* AD..

XVII,11. *καθ* ℵAD.] pm *το* B.. 18. *στωικων* B. 19. *δε* B. | *η υπο* ℵA..] om *η* BD 21. *τι* sc ℵBA.] om D.. 28. *ημας* B. 30. *απαγγ.* ℵ*B Ath§] *παραγγ.* ℵ^{c}AD.. 34. *ο*] om B :: D *τις*

XVIII,2. *τεταχ.* ℵ*D..] *διατεταχ.* ℵ^{c}BA.. 3. *ηργαζοντο* ℵ*B.] *-ζετο* ℵ^{c}AD.. 7. *εισηλθεν* ℵAD*.] *ηλθεν* BD^{b}.. | *τιτιου* B*D^{b} syr^{c} (ℵ. vg *τιτου*, syr^{b} sah *τιτου* sine *ιουστου*)] om AB^{b}D*.. 19. *αυτου* B..] *εκει* ℵAD. 21. *παλιν* ℵBA. vg (exc^{1}) sah cop aeth§ arm] *δει με* (D^{gr*} *δε*) *παντως τ. εορτ. τ. ερχομ.* (D *τ. εορτ. ημεραν ερχομ.*) *ποι. εις ιεροσ.* (g dem add *et iterum*) DHLP min^{pl} g dem syrr aeth§ Chr Thphyl 27. *εν δε τη κτλ* D syr^{cm}

XIX,1s. *Θελοντος κτλ* D syr^{cm} 1. *κατελθ.* ℵA.] *ελθειν* B.. 3. *ο δε ειπ.* ℵA.] *ειπ. τε* B.. :: D. *ειπ. δε* 8. *τα* ℵA..] om BD. 9. add *απο κτλ* D 137 syr^{cm} 14. *τινες* ℵA..] *τινος* B. (D^{var}) 15. *τον ιησ.* ℵ*AD..] *τον μεν ιησ.* ℵ^{c}B. 17. *επεπ.* ℵB..] *επεσεν* AD. 24. *αργυρ.*] om B 27. *η* pr] om BD | *η* sc] om B min^{2} 28. add *δραμ. κτλ* D 137 syr^{cm} 34. *ωσει* B min^{3} | *κραζοντες* ℵA] *-ζοντων* BD.. | *εφεσ.*] add *μεγαλη κτλ* B 39. *περαιτερω* B. (d) 40. ,*perh. αἰτίου ὑπάρχοντος for αἴτιοι ὑπάρχοντες*' H

XX,4. *αυτω* ℵB 13 vg sah cop aeth] add *αχρι* (D *μεχρι*) *τ. ασ.* AD.. g syrr arm Chr 5. *προελθ.* B^{b}D. (vv)] *προσελθ.* ℵB*.. (A latet) 6. *οπου* ℵA.] *ου* B.. :: D *εν η και* 10. *θορυβεισθαι* B*CD. 11. *και* pr] om B sah 13. *προελθ.* ℵB^{b}C..] *προσελθ.* B*A. :: D *κατελθ.* 15. *εσπερα* B. | *τη δε* sc ℵBAC. vg cop aeth arm] *και μειν. κτλ* DHLP min^{pl} g syrr sah al 21. *χριστον* ℵAC.. (D^{var})] om B.. 24. *τελειωσαι* ACD..] *-σω* ℵB 26. *διοτι* ℵBA.] *διο* CD^{b}.. (D^{*var}) 28. *κυριου* AC*D. g syr^{cm} sah cop arm Ir^{l} Did al^{mu}] *θεου* ℵB min^{nl} vg syr^{b}et^{ct} Epiph al :: C^{b}.. *κυριου και θεου* | ,*τοῦ ἰδίου perh. a primit. error for τοῦ ἰδίου υἱοῦ*' H 30. *αυτων*] om B. 32. *κυριω* B.

XXI,1. *αποσπασθεντες* B. :: D^{*var} | *παταρα*] add *και μυρα* D g sah 3. *αναφαναντες* ℵB*.] *-νεντες* B^{b}AC.. 6. *ανεβ.* ℵ*AC.] *ενεβ.* ℵ^{c}B. (al^{pl} *επεβ.*) 13. *κ. ειπεν* ℵA.] om BC.. :: D^{var} 18. *τη τε* ℵA.] *τη δε* BC.. 20. *εισιν* ℵ min^{4}] add *εν τοις ιουδ.* BAC. :: D. add *εν τη ιουδαια* (al^{pl} add *ιουδαιων*) 21. *παντας*] om AD*. 22. *δει συνελθ. πλ.* (D. *πλ. συνελθ.*) et *γαρ* (C^{a} om, ℵ* om *γαρ οτι*) ℵ*et^{c}AC^{a}D.. vg Chr] om BC* min^{5} vv^{pl} 23. *αφ* ℵB 25. *επεστειλ.* ℵAC..] *απεστειλ.* BD. 32. *λαβων* B

XXII,11. *ουκ εβλ.* E 18 : *ουδεν εβλ.* B 18. *ιδον* ℵ (min^{4} *ειδον*) d] *ιδειν* BA.. 21. *εξαποστ.* (D. *-στελλω*) ℵACD..] *αποστελω* B. 23. *δε* ℵD..] *τε* BAC. 26. *εκατονταρχης* ℵ*ACD] *-χος* ℵ^{c}B..

ℵBACD || C 16,37-20,10. D 21,2-10. 16-18. 22,10-20.

XXIII,6. *εγω* sc] om B. 7. *λαλησ.* C..] *ειποντος* ℵ^{c}A. (ℵ* *ειπαντος*) : *λαλουντος* B. | *επεπεσεν* B* (^{a}vel^{b} 112 *επεσεν*) 8. *μεν*] om B. 10. *γινομ.* (B *γει-*) ℵB] *γενομ.* AC.. | *τε*] om B. 12. *τε* B. | *πειν* B* 18. *νεανισκον* ℵA.] *-νιαν* B.. 21. *πειν* B* 28. *κατηγ.* (ℵA. : add *αυτον* B^{a}..) *κτλ*] om B* 61 30. *εξ αυτων* ℵA.] *εξαυτης* B.. | *αυτους* ℵA.] om BE.. | *επι σου* ℵA.] pm *προς* (E.. *τα πρ.*) *αυτον* BE.. 35. *τω ηρωδου* B

XXIV,2. *αυτου*] om B 13. *ουδε* ℵB 61] *ουτε* A.. 15. *προς* ℵC.] *εις* BA.. 20. *ευρον* ℵBA.] add *εν εμοι* C.. 24. *ιησ.* ℵ*B.] om ℵ^{a}vel^{c}AC^{vi}.. 26. *αυτω* pr] om B

XXV,1. *επαρχειω* ℵ* (*-χιω*) A] *-χια* ℵ^{c}B^{b}C.. : *-χεια* B* 13. *ασπασαμ.* (61.. vv^{nl} *ασπασομ.*)] †H 16. *δε* BE^{gr} 17. *αυτων*] om B. 18. *πονηραν* AC*.] *-ρων* ℵ^{c}B. :: ℵ*C^{a} *πονηρα* (al^{pl} om) 24. *ενετυχεν* B.

XXVI,1. *περι* ℵAC.] *υπερ* B.. 4. *την* sc] om BC*. | *οι*] om BC*. 7. *καταντησειν* B 10. *τε* pr ℵAC.] om B.. 12. *της*] om A. 16. *ειδες*] add *με* BC^{*vi}. 21. *οντα* ℵ* (add *με*) et^{c}.] om BA.. 26. *και*] om B. | *τι*] om B. | *ουθεν*] om ℵ^{c}A. 28. †WH : ‚*Perh. με πείθεις for πέποιθας*‘ H 29. *ευξαμην* ℵ*.] *ευξαιμην* ℵ^{c}BA.. 31. *τι* ℵA.] om B..

XXVII,2. *αδραμυττηνω* ℵB^{b}..] *-μυντηνω* B*A. 5. add *δι ημ. δεκαπ.* 112 137 syr^{c*} 8. *λασαια* H.. (ℵ* *λασσαια*)] *λασεα* B. :: ℵ^{c} *λαϊσσα* : A *αλασσα* 16. *κλαυδα* ℵ*. (A *κλα* abscissis rell litteris, al^{pl} *κλαυδην*)] *καυδα* ℵ^{c}B vg 23. *εγω* ℵAC^{a}.] om BC*.. 27. *προσαχειν* B* (^{b}*προσανεχειν*) 29. *τε* BA..] *δε* ℵC. 30. *πρωρης* ℵA 13 al^{1}] *-ρας* BC.. 37. *ως* B sah 39. *εκσωσαι* B*C cop arm (*salvare*) 41. *βιας* ℵ*BA] add *των κυμ.* ℵ^{c}C..

XXVIII,1. *μελιτηνη* B*. 6. *εμπιπρ.* ℵ*.] *πιμπρ.* ℵ^{c}B.. :: A *πιπρασθαι* | *μεταβαλλομ.* ℵ..] *μεταβαλομ.* BA. 9. *και* pr] om B vg^{cl} cop 13. *περιελθοντες* ℵ^{c}A..] *-ελοντες* ℵ*B 16. *επετρ. τω π.* ℵBA. vv^{pl}] *ο εκατοντ. κτλ* H.. g syr^{c*} aeth | *καθ εαυτ.*] add *εξω της παρεμβ.* 137 g demid syr^{c*} 25. *τε* ℵ*.] *δε* ℵ^{c}BA.. 31. *ιησου* ℵ*.] add *χριστου* ℵ^{c}BA..

Epistula Iacobi

I,9. *ο* pr] om B arm 22. *μονον* ante *ακρ.* ℵACP..] post *ακρ.* B. (vv^{pl})

II,3. *και επιβλεψητε* ℵA..] *επιβλ. δε* BCP. | *εκει*] post *η καθου* B ff 4. *ου*] om B* ff 6. *υμας* pr ℵ*A.] *υμων* ℵ^{c}BCP.. 14. *το*] om BC*. 19. *εις εστ. ο. θε.* ℵA. (vv^{pl})] *εις θε. εστ.* B. : *εις ο θε. εστ.* C (P latet) (al^{pl} *ο θε. εις εστ.*) 22. *συνεργει* ℵ*A ff s] *συνηργει* ℵ^{c}BCP.. 26. *γαρ*] om B. | *εργων* ℵB.] pm *των* ACP..

III,6. *η γλ.* pr ℵ*] pm *και* ℵ^{c}.. | *και* pr ℵ*] *η* ℵ^{c}.. 14. *της* (ℵ^{c} pm *κατα*) *αληθ. κ. ψευδ.* ℵ(*et^{c}) syr^{b}] *κ. ψευδ. κατα της αληθ.* BACP..

IV,2. *και* ult ℵP..] om BA.. 4. *εστ. τω θεω* ℵ.] *του θεου εστ.* BAP.. 8. *εγγισει* B 9. *κλαυσ.* ℵA] pm *και* BP.. | *μετατραπητω* BP. 12. *ο* pr] om BP 13. *ποιησομεν* BP.] *-σωμεν* ℵA. 14. *το* ℵ..] *τα* AP. : om B | *γαρ* pr ℵ^{c}AP..] om ℵ*B. | *γαρ* sc (ℵ om *ατμ. γαρ εστε*) BP..] om A. 15. *θελησῃ* ℵA..] *θελῃ* BP.

V,11. *ο*] om B 14. *αλειψ.* BP.] add *αυτον* ℵA.. | *του κυρ.* ℵP..] om *του* A. : om *του κυρ.* B 16. *ευχεσθε* ℵP..] *προσευχ.* BA. 20. *γινωσκετε* B. | *αυτου εκ θαν.* ℵAP.] om *αυτου* (B)KL.. : *εκ θαν. αυτου* B ff (aeth *αυτου εκ θαν. αυτου*)

Epistula Petri I

I,7. ‚*τὸ δοκίμιον prob. a primit. error for τὸ δόκιμον* (ita min^{4})‘ H 8. *αγαλλιασθε* ℵAC^{a}P..] *-λιατε* BC^{*vi} Or 9. *υμων*] om B min^{3} Cl Or^{1} (sed

ℵBACD || C passim D 22,29-28,31. :: ℵBACP || C Iac 4,2-5,20.

alio loco ημων habet) al 12. εν ℵCP..] om BA. 16. διοτι sc ℵ min^{8} Cl] οτι BACP. 21. πιστους BA.] πιστευοντας ℵCP..

II,1. υποκρισεις (ℵ* -σις, ℵ^{c} pr -σιν, tum -σεις) ℵ(*et^{c})ACP..] -σιν (ℵ^{c})B. (et. Cl Or^{l}) 5. εποικοδ. ℵA^{n}C.] οικοδ. BA*P.. 7. λιθον ℵ*C$^{a\,vi}$P..] λιθος ℵ^{c}BAC^{*vi}. 15. φιμοιν ℵ* 24. υμων B | αυτου sc ℵ*P..] om ℵ^{c}BAC..

III,1. και (C. post ει)] om B. 6. υπηκουεν B. 7. συνκληρονομοις ℵ^{c}(* -μους)B.] -μοι ACP.. | ταις προσευχαις B syr^{b} cop 11. εκκλιν. ℵC^{a}P..] add δε BAC*. 16. καταλαλεισθε B min^{4} syr^{c} Cl] -λουσιν υμ. ως κακοπ. ℵACP.. 18. απεθανεν ℵAC. vv^{pl}] επαθεν BP.. | υμας B. 21. ‚ὅ (ℵ* 73 aeth om) *prob. a primit. error for* ᾧ (ita min^{nl})ʻ H

IV,1. αμαρτιαις ℵ^{c}B. 5. κρινοντι BC^{*vi} min^{8} 17. καιρος ℵA.] pm ο BP.. 18. ο δε ασεβης B*. | και ο ℵA.] om ο BP.. 19. αυτων] om B

V,1. τους ℵP..] om BA. 2. μη αναγκ. ℵ*B.] pm επισκοπ. ℵ^{c}AP.. | κατα θεον ℵAP.. (vv^{pl})] om B.. (syr^{b}) 6. χειραν ℵA 8. τινα] om B 10. χριστω ℵ.] add ιησ. AP.. : pm τω B | θεμελ. ℵP..] om BA. 11. των αιωνων] om B.

Epistula Petri II

I,1. σιμων B. 3. τα pr ℵA.] om BCP.. | ιδια δοξη κ. αρετη ℵACP.] δια δοξης κ. αρετης B.. 9. αμαρτηματων ℵA.] -τιων BCP.. 17. ο υιος κτλ B 18. εν τω αγιω ορει BC*. 21. απο θεου BP.] αγιοι (A add του) θεου ℵA.. :: C. απο θεου αγιοι

II,4. σιροις ℵ] σειροις BAC :: P^{vi}.. σειραις 6. καταστρ. ℵAC^{a}..] om BC*. :: P κατεστρεψεν pro καταστρ. κατεκρ. | ασεβεσιν BP min^{3} 8. ο] om B 9. πειρασμων ℵ*.] -σμου ℵ^{c}BACP.. 11. παρα κυρ. ℵBCP.. m (*domini*) syr^{c*} arm al] om A. vg syr^{bodl}et^{ct} cop aeth Ephr 12. γεγενημ. ℵA^{a}..] γεγεννημ. BA*CP. 13. κομιουμ. ℵ^{c}AC..] αδικουμ. ℵ*BP syr^{bodl} arm | απαταις ℵA*CP.. syr^{c} cop arm] αγαπαις BA** m vg syr^{bodl}et^{cm} sah aeth 14. ακαταπαστους BA 15. καταλειπ. ℵB*A 13] καταλιπ. B^{b}CP.. | βοσορ ℵ^{c}ACP..] βεωρ B. :: ℵ* βεωορσορ | μισθ. αδ. ηγαπησαν B arm 19. τουτω ℵ*B.] add και ℵ^{c}ACP.. 20. ημων ℵACP. (vv)] om B.. 22. κυλισμον BC*.] -μα ℵAC^{a}P..

III,5. συνεστωσα ℵ^{c}ACP..] -τωτα ℵ* :: B -τωσης 7. αυτω BAP.] αυτου ℵC.. 9. δι ℵA.] εις BCP.. 10. ουρανοι ℵ.] pm οι BAC.. | κατακαησ. AL min^{pl} vg (sed am fu al om και γη usq κατακαησ.) syr^{ct} cop aeth Cyr Aug al] ευρεθησεται ℵBKP min^{3} syr^{cm} arm (sah syr^{bodl} *non invenientur*) :: C αφανισθησονται : ‚*perh. text for* ῥυήσεται, *or some form of that stem*ʻ WH 11. ουν ℵA..] ουτως (CP. pm δε) BCP. (al τουτ. ουν ουτως) | υμας (ℵ*. ημ.)] om B 12. τηκεται (C. τακησεται, P -σονται)] ‚*Text prob. a primit. error for* τήξεταιʻ H 13. κατα] και A. | τα επαγγελματα ℵA 5 vv^{pl}] το επαγγελμα BCP.. 16. ταις ℵP..] om BAC min^{4} 18. αιωνος B.] add αμην ℵACP..

Epistula Ioannis I

I,4. ημων ℵB..] υμων AC 5. ουκ εστ. εν αυτω ουδεμ. B.

II,2. μονων B. 6. ουτως ℵCP..] om BA. 14. του θεου] om B sah 17. αυτου] om A. (Or) 19. ησαν εξ ημ. ℵAP..] εξ ημ. ησαν BC. 20. και sc] om B sah | παντες ℵBP 9 sah Hes] παντα AC.. 24. εν qu] om B. 27. αλλα (om ως) B. 29. και ℵACP.] om B..

III,7. τεκνια ℵB..] παιδια ACP. 13. και ℵC*P.] om BAC^{x}.. 19. και pr] om BA. | τας καρδιας ℵA^{n}CP..] την καρδιαν BA*. 21. ημων pr ℵC..] om BA. | ημων sc ℵA..] om BC. 23 πιστευωμεν ℵAC.] -σωμεν B..

IV,2. εληλυθεναι B. 3. μη ομολ. et. Polyc Trt^{8} al] λυει vg Ir^{l} Or^{l}

ℵBACP || C 1 Pe 4,6-2 Pe 1,1. P 1 Io 3,20-5,1.

Trt§ Lcf al 10. ηγαπηκαμεν B 15. ιησ.] add χρ. B m arm 16. μενει sc ℵB..] om A.

V,1. και sc] om B. 5. εστιν A..] pm δε ℵ.. : add δε B. 6. μονω B 10. τω θεω (A. τω υιω, m *Iesu Christo*, am* om)] ‚*Text prob. a primit. interpolation*' WH

Epistula Ioannis II

6. ινα sc ℵA] om BP.. 8. ειργασασθε ℵA. vv^{pl}] ειργασαμεθα (ηργ- B*) BP.. syr^{cm} sah 12. ημων ℵP..] υμων BA.

Epistula Ioannis III

3. εχαρην ℵ.] add γαρ BACP.. 4. χαριν B min^{2} vg cop 10. της εκκλ. ℵ.] pm εκ BACP..

Epistula Iudae

1. ‚*Text prob. a primit. error for* θεῷ (*without* ἐν) *and* ἐν Ἰησοῦ' H 4. παρεισεδυησαν B 5. παντα (KL min^{pl} sah al τουτο)] ‚*Text perhaps a primit. error for* πάντας (ita syr^{bodl})' H | κυριος (al^{pl} ο κυρ.) ℵC*^{vi}(C^{a}. ο θεος)] ιησους BA. vv^{pl} : ‚*apparently* οτικ̅σ̅ (ὅτι Κύριος) *and* οτιι̅σ̅ (ὅτι Ἰησοῦς) *for* οτιο [ὅτι ὁ]' WH 13. πλανητες οις ζοφος B 15. ασεβ. BA..] om ℵ (om et. αυτων) C. | λογων ℵC.] om BA.. 18. του χρονου ℵA.] om του BC. (al^{pl} χρονω) 22. ελεγχετε AC* min^{nl} vv^{pl}] ελεατε (al^{pl} ελεειτε) ℵBC^{a}.. syr^{c} 22s. (C syr^{d} om v. 23 ους δε ελεατε, var al) : ‚*perhaps the first* ἐλεᾶτε (ubi Ti ἐλέγχετε) *an interpolation* (syr^{bodl} Cl Hier om ελεγχ. διακρινομ.)' WH 23. ους δε pr] om B

Epistula ad Romanos

I,16. πρωτον] om BG Trt 27. τε ℵBD^{c}..] δε AD*G.. :: C. om 32. επιγινωσκοντες (B -γειν-) B 80 | ποιουντες et συνευδοκουντες B, sim d**g vg (exc am*) Or^{l} Lcf al *non solum qui ea* (al *illa*) *faciunt sed et* (al *etiam*) *qui consentiunt.*

II,2. γαρ ℵC.] δε BADG.. 16. εν ημ. οτε ℵDG..] εν η ημ. B : εν ημ. η A.

III,2. γαρ ℵAD^{c}..] om BD*G. 4. νικησεις ℵAD.] -σης BG.. 7. δε ℵA.] γαρ BDG.. 8. και sc] om B. 11. ο pr ℵD..] om BAG | ο sc] om BG | ζητων B 12. ο ℵD.] om BAG.. | ουκ εστ. sc] om B 67** syr^{b} 14. στομα] add αυτων B 17 22. ιησου] om B 25. δια πιστ. ℵC*D*G.] δια της πιστ. BC^{b}D^{c}.. :: A om 28. γαρ ℵAD*G..] ουν BCD^{c}.. 29. μονων B.

IV,1. ευρηκ.] om B 47* 5. ασεβην ℵD*G 8. ου ℵ*BD*G 67**] ω ℵ^{c}ACD^{c}.. 11. περιτομην AC*. | δικαιοσ. ℵC^{a}D*.] pm την BC*D^{c}G.. :: A. pm εις 12. ‚*καὶ τοῖς prob. a primit. error for καὶ αὐτοῖς*' H 19. νενεκρωμ. BG.] pm ηδη ℵACD.. 22. και] om BD*G.

V,2. τη (ℵ^{a}A. pm εν) πιστει ℵ(*et^{c})AC..] om BDG. 3. καυχωμεθα ℵAD.. Or^{l} Cyp al] -μενοι BC 80 Or^{gr} Trt al 6. ετι γαρ ℵACD*et^{c}..] ει γε B :: D^{b}G εις τι γαρ (it vg Ir^{l} *ut quid enim*) : min^{1} fu* Aug ει γαρ : syr^{b} ει δε : cop ει γαρ ετι : ‚*Text possibly a primit. error for* εἴπερ' H 11. χριστον] om B 13. ελλογαται ℵ^{a} :: ℵ* ενελογειτο : A ελλογατο 15. και pr] om B. 17. τω του ενος ℵBC..] εν ενος 47* am al^{2} Or :: AG εν ενι :: D εν τω ενι | της δωρ.] om B 49 Ir^{l} Or^{gr} 1/2 al (67** al^{4} Or^{l} Thphyl την δωρεαν)

VI,3. ιησουν] om B. 11. ειναι (ℵ^{c}.. post νεκρ. μεν) ℵ(*et^{c})BC..] om ADG. 19. εις την ανομ. et. Or^{l} al] om B syr^{b} Trt^{cd} 21. το ℵ*ACD^{c}..] add μεν ℵ^{c}BD*G.

ℵBACP || C 1 Io 4,3-3 Io 2. Iud 1.2. P 1 Io 3,20-5,1. Iud 4-15. :: ℵBACDG || C Rom 2,5-3,21.

VII,6. *ημας*] om BG 17. *ενοικουσα* ℵB.] *οικουσα* ACDG.. 20. *εγω* pr ℵA..] om BCDG. 23. *εν* sc ℵBDG.] om AC.. 25. *χαρις* B.] *χαρις δε* ℵ[a]C[a]. (C* latet) : *ευχαριστω* ℵ*A.. :: D. *η χαρις του θεου* : G *η χαρις κυριου* | *τω νοι* ℵ*G.] *τω μεν νοι* ℵ[c]BACD..

VIII,2. *σε* ℵBG m syr[h] Chr[§] Trt[pud] et[res cd]] *με* ACD.. vg syr[c] sah arm[cdd] go Cl Or[l] Ath Did Cyr Trt[res cd] al :: cop aeth al *ημας* : arm[cdd] om : ‚*Text prob. a primit. interpolation*' WH 11. *χρ. ιησ.* ℵ*AD*. (C. *ιησ. χρ.*)] *χριστον* (ℵ[c].. pm *τον*) ℵ[c]BD[c]G.. | *και* BCDG..] om ℵA. | *ενοικουντος* et *πνευματος* ℵAC..] *-κουν* et *πνευμα* BDG.. 20. *εφ* ℵB*D*G 21. *διοτι* ℵD*G 23. *ημεις*] om B. :: DG om *ημ. και* 24. *τι και* ℵ[c]AC..] *τι* B[a]DG. : om B* 47[mg] (cum hac nota : *το παλαιον ουτως εχει*) :: ℵ*47* *και* (sine *τι*) | *υπομενει* ℵ*A 47[mg] 28. add *ο θεος* BA 34. *ιησ.* ℵACG.] om BD.. | *εγερθ.* ℵ[c]BDG..] add *εκ νεκρ.* ℵ*AC. | *εστιν* ℵ*AC..] pm *και* ℵ[c]BDG.. 35. *χριστου* ACDG..] *θεου* ℵB.

IX,4. *αι διαθηκαι* ℵC..] *η διαθηκη* BDG. (A om *ων η* usq *επαγγ.*) 13. *καθαπερ* B Or 23. *και*] om B. 26. *αυτοις*] om B am al[3]

X,3. *δικαιοσ.* sc ℵG..] om BAD. 5. *οτι* post *γρ.* ℵ*AD*.] post *νομ.* ℵ[c]BD[c]G.. | *εκ νομου* ℵB] *εκ του νομου* DG.. :: A *εκ πιστεως* | *ποιησας* ℵ*AD.] add *αυτα* ℵ[c]BG.. 9. *εν τω στομ.*] pm *το ρημα* B 71 Cl | *οτι κυριος ιησ.* B cop Cl al 14. *ακουσονται* ℵ*D.] *-σωσιν* (al[pl] *-σουσιν*) ℵ[c]BA[a]. (A* latet) 15. *καθαπερ* B | *τα* ℵ*D[b]..] om ℵ[c]BACD*G. 20. *τοις εμε* bis] pm *εν* BD*(G pr loco)

XI,6. *χαρις* sc ℵ*ACDG. vv[pl] Or[l] pp[lat]] add *ει δε κτλ* (B om *εστι*, habet *χαρις* pro *εργον* sc) ℵ[c]B.. syrr Chr al 13. *ουν*] om (DG. om *μεν ουν*) L.. 17. *της ριζης* ℵ*BC cop] add *και* ℵ[c]AD[b].. Or :: D*G Ir[l] om 20. *εκλασθησαν* BD*G 25. *παρ* ℵCD..] *εν* BA :: G. om | *αχρι ου* B* 30. *νυνι* B 31. *νυν* sc ℵBD* 4** cop Dam] om AD[b]G..

XII,1. *τω θεω εναρ.* ℵ*A.] *εναρ. τω θεω* ℵ[c]BDG.. 2. *συνσχηματιζεσθε* ℵB*.. (vv)] *-σθαι* B[b]ADG | *μεταμορφουσθε* B*D[b].. (vv)] *-σθαι* ℵB[b]AD*G 14. *υμας*] om B 47 67** am (G. om *ευλογ. τ. διωκ. υμ.*) 15. *κλαιειν* ℵBD*G.] pm *και* AD[c]..

XIII,3. ‚*τῷ ἀγαθῷ ἔργῳ prob. a primit. error for τῷ ἀγαθοεργῷ* (aeth *ei qui facit bonum*)' H 9. *εν τω* sc] om BG. 11. *υμας* ℵ*BAC.] *ημας* ℵ[c]DG.. 12. *ενδυσωμ. δε* BAC*D*.] om *δε* ℵ* sah[cd] :: ℵ[c]C[b]D[b]G.. *και ενδυσωμ.* 13. *εριδι κ. ζηλω* et. Ir[l] Or[l]] *ερισι κ. ζηλοις* B sah Cl Amb Cyp[vi] 14. *χρ. ιησ.* (om *κυρ.*) B Cl

XIV,5. *γαρ* ℵ*AC.] om ℵ[c]BDG.. 12. *ουν*] om BD*G. | *αποδωσει* BD*G. | *τω θεω*] om BG. 13. *προσκομμα* et *η*] om B syr[h] arm 19. *διωκομεν* ℵBAG.] *-κωμεν* CD.. 21. *πειν* D* :: G *πινειν* | *προσκοπτει* (ℵ*P *λυπειται*) ℵ[a](et*)AC. (Or)] add *η σκανδ. η ασθ.* ℵ[c]BDG..

XV,4. *εις την*] pm *παντα* B. | *εχωμεν*] add *της παρακλ.* B Cl 7. *υμας* ℵACD[b]G..] *ημας* BD*. 8. *γεγεν.* ℵAC[a]D[c]..] *γενεσθαι* BC*D*G arm 11. add *λεγει* BDG. 14. *της* ℵB.] om ACDG.. 15. *τολμηροτερως* BA 17. *την* BC[vi]DG 37] om ℵA.. 18. *τολμω* ℵ[c]B. 19. *θεου* ℵD[b].. (Or[l])] *αγιου* ACD*et[c]G. (vv[pl]) : om B 20. *φιλοτιμουμαι* BD*GP 21. *οψονται*] ante *οις* B 37 cop 22. *πολλακις* BDG 23. *ικανων* BC. 24. *απο* B (DG. *αφ*) 30. *αδελφοι*] om B. 31. *δωροφορια* et *εν* BD*G 32. *ελθων* et *συναν.* ℵ*AC.] *ελθω* et *και συναν.* (B om *και συναν. υμιν*) ℵ[c](B)DG.. | *θεου* ℵ[c]ACD[c].. (Or[l])] *κυρ. ιησ.* B :: ℵ* *ιησου χριστου* : DG fu *χρ. ιησ.* : ‚*Text prob. a primit. interpolation*' WH 33. *αμην*] om AG.

XVI,1. *ουσαν* ℵ*AC[a]DG..] add *και* ℵ[c]BC* 47 6. *μαριαμ* ℵDG..] *-ριαν* BAC. 11. *συγγενη* (G *συνγ-*) ℵB[b]CD[c]G..] *-νην* B*AD* 19. *σοφους* BDG.] add *μεν* ℵAC.. 20. *ιησ.* ℵB] add *χρ.* AC.. (DG om *η χαρις* usq *υμων*, sed add sim post v. 23) 21. *μου* pr] om B 67** 27. *ω*] om B. | *των αιων.*] om BC.

ℵBACDG || C 9,12-10,14. 11,31-13,10.

Epistula ad Corinthios I

I,2. *τη ουση εν κορ.* post *θεου* ℵAD^b..] post *χρ. ιησ.* BD*et^{c}G 4. *μου* ℵ^{a}ACDG..] om ℵ*B aeth 8. *χριστου*] om B 13. *υπερ* ℵACD^{b}G..] *περι* BD* 14. *ευχαρ.* ℵ*B 67** Chr§Dam] add *τω θεω* (A. add *μου*) ℵ^{c}ACDG.. Or^{1}Trt al 28. *τα μη οντα* ℵ*AC*D*G.] pm *και* ℵ^{c}BC^{b}D^c..

II,1. *μαρτυριον* ℵ^{c}BDG.. vv^{pl} Or al] *μυστηριον* ℵ*AC min^7 r syr^b cop Amb Aug al 2. *ειδ. τι* ℵAD^{b}G..] *τι ειδ.* BC. :: D*et^c *τι εν υμ. ειδ.* 9. *α* sc ℵDG..] *οσα* BAC^{vi}Cl^{ro}Hipp al 10. *δε* et. Or al] *γαρ* B 37 al^7 sah cop Cl al 13. *πνευματικως* B 17 15. *ανακρ.* ACD*G.] add *μεν* ℵ^a(*om v. 15)BD^b.. | *παντα* ℵ^{a}BD^{b}G..] pm *τα* ACD*.

III,2. *ετι*] om B 12. *αργυρ.*] pm *και* B 13. *αυτο* BAC.] om ℵD.. (G om v. 8 usq v. 16 *θεου*) 16. *εν υμιν οικει* B.

IV,13. *δυσφημ.* ℵ*AC. Cl Or3/5Eus al] *βλασφημ.* ℵ^{c}BDG.. 14. *νουθετων* ℵAC.] -*θετω* BDG.. 17. *αυτο* ℵ*A.] om ℵ^{c}BCDG.. | *ιησου* ℵCD*et^{b}G. (D*G *κυριω* pro *χρ.*)] om BAD^c..

V,2. *πραξας* ℵAC.] *ποιησας* BDG.. 4. *κυριου* ℵA.] add *ημων* BDG.. 5. *ιησου* ℵ..] *ιησ.* (AG. pm *ημων*) *χρ.* ADG.. : om B Or§Trt al 8. *μη* B Or 1/3 11. *νυνι* ℵ*CD*(-*νει*)et^b..] *νυν* ℵ^{c}BAD^{c}G..

VI,5. *λαλω* B 7. *μεν* ℵ*D*.] add *ουν* ℵ^{c}BACD^b.. 10. *ου* pr ℵAC.] *ουτε* BD.. 11. *κυρ.* ℵAD..] add *ημων* BC^{vi}.. 14. *εξεγερει* ℵCD^c..] *εξηγειρεν* B 67** (am fu harl *suscitavit*) :: AD*. *εξεγειρει* 19. *πνευμ. αγ. εστ.* B.

VII,1. *εγραψατε* ℵBC.] add *μοι* ADG.. 5. *αν*] om B | *υμων*] om B 9. *γαμειν* ℵ*AC*.] *γαμησαι* ℵ^{c}BC^{a}DG.. 13. *ει τις* ℵD*G.] *ητις* BACD^c.. 15. *υμας* ℵ*AC.] *ημας* ℵ^{c}BDG.. 17. *μεμερικεν* ℵ*B] *εμερισεν* ℵ^{c}ACDG.. 28. *η*] om BG 34. *η αγαμος* post *παρθ.* (sed ℵA. add *η αγ.* et. post *γυνη*) ℵADG.. (Trt Cyp)] post *γυνη* tantum B. (vg cop Eus) | *και τω σωμ.* ℵBG..] om *και* AD. 38. *ποιει* ℵAD.. (G om *ωστε* usq *ποιει*)] *ποιησει* B. | *ποιησει* ℵBA.] *ποιει* DG.. 40. *δε* sc ℵAD..] *γαρ* B.

VIII,6. *αλλ* et. Or Hil al] om B basm Ir^1 Eus | *δι ον* B aeth 8. *ουτε εαν μη κτλ* BA*. | *περισσευομεθα* B Or 10. *σε* ℵAD..] om BG vg Or^1 al

IX,4. *πειν* (ℵ*D*G *πιν*) B* 7. *η* ℵAC*..] om BC$^{a\,vi}$DG. 9. *κημωσ.* B*D*G Chr Thdrt] *φιμωσ.* ℵB^{b}ACD^b.. 12. *εκκοπ.* ℵD*.] *εγκοπ.* B^{b}ACD^c.. : *ενκοπ.* B*G 16. *ευαγγελιζωμαι* sc ℵA..] -*σωμαι* BCDG. 18. *μου* pr ℵ*AC.] *μοι* (D*G *εσται μοι*) ℵ^{c}BDG.. 22. *ασθενης* ℵ*BA.] pm *ως* ℵ^{c}CDG..

X,2. *εβαπτισθησαν* ℵACDG.] -*τισαντο* B.. (Or) 3. *το αυτο* ℵ^{c}BC^{a}DG..] om (sed A non om *το*) ℵ*AC*^{vi} aeth 7. *πειν* (ℵ *πιν*) B*D*G 8. *μια* ℵ*BD*G] *εν μια* ℵ^{c}ACD^b.. 9. *κυρ.* ℵBC.] *χρ.* DG.. :: A *θεον* | *εξεπειρ.* ℵCD*G.] *επειρ.* BAD^c.. 10. *γογγυζετε* BAC..] -*ζωμεν* ℵDG. | *καθαπερ* ℵB.] *καθως* ACDG.. 18. *ουχ* ℵ*ACD*G 17] *ουχι* ℵ^{c}BD^c.. 20. *θυουσιν* pr BDG. (Marcion Trt)] add *τα εθνη* ℵAC.. (Or^1)

XI,17. *παραγγελλων* et *επαινω* ℵC$^{b\,vi}$D^{c}G..] -*λλω* et -*νων* AC*. :: B -*λλων* et -*νων* : D*. -*λλω* et -*νω* 19. *ινα*] add *και* BD*. 22. *επαινω* BG.

XII,2. *οτι οτε* (G. om *οτε*, K*. om *οτι*)] „*Prob. a primit. error for* ὅτι ποτέ' WH 6. *ο δε* (DG *ο αυτ. δε*) ℵADG..] *και ο* BC. 10. *δε* sc et tr ℵAC..] om BDG.] *διακρισις* ℵCD*G.] -*σεις* BAD^c.. 18. *νυνι* ℵCD^b..] *νυν* BAD*G. 19. *τα*] om BG 17 20. *μεν*] om BD*. 21. *δε* ℵBD..] om ACG. 25. *σχισματα* ℵD*G.] *σχισμα* BACD^b.. 26. *ειτε* pr ℵACD..] *ει τι* BG. | *μελος* sc ℵ*BA Thdrt 1/2] pm *εν* ℵ^{c}CDG.. (Or^2 *μελος εν*)

XIII,2. *μεθισταναι* ℵBDG. (Cl)] -*νειν* AC.. (Or) 3. *καυθησ.* (-*σομαι* DG.. : -*σωμαι* C..) CDG.. cdd^{gr}et^{lat}ap Hier it vg syrr aeth§ arm go Cyr Trt Cyp al] *καυχησωμαι* ℵBA 17 cdd^{gr}apHier sah cop aeth§go^{mg} Or al 4. *η αγαπη*

ℵBACDG || C 1,1.2. 7,18-9,6.

tr] om B. (Cl Or§ Trt) 5. το μη B Cl 1/3 8. δε] om C*D*G. | προφητεια (sic et. A) καταργηθησεται B | γνωσις καταργηθησεται BD*et[c]..] -σεις et -σονται ℵAD[b]G.

XIV,6. διδαχη ℵ*D*G.] pm εν ℵ[c]BAD[b].. 14. γαρ] om BG. 15. δε sc] om BG. 16. πνευμ. ℵ*AG..] pm εν ℵ[c]BD. 18. γλωσση ℵADG.] -σσαις B.. 28. διερμην. ℵAD[b]..] ερμην. (D*G pm ο) BD*G 35. μανθανειν ℵ*A[a]. (A* latet) 37. εστιν D*G (d g) Or Hil] add (ℵ* pm) εντολη ℵ(*et[c])BA 17 cop aeth Aug :: D[b].. εισιν εντολαι 38. αγνοειται (G ηγνο-, D* αγνοειτε) ℵ*A*[vi]D*G Or al] αγνοειτω ℵ[c]BA[a]D[b]..

XV,5. επειτα ℵA.] ειτα BD[c].. :: D*G και μετα ταυτα 7. επειτα sc ℵ*AG..] ειτα ℵ[c]BD.. 10. συν εμοι ℵ*BD*G.] pm η ℵ[c]AD[b].. 14. και pr ℵ*ADG.] om ℵ[c]B.. (Ir[l] Trt) | υμων] ημων BD*. 17. υμων pr] add εστιν BD*. 24. παραδιδοι BG 27. οτι pr] om B. 28. και ℵAD[c]..] om BD*G. | τα tr ℵD[c]G..] om BAD[a]. 49. φορεσομεν B. 51. ου ante (A[a] ante et post) κοιμηθησ. B(A[a])D[b vi]et[c].. cdd ap Acac[caes] cdd[gr]ap Hier cdd[nl]ap Did syrr cop aeth§ go Or§ Thdr[hcl]al[mu]] ου (A* οι) post κοιμηθησ. (G 17 pm ουν) ℵ(A*)CG 17 cdd[pl]ap Acac[caes]et ap Did cdd[gr]ap Hier et ap Aug g aeth§ arm Or§ al :: D*vg cdd[lat] ap Hier et ap Aug Hil al αναστησομεθα ου παντες δε αλλαγ. 54. το φθαρτον κτλ (G om οταν δε usq αθανασιαν) ℵ[c]BAC[a]D.. (Or Cyp al)] om ℵ*C*. (Mcion[epiph] Ir[l] Hil al) | αθανασ.] pm την ℵAI 17

XVI,2. ευοδωται ℵ*BDG..] -δωθη ℵ[c](-δοθη)AC. 6. καταμενω BM 67** | και] om B. 10. ως εγω BM 67** 17. υμετερον BCDG.] υμων ℵA.. | ουτοι ℵBC..] αυτοι ADG. 19. ασπαζεται ℵCD.] -ζονται BG..

Epistula ad Corinthios II

I,6. και σωτηρ.] om B 17. | ειτε παρακ. υπ. τ. υμ. παρακλ. h. l. ℵAC. vv[pl]] post βεβ. υπ. υμ. (add και σωτηρ. post παρακλ., sed syr[c*]) BDG.. (d g) go syr[c] 8. περι ℵACDG.] υπερ B.. 10. οτι (G post και)] om BD*M 12. ουκ εν] pm και B. 14. ημων sc ℵBG..] om ACD.. 15. χαριν ℵ*ACDG..] χαραν ℵ[c]B. 22. ο και ℵ[c]BC[c]D.. (G. και ο)] om ο ℵ*AC*.

II,1. δε ℵACD[b].. (D* τε)] γαρ B. 7. μαλλον (DG. post υμας) ℵCDG..] om BA syr[b] Aug 9. ει ℵCD..] η BA 17

III,1. συνιστανειν ℵACD[b]..] -σταν BD*. :: G -στανai 3. και ενγεγρ. B. | πλαξιν καρδιαις (FK.. vv[pl] καρδιας) σαρκ.] ,Πλαξίν *prob. a primit. interpolation*' WH 7. εν γραμματι BD[gr*]G[gr] syr[b] arm 9. τη ℵACD*G.] η BD[b].. 17. ,Κυρίου *prob. a primit. error for* κύριον' H 18. καθωσπερ B

IV,2. συνισταντες ℵCD*G.] -στανοντες BA[vi]. :: D[c].. συνιστωντες 5. δια ιησουν BA*DG..] δια ιησου ℵ*A**C. :: ℵ[a] δια χριστου 10. τοις σωμασιν ℵ.] τω σωματι BACDG.. 13. και pr ℵG.] om BCD.. 14. κυρ.] om B. (Trt) 17. ημων] om B. (C* vel[a])

V,3. ειγε ℵC..] ειπερ BDG. 10. τα δια et. Cl Trt al] τα ιδια d g vg arm go Or§ Cyp Lcf al | φαυλον ℵC.] κακον BDG.. 12. ημων CDG..] υμων ℵB 17

VI,4. συνισταντες ℵ*CD*G.] -στανοντες B. :: ℵ[c]D[c].. -στωντες 15. πιστου B. 16. ημεις et εσμεν ℵ*BD*.] υμεις et εστε ℵ[c]CD[c]G..

VII,5. εσχεν BG. 8. ,Βλέπω *prob. a primit. error for* βλέπων (vg *videns*)' WH | γαρ ℵCD[b]G..] om BD* Ambrst[cd] 12. ουκ ℵCD 17.] ουχ BG.. | ουδε] pm αλλ ℵ[c]B 37 73 14. επι τιτου (DG. προς τιτον) ℵ*B.] pm η ℵ[c]CDG..

VIII,7. εξ ημων εν υμιν B. (Or[l]) 9. χριστου] om B 19. συν ℵDG..] εν BC. | αυτου ℵD[b]..] om BCD*G. (vv[pl]) 24. ενδεικνυμενοι BD*G.] ενδειξασθε ℵCD[b]..

ℵBACDG || A 2 Co 4,13-12,6. C 1 Co 13,8(πανσ.)-15,40. D* 1 Co 14,13-22.

IX,5. *εις* ℵC..] *προς* BDG. | *μη ως* ℵ*G.] pm *και* ℵ^c BCD.. 10. *σπερμα* ℵCD^b..] *σπορον* BD*G 80 11. *θεου* B

X,8. *τε* ℵCD..] om BG. | *καυχησομαι* ℵ.] *-σωμαι* BCDG.. 10. *φασιν* B vv^nl 14. *ως γαρ μη* B min^2

XI,3. *απλοτ.* ℵ^c D^c..] add *κ. τ. αγνοτ.* ℵ*BG. :: D* *απο της αγνοτ. κ. τ. απλοτ.* 4 *ανειχεσθε* ℵD^c G..] *ανεχεσθε* BD* 17 5. *δε* B 18. *σαρκα* ℵ*D*G.] pm *την* ℵ^c BD^c.. 23. *εν πληγ. κτλ* ℵ*G.] *εν φυλακ. κτλ* BD*et^c. :: ℵ^c D^b.. *εν πληγ. υπερβαλλ. εν φυλ. περισσ.* 30. *μου*] om BH

XII,1. *δει* BD^c G..] *δε* ℵD* cop (al^mu *δη*) 3. *ουκ οιδα*] om B Meth 5. *μου* ℵD^c G..] om BD*. 7. *ινα μη* pr D.. (Ir^l Or^l)] pm *διο* ℵBAG 17. | *ινα μη υπεραιρ.* sc ℵ^c B..] om ℵ*ADG. 9. *μου* sc et. Or] om B. (Ir) 10. *και* ℵ*B Or^§] *εν* ℵ^c AD.. 11. add *τι* B 12. *τε* (ℵ^c ante *σημ.*) ℵ*B.] om ℵ^a AD*. :: D^c.. *εν σημ.* : G. *και σημ.* 20. *ερις* ℵA.] *ερεις* BDG.. 21. *ταπεινωσει* BDG.] *ταπεινωση* ℵA..

XIII,4. *εν* BD..] *συν* ℵAG. | *εις υμας*] om BD^c. 13. *χριστου*] om B.

Epistula ad Galatas

I,3. *ημων* post *κυρ.* BDG..] post *πατρ.* ℵA. : om 67** al 4. *περι* ℵ*ADG..] *υπερ* ℵ^c B.. 8. *ευαγγελισηται* ℵA.] *-ζηται* BDG.. | *ευαγγ.* sine *υμιν* ℵ*G.] add *υμιν* ℵ^c AD^c.. : pm *υμιν* BH :: D*. add *υμας* 11. *δε* ℵ*AD^b..] *γαρ* ℵ^a BD*G. 12. *ουτε* BD^c..] *ουδε* ℵAD*G. 15. *ευδοκ.* BG.] add *ο θεος* ℵAD.. 17. *ανηλθον* ℵA..] *απηλθον* BDG.

II,12. *ηλθον* ACD^b..] *ηλθεν* ℵBD*G min^2 Or (*ἐλθόντος Ἰακώβου*) 13. *και* sc] om B. 14. *ουχ* ℵ*AC.] *ουκ* D^b G.. :: ℵ^c BD*. *ουχι* 20. *υιου τ. θεου* ℵACD^b..] *θεου και χρ.* BD*G (d g)

III,19. *ου* et. Or] *αν* B. (Cl) 21. *του θεου*] om B. | *εν νομω* B Cyr ½ | *ην αν* ℵ.] *αν ην* BAC : om *αν* D*. :: G om *ην αν* : D^b.. *αν εκ νομ. ην*

IV,3. *ημεθα* ℵD*G 17 al^2] *ημεν* BACD^b.. 9. *δουλευσαι* ℵB] *-λευειν* ACDG.. 18. *ζηλουσθε* ℵB. 19. *τεκνα* ℵ*BD*G.] *τεκνια* ℵ^c ACD^b.. 23. *μεν*] om B. | *δια της* BDG..] *δι* ℵAC. 25. *γαρ* pr ℵCG 17* (*δε*?) r vg sah (*δε*) aeth go (om *γαρ*) Or^l Epiph Cyr Aug al^lat] *δε αγαρ* BAD 37 al^3 cop syr^cm :: KLP 17**al^pl d (om *σινα*) syr^b et^ct arm Chr al^mu *γαρ αγαρ* 28. *υμεις* et *εστε* BD*G. (Ir^l Or)] *ημεις* et *εσμεν* ℵACD^c.. (Hier)

V,1. *τη*] G d g r vg go Trt Or^l al^lat *η* (D^b.. syrr ante *ημας* add *η*, om *ουν* post *στηκετε*, ut et. D. vg) : , *Τῇ ἐλευθερίᾳ prob. a primit. error for Ἐπ' ἐλευθερίᾳ* ' H 6. *ιησου*] om B Cl 20. *ερις* ℵBAD*.] *ερεις* CD^b G.. | *ζηλος* BD*.] *ζηλοι* ℵCD^b.. (A latet) :: G *ζηλους* 21. *φθονοι* ℵB. (Cl Ir^l Or^l)] add *φονοι* ACD.. (cdd^lat ap Hier vv^pl)] *καθως* ℵ*BG.] add *και* ℵ^c ACD.. 26. *αλληλοις* ℵACDG^a..] *αλληλους* BG*.

VI,2. *αναπληρωσετε* BG. (vv^pl)] *-σατε* ℵACD.. (syr^c arm Cl) 4. *εκαστος*] om B sah 10. *εχωμεν* ℵB* 17 37.] *εχομεν* B^b ACDG.. 11. *ηλικοις* B* 17 12. *χριστου*] add *ιησου* B 37 | *διωκονται* ACG.] *-κωνται* ℵBD.. 13. *περιτεμνομ.* ℵACD..] *περιτετμημ.* B.. :: G *περιτεμνημενοι* 15. *ουτε γαρ* B.] *εν γαρ κτλ* (cf 5,6) ℵACDG.. 18. *ημων*] om ℵ.

Epistula ad Ephesios

I,1. *εν εφεσω*] om ℵ*B* 67** cdd^vet ap Bas Mcion^vl (qui ep. *προς λαοδικεας* inscr.) Or 14. *ος* ℵD..] *ο* BAG. 15. *τ. αγαπ.* ℵ^c DG.. (vv)] om ℵ*BAP 17 Or Cyr Hier Aug ½ 17. *δω* B. 18. *υμων*] om B. 20. *ενηργηκεν* BA.] *-σεν* ℵDG.. | *αυτον* sc ℵA.] om BDG..

ℵBACDG || A 2 Co 4,13-12,6. C 2 Co 10,9-Gal 1,20. Eph 1,1-2,18.

II,5. *τω χριστω* et. Hil Hier al] pm *εν* B 17 al² vg^cl (non am fu al) cop arm Chr al

III,1. *χριστου* א*D*G.] add *ιησου* א^a BAD^b.. 3. *οτι* (G *κα. αποκ. γαρ*)] om B d Victorin Ambrstr 9. *φωτισαι* א*A 67** Cyr ½ Hil Aug Hier] add *παντας* א^c BDG.. (Trt) 18. *βαθ. κ. υψ.* אA..] *υψ. κ. βαθ.* BCDG. (vv^pl) 19. *πληρωθη* B 17 al²

IV,4. *και* sc] om B. 7. *η* אACD^c..] om BD*G. 8. *εδωκεν* א*AC^a D*G.] pm *και* א^c BC*et^b D^c.. 9. *κατεβη* א*AC*DG.] add *πρωτον* א^c BC^b.. 16. *μερους* אBDG..] *μελους* AC. 28. *ιδιαις* א*ADG. (vv^pl)] om א^c B.. 32. *δε* (D*G. *ουν*)] om B. | *υμιν* אAG..] *ημιν* BD.

V,2. *υμων* B. 4. *η* pr א*AD*G.] *και* א^a BD^c.. 15. *ακριβ. πως* א*B.] *πως ακριβ.* א^c ADG.. 19. *ψαλμ.*] pm *εν* B. | *τη καρδια* אB Or] pm *εν* (sed א^c ADG. *εν ταις καρδιαις*) א^c ADG.. 22. *ανδρασιν* B cdd^gr ap Hier Cl ½] add *υποτασσεσθωσαν* אA. (Cl ½) :: DG add *υποτασσεσθε* (item al^pl post *ανδρ.*) post *γυναικες* 28. *οφειλ.* א..] add *και* B 17 syr^c :: ADG. *και οι ανδρ. οφειλ.* 30. *αυτου* א*BA.] add *εκ κτλ* א^c DG.. 31. *τον* et *την* אAD^c..] om BD*G | *τη γυναικι* (א* : add *αυτου* א^a..) א*AD*G.] *προς την γυν. αυτ.* א^c BD^c.. 32. *εις* sc] om B.

VI,1. *εν κυρ.* אAD^b.. (Or)] om BD*G (d g) Cl Trt Cyp 5. *καρδ.* א.] pm *της* BADG.. 8. *εαν τι* B.] *ο αν* (א^c A. *εαν*) א^c ADG. :: א* *ο τι εαν* (al^pl *ο εαν τι*) 10. *δυναμουσθε* B 17 Or^vi 12. *ημιν* אAD^c..] *υμιν* BD*G. 16. *τα* אAD^c..] om BD*G 19. *του ευαγγ.*] om BG Trt Victorin

Epistula ad Philippenses

I,9. *περισσευη* אA..] *-ση* BD. :: G *περισσευοι* 19. *δε* B. 23. *γαρ* א^a BAC.] om א*DG.. 24. *επιμειναι* B Or ⅕ al | *τη* אAC.] pm *εν* BDG.

II,2. *εν* א^c BDG..] *αυτο* א*AC. 4. *εκαστοι* pr BAG.] *-τος* אCD.. 11. *εξομολογησεται* ACDG..] *-σηται* אB.. 12. *ως*] om B. 15. *γενησθε* אBCD^c..] *ητε* AD*G. 26. *παντ. υμ.* א^c G..] add *ιδειν* א*ACD.. : *υμ. παντ.* B 27. *θανατου* א^c B. 30. *χριστου* (D.. pm *του*) BDG..] *κυριου* אA. :: C om

III,7. *ατινα* א*AG.] pm *αλλα* (א^c D^c.. *αλλ*) א^c BD.. 8. *μενουνγε* אA.] *μεν ουν* BDG.. 12. *ει* א*D*G.] add *και* א^c BAD^c.. | *ιησου* אA..] om BD*G. 13. *ουπω* אAD*.] *ου* BD^c G..

IV,1. *αγαπητοι* sc (D*. om)] add *μου* B 17 cop syr^b

Epistula ad Colossenses

Inscr. *κολοσσ.* אB^b DG.] *κολασσ.* (א bis in summa pagina) B*A..

I,2. *κολοσσ.* (A hiat) אBDG.] *κολασσ.* KP.. 3. *και* אAC^a D^c..] om BC* :: D*G *τω* | *χριστου*] om B | *περι* אACD^c..] *υπερ* BD*G. 4. *ην εχετε* (D^c. *την*)] om B 7. *υμων* א^c CD^b..] *ημων* א*BAD*G. 12. *πατρι*] pm *θεω* א. :: G *θεω τω π.* : C^b. *τω θεω και π.* | *υμας* אB.] *ημας* ACDG.. 14. *εσχομεν* B cop 16. *επι* א*B.] pm *τα* א^c ACDG.. 18. *αρχη*] pm *η* B. 20. *δι αυτου* sc אACD^b..] om BD*G. 21. *αποκατηλλαγητε* B (17 *-ηλλακηται*) :: DG*. *αποκαταλλαγεντες* 27. *ος* אCD..] *ο* BAG.

II,2. *πλουτος* א*B Cl] pm *το* AC. :: א^c D.. *παντα* (D* add *τον*) *πλουτον* | *θεου χριστου* B Hil] א*AC 4 am fu sah *θεου πατρος του* (א* om *του*) *χριστου* : א^c min² syr^ct *θεου και πατρ. του χρ.* : 47 73 vg^cl syr^b cop Chr al *θεου πατρ. και του χρ.* : D* Aug *θεου ο εστιν χριστος* : D^b P 37 67** al³ *θεου* : D^c KL min^pl syr^c* Thdt Dam al *θεου και πατρ. και του χρ.* : Cyr *θεου και χρ.* : 17 arm Cl Ambrst *θεου* (17 add *του*) *εν χριστω* (sim aeth) :: , *Τοῦ θεοῦ,*

אBACDG || C Eph 1,1-2,18. Eph 4,17-Phil 1,22. Phil 3,5-Col 1,2. G Col 2,1-10.

Χριστοῦ prob. a primit. error for τοῦ ἐν Χριστῷ' H 4. *τουτο* א*BA^{*vi}.] add *δε* א^{c}A^{x}CD.. 7. *περισσ.* א*AC.] add *εν αυτη* BD^c.. :: א^{c}D*. add *εν αυτω* 10. *ος* אAC..] *ο* BDG. 12. *βαπτισματι* א*ACD^c..] *-σμω* א^{c}BD*G. | *εκ νεκρ.* אAC..] *εκ των νεκρ.* BDG.. 13. *υμας* sc א*AC..] *ημας* B. :: א^{c}DG.. om 16. *και* B. 17. *ο εστιν* BG. 18. *,perhaps θέλων ἐν* (א* om) *ταπεινοφροσύνῃ for ἐν ἐθελοταπεινοφροσύνῃ*' H | *α εορ.* (אB*CD. : *εωρ.* B^{c}A..) *εμβατ.* א*BAD* 17 28 67** cdd^{gr}ap Hier m cdd^{qd}ap Aug cop aeth Mcion^{tert} Or§ Lcf Ambrst] א^{c}CD^{b}G.. vg syrr arm go Chr Aug Hier al *α μη* (G *ουκ*) *εορ. εμβατ.* :: *, Probably a primit. error for ἀέρα* (*or αἰώρα*) *κενεμβατεύων*' WH 23. *και* sc] om B m Or^i al : †H

III,4. *υμων* אCD*G.] *ημων* BD^b.. (A latet) 11. *παντα* א*AC.] pm *τα* א^{c}BDG.. 12. *και*] om B. 13. *χριστος* א$^{a\,vi}$et^{c}CD^b..] *κυριος* BAD*G. :: א* *θεος* (17 arm Aug *ο θεος εν χριστω*) 15. *ενι*] om B 67** sah 16. *χριστου* א^{c}BC^{a}DG..] *κυριου* א* cop Cl :: AC*. *θεου* | *εν τη* א^{c}BD*G] om *τη* א*ACD^c.. (C^x om *εν χαρ.*) 22. *οφθαλμοδουλιαις* (al^{pl} *-λειαις*) אC..] *-λια* (BA *-λεια*) BADG. 25. *κομιειται* א*ACD*..] *-σεται* א^{c}BD^c. :: G *-ζεται*

IV,3. *δι ον και* BG 9. *γνωριουσιν* א*ACD^c..] *-σουσιν* (D* *-σωσιν*) א^{c}BD*G. 15. *αυτων* אAC.] *αυτης* B 67** syr^{ct} :: DG.. *αυτου*

Epistula ad Thessalonicenses I

I,5. *πληροφ.* אB.] pm *εν* ACDG.. | *εν υμ.* BDG..] om *εν* אAC. 7. *τυπον* BD*.] *τυπους* אACG.. 8. *εν τη* sc] om B. 9. *υμων* B. 10. *των* sc אBDG..] om AC.

II,5. *εν* sc א*ACDG..] om א^{c}B. 7. *ηπιοι* א^{c}AC^{x}D^c..] *νηπιοι* א*BC*D*G. 12. *καλουντος* BDG..] *καλεσαντος* אA. 13. *εστ. αληθ.* ADG..] *αληθ. εστ.* א^{a}B 17 cop :: א* om *αληθως* 16. *εφθακεν* BD*

III,2. *διακ. τ. θεου* אA. vv^{pl}] *συνεργον τ. θεου* D* 17 Ambrst : *συνεργον* B :: G *διακονον και συνεργον τ. θεου* : D^c.. (syr^{b}et^{c*}) *διακ. τ. θεου και συνεργον ημων* 8. *στηκετε* א^{c}BAG..] *-κητε* א*D. 13. *αμεμπτως* B. | *αμην* א*AD*.] om א^{c}BD^{c}G..

IV,1. *ουν*] om B*. | *ινα* pr BD*G.] om אAD^c.. 8. *και* אD*G..] om BAD^b. 9. *εχετε* א*AD^c..] *εχομεν* א^{c}D*G. : *ειχομεν* B. 10. *εν ολη* א*AD*G.] pm *τους* א^{c}BD^b.. 14. *ο θεος και* B syr^c

V,3. *οταν* א*AG.] add *δε* א^{c}BD. (al^{pl} add *γαρ*) 4. *κλεπτης* אDG..] *-τας* BA cop 9. *χριστου*] om B aeth 10. *περι* א*B 17] *υπερ* א^{c}ADG.. 13. *υπερεκπερισσως* BD*G] *-ρισσου* אAD^b.. | *αυτοις* אD*G.] *εαυτ.* BAD^c.. 15. *αποδοι* א*D$^{b\,vi}$G (D* *-δοιη*)] *-δω* א^{c}BAD^c.. | *εις αλλ.* א*ADG.] pm *και* א^{c}B.. 19. *ζβεννυτε* B*D*G 27. *αδελφ.* א*BDG.] pm *αγιοις* א^{c}A..

Epistula ad Thessalonicenses II

I,2. *ημων* אAG..] om BD. 4. *ενεχεσθε* B 8. *πυρι φλογος* אA..] *φλογι πυρος* BDG. (vv exc d et syr^{cm}) 10. *,ἐπιστεύθη prob. a primit. error for ἐπιστώθη* (ita 31)' H

II,1. *ημων*] om B syr^c 3. *ανομ.* אB..] *αμαρτ.* ADG.. 8. *ιησους* et Ir^i Hipp Or 3/5 Trt al^{mu}] om BD^{c}KL* min^{pl} Or 2/5 Cyr^{hr§} Thdrt§ al^{pc} | *ανελει* BA.] *αναλοι* א*Or§ :: א^{c}D*G 17 67** *ανελοι* : D^c.. *αναλωσει* 13. *απ αρχης* אD.. (A latet)] *απαρχην* BG. 14. *και* אG.] om BAD.. | *υμας* אD^{c}G..] *ημας* BAD*.

III,3. *κυριος* אBD^c..] *θεος* AD*G. 4. *ποιειτε* א*AD*] pm *και* א^{c}D^c.. :: BG pm *και εποιησατε και* (G. om *και ποιησετε*) 6. *ημων* pr] om BD*. |

אBACDG || C 1 Thess 2,9-2 Thess 3,18. G Col 2,1-10.

παρελαβοσαν ℵ*AD* (ελαβοσαν) 17 Bas§] -βετε BG. :: ℵ^{c}D^{b}.. -λαβον 14. συναναμιγνυσθε D^{b}..] -σθαι ℵBAD*G 17 (ℵD*G 17 et. σημειουσθαι)

Epistula ad Hebraeos

I,8. τ. αιωνος] om B 17 | σου sc AD..] αυτου ℵB 9. αδικιαν ℵA.] ανομιαν (D* -ιας) BD.. 12 αλλαξεις ℵ*D*.] ελιξεις ℵ^{c}(ειλ-)BAD^{c}.. | αυτους D^{c}..] add ως ιματ. ℵBAD*.

II,7. εστεφ. αυτ. BD^{c}..] add και κτλ ℵACD*.. 8. αυτω pr] om B. 9. χαριτι et. cdd^{alq}ap Or cdd ap Hier Eus al] χωρις M 67** cdd ap Or cdd^{qd}ap Hier syr^{cdd} Thd^{mps} Thdt Amb Fulg al^{pc}

III,2. ολω] om B. 6. μεχρι τελ. βεβ.] om B aeth§ Lcf Amb

IV,2. ‚*Perh.* ἀκούσασιν *for* ἀκούσμασιν‘ WH | συνκεκερασμενος ℵ (min^{pc} συγκεκραμενος?) d^{vi} vg^{cl} et^{cdd} syr^{b} Cyr§ Lcf] -νους BACD*(D^{c}.. συγκεκρα-)M.. am fu tol syr^{c} cop aeth arm Thd^{mps} Chr Thdt al 3. γαρ BD..] ουν ℵAC. | την pr] om BD* 7. προειρηκεν B min^{3}

V,1. τε] om BD$^{b\,vi}$ 3. αυτου BD*. 12. ου ℵ*B^{b}C.] pm και ℵ^{c}B*AD..

VI,2. διδαχην B d | τε sc ℵACD^{c}..] om BD*P

VII,1. ο sc C*..] ος ℵBAC^{a}D.. 4. και] om BD*. 22. και ℵ*BC* Dam] om ℵ^{c}AC^{x}D.. 26. και pr BAD.] om ℵC.. 27. προσεν. ℵA.] ανεν. BD..

VIII,6. νυνι ℵAD^{b}..] νυν BD*. | τετυχεν ℵ*AD*.] τετευχεν ℵ^{c}BD^{c}.. (P. τετυχηκεν) 8. αυτους ℵ*AD*.] αυτοις ℵ^{c}BD^{c}.. 10. καρδιαν ℵ*.] -διας ℵ^{c}AD.. :: B -δια (sq εαυτ.)

IX,1. και] om B. 2. τ. αρτ.] add και το χρ. θυμ. B basm aeth (cf v. 4) | τα αγια B 3. αγια αγιων ℵ*AD*..] τα αγ. των αγι. ℵ^{c}BD^{c}. 4. χρυσ. et θυμιατ. και] om B basm aeth 10. δικαιωματα (D* -μα, D^{c}.. -μασιν) ℵ*AD*.] pm και ℵ^{c}BD^{c}.. 11. μελλοντ. ℵAD^{c}..] γενομ. BD*. 14. υμων ℵD^{c}..] ημων AD*. 17. μηποτε ℵ^{c}AD^{c}..] μη τοτε ℵ*D* 19. νομον ℵ*D^{c}..] pm τον ℵ^{c}ACD*.

X,1. θυσιαις] add αυτων ℵP | αις D*.] ας ℵCD^{c}.. :: A. om | δυναται D*et^{c}..] δυνανται ℵACD^{b}.. 11. ιερευς ℵD..] αρχιερ. AC. 34. δεσμιοις AD* 17 37^{mg} 47 67** al^{6} vg syrr cop arm Chr al] δεσμοις μου ℵD^{c}.. (d *vinculis eorum*) aeth Cl Or (om μου) Thdt al 38. μου ℵA.] om D..

XI,4. του θεου ℵ^{c}D^{c}..] τω θεω ℵ*AD* 17 Euthal^{cd*} : ‚*Text prob. a primit. error for* αὐτῷ τοῦ θεοῦ (ita Cl)‘ WH 8. καλουμ.] pm ο AD* 17. 12. εγεννηθ. ℵD^{b}..] εγενηθ. AD*. 15. μνημονευ. ℵ*D* 47.] εμνημονευον ℵ^{c}AD^{c}.. 20. πιστει ℵD^{c}..] add και AD* 17. 35. γυναικες ℵ^{c}D^{b}..] -κας ℵ*AD* al^{vi} 37. επειρ. (ℵD* επιρ-) επρισθ. ℵLP 17 Euthal^{cd}] επρισθ. επειρ. AD^{c}K min^{pl} d vg cop arm Or§ Amb :: D* επιρασθησαν bis : min^{pc} syr^{b} aeth^{cd} Or§ Eus al om επειρασθ. : fu* Cl om επρισθ. : aeth^{cd} om επειρ. et επρισθ. :: ‚Ἐπειράσθησαν *prob. either a primit. interpolation or a primit. error for some other word, as* ἐνεπρήσθησαν *or* ἐπειρώθησαν (ἐπηρ.)‘ WH 38. επι ℵA.] εν D..

XII,3. εαυτον AP. (D^{c}.. αυτον)] -τους ℵ*D*. (ℵ^{c} 17. αυτους) 11. μεν pr ℵ*P 17. Or^{1}] δε ℵ^{c}AD^{c}.. :: D*. om 13. ποιειτε ℵ*P 17] -ησατε ℵ^{c}AD.. 15. δια ταυτης ℵD..] δι αυτης AP. 19. μη] om ℵ*P. 21. εκτρομος ℵD* 25. ουρανων ACD..] -νου ℵ. 27. την] om D*.

XIII,5. εγκαταλειπω ℵACD^{c}..] -λιπω D*.. 6. ου ℵ*C*.] pm και ℵ^{c}AC^{a}D.. 9. περιπατουντες ℵ*AD*] -τησαντες ℵ^{c}CD^{c}.. 10. εξουσιαν] om D*. 15. ουν ℵ^{c}ACD^{c}..] om ℵ*D*. 21. αγαθω ℵD*.] pm εργω CD^{c}.. :: A pm εργω και λογω | ποιων ℵ^{c}C^{b}D..] pm αυτω ℵ*AC* 17* : ‚*prob. a primit. error for* αὐτὸς ποιῶν (ita 71, d *ipso faciente*)‘ WH | ημιν ℵD.] υμιν AC.. 22. ανεχεσθαι D*. 25. υμων ℵ*.] add αμην ℵ^{c}ACD..

ℵBACDG || B He 9,14-13,25. C He 1,1-2,4. 7,26-9,15. 10,24-12,15. G He 1,1-13,25.

Epistula ad Timotheum I

I,12. *ενδυναμουντι* ℵ* 17. 18. *στρατευσῃ* ℵ*D* Cl] *-τευῃ* ℵ^{c}AD^{c}G.. II,8. *διαλογισμου* ℵ*AD..] *-σμων* ℵ^{c}G.. 9. *ωσαυτ.* ℵ*A.] add *και* ℵ^{c}DG.. | *κοσμιω* ℵ*AD^{c}..] *-μιως* ℵ^{c}D*G 17 Or | *χρυσω* ℵD..] *-σιω* AG.

III,14. *προς σε*] om G 67**. | *ταχιον* (G. *-χειον*) ℵD^{c}G..] *εν ταχει* ACD*. 16. *ος* ℵA*C*G 17 al^{2} syr^{cm} sah cop go Or^{i} Epiph Thd^{mps}Cyr : D* g vg Hil Victorin Ambst Aug Fulg al *ο* : syr^{utet} aeth arm *s. ος s. ο* :: C^{b}D^{c}KLP (ℵ^{3} saec. 12) min^{pl} Did Greg^{nyss} Chr Thdt al *θεος*

IV,3. ‚*Perhaps γαμεῖν ἀπέχεσθαι for γαμεῖν καὶ γεύεσθαι or γαμεῖν ἢ ἅπτεσθαι*‘ H 6. *παρηκολουθηκας* ℵAD..] *-σας* CG 10. *αγωνιζομ.* ℵ*ACG.] *ονειδιζομ.* ℵ^{c}D.. (vv) | *ηλπισαμεν* D* 17

V,5. *θεου* ℵ^{c}ACD^{c}G..] *κυριου* ℵ*D* Aug Fulg 8. *προνοειται* ℵ*D*G.] *-νοει* ℵ^{c}ACD^{c}.. 16. *επαρκεισθω* ℵAG 17] *-κειτω* CD.. 20. *τους* ℵD^{c}..] add *δε* AD*. (G post *αμαρτ.*) 21. *προσκλισιν* ℵG..] *-κλησιν* AD..

VI,3. *προσεχεται* ℵ* (Latini *acquiescit*)] *-ερχεται* ℵ^{c}.. 7. *οτι* ℵ*AG 17 r] ℵ^{c}D^{b}.. pm *δηλον* : D* m go Ambst pm *αληθες* : †WH : ‚*perh. interpolation of ὅτι after -ον*‘ H 8. *διατροφας* ℵA..] *-φην* DG. 13. *παραγγ.* ℵ*G.] add *σοι* ℵ^{c}AD.. 17. *υψηλα φρον.* ℵ Or] *υψηλοφρον.* ADG.. 21. *υμων* ℵAG.] *σου* D..

Epistula ad Timotheum II

I,2. *χριστ. ιησ.* ℵ^{c}ADG..] *κυρ. ιησ. χρ.* ℵ* 17 27 37 : *κυριου ιησου?* 11. *διδ.* ℵ*A 17] add *εθνων* ℵ^{c}CDG.. 13. ‚*ὧν prob. a primit. error for ὃν*‘ H

II,14. *θεου* ℵCG.] *κυριου* AD.. 18. *αναστασιν* ℵG 17] pm *την* ACD.. 22. *μετα* ℵD..] add *παντων* ACG.

III,10. *παρηκολουθησας* (G *ηκολ-*) ℵACG 17] *-θηκας* D.. 15. *ιερα* ℵC^{a}D*G.] pm *τα* AC*D^{c}..

IV,1. *κριναι* G 17 67**. 10. *εγκατελιπεν* (D* *κατ-*) ℵD*..] *-λειπεν* ACD^{b}G. | *γαλλιαν* ℵC min^{5} am* tol aeth Eus Epiph al^{vi}] *γαλατιαν* ADG.. vv^{pl} (arm *γαλιλειαν*) Ir^{i} Chr al 13. *απελιπον* ℵD..] *-λειπον* ACG. 16. *εγκατελιπον* (ℵD*G *ενκατ-*) ℵD*..] *-λειπον* ACD^{b}G. 20. *απελιπον* ℵDG..] *-λειπον* C. (A latet) 21. *παντες*] om ℵ* 17 22. *κυριος* ℵ*G.] add *ιησ.* A min^{2} :: ℵ^{c}CD.. add *ιησ. χριστος*

Epistula ad Titum

I,1. *ιησου*] om D^{gr*} 5. *απελιπον* (ℵ^{c}D^{c}. *κατελ-*) ℵD..] *-λειπον* ACG. 13. *εν*] om ℵ* 47 219

II,3. *μηδε* ℵ*AC 73] *μη* ℵ^{c}DG.. 4. *σωφρονιζουσιν* ℵ*AG.] *-ζωσι* ℵ^{c}CD.. 10. *μη* ℵAC*D^{c}..] *μηδε* C^{c}D*G 17 | *ενδεικνυμ. αγαπην* 17 (om *πιστιν* et. ℵ*)

III,9. *εριν* (D*G *ερειν*) ℵ*DG aeth] *ερεις* ℵ^{c}AC.. 13. *απολλων* ℵD^{b}.] *απολλω* CD*et^{c}.. :: G *απολλωνα* (A latet) | *λιπη* ℵD* 37 47*.] *λειπη* ACD^{c}G..

Epistula ad Philemonem

5. *προς* ℵD^{c}G..] *εις* ACD* 17 137 6. *του*] om AC 17 | *υμιν* ℵG..] *ημιν* ACD.. 9. *πρεσβυτης*] ‚*a primit. error for πρεσβευτής, if not used in the same sense*‘ WH | *νυν* A 67**. 11. *και* pr ℵ*G.] om ℵ^{c}ACD.. 12. *αυτον* ℵ*AC* 17 aeth] pm *συ δε* ℵ^{c}C^{a}DG.. | *σπλαγχνα* ℵ*AG 17] add *προσλαβου* ℵ^{c}CD.. 25. *κυριου* ℵ.] add *ημων* ACD..

ℵACDG || C 1 Tim 1,1-3,9. 5,20-6,21. 2 Tim 1,1.2. G Phil 21-25.

Apocalypsis

I,1. *ιωανει* ℵ* 3. *τον λογον* ℵQ.] *τους λογους* ACP.. 4. *α* CQ..] *των* ℵA. :: P. *α εστιν* 5. *ημων*] om A. 6. *ημας* ℵPQ..] *ημιν* A. :: C *ημων* | *τ. αιων.* ℵCQ..] om AP. 9. *δια* sc ℵPQ..] om AC. 10. *οπισθεν* A 11. *ζμυρναν* ℵ am fu al 13. *λυχν.* ACP..] pm *επτα* ℵQ.. | *υιον* ℵQ..] *υιω* ACP.. | *μασθοις* ℵ 7. 15. *πεπυρωμενω* ℵ.(vv^{pl})] *-μενης* AC : *-μενοι* PQ.. 19. *γενεσθαι* ℵ*CPQ.] *γιν.* ℵ^{c}A.. 20. *αι επτα επτα*] ‚*a primit. error for αἱ ἑπτὰ* (ita 7. h Prim)‘ WH

II,1. *της* ℵPQ..] *τω* AC 5. *πεπτωκες* ℵ 7 *θεου* ℵACP.] add *μου* Q.. 8. *της*] *τω* A | *ζμυρνη* ℵ am fu al 10. *μηδεν* ℵP..] *μη* ACQ. | *εξετε* ℵQ..] *εχητε* AP. : *εχετε* C. 12. (3, 1. 7. 14) ‚*τῷ ἀγγέλῳ τῆς a primit. error for τῷ ἀγγέλῳ τῷ* (*as* 2, 1. 8. 18)‘ WH 13. *εν ταις ημ.* (add ℵ* *εν ταις*, ℵ^{c}P. *εν αις*, Q.. *αις*) ℵPQ..] pm *και* AC. | *αντειπας* ℵ^{c}A min^{8} (syr cop *ἀντεῖπας*)] *αντιπας* ℵ*CPQ.. : ‚*apparently Ἀντίπας for Ἀντίπα*‘ WH | *μου* qu AC.] om ℵPQ.. 14. *οτι*] om C. 15. *των* ℵP.] om ACQ. 16. *μεταν.* ℵP.] add *ουν* ACQ.. 17. *νικουντι* AC] *νικωντι* ℵPQ.. 18. *της* ℵPQ..] *τω* A : C om ; *αυτου* pr] om A. | *φλοξ* ℵ fu al] *φλογα* ACPQ.. 19. *υπομονην* ℵ.] add *σου* ACPQ.. 20. *γυναικα* ℵCP..] add *σου* AQ.. 22. *εργ. αυτων* A..

III,1. cf 2,12. 2. *τα εργα* ℵPQ..] om *τα* AC 1^{mg} 3. *γνωση* ℵQ .] *γνως* ACP. 7. cf 2,12. | *και* (A om) *κλειων* (in ℵ *κ. κλ.* punctis notatur rursum rasis) ℵAP.] *και κλειει* C. :: Q. *ει μη ο ανοιγων* | *ανοιξει* (ℵ *-νξει*) ℵQ..] *ανοιγει* ACP. 14. cf 2,12. | *αληθ.* APQ..] pm *ο* ℵC 2 17. *ελεινος* AC 7 : pm *ο* AQ. 18 *κολλυριον* (Q *κολυ-*) ℵCQ..] *κολλουριον* AP.. 19. *ζηλευε* ACQ..] *-λωσον* ℵP. 20. *και* tr ℵQ..] om AP..

IV,3. *και ο καθημ.*] om 1 14 38 al^{mu} cop aeth arm And al 4. *θρονους* pr ℵA.] *θρονοι* PQ.. | *τεσσαρες* (pr) ℵAP.. (Q *κδ´*) | *εν ιματ.* ℵQ..] om *εν* AP. 5. *α εισιν* ℵ^{c}P.] *αι εισιν* Q.. :: A *α εστιν* 7. *εχων* AQ 7.] *εχον* ℵP.. 8. *εν εκαστον αυτων* ℵ 38 9. *τω θρονω* ℵA] *του θρονου* PQ..

V,3. *ουτε* pr ℵQ..] *ουδε* AP.. | *ουτε* sc (ℵ. om *ουτε υποκ. τ. γης*) Q..] *ουδε* AP. 4. *εκλαιον* ℵP.] pm *εγω* Q.. (A om v. 4) 6. *εστηκως* ℵ.] *-κος* APQ.. | *επτα* tr ℵQ..] om A. | *απεσταλμενα* ℵ.] *-μενοι* A :: Q.. *αποστελλομενα* (P latet) 8. *α* ℵQ 36] *αι* AP.. 9. *τω θεω* A aeth] add *ημας* ℵPQ.. 10. *βασιλευσουσιν* ℵP..] *-λευουσιν* AQ. 11. *ως* ℵQ**..] om APQ*. 12. *αξιος* A] *αξιον* ℵQ.. (P latet) 13. *κ. υποκ. τ. γης* APQ..] om ℵ. | *θαλασσης* (ℵ. *εν τη θαλασση*)] add *εστιν* A. : PQ. add *α εστιν* | *και* (Q add *παντας*) *ηκ.* ℵQ.] om *και* AP.. | *λεγοντα* A. | *τω θρονω* AQ..] *του θρονου* ℵP..

VI,4. *αυτω* pr ℵ*CPQ..] om ℵ^{c}A 31 | *εκ*] om A. 7. *φωνην* ℵA.] om CPQ.. 8. *αυτου* pr ℵAQ..] om CP. | *θανατος* (A *αθα-*) ℵC.] pm *ο* APQ.. | *μετ αυτου* ACP.] *αυτω* ℵQ.. 11. *αναπαυσωνται* ℵC..] *-σονται* APQ. | *πληρωσωσιν* ℵPQ..] *-ρωθωσιν* AC. 13. *βαλλουσα* ℵ. (min^{mu} *βαλουσα*)] *βαλλει* ACPQ. 14. *ελισσομενος* ℵ. 16. *πεσετε* ℵCQ..] *πεσατε* AP 7 al^{2} | *τω θρονω* ℵQ..] *του θρονου* ACP..

VII,1. *και* ℵPQ..] om AC. | *παν* ℵP.] *τι* CQ.. : om A (*επι δενδρου*) 2. *ανατολων* A 90 | *εκραξεν* ℵCQ..] *-ζεν* AP 3. *μητε* pr (ℵ *μηδε*)] *και* A. 6. *μανναση* A 9. *φοινικας* ℵ*Q..] *-κες* ℵ^{c}ACP. 12. *αμην* sc] om C.

VIII,2. *εδοθη* A 95 al^{pc} 3. *του θυσιαστηριου* ℵQ..] *το -ριον* AP.. : C *τον -ριον* 7. *μεμιγμενον* ℵP.] *-μενα* AQ.. 11. *ο αψινθος* APQ..] om *ο* ℵ^{c}. :: ℵ* *αψινθιον* 13. *τους κατοικουντας* ℵQ..] *τοις -κουσιν* AP..

IX,2. *εσκοτωθη* A.] *-τισθη* ℵPQ.. 3. *αυτοις* ℵQ 7] *αυταις* AP.. 4. *αυτοις* ℵQ 14 al^{3}] *αυταις* AP.. | *αδικησουσιν* A 36] *-σωσιν* ℵPQ.. 5. *αυτοις* ℵA 1 7 12] *αυταις* PQ.. 6. *ευρησουσιν* ℵQ..] *ευρωσιν* AP. 7. *ομοιοι* ℵ]

ℵACPQ || C 1,1. 3,20-5,14. 7,14-17. 8,5-9,16.

ομοια PQ.. :: A ομοιωματα 10. ομοιας PQ..] ομοιοις ℵA 14 : ,ὁμοίας prob. a primit. error for ὅμοια' WH 11. ω ℵ] om APQ.. 13. τεσσαρων PQ..] om (ℵ* om μιαν εκ τ. τεσσ. κερ.) ℵcA. (vvpl) 16. δισμυριαδες AP.] δυο μυρ. ℵ. :: Q.. μυριαδες 20. ουδε ℵQ.] ουτε AP. : ου C.. 21. φαρμακιων APQ 7 alvi] -κειων 1.. : -κων ℵC..

X,6. και τ. θαλ. κτλ ℵcCPQ..] om ℵ*A. 8. βιβλαριδιον ℵP 1.] βιβλιον AC 6 14 :: Q.. βιβλιδαριον 9. απηλθα A min4

XI,3. περιβεβλημενοι ℵcC..] -μενους ℵ*APQ. : ,Perh. a primit. error for περιβεβλημένοις (ita gvi)' WH 4. αι tr] om ℵ. 5. θελησῃ ℵA.] θελει CPQ.. : θελησει 38 Hipp 6. εξουσιαν pr ℵQ..] pm την ACP 10. πεμπουσιν ℵ*P.] πεμψουσιν ℵcAC. :: Q.. δωσουσιν 11. τρ. ημερ. ℵP.] pm τας ACQ..] εν αυτοις A.] om εν CP. :: ℵQ.. εις αυτους 12. φωνης κτλ ℵCP.] φωνην κτλ AQ.. 15. λεγοντες AQ.] λεγουσαι ℵCP.. 16. οι sc ℵCP..] om AQ. | οι (ℵcC. om) καθηνται ℵ*etcCQ..] καθημενοι AP. 17. και sc ℵ*C fu] om ℵcAPQ.. | ειληφες C 18. τοις μικροις κτλ ℵcPQ..] τους μικρους κτλ ℵ*AC

XII,2. και sc ℵC.] om APQ.. 6. εκει pr] om C. (vv) | τρεφουσιν ℵC.] τρεφωσιν (Q. εκτρε-) APQ.. 7. πολεμησαι ℵQ..] pm του ACP. 8. ισχυσαν ℵCP..] -σεν A.. :: Q ισχυον 10. κατηγωρ A] -γορος ℵCPQ.. | αυτους AP.] αυτων ℵCQ.. 12. οι ουρανοι A. 18. εσταθην PQ..] εσταθη ℵAC. (vvpl)

XIII,1. ονοματα AQ..] ονομα ℵCP. 2. λεοντων ℵ 14.] -τος ACPQ.. 3. εθαυμασεν ℵPQ..] -μασθη A 1 al4 And§ :: C εθαυμαστωθη | εν ολη τη γη 1 al4 And§ 4. τω θηριω sc ℵCPQ..] το θηριον A. 7. και εδοθη usq νικ. αυτ. ℵQ..] om ACP. 10. εις αιχμαλ. sc A am fu al] om ℵCPQ. (var al) | αποκτενει (14 al om) CPQ.] -κτεινει ℵ minpc :: A αποκτανθηναι (om δει) : ,Apparently a primit. error for ἀποκτείνειν or ἀποκτεῖναι' WH 15. αυτω ℵP**Q.] αυτη ACP*vi : ,Perh. αὐτῷ and αὐτῇ are alike inperpolations' W : ,perh. loss of τῇ γῇ after αὐτῇ' H | ποιησει ℵ. (C om και ποι. usq τη εικ. τ. θηρ.) | οσοι ℵQ.] pm ινα (1. ante αποκτ.) AP. | προσκυνησουσιν ℵ.] -σωσιν APQ.. | τη εικονι sc ℵPQ..] την εικονα A. 16. ,Apparently δῶσιν a primit. error for δώσει (ita 1, ℵc δωσι)' WH 17. ινα ℵ*C.] pm και ℵcAPQ.. | δυνηται ℵAC .] δυναται PQ. 18. αυτου (ℵ om κ. ο αριθμ. αυτ.) AQ..] add εστιν CP.

XIV,3. ωδην ℵPQ..] pm ως AC. 4. ουτ. εισ.] om A aeth | υπαγη ℵPQ..] -γει AC. 5. γαρ ℵQ..] om ACP. 6. αλλον ℵcACP. (vv)] om ℵ*Q.. 7. την θαλ. ℵQ..] om την ACP. 8. αγγελος ante δευτ. ℵcCP.] post δευτ. AQ.. : om ℵ* 95 (14 vg aeth om δευτ.) 10. των αγγελων A. 14. υιον ℵAQ.] υιω C.. :: P 26 υιου : 1 υιος 16. της νεφελης ℵA.] την νεφελην CP.. :: Q. τη νεφελη 18. εξηλθεν] om A. | εχων ℵPQ..] pm ο AC 19. την μεγαλην ℵ.

XV,3. εθνων ℵcAPQ..] αιωνων ℵ*C. 6. οι sc AC..] om ℵPQ. | λινον P (Q 14 al1 λινουν) minpl vgcl syr arm And Areth] λιθον AC cdd1/4ap And 38mg al3 am fu al (aeth om) : καθαρους λινους λαμπρους ℵ cop Prim

XVI,1. εκχεατε Q.. 3. ζωης AC.] ζωσα ℵPQ. (minplom) 4. εγενοντο A. 5. ο οσιος ℵP.] om ο ACQ.. 6. αιματα ℵ min2] αιμα ACPQ.. | δεδωκας AC | πειν (C πιν) A 12. ανατολων A. 14. της μεγ. ημ. A 95 18. ανθρωπος εγενετο A.] ανθρωποι (1.. pm οι) εγενοντο ℵQ..

XVII,3. εχοντα ℵP] εχον Q.. : εχων A. 4. χρυσω ℵP.] -σιω AQ.. | γεμων ℵ*.] γεμον ℵcAQ.. 6. ειδα ℵA (ιδα)] ειδον PQ (ιδον).. | εκ του αιμ. pr A..] τω αιματι ℵ* 38 :: ℵcPQ. του αιματος 8. υπαγει A. | θαυμασονται ℵQ..] -σθησονται AP 11. αυτος AP..] ουτος ℵQ.. 13. την sc ℵP.] om AQ.. 16. πυρι ℵPQ] pm εν A..

XVIII,2. επεσεν bis A. (P ter)] semel ℵQ.. 3. του οινου (P. post θυμου) ℵPQ..] om A. (C εκ της πορν. του θυμου) | πεπωκαν? (P 1. Hipp And§ πεποκεν, 38 al20 And§ Areth -κασιν, item vg syr arm biberunt)] πεπτωκαν AC : πεπτωκασιν ℵQ.. And§, item cop aeth 6. τα pr ℵC.] om APQ..

ℵACPQ || C 8,5-9,16. 16,13-18,2. P 16,12-17,1.

8. *κυριος* (ℵ* *ο θεος ο κυρ.*)] om A. 9. *κλαυσονται* ℵA.] *-σουσιν* CPQ.. | *επ αυτη* A. 10. *μιαν ωραν* A 95 12. *μαργαριτων* ℵ 95 al^2 (Prim?)] *-τας* CP (plur. et. cop syr) :: A fu *-ταις* : Q.. vg aeth arm Hipp And *-του* | *σηρικου* min$^{pl\,vi}$ 14. *απωλοντο* ℵ.] *-λετο* ACPQ.. | *ουκετι*] Treg. per err. om 16. *εν* ℵC.] om APQ.. | *χρυσω* ℵ.] *-σιω* ACPQ.. 18. *εκραζον* ℵQ..] *-ξαν* ACP. 19. *επεβαλον* A 95 (*-λλ-*) | *εκραζον* ℵPQ..] *-ξαν* AC. 21. *μυλον* PQ..] *μυλινον* A :: C *μυλικον* : ℵ *λιθον* 22. *πασης τεχνης* CPQ..] om ℵA cop 23. *οι* pr] om A 95 24. *αιματα* Q..] *αιμα* ℵACP.

XIX,5. *εκ* ℵP..] *απο* ACQ.. | *οι φοβ.* ℵCP] pm *και* AQ.. 6. *λεγοντων* AP.] *-τες* Q. (l. *-τας*) :: ℵ *λεγουσων* | *ημων*] om A. 7. *δωμεν* ℵ*Q..] *δωσομεν* ℵ^{c}A :: P min^3 *δωσωμεν* 9. *αληθινοι*] pm *οι* A min^2 11. *καλουμ.* (post *πιστος* ℵ) ℵQ..] om AP. 12. *φλοξ* ℵPQ..] pm *ως* A. (vv^{pl}Ir^{i}Or al) 13. *περιρεραμμ.* ℵ*] *βεβαμμενον* AQ.. (And^3 Areth) : *ρεραντισμ.* P 36 (95 al^3 Hipp Or§ And^1 *ερραντισμ.*) :: ℵ^c *περιρεραντισμ.* : ‚*Prob. a primit. error for ῥεραμμένον* (Or§ *ερραμμενον*)' WH 14. *στρατευμ.* ℵQ.] add *τα* AP.. | *βυσσ. λευκ.* ℵPQ..] *λευκοβυσσ.* 95 :: A *λευκον βυσσ.* | *καθαρον*] pm *και* ℵ. 17. *εν* sc ℵQ.] om AP.. 18. *αυτων* PQ..] *αυτους* A min^2 :: ℵ *αυτοις* 20. *μετ αυτ.* ℵP.] pm *ο* Q.. (om *ο* ante *ψευδοπρ.*) :: A 41 cop pm *οι* (cop *και ο ψευδοπρ.*)

XX,1. *εν τη χειρι* ℵ 38 2. *ο οφις ο αρχ.* A] *τον οφιν τον αρχ.* ℵQ.. | *ο εστιν ο* ℵ (*ο* sc et. 14 38 al^2 Areth)] *ος εστιν* AQ.. 5. *οι λοιποι* (ℵ. om *οι λοιποι* usq *χιλια ετη*) A.] pm *και* Q.. 6. *τα* ℵQ.] om A.. 9. *εκυκλευσαν* AQ..] *-λωσαν* ℵ.. | *πυρ* (ℵ* om *πυρ* usq *τ. λιμν.*) A.] add (Q.. post *ουρανου*) *απο τ. θεου* ℵ^{c}PQ.. 10. *του* sc ℵ.] om APQ.. | *και* tr APQ .] om ℵ. 11. *επ αυτον* PQ..] *επανω αυτου* ℵ 38 : *επ αυτου* A 1 95 14. *ουτ. ο δευτ. θανατ. εστιν* ℵ 38

XXI,3. *θρονου* ℵA.] *ουρανου* PQ.. | *λαοι* ℵA.] *λαος* PQ. | *εστ. μετ αυτ.* ℵP..] *μετ αυτ. εστ.* AQ.. : add *αυτων θεος* A. (P. *θε. αυτ.*) 4. *εκ* ℵA.] *απο* PQ.. | *θανατος* ℵ.] pm *ο* APQ.. | *οτι* ℵ** (ex *ετι* quod praecedit) Q..] om ℵ*AP. | *απηλθαν* A (P. *-θον*)] *-θεν* ℵQ.. 5. *λεγει* AQ.] add *μοι* ℵP.. 6. *εγω* pr] add *ειμι* A. | *αυτω* Q.] om ℵAP.. 12. *τοις πυλωσιν* (A. om *κ. επι τ. πυλ. αγγ. δωδ.*) QP..] *τους πυλωνας* ℵ 18 | *α εστιν* ℵP.] add *τα ονοματα* AQ.. 16. *σταδιων* ℵP.] *-ιους* AQ.. 18. *και η* pr ℵ^{c}AP.] *και ην η* Q.. :: ℵ* *και ην* 19. *οι θεμελ.* ℵ^{c}APQ..] pm *και* ℵ*.. 27. *ο ποιων* ℵ*..] om *ο* ℵ^{c}A. :: PQ.. *ποιουν*

XXII,2. *ποιων* A 18] *ποιουν* ℵQ.. | *αποδιδους* ℵQ..] *-δουν* A. 5. *φωτος* sc ℵQ..] *φως* AP. | *φωτιει* ℵQ..] *φωτισει* AP. | *επ* ℵA.] om PQ.. 8. *εβλεψα* ℵ.] *εβλεπον* A :: Q.. *οτε ειδον* (Q *ἴδων*) | *δεικνυντος* ℵ.] *-νυοντος* (A *διγν-*) AQ.. 11. *ρυπανθητω* (A. om *και ο ρυπ. ρυπ. ετι*) ℵ.] *ρυπαρευθητω* Q.. 13. *ο* bis ℵQ..] om A. | *η* et *το*] om 1 al^{vi} And§ Areth 16. *επι* ℵQ..] *εν* A. (l. om) 17. *το* et *η*] om ℵ 19. *εκ* ℵQ..] om A. 21. *ιησου* ℵA 26] add *χριστου* Q.. | *παντων* A am] *των αγιων* ℵ :: Q.. *παντων των αγιων* : vg^{cl} fu al aeth *παντων υμων*

ℵACPQ ‖ C 19,6-22,21. P 20,1-9. 22,7-21.

Ex Officina Bernhardi Tauchnitz.